

॥ ಶ್ರೀಃ ॥

ಶ್ರೀ ಜಯಚಾಮರಾಜೇಂದ್ರ ಗ್ರಂಥರತ್ನಮಾಲಾ, ೫೭

ಶ್ರೀ ಗಣೇಶ ಪುರಾಣಂ

ಸಂಪುಟ ೭

ಅನುವಾದಕ :

ಅಸ್ಥಾನ ವಿದ್ವಾನ್, ಹಾನಗಲ್
ಯಜ್ಞೇಶ್ವರ ಶಾಸ್ತ್ರೀ
ಮೈಸೂರು.

ಶ್ರೀ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಪ್ರೆಸ್, 561, ರಾಮಚಂದ್ರ ಅಗ್ರಹಾರ
ಮೈಸೂರು.

1 9 5 7

॥ ಶ್ರೀ ಮಹಾಗಣಪತಿ ಪರಬ್ರಹ್ಮಣೇ ನಮಃ ॥

ಯುಗಪತ್ನಗಂಧಜುಂಬನೋಲಾ ಸಿತರಾ ನಿರೀಕ್ಷ್ಯ ಹೇರಂಬಾ
ತನ್ಮುಖಮೇಲನಕುತುಕೀ ಸ್ನಾನಮವನೀಯ ಪರಿಹರ್ಷ ಸಾಯಾತಾ ॥

ಯುಗಪತ್ನಿಗಂದಜುಂಬನಮೋಲಾ ಸಿತರಾ ನಿರೀಕ್ಷೆ ಹೇರಂಬಾ
ತಮ್ಮಿಮೇಲನಕುತುಕೀ ಸ್ನಾನನುಪನೀಯ ಪರಿಹರ್ಷ ಸಾಮಾತಾ

ಶ್ರೀ ಮಂಗಲಮೂರ್ತಯೇ ನಮಃ

ಗೌತಮಾದಿ ಮುನಿವೃಂದ ವಿರಚಿತ ಗಣಪತಿ ಸ್ತೋತ್ರಮ್

ಕಮಲಾಕಾಂತಹೃದಯ, ಹೃದಯಾನಂದವರ್ಧನ ಕಮಲಾಕಾಂತನಮಿತ, ಕಮಲಾಸುರನಾಶನ	೧
ಕಮಲಾಸೇವಿತಪದ, ಜಯ, ತ್ವಂ ಕಮಲಾಪ್ರದ ! ಕಮಲಾಸನವಂದ್ಯೇಶ, ಕಮಲಾಕರಶೀತಲ	೨
ಕಮಲಾಂಕಸು-ಪಾದಾಬ್ಜ, ಕಮಲಾಂಕಿತಸತ್ಕರ ಕಮಲಾಬಂಧುತಿಲಕ, ಭಕ್ತಾನಾಂ ಕಮಲಾಪ್ರದ	೩
ಕಮಲಾಸೂನುರಿಪುಜ, ಕಮಲಾಸೂನುಸುಂದರ ಕಮಲಾಪಿತೃರತ್ನಾನಾಂ ಮಾಲಯಾ ಪರಿಶೋಭಿತ	೪
ಕಮಲಾಸುರಬಾಣಾನಾಂ ಕಮಲೇನ ನಿವಾರಕ ಕಮಲಾಕ್ರಾಂತಕಮಲಕೋಶಜಿತ್ಕರಪಂಕಜ	೫
ಕಮಲಾಪತಿಹಸ್ತಸ್ಥ ಪದ್ಮಕೋಶನಿಭೇಕ್ಷಣ ಸರ್ವಹೃತ್ಕಮಲಾನಂದ ಜಯ ಸರ್ವಾಘನಾಶನ	೬
ಕಮಲಾಂಕುಶಹಸ್ತಸ್ಥ ಜಯ ವಿಘ್ನಹರಾವ್ಯಯ	೭

ದ್ವಾಪರಯುಗಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಅವತಾರದ ರೂಪ, ಸನ್ನಿವೇಶ, ಸಿಂದುರ ದೈತ್ಯನ ಉಪಟಳ ಇವು ಸ್ವಲ್ಪ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಸಂಪುಟದ ಕೊನೆಯ ಒಂದೆರಡು ಅಧ್ಯಾಯಗಳಲ್ಲಿ ರೂಪಗೊಂಡಿವೆ. ಈ ಸಂಪುಟದಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಸ್ತೋತ್ರಗಳ ಪೈಕಿ ಒಂದನ್ನು ಓದುಗರಿಗೆ ನಿತ್ಯ ಪಾರಾಯಣೋಪಯೋಗಿಯಾಗಿರಲೆಂಬ ಉದ್ದೇಶ್ಯದಿಂದ ಸಂಪುಟದ ಆದಿಯಲ್ಲೇ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಪುಟದಲ್ಲಿ ಮುದ್ರಿಸಿದೆ.

ವಿಶಾಲ ಮೈಸೂರು ದೇಶಕ್ಕೆ ಅಧಿಪತಿಗಳಾದ ಮಹಾಪ್ರಭುಗಳಂತಹ ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷವನ್ನು ಆಶ್ರಯವನ್ನಾಗಿ ಮಹಾಗಣಪತಿ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಇಂತಹ ಅಪೂರ್ವ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಅನುವದಿಸುವ ಸು-ಸನ್ನಿವೇಶ ಸಾಭಾಗ್ಯಗಳು ನನಗೆ ದೊರೆತುದರಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಕೃತಾರ್ಥನೆಂದು ಭಾವಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಹೆಮ್ಮೆ ಪಡುತ್ತೇನೆ. ಈ ಸಂಪುಟವು ಶ್ರೀ ಗಣೇಶ ಚತುರ್ಥಿಯ ವೇಳೆಗೆ ಸಿದ್ಧವಾದುದೂ ದೈವಸಂಕಲ್ಪವೇ ಸರಿ.

ಸಕಲ ಪರಿವಾರ ಪರಿವೃತರಾದ ಶ್ರೀಮನ್ಮಹಾರಾಜ ಶ್ರೀ ಜಯಚಾಮರಾಜ ಒಡೆಯರ್ ಬಹದೂರ್ ಜಿ.ಸಿ.ಬಿ, ಜಿ.ಸಿ.ಎಸ್.ಎ. ಮಹಾಪ್ರಭುಗಳು ದೀರ್ಘಾಯುಷ್ಮಂತರಾಗಿ ಸಮಸ್ತ ವಿಭವಗಳೊಡನೆ ಮೆರೆಯುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ ಕಾಪಾಡಬೇಕೆಂದು ಮಹಾಗಣಪತಿಯನ್ನೂ ಶ್ರೀ ಸದ್ಗುರುಗಳನ್ನೂ ಹೃತ್ತರ್ಪಕವಾಗಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ, ಈ ಸಂಪುಟವನ್ನು ಮಹಾಪ್ರಭುಗಳಿಗೆ ರಾಜಭಕ್ತಿಯೊಡನೆ ಸಮರ್ಪಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಮೈಸೂರು

೧೮೮೦ ನೆಯ ಹೇಮಲಂಬ

ಸಂವತ್ಸರ ಭಾದ್ರಪದ ಶುಕ್ಲ ೪

ಸೌಮ್ಯವಾಸರ ತಾ|| ೨೮.೮-೧೯೫೭.

}

ಹಾನಗಲ್ಲ ಯಜ್ಞೇಶ್ವರ ಶಾಸ್ತ್ರೀ

ಶ್ರೀ ಗಣೇಶ ಪುರಾಣಂ

ಸಂಪುಟ ೭

ವಿಷಯಾನುಕ್ರಮಣಿಕೆ (೭ ನೆಯ ಸಂಪುಟ)

೯೯ ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ :—

ಮಯೂರೇಶ್ವರನು ತನ್ನ ಒಂಭತ್ತನೆಯ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ನಡೆಸಿದ ಅದ್ಭುತ ಸಾಹಸ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಲು ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು ಆರಂಭಿಸಿದುದು. ಗಣೇಶ್ವರನು ಒಂದು ದಿನ ತನ್ನ ಆಯುಧಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಧರಿಸಿಕೊಂಡು ಮಯೂರಾರೂಢನಾಗಿ ಆಟವಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಹೊರಟನು. ದೇವನ ಅಲಂಕಾರದ ವರ್ಣನೆ. ಅವನ ನ್ನೇಹಿತರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಭತ್ರ — ಚಾಮರಾದಿಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು, ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ಜಯಶಬ್ದಗಳಿಂದ ಹೊಗಳುತ್ತ ಮೆರೆವಣಿಗೆ ಹೊರಟು ಕೊನೆಗೆ ಒಂದು ಸರಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದುದು. ಸರಸ್ಸಿನ ವರ್ಣನೆ. ಬಾಲಕರು ಸರಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿದ ಹುಡುಗಾಟಿಗೆಯ ವರ್ಣನೆ. ಅದರ ತೀರ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿದ್ದ ಮಾವಿನ ಮರವನ್ನು ಮಯೂರೇಶನೇರಿ ಪರಿಪಕ್ವ ಫಲಗಳನ್ನು ಕಿತ್ತು ಹುಡುಗರಿಗೆ ಹಂಚಿದುದು. ಹುಡುಗರು ಆಟವಾಡುತ್ತಲಿದ್ದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಆ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ದೈತ್ಯನೊಬ್ಬನು ಕುದುರೆಯಂತೆ ರೂಪವನ್ನು ಮಾರ್ಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದುದು. ಕುದುರೆಯ ರಕ್ತಿ, ಆಕಾರ ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ವರ್ಣನೆ. ಕುದುರೆಯು ಮಾವಿನ ಕೊಂಬೆಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದೆಳೆದು ಮೇಲಿದ್ದ ಹುಡುಗರೆಲ್ಲ ಬೀಳುವಂತೆ ಮಾಡಲು, ಕೆಲವರು ಓಡಿ ಹೋದುದು. ಗುಣೇಶನು ನೀರಿನೊಳಗೆ ಬಿದ್ದು ಮೇಲಕ್ಕೇಳದುದನ್ನು ಕಂಡು ಬಾಲಕರು ರೋದಿಸಿದ ವರ್ಣನೆ. ದೈತ್ಯನಿಗೂ ಗುಣೇಶನಿಗೂ ಜಲ ಮಧ್ಯೆ ನಡೆದ ಹೋರಾಟದ

ವರ್ಣನೆ. ಕುದುರೆಯ ರೂಪೀ ಅಸುರನು ಮೃತ ನಾಗಲು ಮಯೂರೇಶನು ಅವನನ್ನು ನೀರಿನಿಂದ ಹೊರಕ್ಕೆಸೆದು ಬಾಲಕರು ಗಣಪತಿಯನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದುದು. ಮತ್ತೆ ಬಾಲಕರು ಜಲಕ್ರೀಡೆಯ ನ್ನಾಡಿದ ವಿವರಣೆ. ದೇವನು ಅನಂತಭುಜಗಳುಳ್ಳವ ನಾಗಿ ಮಾರ್ಪಟ್ಟು ಬಾಲಕರ ಮೇಲೆ ನೀರನ್ನೆರಚಿ ಮುಗ್ಧಗೊಳಿಸಿದುದು. ದೇವನು ತೋರಿದ ವಿಶ್ವ ರೂಪದ ವರ್ಣನೆ. ಆ ವೇಳೆಗೆ ಅಲ್ಲಿಗೆ ನಾಗಕನ್ಯೆಯರು ಬಂದುದು. ಅವರ ರೂಪಾದಿಗಳ ವರ್ಣನೆ. ದೇವ-ನಾಗಕನ್ಯೆಯರ ಸಂಭಾಷಣೆ. ನಾಗಕನ್ಯೆಯರು ಅವನನ್ನು ಪಾತಾಳ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಕರೆದೊಯ್ದುದು. ಬಾಲಕರ ಶೋಕ. ಅವರು ವಿಧಿ ಇಲ್ಲದೆ ಊರಿಗೆ ಹಿಂದಿರುವಾಗ ಭಗಾನುರನನ್ನು ನೋಡಿದುದು. ಅವನ ಅದ್ಭುತಾಕಾರದ ವರ್ಣನೆ. ಗುಹೆಯಂತಿದ್ದ ಅವನ ಬಾಯಿಯಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಗವೆಂಬ ಭ್ರಮೆಯಿಂದ ಬಾಲ ಕರು ಹೋದುದು. ತಾವು ವಿಪದ್ಗ್ರಸ್ತರಾದೆವೆಂದ ರಿತು ದುಃಖಿಸಿದುದು. ಆಗ ಮಯೂರರಾಜನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಅವರನ್ನೆಲ್ಲ ಈಚೆಗೆ ಕರೆದು ತಂದುದು. ಕತ್ತ ಲಾದರೂ ಮಕ್ಕಳು ಮನೆಗೆ ಬಾರದ್ದರಿಂದ ಅವರ ಮಾತಾಪಿತೃಗಳು ದುಃಖಿಸಿದುದು. ಅವರ ಪರ ದಾಟ. ಆಗ ದೇವನು ಆಯಾ ಬಾಲಕರಂತೆ ರೂಪ ಗೊಂಡು ಅವರನ್ನು ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸಿದುದು. ಬಹಳ ಹೊತ್ತು ಮನೆಗೆ ಬಾರದಿದ್ದದಕ್ಕೆ ಪಾರ್ವತಿಯು ಗುಣೇಶನನ್ನು ಸಲ್ಲಿಗೆಯಿಂದ ಆಕ್ಷೇಪಿಸಿ, ಅವನಿಗೆ ಭೋಜನವನ್ನಿಟ್ಟುದು.

೧-೨೫

೧೦೦ ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ :—

ನಾಗಕನ್ಯೆಯರು ವಿನಾಯಕನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ಲೋಕಕ್ಕೆ ತೆರಳಿ ಅವನಿಗೆ ಆದರೋಪಚಾರ ಪೂಜಾ- ದಿಗಳನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿ ವರ್ಣಿಸಿದುದು. ಗಣಪತಿ-ನಾಗ ಕನ್ಯೆಯರ ಸಂಭಾಷಣೆ. ಕನ್ಯೆಯರು ಗಣಪತಿ

ಯೊಡನೆ ತಮ್ಮ ತಂದೆ ವಾಸುಕಿಯ ಸಮಾಪಕ್ಕೆ ಬಂದುದು- ನಾಗಲೋಕದ ವೈಭವ ಹಾಗೂ ವಾಸುಕಿಯ ಸೊಕ್ಕಿನ ವರ್ಣನೆ ; ಮನೆಗೆ ಬಂದ ಮಯೂರೇ ಶ್ವರನನ್ನು ವಾಸುಕಿಯು ಗರ್ವದಿಂದ ಗೌರವಿಸದಿರಲು, ದೇವನು ಅವನ ಹೆಡೆಯ ಮೇಲೆ ಹತ್ತಿ ಅವನ ಶಿರೋರತ್ನವನ್ನು ಕೈಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು. ಅದರಿಂದ ಕುಪಿತನಾದ ಸರ್ವರಾಜನು ತನ್ನ ಶಿರವನ್ನು ಕಂಪಿಸಿ ಪೃಥಿವೀ, ಪರ್ವತಗಳು, ಸಮುದ್ರಗಳು, ಸ್ವರ್ಗಲೋಕಗಳು, ರಸಾತಲ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ನಡುಗಿಸಿ, ಗಣಪತಿಯ ಮೇಲೆ ಆಕ್ರೋಶವನ್ನು ತೋರಿಸಿದುದು. ಆಗ ದೇವನು ಅದನನ್ನು ಸ್ವಲೀಲೆಯಿಂದಲೇ ಮರ್ದಿಸಿ ತನ್ನ ಕಂಠದಲ್ಲಿ ಮಾಲೆಯಂತೆ ಧರಿಸಿದುದು. ಅಂದಿನಿಂದ ದೇವನಿಗೆ “ ಸರ್ಪಭೂಷಣ ” ಎಂದು ಹೆಸರು ಬಂದುದು. ವಾಸುಕಿಯನ್ನು ಸೋಲಿಸಿದ ಸಂಗತಿ ಆದಿಶೇಷನಿಗೆ ತಿಳಿಯಲು, ಅವನು ಕುಪಿತನಾಗಿ ತನ್ನ ವಿಷಜ್ವಾಲೆಯಿಂದ ಲೋಕಗಳನ್ನು ಸುಡಲಾರಂಭಿಸಿ ತನ್ನ ಪರಿವಾರಮೊಂದಿಗೆ ದೇವನನ್ನಾಕ್ರಮಿಸಲು, ಗಣಪತಿಯು ತನ್ನ ವಾಹನವಾದ ಮಯೂರನಿಗೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ ಅವನನ್ನು ಸರ್ಪಗಳೊಂದಿಗೆ ಹೋರಾಟಕ್ಕೆ ಕಳಿಸಿದುದು. ಮಯೂರದ ಹಾವಳಿಯ ವರ್ಣನೆ. ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ಶೇಷನು ವಿಷವಾಯುವಿನಿಂದ ಶಿಖಂಡಿಯನ್ನು ಮೂರ್ಛಗೊಳಿಸಿ, ತಾನು ಮಯೂರೇಶನ ಮೇಲೆ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಹೋದುದು. ದೇವನು ವಿರಾಡ್ರೂಪನನ್ನು ಧರಿಸಿ ಶೇಷನ ಹೆಡೆಯ ಮೇಲೇರಿ ಕುಣಿದಾಡಿದುದು. ದೇವನ ಭಾರವನ್ನು ತಡೆಯಲಾರದೆ, ಶೇಷನು ನಿರ್ವಿಣ್ಣನಾಗಲು, ಒಡನೆಯೇ ಅವನನ್ನು ಹಿಡಿದು ದೇವನು ತನ್ನ ಸೊಂಟಕ್ಕೆ ಸುತ್ತಿಕೊಂಡು ದನ್ನು ಕಂಡು ಇತರ ನಾಗಗಳು ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಬಂದುದು. ಆಗ ಗಣಪತಿಯು ಅವನ್ನೆಲ್ಲ ಸೋಲಿಸಿ, ತನ್ನ ಪ್ರತ್ಯವಯವಗಳಲ್ಲೂ ಇರಿಸಿಕೊಂಡು ಕುಣಿದುದು. ಸೋತು ಹೋದ ಶೇಷನು ದೇವನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನರಿತು.

ಅವನನ್ನು ವರ್ಣಿಸುತ್ತ ಕ್ಷಮೆಯನ್ನು ಯಾಚಿಸಿದುದು. ಆಗ ಗಣಪತಿಯು ಶೇಷನ ಬಂಧನದಲ್ಲಿ ಕೊಳೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಸಂಪಾತಿ, ಜಟಾಯು, ಶ್ರೀನ ಇವರನ್ನೆಲ್ಲ ಬಿಡುಗಡೆಮಾಡಿಸಿದುದು, ಪಕ್ಷಿಗಳು ದೇವನನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿದುದು. ಅನಂತರ ಶಿಖಂಡಿಯನ್ನೇರಿ ದೇವನು ನಾಗಕನ್ಯೆಯರೊಡನೆ ಭೂಮಿಗೆ ಬಂದುದು ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಡ ಭಗಾಸುರನನ್ನು ತನ್ನ ಪರಶುವಿನಿಂದ ಕೊಂದುದು. ದೈವೀ ಮಾಯಾವಿಮೋಹಿತರಾದ ಬಾಲಕರು ದೇವನನ್ನು ಕಾಣದೆ, ರುದಿಸಿದುದು. ದೇವನ ಕೃಪೆಯಿಂದ ಭಗಾಸುರನು ಮೃತನಾಗಲು ತಾವು ಪಾರಾದೆವೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಬಾಲಕರು ದೇವನನ್ನಾಲಿಂಗಿಸಿ ವರ್ಣಿಸಿದುದು. ಎಲ್ಲ ಮಿತ್ರರೊಡನೆ ಮಯೂರೇಶನು ಮನೆಗೆ ಹಿಂದಿರುಗುವಾಗ ಉಂಟಾದ ಶಬ್ದವನ್ನು ಕೇಳಿ ಮುನಿಗಳು “ಇದೇನೆಂದು” ತಿಳಿಯಲು ಹೊರಕ್ಕೆ ಬಂದುದು. ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳನ್ನೇ ಹೋಲುವ ಮತ್ತೊಂದು ಮಕ್ಕಳ ಗುಂಪು ಬರುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಚಕಿತರಾದುದು. ನಿಜವಾದ ಬಾಲಕರು ಮನೆಗೆ ಬಂದ ಕೂಡಲೆ, ಬಾಲಕರ ರೂಪೀ ದೇವನ ವಿಶ್ವರೂಪ ಅಂಶಹಿತವಾದುದು.

೨೬-೪೪

೧೦೧ ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ :—

ಗಣಪತಿಗೆ ಹತ್ತನೆಯ ವರ್ಷ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವಾಗ ಒಂದು ದಿನ ಪರಶಿನನು ಗಿರಿಜಾದಿ ಪರಿವಾರದವರೊಂದಿಗೆ ಸುಖವಾಗಿ ಕುಳಿತಿರುವಾಗ ಗೌತಮಾದಿ ಮುನಿಗಳು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ವಂದಿಸಿ “ನೀನು ನಿನ್ನ ಮಗನೊಂದಿಗೆ ಬಂದು ಇಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡಲಾರಂಭಿಸಿದಂದಿನಿಂದಲೂ ದೈತ್ಯರು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಪದೇ ಪದೇ ಬರಲಾರಂಭಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇದರಿಂದ ನಮ್ಮ ತಪಶ್ಚರಣೆಗೆ ತುಂಬ ತೊಂದರೆಯಾಗುತ್ತಲಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ನೀನು ಮತ್ತೆ ಎಲ್ಲಿಗಾದರೂ ಹೋಗಿ ನೆಲೆಸು. ಇಲ್ಲವೇ ನಾನೇ ಎಲ್ಲಿಗಾದರೂ ಹೋಗಿ ಬಿಡುತ್ತೇನೆ

ಅನುಜ್ಞೆಯನ್ನು ಕೊಡು' ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದರು. ಮಯೂರೇಶನು ದೈತ್ಯರ ಪೀಡೆಯನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿದುದನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹೇಳಿ 'ಆದರೂ ನಿಮಗೆ ತೊಂದರೆ ಯಾದೀತು. ನೀವು ಇಲ್ಲಿಯೇ ಸುಖದಿಂದ ಇರಿ. ನಾನೇ ಎಲ್ಲಿಗಾದರೂ ಹೋಗುವೆನು' ಎಂದು ಶಿವನು ನುಡಿದುದನ್ನು ಕೇಳಿ ಮುನಿಗಳು ಈಶ್ವರನನ್ನೂ, ಗಣ ಪತಿಯನ್ನೂ ಜಯಕಾರಗಳಿಂದ ಗೌರವಿಸಿ ತಮ್ಮತಮ್ಮ ಆಶ್ರಮಗಳಿಗೆ ತೆರಳಿದರು. ದೇವನು ದೇವಿಯೊಡನೆ ನಂದಿಯನ್ನೇರಿ ಗಣಗಳೊಂದಿಗೆ ಹೊರಟು. ಗಣ ಪತಿಯೂ ಬರ್ಹಿಯನ್ನೇರಿ ಮುಂದೆ ಹೊರಟು. ಪ್ರಯಾಣವು ಮೆರವಣಿಗೆಯ ರೂಪವನ್ನು ತಾಳಿ ವರ್ಣನೆ. ಮುನಿಗಳೂ ತಪ್ಪತ್ತಿಯರೂ ಅವರನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿದರು. ಸ್ವಲ್ಪದೂರ ಹೋದ ಬಳಿಕ ಶಿವನು ಆಗಂತುಕರನ್ನೆಲ್ಲ ಅವರವರ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಹಿಂದಿರುಗಿಸಿ ತಾನು ದಕ್ಷಿಣ ದಿಗಭಿಮುಖನಾಗಿ ಹೊರಟಾಗ, ಕಮಲಾಸುರನು ವರಿವಾರಮೊಂದಿಗೆ ಇವರಿಗೆದುರಾದುದು. ಈ ಅಂಶ ಪ್ರಮಥರಿಗೆ ಮೊದಲು ಗೊತ್ತಾಗಲು ಅವರು ಶಿವನಿಗೆ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ತಿಳಿಸಿದರು. ಮುಂದೆ ಹೊರಟಿದ್ದ ಮುನಿಗಳು ಈ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಎಡವಿಬಿದ್ದು 'ನಮ್ಮನ್ನು ಹೇಗಾದರೂ ಮಾಡಿ ರಕ್ಷಿಸು' ಎಂದು ಗಣಪತಿಯನ್ನು ಬೇಡಿದರು. ಜಿನಕನು ಶಿವನ ಅನುಮತಿಯನ್ನು ಪಡೆದು ತಾನೊಬ್ಬನೇ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಹೊರಟಾಗ, ಶಿವನು ತನ್ನ ತ್ರಿಶೂಲವನ್ನು ಮಗನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು, ಗಣಗಳೂ ನೆರವಿಗೆ ಹೋಗುವಂತೆ ಹೇಳಿ, ಯುದ್ಧವನ್ನು ನೋಡಲು ತಾನೂ ವೃಷಾರೂಢನಾಗಿ ಶಿವೆಯೊಡನೆ ಮಗನನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿದರು. ಗಣೇಶನು ತನ್ನ ಯೋಗಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಅಪರಿಮಿತ ಸೇನೆಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಂಡು ಯುದ್ಧವನ್ನಾರಂಭಿಸಿದರು. ಯುದ್ಧದ ವರ್ಣನೆ. ಕಮಲಾಸುರನ ಆವೇಶಕ್ಕೆ ಪ್ರಮಥರೆಲ್ಲರೂ ಬಲಿಯಾಗಲು, ಗಣಪತಿಯು ಸ್ವತಃ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಮುನ್ನುಗ್ಗಿದುದು.

ರೇಶ್ವರನು ಮತ್ತೆ ಬಾಲಕರೊಂದಿಗೆ ಆಟದಲ್ಲಿ ವ್ಯಗ್ರನಾದುದು.

೭೫-೮

೧೦೪ ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

ನಾನೊಂದು ಸಲ, ಮಯೂರೇಶ್ವರನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಗುಪ್ತವೇಷದಿಂದ ಅಲ್ಲಿಗೆ ತೆರಳಿದೆನೆಂದು ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು ಪೂರ್ವ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಹೇಳಲುಪಕ್ರಮಿಸಿದುದು. ಬ್ರಹ್ಮಕೃತ ಮಯೂರೇಶ ಸ್ತೋತ್ರ. ತನ್ನ ಕಮಂಡಲಾದಕದಿಂದ ದೇವನನ್ನು ಅಭಿಷೇಚಿಸಿ, ವನಮಾಲೆಯನ್ನು ಅವನ ಕಂಠಕ್ಕೆ ಹಾಕಿ 'ವನಮಾಲೀ' ಎಂಬ ಹೆಸರನ್ನಿಟ್ಟುದು. ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಬರುವಾಗ ಬ್ರಹ್ಮನ ಕಾಲಿಗೆ ತಗುಲಿ ಕಮಂಡಲು ಜಲವೆಲ್ಲ ಉರುಳಿ ಹೋದುದು. ದೇವನು ಆ ಜಲಕ್ಕೆ ನದಿಯಾಗುವಂತೆ ಪ್ರೇರಿಸಿ 'ಕಮಂಡಲು ಭವಾ' ಎಂದು ಹೆಸರನ್ನಿಟ್ಟು ಅದಕ್ಕೂ, ಬ್ರಹ್ಮಕೃತ ಸ್ತೋತ್ರಕ್ಕೂ ಅನೇಕ ಮಹಿಮೆಗಳುಂಟಾಗುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದುದು. ಮುನಿಗಳೂ, ಅವರ ಪತ್ನಿಯರೂ ಬ್ರಹ್ಮನೊಡನೆ ಆ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಮಿಂದುದು. ಬ್ರಹ್ಮನು ದೈವ ಮಾಯಾಮೋಹಿತನಾಗಿ ತನ್ನ ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಉಪಸಂಹರಿಸಿ ಗುಪ್ತವಾಗಿ ಕುಳಿತುದು. ಈ ಮರ್ಮ ವನ್ನರಿತ ಗಜಾನನನು ತನ್ನ ಯೋಗಮಾಯಾ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಮತ್ತೊಂದು ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದುದು. ದೈವಕೃತ ಸೃಷ್ಟಿ ವೈಖರಿಯ ವರ್ಣನೆ. ಇದನ್ನು ಕಂಡು ನಾಚಿದ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು ದೇವನಲ್ಲಿ ಕ್ಷಮೆಯನ್ನು ಬೇಡಿ ಸ್ತುತಿಸಿದುದು. ದೇವನು ತನ್ನ ಸೃಷ್ಟಿ ಚಮತ್ಕಾರವನ್ನು ತೋರಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ನಾಸಾ ದ್ವಾರಾ ಉದರದೊಳಗೆ ಸೆಳೆದುಕೊಂಡುದು. ಅಲ್ಲಡಗಿದ್ದ ಅನಂತ ಕೋಟಿ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಸೋಜಿಗ ಗೊಂಡ ಪರಮೇಷ್ಠಿಯು ದೇವನನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಸ್ತುತಿಸಲು, ಮತ್ತೆ ಮೊದಲಿದ್ದಂತೆಯೇ ಎಲ್ಲವೂ ರೂಪಗೊಂಡುದು. ದೇವನು ತಾನು ವೈಷಮ್ಯ

ನೈಘೃಣ್ಯರಹಿತನೆಂಬುದನ್ನು ಮನದಟ್ಟು ವಂತೆ ಬ್ರಹ್ಮನಿಗೆ ತಿಳಿಹೇಳಿದ ಬಳಿಕ ಅವನಿಗೆ ಎಲ್ಲವೂ ಅರಿವಾಗಲು, ದೇವನ ಅನುಜ್ಞೆಯನ್ನು ಪಡೆದು ಸ್ವಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಹರ್ಷದಿಂದ ತೆರಳಿದುದು.

೪೯-೧೦೯

೧೦೫ ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ :—

ಭಾದ್ರಪದ ಶುದ್ಧ ಚತುರ್ಥಿಯ ದಿವಸ ಗಣೇಶನ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಪೂಜಿಸಲು ಮುನಿಬಾಲಕರು ಮೃದುವಾದ ಮಣ್ಣನ್ನು ತಂದು ಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಪೂಜಿಸಿದ ವಿಧಾನದ ವರ್ಣನೆ. ಗಣಪತಿಯ ಜನ್ಮದಿನೋತ್ಸವವನ್ನು ಗೌರಿಯು ಆಚರಿಸುತ್ತಿರುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವದೇವ ಎಂಬ ದೈತ್ಯನೊಬ್ಬನು ಮಹಾವಿಷ್ಣುವಿನ ರೂಪದಿಂದ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದುದು. “ಇವನು ನಿಜವಾದ ಅತಿಥಿ” ಎಂದು ಭ್ರಮಿಸಿದ ಭ್ರಮರಾಂಬೆಯು ಕುಶಲ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದುದು. ವಿಶ್ವದೇವನು ಚಿರಪರಿಚಿತನಂತೆ ವರ್ತಿಸಿ, ಭೋಜನವನ್ನು ಬೇಡಿದುದು. ದೇವಿಯು ಅದನ್ನು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಅರ್ಘ್ಯಸಾದ್ಯಾದಿಗಳಿಂದ ಅವನನ್ನು ಅರ್ಚಿಸಿ, ಭಕ್ಷ್ಯ, ಭೋಜ್ಯಗಳಿಂದ ಆತಿಥ್ಯವನ್ನಿಟ್ಟುದು. “ತಾನು ವಿಷ್ಣು ಭಕ್ತನಾದುದರಿಂದ ಅವನನ್ನು ಸಂವರ್ತಿಸಿದಲ್ಲದೆ ಭೋಜನವನ್ನು ಮಾಡಲಾರೆನೆಂಬ ನೆಪವನ್ನು ಹೂಡಿ ಸೀಡಿಸಲು, ಮಯೂರೇಶನೇ ಮಾಧವನಾಗಿ ಮಾರ್ಪಟ್ಟುದು. ದೇವನ ದಿವ್ಯರೂಪದ ವರ್ಣನೆ. ವಿಶ್ವದೇವನು ಗಣಪತಿಯನ್ನು ಗೋವಿಂದನೆಂದು ತಿಳಿದು ಸ್ತುತಿಸಿದುದು. ದೇವನು ತಾನು ಭಕ್ತನಾದ ವಿಶ್ವದೇವನಿಗೋಸ್ಕರ ಕ್ಷೀರಸಾಗರದಿಂದ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದುದಾಗಿಯೂ, ಭಕ್ತರಿಗಾಗಿ ತಾನು ನಾನಾ ರೂಪಗಳನ್ನು ಧರಿಸಬೇಕಾಗುವುದೆಂಬುದಾಗಿಯೂ ತಿಳಿಸಿ, ಅದನ್ನು ನಿದರ್ಶನಕ್ಕೆ ತಂದುಕೊಡುವುದಾಗಿ ಅವನಿಗೆ ಆಶ್ವಾಸವನ್ನಿತ್ತುದು. ಒಮ್ಮೆ ಭಾದ್ರಪದ ಚತುರ್ಥಿ

ಮಹೋತ್ಸವವು ಎಲ್ಲರ ಮನೆಗಳಲ್ಲೂ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದುದು. ಜನರಾಚರಿಸಿದ ವ್ರತದ ವರ್ಣನೆ. ಆ ವೇಳೆಗೆ ವಸಿಷ್ಠ ಪೌತ್ರರಾದ ಪರಾಶರ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದುದು. ತಾನೂ ಸಹ ಎಲ್ಲರಂತೆ ನಾಲ್ಕು ವರ್ಷ ವಯಸ್ಸಿನ ಗಣಪತಿಯ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ ಮಣ್ಣು, ತರಗು ಇವನ್ನೇ ಪೂಜಾಸಾಮಗ್ರಿಗಳಂತೆ ಸಮರ್ಪಿಸಿ 'ನಿವೇದನವನ್ನು ಭಕ್ಷಿಸೆ'ಂದು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ದೇವನನ್ನು ಬೀಡಿದುದು. ಆಗ ದೇವನು ಮೃಣ್ಮಯ ಮೂರ್ತಿ ಸರ್ವೇತನವಾಗುವಂತೆಯೂ ಮತ್ತು ಪರಾಶರನಿತ್ತ ಮೃಣ್ಮಯ ನಿವೇದಿತ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಪಕ್ಷಾನ್ನಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾರ್ಪಡಿಸಿ ಅದನ್ನು ಭಕ್ಷಿಸುವಂತೆಯೂ ಪ್ರೇರಿಸಿದನು. ವಿಶ್ವದೇವನು ತನ್ನ ಆರಾಧ್ಯ ದೈವವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತಿರುವ ಗಣಪತಿಯ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಕುರಿತು 'ಇವೇನು, ಮಣ್ಣನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತಿರುವೆ?' ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಲು " ಭಕ್ತರು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಸಮರ್ಪಿಸಿದುದೆಲ್ಲ ನನಗೆ ಮಿಷ್ಠಾನ್ನ " ಎಂದು ತಿಳಿಹೇಳಲು " ಭಕ್ತನಾರು ? " ಎಂದು ವಿಶ್ವದೇವನು ಮತ್ತೆ ಪ್ರಶ್ನಿಸಲು, ಅವನನ್ನು ಮನೆ ಮನೆಗೂ ಕರೆದೊಯ್ದು ಅಲ್ಲಿನ ಪೂಜಾ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಿದುದು. ವಿಶ್ವದೇವನಿಗೆ ಎಲ್ಲೆಡೆಯಲ್ಲೂ " ಮಯೂರೇಶನು ತನ್ನೊಂದಿಗೆ ಇದ್ದಂ"ತೆ ಕಂಡುಬರಲು ' ಇವನು ನನ್ನ ಸ್ವಾಮಿಯಲ್ಲ ' ಎನ್ನುತ್ತಿರುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ನಾರಾಯಣನು ಕಾಣುವನು. ಅವನನ್ನು ವಂದಿಸಿ ಏಳುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅವನು ಮಯೂರೇಶನಾಗಿ ಕಂಗೊಳಿಸುವನು. ಆಗ ವಿಶ್ವದೇವನು ದೇವನ ಹಿಡಿತದಿಂದ ತನ್ನ ಕೈಯನ್ನು ಕೊಸರಿಕೊಂಡು " ಇವನು ನನ್ನ ಸ್ವಾಮಿಯಲ್ಲ " ಎಂದು ಮತ್ತೊಂದು ಮನೆಗೆ ಹೋದುದು. " ಇವನು ವಿಷ್ಣು " ಎಂದು ನಂಬಿ ನಮಸ್ಕರಿಸಲು ಹೋದಾಗ ಅವನು ಗಣಪತಿಯಾಗುವನು. ಒಮ್ಮೆ ಗರುಡಾರೂಢನಾಗಿ ತೋರಿದರೆ, ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಶೇಷಶಾಯಿ

ಯಾಗಿ ತೋರುವನು. ಅಂತೂ ವಿಶ್ವದೇವನಿಗೆ ಯಾವುದೊಂದೂ ಸರಿಯಾಗಿ ತಿಳಿಯದಾದುದು. ಹೀಗೆ ಸುತ್ತಿ ಬರುತ್ತಿರುವಾಗ ಪರಾಶರರಿದ್ದಲ್ಲಿಗೆ ಬರಲು “ಇವನೇ ನನ್ನ ಭಕ್ತ” ಎಂದು ದೇವನು ನಿರ್ದೇಶಿಸಿದುದು. ಅಲ್ಲಿ ಮೃಣ್ಮಯ ವಸ್ತುಗಳಿದ್ದು ದನ್ನೂ, ಅದನ್ನು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಭುಜಿಸುತ್ತಲಿದ್ದ ದೇವನು ಕ್ಷಣ:ಕ್ಷಣಕ್ಕೂ ಒಂದೊಂದು ರೂಪದಿಂದ ಕಂಡು ಬರುತ್ತಲಿದ್ದದನ್ನೂ ಕಂಡ ಬಳಿಕ ಭೇದ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಸರ್ವಾತ್ಮಭಾವದಿಂದ ದೇವ ನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುತ್ತ ಅವನ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಪಡೆದು ತನ್ನ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದುದು.

೧೧೦-೧೩೨

೧೦೬ ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ :—

ಗಣಪತಿಗೆ ಹದಿಮೂರನೆಯ ವರ್ಷ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಾಗಿನ ಕಥೆಯನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮನು ಹೇಳಲು ಉಪಕ್ರಮಿಸಿದುದು. ಒಂದು ದಿನ ಮಯೂರೇಶನು ತಂದೆ ಪರಶಿವನ ಬಳಿ ಬಂದು ವಂದಿಸಿದುದು. ಮಹೇಶ್ವರನ ರೂಪದ ವರ್ಣನೆ. ಗಣಪತಿಯು ಶಿವನ ಜಡೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಚಂದ್ರ ಬಿಂಬವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಾಲಕರೊಡನೆ ಆಟಕ್ಕೆ ಹೊರಟು ಹೋದುದು. ಆ ವೇಳೆಗೆ “ಮಂಗಳ” ಎಂಬ ದೈತ್ಯನು ಆ ಬಾಲಕರಿದ್ದ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಬಂದುದು. ಸೂಕರಾಕಾರದ ಅವನ ಭೀಕರ ರೂಪದ ವರ್ಣನೆ. ಅವನನ್ನು ಕಂಡು ಬೆದರಿವಬಾಲಕರು ಓಡಿಹೋದುದು. ಗಣಪತಿಯು ಆ ಹಂದಿಯ ಕೋರೆಹಲ್ಲುಗಳೆರಡನ್ನೂ ಬಲವಾಗಿ ಹಿಡಿದು ಎರಡು ಭಾಗವಾಗುವಂತೆ ಸೀಳಿ ದೂರ ಬಿಸುಟುದು. ರಾಕ್ಷಸನು ತಾನು ಧರಿಸಿದ್ದ ಕೃತ್ರಿಮ ವಾರಾಹ ರೂಪವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ, ರಾಕ್ಷಸೀ ದೇಹದಿಂದಲೇ ಮೃತನಾಗಿ ಬಿದ್ದುದು. ಅದರ ಪರಿಣಾಮದ ವರ್ಣನೆ. ಎಲ್ಲರೂ ದೇವನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿ ದುದು. ಇತ್ತ ಪರಶಿವನು ಬಹಿರ್ಮುಖನಾದಾಗ ತಲೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಚಂದ್ರನನ್ನು: ಕಾಣದೆ, ಕಾವಲಿದ್ದ

ಪ್ರಮಥರನ್ನು ಗದುರಿಸಿ ಕದ್ದವನನ್ನು ತನ್ನೆದುರಿಗೆ ಕರೆದು ತರಬೇಕೆಂದು ಆಜ್ಞೆಯನ್ನೀಯಲು “ ಪ್ರಾಯಃ ಮಯೂರ್ಲೇಶನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿರಬಹುದೆಂಬ ತಮ್ಮ ಶಂಕೆಯನ್ನು ದೇವನೆದುರು ಅರಿಕೆ ಮಾಡಲು “ ಚಂದ್ರನನ್ನಾಗಲಿ, ಚಂದ್ರನನ್ನು ಕದ್ದವನು ಯಾರೇ ಆದರೂ ಅವನನ್ನಾಗಲಿ ಹಿಡಿದು ತರದಿದ್ದರೆ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಸುಟ್ಟುಬಿಡುವೆನೆಂದು ಗದುರಿಸಲು ಅವರು ಮಯೂರ್ಲೇಶನನ್ನು ಕರೆದು ತರಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದುದು. ಅವರನ್ನು ಗಣಪತಿಯು ಗದುರಿಸಿ ತನ್ನ ಶ್ವಾಸವಾಯುವಿನಿಂದ ಹಾರಿಸಲು, ಅವರು ಪರಮೇಶ್ವರನೆದುರು ಬಂದು ತುಪ್ಪು ತುಪ್ಪು ಬಿದ್ದುದು. ಶಿವನು ಕೋಪದಿಂದ ಉಮೆಯ ಮಗನನ್ನು ಹಿಡಿದು ತರಬೇಕೆಂದು ಆಗ್ರಹಗೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಮಥರು ಅವನನ್ನು ಹಿಡಿದು ತರಲು ಮತ್ತೆ ಯತ್ನಿಸಿದುದು. ದೇವನು ಅಂತರ್ಹಿತನಾಗಿ ಮನೆ ಮನೆಗೂ ಹೋಗಿ ಹುಡುಕುವಂತೆ ಮಾಡಿದುದು. ಕೆಲ ಸಮಯ ಕಾಣುವುದು, ಅವರು ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದಕೂಡಲೇ ಅದೃಶ್ಯನಾಗುವುದು ಹೀಗೆ ಬಹು ಬಗೆಯಿಂದ ಪೀಡಿಸಲು, ಅವರು ನಿರ್ವಿಣ್ಣರಾದುದು. ಆಗ ಗಣಪತಿಯು ದಯೆಯಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಅಧೀನನಾಗಲು ಅವರು ಅವನನ್ನು ಬಂಧಿಸಿ ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಹೋಗಲೆತ್ತಿಸಿದುದು. ಆದರೆ ಅವನ ಭಾರವನ್ನು ಹೊರಲಾರದೆ ದೇವನ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದು ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ತಿಳಿಸಿದುದು. ಆಗ ನಂದಿಯನ್ನು ಶಿವನು ಪ್ರೇರಿಸಲು ಅವನು ತನ್ನ ಪೌರುಷವನ್ನು ಹೊಗಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಕೋಪದಿಂದ ಈ ಕಾರ್ಯ ಸಾಧನೆಗಾಗಿ ಹೊರಟುದು. ಮತ್ತು ಗಣಪತಿಯು ತನ್ನ ಸಂಗಡ ಬಾರದಿದ್ದರೆ ಬಲಾತ್ಕಾರದಿಂದ ಕರೆದೊಯ್ಯುವುದಾಗಿ ಒತ್ತಾಯಮಾಡಬೇಕಾದೀತೆಂದು ಎಚ್ಚರಿಸಿದುದು. ಅದರಿಂದ ಕ್ಷುಭಿತನಾದ ಗಣಪತಿಯು ನಂದಿಯನ್ನು ತನ್ನ ಶ್ವಾಸೋಚ್ಛ್ವಾಸ ಚಕ್ರಕ್ಕೆ ಸಿಲುಕಿಸಿ. ಶಿವನ ಪಾದಗಳ ಮೇಲೆ ಬೀಳು

ವಂತೆ ಒಮ್ಮೆಲೆ ಬಿಸುಟು. ಮತ್ತು ತಾನೂ ಹೋಗಿ ಸಮಾಪದಲ್ಲೇ ಯಾರಿಗೂ ಅರಿವಾಗದಂತೆ ನಿಂತು ಚಂದ್ರಖಂಡವನ್ನು ಶಿವನ ತಲೆಯಲ್ಲಿರಿಸಿದುದು. ಶಿವನು ತನ್ನ ಮಗನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನರಿತು ಗಣಗಳ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯಂತೆ ಅವನನ್ನು ಗಣಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಅಧಿಪತಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದುದು. ಅಂದಿನಿಂದ ಅವನನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ ಗಣರಾಜನೆಂದು ಗಣಿಸಿದುದು.

೧೩೩-೧೪೮

೧೦೭ ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ :—

ಗಜಾನನನಿಗೆ ಹದಿನಾಲ್ಕನೆಯ ವರ್ಷ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಗಾತಮಾದಿಗಳು ಗಿರಿಜೆಯ ಗೃಹಕ್ಕೆ ಬಂದುದು. ಅವರಿಗೆ ಗಿರಿಜೆಯು ಅತಿಥ್ಯವನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿದ ಬಳಿಕ “ವಿಘ್ನಗಳಿಗಾಗಿ ಭಯಪಟ್ಟು ತ್ರಿಸಂಧ್ಯಾ ಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಾಗ್ಯೂ ವಿಘ್ನಗಳು ಇಲ್ಲಿಯೂ ಬರುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಇದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಉಪವೇಶಿಸಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಲು “ಇಂದ್ರಿಯಾಗ” ವನ್ನು ಮಾಡೆಂದು ಮುನಿಗಳು ಹೇಳಿದುದು ದೇವಿಯು ಅದರಂತೆ ಸಕಲ ಸನ್ನಾಹಗಳನ್ನೂ ಏರ್ಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಅನುಷ್ಠಾನವನ್ನಾರಂಭಿಸಿದುದು. ಯಜ್ಞ ವಿಧಾನದ ವರ್ಣನೆ. ಬಾಲಕರು ಆಟವನ್ನು ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಯಜ್ಞವಾಟಿಗೆ ಅಭಿಮುಖವಾಗಿ ಬರುತ್ತಿರಲು, ಕಲ-ವಿಕಲರೆಂಬ ದೈತ್ಯರು ಸೊಕ್ಕಿದ ಕಾಡುಕೋಣಗಳ ರೂಪದಿಂದ ಬಂದುದು. ಅವರ ಭೀಕರ ರೂಪ, ಧ್ವನಿಗಳ ವರ್ಣನೆ ಅವು ಗಣಪತಿಯನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವ ಉದ್ದೇಶ್ಯದಿಂದ ಪರಸ್ಪರ ಗುದ್ದಾಡಲಾರಂಭಿಸಿದುದು. ಕೋಣಗಳ ಕರ್ಕಶ ಶಬ್ದದಿಂದ ದಿಗ್ವಿದಿಕ್ಕುಗಳು ವ್ರತಧ್ವನಿಗೈದಿದುದು. ಒಂದನ್ನೊಂದು ಸೋಲಿಸುತ್ತಿರಲು ಈ ಭೀಕರ ಕದನವನ್ನು ನೋಡಲಾರದೆ, ಮುನಿ ಬಾಲಕರು ಓಡಿ ನಡೆದುದು. ಇದನ್ನು ನೋಡಿ ನವಲಿನ ಒಡೆಯ; ದೇವನು ಅವೆರಡರ ಬಾಲಗಳನ್ನು ನೇರಿಸಿ ಹಿಡಿದಿತ್ತಿ ಗರಗರ ತಿರುಗಿಸಿ ಅಂತರಿಕ್ಷಕ್ಕೆ ಸೆದುದು.

ಕಲ-ವಿಕಲರ ವಧೆ. ಬಾಲಕರು ದೇವನನ್ನು ಸ್ತುತಿ
ಸಿದುದು. ದೇವನು ಯಜ್ಞವಾಟಿಗೆ ಬಂದು ಇಂದ್ರ
ಯಜ್ಞವನ್ನು ಧ್ವಂಸಗೊಳಿಸಿದುದು. ಇದರಿಂದ
ಕುಪಿತನಾದ ದೇವೇಂದ್ರನು ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ
ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡದೇ ನಿಲ್ಲಿಸಿಬಿಡುವಂತೆ ಆಜ್ಞೆಯ
ನ್ನಿತ್ತದ್ದು. ಯಾವ ಯಾವ ದೇವತೆಗಳು ತಮ್ಮ
ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿದರೋ ಆಯಾ ದೇವತೆಯ
ರೂಪವನ್ನು ಗಜಾನನನು ಧರಿಸಿಕೊಂಡು ಲೋಕವ್ಯವ
ಹಾರವನ್ನು ನಡೆಸಿದುದು. ಆಗ ಇಂದ್ರನು ಶರಣಾ
ಗತನಾದುದು, ತತ್ಪ್ರತಿ ಸ್ತೋತ್ರ. ದೇವನು ಅವನನ್ನು
ಕ್ಷಮಿಸಿ ಊರಿಗೆ ಕಳಿಸಿದುದು

೧೪೯-೧೬೪

೧೦೮ ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ :—

ಗಜಾನನನಿಗೆ ಹದಿನೈದನೆಯ ವರ್ಷ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವಾಗ
ಒಂದು ದಿನ ಬಾಲಕರೊಂದಿಗೆ ಅವನು ಸ್ನಾನಕ್ಕಾಗಿ
ಬ್ರಹ್ಮಕಮಂಡಲು ನದಿಗೆ ಹೋದುದು. ಸ್ನಾನಾದಿ
ಗಳು ಮುಗಿದನಂತರ ಎಲ್ಲರೂ ಗಣನಾಯಕನನ್ನು
ಷೋಡಶೋಪಚಾರಗಳಿಂದ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ಅರ್ಚಿಸಿ
ದುದು, ಪೂಜಾವಿಧಾನ ವರ್ಣನೆ. ಆ ವೇಳೆಗೆ
ಅಲ್ಲಿಗೆ ವ್ಯಾಘ್ರರೂಪಿಯಾದ ಅಸುರನು ಬಂದುದು.
ಅವನ ಭೀಕರಾಕೃತಿಯ ವರ್ಣನೆ. ಅವನನ್ನು
ನೋಡಿ ಬಾಲಕರು ಪಲಾಯನ ಮಾಡಲು, ವ್ಯಾಘ್ರನು
ದೇವನ ಮೇಲೆ ಜಿಗಿದುದು. ಕೂಡಲೇ ಮಯೂರೇಶನು
ತಾನೊಂದು ಶಾರ್ದೂಲನಾಗಿ ವ್ಯಾಘ್ರವನ್ನೆತ್ತಿಕೊಂಡು
ಹೋದುದು. ವ್ಯಾಘ್ರನು ಹೆದರಿ ಒಂದು ಪೊದೆದಲ್ಲಿ
ಅಡಗಿ ಕುಳಿತಾಗ ಶಾರ್ದೂಲ ಮೇಲಿನಿಂದ ಅದರ
ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು, ತನ್ನ ಎರಡು ಕೈಗಳಿಂದಲೂ
ಅದರ ಬಾಯಿಯನ್ನು ಭದ್ರವಾಗಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು
ಈಚೆಗೆ ಎಳೆದು ತಂದು ಮೂಗು, ಕಿವಿ, ಮುಂಗಾಲು
ಬಾಲ ಇವನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿ “ಇನ್ನುಮೇಲೆ ಯಾರಿಗೂ
ಮುಖವನ್ನು ತೋರಿಸಬೇಡ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಓಡಿಸಿ

ದುದು. “ನಿನಗೂ ಹೀಗೆಯೇ ಮಾಡದಿರುವೆನೇ ?” ಎನ್ನುತ್ತಲೇ ರಾಕ್ಷಸನು ತನ್ನ ಮನೆಗೆ ಓಡಿಹೋದುದು. ಮಯೂರೇಶ್ವರನನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತಲಿದ್ದ ಬಾಲಕರು ಶ್ರಾಂತರಾಗಿ ಒಂದು ಗಿಡದಡಿ ದಕ್ಷಿಣದಿಕ್ಕಿಗೆ ಕಾಲುಗಳನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಮಲಗಿದ್ದಾಗ, ಯಮನು ಕೋಪದಿಂದ ಅವರನ್ನು ತನ್ನ ಪುರಿಗೆ ಎಳೆದೊಯ್ದುದು. ಅನಂತರ ಮುನಿಗಳು ಬಂದು ದೇವನನ್ನು ಕುರಿತು “ನಮ್ಮ ಬಾಲಕರೆಲ್ಲಿ” ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದಾಗ ದೇವನು ವಿಷಯವನ್ನು ಊಹಿಸಿ ಯಮಪುರಿಗೆ ಹೊರಟುದು. ದೇವನು ತನ್ನ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಬಂದಿರುವ ಸಂಗತಿ ತಿಳಿದರೂ ರವಿಜನು ಅವನನ್ನು ಆದರಿಸದೆ ತನ್ನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಅವನೆದುರು ಹೊಗಳಿಕೊಂಡುದು. ಅವನನ್ನು ದೇವನು ತೆಗಳಿ ಅವನ ಹೆಗಲನ್ನೇರಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಲು ಆತನ ಹೊರೆಯನ್ನು ಹೊರಲಾರದೆ ಯಮನು ಕೋಣದಿಂದ ಕೆಳಕ್ಕುರುಳಿದುದು. ಆಗ “ದೇವನ ಪರಾಕ್ರಮವೆಷ್ಟಿದೆ” ಎಂಬುದರಿವಾಗಲು, ದೇವನಿಗೆ ಶರಣು ಬಂದು ಅವನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿ ಬಾಲಕರನ್ನು ಹಿಂದಿರುಗಿ ಕೊಟ್ಟುದು. ಬಾಲಕರು ದೇವನೊಂದಿಗೆ ಹಿಂದಿರುಗಿದಾಗ ಮೆರವಣಿಗೆ ಎರ್ಪಟ್ಟುದು. ಅದರ ವೈಭವದ ವರ್ಣನೆ. ದೇವನು ಆ ಬಾಲಕರನ್ನು ಅವರವರ ವಶಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿಸಲು, ಸಂಗಡ ಬಂದಿದ್ದ ಯಮದೇವನು ದೇವನ ಅನುಮತಿಯಂತೆ ತನ್ನ ಲೋಕಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದುದು. ದೇವನೂ ಸಂತಸದಿಂದ ತನ್ನ ಮನೆಗೆ ಬಂದುದು.

೧೬೫-೧೬೬

೧೦೯ ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ :—

ಪರಮೇಶ್ವರನು ಸುಖಾಸೀನನಾಗಿ ಕುಳಿತಾಗ ಪಾರ್ವತಿಯು ಮಾತನಾಡುತ್ತ ಗಣಪತಿಗೆ ಮದುವೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಬಿಡಬೇಕೆಂದು ಬೇಡಿದುದು. ದೇವನು ಅದಕ್ಕೆ ಸಂತೋಷಿಸಿ ಕನ್ಯೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿರಲು, ಆ ವೇಳೆಗೆ ನಾರದರು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದುದು. ದೇವಿಯು ಅವನೆದುರು ಮದುವೆಯ ವಿಚಾರವನ್ನು

ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಲು, ಸಿದ್ಧಿ-ಬುದ್ಧಿಯರನ್ನು ಗಣಪತಿಗೆ ಕೊಡಲಿರುವ ಬ್ರಹ್ಮನ ಸಂಕಲ್ಪವನ್ನು ತಿಳಿಸಿ, ತಾನೂ ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಬಂದುದಾಗಿ ಹೇಳಿದುದು. ಸಿದ್ಧಿ-ಬುದ್ಧಿಯರ ರೂಪ-ಲಾವಣ್ಯಗಳ ವರ್ಣನೆ ಆಗ ಪಾರ್ವತೀ - ಪರಮೇಶ್ವರರು ತಮ್ಮ ಪರಿವಾರ ದೊಂದಿಗೂ, ನಾರದನೊಂದಿಗೂ ದಿಬ್ಬಣ ಹೊರ ಟುಡು. ದಿಬ್ಬಣದ ವರ್ಣನೆ. ಅವರು ಗಂಡಕೀ ನಗರದ ಸಮಾಪಕ್ಕೆ ಬರುವ ವೇಳೆಗೆ ಅಲ್ಲಿ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಕಾವಲಿದ್ದ ಏಳು ಕೋಟಿ ರಾಕ್ಷಸರು ಇವರನ್ನು ತಡೆದು ಪೂರ್ವೋತ್ತರಗಳನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಿದುದು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ವಿಕೃತನು ಮುಂದೆ ಬಂದು ಹಿಂದೆ ಗಣ ಪತಿಯಿಂದ ತನಗಾದ ಅಪಮಾನಕ್ಕೆ ಪ್ರತೀಕಾರ ವನ್ನು ಮಾಡಲು ತನ್ನ ಸಹೋದ್ಯೋಗಿಗಳನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸಿದುದು. ಇದನ್ನು ಕೇಳಿದ ಮಯೂರೇಶನು ಕುಪಿತನಾಗಿ ಮುನಿಬಾಲಕರಿಗೆ ಹುಲ್ಲನ್ನು ಹಿಡಿದು ಹೋರಾಡುವಂತೆ ಪ್ರೇರಿಸಿದುದು ರಾಕ್ಷಸ ರೊಂದಿಗೆ ಮುನಿಬಾಲಕರಾಡಿದ ಯುದ್ಧ ವೈಖರಿಯ ವರ್ಣನೆ. ಬಾಲಕರು ಜಯಿಸಿದುದನ್ನು ಕಂಡು ಪರ ಶಿನನು ಎಲ್ಲರ ಪರವಾಗಿ ದೇವನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದುದು.

೧೭೭-೧೯೦

೧೧೦ ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ :—

ಜಯಶಾಲಿಯಾದ ಮಯೂರೇಶನು ವಿಭವದಿಂದ ಎಲ್ಲ ರೊಂದಿಗೆ ಲಗ್ನಕ್ಕೆ ಪ್ರಯಾಣ ಹೊರಟು. ಲಗ್ನದ ಪೌರೋಹಿತ್ಯ ನಿರ್ವಾಹಕ್ಕಾಗಿ ಗೌತಮಾದಿಗಳು ಅವರೊಡನೆ ಬಂದುದು. ಗಂಡಕೀನಗರದ ಸಮಾ ಪದಲ್ಲಿ ತಂಗಿದ್ದ ಮಯೂರೇಶ್ವರನು ಸಭೆಯನ್ನು ನಡೆಸಿ “ ಸಿಂಧು ದೈತ್ಯನ ನಿಗಡ ಬಂಧನದಲ್ಲಿ ಬದ್ಧ ರಾದ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಿದ ಬಳಿಕ ಮದುವೆಯ ಪ್ರಯತ್ನ ” ಎಂದು ನುಡಿಯಲು ಅದನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ ಸಮ್ಮತಿಸಿ, ಸಂಧಾನಕ್ಕಾಗಿ ಮೊದಲು

ನಂದಿಯನ್ನು ಸಿಂಧುವಿನ ಬಳಿಗೆ ಕಳಿಸಲು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದುದು. ನಂದಿಕೇಶ್ವರನು ತನ್ನ ಸಾಹಸವನ್ನು ಅವರಿಗೆ ತಿಳಿಸಿ, ಸಂಧಾನ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯ ಪಾಯಗಳಿಂದ ಸಾಧಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಅಸುರನ ಮಂದಿರಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದುದು.

೧೯೧-೨೦೧

೧೧೧ ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ :-

ನಂದಿಯು ಸಿಂಧುದೈತ್ಯನ ಸಭಾಮಂಟಪವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ನೋಡಿದುದು- ಸಭೆಯ ವರ್ಣನೆ. ನಂದಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಸಭಿಕರು ಅಚ್ಚರಿಗೊಂಡುದು. ಕೆಲವರು ಅವನು ಶತ್ರುಪಕ್ಷೀಯನೆಂದೂಹಿಸಿ ಅವನ ಮೇಲೆ ಕಿಡಿ ಕಾರಿದುದು. ಆಗ ದೈತ್ಯರಾಜನು ಸಂಜ್ಞೆಯಿಂದಲೇ ಆಸನವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಆದರಿಸಿ “ವಿಷಯವೇನು ?” ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ತಾನು ಕುತೂಹಲಗೊಂಡ ಅಂಶವನ್ನು ತನ್ನ ಮುಖಮುದ್ರೆಯಿಂದ ಸೂಚಿಸಿದುದು. ಮಹಾಸೂಕ್ಷ್ಮಮತಿಯಾದ ನಂದಿಯು ಗಂಭೀರವಾಣಿಯಿಂದ ತಾನು ಆ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಡ ನ್ಯೂನತೆಯನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ವಿವರಿಸಿದುದು. ಆಗ ದೈತ್ಯನು ತನ್ನ ಅವಜ್ಞತೆಯನ್ನರಿತು ನಂದಿಯ ಗುಣಗಣಗಳನ್ನು ವರ್ಣಿಸುತ್ತ ‘ಅವನು ಯಾರು, ಯಾರ ಕಡೆಯವನು, ಪ್ರಕೃತ ತನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಬರಲು ಕಾರಣವೇನೆ’ಂಬುದನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದನು. ಆಗ ನಂದಿಕೇಶ್ವರನು ತನ್ನ ಉತ್ಪತ್ತಿಯನ್ನೂ ತನ್ನ ಶಕ್ತಿ-ಸಾಹಸಗಳನ್ನೂ ತಾನು ಕೈಗೊಂಡ ದೇವಸೇವಾವೃತ್ತಿಯನ್ನೂ ಮಯೂರೇಶ್ವರನ ಮಹಿಮೆ ಮತ್ತು ಅಸುರನಿಗೆ ಹೇಳಿ ಕಳಿಸಿದ ಸಂದೇಶ ಇವನ್ನು, ಸಂದೇಶದಂತೆ ನಡೆಯದಿದ್ದರೆ ಮುಂದೆ ಮಯೂರೇಶ್ವರನು ಕೈಗೊಳ್ಳಲಿರುವ ಬಲವ್ರಯೋಗ ಸಂಗತಿಯನ್ನೂ ವಿವರಿಸಿ, ಬದ್ಧರಾದ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಿ ದೈವಾನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರನಾಗುವಂತೆ ಬೋಧಿಸಿದುದು. ಮಯೂರೇಶ್ವರನು ಹಿಂದೆ ನಡೆಸಿದ ದೈತ್ಯವಧೆಯ ಕಥೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸಿ ದೇವನ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಮೀರು

ವೃದು ಶ್ರೇಯಸ್ಕರವಲ್ಲವೆಂದು ಅಸುರನನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಸಿದುದು. ಇವನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಅಭಿಮಾನಿಯಾದ ಸಿಂಧುದೈತ್ಯನು ನಂದಿಯ ನಡತೆಯನ್ನು “ಅಧಿಕ ಪ್ರಸಂಗತನ” ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತ “ತನಗೆ ಯಾರಿಂದಲೂ ಭಯವಿಲ್ಲವೆಂದೂ, ಶಕ್ತಿ ಇದ್ದರೆ ಯಾರು ಬೇಕಾದರೂ ತನ್ನ ಮೇಲೆ ಯುದ್ಧವನ್ನು ಹೂಡಬಹುದೆಂದೂ, ತನ್ನನ್ನು ಸೋಲಿಸಿದ ಮೇಲೆಯೇ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸಬಹುದೆ”ಂದೂ ಹೇಳಿ “ನೀನು ದೂತನಾಗಿರದಿದ್ದರೆ ನಿನ್ನಂತಹ ಪರಿಪುಷ್ಟ ಎತ್ತನ್ನು ನೇಗಲಿಗೆ ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ”ನೆಂದೂ ನಂದಿಯನ್ನು ಧಿಕ್ಕರಿಸಿದುದು. ನಂದಿಯು ದೈತ್ಯನ ಅವಿವೇಕಕ್ಕೆ ಪರಿತಪಿಸಿ ಅನೇಕ ರೀತಿಯಿಂದ ಬುದ್ಧಿವಾದವನ್ನು ಹೇಳಿ “ನಾನೇ ನಿನ್ನನ್ನು ತುಂಡರಿಸಿ, ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಲಿದ್ದೆ. ಆದರೆ, ದೇವನ ಆಜ್ಞೆ ಇಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ಸುಮ್ಮನಿರಬೇಕಾಗಿದೆ” ಎಂದು ಕೋಪದಿಂದ, ನುಡಿದು ಬಹಳ ಬಿರುಸಿನಿಂದ ಉಸಿರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ದೈತ್ಯರನ್ನೆಲ್ಲಕೆಳಕ್ಕೆ ಕೆಡಹಿ ಸಿಂಧುವಿನ ಅನುಮತಿಗೂ ಕಾಯದೇ, ಹಿಂದಿರುಗಿ ಹಾರಿ ಬಂದು, ಸಿಂಧುವಿನ ದೌಷ್ಟ್ಯವನ್ನು ದೇವನಿದುರಿಗೆ ಹೇಳಿದುದು. “ಯುದ್ಧಪ್ರಸಂಗ ಒದಗಿತಲ್ಲ” ಎಂದು ಹರ್ಷಿಸಿದ ಮಯೂರೇಶ್ವರನು “ಯಾರಿಗೆ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಬರಲಿಷ್ಟವಿದೆಯೋ, ಎಲ್ಲರೂ ಹೊರಡಬಹುದೆ”ಂದು ಆಹ್ವಾನವನ್ನಿತ್ತದ್ದು. “ಪ್ರಕೃತ ನಮು ಗಿಲ್ಲೇನು ಕೆಲಸ? ಮದುವೆಯ ವೇಳೆಗೆ ಬಂದರೆ ಸಾಕು” ಎಂದು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮಲ್ಲೇ ನಿಶ್ಚಯಿಸಿಕೊಂಡು ಮುನಿಗಳು ತಮ್ಮ ಪಾಡಿಗೆ ತಾವು ಆಶ್ರಮಗಳಿಗೆ ಹಿಂದಿರುಗಿದುದು.

೨೦೨-೨೧೪

೧೧: ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ:—

ಮಯೂರೇಶ್ವರನು ತನ್ನ ವಾಹನವಾದ ಮಯೂರವನ್ನೇರಿ ನಿಶಿಷ್ಟ ಆಯುಧಾದಿ ಪರಿಕರದೊಡನೆ ಗರ್ಜಿಸುತ್ತ

ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಹೊರಟು. ಪರಶಿವನೂ ಉತ್ತೇಜನ
ಗೊಂಡು ಗರ್ಜಿಸುತ್ತವೃಷಾರೂಢನಾಗಿ ಯುದ್ಧರಂಗಕ್ಕೆ
ತೆರಳಲು ಮಯೂರೇಶನನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಪ್ರಯಾಣ
ಮಾಡಿದುದು. ಹಿಂದುಗಡೆಯಿಂದ ಏಳುಕೋಟಿ
ಪ್ರಮಥಗಣದವರು ತಮ್ಮ ನಾಯಕರನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿ
ಸಿದುದು. 'ನಾನೂ, ವೀರಭದ್ರ ಮುಂತಾದವರು
ಮೊದಲು ಮುಂದೆ ಹೋಗುತ್ತೇವೆ. ಅನಂತರ ಬೇಕಾ
ದರೆ ನೀವು ಬನ್ನಿ. ಅವಸರಪಟ್ಟು ಮುಂದೆ ನುಗ್ಗಿ
ವುದು ಬೇಡ' ಎಂದು ನಂದಿಯ ಎಚ್ಚರಿಸಲು. ದೇವನು
ಅವನ ಪೌರುಷವನ್ನು ಪ್ರಶಂಸಿಸಿ "ತಾನು ಮುಂದೆ
ಹೋಗುವುದಾಗಿಯೂ, ತನ್ನನ್ನು ಬಾಕಿಯವರೆಲ್ಲ ಅನು
ಸರಿಸಿ ಬರಬೇಕೆಂದೂ" ಆಜ್ಞೆಯನ್ನಿತ್ತದ್ದು. ಅದರಂತೆ
ವೀರ್ಯಶಾಲಿಗಳಾದ ಭೂತರಾಜ, ಪುಷ್ಪದಂತ, ಇವ
ರಿಬ್ಬರೂ ಏಳುಕೋಟಿ ಪ್ರಮಥ ಸೈನ್ಯದೊಂದಿಗೆ
ಮುಂದೆ ಹೊರಟು. ಅವರ ವೇಷ-ಭೂಷಣ,
ವೀರಶ್ರೀ, ಅವರ ಯುದ್ಧವೈಖರಿ ಇತ್ಯಾದಿಗಳ
ವರ್ಣನೆ. ಸಂಕುಲ ಯುದ್ಧ, ಅದರ ಪರಿಣಾಮ.
ಪರಾಜಿತರಾದ ದೈತ್ಯರ ಪೈಕಿ ಉಳಿದವರು ತಮಗುಂ
ಟಾದ ಸೋಲಿನ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಸಿಂಧುವಿಗೆ ತಿಳಿಸಿ
ದುದು. ಇದನ್ನು ಕೇಳಿದ ದೈತ್ಯನು ಬಹಳ ಕೋಪ
ದಿಂದ ಶತ್ರುಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ತನಗಿದ್ದ ತಿರಸ್ಕಾರ
ಭಾವವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿ ತಾನೇ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಹೊರಡ
ಲನುವಾಗಲು ಮಂತ್ರಿ-ಸೇನಾನಿಗಳು ಮುಂದೆ ಬಂದು
ಶತ್ರುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಕ್ರೋಧವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತ
ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಹೊರಡಲು ಅನುಮತಿಯನ್ನು ಬೇಡಿದುದು.
ಅದನ್ನು ಸಿಂಧು ಸಮ್ಮತಿಸಲು, ಅವರೂ ಸಹ ಹಯಾ
ರೂಢನಾದ ಅಸುರನನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿದುದು.

೨೧೫-೨೨೩

೧೧೩ ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ :-

ಪದಾತಿಗಳು ತಮ್ಮ ನಡಿಗೆಯಿಂದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಕಂಪನ
ಗೊಳಿಸುತ್ತ ಯುದ್ಧಭೂಮಿಗೆ ಹೋದುದು. ಅವರ

ಭೀಕರಾಕೃತಿಯ, ವೇಷ-ಭೂಷಣಗಳ ಹಾಗೂ ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರಗಳ ವರ್ಣನೆ. ಗಜಾಶ್ವಸೇನೆಯ ವರ್ಣನೆ. ಮುಂದೆ ಹೋಗುತ್ತಲಿದ್ದ ಭೂತರಾಜ, ಪುಷ್ಪದಂತರು ಇದನ್ನು ಕಂಡು ಸಿಂಧುವೇ ಸ್ವಯಂ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಬಂದುಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾನೆಂಬ ಅಂಶವನ್ನು ಮಯೂರೇಶನಿಗೆ ಅರುಹಿದುದು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ದೈತ್ಯಸೇನೆಯು ಮೇಲೇರಿ ಬಂದುದನ್ನು ನೋಡಿ ದೇವನು ಹರ್ಷಿಸಿ, ತನ್ನವಾಹನವಾದ ಮಯೂರವನ್ನೇರಿ ಮುಂದೆ ಹೊರಟುದು. ದೇವನು ಧರಿಸಿದ್ದ ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರಗಳ, ಹಾಗೂ ದೇವನನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿದವರ ಸನ್ನಾಹೋತ್ಸಾಹಗಳ ವರ್ಣನೆ. ನಂದಿಯು ಮಯೂರೇಶನನ್ನು ವಂದಿಸಿ ಅಂತರಿಕ್ಷಕ್ಕೆ ನೆಗೆದು, ತನ್ನ ತೀಕ್ಷ್ಣ ಕೊಂಬುಗಳಿಂದ ತಿವಿಯುತ್ತಾ ಶತ್ರುಗಳ ಶಿರಗಳನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿದುದು. ತದೀಯರು ಅವನ ಶೌರ್ಯವನ್ನು ಪ್ರಶಂಸಿಸಿದುದು. ತನ್ನ ಕುದುರೆ, ಶ್ವೇತಚ್ಚತ್ರಗಳು ನಾಶವಾಗಲು, ಸಿಂಧು ಬೇರೊಂದಶ್ವವನ್ನೇರಿ ಕುಳಿತು, ತಮ್ಮ ವೀರ ಯೋಧರನ್ನು ಕುರಿತು ' ನಿಮ್ಮ ಪರಾಕ್ರಮವೆಲ್ಲ ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಯಿತು ? ' ಎಂದು ಗದುರಿಸಲು ಕೌಸ್ತುಭ, ಮೈತ್ರರೆಂಬ ಅಮಾತ್ಯರಿಬ್ಬರು ಮುಂದೆ ಬಂದು ಅಸುರನನ್ನು ವಂದಿಸಿ ತಾವಿರುವಾಗ ಚಿಂತಿಸಬೇಕಾದುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸಿ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಹೊರಟುದು. ಅವರು ಹೋರಾಡಿದ ಬಗೆ. ವೀರಭದ್ರ, ಷಡಾನನರು ಅಮಾತ್ಯರೊಂದಿಗೆ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಬಂದುದು. ಅವರು ಬಿರುಸಿನಿಂದ ಯುದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡಿದುದರ ವರ್ಣನೆ. ಅದರ ಪರಿಣಾಮ. ಸಿಂಧುವಿನ ಸೈನ್ಯಕ್ಕೆ ಜಯವು ದೊರೆತುದು. ರಾತ್ರಿ ಯುದ್ಧ ನಡೆದುದು. ಮತ್ತೆ ದೇವಸೇನೆಯವರು ದೈತ್ಯರ ಮೇಲೆ ಎರಗಿ ಬಂದುದು. ಅದನ್ನು ಕಂಡ ದೈತ್ಯಾಮಾತ್ಯರಾದ ಮೈತ್ರ-ಕೌಸ್ತುಭರು ವ್ರಾಣಗಳನ್ನು ಪಣವಿಟ್ಟು ಹೋರಾಡಿದುದು. ಕೌಸ್ತುಭನ ಶಸ್ತ್ರಾಘಾತಕ್ಕೆ ಷಡಾನನನು ಮೂರ್ಛೆಗೊಳ್ಳಲು, ವೀರಭದ್ರನು ಮುಂದೆ ಬಂದು, ಮೈತ್ರ-

ಕೌಸ್ತುಭರಿಬ್ಬರನ್ನೂ ಕೊಂದುದು. ದೈತ್ಯಸೇನೆಯು
ಸೋತು ಓಡಿಹೋದುದು. ಸಿಂಧುದೈತ್ಯನು ಅಮಾ
ತ್ಯರು ಮರಣ ಹೊಂದಿದುದಕ್ಕಾಗಿ ದುಃಖಿಸಿದುದು.

೨೨೪-೨೨೭

೧೧೪ ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ :—

ಕೌಸ್ತುಭ-ಮೈತ್ರರು ಮರಣ ಹೊಂದಿದ ಸಂಗತಿಯನ್ನು
ಇತರ ವೀರರು ವರ್ಣಿಸಿದುದು. ದೈತ್ಯರಾಜನು
ಮೃತರನ್ನು ಪ್ರಶಂಸಿಸುತ್ತ ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರತೀಕಾರವಾಗಿ
ಶತ್ರುವಿನೊಡನೆ ಚಕ್ರಯುದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡುವುದಾಗಿ
ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಅಸ್ವಾರೂಢನಾಗಿ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ
ಹೊರಟುದು. ದೈತ್ಯಸೇನೆಯ ಆಭಟದ ವರ್ಣನೆ.
ಇತ್ತ ದೇವಸೇನೆಯಲ್ಲಿ ವ್ರತಮುಖರಾದ ನಂದೀ, ಪುಷ್ಪ
ದಂತ, ಭೂತರಾಜ, ವಿಕಟ, ಚಪಲ, ಪಡಾನನ,
ವೀರಭದ್ರರು ತಮ್ಮ ನಶದಲ್ಲಿರುವ ಸೇನಾಪಡೆ
ಯೊಂದಿಗೆ ಬಂದು ಏಳು ವ್ಯೂಹಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಲು,
ಅತ್ತ ದೈತ್ಯಸೇನೆಯಲ್ಲೂ ಗಂಧಾಸುರ, ಮದನಕಾಂತ,
ವೀರಧ್ವಜ, ಮಹಾಕಾಯ, ಶಾರ್ದೂಲ, ಧೂರ್ತ
ಎಂಬ ಏಳು ಜನ ವೀರರು ತಾವೂ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ
ವ್ಯೂಹಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಂಡು ಯುದ್ಧವನ್ನು
ಆರಂಭಿಸಿದುದು. ಯಾರು ಯಾರು ಯಾರ್ಯಾಕೊಂದಿಗೆ
ಹೇಗೆ ಹೇಗೆ ಯುದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡಿದರೆಂಬುದರ ವರ್ಣ
ನೆ. ಚಪಲನಿಂದ ಶಾರ್ದೂಲನು ಎಟುತೆಂದು ಮೂರ್ಛಿ
ತನಾಗಿ ಮತ್ತೆ ಎದ್ದು ಚಪಲನನ್ನು ಕೆಡಹಿದುದು.
ಅವರ ವೀರಗರ್ಜನೆಗಳು. ಕೋಲಾಹಲದಲ್ಲಿ ವೀರರು
ತಮ್ಮವರನ್ನೇ ಹೊಡೆಯಲು ದ್ಯುಕ್ತರಾದುದು. ರಕ್ತದ
ನದಿಯು ಹರಿದುದು. ಅದರ ಭೀಕರ ರೂಪದ
ವರ್ಣನೆ. ರಕ್ತ ಮಾಂಸಗಳ ಆಸೆಗೆ ಬಲಿ ವಿದ್ದು
ಭೂತ-ಪ್ರೇತಗಳು, ಶ್ವಾಪದ-ಪಕ್ಷಿಗಳು ಅಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತಿ
ದುದು. ದೈತ್ಯ ಸೇನೆಯು ಸೋತು ಓಡಿಹೋಗುತ್ತಿ

ರಲು, ಪಡಾನನನು ಅವರನ್ನು ಹಿಂದಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಹೀಯಾಳಿಶುತ್ತ ಸದೆಬಡಿದುದು. ದೈತ್ಯ ಸೇನೆಯವರೆಲ್ಲ ಈ ನಿಂದಾವಚನ, ಏಟುಗಳಿಗೆ ಕುಪಿತ ರಾಗಿ ಪಣ್ಣುಖನನ್ನು ಒಮ್ಮೆಲೇ ಆಕ್ರಮಿಸಿದುದು, ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭಾದಿಗಳು ಪಡಾನನನ ನೆರವಿಗೆ ಸೈನ್ಯ ದೊಂದಿಗೆ ಬಂದು ದೈತ್ಯಸೇನೆಯನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ ದುದು. ಎಲ್ಲರೂ “ಮಯೂರೇಶ್ವರನಿಗೆ ವಿಜಯ ವಾಗಲಿ” ಎಂದು ಜಯಘೋಷವನ್ನು ಮಾಡಿದುದು.

೨೩೮-೨೫೧

೧೧೫ ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ :—

ತನ್ನ ಸೇನೆಯು ಸೋತುಹೋದ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ತಿಳಿದು ಸಿಂಧುದೈತ್ಯನು ಚಿಂತಾಕ್ರಾಂತನಾದುದು. ಕ್ರಮೇಣ ಕೋಪ ಉಂಟಾಗಿ ಮಯೂರೇಶನನ್ನು ಕೊಂದೇ ಬರು ವೆನೆಂದು ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ, ಅಶ್ವಾರೂಢನಾಗಿ ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರಗಳೊಡನೆ ಬಿರುಸಿನಿಂದ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಹೊರಟುದು. ಇವನು ಹೊರಟ ರಭಸಕ್ಕೆ ಉಂಟಾದ ಉತ್ಪಾತಗಳು. ರಾಕ್ಷಸನು ಬಂದಕೂಡಲೇ ದೇವಸೇನೆಯಲ್ಲಿ ಕ್ಷೋಭೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದುದು. ಇವನ ಪರಾಕ್ರಮಕ್ಕೆ ನಂದೀ, ಭೂತರಾಜ, ಪುಷ್ಪದಂತ. ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭ ಮೊದಲಾದ ವೀರರು ಬಲಿಯಾಗಿ ಮೂರ್ಛಿತರಾದುದು. ಇವರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಹಿಂದಕ್ಕೆಸರಿಸಿದ ಬಳಿಕ, ನೇರವಾಗಿ ಅಸುರನು ಮಯೂರೇಶನ ಮೇಲೆ ಯುದ್ಧವನ್ನಾರಂಭಿಸಿದುದು. ನಾಯಕರಿಬ್ಬರೂ ಕದ ನಕ್ಕೆ ನಿಂತಕೂಡಲೇ, ಸಿಂಧು ದೇವನನ್ನು ಅವಹೇಳನ ಮಾಡಿದುದು. ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಗಣಪತಿಯು ಸಿಂಧುವನ್ನು ಹೀಯಾಳಿಸಲು, ದೈತ್ಯನು ರೊಚ್ಚಿಗೆದ್ದು ಬಾಣಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟುದು. ಗಣಪತಿಯು ಪ್ರತಿ ಬಾಣಗಳನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿ, ದೈತ್ಯನ ಅಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಭಂಗ ಪಡಿಸಿದುದು. ಸೂರ್ಯನಿತ್ತ ಅಸ್ತ್ರ, ಮಯೂರೇಶನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದ ವರಶು ಇವೆರಡೂ ಅಂತರಿಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಘೋರವಾಗಿ ಕದನವನ್ನು ಮಾಡಿದುದು. ಕೊನೆಗೆ

ಪರಶು ದೈತ್ಯನ ಕಿರೀಟವನ್ನು ಕೆಡಹಿ, ಕಿವಿಗಳನ್ನು ಕೊಯ್ದು. ಇದರಿಂದ ವ್ಯಥಿತನೂ, ಕೃದ್ಧನೂ ಆದ ಸಿಂಧು “ನಿನ್ನ ಸೊಂಡಿಲನ್ನೂ ಕೊಯ್ಯುವೆನೆ” ಎಂದು ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಶಸ್ತ್ರವನ್ನು ಹಿರಿದು, ಮಯೂರೇಶನ ಸಮಾಪಕ್ಕೆ ಧಾವಿಸಿ ಬಂದುದು. ಆಗ ದೇವನು ವಿಶ್ವರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ತಾನೇ ಕಾಣುವಂತೆ ಮಾರ್ಪಟ್ಟಿದ್ದು. ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ದೈತ್ಯನು ನಾಚಿಕೊಂಡು ತನ್ನ ಮಂದಿರಕ್ಕೆ ಹೊರಡಲು, :ದೇವನು ಅಲ್ಲೂ ಕಂಡು ಬಂದುದು. ಈ ಅದ್ಭುತವನ್ನು ಕಂಡು ಭಯಗೊಂಡ ಸಿಂಧು ಮುಖವನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ತನ್ನ ಊರಿಗೆ ಓಡಿ ಹೋದುದು.

೨೫೨ - ೨೬೫

೧೧೬ ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ :—

ದೇವನು ಜಯಶಾಲಿಯಾದುದನ್ನು ಕೇಳಿ ಮುನೀಶ್ವರರೂ, ಪಾರ್ವತೀ ಪರಶಿವರೂ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದುದು. ಪಾರ್ವತಿಯು ಮಗನನ್ನು ಬಾಯಿತುಂಬ ಹೊಗಳಿ ಮೈತಡೆವಿದುದು. ಪರಮೇಶ್ವರನು ಗಣಪತಿಯ ಗುಣಗಣವನ್ನು ಬಣ್ಣಿಸಿ ಹೇಳಿ, ದೇವಿಯನ್ನು ಸಮಾಧಾನ ಪಡಿಸಿದುದು. ಅದನ್ನೇ ಸಮರ್ಥಿಸುತ್ತ ಗಣಪತಿಯು ತನಗೆ ಯಾರಿಂದಲೂ ಅವಾಯವಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿ, ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಮಡಿದ ತನ್ನ ಸೈನಿಕರಿಗಾಗಿ ದುಃಖಿಸುವನೆಂದು ಹೇಳಿದುದು. ಮುನಿಗಳು ತಾವೂ ಯುದ್ಧರಂಗಕ್ಕೆ ಬಂದು ಮೃತರನ್ನು ಬದುಕಿಸಲು ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಉಪಾಯವನ್ನು ಆಲೋಚಿಸೋಣವೆಂದು ಹೇಳಿ ದೇವನೊಡನೆ ಹೊರಟರು. ರಣಭೂತಾಯಿಗಳ ಪರಿಶೋಚನೀಯ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ವರ್ಣನೆ. ದೇವನು ಕರುಣೆಯಿಂದ ‘ಇವರೆಲ್ಲ ಬದುಕುವಂತಾಗಬೇಕಾದರೆ, ಏನನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು’ ಎಂದು ಪಡಾನನನನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದುದು. ಆಗ ಕುಮಾರನು ಗಣಪತಿಯನ್ನು ತತ್ತ್ವತಃ ವರ್ಣಿಸಿ, ಹಿಂದೆ ತ್ರಿಪುರನಿಗೂ ಶಿವನಿಗೂ

ನಡೆದ ಯುದ್ಧ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮಡಿದ ದೇವವೀರರನ್ನು ಬದುಕಿಸಲು ದ್ರೋಣಾಚಲದಿಂದ ಮೃತ ಸಂಜೀವಿನಿಯನ್ನು ತರಿಸಿತ್ತೆಂದು ಸೂಚಿಸಿ, ಈಗಲೂ ಅದನ್ನೇ ಮಾಡಬಹುದಾಗಿ ಹೇಳಲು, ' ಈ ಯುದ್ಧ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕೆ ವ್ಯವಧಾನವೆಲ್ಲಿದೆ ? ' ಎಂದು ಹೇಳಿ ದೇವನು ತನ್ನ ಯೋಗಮಾಯೆಯನ್ನು ಬೀರಿ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಅದರ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಪುನರುಜ್ಜೀವನಗೊಳಿಸಿದುದು. ಪುನರುಜ್ಜೀವಿತರಾದವರು ದೇವನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದುದು. ಆಗ ದೇವನು ವೀರರನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸುವಂತೆ ಮಾತನಾಡಿ, ಅವರೊಂದಿಗೆ ಪರಶಿವನ ಸನ್ನಿಧಿಗೆ ಬಂದುದು. ಗಾಯಗೊಂಡವರೆಲ್ಲರೂ ಗಣಪತಿಯ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ತಾವು ಪುನರುಜ್ಜೀವನಗೊಂಡುದನ್ನು ದೇವನಿಗೆ ಅರುಹಿದುದು.

೧೧೭ ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ :—

ಸಿಂಧು ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿ ತನಗುಂಟಾದ ಪರಾಜಯಕ್ಕಾಗಿ ವೃಥಿಸುತ್ತಿರಲು, ಅವನ ಹೆಂಡತಿ ದುರ್ಗೆಯು ಬಂದು ಉಪಚರಿಸಿ, ಈಶ್ವರನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಕೊಂಡಾಡುತ್ತ, ಗೋ-ಬ್ರಾಹ್ಮಣ-ಸುರರನ್ನು ದ್ವೇಷಿಸಬಾರದಾದುದರಿಂದ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಿ ಮಯೂರೇಶನಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಬೇಕೆಂದು ಬೋಧಿಸಿದುದು. ಪ್ರಾಸಂಗಿಕವಾಗಿ ಮಾನವತೆಗೆ ಹೆಗ್ಗುರುತಾದ ಸದ್ಗುಣಗಳನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಿದುದು. ಇದು ರಕ್ತಸನಿಗೆ ಹಿಡಿಸದಿರಲು, ತನ್ನ ಮೂಗಿಗೆ ನೇರವಾಗಿ ತಾನ್ಮಾನೀತಿಯನ್ನು ಬೋಧಿಸಲಾರಂಭಿಸಲು, ಒಮ್ಮೆಲೇ ತನಗೊದಗದ ಅಪಮಾನ ಪ್ರಸಂಗ ನೆನಪಾಗಲು, ಯುದ್ಧಸನ್ನದ್ಧನಾಗಿ ಕಿವಿಗಳು ಕಾಣದಂತೆ ಶಿರಸ್ತ್ರಾಣದಿಂದ ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಸೇನಾನಿಗಳೊಡನೆ ಮುಂದಿನ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಆಲೋಚಿಸಲು ಸಭಾಮಂದಿರಕ್ಕೆ ಬಂದುದು.

೧೧೮ ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ :—

ಯುದ್ಧಾವೇಶದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಸಿಂಧು ನಡೆದ ಸಂಗತಿ
ಯನ್ನು ತನ್ನ ವೀರರೆದುರು ತಿಳಿಸಲು ವೀರರು ಇದಕ್ಕೆ
ತಾವು ಪ್ರತೀಕಾರವನ್ನು ಮಾಡುವುದಾಗಿ ಹೇಳಿ,
ಆ ವೈಕಿ ದೈತ್ಯನ ಶಾಲಕರಾದ ಕಲ-ವಿಕಲರನ್ನು
ಮುಂದೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಹೊರಟರು.
ಅವರ ವೈಭವ-ಆವೇಶಗಳ ವರ್ಣನೆ. ಅವರು
ಸಂಗಡ ಕರೆದೊಯ್ದ ಸೇನೆಯ ವರ್ಣನೆ. ಅವರು
ಯುದ್ಧಭೂಮಿಗೆ ಬಂದಕೂಡಲೇ ಪರಿವಾರ ಪರಿವೃತ
ನಾದ ಮಯೂರೇಶನನ್ನು ಕಂಡುದು. ಆಗ ದೇವ
ಸೇನೆಯ ಪ್ರಮುಖರು ನೀತಿಜ್ಞನೊಬ್ಬನನ್ನು ಶತ್ರು
ಸೈನ್ಯದ ಬಲಾಬಲಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಬರಲು ಕಳಿಸಿದುದು.
ಅವನು ಅವರ ಬಲವನ್ನೂ, ಸೇನಾ ಸಿದ್ಧತೆಯನ್ನೂ
ಅವರು ತಮ್ಮನರೊಡನೆ ಹೋರಾಡಿದುದನ್ನೂ ಬಣಿ
ಸಲು ಜಯಶಾಲಿಗಳಾದ ದೇವಸೇನೆಯವರು ಸ್ವ-
ಶಿಬಿರಕ್ಕೆ ಬಂದುದು-

೨೯೨-೩೦೨

೧೧೯ ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

ವೀರಭದ್ರನಿಂದ ಕಲ-ವಿಕಲರು ಹತರಾದುದನ್ನು ಕೇಳಿ
ಸಿಂಧುದೈತ್ಯನು ಅತಿಯಾಗಿ ಚಿಂತಿಸಿದುದು. ಆಗ ಅಸು
ರನ ಮಕ್ಕಳಾದ ಧರ್ಮಾಧರ್ಮರು ತಂದೆಯ ಸಮಾ
ಪಕ್ಕೆ ಬಂದು ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಹೋಗಲು ತಮಗೆ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯ
ಯನ್ನು ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿ. ತಮ್ಮ ಬಲ-ಪರಾಕ್ರಮ
ಗಳನ್ನು ಹೊಗಳಿಕೊಂಡುದು. ಅದರಿಂದ ಸಂತುಷ್ಟ
ನಾದ ಸಿಂಧು ಅವರಿಬ್ಬರಿನ್ನೂ ಆಶೀರ್ವದಿಸಿ ರಣಕ್ಕೆ
ಕಳಿಸಿದುದು. ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಹತ್ತಾರು ಕೋಟಿಯಷ್ಟು
ಬಲಿಷ್ಠ ಸೇನೆಯನ್ನು ಸಂಗಡ ಕರೆದುಕೊಂಡು
ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಬಂದುದು. ಅವರ ವಿಭವ, ಸೇನಾರಚನೆ
ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ವರ್ಣನೆ. ಇವರಿಗೂ ದೇವಸೇನೆಯವ
ರಿಗೂ ನಡೆದ ಘನ-ಘೋರವಾದ ಯುದ್ಧದ ವರ್ಣನೆ.
ಕೊನೆಗೆ ತಾರ್ಕಿಕೇಯನು ಧರ್ಮಾಧರ್ಮರ ಜುಟ್ಟನ್ನು

ಹಿಡಿದು ಶಿರಚ್ಛೇದನವನ್ನು ಮಾಡಿ ಬಿಸುಟುದು. ದೇವಸೈನಿಕರು ಸಂತೋಷಿಸಿ ಜಯಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಿದುದು. ವಿಜಯಶಾಲಿಗಳಾದ ವೀರಭದ್ರ, ಷಡಾನನ, ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭ ಮತ್ತು ಭೂತರಾಜ ಇವರನ್ನು ದೇವನು ಶ್ಲಾಘಿಸಿ, ಪ್ರೇಮದಿಂದ ಆಲಿಂಗಿಸಿದುದು. ಸಿಂಧುವಿನ ಮಕ್ಕಳಿಬ್ಬರೂ ಮೃತರಾದ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಶಿವ-ಪಾರ್ವತಿಯರಿಗೆ ವಿವರಿಸಿ ನಿವೇದಿಸಿದುದು.

೧೨೦ ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ :—

ಹತಶಿಷ್ಟರಾದ ದೈತ್ಯಸೈನಿಕರು ಸಿಂಧುವಿನ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದು ಅವನ ಮಕ್ಕಳು ಮೃತರಾದ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಹೆದರುತ್ತ ಅಳುತ್ತ ತಿಳಿಸಿದುದು. ಅವರ ಭಿನ್ನ-ಭಿನ್ನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನೂ, ತನ್ನ ಮಕ್ಕಳು ಮೃತರಾದುದನ್ನೂ ನೋಡಿ, ಕೇಳಿ ನಿರ್ವಿಣ್ಣನಾದ ಸಿಂಧುದೈತ್ಯನು ಮಕ್ಕಳ ಗುಣಗಳನ್ನು ವರ್ಣಿಸುತ್ತ ಮನಸ್ವಿಯಾಗಿ ಅತ್ತು, ತನ್ನ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕೊಂದು ತನಗೆ ದುಃಖವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದ ಶತ್ರುವನ್ನು ನಿಶ್ಚೇಷಮಾಡದೆ ಹಿಂದಿರುಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದುದು. ಆ ವೇಳೆಗೆ ದುರ್ಗೆಗೆ ಸಮಾಚಾರ ತಿಳಿಯಲು ಅವಳು ಆತಿಯಾಗಿ ಅತ್ತಳು. ಹಿರಿಯರೂ, ತಿಳಿದವರೂ ಆ ದಂಪತಿಗಳನ್ನು ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸಿ, ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳುವಂತೆ ಪ್ರೇರಿಸಿದುದು. ಸಿಂಧುವಿನ ಯುದ್ಧದ ಸಡಗರ, ಸೇನಾಚಲನೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ವರ್ಣನೆ. ರಾಕ್ಷಸನು ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಹೊರಟು ನಿಂತ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅವನ ತಂದೆ ; ಚಕ್ರಪಾಣಿಯು ಬಂದು ಯುದ್ಧದಿಂದ ನಿವೃತ್ತನಾಗುವಂತೆಯೂ, ಬದ್ಧರಾದ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಮಯೂರೇಶ್ವರನಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿ ಅವನ ಅನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರನಾಗುವಂತೆಯೂ ಬೋಧಿಸಿದುದು. ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ಕುಪಿತನಾದ ಸಿಂಧು ತಂದೆಯನ್ನು ಧಿಕ್ಕರಿಸಿ ಮಾತನಾಡಿ ತಾನು ಯುದ್ಧ ಕರ್ಮದಿಂದ ನಿವೃತ್ತನಾಗಲಾರೆನೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ನುಡಿದು, ತಂದೆಯನ್ನು

ಬಲಾತ್ಕಾರದಿಂದ ಹಿಂದಿರುಗಿಸಿ ತಾನು ಯುದ್ಧೋ
ನ್ಮುಖನಾಗಿ ಹೊರಟುದು.

೩೧೩-೩೨೮

೧೨೧ ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ :—

ವೀರಭದ್ರಾದಿ ಸೇನಾಪ್ರಮುಖರೊಡನೆ ಸುಖವಾಗಿ
ಕುಳಿತಿದ್ದ ಮಯೂರೇಶ್ವರನ ಬಳಿಗೆ ದೇವತೆಗಳ
ಪೈಕಿ ಕಾವಲಿದ್ದ ಕೆಲವರು ಓಡೋಡಿ ಬಂದು
“ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಸಿಂಧುವೇ ಮತ್ತೆ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಬಂದಿ
ದ್ದಾನೆ. ಅವನನ್ನು ನೋಡಿ “ ಕಾಲಮೃತ್ಯುವೇ ಬಂದಿ
ತೆ” ಎಂದು ನಮ್ಮವರೆಲ್ಲರೂ ಹೆದರಿ ಕುಳಿತಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು
ಸುರಲು ಮಯೂರೇಶ್ವರನು ಹರ್ಷಿತನಾಗಿ ತನ್ನ
ಆಯುಧಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಸರಿಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಮಯೂರನ
ನ್ನೇರಿ ಘಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಒಮ್ಮೆ ಗರ್ಜಿಸಿದುದು. ಅಣ್ಣನು
ಯುದ್ಧಕ್ಕಾಗಿ ಹೊರಟುದನ್ನು ನೋಡಿದ ಷಡಾನನನು
ಅವನನ್ನು ತಡೆದು ‘ನಾವಿರುವಾಗ ನೀನೇಕೆ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ
ಹೋಗಬೇಕು? ನಮ್ಮ ಶಕ್ತಿ ಕುಂಠಿಸಿದರೆ, ಆಗ ನೀನು
ಬರುವೆಯಂತೆ’ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಚತುರಂಗಸೇನೆಯೊಂ
ದಿಗೆ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಹೊರಟುದು. ಇವನು ಯುದ್ಧ
ಭೂಮಿಯನ್ನು ತಲುಪಿದ ಕೂಡಲೇ ರಭಸದಿಂದ ಪರಾ
ಕ್ರಮವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿ ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕವರನ್ನು ಅವರಿವ
ರೆನ್ನದೆ ತುಂಡರಿಸಿ ಚಲ್ಲಿದನು. ಪರಸ್ಪರ ಮತ್ಸರದಿಂದ
ಹೊಡೆದಾಡಲಾರಂಭಿಸಲು, ದೊಡ್ಡದೊಂದು ಕೋಲಾ
ಹಲವೇ ಎದ್ದು, ಅಸೃಷ್ಟಿಯು ಹರಿದುದು. ಯುದ್ಧ
ಭೂಮಿಯ ಭೀಕರ ಸ್ವರೂಪದ ವರ್ಣನೆ. ಷಡಾನನ,
ವೀರಭದ್ರ, ಭೂತರಾಜಾದಿಗಳು ನಾಹಸದಿಂದ
ಹೋರಾಡಿ ಸಿಂಧುದೈತ್ಯನ ಚತುರಂಗ ಸೇನೆಯನ್ನು
ನಿರ್ನಾಸ ಮಾಡಲು ದೇವಸೈನಿಕರು “ ಮಯೂರೇಶ
ನಿಗೆ ವಿಜಯವಾಗಲಿ. ಅವನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ನಮ್ಮ
ಸೇನೆಗೆ ವಿಜಯವು ಲಭಿಸಿತು’ ಎಂದು ಘೋಷಣ
ಮಾಡಿದರು. ಇದನ್ನು ಕೇಳಿದ ಸಿಂಧು ರೊಚ್ಚಿಗೆದ್ದು
“ ಇಷ್ಟವಿದ್ದವರು ನನ್ನೊಡನೆ ಬರಬಹುದು. ನಾನಂತೂ

ಕಂಪಿಸಿದುದು. ಇವರು ನಗರವನ್ನು ಹೊಕ್ಕು ಒಳಕ್ಕೆ ಬಂದುದನ್ನು ಚಾರರು ಸಿಂಧುವಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದುದು. ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ಗಂಡ ಹೆಂಡತಿಯರಿಬ್ಬರೂ ಚಿಂತಾಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದುದು. “ ನನ್ನ ಹಿತನುಡಿಯನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಿದುದಕ್ಕೆ ಈಗ ಎಲ್ಲರೂ ಈ ದುಷ್ಟಲವನ್ನು ಉಣಬೇಕಾಗಿದೆ ” ಎಂದು ಅವಳು ನುಡಿಯುತ್ತಿರುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ದೇವವೀರರು ಒಳಕ್ಕೆ ನುಗ್ಗಿ ಬಂದುದು. ಬಹು ಶೃಂಗಾರದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಸಭಾಮಂಡಪದ ರತ್ನಮಯ ಶಿಖರಗಳನ್ನು ಮುರಿದು ಚಲ್ಲಿದುದು. ಭೃಂಗಿಯು ಸಭಾಮಂಡಪದ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನೆಲ್ಲ ಭಂಗಪಡಿಸಿ, ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಅಮೂಲ್ಯ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಕಿತ್ತು ಅಂಗಳಕ್ಕೆ ಬೀಸಿ ಎಸೆಯುತ್ತಿರಲು, ದೈತ್ಯಸೇನೆಯವರು ಇವರ ಪುಂಡನ್ನಡಗಿಸಲು ಇವರೊಡನೆ ಯುದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡಿದುದು. ಮತ್ತು ದೈತ್ಯಸೇನೆಯು ವಿನಾಶವನ್ನು ಹೊಂದಿದುದು. ಆಗ ದೇವವೀರರು ಅಂತಃಪುರಕ್ಕೆ ನುಗ್ಗಿ ಸಿಂಧುವಿನ ಜುಟ್ಟನ್ನು ಹಿಡಿದೆಳೆಯುತ್ತ ತಂದು ರಣಸ್ತಂಭಕ್ಕೆ ಬಿಗಿದು ಹಾಕಲಾಯಿತೆಸಿದುದು. ಈ ಅಪಮಾನವನ್ನು ಸಹಿಸಲಾರದೆ, ದೈತ್ಯನು ವನ್ನಗಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಲು, ಭೃಂಗಿಯು ಗಾರುಡಾಸ್ತ್ರದಿಂದ ಅದರ ಹಾವಳಿಯನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿದುದು. ಸಿಂಧು ಬಿಟ್ಟ ಆಗ್ನೇಯಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ವಾರುಣಾಸ್ತ್ರದಿಂದ ತಡೆಗಟ್ಟಿದುದು ಅಂತೆಯೇ ನಾಯ್ಕಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಪರ್ವತಾಸ್ತ್ರದಿಂದ ಭಂಗಗೊಳಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಪರಸ್ಪರರು ಮಲ್ಲಯುದ್ಧವನ್ನಾಡಿದುದು. ನಂದಿಯು ಬಂದು ದೈತ್ಯನ ಕಿರೀಟವನ್ನು ಕೆಡಹಲು, ಭೃಂಗಿಯು ಓಡಿ ಬಂದು ರಾಕ್ಷಸನ ಬೆನ್ನಿಗೊಂದು ಬಲವಾದ ಗುದ್ದನ್ನು ಹೊಡೆದುದು. ವೀರಭದ್ರನು ರಕ್ತಸನ ಭಾರ್ಯೆಯ ಮುಡಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದೆಳೆಯುತ್ತಿರಲು, ಭೂತರಾಜನು ಬಂದು ರೋಷದಿಂದ ರಾಕ್ಷಸನನ್ನು ಗುದ್ದಿದುದು. ದುರ್ಗೆಯು ಗಂಡನ ಈ ದುರವಸ್ಥೆ, ತನ್ನ ಅಪಮಾನ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಸಹಿಸಲಾರದೆ

ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ತನ್ನ ಮಂದಿರಕ್ಕೆ ಓಡಿ ಹೋದುದು. ಸಿಂಧು ಆವೇಶದಿಂದ ವೀರಭದ್ರನ ಕಾಲುಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಕೆಡಹಿದುದು. ನಂದಿಯನ್ನು ಗುದ್ದಿದುದು. ಭೃಂಗಿಯ ಜಡೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಜುಂಗಿಸಿ ನೆಲಕ್ಕುರುಳಿಸಿದುದು, ಭೂತ ರಾಜನನ್ನೂ ನೆಲಕ್ಕುರುಳಿಸಿ ಮೂರ್ಛಗೊಳ್ಳುವಂತೆ ಮಾಡಿದುದು. 'ಈಗಲೇ ಹೋಗಿ ಮಯೂರೇಶನನ್ನು ಕೊಂದುಬಿಡುವೆನು' ಎಂದು ನುಡಿದು ಗರ್ಜಿಸುತ್ತ ಯುದ್ಧ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಹೊಕ್ಕು ದು. ದೇವವೀರರು ಗಜಾನನನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ಸಿಂಧುವಿನ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಕೊಂದು ಅವನನ್ನು ಎಳೆದು ರಣಭೂಮಿಗೆ ತಂದುದಾಗಿ ದೇವನೆದುರು ಹೇಳಿದುದು. ಮತ್ತು ಅವನನ್ನು ಈ ಭವಾರ್ಣವ ದಿಂದ ಶೀಘ್ರದಲ್ಲೇ ತಾರಣಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಬೇಡಿ ಕೊಂಡುದು.

೩೪೬-೩೬೧

೧೨೩ ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ :—

ಸಿಂಧು ಯುದ್ಧ ಭೂಮಿಗೆ ಬಂದುದನ್ನು ಕೇಳಿ ಮಯೂರೇಶನು ಶಿಖಂಡಿಯನ್ನೇರಿ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಬೇಗನೆ ಹೊರಟು. ಅವನು ಧರಿಸಿದ ಆಯುಧಗಳ ವರ್ಣನೆ. ಪರಸ್ಪರರನ್ನು ನೋಡಿದುದು. ಸಿಂಹವನ್ನು ನೋಡಿದ ಗಜರಾಜ, ಗರುಡನನ್ನು ನೋಡಿದ ಸರ್ಪ, ಮಧು-ಕೈಟಭರನ್ನು ನೋಡಿದ ಮಹಾವಿಷ್ಣು, ತ್ರಿಪುರನು ಶಿವನನ್ನು ನೋಡಿದಂತೆ, ಶುಂಭ-ನಿಶುಂಭರು ಜಗದಂಬೆಯನ್ನು ಕಂಡಂತಾಗಿ ಒಡನೆಯೇ ಹೋರಾಟವನ್ನಾರಂಭಿಸಿ ಬಿಟ್ಟರು. ಈ ಯೋಧರಿಬ್ಬರ ಆಗಿನ ಕಾಲದ ಸ್ವರೂಪ, ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳ ವರ್ಣನೆ. ಪರಸ್ಪರರ ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರಗಳು ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಘಟ್ಟಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಅಗ್ನಿಯು ದಿಸಿ ಪೃಥಿವೀ ಪರ್ವತ ಇವನ್ನು ದಹಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದುದು. ಇವರಿಬ್ಬರ ಕಾಲ್ಪುಳಿತದಿಂದ ಭೂಮಿಯು ಕಂಪಿಸಿದುದು. ಸಿಂಧು

ಆಗ್ನೇಯಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದ ಕೂಡಲೇ
 ಅದರಿಂದ ಉದ್ಭವಿಸಿದ ಜ್ವಾಲೆ ರಣಾಂಗಣದಲ್ಲಿಲ್ಲ
 ಸುತ್ತಾಡಿ ಮಯೂರೇಶ್ವರನನ್ನೂ, ಇತರ ದೇವಸೇನೆ
 ಯನ್ನೂ ಸುಡಲಾರಂಭಿಸಿ, ದಿಜ್ಞಾಲೆಗಳಿಗೆಲ್ಲ ವ್ಯಾಪಿಸಿ
 ದುಡು. ಆಗ ಮಯೂರೇಶನು ತನ್ನ ಪಾಶಾಯುಧ
 ವನ್ನು ಮೇಘಾಸ್ತ್ರ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಅಭಿಮಂತ್ರಿಸಿ ಪ್ರತಿ
 ಯಾಗಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿ, ಅಗ್ನಿಜ್ವಾಲೆಯನ್ನು ತಣಿಸಿದುದು.
 ಪಾಶಾಸ್ತ್ರವು ಇಷ್ಟಕ್ಕೆ ಸುಮ್ಮನಿರದೆ ಪರ್ವತಗಳನ್ನೆಲ್ಲ
 ಕಿತ್ತು ತಂದು ದೈತ್ಯನ ಸೇನೆಯ ಮೇಲೆ ಬೀಳುವಂತೆ
 ಮಾಡಲು, ದಿಗ್ಭ್ರಾಂತರಾದ ದೈತ್ಯರು ‘ಇದು ಪ್ರಲಯ
 ಕಾಲವೇ ಸರಿ’ ಎಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದುದು. ಸಿಂಧು
 ದೈತ್ಯನು ವಾಯ್ವಾಸ್ತ್ರದಿಂದ ಮೇಘಗಳನ್ನು ಚದುರಿಸಲು.
 ದೇವನು ಕೋಪಗೊಂಡು ತನ್ನ ಕೈಯ್ಯಲ್ಲಿದ್ದ ಕಮಲಾ
 ಯುದ್ಧವನ್ನು ಪರ್ವತಾಸ್ತ್ರ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಅಭಿಮಂತ್ರಿಸಿ,
 ದೈತ್ಯನ ಮೇಲೆ ಎಸೆದುದು. ಇದರಿಂದ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ
 ಪರ್ವತಗಳು ಬಂದು ಪೃಥವಿಯನ್ನೆಲ್ಲ ಆವರಿಸಿ ಕುಳಿ
 ತುದು. ದೈತ್ಯನು ವಜ್ರಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿ ಪರ್ವ
 ತಗಳನ್ನು ಭೇದಿಸಲಾರಂಭಿಸಲು ಆಗ ಮಯೂರೇಶನು
 ತನ್ನ ಅಂಕುಶದಲ್ಲಿ ವಜ್ರಾಸ್ತ್ರದ ಮಂತ್ರಶಕ್ತಿಯನ್ನು
 ಸಂಕ್ರಾಂತಗೊಳಿಸಿ, ದೈತ್ಯನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದ ವಜ್ರಾ
 ಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದನು. ಇವೆರಡರ
 ಸಂಘರ್ಷಣೆಯಿಂದ ಅಗ್ನಿಯುದಿಸಿ ಲೋಕಗಳನ್ನೆಲ್ಲ
 ದಹಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದುದು. ಆಯುಧಗಳು ಒಂದ
 ನೊಂದು ಪರಾಭವಗೊಳಿಸಿದ್ದರಿಂದ ನೆಲಕ್ಕುರುಳಿದ
 ವಜ್ರಗಳೆಲ್ಲವೂ ಅದೃಶ್ಯವಾದುದು. ಇಷ್ಟಾದರೂ
 ಕೆಚ್ಚಿದೆಯ ಕ್ರವ್ಯಾದನು ತನ್ನ ಮಂತ್ರಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತು
 “ಈ ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಎಷ್ಟು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದರೆ ತಾನೇ
 ಪ್ರಯೋಜನವೇನಿದೆ? ನೋಡುತ್ತಲಿರಿ, ಒಂದೇ ಕ್ಷಣ
 ದಲ್ಲಿ ಈ ಬಾಲಕನನ್ನು ಸುಟ್ಟು ಬೂದಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ
 ಬಿಡುವೆನು.” ಎಂದು ನುಡಿದು. ದೇವನ ಮೇಲೆ ಆಕ್ರ
 ಮಣವನ್ನು ಮಾಡಿದುದು. ಮಯೂರೇಶನು ಸಿಂಧು

ವನ್ನು ತನ್ನ ಕೈಯಿಂದ ಭದ್ರವಾಗಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಕೂಡಲೇ ವಿರಾಡ್ರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸಿದುದು. ವಿರಾಡ್ರೂಪದ ವರ್ಣನೆ. ಇದನ್ನು ನೋಡಿದ ಸಿಂಧುದೈತ್ಯನು ರವಿಯು ತನಗೆ ವರವನ್ನೀಯುವಾಗ ಸೂಚಿಸಿದ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಂಡು “ಇನ್ನು ಇವನೊಂದಿಗೆ ಯುದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡುವುದು ಬೇಡ. ದೈವದ ಇಚ್ಛೆ ಹೇಗಿದೆಯೋ, ಅದರಂತೆ ಆಗಿಹೋಗಲಿ” ಎಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದುದು. ಮತ್ತೆ ದೇವನ ಕಡೆ ತಿರುಗಿ ನೋಡಲು ವಿರಾಡ್ರೂಪಿಯಾಗಿದ್ದ ಮಯೂರೇಶನು ಹ್ರಸ್ವಾಕಾರನಾಗಿಯೂ, ಷಡ್ಭುಜಮಂಡಿತನಾಗಿಯೂ ಇರುವುದು ತೋರಿಬರಲು ಆಶ್ಚರ್ಯಚಕಿತನಾದುದು.

ಆಗ ದೇವೇಶನು ಮಯೂರದಿಂದ ಕೆಳಕ್ಕಿಳಿದು ಶುದ್ಧಾಚಮನವನ್ನು ಮಾಡಿ ಮಹಾ ಮಂತ್ರ ಜಪದಿಂದ ಪರಶುವನ್ನು ಅಭಿಮಂತ್ರಿಸಿ ಸಿಂಧುವಿನ ಅಮೃತ ಪೂರ್ಣನಾಭಿಗೆ ಗುರಿ ಇಟ್ಟು ಪ್ರಯೋಗಿಸಲು ಆ ಪರಶು ತನ್ನ ಪ್ರಭೆಯಿಂದ ದಿಗ್ವಿದಿಕ್ಪುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಬೆಳಗುತ್ತ ದೈತ್ಯನ ಕಡೆಗೆ ಧಾವಿಸಿ ಬಂದುದು. ಮೃತ್ಯುವಿನಂತೆ ಬರುತ್ತಿರುವ ವರಶುವನ್ನು ನೋಡಿ ಸಿಂಧು ಮೈನುರೆಯದೆ ಧನುಸ್ಸನ್ನು ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸಿ ಬಾಣವನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಪರಶು ದೈತ್ಯನ ನಾಭಿಯನ್ನು ಸೀಳಿಬಿಟ್ಟಿತು. ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಅಮೃತ ರಸವು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಸುರಿದುಹೋಗಲು, ಬಿರುಗಾಳಿಗೆ ಸಿಲುಕಿದ ಬಾಳೆಯ ಗಿಡದಂತೆ ಅಸುರನು ನೆಲಕ್ಕುರುಳಿ ರಕ್ತವನ್ನು ಕಾರುತ್ತ, ಪ್ರಾಣಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಟ್ಟು. ಮತ್ತು ಮಯೂರೇಶ್ವರನ ಪರಮಾನುಗ್ರಹದಿಂದ ಅತ್ಯಂತ ದುರ್ಲಭವಾದ ಸಾಯುಜ್ಯ ಪದವಿಯನ್ನು ಪಡೆದುದು. ಇದನ್ನು ನೋಡುತ್ತಲಿದ್ದ ವರೆಲ್ಲರೂ ಚಕಿತರಾದುದು. ಅದುವರೆಗೂ ವಿಮಾನಾರೂಢರಾಗಿದ್ದ ವರೆಲ್ಲರೂ ಕೆಳಕ್ಕಿಳಿದು ಬಂದುದು. ಅಂತ ರಿಕ್ಷದಿಂದ ಪುಷ್ಪವೃಷ್ಟಿ ಸುರಿದುದು. ಬಿರುಗಾಳಿ ನಿಂತು ಶುದ್ಧವಾದ ವಾತಾವರಣವೇರ್ಪಟ್ಟು.

ದಿಕ್ಕುಗಳು ಪ್ರಸನ್ನವಾಗಿ ಗಂಧರ್ವರು ಮಧುರವಾಗಿ
ಗಾನಮಾಡಿದುದು. ಅವೈರಿಯರು ನರ್ತಿಸಿದುದು.
ಷಡಾನನಾದಿ ವೀರರು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಮಯೂ
ರೇಶನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದುದು. ಶಿವ-
ಪಾರ್ವತಿಯರು ಆ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಬಂದು ಗಣಪತಿಯನ್ನು
ಆಲಿಂಗಿಸಿದುದು. ಶಿವನು ತನ್ನ ಮಗನ ಅದ್ಭುತ ಕೃತ್ಯ
ವನ್ನು ಹೊಗಳಿದುದು. ದೇವತೆಗಳು ದೇವನಿಗೆ ನಮಸ್ಕ
ರಿಸಿ ಆ ಸ್ತೋತ್ರಕ್ಕೆ ಅನೇಕ ಮಹಿಮೆಗಳುಂಟಾಗುವಂತೆ
ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದುದು. ಅನಂತರ ದೇವನ ಅನುಮತಿ
ಯನ್ನು ಪಡೆದು ಸ್ವ-ಸ್ಥಾನಗಳಿಗೆ ತೆರಳಿದುದು.
ಅನಂತರ ಮಯೂರೇಶನು ತುಷ್ಟನಾಗಿ ತನ್ನ ನಿವಾ
ಸಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದುದು.

೩೬೨-೩೬೮

೧೨೪ ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ :—

ಸಿಂಧುದೈತ್ಯನ ಪತನವಾದ ಬಳಿಕ ಹತಶಿಷ್ಟರಾದ ಕೆಲವು
ಮಂದಿ ದೈತ್ಯರು ರಣರಂಗದಲ್ಲೇ ಉಳಿದಿದ್ದರು.
ಅವರು ಗಂಡಕೀನಗರಕ್ಕೆ ಬರುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಉಗ್ರಾ-
ದುರ್ಗಾ ಮತ್ತು ಚಕ್ರಪಾಣಿಗಳು ಅಗಾಧವಾದ ಚಿಂತೆ
ಗೊಳಗಾಗಿ ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ಎಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೂ ಅಂಕು
ಅವರಿಗೆ ಅಶುಭ ಚಿಹ್ನೆಗಳು ತೋರಿಬಂದುದರಿಂದ
ಬಹಳಮಟ್ಟಿಗೆ ಉದ್ವಿಗ್ನರಾಗಿದ್ದರು. ಅಪಶಕುನಗಳ
ವಿನಯ, ಆ ವೇಳೆಗೆ ದೂತರು ಅಳುತ್ತ ಬಂದು
ಸಿಂಧುವಿನ ಮರಣದ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಸಂಕಟದಿಂದ
ತಿಳಿಸಿದುದು. ಅಶನಿಪಾತದಂಥ ಈ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು
ಕೇಳಿ ದೈತ್ಯನ ಸಂಬಂಧಿಗಳೆಲ್ಲ ಮೂರ್ಛಿತರಾದರು.
ಮೂರ್ಛೆ ತಿಳಿದಿದ್ದ ಬಳಿಕ ಎಲ್ಲರೂ ದೈನ್ಯದಿಂದ
ಅತ್ತುದು. ಉಗ್ರಿಯು ಕರುಳು ಕಿತ್ತು ಬರುವಂತೆ
ಅತ್ತುದು. ದುರ್ಗೆಯು ಅವನ ಗುಣಗಳನ್ನು ಹಾಡಿ
ಹಾಡಿ ಅತ್ತುದು. ಹಿರಿಯರು ಬಂದು ಸಮಾಧಾನ
ವನ್ನು ಹೇಳಿದುದು. ಮೃತನ ಔಧ್ವದೈಹಿಕ ಕರ್ಮ
ವನ್ನು ಮಾಡಿ ಬರುವುದಕ್ಕಾಗಿ ರಣಭೂಮಿಗೆ ಎಲ್ಲರೂ

ತೆರಳಿದುದು. ಮಗನ ಮೃತ ದೇಹವನ್ನು ನೋಡಿದ ಕೂಡಲೇ ಗಳಿತ ದೇಹಿಗಳೂ ಪುತ್ರವತ್ಸಲರೂ ಆದ ಉಗ್ರ ಚಕ್ರಪಾಣಿಯರು ಸಕರುಣವಾಗಿ ರೋದಿಸಿದುದು. ತಿಳಿದವರು ಅನೇಕ ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ಹೇಳಿ ಮುಂದಿನ ಕರ್ತವ್ಯಕ್ಕೆ ಅವರನ್ನು ಪ್ರಚೋದಿಸಿದುದು. ಸಿಂಧುವಿನ ದೇಹಸಂಸ್ಕಾರ. ದುರ್ಗೆಯು ಸಹ ಗಮಿಸಿದುದು. ಅನಂತರ ಚಕ್ರಪಾಣಿಯು ನಾಗರಿಕ ರೊಂದಿಗೆ ಮಯೂರೇಶನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು, ದೇವನು 'ವರವನ್ನು ಬೇಡೆ'ನಲು ತನ್ನ ಮನೆಗೆ ಬರಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದುದು. ದೇವನು ಅದನ್ನು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಒಪ್ಪಿ ಹೊರಟುದು. ಮೆರವಣಿಗೆಯ ಹಾಗೂ ಪುರಾ ಲಂಕಾರದ ವರ್ಣನೆ.

೩೭೯-೩೯೪

೧೨೫ ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ :—

ಚಕ್ರಪಾಣಿಯು ಸಭಾಸ್ಥಾನವನ್ನು ಸಜ್ಜುಗೊಳಿಸಿದ್ದು. ದೇವನು ನಗರದ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ದೃಷ್ಟಿಸಿ ನೋಡುತ್ತ ಪುರವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದುದು. ಆ ವೇಳೆಗೆ ಚಕ್ರಪಾಣಿಯು ನಿಗಡಬದ್ಧರಾಗಿದ್ದ ದೇವತೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಿ ದೇವನೆದುರು ತಂದು ನಿಲ್ಲಿಸಿದುದು. ದೇವತೆಗಳೂ, ದೇವೋತ್ತಮರೂ ಮುಂದೆ ಬಂದು ದೇವನನ್ನು ಪ್ರೇಮದಿಂದ ಆಲಿಂಗಿಸಿದುದು. ಅಲ್ಲಿ ನೆರೆ ದಿದ್ದ ಶೈವರು, ವೈಷ್ಣವರು. ಸೌರಿಗಳು, ಎಲ್ಲರೂ ಮಯೂರೇಶನನ್ನು ತಮ್ಮ ಆರಾಧ್ಯ ದೇವತಾ ರೂಪ ದಿಂದ ನೋಡಿ ಅವನಿಗೆ "ಜಯ"ವನ್ನು ಕೋರಿದರು. ಬಾಲಕ-ಬಾಲಿಕೆಯರು, ಪ್ರೌಢ-ಪ್ರೌಢೆಯರು, ಸ್ತ್ರೀ-ಪುರುಷರು ವೃದ್ಧ-ತರುಣರು ಎಲ್ಲರೂ ದೇವನನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪೂಜಿಸಿದುದು. ಚಕ್ರಪಾಣಿಯು ತನ್ನನ್ನು ಧನ್ಯನೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡು ಮಯೂರೇಶನನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದುದು. ಇಂದ್ರನು ಇದನ್ನು ಸಹಿಸದೆ "ನಾವೆಲ್ಲ ಉತ್ತಮರು ಇಲ್ಲಿರುವಾಗ ನಮ್ಮೆದುರಿಗೆ ಮಯೂರೇಶ ನನ್ನರ್ಚಿಸಿದ್ದು ಮೂರ್ಖತನವೆ"ದು ಚಕ್ರಪಾಣಿ

ಯನ್ನು ಅಧಿಕ್ಷೇಪಿಸಿದುದು. ಚಕ್ರವಾಣಿಯ ಸದುತ್ತರ. ಆ ವೇಳೆಗೆ ಅತ್ಯದ್ಭುತವಾದ ಶಬ್ದವೊಂದುಂಟಾಗಲು ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲ ಹೆದರಿ ಮೂರ್ಛಗೊಂಡುದು. ಭೂಮಿ ಕಂಪಿಸಿ ಕೊಟ್ಟುಧಿಕ ಸೂರ್ಯರ ಬೆಳಕು ಬಿದ್ದುದು. ಎಲ್ಲರೂ ಅತ್ತಕಡೆ ತಿರುಗಿ ನೋಡುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ದಶ ದೋರ್ದಂಡವಿರಾಜಿತನಾದ ಮಹಾ ಗಣಪತಿಯನ್ನು ಕಂಡುದು. ದೇವನು ತನ್ನ ವಿಶ್ವರೂಪವನ್ನು ತೋರಿಸಿದುದು. ಆಗ ಎಲ್ಲರೂ ಭ್ರಮರಹಿತರಾಗಿ ಐಕ್ಯಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆದು ದೇವನನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪೂಜಿಸಿದುದು. ಚಕ್ರವಾಣಿಯು ಹೃಷ್ಟನಾಗಿ ಸ್ತುತಿಸಿದುದು. ಆ ಅದ್ಭುತವನ್ನೆಲ್ಲ ನೋಡಿ ಸಂತುಷ್ಟರಾದ ನಾರದ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಮುಂದೆ ಬಂದು ತಂದೆಯಾದ ಕಮಲಾಸನನನ್ನು ಕುರಿತು “ಸಿದ್ಧಿ-ಬುದ್ಧಿಯರನ್ನು ಮಯೂರೇಶ್ವರನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಲಗ್ನ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಶಿವ-ಪಾರ್ವತಿಯರನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಆದುದರಿಂದ ಸುಲಕ್ಷ್ಮಣಿಯರಾದ ಅವರಿಬ್ಬರನ್ನೂ ಈ ದೇವನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಈಗಲೇ ವಿವಾಹವನ್ನು ನಡೆಸು” ಎಂದು ವ್ರಾರ್ಧಿಸಲು, ದೇವತೆಗಳು ಬ್ರಹ್ಮನ ಬಳಿ ಏಕಾಂತವಾಗಿ ಹೋಗಿ ಅವನ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ತಮಗಾಗಿ ಯಾಚಿಸಲು, ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು ಅವರಿಬ್ಬರ ಕೈಗಳಲ್ಲೂ ರತ್ನಮಾಲಿಕೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು, “ಯಾರು ನಿಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿಗೊಪ್ಪುವರೋ ಅಂಥವರನ್ನು ವರಿಸಬಹುದೆ”ಂದು ಹೇಳಿದುದು. ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಮುಂದೆ ಬಂದು ಗಣಪತಿಯ ಕೊರಳಿಗೆ ಹಾರಗಳನ್ನು ಹಾಕಿ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ನಿರಾಶೆಗೊಳಿಸಿದುದು. ಅನಂತರ ವಿಧಿ ವಿಹಿತವಾಗಿ ಗಣಪತಿಗೆ ವಿವಾಹ ನಡೆದುದು. ತಾವು ಬಂಧನುಕ್ತರಾದುದಕ್ಕೆ ದೇವನಿಗೆ ದೇವತೆಗಳು ಕೃತಜ್ಞತೆಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿ ಅವನ ಅಪ್ಪಣೆ ಪಡೆದು, ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಸ್ಥಳಗಳಿಗೆ ತೆರಳಿದುದು. ಪಾರ್ವತಿಯು ಸೊಸೆಯರಿಬ್ಬರನ್ನೂ ಗಣಪತಿಯೊಂದಿಗೆ ತನ್ನ ತೊಡೆಗಳ ಮೇಲೆ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಗಂಡನೊಂದಿಗೆ ಹರ್ಷಿಸಿದುದು. ಅಧ್ಯಾಯದ ಫಲಶ್ರುತಿ.

೧೨೬ ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ :—

ವಿವಾಹಮಂಗಲಕಾರ್ಯವು ಸಾಂಗವಾಗಿ ನೆರವೇರಿದ ಬಳಿಕ ಮಯೂರೇಶ್ವರನು ಒಂದು ದಿನ ತನ್ನ ವಾಹನವಾದ ತಿಖಂಡಿಯನ್ನೇರಿ ತನ್ನ ಪುರಿಗೆ ಪ್ರಯಾಣ ಬೆಳೆಸಲು ಸನ್ನದ್ಧನಾದನು. ಸಂಗಡಿಗರೆಲ್ಲರೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ವಾಹನಗಳನ್ನೇರಿ ದೇವನನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿದರು. ಗಂಡಕೀನಗರದ ನಿವಾಸಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ದೇವನೊಡನೆ ಹೊರಡಲನುವಾದ ಕೂಡಲೆ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಬಾಲಕರು ಈ ಸನ್ನಿವೇಶವನ್ನು ಆನಂದದಿಂದ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು ತಾವೂ ಹೊರಟರು. ಉತ್ಸವದ ವರ್ಣನೆ. ಇವರು ಊರಿನಾಚೆ ಇದ್ದ ರಣಭೂಮಿಯನ್ನು ಸಮೀಪಿಸುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಸ್ತಂದಾದಿಗಳು 'ರಣದಲ್ಲಿ ಮಡಿದ ದೇವನೇನೆಯವರೆಲ್ಲ ಮಯೂರೇಶ್ವರನ ಕೃಪಾಕಟಾಕ್ಷವೀಕ್ಷಣಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಪುನರುಜ್ಜೀವನಗೊಂಡರು' ಎಂಬ ಅಂಶವನ್ನು ಅರುಹಲು, ಅದನ್ನರಿತು ಎಲ್ಲರೂ ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ ಮಯೂರೇಶನನ್ನು ಹೊಗಳಿದುದು. ಒಂದುಯೋಜನದಷ್ಟು ದೂರ ದಾರಿ ನಡೆದಾದ ಮೇಲೆ ದೇವನು ಒಂದೆಡೆ ನಿಂತು " ನಾಗರಿಕರೊಂದಿಗೆ ಗಂಡಕೀನಗರಕ್ಕೆ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಹೋಗು"ವಂತೆ ಚಕ್ರಪಾಣಿಯನ್ನು ಪ್ರೇರಿಸಿದುದು. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಅತಿ ಕಷ್ಟದಿಂದ ಹಿಂದಿರುಗಿ ದೇವನ ಗುಣಗಳನ್ನು ಗಾನಮಾಡುತ್ತಲೇ ತಮ್ಮ ನಗರಕ್ಕೆ ಬಂದುದು. ಚಕ್ರಪಾಣಿಯು ಗಣಪತಿ ಪಂಚಾಯತನಕ್ಕೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಮಂದಿರಗಳನ್ನು ಸುಂದರವಾಗಿ ಕಟ್ಟಿಸಿ ಅಲ್ಲಿ ಆಯಾ ದೇವತಾಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನು ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತವಿಧಿಯಿಂದ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿಸಿ ಪ್ರತಿದಿನ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಲಿದ್ದುದು, ಇತ್ತ ಮಯೂರೇಶನು ತನ್ನ ಪುರಿಗೆ ಬಂದಕೂಡಲೇ ಅದರ ರೂಪರೇಷೆಗಳು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಮಾರ್ಪಟ್ಟಿದ್ದನ್ನು ಕಂಡು ಗಣದವರು ಚಕಿತರಾದುದು. ಪುರಿಯ ವರ್ಣನೆ. ದೇವನು ಸಭಾ

ಮಂಟಪವನ್ನು ಹೊಕ್ಕು ಸುತ್ತ ಏರ್ಪಟ್ಟ ಸನ್ನಿ-
ವೇಶಗಳನ್ನು ವೀಕ್ಷಿಸಿದುದು. ಗಣಪತಿಯ ಸ್ಥಾಪನೆ,
ಪೂಜಾಕ್ರಮಾದಿಗಳ ವಿಧಿನಿರೂಪಣೆ. ಹೀಗೆಯೇ
ಕೆಲ ಕಾಲ ಕಳೆಯಲು, ಒಮ್ಮೆ ಮಯೂರೇಶನು ತನ್ನ
ವರಿಲ್ಲರನ್ನೂ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಕರೆದು ಸರಳವಾದ ಧ್ವನಿ-
ಯಿಂದ “ ನಾನು ಅವತರಿಸಿದ ಉದ್ದಿಶ್ಯಗಳೆಲ್ಲವೂ
ಮುಗಿದವು. ದುಷ್ಟ ದಾನವರನ್ನೆಲ್ಲ ಕೊಂದು
ಭೂಭಾರವನ್ನಿಳುಕಿದ್ದಾಗಿದೆ. ಸಿಂಧುವಿನ ಬಂಧನ
ದಲ್ಲಿದ್ದ ದೇವತೆಗಳು ಮುಕ್ತರಾದರು. ಶ್ರೌತ-
ಸ್ಮಾರ್ತ ಕರ್ಮಗಳು ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ನಿರ್ಬಾಧಕವಾಗಿ
ನಡೆಯಲು ಯಾವ ಅಡಚಣೆಯೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ.
ಇನ್ನು ನೀವು ಅನುಮತಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟರೆ, ನಾನು
ಆನಂದಧಾಮಕ್ಕೆ ತೆರಳುವೆನು” ಎನಲು, ಎಲ್ಲರೂ ಕಣ್ಣೀ-
ರಿನ ಕೋಡಿಯನ್ನು ಹರಿಸಿದ್ದು. ದೇವತೆಗಳ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ.
ಪಾರ್ವತಿಯು ರೋದಿಸಿದುದು. “ ದ್ವಾಪರದಲ್ಲಿ
ವುನಃ ನಿನಗೆ ಮಗನಾಗಿ ಜನಿಸುವೆನೆ” ಎಂದು ದೇವನು
ಆಶ್ವಾಸನವನ್ನಿತ್ತದ್ದು. ಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿಯು ತಾನೂ
ಅವನೊಡನೆ ಬರುವುದಾಗಿ ಹಠ ಹಿಡಿದುದು. ದೇವನು
ತನ್ನ ವಾಹನವಾದ ಶಿಖಂಡಿಯನ್ನು ತಮ್ಮನಿಗೆ
ಕೊಟ್ಟು “ ಮಯೂರಧ್ವಜ ” ಎಂದು ಅವನನ್ನು ಕೂಗಿ-
ದುದು, ಮಯೂರವನ್ನೇರಿದ ಕುಮಾರನನ್ನು ನೋಡು-
ವುದರಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ಆಸಕ್ತರಾಗಿದ್ದಾಗ ದೇವನು ಅಂತ-
ಹಿತನಾದುದು. ಆಗ ದೇವನ ಸಾಕಾರ ರೂಪಕ್ಕೆ ಬದ-
ಲಾಗಿ ಅವನನ್ನು ಹೃದಯದಲ್ಲಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಎಲ್ಲರೂ
ಧ್ಯಾನಿಸಿದುದು. ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು ಮರಳಿನಿಂದ ದೇವನ
ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಅರ್ಚಿಸಿದುದು. ಆ ಪಟ್ಟಣ
ಪುಣ್ಯತಮ ಕ್ಷೇತ್ರವಾಗಲೆಂದು ಎಲ್ಲರೂ ಹೃತ್ಪೂರ್ವಕ-
ವಾಗಿ ಹರಸಿದುದು. ಪೂಜಾನಂತರ ದೇವತೆಗಳು
ಮುನಿಗಳು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಸ್ಥಾನಗಳಿಗೆ ತೆರಳಿದುದು.
ಈ ಚರಿತ್ರೆಯ ಶ್ರವಣದಿಂದಂಟಾಗುವ ಮಹಿಮಾ-
ವರ್ಣನೆ ಅರ್ಥಾತ್ ಫಲಶ್ರುತಿ. “ ಗಣಪತಿಯ

ಇಷ್ಟು ಮಹಿಮೆಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದುದಾಯಿತು. ಶ್ರೀ
ಗಜಾನನನ ದಿವ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಮತ್ತೆ ನನ್ನ ಮುಖ
ದಿಂದ ನೀನು ಕೇಳುವೆ' ಎಂದು ಬ್ರಹ್ಮನು ವ್ಯಾಸರಿಗೆ
ಆಶ್ವಾಸನವನ್ನಿತ್ತದ್ದು.

೪೦೫-೪೨೮

೧೨೭ ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ :—

ದೇವನಿಗೆ “ ಗಜಾನನ ” ಎಂದು ಹೆಸರು ಬರಲು ಕಾರಣ
ವೇನು? ಇಲಿಯಂತಹ ಚಿಕ್ಕ ಪ್ರಾಣಿಯನ್ನೇಕೆ
ವಿಶ್ವಾತ್ಮನು ತನ್ನ ವಾಹನವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡನು?
ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ತನಗೆ ವಿವರವಾಗಿ ತಿಳಿಸಬೇಕೆಂದು
ವ್ಯಾಸರು ಬ್ರಹ್ಮದೇವನನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದುದು. ಬ್ರಹ್ಮ
ದೇವನು ಆ ಎಲ್ಲ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಹೇಳುವುದಾಗಿ ಒಪ್ಪಿ
ಕೊಂಡು, ಒಮ್ಮೆ ಪರಶಿವನು ತನ್ನ ಮನೆಗೆ ಬಂದಾಗ
ತಾನು ನಿದ್ರೆಯಲ್ಲಿದ್ದದ್ದಾಗಿಯೂ, ನಡುವೆ ಎಚ್ಚರ
ವಾದುದರಿಂದ ತಾನು ಆಕಳಿಸಿದಾಗ ಕ್ರೂರಿಯಾದೊಬ್ಬ
ಮನುಷ್ಯನು ಜನಿಸಿಬಂದುದನ್ನು ನೋಡಿ ಅವನನ್ನು
ಮಗನೆಂದು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ, “ ನೀನು ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಯಾರನ್ನು
ಆಲಿಂಗಿಸುವೆಯೋ, ಅವನು ಕೂಡಲೇ ದಗ್ಧನಾಗಿ
ಹೋಗಲಿ ” ಎಂದು ವರವನ್ನಿತ್ತದ್ದು. ಅದರ ಶಾಪ
ನನಗೇ ತಟ್ಟುವಂತಾದಾಗ ಭಗವಾನ್ ನಾರಾಯಣನ
ಬಳಿಗೆ ನಾನು ಧಾವಿಸಿ ಹೋದೆನು.

೪೨೯-೪೪೦

೧೨೮ ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ :—

ಅವನನ್ನು ಉಪಾಯಾಂತದಿಂದ ದೇವನು ಪರಮೇ
ಶ್ವರನ ಬಳಿಗೆ ಕಳಿಸಿದುದು. ಸಿಂಡೂರನು ಪಾರ್ವ
ತಿಯನ್ನು ಕದ್ದೊಯ್ದಾಗ ಪರಶಿವನು ಬಂದು
ಅವಳನ್ನು ಬಿಡಿಸಲೆತ್ತಿಸುತ್ತಿರಲು, ದೈತ್ಯನು ಅವನನ್ನು
ಆಲಿಂಗಿಸಲು ಉಜ್ಜುಗಿಸಿದುದು. ಆ ವೇಳೆಗೆ
ಪಾರ್ವತಿಯು ಮನಸಾ ಮಯೂರೇಶನನ್ನು ಧ್ಯಾನಿ
ಸಲು, ಅವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ರೂಪದಿಂದ ಅಲ್ಲಿಗೆ
ಬಂದು, ತನ್ನ ಪರಶುವಿನಿಂದ ಸಿಂಡೂರನನ್ನು ಹಿಂದಕ್ಕೆ

ತಳ್ಳಿ, “ಯಾರು ಶೂರನೋ, ಅವರು ಪಾರ್ವತಿಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬಹುದೆ”ಂದು ಸಮಯವನ್ನು ಮಾಡಿ ತಾನು ಸಂಧಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸುತ್ತ ಕುಳಿತುದು. ಸೋಮಶೇಖರ, ಸಿಂದುರರ ಯುದ್ಧದ ವರ್ಣನೆ. ಸಿಂದುರನು ಮತ್ತೆ ಮಹೇಶ್ವರನನ್ನು ಅಸ್ತಿಕೊಳ್ಳಲು ಬಂದಾಗ ಮಯೂರೇಶ್ವರನು ತನ್ನ ನಿಶಿತ ಪರಶು ವನ್ನು ಸಿಂದುರನಿಗೆ ಅಭಿಮುಖವಾಗಿ ಯಾರಿಗೂ ಕಾಣದಂತೆ ಇರಿಸಿ, ಅವನ ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಗಾಯವನ್ನು ಮಾಡಿದುದು. ಅಸುರನು ಫೋಣಶಕ್ತಿಯಾದಾಗ ತ್ರಿಪುರಹರನು ತನ್ನ ತ್ರಿಶೂಲದಿಂದ ಅವನನ್ನು ತಿವಿದು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಸರಿಸಿದುದು. ಆಗ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೂಪೀ ಬೆನಕನು ‘ಪಾರ್ವತಿಯು ನಿನಗೆ ನೇರತಕ್ಕವಳಲ್ಲ. ಅವಳ ಆಶೆಯನ್ನು ಬಿಡು’ ಎಂದು ಉಪದೇಶಿಸಿ ಹಿಂದಿರುಗಿಸಿದುದು. ಪಾರ್ವತಿಯು ತನ್ನ ಪರಿಚಯವನ್ನಪೇಕ್ಷಿಸಿದಾಗ ತನ್ನ ಪೂರ್ಣ ಪರಿಚಯವನ್ನು ಅವಳಿಗೆ ಹೇಳಿ, ಮಯೂರೇಶ್ವರನ ರೂಪದಿಂದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತನಾದುದು. ಮತ್ತು ಈ ಸಿಂದುರಾದಿ ದೈತ್ಯರನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸಲಿಕ್ಕೆ ‘ಗಜಾನನ’ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಪುನಃ ನಿನಗೆ ಮಗನಾಗಿ ಜನಿಸುವೆನು ಎಂದು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಸೂಚಿಸಿ ಅಂತರ್ಹಿತನಾದುದು. ದೇವನು ಅಂತರ್ಹಿತನಾಗಲು, ದೇವಿಯು ತೋಕಿಸಿದುದು. ಪರಮೇಶ್ವರನು ಅವಳನ್ನು ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸಿ ವೃಷಾರೂಢನಾಗಿ ಗಿರಿಜೆಯೊಡನೆ ಕೈಲಾಸಪರ್ವತಕ್ಕೆ ಬಂದುದು.

೪೪೧-೪೬೨

೧೨೯ ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ:—

ಅನಂತರ ಸಿಂದುರ ದೈತ್ಯನು ಭೂಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಗರ್ಜಿಸಿ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಭಯಪಡಿಸಿ ರಾಜರೊಡನೆ ಯುದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡಿ ಅವರನ್ನೆಲ್ಲ ಸೋಲಿಸಿದುದು. ದೇವತೆಗಳು ಸಹ ಎದುರಿಸಲು ಹೆದರುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಅಂತಹ ಸಿಂದುರನನ್ನು ರಾಜರು ಹೇಗೆ ಎದುರಿಸಿದರು? ಎಂದು ವ್ಯಾಸರು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದುದು. ವಿಧಿ ಇಲ್ಲದೇ

ಅಸುರನೊಂದಿಗೆ ಹೋರಾಡಿ ಎಲ್ಲರೂ ಸೋತುಹೋದ
ರೆಂದು ಬ್ರಹ್ಮನು ಉತ್ತರವನ್ನು ಹೇಳಿದುದು.
ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ರಾಕ್ಷಸರದೇ ಉವಟಿಕೆ ಹೆಚ್ಚಾದುದರಿಂದ
ವೈದಿಕ ಕರ್ಮಗಳೆಲ್ಲ ನಿಂತುಹೋದುದು. ಆಗ ದೇವ
ತೆಗಳು ಬೃಹಸ್ಪತಿಯ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ಮುಂದೆ ಹೇಗೆ
ಮಾಡಬೇಕೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಆಲೋಚನೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದುದು.
'ಇವನನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸಲಿಕ್ಕೆ ದೇವತೆಗಳಿಗಾಗಲೂ ಸಾಧ್ಯ
ವಿಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ಈ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸಲಿಕ್ಕೆ ವಿನಾಯ
ಕನನ್ನೇ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಬೇಕೆಂದೂ, ಅವನು ಅವತರಿಸಿ
ದುಷ್ಟ ದಾನವರನ್ನೆಲ್ಲ ನಿಗ್ರಹಿಸುವನೆಂದೂ' ಸೂಚಿಸಿ
ದುದು. ಅದರಂತೆ ದೇವತೆಗಳು ಮಯೂರೇಶನನ್ನು
ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಸ್ತುತಿಸಿದುದು. ಅನಂತರ ಕಠಿಣವಾದ
ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ತಪಸ್ಸನ್ನಾಚರಿಸಿದುದು. ಅದಕ್ಕೆ ದೇವನು
ಮೆಚ್ಚಿ ಅವರಿಗೆ ದರ್ಶನವನ್ನಿತ್ತು, ತಾನು ಪಾರ್ವತಿಯ
ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಗಜಾನನ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಜನಿಸಿ ದುಷ್ಟ
ದೈತ್ಯರನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವುದಾಗಿ ಅಭಯವನ್ನಿತ್ತು ಅವರು
ರಚಿಸಿ ಪಾಡಿದ ಸ್ತೋತ್ರಕ್ಕೆ 'ದುಃಖಪ್ರಶಮನಸ್ತೋತ್ರ'
ಎಂಬ ಶುಭನಾಮವನ್ನಿರಿಸಿ ಅನೇಕ ಮಹಿಮೆಗಳನ್ನು
ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ ಅಂತರ್ಹಿತನಾದುದು. ಹೀಗೆಯೇ
ಕೆಲವು ಕಾಲ ಕಳೆದ ಬಳಿಕ ಪಾರ್ವತಿಯು ಪರಶಿವನ
ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಗರ್ಭವನ್ನು ಧರಿಸಿದುದು. ಗರ್ಭದ
ತಾಪವನ್ನು ತಾಳಲಾರದೆ ಶೀತಳ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಕರೆದೊ
ಯ್ಯಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಲು, ಶಿವನು ಗಣಗಳೊಡನೆ
ಹೊರಟು 'ಪರ್ಯಲೀ' ಎಂಬ ಪ್ರಶಾಂತ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು
ಅವಳ ವಿಶ್ರಾಂತಿಗಾಗಿ ಏರ್ಪಡಿಸಿ ತಾನು ತಪಶ್ಚರ್ಯೆ
ಗಾಗಿ ಹಿಮಾಚಲಕ್ಕೆ ಪ್ರಯಾಣ ಬೆಳೆಸಿದುದು.

ಪರ್ಯಾಲೋ ವನದ ಸೌಂದರ್ಯದ ವರ್ಣನೆ.
ಪ್ರಮಥಗಣಗಳು ಪರಶಿವನ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ ಅಗಜೆಯ
ರಕ್ಷಣೆಯಲ್ಲಿ ನಿರತರಾದುದು.

೪೬೩-೪೭೭

೧೩೦ ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ :-

ಪಾರ್ವತಿಯ ಗರ್ಭಕ್ಕೆ ನವಮಾಸಗಳು ತುಂಬಿದ ಬಳಿಕ
ಒಂದು ಶುಭಮುಹೂರ್ತದಲ್ಲಿ ಗಂಡುಶಿಶುವನ್ನು ಪ್ರಸವಿ
ಸಿದಳು. ಶಿಶು ಜನಿಸುವಾಗ ಕಿರೀಟ, ಕೇಯೂರಾದಿಗಳನ್ನು
ಧರಿಸಿದ್ದು. ಆ ಅದ್ಭುತ ರೂಪದ ವರ್ಣನೆ.
ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ದೇವಿ ಗಾಬರಿಪಟ್ಟಳು. ಆಗ ಶಿಶು
ತಾನು ಮಯೂರೇಶನೆಂದೂ, ಭೂಭಾರವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಹಲಿಕೆ
ಗಜಾನನನಾಗಿ ಈಗ ಅವತರಿಸಿರುವೆನೆಂದೂ ಹೇಳಿ,
ಹಿಂದಿನ ಸಂದರ್ಭಗಳನ್ನು ನೆನಪುಮಾಡಿಕೊಟ್ಟನು.
ದೇವಿಯು ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ಹಿಂದಿನದೆಲ್ಲ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು
ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಂಡು ದೇವನಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಸ್ತುತಿಸಿ
ದಳು. ಅನಂತರ ದೇವನು ತನ್ನ ಆ ರೂಪವನ್ನು
ಪ್ರಕೃತ ಅವತಾರಿಕ ರೂಪಕ್ಕೆ ಬದಲಾಯಿಸಲು “ನನ್ನ
ಮಯೂರೇಶನೆಲ್ಲಿ” ಎಂದು ದೇವಿಯು ಶೋಕಿಸಿ
ದಳು. ಆ ವೇಳೆಗೆ ಪರಶಿವನು ಬಂದು “ಇವನೇ
ಮಯೂರೇಶನು. ಇದು ಈ ಅವತಾರದ ರೂಪ”
ಎಂದು ಹೇಳಿ ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸಿದಳು. ದೇವನ
ಅನೇಕಾವತಾರಗಳ ವರ್ಣನೆ. ಶಿವನಾದಿದ ಮಾತು
ಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಬಾಲರೂಪೀ ಗಣಪತಿಯು ತನ್ನ
ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತತ್ತ್ವತಃ ತಿಳಿದ ಶಿವನನ್ನು ಶ್ಲಾಘಿಸಿ,
“ ಪುತ್ರಾರ್ಥಿಗಳಾಗಿ ನಿಮ್ಮಂತೆ ತಪಿಸಿದ ಮಾಹಿಷ್ಮತೀ

ರಾಜ; ವರೇಣ್ಯ, ಪುಷ್ಪಿಕೆಯರಿಗೂ ಮಗನಾಗಿ ಜನಿಸು
ವುದಾಗಿ ನಾನು ವರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುವುದರಿಂದ
ನನ್ನನ್ನು ಈಗಲೇ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಕರೆದೊಯ್ದು ಪುಷ್ಪಿಕೆಯ
ಬಳಿ ಇರಿಸಬೇಕೆಂದು ” ಸೂಚಿಸಿದುದು.

೪೭೭ ೪೮೮

೧೩೧ ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ :—

‘ ಈ ಬಾಲಕನನ್ನು ಮಾಷಿಷ್ಠತೀ ನಗರಕ್ಕೆ ಹೇಗೆ ಕರೆದೊ
ಯ್ಯುವುದು ’ ಎಂದು ಪರಶಿವನು ಚಿಂತಾಕ್ರಾಂತನಾಗಿ
ರಲು, ನಂದಿಕೇಶ್ವರನು ಮುಂದೆ ಬಂದು ತಾನು ಆ
ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡುವುದಾಗಿ ಹೇಳಿ, ಶಿವನ ಆಜ್ಞೆ
ಯನ್ನು ಬೇಡಿದುದು. ಪರಮೇಶ್ವರನು ಅದನ್ನು
ಸಂತೋಷದಿಂದ ಒಪ್ಪಿ ಸ್ಥಳ ಪರಿಚಯವನ್ನು ವಿವರ
ವಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟು, ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿ
ಕೊಂಡು ಬರಲು ಆಜ್ಞೆಯನ್ನಿತ್ತುದು. ನಂದಿಯು
ಬಾಲಕನನ್ನು ಶೀಘ್ರಗತಿಯಿಂದ ಕರೆದೊಯ್ದು ಪುಷ್ಪಿ
ಕೆಯ ಬಳಿ ಯಾರಿಗೂ ತಿಳಿಯದಂತೆ ಇರಿಸಿ, ಶಿವನ
ಸನ್ನಿಧಿಗೆ ಬಂದು, ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ತನಗೊದಗಿದ್ದ ವಿಘ್ನ-
ಅದರ ಪರಿಹಾರ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ವಿಶಿಷ್ಟ
ಸಂಗತಿಯನ್ನೂ ಅರಿಕೆಮಾಡಿದುದು. ದೇವನು ಹರ್ಷ
ದಿಂದ ನಂದಿಕೇಶ್ವರನನ್ನು ಆಲಿಂಗಿಸಿ ಶ್ಲಾಘಿಸಿದುದು.
ಅನಂತರ ನಂದಿಯು ನಗನಂದಿನಿಯ ಬಳಿ ಬಂದು
ತನ್ನ ಎಲ್ಲ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನೂ ವಿವರಿಸಿದುದು. ದೇವಿಯು
ತನ್ನ ಮಗನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಹರ್ಷಿಸಿ, ನಂದಿ
ಯನ್ನು ಶ್ಲಾಘಿಸಿದುದು. ಮತ್ತು ನಂದಿಯನ್ನು ಕಳಿಸಿ

ಕೊಟ್ಟು ತಾನು ವಿಶ್ರಾಂತಿಯನ್ನು ಪಡೆದುದು.

೪೮೯-೪೯೩

೧೩೨ ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ:—

ಸಿಂದುರನು ಒಮ್ಮೆ ತನ್ನ ಸಭಾಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು
 'ತನ್ನೊಡನೆ ಯುದ್ಧವನ್ನಾಡುವವರೇ ದಿಕ್ಕಿಲ್ಲವೆಂದು
 ತನ್ನ ಪಾರುಷವನ್ನು ಸಭಿಕರೆದುರು ಬಡಬಡಿಸುತ್ತಿ
 ರಲು ' ಏಕೆ ವೃಥಾ ಜಂಭವನ್ನು ಕೊಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುವೆ ?
 ನಿನ್ನನ್ನು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಕೊಲ್ಲತಕ್ಕವನೊಬ್ಬನು ಪಾರ್ವ
 ತಿಯ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿ, ವರೇಣ್ಯನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ
 ಶುಕ್ಲ ಪಕ್ಷದ ಚಂದ್ರನಂತೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುವನು' ಎಂದು
 ಅಶರೀರವಾಣಿ ನುಡಿಯಲು, ದೈತ್ಯನು ಮನಸ್ಸು
 ಅಳುಕಿದವನಾಗಿ ಪ್ರತೀಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಲು ಮೇಲಕ್ಕೆ
 ನೆಗೆದು ಗಿರಿಜಾಲಯಕ್ಕೆ ಬಂದುದು. ರಾಕ್ಷಸನು ಹಾರಿ
 ಬರುವಾಗ ಉಂಟಾದ ಉತ್ಪಾತಗಳ ವರ್ಣನೆ. ಕೈಲಾ
 ಸದಲ್ಲಿ ಶಿವನು ಅಸುರನಿಗೆ ಕಾಣದಿರಲು, ಭೂಮಿಗೆ
 ಬಂದು ಹುಡುಕಿದುದು. ಪರ್ಯಲಿ ಎಂಬ ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ
 ಅನರಿರುವುದನ್ನರಿತು ದೇವಿಯು ಪವಡಿಸಿದ್ದ ಸೂತಿಕಾ
 ಗೃಹಕ್ಕೆ ನುಗ್ಗಿ ನೋಡಿದುದು. ಅಲ್ಲೂ ಶಿಶು ಕಾಣ
 ದಿರಲು 'ತನ್ನ ಮೃತ್ಯುಗರ್ಭಳಾದ ಇವಳನ್ನೇ ಕೊಂದು
 ಬಿಡುವೆನೆ'ದು ತೀರ್ಮಾನಿಸಿ ಖಡ್ಗವನ್ನೆತ್ತು ವಸ್ಪರಲ್ಲಿ
 ಶಿಶು ಕಂಡು ಬರಲು, ಅದರ ಕಡೆ ಗಮನಕೊಟ್ಟು
 ಅದನ್ನು ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಬಿಸುಟುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಕೈಯಲ್ಲಿ
 ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಓಡಿದುದು. ವಿರಾಟ್ಟುರುಷನು
 ತನ್ನ ದೇಹವನ್ನು ಅತಿಯಾಗಿ ಬೆಳೆಸಿದ್ದರಿಂದ ಅದರ
 ಭಾರವನ್ನು ಹೊರಲಾರದೆ ಅದನ್ನು ಅಲ್ಲಿಯೇ

ಬಿಸುಟು. ಆ ಶಿಶು ಉರುಳುತ್ತ ಬಂದು ರೇವಾ ನದಿಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು. ಅಂದಿನಿಂದ ಆ ನದಿಯ ತೀರ ಪವಿತ್ರ ಕ್ಷೇತ್ರವೆನಿಸಿದುದು. ಅದರ ಮಹಿಮೆಯ ವರ್ಣನೆ. ದೇವನ ದೇಹಜನ್ಯ ರಕ್ತದಿಂದ ನದಿಯ ಸುತ್ತಲೂ ಇದ್ದ ಕಲ್ಲುಗಳು ಕೆಂಪು ವರ್ಣವುಳ್ಳವಾಗಿ ಗಣಪತಿಯ ಪ್ರತೀಕಗಳೆಂದು ಪ್ರಖ್ಯಾತಿಯನ್ನು ಪಡೆದುದು. 'ತನ್ನ ಶತ್ರು ಸತ್ತು ಹೋದನೆ' ಎಂದು ದೈತ್ಯನು ತಿಳಿಯುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಆ ಕುಂಡದಿಂದ ಅತ್ಯದ್ಭುತಾಕಾರದ ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಂದು ಹೊರಹೊಮ್ಮಿದುದು. ಅದರ ಕರಾಳ ರೂಪದ ವರ್ಣನೆ. ಸಿಂಧೂರನು 'ಇವನ ಗಣನೆ ನನಗಿದೆಯೇ ?' ಎಂಬ ಸೊಕ್ಕಿನಿಂದ ಅವನನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಖಡ್ಗವನ್ನು ಹಿರಿದು ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಹೋಗಲು, ಆ ಪುರುಷನು ಅಂತರಿಕ್ಷಕ್ಕೆ ಹಾರಿ 'ನಿನ್ನ ಭಾಗದ ಯನು ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುವನು. ಅವನು ನಿನ್ನನ್ನು ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ಕೊಲ್ಲುವನು' ಎಂದು ಕಟುವಾಗಿ ನುಡಿದು, ಅಂತರ್ಹಿತನಾಗಲು 'ಅವನು ನನಗೆ ಗೋಚರಿಸಲಿ, ಕೂಡಲೇ ಅವನನ್ನು ಕೊಂದು ಬಿಡುವೆನು' ಎಂದು ಗೋಣಗುತ್ತ ಮನೆಗೆ ತೆರಳಿದುದು. ಇತ್ತ ಪಾರ್ವತೀದೇವಿಗೆ ಇದಾವ ಸಂಗತಿ ಗೊತ್ತಿರದಿದ್ದರೂ 'ಇಲ್ಲಿ ದೈತ್ಯರ ಕಾಟ ಆರಂಭವಾದಂತಿರುವುದರಿಂದ ಕೈಲಾಸಗಿರಿಗೇ ಹೊರಟು ಹೋಗೋಣ' ಎಂದು ಶಿವನೆದುರು ಹೇಳಲು, ಶಂಕರನು ಸಂತೋಷಿಸಿ, ಅವಳೊಡನೆ ವೃಷಭವನ್ನೇರಿ ಗಣಗಳೊಂದಿಗೆ ಕೈಲಾಸಗಿರಿಗೆ ಪ್ರಯಾಣವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿದುದು. ತನ್ನ ಮನೆಗೆ

ಬಂದ ಬಳಿಕ ಪಾರ್ವತಿಗೆ ,ನೆಮ್ಮದಿ ,ಎನಿಸಿದುದು.
ಮುಂದಿನ ಸಂಪುಟದ ಆದಿನು ತ್ಸೋಕ.

೪೯೭-೫೯೦

ಪರಿ ಶಿಷ್ಟ

ಪರಾಶರ	೫೧೦
ಬೃಂದೆ	೫೧೧
ಕೃಪ	೫೧೩
ದ್ರಾಣಿ	೫೧೪
ಪಂಚ ಮಹಾಯಜ್ಞಗಳು	೫೧೫
ಸರ್ವಸಹಾ, ಅರಿಷ್ಟಗೃಹ, ರೇವಾ, ನರ್ಮದಾ	೫೧೬

|| ಶ್ರೀ ಗಣೇಶಾಯ ನಮಃ ||

ಶ್ರೀ ಸರಸ್ವತೈ ನಮಃ ||

ಶ್ರೀ ಗುರುಭ್ಯೋ ನಮಃ ||

ಶ್ರೀ ಗಣೇಶ ಪುರಾಣಮ್

೭ ನೆಯ ಸಂಪುಟ

ಅಧ್ಯೈಕೋನ ಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ

ಕ ಉವಾಚ :-

ಅದ್ಭುತಂ ಕೃತವಾನ್ವರ್ಷೇ ನವಮೇಽಸೌ ಗಣೇಶ್ವರಃ ||

ಶಿಖಂಡಿನಂ ಸಮಾರುಹ್ಯ ಚತುರಾಯುಧಭೂಷಿತಃ

||೧||

|| ಶ್ರೀ ಮಂಗಲಮೂರ್ತಯೇ ನಮಃ ||

೯೯ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ.

ಬ್ರಹ್ಮಾ :-

ನತ್ಸ, ವ್ಯಾಸ ! ಮುಂದಿನ ಕಥೆಯನ್ನು ಸಾವಧಾನ ಮನಸ್ಕನಾಗಿ ಕೇಳು. ಗಣಪತಿಗೆ ಅರ್ಥಾತ್ ಮಯೂರೇಶ್ವರನಿಗೆ ಎಂಟು ವರ್ಷಗಳು ಕಳೆದು ಒಂಭತ್ತ ನೆಯ ವರ್ಷ ನಡೆಯಲಾರಂಭವಾಯಿತು. ಈ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅವನು ಅತ್ಯದ್ಭುತ ವಾದ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಡೆಸಿದನು. ಒಂದು ದಿವಸ ಪ್ರಾತರಾನ್ರಿಕಾದಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಯಥಾಕ್ರಮವಾಗಿ ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ತನ್ನ ಆಯುಧ ಚತುಷ್ಟಯವನ್ನೂ ಕೈಗಳಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿ ಮಯೂರವನ್ನೇರಿ ಕುಳಿತನು. || ೧ ||

ಬಾಲಾಃ ಸ್ಕಂಧಾನ್ ದಾರಯಂತೋ ನಿವೇತುಃ ಕೇಽಪಿ ತಜ್ಜಲೇ |

ಏನಂ ಕ್ರೀಡತ್ಸು ಬಾಲೇಷು ದೈತ್ಯೋಃಗಾದತ್ವರೂಪವಾನ್ ||೮||

ಯಸ್ಯ ಪಾದಪ್ರಹಾರೇಣ ಚೂರ್ಣಿತಾಂ ಯಾಂತಿ ಪರ್ವತಾಃ |

ಯಸ್ಯ ಹೇಷಿತಶಬ್ದೇನ ಕಂಪತೇ ಭುವನತ್ರಯಮ್ ||೯||

ಪುಚ್ಛಚಾಂಚಲ್ಯತೋ ಜೀರ್ವಾ ಹಂತಿ ಸ್ಕಂಧಂ ಜಘೃಷ್ವ ಹ |

ಯಸ್ಮಿಂಶ್ಚೂತೇಃಸ್ಯ ಶಬ್ದೇನ ಕಂಪಿತೇ ಪತಿತಾರ್ಭಕೇ ||೧೦||

ಬಾಲಕರಿಗೆ ಹೆಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಕಿತ್ತುಕೊಡೋಣವೆಂಬ ಕುತೂಹಲದಿಂದ ಸರಸರನೆ ಮರವನ್ನು ಎರಿದನು. ಕೆಳಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದಿದ್ದ ಹೆಣ್ಣುಗಳನ್ನೇ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೆಣ್ಣುಗಳ ಗೊಂಚಲುಗಳಿಗೆ ಹೊಡೆಯುತ್ತ ಹುಡುಗರು ಅವನ್ನು ಕೆಡವಿದರು. ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ತಾವೂ ಗಿಡವನ್ನೇರಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಹೆಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸೋಣವೆಂದು ಮರವನ್ನೇರಿದರು. ಇವರೆಲ್ಲ ಕಾಯಿಗಳನ್ನು ಕೊಯ್ದು ಕೆಳಗೆ ನಿಂದಿದ್ದ ಬಾಲಕರಿಗೆ ಹೊಡೆದರು. ಈ ಏಟುಗಳನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಹುಡುಗರು ಓಡತೊಡಗಿದರು. ||೭||

ಮರವನ್ನೇರಿದ್ದ ಹುಡುಗರು ಮರದ ಚಿಕ್ಕ ಪುಟ್ಟ ಕೊಂಬೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಮುರಿದು ಮುರಿದು ಬಿಸಾಡಿದರು. ಕೆಲವರು ಮರದ ಮೇಲಿರುವಂತೆಯೇ ಸರೋವರದ ಜಲಕ್ಕೆ ಧುಮ್ಮಿಕ್ಕಿದರು. ಹುಡುಗರು ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಮನಸ್ಸೇ ಆಟವಾಡುತ್ತ ಲಿರುವಾಗ ಕುದುರೆಯಂತೆ ಆಕಾರವನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದ ಒಬ್ಬ ದೈತ್ಯನು ಬಾಲಕರಿದ್ದ ಈ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ||೮||

ಅವನ ಮುರ (ಗೊರನು) ಪುಟಾಘಾತಕ್ಕೆ ಪರ್ವತಗಳೆಲ್ಲ ಪುಡಿಪುಡಿಯಾಗುತ್ತ ಲಿದ್ದವು ಅವನ ಹೇಷಿತರವ (ಕೆನತ) ಕೈ ಭುವನತ್ರಯವೂ ಕಂಪಿಸಿಹೋಗುತ್ತ ಲಿದ್ದಿತು. ||೯||

ಅಶ್ವನು ಉದ್ದವಾದ ತನ್ನ ಬಾಲವನ್ನು ಒಮ್ಮೆ ಕೊಡವಿತೆಂದರೆ ಅನೇಕ ಜೀನ ರಾಶಿಗಳು ಮೃತಿಯನ್ನೈದುತ್ತಿದ್ದವು. ಇಂತಹ ಅಶ್ವರೂಪಿಯಾದ ದೈತ್ಯನು ಮಾವಿನ ಮರದ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದು ತನ್ನ ಮೂತಿಯನ್ನೆತ್ತಿ ಅದರ ಕೊಂಬೆಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದೆಳೆಯಲಾರಂಭಿಸಿದನು. ಮರದ ಮೇಲೇರಿ ಕುಳಿತ ಬಾಲಕರು ವೃಕ್ಷಚಲನೆ

ಕೇಚಿತ್ತಲಾಯಿತಾ ಬಾಲಾಃ ಕೇಚಿದ್ಭಗ್ನಾಶ್ಚ ಮಸ್ತಕೇ |

ಕೇಚಿನ್ನಿ ಪತಿತಾಶ್ಚಾತು ಗುಣೇಶೇ ಪತಿತೇ ಜಲೇ ||೧೧||

ನಿನುಗ್ನೇ ದ್ವಿ-ಮುಹೂರ್ತೇಽಸ್ಮಿ ಸ್ವಾರುದನ್ಮನಿಬಾಲಕಾಃ |

ಬಾಲಕಾ ಊಚುಃ :—

ಕಿಂ ವಕ್ತವ್ಯಮುಮಾಯೈ ಚ ದರ್ಶನೀಯಂ ಮುಖಂ ಕಥಮ್ ? ||೧೨||

ಶಂಕರೋಽಪಿ ರುಷಾವಿಷ್ಟೋ ಭಸ್ಮಸಾನ್ನಃ ಕರಿಸ್ಯತಿ |

ಅಗಾಢೇಽಸ್ಮಿ ಜಲೇ ಮಗ್ನಂ ಪ್ರವೇಷ್ಟುಂ ಚ ನ ಶಕ್ನುಮಃ ||೧೩||

ಯಿಂದಲೂ ಕುದುರೆಯ ಕೆನೆತದ ಭಯಂಕರ ಧ್ವನಿಯಿಂದಲೂ ಬೆದರಿ ಕೆಲವರು ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆಯೇ ಉರುಳುರುಳಿ ನೆಲಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದರು. ||೧೧||

ಕೆಳಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದರೂ ವೆಟ್ಟಾಗುವೆ ಇದ್ದ ಕೆಲವು ಬಾಲಕರು ಕುದುರೆಯ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣದಂತೆ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಓಡಿ ನಡೆದರು. ಕೆಲವು ಅಜಾಗರೂಕ ಬಾಲಕರು ಅಸುಗೆಟ್ಟು ಬೀಳುವಾಗ ಹೇಗೆ ಹೇಗೋ ಬಿದ್ದು ದರಿಂದ ತಲೆಗಳನ್ನು ಒಡೆದುಕೊಂಡರು. ಗುಣೇಶನು ನೀರಿನೊಳಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದದನ್ನು ನೋಡಿ ಮತ್ತೆ ಕೆಲವು ಬಾಲಕರು ತಾವೂ ತುಪು ತುಪು ಕೆಳಕ್ಕೆ ಹಾರಿಕೊಂಡರು. ಎರಡು ಮುಹೂರ್ತಗಳು ಕಳೆದರೂ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದ ಗಣಪತಿಯು ನೀರಿನಿಂದ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಎಳಲೇ ಇಲ್ಲ. ಆಗ ಹುಡುಗರು ಘಾಬರಿಗೊಂಡರು. ಒಬ್ಬರ ಮುಖವನ್ನು ಮತ್ತೊಬ್ಬರು ನೋಡುತ್ತ ಘಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಅಳಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ಮತ್ತು ಅಳುತ್ತಲೇ ಹೀಗೆಂದು ಒಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರು ಹೇಳಿ ಕೊಂಡರು.

ಬಾಲಕರು :—

ಅಯ್ಯೋ ! ಉಮಾವೀವಿಯು ಗಣಪತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದರೆ ಎನೆಂದು ಉತ್ತರವನ್ನು ಹೇಳೋಣ ? ನಾವು ಮುಖವನ್ನು ಹೇಗೆ ತೋರಿಸೋಣ ? ||೧೨||

ಗಣಪತಿಯು ನಮ್ಮ ಸಂಗಡ ಆಟವಾಡಲಿಕ್ಕೆಂದು ಬಂದು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ಹೋದ ಸಂಗತಿಯೇನಾದರೂ ಶಂಕರನಿಗೆ ತಿಳಿದುಬಿಟ್ಟರೆ ನಮ್ಮ ಅವಸ್ಥೆಯು ಮುಗಿದಂತೆಯೇ ಸರಿ. ಅವನು ಕೋಪಗೊಂಡರೆ ನಮ್ಮನ್ನೆಲ್ಲ ದಹಿಸಿ ಬೂದಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟಾನು. ಗಣಪತಿಯೇ ಸರೋವರದ ನಡುಭಾಗದಲ್ಲೇ ಬಿದು

ಮಾತಾ ಪಿತಾ ಸಾಲಯಿತಾ ಭ್ರಾತಾ ತ್ರಾತಾ ಸಖಾ ಚ ನಃ |

ಕ ಉನಾಚಃ :-

ಏವಂ ಶೋಚತ್ಸು ಬಾಲೇಷು ಮಯೂರೇಶೋ ದಧಾರ ತಮ್ ||೧೪||

ಕರ್ಣಯೋರ್ಜಲಮಧ್ಯೇ ತು ಚಕರ್ಷ ಬಲವಾನ್ವಿಭುಃ |

ಆರುರೋಹ ಬಲಾದ್ವೈತ್ಯಂ ಭಾರೇಣಾನುಜ್ವಯ್ ಮುಹುಃ ||೧೫||

ಸ ದೈತ್ಯೋ ನಿರ್ವಮನ್ನೇತ್ರಾನ್ಮುಖಾದ್ಬಹುಜಲಂ ಮುಹುಃ |

ಜಲಪೂರ್ಣಶ್ಚ್ರತಿ-ಶ್ವಾಸೋತ್ಸೃಜತ್ಪ್ರಾಣಾ ಮಹಾರವಃ ||೧೬||

ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ನಾವೇನಾದರೂ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿ ನೀರಿನಲ್ಲಿಳಿದು ಅವನನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೆ ತೋರಿಸುವೆವೆಂದರೆ ಆ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಅಗಾಧವಾದ ನೀರು ಇದೆ. ಗಣಪನಂತೆ ನಾವೂ ಮುಳುಗಿ ಸತ್ತರೆ ಪ್ರಯೋಜನವಾದರೂ ಏನು? ಅದುದರಿಂದ ನೀರಿನಲ್ಲಿಳಿಯಲಿಕ್ಕೆ ನಮಗಾಗಿಗೂ ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ. ||೧೩||

ಗಣಪತಿಯು ನಮಗೆಲ್ಲ ತಾಯಿ, ತಂದೆ, ರಕ್ಷಕ, ಸೋದರ, ಆಪದುದ್ಧಾರಕ ಹೆಚ್ಚಿನದಾಗಿ ಪರಮಾಪ್ತ ಮಿತ್ರನೂ ಆಗಿದ್ದನಲ್ಲವೇ?

ಬ್ರಹ್ಮಾ:-

ಬಾಲಕರು ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಅಳುತ್ತಿರುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಕುದುರೆಯೊಂದಿಗೆ ಜಲದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಮುಳುಗಿ ಹೋಗಿದ್ದ ಗಣಪತಿಯು ಮೇಲಕ್ಕಿದ್ದು ಅಶ್ವರೂಪಿಯಾದ ಆ ದೈತ್ಯನ ಕಿವಿಗಳನ್ನು ಸಾಹಸದಿಂದ ಹಿಡಿದುಬಿಟ್ಟನು. ||೧೪||

ದರದರನೆ ನಡುನೀರಿನೊಳಗೆ ಬಲವಾಗಿ ಎಳೆದಾಡಿದನು. ಅದರ ಕತ್ತನ್ನು ಬಗ್ಗಿಸಿ ಹಿಡಿದು ಟೆಣ್ಣನೆ ಅದರ ಮೇಲೆ ಎರಿ ಕುಳಿತನು. ತನ್ನ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಭುವನದ ಭಾರವನ್ನೆಲ್ಲ ಸಂಕ್ರಾಂತಿಗೊಳಿಸಿ ಕುದುರೆಯನ್ನು ನೀರಿನೊಳಕ್ಕೆ ಪದೇ ಪದೇ ಅದುಮಿದನು. ||೧೫||

ದೈತ್ಯನಿಗೆ ಸಾಕು ಸಾಕಾಗಿ ಹೋಯಿತು. (ಕುದುರೆಯು ಎಷ್ಟೇ ಬಲಿಷ್ಠ ವಾದರೂ, ಈಜಬಲ್ಲದಾದರೂ ಅದರ ಕಿವಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ನೀರು ತುಂಬಬಾರದು. ನೀರೇನಾದರೂ ಕುದುರೆಯ ಕಿವಿಗಳಿಗೆ ಹೊಕ್ಕರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಮರಣವ್ರಾಯ ದುಃಖ.

ಏಕಹಸ್ತೇನ ಧೃತ್ವಾ ತಂ ಡೋಲಯಿತ್ವಾ ಜಲಾದ್ವಹಿಃ |
ಮಯೂರೇಶಸ್ತತೋ ಬಾಲಾ ಜಹ್ಯಷುರ್ನೃತುರ್ಭೃಶಮ್ ||೧೭||

ಭುನಿ ತೇ ಶತಧಾ ಜಾತಂ ದದ್ಯಶುದೈತ್ಯಪುಂಗವಮ್ |
ಪ್ರಶಶಂಸುರ್ಮಯೂರೇಶಂ ಮಹಾಬಲ-ಪರಾಕ್ರಮಮ್ ||೧೮||

ತ ಊಚುಸ್ತಂ ತದಾ ದೇವಂ

ಬಾಲಕಾ ಊಚುಃ :-

ಮೃತಂ ಮತ್ವಾ ರುದಾಮಹೇ |

ತಾನದೇವ ಹಿ ದೃಷ್ಟೋಽಸಿ ಹತದೈತ್ಯೋ ಬಹಿರ್ಗತಃ ||೧೯||

ವುಂಟಾಗುವುದೆಂದು ಅಶ್ವಲಕ್ಷಣ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ.) ಕಣ್ಣು-ಬಾಯಿಗಳಿಂದ ಮೇಲೆ ಮೇಲೆ ನೀರನ್ನು ಕಾರತೊಡಗಿದನು. ಇದರಿಂದ ಆ ದೈತ್ಯನ ಶ್ವಾನೋ ಚ್ಛ್ವಾಸಗಳು ಒಮ್ಮೆಲೇ ನಿಂತುಹೋದವು. ಘಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಒಮ್ಮೆ ಅರಚಿ ಪ್ರಾಣ ಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿಬಿಟ್ಟನು. ||೧೭||

ಆಗ ದೇವೋತ್ತಮ, ಮಯೂರೇಶ್ವರನು ತನ್ನ ಒಂದು ಕೈಯಿಂದ ಅಶ್ವರೂಪಿ ಯಾದ ದೈತ್ಯನ ಮೃತ ಕಳೇಬರವನ್ನು ಹಿಡಿದತ್ತಿ ತೂಗಾಡಿ ಆಚೆಗೆ ಬೀಸಿ ಎಸೆದನು. ಈ ಅದ್ಭುತವನ್ನು ನೋಡಿದೊಡನೆಯೇ ಬಾಲಕರೆಲ್ಲರೂ ಬಹಳ ಹರ್ಷಗೊಂಡು ಮನಸ್ಸಿಯಾಗಿ ಕುಣಿದಾಡಿದರು. ||೧೮||

ನೆಲಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದ ರಭಸಕ್ಕೆ ದೈತ್ಯನ ದೇಹವು ಸಾವಿರಾರು ಚೂರುಗಳಾಗಿ ಅತ್ತಿತ್ತ ಚದುರಿ ಬಿದ್ದವು. ಇದನ್ನು ನೋಡಿದ ಮೇಲಂತೂ ಬಾಲಕರ ಅಶ್ಚರ್ಯಕ್ಕೂ ಉತ್ಸಾಹಕ್ಕೂ ಮಿತಿಯೇ ಉಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲರೂ ಒಮ್ಮನದಿಂದ ಮಯೂರೇಶ ನನ್ನು ಸುತ್ತುವರಿದು ಆತನ ಬಲ-ಪರಾಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಬಾಯಿ ತುಂಬ ಹೊಗಳಿದರು.

||೧೯||

ಅನಂತರ ಬಾಲಕರು ದೇವನನ್ನು ಕುರಿತು ತಾವು ಗಣಪತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಇದು ವರೆಗೂ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದ ತಪ್ಪು ಭಾವನೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದರು.

ಬಾಲಕರು :-

ಸ್ವಾಮಿ, ಮಯೂರೇಶ್ವರ! ಅಶ್ವರೂಪಿಯಾದ ರಾಕ್ಷಸನ ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕಿಬಿದ್ದು

ಕ ಉವಾಚ :—

ಪುನಸ್ತೇ ಜಲಮಾವಿಶ್ಯ ಪ್ರಾಸಿಂಚನ್ನಂಜಲೀನ್ಮಿಥಃ |

ಏಕಮತ್ಯಾ ಚ ಸರ್ವೇ ತೇ ಪ್ರಾಸಿಂಚಃ ಗಣನಾಯಕಮ್ ||೨೦||

ವರ್ಷಾಕಾಲೇ ಯಥಾ ಮೇಘಾ ಧರಣೀಂ ಪರ್ವತಾನಸಿ |

ಷಡ್ಭುಜೈಃ ಪರಿಷಿಂಚಃ ಸನ್ನ ಪರ್ಯಾಪ್ತೋಭವದ್ಯದಾ ||೨೧||

ನೀನು ಮೃತನೇ ಆಗಿಹೋದೆ ಎಂದು ನಾವು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದೆವು. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಈ ಅಶುಭವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಲೆಂದೇ ನಮಗೆ ತಡೆಯಲಾರದಷ್ಟು ದುಃಖವು ಉಂಟಾಯಿತು. ಪರಿಹಾರೋಪಾಯ ಯಾವುದೂ ತಿಳಿಯದ್ದರಿಂದ ರೋದನವನ್ನೇ ಆಶ್ರಯಿಸಿದೆವು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲೇ ನೀನು ಮೇಲೆದ್ದು ಬಂದುದನ್ನೂ, ದೈತ್ಯನನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸಿ ಬಿಡುಬಿಡನ್ನೂ ನೋಡಿದೆವು. ನಿನ್ನನ್ನು ನೋಡಿದುದರಿಂದ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಹಳ ಮಟ್ಟಿಗೆ ನೆಮ್ಮದಿ ಎನಿಸಿದೆ. ||೧೯||

ಬ್ರಹ್ಮಾ :—

ವ್ಯಾಸ! ಎಷ್ಟೊಂದರೂ ಹುಡುಗರು. ಕಷ್ಟಬಂದಾಗ ನರಳುವುದು, ಸ್ವಲ್ಪ ಹಗುರಿನಿಸಿದರೆ ಕೂಡಲೇ ಮಂಗಳೇಷ್ಟಿಗೆ ಹೊರಡುವುದು. ಇವೇ ಹುಡುಗರ ಸ್ವಭಾವ. ಪೂರ್ವಾಪರ ವಿವೇಚನೆಯೇ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಒಂದು ಕ್ಷಣದ ಹಿಂದೆ ಅನುಭವಿಸಿದ ವಿಪತ್ತಿನ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನೂ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತಾರದೇ ಒರಟು ಧೈರ್ಯದಿಂದ ಪುನಃ ನೀರಿಗೆ ಇಳಿದರು. ಬೊಗಸೆಗಳಿಂದ ನೀರನ್ನು ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಇತರ ಬಾಲಕರ ಮೇಲೆ ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಾಗಿ ಎರಚಾಡಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ಹೀಗೆ ಆಟವಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ ಬಾಲಕರೆಲ್ಲರೂ ಒಂದಾಗಿ ಮಹಾಗಣಪತಿಯ ಮೇಲೆ ನೀರನ್ನೆರಚ ತೊಡಗಿದರು. ||೨೦||

ಗಣಪತಿಯೂ ಸಹ ತನ್ನ ಆರು ಭುಜಗಳಿಂದಲೂ ಬಾಲಕರಿಂದ ಬೀಳುವ ನೀರಿನ ಎಟುಗಳನ್ನು ತಡೆಯುತ್ತ ಪ್ರತಿಭಟಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದನು. ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ತುಂಬುಮೇಳೆಗಳು ಧಾರಾಕಾರವಾಗಿ ವೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಸುರಿಸಿ, ಭೂಮಿಯನ್ನೂ, ಪರ್ವತಗಳನ್ನೂ ನೆನೆಸುವಂತೆ ದೇವನ ಪ್ರತಿಘಾತವಿದ್ದಿ ತಾದರೂ ಹುಡುಗರು ಅನೇಕ ರಿಡು ದರಿಂದ ಇವನ ಸಾಹಸ ಕೆಂದದಂತಾಗಲು ||೨೧||

ತದಾಸಂಖ್ಯಭುಜೈರ್ವಾರಿ ಚಿಕ್ಷೇಪ ಬಾಲಕೇಷು ಸಃ |
ತದಾಶ್ಚರ್ಯಂ ತು ತೇ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಪರಸ್ಪರಮುಥಾಬ್ರುವಃ

||೨೨||

ಬಾಲಕಾ ಊಚುಃ :-

ಷಡ್ಭುಜೋಽಯಂ ಕಥಮಭೂದನಂತಭುಜಮಂಡಿತಃ |
ಮಂದೀಭೂತಾ ಮುನಿಸುತಾಃ ಕ್ವ ದ್ವಿಹಸ್ತಾ ವಯಂ ವಿಭೋ

||೨೩||

ಅಸಂಖ್ಯಭುಜವೀರ್ಯೋಜೋ ಕ್ವ ಚ ತ್ವಂ ಭುವನೇಶ್ವರ |
ಕ ಉವಾಚ :-

ಪುನಸ್ಸರ್ವೇ ಸಿಷಿಂಚುಸ್ತೇ ಮಯೂರೇಶಂ ರುಷಾನ್ವಿತಾಃ

||೨೪||

ಮಯೂರೇಶ್ವರನು ಒಡನೆಯೇ ತನ್ನ ಮಹಿಮಾತಿಶಯದಿಂದ ಎಣಿಸಲಾರದಷ್ಟು ಭುಜಗಳನ್ನು ರೂಪಗೊಳಿಸಿ, ತನ್ಮೂಲಕ ಬಾಲಕರನ್ನು ಎದುರಿಸಿದನು. ಆ ಅದ್ಭುತವನ್ನು ನೋಡಿದ ಕೂಡಲೇ ಹುಡುಗರೆಲ್ಲ ದಂಗುಬಡಿದು ಹೋದರು. ಹುಡುಗರೇಕೆ ? ಎಂತಹ ಮತಿವಂತನಾದರೂ ಅಶ್ಚರ್ಯಪಡತಕ್ಕದ್ದೇ ಸರಿ. ಹುಡುಗರು ಒಬ್ಬರ ಮುಖವನ್ನು ಮತ್ತೊಬ್ಬರು ನೋಡುತ್ತ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮಲ್ಲೇ ಹೀಗೆಂದು ಮಾತನಾಡಿಕೊಂಡರು. ||೨೨||

ಬಾಲಕರು :-

ಇವನಿಗೆ ಕೇವಲ ಅರಲ್ಲವೇ ಭುಜಗಳಿದ್ದು? ಅದು ಹೇಗೆ ಒಮ್ಮೆಲೇ ಎಣಿಸಲಾರದಷ್ಟು ಭುಜಗಳು ಬಂದಿದ್ದಾವು ? “ ಮಯೂರೇಶ್ವರ, ವಿಭೋ ! ನಾವೋ ಎರಡೆರಡೇ ಭುಜಗಳಿರತಕ್ಕವರು. ನೀನೇನಪ್ಪ ! ಸ್ವಭಾವತಃ ಆರು ಭುಜಗಳುಳ್ಳವನಾದರೂ ಎಷ್ಟು ಭುಜಗಳನ್ನು ಬೇಕಾದರೂ ಹೊಂದಬಲ್ಲೆ. ನಿನ್ನ ಈ ಸಾಹಸವನ್ನು ನೋಡಿ ನಾವು ಮಂಕರಾಗಿ ಹೋಗಿದ್ದೇವೆ. ಎಷ್ಟೆಂದರೂ ನಾವು ಮುನಿಬಾಲಕರಲ್ಲವೇ ? ನೀನು ಜಗನ್ಮಾತಾಪಿತೃಗಳ ಕುಮಾರ ಸ್ವಯಂ ಜಗದೀಶ್ವರ. ನಿನ್ನ ಎದುರು ನಾವು ನಿಲ್ಲಬಲ್ಲಿವೇ ? ” ||೨೩||

ಬ್ರಹ್ಮಾ :-

ಎಂದು ವ್ಯಂಗ್ಯೋಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಜರಿದರು, ಮತ್ತು ಹ್ಯಾವಗೊಂಡು ತಾವೂ

ಸೋಽನಂತರೂಪಸ್ತಾನ್ ಸರ್ವಾನ್ ಸಿಷೇಚೇ ಗಣನಾಯಕಃ |

ಏಕೈಕಸ್ಯಾಗ್ರತೋ ಭೂತ್ವಾ ಪದ್ಭುಜೋ ನಿಜತೇಜಸಾ ||೨೫||

ತಾವಚ್ಛಿಖಂಡಿನಿಷ್ಕೋಽಸೌ ಚತುರಾಯುಧಭೂಷಿತಃ |

ಪ್ರಣೇಮುಸ್ತೇಽಂಜಲಿಪುಟಂ ಬದ್ಧ್ವಾ ದೇವಂ ಗುಣೇಶ್ವರಮ್ ||೨೬||

ಪಶ್ಯಂತಸ್ತನ್ಮುಖೇ ವಿಶ್ವಂ ಸದೇನಾಸುರಮಾನುಷಮ್ |

ಗಂಧರ್ವ ಯಕ್ಷ ರಕ್ಷಾಂಸಿ ಸರಿದಬ್ಧಿದ್ರುಮಾನಸಿ ||೨೭||

ಮಯೂರೇಶನಿಗಿಂತ ರಭಸದಿಂದ ಗಣಪತಿಯ ಮೇಲೆ ನೀರನ್ನೆರಚ ತೊಡಗಿದರು. ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಕೇವಲ ಬಾಲಕರಾಗಿದ್ದರೂ ಇವರ ಸಾಹಸಗಳು ಅಬಾಲಪದ್ಧತ ವಾಗಿದ್ದವು. ||೨೪||

ಇವರ ಚಲ್ಲಾ ಟೆಕ್ಕೆಲ್ಲ ಗಣಪತಿಯು ಹೆದರಿಯಾನೇ? ಮತ್ತಿಷ್ಟೂ ಉತ್ಸಾಹ ಗೊಂಡನು ಮತ್ತು ಎದುರಾಳಿಗಳಷ್ಟೇ ಭಿನ್ನ ಭಿನ್ನ ರೂಪಗಳನ್ನು ಯೋಗಶಕ್ತಿಯಿಂದ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಆರಾರು ಭುಜಗಳಿಂದ ಮುನಿಬಾಲಕರ ಮೇಲೆ ನೀರನ್ನೆರಚಲಾರಂಭಿಸಿದನು. ಎಂದರೆ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬ ಮುನಿಬಾಲಕನ ಎದುರೂ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬ ಗಣಪತಿಯು ಕಾಣಬಂದನು. ||೨೫||

ತಾನು ಎಷ್ಟೆಷ್ಟು ರೂಪಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದನೋ ಅಷ್ಟೆಷ್ಟು ಮಯೂರ (ನವಿಲು) ಗಳನ್ನೂ ಸೃಜಿಸಿ ಅವುಗಳ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತಂತೆ ಭಾಸವಾದನು. ವಿಶ್ವ ವಿಧಾಯಕನಿಗೆ ತಾನು ಬಯಸಿದ ರೂಪಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದು ಅತಿಶಯವೇ? ಅಥವಾ ಕಷ್ಟ ಸಾಧ್ಯವೇ? 'ಇಚ್ಛಾಮಾತ್ರಂ ಪ್ರಭೋಃ ಸೃಷ್ಟಿಃ' ಎಂದು ತಿಳಿದವರು ಹೇಳುವುದು ವ್ಯಾಸ! ಸುಳ್ಳಲ್ಲ. ವಿಶ್ವಕರ್ಮನಿತ್ತ ನಾಲ್ಕು ಬಗೆಯ ಆಯುಧಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದ ಅನೇಕ ಮಯೂರೇಶರ ಸಮಾನರೂಪಗಳನ್ನು ಕಂಡಕೂಡಲೇ ಬಾಲಕರು ಯಾವ ಮಾತನ್ನೂ ಆಡದೇ, ಯಾವ ಬಗೆಯ ಪ್ರತಿಭಟನೆಯನ್ನೂ ಮಾಡದೇ ದೇವನಿಗೆ ಸಾಷ್ಟಾಂಗವೆರಗಿ ಅಂಜಲಿಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ನಿಂತರು ಮತ್ತು ದೇವನ ಮುಖ ಕಮಲವನ್ನೇ ದಿಟ್ಟಿಸಿ ನೋಡತೊಡಗಿದರು. ||೨೬||

ಕನ್ನಡಿಯಂತೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದ್ದ ದೇವನ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಮುನಿಬಾಲಕರಿಗೆ ಚರಾ-

ಸರ್ವಂ ಚರಾಚರಂ ವಿಶ್ವಂ ಸದೇವಾಸುರಮಾನುಷಮ್ |

ಪ್ರಾರ್ಥಯಾಮಾಸುರಥ ತೇ ದೃಷ್ಟ್ವೇತ್ಥಂ ತೇ ಭಯಾತುರಾಃ ||೨೮||

ಬಾಲಕಾ ಊಚುಃ :—

ನ ವಿದಾಮ ಸ್ವಮಾತ್ಮಾನಂ ಪರಂ ವಾ ನಾಪಿ ಕಿಂಚನ |

ಏಕರೂಪೋ ಭವ ವಿಭೋ! ಕೃಪಾಂ ಕೃತ್ವಾಖಿಲೇಶ್ವರ ! ||೨೯||

ಚರಾತ್ಮಕವಾದ ಈ ಜಗತ್ತೀತಲವೇ ಕಾಣಬರಲಾರಂಭಿಸಿತು. ಎಂದರೆ ಇಷ್ಟತ್ತೊಂದು ಬಗೆಯ ಸ್ವರ್ಗಗಳು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಂಡವು. ಗಂಧರ್ವರು ಗಾನಾಸಕ್ತರಾಗಿದ್ದುದು, ಯಕ್ಷರು ನಿಧಿಗಳನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸುತ್ತಲಿದ್ದುದು, ರಾಕ್ಷಸರು ಉನ್ಮತ್ತತೆಯಿಂದ ಇತರರನ್ನು ಪೀಡಿಸುತ್ತಲಿದ್ದುದು, ವೇಗವಾಗಿ ಹರಿವ ನದಿಗಳು, ನದನದಿ ನಿಧಿಯಾದ ಸಮುದ್ರಗಳು, ಅನೇಕ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಮರಗಳು ಕಂಡುಬಂದವು. ||೨೭||

ಹೆಚ್ಚೇನು ? ಸಕಲ ಚರಾಚರಾತ್ಮಕವಾದ ಇಡೀ ಈ ಪ್ರಪಂಚಗಳೇ ಕಾಣಬರತೊಡಗಿದವು. ಎಂದ ಮೇಲೆ ದೇವತೆಗಳು, ಅಸುರರು, ಮಾನವರು ಮೊದಲಾದ ಜೀವ ಜಂತುಗಳೂ ತೋರಿದವೆಂಬುದನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಹೇಳಬೇಕೇನು ? ಬಾಲಕರು ಈ ಅದ್ಭುತ ದೃಶ್ಯವನ್ನು ನೋಡಿರುವುದಂತೂ ಒತ್ತಟ್ಟಿಗಿರಲಿ ಅವರಿವರು ಹೇಳುವ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಸಹ ಒಮ್ಮೆಯಾದರೂ ಕೇಳಿದವರಲ್ಲ. ಇದನ್ನು ಕಂಡ ಕೂಡಲೇ ಭಯವಿಹ್ವಲರಾಗಿ ‘ ಹೇಗಾದರೂ ಈ ದೃಶ್ಯ ಮನೆಯಾದರೆ ಸಾಕು ’ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿ ಗಣಪತಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಹೀಗೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ||೨೮||

ಬಾಲಕರು :—

ಮಹರಾಯ, ಮಯೂರೇಶ್ವರ ! ನೀನು ಹೇಗೆ ಬೇಕಾದರೂ ಆಗಬಲ್ಲಿಯೆಸ್ವ. ಇದನ್ನು ನಾವೂ ಈಗ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಮನಗಂಡಂತಾಗಿದೆ. ಇದಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಪರೀಕ್ಷೆ ಬೇಕಾಗಿಯೇ ಇಲ್ಲ. ಇತ್ತ ಸ್ವಲ್ಪ ನೋಡಪ್ಪ ! ನಮ್ಮ ಸ್ಥಿತಿ ಏನಾಗಿದೆ, ಬಲ್ಲಿಯೆ ? ‘ ನಾವಾರು, ಪರಕೀಯರಾರು ? ’ ಎಂಬುದನ್ನು ಸಹ ತಿಳಿಯುವಷ್ಟು ವಿವೇಕ ನಮಗೆ ಉಳಿದಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲೇ ನಾವು ಹೆಚ್ಚು ಕಾಲ ಇರಲಾರೆವು.

ದೃಷ್ಟ್ವಾ ತೇ ವದನಂ ಚೇತೋ ವಿಹ್ವಲಂ ನೋಽಭಿಜಾಯತೇ ||೩೪||

ವಿಶ್ರಾಂತಂ ಕುರು ಚೇತೋ ನಃ ಸ್ವಾಂಗಸಂಗಾನ್ಮೃಷೂತ್ತಮ ! |

ದೇವ ಉವಾಚ :—

ಅಹಂ ಶಿವಸುತೋ ನಾಮ್ನಾ ‘ಮಯೂರೇಶ’ ಇತಿ ಸ್ಫುಟಮ್ ||೩೫||

ವಿಖ್ಯಾತೋ ಮುನಿಪುತ್ರೈಸ್ತು ಮಜ್ಜಿತೋ ಬಲವತ್ತರೈಃ |

ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಪಾದಕಮಲಂ ಭವತೀನಾಂ ಪ್ರಸಂಗತಃ ||೩೬||

ಬಾಲಾ ಊಚುಃ :—

ಅಸ್ಮದ್ಗೃಹೇ ಕ್ಷಣಂ ಸ್ಥಿತ್ವಾ ವಿಶ್ರಾಂತಂ ಕರ್ತುಮರ್ಹಸಿ |

ವರೆಗೆ ಬಂದಿರುವೆ ? ನಿನ್ನ ಮುಖಾರವಿಂದವನ್ನು ನೋಡಿದೊಡನೆಯೇ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಕಾಮವಿಕಾರ ಉಂಟಾಯಿತು. ನಾವು ಬಹಳ ವಿಹ್ವಲರಾಗಿದ್ದೇವೆ. ||೩೪||

ಮದನಾಗ್ನಿಯ ಜ್ವಾಲೆಗೆ ಸಿಲುಕಿ ಬೆಂದು ಬಳಲಿ ಹೋದ ನಮ್ಮ ತನು-ಮನ ಗಳನ್ನು ನಿನ್ನ ಅಂಗಸಂಗದಿಂದ ಪುರುಷಶ್ರೇಷ್ಠ ! ತಣಿಯುವಂತೆ ಮಾಡು.

ಗಣೇಶ :—

ಪ್ರಮದಿಯರೇ ! ನಾನು ನಿಟಲಾಕ್ಷನ ಮಗನು. “ ಮಯೂರೇಶ್ವರ ” ಎಂದು ನನ್ನ ಹೆಸರು. ಈ ಹೆಸರು ಸರ್ವತ್ರ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ||೩೫||

ಈ ಮುನಿಬಾಲಕರು ನನ್ನ ಸಂಗಡಿಗರು. ಇವರೊಂದಿಗೆ ಎಂದಿನಂತೆ ಆಟ ವಾಡಲು ಹೊರಹೊರಟವನು ಅಕಸ್ಮಾತ್ ಈ ಸರೋವರಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಈ ಮುನಿ ಬಾಲಕರೆಲ್ಲ ಸೇರಿ ಬಲಾತ್ಕಾರದಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಈ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿಸಿದರು. ಪ್ರಸಂಗವಶಾತ್ ಮಹಿಮಾನ್ವಿತಿಯರಾದ ನಿಮ್ಮ ಪಾದಕಮಲಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕಂಡೆನು. ||೩೬||

ಬಾಲಿಕೆಯರು :—

ಪ್ರಿಯತಮ ! ನೀನು ನಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಕೆಲಕಾಲ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದು ವಿಶ್ರಾಂತಿಯನ್ನು ವಡೆ.

ದೇವ ಉವಾಚ :—

ಸಾರ್ವತೀ ಮದ್ವಿಯೋಗೇನ ಪರಿತಪ್ಯೇದ್ಭೃಶಂ ಯತಃ ||೩೭||

ಅತೋ ನಾಯಾಮಿ ವಸ್ಥಾನಂ ಗಚ್ಛಂತು ನಾಗಕನ್ಯಕಾಃ !

ಕ ಉವಾಚ :—

ಏವಂ ವದತಿ ತಸ್ಮಿಂಸ್ತು ಧೃತ್ವಾ ನಿನ್ಯುರ್ಗೃಹಂ ತು ತಾಃ ||೩೮||

ತಮದೃಷ್ಟ್ವಾ ಪುನಶ್ಶೋಕಂ ವ್ಯಥುರ್ನುನಿಸುತಾಸ್ತದಾ |

ಬಾಲಕಾ ಊಚುಃ :—

ಕಥಂ ಕಠಿಣತಾಂ ಯಾತೋ ದಯಾಲುಸ್ಸ ಗುಣೇಶ್ವರಃ ? ||೩೯||

ದೇವ :—

ನಾಗಕನ್ಯೆಯರೆ ! ನಾನು ನಿಮ್ಮೊಡನೆ. ಬಂದುಬಿಟ್ಟರೆ ನನ್ನ ತಾಯಿ ; ಸಾರ್ವತೀದೇವಿಯು ನನ್ನ ಅಗಲಿಕೆಯನ್ನು ಸಹಿಸಲಾರದೆ ಬಹಳ ಪರಿತಪಿಸಿಯಾಳು.

||೩೭||

ಆದುದರಿಂದ ನಾನು ನಿಮ್ಮ ಇಷ್ಟದಂತೆ ನಿಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಈಗ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮ ಪಾಡಿಗೆ ನೀವು ನಿಮ್ಮ ನಿಮ್ಮ ಮನೆಗಳಿಗೆ ಹೊರಡಿ.

ಬ್ರಹ್ಮಾ : -

ದೇವನಾಡಿದ ನಿರಾಕರಣೆಯ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದೊಡನೆಯೇ ನಾಗ ಕನ್ಯೆಯರಿಗೆ ಆಶಾಭಂಗವಾಯಿತು. ಅವರ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಅನಂಗನು ತಾಂಡವನ ನ್ನಾಡತೊಡಗಿದನು. ಆಗ ಅವರು ಯಾವ ಮಾತನ್ನೂ ಆಡದೇ ಮಯೂರೇಶ್ವರನನ್ನು ಬಲಾತ್ಕಾರದಿಂದ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ಮನೆಗಳಿಗೆ ಹೊರಟುಹೋದರು. ||೩೮||

ಇತ್ತ ಬಾಲಕರು ದೇವನನ್ನು ಕಾಣದೇ ಬಹಳ ವಿಹ್ವಲರಾಗಿ ದೀನವಾಣಿ ಯಿಂದ ಪರಸ್ಪರ ಹೀಗೆಂದು ಮಾತನಾಡಿಕೊಂಡರು.

ಬಾಲಕರು :—

ಇವೇನು ? ದಯಾಳುವಾದ ಗುಣೇಶನು ಈಚೀಚಿಗೆ ನಮ್ಮ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟು ನೈಷ್ಠುರ್ಯವನ್ನು ತೋರಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದನಲ್ಲ ? ಮುಂದೇನು ಗತಿ ? ||೩೯||

ಅಮೃತಸ್ರಾವಿಕಿರಣೋ ನ ಚಂದ್ರ ಉಷ್ಣ ತಾಂ ವ್ರಜೇತ್ |
ನ ಸಿತಾ ತ್ಯಜತೇ ಬಾರ್ಲಾ ಅಪರಾಧಯುತೇ ಸತಿ

||೪೦||

ಕ್ಷ ಗತೋಕ್ತಸಿ ? ವಿನಾ ತ್ವಾಂ ಹಿ ಗಮಿಷ್ಯಂತಿ ಹಿ ನೋಽಸನಃ |
ಕ ಉವಾಚ :—

ಕೇಚಿನ್ನಿ ಪತಿತಾ ಭೂವೌ ಕೇಚಿದ್ಭಾಲಂ ನಿಜಘ್ನಿರೇ

||೪೧||

ಕೇಚಿದ್ಯಯುಸ್ಸ್ವಾಶ್ರಮಂ ತೇ ಪಥಿ ತಸ್ಯ ಪದಾಂಬುಜೇ |
ದೃಷ್ಟ್ವಾ ನೇಮೂರುದಂತಸ್ತೇ ದದೃಶುಸ್ತೇ ಭಗಾಸುರಮ್

||೪೨||

ತನ್ನ ಕಿರಣಗಳಿಂದ ಅಮೃತವನ್ನು ಸೇಚಿಸಿ ಸ್ಥಾನರ-ಜಂಗಮ ಜೀವಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ತನುಗೊಳಿಸಬಲ್ಲ ಚಂದ್ರಮನು ಎಂದಿಗಾದರೂ ಪ್ರಖರಕಿರಣನಾದಾನೆಯೇ ? ಮಕ್ಕಳು ಎಷ್ಟೇ ದುಷ್ಟಸ್ವಭಾವದವರಾಗಿದ್ದು ಸಹಸ್ರಾರು ಅಪರಾಧಗಳನ್ನೆಸಗಿದಾಗ್ಯೂ ದಯಾಳುವಾದ ತಂದೆಯು ಅವರನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುವನೇ ? ||೪೦||

ಭಗವಾ, ಗುಣೇಶ್ವರ ! ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನೂ ಮರೆಸಿ ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದಿ ? ನಿನ್ನ ಅಗಲಿಕೆಯನ್ನು ನಾವು ತಡೆಯಲಾರೆವಲ್ಲ ? ನಮ್ಮ ಪ್ರಾಣಗಳೇ ಹೋಗು ತಿರುವವಲ್ಲ ?

ಬ್ರಹ್ಮಾ :—

ಹೀಗೆಂದು ಹಲುಬುತ್ತ ಬಾಲಕರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ನೆಲಕ್ಕುರುಳಿ ಹೊರಳಾಡ ತೊಡಗಿದರು. ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ಅಂಗೈಗಳಿಂದ ತಮ್ಮ ಹಣೆಯನ್ನು ಘಟ್ಟಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ||೪೧||

ಇತರ ಬಾಲಕರು ತೀರಾ ನಿರಾಶೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿ ಗುಣೇಶನ ಹೆಜ್ಜೆಗಳ ಗುರುತನ್ನೇ ಅನುಸರಿಸುತ್ತ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಆಶ್ರಮಗಳಿಗೆ ತೆರಳಿದರು. ಹೀಗೆ ಹೋಗುವಾಗ ದೇವನ ಪಾದದ ಗುರುತಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತಲಿದ್ದರು. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನೂ ಬಾಯಿ ತುಂಬ ಗುಣೇಶನನ್ನು ಹೊಗಳುತ್ತಲೇ ನಡೆದಿದ್ದನು. ವ್ಯಗ್ರರಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತಲಿದ್ದ ಈ ಬಾಲಕರು ಮಾರ್ಗಮಧ್ಯೆ ಭಗಾಸುರನೆಂಬ ದೈತ್ಯನೊಬ್ಬನನ್ನು ಕಂಡರು.

||೪೨||

ಮೂರ್ಛಜಾಘಾತತೋ ಯಸ್ಯ ಭಾನಿ ಭೂಮೌ ನಿಪೇತಿರೇ |
 ಶತಯೋಜನಸಾದಾಬ್ಜೋ ಭೂಮಾವಾಸ್ಯಂ ಪ್ರಸಾರ್ಯ ಸಃ ||೪೩||
 ತೇಷಾಂ ಮಾರ್ಗೇ ಪ್ರಸುಷ್ಪಾಪ ತತಸ್ತೇ ಶಿಶವೋ ಯಯುಃ |
 ಧ್ಯಾಯಂತಸ್ತಂ ಮಯೂರೇಶಂ ಶೋಚಂತಃ ಪಥಿ ವಿಹ್ವಲಾಃ ||೪೪||
 ಉದರೇ ತಸ್ಯ ತೇ ಯಾತಾ ಆಪಗಾ ಜಲಧೀನಿವ |
 ಭ್ರಾಂತಾಃ ಪರಸ್ಪರಂ ಚಕ್ರುರ್ವಾರ್ತಾ ನಾನಾವಿಧಾಸ್ತತಃ ||೪೫||

ಅವನ ಆಕೃತಿಯನ್ನಷ್ಟು ವ್ಯಾಸ! ವರ್ಣಿಸುವೆನು, ಕೇಳು. ಅವನ ತಲೆ ಗೂದಲಿನ ಹೊಡೆತಕ್ಕೆ ಕಸಪರಿಕೆಗೆ ಸಿಕ್ಕ ಕಸವು ಉದುರುವಂತೆ ಅಂತರಿಕ್ಷದಲ್ಲಿರುವ ನಕ್ಷತ್ರಗಳೆಲ್ಲ ಉದುರಿ ಭೂಮಿಗೆ ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದವು. ಅವನ ಸಾವನ್ನು ನೂರುಯೋಜನ ಗಳ ವ್ಯಾಸ ಉಳ್ಳದ್ದು. ಭಯಂಕರಾಕಾರದ ಆ ರಾಕ್ಷಸನು ಕಮರಿಯಂತಹ ತನ್ನ ಬಾಯಿಯನ್ನು ಅಗಲಿಸಿಕೊಂಡು ಬಾಲಕರು ನಡೆದು ಬರುವ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲೇ ಆಹಾರ ವನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತ ಮಲಗಿದ್ದನು. ||೪೩||

ಪಾಪ! ಚಿಕ್ಕ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಈ ಸಂಗತಿ ಹೇಗೆ ತಿಳಿದೀತು? ಅಲ್ಲದೇ ಗುಣೇಶನ ವಿಯೋಗದಿಂದ ಮೊದಲೇ ಕಂಗೆಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಪರಸ್ಪರ ಅವನ ಗುಣಾತಿಶಯವನ್ನೇ ಗಾನಮಾಡುತ್ತ ತದೇಕಚಿತ್ತರಾಗಿ ಬರುತ್ತಲಿದ್ದಾರೆ. ಮಯೂರೇಶ್ವರನು ಕಾಣೆ ಯಾದುದರಿಂದ ಅವರಿಗುಂಟಾಗಿದ್ದ ವಿಹ್ವಲತೆಯನ್ನು ಬಣ್ಣಿಸಲಾರೆ. ಅಂತೂ ಅವರು ನಡೆದು ಮುಂದೆ ಬಂದೇ ಬಿಟ್ಟರು. ||೪೪||

ಹರಿವ ನದಿಗಳು ಓಡೋಡುತ್ತ ಬಂದು ಸಮುದ್ರಕ್ಕೆ ಧುಮುಕುವಂತೆ ಈ ಬಾಲಕರು ಭಗಾಸುರನ ಉದರದೊಳಗೆ ಬಂದು ಬಿದ್ದು ಬಿಟ್ಟರು. ಒಮ್ಮೆಲೇ ಅವರ ಗತಿಗೆ ತಡೆಯುಂಟಾದುದರಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಮೈ ಮೇಲೆ ಭಾನ ಉಂಟಾಯಿತು. ಒಬ್ಬರ ಮುಖವನ್ನೊಬ್ಬರು ನೋಡುತ್ತ ಸಂಭ್ರಾಂತರಾಗಿ ಅವರವರಿಗೆ ತೋಚಿದಂತೆ ಎಲ್ಲರೂ ಒಮ್ಮೆಲೇ ಮಾತನಾಡಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ||೪೫||

ಬಾಲಕಾ ಊಚುಃ :—

ಮಯೂರೇಶೋ ಗತಃ ಕ್ವಾಪಿ ವಯಂ ಕುತ್ರ ವ್ರಜಾಮಹೇ |

ನ ಜಾನೀಮೋ ದಿಶಂ ಸರ್ವೇ ನೋ ದೃಶ್ಯಂತೇ ಗೃಹಾಣಿ ಚ ||೪೬||

ಇಂದ್ರಿಯಾಣಾಮಧಿಪತಿರ್ಮನೋ ನೀತಂ ತು ತೇನ ನಃ |

ವಿನಾ ನೋ ಮನಸಾ ಜ್ಞಾನಂ ಕಥಮುತ್ಪತ್ಸ್ಯತೇಽಭಿಕಾಃ ||೪೭||

ಕ್ಷಮಾತರೋ ಭ್ರಾತರೋ ವಾ ಪಿತರಃ ಕ್ಷಗುಣೇಶ್ವರಃ |

ಕ ಉವಾಚ :— .

ಏವಂ ವದತ್ಸು ಬಾಲೇಷು ಮಯೂರೇಶೋಽಖಿಲಾರ್ಥಕೃತ್ ||೪೮||

ಬಾಲಕರು :—

ಮಯೂರೇಶನು ಹೋಗಿದ್ದಾನೆಲ್ಲಿಗೆ ? ನಾವೀಗ ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೊರಟು ಬಂದಿದ್ದೇವೆ ? ನಮಗೇಕೆ ದಾರಿ ತಪ್ಪಿತು ? ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಯಾರೊಬ್ಬರಿಗೂ ದಿಕ್ಕೇ ತೋರದಂತಾಗಿದೆ ಯಲ್ಲ ? ಈ ದಾರಿಯು ಇಲ್ಲೇ ಕುಂಠಿತವಾದಂತೆ ತೋರುತ್ತಲಿದೆ. ಹಾಗಿದ್ದರೆ ಗೃಹಾರಾಮ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳು ಕಾಣಬೇಡವೇ ? ಒಂದೂ ಕಾಣಲೊಲ್ಲದಲ್ಲ ? ||೪೬||

ಪ್ರಾಯಃ ಹೀಗಿದ್ದರೂ ಇರಬಹುದು. ನಮ್ಮ ಗುಣೇಶ್ವರನು ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಮನಸ್ಸುಗಳಿಗೆ ಅಧಿಪತಿಯಾದವನಲ್ಲವೇ ? ಅವನು ನಮ್ಮನ್ನೆಗಲಿ ಹೋಗುವಾಗ ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸುಗಳನ್ನೂ ಸೆಳೆದುಕೊಂಡೇ ಹೋಗಿರಬಹುದು. ಎಂದ ಮೇಲೆ ಮನಸ್ಸೇ ಇಲ್ಲದ ನಮಗೆ ‘ ಇದು ಹೀಗೆಯೇ ಸರಿ ’ ಎಂಬ ನಿಷ್ಕೃಷ್ಟ ಜ್ಞಾನವು ಬಾಲಕರೇ ? ಹೇಗೆ ಉದಿಸಿತು. ಅದುದರಿಂದಲೇ ನಮಗೆಲ್ಲವೂ ವ್ಯತ್ಯಸ್ತವಾಗಿಯೇ ತೋರುತ್ತಲಿದೆ. ||೪೭||

ಅಯ್ಯೋ ! ನಮ್ಮ ತಾಯಂದಿರಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದರು ? ಅಣ್ಣ-ತಮ್ಮಂದಿರಲ್ಲಿ ? ನಮ್ಮ ಜನಕರಲ್ಲಿಗೆ ಹೊರಟು ಹೋದರು ? ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚಿನದಾಗಿ ನಮ್ಮ ಸರ್ವಸ್ವ ನಾದ ಮಯೂರೇಶ್ವರನು ನಮ್ಮನ್ನು ಅಗಲಿ ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದನು ?

ಬ್ರಹ್ಮಾ :-

ಎಂದು ಬಾಲಕರು ಬಗೆಬಗೆಯಾಗಿ ದೀನಸ್ವರದಿಂದ ಹಲಬಾರಂಭಿಸಿದರು.

ಅವಿರಾಸೀತ್ತತ್ಪರತಃ ಚತುರಾಯುಧಭೂಷಿತಃ |

ಗುಣೇಶ ಉನಾಚಃ :—

ಮಾ ಶೋಚಂತು ಭವದ್ಧುಃಖಂ ಜ್ಞಾತ್ವಾಹಂ ಶೀಘ್ರಮಾಗತಃ ||೪೯||

ಕ ಉನಾಚಃ :—

ಭಗಾಸುರೋದರಗತಾನಾತ್ಮನೋ ವಿದುರರ್ಭಕಾಃ |

ನಿದ್ರಯಾ ಮೋಹಯಾಮಾಸ ಮುನಿಪುತ್ರಾಃ ಗುಣೇಶ್ವರಃ ||೫೦||

ಅಲ್ಪಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳ ಮಾನವನ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ವಿಭುವನ್ನು ನೋಡುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಸರ್ವಜ್ಞನೂ, ಸಕಲಾರ್ಥಪ್ರದಾತನೂ ಆದ ಭಗವಾನ್ ಮಯೂರೇಶ್ವರನಿಗೆ ಇದು ಪರೋಕ್ಷವಾದೀತೇ? ಭಗವಂತನು ಭಕ್ತರು ದುಃಖಿಸುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಎಂದಿಗಾದರೂ ಸಹಿಸಿಯಾನೇ? ಒಡನೆಯೇ ಮಯೂರೇಶ್ವರನು ||೪೮||

ತನ್ನ ನಾಲ್ಕು ಬಗೆಯ ದಿವ್ಯಾಯುಧಗಳನ್ನೂ ಧರಿಸಿ ಬಾಲಕರೆದುರು ಆವಿರ್ಭವಿಸಿ ನಿಂದು ಹೀಗೆಂದು ಅವರನ್ನು ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸಿದನು.

ಗಣೇಶಃ :—

ಪ್ರಿಯ ಬಾಲಕರೇ ! ಶೋಕಿಸಬೇಡಿ. ಇದೋ, ನಾನು ಬಂದಿರುವೆನು. ಕಣ್ಣು ತೆರೆದು ನೋಡಿ. ನೀವು ಅಳುತ್ತಿರುವುದನ್ನೂ ವಿಪದ್ಗ್ರಸ್ತರಾದುದನ್ನೂ ತಿಳಿದು ನಿಮಗಾಗಿ ಧಾವಿಸಿ ಬಂದಿರುವೆನು. || ೪೯ ||

ಬ್ರಹ್ಮಾ :—

ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿದನಂತರ ತಾವು ಭಗಾಸುರನ ಹೊಟ್ಟೆಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ದುಡು, ತನ್ಮೂಲಕ ಘೋರವಾದ ವಿಸತ್ತಿಗೆ ಗುರಿಯಾದುದು ಬಾಲಕರಿಗೆ ಅರಿವಾಯಿತು. ಈ ತಿಳಿವು ಹೆಚ್ಚು ಕಾಲ ಹಾಗೆಯೇ ಉಳಿದರೆ ಮತ್ತಷ್ಟೂ ಭಯಪಟ್ಟಾರಿಂದು ಭಾವಿಸಿ ಗುಣೇಶ್ವರನು ಆ ಮುನಿಪುತ್ರರನ್ನು ನಿದ್ರೆಯಿಂದ ವ್ಯಾಮೋಹಗೊಳಿಸಿ ಯಾವುದರ ಅರಿವೂ ಅವರಿಗುಂಟಾಗದಂತೆ ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟನು. || ೫೦ ||

ದೈತ್ಯದೇಹಾಂತರಗತೋ ವವೃಧೇ ವಾಮನೋ ಯಥಾ |

ವಿಸಾಖ್ಯ ದೇಹಂ ತಸ್ಯಾಶು ಶಕಲೇ ದ್ವೇ ವ್ಯಧಾದ್ವಿಭುಃ ||೫೦||

ತತೋಽಸ್ತಮಿತ ಆದಿತ್ಯೇ ನಾಗತೇಷ್ಟಭರ್ಕೇಷು ಚ |

ಮಾತರಃ ಪಿತರಶ್ಚೈವ ಚಿಂತಾಮಾಪುಶ್ಮುಚಾನ್ವಿತಾಃ ||೫೧||

ಊಚುಃ ಪರಸ್ಪರಂ ತೇ ತು

ಜನಾ ಊಚುಃ :—

ಶಿನಾಪುತ್ರೋ ಮಹಾಬಲಃ |

ಬಾಲಾನ್ವೀತ್ವಾ ಗತಃ ಕುತ್ರ ನೃತೋ ವಾ ಶಿಶುಭಿಸ್ಸಹ ||೫೨||

ಬಹು ಹಿಂದೆ ಬಲಿಚಕ್ರವರ್ತಿಯನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸುವುದಕ್ಕೆ ವಾಮನನಾಗಿ ಅವತರಿ ಸಿದ ಮಹಾವಿಷ್ಣು ಒಮ್ಮೆಲೆ ಭೂಮ್ಯಂತರಿಕ್ಷಗಳನ್ನೂ ವ್ಯಾಪಿಸುವಂತೆ ಹೇಗೆ ಬೆಳೆದು ನಿಂತನೋ ಅದರಂತೆ ಭಗಾಸುರನ ಉದರವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ ಮಯೂರೇಶ್ವರನೂ ಮಿತಿಮೀರಿ ಬೆಳೆದು ನಿಂತನು. ಮತ್ತು ಒಡನೆಯೇ ಅವನ ದೇಹವನ್ನು ಎರಡು ಹೋಳಾಗುವಂತೆ ಸೀಳಿಬಿಡುವನು || ೫೦ ||

ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯನಾರಾಯಣನು ಅಸ್ತಮಿಸಿದನು. ಅತ್ತ ಬಾಲಕರ ಜನನೀ- ಜನಕರು ‘ಇಷ್ಟು ಹೊತ್ತಾದರೂ ಆಟವಾಡಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಹೊರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದ ಬಾಲಕರು ಬರಲಿಲ್ಲವಲ್ಲ? ಏನಾಗಿರಬಹುದು? ಎಂದು ಚಿಂತಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ಚಿಂತೆಯು ಬಲವಾದಂತೆಲ್ಲ ಹುಡುಗರು ಹಿಂದಿರುಗುವ ಕಾಲ ಮೀರುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ‘ಇನ್ನು ಬರುವ ಸಂಭವವಿಲ್ಲ’ ಎಂಬ ಕಲ್ಪನೆ ಬಂದು ಶೋಕರೂಪವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿತು.

||೫೧||

ಆಗ ಪರಸ್ಪರರನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ಹೀಗೆಂದು ಮಾತನಾಡಿಕೊಂಡರು.

ಜನರು :—

ಪರಶಿನೆಯ ಪುತ್ರನೇನೋ ಬಲಿಷ್ಠನೇ ಹೌದು, ನಮ್ಮ ಹುಡುಗರು ಅವನ ಸಂಗಡಲೇ ಹೋಗಿದ್ದಾರೆಂದ ಬಳಿಕ ನಾವೇನೂ ಯೋಚಿಸ ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿರಬಹುದು? ಅವನಿಗೇ ಯಾವುದಾದರೂ ವಿವತ್ತು ಒದಗಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದರೆ ಗತಿ ಏನು? ಈ ಬಾಲಕನೊಂದಿಗೆ ಅವನೂ ಸತ್ತೇ ಹೋದನೋ ಏನೋ? ||೫೨||

ಜೀವಂಶ್ಚೇದಾಗತಸ್ಸ ಸ್ಯಾತ್ಸಾಯಂಕಾಲೇ ಬುಭುಕ್ಷಿತಃ |

ಕ ಉನಾಚಃ :—

ಕೇಚಿತ್ಪ್ರಾಣಾಃ ವಿನಾ ತೈಸ್ತು ತತ್ತ್ವಜುರ್ಮಾತರೋಽಪಿ ಚ ||೫೪||

ಕೇಚಿದೂಚುಃ 'ರುಮಾಯೈ ತದ್ವೃತ್ತಂ ಸರ್ವಂ ನಿವೇದ್ಯತಾಮ್' |

ಕೇಚಿತ್ತೇಷು ವನಂ ಯಾತಾ ಬಭ್ರಮುರ್ವನಸರ್ವತಾಃ ||೫೫||

ನಾವುಸ್ತಂ ಚ ಸ್ವರ್ಕಾ ಬಾರ್ಲಾ ಖಿನ್ನಾಃ ಪ್ರಾಪುರ್ಗೃಹಾಃ ಪುನಃ |

ನಾನಾ ಕೋಲಾಹಲಂ ಚಕ್ರುರ್ಜನಸ್ಯಃ ಪಿತೃ-ಸೋದರಾಃ ||೫೬||

ಅವನು ಮೃತ್ಯುವಶನಾಗಿರಬಹುದೆಂದೇಕೆ ಕಲ್ಪಿಸುವುದೆಂಬುವಂತೆಯೂ ಇಲ್ಲ, ಅವನು ಬದುಕಿಯೇ ಇದ್ದಿದ್ದರೆ ಸಂಜೆಯ ವೇಳೆಗೆ ಎಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಮನೆಗೆ ಬರಲೇ ಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಅವನಿಂದ ಹಸಿವನ್ನು ತಡೆಯುವುದಕ್ಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಬ್ರಹ್ಮಾ :—

ಕೆಲವು ತಾಯಂದಿರಂತೂ 'ಮಕ್ಕಳ ವಿಯೋಗವನ್ನು ಸಹಿಸಲಾರದೇ ಪ್ರಾಣಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟು ಕೊಳ್ಳಲಾರೆವೆ'ಂದು ಹಟತೊಟ್ಟರು. ||೫೪||

'ಉಮಾದೇವಿಗೆ ಈ ಎಲ್ಲ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನೂ ಮೊದಲು ತಿಳಿಸಿ ಬರಬೇಕು' ಎಂದು ಅವರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ತಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದರು. ಕೆಲವರಂತೂ ಯಾವುದನ್ನೂ ಆಲೋಚಿಸದೇ ನೆಟ್ಟಗೆ ಅರಣ್ಯಕ್ಕೆ ಓಡಿಹೋಗಿ ಅಲ್ಲೆಲ್ಲ ಹುಡುಕಾಡಿದರು. ಗುಡ್ಡಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಏರಿ ನೋಡಿದರು. ಗುಹೆ, ಸಂದಿ-ಮೂಲೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಶೋಧಿಸಿದರು. ||೫೫||

ಆದರೆ ಏನು? ಜನರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳು ಸಿಕ್ಕಲೇ ಇಲ್ಲ. ಬಹಳ ಖಿನ್ನರಾಗಿ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಮನೆಗಳಿಗೆ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬಂದರು. ಇವರು ಹುಡುಗನೊಂದಿಗೆ ಬಾರದ್ದನ್ನು ಕಂಡ ಮೇಲಂತೂ ಅವರ ಹೆಂಡಂದಿರು, ಅಣ್ಣ-ತಮ್ಮಂದಿರು, ಮತ್ತು ಹಿರಿಯ ರಾದವರು ಎಲ್ಲರೂ ತಮ್ಮ ಶೋಕವನ್ನು ಬಗೆಬಗೆಯ ಧ್ವನಿಗಳಿಂದ ಹೊರಗೆಡವಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ಇವೆಲ್ಲರ ಆರ್ತನಾದವು ದೊಡ್ಡದೊಂದು ಕೋಲಾಹಲವಾಗಿಯೇ ಪರಿಣಮಿಸಿತು. ||೫೬||

ತೇಷಾಮಾಕ್ರಂದಿತಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ಕೃಪಾಲುಸ್ಸ ಮಯೂರರಾಟ್ |

ತತ್ತದ್ರೂಪಂ ಸ್ವಮಾತ್ಮಾನಂ ತತ್ತದ್ಭುಷಾಸಮನ್ವಿತಮ್ ||೫೭||

ತತ್ತದ್ವಾಸಃ ಪರೀಧಾನಂ ತತ್ತಚ್ಛೇಲಗುಣಾನ್ವಿತಮ್ |

ತತ್ತದಂಗಂ ಚಕಾರಾಶು ವಿನೇಶಾಸೌ ಗೃಹೇ ತತಃ ||೫೮||

ಕೃತ್ವಾ ತತ್ತದ್ವಯೋ-ವೇಷಂ ತತ್ತನ್ಮಾನಯುತಂ ಶುಭಮ್ |

ಜನನ್ಯಸ್ತಾಸ್ಸಮುತ್ಥಾಯ ಬಾಲಾನಾದಾಯ ಸತ್ತ್ವರಾಃ ||೫೯||

ಅವರ ಆಕ್ರಂದನದ ಧ್ವನಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ದಯಾಲುವಾದ ಮಯೂರರಾಜನಿಗೆ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಬಗ್ಗೆ ಕರುಣೆ ಉತ್ಪನ್ನವಾಯಿತು. ಒಡನೆಯೇ ದೇವನು ಅವರ ಮಕ್ಕಳಂತೆಯೇ ತನ್ನ ರೂಪವನ್ನು ಯೋಗಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಮಾರ್ಪಡಿಸಿಕೊಂಡನು. ಆ ಬಾಲಕರು ಧರಿಸಿದ್ದ ಆಭರಣಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಧರಿಸಿದನು. ||೫೭||

ಅವರಂತೆಯೇ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಉಟ್ಟು ಹೊದಿದ್ದನು. ಆಯಾ ಬಾಲಕರ ವಿಶಿಷ್ಟ ತರಹದ ಕರಚರಣ ಜೀರ್ಣಗಳನ್ನು ತಾನೂ ಅಭಿನಯಿಸುತ್ತಲಿದ್ದನು. ಸರ್ವಜ್ಞನೂ ಸರ್ವಶಕ್ತನೂ ಆದ ಮಯೂರೇಶ್ವರನಿಗೆ ಯಾವುದು ತಾನೇ ಅಸಾಧ್ಯ ವಾದೀತು ? ಅಂಗ ವಿದ್ಯಾಸಗಳೂ ಆಯಾ ಬಾಲಕರಂತೆಯೇ ಇದ್ದವು. ಧ್ವನಿಯನ್ನು ಸಹ ಅವರಂತೆಯೇ ಬದಲಾಯಿಸಿಕೊಂಡು ಅವರವರ ಮನೆಗಳಿಗೆ ದೇವನು ವಿರಾಡ್ರೂಪಿಯಾಗಿ ಬಂದನು. ||೫೮||

ಹೀಗೆ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿದ ಗುಣೇಶನು ಆಯಾ ಹುಡುಗರ ವಯಸ್ಸು, ದೇಹದ ಅಳತೆ ಮತ್ತು ಪುಷ್ಟಿ ಇವಕ್ಕೆ ಮಾರದಂತೆ ಇದ್ದುದರಿಂದ 'ಬಂದವನು ತಮ್ಮ ಹುಡುಗನಲ್ಲ' ಎಂದು ಯಾರೂ ಹೇಳುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಗಣಪತಿಯು ಆಯಾ ರೂಪಗಳಿಂದ ಆಯಾ ಮನೆಗಳನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದುದನ್ನು ಕಂಡ ಕೂಡಲೇ ಆಯಾ ಗೃಹಿಣಿ ಯರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳೇ ಬಂದರೆಂದು ನಂಬಿ ಎದ್ದು ಓಡುತ್ತ ಬಂದು ಬಾಲಕರ ರೂಪಿಯಾದ ಮಯೂರೇಶ್ವರನನ್ನು ಎತ್ತಿ ಕೊಂಡರು. ||೫೯||

ಸ್ತನಸಾನಂ ದದುಃ ಪ್ರೀತ್ಯಾ ಪರಮಾನಂದನಿರ್ಭರಾಃ |

ತತೋ ದದೃಶಿರೇ ಬಾಲಾಃ ಪಿತೃಭಿರ್ಮಾತೃಭಿಸ್ತದಾ

||೬೦||

ತಾ ಊಚುಃ

ಜನಸ್ಯ ಊಚುಃ—

‘ಕೃ ಸ್ಥಿತಾ ರೋಷಾದುಷಃಕಾಲೇ ಗತಾಃ ಕುತಃ ? |

ನ ಸ್ನಾನಂ ನ ಚ ಭುಕ್ತಂ ನಾ ನ ಚಾನ್ಯದ್ವಾಪಿ ಭಕ್ಷಿತಮ್

||೬೧||

ತಾಯಂದಿರ ಹೃದಯ ಉಕ್ಕಿ ಬಂದಿತು. ದೇವನನ್ನು ಎದೆಗವಚಿಕೊಂಡು ಆ ವಿಶ್ವಂಭರ ಮೂರ್ತಿಗೆ ತಮ್ಮ ಸ್ತನ್ಯವನ್ನು ಪಾನಮಾಡಿಸತೊಡಗಿದರು. ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಭಗವಂತನನ್ನೇ ಎತ್ತಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಅವರಿಗೆ ‘ಇವನು ಭಗವಂತ’ ಎಂಬ ಕಲ್ಪನೆಮಾತ್ರ ಇಲ್ಲ. ಆದಾಗ್ಯೂ ಆ ದಿವ್ಯ ದೇಹಿಯ ಶರೀರ ಸ್ಪರ್ಶ ವಾದೊಡನೆಯೇ ಒಂದು ಬಗೆಯ ವಿಚಿತ್ರಾನಂದವೂ ತೃಪ್ತಿಯೂ ಉಂಟಾಗಿ ಎಲ್ಲ ತಾಯಂದಿರೂ ಪುಲಕಿತರಾದರು. ಅನಂತರ ಮಕ್ಕಳ ತಾಯಂದಿರು ಹಾಗೂ ಜನಕರು ಎಲ್ಲರೂ ಒಟ್ಟಿಗೆ ದುಃಖವನ್ನು ಮರೆತು ಆನಂದದಿಂದಿದ್ದರು. ||೬೦||

ಹೀಗೆ ಕೆಲ ಕಾಲ ಕಳೆದ ಬಳಿಕ ಉಕ್ಕೇರಿದ್ದ ಆನಂದವು (ಇದನ್ನೇ ‘ವೈಷಯಿಕಾ ನಂದ’ವೆನ್ನುವರು. ಎಂದರೆ ಮನುಷ್ಯನ ಮನಸ್ಸು ಯಾವುದಾದರೊಂದು ವಸ್ತುವನ್ನು ಬಯಸಿತೆಂದರೆ ಹೊಯ್ದಾಡಲಾರಂಭವಾಗುವುದು. ಮನಸ್ಸು ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಚಂಚಲ ವಾಗಿರುವುದೋ ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಆನಂದವು ತನ್ನದೇ ಆಗಿದ್ದರೂ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ತೋ ರುವುದಿಲ್ಲ. ಮನಸ್ಸಿನ ಬಯಕೆಯನ್ನು ಪೂರಯಿಸುವಂತಹ ವಸ್ತು ದೊರೆಯಿತೆಂದರೆ ಆಗ ಮನವು ಹೊಯ್ದಾಟವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ತಟಸ್ಥವಾಗಿರುವುದು. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲೇ ಆತ್ಮನ ಪ್ರತಿಬಿಂಬವು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮೂಡುವುದು. ಅದು ನಿಚ್ಚಳವಾದರೆ ಸ್ವರೂಪಾ ನಂದವು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ವಿಷಯಲಾಭದಿಂದಂಟಾಗುವ ಕ್ಷಣಿಕಾನಂ ದವಾದುದರಿಂದ ಇದನ್ನು ‘ವೈಷಯಿಕಾನಂದ’ವೆಂದು ತಿಳಿದವರು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.) ಸ್ವಲ್ಪ ತಗ್ಗಿದ ಬಳಿಕ ಬಾಲಕರು ಹೇಳದೇ ಕೇಳದೇ ಬಹು ದೀರ್ಘಕಾಲ ಯಾರಿಗೂ ತಿಳಿಯದ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ಹೋಗದಂತೆ ಹೆದರಿಸಬೇಕೆಂದು ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿ ಕೊಂಚ ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದಲೇ “ಇದುವರೆಗೂ ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದಿರಿ ? ಉಷಃಕಾಲದಲ್ಲೇ ಎದ್ದು

ಮಯೂರೇಶ್ವರಸಂಗೇನ ನೇದಾನೀಂ ಗಂತುಮರ್ಹಥ |

ಕ ಉವಾಚ :—

ಏವಂ ಶಿಕ್ಷಾಪ್ಯ ತಾಂ ಬಾಲಾನಾಲಿಂಗ್ಯ ಬುಭುಜುಸ್ಸುಖಮ್ ||೬೨||

ಶಿವಾಪಿ ಪುರತೋಽಪಶ್ಯಂತ್ಮಯೂರೇಶಂ ಸಮಾಗತಮ್ |

ಆಲಿಂಗ್ಯ ಪರಿಪ್ರಪ್ಚ

ದೇವ್ಯುವಾಚ :—

ಕಿಂ ಭುಕ್ತಂ ವನಗೋಚರೇ ||೬೩||

ತ್ವದ್ವಿಯೋಗಜದುಃಖೇನ ಮಯಾ ಕಿಂಚಿನ್ನ ಭಕ್ಷಿತಮ್ |

ಸ್ತನಂ ಪಿಬ ಪಯೋವೃದ್ಧಾ ಭೋಜನಂ ಚ ಸಮಾಚರ ||೬೪||

ಹೋದವರಲ್ಲವೇ ನೀವು ? ಸ್ನಾನದ ಪರಿವೆ ಇಲ್ಲ. ಆಹಾರದ ಮೇಲೂ ಗಮನವಿಲ್ಲ ದಂತಹ ಆಟವದಾವುದು ? ಹೊಟ್ಟೆಗಿಲ್ಲದೆ ಹೀಗೆಲ್ಲ ಒಣಗುತ್ತಾರೆಯೇ ? || ೬೨ ||

ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ನೀವು ಆ ಮಯೂರೇಶ್ವರನ ಸಂಗಡ ಎಲ್ಲಿಗೂ ಹೋಗತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲ. ತಿಳಿಯಿತೇ ? ” ಎಂದು ಬಾಲಕರನ್ನು ಗೆದ್ದುಕೊಂಡು ಪುನಃ ಅವರನ್ನು ಎದೆಗವಚಿ ಕೊಂಡು ಎಲ್ಲರೊಡನೆ ತಾವೂ ಭುಜಿಸಿ ಸುಖದಿಂದಿದ್ದರು. || ೬೨ ||

ಇತರ ಮುನಿಗಳ ಕುಟೀರಗಳಿಗೆ ಮುನಿಪುತ್ರರೆಂತೆ ರೂಪಗೊಂಡು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ ಮಯೂರೇಶ್ವರನು ತನ್ನ ಮನೆಗೆ ಗಣೇಶನಾಗಿಯೇ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಪಾರ್ವತಿಯ ಎದುರು ಬಂದು ನಿಂದನು. ತನ್ನ ಸುಕುಮಾರನು ಎದುರಿಗೆ ಬಂದು ನಿಂತುದನ್ನು ಕಂಡು ಪಾರ್ವತೀದೇವಿಗೆ ಅತೀವ ಹರ್ಷವುಂಟಾಯಿತು. ಭರದಿಂದ ಬಂದು ಆಲಿಂಗಿಸಿ ಕೊಂಡು ಮುದ್ದಿಸುತ್ತ ಹೀಗೆಂದು ಅವನನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದಳು.

ದೇವೀ :—

ಕುಮಾರ ! ಇದುವರೆಗೂ ನನದಲ್ಲಿ ಅಲಿದೆಯಲ್ಲ ? ಏನನ್ನು ಭುಜಿಸಿದೆ ? ನಿನಗಲ್ಲಿ ಆಹಾರವನ್ನಿತ್ತವರು ಯಾರು ? || ೬೩ ||

ನಿನ್ನನ್ನು ಕಾಣದೆ ನಾನು ಇದುವರೆಗೆ ಎಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ವೃಥೆ ಪಟ್ಟೆನೆಂಬ ಸಂಗತಿ

ಕ ಉವಾಚ :-

ತತಃ ಸರ್ವಂ ಚಕಾರಾಸೌ ಮಾತೃನಾಕೃಂ ಗುಣೇಶ್ವರಃ

||೬೫||

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಗಣೇಶಪುರಾಣೇ ಉತ್ತರಖಂಡೇ ‘ವಿಶ್ವರೂಪ ಪ್ರದರ್ಶನ
ವರ್ಣನಂ’ ನಾಮೈಕೋ ನ ಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಸ್ಸಮಾಪ್ತಃ

ನಿನಗೇನಾದರೂ ಗೊತ್ತಿದೆಯೇ? ಆ ದುಃಖದಲ್ಲಿ ನಾನು ಹಸಿದು ಬಳಲಿದ್ದರೂ
ಯಾವ ಬಗೆಯ ಆಹಾರವನ್ನೂ ಮುಟ್ಟಿರುವುದಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಎದೆಯುಬ್ಬಿ ಹಾಲು
ತುಂಬಿ ಬಂದಿದೆ. ಬಾ, ಸ್ತನ್ಯವನ್ನು ಪಾನಮಾಡು. ಅನಂತರ ಭೋಜನವನ್ನು
ಮಾಡುವೆಯಂತೆ. || ೬೪ ||

ಬ್ರಹ್ಮಾ :-

ತಾಯಿಯ ಮಮತೆಯ ಮಾತುಗಳಿಗೆ ಮನಸೋತ ಮಹಾದೇವೀಸುತನು
ಏನನ್ನೂ ತಿಳಿಯದ ಮುಗ್ಧ ಬಾಲಕನಂತೆ ತಾಯಿಯ ಆಣತಿಯನ್ನೆಲ್ಲ ನಡೆಸಿದನು.
|| ೬೫ ||

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಶ್ರೀ ಗಣೇಶ ಪುರಾಣ ಉತ್ತರ ಖಂಡದಲ್ಲಿ “ವಿಶ್ವರೂಪ ಪ್ರದರ್ಶನ
ವರ್ಣನೆ” ಎಂಬಲ್ಲಿಗೆ ತೊಂಭತ್ತೊಂಭತ್ತನೆಯ
ಅಧ್ಯಾಯಾನುವಾದವು ಮುಗಿದುದು.

॥ ಶ್ರೀ ಗಣೇಶಾಯ ನಮಃ ॥

ಅಥ ಶತತನೋಽಧ್ಯಾಯಃ

ಕ ಉವಾಚ :—

ಅನೇಕರೂಪವಾ ದೇವೋ ಮಯೂರೇಶೋಽಖಿಲೇಶ್ವರಃ |

ಅತಿಸುಂದರದೇಹಸ್ಸನ್ನಾಗಕನ್ಯಾಭಿರಾಹುತಃ ||೧||

ಗೃಹಂ ಸ್ವಕೀಯಂ ಕ್ರೀಡಾರ್ಥಂ ಪೂಜಿತೋ ಬಹುವಿಸ್ತರಾತ್ |

ಸುಗಂಧತೈಲೋದ್ಭರ್ತನೈಃ ಸ್ನಾಪ್ಯೋಷ್ಣೈರಪಿ ತಂ ಜಲೈಃ ||೨||

ದಿವ್ಯವಸ್ತ್ರೈರಲಂಕಾರೈಶ್ಚಂದನೈರಪಿ ಪೂಜ್ಯ ಚ |

॥ ಶ್ರೀ ಗಣೇಶಾಯ ನಮಃ ॥

೧೦೦ ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

ಬ್ರಹ್ಮಾ :—

ದೇವರ ದೇವನಾದ ಮಯೂರೇಶ್ವರನು ಅತಿಸುಂದರ ದೇಹಿಯಾಗಿದ್ದು ದರಿಂದ ನಾಗಕನ್ಯೆಯರು ಇವನನ್ನು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಗೂ ಬಿಡದೇ ಪ್ರೇಮಭರದಿಂದ ಬಿಗಿದಪ್ಪಿಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ಲೋಕವಾದ ರಸಾತಲಕ್ಕೆ ಕರೆದೊಯ್ದರು. || ೧ ||

ತಮ್ಮ ವಿಹಾರಾರ್ಥವಾಗಿ ನಿರ್ಮಿತವಾಗಿದ್ದ ಕ್ರೀಡಾರ್ಥವನದಲ್ಲಿ ಅಖಿಲೇಶ್ವರನಾದ ಮಹಾಗಣಪತಿಯನ್ನು ಇರಿಸಿ ಅವನನ್ನು ಬಹು ಪರಿಯಾಗಿ ಆರಾಧಿಸಿದರು. ದಿವ್ಯ-ಸುಗಂಧಿ ತೈಲಗಳನ್ನು ತಂದು ಅಗಜಾಸುತನ ಅಂಗಾಂಗಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಲೇಪಿಸಿ ಸುಖೋಷ್ಣ ಸುಗಂಧಿ ಜಲದಿಂದ ಎರೆದರು. ಎಣ್ಣೆಯ ಸ್ನೇಹವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಲು ಮೃದು-ಸುಗಂಧಿಯಾದ ಸ್ನಾನ ಚೂರ್ಣವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿದರು. || ೨ ||

ಉಟ್ಟು ಹೊದಿಯಲಿಕ್ಕಾಗಿ ದೇವನಿಗೆ ನಾಗರಮಣಿಯರಿತ್ತ ವಸ್ತ್ರಗಳು ಅಮೋಘ

ಧೂಪ-ದೀಪೈಶ್ವ ನೈವೇದ್ಯೈಃ ಫಲ-ತಾಂಬೂಲಕಾಂಚನೈಃ

||೩||

ಊಚುಃ ಕರಪುಟಂ ಬದ್ಧಾ

ನಾಗಕನ್ಯಕಾ ಊಚುಃ :—

ವಯಂ ಧನ್ಯತಮಾ ವಿಭೋ !

ಯದ್ವ್ಯಸ್ಥಂ ತೇ ಪದಂ ದೇವ ! ಬ್ರಹ್ಮಾದ್ಯೈರಪಿ ಕಾಂಕ್ಷಿತಮ್

||೪||

ನಾಗಲೋಕೋ ಧನ್ಯತಮೋ ಜೀವಿತಂ ನಃ ಸು-ಜೀವಿತಮ್ |

ಆನಂದಹೃದಮಗ್ನಂ ನೋ ಮಾನಸಂ ತಾಪಮತ್ಯಜತ್

||೫||

ವಾದುವು. ರತ್ನ ನಿರ್ಮಿತಗಳಾದ ದಿವ್ಯಾಭರಣಗಳನ್ನು ದೇವನ ಆಯಾ ಅವಯವಗಳಿಗೆ ತೊಡಿಸಿದರು. ದೇಹಕ್ಕೆಲ್ಲ ಸುಗಂಧಿ ಚಂದನವನ್ನು ಲೇಪಿಸಿದರು. ಬಗೆಬಗೆಯಾದ ಪೂಜೋಪಕರಣಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ತಂದು ಮನದಣಿಯುವಂತೆ ಅರ್ಚಿಸಿದರು. ಧೂಪ-ದೀಪಗಳಿಂದ ಆರಾಧಿಸಿ ಪಕ್ಷಿಗಳಾದ ಮಧುರಾನ್ನಗಳನ್ನೂ ಬಗೆಬಗೆಯ ಪಕ್ಷಿ ಫಲಗಳನ್ನೂ ದೇವನಿಗೆ ನಿವೇದಿಸಿದರು. ಕರ್ಪೂರ ವೀಳ್ಯವನ್ನು ಸ್ವರ್ಣ ನಾಣ್ಯಗಳೊಂದಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸಿ ಕೃತಕೃತ್ಯರಾದರು. || ೩ ||

ಆನಂತರ ತಮ್ಮ ಕರ ಪಲ್ಲವಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸಿಕೊಂಡು ದೇವನೆದುರಿಗೆ ನಿಂದು ವಿನಯದಿಂದ ಹೀಗೆಂದು ವಿಜ್ಞಾಪಿಸಿದರು.

ನಾಗಕನ್ಯೆಯರು —

ವಿಭೋ ! ನಿನ್ನ ಈ ಪದಕಮಲಗಳನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸಬೇಕೆಂದು ಬ್ರಹ್ಮೇಂದ್ರ ರುದ್ರಾದಿಗಳೂ ಸಹ ತವಕಪಡುತ್ತಲೇ ಇರುವರು. ಅಂತಹ ಚರಣಾರವಿಂದಗಳನ್ನು ಇಂದು ನಾವು ಕಂಡಿರುವೆವಾದುದರಿಂದ ನಮಗಿಂತಲೂ ಧನ್ಯರಾದವರು ಮತ್ತಾರಿದ್ದಾರೆ ? || ೪ ||

ಇಡೀ ಈ ನಾಗಲೋಕವೇ ಇಂದು ಧನ್ಯವಾಯಿತು. ನಮ್ಮ ಜೀವನವು 'ಸು-ಜೀವನ' ಎನಿಸಿತು. ನಾವು ಆನಂದದ ಮಡುವಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ಹೋಗಿದ್ದೇವೆ. ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ, ಆಧಿಭೌತಿಕ, ಆಧಿದೈವಿಕ ತಾಪಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸು ದೂರ ತೊಲಗಿಸಿಬಿಟ್ಟಿದೆ. || ೫ ||

ಯದ್ಯತ್ತ ಈಪ್ಪಿತಂ ದೇವ ! ತತ್ತದತ್ರಾಪಿ ಗೃಹ್ಯತಾಮ್ |

ಅತ್ರ ಸ್ಥಿತ್ವಾ ಕತಿದಿನಂ ಪಶ್ಚಾತ್ತ್ವಂ ಗಂತುಮರ್ಹಸಿ

||೬||

ಮಯೂರೇಶ ಉವಾಚ :—

ನಾಂಛಿತಂ ವೋ ವಿಧಾಸ್ಯೇಹಂ ಗಿರಿಜಾ ಮಾಂ ಪ್ರತೀಕ್ಷತೇ |

ಮದ್ವಿಯೋಗೇನ ತಸ್ಮಾ ಸಾ ನ ಭಕ್ಷಯತಿ ಕಿಂಚನ

||೭||

ಯೂಯಂ ಕಸ್ಯಾತ್ಮಜಾಸ್ತಸ್ಯ ದರ್ಶನಂ ಚೇದ್ಭವೇನ್ನಮ |

ಕ ಉವಾಚ :—

ತತ ಊಚುರ್ನಾಗಕನ್ಯಾಃ

ಸರ್ವೇಶ್ವರ ! ನಮ್ಮ ಈ ನಾಗಲೋಕದಲ್ಲಿ ಇರುವ ವಸ್ತುಗಳ ವೈಕಿ ಯಾವು ದನ್ನು ಬೇಕಾದರೂ ನೀನು ಸ್ವೀಕರಿಸಬಹುದು. ಸರ್ವವೂ ನಿನ್ನದೇ ಆಗಿದೆ. ಕೆಲವು ದಿನಸಗಳಾದರೂ ನೀನು ನಮ್ಮೊಡನೆ ಆನಂದದಿಂದ ಇಲ್ಲಿಯೇ ವಾಸವಾಗಿದ್ದು ಅನಂತರ ಬೇಕಾದರೆ ನಿನ್ನ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಹೋಗುವೆಯಂತೆ. || ೬ ||

ಮಯೂರೇಶ :—

ಆಗಬಹುದು. ನಿಮ್ಮ ಇಷ್ಟವನ್ನು ನಾನು ನಡೆಸಿಕೊಡುತ್ತಲಿದ್ದೆ. ಆದರೆ ನನ್ನ ಜನನಿ ; ಗಿರಿಜೆಯು ನನಗಾಗಿ ದಾರಿ ಕಾಯುತ್ತಾಳೆ. ನಾನು ಹೋಗದಿದ್ದರೆ ನನ್ನ ವಿಯೋಗದ ದುಃಖವನ್ನು ಸಹಿಸಲಾರದೇ ಬಹಳ ತಪಿಸಿಹೋಗುತ್ತಾಳೆ. ಮತ್ತು ಸ್ವಲ್ಪ ಸಹ ಆಹಾರವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದಿಲ್ಲ. || ೭ ||

ಅದಿರಲಿ ? ನೀವು ಯಾರ ಮಕ್ಕಳು ? ಈ ಅಂಶವು ನನಗೆ ತಿಳಿಯಲೇ ಇಲ್ಲವಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಆತಿಥ್ಯವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ ಬಳಿಕ ನಿಮ್ಮ ಜನನಿ ಜನಕರನ್ನು ನೋಡಬೇಡವೇ ? ಅವರ ದರ್ಶನ ನನಗೆ ಲಭಿಸಬಹುದೇನು ?

ಬ್ರಹ್ಮಾ :—

ಆ ಮಾತಿನಿಂದ ಬಹಳ ಹೃಷ್ಯರಾದ ನಾಗಕನ್ಯೆಯರು ಗುಣೇಶನನ್ನು ಕುರಿತು

ಬಾಲಿಕಾ ಊಚುಃ—

ವಾಸುಕೇಃ ಪುತ್ರಿಕಾ ವಯಮ್

||೮||

ಬ್ರಹ್ಮಾಡ್ಯಾ ಮುನಯೋ ದೇವಾ ಯಾಂತಿ ಯಸ್ಯ ಗೃಹಂ ಸದಾ |

ಯಸ್ಯ ಜ್ವಾಲಾ ವಿಷಭವಾ ದಹೇತ್ತಿ ಭುವನಂ ವಿಭೋ !

||೯||

ಕ ಉವಾಚ :—

ಇತ್ಯುಕ್ತ್ವಾ ತಂ ಪುರಸ್ಕೃತ್ಯ ಪಿತರಂ ಪ್ರಾಪುರಂಗನಾಃ |

ರತ್ನಸಿಂಹಾಸನೇ ದೀಪ್ತೇ ತಿಷ್ಠಂತಂ ಪನ್ನಗೈರ್ಯುತಮ್

||೧೦||

ಸೂರ್ಯಕೋಟಿನಿಭಂ ರತ್ನಮಾಲಯಾ ಶೋಭಿತಂ ತದಾ |

ಮೂರ್ಧಸ್ಪರತ್ನಕಿರಣೈರ್ಭಾಸಯಂತಂ ದಿಶೋಽಖಿಲಾಃ

||೧೧||

ಕನ್ಯೆಯರು :—

ಭಗವಾ ! ಸರ್ವರಾಜನಾದ ವಾಸುಕಿಯ ಪುತ್ರಿಯರು ನಾವು. || ೮ ||

ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ವೇವೋತ್ತಮರೂ ಸುರರ್ಷಿಗಳೂ ನಮ್ಮ ಜನಕನನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸು
ವುದಕ್ಕಾಗಿ ನದೀ ಪವೇ ನಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಬರುತ್ತಲಿರುವರು. ಮತ್ತು ಆತನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ
ವನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವೆವು, ಕೇಳು. ಅವನೊಮ್ಮೆ ಉಸಿರನ್ನು ಬಿಟ್ಟನೆಂದರೆ ಅದೊಂದಿಗೆ
ಹೊರಹೊರಟ ಹಾಲಾಹಲವು ವಿಭೋ ! ತ್ರಿಭುವನವನ್ನೂ ದಹಿಸಿಬಿಡುವುದು.

೯ ||

ಬ್ರಹ್ಮಾ :—

ಹೀಗೆ ನುಡಿದು ತಮ್ಮ ತಂದೆಯ ಪರಿಚಯವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ
ಗುಣೇಶನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ನಾಗಕನ್ಯೆಯರು ವಾಸುಕಿಯ ಆಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಬಂದರು.
ಆಗ ಯುವರಾಜನಾದ ವಾಸುಕಿಯು ತನ್ನ ಆಸ್ಥಾನ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಪ್ರಕಾಶ
ಮಾನವಾದ ರತ್ನ ಸಿಂಹಾಸನದ ಮೇಲೆ ವಿರಾಜಮಾನನಾಗಿ ಕುಳಿತಿದ್ದನು. ವಾಸು
ಕಿಯ ಕೈ ಕೆಳಗಿನ ಇತರ ಸಣ್ಣ-ಪುಟ್ಟ ಸರ್ಪಗಳು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಸ್ಥಾನ-ಮಾನಗಳಿಗೆ
ತಕ್ಕಂತಹ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ತಮ್ಮ ರಾಜನನ್ನು ಸೇವಿಸುತ್ತಲಿದ್ದವು || ೧೦ ||

ಕೋಟಿ ಸೂರ್ಯರು ಒಮ್ಮೆಲೆ ಉದಿಸಿದರೆ ಉಂಟಾಗುವಷ್ಟು ಪ್ರಕಾಶ
ವನ್ನು ಬೀರುವ ರತ್ನದ ಮಾಲಿಕೆಯನ್ನು ವಾಸುಕಿಯು ತನ್ನ ಕೊರಳಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿದ್ದನು.

ತಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ವಾಸುಕಿಂ ದೇವೋ ಗರ್ವಿತಂ ಬಲವತ್ತರಮ್ |

ಉಡ್ಧೀಯ ತತ್ಪಣಾಸಂಸ್ಥಂ ಮಣಿಂ ಜಗ್ರಾಹ ಸತ್ತ್ವರಮ್ ||೧೨||

ಯೇನ ಪಾತಾಲನಿವರೇ ನಾಂಧಕಾರೋಽಭವತ್ಕಿಲ |

ಆಂದೋಲಯಾಮಾಸ ಶಿರಃ ಕಂಪಯ್ ಸಪ್ತಪರ್ವತಾಃ ||೧೩||

ಉದರ್ಧೀ ಸಪ್ತ ಸ್ವರ್ಗಾಂಶ್ಚ ಪಾತಾಲಾನಿ ರಸಾತಲಮ್ |

ಅವನ ತಲೆಯ ಮೇಲಿದ್ದ ದೊಡ್ಡದಾದ ರತ್ನದ ಕಿರಣಗಳು ದಿಕ್ಕುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಬೆಳಗುತ್ತ
ಲಿದ್ದವು. ||೧೧||

ಐಶ್ವರ್ಯವಂತರೂ ಅಧಿಕಾರಸಂಪನ್ನರೂ ಸಾಮಾನ್ಯನಾಗಿ ವಿನಯಶೀಲ
ರಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಅವು ಅವರಿಗೆ ಚಿರಕಾಲ ನಿಲ್ಲಲಾರವು. ಪ್ರಕೃತ
ವಾಸುಕಿಯ ಸ್ಥಿತಿಯಾದರೂ ಹೀಗೆಯೇ ಆಗಿದ್ದಿತು. ವಾಸುಕಿಯಲ್ಲಿ ವಿಪುಲವಾದ
ಐಶ್ವರ್ಯ ವೈಭವಗಳಿದ್ದವೇ ಹೊರತು ಹುಡುಕಿ ನೋಡಿದರೂ ವಿನಯಗುಣಕ್ಕೆ
ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಅವಕಾಶವಿರಲಿಲ್ಲ. ತಾನೇ ಸರ್ವಶ್ರೇಷ್ಠನೆಂಬ ಹೆಮ್ಮೆಯಿಂದ ಯಾರನ್ನೂ
ಲಕ್ಷಿಸದೇ ಸ್ತಬ್ಧನಾಗಿ ಕುಳಿತಿರುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವನಷ್ಟು ಬಲಶಾಲಿಯು ಮತ್ತು ರೂಝ
ನಾಗಲೋಕದಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲವಾಗಿ ಅವನು ಯಾರಿಗೂ ಅಂಜಬೇಕಾದ ಪ್ರಮೇಯವೂ
ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅಸ್ತು. ಗುಣೇಶನು ಇವನ ಶೀವಿಯನ್ನೂ ಉದ್ದಾಮತನನ್ನೂ ನೋಡಿ
ಪ್ರಾಣ ಮಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಬೇರೂರುವ ಅಜ್ಞಾನಕ್ಕಾಗಿ ಮನದಲ್ಲೇ ನಸುನಕ್ಕು ಇದ್ದಕ್ಕಿ-
ದ್ದಂತೆಯೇ ಮೇಲಕ್ಕೆ ನೆಗೆದು ವಾಸುಕಿಯ ಘಟದ ಮೇಲಿದ್ದ ಶಿರೋರತ್ನವನ್ನು
ತನ್ನ ಪುಟ್ಟ ಕೈಗಳಿಂದ ಬಹುಬೇಗನೆ ಕಿತ್ತು ತೆಗೆದುಕೊಂಡನು. ||೧೨||

ಆ ರತ್ನವು ಸಾಮಾನ್ಯವಾದುದೆಂದು ಭಾವಿಸಬೇಡ, ವ್ಯಾಸ! ಅದರ ಪ್ರಭಾವ
ದಿಂದ ಪಾತಾಳಲೋಕ ವಾಸಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ಅಂಧಕಾರವನ್ನೇ ಅರಿಯದವರಾಗಿದ್ದರು
ಗುಣೇಶ್ವರನು ರತ್ನವನ್ನು ಕಿತ್ತು ಈಚೆಗೆ ತೆಗೆದೊಡನೆಯೇ ಅದರ ಯಾತನೆಯನ್ನು
ತಾಳಲಾರದೇ ವಾಸುಕಿಯು ತನ್ನ ತಲೆಯನ್ನು ಒಮ್ಮೆ ಕೊಡಹಿದನು. ಇದರಿಂದ
ಸಪ್ತ ಕುಲಪರ್ವತಗಳೂ ಚಲಿಸಿಹೋದವು. ||೧೩||

ಸಮುದ್ರಗಳೆಲ್ಲ ಉಕ್ಕಿಬಂದವು. ಸ್ವರ್ಗಲೋಕಗಳೂ ಕಂಪನಗೊಂಡವು.

ಹಸ್ತೇನೈಕೇನ ತಂ ಗೃಹ್ಯ ಮಯೂರೇಶಃ ಸ್ವ-ಲೀಲಯಾ ||೧೪||

ವಾಸುಕಿಂ ನಿಜಕಂಠೇ ತಂ ಬಬಂಧ ಸರ್ಪಭೂಷಣಃ |

ವಿಖ್ಯಾತಃ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕೇಭೂಜ್ಯ ಗರ್ಜಾನಂದತೋ ವಿಭುಃ ||೧೫||

ತದ್ಗರ್ಜಿತಂ ಸಮಾಕರ್ಣ್ಯ ಚುಕ್ಷುಭೇ ಭುವನತ್ರಯಮ್ |

ತತಃ ಸರ್ಪಗಣಾಃ ಶೇಷಂ ನೀತಂ ವಾಸುಕಿಮಬ್ರುವ | ||೧೬||

ಸ ಚ ಕ್ರೋಧಸಮಾವಿಷ್ಟೋ ವಿಸ್ತಾರ್ಯ ನಿಖಿರ್ಲಾ ಘರ್ಣಾ |

ವಿಷಾಗ್ನಿಮುತ್ಸೃಜ್ಯ ದಗ್ಧಂ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಮುಪಚಕ್ರಮೇ ||೧೭||

ಸಪ್ತಪಾತಾಳಗಳಂತೂ ಕೇಳಬೇಕಾಗಿಯೇ ಇಲ್ಲ. ಗಡಗಡ ನಡುಗಿದವು. ಈ ಎಲ್ಲ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಮಯೂರೇಶ್ವರನು ತನ್ನ ಒಂದು ಕೈಯಿಂದ ಆ ಸರ್ಪರಾಜನನ್ನು ಹಿಡಿದುಬಿಟ್ಟನು. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಗಣವತಿಯು ಹೆಚ್ಚಿನ ಆಯಾಸವನ್ನೇನೂ ಹೊಂದಲಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲವೂ ಲೀಲೆಯಿಂದಲೇ ನಡೆದು ಹೋಯಿತು. ||೧೪||

ಕೈಯ್ಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದಿದ್ದ ವಾಸುಕಿಯನ್ನು ಎತ್ತಿ ತನ್ನ ಕಂಠದಲ್ಲಿ ಬಿಗಿದುಕೊಂಡನು. ಅಂದು ಮೊದಲೊಂದು ಮಯೂರೇಶ್ವರನಿಗೆ “ ಸರ್ಪಭೂಷಣ ” ಎಂಬ ಅನ್ವರ್ಥವಾದ ನಾಮವು ಉಂಟಾಯಿತು. ಈ ಹೆಸರು ಪಾತಾಲ-ಭೂಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಚುರವಾದಂತೆ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕಗಳಲ್ಲೂ ವಿಶ್ರುತವಾಯಿತು. ಆಗ ಮಯೂರೇಶ್ವರನು ಆನಂದಭರಿತನಾಗಿ ಒಮ್ಮೆ ಉಚ್ಚಸ್ವರದಿಂದ ಗರ್ಜಿಸಿದನು. ||೧೫||

ಈ ಗರ್ಜನೆಯ ಅದ್ಭುತ ಶಬ್ದವನ್ನು ಕೇಳಿ ಭುವನತ್ರಯವೂ ಪ್ರಕ್ಷುಭಿತವಾಯಿತು. ಆಗ ಇತರ ಸರ್ಪಗಳು ನಡುಗುತ್ತಲೇ ಓಡೋಡಿ ಶೇಷನ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಯುವರಾಜ ; ವಾಸುಕಿಯನ್ನು ಮಯೂರೇಶನು ಬಂಧಿಸಿ ಸ್ವಾರ್ಥೀನಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಆ ಭರಣವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಘಾಬರಿ ಘಾಬರಿಯಿಂದಲೇ ಅರಿಕೆಮಾಡಿಕೊಂಡರು. ||೧೬||

ದಾರುಣವಾದ ಈ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಕೇಳಿದಕೂಡಲೇ ಸಹಸ್ರ ಫಣನಾದ ಆದಿಶೇಷನು ಬಹಳ ಕೋಪಗೊಂಡನು. ಕೋಪವು ವೃದ್ಧಿಯಾದಂತೆಲ್ಲ ಒಂದೊಂದಾಗಿಯೇ ಸಾವಿರ ಹೆಡೆಗಳೂ ಕೆದರಿನಿಂತವು. ಎಲ್ಲ ಮುಖಗಳಿಂದಲೂ ಭಯಂಕರ

ಉವಾಚ

ಶೇಷ ಉವಾಚ :—

ಕಃ ಕ್ಷಮೋ ಜೇತುಂ ಮನು ಬಂಧುಂ ತು ವಾಸುಕಿಮ್ |

ಕ ಉವಾಚ :—

ಅವೇಶೇನ ಯಯೌ ರೋಷಾದ್ಧಾವಾನಲ ಇವ ಜ್ವಲತ್ ||೧೮||

ಶೀಘ್ರಂ ಯಾತೋ ಮಯೂರೇಶಂ 'ತಿಷ್ಠ ತಿಷ್ಠೇ'ತಿ ಚಾಬ್ರವೀತ್ |

ತತೋ ನಾಗಕುಲಾನ್ಯಾಶು ತಂ ಶೇಷಮನ್ವಯುಸ್ತದಾ ||೧೯||

ತತಃ ಪನ್ನಗವೃಂದಂ ತಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ದೇವೋ ವ್ಯತಿಷ್ಠತ |

ಶಿಖಂಡಿಮಸ್ತಕೇ ಹಸ್ತಂ ನೃಧಾಮ್ಯದ್ಧಾಯ ಪನ್ನಗೈಃ ||೨೦||

ವಾದ ವಿಷಜ್ವಾಲೆಯನ್ನು ಉಗುಳಲಾರಂಭಿಸಿದನು ಇದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಮೂರು ಲೋಕಗಳೂ ದಹಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದವು. ||೧೭||

ಮತ್ತು ದರ್ಪದಿಂದ ಹೀಗೆಂದು ನುಡಿದನು.

ಆದಿಶೇಷ :—

ನನ್ನ ಸಹೋದರ ; ಯುವರಾಜ ವಾಸುಕಿಯನ್ನು ಸೋಲಿಸುವಷ್ಟು ಸಮರ್ಥರಾರಿದ್ದಾರೆ ?

ಬ್ರಹ್ಮಾ :—

ಎಂದು ರೋಷಾವೇಶದಿಂದ ಕೂಗಾಡಿ ಮಯೂರೇಶನನ್ನು ತಡೆಗಟ್ಟಿ ತನ್ನ ತಮ್ಮನನ್ನು ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಧಾವಿಸಿ ನಡೆದನು. ಹೀಗೆ ನಡೆದಾಗ ಕಾಡನ್ನು ಸುಡಲಾರಂಭಿಸಿದ ಕಾಡುಕಿಚ್ಚಿನಂತೆ ತೋರಿದನು. ||೧೮||

ಸರ ಸರ ಓಡುತ್ತ ಮಯೂರೇಶನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು “ ಎಲ್ಲಿಗೆ ಓಡಿ ಹೋಗುವೆ ! ನಿಲ್ಲು, ನಿಲ್ಲು.” ಎಂದು ಒಮ್ಮೆ ಗರ್ಜಿಸಿದನು. ತಮ್ಮ ಒಡೆಯನಾದ ಸಹಸ್ರಘನು ಹೊರಟುದನ್ನು ನೋಡಿ ಸರ್ಪಕುಲದವರೆಲ್ಲ ಉತ್ಸಾಹಗೊಂಡು ಶೇಷನನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ತಾವೂ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಹೊರಟರು. ||೧೯||

ತನ್ನನ್ನು ಅಟ್ಟಿಕೊಂಡು ರಾಶಿಗಟ್ಟಲೆ ಧಾವಿಸಿ ಹರಿದು ಬರುತ್ತಿರುವ ದೊಡ್ಡ ಸಣ್ಣ ಪುಟ್ಟ ಮರಿಹಾವುಗಳ ಹಿಂಡನ್ನು ಕಂಡು ದೇವನು ದಿಟ್ಟತನದಿಂದ ನಿಂತಲ್ಲಿ

ಸ ಯಯೌ ತಂ ನಮಸ್ಕೃತ್ಯ ಗ್ರಸನ್ನಿವ ಮಹಾಧ್ವತಃ |
ದುಧಾವ ಸಕ್ವೌ ತದ್ವಾತಾದ್ಧ್ಯಾನುರ್ಯ ಭುಜಗೋತ್ತರ್ಮಾ ||೨೧||

ಕಾಂಶ್ಚಿತ್ಸ ಭಕ್ಷಯಾನಾಸ ಚುಚೂರ್ಣ ಚಾಪರಾನಸಿ |
ಮಾರಯಾನಾಸ ಕಾಂಶ್ಚಿತ್ಸ ಭುಜರ್ಗಾ ಬಲಿವತ್ತರ್ಗಾ ||೨೨||

ನಿರೀಕ್ಷ್ಯ ತಂ ಮೃತಾಃ ಕೇಚಿತ್ಪನ್ನಗಾ ಭಯವಿಹ್ವಲಾಃ |
ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಪರಾಕ್ರಮಂ ತಸ್ಯ ಶೇಷಃ ಶ್ವಾಸಮಪಾಸೃಜತ್ ||೨೩||

ನಿಂತುಬಿಟ್ಟನು. ಮತ್ತು ತನ್ನ ವಾಹನವಾದ ಮಯೂರದ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ನರದಹಸ್ತ
ವನ್ನಿಟ್ಟು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ ಸರ್ಪಗಳೊಡನೆ ಕಾದಾಡಲು ಹುದುಂಬಿಸಿ ಕಳಿಸಿಕೊಟ್ಟನು.
||೨೦||

ಆಗ ಶಿಖಂಡಿ (ಮಯೂರ) ಯು ದೇವನನ್ನು ಭಕ್ತಿ-ವಿನಯಗಳಿಂದ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ
ಪ್ರಸಂಚವನ್ನೇ ನುಂಗಿಬಿಡುವುದೋ ಎಂಬಂತೆ ಅತ್ಯದ್ಭುತವಾದ ಉಗ್ರರೂಪವನ್ನು
ತಾಳಿ ಹಾರುತ್ತ ಹಾವುಗಳ ಮೇಲೆ ಎರಗಿತು. ಇದರ ರೆಕ್ಕೆಗಳ ಬಡಿತದಿಂದಂಟಾದ
ಮಹಾವಾತವು ದೊಡ್ಡ ದರ್ಜೆಯ ಸರ್ಪಗಳನ್ನು ಸಹ ದಿಗ್ವಿದಿಕ್ಕುಗಳಿಗೆ ಹಾರಿಸಿ
ಲಾರಂಭಿಸಿತು. ||೨೧||

ಮಯೂರವು ಹಾವುಗಳ ವೈಕಿ ಕೆಲವನ್ನಂತೂ ತಿಂದೇಬಿಟ್ಟಿತು. ಮತ್ತೆ ಕೆಲ
ವನ್ನು ತುಳಿದು ನಸುಗಿಹೋಗುವಂತೆ ಮಾಡಿತು. ಸರ್ಪಗಳು ಎಷ್ಟೇ ಬಲಿಷ್ಠವಾಗಿ
ದ್ದರೂ ಅವನ್ನು ಮಯೂರವು ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯವಾಗಿ ನೆಲಕ್ಕೆ ಬಡಿದು ಬಡಿದು ಸಾಯಿಸಿತು.
||೨೨||

ಮಯೂರದ ದರ್ಶನಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಭಯದಿಂದ ಎದೆ ನಡುಗಿ ಅನೇಕ ಸರ್ಪ
ಗಳು ಮೃತಿಯನ್ನೈದಿದವು. ಮಯೂರದ ಪರಾಕ್ರಮವನ್ನೂ ಅದಕ್ಕೆ ಬಲಿಯಾಗಿ
ತನ್ನ ಅನುಯಾಯಿಗಳನ್ನೇಕರು ಮೃತಿಯನ್ನೈದಿದದನ್ನೂ ಕಂಡು ಸರ್ಪರಾಜನಾದ ಅದಿ
ಶೇಷನು ಬಹಳ ಅಸಹನೆಗೊಂಡು ವಿಷಮಯವಾದ ಉಸಿರನ್ನು ಒಮ್ಮೆ ವೇಗವಾಗಿ
ಬಿಟ್ಟನು. ||೨೩||

ಶಿಖಂಡೀ ಪತಿತಸ್ತೇನ ಮೂರ್ಛಿತೋ ಧರಣೀತಲೇ |

ಮಯೂರೇಶಂ ತತಃ ಶೇಷೋ ಯಯೌ ಕ್ರೋಧಾದ್ವದನ್ನಿವ ||೨೪||

ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಂ ವಿಷವನ್ವಿಸ್ಥಂ ಸಮಾಲೋಕ್ಯ ಗುಣೇಶ್ವರಃ |

ವಿರಾಡ್ರೂಪಂ ಸಮಾಸ್ಥಾಯ ರುರೋಹ ತತ್ಸಂಹೋಪರಿ ||೨೫||

ಉಡ್ಡೀಯ ಬಾಲಭಾವೇನ ಗರ್ಜನ್ಮೇಘ ಇವಾಪರಃ |

ನನರ್ತ ಕರತಾಲೇನ ಪಾದಾಘಾತೇನ ಮರ್ದಯ ||೨೬||

ವಿಷದ ವೇಗವು ಮಯೂರದ ಅಂಗಾಂಗಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ನಿರ್ವೀರ್ಯವನ್ನಾಗಿಸಿಮಾಡಿ ದ್ದರಿಂದ ಶಿಖಂಡಿಯು ಅದನ್ನು ತಡೆದುಕೊಳ್ಳಲಾರದೇ ಹಾಗೆಯೇ ಮುದುಡಿಹೋಗಿ ನೆಲಕ್ಕೆ ಉರುಳಿಬಿದ್ದಿತು. ಅದರ ಮೈಮೇಲೆ ಸ್ಮೃತಿ ಸಹ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅನಂತರ ಶೇಷನು ಮಯೂರೇಶನನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಬಹಳ ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಅವನ ಬಳಿಗೆ ಧಾವಿಸಿಹೋದನು. ಅವನು ಹೊರಟ ವೇಗವನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಮಯೂರೇಶನನ್ನು ನಿಮಿಷಮಾತ್ರದಲ್ಲಿ ದಹಿಸಿಯೇಬಿಡುವನೋ ಎಂಬಂತೆ ತೋರುತ್ತಲಿದ್ದಿತು. ||೨೪||

ಶೇಷನು ಬಿಟ್ಟ ವಿಷಮಯ ಶ್ವಾಸದಿಂದ ಮೂರು ಲೋಕಗಳೂ ಉರಿದು ಬೂದಿ ಯಾಗುವ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗೆ ಬಂದುದನ್ನು ನೋಡಿ ಮಯೂರೇಶ್ವರಃ ; ಗುಣೇಶ್ವರನು ಒಡ ನೆಯೇ ತಾನು ವಿರಾಡ್ರೂಪವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಆದಿಶೇಷನ ತೆರೆದ ಹೆಡೆಯ ಮೇಲೆ ಹತ್ತಿ ನಿಂತನು. ||೨೫||

ದೇವನು ಮೇಲಕ್ಕೆ ನೆಗೆದು ಒಮ್ಮೆಲೆ ಅವನ ಫಣದ ಮೇಲೆ ಧುಮಿಕಿದ ಕೂಡಲೇ ಅದರ ವೇಗಕ್ಕೆ ಶೇಷನ ಕಸುವು ಅರ್ಧಕ್ಕರ್ಧ ಕುಸಿದುಹೋಯಿತು. ಆಗ ಗುಣೇಶನು ಇಷ್ಟಕ್ಕೇ ಸುಮ್ಮನಾಗದೇ ಹುಡುಗತನದ ಆಟವನ್ನು ತೋರಿಸುವಂತೆ ನಟಿಸುತ್ತ ಹೆಡೆಯನ್ನು ತುಳಿಯಲಾರಂಭಿಸಿದನು. ಒಂದೊಂದು ತುಳಿತದಿಂದಲೂ ಶೇಷನ ಹೆಡೆಗಳು ನೆಲದವರೆಗೂ ಬಗ್ಗಿ ಹೋಗುವುವು. ಮತ್ತು ನಸುಗಿಹೋದಂತಾಗು ತಿದ್ದವು. ಮಹಾಮೇಘದಂತೆ ದೇವನು ಒಮ್ಮೆ ಗುಡುಗಿದನು. ಇದರಿಂದಲಂತೂ ಸರ್ಪರಾಜನ ಕಿವಿಗಳು ಒಡೆದು ಹೋದಂತಾದವು. ಗುಣೇಶನು ತನ್ನ ಪುಟ್ಟ ಕೈಗಳಿಂದ ತಾಳವನ್ನು ಹಾಕುತ್ತ ಆನಂದವಾಗಿ ಹೆಡೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಣಿಯಲಾರಂಭಿಸಿದನು. ||೨೬||

ಅನಂತಕೋಟಿಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಭಾರೇಣ ಪರಿಸೀದಿತಃ |

ಏಕಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವಾಹೀ ಸ ಕಥಂ ತದ್ಭಾರಮಾವಹೇತ್ ||೨೭||

ಬಬಂಧ ಶೇಷಂ ಹಿ ಕಟೌ ರಜ್ಜುಂ ಬಾಲೋ ಯಥಾ ರಮಃ |

ತತಸ್ತೇ ಭುಜಗಾಃ ಸರ್ವೇ ಯೋದ್ಧಾಕಾಮಾಸ್ತಮನ್ವಯುಃ ||೨೮||

ಹುಂಕಾರೇಣೈವ ತಾ ಸರ್ವಾ ಪಾತಯಾಮಾಸ ವಿಘ್ನರಾಟ |

ಅಬಧ್ನಾನ್ತಸ್ತಕೇ ಕಾಂಶ್ಚಿತ್ಕಾಂಶ್ಚಿಜ್ಜ ಕರ್ಣಯೋರ್ವಿಭುಃ ||೨೯||

ಪರಿಶ್ರಾಂತಸ್ತದಾಶೇಷಸ್ತಂ ನುನಾವ ಗುಣೇಶ್ವರಮ್ |

ವ್ಯಾಸ! ವಿಚಾರಮಾಡಿನೋಡು. ಶೇಷನೇನೋ ಒಂದು ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದ ಭಾರವನ್ನು ಹೊತ್ತು ನಿಂತನನು. ಆದರೆ ಅನಂತಕೋಟಿ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಗಳನ್ನು ತನು ದರದಲ್ಲಡಗಿಸಿಕೊಂಡ ವಿಶ್ವಂಭರಮೂರ್ತಿಯ ಭಾರವನ್ನೇನು ಹೊತ್ತಾನು? ದೇವನ ಭಾರಕ್ಕೆ ಸಹಸ್ರ ಫಣನು ವಿಲಿ ವಿಲಿ ಒದೆದಾಡಿ ಹೋದನು. ||೨೭||

ಶೇಷನು ನಿಶ್ಶೇಷವೀರ್ಯನಾದುದು ಮಯೂರೇಶನಿಗೆ ಅರಿವಾಯಿತು. ಇನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಕಾಲ ಹಿಸುಕಿದರೆ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲವೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ ಒಮ್ಮೆಲೇ ಕೆಳಕ್ಕೆ ಧುಮಿಕಿದನು. ಮತ್ತು ಹುಡುಗರು ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕ ಹಗ್ಗವನ್ನು ಸೊಂಟಕ್ಕೆ ಸುತ್ತಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಆದಿಶೇಷನನ್ನು ಹಿಡಿದೆಳೆದು ತನ್ನ ಕಟಿಗೆ ಮೇಖಲೆಯ ಹಾಗೆ ಸುತ್ತಿಕೊಂಡನು. ಮತ್ತೆ ವಿನೋದದಿಂದ ಆಟವಾಡತೊಡಗಿದನು. ತಮ್ಮ ಸ್ವಾಮಿಯು ಭಂಗಹೊಂದಿದನ್ನು ಕಂಡ ಶೇಷನ ಅನುಯಾಯಿಗಳು ಎಲ್ಲರೂ ಸೇರಿ ಮಯೂರೇಶ್ವರನ ಮೇಲೆ ಯುದ್ಧಮಾಡಲು ಮುನ್ನುಗ್ಗಿ ಬಂದರು. ||೨೮||

ಹಾವುಗಳು ತನ್ನ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬರುವವರೆಗೂ ದೇವನು ಸುಮ್ಮನಿದ್ದು ಅವು ಬಂದ ಕೂಡಲೇ 'ಹುಂ' ಕಾರದಿಂದ ಅವೆಲ್ಲ ಭೂಮಿಗೆ ಬೀಳುವಂತೆ ಮಾಡಿದನು. ಆ ಪೈಕಿ ಕೆಲವು ಸರ್ಪಗಳನ್ನು ಹೂವನ್ನು ಮುಡಿದುಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ತಲೆಗೆ ಸುತ್ತಿಕೊಂಡನು. ಕೆಲವನ್ನು ಕರ್ಣಾಭರಣದಂತೆ ಕಿವಿಗಳ ಪಾಶಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡನು. ||೨೯||

ಇಷ್ಟರಲ್ಲಾಗಲೇ ಸರ್ಪರಾಜನ ವೀರ್ಯವು ಉಡುಗಿ ಹೋಗಿದ್ದಿತು. ಸರಿಯಾದ

ಶೇಷ ಉವಾಚ :—

ನ ಸ್ವರೂಪಂ ವಿದುದೇವಾ ಬ್ರಹ್ಮಾದ್ಯಾ ಮುನಯೋಽಪಿ ಚ ||೩೦||

ತ್ವಮೇವ ಸೃಜಸೇ ವಿಶ್ವಂ ಪಾಸಿ ಹಂಸಿ ತ್ವಮೇವ ಹಿ |
ನಾನಾವತಾರಕರ್ತಾ ತ್ವಂ ನಾನಾದೈತ್ಯವಿಮರ್ದನಃ ||೩೧||

ತ್ವಮೇವ ಸಾಕ್ಷೀ ಸರ್ವಸ್ಯ ಸರ್ವಾಂತರ್ಯಾಮಿತಾಂ ದಧತ್ |
ಸರ್ವತ್ರ ಕಾರಣಂ ತ್ವಂ ಹಿ ಕಾರಣಾನಾಂ ಚ ಕಾರಣಮ್ ||೩೨||

ರಿತಿಯಲ್ಲಿ ಉಸಿರನ್ನಾಡಿಸುವುದಕ್ಕೂ ಅವನಿಗೆ ಕಷ್ಟವಾಗಿದ್ದಿತು. ಪೌರುಷವು ಸರ್ವಾತ್ಮನಾ ಕುಂಠಿತವಾದ ಮೇಲಷ್ಟೇ ದೈವದ ಸ್ಮರಣೆ ಪ್ರಾಣಿಗೆ ಉಂಟಾಗುವುದು? ಶೇಷನ ಸೊಲ್ಲು ಜೊಲ್ಲಾಗಿ ಹರಿದುಹೋದುದರಿಂದ ' ಇವನು ದೇವನೇ ಸರಿ ' ಎಂಬ ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ ಬಂದು ಗುಣೇಶ್ವರನನ್ನು ಹೀಗೆಂದು ಸ್ತುತಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದನು.

ಶೇಷ :—

ದೇವ! ನಿನ್ನ ಸ್ವರೂಪವೆಂತಹದು? ಎಂಬುದನ್ನು ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ ತಿಳಿಯಲು ದೇವೋತ್ತಮರೆನಿಸಿದ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳಿಗಾಗಲೀ, ತಪಸ್ವಿಧರೂ, ಸರ್ವಜ್ಞರೂ ಎನಿಸಿದ ಋಷಿಗಳಿಗಾಗಲೀ ಸಾಧ್ಯವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ||೩೦||

ಪರಮೇಶ್ವರ! ಚಿತ್ರ-ವಿಚಿತ್ರವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತಿರುವ ಈ ವಿಶ್ವವನ್ನು ಸಂಕಲ್ಪ ಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಸೃಜಿಸಿದವನು ನೀನು. ಸೃಷ್ಟವಾದ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ನೀನೇ ಪಾಲಿಸುವೆ. ಪ್ರಾಣಿಯ ಕರ್ಮಗಳು ಕೊನೆಗೊಂಡವೆಂದಕೂಡಲೇ ಅವು ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆಯೇ ಮೃತವಾಗುವ ಹಾಗೆ ನೀನು ಮಾಡುವೆ. ಲೋಕಕಂಟಕರಾದ ಅನೇಕ ದೈತ್ಯರನ್ನು ಮರ್ದಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ನೀನು ನಾನಾ ಬಗೆಯ ಅವತಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡ ತಕ್ಕವನಾಗಿರುವೆ. ||೩೧||

ನೀನು ಚರಾಚರಾತ್ಮಕವಾದ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಗುಹಾಶಯದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದ್ದು ಆಯಾ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಮಾಡುವ ಪಾಪ-ಪುಣ್ಯಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಗಮನಿಸುವೆ. ಮತ್ತು ಆಯಾ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಅರಬ್ಧಫಲಕವಾದ ಕರ್ಮಕ್ಕನುಸರಿಸಿ ಅವನ್ನು ಪ್ರೇರಿಸುವೆ. ಅದುದರಿಂದಲೇ ವೇದಶಿರಗಳು ನಿನ್ನನ್ನು ' ಸರ್ವನಾಕ್ಷೀ, ಸರ್ವಾಂತರ್ಯಾಮಿ ' ಎಂದು ಸಾರುತ್ತಿವೆ.

ಅಜ್ಞಾನಾದಭಿಮಾನೇನ ಯೋದ್ಧು ಕಾಮಾ ಹ್ವಮಸ್ತು ನಃ |

ಕ ಉವಾಚ :-

ಸಂಪಾತಿಂ ಚ ಜಟಾಯುಂ ಚ ಶ್ರೇನಮಾನೀಯ ಸರ್ಪರಾಟ್ ||೩೩||

ನಿನೇದ್ಯ ಚ ನಮಸ್ಕೃತ್ಯ ಶೇಷಸ್ತೂಷ್ಣೀಂ ಬಭೂವ ಹ |

ತೇಽಪಿ ತಂ ಪ್ರಣಿಪತ್ಯಾಹುಃ

ಪಕ್ಷಿಣ ಊಚುಃ :-

ದೀನನಾಥಪ್ರಸಾದತಃ

||೩೪||

ಸಕಲವಸ್ತುಗಳಲ್ಲೂ ಕಾರಣರೂಪನಾಗಿ ನೀನು ಅಡಗಿರುವೆ. ಕಾರಣಗಳೆನಿಸುವ ವಸ್ತುಗಳಿಗೂ ನೀನು ಪರಮ ಕಾರಣನಾದವನು. ||೩೩||

ಸ್ವ-ಪರ ಶಕ್ತಿಯನ್ನರಿಯದವರೂ ದಂಭದಿಂದ ಮೆರೆಯತಕ್ಕವರೂ ಆದ ನಾವು ಅಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಬಲಿಬಿದ್ದು ದೇವ ! ನಿನ್ನ ಮೇಲೆ ಸಮರವನ್ನು ಹೂಡಿದೆವು. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ನಮ್ಮನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸು.

ಬ್ರಹ್ಮಾ :-

ಎಂದು ಮನಃಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ದೇವನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿ ಸರ್ಪರಾಜನಾದ ಶೇಷನು ಕ್ಷಮೆಯನ್ನು ಯಾಚಿಸಿದನು. ಮತ್ತು ಕದ್ರುವಿನ ಮಾತಿಗಾಗಿ ಹಿಂದೆ ತಾನು ಸೆರೆ ಹಿಡಿದು ತಂದಿದ್ದ ವಿನತೆಯ ಮಕ್ಕಳು ; ಸಂಪಾತಿ, ಜಟಾಯು, ಶ್ರೇನ ಇವರನ್ನು ಚಾರರ ಮೂಲಕ ಬಂಧನದಿಂದ ಬಿಡಿಸಿ ಸಮಾಪಕ್ಕೆ ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡು ||೩೩||

ದೇವನಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸಿದನು. ಮತ್ತು ಭಕ್ತಿ-ವಿನಯಗಳಿಂದ ದೇವನಿಗೆ ನಮ ಸ್ಕರಿಸಿ ತಲೆಬಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ಒಂದೆಡೆ ಸುಮ್ಮನೆ ನಿಂತನು. ಆಗ ಬಂಧವಿಮುಕ್ತಗಳಾದ ಪಕ್ಷಿಗಳು ದೇವನಿಗೆ ಪ್ರಣಮಿಸಿ ಅವನನ್ನು ಬಣ್ಣಿಸುತ್ತ ಹೀಗೆಂದು ತಮ್ಮ ಕೃತಜ್ಞತೆಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದವು.

ಪಕ್ಷಿಗಳು :-

ದೀನನಾಥ ! ನಿನ್ನ ಪ್ರಸಾದವಿಶೇಷದಿಂದ ||೩೪||

ಬಂಧಾನುಕ್ತಾ ಸರ್ಪಕೃತಾನ್ನಮಸ್ತೇ ಪರಮೇಶ್ವರ ! |

ಈ ಉವಾಚ :-

ವಿನಮುಕ್ತ್ವಾ ಮಯೂರೇಶಂ ಬಂಧುಂ ತಂ ಶಿಖಿನಂ ತ್ರಯಃ ||೩೫||

ಅಲಿಲಿಂಗುರ್ಮುದಾ ಯುಕ್ತಾಸ್ತದಾ ಗದ್ಗದಭಾಷಿಣಃ |

ಪಪ್ರಚ್ಛುಃ ಕುಶಲಂ ಮಾತ್ರೇ ತೇ ಚ ಕ್ಷೇಮಮುಥಾಬ್ರುವಃ ||೩೬||

ತತಃ ಶಿಖಂಡಿನಂ ಸೋಽಥ ರುರೋಹ ಗಣನಾಯಕಃ |

ಸಾತಾಲಾದ್ಧರಣೀಂ ಪ್ರಾಯಾತ್ತ್ವತ್ಸಿಂಹಿಃ ಸಂಯುತೋ ವಶೀ ||೩೭||

ನಾವು ಇಂದು ಬಂಧವಿಮುಕ್ತರಾಗಿದ್ದೇವೆ. ಈ ಸರ್ಪಗಳು ನಿಷ್ಕಾರಣವಾಗಿ ನಮ್ಮನ್ನು ಸೆರೆಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕೊಳೆಹಾಕಿದ್ದವು. ಪರಮೇಶ್ವರ ! ನಿನಗೆ ಅನೇಕ ವಂದನೆಗಳು.

ಬ್ರಹ್ಮಾ :-

ಹೀಗೆಂದು ನುಡಿದು ತಮ್ಮ ನೂತನ ಬಂಧುವಾದ ಶಿಖಂಡಿಯ ಸಮಾಪಕ್ಕೆ ಆ ಮೂರು ಪಕ್ಷಿಗಳೂ ಬಂದವು. ||೩೫||

ಭ್ರಾತೃವಾತ್ಸಲ್ಯದಿಂದ ಮಯೂರವನ್ನು ಆಲಿಂಗಿಸಿದವು. ಸ್ನೇಹಾತಿರೇಕದಿಂದ ಆ ಪಕ್ಷಿಗಳಿಗೆ ಕಂಠಗಳು ಉಬ್ಬಿಬಂದು ಧ್ವನಿಯು ಗದ್ಗದಿತವಾಯಿತು. ನಡುಗುವ ಧ್ವನಿಯಿಂದಲೇ ಮಯೂರದ ಹಾಗೂ ತಮ್ಮ ತಾಯಿಯಾದ ವಿನತೆಯ ಕ್ಷೇಮ ಸಮಾಚಾರವನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿ, ತಾವೂ ಕ್ಷೇಮದಿಂದಿರುವ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ತಿಳಿಸಿದವು. ||೩೬||

ಅನಂತರ ಗಣನಾಯಕನು ನಾಗಕನ್ಯೆಯೊಂದಿಗೆ ಶಿಖಂಡಿಯನ್ನು ಏರಿ ಕುಳಿತು ವಾತಾಲ ಲೋಕದಿಂದ ಭೂ-ಲೋಕಕ್ಕೆ ಪ್ರಯಾಣ ಹೊರಟು ಬಂದನು. ನಿರ್ಲಿಪ್ತನೂ, ನಿರ್ವಿಕಾರನೂ ಆದ ಮಯೂರೇಶ್ವರನಿಗೆ ಇದುವರೆಗೆ ನಡೆದ ಘಟನೆ ಗಳಿಂದಾಗಿ ಯಾವ ಬಗೆಯ ಹರ್ಷ-ವಿಷಾದಗಳೂ ಉಂಟಾಗಲಿಲ್ಲ. ಜಿತೇಂದ್ರಿಯರ ಗುಣವೇ ಹೀಗೆ. ||೩೭||

ಭಗಾಸುರಂ ದದರ್ಶಾರ್ಥಮಾರ್ಗೇ ಶಿತುಹರಂ ಚ ತಮ್ |
 ಉದ್ಯಮ್ಯ ಪರಶುಂ ದೀಪ್ತಂ ಶಶಿ-ಸೂರ್ಯನಿಭಂ ವಿಭುಃ ||೩೮||
 ತತ್ತ್ವಾಜ ಕಂಠೇ ತಂ ತಸ್ಯ ಪಶುಮಾರಮನಾರಯತ್ |
 ತಚ್ಚಿರಃ ಪರಿಬಭ್ರಾವು ಶೃಂಗಂ ವಜ್ರಾಹತಂ ಯಥಾ ||೩೯||
 ತತಸ್ತ ಉತ್ಥಿತಾ ಬಾಲಾ ಯೋಗಮಾಯಾವಿನೋಹಿತಾಃ |
 'ಮಯೂರೇಶಃ ಕ್ವ ಚಾಸ್ತೀ'ತಿ ಪ್ರಾಕ್ರೋಶ್ವ ಸರ್ವ ಏವ ತೇ ||೪೦||
 ಆಸನೇ ಕ್ರೀಡನೇ ಸ್ವಾಪೇ ಜಾಗೃತೌ ಭೋಜನೇಽಪಿ ಚ |
 ತಮೇನ ಧ್ಯಾಯಮಾನಾಸ್ತೇ ತನ್ಮುಖಾದ್ವಹಿರಾಯಯುಃ ||೪೧||

ಬರುವಾಗ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಸ್ನೇಹಿತ ವರ್ಗವನ್ನು ನುಂಗಿ ಹಿಂಸಿಸುತ್ತ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿದ್ದ ಭಯಂಕರಾಕೃತಿಯ ಭಗಾಸುರನನ್ನು ಕಂಡನು. ದೇವನಿಗೆ ರಾಕ್ಷಸನ ದೌಷ್ಟ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಬಹಳ ಕೋಪ ಉಂಟಾಯಿತು. ಸೂರ್ಯ-ಚಂದ್ರರಂತೆ ಥಳಥಳಿಸುವ ನಿಶಿತವಾದ ತನ್ನ ಸಿಚ್ಚು ಕೊಡಲಿಯನ್ನು ವಿಭು ಮೇಲಕ್ಕೈತ್ತಿದ್ದನು. ||೩೮||

ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ಬೀಸಿ ರಾಕ್ಷಸನ ಆಯಕಟ್ಟಾದ ಕಂಠಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಗುರಿ ನೋಡಿ ಎಸೆದನು. ಅದರ ಹೊಡೆತದಿಂದ ಭಗಾಸುರನ ಶಿರಸ್ಸು ಕತ್ತರಿಸಿ ಅತ್ತಿತ್ತ ತೂರಾಡ ತೊಡಗಿತು. ಇಂದ್ರನು ತನ್ನ ವಜ್ರಾಯುಧದಿಂದ ಪರ್ವತಗಳನ್ನು ಭೇದಿಸಿದಾಗ ಅದರ ವೇಗಕ್ಕೆ ಸಿಲುಕಿದ ಶಿಖರಗಳಂತೆ ಈ ದೃಶ್ಯವು ಕಂಡಿತು. ||೩೯||

ಇದುವರೆಗೂ ದೇವನ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಯೋಗಮಾಯೆಯ ಮುಸುಕಿನಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದ ಮುನಿಬಾಲಕರೆಲ್ಲ ಎಚ್ಚರಗೊಂಡು ಮೇಲೆದ್ದು ನಿಂತರು. ಮತ್ತು 'ಮಯೂರೇಶನೆಲ್ಲಿದ್ದಾನೆ?' ಎಂದು ಒಮ್ಮೆಲೆ ಆಕ್ರೋಶಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ||೪೦||

ಕುಳ್ಳಿರುವಾಗ, ಆಟಗಳನ್ನಾಡುವಾಗ, ಭುಜಿಸುವಾಗ ಹೆಚ್ಚೇನು? ಜಾಗೃತ್ವವನ್ನು ಸುಷುಪ್ತಿ ದಶೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಹ ಭಗವಂತನಾದ ಮಯೂರೇಶ್ವರನ ಸ್ಮರಣೆಯಲ್ಲೇ ತಲ್ಲಿನ ರಾಗಿದ್ದುದರಿಂದಲೇ ಆ ಬಾಲಕರು ಯಾವುದೊಂದು ಅಪಾಯಕ್ಕೂ ಒಳಗಾಗದೇ ಆ ಭಗಾಸುರನ ಬಾಯಿಯಿಂದ ವಾರಾಗಿ ಈಚೆಗೆ ಬಂದರು. ||೪೧||

ಗರ್ಭನಾಸಾದಿವೋತ್ತೀರ್ಣಾ ದದೃಶುಸ್ತಂ ಗುಣೇಶ್ವರಮ್ |

ದೃಷ್ಟ್ವಾ ತೇ ರುರುದುಃ ಸ್ನೇಹಾದಾಲಿಲಿಂಗುರ್ಮುದಾಖಿಲಾಃ ||೪೨||

ತ ಉಚುಃ :—

ತೃಕ್ಷಾಸ್ತಾ ದೈತ್ಯ ಜಠರೇ ಮೃತಾ ಕ್ವಾಸ್ತಿ ಗತೋ ಭರ್ವಾ |

ತ್ವತ್ಸ್ಮೃತೇಸ್ತಸ್ಯ ಜಠರೇ ಜೀವಿತಾ ನಿರ್ಗತಾಸ್ತತಃ ||೪೩||

ಮಯೂರೇಶ ಉವಾಚ :—

ಸರ್ವವ್ಯಾಪೀ ಸರ್ವಗತಸ್ಸರ್ವವೇತ್ತಾಖಿಲೇಶ್ವರಃ |

ಶಿಶುವು ಗರ್ಭಕೋಶದಲ್ಲಿ ವಾಸವಾಗಿರುವಾಗ ಯಾವ ಯಾವ ಬಗೆಯ ಇಕ್ಕಟ್ಟು ಕ್ಲೇಶ ಇವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿ ನಿರ್ವಿಣ್ಣವಾಗಿ ಈಚೆಗೆ ಬಂದೊಡನೆ ಯಾವ ರೀತಿ ಸಂತೋಷವನ್ನು ಹೊಂದುವುದೋ ಅದೇ ರೀತಿಯಾಗಿ ಕಶ್ಮಲ ಭೂಯಿಷ್ಠನಾದ ಭಗಾಸುರನ ಉದರದಲ್ಲಿ ಹೊಕ್ಕಿದ್ದ ಈ ಬಾಲಕರು ಈಚೆಗೆ ಬಂದು ಸುಖ ಸಂತೋಷ ಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದರು. ಹೊರಕ್ಕೆ ಬಂದಕೂಡಲೇ ಎದುರಿಗೇ ನಿಂತಿದ್ದ ತಮ್ಮ ಸರ್ವಸ್ವ ನಾದ ಮಹಾಗಣಪತಿಯನ್ನು ನೋಡಿದರು. ಇದುವರೆಗೂ ಅವನನ್ನು ಕಾಣದೆ ತಾವು ಅನುಭವಿಸಿದ ಅನಿರ್ವಚನೀಯ ದುಃಖವು ಮರುಕಳಿಸಿ ಬಂದಂತಾಗಿ. ದೊಡ್ಡ ಧ್ವನಿಯಿಂದ ಅತ್ತುಬಿಟ್ಟರು. ದುಃಖಾವೇಗವು ಕಡಿಮೆಯಾದೊಡನೆಯೇ ಸ್ನೇಹ ರಸವು ಉಕ್ಕಿ ಬರಲು ಭರದಿಂದ ಮುಂದೆ ಬಂದು ಎಲ್ಲರೂ ಒಮ್ಮೆಲೇ ಮಯೂರೇಶ್ವರ ನನ್ನು ಆಲಿಂಗಿಸಿಕೊಂಡರು. ಆಗ ಅವರಿಗೆ ಬಹಳ ಹರ್ಷ ಉಂಟಾಯಿತು. ||೪೨||

ಬಾಲಕರು :—

ದುಷ್ಟ ದೈತ್ಯನ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕು ಸಾಯಲೆಂದು ನಮ್ಮನ್ನು ಇಲ್ಲಿಯೇ ಬಿಟ್ಟು ಬಿಟ್ಟು ದೇವ, ಮಯೂರೇಶ! ಇದುವರೆಗೂ ನೀನು ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದೆ? ನಿನ್ನ ಸ್ಮರಣೆಯಲ್ಲೇ ಸರ್ವದಾ ನಾವು ನಿರತರಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಅಸುರನ ಹೊಟ್ಟೆಯನ್ನು ಹೊಕ್ಕಿದ್ದರೂ ಬದುಕಿದ್ದೆವು. ಮತ್ತು ಯಾವ ಅಪಾಯಕ್ಕೂ ಬಲಿಯಾಗದೇ ಅಲ್ಲಿಂದ ಈಚೆಗೂ ಬಂದೆವು.

ಮಯೂರೇಶ್ವರ :—

ಮುಗ್ಧ ಬಾಲಕರೇ! ನಾನು ಎಲ್ಲೆಡೆಯಲ್ಲೂ ಸರ್ವದಾ ಇರತಕ್ಕವನು. ಯಾವ

ನ ತ್ಯಕ್ತವಾಃ ಕದಾಚಿದ್ವೋ ನಾ ಚಿಂತಾಂ ಕರ್ತುಮರ್ಹಥ ||೪೪||

ಕ ಉವಾಚ :-

ತತೋ ಯಯೌ ಮಯೂರೇಶೋ ಬಾಲಕೈಃ ಪರಿವೇಷ್ಟಿತಃ |

ಕೇಚಿದ್ಧಾವಂತಿ ಪುರತೋ ನಾನಾಶಬ್ದಕರಾ ಭೃಶಮ್ ||೪೫||

ಕೇಚಿಚ್ಛತ್ರಧರಾಃ ಕೇಚಿದ್ಧಂಡ-ಚಾಮರಧಾರಿಣಃ |

ಧೂಲಿಧ್ವಜಂ ಸಮಾಲೋಕ್ಯ ಯಯುರ್ಮುನಿಗಣಾ ಬಹಿಃ ||೪೬||

ಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲಿಗೆ ಬೇಕೆನಿಸಿದರೂ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ವಿಲಂಬವಿಲ್ಲದೇ ಹೋಗಬಲ್ಲವನು. ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ಯಾವ ಯಾವ ಸಂಗತಿಗಳು ನಡೆಯುವುವೋ ಅವನ್ನೆಲ್ಲ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತಿಳಿಯತಕ್ಕ ವನು. ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ನಾನು ಒಡೆಯನಾದವನು. ನಿಮ್ಮನ್ನು ನಾನು ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಬಿಟ್ಟಿರುವೆನಲ್ಲ. ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಸಹ ಬಿಟ್ಟಿರುವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ನೀವು ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಚಿಂತೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ||೪೪||

ಬ್ರಹ್ಮಾ:-

ಅನಂತರ ಮಯೂರೇಶನು ಮುಂದೆ ಮನೆಯ ಕಡೆಗೆ ಪ್ರಯಾಣ ಹೊರಟನು. ಬಾಲಕರು ಮಯೂರೇಶ್ವರನನ್ನು ಸುತ್ತುವರೆದು ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಮೊದಲೇ ಹುಡುಗರು ಚಪಲರು. ಈಗಂತೂ ಗಣಪತಿಯು ದೊರೆತುದರಿಂದಲೂ, ಭಗಾಸರು ನಿಂದ ತಮಗೊದಗಿದ್ದ ವಿಪತ್ತು ದೂರವಾದುದರಿಂದಲೂ ಹರ್ಷೋದ್ರಿಕ್ತರಾಗಿದ್ದರು. ಎಂದ ಮೇಲೆ ಅವರ ಉತ್ಸಾಹವೆಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಇದ್ದಿತು ಎಂಬುದನ್ನು ನೀನೇ ಚಿಂತಿಸು. ಕೆಲವರಂತೂ ಬಾಯಿಗೆ ಬಂದಂತೆ ಜಯಕಾರವನ್ನು ಉದ್ಘೋಷಿಸುತ್ತ ಮುಂದೆ ಮುಂದೆ ಓಡಿ ನಡೆದರು. ||೪೫||

ಕೆಲವರು ಮಯೂರೇಶನ ಅಕ್ಕ-ಪಕ್ಕಗಳಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಅವನಿಗೆ ಭಕ್ತವನ್ನು ಹಿಡಿದರು. ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ಮರ್ಯಾದಾರ್ಥವಾಗಿ ಕೋಲನ್ನು ಹಿಡಿದರು. ಮಗುವರು ಚಾಮರಗಳನ್ನು ಬೀಸಿದರು. ಇವರ ಹಾರಾಟ-ಕುಣಿದಾಟಗಳಿಂದಾಗಿ

ಶಿಖ್ಯಾರೂಢಂ ಮಯೂರೇಶಂ ಬಾಲಕೈಃ ಪರಿವೇಷ್ಟಿತಮ್ |
ಊಚುಃ ಪರಸ್ಪರಂ ಸರ್ವೇ ಮುನಯೋ ವಿಸ್ಮಯಾನ್ವಿತಾಃ ||೪೭||

ಮುನಯ ಊಚುಃ :—

ಗೃಹೇಸ್ಥಿಃ ಶಿಶವಶ್ಚಾಮಿ ಕುತೋಽನ್ಯೇಽಸ್ಯ ಸಮಾಪತಃ |

ಕ ಉವಾಚ :—

ತಾಂಶ್ಚ ತಾ಼ ಮೀಲಿತಾಸ್ಸರ್ವೇಽಪಶ್ಯಂಸ್ತೇ ದೇವರೂಪಿಣಃ ||೪೮||

ಭೂಮಿಯ ಮೇಲಿದ್ದ ಧೂಳಿಲ್ಲ ಅಂತರಿಕ್ಷದ ವರೆಗೂ ಎದ್ದು ಬಿಟ್ಟಿತು. ಇದು ಒಂದು ರೀತಿಯಿಂದ ಧ್ವಜವೋ ಎಂಬಂತೆ ತೋರುತ್ತಲಿದ್ದಿತು. ಇದನ್ನು ನೋಡಿ ಆಶ್ರಮ ದಲ್ಲಿದ್ದ ಮುನಿಗಳ ಸಮುದಾಯ “ಇದೇನು” ಎಂದು ತಿಳಿಯಲು ಹೊರಕ್ಕೆ ಬಂದಿತು. ||೪೭||

ದಿಟ್ಟು ನೋಡಲು ಮಯೂರವನ್ನೇರಿ ಬಾಲಕರೊಂದಿಗೆ ಅತ್ಯುತ್ತಮದಿಂದ ಗುಣೇಶ್ವರನು ಆಶ್ರಮದ ಕಡೆಗೆ ಬರುತ್ತಲಿರುವುದು ಅವರಿಗೆ ಕಂಡುಬಂದಿತು. ಇದು ವರೆಗೆ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಆಶ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ಬಾಲಕರೊಂದಿಗೆ ಸುಖವಾಗಿದ್ದ ಮುನಿಗಳಿಗೆ ತಮ್ಮ ಬಾಲಕರಂತಿರುವ ಮತ್ತೊಂದು ತಂಡವನ್ನು ಕಂಡು ಬಹಳ ವಿಸ್ಮಯ ಉಂಟಾಯಿತು, ಒಬ್ಬರ ಮುಖವನ್ನು ಮತ್ತೊಬ್ಬರು ನೋಡುತ್ತ ಪರಸ್ಪರವಾಗಿ ಹೀಗೆ ಮಾತನಾಡತೊಡಗಿದರು. ||೪೮||

ಮುನಿಗಳು :—

ನಮ್ಮ ಹುಡುಗರೆಲ್ಲ ನಮ್ಮ ಆಶ್ರಮಗಳಲ್ಲೇ ಇದ್ದಾರೆಯಲ್ಲವೇ ? ಎಂದ ಮೇಲೆ ಈ ಹುಡುಗರಾರು ? ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂದು ಗುಣೇಶನನ್ನು ಸುತ್ತಿವರಿದಿದ್ದಾರೆ ?

ಬ್ರಹ್ಮಾ :-

ಎಂದು ಪಿಸುಮಾತುಗಳನ್ನಾಡುತ್ತ ಅವರೊಂದಿಗೆ ತಾವೂ ಆಶ್ರಮಗಳನ್ನು ಸೇರಿ ದರು. ಮೊದಲು ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿದ್ದ ಹುಡುಗರೊಂದಿಗೆ ಈಗ ಹೊಸದಾಗಿ ಬಂದ ಹುಡುಗರು ನಿಂತೊಡನೆ ಮೊದಲಿದ್ದ ಹುಡುಗರೆಲ್ಲ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ದೇವನ ರೂಪದಿಂದ ಕಂಗೊಳಿಸಿದರು. ||೪೯||

ವಿಚಾರೇಣ ಚ ತ್ವಾ ಸರ್ವೇ ಪರಬ್ರಹ್ಮಸ್ವರೂಪಿಣಃ |

ಅನಂದಹೃದಮಗ್ನಾಸ್ತೇ ನ ವಿದುಃ ಸ್ವಂ ಪರಂ ಪುನಃ ||೪೯||

ನಾಪಶ್ಯಂಸ್ತೇ ಪುನಸ್ತಾಂಸ್ತಾ ಭ್ರಾಂತಾ ಇವ ವ್ಯಲೋಕರ್ಯಃ |

ಮಾಯಯಾ ಮೋಹಿತಾಸ್ಸರ್ವೇ ಸ್ವಾ ಸ್ವಾ ಬಾಲಾ ವ್ಯಲೋಕರ್ಯಃ ||೫೦||

ಕಶ್ಚಿತ್ತಿತರಮಾಸಾದ್ಯ ಪಠತಿ ಸ್ಮ ಯಥಾ ಪುರಾ |

ಕಶ್ಚಿನ್ಮಾತರಮಾಸಾದ್ಯ ಪಿಬತಿ ಸ್ಮ ಸ್ತನಂ ಮುದಾ ||೫೧||

ಅಲಿಲಿಂಗಾಥ ಜನನೀಂ ಪಿತರಂ ನಾಪಿ ಕಶ್ಚನ |

ಮುನಿಗಳು ಎಷ್ಟೆಂದರೂ ತಪಸ್ವಿಧರಲ್ಲವೇ ? ಈ ಚಮತ್ಕಾರದ ಸಾರವನ್ನು ತಮ್ಮ ಧ್ಯಾನದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕೂಡಲೇ ಅರಿತರು. ಮೊದಲಿದ್ದ ಬಾಲಕರು ಪರಬ್ರಹ್ಮ ಸ್ವರೂಪನಾದ ಗುಣೇಶ್ವರನಾಗಿ ತೋರಿದರು. ಗುಣೇಶ್ವರನೇ ಬಾಲಕರ ರೂಪದಿಂದ ಇದುವರೆಗೂ ತಮ್ಮ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿದ್ದ ನೆಂದು ತಿಳಿದೊಡನೆ ಮುನಿಗಳಿಗುಂಟಾದ ಅನಂದಕ್ಕೆ ಪಾರವೇ ಉಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಅನಂದದ ಮಡುವಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿಹೋದರು. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಅವರಿಗೆ ಸ್ವ-ಪರ ಭೇದಜ್ಞಾನವು ಸಹ ಕ್ಷಣಕಾಲ ಅಳಿಸಿಹೋಯಿತು. ||೪೯||

ಅನಂದಾನುಭವವು ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ಕುಗ್ಗಿದ ಬಳಿಕ ಪುನಃ ದಿಟ್ಟಿಸಿ ನೋಡಲು ಇದುವರೆಗೂ ಅವರಿಗೆ ಕಾಣುತ್ತಲಿದ್ದ ದೇವರೂಪಿ ಶಿಶುಗಳು ಅದೃಶ್ಯರಾಗಿದ್ದರು. ಮತ್ತೆ ಈಶ್ವರೀಮಾಯೆಯು ಅವರನ್ನು ಮುಸುಕಿ ಪ್ರಾಪಂಚಿಕ ವ್ಯವಹಾರಕ್ಕೆ ಎಳೆದು ತಂದಿದ್ದರಿಂದ ಅವರಿಗೆ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳು ಮಾತ್ರ ಕಾಣತೊಡಗಿದರು. ||೫೦||

ಹೆಡುಗರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ದಿನಚರಿಯನ್ನು ವಯೋಭರಮಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಮುಂದುವರೆಸಿ ನಡೆಸಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ಕೆಲವರು ತಮ್ಮ ಜನಕರ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ಹಿಂದೆ ಕಲಿತ ವಾಠಗಳನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸತೊಡಗಿದರು. ಇನ್ನೂ ಪ್ರಬುದ್ಧರಾಗದ ಚಿಕ್ಕ ಚಿಕ್ಕ ಮಕ್ಕಳು ತಮ್ಮ ಜನನಿಯರ ಮಡುಲಿನಲ್ಲಿ ಮಲಗಿ ಕುಲು ಕುಲು ನಗುತ್ತ ಸ್ತನ್ಯವನ್ನು ಪಾನಮಾಡತೊಡಗಿದವು. ||೫೧||

ಕೆಲವು ಬಾಲಕರು ತಮ್ಮ ಜನಕರನ್ನೂ ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ಜನನಿಯರನ್ನೂ

ಭ್ರಾತರಂ ತಾಡಯಿತ್ವಾನ್ಯೋ ರುರೋದ ತಾಡನಾದಿವ ||೫೨||

ಉಮಾಸಿ ತನಯಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾಲಿಂಗ್ಯ ಸ್ರಾದಾತ್ಸನಂ ಮುದಾ |
“ ಕಥಂ ಚಿರತರಂ ಯಾತ ” ಇತಿ ಕ್ರೋಧಾದಭಾಷತ ||೫೩||

ಆದಾಯ ಹಸ್ತೇ ಗಿರಿಜಾ ಮಯೂರೇಶಂ ಗೃಹಂ ಯಯೌ |
ಸರ್ವೇ ತೇ ಮುನಯೋ ಜಗ್ತುಃ ಶಿತುಭಿಃ ಸ್ವಂ ಸ್ವನಾಶ್ರಮಮ್ ||೫೪||

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಗಣೇಶಪುರಾಣೇ ಉತ್ತರಖಂಡೇ “ ಭಗಾಸುರವಧೋ ” ನಾಮ
ಶತತಮೋಧ್ಯಾಯಸ್ಸಮಾಪ್ತಃ.

ಆಲಿಂಗಿಸಿಕೊಂಡು ನಿಂತರು. ಆ ವೈಕಿ ತುಂಟಿನಾದ ಹುಡುಗನೊಬ್ಬನು ತನ್ನ ಅಣ್ಣನನ್ನು ಹೊಡೆದು ಓಡಿಬಂದು ತಾನೇ ಅವನಿಂದ ಹೊಡೆತ ತಿಂದು ಬಂದವನಂತೆ ಅಳ ತೊಡಗಿದನು. ||೫೨||

ಉಮಾದೇವಿಯು ತನ್ನ ಮಗು ಗುಣೇಶ್ವರನನ್ನು ನೋಡಿದ ಕೂಡಲೇ ಭರ ದಿಂದಪ್ಪಿ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಸ್ತನ್ಯವನ್ನು ಪಾನಮಾಡಿಸಿದಳು. ಮತ್ತು ವಾತ್ಸಲ್ಯದ ಮುನಿಸಿನಿಂದ ‘ ಇಷ್ಟು ಹೊತ್ತೂ ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದೆ ? ’ ಎಂದು ಗದುರಿಸಿದಂತೆ ಮಾಡಿದಳು. ||೫೩||

ಇಷ್ಟಾದ ಬಳಿಕ ಗಿರಿಜಾದೇವಿಯು ಮಯೂರೇಶ್ವರನ ಎರಡೂ ಕೈಗಳನ್ನು ಭದ್ರವಾಗಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ತನ್ನ ಮಂದಿರಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದಳು. ಇತರ ಮುನಿಗಳೂ ಸಹ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಆಶ್ರಮಗಳಿಗೆ ತೆರಳಿದರು.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಶ್ರೀ ಗಣೇಶಪುರಾಣ, ಉತ್ತರಖಂಡದಲ್ಲಿ “ ಭಗಾಸುರನ ವಧೆ ”

ಎಂಬಲ್ಲಿಗೆ ನೂರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯಾನುವಾದವು ಮುಗಿದುದು

|| ಶ್ರೀ ಗಣೇಶಾಯ ನಮಃ ||

ಅಭ್ಯೇಕೋತ್ತರಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ

೪. ಉವಾಚ :-

ತತಸ್ತು ದಶಮೇ ವರ್ಷೇ ಸುಖಾಸೀನಂ ಮಹೇಶ್ವರಮ್ |

ಗಿರಿಜಾಸಹಿತಂ ವಾಮೇ ಸಪ್ತಕೋಟಿಗಣಾನ್ವಿತಮ್

||೧||

ನೃತ್ಯಂತಂ ತಂ ಮಯೂರೇಶಂ ಪಶ್ಯಂತಂ ಸ್ವಾಂಗಣೇ ಶಿಶುಮ್ |

ಅಯಯುರ್ಮುನಯಸ್ಸರ್ವೇ ಗೌತಮಾದ್ಯಾಃ ಪ್ರಣಮ್ಯ ತಮ್

||೨||

|| ಶ್ರೀ ಮಂಗಲಮೂರ್ತಯೇ ನಮಃ ||

೧೦೧ ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

ಬ್ರಹ್ಮಾ :-

ಹೀಗೆಯೇ ಕಾಲವು ತನ್ನ ಪಾಡಿಗೆ ತಾನು ಉರುಳಿತು. ಆಗ ಮಹಾಗಣ ಪತಿಗೆ ಹತ್ತನೆಯ ವರ್ಷವು ನಡೆಯುತ್ತಲಿದ್ದಿತು. ಅನಾದಿನಿಧನನಾದ ಪರಮ ಪುರುಷನಿಗೆ ವಯಸ್ಸಿನ ಗಣನೆ ಹೇಗೆ ಎಂದು ಶಂಕೆಗೊಳ್ಳಬೇಡ. ನಾನು ಹೇಳಿದ ವಯಃಪ್ರಮಾಣ, ಮಯೂರೇಶನಾಗಿ ಗಣಪತಿಯು ಅವತರಿಸಿದ ದೇಹಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದುದು ಎಂದು ತಿಳಿ. ಇರಲಿ, ಒಂದು ದಿನಸ ಮಹೇಶ್ವರನು ಸುಖವಾಗಿ ಕುಳಿತಿದ್ದನು. ಗಿರಿಜಾಮಾತೆಯು ದೇವನ ವಾಮಪಾಶ್ವದಲ್ಲಿ ವಿರಾಜಮಾನಳಾಗಿದ್ದಳು. ಏಳುಕೋಟಿ ಪ್ರಮಥಗಣಗಳು ದೇವನನ್ನು ಸುತ್ತುವರಿದು ನಿಂತು ದೇವನ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ||೧||

ಎದುರಿನ ಅಂಗಣದಲ್ಲಿ ಶಿಶುವಾದ ಮಯೂರೇಶ್ವರನು ನರ್ತಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವನ ಕುಣಿದಾಟವನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ಆದಿದಂಪತಿಗಳು ಸಂತೋಷಿಸುತ್ತಲಿದ್ದರು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಗೌತಮರೇ ಮೊದಲಾದ ಮುನಿವರರೆಲ್ಲ ಪರಶಿವನ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದು ದೇವ ದೇವ, ಚಂದ್ರಶೇಖರನ ಅಡಿದಾವರೆಗಳಿಗೆ ಸಾಷ್ಟಾಂಗವೆರಗಿದರು. ||೨||

ಊಚುಃ ಪ್ರಬುದ್ಧಮತಯೋ ಮಹಾದೇವಂ ಮಹಾಜಸಮ್ |

ಮುನಯಃ ಊಚುಃ :—

ಯಾವತ್ಕಾಲಂ ಶಿನಾತ್ರ ತ್ವಂ ಮಯೂರೇಶಸಮಸ್ಥಿತಃ ||೩||

ಸ್ಥಿತೋಽಸಿ ತಾವದ್ವೈತ್ಯಾನಾಮನಂತಾನಾಂ ಸಮಾಗಮಃ |

ನಯಂ ತೇನ ಪ್ರಸೀಡ್ಯಾಮೋಽನ್ಯತ್ರ ಯಾಹಿ ಶಿವಾಧುನಾ ||೪||

ನಯಂ ನಾನ್ಯತ್ರ ಗಚ್ಛಾಮೋ ಯದ್ಯಾಜ್ಞಾ ತೇ ಭವೇದ್ಧರ ! |

ಅದೇನು ದೈವಸಂಕಲ್ಪವೋ ತಿಳಿಯದು. ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆಯೇ ಅವರ ಮೆದುಳಿಗೆ ಏನೋ ಒಂದು ವಿಚಾರವು ಸ್ಫುರಿಸಿದಂತಾಗಲು ಮಹಾತೇಜಸ್ವಿಯಾದ ಮಹೇಶ್ವರ ನನ್ನು ಕುರಿತು ಅವರು ಪೂರ್ವಾಪರ ವಿಚಾರವಿಲ್ಲದೆ ಹೀಗೆಂದು ಮಾತನಾಡಿದರು.

ಮುನಿಗಳು :—

ಸ್ವಾಮಿ, ಪರಶಿವ ! ನೀನು ಈ ಮಯೂರೇಶ್ವರನೊಂದಿಗೆ ಎಲ್ಲಿಯತನಕ ಇಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿರುವೆಯೋ ||೩||

ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ ಈ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೂ ಮತ್ತು ಇಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡುತ್ತಿರುವ. ನಮಗೂ ದುಷ್ಟರಾದ ದೈತ್ಯರ ಕಾಟವು ತಪ್ಪುವಂತಿಲ್ಲವೆಂದೇ ತೋರುತ್ತದೆ. ಏನೋ ಒಬ್ಬ ಬ್ಬರು ದೈತ್ಯರು ಅಕಸ್ಮಾತ್ ಬಂದಿದ್ದರೆ ಹೇಗೂ ಸಹಿಸಿಕೊಂಡಿರಬಹುದಾಗಿದ್ದಿತು. ಇಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತಲಿರುವ ದೈತ್ಯರನ್ನು ಗಣಿಸುವುದಕ್ಕೇ ಆಗುವಂತಿಲ್ಲ. ಇವರ ಚಿತ್ರ ವಿಚಿತ್ರ ಹಾವಳಿಯನ್ನು ಸಹಿಸಿಕೊಂಡು ನಾವು ಇಲ್ಲಿ ಇರುವುದಾದರೂ ಹೇಗೆ ? ನಮ ಗಂತೂ ಇವರ ಪೀಡೆಯನ್ನು ತಡೆದುಕೊಂಡಿರುವುದು ಬಹಳ ಅಸಹ್ಯವೆನಿಸಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ದೇವ ! ನೀನು ನಿನ್ನ ಕುಟುಂಬ ವರಿವಾರದೊಂದಿಗೆ ಮತ್ತಾವ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕಾದರೂ ಈಗಲೇ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಸುಖದಿಂದ ವಾಸಮಾಡು. ||೪||

“ ನಾನು ಇಲ್ಲಿಯೇ ವಾಸವಾಗಿರುವೆನು, ನೀವೇ ಮತ್ತೆಲ್ಲಿಗಾದರೂ ಹೋಗಿ ” ಎಂದು ಭಯಹರ ! ನಿನ್ನ ಆಜ್ಞೆ ಯಾಗುವುದಾದರೆ ಅದಕ್ಕೂ ನಮ್ಮ ಅಡ್ಡಿ ಏನೂ ಇಲ್ಲ. ನಾವೇ ಮತ್ತೆಲ್ಲಿಗಾದರೂ ಹೊರಟುಹೋಗುವೆವು. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಈ ದೈತ್ಯರ ಕಾಟ ನಮಗೆ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಸರಿ.

ಶಿವ ಉವಾಚ :—

ಭವತ್ಸಂಗೇನ ಚ ಮಯಾ ನವ ವರ್ಷಾಣಿ ಸೌಖ್ಯತಃ ||೫||

ಅತಿಕ್ರಾಂತಾನಿ ನಿಘ್ನಾನಿ ಮಯೂರೇಶೇನ ತಾನಿ ಚ |

ಭವತಾಂ ಗಮನೇತ್ಸ್ಮಾಕಂ ಸ್ಥಿತ್ವಾ ಕಿನ್ನು ಪ್ರಯೋಜನಮ್ ? ||೬||

ಅಹಮೇವ ಪ್ರಯಾಸ್ಯಾಮಿ ಸ್ಥಲಮನ್ಯಂ ನಿರಾಕುಲಮ್ |

ಕ ಉವಾಚ :—

ಇತಿ ಶಂಭುವಚಃ ಶ್ರುತ್ವಾ ಮುನಯಸ್ತಂ ಪ್ರಣಮ್ಯ ತೇ ||೭||

ಶಿವ :—

ಮಹರ್ಷಿಗಳೇ ! ಅಪಾಪಹತಚೇತರೂ ತಪಸ್ವಿದ್ಧರೂ ಆದ ನಿಮ್ಮ ಸತ್ಸಹ ವಾಸದಲ್ಲಿ ನಾನು ಈಗ ಕಳೆದ ಒಂಭತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಸುಖವಾಗಿ ವಾಸ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ. ||೫||

ನೀವು ಹೇಳುವುದು ಸಹ ನಿಜವೇ ಸರಿ, ವಿಘ್ನಗಳೇನೋ ಎಣಿಸಲಾರದಷ್ಟು ಬಂದವು. ಆದರೆ ನಮ್ಮ ಮುದ್ದು ಕುಮಾರ ಮಯೂರೇಶ್ವರನ ಮಹಿಮಾವಿಶೇಷ ದಿಂದ ಎಲ್ಲವೂ ಪರಿಹಾರವಾಗುವೆಯಲ್ಲವೇ ? ಇರಲಿ, ಇಲ್ಲಿಂದ ನೀವೆಲ್ಲ ಹೊರಟು ಹೋದಮೇಲೆ ನಾನಾದರೂ ಏಕಾಕಿಯಾಗಿ ಹೇಗೆ ಕಾಲವನ್ನು ಕಳೆಯಲಿ ? ನಿಮ್ಮನ್ನು ಈ ಸ್ಥಳದಿಂದ ಬೇರೆಡೆಗೆ ಕಳಿಸಿಬಿಟ್ಟರೆ ನನಗಾಗುವ ಪ್ರಯೋಜನವಾದರೂ ಯಾವುದು ? ||೬||

ಆದುದರಿಂದ ನಾನೇ ಇಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟುಹೋಗುವೆನು. ನಿರಾಕುಲವಾಗಿರ ಬಹುದಾದ ಮತ್ತಾವುದಾದೊಂದು ಪುಣ್ಯತಮ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಅರಿಸಿಕೊಂಡು ಅಲ್ಲಿಯೇ ವಾಸಮಾಡುವೆನು.

ಬ್ರಹ್ಮಾ :—

ವತ್ಸ, ವ್ಯಾಸ ! ಈ ಘಟನೆಯನ್ನಾದರೂ ನೋಡಿದೆಯೇ ? ಗೌತಮಾದಿ ಮುನಿಗಳು ಅಜ್ಞರೇ ? ಯಾರ ಗರ್ಭವಾಸದಲ್ಲಿ ನಾವು ಸುಖವಾಗಿ ಜೀವಿಸಬಲ್ಲೆವೋ,

“ ಜಯ ದೇವ ಮಯೂರೇಶೇ ” ತ್ಯುಕ್ತ್ವಾ ಸ್ವಸ್ಥಾನಮಾಯಯುಃ |

ಶಿವೋಽಪಿ ಗಣಸಂಯುಕ್ತೋ ವ್ಯಪಾರೂಢೋಽಂಬಿಕಾಯುತಃ ||೮||

ಮತ್ತು ಯಾರ ಕೃಪೆ ತಪ್ಪಿದರೆ ನಮ್ಮ ಎಲ್ಲ ವ್ಯವಹಾರಗಳೂ ನಿಂತೇ ಹೋಗುವುವೋ ಅಂತಹ ಲೋಕಶಂಕರನಾದ ಶಂಕರನಿಗೆ “ ನೀನು ಈ ಪರಿವಾರದೊಂದಿಗೆ ಇಲ್ಲಿರುವ ವರಿಗೂ ನನಗೆ ಆತಂಕ ತಪ್ಪದು, ಮೊದಲು ನೀನು ಇಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟು ಹೋಗು ” ಎಂದು ಮುನಿಗಳು ನುಡಿದರಲ್ಲ? ಇದಕ್ಕೆ ನಿನ್ನ ಉತ್ತರವೇನು? ನಾನೇ ಹೇಳುವೆನು, ಕೇಳು, ಮುನಿಯಾದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಮಾನವ ಸಹಜವಾದ ಅಜ್ಞಾನದ ಆವರಣ ಮರೆ ಯಾದೀತೇ? ಆವರಣ ಹರಿಯಿತೆಂದರೆ “ಸರ್ವಂ ಖಲ್ವಿದಂ ಬ್ರಹ್ಮ” ಎಂಬ ಜ್ಞಾನವು ಉದಿಸಿ ಈ ಎಲ್ಲ ಭೇದಪ್ರತ್ಯಯಗಳು ತೋರಿ ಬರುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಆವರಣವು ಹರಿಯ ಬೇಕಾದರೆ ಪಾರ್ಥಿವ ದೇಹ ಹೋಗಿ ಇಂದ್ರಿಯಗಳೆಲ್ಲ ತತ್ತರಭಿಮಾನಿ ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ ಸೇರಿಹೋಗಬೇಕು. ಆಗ ಮಾತ್ರ ಅಖಂಡಾನಂದದ ಅನುಭವ ಪ್ರಾಣಿಗೆ ಬರುವುದು. ಮುನಿಗಳು ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಮಾಯೆಯ ವಿಕ್ಷೇಪಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಗೆದ್ದಿದ್ದರೂ ಆವರಣವನ್ನು ದಾಟಿ ಹೋದವರಲ್ಲ. ಅಥವಾ ದುಷ್ಟನಿಗ್ರಹ-ಶಿಷ್ಟಪರಿವಾಲನೆಗಾಗಿ ರೂಪಗೊಂಡು ಅವತರಿಸಿದ ದೇವರ ದೇವನಿಗೆ ಆಯಾ ಕಾಲಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಸೂಚನೆಗಳನ್ನು ನೇರ ವಾಗಿಯೋ ಪರ್ಯಾಯವಾಗಿಯೋ ಅರುಹಿ ಅವನಿಂದ ಲೋಕೋದ್ಧಾರ ಕಾರ್ಯ ವನ್ನು ಮಾಡಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಹೀಗೆ ನುಡಿದರೆಂದರೂ ಅಡ್ಡಿ ಇಲ್ಲ. ಅಂತೂ ಮುನಿ ಗಳೇನೋ ದೇವನನ್ನು ಕುರಿತು ಹೀಗೆ ನುಡಿದುದುಂಟು. ಪರಮೇಶ್ವರನು ಸರ್ವಜ್ಞ ನಾದುದರಿಂದ ‘ ಆಗಬಹುದೆ’ಂದು ಲೋಕಾಭಿರಾಮವಾಗಿಯೇ ಉತ್ತರವನ್ನಿತ್ತಿದ್ದನು. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿದೊಡನೆಯೇ ಋಷಿಗಳು ದೇವನ ಸರಳತನಕ್ಕಾಗಿ ಸಂತೋಷಿಸಿ ದೇವ ನಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿದರು. ||೭||

“ ದೇವ, ಮಯೂರೇಶ! ನಿನಗೆ ವಿಜಯವಾಗಲಿ ” ಎಂದು ಜಯಘೋಷ ವನ್ನು ಮಾಡಿ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಸ್ಥಳಗಳಿಗೆ ಹೊರಟುಹೋದರು. ಅತ್ತ ವರಶಿವನೂ ಸಹ ಪತ್ನಿಯಾದ ವಾರ್ವತಿಯೊಡನೆ ವೃಷಭವನ್ನೇರಿ ಕುಳಿತು ಆ ಆಶ್ರಮವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೊಂದೆಡೆಗೆ ಪ್ರಯಾಣ ಬೆಳೆಸಿದನು. ಇವನ ಏಳು ಕೋಟಿ ಗಣಗಳೂ ದೇವ ನನ್ನು ಸುತ್ತುವರೆದು ಹೊರಟವು. |೮||

ಬರ್ಹಾರೂಢಂ ಮಯೂರೇಶಂ ಪುರಸ್ಕೃತ್ವಾ ಮುದಾನ್ವಿತಃ |

ನಾನಾವಾದಿತ್ರನಿಘೋಷೈರ್ನಾದರ್ಯ ವಿಷ್ವಪಂ ತತಃ ||೯||

ಅನ್ವಯುರ್ಮುನಯಃ ಸರ್ವೇ ಮಯೂರೇಶಂ ಶಿವಾನ್ವಿತಮ್ |

ಪತ್ನೋಽಪಿ ಬಾಲಕೈಸ್ಸಾಧ್ಯಾಂ ಸ್ನೇಹಗದ್ಗದಭಾಷಿಭಿಃ ||೧೦||

ರಜಸಾ ವೈರೋಮನಿ ತತೇ ನ ಪ್ರಾಜ್ಞಾಯತ ಕಿಂಚನ |

ಪರಾವೃತ್ಯ ಶಿವಃ ಸರ್ವಾ ದಕ್ಷಿಣಾಭಿಮುಖೋ ಯಯೇ ||೧೧||

ಗಣಪತಿಯು ತನ್ನ ವಾಹನವಾದ ಮಯೂರನನ್ನು ಏರಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಮುಂದೆಯೇ ಪ್ರಯಾಣ ಹೊರಟದ್ದನು. ಮಹಾದೇವನು ತನ್ನ ಕುಮಾರನನ್ನು ಮುಂದಿರಿಸಿ ಕೊಂಡು ಹೃಷ್ಟಾಂತರಂಗನಾಗಿ ಪ್ರಯಾಣಹೊರಟನು. ನಾನಾಬಗೆಯ ಮಂಗಲ ವಾದ್ಯಗಳು ಭೋರ್ಗರೆಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಈ ಧ್ವನಿಯೊಂದಿಗೆ ಏಳು ಕೋಟಿ ಪ್ರಮಥರು ಜಯಕಾರವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಲಿದ್ದರು. ಇದರಿಂದ ಭೂಲೋಕವೆಂತೂ ಇರಲಿ, ಸ್ವರ್ಗವೂ ಸಹ ಕಿವುಡುಗಚ್ಚುವಂತಾಯಿತು. ||೯||

ಮಹಾದೇವನೊಡನೆ ಪ್ರಯಾಣ ಹೊರಟ ಮಯೂರೇಶನನ್ನು ಎಲ್ಲ ಮುನಿಗಳೂ ಅನುಸರಿಸಿ ನಡೆದರು. ತಮ್ಮ ಗಂಡಂದಿರು ಹೊರಟುದನ್ನು ಕಂಡು ಸಾಧ್ವೀ ಶಿರೋಮಣಿಗಳಾದ ಮುನಿಪತ್ನಿಯರೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳು-ಮರಿಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಕೊಂಡು ಹಿಂಡು ಹಿಂಡಾಗಿ ಪ್ರಯಾಣ ಹೊರಟರು. ಹೋಗುವಾಗ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳೊಂದಿಗೆ ಸ್ನೇಹದಿಂದ ಮಾತನಾಡುತ್ತಲಿದ್ದರು. ಅವರ ಗಂಟೆಲು ವಾತ್ಸಲ್ಯದಿಂದ ಉಬ್ಬಿ ಬಂದುದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಧ್ವನಿಯು ನಡುಗುತ್ತಲಿದ್ದಿತು. ||೧೦||

ಇಷ್ಟು ಜನರ ಕಾಲುತಿಳಿತದಿಂದ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲಿದ್ದ ಧೂಳೆಲ್ಲ ಮೇಲಕ್ಕೆದ್ದು ನಕ್ಷತ್ರಮಂಡಲವನ್ನು ಮುಸುಕಿಬಿಟ್ಟಿತು. ಒಬ್ಬರ ಮುಖ ಮತ್ತೊಬ್ಬರಿಗೆ ಕಾಣದಷ್ಟು ಮಬ್ಬು ಮೂಡಿತು. ಯಾರು ಏನನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಲಿದ್ದಾರೆ? ಎಂಬುದು ಸಹ ಯಾರಾರಿಗೂ ತಿಳಿಯುತ್ತಲಿರಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ಪರಶಿವನು ಆಶ್ರಮವಾಸಿಗಳೆಲ್ಲ ತಮ್ಮನ್ನು

ದದೃಶುರ್ಮಾರ್ಗಮಧ್ಯೇ ತಂ ದ್ವಾದಶಾ¹ ಕ್ವಾಹಿಣೀಯುತಮ್ |

“ಕಮಲಾಸುರ”ನಾಯಾಂತಂ ಧೂಲಿಧೂಸರಿತಾಂಬರಮ್ ||೧೨||

ಗಜಾಶ್ವ ಪುರತೋ ಯಾಂತಿ ರಥಾಶ್ವಪದಚಾರಿಣಃ

ನ ಜ್ಞಾಯತೇ ರವೇಸ್ತೇಜಃ ಶಸ್ತ್ರದೀಪ್ತ್ಯಾಥ ಕಿಂಚನ ||೧೩||

ಕೋಲಾಹಲೋ ಮಹಾನಾಸೀತ್ ಗಜಾಶ್ವರಥಸ್ತೇಜಃ |

ನಾನಾವಿಧಾನಾಂ ಶಸ್ತ್ರಾಣಾಂ ಸಂಘಟ್ಟಿಸ್ವನಮಿತ್ರತಃ ||೧೪||

ಹಿಂಬಾಲಿಸಿ ಬರುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ಅವರಿಲ್ಲ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಹೋಗುವಂತೆ ಸೂಚಿಸಿ
ತಾನು ತನ್ನ ಪರಿವಾರದೊಂದಿಗೆ ದಕ್ಷಿಣ ದಿಗಭಿಮುಖನಾಗಿ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿದನು.

||೧೧||

ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಗಮಧ್ಯೇ ತನ್ನ ಸೇನಾ-ಪರಿವಾರದೊಂದಿಗೆ ಅಟ್ಟಿಹಾಸದಿಂದ
ಬರುತ್ತಿರುವ ‘ಕಮಲಾಸುರ’ ಎಂಬ ದೈತ್ಯನನ್ನು ಇವರು ಸಂಧಿಸಿದರು. ಅವನ ಸೈನ್ಯ
ಹೆಚ್ಚೇನೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಹನ್ನೆರಡು ಅಕ್ಕಾಹಿಣಿಗಳಷ್ಟು ಮಾತ್ರವಿದ್ದಿತು.
ಅವನು ತನ್ನ ಹಾಗೂ ತನ್ನ ಸೈನಿಕರ ಕಾಲ್ಪುಳಿತದಿಂದಿದ್ದ ಧೂಳಿಯಿಂದ ದಿಗ್ವಿಧಿಕ್ಕು
ಅಂತರಿಕ್ಷ ಇವನ್ನೆಲ್ಲ ಮುಚ್ಚಿಹಾಕಿದ್ದನು. ||೧೨||

ಕಮಲಾಸುರನು ತನ್ನ ಸೇನಾರಚನೆಯನ್ನು ಈ ರೀತಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದನು.
ಮುಂದುಗಡೆ ಗಜಸೇನೆಯು ನಡೆದು ಬರುತ್ತಲಿದ್ದಿತು. ಅದರ ಹಿಂದೆ ರಥಗಳು
ಅದಾದ ಮೇಲೆ ಆಶ್ವಾರೋಹಿಗಳು ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಪದಾತಿ ಸೈನ್ಯವು ಬರುತ್ತಲಿದ್ದಿತು.
ಒಬ್ಬೊಬ್ಬ ಸೈನಿಕನು ಧರಿಸಿದ ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರಗಳೂ ಮಿಂಚಿನಂತೆ ಹೊಳೆಯುತ್ತಲಿದ್ದು ದರಿಂದ
ಇದರ ಮುಂದೆ ಸಹಸ್ರಕಿರಣನ ತೇಜವೂ ದೀಪದ ಮುಂದಿನ ಮಿಣುಕು ಹುಳುವಿ
ನಂತೆ ಮಂಕಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಲಿದ್ದಿತು. ||೧೩||

ಸೈನಿಕರೆಂದರೆ ಸ್ವಭಾವತಃ ಹೃದಯಶೂನ್ಯರೂ ಉನ್ಮತ್ತರೂ ಆಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಅವ
ರಿಗೆ ಯಾವ ನೀತಿ ನಿರ್ಬಂಧವೂ ಅಡ್ಡಿಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಇವರಂತೂ ರಾಕ್ಷಸನ ಸೈನ್ಯ
ದವರು. ಅವರು ಮಂದಹಾಸ್ಯವನ್ನು ಬೀರಿದರೂ ಬರತೊಡಗಿನಂತೆ ಧ್ವನಿಯಾಗುತ್ತದೆ.

1) ವಿವರಣೆಯನ್ನು ಪರಿಶಿಷ್ಟದಿಂದ ತಿಳಿಯತಕ್ಕದ್ದು.

ದದ್ಯ ಶುಸ್ತಂ ಮಹಾದೈತ್ಯಂ ಶಿವಚಾರಾಃ ಪುರೋಗತಾಃ |

ಶಂಖಾಸುರಸ್ಯ ತಂ ಬಂಧುಂ ನಾನಾಭೂಷಾವಿರಾಜಿತಮ್ ||೧೫||

ನಾನಾಯುಧಧರಂ ಪ್ರೋಚುರಾಗತ್ಯ ತು ಶಿವಂ ಗಣಾಃ |

ಸಾದಾಘಾತೇನ ತಸ್ಯಾಶು ಕಂಪತೇ ಕಮಠಾದಯಃ ||೧೬||

ಮುನಯೋಽಗ್ರೇಚರಾಃ ಪೇತುರ್ಭಯಭೀತಾಸ್ತಮಬ್ರುವತ್

ಎಂದಮೇಲೆ ಅಂಥವರು ಕೂಗಾಡಲಾರಂಭಿಸಿದರೆ ಆ ಧ್ವನಿ ಎಷ್ಟು ಭಯಂಕರವಾಗಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದು ? ನ್ಯಾಸ ! ಚತುರಂಗ ಸೇನೆಯು ಕೂಗುತ್ತಲಿದ್ದುದರಿಂದಲೂ, ಸೈನಿಕರು ತಮ್ಮ ಕೈಗಳಲ್ಲಿರುವ ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಝಳುಪಿಸುತ್ತಲಿದ್ದುದರಿಂದಲೂ ಉಂಟಾದ ಧ್ವನಿಯು ದೊಡ್ಡ ದೊಂದು ಕೋಲಾಹಲವನ್ನೇ ಎಬ್ಬಿಸಿತು. ||೧೪||

ಶಿವನೊಡನೆ ಪ್ರಯಾಣ ಹೊರಟವರ ಪೈಕಿ ಮುಂದುಗಡೆ ಇದ್ದವರೆಂದರೆ ಶಿವನ ಅನುಚರರಾದ ಪ್ರಮಥಗಣದವರು. ಕಮಲಾಸುರನ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಮೊದಲು ನೋಡಿದವರೂ ಅವರೇ. ನೋಡಿದೊಡನೆಯೇ ಇಷ್ಟು ದೊಡ್ಡ ಸೈನ್ಯದೊಡನೆ ಅಟ್ಟಿ ಹಾಸದಿಂದ ಬರುತ್ತಿರುವವನು ಶಂಖಾಸುರನ ಬಂಧು ಎಂಬುದು ಅವರಿಗೆ ಅರಿವಾಗಿ ಹೋಯಿತು. ಕಮಲಾಸುರನು ಆಗ್ಗೆ ನಾನಾಬಗೆಯ ಭೂಷಣ-ವಸ್ತ್ರಾದಿಗಳಿಂದ ಅಲಂಕೃತನಾಗಿ ವಿರಾಜಿಸುತ್ತಲಿದ್ದನು.

ಎಷ್ಟೆಷ್ಟು ವಿಧ ಆಭರಣಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದನೋ ಅಷ್ಟಷ್ಟೇ ಬಗೆಯ ದಿವ್ಯ ಆಯುಧಗಳನ್ನೂ ಧರಿಸಿದ್ದನು. ಪ್ರಮಥಗಣದವರು ಸ್ವಲ್ಪವೂ ವಿಲಂಬಮಾಡವೇ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಓಡುತ್ತ ಬಂದು ಪರಶಿವನಿಗೆ ತಾವು ಕಂಡ ದೈತ್ಯ, ಅವನ ಸೇನೆ ಹಾಗೂ ಅವರು ಎಬ್ಬಿಸಿರುವ ಕೋಲಾಹಲ ಇವನ್ನೆಲ್ಲ ಅರುಹಿದರು. ಕಮಲಾಸುರನು ಒಮ್ಮೆ ಹೆಜ್ಜೆಯನ್ನಿಟ್ಟನೆಂದರೆ ಅವನ ತುಳಿತಕ್ಕೆ ಆದಿಕೂರ್ಮನೂ ನಡುಗುವ ನೆಂಬುದನ್ನು ಹೇಳಲು ಮರೆಯಲಿಲ್ಲ. ||೧೫||

ಮುಂದೆ ಮುಂದೆ ನಡೆದು ಬರುತ್ತಲಿದ್ದ ಮುನಿಗಳು ಈ ರಾಕ್ಷಸನನ್ನು ನೋಡಿ ದರು. ಹೆದರಿಕೆಯಿಂದ ದೇಹವಾದ್ಯಂತ ಗಡಗಡ ನಡುಗಿಹೋಯಿತು. ತಮ್ಮ ತಮ್ಮಲ್ಲೇ ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ಎಡವಿ ನೆಲಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದರು. ಮಯೂರೇಶ್ವರನನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ಬಹು ದೈನ್ಯದಿಂದ ಅಂಗಲಾಚಿ ಬೇಡತೊಡಗಿದರು.

ಮುನಯ ಉಚುಃ :—

ಮಯೂರೇಶ, ಮಹಾಭಾಗ ! ಕಥಂ ರಕ್ಷಸಿ ? ನೋಃಖಿರ್ಲಾಃ ||೧೭||

ಕ ಉವಾಚ :—

ಇತಿ ತದ್ವಚನಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ಪ್ರಾವದತ್ಸ ಗುಣೇಶ್ವರಃ

ಗುಣೇಶ ಉವಾಚ :—

ವಿದ್ಯಮಾನೇ ಶಿನೇ ಚಿಂತಾ ನ ಕಾರ್ಯಾ ಮುನಿಪುಂಗವಾಃ ! ||೧೮||

ಕ ಉವಾಚ :—

ಮಯೂರೇಶೋ ಹರಂ ಪ್ರಾಹ ನಮಸ್ಕೃತ್ಯ ತತಃ ಪುನಃ |

ಮುನಿಗಳು :—

ಮಹಾಭಾಗ, ಮಯೂರೇಶ್ವರ ! ಈ ವಿಪತ್ತಿನಿಂದ ನಮ್ಮನ್ನು ಹೇಗೆ ಪಾರು ಮಾಡುವೆಯಪ್ಪ ? ||೧೭||

ಬ್ರಹ್ಮಾ :—

ಮುನಿಗಳಾದ ಈ ದೀನ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಮಯೂರೇಶ್ವರನ ಮನಸ್ಸು ಕರಗಿ ಹೋಯಿತು. ಆಗ ಗಣಪತಿಯು ಭಯಗ್ರಸ್ತರಾದ ಋಷಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಈ ರೀತಿ ಮಾತನಾಡಿ ಆಶ್ವಾಸಿಸಿದನು.

ಗಣಪತಿ :—

ಮುನೀಶ್ವರರೇ ! ಸಕಲ ಚರಾಚರಗಳಿಗೂ ನಿಯಾಮಕನಾದ ಪರಮೇಶ್ವರನು ನಿಮ್ಮ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವಾಗ ನೀವೇಕೆ ಭಯಪಡುವಿರಿ ? ಕಾತುರಪಡ ಬೇಡಿರಿ. ನೀವು ಚಿಂತಿಸಬೇಕಾದುದಿಲ್ಲ. ||೧೮||

ಬ್ರಹ್ಮಾ :—

ಮಯೂರೇಶನು ಮುನೀಶ್ವರರಿಗೆ ಹೀಗೆಂದು ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸಿದ ಬಳಿಕ ತನ್ನ ಪೂಜ್ಯ ಜನಕ ; ಪುರಹರನ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಅವನನ್ನು ಕುರಿತು ಹೀಗೆ ನುಡಿದನು.

ದೇವ ಉವಾಚ :—

ಮಹಾಸೇನಾಯುತೋ ದೈತ್ಯೋ ನಾಮ್ನಾಸೌ ಕಮಲಾಸುರಃ ||೧೯||

ಯದಿ ತೇನುಗ್ರಹೋ ಮೇ ಸ್ಯಾದ್ಯದ್ಧಾ ಯಾಶು ವ್ರಜಾಮ್ಯಹಮ್ |

ಶಿವ ಉವಾಚ :—

ಸನ್ಯಗುಕ್ತಂ ತ್ವಯಾ ಪುತ್ರ ! ಹೃದಯಾನಂದನಂ ವಚಃ ||೨೦||

ದ್ವಾದಶಾಕ್ಷೋಹಿಣೀಸೇನಾಯುತೋಽಸೌ ದೈತ್ಯಪುಂಗವಃ |

ಏಕಾಕೀ ಕಥಮಾಯಾಸಿ ? ಸಪ್ತಕೋಟಿಗಣೈರ್ಯುತಃ ||೨೧||

ಗುಣೇಶಃ :—

ಭಗವತ್, ಲೋಕೇಶ್ವರ! ದೊಡ್ಡ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಸಂಗಡ ಕರೆದುಕೊಂಡು ನಮ್ಮೆದುರಿಗೆ ಬಂದು ನಿಂತಿರುವ ಈ ದೈತ್ಯನ ಹೆಸರು “ ಕಮಲಾಸುರ ” ||೧೯||

ನನ್ನ ಮೇಲೆ ನಿನ್ನ ಅನುಗ್ರಹವಿರುವುದಾದರೆ ಇದೋ, ಈಗಲೇ ನಾನು ಇವನೊಡನೆ ಯುದ್ಧವಾಡಲು ಹೊರಡುವೆನು.

ಪರಶಿವ :—

ಸು-ಪುತ್ರ ! ವೀರೋಚಿತವಾದ ನಿನ್ನ ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಬಹಳ ಹರ್ಷಗೊಂಡಿದೆ. ನೀನು ಸರಿಯಾಗಿಯೇ ಮಾತನ್ನಾಡಿರುವೆ. ||೨೦||

ಆದರೆ ಈ ದೈತ್ಯನ ಬೆಂಬಲವು ಎಷ್ಟಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಗಣಿಸಿ ನೋಡಿರುವೆಯೆ ? ಹೆನ್ನೆರಡು ಅಕ್ಷೌಹಿಣಿಯಷ್ಟು ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಇವನು ಸಂಗಡ ಕರೆದು ತಂದಿದ್ದಾನೆ. ಇಷ್ಟು ಸೈನಿಕರನ್ನು ಅಧೀನದಲ್ಲಿರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದರೆ ಈ ದೈತ್ಯನು ಸ್ವಯಂ ವೀರಾಗ್ರಣಿ ಎಂಬುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವೇ ಇಲ್ಲ. ಹೀಗಿರುವಾಗ ನೀನೊಬ್ಬನೇ ಇವನೊಡನೆ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ತೆರಳುವೆ ಎನ್ನುವಿಯಲ್ಲ ? ಇರಲಿ, ನಿನ್ನ ಸಂಗಡ ನಮ್ಮ ಈ ಏಳು ಕೋಟಿ ಪ್ರಮಥರೂ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಅವರನ್ನೂ ಕರೆದುಕೊಂಡು ||೨೧||

ಕಾಲಾನುರೂಪಾಸ್ತೇ ನೀರಾ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಾಶನತತ್ವರಾಃ |

ಮೇರೋರಧಿಕಮಾನಾಸ್ತೇ ಶಬ್ದತಃ ಶೃಂಗಸಾತಿನಃ ||೨೮||

ಪರಸ್ಪರಂ ನಿಜಘ್ನಾಸ್ತೇ ತುಮುಲೇ ಸಂಯುಗೇ ತತಃ |

ಅಂಧಕಾರೋ ಮಹಾನಾಸೀದ್ರಜಸಾಚ್ಛಾದಿತಾ ದಿಶಃ ||೨೯||

ನಿಸ್ತಯಂ ಚಕ್ರರೇ ದೈತ್ಯಾಃ

ದೈತ್ಯಾಃ ಊಚುಃ :—

ಇದಾನೀನುಯಮೇಕಲಃ |

ಅನೇಕತಾಂ ಕಥಂ ಯಾತಸ್ತಸ್ಮಾದೇಷ ಪರಃ ಪುನರ್ನಾ ||೩೦||

ಉಭಯಪಕ್ಷದ ಸೈನಿಕರೂ ಸಾಮಾನ್ಯರಾದವರಲ್ಲ. ಪ್ರಸಂಗಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ದೇಹಗಳನ್ನು ಮಾರ್ಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಷ್ಟು ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದವರು. ಮತ್ತು ಯಮನಂತಿರುವವರು. ಆವಶ್ಯಕವೆನಿಸಿದರೆ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರೂ ಇಡೀ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವನ್ನೇ ಏಕಾಪೋಶನವನ್ನಾಗಮಾಡಬಲ್ಲವರು. ಮೇರುಪರ್ವತಕ್ಕಿಂತಲೂ ಎತ್ತರವಾಗಿ ರತಕ್ಕವರು. ಒಮ್ಮೆ ಅವರು ಗರ್ಜಿಸಿದರೆಂದರೆ ಪರ್ವತಗಳ ಶಿಖರಗಳೆಲ್ಲ ಉರುಳುರುಳಿ ಬೀಳುವವು, ಅವರ ಧ್ವನಿ ಅಷ್ಟು ಮೃದು. ||೨೮||

ಯುದ್ಧವು ಆರಂಭವಾಯಿತು. ಪರಸ್ಪರರನ್ನು ಬಲವಾಗಿ ಪ್ರಹರಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ತುಮುಲಯುದ್ಧ ಆರಂಭವಾದೊಡನೆಯೇ ಎರಡು ಸೇನೆಗಳೂ ಬೆರತು ಹೋದವು, ಧೂಳಿ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಮುಸುಕಿ ಸೈನಿಕರಲ್ಲಿ ಸ್ವ-ಪರ ಭೇದಜ್ಞಾನವೇ ಉಂಟಾಗದಂತೆ ಮಾಡಿತು. ದಿಕ್ಕುಗಳು ಸಹ ಕಾಣದಂತಾದವು. ||೨೯||

ಎದುರಾಳಿಗಳ ಈ ಹುರುಪನ್ನೂ, ಯುದ್ಧಕೌಶಲವನ್ನೂ ನೋಡಿ ದೈತ್ಯರು ವಿಸ್ಮಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದರು. ಅವರ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಅಂತರಿಕ ಹೆದರಿಕೆ ಮೂಡಿತು. ಆಗ ಅವರು ತಮ್ಮಲ್ಲೇ ಹೀಗೆಂದು ಚಿಂತಿಸಿದರು.

ದೈತ್ಯರು :—

ಇದೇನೀ ಚಮತ್ಕಾರ ? ಈಗಿನ್ನೂ ನೋಡಿದ್ದೇವೆ. ಈ ಬಾಲಕನೊಬ್ಬನೇ ನಮ್ಮೆದುರು ನಿಂದಿದ್ದ ನಲ್ಲವೇ ? ಒಮ್ಮೆಲೇ ಇಷ್ಟು ಮಂದಿ ಸೈನಿಕರನ್ನು ಇವನು ಹೇಗೆ

ಭೂ-ಭಾರಂ ಹರ್ತುಕಾಮೋಽಯಮವತೀರ್ಣಃ ಶಿವಾಲಯೇ |

ಕ ಉನಾಚಃ :—

ಸೋಽಪಿ ದೀರ್ಘತರಂ ರೂಪಂ ದಧಾರ ಸಹಸಾ ವಿಭುಃ ||೩೦||

ದೃಷ್ಟ್ವಾ ದೀರ್ಘಂ ದೈತ್ಯರೂಪಂ ಯೋಗಮಾಯಾಸಮಾವೃತಃ |
ದಶಾಯುಧಧರೋ ದೇವೋ ದಶಹಸ್ತೋ ಮಹಾಬಲಃ ||೩೧||

ಮಯೂರೇಶಶ್ಚ ದೈತ್ಯಶ್ಚ ಯುದ್ಧಮಾನೌ ವಿರೇಜತುಃ |

ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ತಂದಿರಬಹುದು? ಹೊರಗಿನಿಂದ ಯಾರೂ ಬಂದಂತೆ ತೋರುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಬಾಲಕನು ತಾನೇ ಈ ಸೈನಿಕರ ಹಾಗೆ ಮಾರ್ಪಟ್ಟಿರಬಹುದೇ? ಹಾಗಿದ್ದರೆ ಇವನು ಪರಾಕ್ರಮ ಪುರುಷನೇ ಇರಬೇಕು. ಇಲ್ಲವಾಗಿದ್ದರೆ ಯಾರಿಗೆ ಇಂತಹ ಅತ್ಯದ್ಭುತ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿದ್ದೀತು? ||೩೦||

ಇವನು ಸರ್ವೇಶ್ವರ. ಇದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವೇ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಭೂ-ಭಾರವನ್ನು ಹರಣಮಾಡುವ ಸಲುವಾಗಿ ಆ ಭಗವಂತನು ಪರಶಿವನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಕೃತ ಶಿಶುವಿನಂತೆ ರೂಪಗೊಂಡು ಅವತರಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಬ್ರಹ್ಮಾ:—

ಇಷ್ಟನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸಿದ ಬಳಿಕ “ತಾನೂ ಒಮ್ಮೆ ತನ್ನ ಮಾಯಾಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಬೀರಿ ‘ನೋಡೋಣ’ವೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿ ಅತಿ ದೀರ್ಘತರವಾದ ರೂಪವನ್ನು ದೈತ್ಯನು ಧರಿಸಿ ನಿಂತನು. ವಿಭು, ಗಣಪತಿಯು ಕಮಲಾಸುರನು ಮಾರ್ಪಡಿಸಿಕೊಂಡ ಸು-ದೀರ್ಘದೇಹವನ್ನು ಕಂಡು ತಾನೂ ಯೋಗಮಾಯಾ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ನಿಂದನು. ದೇವನು ಆಗ ಧರಿಸಿದ ರೂಪವನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವೆನು ಕೇಳು. ದಶಬಾಹು ಗಳಲ್ಲಿ ದಶವಿದ ನಿಶಿತಾಯುಧಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದನು. ಮಹಾಬಲಿಷ್ಠನೂ, ಅದ್ಭುತಾ ಕಾರವೂ ಉಳ್ಳದ್ದು ದೇವನು ಧರಿಸಿದ ಆ ದೇಹ. ||೩೧||

ಮಯೂರೇಶ್ವರ, ದೈತ್ಯರಾಜ ; ಕಮಲಾಸುರ ಇವರಿಬ್ಬರೂ ಕಲಿತನದಿಂದ

ನಾನಾಶಸ್ತ್ರಪ್ರಹರಣೈರ್ನಾನಾಯುದ್ಧವಿಶಾರದೈಃ

||೩೩||

ವ್ಯಸ್ತಾವ್ಯಸ್ತಮಯುದ್ಧಂತ ಗಣಾ ಸೇನಾಚರಾಶ್ಚ ತೇ |

ಮುಷ್ಟಿಪ್ರಹಾರೈರ್ದಂತ್ಯೈಶ್ಚ ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರೈರಿತರೇತರಮ್

||೩೪||

ಕೇಷಾಂಚಿನ್ಮಸ್ತಕಾ ಭಗ್ನಾ ಅಪರೇಷಾಂ ಮುಖಾನಿ ಚ |

ಜಾನುಜಂಘಾವಿರಹಿತಾ ನಿಪೇತುರಪರೇ ರಣೇ

||೩೫||

ಗರ್ಜಯಂತೋ ದಶ ದಿಶಃ ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರಘಾತನಿಃಸ್ವನೈಃ |

ಕಾದಾಡತೊಡಗಿದರು. ಇವರಿಬ್ಬರ ಮುಖದ ಮೇಲೂ ನೀರಶ್ರೀ ರಾರಾಜಿಸುತ್ತ ಲಿದ್ದಿತು. ಯಾರೊಬ್ಬರೂ ಹಿಂಜರಿಯತಕ್ಕವರಲ್ಲ. ಇವರು ಪ್ರಯೋಗಿಸುತ್ತಲಿದ್ದ ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರಗಳು ವಿವಿಧವಾಗಿದ್ದವು. ಯುದ್ಧವಿಶಾರದರಾದ ನೀರರಿಬ್ಬರೂ ತಮ್ಮ ಚಾತುರ್ಯವನ್ನು ಬಗೆಬಗೆಯಿಂದ ತೋರಿಸುತ್ತ ಎದುರಾಳಿಗಳನ್ನು ಚಕಿತರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಲಿದ್ದರು. ||೩೩||

ಅತ್ತಕಡೆ ಪ್ರಮಥಗಣಗಳು, ದೈತ್ಯನ ಸೈನಿಕರು ಪರಸ್ಪರ ಹೋರಾಡುತ್ತಲಿದ್ದ ರಷ್ಟೇ? ಅವರಾರಲ್ಲೂ ನೀತಿನಿಯಮಗಳುಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದಂತೆಲ್ಲ ಹೊಡೆದಾಡಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ಶಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಬೇಕಾದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮುಷ್ಟಿಗಳಿಂದ ಗುದ್ದುವರು. ಬಾಣಗಳನ್ನು ಬಿಡಬೇಕಾದಾಗ ತಮ್ಮ ಹಲ್ಲು ಉಗುರುಗಳಿಂದ ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ಕಚ್ಚಿ ಪರಚುವರು. ಮಲ್ಲಯುದ್ಧಕ್ಕಾಗಿ ಬಂದವರ ಮೇಲೆ ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸುವರು. ಅಂತೂ ಯಾರೂ ಹಿಂಜರಿಯದೆ ಕಾದಾಡುತ್ತಲಿದ್ದರು. ||೩೪||

ಕೆಲವರ ತಲೆ ಬುರುಡೆಗಳು ಒಡೆದುಹೋದವು. ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರ ಮುಖಗಳು ಜಜ್ಜಿಹೋಗಿ 'ಇವರಾರೆಂಬುದು ಸಹ ತಿಳಿಯದಂತಾಯಿತು. ಕೈ-ಕಾಲು ಮಂಡಿ ತೊಡೆಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡವರನ್ನೇಕರು ಅತ್ತಿತ್ತ ಸುಳಿದಾಡಲಾರದೇ ರಣರಂಗದಲ್ಲೇ ಬಿದ್ದು ಹೊರಳಾಡಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ||೩೫||

ಶಸ್ತ್ರಪ್ರಯೋಗಗಳಿಂದಂಟಾದ ಖಣಲ್ ಶಬ್ದ, ಬಾಣಗಳ ಸುಂಯ್ ಗುಟ್ಟು

ಸ್ವಾಮಿಸ್ವನಾಮತೋ ಜಘ್ನುರಂಧಕಾರೇ ರಜಸ್ಕೃತೇ

||೩೬||

ಕಬಂಧಾ ಮಾರಯಂಸ್ತತ್ರ ಪರಾ ಸ್ವಾನಸಿ ಸಮ್ನುಖಮ್ |

ದೈತ್ಯಸೇನಾಚರಾ ಭಗ್ನಾ ದೈತ್ಯಮೇವಾನ್ವಯುಸ್ತದಾ

||೩೭||

ಅಸಂಖ್ಯಾತಾನ್ಮೃತಾಃ ಪ್ರಾಹುಃ ನದ್ಯಸ್ತು ರಕ್ತಸಂಭವಾಃ |

ವಿಕೆ, ಮುಸಲ ತೋಮರಗಳ 'ಧಡಧಡ' ಹೊಡೆತ, ವೀರರು ನಡು-ನಡುವೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಸಿಂಹನಾದಗಳಿಂದ ದಿಕ್ಕುಗಳೆಲ್ಲ ಪ್ರತಿಧ್ವನಿಗೈಯ್ಯುವಂತಾದವು. "ಇದೋ ಇಂತಹ ವೀರನ ಹೊಡೆತವನ್ನು ತಡೆದುಕೋ", "ನಮ್ಮ ಸ್ವಾಮಿಯು ಯಾರೆಂದು ತಿಳಿದಿ?" ಎಂಬ ವೀರವಾದಗಳು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಯೋಧನ ಮುಖದಿಂದಲೂ ನಿರರ್ಗಳವಾಗಿ ಬರುತ್ತಲಿದ್ದವು. ತಾವು ಹೊಡೆಯುವ ಪ್ರಸಂಗ ಒದಗಿದಾಗ ಯೋಧರು ಬಹಳ ಉತ್ಸಾಹಗೊಳ್ಳುತ್ತಲಿದ್ದರು. ಯೋಧರ ಓಡಾಟ-ಹಾರಾಟಗಳಲ್ಲಿ ಭೂಮಿಯ ಧೂಳಿಯೆಲ್ಲವೂ ಯುದ್ಧರಂಗವನ್ನು ಮುಸುಕಿ ಅಂಧಕಾರವನ್ನು ಬೀರಿತು. ||೩೬||

ಸ್ವ-ಪರಭೇದಜ್ಞಾನ ಶೂನ್ಯಗಳಾದ ರುಂಡವಿಲ್ಲದ ಮುಂಡೆಗಳು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಕೈಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ಶಸ್ತ್ರಗಳಿಂದ ಸಮಾಪಕ್ಕೆ ಬಂದವರನ್ನೆಲ್ಲ ಹೊಡೆದು ಕೆಡಹುತ್ತಲಿದ್ದವು, ಯುದ್ಧದ ಬಿರುಸು ಬಿಸಿಯಾಗುವ ವೇಳೆಗೆ ಪ್ರಮಥರ ಕೈಯೇ ಮೇಲಾದುದರಿಂದ ದೈತ್ಯನ ಸೈನಿಕರೆಲ್ಲ ಭಂಗಹೊಂದಿ ರಣರಂಗದಲ್ಲಿ ನಂದಿರಲಾರದೇ ತಮ್ಮ ಪ್ರಭು ಕಮಲಾಸುರನಿದ್ದಲ್ಲಿಗೆ ಓಡಿ ನಡೆದು ಅವನಿಗೆ ಶರಣುಹೋದರು. ||೩೭||

ಲೆಖ್ವಿಲ್ಲದಷ್ಟು ತಮ್ಮ ಸಹೋದ್ಯೋಗಿಗಳು ಮೃತರಾದದನ್ನೂ, ಅವರ ದೇಹಗಳಿಂದ ರಕ್ತವು ಪ್ರವಾಹರೂಪವಾಗಿ ಹರಿದುದನ್ನೂ ಮತ್ತಿಷ್ಟು ಭಯಾನಕವಾಗಿ ನಂತೆ ತಮ್ಮ ಅರಸನ ಎದುರಿಗೆ ವರ್ಣಿಸಿ ಹೇಳಿದರು. ಯುದ್ಧೋನ್ಮತ್ತನಾಗಿದ್ದ ಕಮಲಾಸುರನು ತಮ್ಮ ಸೇನೆಯು ಭಂಗ ಹೊಂದಿದ್ದನ್ನು ದೂತರ ಮುಖದಿಂದ ಕೇಳಿ ಮತ್ತಿಷ್ಟು ರೋಚಿಗಿದ್ದನು. ಮತ್ತು ತನ್ನ ಪಾಡಿಗೆ ತಾನು ಹೀಗೆಂದು ಮಾತನಾಡುತ್ತ ಆಕ್ರೋಶಿಸಿದನು.

ದೈತ್ಯ ಉನಾಚ :—

ಇಂದ್ರಾದಯೋ ಲೋಕಪಾಲಾ ಬ್ರಹ್ಮಾದ್ಯಾ ದೇವತಾಗಣಾಃ ||೩೮||

ನಿರ್ಜಿತಾ ಯೇನ ತೇನೇಹ ಕೋ ಯುದ್ಧಂ ಕರ್ತುಮುತ್ಸಹೇತ್ |
ಭೂ-ಗೋಲಂ ನ್ಯುಬ್ಜತಾಂ ನೇತುಂ ಕೋನ್ಯಃ ಶಕ್ತೋ ಭವಿಷ್ಯತಿ? ||೩೯||

ಕ ಉನಾಚ :—

ಇತ್ಯುಕ್ತ್ವಾಂಧೋಲಯಾಮಾಸ ಶಸ್ತ್ರಾಂಧೋಲನತೋ ಜಗತ್ |
ಕ್ರೋಧಸಂರಕ್ತನಯನೋ ಮಾರಯಾಮಾಸ ದೈತ್ಯರಾಟ್ ||೪೦||

ಮಯೂರೇಶಗರ್ಜಾ ಸರ್ವಾನ್ನಾನಾವಾಹನಹೇತಿಕಾ |

ಕಮಲಾಸುರ :—

ಇಂದ್ರಾದ್ಯಷ್ಟ ದಿಕ್ಪಾಲಕರಾಗಲಿ, ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ದೇವತಾಗಣಗಳಾಗಲಿ ||೪೧||

ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ನನ್ನೆದುರು ನಿಲ್ಲಲಾರದೆ ಪರಾಜಿತರಾಗಿ ಓಡಿ ಹೋಗಿರುವರು.
ಇಂತಹ ವೀರಾಗ್ರಣಿಯೊಡನೆ ಯುದ್ಧಮಾಡಲು ಯಾರಿಗೆ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿದೆ?
ಹುಂಬತನದಿಂದ ನನ್ನೊಡನೆ ಹೋರಾಡಿ ಸಾಯಲು ಯಾವನು ಉತ್ಸಾಹಗೊಂಡಾನು?
ಅಖಂಡವಾದೀ ಭೂಗೋಳವನ್ನು ಮುಷ್ಟಿಯಿಂದ ಹಿಡಿದೇನೆಂದು ಹೇಳುವಷ್ಟು
ಸಾಹಸಿಗನು ನನ್ನನ್ನು ಹೊರೆತು ಬೇರಾವನಿರುವನು? ||೪೨||

ಬ್ರಹ್ಮಾ :—

ಎಂದು ಒಮ್ಮೆ ಬಲವಾಗಿ ಬಡಬಡಿಸಿ ತನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿದ್ದ ಶಸ್ತ್ರವನ್ನು ಗರಗರ
ತಿರುಗಿಸಿ ಝುಝುಪಿಸಿದನು. ಇದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಇಡೀ ಜಗತ್ತೇ ಹೊಯ್ದಾಡಿ
ಹೋಯಿತು. ಕೋಪಾತಿರೇಕದಿಂದ ಕಮಲಾಸುರನ ಕಣ್ಣುಗಳು ನಿಗನಿಗಿ ಕೆಂಡ
ದಂತೆ ಕೆಂಪಾಗಿ ಹೊಳೆಯಲಾರಂಭಿಸಿದವು. ಖಡ್ಗವನ್ನು ಎತ್ತಿಹಿಡಿದು ಶತ್ರುಸೈನ್ಯ
ವನ್ನು ಸದೆಬಡಿಯಲು ತಾನೇ ಮುನ್ನುಗ್ಗಿ ಅನೇಕ ಸೈನಿಕರನ್ನು ಹೊಡೆದು
ಕೊಂದನು. ||೪೩||

ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದ ಶತ್ರು ಸೈನಿಕನನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದನು. ಕೆಲವರ ತಲೆ

ಶಿರಃ ಪಾದಾರ್ಕೈಶೀಹಸ್ತಾ ಭಿತ್ವಾಪಾತಯದಾಹನೇ ||೪೧||

ಉತ್ಕರ್ಷಂ ತಸ್ಯ ತಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಮಯೂರೇಶೋ ಯಯೌ ಪುರಃ |
ಸ್ವರ್ಗಂ ಚ ಗರ್ಜಯ ವೈಮದಶ ಶಸ್ತ್ರೈರ್ದಿಷ್ಟೋಹನತ್ ||೪೨||

ಅಸಂಖ್ಯಾತಾ ಹತಾ ದೈತ್ಯಾ ಮುಕ್ತಿಂ ಪ್ರಾಪುಃ ಸು-ದುರ್ಲಭಮ್ ||೪೩||

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಗಣೇಶಪುರಾಣೇ ಉತ್ತರಖಂಡೇ ‘ಕಮಲಾಸುರಸೇನಾವಧ
ವರ್ಣನಂ’ ನಾನು ಏಕಶತತಮೋಧ್ಯಾಯಃ ಸಮಾಪ್ತಃ

ಗಳನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿದನು. ಕೆಲವರ ಕಾಲುಗಳನ್ನು ಮುರಿದನು. ಮತ್ತೆ ಕೆಲವು
ಸೈನಿಕರ ಕೈಗಳನ್ನು ತುಂಡರಿಸಿ ಅವನ್ನೂ, ಅವರು ಧರಿಸಿದ್ದ ಆಯುಧಗಳನ್ನೂ ದೂರ
ದೂರ ಬಿಸುಟನು. ಯೋಧರನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಜಿಲ್ಲುವಾಗ ಕಮಲಾಸುರನು ತೋರಿಸಿದ
ಅಸಹನೆ ಕಲಿತನ ಇವು ವರ್ಣನಾತೀತವಾಗಿದ್ದವು. ||೪೧||

ಬರಬರುತ್ತ ಪ್ರಮಥರ ಗುಂಪು ಬರಿದಾಗತೊಡಗಿತು. ಶತ್ರುಸೈನ್ಯವು ಕರಗಿ
ದಂತೆಲ್ಲ ಕಮಲಾಸುರನ ಹುಮ್ಮಸ್ಸು ಸಿಂಹಗರ್ಜನೆಗಳು ಹೆಚ್ಚಾದವು. ಶತ್ರುವಿನ ಈ
ಬಗೆಯ ಉತ್ಕರ್ಷವನ್ನು ನೋಡಿ ಸಹಿಸಲಾರದೇ ಮಯೂರೇಶನು ಅವೇಶಗೊಂಡು
ತಾನೇ ಮುನ್ನುಗ್ಗಿ ಬಂದನು. ಬರುವಾಗ ಪದೇ ಪದೇ ಗರ್ಜಿಸುತ್ತಲೇ ಇದ್ದನು.
ಈ ಧ್ವನಿಯು ಸ್ವರ್ಲೋಕವನ್ನು ಸಹ ಗಡಗಡ ನಡುಗಿಸಿತು. ಹತ್ತು ದಿಕ್ಕುಗಳೂ
ಪ್ರತಿಧ್ವನಿಗೈದವು. ದೇವನು ತನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿದ್ದ ಆಯುಧಗಳಿಂದ ರಾಕ್ಷಸನ
ಸೈನ್ಯವನ್ನು ತಡೆ ಇಲ್ಲದೇ ಸವರಲಾರಂಭಿಸಿದನು. ||೪೨||

ಈ ಹೊಡೆತವನ್ನು ತಿಂದ ಮೇಲೆ ದೈತ್ಯ ಸೈನಿಕರು ಜೀವಿಸಿರಬಲ್ಲರೇ? ಎಲ್ಲರೂ
ಮೃತಿಯನ್ನೈದಿದರು. ಮೃತಿಯನ್ನೈದಿದ ವೀರರೆಲ್ಲರೂ ದೈವಾನುಗ್ರಹದಿಂದ ಅತಿ
ದುರ್ಲಭವಾದ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದರು. ಅವರು ಮತ್ತಾರೊಡನೆಯಾದರೂ
ಹೋರಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ ಮೃತಿಯನ್ನೈದಿದ್ದರೆ ಈ ಭಾಗ್ಯ ಅವರ ಪಾಲಿಗೆ ಬರುತ್ತ
ಲಿರಲಿಲ್ಲ. “ ಹರಿಹರತಿ ಪಾಪಾನಿ ದುಷ್ಟಚಿತ್ತೈರಪಿ ಸ್ತೃತಃ | ಅನಿಚ್ಛಯಾಪಿ
ಸಂಸ್ಪೃಷ್ಟೋ ದಹತ್ಯೇವ ಹಿ ಪವಕಃ ” ||೪೩||

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಶ್ರೀ ಗಣೇಶ ಪುರಾಣ ಉತ್ತರಖಂಡದಲ್ಲಿ “ ಕಮಲಾಸುರ ಸೇನಾವಧಿಯ
ವರ್ಣನೆ ” ಎಂಬಲ್ಲಿಗೆ ನೂರ ಒಂದನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯಾನುವಾದವು
ಸಂಪೂರ್ಣವಾಯಿತು.

॥ ಶ್ರೀ ಗಣೇಶಾಯ ನಮಃ ॥

ಅಥ ದ್ವೈಧಿಕ ಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ

ಕ ಉವಾಚ :-

ವಿನಷ್ಟೇ ಬಹುಧಾ ಸೈನ್ಯೇ ರುರೋಹಾಶ್ಚಂ ಸ ದೈತ್ಯರಾಟ್ |
ಖಡ್ಗಸಾಣೀರ್ಯೈ ಯೋದ್ಧಂ ಮಯೂರೇಶಂ ರುಷಾನ್ವಿತಃ ||೧||

ತಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ತು ಮಯೂರೇಶೋ ರುರೋಹ ಸ್ವಂ ಶಿಖಂಡಿನಮ್ |
ತಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಶೀಘ್ರಮಾಯಾಂತಂ ಪನ್ನಗಾಸ್ತ್ರಂ ಸ ದೈತ್ಯರಾಟ್ ||೨||

॥ ಶ್ರೀ ಗಣೇಶಾಯ ನಮಃ ॥

೧೦೨ ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

ಬ್ರಹ್ಮಾ :-

ವತ್ಸ, ವ್ಯಾಸ! ಮುಂದಿನ ಸನ್ನಿವೇಶವನ್ನು ಕೇಳು. ತನ್ನ ಸೈನ್ಯವು ಬಹು ಬಗೆಯಿಂದ ನಾಶಹೊಂದಿದುದನ್ನು ಗಮನಿಸಿ ರಾಕ್ಷಸರಾಜನು ಬಹಳ ಖತಿಗೊಂಡನು. ಇನ್ನು ವಿಲಂಬಿಸುವುದು ಸರ್ವಥಾ ಸಮಂಜಸವಲ್ಲವೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ ತನ್ನ ಕುದುರೆಯನ್ನೇರಿ ಖಡ್ಗವನ್ನು ಕೈಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಮಯೂರೇಶನೊಡನೆ ಯುದ್ಧಮಾಡಲು ಮುನ್ನುಗ್ಗಿ ಬಂದನು. ||೧||

ಕಮಲಾಸುರನು ಅಶ್ವಾರೋಹಿಯಾಗಿ ಬರುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ದೇವನು ತಾನೂ ತನ್ನ ವಾಹನವಾದ ಶಿಖಂಡಿಯನ್ನೇರಿ ಕುಳಿತು ಎದುರಾಳಿಯನ್ನೆದುರಿಸಲು ಸಿದ್ಧನಾಗಿ ನಿಂತನು, ಪ್ರತಿದ್ವಂದ್ವಿಯೂ ಸನ್ನಾಹಗೊಂಡುದನ್ನು ನೋಡಿ ಕಮಲಾಸುರನು ತನ್ನ ಬಿಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ನಿಶಿತವಾದ ಬಾಣವನ್ನು ಹೂಡಿ ಅದನ್ನು ಸರ್ಪಮಂತ್ರದಿಂದ ಅಭಿಮಂತ್ರಿಸಿ ಮಯೂರೇಶನ ಸೇನೆಯ ಮೇಲೆ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದನು. ||೨||

ಜಪ್ತಾ ಮಂತ್ರಂ ಚ ಶತಧಾ ಭಾರ್ಗವಾದಿಷ್ಟನಾದರಾತ್ |

ಸಸರ್ಜ ಪನ್ನಗಾಸ್ತ್ರಂ ತತ್ತೇಜಸಾ ಜಜ್ವಲುರ್ದಿಶಃ ||೩||

ಸರ್ಪಸೈನ್ಯೈರವೇಷ್ಟ್ಯಂತ ದೇವಸೇನಾಚರಾ ನರಾಃ |

ಮೃತಾಃ ಕೇಚಿದ್ಗತಾಃ ಕೇಚಿತ್ಪತಿತಾಶ್ಚಾಪರೇವನೌ ||೪||

ನನಂದ ದೇವಸ್ತಂ ದೈತ್ಯಮತಿವೀರ್ಯಪರಾಕ್ರಮಮ್ |

ಆಯಾ ಅಸ್ತ್ರಗಳ ಅಭಿಮಾನಿ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿ ಆಯಾ ದೇವತೆಯು ಆಯಾ ಅಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಬಂದು ನೆಲೆಸಿ ಇಷ್ಟಾರ್ಥವನ್ನು ನಡೆಸಿಕೊಡುವಂತೆ ಮಾಡಬಲ್ಲ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಕಮಲಾಸುರನಿಗೆ ಸ್ವತಃ ಶುಕ್ರಾಚಾರ್ಯರೇ ಉಪದೇಶಿಸಿದ್ದರು. ಆ ಮಂತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತೋಪಯೋಗಿಯಾದ ಸರ್ಪಮಂತ್ರವನ್ನು ರಾಕ್ಷಸನು ಅದರ ಭಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಒಂದು ನೂರು ಸಲ ಜಪಿಸಿ ಆ ಬಾಣವನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದನು. ಕಮಲಾಸುರನು ಜಾತ್ಯಾ ರಾಕ್ಷಸನಾಗಿದ್ದರೂ ಅಸ್ತ್ರವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಅಭ್ಯಸಿಸುವಾಗ ಬಹಳ ನಿಷ್ಠೆಯಿಂದಲೇ ಅವನ್ನು ಪಠಿಸಿ ದೇವತಾನುಗ್ರಹದಿಂದ ಸ್ವಾರ್ಥಿನಪಡಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಅಂತೆಯೇ ಆ ಅಸ್ತ್ರಗಳು ಮಂತ್ರಪೂತವಾಗಿ ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುತ್ತ ದಶದಿಕ್ಕುಗಳನ್ನೂ ಸುಡಲಾರಂಭಿಸಿದವು. ||೩||

ರಾಕ್ಷಸನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದ ಪನ್ನಗಾಸ್ತ್ರವು ದೊಡ್ಡದಾದ ಒಂದು ಸರ್ಪಸೈನ್ಯವನ್ನೇ ಸೃಜಿಸಿತು. ಇದರಿಂದ ಪ್ರಮಥಗಣಗಳೆಲ್ಲ ಆವೃತವಾಗಿ ಅಸಹನೀಯ ಯಾತನೆಗೆ ಗುರಿಯಾದವು. ಸರ್ಪಗಳ ಕಡಿತದಿಂದ ಕೆಲವು ಮಂದಿ ಪ್ರಮಥರು ಮೃತರಾದರು. ಕೆಲವರು ರಣರಂಗದಿಂದ ಓಡಿಯೇ ಹೋದರು. ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರಂತೂ ಓಡಲಿಕ್ಕೂ ಕೈಲಾಗದವರಾಗಿ ನೆಲದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಬಿಟ್ಟರು. ||೪||

ಕ್ಷಣಮಾತ್ರದಲ್ಲೇ ತನ್ನ ಸೇನೆಯನ್ನೆಲ್ಲ ಕ್ಷೋಭಗೊಳಿಸುವಷ್ಟು ಶತ್ರು ಸಮರ್ಥನಾಗಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ದೇವನು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಆನಂದಿತನಾದನು. ಶೂರರ ಲಕ್ಷಣವೇ ಇದು. ಈ ಹರ್ಷವನ್ನು ಅಂತರಂಗದಲ್ಲೇ ಬಚ್ಚಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲಾರದೇ ಬಾಯಿಯಿಂದಲೂ ಹೀಗೆಂದು ಆಡಿ ಪ್ರಶಂಸಿಸಿದನು.

ಮಯೂರೇಶ ಉವಾಚ :-

ಸಾಧು ಯುದ್ಧೈಃ ಸಿದ್ಧೈಃ ದೈತ್ಯೇಂದ್ರ ! ನೇದ್ಯಶಃ ಕೋಽಪಿ ವೀಕ್ಷಿತಃ ||೫||

ಕ ಉವಾಚ :-

ಏವಮುಕ್ತ್ವಾ ರಿಪುಂ ದೇವೋ ಗಾರುಡಾಸ್ತ್ರಮನಾಸ್ಯಜತ್ |

ತತಃ ಪಲಾಯಿತಾಃ ಸರ್ಪಾಃ ಪ್ರೋತ್ತಿಷ್ಠಂಶ್ಚ ಚಮೂಚರಾಃ ||೬||

ಚಕ್ರಾಸ್ತ್ರಮಸ್ಯಜದ್ದೇವೋ ದೈತ್ಯಸೇನಾನಿಬರ್ಹಣಮ್ |

ತೇನ ಕೇಚಿನ್ಮೃತಾ ದೈತ್ಯಾಃ ಕೇಚಿಚ್ಛಿನ್ನಾಂಘ್ರಿಮಸ್ತಕಾಃ ||೭||

ಗಣಪತಿ :-

ರಾಕ್ಷಸರಾಜ ! ನಿನ್ನಂತಹ ಪರಾಕ್ರಮಿಯಾದ ಯೋಧನನ್ನು ಇದುವರೆಗೂ ನಾನೆಲ್ಲಿಯೂ ನೋಡಿರುವುದಿಲ್ಲ. ನೀನು ಬಹಳ ಹಿರಿತನವಾಗಿ ಹೋರಾಡುತ್ತಿರುವಿ. ಭಲೆ, ನನಗೆ ಬಹಳ ಹರ್ಷ ಉಂಟಾಗಿದೆ. ||೫||

ಬ್ರಹ್ಮಾ :-

ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ತಾನೊಂದು ಬಾಣವನ್ನು ಬಿಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ ಹೂಡಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಸರ್ಪವಿದ್ದೇಷಿಯಾದ ಗರುತ್ಮಂತನ ಶಕ್ತಿ-ಸಾಹಸಗಳು ಸಂಕ್ರಾಂತಿಗೊಳ್ಳುವಂತಹ ಮೂಲಮಂತ್ರವನ್ನು ಜಪಿಸಿ, ರಾಕ್ಷಸನ ಮೇಲೆ ಅದನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದನು. ಕಮಲಾಸುರನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದ ಸರ್ಪಾಸ್ತ್ರದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿ ಬಂದ ಬಗೆಬಗೆಯ ಸರ್ಪಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ದೇವನು ಬಿಟ್ಟು ಈ ಗಾರುಡಾಸ್ತ್ರವು ಧ್ವಂಸಗೊಳಿಸಿಬಿಟ್ಟಿತು. ಅಸ್ತ್ರದ ಅಘಾತಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕದೆ ನುಣುಚಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಹಾವುಗಳೆಲ್ಲ ಬಿಲ ಸಿಕ್ಕಿದಲ್ಲಿಲ್ಲ ಓಡುತ್ತ ಹೋಗಿ ಸೇರಿಕೊಂಡವು. ಸರ್ಪಗಳ ಹಿಡಿತ ತಪ್ಪಿದೊಡನೆಯೇ ವಿಷವೇಗದಿಂದ ಬಿಂದು ಬಳಲಿ ಹೋಗಿದ್ದ ಪ್ರಮಥರೆಲ್ಲ ಮತ್ತೆ ಎದ್ದು ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ||೬||

ಸುದರ್ಶನದಂತೆ ಸುತ್ತಲೂ ಭ್ರಮಿಸುತ್ತ ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ತುಂಡರಿಸಬಲ್ಲ ಒಂದು ಅಸ್ತ್ರವನ್ನು ಮಂತ್ರಶಕ್ತಿಯಿಂದ ನಿರ್ಮಿಸಿ, ಅದನ್ನು ಗಣಪತಿಯು ದೈತ್ಯಸೇನೆಯ ಮೇಲೆ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದನು. ಆ ಅಸ್ತ್ರದ ಅಲಗುಗಳಿಗೆ ಸಿಲುಕಿದ ದೈತ್ಯರನೇಕರ ಶಿರಸ್ಸುಗಳು ಕತ್ತರಿಸಿ ನೆಲಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದವು. ಕೆಲವರು ಕೈ-ತಲೆಚಿವ್ವುಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡರು.

||೭||

ವಿಭಿನ್ನ ಜಾನು-ಜಂಘಾಶ್ಚ ಭಿನ್ನ ಗುಲ್ಫಾಃ ಪರೇಪರ್ತಃ |

ಗರ್ಜಂತಿ “ ಧಾವ, ಧಾವೇ”ತಿ “ ಸಿತರ್ಮಾತಃ ಸುತೇ”ತಿ ಚ ||೮||

ಮುಕ್ತಿಂ ಯಾಂತಿ ಮಯೂರೇಶಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಪ್ರಾಣಾ ಜಹುಶ್ಚ ಯೇ |

ಏವಂ ಸೇನಾ ನಿರಸ್ತಾಸ್ಯ ತತೋ ದೈತ್ಯೋ ರುಷಾದ್ರವತ್ ||೯||

ಖಡ್ಗಸಾಣೇ ರುಷಾ ಗರ್ಜಾ ವೇಗೇನಾಯಾದ್ಗಜಾನನಮ್ |

ತಥಾವಿಧಂ ರಿಪುಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಪರಶುಂ ಜಗೃಹೇ ವಿಭುಃ ||೧೦||

ಜಾನು, ಜಂಘಾ ಪ್ರದೇಶಗಳು ಕತ್ತರಿಸಿಹೋದಾಗ ಗೋಳಾಡುತ್ತ ಕೆಳಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದವರೆಷ್ಟೋ ಜನರು. ಗುಲ್ಫಗಳನ್ನು ಮುರಿದುಕೊಂಡವರು ನಿಂದಿರಲಾರದೇ ಕುಕ್ಕರಿಸಿದರು. “ ಓಡಿ, ನಿಲ್ಲಬೇಡಿ ” ಎಂತಲೂ, “ ಅಪ್ಪ, ಅಮ್ಮ, ಮಗುವೇ ” ಎಂತಲೂ ಆಕ್ರಂದಿಸುವವರು ಗಣನೆಗೇ ಸಿಕ್ಕುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ||೮||

ಭಗವಾ ಮಯೂರೇಶನನ್ನು ಕಣ್ಣು ತುಂಬ ನೋಡಿ ಅವನ ಹೊಡೆತಕ್ಕೆ ಸಿಲುಕಿ ಸತ್ತವರೆಲ್ಲ ಮುಕ್ತಿ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದರು. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಕಮಲಾ ಸುರನ ಸೇನೆಯು ಚಲ್ಲಾಪಿಲ್ಲಿಯಾಗಿ ಹೋಯಿತು. ಇದನ್ನು ನೋಡಿದ ಕೂಡಲೇ ರಾಕ್ಷಸೇಶ್ವರನಿಗೆ ಮಿತಿಮಾರಿ ಕೋಪ ಉಂಟಾಯಿತು. ಓಡೋಡುತ್ತ ಮುಂದೆ ಬಂದನು. ||೯||

ತನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿದ್ದ ನೀಳವೂ ನಿಶಿತವೂ ಆದ ಚಂದ್ರಹಾಸವನ್ನು ಹಿಡಿದು ಚಿತ್ರ ವಿಚಿತ್ರವಾಗಿ ತಿರುಗಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದನು. ಕೋಪವು ಕ್ಷಣಕ್ಷಣಕ್ಕೂ ವೃದ್ಧಿಯಾಗುತ್ತಲೇ ಇದ್ದುದರಿಂದ ಪದೇ ಪದೇ ಘಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಗರ್ಜಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಧಾವಿಸುತ್ತ ಬಂದ ದೈತ್ಯನು ಗಜಾನನನನ್ನು ಎದುರಿಸಿದನು. ತನ್ನ ಶತ್ರು ಅತಿ ಸಾಹಸದಿಂದ ತನ್ನನ್ನು ಅತಿಕ್ರಮಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಬಂದುದನ್ನು ಕಂಡು ವಿಭು, ಗಣಪತಿಯು ತನ್ನ ಆಯುಧಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾದ ಖಂಡಸರಶುವನ್ನು ಕೈಯಿಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡನು. ||೧೦||

ಯಯೌ ದೈತ್ಯಂ ಮಹಾವೇಗಮಸೃಜತ್ಪರಶುಂ ಚ ತಮ್ |

ಸ ದಹಂಸ್ತೇಜಸಾ ವ್ಯೋಮ ದಿಶಃ ಪಕ್ಷಿಗಣಾನಪಿ ||೧೦||

ಅಚ್ಛಿನದ್ವೈತ್ಯಹಸ್ತಂ ಚ ಖಡ್ಗಂ ಚ ಶತಧಾ ಜವಾತ್ |

ಸ ಚಾವಂ ಸಹಸಾ ಗೃಹ್ಯ ಸಜ್ಜಂ ಕೃತ್ವಾ ಶರಾ ಬಹೂ ||೧೧||

ಅಸಂಖ್ಯಾರ್ಥಾ ಬಲಾದ್ವಿದ್ವೈ ಭಾದಯಾಮಾಸ ಸೈನಿಕಾಃ |

ಗಗನಂ ಚ ದಿಶಃ ಸರ್ವಾ ಜಗರ್ಜ ಘನನಿಃಸ್ವನಃ ||೧೨||

ಶತ್ರುವಿನ ಮೇಲೆ ನುಗ್ಗಿಹೋಗಿ ಅದನ್ನು ಅವನ ಮೇಲೆ ರಭಸದಿಂದ ಎಸೆದನು. ದೇವನ ಹಸ್ತದಲ್ಲಿದ್ದ ಪರಶು ಸಾಮಾನ್ಯವಾದುದಲ್ಲ. ಅದರ ಹೊಳವು ಎಲ್ಲರ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನೂ ಕುಕ್ಕುವಂತಹದು. ಅದರ ಶೈಕ್ಷಣ್ಯವೂ ಸಹ ಅತ್ಯಮೋಘವಾದುದು. ಅದು ತನ್ನ ತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದ ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಬಯಲನ್ನೂ, ಅಲ್ಲಿ ಉಡ್ಡಾಣಮಾಡುವ ಹಕ್ಕಿಗಳನ್ನೂ ದಹಿಸುತ್ತ ಮುಂದುವರೆದು ಹೋಯಿತು. ದಿಕ್ಕುಗಳೆಲ್ಲ ಧಗಧಗ ಉರಿಯಲಾರಂಭಿಸಿದವು. ||೧೦||

ಬಹು ವೇಗವಾಗಿ ಬಂದ ಪರಶು ಮೊದಲು ದೈತ್ಯನ ಮುಂಗೈಯನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿತು. ಇದರ ವೇಗಕ್ಕೆ ಸಿಲುಕಿದ ರಾಕ್ಷಸರಾಜನ ಖಡ್ಗವು ನೂರಾರು ತುಂಡುಗಳಾಗಿ ನೆಲದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿತು. ಕಣ್ಣು ಎನೆ ಇಕ್ಕುವಷ್ಟರಲ್ಲೇ ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಅದ್ಭುತವು ನಡೆದುಹೋಯಿತು. ಕಮಲಾಸುರನು ಅನಿರೀಕ್ಷಿತವಾದ ಈ ಘಟನೆಯಿಂದ ಚಕಿತನಾದರೂ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಎದೆಗೆಡದೇ ತನ್ನ ಧನುಸ್ಸಿಗೆ ಹೆದೆಯನ್ನೇರಿಸಿ ಮೊಂಡು ಕೈಯಿಂದಲೇ ಶತ್ರುವಿನ ಮೇಲೆ ಅನೇಕ ನಿಶಿತ ಬಾಣಗಳನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದನು. ||೧೧||

ತನಗೆ ಬಲವೆಷ್ಟಿದೆಯೋ ಅದನ್ನೆಲ್ಲ ಒಮ್ಮೆಲೇ ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಶತ್ರುಗಳ ಮೇಲೆ ಲೆಕ್ಕವಿಲ್ಲದಷ್ಟು ಬಾಣಗಳನ್ನು ಬಿಡುತ್ತ ದೇವನ ಸೈನಿಕರನ್ನೆಲ್ಲ ಮುಚ್ಚಿ ಹಾಕಿದನು. ಎಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೂ ರಾಕ್ಷಸನ ಬಾಣಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತಲಿದ್ದವು. ಪಕ್ಷಿಗಳಿಗೆ ಬದಲು ಬಾಣಗಳೇ ಗಗನದಲ್ಲಿ ಹಾರಾಡಿದವು. ಶತ್ರುವಿರುವ ಎಡೆಯಾಗಲಿ ಅಥವಾ ನಿರ್ಜನ ಪ್ರದೇಶವಾಗಲಿ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗೂ ರಾಕ್ಷಸನು ಬಾಣಗಳನ್ನು ಬೀಸಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದನು. ಮತ್ತು

ಶರಾಘಾತೇನ ಬಲವಾ ನಿವಾರ್ಯ ಶರಪಂಜರಮ್ |

ಅಂಧಕಾರೇ ಬಾಣಮಯೇ ನಾಜ್ಞಾ ಸೀತ್ಯೋಽಪಿ ಕಂಚನ ||೧೪||

ಮಯೂರೇಶೋಽಥ ಶೀಘ್ರಂ ತದಶ್ವಂ ಭೂಮಾವಸಾತಯತ್ |

ತತೋಽಂತರಿಕ್ಷೇ ತಿಷ್ಠ ಸ ಪ್ರೋಚೇ ಚ ಗಣನಾಯಕಮ್ ||೧೫||

ದೈತ್ಯ ಉವಾಚ :—

ಅಶ್ವೋ ನಿಪಾತಿತಸ್ತಸ್ಯ ಪಶ್ಯ ಮೇ ಕೌತುಕಂ ಮಹತ್ |

ಶಿಖಂಡಿನಂ ಹನಿಷ್ಯಾಮಿ ಪಶ್ಯತಸ್ತೇ ಗುಣೇಶ್ವರ ! ||೧೬||

ಸಂವರ್ತಾದಿ ಮಹಾಮೇಘಗಳು ಗುಡುಗುವಂತೆ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಗರ್ಜಿಸಿ ಎಲ್ಲರ ಎದೆ ಗಳನ್ನೂ ನಡುಗಿಸಿದನು. ||೧೩||

ಮಹಾಬಲಶಾಲಿಯಾದ ಕಮಲಾಸುರನು ಬಾಣಗಳ ಆಘಾತದಿಂದ ಶತ್ರುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟಿಸಿ ಅವರು ಅತ್ತಿತ್ತ ಓಡಿಹೋಗದಂತೆ ತಡೆಗಟ್ಟಲು ಒಂದು ಶರ ಪಂಜರವನ್ನೇ ನಿರ್ಮಿಸಿದನು. ಬಾಣಗಳು ಚಾಪೆಯಂತೆ ಒತ್ತಾಗಿ ಹೆಣೆದಂತಾದುದರಿಂದ ಬೆಳಕಿನ ಒಂದು ಕಿರಣಕ್ಕೂ ಆ ಚಪ್ಪರದ ಒಳಕ್ಕೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಲು ಅವಕಾಶವಿರಲಿಲ್ಲವಾಗಿ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಯನ್ನೂ ಗಾಢಾಂಧಕಾರವು ಆವರಿಸಿಬಿಟ್ಟಿತು. ಒಬ್ಬರ ಮುಖವು ಮತ್ತೊಬ್ಬರಿಗೆ ಕಾಣುವುದಾಗಲೀ, ಅಥವಾ ಅಲ್ಲೇನು ನಡೆಯುತ್ತಲಿದೆ ಎಂಬುದಾಗಲೀ ಯಾರಿಗೂ ಗೋಚರವಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ||೧೪||

ಆಗ ಮಯೂರೇಶನು ಮುನ್ನುಗ್ಗಿ ಬಂದು ಕಮಲಾಸುರನು ಎರಿ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಅಶ್ವವನ್ನು ಒಮ್ಮೆಲೇ ಕೊಂದು ನೆಲಕ್ಕೆ ಕೆಡಹಿದನು. ಅನಿರೀಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಈ ಘಟನೆ ಯೊಡಗಲು ಇದರ ಸೂಕ್ಷ್ಮವನ್ನರಿತ ದೈತ್ಯನು ತತ್ಕ್ಷಣವೇ ಗಗನಕ್ಕೆ ನೆಗೆದು ನಿಂತು ಗಣನಾಯಕನನ್ನು ಸಂಬೋಧಿಸಿ ಹೀಗೆಂದು ನುಡಿದನು. ||೧೫||

ಕಮಲಾಸುರ :—

ಗುಣೇಶ್ವರ ! “ ಇವನ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಕೆಡಹಿಬಿಟ್ಟಿ. ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ಇವನು ಏನನ್ನು ಮಾಡಿಯಾನು ? ” ಎಂದು ವೃಥಾ ಹೆಮ್ಮೆ ಪಡಬೇಡ. ನಾನು

ಕ ಉನಾಚೆ :—

ಉಭಯತ್ರ ನಿಷಂಗಸ್ಥಾ ಶರಾ ಭೂಮೌ ನ್ಯಚಿಕ್ಷಿಪತ್ |

ಚಾಪಮಾಕೃಷ್ಯ ಕರ್ಣಾಂತಂ ಚಿಕ್ಷೇಪ ಶರಸಂಚಯಾಃ ||೧೭||

ಮಯೂರೇಶಸ್ಯ ಸೇನಾಯಾಂ ಮಾರಯ್ ಸರ್ವಸೈನಿಕಾಃ |

ನವರ್ಷ ಶರಜಾಲಾನಿ ವರ್ಷಾಕಾಲೇ ಘನಾ ಯಥಾ ||೧೮||

ಕಿಯಂತೋ ಭಿನ್ನಸರ್ವಾಂಗಾಃ ಕೇಚಿತ್ಪ್ರಾಣಾ ಜಹುಃ ಸುರಾಃ |

ಬೇರೆಡೆ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನಿರಿಸಿದಾಗ ನೀನು ನನ್ನ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಕೊಂದಿರಬಹುದು. ಅವರೆ ನನ್ನ ಹಸ್ತಲಾಘವವನ್ನಾದರೂ ಒಮ್ಮೆ ನೋಡು. ನೀನು ಎಷ್ಟೇ ಜಾಗರೂಕತೆಯಿಂದ ಸಂರಕ್ಷಿಸುತ್ತಲಿದ್ದರೂ ನಿನ್ನ ವಾಹನವಾದ ಈ ನವಿಲನ್ನು ನಿನ್ನ ಕಣ್ಣು ಮುಂದೆಯೇ ಕತ್ತರಿಸಿ ಚೆಲ್ಲುವೆನು. ||೧೭||

ಬ್ರಹ್ಮಾ:—

ರಾಕ್ಷಸನು ತನ್ನ ಬೆನ್ನಿನ ಎರಡು ಪಾರ್ಶ್ವಗಳಲ್ಲೂ ಬಾಣಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದ ಬತ್ತಳಿಕೆಗಳನ್ನು ಬಿಗಿದು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಅವೆರಡರಿಂದಲೂ ಬಾಣಗಳನ್ನು ಹಿರಿದೆಳೆಯುತ್ತ ಬಿಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ ಸಂಧಾನಮಾಡಿ ಅದರ ಹುರಿಯನ್ನು ಕಿವಿಯವರೆಗೂ ಎಳೆಯುತ್ತ ಸವ್ಯಾಪಸವ್ಯ ಹಸ್ತಗಳಿಂದ ಪ್ರಯೋಗಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದನು. ಒಮ್ಮೆ ಇವನು ಬಾಣವನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದನೆಂದರೆ ಅದು ಬಿಲ್ಲನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಕ್ಕೆ ಹೊರಡುವಾಗ ಒಂಟಿಯಾಗಿದ್ದ ರೂ ಮಂತ್ರಪ್ರಭಾವದಿಂದ ನೂರು, ಸಾವಿರಗಳಾಗಿ ಮಾರ್ಪಟ್ಟು ಶತ್ರುಗಳ ಮೇಲೆ ಹೋಗಿ ಬೀಳುವುದು. ||೧೭||

ವೈತ್ಯನ ಬಾಣಗಳಿಗೆ ಬಲಿಯಾದ ದೇವ ಸೈನಿಕರು ಬಿರುಗಾಳಿಗೆ ಸಿಕ್ಕ ತರಗಿ ನಂತೆ ಉದುರುದುರಿ ನೆಳಕ್ಕೆ ಬೀಳತೊಡಗಿದರು. ವರ್ಷಾಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮೇಘಗಳು ಏಕಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಜಲಧಾರೆಯನ್ನು ಸುರಿಸುವಂತೆ ರಾಕ್ಷಸನು ಬಾಣಗಳ ಮಳೆಯನ್ನು ಶತ್ರುಗಳ ಮೇಲೆ ಕರೆಯಲಾರಂಭಿಸಿದನು. ||೧೮||

ದೇಹದ ಸಕಲಾವಯವಗಳನ್ನೂ ಭಂಗಪಡಿಸಿಕೊಂಡವರು ಲೆಕ್ಕಕ್ಕೇ ಹೆತ್ತ ಲೊಲ್ಲರು. ಕೆಲವರಂತೂ ಮೃತರೇ ಆಗಿಹೋದರು. ತನ್ನ ಸೇನಾದಳದಲ್ಲಿ ವೀರ

ಏವಂ ನಶ್ಯತ್ಸು ವೀರೇಷು ಮಯೂರೇಶೋ ರುಷಾನ್ವಿತಃ ||೧೯||

ಕಮಲಾಸುರಬಾಣೈಸ್ತು ವಿದ್ಧ್ಯಂತ್ಯಕ್ತ್ವಾ ಶಿಖಂಡಿನಮ್ |
ಪಾಶಂ ಕರೇಣ ಜಗ್ರಾಹ ತೋಲಯಿತ್ವಾ ಸ ಸಾದರಮ್ ||೨೦||

ಜಗರ್ಜ ನಾದರ್ಯೈ ವ್ಯೋಮ ತತ್ತ್ಯಾಜ ಮಹಸಾಯುತಮ್ |
ಸ ಪಾತರ್ಯೈ ದೈತ್ಯಗರ್ಣಾ ದದಾಹ ರಿಪುಸೈನಿಕಾಃ ||೨೧||

ಕಂಠೇ ಚ ನೃಪತತ್ತ್ವಸ್ಯ ದೈತ್ಯಸೇನಾಧಿಪಸ್ಯ ಹ |

ರೆಲ್ಲ ನಾಶವಾಗುತ್ತ ಲಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ಮಯೂರೇಶನಿಗೆ ಸಹಿಸಲಾರದಷ್ಟು ಸಿಟ್ಟು ಬಂದಿತು. ||೧೯||

ಈ ಗದ್ದಲದಲ್ಲಿ ಕಮಲಾಸುರನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದ ಬಾಣಗಳು ಗಣಪತಿಯ ದೇಹಕ್ಕೂ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ನೆಟ್ಟು ಗಾಯಗೊಳಿಸಿದ್ದವು. ಇದಾವುದನ್ನೂ ಲಕ್ಷ್ಯಕ್ಕೆ ತಾರದೆ ತನ್ನ ವಾಹನವಾದ ಮಯೂರವನ್ನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಬಿಟ್ಟು ತಾನು ನೆಲದ ಮೇಲೆ ನಿಂತನು. ಮತ್ತು ತನ್ನ ದಿವ್ಯಾಯುಧಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾದ ಕಾಲಪಾಶದಂತಿರುವ ಪಾಶವನ್ನು ಕೈಯಿಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡನು ಅದನ್ನು ಹೇಗೆ ಎಸೆದರೆ ಅದು ನೇರವಾಗಿ ಹೋಗಿ ಕಮಲಾಸುರನ ಕಂಠಕ್ಕೆ ಬೀಳಬಹುದೋ ಅದನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ ತದನು ಗುಣವಾಗಿ ಒಮ್ಮೆ ಪಾಶವನ್ನು ಬೀಸಿ ನೋಡಿದನು. ಅತ್ಯದ್ಭುತ ಸಾಹಸವುಳ್ಳ ಆ ಪಾಶಾಯುಧದ ಬಗ್ಗೆ ಗಣಪತಿಗೆ ಬಹಳ ಅಭಿಮಾನವೆನಿಸಿತಾಗಿ ಒಮ್ಮೆ ಅದನ್ನು ಆದರದಿಂದ ನೋಡಿದನು. ||೨೦||

ಒಡನೆಯೇ ಒಂದು ಸಲ ಸಿಂಹದಂತೆ ಗರ್ಜಿಸಿದನು. ಆ ಗರ್ಜನೆಯನ್ನು ಅನುಮೋದಿಸಿ ತಾನೂ ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟತೋ ಎಂಬಂತೆ ನಭೋಮಂಡಲವೂ ಪ್ರತಿಧ್ವನಿಯನ್ನು ಮಾಡಿತು. ಅನಂತರ ದೇವನು ಮಹಾಮಹಿಮೆಯುಳ್ಳ ಆ ಪಾಶಾಯುಧವನ್ನು ಒಮ್ಮೆ ಬೀಸಿ ಕಮಲಾಸುರನ ಕಡೆಗೆ ಗುರಿನೋಡಿ ಎಸೆದನು. ಆ ಪಾಶವೋ ತನ್ನ ಲಕ್ಷ್ಯವಾದ ಕಮಲಾಸುರನ ಕಂಠವನ್ನು ಮುಟ್ಟುವುದರೊಳಗಾಗಿಯೇ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕ ಎಲ್ಲ ಸೈನಿಕರನ್ನೂ ಸುಡುತ್ತಲೇ ಮುಂದುವರಿಯಿತು. ||೨೧||

ಅವಾಂತರ ಕೆಲಸಗಳೆಲ್ಲ ಮುಗಿದಂತಾದ ಬಳಿಕ ಅಂತರಿಕ್ಷಕ್ಕೆ ಹಾರಿಹೋಗಿ

ರುರೋಧ ಶ್ವಾಸಮಸ್ಯಾಸೌ ದೈತ್ಯೋ ರೂಪಾಂತರಂ ಶ್ರಿತಃ ||೨೨||

ಮೂರ್ಧ್ನಾ ಸಂಘಾದಯಾಮಾಸ ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾದ್ರನಿಮಂಡಲಮ್ |
ಅಂಧಕಾರೇ ಘೋರತಮೇ ನ ಪ್ರಾಜ್ಞಾಯತ ಕಿಂಚನ ||೨೩||

ಉನಾಚ ಸಂಮುಖೋ ಭೂತ್ವಾ ಮಯೂರೇಶಂ ರುಷಾನ್ವಿತಃ |

ದೈತ್ಯ ಉನಾಚ :—

ಮಯಾ ಕಿಂ ಯುದ್ಧಸೇ ಬಾಲ ! ಗಚ್ಛ ಮಾತುಃ ಸ್ತನಂ ಪಿಬ ||೨೪||

ದೈತ್ಯರಾಜನ ಕಂಠವನ್ನು ಸುತ್ತುವರೆದು ಬಲವಾಗಿ ಬಿಗಿಯಲಾರಂಭಿಸಿತು. ದೈತ್ಯ ಸೇನಾಧಿಪತಿಯ ಆಗಿನ ದುಃಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ವ್ಯಾಸ ! ಏನೆಂದು ವರ್ಣಿಸಲಿ ? ಅವನ ಉಸಿರೇ ನಿಂತು ಹೋಗಿ ತಟ-ಪಟ ಒದೆದಾಡಿದನು. ಆದರೂ ಅವನು ಪ್ರಮಾದಿ (Careless or Over-confident) ಯಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಉಸಿರಾಡುವುದು ಮಂದವಾಗಲಾರಂಭಿಸಿದೊಡನೆಯೇ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ವಿಲಂಬಮಾಡದೇ ಶ್ವಾಸಧಾರಣೆಯ ಮೂಲಕ ಆ ದೇಹವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಈಚೆಗೆ ಬಂದು ಮಾಯೆಯಿಂದ ಮತ್ತೊಂದು ಮಹದಾಕೃತಿಯ ರೂಪವನ್ನು ಸೃಜಿಸಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಹೊಕ್ಕು ನಿಂತನು. ||೨೫||

ಅವನು ಸೃಜಿಸಿದ ರೂಪ ಬಹಳ ಭಯಾನಕವಾದುದು. ಭೂಮ್ಯಂತರಿಕ್ಷಗಳನ್ನೂ ವ್ಯಾಪಿಸಿ ನಿಂದಿದ್ದಿತು. ರಾಕ್ಷಸನು ತನ್ನ ತಲೆಯನ್ನು ರವಿಮಂಡಲಕ್ಕೆ ಎದುರಾಗಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಅವನನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣ ಮುಚ್ಚಿಬಿಟ್ಟನು. ಜಗಜ್ಜ್ಯೋತಿಯೇ ಮರೆಯಾದ ಬಳಿಕ ಬೆಳಕೆಲ್ಲಿಂದ ಬರಬೇಕು ? ರಣಾಂಗಣವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಕಗ್ಗತ್ತಲು ಆವರಿಸಿ ತಾನೇ ತಾನಾಗಿ ನಿಂತಿತು. ಹೆವುಗಟ್ಟಿದಂತಿದ್ದ ಆ ಕಪ್ಪಿನಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿ ಏನು ನಡೆಯುತ್ತ ಲಿದೆ ಎಂಬುದು ಸಹ ಯಾರಿಗೂ ತಿಳಿಯುತ್ತಲಿರಲಿಲ್ಲ. ||೨೬||

ಆಗ ರಾಕ್ಷಸನು ಮಯೂರೇಶನನ್ನು ಹಂಗಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಅವನೆದುರು ಬಂದು ನಿಂತು ಕೋಪದಿಂದಲೂ ಕೊಂಕು ಧ್ವನಿಯಿಂದಲೂ ಹೀಗೆಂದು ಮಾತನಾಡಿದನು.

ಕಮಲಾಸುರ ;—

ಏಯ್, ಹುಚ್ಚು ಹುಡುಗ ! ನನ್ನೊಡನೆ ಏತಕ್ಕೋ, ಯುದ್ಧವಾಡಲು ಬಂದೆ ?

ರಮಸ್ತ ಬಾಲಕೈರ್ನೋ ಚೇನ್ಮರಿಷ್ಯಸಿ ಮಮಾಗ್ರತಃ |

ಮಮ ಚಾಕ್ರಂದನೇನೈವ ಕಂಪತೇ ಭುವನತ್ರಯಮ್

||೨೫||

ಪಾದೇ ಭೂಮೌ ಸ್ಥಾಪ್ಯಮಾನೇ ಶೇಷೋಽಪಿ ಚಲತೇಹ್ಯಧಃ |

ಮಮ ಮುಷ್ಟಿಪ್ರಹಾರೇಣ ಚೂರ್ಣೇಭೂತಾ ಮಹಾಚಲಾಃ

||೨೬||

ನಖಾಗ್ರೇಣ ಶಿರಸ್ತೇಽಹಂ ಗಮಯಿಷ್ಯೇ ರಸಾತಲಮ್ |

ಹೋಗು, ತಾಯಿಯ ಮಡುಲಿನಲ್ಲಿ ಬೆಚ್ಚಗೆ ಮಲಗಿಕೊಂಡು ಸ್ತನ್ಯವನ್ನು ವಾನಮಾಡು. ಯುದ್ಧವೆಂದರೆ ಮಕ್ಕಳಾಟವೆಂದು ತಿಳಿದೆಯೇ ? ||೨೪||

ನಿನ್ನ ಸಂಗಡಿಗರಾದ ಉಡಾಳ ಸ್ವಭಾವದ ಬಾಲಕರು ನಿನಗಾಗಿ ಕಾದಿರಬಹುದು. ಓಡು, ಅವರೊಡನೆ ಆಟವಾಡು. ನನ್ನ ಬುದ್ಧಿವಾದವನ್ನು ಕೇಳದೇ ಅಧಿಕ ಪ್ರಸಂಗತನದಿಂದ ಏನಾದರೂ ಒಂದು ಕ್ಷಣಕಾಲ ಇಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತೆಯೋ? ಸರಿ, ನಿನ್ನ ಅವತಾರ ಪರಿಸಮಾಪ್ತಿಗೊಂಡಿತೆಂದೇ ಭಾವಿಸು. ನಾನೆಂದರೇನು? ನನ್ನೆದುರು ನೀನು ನಿಲ್ಲೋಣವೆಂದರೇನು ? ಯಾರಾಡುವ ಮಾತು. ಪಾಪ, ನೀನಿನ್ನೂ ಎಳೆಯ ಹುಡುಗ, ಎಲ್ಲೋ ಹುಡುಗರೊಂದಿಗೆ ಕುಸ್ತಿಯಾಡುವಾಗ ನಿಮ್ಮ ತಂದೆ-ತಾಯಿಯರ ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯಕ್ಕೂ ಅಥವಾ ನಿನಗೆ ಉತ್ತೇಜನವನ್ನೀಯಬೇಕೆಂದೋ ಅಂತೂ ನೀನೇ ಜಯ ಶಾಲಿಯಾಗುವಂತೆ ಹುಡುಗರು ಮಾಡಿರಬಹುದು. ಅದನ್ನೇ ನಂಬಿ “ ಯಾರೊಡನೆ ಯಾದರೂ ಸರಿ, ಹೋರಾಡಿ ಗೆಲ್ಲುವೆನು ” ಎಂದು ಮಾತ್ರ ಹುಂಬತನ ಮಾಡಬೇಡ. ನಾನು ಸಾಮಾನ್ಯನಲ್ಲ. ಒಮ್ಮೆ ನಾನು ಗೆರ್ಜಿಸಿದನೆಂದರೆ ತ್ರಿ-ಭುವನಗಳೂ ತತ್ತರಿಸಿ ಹೋಗುವುವು. ||೨೫||

ನಾನು ನಡೆಯುವಾಗ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ಹೆಜ್ಜೆಗಳನ್ನಿಡುವೆನೋ ಆ ಭಾಗದಲ್ಲಿಲ್ಲ ಅದುಮಿದಂತಾಗಿ ಭೂ-ಭಾರವನ್ನು ಹೊತ್ತು ನಿಂತಿರುವ ಆದಿಶೇಷನೂ ಸಹ ತನ್ನ ಹೆಡೆಗಳನ್ನು ಬಗ್ಗಿಸುತ್ತಾನೆ. ವಜ್ರದಂತಿರುವ ನನ್ನ ಮುಷ್ಟಿಪ್ರಹಾರದಿಂದ ಕುಲವರ್ವತಗಳೆಷ್ಟೋ ಪುಡಿ-ಪುಡಿಯಾಗಿ ಹೋಗಿವೆ. ||೨೬||

ಇಂತಹ ನನಗೆ ನಿನ್ನನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವುದೆಂದರೆ ನಿರಾಯಾಸವಾದ ಕೆಲಸ. ಕೇವಲ ನನ್ನ ಈ ಉಗುರಿನ ತುದಿಯಿಂದಲೇ ನಿನ್ನ ಶಿರವನ್ನು ಚಿವುಟಿ ಬಿಸುಟೇನು.

ಕ ಉನಾಚೆ :—

ಏನಮಾಕರ್ಣ್ಯ ದುರ್ಬುದ್ಧೀರ್ವಾಕ್ಯಂ ಪ್ರೋಚೇ ಗಜಾನನಃ ||೨೭||

ದೇವ ಉನಾಚೆ :—

ಪಿಶಾಚವನ್ಮದ್ಯಾಪವತ್ಕಿಂ ವಲ್ಲಸಿ ? ಮಮಾಗ್ರತಃ |

ನ ಜಯಂ ಪ್ರಾಪ್ನುತೇ ಕ್ಷಾಪಿ ದೇವ-ದ್ವಿಜವಿನಿಂದಕಃ ||೨೮||

ಮಮ ಚೇದ್ಭವಿತಾ ಕ್ರೋಧೋ ಜ್ವಾಲಯೇ ಭುವನತ್ರಯಮ್ |

ಮತ್ತು ಅದು ಯಾರ ಕೈಗಳಿಗೂ ಸಿಕ್ಕದಂತೆ ಅದನ್ನು ರಸಾತಲಕ್ಕೆ ಎಸೆದೇನು, ತಿಳಿಯಿತೇ ?

ಬ್ರಹ್ಮಾ:—

ಗಣಪತಿಯು ಕಮಲಾಸುರನ ಉನ್ಮತ್ತತನದ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಅಸಹನೆಗೊಂಡು ಅವನನ್ನು ಭತ್ಸಿಸುತ್ತ ಹೀಗೆಂದು ಉತ್ತರಿಸಿದನು.

||೨೯||

ಗಜಾನನ:—

ಇದೇನು ? ಪಿಶಾಚದಂತೆಯೂ, ಮದ್ಯಪಾನವನ್ನು ಮಾಡಿ ಮತಿಭ್ರಂಶಗೊಂಡ ವರಂತೆಯೂ ಬಾಯಿಗೆ ಬಂದ ಹಾಗೆಯೇ ಬೊಗಳುವೆಯಲ್ಲ ? ಈ ತರಹದ ಪೊಳ್ಳು ಹರಟೆಯನ್ನು ಯಾರೆದುರಿಗೆ ನಿಂತು ಬಡಬಡಿಸುತ್ತಿರುವೆ ಎಂಬ ತಿಳಿವಾದರೂ ನಿನ ಗಿರುವುದೇ ? ನಿನ್ನೆದುರು ನಿಂದಿರುವನು ನಾನು, ನಿನ್ನ ಮೃತ್ಯು, ಗಣಾಧೀಶ್ವರ, ಈಗ ಲಾದರೂ ಎಚ್ಚರ ಬಂದಿತೋ, ಇಲ್ಲವೋ ? ನಿನಗೆ ಇಷ್ಟು ವಯಸ್ಸು ಕಳೆದಿದೆ. ಲೋಕ ವ್ಯವಹಾರದ ಅರಿವಾದರೂ ನಿನಗಿರುವುದೇ ? ದೈವ-ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ವಿದ್ವೇಷಿಯಾದ ವನು ಎಂದಿಗಾದರೂ ಜಯವನ್ನು ಪಡೆಯಬಲ್ಲನೇ ? ನೀನೋ ದೈವ-ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ರನ್ನು ನಿಂದಿಸತಕ್ಕ ಪರಮಪಾತಕಿ, ಎಂದ ಮೇಲೆ ನಿನಗೆ ಜಯ ಹೇಗೆ ದೊರೆಯಿತು ?

||೩೦||

ನನಗೇನಾದರೂ ಕೋಪ ಉಂಟಾದರೆ ತ್ರಿ-ಭುವನಗಳನ್ನೂ ದಹಿಸಿಬಿಡುವೆನು. ಏನೋ, ನೀನೂ ಒಬ್ಬ ಬಲಶಾಲಿಯಾದ ರಾಕ್ಷಸ ಎಂಬುದನ್ನು ಲೋಕಕ್ಕೆ

ಯಶಸ್ತೇ ಖ್ಯಾಪಿತುಂ ಲೋಕೇ ಯುದ್ಧಾ ಮಿ ಹರ್ಷನಿರ್ಭರಃ ||೨೯||

ನೋ ಚೇದ್ಧಂಕಾರಮಾತ್ರೇಣ ನೀತಃ ಸ್ಯಾದ್ಯನುಸಾದನಮ್ |

ಕ ಉವಾಚ :-

ಏವಮಾಕರ್ಣ್ಯ ತದ್ವಾಕ್ಯಂ ದೈತ್ಯಃ ಕ್ರೋಧಾನಲಾಕುಲಃ ||೩೦||

ಕ್ಷೇಡಿತಂ ಪ್ರತಿಶಬ್ದೇನ ನಾದಯನ್ನಿದಿಶೋ ದಿಶಃ |

ತದಾ ಗರ್ಭಾನ್ನಿ ಪತಿತಾಸ್ತಸ್ಯ ಶಬ್ದೇನ ತತ್ಕ್ವಣಾತ್ ||೩೧||

ಪ್ರಖ್ಯಾಪನಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ನಿನ್ನೊಂದಿಗೆ ಯುದ್ಧ ಮಾಡುವಂತೆ ನಟಿಸುತ್ತಿರುವೆನು, ಅಷ್ಟೇ. ಇದು ನಿನ್ನ ಅಲ್ಪಮತಿಗೆ ಹೊಳೆಯಲಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಹೀಗೆಲ್ಲ ಜಲ್ಪಿಸುವೆ. ನಿನ್ನೊಡನೆ ಹೋರಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ ನನಗಾವ ಬಗೆಯ ಆಯಾಸವೂ ಕ್ಲೇಶವೂ ಉಂಟಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ನಾನು ಹರ್ಷದಿಂದಲೇ ಇದ್ದೇನೆ. ||೨೮||

ಕೇವಲ 'ಹುಂ' ಕಾರ ಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ನಿನ್ನನ್ನು -ಸಂಯಮನೀ ನಗರಕ್ಕೆ ಕಳಿಸಿಬಿಡುತ್ತಿದ್ದೆನು. ನನ್ನ ಸಾಜನ್ಯದ ದುರುಪಯೋಗವನ್ನು ನೀನು ತೆಗೆದು ಕೊಂಡು ಹೀಗೆಲ್ಲ ಜಂಭ ಕೊಚ್ಚುತ್ತಲಿರುವೆ.

ಬ್ರಹ್ಮಾ:-

ಕೇವಲ ಬಾಲಕನ ರೂಪದಿಂದಿರುವ ಗಣಪತಿಯು ಅಡಿದ ಮರ್ಮಭೇದಕವಾದ ಈ ವೀರವಾಣಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಸ್ವಭಾವಕೂರನಾದ ಕಮಲಾಸುರನು ಸಿಡಿದೆದ್ದು ನಿಂತನು. ||೩೦||

ಬಲವಾಗಿ ಒಮ್ಮೆ ಚಪ್ಪಾಳೆಯನ್ನು ತಟ್ಟಿದನು. ಇದರ ಶಬ್ದವು ದಿಗಂಚು ಗಳನ್ನು ವ್ಯಾಪಿಸಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಪ್ರತಿಹತವಾಗಿ ನೂರ್ಮಂಡಿ ಶಬ್ದಮಾಡುತ್ತ ಹಿಂದಿರುಗಿತು. ಭಯಂಕರವಾದ ಈ ಶಬ್ದವನ್ನು ಕೇಳಿದೊಡನೆಯೇ ಗರ್ಭಿಣಿಯರ ಗರ್ಭಗಳು ಕಳಚಿ ಅಂತಸ್ಥ ಪಿಂಡಗಳು ಅಮಗರ್ಭವಾಗಿ ನೆಲಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದವು. ||೩೧||

ಪ್ರಮಥಾದ್ಯಾ ಗಣಾಃ ಕೇಚಿನ್ಮೂರ್ಛಿತಾ ಧರಣೀಂ ಗತಾಃ |

ಆಕರ್ಣಂ ಧನುರಾಕೃಷ್ಯ ಮುಮೋಚ ಕಮಲಾಸುರಃ

||೩೨||

ಶರವೃಷ್ಟಿಂ ಪುನಾರಾದ್ಯಾಂ ಮಯೂರೇಶೇ ಬಲೇಽಪಿ ಚ

||೩೩||

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಗಣೇಶಪುರಾಣೇ ಉತ್ತರಖಂಡೇ : ಕಮಲಾಸುರೇಣ ಸಹ
ಸಂಗ್ರಾಮೋ ” ನಾಮ ದ್ವ್ಯುತ್ತರ ಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಸ್ಸಮಾಪ್ತಃ

ಪ್ರಮಥರೇ ಮೊದಲಾದ ಪರಶಿವನ ಗಣದವರು ಈ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಮೂರ್ಛೆಯನ್ನು ಪಡೆದು ಭೂಮಿಗೆ ಉರುಳಿದರು! ಕಮಲಾಸುರನು ಮತ್ತೆ ತನ್ನ ಧನುಸ್ಸನ್ನು ಕೈಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡನು. ಅನೇಕ ಬಾಣಗಳನ್ನು ಒಮ್ಮೆಲೇ ಹೊಡೆದನು. ಬಾಣಗಳ ತುದಿಯೊಂದಿಗೆ ಮೌರ್ವಿಯನ್ನು ಕೆವಿಯವರೆಗೂ ಎಳೆದು ಶತ್ರುಗಳ ಮೇಲೂ ಮಯೂರೇಶ್ವರನ ಮೇಲೂ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದನು. ||೩೨||

ಕುಂಭದ್ರೋಣದ ಮಳೆಯಂತೆ ಧಾರಾಕಾರವಾಗಿ ಬೀಳುವ ಭಯಂಕರಾಕಾರದ ಬಾಣಗಳು ಎಣಿಕೆಗೇ ಸಿಕ್ಕುತ್ತಲಿರಲಿಲ್ಲ. ಗಣಪತಿಯ ಸೇನೆಯು ಇದರಿಂದ ಬಹಳ ನೊಂದಿರಬೇಕು. ಸೇನಾನಿಯು ಮಯೂರೇಶನಾಗಿರದಿದ್ದರೆ ಕಮಲಾಸುರನ ಶರಾಘಾತಕ್ಕೆ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಘಾಸಿಗೊಳ್ಳುತ್ತಲಿದ್ದನು. ||೩೩||

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಶ್ರೀ ಗಣೇಶಪುರಾಣದ ಉತ್ತರಖಂಡದಲ್ಲಿ “ಕಮಲಾಸುರಸಂಗರ ವರ್ಣನೆ”

ಎಂಬಲ್ಲಿಗೆ ನೂರೆರಡನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯಾನುವಾದವು ಮುಗಿದುದು.

|| ಶ್ರೀ ಗಣೇಶಾಯ ನಮಃ ||

ಅಥ ತ್ರೈಧಿಕ ಶತತನೋಽಧ್ಯಾಯಃ

ಕ ಉವಾಚ :-

ಉತ್ಕರ್ಷಂ ತಸ್ಯ ದೈತ್ಯಸ್ಯ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ದೇವಸ್ವರಾನ್ನಿತಃ |
ಆಯಯೌ ಪುರತೋ ದೈತ್ಯಂ ಜಘಾನ ಶರವೃಷ್ಟಿಭಿಃ ||೧||

ಸ್ಯನಾರಯತ ದೈತ್ಯೋಽಸಿ ಸ್ವಶರೈರತಿವೇಗಿತೈಃ |
ತತಸ್ತುತೋಷ ಭಗವಾ ಮಯೂರೇಶೋ ಗುಣಾಗ್ರಣೀಃ ||೨||

ದರ್ಶಯಾನಾಸ ತಸ್ಮೈ ಸ ವಿಶ್ವರೂಪಮನಂತಕಮ್ |
ದಶದಿಕ್ಷು ಮಯೂರೇಶಂ ದದರ್ಶ ಕಮಲಾಸುರಃ ||೩||

|| ಶ್ರೀ ಗಣಪತಯೇ ನಮಃ ||

೧೦೩ ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

ಬ್ರಹ್ಮಾ :-

ದೈತ್ಯರಾಜನ ಈ ಉತ್ಕರ್ಷವನ್ನು ನೋಡಿ ದೇವದೇವನು ತಾನೂ ಪ್ರತೀಕಾರ
ವನ್ನು ಮಾಡಲು ತ್ವರೆಗೊಂಡನು. ದೈತ್ಯನ ಎದುರಿಗೆ ಬಂದು ನಿಂತು ತನ್ನ ಧನುಸ್ಸನ್ನು
ಸಜ್ಜುಗೊಳಿಸಿ ಅತ್ಯಮೋಘ ಶರಗಳನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿ ಬಾಣಗಳ ವೃಷ್ಟಿಯನ್ನೇ
ರಾಕ್ಷಸನ ಮೇಲೆ ಕರೆದನು. ||೧||

ಕಮಲಾಸುರನೂ ಸಹ ಅನೇಕ ರೀತಿಯ ಪ್ರತ್ಯಸ್ತಗಳನ್ನು ವೇಗವಾಗಿ ಪ್ರಯೋ
ಗಿಸಿ ದೇವನಿಂದ ಪ್ರಯುಕ್ತವಾದ ಬಾಣಗಳ ಹೊಡೆತವನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾರಂಭಿ
ಸಿದನು. ||೨||

“ಇಂತಹ ಪ್ರಬಲತರ-ದೈತ್ಯವೀರ; ಕಮಲಾಸುರನನ್ನು ಹೇಗೆ ನಿಗ್ರಹಿಸುವುದು?”
ಎಂದು ಚಿಂತಿಸಿ ಸರ್ವವ್ಯಾಪಕವಾದ ತನ್ನ ವಿಶ್ವರೂಪವನ್ನು ದೈತ್ಯನಿಗೆ ತೋರಿ
ಸಿದನು. ರಾಕ್ಷಸನು ಎಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ಮಯೂರೇಶನೇ ಕಾಣಲಾರಂಭಿ

ನಿಸ್ಸಿತಶ್ಚಾದ್ಯ ನಯನೇ ಹೃದಿ ತಂ ಪರಿದೃಷ್ಟ್ವನಾ |

ತತಃ ಪಲಾಯನಪರೋ ಯಾವದ್ಗಚ್ಛತಿ ದೈತ್ಯರಾಟ್

||೪||

ಶಿಖಾಮಾಕ್ರಮ್ಯ ದೇವೋಽಪಿ ಧೃತ್ವಾ ಪ್ರೋನಾಚ ತಂ ಪುನಃ |

ದೇವ ಉನಾಚ :—

ತಿಷ್ಠ ಯುದ್ಧಾಸ್ತ ದೈತ್ಯೇಂದ್ರ ! ಸ್ಮರ ನಾಕ್ಯಾನಿ ತಾನಿ ಚ

||೫||

ಸಿದನು. ಹತ್ತು ದಿಕ್ಕುಗಳ ಅಂಚಿನವರೆಗೂ ಕಮಲಾಸುರನು ತನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಪಸರಿಸಿ ನೋಡಿದರೂ ಮಯೂರೇಶ್ವರನ ಸ್ವರೂಪ ಬೇರೆ ಕಾಣದಿರಲಿಲ್ಲ. ||೩||

ಆಗ ಅಸುರನು ಬಹಳ ಆಶ್ಚರ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದನು. ಮತ್ತು ಭದ್ರವಾಗಿ ತನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳೆರಡನ್ನೂ ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡನು. ಅಣು, ರೇಣು, ತೃಣ ಕಾಷ್ಠಗಳೆಲ್ಲಾ ತಾನೇ ತಾನಾಗಿ ನೆಲೆಸಿ ನಿಂದಿರುವ ಪರಮಾತ್ಮನು ರಾಕ್ಷಸನ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಕಾಣದೇ ಹೋದಾನೆಯೇ? ರಾಕ್ಷಸನಿಗೆ ತನ್ನ ಹೃದಯದಲ್ಲೇ ಮಯೂರೇಶ್ವರನು ತೋರಲಾರಂಭಿಸಿದನು. ಆಗ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಕಮಲಾಸುರನಿಗೆ ದಿಕ್ಕೇ ತೋರದಂತಾಯಿತು. ಅವನು ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆಯೇ ರಣಭೂಮಿಯನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಓಡಲಾರಂಭಿಸಿದನು. “ಅಪಾಣಿಪಾದೋ ಜವನೋ ಗ್ರಹೀತಾ ಪಶ್ಯತ್ಯಚಕ್ಷುಃ ಸ ಶೃಣೋತ್ಯಕರ್ಣಃ” ಎಂದರೆ ಕಾಲ್ಪಿದಿದ್ವರೂ ವೇಗವಾಗಿ ನಡೆಯತಕ್ಕವನು (ಆಕಾಶದಂತೆ ಸರ್ವವ್ಯಾಪಿ) ಕೈಗಳಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಹಿಡಿಯಬಲ್ಲವನು. (ಸಕಲ ಮೂರ್ತ ವಸ್ತುಗಳೂ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನೇ ಆಶ್ರಯಿಸಿವೆ) ಕಣ್ಣುಗಳಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ನೋಡಬಲ್ಲನು. (ಜ್ಯೋತಿಸ್ಸಿಗೂ ಜ್ಯೋತೀರೂಪನಾದವನು.) ಕಿವಿಗಳಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಕೇಳಬಲ್ಲವನು. (ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಆಶ್ರಯವಾದ ಬಯಲಿಗೂ ದೇವನು ಜನಕನು.) ಎಂದು ಶ್ರುತಿತಿರಗಳು ಯಾರನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವುವೋ ಅಂತಹ ಮಹಾಮಹಿಮ ಮಹೇಶ್ವರಸೂನುವಿಗೆ ಈ ಘೃದ್ರ ರಾಕ್ಷಸನನ್ನು ಹಿಡಿದು ತರುವುದು ಶ್ರಮವಾಙ್ಮನಿಸೀತೇ? ಒಡನೆಯೇ ಹಾರಿಹೋಗಿ ಅವನ ಜುಟ್ಟನ್ನು ತನ್ನ ಕೈಗಳಿಂದ ಭದ್ರವಾಗಿ ಹಿಡಿದುಬಿಟ್ಟನು ಮತ್ತು ಅವನನ್ನು ಗದ್ದರಿ ಸುತ್ತ ಹೀಗೆಂದು ನುಡಿದನು. ||೪||

ದೇವ :—

ನಿಲ್ಲ, ಎಲ್ಲಿಗೆ ಓಡಿಹೋಗುವೆ? ಓಡಿದೆಯಾದರೂ ನನ್ನ ಕೈಯಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿ

ಪುನರ್ದರ್ಶ ದೈತ್ಯಸ್ತಮೇಕಮೇವ ಪುರಃ ಸ್ಥಿತಮ್ |

ಅಧಾವತ್ಸಹಸಾ ಯೋದ್ಧಂ ಜಗರ್ಜ ಚ ಮಹಾಬಲೀ ||೬||

ದಶಾಯುಧಧರೋ ದೇವೋ ಯೋಧಯಾಮಾಸ ತಂ ತದಾ |

ಬಿಭೇದಾಸ್ಯ ಶರೀರಂ ಸ ವಿಘ್ನರಾಟ್ ಶಸ್ತ್ರಘಾತತಃ ||೭||

ಯತ್ರಾಸ್ಯ ನೃಪತದ್ರಕ್ಷುಬಿಂದುಸ್ತತ್ರಾಸುರೋಽಭವತ್ |

ತದ್ರೂಪಸ್ತದ್ಬಲಶ್ಚೈವಮಸಂಖ್ಯಾತಾಸ್ತದಾಸುರಾಃ ||೮||

ಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲೆಯ ? ಒಂದು ಕ್ಷಣದ ಹಿಂದೆ ಏನೇನನ್ನೋ ಬೊಗಳಿದೆಯಲ್ಲವೇ ? ಇಷ್ಟ ರಲ್ಲೇ ಅದೆಲ್ಲ ಮರೆತು ಹೋಯಿತೇನು ? ನಿನ್ನ ವೀರವಾದವನ್ನೂ ಯುದ್ಧ ಚಮತ್ಕಾರ ವನ್ನೂ ನೋಡಿ “ ನೀನೊಬ್ಬ ವೀರಯೋಧ ” ಎಂದು ನಾನು ಗ್ರಹಿಸಿದ್ದೆ. ರಣ ಹೇಡಿಯೇ ! ಸಾಹಸವಿದ್ದರೆ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ನಿಲ್ಲು. ||೫||

ಬ್ರಹ್ಮಾ :—

ಮಹಾ ದುರಭಿಮಾನಶಾಲಿಯಾದ ರಕ್ಷಸನಿಗೆ ಗಣಪತಿಯ ಮೂದಲಿಕೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಸಹಿಸಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಒಡನೆಯೇ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಗಣಪತಿಯನ್ನೊಮ್ಮೆ ದಿಟ್ಟಿಸಿ ನೋಡಿ ದನು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲೇ ಮಯೂರೇಶನು ತನ್ನ ವಿಶ್ವರೂಪದ ದೃಶ್ಯವನ್ನು ಅಳಿಸಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದ ನಾದುದರಿಂದ ರಾಕ್ಷಸನಿಗೆ ಒಬ್ಬೊಂಟಿಗನಾಗಿಯೇ ತೋರಿದನು. ಆಗ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಉತ್ತಾಹವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಕೋಪದಿಂದ ಮಯೂರೇಶನೊಡನೆ ಯುದ್ಧ ಮಾಡಲು ಸಿದ್ಧನಾಗಿ ನಿಂತು ಒಮ್ಮೆ ಘಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಗರ್ಜಿಸಿದನು. ||೬||

ದೇವನೂ ಸಹ ತನ್ನ ಹತ್ತು ಕೈಗಳಲ್ಲೂ ದಶವಿಧ ನಿಶಿತಾಯುಧಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ ಆತತಾಯಿಯಾದ ದೈತ್ಯನನ್ನು ಎದುರಿಸಿದನು. ಮತ್ತು ತನ್ನ ಎಲ್ಲ ಆಯುಧಗಳನ್ನೂ ಒಮ್ಮೆಲೇ ರಾಕ್ಷಸನ ಮೇಲೆ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿ ಅವನ ದೇಹವನ್ನು ತುಂಡು ತುಂಡಾಗಿ ಕತ್ತರಿಸಿ ಇಸುಟನು. ||೭||

ಆದರೆ ಒಂದು ಅತ್ಯದ್ಭುತವಾದ ಚಮತ್ಕಾರ ನಡೆಯತೊಡಗಿತು. ವಿಘ್ನ ರಾಜನು ರಾಕ್ಷಸನ ದೇಹವನ್ನು ತುಂಡುಮಾಡಿ ಬಿಸಾಡಿದಂತೆಲ್ಲ ಅವನ ಅವಯವ ಗಳಿಂದ ರಕ್ತವು ಧಾರಾಕಾರವಾಗಿ ಸುರಿಯುವುದು. ರಕ್ತದ ಒಂದೊಂದು ಹನಿ ಬಿದ್ದೆಡೆ

ನಾನಾ ಶಸ್ತ್ರೈಸ್ತಥಾಶ್ತ್ರೈಸ್ತೇ ತಂ ಜಘ್ನುಃ ಶರವೃಷ್ಟಿಭಿಃ |

ತತಃ ಪರಾವೃತೋ ದೇವೋ ಮಯೂರೇಶೋ ರುಷಾ ಜ್ವಲತ್ ||೯||

ಸಾರ್ಥಕೋಟಿತ್ರಯಮಿತ್ಯೈಃ ಸಿದ್ಧಿ-ಬುದ್ಧೀ ತದಾ ಬಲೈಃ |

ಈಯತುಃ ಪರಮಕೃದ್ಧೇ ತತೋ ಯುದ್ಧಮವರ್ತತ ||೧೦||

ಉಚಿತುರ್ಗಣರಾಜಂ ತೇ “ ದೇಹಿ ಭಕ್ಷ್ಯಂ ಕ್ಷುಧಾವಹಮ್ ” |

ತ ಉಚೇ “ ಭಕ್ಷತಂ ” ದೇವೋ “ ದೈತ್ಯಾಸೃಗ್ಗನಿತಾಃ ಬಹೋ ||೧೧||

ಎಲ್ಲ ಕಮಲಾಸುರನಂತಹ ರಾಕ್ಷಸನೊಬ್ಬನು ಉದಿಸಿನಿಂತು ದೇವನೊಂದಿಗೆ ಹೋರಾಡಲಾರಂಭಿಸಿದನು. ಹೀಗೆ ಹೊಸದಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದವರೆಲ್ಲರೂ ಯಾವ ವಿಧ ದಿಂದಲೂ ಕಮಲಾಸುರನಿಗೆ ಕಡಿಮೆಯಾದವರಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರಲ್ಲಿ ರಾಕ್ಷಸರೇ ತುಂಬಿ ಹೋದುದರಿಂದ ಇವರ ಸಂಖ್ಯೆಯು ಎಣಿಕೆಗೆ ನಿಲುಕಲಾರದಷ್ಟಾಯಿತು. ||೯||

ಮೂಲರಾಕ್ಷಸ ಹಾಗೂ ರಕ್ತದಿಂದ ಜನಿಸಿದವರು ಎಲ್ಲರೂ ನಾನಾ ಬಗೆಯ ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದರು. ಮತ್ತು ದೊಡ್ಡ ಮಳೆ ಬೀಳುವಂತೆ ಬಿರುಸಾದ ಬಾಣಗಳನ್ನು ದೇವನ ಮೇಲೆ ಸುರಿಸಿದರು. ರಾಕ್ಷಸನ ಈ ಮಾಯಾಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಕಂಡು ದೇವನು ಅತಿಯಾಗಿ ಚಕಿತನಾದನು. ಮತ್ತು ಒಮ್ಮೆ ತಿರುಗಿ ನೋಡಿದನು. ದೇವನ ಆ ದೃಷ್ಟಿ ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುವ ಅಗ್ನಿಯಂತೆ ಭಯಂಕರವಾಗಿದ್ದಿತು. ||೯||

ದೇವನ ಇಂಗಿತವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಿದ ಸೂಕ್ಷ್ಮಮತಿಯರಾದ ಸಿದ್ಧಿ-ಬುದ್ಧಿಯರು ಒಡನೆಯೇ ಯುದ್ಧಸನ್ನದ್ಧರಾಗಿ ಮುಂದೆ ಬಂದು ನಿಂತರು. ಬರುವಾಗ ತಮ್ಮೊಡನೆ ತಮ್ಮ ಮೂರುವರೆ ಕೋಟಿ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡೇ ಬಂದರು. ತಮ್ಮ ಪತಿಯ ಮೇಲೆ ಪರಾಕ್ರಮವನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದ ಪಿತೃಶನನ ಮೇಲೆ ಅವರಿಬ್ಬರಿಗೂ ಬಹಳ ಕೋಪ ಉಂಟಾಗಿದ್ದಿತು. ಆಗ ಉಭಯಪಕ್ಷಕ್ಕೂ ಘನ ಘೋರ ಗಂಭೀರವಾದ ಹೋರಾಟವು ಆರಂಭವಾಯಿತು. ||೧೦||

ಸಿದ್ಧಿ-ಬುದ್ಧಿಯರು ರಣರಂಗಕ್ಕೆ ಬಂದೊಡನೆಯೇ ಹಸಿದ ತಮ್ಮ ಸೈನ್ಯಕ್ಕೆ ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬುವಷ್ಟು ಆಹಾರವನ್ನು ಕೊಡಿಸಿಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಮಹಾಗಣಪತಿಯನ್ನು

ಇತ್ಯುಕ್ತೇ ತೇ ತದಾ ತೇನ ಮಯೂರೇಶೇನ ಸತ್ತ್ವರಮ್ |

ಬಭಕ್ಷುತುರ್ಭೂತಗಣೈಸ್ತಾ ದೈತ್ಯಾನಖಿಲಾನಪಿ ||೧೨||

ದೇವೋ ಜಘಾನ ಖಡ್ಗೇನ ತಂ ದೈತ್ಯಂ ಕಮಲಾಸುರಮ್ |

ಪುನಶ್ಚ ಶತಶೋ ಜಾತಾ ದೈತ್ಯಾಸ್ತದ್ರಕ್ತಸಂಭವಾಃ ||೧೩||

ಬಭಕ್ಷುಸ್ತಾನಪಿ ತತೋ ಪಿರ್ಬ ರಕ್ತಂ ಸಮಂತತಃ |

ತತಃ ಪಿನ್ನೋ ಮಯೂರೇಶಃ ಶೂಲಮುದ್ಯಮ್ಯ ವೇಗವಾಃ ||೧೪||

ಮೊದಲು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದರು. ‘ಇದೇ ಸರಿಯಾದ ಸಮಯವೆ’ಂದು ಮಯೂರೇಶನು ಭಾವಿಸಿ “ ರಕ್ತಪಾತದಿಂದ ಜನಿಸಿರುವ ಲೆಖ್ಯಕ್ಕೆ ನಿಲುಕದ ಈ ರಾಕ್ಷಸರನ್ನೆಲ್ಲ ಭಕ್ಷಿಸಲಿ” ಎಂದು ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ||೧೧||

ಮಯೂರೇಶನು ಹೀಗೆಂದು ಆಜ್ಞೆಮಾಡುವುದೇ ತಡ, ಸಿದ್ಧಿ-ಬುದ್ಧಿಯರು ಭೂತಗಣದ ತಮ್ಮ ಪರಿವಾರದೊಂದಿಗೆ ಒಮ್ಮೆಲೇ ಮುಂದುವರಿದು ಬಂದು ಒಂದೊಂದು ಕಬಳಕ್ಕೆ ನೂರಾರು ಮಂದಿಯಂತೆ ಗಬ-ಗಬ ರಾಕ್ಷಸರನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತ ಕಣ್ಣು ಎವೆ ಇಕ್ಕುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ನುಂಗಿ ಮುಗಿಸಿದರು. ||೧೨||

ಹೊಸದಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿ ಬಂದ ದೈತ್ಯರಲ್ಲ ಕಾಣದಂತಾಗಲು ಮಯೂರೇಶನು ಮತ್ತೆ ಮುಂದೆ ಬಂದು ತನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿದ್ದ ಖಡ್ಗದಿಂದ ಕಮಲಾಸುರನ ಅಂಗಾಂಗಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಮೊದಲಿಗಿಂತಲೂ ಇನ್ನೂ ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ತುಂಡುಗಳಾಗುವಂತೆ ಕತ್ತರಿಸಿ ಚಲ್ಲಿ ದನು. ಈ ತುಂಡುಗಳೊಡನೆ ಚಿಮ್ಮಿ ಚದುರಿದ ರಕ್ತಕಣಗಳೆಲ್ಲ ಶತಗುಣಿತ ರಾಕ್ಷಸ ರಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿದವು. ಅವನ ದೇಹದಲ್ಲಿದ್ದ ರಕ್ತದ ಪ್ರಭಾವವೇ ಅಂತಹ ಅದ್ಭುತ ವಾದುದು. ||೧೩||

ರಕ್ತದಿಂದ ರಾಕ್ಷಸರು ಹುಟ್ಟಿದಂತೆಲ್ಲ ಸಿದ್ಧಿ-ಬುದ್ಧಿಯರೂ ಗಣಗಳೂ ಅವರನ್ನು ಸುಂಗುತ್ತಲೂ, ರಾಕ್ಷಸೇಶ್ವರನ ದೇಹದ ರಕ್ತವು ಬೀಳುವ ಕಡೆ ಸುತ್ತಮುತ್ತ ಅತಿ ದೀರ್ಘಗಳಾದ ತಮ್ಮ ನಾಲಿಗೆಗಳನ್ನು ಒಡ್ಡಿ ಪಾನಮಾಡುತ್ತಲೂ ಇದ್ದರು. ತಾನು ಎಷ್ಟು ಸಾರಿ ಕತ್ತರಿಸಿದಾಗ್ಯೂ, ಸಿದ್ಧಿ-ಬುದ್ಧಿಯರು ಗಣಗಳು ನೂತನ ರಾಕ್ಷಸರನ್ನು ಭಕ್ಷಿಸುತ್ತಲಿದ್ದಾಗ್ಯೂ ಹೊಸ ಹೊಸದಾಗಿ ರಾಕ್ಷಸರು ಒಂದಕ್ಕೆ ನೂರಾರರಷ್ಟು ಉದ್ಭವಿಸಿ

ತತ್ಕಾಜ ಸಹಸಾ ದೈತ್ಯೇ ಯಯೌ ಸ ಪ್ರದರ್ಹ ದಿಶಃ |

ಚೂರ್ಣಯ ಪರ್ವತಾ ವ್ಯೋಮ ನಾದರ್ಯ ಭಾನಿ ಪಾತರ್ಯ ||೧೫||

ವೇಗೇನ ಪತಿತೋ ದೈತ್ಯದೇಹಂ ಭಿತ್ತಾ ದ್ವಿಧಾಕರೋತ್ |

ಮಸ್ತಕಸ್ತಸ್ಯ ಪತಿತೋ ¹ಭೀಮಾಯಾ ದಕ್ಷಿಣೇ ತಟೇ ||೧೬||

*ಕೃಷ್ಣಾಯಾ ಉತ್ತರೇ ತೀರೇ ತಸ್ಥೌ ತತ್ರ ಗುಣೇಶ್ವರಃ |

ಸರ್ವೇ ಸಂತುಷ್ಟಮನಸೋ “ ಜಯ ” ಶಬ್ದೈಸ್ತಮಬ್ರುವ | ||೧೭||

ಬರುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ಮಯೂರೇಶನು ಖಿನ್ನನಾದನು. ಆದರೂ ಬಿಡವೆ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಹೊರಡುವ ಮುನ್ನ ಪರಮೇಶ್ವರನು ತನಗೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದ ಶೂಲಾಯುಧ ವನ್ನು ಕೈಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ರಭಸದಿಂದ ಎತ್ತಿಹಿಡಿದನು. ||೧೪||

ಅದನ್ನು ರಾಕಸನ ಮೇಲೆ ಪ್ರಯೋಗಿಸಲು ಗುರಿನೋಡಿ ಒಮ್ಮೆ ಬೀಸಿ ಒಗೆದನು. ಆ ಆಯುಧ ಲೋಕಹರನಾದ ಹರನದು. ಕೋಪದಿಂದ ಬೀಸಿ ಎಸೆದವನು ಲೋಕೇ ಶ್ವರನಾದ ಮಯೂರೇಶ್ವರ ಎಂದ ಮೇಲೆ ಆ ಆಯುಧ ಎಷ್ಟು ವೇಗದಿಂದ ಹೊರಟಿರ ಬಹುದು, ನೀನೇ ಯೋಚಿಸು. ಶೂಲವು ವೇಗದಿಂದ ಹೋಗುವಾಗ ಉರಿಯನ್ನು ಕಾರುತ್ತಲೇ ಹೋಯಿತು. ಈ ಝಳಕ್ಕೆ ಸಿಲುಕಿ ದಿಕ್ಕುಗಳೆಲ್ಲ ಉರಿದುಹೋದವು. ಇದರ ಅಘಾತದಿಂದಾಗಿ ಅನೇಕ ಪರ್ವತಗಳು ಚೂರು ಚೂರಾಗಿ ಉರುಳಿದವು. ಇದು ಬರುವ ರಭಸಕ್ಕೆ ಉಂಟಾದ ಭಯಂಕರ ನಾದದಿಂದ ಅಂತರಿಕ್ಷ ಮಂಡಲವು ಕಂಪಿಸಿತು. ತನ್ನಿಮಿತ್ತ ನಕ್ಷತ್ರಗಳೆಲ್ಲ ಭೂಮಿಗೆ ಉದುರಿಬಿದ್ದವು. ||೧೫||

ಅತಿ ವೇಗದಿಂದ ಹೋದ ಶೂಲಾಯುಧ ರಾಕ್ಷಸನ ದೇಹವನ್ನು ಹೊಕ್ಕು ಎರಡು ತುಂಡಾಗಿ ಮಾಡಿತು. ಶೂಲದ ಅಲುಗಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿ ಕಮಲಾಸುರನ ತಿರವು ಭೀಮಾನದಿಯ ದಕ್ಷಿಣ ತೀರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಬಿದ್ದಿತು. ||೧೬||

ಭಗವಾ ಗುಣೇಶ್ವರನು ತಾನು ಕೃಷ್ಣಾನದಿಯ ಉತ್ತರ ದಿಕ್ಕಾಗದ ದಡದಲ್ಲಿ ನಿಂತನು. ಮಯೂರೇಶ್ವರನು ಇಂತಹ ಅದ್ಭುತ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ತೋರಿಸಿದ ಬಗ್ಗೆ ಎಲ್ಲರೂ ಅಶ್ಚರ್ಯ ಚಕಿತರಾದರು. ಮತ್ತು ಹೃಷ್ಯಮಾನಸರಾಗಿ “ ಜಯ ”

ಸರ್ವ ಉಚುಃ :—

ಜಯ ದೇವ, ಮಯೂರೇಶ ! ಕುರು ದುಷ್ಪವಿನಾಶನಮ್ !

ಕ ಉನಾಚಃ :—

ತತಸ್ತತ್ರಾಯಯೌ ಗೌರೀಪತಿರ್ಗಣಪರೀವೃತಃ ||೧೮||

ಗೌತಮಾದ್ವೈಶ್ವ ನುನಿಭಿಃ ಪಾರ್ವತ್ಯಾ ಚ ಸಮಾಯುತಃ |
ನಾದ್ಯತ್ಸು ಸರ್ವವಾದ್ಯೇಷು ಪುಷ್ಪವೃಷ್ಟಿಃ ಸಸಾತ ಖಾತ್ ||೧೯||

ಅಲಿಂಗ್ಯ ಪಾರ್ವತೀ ಪ್ರಾದಾತ್ ಸ್ತನಪಾನಂ ಮುದಾ ತದಾ |

ಶಬ್ದದಿಂದ ದೇವರ ದೇವ, ಮಹಾಗಣಪತಿಯನ್ನು ಮನಃಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಹೊಗಳಿ
ಹೀಗೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದರು. ||೧೭||

ಜನರು :—

ದೇವ, ಮಯೂರೇಶ್ವರ ! ನಿನಗೆ ವಿಜಯವಾಗಲಿ, ಲೋಕಕಂಟಕರಾದ
ದುಷ್ಪದೈತ್ಯರನ್ನು ನೀನು ಇದೇ ರೀತಿ ನಿಗ್ರಹಿಸು.

ಬ್ರಹ್ಮಾ :—

ಅನಂತರ ಮಹಾಗಣಪತಿಯೂ ಸೇನಾಪರಿವಾರದವರೂ ನಿಂತಿದ್ದ ಡೆ ಪಾರ್ವತೀ
ಪತಿಯಾದ ಪರತಿವನು ತನ್ನ ಅನುಚರರು, ಪ್ರಮಥಗಣಗಳೊಂದಿಗೆ ಬಂದನು.

||೧೮||

ಪರಮೇಶ್ವರನನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿ ಗೌತಮಾದಿ ವೇದವಿಗಳೂ ಗಿರೀಜನ
ಪುತ್ರ; ಪಾರ್ವತಿಯೂ ಬಂದರು. ಸಕಲ ವಿಧ ಮಂಗಳವಾದ್ಯಗಳೂ ಜಯವನ್ನು
ಸುಶ್ರಾವ್ಯವಾಗಿ ಧ್ವನಿಗೈದವು. ನಭೋಮಂಡಲದಿಂದ ಪುಷ್ಪವೃಷ್ಟಿಯು ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನ
ವಾಗಿ ಸುರಿಯಿತು. ||೧೯||

ಮಗನು ವಿಜಯಶಾಲಿಯಾದುದನ್ನು ಕಂಡು ಲೋಕಮಾತೆ ; ಪಾರ್ವತಿ

ಮುನಯಸ್ತು ಷ್ಠಪುಶ್ಚೈನಂ ಮಯೂರೇಶಂ ಸುರೇಶ್ವರಮ್ ||೨೦||

ಮುನಯ ಊಚುಃ :-

ಕಮಲಾಕಾಂತಹೃದಯ, ಹೃದಯಾನಂದವರ್ಧನ !

ಕಮಲಾಕಾಂತನಮಿತ, ಕಮಲಾಸುರನಾಶನ ! ||೨೧||

ಕಮಲಾಸೇನಿತಹದ, ಜಯ ತ್ವಂ ಕಮಲಾಪ್ರದ !

ಕಮಲಾಸನವಂದ್ಯೇಶ, ಕಮಲಾಕರಶೀತಲ ! ||೨೨||

ದೇವಿಯು ಹಿಗ್ಗಿ ಹೋದಳು. ಮತ್ತು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಬಂದು ಮಯೂರೇಶ್ವರನನ್ನು ಬಿಗಿದಪ್ಪಿದಳು. ಗಣಪತಿಯು ದೊಡ್ಡ ವರೆನಿಸಿದವರಿಗೆ ಸಹ ಬಹಳ ದೊಡ್ಡ ವನಾದಾಗ್ಯೂ ಪಾರ್ವತೀದೇವಿಯು ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಚಿಕ್ಕಕೂಸು ತಾನೇ? ಆದುದರಿಂದಲೇ ದೇವಿಯು ಸಂತೋಷದ ಭರದಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ಸ್ತನ್ಯಪಾನವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿದಳು. ಈ ಸನ್ನಿವೇಶವನ್ನು ನೋಡಿ ಮುನಿಗಳು ಉಬ್ಬಿಹೋದರು. ಮತ್ತು ಸುರೇಶ್ವರನಾದ ಗಣನಾಥನನ್ನು ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಸ್ತುತಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ||೨೦||

ಮುನಿಗಳು :-

ಕಮಲಪುಷ್ಪದಂತೆ ವಿಸ್ತೃತವೂ ಸುಂದರವೂ ಆದ ಹೃದಯ ಉಳ್ಳವನು ನೀನು. ಆದುದರಿಂದಲೇ ನಮ್ಮಿವರ ಹೃದಯಗಳಲ್ಲೂ ಅನಂದದ ಬುಗ್ಗೆಯನ್ನು ಚಿಮ್ಮಿಸುವೆ. ಕಮಲಾಕಾಂತನಾದ ಜಗದ್ರಕ್ಷಕ, ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನು ಸಹ ನಿನ್ನ ಚರಣಕಮಲಗಳಿಗೆ ವಂದಿಸುವನು. ಕಮಲಾಸುರನಂತಹ ಉದ್ಧಾಮವೀರ್ಯವುಳ್ಳ ದೈತ್ಯನನ್ನು ನೀನು ಸಂಹರಿಸಿರುವೆ. ||೨೧||

ಯಾರ ಕೃಪಾಕಟಾಕ್ಷ ಲಾಭಕ್ಕಾಗಿ ಜನರು ಹಗಲಿರುಳೂ ಧರ್ಮಾಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆದೂ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವರೋ ಅಂತಹ ಕಮಲೆ (ಲಕ್ಷ್ಮೀ) ಯು ಸರ್ವದಾ ನಿನ್ನ ಪಾದಕಮಲಗಳನ್ನು ಸೇವಿಸುತ್ತಿರುವಳು. ಭಗವಾ, ಕಮಲಾಪ್ರದ ! ನಿನಗೆ ವಿಜಯವಾಗಲಿ, ಅದಿಜೀವನೂ ಲೋಕಪಿತಾಮಹನೂ ಆದ ಕಮಲಾಸನನು ಯಾರಿಗೆ ವಂದಿಸುವರೋ ಅಂಥವನಿಗೂ ನೀನು ಈಶ್ವರನಾಗಿರುವೆ. ಕಮಲಾಕರ (ಸರೋವರ, ದಂತೆ ನೀನು ಶೀತಲಸ್ವಭಾವದವನಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೇ ಆರ್ತರ ತಾಪಗಳನ್ನು ಶಮನಗೊಳಿಸುವೆ. ||೨೨||

ಕಮಲಾಂಕಸು-ಪಾದಾಬ್ಜ, ಕಮಲಾಂಕಿತಸತ್ಕರ ! !

ಕಮಲಾಬಂಧುತಿಲಕ, ಭಕ್ತಾನಾಂ ಕಮಲಾಪ್ರದ !

||೨೩||

ಕಮಲಾಸೂನುರಿಪುಜ, ಕಮಲಾಸೂನುಸುಂದರ ! !

ಕಮಲಾಪಿತೃರತ್ನಾನಾಂ ಮಾಲಯಾ ಜಯಶೋಭಿತ !

||೨೪||

ಕಮಲಾಸುರಬಾಣಾನಾಂ ಕಮಲೇನ ನಿವಾರಕ ! !

ಕಮಲಾಕ್ರಾಂತಕಮಲಕೋಶಜಿತ್ಕರಪಂಕಜ !

||೨೫||

ಕಮಲಾಪತಿಹಸ್ತಸ್ಯ ಪದ್ಮಕೋಶನಿಭೇಕ್ಷಣ !

ಜಗನ್ನಿವಾಸ! ನಿನ್ನ ಚರಣಕಮಲಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಾವುರುಷರ ಲಕ್ಷಣಗಳಾದ ಕಮಲಪುಷ್ಪವು ಅಂಕಿತವಾಗಿದೆ. ಜಗದ್ರಕ್ಷಕ, ಮಹಾವಿಷ್ಣು ಅರ್ಪಿಸಿದ ಕಮಲ ಪುಷ್ಪವನ್ನು ಮಯೂರೇಶ್ವರ ! ನೀನು ನಿನ್ನ ಕರಕಮಲದಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದಿರುವೆ. ಕಮಲೆ (ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮಿ) ಯ ಬಂಧುವಾದ ಅಮೃತಕಿರಣ (ಚಂದ್ರ) ನನ್ನು ಫಾಲದಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿರುವೆ. ನಿನ್ನನ್ನು ಅನನ್ಯಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಭಜಿಸುತ್ತಿರುವ ಭಕ್ತರಿಗೆ ಅಮಿತವಾಗಿ ಕಮಲೆಯ (ಐಶ್ವರ್ಯವ) ನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸತಕ್ಕವನು. ||೨೬||

ಕಮಲೆ (ಲಕ್ಷ್ಮಿ) ಯ ಸು-ಪುತ್ರನಾದ ಮನ್ಮಥನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದ ಪರಶಿವ ನಂತಹ ಮಹಾತ್ಮನನ್ನು ನೀನು ತಂದೆಯನ್ನಾಗಿ ಪಡೆದವನು. ಕಮಲೆಯ ಮಗ ನಂತಹ ಸೌಂದರ್ಯ ನಿನ್ನದು. ಕಮಲೆ (ಲಕ್ಷ್ಮಿ) ಯ ತಂದೆ; ರತ್ನಾಕರನಲ್ಲಡ ಗಿರುವ ವಿವಿಧರತ್ನಗಳಿಂದ ನಿರ್ಮಿತವಾದ ಮಾಲೆಗಳನ್ನು ಕಂಠರದಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿದವನು ನೀನು. ಭಗವಾ ! ನೀನು ವಿಜಯಶಾಲಿಯಾಗು. ||೨೭||

ಮಹಾಬಲಶಾಲಿಯಾದ ಕಮಲಾಸುರನು ನಿನ್ನ ಮೇಲೆ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದ ನಿಶಿತ ಶರಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ನಿನ್ನ ಕರಕಮಲದಲ್ಲಿ ಭೂಷಣವಾಗಿರುವ ಸು-ಕೋಮಲ ಕಮಲ ಪುಷ್ಪದಿಂದಲೇ ನಿವಾರಿಸಿದ ಧೀರನು ನೀನು. ನಿನ್ನ ಕರಕಮಲದ ಕಮನೀಯ ರೂಪದಿಂದ ಕರಗತ ಕಮಲಪುಷ್ಪವನ್ನು ನಾಚಿಸಿರುವೆ. ||೨೮||

ಕಮಲಾಪತಿಯ (ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನ) ಕರಕಮಲದಲ್ಲಿರುವ ಕಮಲಪುಷ್ಪ

ಸರ್ವಹೃತ್ಕಮಲಾನಂದ ಜಯ ಸರ್ವಾಘನಾಶನ !

||೨೬||

ಕಮಲಾಂಕುತಹಸ್ತ ಸ್ಥ ಜಯ ವಿಘ್ನಹರಾಽಯ ! !

ತ್ವಯಾ ವಿನಿಹತಃ ಪಾಪಃ ಶಕ್ತಾದಿಭಯದೋ ರಿಪುಃ

||೨೭||

ವಜ್ರಚಕ್ರಾದ್ಯಭೇದೋ ಯೋ ಮುನೀನಾಮಸಿ ಭೀತಿದಃ |

ಕ ಉವಾಚ :-

ವಿನಂ ಸ್ತುತ್ವಾ ಪುಪೂಜುಸ್ತೇ ಗೌತಮಾದ್ಯಾ ಮಹರ್ಷಯಃ

||೨೮||

ದಂತೆ ಅರಳಿದ ಕಣ್ಣುಗಳುಳ್ಳವನು ನೀನು. ಎಲ್ಲರ ಹೃದಯಕಮಲಗಳನ್ನೂ ನೀನು. ಹೃಷ್ಯ-ಪುಷ್ಯಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವೆ. ಭಜಕರ ಸಕಲ ಪಾತಕಗಳನ್ನೂ ನಿಶ್ಚೇಷವಾಗಿ ಪರಿಹರಿಸುವ ಪರಮಾತ್ಮ! ನೀನು ವಿಜಯಶಾಲಿಯಾಗು. ||೨೯||

ನೀನು ನಿನ್ನ ಕರಕಮಲಗಳಲ್ಲಿ ಕಮಲಪುಷ್ಪ, ಅಂಕುಶ ಇವನ್ನು ಆಯುಧಗಳನ್ನಾಗಿ ಧರಿಸಿರುವೆ. ಸಕಲ ವಿಘ್ನಗಳನ್ನೂ ನೀನು ಪರಿಹರಿಸತಕ್ಕವನು. ವ್ಯಯ (ನಾಶ) ರಹಿತ ಸ್ವರೂಪನು ನೀನು ಈ ಕಮಲಾಸುರನು ಮಹಾ ಧೈರ್ಯವಂತರೆನಿಸಿದ ದೇವೇಂದ್ರಾದಿಗಳನ್ನೂ ಗಡಗಡ ನಡುಗಿಸಿದವನು. ಸುರವಿನ್ವೇಷಿ, ಮಹಾ ಪಾಪಿಷ್ಠ. ಇಂತಹ ಲೋಕಕಂಟಕನನ್ನು ಜಗತ್ಪ್ರಭೋ! ನೀನು ಸಂಹರಿಸಿರುವೆ.

||೩೦||

ದೇವೇಂದ್ರನ ವಜ್ರಾಯುಧ, ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನ ಸುಧರ್ಶನ ಚಕ್ರ ಇವಕ್ಕೂ ಸಹ ಈ ಕಮಲಾಸುರನ ದೇಹವನ್ನು ಭೇದಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲ. ತಪಶ್ಯಕ್ತಿಯಿಂದ ನಿಮಿಷಮಾತ್ರದಲ್ಲಿ ತ್ರಿ-ಭುವನಗಳನ್ನೇ ದಹಿಸಿಬಿಡಬಲ್ಲ ಮುನಿಗಳೂ ಸಹ ಇವನ ದುಷ್ಟತನಕ್ಕಾಗಿ ಹೆದರಿಹೋಗಿದ್ದರು. ಅಂತಹ ಭಯಂಕರನಾದವನು ಆ ರಾಕ್ಷಸ.

ಬ್ರಹ್ಮಾ. -

ಹೀಗೆಂದು ಗೌತಮಾದಿ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಮಹಾಗಣಪತಿಯನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿ

ದಶಭಿರ್ದೋರ್ಭಿರಾಲಿಂಗ್ಯ ಪುಪೂಜ ಗಿರಿಶೋಽಪಿ ತಮಾ |

ತತಸ್ತೇ ಮುನಯಃ ಪ್ರೋಚುರ್ಮಯೂರೇಶಂ ಚ ಶಂಕರಮಾ ||೨೯||

ಮುನಯ ಊಚುಃ :—

ಅತ್ರ ತ್ವಂ ಸರ್ವದಾ ತಿಷ್ಠ ಸರ್ವದೇವಗಣೈರ್ಯುತಃ |

ಪೂರ್ವಾ ಭಕ್ತಕಾರ್ಯಾಣಿ ವಾರಯಾ ವಿಘ್ನಸಂಚರ್ಯಾ ||೩೦||

ವಿವಿಧೋಪಚಾರಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಅರ್ಚಿಸಿದರು. ||೨೯||

ತನ್ನ ಪುತ್ರನ ಅಪ್ರತಿಮ ವೀರ್ಯವನ್ನೂ, ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಸಹ ಅವನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿ ಅರ್ಚಿಸಿದುದನ್ನೂ ಕಂಡು ಪರಮೇಶ್ವರನು ಪರಮಹರ್ಷಿತನಾದನು. ಆ ಕೂಡಲೇ ಮುಂದೆ ಬಂದು ತನ್ನ ಹತ್ತು ಬಾಹುಗಳನ್ನೂ ಚಾಚಿ ಮಗನನ್ನು ಬಿಗಿದನು. ತಪ್ಪುರುಪನು ತತ್ತ್ವವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಅರಿತವನಾದುದರಿಂದ ಮಯೂರೇಶ್ವರನಾಗಿ ತೋರಿಬರುವ ಸಾಕಾರರೂಪದಲ್ಲಿ ಮಗನೆಂದು ವ್ಯಾಮೋಹವನ್ನಿಡದೆ ವಿವಿಧೋಪಚಾರಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸಿ ಖಂಡರೂಪವಾಗಿ ತೋರುತ್ತಲಿದ್ದ ಅಖಂಡ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಅರ್ಚಿಸಿದನು. ಮೊದಲೇ ಭಾವಪರವಶರಾಗಿದ್ದ ಮುನಿಗಳು ಅತ್ಯಶ್ವರನಾದ ಆ ದೈತ್ಯನನ್ನು ನೋಡಿದ ಬಳಿಕಂತೂ ಬಹಳ ಸಂತುಷ್ಟರಾದರು. ಹಾಗೂ ಪರಮೇಶ್ವರನನ್ನೂ ಮಯೂರೇಶ್ವರನನ್ನೂ ಕುರಿತು ಹೀಗೆಂದು ವಿಜ್ಞಾಪಿಸಿದರು. ||೩೦||

ಮುನಿಗಳು :—

ಪೂಜ್ಯರೇ ! ನಾವು ಎಷ್ಟೇ ತಪಸ್ಸಿದ್ದರಾದರೂ ಪಾಮರರು. ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಸ್ವರೂಪರಾದ, ನಿಮ್ಮ ತಾತ್ತ್ವಿಕ ರೂಪವನ್ನು ಅರಿಯಲಸಮರ್ಥರು. ಆದುದರಿಂದಲೇ “ ನೀವು ಇಲ್ಲಿರುವುದು, ಬೇಡ. ಬೇರೆಲ್ಲಾ ದರೂ ಹೋಗಿ ! ” ಎಂದೂ “ ಇಲ್ಲವಾದರೆ ನಾನೇ ಹೊರಟುಹೋಗುವೆವು ” ಎಂದೂ ನುಡಿದೆವು. ಅದನ್ನು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳದೇ ನೀವು ಸರ್ವದಾ ಇಲ್ಲಿಯೇ ವಾಸವಾಗಿರಿ. ನೀವಿಲ್ಲಿದ್ದರೆ ತಪಸ್ವಿಗಳಾದ ನಮಗೆ ಯಾವ ಬಗೆಯ ತಾಪವೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಒಂದು ವೇಳೆ ಅಂತಹ ಪ್ರಮಾದವೇ

ಕ ಉವಾಚ :—

ಏವಂ ತೈಃ ಪ್ರಾರ್ಥಿತೌ ದೇವೌ ಸರ್ವದೇವಗಣೈರ್ಯುತೌ |

ಪೂರಯಂತೌ ಭಕ್ತಕಾರ್ಮಾ ಹರಂತೌ ನಿಘ್ನಸಂಚರ್ಯಾಃ ||೩೧||

ಸ್ಥಿತೌ ತತ್ರ ನುಯೂರೇಶ-ಶಂಕರೌ ಲೋಕಶಂಕರೌ |

ನಿಶ್ವಕರ್ಮಾ ವ್ಯಧಾತ್ತತ್ ಮಂದಿರಂ ಸುಂದರಂ ತತಃ ||೩೨||

ಅಸಂಖ್ಯಶಿಖರದ್ವಾರಂ ಅಸಂಖ್ಯಾಶ್ಚರ್ಯಸಂಯುತಮ್ |

ತತ್ರಾಭೂನ್ನಗರಂ ಚಾರು ಸರ್ವಲೋಕಸಮನ್ವಿತಮ್ ||೩೩||

ನಾದರೂ ಘಟಿಸಿದರೆ ಹೇಗೂ ನೀವಿಲ್ಲಿರುವುದರಿಂದ ಎಂತಹ ವಿಪತ್ತು ಬಂದರೂ ನೀವು ನಮ್ಮನ್ನು ಅದರಿಂದ ಪಾರುಗಾಣಿಸುವಿರಿ. ಭಕ್ತರ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ನಡೆಸಿಕೊಟ್ಟಂತೆಯೂ ಆಗುವುದು. ||೩೦||

ಬ್ರಹ್ಮಾ :—

ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಗೌತಮಾದಿಗಳು ಅವರಿಬ್ಬರನ್ನೂ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಲು, ಅವ್ಯಾಜ ಕರುಣಾಸಾಗರರಾದ ಪಿತಾ-ಪುತ್ರರಿಬ್ಬರೂ ಅವರ ಬಿನ್ನಹವನ್ನು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಅನುಮೋದಿಸಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ವಾಸಮಾಡಲು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದರು. “ ಬಸವನಿದ್ದಲ್ಲಿ ಬಾಲ ” ಎಂಬಂತೆ ಸಕಲ ದೇವತೆಗಳೂ, ಪ್ರಮಥಗಣಗಳೂ ದೇವರೊಡನೆ ಅಲ್ಲಿಯೇ ನೆಲೆಸಿದರು. ಮತ್ತು ಭಜಿಸುವ ಭಕ್ತರು ಬೇಡುವ ಸಕಲ ವಿಧ ಬಯಕೆಗಳನ್ನೂ ಈಡೇರಿಸಿ ಕೊಡುತ್ತಲಿದ್ದರು. ಆ ಪ್ರದೇಶವೆಲ್ಲ ಸುರಕ್ಷಿತವಾಯಿತು. ಬರುತ್ತಲಿರಬಹುದಾದ ವಿಘ್ನಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಪರಿಹರಿಸಲು ವಿಘ್ನಹರನು ಸಿದ್ಧನಾಗಿಯೇ ಇದ್ದನು. ||೩೧||

ಲೋಕ ಶಂಕರರಾದ ಶಂಕರ-ಸುಮುಖ (ಗಣಪತಿ) ರು ಅಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡಲು ನಿರ್ಧರಿಸಿದೊಡನೆಯೇ ದೇವಲೋಕದ ಶಿಲ್ಪಿಯಾದ ವಿಶ್ವಕರ್ಮ ಬ್ರಹ್ಮನು ಧಾವಿಸಿ ಬಂದು ಆ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಸುಂದರವಾದ ಒಂದು ಮಂದಿರವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಟ್ಟನು. ಆ ಮಂದಿರವು ಇವರ ವಾಸಕ್ಕೆ ತಕ್ಕದಾಗಿದ್ದಿತು. ||೩೨||

ಆ ದಿವ್ಯಮಂದಿರದ ಮೇಲ್ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ಉನ್ನತ ಶಿಖರಗಳನ್ನು ಎಣಿಸುವುದಕ್ಕೆ

“ ಮಯೂರೇಶಪುರಂ ” ತಸ್ಯ ನಾನು ಚಕ್ರಮರ್ಪಣಾರ್ಥಯಃ |

ತಪಸ್ತೇಪುನುರ್ನಿಗಣಾ ನಾನಾಭರಣಸಂಶ್ರಿತಾಃ ||೩೪||

ಹರೋಽಸಿ ಚ ತಪಸ್ತೇಪೇ ಗಿರಿಜಾ-ಗಣಸಂಯುತಃ |

ತಸ್ಯ ಧ್ಯಾನಂ ಪೂಜನಂ ಚ ಸ್ಮರಣಂ ತೇ ವ್ಯಧುದ್ವಿಜಾಃ ||೩೫||

ಮಯೂರೇಶಃ ಪುನರ್ಬಾಲ್ಯೈಃ ಕ್ರೀಡತಿ ಸ್ಮ ಯಥಾ ಪುರಾ ||೩೬||

ಸಹ ಸುಲಭವಾಗಿ ಆಗುತ್ತಲಿರಲಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೂ ಅಲ್ಲಿಂದ ಮಹಾ ದ್ವಾರವು ಕಂಡುಬರುತ್ತಲಿದ್ದಿತು. ಆ ಮಂದಿರದಲ್ಲಿದ್ದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸನ್ನಿವೇಶವೂ ಅತ್ಯಪೂರ್ವವೂ ಅಶ್ಚರ್ಯಕರವೂ ಆಗಿದ್ದಿತು. ಇವರು ನೆಲೆಸಿದ ಆ ಪ್ರದೇಶ ದಲ್ಲಿ ಒಂದು ನಗರವೇ ನಿರ್ಮಿತವಾಯಿತು. ಜನರೆಲ್ಲ ಬಂದು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಆನುಕೂಲ್ಯಕ್ಕನುಸರಿಸಿ ಬಗೆ ಬಗೆಯ ವಾಸಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು “ ನಾನು ಮೊದಲು, ತಾನು ಮೊದಲು ” ಎಂಬ ಪೈಪೋಟಿಯ ಮೂಲಕ ಬಂದು ಅಲ್ಲಿಯೇ ನೆಲೆಸಿದರು. ನಗರವು ಜನನಿಬಿಡವಾಗಿದ್ದರೂ ಅತ್ಯಂತ ರಮಣೀಯವಾಗಿ ತೋರುತ್ತಲಿದ್ದಿತು. ||೩೩||

“ ಮಯೂರೇಶ ಪುರ ” ಎಂದು ಆ ನಗರಕ್ಕೆ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಹೆಸರನ್ನಿಟ್ಟರು. ತಾವೂ ಅಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿ ತಪೋನುಷ್ಠಾನವನ್ನು ಕೈಗೊಂಡರು. ಅವರಿಗೆ ಯಾವ ವಿಧ ವಾದ ಉಪದ್ರವವೂ ಉಂಟಾಗಲಿಲ್ಲ. ||೩೪||

ಗಿರಿಜೆ, ಪ್ರಮಥಗಣಗಳು ಇವರೊಡನೆ ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಕರ್ಪದಿಯೂ ಅಲ್ಲಿ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದನು. ಇತರ ದ್ವಿಜಜನರು ಮಯೂರೇಶ್ವರ, ಪರಮೇಶ್ವರ ತಪಸ್ವಿಗಳು ಇವರ ಧ್ಯಾನ ಹಾಗೂ ಪೂಜೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳಲ್ಲೇ ನಿರತರಾಗಿ ಸುಖದಿಂದ ವಾಸಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ||೩೫||

ಸಾಹಸವನ್ನು ತೋರಿಸಬೇಕಾದ ಸನ್ನಿವೇಶವೆಲ್ಲ ಕಳೆದುಹೋದ ಬಳಿಕ ಮಯೂರೇಶನು ಮತ್ತೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ಬಾಲಕನಂತಾಗಿ ತನ್ನ ಸಂಗಡಿಗರಾದ ಮುನಿ ಬಾಲಕರೊಂದಿಗೆ ಯಥಾಪ್ರಕಾರ ಆಟಗಳನ್ನಾಡುತ್ತಲಿದ್ದನು. ||೩೬||

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಗಣೇಶಪುರಾಣೇ ಉತ್ತರಖಂಡೇ “ ಕಮಲಾಸುರನಧೋ ”
ನಾನು ತ್ವತ್ತರ ಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಸ್ಸಮಾಪ್ತಃ ||

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಶ್ರೀ ಗಣೇಶ ಪುರಾಣದ ಉತ್ತರಖಂಡದಲ್ಲಿ “ ಕಮಲಾಸುರ ನಥಿ ”
ಎಂಬಲ್ಲಿಗೆ ನೂರ ನೂರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯಾನುವಾದವು ಮುಗಿಯಿತು.

|| ಶ್ರೀ ಗಣೇಶಾಯ ನಮಃ ||

ಅಥ ಚತುರಧಿಕ ಶತತನೋಽಧ್ಯಾಯಃ

ಕ ಉವಾಚ :-

ಅಹಂ ಪ್ರಯಾತಸ್ತಂ ದ್ರಷ್ಟುಂ ಗುಪ್ತರೂಪೋ ದ್ವಿಜೋತ್ತಮ ! |

ಅದರ್ಶಂ ತತ್ರ ತಂ ದೇವಮುಮಯಾ ಸಹಿತಂ ಪ್ರಭುಮ್ ||೧||

ಸ್ನಾತ್ವಾಸೀನಂ ಜಪಂತಂ ಚ ಪರಂ ಬ್ರಹ್ಮ ಸನಾತನಮ್ |

ಅಹಂ ತನುಸ್ತುವಂ ದೇವಂ ಮಯೂರೇಶ್ವರಸಂಜ್ಞಕಮ್ ||೨||

|| ಶ್ರೀ ಗಣೇಶಾಯ ನಮಃ ||

೧೦೪ ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

ಬ್ರಹ್ಮಾ :-

ದ್ವಿಜೋತ್ತಮ, ವ್ಯಾಸ ! ಕೇಳು, ಹಿಂದೊಮ್ಮೆ ನಡೆದ ಕಥಾನಕವನ್ನು ಹೇಳು
ವೆನು. ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆಯೇ ನನಗೊಂದು ದಿವಸ ಯಾರಿಗೂ ತಿಳಿಯದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ
ವೇನನ್ನೂ ನೋಡಿಕೊಂಡು ಬರಬೇಕೆಂಬ ಇಚ್ಛೆ ಉಂಟಾಯಿತು. ಮಯೂರೇಶ್ವರನ
ಬಗ್ಗೆ ಅನೇಕರು ಅನೇಕ ರೀತಿಯಿಂದ ಮಹಿಮೆಗಳನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದುದೇ
ನನಗುಂಟಾದ ಉತ್ಸಾಹಕ್ಕೆ ಕಾರಣ. ನಾನು 'ಬ್ರಹ್ಮಾ' ಎಂಬುದನ್ನು ಯಾರೂ
ತಿಳಿಯದಿರಲಿ, ಎಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ ಗುಪ್ತವೇಷದಿಂದ ಅಲ್ಲಿಗೆ ತೆರಳಿದೆನು ಮತ್ತು
ಜಗದ್ರೋನಿಗಾಡ ಉಮಾ-ಮಹೇಶ್ವರರೊಡನೆ ಅಲ್ಲಿ ನಲಿದಾಡುತ್ತಲಿದ್ದ ಪ್ರಭು;
ಮಯೂರೇಶ್ವರನನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸಿದೆನು. ||೧||

ಆ ವೇಳೆಗಾಗಲೇ ಭಗವಂತನು ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಿ ಸನಾತನವೂ ಸ್ವ-
ಸ್ವರೂಪವೂ ಆದ ಪರಬ್ರಹ್ಮವಸ್ತುವನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತಲೂ "ಸೋಹಮಸ್ಮಿ" ಎಂದು

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಗಣೇಶಪುರಾಣೇ ಉತ್ತರಖಂಡೇ “ ಕನುಲಾಸುರವಧೋ ”
ನಾಮ ತ್ವೃತ್ತರ ಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಸ್ಸಮಾಪ್ತಃ ||

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಶ್ರೀ ಗಣೇಶ ಪುರಾಣದ ಉತ್ತರಖಂಡದಲ್ಲಿ “ ಕನುಲಾಸುರ ವಧೆ ”
ಎಂಬಲ್ಲಿಗೆ ನೂರ ಮೂರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯಾನುವಾದವು ಮುಗಿಯಿತು.

|| ಶ್ರೀ ಗಣೇಶಾಯ ನಮಃ ||

ಅಥ ಚತುರ್ದಿಕ ಶತತನೋಽಧ್ಯಾಯಃ

ಕ ಉವಾಚ :-

ಅಹಂ ಪ್ರಯಾತಸ್ತಂ ದ್ರಷ್ಟುಂ ಗುಪ್ತರೂಪೋ ದ್ವಿಜೋತ್ತಮ ! |

ಅದರ್ಶಂ ತತ್ರ ತಂ ದೇನಮುಮಯಾ ಸಹಿತಂ ಪ್ರಭುಮ್ ||೧||

ಸ್ನಾತ್ವಾಸೀನಂ ಜಪಂತಂ ಚ ಪರಂ ಬ್ರಹ್ಮ ಸನಾತನಮ್ |

ಅಹಂ ತಮಸ್ತುವಂ ದೇನಂ ಮಯೂರೇಶ್ವರಸಂಜ್ಞಕಮ್ ||೨||

|| ಶ್ರೀ ಗಣೇಶಾಯ ನಮಃ ||

೧೦೪ ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

ಬ್ರಹ್ಮಾ :-

ದ್ವಿಜೋತ್ತಮ, ವ್ಯಾಸ ! ಕೇಳು, ಹಿಂದೊಮ್ಮೆ ನಡೆದ ಕಥಾನಕವನ್ನು ಹೇಳು
ನಿನ್ನ. ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆಯೇ ನನಗೊಂದು ದಿವಸ ಯಾರಿಗೂ ತಿಳಿಯದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ
ನಿನ್ನನ್ನೂ ನೋಡಿಕೊಂಡು ಬರಬೇಕೆಂಬ ಇಚ್ಛೆ ಉಂಟಾಯಿತು. ಮಯೂರೇಶ್ವರನ
ಬಗ್ಗೆ ಅನೇಕರು ಅನೇಕ ರೀತಿಯಿಂದ ಮಹಿಮೆಗಳನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದುದೇ
ನನಗುಂಟಾದ ಉತ್ಸಾಹಕ್ಕೆ ಕಾರಣ. ನಾನು 'ಬ್ರಹ್ಮಾ' ಎಂಬುದನ್ನು ಯಾರೂ
ತಿಳಿಯದಿರಲಿ, ಎಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ ಗುಪ್ತವೇಷದಿಂದ ಅಲ್ಲಿಗೆ ತೆರಳಿದೆನು ಮತ್ತು
ಜಗದ್ಯೋನಿಗಳಾದ ಉಮಾ-ಮಹೇಶ್ವರರೊಡನೆ ಅಲ್ಲಿ ನಲಿದಾಡುತ್ತಲಿದ್ದ ಪ್ರಭು;
ಮಯೂರೇಶ್ವರನನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸಿದೆನು. ||೧||

ಆ ವೇಳೆಗಾಗಲೇ ಭಗವಂತನು ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಿ ಸನಾತನವೂ ಸ್ವ-
ಸ್ವರೂಪವೂ ಆದ ಪರಬ್ರಹ್ಮವಸ್ತುವನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತಲೂ "ಸೋಽಹಮಸ್ಮಿ" ಎಂದು

ಪುರಾಣಪುರುಷಂ ದೇವಂ ನಾನಾಕ್ರೀಡಕರಂ ಮುದಾ |

ಮಾಯಾವಿನಂ ದುರ್ವಿಭಾವ್ಯಂ ಮಯೂರೇಶಂ ನಮಾಮ್ಯಹಮ್ ||೩||

ಪರಾತ್ಪರಂ ಚಿದಾನಂದಂ ನಿರ್ವಿಕಾರಂ ಹೃದಿ ಸ್ಥಿತಮ್ |

ಗುಣಾತೀತಂ ಗುಣಮಯಂ ಮಯೂರೇಶಂ ನಮಾಮ್ಯಹಮ್ ||೪||

ಸರ್ವದಾ ಜಪಿಸುತ್ತ ಲೂ ಕುಳಿತಿದ್ದನು. ಪವಿತ್ರವಾದ ಈ ದೃಶ್ಯವನ್ನು ನೋಡಿ ಪುಲಕಿತನಾದ ನಾನು ಪ್ರಕೃತ “ ಮಯೂರೇಶ್ವರ ” ಎಂದು ಹೆಸರನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಅತ್ಯದ್ಭುತ ರೀತಿಯಿಂದ ತನ್ನ ಲೀಲಾ-ವಿನೋದಗಳನ್ನು ಜಗತ್ತಿಗೆ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಲಿದ್ದ ದೇವರ ದೇವನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದೆನು. ||೨||

ಭಗವಾ ! ನೀನು ಅನಾದಿಸ್ವರೂಪನು, ಸ್ವಯಂಪ್ರಕಾಶನು, ಯಾವ ಕ್ಲೇಶವೂ ಇಲ್ಲದೇ ನಾನಾ ಬಗೆಯ ಕ್ರೀಡೆಗಳನ್ನು ಲೀಲೆಯಿಂದಲೇ ನಡೆಸಬಲ್ಲವನು. ಅನೇಕ ವಿಧವಾದ ಮಾಯೆಗಳನ್ನು ಅಧೀನಪಡಿಸಿಕೊಂಡವನು. ಮನಃಪ್ರಣಿಧಾನವಿಲ್ಲದವರಿಗೆ ಅಗಮ್ಯನಾದವನು. ಮಯೂರೇಶ್ವರ ! ನಾನು ನಿನಗೆ ವಂದಿಸುವೆನು. ||೩||

ಪರವಸ್ತುಗಳಿಗಿಲ್ಲ ಪರತರನಾದವನು. ಅಖಂಡ ಜ್ಞಾನಾನಂದಸ್ವರೂಪನ, ಸರ್ವವಿಧ ಭಾವವಿಕಾರಶೂನ್ಯನು. (ವಿಕಾರವೆಂದರೆ ಪರಿಣಾಮ, ಅರ್ಥಾತ್ ಬದಲಾವಣೆ, ಹುಟ್ಟುವ ಜೀವಿಯು ದ್ರವರೂಪದಿಂದ ಘನೀಭೂತವಾಗಿ ಪರಿಣಾಮ ಹೊಂದಿ ಒಂದು ಬಗೆಯಿಂದ ಅನ್ಯಕ್ತರೂಪಗೊಂಡು ಜನಿಸುವುದು. ಜನಿಸಿದನಂತರ ದೇಹ, ದೇಹಾಂತರ್ಗತ ರಕ್ತಧಮನಿಗಳು ಇವು ಕಾಲ, ಬಾಹ್ಯವಾತಾವರಣ ಇವುಗಳ ಸಹಾಯ ಸಹಕಾರಗಳಿಂದ ಪುಷ್ಟಿಗೊಳ್ಳುವುವು, ಇದೇ ಕ್ರಮದಿಂದ ಶೈಶವ, ಬಾಲ್ಯ ಕೌಮಾರು ತಾರುಣ್ಯ, ಮಧ್ಯಮ ಹಾಗೂ ವಾರ್ಧಕ್ಯ ಈ ಎಲ್ಲ ದಶೆಗಳನ್ನೂ ಪಡೆದು ಮುಪ್ಪಿನಿಂದ ಗಲಿತವಾಗಿ ಕ್ಷಯಿಸುತ್ತ ಕೊನೆಗೊಂಡು ದಿನ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆಯೇ ಲಯವನ್ನು ಹೊಂದುವುದು. ಇದಲ್ಲದೇ ಆಹಾರ ವಿಹಾರಗಳ ವ್ಯತ್ಯಯದಿಂದ ಹಾಗೂ ಪ್ರಾರಬ್ಧ ಕರ್ಮದ ನಡೆದಿಂದ ಅನೇಕ ವಿಧ ರೋಗಗಳಿಗೆ ಬಲಿಯಾಗಿ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಮಿತಿಮಾರಿ ಪುಷ್ಟಿಗೊಳ್ಳುವುದು, ಇಲ್ಲವೇ ಕ್ಷಯಿಸುತ್ತ ಹೋಗುವುದು, ಅಂಗ-ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ವಿಕಲವಾಗುವುದು, ಅಥವಾ ದೇಹರಸಗಳು ಮೇಯ್ದಿದ್ದ ಕೆಯ (ಚರ್ಮವ) ನ್ನು ಬಿರಿದು ಹೊರ

ಸೃಜಂತಂ ಪಾಲಯಂತಂ ಚ ಸಂಹರಂತಂ ನಿಜೇಚ್ಛಯೋ |

ಸರ್ವವಿಘ್ನಹರಂ ದೇವಂ ಮಯೂರೇಶಂ ನಮಾಮ್ಯಹಮ್

||೫||

ಇಂದ್ರಾದಿದೇವತಾನ್ವಂದೈರಭಿಷ್ಠತಮಹರ್ನಿಶಮ್ |

ಸದಸನ್ಯಕ್ತಮನ್ಯಕ್ತಂ ಮಯೂರೇಶಂ ನಮಾಮ್ಯಹಮ್

||೬||

ಹೊಮ್ಮುವುದು ಇತ್ಯಾದಿಗಳು) ಇವೆಲ್ಲ ರೂಪಗೊಳ್ಳುವ ವಸ್ತುಗಳಿಗೆ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಸಂಭವಿಸತಕ್ಕವು. ನಿತ್ಯನೂ ಅನಂತನೂ ಅಶರೀರಿಯೂ ಆದ ಭಗವಾನ್! ನಿನಗೆ ಈ ಯಾವ ವಿಕಾರವೂ ಸಂಭವಿಸುವುದಿಲ್ಲ ಎಲ್ಲರ ಹೃತ್ಪುಹರದಲ್ಲೂ ನೀನು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೊಳ್ಳತಕ್ಕವನು, ಸತ್ತ್ವರಜಸ್ತಮೋಗುಣಗಳ ಆಡಳಿತಕ್ಕೆ ಒಳಪಡಬೇಡಿ ಇರತಕ್ಕವನು. ಆಯಾ ಗುಣಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವವನು- ಇಂತಹ ಮಯೂರೇಶನನ್ನು ನಾನು ನಮಸ್ಕರಿಸುವೆನು. ||೪||

ಸ್ಥಾವರ-ಜಂಗಮಾತ್ಮಕವಾದ ಈ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನೆಲ್ಲ ತತ್ತ್ವರ್ಮಾನುಗುಣವಾಗಿ ನೀನು ಸೃಜಿಸುವೆ. ಸೃಜಿಸಿದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ನೀನೇ ಪರಿಪಾಲಿಸುವೆ. ಹಾಗೂ ಆಯಾ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಕರ್ಮಾನುಭವ ಕಾಲವು ಪರಿಸಮಾಪ್ತಿಗೊಂಡಾಗ ಅವನ್ನೆಲ್ಲ ಸಂಹರಿಸುವೆ. ಸೃಷ್ಟಿ-ಸ್ಥಿತಿ-ಲಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವಾಗ ನೀನು ಶ್ರಮಪಡಬೇಕಾದುದೇ ಇಲ್ಲ. ಎಲ್ಲವೂ ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಿಂದ (ಎಂದರೆ 'ಇದು ಹೀಗೆಯೇ ನಡೆಯಲಿ' ಎಂದು ನೀನು ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿದ ಮಾತ್ರದಿಂದ) ದಲೇ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ತಡೆ ಇಲ್ಲದೇ ನಡೆದು ಹೋಗುವುದು. ಭಕ್ತರಿಗೊದಗುವ ಸಕಲ ವಿಧ ವಿಘ್ನಗಳನ್ನೂ ನೀನು ಪರಿಹರಿಸುವೆ. ನೀನು ಸ್ವಯಂಪ್ರಕಾಶ ವಸ್ತುವಾಗಿರುವೆ. ಭಗವಾನ್, ಮಯೂರೇಶ್ವರ : ನಿನಗೆ ನಾನು ವಂದಿಸುವೆನು. ||೫||

ದೇವ! ಮಹೇಂದ್ರಾದಿ ಸಕಲ ವೈದಾರಕ (ದೇವತೆಗಳು) ವೃಂದ (ಸಮದಾಯ) ವು ನಿನ್ನನ್ನು ಸರ್ವದಾ ಹೊಗಳುತ್ತಲೂ ಸೇವಿಸುತ್ತಲೂ ಇರುವುದು. ನೀನು ನ್ಯಾವಹಾರಿಕ ಸತ್ತೂ ಅಲ್ಲ. ತುಚ್ಛ (ಶಶವಿಷಾಣ) ದಂತೆ ಅಸತ್ತೂ ಅಲ್ಲ. ಪ್ರಾತೀತಿಕ ದೃಶ್ಯದಂತೆ ಮಿಥ್ಯೆಯೂ ಅಲ್ಲ, ಇವೆಲ್ಲಕ್ಕೂ ವಿಲಕ್ಷಣ ವಸ್ತುವಾಗಿರುವೆ. ಯಾವ ಯಾವ ಬಗೆಯ ಉಪಕರಣಗಳಿಗೂ ನೀನು ಗೋಚರನಾಗತಕ್ಕವನಲ್ಲ. ಅರ್ಥಾತ್ ನೀನು ದೃಶ್ಯವಲ್ಲ. (You are not to be seen but

ನಾನಾದೈತ್ಯನಿಹಂತಾರಂ ನಾನಾರೂಪಾಣಿ ಬಿಭ್ರತಮ್ |

ನಾನಾಯುಧಧರಂ ಭಕ್ತ್ಯಾ ಮಯೂರೇಶಂ ನಮಾಮ್ಯಹಮ್ ||೭||

ಸರ್ವಶಕ್ತಿಮಯಂ ದೇವಂ ಸರ್ವರೂಪಧರಂ ವಿಭುಮ್ |

ಸರ್ವವಿದ್ಯಾಪ್ರವಕ್ತಾರಂ ಮಯೂರೇಶಂ ನಮಾಮ್ಯಹಮ್ ||೮||

ಪಾರ್ವತೀನಂದನಂ ಶಂಭೋರಾನಂದಪರಿವರ್ಧನಮ್ |

ಭಕ್ತಾನಂದಕರಂ ನಿತ್ಯಂ ಮಯೂರೇಶಂ ನಮಾಮ್ಯಹಮ್ ||೯||

scer). ಇಂತಹ ಮಯೂರೇಶನನ್ನು ನಾನು ನಮಿಸುವೆನು. ||೭||

ಧರ್ಮವಿದ್ವೇಷಿಗಳಾದ ದೈತ್ಯರು ಎಷ್ಟೆಷ್ಟು ಜನರು ಇದ್ದರೋ. ಮತ್ತು ಯಾವ ಯಾವ ರೂಪಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ ಬಂದು ಜನರನ್ನು ಪೀಡಿಸಿದರೋ ಹೇಳಲ ಬರುವಂತಿಲ್ಲ. ಅವರನ್ನೆಲ್ಲ ನಿಗ್ರಹಿಸಲು ಭಗವತ್, ಸ್ವಭಾವತಃ ನೀರೂಪನಾದ ನೀನು ನಾನಾರೂಪಗಳನ್ನು ತಳೆದು ಅವತರಿಸಿರುವೆ. ಯಾವ ಯಾವ ಆಯುಧಗಳಿಂದ ತಮಗೆ ಮೃತ್ಯು ಒದಗಬಾರದೆಂದು ಅವರು ವರಗಳನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದರೋ ಅವಕ್ಕಿಂತಲೂ ವಿಲಕ್ಷಣಗಳಾದ ಆಯುಧಗಳನ್ನೇ ಉಪಯೋಗಿಸಿ ವರಗಳಿಗೆ ವಿಘಾತ ಬರದಂತೆ ಆ ರಕ್ಷಸರನ್ನು ನಿರ್ಮೂಲಮಾಡಿರುವೆ. ಮಯೂರೇಶ್ವರ ! ಬಹಳ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ನಿನ್ನನ್ನು ನಮಿಸುವೆನು. ||೭||

ನೀನು ಸರ್ವಶಕ್ತಿಸಂಪನ್ನನು. ದೇವರಿಗೆಲ್ಲ ದೇವನು. ಯಾವ ರೂಪವನ್ನು ಬೇಕಾದರೂ ಇಚ್ಛಾಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಧರಿಸಬಲ್ಲವನು. ಅಣು, ರೇಣು-ತೃಣ-ಕಾಷ್ಠಗಳೆಲ್ಲಾ ಹಾಸು-ಹೊಕ್ಕಾಗಿ ನೆಲೆಸಿರುವೆ. ಸಕಲ ವಿಧ ವಿದ್ಯೆಗಳ ತಿರುಳನ್ನೂ ತಿಳಿದವನು ಮತ್ತು ಬುಭುಕ್ಷುಗಳಿಗೆ ತಿಳಿಸಿಕೊಡತಕ್ಕವನು. ಇಂತಹ ಮಯೂರೇಶ್ವರನ್ನು ನಾನು ಪ್ರಣಮಿಸುವೆನು. ||೮||

ಪಾರ್ವತೀದೇವಿಯ ನಂದನ (ಕುಮಾರ) ನು. ಅಂತೆಯೇ ವರಶಿವನ ಅನಂದನನ್ನು ನಿನ್ನ ಲೀಲಾವಿಮೋದಗಿಂದ ಕ್ಷಣ-ಕ್ಷಣಕ್ಕೂ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೊಳಿಸತಕ್ಕವನು. ಭಜಕರ ಹೃದಯಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವರೂಪಾನಂದದ ಬುಗ್ಗೆಯನ್ನು ಚಿಮ್ಮಿಸತಕ್ಕವನು. ನಿತ್ಯ

ಮುನಿಧ್ಯೇಯಂ ಮುನಿನುತಂ ಮುನಿಕಾಮಪ್ರಪೂರಕಮ್ |

ಸಮಷ್ಟಿ-ವ್ಯಷ್ಟಿರೂಪಂ ತ್ವಾಂ ಮಯೂರೇಶಂ ನಮಾಮ್ಯಹಮ್ ||೧೦||

ಸರ್ವಾಜ್ಞಾನನಿಹಂತಾರಂ ಸರ್ವಜ್ಞಾನಕರಂ ಶುಚಿಮ್ |

ಸತ್ಯಜ್ಞಾನಮಯಂ ಸತ್ಯಂ ಮಯೂರೇಶಂ ನಮಾಮ್ಯಹಮ್ ||೧೧||

ಅನೇಕಕೋಟಿಬ್ರಹ್ಮಾಂಡನಾಯಕಂ ಜಗದೀಶ್ವರಮ್ |

ಅನಂತವಿಭವಂ ನಿಷ್ಣಂ ಮಯೂರೇಶಂ ನಮಾಮ್ಯಹಮ್ ||೧೨||

ತ್ವದ್ಧರ್ಶನೇನ ಪೂತೋಽಹಂ ಪರಮಾನಂದನಿರ್ಭರಃ |

ಆಶ್ಚರ್ಯಂ ಪರಮಂ ಪ್ರಾಪ್ತಸ್ತಸ್ಯ ದೈತ್ಯಸ್ಯ ಮಾರಣಾತ್ ||೧೩||

ನಾದವನು. ಭಗವಾ ! ಮಯೂರವಾಹನ ! ನಿನ್ನನ್ನು ಅಭಿವಂದಿಸುವೆನು. ||೯||

ಮುನಿಗಳಿಗೆ ಪರಮಧ್ಯೇಯವಸ್ತುವಾದವನು. ಮುನಿಗಳ ಸ್ತೋತ್ರಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರ ನಾದವನು. ಮುನಿಗಳ (ಮುಕ್ತಿರೂಪ) ಕಾಮನೆಯನ್ನು ಪರಿಪೂರಣಮಾಡತಕ್ಕವನು. ಜಲ-ತರು-ಪಾಷಾಣ ಮೊದಲಾದ ಪ್ರಪಂಚಾತ್ಮಕವಾಗಿ ತೋರತಕ್ಕವನೂ ನೀನೇ. ಅಂತೆಯೇ ಇವಕ್ಕೆ ವಿಲಕ್ಷಣನಾಗಿಯೂ ನೀನು ಇರುವೆ ಹಾಗೂ ತೋರುವೆ. ಇಂತಹ ಮಯೂರೇಶ್ವರನನ್ನು ನಾನು ವಂದಿಸುವೆನು. ||೧೦||

ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆ ಉಂಟಾಗಬಹುದಾದ ಅಜ್ಞಾನವನ್ನು ಕಳೆಯತಕ್ಕವನು. ಹಾಗೆಯೇ ಶುದ್ಧವಾದ ಸ್ವರೂಪಜ್ಞಾನವನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸತಕ್ಕವನು. ಸಕಲ ವಿಧ ಮಲಗಳ ಸಂಪರ್ಕಕ್ಕೂ ದೂರವಾದವನು. ತ್ರಿಕಾಲಾಬಾಧಿತ ಸತ್ಸ್ವರೂಪನು. ಜ್ಞಾನಭಂಡಾರನು. ಜಗತ್ಪ್ರಭೋ, ಮಯೂರೇಶ್ವರ ! ನಿನ್ನನ್ನು ನಾನು ವಂದಿಸುವೆನು. ||೧೧||

ಅನೇಕ ಕೋಟಿ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿರುವ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಅಧೀಶ್ವರನಾದವನು. ಜಗದೊಡೆಯನು. ಅನಂತ ವಿಭವಗಳುಳ್ಳವನು. ಸರ್ವತ್ರ ವ್ಯಾಪಕನಾಗಿರತಕ್ಕ ವನು. ಇಂತಹ ಮಯೂರೇಶ್ವರನನ್ನು ನಾನು ನಮಿಸುವೆನು. ||೧೨||

ನಿನ್ನ ದಿವ್ಯ ಮಂಗಲಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸಿದ್ದರಿಂದ ನಾನು ಪುನೀತ

ಯೇನ ಶಕ್ಯೋಂತಕೋ ದೇವಾ ಲೋಕಸಾಲಾ ಜಿತಾ ಬಲಾತ್ |

ಸಹಸ್ರಶತಯೋಧೀಯೋಃಸಂಖ್ಯಾದೇಹೋ ರಣೇ ಹತಃ ||೧೪||

ತ್ರಿಧಾಭೂತಸ್ತ್ರಿಸ್ಯ ಲೇಷು ಪತಿತಃ ಕಮಲಾಸುರಃ |

ತಂ ಸಮಾಪೂಜಯಮಹಂ ಸರ್ವತೀರ್ಥಜಲೈಶ್ಚುಭೈಃ ||೧೫||

ಕಮಂಡಲುಗತ್ಯರೇನೋನಾಶಕೈರಭಿಷೇಚಯಮ್ |

ದಿವ್ಯನಸ್ತ್ರೇ ದಿವ್ಯಗಂಧಂ ದಿವ್ಯಪುಷ್ಪಮಯಿಾಂ ಶುಭಾಮ್ ||೧೬||

ನಾನೆನು. ಪರಮಾನಂದಭರಿತನಾಗಿರುವೆನು. ಕಮಲಾಸುರನು ಎಂತಹ ಬಲಿಷ್ಠ ದೈತ್ಯ? ಅಂಥವನನ್ನು ಕೂಡ ನೀನು ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯಭಾವದಿಂದ ಕೊಂದು ಚೆಲ್ಲಿದೆಯಲ್ಲವೇ? ಎಂತಹ ಅದ್ಭುತವಾದ ಸಂಗತಿ ಇದು? ನಾನಂತೂ ಆಶ್ಚರ್ಯಚಕಿತನಾಗಿ ಹೋಗಿದ್ದೇನೆ ||೧೩||

ಮಹೇಂದ್ರ, ಕೃತಾಂತ, ಮೊದಲಾದ ಲೋಕಸಾಲಕರಾದ ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳನ್ನೂ ಈ ಕಮಲಾಸುರನು ಜಯಿಸಿದನಲ್ಲವೇ? ಲಕ್ಷ್ಮೀನದಿ ವೀರಯೋಧರು ಒಮ್ಮೆಲೇ ಇವನೊಂದಿಗೆ ಹೋರಾಟಕ್ಕೆ ಬಂದರೂ ಇವನು ಲಕ್ಷ್ಯವಿಲ್ಲವೇ ಅವರೊಡನೆ ಹೋರಾಡುತ್ತಲಿದ್ದವನು. ಪ್ರಸಂಗಾನುಗುಣವಾಗಿ ಎಣಿಸಲಾರದಷ್ಟು ದೇಹಗಳನ್ನು ಬೇಕಾದರೂ ಸೃಜಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲವನಾದವನು. ಇಂತಹ ಧೂರ್ತ, ಕಮಲಾಸುರನ ರಣಶಿರದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ನಿನ್ನಿಂದ ಹತನಾದನಲ್ಲವೇ? ||೧೪||

ಕಮಲಾಸುರನಿಗೆ ಮರಣ ಬಂದರೂ ಸಾಮಾನ್ಯ ಮಾನವರಿಗೆ ಬರುವಂತೆ ಆಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವನು ಮೂರು ತುಂಡುಗಳಾಗಿ ಮೂರು ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಉರುಳಿಬಿದ್ದನು ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಸ್ತುತಿಸಿ ನಾನಾ ಬಗೆಯ ಉಪಚಾರಗಳನ್ನಿತ್ತು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಅರ್ಚಿಸಿದೆನು. ನಾನು ದೇವನನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸಲು ಹೋಗುವಾಗ ಸಕಲ ತೀರ್ಥಗಳನ್ನೂ ದಾಟಿ ಹೋಗಿದ್ದೆನಷ್ಟೆ, ಅಲ್ಲಿಯ ತೀರ್ಥಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿಕೊಂಡು ||೧೫||

ನನ್ನ ಕಮಂಡಲುವಿನಲ್ಲಿರಿಸಿದ್ದೆ. ಅವನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ವಿನಿಯೋಗಿಸುವ ಸು-
ಸನ್ನಿವೇಶವೂ ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ ಒದಗಿಬಂದಿತ್ತು. ಅವನ್ನು ಗಣಪತ್ಯರ್ಥವರ್ತೀರ್ಷ
ಮಹಾಮಂತ್ರಗಳಿಂದ ಸಂಸ್ಕರಿಸಿ ಅದರಿಂದ ದೇವನಿಗೆ ಅಭಿಷೇಕವನ್ನು ಮಾಡಿದೆನು.

ವನಮಾಲಾನುಸ್ಯ ಕಂಠೇ ದತ್ವಾ ನಾಮ ವ್ಯಥಾಮಹಮ್ |

“ ವನಮಾಲೀ”ತಿ ಲೋಕೇಷು ವಿಖ್ಯಾತಂ ಸರ್ವಮಂಗಲಮ್ ||೧೭||

ಪೂಜಾವಿಧಿಂ ಸಮಾಪ್ತೈನಂ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣಾಮಥೋ ವ್ಯಥಾಮ್ |

ಪಾದಾಘಾತೇನ ಮೇ ತತ್ರ ನ್ಯುಬ್ಜತಾಂ ಗಮಿತಃ ಕ್ಷಣಾತ್ ||೧೮||

ನಾನಾ ತೀರ್ಥಜಲೈರ್ಯುಕ್ತಃ ಸ್ಥಾಪಿತೋ ಮೇ ಕಮಂಡಲುಃ |

ಯತೋಽಹಂ ತಜ್ಜಲಂ ಭರ್ತುಂ ತತೋ ಮಾನುಬ್ರವೀದ್ವಿಭುಃ ||೧೯||

ದಿವ್ಯವಾದ ವಸ್ತ್ರಯುಗ್ಮವನ್ನು ಉಡಿಸಿದನು. ದಿವ್ಯಚಂದನವನ್ನು ಅನುಲೇಪಿಸಿದನು-
ಮಂದಾರ ಪಾರಿಜಾತ ಮೊದಲಾದ ದೇವಲೋಕದ ಸುಗಂಧಿ ಸು-ಮನೋಹರ
ಕುಸುಮಗಳಿಂದ ಬಹು ಮುದ್ದಾಗಿ ರಚಿಸಿ ತಂದ ||೧೭||

ಪುಷ್ಪಮಾಲಿಕೆಯನ್ನು ದೇವನ ಕಂಬುಕಂಧರಕ್ಕೆ ಹಾಕಿ ಅಲಂಕರಿಸಿದನು.
ಇಷ್ಟಾದ ಬಳಿಕ ದೇವನನ್ನು “ ವನಮಾಲೀ ” ಎಂಬ ಶುಭವಾದ ಅಂಕಿತದಿಂದ
ಕರೆದನು. ಮಂಗಲಕರವಾದ ಈ ಹೆಸರು ಅಂದು ಮೊದಲೊಂದು ಸಕಲ ಲೋಕ
ಗಳಲ್ಲೂ ಪ್ರಚಾರಕ್ಕೆ ಬಂದಿತು. ||೧೭||

ಪೂಜಾವಿಧಾನವೆಲ್ಲ ಪರಿಸಮಾಪನಗೊಂಡ ಬಳಿಕ ಮಯೂರವಾಹನನ ಸುತ್ತಲೂ
ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಬರುತ್ತಲಿದ್ದ ಸಂಭ್ರಮದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿ
ಸಮೀಪದಲ್ಲಿರಿಸಿದ್ದ ನನ್ನ ಕಮಂಡಲುವಿಗೆ ನನ್ನ ಕಾಲು ತಗುಲಿತು. ಸರಿ, ಅದು
ಮಗುಚಿಬಿದ್ದಿತು. ||೧೮||

ನಾನು ಬಹಳ ಪ್ರಯಾಸದಿಂದ ಅನೇಕ ತೀರ್ಥಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಅಲೆದಾಡಿ
ಅಲ್ಲಿಯ ಪವಿತ್ರ ಜಲವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಕಮಂಡಲುವಿನಲ್ಲಿರಿಸಿದ್ದೆ. ಅಂತಹ ಜಲವೆಲ್ಲ
ನೆಲಕ್ಕೆ ಚಿಲ್ಲಿಹೋದರೆ ಯಾರಿಗೆ ತಾನೆ ವ್ಯಥೆಯಾಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ? ಚಿಲ್ಲಿಹೋದ ಜಲವ
ನ್ನೆಲ್ಲ ಪುನಃ ನನ್ನ ಕಮಂಡಲುವಿಗೆ ತುಂಬೋಣವೆಂದು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದೆನು.
ನನ್ನ ಈ ಉದ್ಯಮವನ್ನು ನೋಡಿ ವಿಭು ನನ್ನನ್ನು ಕುರಿತು ಹೀಗೆಂದು ನುಡಿದನು.

ಮಯೂರೇಶ ಉವಾಚ :-

ಇದಂ ಬ್ರಹ್ಮಕೃತಂ ಸ್ತೋತ್ರಂ ಸರ್ವಪಾಪಪ್ರಣಾಶನಮ್ |
 ಸರ್ವಕಾಮಪ್ರದಂ ನೃಣಾಂ ಸರ್ವೋಪದ್ರವನಾಶನಮ್ ||೨೦||

ಕಾರಾಗೃಹಗತಾನಾಂ ಚ ಮೋಚನಂ ದಿನಸಪ್ತಕಾತ್ |
 ಅಧಿ-ವ್ಯಾಧಿಹರಂ ಚೈವ ಭುಕ್ತಿ-ಮುಕ್ತಿಪ್ರದಂ ನಿಭೇ ! ||೨೧||

ಸ್ಥಿರೋ ಭವ, ವಿರಿಂಚೇ ! ತ್ವಂ ನದೀಯಂ ಸರ್ವಪಾವನೀ |
 “ ಕಮಂಡಲುಭವಾ “ ನಾಮ್ನಾ ಖ್ಯಾತಾ ಲೋಕೇ ಭವಿಸ್ಯತಿ ||೨೨||

ದರ್ಶನಾದ್ವಾಚಕಂ ಪಾಪಂ ಸ್ವರ್ಶನಾಚ್ಚ ಮನೋಮಯಮ್ |

ಮಯೂರೇಶ :-

ಕಮಲೋದ್ಭವ ! ನೀನು ರಚಿಸಿ ನುಡಿದ ಈ ಸ್ತೋತ್ರ ತತ್ತ್ವಗರ್ಭಿತ ವಾಗಿದೆ. ಇದು ಪಾತಕ ಪರಿಹಾರಕರವಾದುದು. ಇದು ಬ್ರಹ್ಮಕೃತವೆಂದು ಜಗತ್ತಿ ನಲ್ಲಿ ಖ್ಯಾತಿಗೊಳ್ಳಲಿ. ಇದನ್ನು ಪಠಿಸುವ ನರರು ತಮ್ಮ ಅಭೀಷ್ಟಗಳನ್ನು ಪಡೆಯು ವಂತಾಗುವರು. ಇದು ಸಕಲ ಉಪದ್ರವಗಳನ್ನೂ ಪರಿಹರಿಸತಕ್ಕದ್ದಾಗಿದೆ. ||೨೦||

ನಿಭೇ ! ಈ ಸ್ತೋತ್ರವನ್ನು ಏಳು ದಿನಗಳವರೆಗೆ ಎಡೆಬಿಡದೇ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪಠಿಸುವುದಾದರೆ ಕಾರಾಗೃಹದಲ್ಲಿ ಬಂಧಿತನಾದವನೂ ಸಹ ಬಿಡುಗಡೆಯನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. ಅಧಿ (ಮಾನಸಿಕ ರೋಗ) ವ್ಯಾಧಿ (ಗಾರಿಕ ರೋಗ) ಗಳನ್ನು ಈ ಸ್ತೋತ್ರವು ಪರಿಹರಿಸುವುದು. ಭುಕ್ತಿ (ಐಹಿಕ ಭೋಗ) ಮುಕ್ತಿ (ಆತ್ಮಂತಿಕ ಬಿಡುಗಡೆ) ಗಳನ್ನು ಕೊಡತಕ್ಕದ್ದು. ||೨೧||

ವಿರಿಂಚೇ ! ಕಮಂಡಲು ಜಲವೆಲ್ಲ ಉರುಳಿ ನೆಲಕ್ಕೆ ಚೆಲ್ಲಿಹೋಯಿತೆಂದು ನೀನು ಚಿಂತಿಸಬೇಕಾದ ಪ್ರಮೇಯವಿಲ್ಲ. ಇದು ಪರಮ ಪವಿತ್ರವಾದ ಒಂದು ನದಿಯಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿ ಹರಿಯುವುದು. “ ಕಮಂಡಲು ಭವಾ ” ಎಂದೇ ಇದರ ಹೆಸರು. ಈ ಹೆಸರೇ ಸರ್ವತ್ರ ಪ್ರಚಾರಕ್ಕೆ ಬರುವುದು. ||೨೨||

ಈ ನದಿಯನ್ನು ಯಾರು ಸಂದರ್ಶಿಸುವರೋ ಅಂಥವರ ವಾಚಕ ಪಾತಕ ಇತರ ರನ್ನು ನಿಂದಿಸುವುದು. ಅಶ್ಲೀಲ ಭಾಷೆಗಳನ್ನಾಡುವುದು) ಗಳೆಲ್ಲ ಪರಿಹೃತವಾಗುವುವು.

ಸ್ನಾನಾಚ್ಚ ಕಾಯಿಕಂ ಸರ್ವಂ ನಾಶಯಿಷ್ಯತಿ ನಿಮ್ಮಗಾ

||೨೩||

ನಿರಂತರಂ ಸೇವನಾಚ್ಚ ಮೋಕ್ಷಮೇಷಾಂ ಪ್ರದಾಸ್ಯತಿ |

ಕ ಉವಾಚ :-

ಏವಂ ದತ್ತೇ ವರೇ ತೇನ ಸಸ್ತು ಸ್ತತ್ರ ಮುನೀಶ್ವರಾಃ

||೨೪||

ಸ-ದಾರಾಃ ಸ-ಪರೀವಾರಾಃ ಸಪ್ತ ಕೋಟಿಗಣಾ ಅಹಮ್ |

ತಪಸ್ತೇಪುಸ್ತದಾ ತತ್ರ ಮುನಯಸ್ತೇ ಮಯಾ ಸಹ

||೨೫||

ಅಶ್ಲೀಲ ಭಾಷೆಗಳನ್ನಾಡುವುದು) ಗೆಳೆಲ್ಲ ಪರಿಹೃತವಾಗುವುವು. ಇದನ್ನು ಸ್ಪರ್ಶಿಸಿದರೆ ಮಾನಸಿಕ ಪಾತಕಗಳೆಲ್ಲ 'ನಾಶವನ್ನು ಹೊಂದುವುವು. ಇದರಲ್ಲಿಳಿದು ಅವಗಾಹನ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡತಕ್ಕವರಿಗೆ ದೈಹಿಕಪಾತಕಗಳೆಲ್ಲವೂ ನಿರ್ಮೂಲವಾಗಿ ಹೋಗುವುವು. ಇಂತಹ ಮಹಿಮೆಯುಳ್ಳದ್ದಾಗುವುದು ಈ ನದಿ. ||೨೩||

ಈ ನದೀ ತೀರದಲ್ಲೇ ವಾಸಮಾಡುತ್ತ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಇದರ ದರ್ಶನ, ಸ್ಪರ್ಶ ಹಾಗೂ ಸ್ನಾನ ಪೂಜಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡತಕ್ಕ ಭಾಗ್ಯಶಾಲಿಯು ನಿರತಿಶಯವಾದ ಮುಕ್ತಿ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನೇ ಪಡೆಯುವನು.

ಬ್ರಹ್ಮಾ :-

ದೇವನು ಆ ನದಿಗೆ ಹೀಗೆ ವರಗಳನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದುದನ್ನು ತಿಳಿದ ಕೂಡಲೇ ಆ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ತವೋನುಷ್ಠಾನ ನಿರತರಾದ ಮುನಿಗಳೆಲ್ಲ ಸರ-ಸರ ಎದ್ದು ಹೋಗಿ ಆ ನದಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ||೨೪||

ತಮ್ಮ ಪತಿಗಳಾದ ಮುನೀಶ್ವರರು ಹೊಸ ನದಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನೋದ್ಯುಕ್ತರಾದುದನ್ನು ಕಂಡ ಋಷಿಪತ್ನಿಯರೆಲ್ಲರೂ ಧಾವಿಸಿ ಬಂದು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಪತಿಗಳೊಂದಿಗೆ ನದಿಯಲ್ಲಿ ಮಿಂದರು. ಇದನ್ನು ನೋಡಿದ ಋಷಿಕುಮಾರರು, ಶಿಷ್ಯವರ್ಗದವರು ಎಲ್ಲರೂ ಋಷಿ, ಋಷಿಪತ್ನಿಯರನ್ನನುಸರಿಸಿದರು. ಅನಂತರ ಏಳು ಕೋಟಿ ಪ್ರಮಥ

ತತೋಽಹಂ ಮಾಯಯಾ ತಸ್ಯ ಮೋಹಿತೇ ಪ್ರಾಬ್ರುವಂ ಬಹೂ |

ಜಗತ್ಕರ್ತಾ ಜಗದ್ವಂದ್ಯಃ ಶಕ್ರಾದಿಸುರಪೂಜಿತಃ

||೨೬||

ಗಣಗಳೂ ಓಡುತ್ತ ಬಂದು ನದಿಯಲ್ಲಿ ಧುಮ್ಮಿಕ್ಕಿ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಿದವು. ಇದರಿಂದ ನನಗೂ ಉತ್ಸಾಹ ಉಂಟಾಯಿತು. ನಾನೂ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಿ ತಪಿಸುತ್ತ ಆ ನದಿಯ ತೀರದಲ್ಲೇ ಕುಳಿತೆನು. ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಋಷಿಗಳೆಲ್ಲ ನನ್ನ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದು ಕುಳಿತು ನನ್ನೊಡನೆ ತಮ್ಮ ಧ್ಯಾನಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದರು. ||೨೫||

ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ರೀತಿಯಿಂದ ಮಯೂರೇಶ್ವರನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ನಾನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ನೋಡಿದ್ದೆನಾದರೂ ಅವನ ಅಚಿಂತ್ಯ ಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳ ಮಾಯೆಯು ನನ್ನನ್ನು ಮುಸುಕಿ ಬಿಟ್ಟಿತು. ಎಂತಹ ಪ್ರಾಜ್ಞನಾದರೇನು? ಮಾಯೆಯ ಆಡಳಿತದ ಮುಂದೆ ನಿಲ್ಲಬಲ್ಲನೇ? ಆಗ ನಾನು ನನ್ನ ಬಳಿ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಮುನಿಗಳ ಪೈಕಿ ಬಹು ಜನರನ್ನು ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಕರೆದು ಅವರಿಗೆ ಹೀಗೆಂದು ಹೇಳಿದೆನು. ‘ಮುನಿಗಳೇ ನೋಡಿ, ಜನರು ಎಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ದಡ್ಡರು ಎಂಬುದನ್ನು “ಗತಾನುಗತಿಕೋ ಲೋಕಃ ನ ಲೋಕಃ ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕಃ || ಸೇತಾ ಸೈಕತಲಿಂಗೇನ ನಷ್ಟಂ ಮೇ ತಾಮ್ರಭಾಜನಮ್” ಎಂದರೆ ಒಬ್ಬ ಬಡ ಯಾತ್ರಿಕನು ರಾಮೇಶ್ವರಕ್ಕೆ ಹೋದಾಗ ತನ್ನ ತಾಮ್ರದ ತೆಂಬಿಗೆಯನ್ನು ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿರಿಸಲು ಸ್ಥಳವಿಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ಸಮುದ್ರದ ದಡದಲ್ಲಿ ಹೂತಿಟ್ಟು ಆ ಸ್ಥಳದ ಗುರುತಿಗಾಗಿ ಅದರ ಮೇಲೆ ಮರಳಿನಿಂದ ಒಂದು ಲಿಂಗಾಕೃತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿದನಂತೆ. ಅದರ ಪರಿಣಾಮವೇನಾಯ್ತು ಗೊತ್ತೇ? ಅನಂತರ ಬಂದ ಯಾತ್ರಿಕರು ಅಲ್ಲಿ ರಚಿತವಾಗಿದ್ದ ಕೃತಕ ಶಿವಲಿಂಗವನ್ನು ನೋಡಿ “ಸ್ನಾನಾನಂತರ ಹೀಗೆ ರಚಿಸಿಹೋಗುವುದು ಕ್ಷೇತ್ರನಿಯಮವಿರಬಹುದೆ”ಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ ತತ್ತ್ವದ ಚಿಂತನೆಗೆ ಹೋಗದೆ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನೂ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದು ಲಿಂಗಾಕೃತಿಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ ನಡೆದನಂತೆ. ಪಾಪ ಈ ಬಡ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ದೇವತಾಯತನಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಸಂದರ್ಶಿಸಿ ಬಂದು ಭತ್ತಕ್ಕೆ ಭೋಜನಾರ್ಥಿಯಾಗಿ ಹೋಗಲು ತನ್ನ ತೆಂಬಿಗೆಯನ್ನು ಹುಡುಕಿದರಿಯಾವುದು ತಾನು ರಚಿಸಿದ ಗುರುತು? ಎಂಬುದನ್ನು ಅರಿಯಲಾರದೇ ಇದ್ದ ಒಂದು ತೆಂಬಿಗೆಯನ್ನೂ ಕಳೆದುಕೊಂಡನಂತೆ, ಅದರಂತಾಗಿದೆ, ಈ ಜನರೆಲ್ಲರ ಸ್ಥಿತಿ. ಹೆಚ್ಚೇಕೆ? ನನ್ನನ್ನೇ ನೋಡಿ, ನನ್ನ ಮಹಿಮೆಯು ಸಾಮಾನ್ಯವಾದುದೇ? ಈ ಜಗವನ್ನೆಲ್ಲ

ಬಾಲಮೇಕಾದಶಾಬ್ದಂ ತತ್ಕಥಂ ಪ್ರಣತವಾನಹಮ್ |

ಅರ್ಭಕೈಃ ಕ್ರೀಡಮಾನಂ ತಮಾಚಾರರಹಿತಂ ಶಿಶುಮ್ ||೨೭||

ಧಿಜಿತ್ತೀ ಜ್ಞಾನಂ ಮಹತ್ತ್ವಂ ಚ ಪೈತಾನುಹಪದಂ ಚ ಧಿಕ್ |

ಇಮಾಂ ಸೃಷ್ಟಿಂ ವಿಧಾಯಾಹಂ ಸ್ಥಾಸ್ಯಾಮಿ ಗುಪ್ತರೂಪಧೃಕ್ ||೨೮||

ಅಯಂ ಚೇತ್ವರಮಾತ್ಮಾ ಸ್ಯಾದಪರಾಂ ನಿರ್ಮಮೇತ್ಸುನಃ |

ಏನಂ ನಿಶ್ಚಿತ್ಯ ಮನಸಾ ಸೃಷ್ಟಿಮಾತ್ಮಾನಮೇವ ಚ ||೨೯||

ನಾನು ಸೃಜಿಸಿದವನಲ್ಲವೇ? ಜಗವೆಲ್ಲ ನನ್ನನ್ನು “ ಪಿತಾಮಹ ” ಎಂದು ಗೌರವಿಸಿ
ವಂದಿಸುತ್ತಿಲ್ಲವೇ? ಇಂದ್ರಾದಿ ದೇವೋತ್ತಮರು ಸಹ ನನ್ನನ್ನು ವಂದಿಸು
ತ್ತಿರುವರು. ||೨೭||

ಇಂತಹ ನಾನು ಇತರರ ಆಚರಣೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ಮುಗ್ಧನಾಗಿ ಹನ್ನೊಂದ
ವರ್ಷದ ಈ ಬಾಲಕನಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿದೆನಲ್ಲ? ನಾನು ಹೀಗೇಕೆ ಮೋಸಹೋಗಿರ
ಬಹುದು? ಇವನು ನನಗಿಂತಲೂ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮೊಡ್ಡನನೇ? ವಿದ್ಯಾವಿನಯ
ಸಂಪನ್ನನೇ? ಅಥವಾ ಸದಾಚಾರಿಯೇ? ಗೌರವಾರ್ಹವಾದ ಯಾವುದೊಂದು
ಗುಣವೂ ಈತನಲ್ಲಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಹುಡುಗರೊಡನೆ ಹುಚ್ಚು ಹುಚ್ಚಾಗಿ ಆಟವಾಡುತ್ತ ತನ್ನ
ವರ್ಣಾಶ್ರಮವಿಹಿತ ವೇದಾಧ್ಯಯನಾದಿಗಳನ್ನೂ ತ್ಯಜಿಸಿ ತಿರುಗುತ್ತಿರುವನು. ||೨೮||

ನನಗೆ ಧಿಕ್ಕಾರವಿರಲಿ, ನಾನು ಜ್ಞಾನಸಂಪನ್ನನಾಗಿದ್ದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಬಂದ
ಭಾಗ್ಯವಾದರೂ ಏನು? ನಾನು ಅಲಂಕರಿಸಿರುವ ಪೈತಾಮಹ ಪದವಿಯ ಗೌರವ
ವಾದರೂ ಹೇಗೆ ಉಳಿದಂತಾಯಿತು? ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಧಿಕ್ಕಾರವಿರಲಿ.” ಎಂದು ನುಡಿದು
“ ಅದದ್ದಾಯಿತು, ಎದೆಗುಂದಬಾರದು. ನಾನು ರಚಿಸಿರುವ ಸೃಷ್ಟಿಯಾದ ಸಕಲ
ಸ್ಥಾನರಜಂಗನು ಜೀವಿಗಳೆಲ್ಲ ಕಾಣದಂತಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿ ನಾನು ಸಹ ಯಾರ
ಕಣ್ಣಿಗೂ ಕಾಣಿಸದ ಹಾಗೆ ಅಡಗಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವೆನು. ನೋಡೋಣ, ಇವನ
ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ||೨೯||

ಜನರು ಭಾವಿಸಿರುವಂತೆ ಇವನು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಪರಮಾತ್ಮನೇ ಆಗಿರುವ
ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಯಾವುದಕ್ಕೂ ಅಂಜದೇ ನಾನು ಮಾಡಿದ ಈ ಮಾಯೆಗೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ

ಅಂತರ್ಧಾಯ ಸ್ಥಿತೋ ಯಾವತ್ತಾವದೇವೋ ಗಜಾನನಃ |

ನ ದದರ್ಶ ಸರ್ವೀ ಬಾಲಾಂಸ್ತತಸ್ತೇಷಾಂ ಗೃಹಾನಗಾತ್ ||೩೦||

ಶೂನ್ಯಾ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಗೃಹಾ ಸರ್ವಾ ಖಿನ್ನೋ ವೃಕ್ಷಾನಲೋಕಯತ್ |

ನ ದದರ್ಶ ದ್ರುಮಾ ಜಂತೂ ಪಶು-ಪಕ್ಷಗಣಾ ಯದಾ ||೩೧||

ತದಾ ಸ್ವರ್ಗಂ ಗತೋ ದೇವೋ ನಾಪಶ್ಯತ್ತತ್ರ ತಾ ಸುರಾ |

ಗಂಧರ್ವಾ ಕಿನ್ನರಾ ಯಕ್ಷಾ ಪಿತ್ರ್ವಾ ಶಶಿ-ರವೀ ನ ಚ ||೩೨||

ಮಾಯೆಯನ್ನು ಹೂಡಿ ಮತ್ತೊಂದು ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನೇ ಮಾಡಿ ನೆಲೆಗೊಳಿಸುವನು.” ಎಂದು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ನಿಶ್ಚಯಿಸಿಕೊಂಡು ಸಕಲ ಸ್ಥಾವರ ಜಂಗಮ ಸೃಷ್ಟಿಜಾತನನ್ನೂ ಹಾಗೂ ನನ್ನನ್ನೂ ||೨೯||

ಅಂತರ್ಧಾನಗೊಳಿಸಿ ಮುಂದೆ ನಡೆಯಬಹುದಾದ ಚಮತ್ಕಾರವನ್ನು ವಿಕ್ಷು ಸುತ್ತ ಒಂದೆಡೆ ಕುಳಿತನು. ವತ್ಸ! ಬೆಕ್ಕು ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಹಾಲು ಕುಡಿದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ತನ್ನನ್ನು ಓಡಿಸಲು ಬಂದ ಮನೆಯ ಯಜಮಾನನು ಕಾಣಿಸುವುದಿಲ್ಲವೇ ಹೊರತು ಯಜಮಾನನಿಗೆ ಬೆಕ್ಕು ಕಾಣದೇ ಹೋದೀತೇ? ಅದುದರಿಂದ ಮಹಾ ಮಾಯಾವಿಯೂ ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಗಳಿಗೆ ಸಹ ಹಿರಿಯನೂ ಆದ ಗಜಾನನನಿಗೆ ಇದ್ಯ ತಿಳಿದೇ ಹೋಯಿತು. ಅದರೂ ಅವತಾರಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ನಟಿಸುತ್ತ ಸುತ್ತ-ಮುತ್ತಲೂ ಒಮ್ಮೆ ನೋಡಿದನು. ತನ್ನೊಡನೆ ಅಟವಾಡುತ್ತಲಿದ್ದ ಹುಡುಗರಾರೂ ಕಂಡು ಬರಲಿಲ್ಲ. ಒಡನೆಯೇ ಅವರ ಮನೆಗಳಿದ್ದ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೆ ಓಡಿ ನಡೆದನು. ||೩೦||

ಅವೆಲ್ಲ ಶೂನ್ಯವಾಗಿದ್ದವು. ದೇವನಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ಖೇದ ಉಂಟಾಯಿತು. ಕಣ್ಣೆತ್ತಿ ನೋಡಿದನು. ಆಶ್ರಮಸ್ಥಗಳಾದ ಗಿಡ-ಮರ ಪೊದೆಗಳಾಗಲೀ ಅವನ್ನೂ ಶ್ರಯಿಸಿ ಜೀವಿಸುತ್ತಲಿದ್ದ ಪಶು-ಪಕ್ಷ್ಯಮೃಗಗಳಾಗಲೀ ಯಾವುದೂ ಗೋಚರಿಸಲಿಲ್ಲ.

||೩೧||

ಆಗ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕಕ್ಕೆ ಧಾವಿಸಿ ನಡೆದನು. ಅಲ್ಲಾದರೂ ಏನಿದ್ದಿತು? ಎಲ್ಲ ವನ್ನೂ ನಾನು ಅಂತರ್ಧಾನಗೊಳಿಸಿದ್ದೆ ನಲ್ಲವೇ? ದೇವನಿಗೆ ದೇವತೆಗಳು ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಗಂಧರ್ವಲೋಕಕ್ಕೆ ಬಂದು ನೋಡಿದನು, ಅವರೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಕಿನ್ನರರ ಮನೆಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಹುಡುಕಿದನು, ಅವರೂ ಕಾಣೆಯಾಗಿದ್ದರು. ಯಕ್ಷರೂ, ಪಿತೃಗಳೂ ಇರ

ಅಂಧಕಾರೇ ಗಾಢತಮೇ ನ ಪ್ರಾಜ್ಞಾಯತ ಕಿಂಚನ |

ತತೋಽಸೌ ಪ್ರಣಿಧಾನೇನ ಜ್ಞಾತ್ವಾ ಬ್ರಹ್ಮಕೃತಂ ಚ ಯತ್ ||೩೩||

ಸಾಮರ್ಥ್ಯಂ ನಿಜಮಾಯಾಂ ಚ ಅವಿಶ್ವಕ್ರೇಖಿಲಾತ್ಮಕಃ |

ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಂ ನಿರ್ಮಮೇ ದೇವೋ ಮಯೂರೇಶಃ ಸ್ವ-ಲೀಲಯಾ ||೩೪||

ವಿಶ್ವಂ ಚರಾಚರಂ ತತ್ರ ಮಯೂರೇಶಪುರೀಮಹಿ |

ಯಥಾಪೂರ್ವಂ ಪಠ್ಯತಿ ಸ್ಮ ಸರ್ವಂ ತ್ರಿಭುವನಂ ವಿಭುಃ ||೩೫||

ಬಹುದೇನೋ ಎಂದು ಶೋಧಿಸಿ ನೋಡಿದನು. ಅನರ ಹೆಸರೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯ-ಚಂದ್ರರೂ ಕಾಣಿಸದಾದರು. ||೩೨||

ಸೂರ್ಯ-ಚಂದ್ರರೂ ಕಾಣೆಯಾದ ಬಳಿಕ ಕಗ್ಗತ್ತಲು ವ್ಯಾಪಿಸಿತು. ಯಾವುದೊ ತಿಳಿಯದಂತಾಗಿ ಹೋಯಿತು. ಆಗ ದೇವನಿಗೆ ಏನೋ ಹೊಳೆದಂತಾಗಲು ಮನಸ್ಸನ್ನು ಏಕಾಗ್ರಗೊಳಿಸಿ “ಇವೇನಿರಬಹುದು ?” ಎಂಬುದನ್ನು ಅರಿಯಲಾರಂಭಿಸಿದನು. “ಶ್ರೋತ್ರಸ್ಯ ಶೋತ್ರಂ ಯನ್ಮನಸೋಮನಃ ಪ್ರಾಣಸ್ಯ ಪ್ರಾಣಶ್ಚಕ್ಷುಷಶ್ಚಕ್ಷುಃ” ಎಂದರೆ ಶ್ರೋತ್ರೇಂದ್ರಿಯ, ಮನಸ್ಸು ಪ್ರಾಣ ಚಕ್ಷುಸ್ಸು ಇವಕ್ಕೂ ಸಹೆಯಾರು ಅಂತರ್ನಿಯಾಮಕನೋ ಅಂತಹ ಗಜಾನ್ಯನಿಗೆ ಕಣ್ಣು ಎವೆ ಇಕ್ಕುವಷ್ಟರಲ್ಲೇ “ಇದೆಲ್ಲ ಬ್ರಹ್ಮನ ಜೇಷ್ಟ್ವ” ಎಂಬುದು ಕರತಲಾಮಲಕವಾಗಿ ಹೋಯಿತು. ||೩೩||

ಆಗ ಯೋಗಮಾಯೆಯನ್ನು ಪ್ರೇರಿಸಿ ಸ್ವಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದನು, ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ಸ್ತಂಬಪರ್ಯಂತವಾದ ನಸ್ತುಗಳೆಲ್ಲೆಲ್ಲ ಹಾಸು-ಹೊಕ್ಕಾಗಿರುವ ಪ್ರಭು ; ಪರಮೇಶ್ವರನು ಒಮ್ಮೆಲೇ ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಪ್ರಪಂಚಿಸಿದನು. ಇಡೀ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವೇ ನಿಮಿಷಮಾತ್ರದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಿ ಹೋಯಿತು. ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ನಿರ್ಮಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಭಗವಂತನಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಕ್ಲೇಶವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತನ್ನ ಲೀಲೆಯಿಂದಲೇ ನಡೆಸಿಬಿಟ್ಟನು. ||೩೪||

ತಾನು ಸೃಜಿಸಿದ ಚರಾಚರ ವಿಶ್ವವನ್ನೂ, ಅಲ್ಲೇ ನಿರ್ಮಿತವಾದ ಮೊದಲಿದ್ದಂತಹ ಮಯೂರೇಶಪುರಿಯನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚೇನು ? ತ್ರಿಭುವನಗಳನ್ನೂ ನೋಡುತ್ತ ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಕಾಲ ನಿಂತನು. ಆನಂದಘನನಾದ ಮಯೂರೇಶನಿಗೆ ಇದೂ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಏನೋದವೇನಿಸಿರಬಹುದು. ||೩೫||

ಸ್ವಂ ಚ ಬಾಲ್ಯೇ ಪರಿವೃತಂ ಬ್ರಹ್ಮಾಣಂ ಚ ತಥಾವಿಧಮ್ |

ಶಂಕರಂ ಚ ಭವಾನೀಂ ತಾನುಸುಷ್ಮಾನಗರ್ತಾ ಮುನೀಃ ||೩೬||

ತಪನಂ ಶತಿನಂ ಭಾನಿ ಸ್ವರ್ಗಾ ದೇವಗಣಾಸಃ |

ಪೃಥಿವೀಂ ಸರ್ವವೃಕ್ಷಾಂಶ್ಚ ಸಮುದ್ರಾ ಸರಿತೋಽಪಿ ಚ ||೩೭||

ಪಾತಾಲಾನಿ ಮಯೂರೇಶೋ ದದರ್ಶ ಪೂರ್ವವದ್ವಿಭುಃ |

ತತೋಽಹಂ ಸ್ಪೃತಿಮಾಪನ್ನೋ ಪಶ್ಯತ್ ದೇವಂ ಚಿದಾತ್ಮಕಮ್ ||೩೮||

ಕಲಾ-ಕಾಷ್ಠಾ ಮುಹೂರ್ತಾದಿ ದಿನ-ಪಕ್ಷ-ಸ್ವರೂಪಿಣಮ್ |

ಪರಮಾತ್ಮನು ತೋರಿದ ಲೀಲಾ ವಿನೋದವನ್ನು ವಿವರಿಸುವೆನು, ಕೇಳು. ಈ ಮೊದಲು ದೇವನು ಹನ್ನೊಂದು ವರ್ಷದ ಬಾಲಕನಾಗಿ ಮುನಿಬಾಲಕರೊಂದಿಗೆ ಆಟ ವಾಡುತ್ತಲಿದ್ದನಷ್ಟೇ ? ಅಂತೆಯೇ ತನ್ನ ಸಂಗಡಿಗರನ್ನೂ ಸೃಜಿಸಿಕೊಂಡನು. ಬರ ಬರುತ್ತ ಹೊಸ ಸೃಷ್ಟಿಯು ನನ್ನವರೆಗೂ ಬಂದಿತು. ನನ್ನಂತೆಯೇ ಬ್ರಹ್ಮನೊಬ್ಬನು ಹುಟ್ಟಿ ನನಗೆ ಗೋಚರಿಸಿದನು. ಶಂಕರನ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಯಿತು.. ಲೋಕಮಾತೆ ಭವಾನಿಯು ಉದ್ಭವಿಸಿ ಬಂದಳು. ಸರಿ, ತಪೋಮಗ್ನರಾಗಿ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಉದ್ದುದ್ದ ಗಡ್ಡದ ಮುನಿಗಳೆಲ್ಲ ಯಥಾಪ್ರಕಾರ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರಾಗಿ ಕಾಣತೊಡಗಿದರು. ||೩೬||

ಪ್ರಭಾಕರ ನಿಶಾಕರರು, ನಕ್ಷತ್ರಗಳು, ಸ್ವರ್ಗಲೋಕಗಳು, ಅಲ್ಲಿಲ್ಲರಬೇಕಾದ ದೇವತಾಗಣಗಳು, ಪೃಥಿವೀ, ಸಕಲ ಜಾತಿಯ ವೃಕ್ಷಗಳು, ಸಪ್ತ ಸಮುದ್ರಗಳು, ಅನೇಕ ಮಹಾನದ್ಯುಪನದಿಗಳು, ||೩೭||

ಸಪ್ತ ಪಾತಾಳಗಳು ಎಲ್ಲವೂ ಅಚ್ಚಳಿಯದಂತೆ ಕ್ಷಣಮಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧವಾದುದನ್ನು ವಿಭು ಮಯೂರೇಶ್ವರನು ಕಂಡು “ ಸರಿ, ಇನ್ನು ವ್ಯವಹಾರ ನಡೆಯಲಿ ” ಎಂದು ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿ ಸುಮ್ಮನಾದನು. ಅತ್ಯದ್ಭುತವಾದ ಈ ಸನ್ನಿವೇಶವನ್ನು ನೋಡಿ ನನ್ನ ಗುಂಡಿಗೆಯೇ ನಡುಗುಹೋಯಿತು. ನನ್ನ ಅವಿವೇಕ, ಅಲ್ಪತನಗಳು ನನಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತೋರಿ ಬಂದವು. ಜ್ಞಾನೋದಯವಾಯಿತು. ಎದುರಿಗೆ ಚಿದಾತ್ಮಕನಾದ ಮಯೂರೇಶ್ವರನನ್ನು ಕಣ್ಣು ತುಂಬ ನೋಡುತ್ತ ನಿಂತೆನು. ||೩೮||

ಭಗವಂತನು ಕಲಾ, ಕಾಷ್ಠಾ ಮುಹೂರ್ತಗಳಾಗಿ ತೋರಿದನು. ದಿನಸ

ದೃಷ್ಟೇತ್ಥಂ ತಮಹಂ ನತ್ವಾ ಕ್ಷಮಾಪಯಮುದಾರಧೀಃ ||೩೯||

ಮಾಸರ್ತು-ವರ್ಷ-ಕಲ್ಪಾದಿ ಚರಾಚರಸ್ವರೂಪಿಣಮ್ |

ಅಸಂಖ್ಯಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಯುತಂ ರೋಮಾಂಚೈರುಪಶೋಭಿತಮ್ ||೪೦||

ದೇವರ್ಷಿಯಕ್ಷಗಂಧರ್ವಸರಿತ್ಸಾಗರರೂಪಿಣಮ್ |

ಮನುಷ್ಯಕಿನ್ನರಲತಾವೃಕ್ಷಪನ್ನಗರೂಪಿಣಮ್ ||೪೧||

ದೃಷ್ಟೇತ್ಥಂ ತಮಹಂ ನತ್ವಾ ಕ್ಷಮಾಪಯದುದಾರಧೀಃ |

ಪುನಃ ಪುನರಪಶ್ಯಂ ತಂ ಮಯೂರೇಶಂ ಕಿರೀಟಿನಮ್ ||೪೨||

ಪಕ್ಷಗಳಾಗಿ ತೋರಿದನು. ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ನೋಡಿದೊಡನೆಯೇ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ತಣ್ಣೀರನ್ನೆ ರಚಿದಂತಾಗಿ ಓಡನೆಯೇ ಎದ್ದು ದೇವರ ದೇವನ ಅಡಿವಾಸರೆಗಳಿಗೆ ಸಾಷ್ಟಾಂಗವೆರಗಿ “ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕು” ಎಂದು ದೈನ್ಯದಿಂದ ಯಾಚಿಸಿದನು. ||೩೯||

ಮಾಸ, ಋತು ಕಲ್ಪ ಮೊದಲಾದ ಸ್ವರೂಪಗಳಿಂದ, ದೇವನು ತೋರುತ್ತಿದ್ದನು. ದೇವನು ಚರಾಚರ ವಸ್ತುಗಳಾಗಿ ತೋರಿದನು. ಅವನ ದೇಹಗತ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ರೋಮದಲ್ಲೂ ಎಣಿಸಲಾರದಷ್ಟು ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಗಳು ಜೋಲಾಡುತ್ತಲಿದ್ದವು. ಇದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಫಲಪುಷ್ಪಗಳಿಂದ ಭರಿತವಾದ ಮಹಾವೃಕ್ಷದಂತೆ ಭಗವಂತನು ಕಂಡು ಬಂದನು. ||೪೦||

ಸುವರ್ಣದಿಂದ ನಿರ್ಮಿತವಾದ ಭಿನ್ನಭಿನ್ನಾಕೃತಿಯುಳ್ಳ ಆಭರಣಗಳೆಲ್ಲ ಚಿನ್ನವೇ ಹೇಗೆ ಎದ್ದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತೋರುವುದೋ, ಅದರಂತೆ ಭಗವಂತನ ವಿವರ್ತರೂಪವಾದ ಮುನಿಗಳು, ಯಕ್ಷ-ಗಂಧರ್ವರು, ನದೀನದ ಸಮುದ್ರಗಳು ಮೊದಲಾದ ವಸ್ತುಗಳೆಲ್ಲ ಪರಮಾತ್ಮನ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ರೂಪವು ಎದ್ದು ಕಾಣುತ್ತಲಿದ್ದಿತು. ಒಬ್ಬನೇ ಆದ ಪರಮಾತ್ಮನು ಯಕ್ಷಾದಿರೂಪದಿಂದ ಕಂಡುಬರುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಮನುಷ್ಯ, ಕಿನ್ನರ, ಲತೆ, ವೃಕ್ಷ, ಸರ್ಪಗಳು ಇತ್ಯಾದಿ ರೂಪಗಳೆಲ್ಲಾ ತೋರಿಬಂದನು. ||೪೧||

ಮಯೂರೇಶ್ವರನ ಅತ್ಯದ್ಭುತವಾದ ಇಂತಹ ರೂಪವನ್ನೂ ಸೃಷ್ಟಿ ಚಮತ್ಕಾರ ವನ್ನೂ ನೋಡಿದೊಡನೆಯೇ ನನ್ನ ಮನದಲ್ಲಿ ಮೂಡಿದ್ದ ದುರಹಂಕಾರ ಭಾವನೆಯೆಲ್ಲ

ಕುಂಡಲಾಭ್ಯಾಂ ನೂಪುರಾಭ್ಯಾಮಂಗದಾಭ್ಯಾಂ ವಿರಾಜಿತಮ್ |

ಶೇಷನಾಭಿಂ ಸರ್ಪಕಂಠಂ ದಿವ್ಯಮಾಲಾಂಬರಾವೃತಮ್ ||೪೩||

ದಿವ್ಯಸಿಂಹಾಸನಗತಂ ಸರ್ವದೇವೈರಭಿಷ್ಠಿತಮ್ |

ಸಿದ್ಧಿ-ಬುದ್ಧಿ ಸಮಾಯುಕ್ತಂ ವಿಭೂತಿಭಿರುಪಾಸಿತಮ್ ||೪೪||

ಚರಾಚರಮಯಂ ಸರ್ವನಮಸ್ಯಂ ತತ್ಸ್ವರೂಪಿಣಮ್ |

ಪ್ರತ್ಯೇಕಂ ತತ್ರ ಚಾತ್ಮಾನಂ ತದ್ರೂಪಂ ಸ್ವಂ ವ್ಯಲೋಕಯಮ್ ||೪೫||

ಅಳಿಸಿಹೋಯಿತು. ನಾನು ಒಡನೆಯೇ ಆ ವಿಶ್ವಂಭರಮೂರ್ತಿಗೆ ಸಾಷ್ಟಾಂಗವೆರಗಿ “ಕ್ಷಮಿಸೆ”ದು ಯಾಚಿಸಿದೆನು. ಉದಾರ ಮನಸ್ಸಿನ ದೇವನು ನನ್ನನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಿದನು. ಕಿರೀಟಾದಿ ದಿವ್ಯಾಭರಣಮಂಡಿತನಾದ ಮಯೂರವಾಹನನ ದಿವ್ಯರೂಪವನ್ನು ಪುನಃ ಪುನಃ ನೋಡುತ್ತ ನಿಂತೆನು. ||೪೨||

ದೇವನು ತನ್ನ ಮೃದು ಕರ್ಣಗಳಲ್ಲಿ ಮಣಿಮಯ ಕುಂಡಲಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದನು. ಕಾಲುಗಳಿಗೆ ಕಾಲಂದಿಗೆಗಳನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಭುಜಕೀರ್ತಿ, ಬಾಜುಬಂದು, ಕಂಕಣ ಇವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಬಹಳ ಸುಂದರನಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಲಿದ್ದನು. ತನ್ನ ನಾಭಿ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಸರ್ಪರಾಜ; ಅದಿಶೇಷನನ್ನು ಮೇಖುರೆಯಂತೆ ಬಿಗಿದಿದ್ದನು. ಇತರ ಅಶಿ. ಐವಗಳನ್ನು ಕುತ್ತಿಗೆಗೆ ಸುತ್ತಿಕೊಂಡಿದ್ದನು. ದಿವ್ಯವಾದ ಮಾಲಿಕೆ, ವಸ್ತ್ರ ಇವನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದನು. ||೪೩||

ದಿವ್ಯವಾದ ಸಿಂಹಾಸನದಲ್ಲಿ ಮಂಡಿತನಾಗಿದ್ದನು. ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳೂ ಅವನನ್ನು ಹೊಗಳುತ್ತ ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ನನ್ನ (ಬ್ರಹ್ಮ) ಮಾನಸಪುತ್ರಿಯರಾದ ಸಿದ್ಧಿ-ಬುದ್ಧಿಯರು ದೇವನ ವಾಮದಕ್ಷಿಣ ಪಾಶ್ವಗಳಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಸೇವಿಸುತ್ತಲಿದ್ದರು. ಐಶ್ವರ್ಯಾಭಿಮಾನಿ ದೇವತೆಗಳು ದೇವನನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಉಪಾಸಿಸುತ್ತಲಿದ್ದರು. ||೪೪||

ದೇವನು ಚರಾಚರಮಯನಾದವನು. ಎಲ್ಲರಿಂದಲೂ ನಮಸ್ಕೃತನಾದವನು. ನಮಸ್ಕರಿಸತಕ್ಕವರ ಸ್ವರೂಪದಿಂದಿರತಕ್ಕವನು. ನನ್ನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಹೇಗಿತ್ತೆಂಬುದನ್ನು ಹೇಳುವೆನು, ಕೇಳು. ನಾನು ನಾನಾಗಿ ತೋರಿದರೂ ಮಯೂರೇಶ್ವರನ ಸ್ವರೂಪದಿಂದಲೂ ತೋರಿ ಬರುತ್ತಲಿದ್ದೆನು. ಈ ಬಗೆಯ ದ್ವಿ-ವಿಧ ರೂಪ ಳಿಂದ ಭ್ರಾಂತ

ತತಸ್ತಂ ಸ್ತುತವಾನ್ಮತ್ವಾ ಪ್ರಾರ್ಥಯಂ ಚ ಪುನಃ ಪುನಃ |
ಕ್ಷಮಾಪರಾಧಂ ಮೇ ದೇವ ! ತ್ವನ್ಮಾಯಾಗರ್ವಿತಸ್ಯ ಮೇ ||೪೩||

ಪ್ರಭಾವಂ ದ್ರಷ್ಟುಕಾಮಸ್ಯ ದೀನಸ್ಯ ಶರಣಾರ್ಥಿನಃ |
ಕ್ಷಣೇನಾನಂತಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಕಾರಿಣೇ ತೇ ನಮೋ ನಮಃ ||೪೪||

ಏವಂ ವದಂತಂ ಮಾಂ ನಾಸಾಪವನಾತ್ಸ್ವೀದರೇನಯತ್ |
ತತ್ರಾಪಶ್ಯಂ ಸರ್ವಲೋಕಂ ಯಥಾ ಬಹಿಃ ಪ್ರಹೃಷ್ಯವಾ ||೪೫||

ನಾಗಿ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಿಕೊಂಡನು. ಆಗ ನಾನು ಭಿನ್ನನಾಗಿಯೇ ಇದ್ದೆನು. ||೪೫||

ನನಗೆ ಉಂಟಾದ ಭ್ರಮೆಯು ಇನ್ನೂ ಮುಂದುವರೆದು ಹೋಗಿದ್ದರೆ ದೇವನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಲು ಸಹ ನನ್ನಿಂದ ಆಗದೆ ಹೋಗಬಹುದೆಂದು ತಿಳಿದು ಲಗುಬಗೆಯಿಂದ ದೇವನಿಗೆ ಪದೇ ಪದೇ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಹೀಗೆಂದು ಸ್ತುತಿಗೈಯ್ಯಲಾರಂಭಿಸಿದೆನು. “ ದೇವರೇ ದೇವ ! ನನ್ನ ಈ ಮಹದಪರಾಧವನ್ನು ಮನ್ನಿಸು. ನನಗೆ ಈ ಮೊದಲು ಬಹಳ ಸೊಕ್ಕು ಬಂದುಬಿಟ್ಟಿದ್ದಿತು. ಇದೂ ಸಹ ನಿನ್ನ ಮಾಯಾಪ್ರಭಾವವೇ ಸರಿ. ||೪೬||

ನಿನ್ನ ಪ್ರಭಾವವೆಷ್ಟೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದುನೋಡ ಬಯಸಿ ಹೀಗೆಲ್ಲ ಚೇಷ್ಟೆ ಮಾಡಿದೆನು. ಎಲ್ಲವೂ ನನಗರಿವಾಗಿ ಹೋಗಿದೆ. ಪ್ರಕೃತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪರೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಡ. ನಾನು ಬಹಳ ದೀನನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಶರಣು ಬಂದಿದ್ದೇನೆ. ನನ್ನನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸು. ಒಂದೇ ಒಂದು ಕ್ಷಣದೊಳಗಾಗಿ ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುವುದೆಂದರೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಮಾತೇ ? ಯಾರಿಂದ ಇಂತಹ ಕೆಲಸ ಸಾಧ್ಯವಾದೀತು ? ಭಗವಾ ! ನಿನಗೆ ಅನೇಕ ವಂದನೆಗಳು. ||೪೭||

ಹೀಗೆ ಏಕಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಹಲುಬಲಾರಂಭಿಸಿದ ಬಳಿಕ ದೇವನು ಒಮ್ಮೆ ಉಸಿರನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕಿಳಿದು ತನ್ನ ದೀರ್ಘವಾದ ಸೊಂಡಲಿನ ರಂಧ್ರದ್ವಾರಾ ನನ್ನನ್ನು ತನ್ನ ವಿಶ್ವಗರ್ಭಕ್ಕೆ ಕರೆದೊಯ್ದನು. ಅಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಕಂಡುಬಂದ ಅದ್ಭುತದೃಶ್ಯವನ್ನು ವಿವರಿಸಿ ಹೇಳು

ದೇವಂ ತಥಾವಿಧಂ ಚಾಪಿ ಕೋಟಿಬ್ರಹ್ಮಾಂಡರೋಮಕಮ್ |

ಸರ್ವಂ ಚರಾಚರಂ ವಿಶ್ವಂ ಯಥಾ ಭೂಮೌ ಯಥಾ ದಿವಿ ||೪೯||

ಏಕಸ್ಮಾದಂಡತಶ್ಚಾನ್ಯದ್ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಾಂತರಮಾವಿಶಮ್ |

ತಥೈವ ದೃಷ್ಟವಾನ್ ಸರ್ವಾನೇವಂ ನಾನಾಂಡಮಧ್ಯಗಃ ||೫೦||

ಅಪಶ್ಯಂ ವಿಶ್ವಮಖಿಲಂ ಸ್ವಾತ್ಮಾನಂ ದೇವಮೇವ ಚ |

ತತಃ ಪಿನ್ನೋಽಬ್ರವಂ ದೇವಂ “ ನಾಂತಂ ಪಶ್ಯಾಮಿ ತೇ ಕ್ವಚಿತ್ ||೫೧||

ನೆನು, ಕೇಳು. ಹೊರಗಡೆ ಯಾವ ಯಾವ ಲೋಕಗಳನ್ನು ನಾನು ನೋಡಿದ್ದೆ ನೋಡಿ ಅಂತೆಯೇ ಇರುವ ಅನೇಕ ಲೋಕಗಳು ಕಂಡು ಬಂದವು. ಆ ಚಮತ್ಕಾರವನ್ನು ನೋಡಿ ನನಗೆ ಬಹಳ ಹರ್ಷವೆನಿಸಿತು. ||೪೯||

ಪ್ರತಿಯೊಂದು ರೋಮದಲ್ಲೂ ಕೋಟಿವಧಿ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಗಳನ್ನು ಹೊತ್ತು ನಿಂದಿರಬಲ್ಲ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ನಾನಂತೂ ನನ್ನ ಅಯುಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಂಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಹಾಗೂ ಕೇಳಿಯೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಊಹಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಸಹ ಅಸದಳವಾದಂತಹ ಅದ್ಭುತ ರೂಪವುಳ್ಳ ಮಯೂರೇಶ್ವರನನ್ನು ಕಂಡು ನನ್ನ ಹುಚ್ಚಿಲ್ಲವೂ ಬಿಟ್ಟುಹೋಯಿತು. ಒಂದೊಂದು ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದಲ್ಲೂ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುವ ವಸ್ತುಗಳು, ಅಂತೆಯೇ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕದಲ್ಲಿರುವ ಸಕಲ ಚರಾಚರ ವಸ್ತುಗಳು ಇವೆಲ್ಲ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಾಣತೊಡಗಿದವು. ||೪೯||

ಆಗ ನಾನು ಮನೆಯೊಳಗಿನ ಒಂದು ಕೋಣೆಯಿಂದ ಮತ್ತೊಂದಕ್ಕೆ ಹೋಗುವಂತೆ ಒಂದು ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವನ್ನು ದಾಟಿ ಮತ್ತೊಂದನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದೆನು. ಅಲ್ಲಿ ನೋಡಿದುದಾದರೂ ಏನೆಂದು ಭಾವಿಸಿದೆ? ಅದೇ ಭೂಮಿ, ಅದೇ ಅಂತರಿಕ್ಷ, ಅವೇ ಪ್ರಾಣಿಗಳು. ನಾನೂ ಅಲ್ಲೇ ಮಧ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದ್ದೇನೆ. ||೫೦||

ಅಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತಲಿದ್ದ ನಿಖಿಲ ವಿಶ್ವದೊಂದಿಗೆ ನಾನೂ ಕಂಡುಬಂದೆನು. ದೇವನು ಸಹ ಅಲ್ಲೇ ಸುಳಿದಾಡುತ್ತಿದ್ದುದು ಕಂಡಿತು. ಅಂತಹ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಯಾರಾದರೂ ಇದ್ದಿದ್ದರೆ ಅವರಿಗೆ ಹೇಗಾಗುತ್ತಲಿದ್ದಿತೋ ನನಗೂ ಹಾಗೆಯೇ

ಕೃಪಾಂ ಕುರು ಮಮ ವಿಭೋ ! ಮಾಯಾಮೇತಾಂ ನಿವಾರಯ |

ತತಃ ಸ ಕರುಣಾವಿಷ್ಣುಃ ಸರ್ವಮಂತರ್ದಧೇ ಕ್ಷಣಾತ್ ||೫೨||

ಪುನರೇವ ಮಯೂರೇಶಮಪಶ್ಯಂ ಬಾಲಕೈವೃತಮ್ |

ಕ್ರೀಡಂತಂ ಪೂರ್ವವನ್ಮತ್ವಾಬ್ರುವಂ ' ಮಾಯಾಂ ನ ತೇವಿದಮ್ ||೫೩||

ಅಪರಾಧಸಹಸ್ರಂ ಮೇ ಮಾತೃವತ್ತ್ವಂ ಕ್ಷಮಸ್ವ ಚ |

ಮಯೂರೇಶೋಬ್ರವೀನ್ಮಾಂ ಹಿ ಮೂರ್ಛಿ ಹಸ್ತಂ ನಿವೇಶ್ಯ ಹ ||೫೪||

ಅಯಿತು. ನಾನು ಬಹಳ ಖಿನ್ನನಾಗಿ ದೇವನನ್ನು ಕುರಿತು ' ಭಗವಾ, ಭವ್ಯನಂದನ ! ಈ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಗಳಿಗೆ ಕೊನೆಯೇ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲವಲ್ಲ ? ಮುಂದೇನು ಗತಿ ? ||೫೦||

ಅಮರೇಶ್ವರ ! ಧನಲ್ಲಿ ದಯೆ ತೋರು. ನಿನ್ನ ಈ ಮಾಯೆಯನ್ನು ನಿವಾರಿಸು. ನಾನು ಭ್ರಮಿಸಿ ಹೋಗಿದ್ದೇನೆ' ಎಂದು ಹಲುಬಲಾಗಿ ದೇವನು ನನ್ನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸನ್ನಚಿತ್ತನಾದನೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಎಷ್ಟೆಂದರೂ ದೇವನು ದಯಾಸಾಗರನಲ್ಲವೇ ? ಒಡನೆಯೇ ಇದುವರೆಗೂ ನನಗೆ ತೋರಿದ್ದ ವಿಶ್ವರೂಪವನ್ನು ಒಂದೇ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಧಾನ ಗೊಳಿಸಿದನು. ||೫೧||

ಸ್ವಪ್ನನಿಮಗ್ನಮಾನಸನಿಗೆ ಒಮ್ಮೆಲೆ ಎಚ್ಚರವಾದಂತಾಯಿತು ನನಗೆ. ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನರಳಿಸಿ ಸುತ್ತಲೂ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ನೋಡಿದೆನು. ಮಯೂರೇಶ್ವರನು ತನ್ನ ಸಂಗಡಿಗರಾದ ಮುನಿಬಾಲಕರೊಂದಿಗೆ ಮೊದಲಿನಂತೆಯೇ ಅಟವಾಡುತ್ತಲಿದ್ದು ಕಂಡಿತು. ಇದುವರೆಗೂ ನಾನು ನೋಡಿದುದು ಸುಳ್ಳೋ, ಅಥವಾ ಈಗ ನೋಡುತ್ತಿರುವುದು ರುಳ್ಳೋ ಎಂಬುದು ನನಗೆ ದೊಡ್ಡ ದೊಂದು ಸಮಸ್ಯೆಯಾಗಿ ಕುಳಿತಿತು. ||೫೨||

ಆಗ ನಾನೇನನ್ನು ಮಾಡಿಸೆಂಬುದು ನನಗೆ ಗೊತ್ತೋ ? ಧಾವಿಸಿ ಹೋಗಿ ಮಯೂರೇಶ್ವರನ ಅಡಿವಾರಗಳಿಗೆ ಎರಗಿದೆನು. ಹಾಗೂ ' ಮೂಲ ಮಾಯಾವಿಯಾದ ನಿನ್ನ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ನಾನು ಅರಿಯಲಾರದೇ ಹೋದೆನು. ' ನಾನು

ದೇವ ಉವಾಚ :—

ನ ಮೇ ಕ್ರೋಧೋ ನ ಭಿನ್ನಾ ಧೀಃ ಸ್ವೀಯಃ ಪರ ಇತಿ ಭ್ರಮಃ |

ಕಸ್ಮಾದಪಿ ಭಯಂ ಮೇ ನ ನ ಮತ್ತೋ ಭಯಮುಣ್ಣಪಿ

||೫೫||

ಕ ಉವಾಚ :—

ಶ್ರುತ್ವೇತ್ಥಂ ವಚನಂ ತಸ್ಯ ಮಯೂರೇಶಪುರಂ ಶಿವಮ್ |

ಭವಾನೀಮಪಿ ತತ್ಸಾನುಮದ್ರಾಕ್ಷಂ ಮುನಿಬಾಲಕೈಃ

||೫೬||

ಸಹಸ್ರಾರು ಅಪರಾಧಗಳನ್ನೆಸೆಗಿರುವೆನು. ಜನನಿಯು ಮಗನ ತಪ್ಪುಗಳನ್ನು ಮನ್ನಿಸುವಂತೆ ಭಕ್ತವತ್ಸಲ ! ನಾನು ಮಾಡಿದ ಅಪಚಾರಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಮರೆತು ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಿಬಿಡು ? ಎಂದು ಬಹು ದೈನ್ಯದಿಂದ ಬೇಡಿದೆನು. ಆಗ ಮಯೂರೇಶ್ವರನು ನನ್ನನ್ನು ಮೈದಡವಿ ಎಬ್ಬಿಸಿ ನನ್ನ ಶಿರಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ ತನ್ನ ವರದ ಹಸ್ತವನ್ನಿಟ್ಟು ಅನುಗ್ರಹಿಸುತ್ತ ಹೀಗೆಂದು ನುಡಿದನು. ||೫೪||

ದೇವ :—

ಬ್ರಹ್ಮ ! ನೀನೇಕೆ ಇಷ್ಟು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವೆ ? ನಿನ್ನ ವಿಷಯದಲ್ಲೇ ಏಕೆ ? ಯಾರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಕೋಪವೇ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಅದ್ವಿತೀಯನಾದ ನನಗೆ ಸ್ವ-ಪರ ಎಂಬ ಭೇದ ಭಾವನೆ ಇದ್ದೀತೇ ? ನಾನು ಜ್ಞಾನಸ್ವರೂಪನಾದುದರಿಂದ ಇಂತಹ ಭ್ರಮೆಯೇ ನನಗೆ ಉಂಟಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ವಿವರಿಸುವೆನು, ಕೇಳು. ನಾನು ಯಾರಿಗೂ ಹೆದರತಕ್ಕವನಲ್ಲ ಅಂತೆಯೇ ಯಾರನ್ನೂ ವಿನೋದಕ್ಕಾಗಿ ಸಹ ಹೆದರಿಸತಕ್ಕವನೂ ಅಲ್ಲ. ||೫೫||

ಬ್ರಹ್ಮಾ :—

ದೇವನ ಅಮೃತಸದೃಶವಾದ ಈ ವಾಕ್ಸರಣಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಉಬ್ಬಿ ಹೋಗಿ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಅತ್ತಿತ್ತ ನೋಡಿದೆನು. ಈ ಮೊದಲು ನಾನು ಆ ಅಶ್ರಮ ಪದಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ್ಗೆ ಯಾರನ್ನೆಲ್ಲ ನೋಡಿದ್ದೆನೋ, ಯಾವ ದೃಶ್ಯವು ನನಗೆ ಗೋಚರವಾಗಿದ್ದಿತೋ ಅದೇ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು, ಅದೇ ದೃಶ್ಯ ಇನ್ನೆಲ್ಲ ಮತ್ತೆ ಕಂಡು ಬಂದವು.

ಗೃಹೀತ್ವಾ ಜ್ಞಾಂ ಸ್ವಕಂ ಸ್ಥಾನಮಗಮಂ ಹರ್ಷನಿರ್ಭರಃ |

ಭವಾನೀ ಬಾಲಕೇನಾಯಾನ್ಮಂದಿರಂ ಸ್ಥಂ ಚ ಬಾಲಕಾಃ

||೫೩||

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಗಣೇಶ ಪುರಾಣೇ ಉತ್ತರ ಖಂಡೇ ‘ ವಿಶ್ವರೂಪದರ್ಶನಂ ’

ನಾನು ಚತುರಥಿಕ ಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ

ಸಮಾಪ್ತಃ

ಮಯೂರೇಶ್ವರಪುರ, ಅಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿರುವ ಪರಶಿವ, ಪಾರ್ವತೀದೇವಿ, ಮುನಿಬಾಲಕ ರೊಂದಿಗೆ ಮನಸ್ವಿಯಾಗಿ ಆಟವಾಡುತ್ತಲಿದ್ದ ಮಯೂರೇಶ್ವರ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಕಣ್ಣು ತುಂಬ ನೋಡಿ ಹರ್ಷಿಸಿದನು. ||೫೩||

ಎಲ್ಲರ ಅನುಮತಿಯನ್ನು ಪಡೆದು ನಾನು ನನ್ನದೆನಿಸಿದ ಸತ್ಯಲೋಕವನ್ನು ಕುರಿತು ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡಿದನು. ಭವಾನೀದೇವಿಯು ತನ್ನ ಮೊಗು ಮಯೂರ ವಾಹನನನ್ನೆತ್ತಿಕೊಂಡು ತನ್ನ ಮಂದಿರಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದರು. ಮುನಿಬಾಲಕರೆಲ್ಲ ತಮ್ಮ ಪಾಡಿಗೆ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಮನೆಗಳಿಗೆ ಹೊರಟು ನಡೆದರು. ||೫೩||

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಶ್ರೀ ಗಣೇಶ ಪುರಾಣ ಉತ್ತರಖಂಡದಲ್ಲಿ “ ವಿಶ್ವರೂಪದರ್ಶನಂ ”

ಎಂಬಲ್ಲಿಗೆ ನೂರ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯಾನುವಾದವು

ಮುಗಿದುದು.

|| ಶ್ರೀ. ಗಣೇಶಾಯ ನಮಃ ||

ಅಥ ಪಂಚೋತ್ತರ ಶತತನೋಽಧ್ಯಾಯಃ

ಕ ಉವಾಚ :-

ತತೋ ಭಾದ್ರಚತುರ್ಥ್ಯಾಂ ತು ತೇ ಸರ್ವೇ ಮುನಿಬಾಲಕಾಃ |
ಮೃದಮಾಹರ್ತುಮಾಯಾತಾ ವಿನುಲಾಂ ತಾನುಥಾನಯೇ ||೧||

ಸ್ವ-ಸ್ವಬುದ್ಧ್ಯಾ ವಿಧಾಯಾಶು ಮೂರ್ತೀರ್ನಾನಾವಿಧಾಃ ಶುಭಾಃ |
ಸಿಂಹಾರೂಢಾ ಮಯೂರಸ್ಥಾಃ ಕಾಶ್ಚಿನ್ಮೂಷಕಸಂಸ್ಥಿತಾಃ ||೨||

|| ಶ್ರೀ ಗಣೇಶಾಯ ನಮಃ ||

೧೦೫ ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

ಬ್ರಹ್ಮಾ :-

ಹೀಗೆಯೇ ಕಾಲವು ಕಳೆಯುತ್ತಿರಲಾಗಿ ಭಾದ್ರಪದ ಮಾಸವು ಬಂದಿತು. ಮುನಿ ಬಾಲಕರೆಲ್ಲ ಅನೂಚಾನವಾಗಿ ಬಂದ ಮಹಾ ಗಣಪತಿಯ ಪೂಜೆಯನ್ನು ನಡೆಸಲು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದರು, ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ನಾಮಗ್ರಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಒದಗಿಸಿ ಕೊಂಡರು. ಸಿದ್ಧಿವಿನಾಯಕನ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಮೃದು ಹಾಗೂ ಜಗಟಾದ ಮೃತ್ತಿಕೆಯನ್ನು ತರಲು ಹೊರಟು ಪವಿತ್ರವಾದ ಮಣ್ಣನ್ನು ಹುಡುಕಿ ತಂದರು. ||೧||

ಅದನ್ನು ಹದಗೊಳಿಸಿ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಬುದ್ಧಿಗೆ ಹೊಳೆದಂತೆ ಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನು ಅದಷ್ಟು ಬೇಗ ಮಾಡಿ ಮುಗಿಸಿದರು. ಹುಡುಗರು ಮನಸ್ಸಿಟ್ಟು ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಗಣಪತಿಯ ಮೂರ್ತಿಗಳು ನೋಡಲು ಬಹಳ ಮುದ್ದಾಗಿದ್ದವು. ಎಲ್ಲರೂ ಒಂದೇ ಬಗೆಯಾಗಿ ನಿರ್ಮಿಸದೆ ತನು ತನುಗೆ ಛಂದ ಕಂಡಂತೆ ರಚಿಸಿದ್ದರು. ಕೆಲವರು ತಾವು ಮಾಡಿದ ಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನು ಸಿಂಹದ ಮೇಲೆ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿದ್ದರು. ಕೆಲವರು

ನಾನಾಯುಧಧರಾ ನಾನಾ ದಿವ್ಯಾಲಂಕಾರಸಂಯುತಾಃ |

ಚತುರ್ಭುಜಾ ಗಣೇಶಸ್ಯ ದಿವ್ಯಗಂಧಾಂಬರಾಃ ಶುಭಾಃ ||೩||

ಭಕ್ತ್ಯಾ ಪರಮಯಾಪೂಜನ್ಮ ಪಚಾರೈಃ ಪೃಥಕ್ಪೃಥಕ್ |

ಮಂಡಪೇ ತಾಃ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಸ್ಯ ಪುಷ್ಪಾದರ್ಶಪ್ರಭಾಯುಜಿ ||೪||

ಪದ್ಮಪುಷ್ಪಯುತಾ ಮೂಲಾ ದದುಸ್ತಾಃ ಸುಮನೋಹರಾಃ |

ನಾದ್ಯತ್ನ ತೂರ್ಯಘೋಷೇಷು ನಗರೀ ಹರ್ಷಮಾಪ ಸಾ ||೫||

ಗಣಪತಿಯು ಮಯೂರ (ನವಿಲು) ವನ್ನೇರಿ ಕುಳಿತಂತೆ ಮಾಡಿದ್ದರು. ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ಗಣಪತಿಗೆ ಮೂಷಕವ (ಇಲಿಯ) ನ್ನೇ ವಾಹನವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದ್ದರು. ಅಂತೂ ಆ ಮೂರ್ತಿಗಳು ಅಶಾಸ್ತ್ರೀಯಗಳೇನೂ ಆಗಿರಲಿಲ್ಲ. ||೩||

ಬಾಲಕರು ಆ ಮೂರ್ತಿಗಳಿಗೆ ಆಯಾ ಅವಯವಗಳಲ್ಲಿ ಅನುರೂಪವಾಗಿ ಕಂಡು ಬರುವಂತೆ ಬಗೆ ಬಗೆಯ ದಿವ್ಯಾಭರಣಗಳನ್ನೂ, ದಿವ್ಯಾಯುಧಗಳನ್ನೂ ಮಣ್ಣಿ ನಿಂದಲೇ ನಿರ್ಮಿಸಿ, ಅವನ್ನು ಮೂರ್ತಿಯ ದೇಹದಲ್ಲೂ ನಾಲ್ಕು ಕೈಗಳಲ್ಲೂ ಅಂಟಿ ಸಿದ್ದರು. ಆ ಮೂರ್ತಿಗಳ ದೇಹಕ್ಕೆ ದಿವ್ಯ ಚಂದನವನ್ನು ಲೇಪಿಸಿದರು. ಒಳ್ಳೆಯ ಹಾಗೂ ಬಹಳ ಬೆಲೆ ಬಾಳುವ ವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಉಡಿಸಿ, ಹೊದಿಸಿದ್ದರು. ||೩||

ತಾವು ನಿರ್ಮಿಸಿದ ದೇವನ ಮೂರ್ತಿಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಬಾಲಕರಿಗೆ ಬಹಳ ಭಕ್ತಿಯು ಉದ್ಭವಿಸಿತು. ಪೂಜೋಪಯೋಗಿ ಪಂಚೋಪಚಾರ ದ್ರವ್ಯಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಒದಗಿಸಿಕೊಂಡರು. ಪೂಜೆಯನ್ನು ಬಹಳ ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ಮಾಡಿದರು. ಅನಂತರ ಅವನ್ನು ಸುಂದರವಾಗಿ ಅಲಂಕರಿಸಿದ ಮಂಟಪಗಳಲ್ಲಿಟ್ಟರು. ಆ ಮಂಟಪಗಳನ್ನು ಬಣ್ಣ ಬಣ್ಣದ ಪುಷ್ಪಗಳಿಂದಲೂ, ಸ್ವಚ್ಛ ವಾದ ಕನ್ನಡಿಗಳಿಂದಲೂ ಸಿಂಗರಿಸಿದ್ದರು. ||೪||

ಅರಳಿದ ಕಮಲ ಪುಷ್ಪಗಳಿಂದ ಬಹಳ ಮುದ್ದಾಗಿಯೂ, ಚಮತ್ಕಾರವಾಗಿಯೂ ನಿರ್ಮಿಸಿದ್ದ ದಿವ್ಯ ಮಾಲಿಕೆಯನ್ನು ಮೂರ್ತಿಗಳ ಕೊರಳಲ್ಲಿ ಹಾಕಿದರು. ಇತ್ಯಾದ್ಯ

ಗೌರೀ ತಸ್ಯಾಂ ಜನ್ಮತಿಥೌ ದ್ವಾದಶಾಬ್ದಿಕನುರ್ಭಕಮ್ |

ಸ್ನಾಪಯಾಮಾಸ ಚ ದದೌ ವಾಯನಾನಿ ಸು-ವಾಸಿನೀಃ

||೬||

ಸಂಪೂಜ್ಯ ವಿಧಿವದ್ಯಕ್ತ್ಯಾ ಹರಿದ್ರಾ-ಕುಂಕುಮಾದಿಭಿಃ |

ಏತಸ್ಮಿನ್ನಂತರೇ ದೈತ್ಯೋಃ ' ವಿಶ್ವದೇವ ' ಇತಿ ಶ್ರುತಃ

||೭||

ಭಗವದ್ರೂಪಮಾಸ್ಥಾಯ ಶ್ರೀಮುದ್ರಾಂಕಿತಮಾಯಯೌ |

ಶಂಕ-ಚಕ್ರ-ಗದಾ-ಪದ್ಮ-ವನಮಾಲಾಲಸತ್ತನುಃ

||೮||

ಲಂಕರಣಗಳಿಂದ ಮೂರ್ತಿಗಳು ಮತ್ತಷ್ಟು ಮನೋಹರವಾಗಿ ಕಂಡುಬಂದವು. ಮಂಗಲವಾದ್ಯಗಳು ಎಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರಲ್ಲಿ ಮೊಳಗುತ್ತಿದ್ದವು. ನಗರಿಯು ಉತ್ಸಾಹ ಹರ್ಷಗಳಿಂದ ಪರಿಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಶೋಭಿಸಿತು. ||೫||

ಅಂದು ಮಹಾ ಗಣಪತಿಗೆ ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಜನ್ಮದಿನೋತ್ಸವ. ಗೌರೀ ದೇವಿಯು ತನ್ನ ಪ್ರಿಯ ಪುತ್ರನಿಗೆ ಮಂಗಲಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿದಳು. ಮನೆಗೆ ಅನೇಕ ಮಂದಿ ಮುನಿರಮಣಿಯರನ್ನು ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅವರಿಗೆಲ್ಲ ಅರಿಸಿನ-ಕುಂಕುಮ, ಬಾಗಿನ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಳು. ||೬||

ದೇವಿಯು ಸುವಾಸಿನಿಯರನ್ನು ವಿಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಪೂಜಿಸಿ ಗೌರವಿಸುತ್ತ ಲಿರುವ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಅಲ್ಲಿಗೊಬ್ಬ ದೈತ್ಯನು ಬಂದು ನಿಂತನು. ಅವನನ್ನು " ವಿಶ್ವದೇವ " ಎಂದು ಎಲ್ಲರೂ ಸಂಬೋಧಿಸಿ ವ್ಯವಹರಿಸುತ್ತ ಲಿದ್ದರು. ||೭||

ಅವನು ಬರುವಾಗ ತನ್ನ ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಅಕರಾಲ-ವಿಕರಾಲ ರೂಪದಿಂದ ಬರದೇ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಭಗವಂತನಾದ ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನ ದಿವ್ಯ ರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಬಂದಿದ್ದನು. ಶ್ರೀವತ್ಸದ ಗುರುತು ಅವನ ಎದೆಯ ಮೇಲೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತೋರುತ್ತ ಲಿದ್ದಿತು. ಶಂಖ, ಚಕ್ರ, ಗದಾ, ಪದ್ಮಗಳನ್ನು ತನ್ನ ನಾಲ್ಕು ಕೈಗಳಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿದ್ದನು. ವನಮಾಲಿಕೆಯನ್ನು ಕೊರಳಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಬಹಳ ವಿರಾಜಮಾನನಾಗಿ ತೋರುತ್ತ ಲಿದ್ದನು. ||೮||

ತುಲಿಸೀದಾಮರುಚಿರೋ ದಿವ್ಯ ವಸ್ತ್ರಾನುಲೇಪನಃ |
ಕಮಂಡಲುಂ ವಾರಿಪೂರ್ಣಂ ನೇಣುದಂಡಂ ದಧತ್ಕರೇ

||೯||

ಗೌರೀ ತನುತಿಥಿಂ ದ್ವಾರಿ ತಿಷ್ಠಂತಂ ಪ್ರಾಹ ಭಕ್ತಿತಃ |

ಗೌರ್ಯುವಾಚಃ :—

ಕುತ ಆಗಮ್ಯತೇ ಬ್ರಹ್ಮಂಸ್ತುಷ್ಪಾಹಂ ತವ ತೇಜಸಾ

||೧೦||

ಕ ಉವಾಚಃ :—

ಇತ್ಯುಕ್ತಃ ಪ್ರಾಹ ತಾಂ ವಿಪ್ರಃ

ತುಲಸಿಯ ಹಾರವನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದನು. ದಿವ್ಯವಾದ ಪೀತಾಂಬರವನ್ನುಟ್ಟು ಹೊದಿದ್ದನು. ದೇಹಕ್ಕೆ ದಿವ್ಯ ಗಂಧವನ್ನು ಅನುಲೇಪಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದನು ಜಲ ಪೂರ್ಣವಾದ ಕಮಂಡಲುವನ್ನೂ ಮತ್ತೊಂದು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಸುಂದರವಾದ ಸುನಾದವುಳ್ಳ ಬಿದಿರಿನ ಕೊಳಲನ್ನೂ ಧರಿಸಿದ್ದನು. ||೯||

ತನ್ನ ಮಂದಿರದ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬಂದು ನಿಂತಿದ್ದ ಕೃತ್ರಿಮರೂಪದ ಈ ಅತಿಥಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಗೌರಿಯು ಭಕ್ತಿಭಾವವುಳ್ಳವಳಾದಳು, ಮತ್ತು ಬಹಳ ವಿನಯದಿಂದ ಸಮಾ ಪಕ್ಕೆ ಬಂದು ನಿಂದು ಹೀಗೆಂದು ವ್ರತ್ತಿಸಿದಳು.

ದೇವೀ :—

ತೇಜಸ್ವಿಯಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋತ್ತಮ ! ಪ್ರಕೃತ ತಾವು ಎಲ್ಲಿಂದ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರೋಣವಾಯಿತು ? ಈ ಬ್ರಾಹ್ಮಣತೇಜವನ್ನು ಕಂಡು ನಾನು ಬಹಳ ಸಂತುಷ್ಟಳಾಗಿರುವೆನು. ||೧೦||

ಬ್ರಹ್ಮಾ :—

ದೇವಿಯು ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದ ಆ ರಕ್ಕಸನು ದೇವಿಯು ತನ್ನ ಈ ಮಾಯಾರೂಪಕ್ಕೆ ಮೋಸಹೋಗಿದ್ದಾಳೆಂದು, ತಾನು ಬಂದ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಶ್ರಮ

ದ್ವಿಜ ಉವಾಚ :—

ಶ್ರುತವಾನಸ್ಥಿ ಯತ್ಪುರಾ |

ತದ್ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಯನಾಭ್ಯಾಂ ತೇ ಪರಿತುಷ್ಟಂ ಮನೋ ಮಮ ||೧೧||

ಕ್ಷುಧಯಾ ಪೀಡಿತಶ್ಚಾಹಂ ಭವತೀಗೃಹಮಾಗತಃ |

ಸಾರ್ವತ್ಯುವಾಚ :—

ಆಸ್ಯತಾಂ ಭುಜ್ಯತಾಂ ಸ್ವಸ್ಥಂ

ಕ ಉವಾಚ :—

ಸ ಚ ತತ್ರಾಸನೇ ಸ್ಥಿತಃ

||೧೨||

ವಿಲ್ಲದೆ ಸಾಧಿಸಬಹುದೆಂದೂ ಸಂಪೂರ್ಣ ಉತ್ಸಾಹಗೊಂಡು ದೇವಿಗೆ ತನ್ನ ವಿಷಯ ದಲ್ಲಿ ಮತ್ತಷ್ಟೂ ನಂಬುಗೆಯುಂಟಾಗುವಂತೆ ಉತ್ತರಿಸತೊಡಗಿದನು.

ವಿಶ್ವದೇವ :—

ತಾಯೇ! ನಾನು ಅನೇಕ ಜನರ ಬಾಯಿಯಿಂದ ನಿನ್ನ ಸುಕುಮಾರನ ಮಹಾ ಮಹಿಮೆಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಅವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಕಂಡು ಸಂತೋಷಿಸೋಣ ವೆಂದು ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ ಬಂದಿರುವೆನು. ದೇವದೇವನಾದ ನಿನ್ನ ಮಗನನ್ನು ನೋಡಿದ ಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ನನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳು ಸಾರ್ಥಕಗೊಂಡವೆಂದು ನಾನು ನಂಬಿದ್ದೇನೆ.

||೧೧||

ಬಹು ದೂರದಿಂದ ನಡೆದು ಬಂದ ನನಗೆ ಬಹಳ ಹಸಿವಾಗಿದೆ. ನಿನ್ನ ಮನೆ ಯಲ್ಲೇ ಭೋಜನವನ್ನು ಮಾಡೋಣವೆಂದು ಬಂದಿದ್ದೇನೆ.

ಸಾರ್ವತೀ :—

ಇಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಿ. ಯಥೇಷ್ಟವಾಗಿ ಭುಜಿಸಿರಿ. ಯಾವುದಕ್ಕೂ ನೀವು ಸಂಕೋಚಪಡಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಸ್ವಸ್ಥ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಭುಜಿಸಿರಿ.

ಬ್ರಹ್ಮಾ :—

ಎಂದು ನುಡಿಯಲು ವೇಷಧಾರಿಯಾದ ಆ ದೈತ್ಯ, ವಿಶ್ವದೇವನು ಅಲ್ಲೇ ಇದ್ದ ಒಂದು ಅಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತನು. ||೧೨||

ಅಸೀನಸ್ಯ ಮಯೂರೇಶೋ ವಿಷ್ವರೇಕ್ಷಾ ಲಯತ್ತದಾ |

ಚರಣಾ ತತ್ತೀರ್ಥಜಲೈಃ ಸಿಷೇಚ ಸರ್ವತೋಮುಖೈಃ ||೧೩||

ಸಂಪೂಜ್ಯ ಭೋಜಯಾಮಾಸ ಪಕ್ಷಾನ್ನೈಃ ಸಾಯಸೈರಪಿ |

ಅಪೋಶನಕರಸ್ತುಷ್ಣೀಂಅಸೀಚ್ಚಿಂತಾತುರೋ ದ್ವಿಜಃ ||೧೪||

ಉನೋನಾಚ ದ್ವಿಜಂ ಪಶ್ಚಾತ್

ಉನೋನಾಚ :—

ಭುಜ್ಯತಾಂ ಭುಜ್ಯತಾಂ

ಕ ಉನಾಚ :—

ಇತಿ |

ಉನೋನಾಚ :—

ಯದಿ ನಾನ್ಮಂ ಮನೋಯೋಗ್ಯಂ ತದಾ ದಾಸ್ಯೇತಿವಾಂಛಿತಮ್ ||೧೫||

ಅಸನಾಸೀನನಾದ ವಿಶ್ವದೇವನ ಚರಣಕಮಲಗಳನ್ನು ಮಯೂರೇಶನು ತೊಳೆದನು ಮತ್ತು ಆ ಪವಿತ್ರ ಚರಣತೀರ್ಥದಿಂದ ಎಲ್ಲೆಡೆಯಲ್ಲೂ ಪ್ರೋಕ್ಷಿಸಿದನು. ||೧೩||

ಅರ್ಘ್ಯ ಅಚಮನೀಯಗಳನ್ನಿತ್ತ ಬಳಿಕ ವಿಪ್ರನನ್ನು ಅನೇಕೋಪಚಾರಗಳಿಂದ ಪೂಜಿಸಿ ಷಡ್ರಸೋವೇತ ಪಕ್ಷಾನ್ನಗಳಿಂದಲೂ ವಿವಿಧ ಪಾಯಸಗಳಿಂದಲೂ ಭೋಜನ ವನ್ನೇರ್ಪಡಿಸಿದನು. ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಆಗುವವರೆಗೂ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದ ವಿಪ್ರನು ಕೈಗೆ ಅಪೋಶನ ಬಿದ್ದೊಡನೆಯೇ ಚಿಂತಾಕ್ರಾಂತನಾದವನಂತೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಳಿತುಬಿಟ್ಟನು. ||೧೪||

ವಿಪ್ರೋತ್ತಮನ ಈ ವರ್ತನೆಯನ್ನು ಕಂಡ ಅನ್ನಪೂರ್ಣೆಯು ಅಚ್ಚರಿಗೊಂಡು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನನ್ನು ಕುರಿತು ಹೀಗೆಂದು ನುಡಿದಳು.

ಉಮೆ :—

ವಿಪ್ರವರ್ಯ ! ಊಟವನ್ನು ಮಾಡು, ಸಂಕೋಚಿಸಬೇಡ. ಈಗ ಎಲೆಯಲ್ಲಿ ಬಡಿಸಿರುವ ಆಹಾರ ಪಾನೀಯಗಳು ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ರುಚಿಸದಿದ್ದರೆ ಬೇರೆ ಯಾವ ವಸ್ತುಗಳನ್ನೇಕ್ಷಿಸುವೆಯೋ ಅವು ಎಷ್ಟೇ ಅಪೂರ್ವವಾಗಿರಲಿ ಅಥವಾ ನಿನ್ನ ಬಯಕೆಯು

ಬಹುಜನ್ಮತಪೋಭಿಯತ್ಕಟಾಕ್ಷೋ ಭುನಿ ಲಭ್ಯತೇ |

ತಯಾ ತೇ ಪರಿವಿಷ್ಟಾನ್ನಂ ಕಥಂ ತ್ಯಜಸಿ ಸುವ್ರತ !

||೨೦||

ಬ್ರಹ್ಮಾದೀನಾಂ ನ ಗಮ್ಯಾ ಯಾ ದೃಷ್ಟಾ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಸ್ವಯಾ ಶಿವಾ |

ಸರ್ವಲೋಕಸ್ಯ ಜನನೀ ಸರ್ವಯೋಷಿದ್ವರಾ ಹಿ ಸಾ

||೨೧||

ಸರ್ವೇಷಾಮೇವ ದೇವಾನಾಂ ಶಕ್ತಿಃ ಸಾ ಪರಮಾದ್ಭುತಾ |

ತದ್ವರ್ತನೇನ ದೇವಸ್ಯ ನಿಷ್ಕೋರ್ಜಾತಂ ಹಿ ದರ್ಶನಮ್

||೨೨||

ಚಕೋರಸ್ಯೇವಾಗ್ನಿಭುಜೋ ಮಿಷ್ಟಾನ್ನಂ ನೈವ ರೋಚತೇ |

ತಥಾ ಕಿಂ ತೇ ನ ರೋಚೇತ? ದೇವಾನ್ನಮನ್ಯತೋಪಮಮ್ ||೨೩||

ಮಹಾದೇವಿ; ಅನ್ನಪೂರ್ಣೆಯ ಪರಮಾನುಗ್ರಹವನ್ನು ಪಡೆಯಲಿಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟೆಷ್ಟೋ ಜನ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಪುಣ್ಯಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡಿರಬೇಕು. ಅಂತಹ ಮಹಾತಾಯಿ ಇಂದು ನಿನಗೆ ಅನ್ನವನ್ನಿತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ಸುವ್ರತ! ಇಂತಹ ಪವಿತ್ರಾನ್ನವನ್ನು ತೊರೆದು ಹೊರಡುವೆಯಾ ? ||೨೪||

ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ದೇವೋತ್ತಮರಿಗೆ ಸಹ ದೇವಿ ಗೋಚರವಾಗತಕ್ಕವಳ್ಳಲ್ಲ. ಇಂಥವಳನ್ನು ನೀನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸುವೆ ಪರಶಿವೆಯಂತಹ ಸ್ತ್ರೀರತ್ನ ಮತ್ತೆಲ್ಲಿಯಾದರೂ ದೊರೆತೀತೇ ? ಇವಳು ಸಾಮಾನ್ಯಳೆಂದು ಭಾವಿಸಬೇಡ. ಸಕಲ ಲೋಕಕ್ಕೂ ಇವಳು ಜನನಿ. ||೨೫||

ಸಕಲ ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಶಕ್ತಿ ಸ್ವರೂಪಳು. ಇವಳ ಅತ್ಯದ್ಭುತ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದಿಂದಲೇ ದೇವತೆಗಳು ಅಸಾಧ್ಯವೆನಿಸುವ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಸಾಧಿಸಿ ಲೋಕಮಾನ್ಯರೆನಿಸಿರುವರು. ಇವಳನ್ನು ನೋಡಿದ್ದರಿಂದ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸಿದಂತೆಯೇ ಆಯಿತು. ಇವಳಿಗೂ ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನಿಗೂ ಯಾವ ಭೇದವೂ ಇಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲ. ಇವಳಿಗೆ ' ನಾರಾಯಣಿ ' ಎಂದೂ ಹೆಸರು. ||೨೬||

ತತ್ತ್ವವು ಹೀಗಿದ್ದರೂ ; ನಾನು ಇಷ್ಟು ವಿಶದವಾಗಿ ಇದನ್ನು ತಿಳಿಸಿದ್ದರೂ ಅಂಧಶ್ರದ್ಧೆಯನ್ನೇ ಮುಂದುವರಿಸಿಕೊಂಡು ದೊರೆತ ಅಮೃತೋಪಮ ಪಕ್ಷಾನ್ನವನ್ನು

ನುನು ವಾ ಸರ್ವರೂಪಸ್ಯ ದರ್ಶನೈಸ್ಯ ದೃಶಿರ್ಭವೇತ್ |

ದ್ವಿಜ ಉವಾಚ :—

ರಮಾಪತೇರಹಂ ದಾಸೋ ನ ನಮಸ್ಯಾಮಿ ಕಂಚನ ||೨೫||

ಯದಿ ತ್ವಂ ಸರ್ವರೂಪೋಽಸಿ ಯದಿ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಮಸ್ತಿ ತೇ |

ತದಾ ದರ್ಶಯ ವಿಶ್ವೇಶಂ ನಾರಾಯಣಮನಾನುಯಮ್ ||೨೬||

ಕ ಉವಾಚ :—

ಏನಂ ಬುದ್ಧ್ವಾ ದೃಢಂ ತಸ್ಯ ನಿಶ್ಚಯಂ ಸ ಮಯೂರರಾಟ್ |

ಅಂತರ್ಧಾಯ ಪ್ರಾದುರಾಸೀನ್ನಾರಾಯಣಸ್ವರೂಪವಾಃ ||೨೭||

ತ್ಯಜಿಸುಮೇವಾದರಿ ನಿನ್ನಂತಹ ದುದೈವಿ ಬೇರೊಬ್ಬನಿರುವುದಿಲ್ಲ- ಬೆಂಕಿಯನ್ನು ತಿಂದು ಜೀವಿಸುವ ಚಕೋರಕ್ಕೆ ಭಕ್ಷ್ಯ-ಭೋಜ್ಯಗಳು ಹೇಗೆ ರುಚಿಯಾವು ?

||೨೪||

ಸರ್ವಸ್ವರೂಪಿಯಾದ ನನ್ನನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸಿದರೂ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವನ್ನು ನೋಡಿ ದಂತಾಗುವುದರಿಂದ ನೀನು ಯಾವ ಸಂಕೋಚವನ್ನೂ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳದೆ ಭುಜಿಸಬಹುದು

ದ್ವಿಜ :—

ನಾನು ರಮಾಪತಿಯ ದಾಸನೆಂಬುದನ್ನು ಮೊದಲೇ ತಿಳಿಸಿರುವೆನಲ್ಲವೇ ? ಎಂದ ಮೇಲೆ ಅವನನ್ನುಳಿದು ಮತ್ತಾರಿಗೂ ನಾನು ವಂದಿಸಲಾರೆ. ||೨೫||

ನಿನ್ನನ್ನೇನೋ ಸರ್ವಸ್ವರೂಪ ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡೆ. ಅಲ್ಲವೇ ? ನಿನಗೆ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಅಂತಹ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿರುವುದಾದರೆ ನಿರಾಮಯನೂ, ನಿರಂಜನನೂ ಆದ ಜಗದೊಡೆಯ; ಆ ನಾರಾಯಣನನ್ನು ನನಗೆ ಸಂದರ್ಶಿಸು. ||೨೬||

ಬ್ರಹ್ಮಾ :—

ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿದ ಬಳಿಕ ವಿಶ್ವದೇವನಿಗೆ ತಾನು ಮೆಚ್ಚಿದ ಅಕ್ಕತಿಯಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ದೃಢವಿಶ್ವಾಸವಿದೆ ಎಂಬುದು ಮಯೂರೇಶನಿಗೆ ಅರಿವಾಯಿತು. ಒಡನೆಯೇ ಮಯೂರೇಶ್ವರನು ತನ್ನ ಆಗಿನ ರೂಪವನ್ನು ಅಂತರ್ಧಾನಗೊಳಿಸಿ

ಪೀತಾಂಬರಃ ಶಂಖಚಕ್ರಗದಾಪದ್ಮಧರೋ ವಿಭುಃ |

ನಾನಾಲಂಕಾರರುಚಿರಃ ಸರ್ವಾಲಂಕಾರಸುಂದರಃ ||೨೮||

ಕೌಸ್ತುಭೇನ ಲಸದ್ವಕ್ಷೋ ವನಮಾಲಾವಿಭೂಷಿತಃ |

ಶೇಷಶಾಯೀ ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮ್ಯ ಸಂವಾಹಿತಪದಾಂಬುಜಃ ||೨೯||

ವಿಶ್ವದೇವಶ್ಚ ತಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾನನಾಮ ಪರಿಪೂಜ್ಯ ಚ |

ಯಾತಸ್ತನ್ಮಯತಾಂ ಭಕ್ತ್ಯಾ ನೀಸ್ಮೃತ್ಯ ಚ ಶರೀರತಾಮ್ ||೩೦||

ವಿಪ್ರನಿಗೆ ಅಭೀಷ್ಟವಾದ ನಾರಾಯಣನ ದಿವ್ಯ ರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಅವನೆದುರು ಬಂದು ನಿಂದನು. ||೨೭||

ವಿಷ್ಣುವಾಗಿ ಮಾರ್ಪಟ್ಟ ಮಯೂರರಾಜನ ವೇಷಭೂಷಣಗಳನ್ನು ಬಣ್ಣಿಸುವೆನು, ವತ್ಸ, ವ್ಯಾಸ! ಕೇಳು. ದಿವ್ಯವಾದ ಪೀತಾಂಬರವನ್ನು ಉಟ್ಟು ಹೊದಿದ್ದನು. ಕೈಗಳಲ್ಲಿ ಶಂಖ, ಚಕ್ರ, ಗದಾ ಮತ್ತು ಪದ್ಮಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದನು. ಅಲ್ಲದೇ ನಾನಾ ಬಗೆಯಾಗಿ ಅಲಂಕರಿಸಿಕೊಂಡು ನಯನಮನಗಳಿಗೆ ಅಭಿರಾಮನಾಗಿದ್ದನು. ಈ ಅಲಂಕರಣದಿಂದ ದೇವನ ಸ್ವಭಾವಸುಂದರ ಅಪ್ರಾಕೃತ ಶರೀರ ಕಾಂತಿಯು ಮತ್ತಿಷ್ಟು ಹೃದಯಾಹ್ಲಾದಕರವಾಗಿದ್ದಿತು. ||೨೮||

ಕೌಸ್ತುಭ ಮಣಿಯು ದೇವನ ವಕ್ಷಸ್ಥಳವನ್ನು ಕಾಂತಿಮಯವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದ್ದಿತು. ವನಸುಮ ಮಾಲೆಯು ಕಂಠದಿಂದ ಚರಣಗಳ ವರೆಗೂ ಜೋಲು ಬಿದ್ದಿದ್ದಿತು. ಅದಿಶೇಷನ ಮೇಲೆ ಪವಡಿಸಿದ ದೇವನು ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮಿಯಿಂದ ಪಾದಸಂವಾಹನ ಸೇವೆಯನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳುತ್ತಲಿದ್ದನು. ||೨೯||

ವಿಶ್ವದೇವನು ಆ ಭವ್ಯ ರೂಪವನ್ನು ಕಂಡು ಸಾಷ್ಟಾಂಗವೆರಗಿದನು, ಮತ್ತು ಪರಿಪರಿಯಿಂದ ಪೂಜಿಸಿದನು. ಭಕ್ತಿಯು ಉದ್ರೇಕವನ್ನು ಹೊಂದಿತು. ಎದುರಿಗೆ ಕಂಡ ದೇವನ ರೂಪವೊಂದನ್ನುಳಿದು ಮತ್ತಾವ ವಸ್ತುವಿನ ಕಲ್ಪನೆಯೂ ಅವನ ಮೆದುಳಿನಲ್ಲುಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಹೆಚ್ಚೀನು? ತನ್ನ ದೇಹದ ಮೇಲೆ ಸಹ ಅವನಿಗೆ ಭಾವ ಉಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಇದನ್ನೇ 'ಭಾವ ಸಮಾಧಿ' ಎನ್ನುವರು. ||೩೦||

ಉನಾಚ ಚ ಚಿದಾನಂದಪರಿಪೂರ್ಣೋ ದ್ವಿಜೋತ್ತಮಃ |

ದ್ವಿಜ ಉನಾಚ :—

ಅದ್ಯ ಧನ್ಯಂ ಜನುರ್ಮೇದ್ಯ ಜೀವಿತಂ ಚ ಸುಜೀವಿತಮ್ ||೩೧||

ಅದ್ಯೇಯಂ ನಗರೀ ಧನ್ಯಾ ಧನ್ಯಾ ತೌ ಪಿತರೌ ಮಮ |

ಮಯೂರೇಶೋಪದೇಶೇನ ಭವಾನ್ಯಾ ದರ್ಶನೇನ ಚ ||೩೨||

ಪರಾತ್ಪರಸ್ಯ ವಿಷ್ಣೋಸ್ತೇ ಚರಾಚರಸ್ವರೂಪಿಣಃ |

ಲಬ್ಧಂ ದರ್ಶನಮತ್ಮೈವ ಸರ್ವಾಂತರ್ಯಾಮಿಣೋ ವಿಭೋಃ ||೩೩||

ಜ್ಞಾನಾನಂದಪರಿಪೂರ್ಣನಾಗಿ ಹೋಗಿದ್ದ ದ್ವಿಜನರನು ತನ್ನ ಧನ್ಯತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಹೀಗೆಂದು ಉದ್ಗಾರ ತೆಗೆದನು.

ದ್ವಿಜ :—

ಇಂದಿಗೆ ನನ್ನ ಜನ್ಮ ಧನ್ಯವಾಯಿತು- ನನ್ನ ಜೀವಿತವೇ ಸುಜೀವಿತವಾದುದು. ||೩೧||

ಈ ನಗರಿಯು ಇಂದು ಧನ್ಯವಾಯಿತು. ನನ್ನ ತಂದೆತಾಯಿಯರು ಪುನೀತರಾದರು. ಮಯೂರೇಶ ಭವಾನಿದೇವಿ ಇವರ ಉಪದೇಶವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಈ ಪರಮ ಲಾಭಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವಿರಲಿಲ್ಲ. ||೩೨||

ಭಗವತ್, ಮಹಾವಿಷ್ಣೋ! ಪರಾತ್ಪರ ವಸ್ತುವಾದ ನಿನ್ನನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸಲು ಎಷ್ಟು ಶ್ರಮವಹಿಸಬೇಕಿದ್ದಿತೋ? ತಿಳಿಯದು. ನೀನು ಚರಾಚರರೂಪಿಯಾಗಿ ಪ್ರತಿಕ್ಷಣ ನಮ್ಮೆದುರು ಕಂಡು ಬರುತ್ತಲಿದ್ದರೂ ಬಹಿರ್ಮುಖಿಗಳಾದ ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಬಾಹ್ಯ ರೂಪವನ್ನು ನೋಡಬಲ್ಲವೇ ಹೊರತು ಸರ್ವಾಂತರ್ಯಾಮಿಯಾದ ನಿನ್ನನ್ನು ಕಾಣಲಿರಿಯವು. ಯಾವುದು ಹೇಗೆ ಇರಲಿ, ನನಗಂತೂ ಇಂದೇ, ಇಲ್ಲಿಯೇ ನಿನ್ನ ಈ ದಿವ್ಯ ರೂಪ ಗೋಚರಿಸಿದೆ. ನಾನೇ ಪರಮ ಧನ್ಯ. ||೩೩||

ಕ ಉವಾಚ :—

ನಾರಾಯಣೋಽಪಿ ತಂ ಭಕ್ತಂ ಬಾಹುಭಿಃ ಪರಿಷಸ್ತುಜೇ |

ಉವಾಚ ಚ ಪ್ರಸನ್ನಾತ್ಮಾ ಬಾಷ್ಪಗದ್ಗದಯಾ ಗಿರಾ ||೩೪||

ದೇವ ಉವಾಚ :—

ಮದರ್ಥಂ ತ್ಯಕ್ತವಾ ಭುಕ್ತಿಂ ಕ್ಷೇರಾಬ್ಧೇರಹಮಾಗತಃ |

ದೃಷ್ಟ್ವಾ ತೇ ನಿಶ್ಚಯಂ ಭಕ್ತಿಂ ದೃಢಾಮವ್ಯಭಿಚಾರಿಣೀಮ್ ||೩೫||

ಭಕ್ತಮಾರ್ಗಂ ಪ್ರಸಿಂಚಾಮಿ ಮಾರುತೋದ್ಧೃತಕಂಟಕಮ್ |

ಭಕ್ತತ್ವಷಾನಿವೃತ್ಯರ್ಥಂ ಜಾತೋಽಹಂ ಜಲರೂಪದ್ಯುಕ್ ||೩೬||

ನಾನಾರೂಪಧರೋ ಜಾತೋ ಭಕ್ತಾನಾಮಾರ್ತಿನಾಶನಃ |

ಯಥಾ ಭಕ್ತಃ ಪ್ರಿಯೋ ನಿತ್ಯಮಿತಿ ತೇ ದರ್ಶಯಾಮ್ಯಹಮ್ ||೩೭||

ಬ್ರಹ್ಮಾ :—

ನಾರಾಯಣರೂಪಿಯಾದ ಮಯೂರವಾಹನನು ತನ್ನ ಏಕಾಂತ ಭಕ್ತ ;
ವಿಶ್ವದೇವನನ್ನು ಬರಸೆಳೆದು ನಾಲ್ಕುಭುಜಗಳಿಂದಲೂ ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡನು. ಭಕ್ತನ ದಾರ್ಢ್ಯ
ವನ್ನು ಕಂಡು ದೇವನ ನಯನಗಳಿಂದ ಅನಂದಾಶ್ರುಗಳು ಧಾರೆಯಾಗಿ ಉದುರಿದುವು.
ಕಂಠವು ಗದ್ಗದಿತವಾಯಿತು. ಹಾಗೆಯೇ ಅವನನ್ನು ಕುರಿತು ಹೀಗೆಂದು ನುಡಿದನು.

||೩೪||

ದೇವ :—

ವತ್ಸ ! ನನಗಾಗಿ ನೀನು ಭುಜಿಸುವುದನ್ನು ಸಹ ಬಿಟ್ಟುಬಿಟ್ಟೆ. ಇದನ್ನರಿತು
ಇದೋ, ನಾನು ಕ್ಷೇರಸಮುದ್ರದಿಂದ ಧಾವಿಸಿ ನಿನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದೇನೆ. ನಾನು
ಬಂದೆನೆಂದರೇನು ? ನಿನ್ನ ದೃಢಭಕ್ತಿಯು ನನ್ನನ್ನಿಲ್ಲಿಗೆ ಎಳೆದು ತಂದಿದೆ. ||೩೫||

ಭಕ್ತರ ಮಾರ್ಗ ನಿಷ್ಕಂಟಕವಾಗಿರಲೆಂದು ನಾನು ವಾಯುವಾಗಿ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ
ಬಿದ್ದಿರುವ ಮುಳ್ಳುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ದೂರ ಎಸೆಯುವೆನು. ಅವರ ದಾಹ ಪರಿಹಾರಕ್ಕಾಗಿ
ಜಲರೂಪಿಯಾಗಿರುವೆನು. ||೩೬||

ಭಕ್ತರ ಆರ್ತಿಯನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಲಿಕ್ಕೆ ತಳೆಯಬಾರದಂತಹ ರೂಪಗಳನ್ನೆಲ್ಲ

ಕ ಉನಾಚ :—

ಅಭೂದ್ಭಾದ್ರಚತುರ್ಥ್ಯಾಂ ಹಿ ಮಯೂರೇಶಮಹೋತ್ಸವಃ |
ಮೂರ್ತಿಂ ಮಹೀಮಯಾಂ ಕೃತ್ವಾ ಬಹ್ಯಾಋಸಿಂಹಗಾಂ ಪ್ರಥಕ್ ||೩೮||
ನಾನಾಲಂಕಾರಲೋಭಾಢ್ಯಾಂ ನಾನಾರಂಗೈಃ ಸು-ಲೋಭಿತಾಮ್ |
ಅನೇಕೈಃ ಪೂಜ್ಯತಾಂ ಸಮ್ಯಗ್ಬಲಕೈರ್ಮುನಿಸಂಚಯೈಃ ||೩೯||
ಕೇಚಿದಗ್ರೇ ಪ್ರಗಾಯಂತಿ ಕೇಚಿನ್ಮೃತ್ಯಂತಿ ಭಕ್ತಿತಃ |
ನಾಚಯಂತಿ ಪುರಾಣಾನಿ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣಪರಾಃ ಪರೇ ||೪೦||

ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಭಕ್ತರು ನನಗೆ ಎಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ಸರ್ವದಾ ಪ್ರಿಯರು ಎಂಬುದನ್ನು ನನಗೆ ತೋರಿಸಿಕೊಡುವೆನು. ||೩೭||

ಬ್ರಹ್ಮಾ:-

ಹೀಗಿರಲು ಭಾದ್ರಪದಮಾಸದ ಚತುರ್ಥಿಯಂದು ಒಮ್ಮೆ ಮಯೂರೇಶ್ವರನನ್ನು ಪೂಜಾ ಮಹೋತ್ಸವ ನಡೆಯಿತು. ಜನರು ದೇವನ ಮೃಣ್ಮಯ ಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದರು. ಕೆಲವರು ನವಿಲಿನ ಮೇಲೇರಿದುವಂತೆ ಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದರು. ಇಲಿ, ಸಿಂಹಗಳ ಮೇಲೇರಿ ಕುಳಿತಂತಹ ವಿಗ್ರಹಗಳನ್ನು ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ಮಾಡಿದರು. ಅಂತೂ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನೂ ತನ್ನದೆಂದು :ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಮಾದರಿಯ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಿಕೊಂಡನು. ||೩೮||

ಅವನ್ನು ನಾನಾಬಗೆಯಿಂದ ಅಲಂಕರಿಸಿ ಸುಂದರಗೊಳಿಸಿದರು. ವಿವಿಧ ಬಣ್ಣಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಹಚ್ಚಿದರು. ಅಂದು ಬಾಲಕರು-ವೃದ್ಧರು-ಸ್ತ್ರೀ-ಪುರುಷರೆನ್ನದೇ ಎಲ್ಲರೂ ಒಮ್ಮನದಿಂದ ಗಣಪತಿಯನ್ನು ಅರ್ಚಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ||೩೯||

ಕೆಲವರು ದೇವನೆಂದುರು ನಿಂತುಕೊಂಡು ಮಧುರವಾಗಿ ಗಾಯನವನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಭಕ್ತಿಭಾವಾವಿಷ್ಟರಾದ ಕೆಲವರು ತಮಗೆ ಬಂದಂತೆ ನರ್ತಿಸಿದರು. ದೇವನ ಮಹಿಮಾಬೋಧಕಗಳಾದ ಪುರಾಣಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಪಠಿಸಿ ಇತರರಿಗೆ

ವಿತಸ್ಥಿನ್ನಂತರೇ ಪೌತ್ರೋ ವಸಿಷ್ಠಸ್ಯ ಮಹಾತ್ಮನಃ |

‘ಪರಾಶರ’ ಇತಿ ಖ್ಯಾತ ಆಯಯೌ ಸ್ವೇಚ್ಛಯಾ ಮುನಿಃ ||೪೧||

ಸ ಚತುರ್ವಾರ್ಷಿಕೀಂ ಮೂರ್ತಿಂ ವಿದಧೇ ಭಕ್ತಿತತ್ವರಃ |

ಶುಷ್ಕಪರ್ಣಕೃತಾಂ ಮಾಲಾಂ ಕೃತ್ವಾ ತಸ್ಮೈ ನ್ಯವೇದಯತ್ ||೪೨||

ಗಂಧಬುದ್ಧ್ಯಾ ಕರ್ದಮೇನ ತಾಂ ವ್ಯಲೇಪಯದಾದರಾತ್ |

ಮಿಷ್ಠಾನ್ನಾನಿ ಚ ಲಡ್ಡೂರ್ಕಾ ದಕ್ಷಿಣಾಂ ಚ ಫಲಾನಿ ಚ ||೪೩||

ಬೋಧಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಸುತ್ತು ಗಟ್ಟುತ್ತ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡತೊಡಗಿದರು. ||೪೦||

ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಆ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಪರಾಶರಮಹರ್ಷಿಯು ಯಾದೃಚ್ಛಿಕವಾಗಿ ಆಗಮಿಸಿದನು. ಅವನು ವಸಿಷ್ಠ ಮಹರ್ಷಿಯ ಪೌತ್ರ. ವ್ಯಾಸ! ಅವನೇ ನಿನ್ನ ಜನಕ, ತಿಳಿಯಿತೇ? ||೪೧||

ಈ ಉತ್ಸವದ ಸನ್ನಿವೇಶವನ್ನು ನೋಡಿ ಅವನೂ ಉತ್ಸಾಹಗೊಂಡನು, ಮತ್ತು ತಾನೂ ದೇವನ ಒಂದು ಪ್ರತಿಕೃತಿಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದನು. ಅದು ನಾಲ್ಕು ವರ್ಷದ ಬಾಲಕನ ಅಳತೆಯುಳ್ಳಂತೆ ಪರಿಪುಷ್ಟವಾಗಿ ತೋರುತ್ತಲಿದ್ದಿತು. ಮತ್ತಾವ ಪೂಜಾ ಸಾಮಗ್ರಿ, ಅಲಂಕಾರೋವಕರಣಗಳು ಪರಾಶರನಿಗೆ ದೊರಕಿರಲಿಲ್ಲವಾಗಿ ತರಗುಗಳಿಂದಲೇ ಒಂದು ಮೂಲಿಕೆಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ ಅದನ್ನು ಮೂರ್ತಿಯ ಕೊರಳಿಗೆ ಹಾಕಿದನು. ಎಂತಹ ನಿಕೃಷ್ಟ ವಸ್ತುಗಳನ್ನೇ ಅವನು ಪೂಜೆಗೆ ಉಪಯೋಗಿಸಿರಲಿ, ಅವನ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕೆಲಸವೂ ಸದ್ಭಕ್ತಿಭಾವಿತವಾಗಿದ್ದಿತು. ||೪೨||

ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿದ ಅವಶಿಷ್ಟ ಮಣ್ಣನ್ನೇ (ಕೆಸರನ್ನೇ) ದಿವ್ಯ ಪರಿಮಳ ಗಂಧವೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ದೇವನಿಗೆ ಅರ್ಪ್ಯದರದಿಂದ ವಿಲೇವಿಸಿದನು. ಮಿಷ್ಠಾನ್ನ, ಬಗೆ ಬಗೆಯ ಉಂಡೆಗಳು, ಸುವರ್ಣಪುಷ್ಪ, ಫಲ ಇವನ್ನೆಲ್ಲ ಕಾಲ್ಪನಿಕವಾಗಿಯೇ ನಿರ್ಮಿಸಿ ದೇವನಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸಿದನು. ||೪೩||

ನ್ಯವೇದಯತ್ತದಾ ಪತ್ಯೈರನೇಕೈಃ ಕರ್ದಮೈರಸಿ |

ಸಂಕಲ್ಪಂ ಲೀಲಯಾ ಚಕ್ರೇ ಜಂಘಾನಾದ್ಯಂ ಶನೈಃ ಶನೈಃ ||೪೪||

ಮುಹೂರ್ತಂ ನರ್ತನಂ ಕೃತ್ವಾ ರುರೋದ 'ಭಕ್ಷಯೇ' ತಿ ಚ |

ಸಂಪ್ರಾರ್ಥ್ಯ ಮೂರ್ತಿಂ ಬಹುಧಾ ತತಃ ಸಾ ಚೇತನಾಂ ಯಯೌ ||೪೫||

ಯದ್ಯತ್ತೇನ ಯದುದ್ದೇಶಾತ್ಸ್ಥಾಪಿತಂ ಪುರತೋಽಭವತ್ |

ತತ್ತಥೈವ ಚ ಸಂಜಾತಂ ತತಃ ಸಾಭಕ್ಷಯತ್ತದಾ ||೪೬||

ಲಡ್ಡೂರ್ಕಾ ಮೋದರ್ಕಾ ನಾನಾ ಪಕ್ವಾನ್ನಂ ಪಾಯಸಾನ್ವಿತಮ್ |

ವಿಶ್ವದೇವಶ್ಚ ತಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಮಿಥ್ಯಾಭೂತಂ ಯಥಾರ್ಥವತ್ ||೪೭||

ನಾನಾ ಜಾತಿಯ ಪತ್ರೆಗಳಿಂದ ಪ್ರಸನ್ನಪೂಜೆಯನ್ನು ಮುಗಿಸಿ ತೊಡೆಯನ್ನು ಮೃದುವಾಗಿ ನೆಲಕ್ಕೆ ಬಡಿಯುತ್ತ ಅದನ್ನೇ ಮಂಗಲ ವಾದ್ಯವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದನು. ಈ ರೀತಿಯ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸುವಾಗ ಅವನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಸಂಕೋಚವೆನಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ||೪೪||

ಅನಂತರ ದೇವನಿರುರು ನಿಂತು ಪಾರವಶ್ಯದಿಂದ ನರ್ತಿಸಿದನು. ತಾನು ನಿವೇದಿಸಿದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಭಕ್ಷಿಸಬೇಕೆಂದು ಅಳುತ್ತ ಅಂಗಲಾಚಿ ಬೇಡಿದನು. ಬಹುವಿಧವಾಗಿ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿದ ಬಳಿಕ ಮೃಣ್ಮಯ ಮೂರ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಚೈತನ್ಯದ ಸಂಚಾರವಾಗತೊಡಗಿತು. ||೪೫||

ದೇವನಿಗೆ ನಿವೇದಿಸಬೋಸುಗ ಮಣ್ಣಿನಿಂದಲೇ ಭಕ್ಷ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ ಪರಾಶರನು ಸಮರ್ಪಿಸಿದ್ದನೋ ಅವೆಲ್ಲ ಆ ಋಷಿಯ ಶುದ್ಧ ಭಾವ ಹಾಗೂ ದೇವನ ಮಹಿಮೆಯಿಂದ ನಿಜವಾದ ಭಕ್ಷ್ಯಾದಿಗಳಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿದವು. "ಕಿಮಲಭ್ಯಂ ಭಗವತಿ ಪ್ರಸನ್ನೇ ಶ್ರೀನಿಕೇತನೇ" ಎಂಬ ಮಾತು ಸುಳ್ಳಲ್ಲ ವ್ಯಾಸ! ಚೈತನ್ಯ ಗೊಂಡ ಆ ಮೂರ್ತಿ ಅವನ್ನೆಲ್ಲ ಭಕ್ಷಿಸತೊಡಗಿತು. ||೪೬||

ಬಗೆ ಬಗೆಯ ಉಂಡಿಗಳು, ಮೋದಕ, ಇತರ ವಿಧ ಪಕ್ವಾನ್ನಗಳೆಲ್ಲ ಸಿದ್ಧವಾದುದನ್ನು ನೋಡಿ ವಿಶ್ವದೇವನು ಕೆಲಕಾಲ ಸ್ಮೃತಿ ತಪ್ಪಿದವನಂತಾದನು.

ನ್ಯುತ್ರಿ ಕಾನ್ನಾನಿ ಸತ್ಯಾನಿ ಸರ್ವಂ ಪುಷ್ಪಫಲಾದಿಕಮ್ |

ಸಚೇತನಾಂ ಚ ತಾಂ ಮೂರ್ತಿಂ ಷಡ್ಭುಜಾಂ ಚ ಪುನಃ ಪುನಃ ||೪೮||

ನ್ಯಲೋಕಯದ್ವಿಷ್ಣುರೂಪಾಂ ಚತುರ್ಬಾಹುವಿರಾಜಿತಾಮ್ |

ಉನಾಚ ಸತತಂ ದೇವಂ “ ಕಿಮಿದಂ ನ್ಯುತ್ರಿ ಕಾಶನಮ್ ? ” ||೪೯||

ಮೂರ್ತಿರುನಾಚ :—

ಭಕ್ತ್ಯಾ ಯದರ್ಪಿತಂ ಮಹ್ಯಂ ಸುಧಾರಸಸಮಂ ಭವೇತ್ |

ಅಭಕ್ತ್ಯಾರ್ಪಿತಮನ್ಯತಂ ವಿಷವೇವ ಭವೇನ್ಮನು ||೫೦||

ಕಾಲ್ಪನಿಕ ವಸ್ತುಗಳು ಭಕ್ತಕಾರ್ಹಗಳಾಗುವುವೆಂದರೇನು? ಎಂಬುದೊಂದು ಅವನ ಪಾಲಿಗೆ ದೊಡ್ಡ ಸಮಸ್ಯೆಯಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿತು. ||೪೭||

ಪರಾಶರನು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಮುಂಚೆ ಇವನ್ನೆಲ್ಲ ಶುದ್ಧ ಮಣ್ಣಿನಿಂದಲೇ ನಿರ್ಮಿಸಿದುದನ್ನು ವಿಶ್ವದೇವನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಕಂಡಿದ್ದನು. ಮಣ್ಣಿನ ಮುದ್ದೆ ಹಣ್ಣು-ಹೂವುಗಳಾದರೆ ಯಾರಿಗೆ ಅಚ್ಚರಿಯಾಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ? ಅತ್ತ ಕಡಿ ತಿರುಗಿ ನೋಡಲು ಮೃಣ್ಮಯ ಷಡ್ಭುಜಯುತ ಮೂರ್ತಿಯು ಒಮ್ಮಿಂದೊಮ್ಮೆ ಸಚೇತನವಾಗಿದೆ. ಯಾವುದೂ ಬಗೆ ಹರಿಯದಂತಾಗಲು ಅವನ್ನೆಲ್ಲ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಮುಟ್ಟಿ ನೋಡಿದನು. ||೪೮||

ಒಮ್ಮೆ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ನೋಡುವುದು, ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ನೋಡುವುದು ಹೀಗೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ ಇದುವರೆಗೂ ಷಡ್ಭುಜಯುತ ಗಣಪತಿಯ ಸ್ವರೂಪವಾಗಿ ತೋರುತ್ತಿದ್ದ ಆ ಮೂರ್ತಿಯು ಒಮ್ಮೆಲೆ ಚತುರ್ಭುಜ ಮಂಡಿತ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವಿನ ಆಕೃತಿಯಾಗಿ ಕಂಡುಬರತೊಡಗಿತು. ತನ್ನ ಆರಾಧ್ಯ ದೈವವನ್ನು ಕಂಡೊಡನೆ ಯೇ ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಲಿಗೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು “ ನಿನಗರಿಯಾದುದೇ ನಿದೆ, ದೇವ! ಮಣ್ಣನ್ನೇಕೆ ತಿನ್ನುತ್ತಲಿರುವೆ ? ” ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದನು. ||೪೯||

ಮೂರ್ತಿ :—

ವತ್ಸ ! ಯಾರು ಯಾವುದನ್ನೇ ಸಮರ್ಪಿಸಲಿ, ಅದು ಭಕ್ತಿಯುತವಾಗಿದ್ದರೆ

ಕ ಉನಾಚೆ :—

ಏನಂ ತದ್ವಚನಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ವಿಶ್ವದೇವೋಽಬ್ರವೀತ್ಪುನಃ |

ವಿಪ್ರ ಉನಾಚೆ :—

ಕಸ್ತೇ ಭಕ್ತೋ ಮನು ಚ ತಂ ದರ್ಶಯಸ್ವ ಸುರೇಶ್ವರ ! ||೫೧||

ಕ ಉನಾಚೆ :—

ತತಸ್ತಸ್ಯ ಕರಂ ಧೃತ್ವಾ ಬಹಿರಾಯಾನ್ಮಯೂರರಾಟ್ |
ಗೃಹೇ ಗೃಹೇ ಪೂಜ್ಯಮಾನಂ ದೇವಂ ತಸ್ಮೈ ವ್ಯದರ್ಶಯತ್ ||೫೨||

ಶಿಖಿನಂ ಸು- ಸಮಾರೂಢಂ ಮಯೂರೇಶಮಲೋಕಯತ್ |
ತತ್ರಾಪಿ ಪರ್ಯಪಶ್ಯತ್ಸ ವಿಶ್ವದೇವಯುತಂ ಚ ತಮ್ ||೫೩||

ಅಮೃತರಸದಂತೆ ಅದನ್ನು ನಾನು ಆಸ್ವಾದಿಸುವೆನು. ಭಕ್ತಿವಿಹೀನನಾದವನು
ಅಮೃತವನ್ನೇ ತಂದು ಕೊಟ್ಟರೂ ಅದು ನನಗೆ ವಿಷಸಮಾನವೆನಿಸುವುದು. ||೫೦||

ಬ್ರಹ್ಮಾ :—

ದೇವನ ನಿರ್ಧಾರದ ವಚನವನ್ನು ಕೇಳಿ ಚಕಿತನಾದ ವಿಶ್ವದೇವನು ದೇವನನ್ನು
ಕುರಿತು ಪುನಃ ಹೀಗೆಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದನು.

ವಿಶ್ವದೇವ :—

ಸುರೇಶ್ವರ ! ಹಾಗಿದ್ದರೆ ನಿನ್ನ ಭಕ್ತರಾರು ? ಅವರನ್ನು ನನಗೆ ತೋರಿಸು.
||೫೧||

ಬ್ರಹ್ಮಾ :—

ಆಗ ಮಯೂರೇಶ್ವರನು ವಿಪ್ರನ ಕೈಯ್ಯನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಹೊರಹೊರಟು
ಬಂದನು. ಮನೆಮನೆಗಳನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಅಲ್ಲೆಲ್ಲ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳುತ್ತ ಲಿದ್ದ
ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪದ ಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನೂ ಅವನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಿದ್ದವರನ್ನೂ ತೋರಿಸಿದನು-
||೫೨||

ವಿಶ್ವದೇವನು ನೋಡಿದಡೆಯಲ್ಲಿ ಮಯೂರಾರೂಢನಾದ ಮಹಾಗಣಪತಿ

‘ನಾಯಂ ನುನು ಭವೇತ್ಸ್ವಾಮಿ’ ತ್ಯೇವಂ ಬುದ್ಧಿರ್ವಿಸೃಜ್ಯ ತಾಮ್ |

ಗೃಹೇ ಗೃಹೇ ವಿಶ್ವದೇವೋ ನಾರಾಯಣಮಲೋಕಯತ್ ||೫೪||

ಸರ್ವತ್ರ ಸ ದದರ್ಶಾಥ ಪೂಜ್ಯಮಾನಂ ಗುಣೇಶ್ವರಮ್ |

ಕ್ವಾಪಿ ಕ್ವಾಪಿ ಮಯೂರೇಶಂ ದದರ್ಶ ವಿಷ್ಣುರೂಪಿಣಮ್ ||೫೫||

ಪುನರಾಲೋಕಯಂಸ್ತತ್ತನ್ಮಯೂರೇಶಮಲೋಕಯತ್ |

ಭುಜಂ ಸ್ವಂ ಪರಿಗೃಹ್ಯೈವ ಬಹಿರ್ಯಾತಂ ಸ್ವ-ಲೀಲಯಾ ||೫೬||

ಆಕ್ಷಿಪ್ಯ ಹಸ್ತಂ ಸ ಪ್ರಾಯಾ‘ನ್ನಾಯಂ ಸ್ವಾಮಿ ಮಮೇ’ ತಿ ಚ |

ಅಟಿದ್ಗೃಹೇ ಗೃಹೇ ಸೋಽಥ ಪೂಜ್ಯಮಾನಂ ದದರ್ಶ ಹ ||೫೭||

ತೋರಿಬಂದನು. ಮಯೂರೇಶ್ವರನ ಆಯಾ ಮೂರ್ತಿಯ ಜೊತೆಗೆ ತಾನೂ ಇದ್ದಂತೆ ವಿಶ್ವದೇವನಿಗೆ ಅನುಭವವಾಗತೊಡಗಿತು. ||೫೪||

‘ಇವನು ನನ್ನ ಆರಾಧ್ಯ ದೈವವಲ್ಲ’ ಎಂದು ಭಾವಿಸುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಆ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ಮೂರ್ತಿಗಳೆಲ್ಲ ನಾರಾಯಣನ ಪ್ರತಿಕೃತಿಯಂತೆ ಅವನಿಗೆ ಕಂಡುಬಂದವು. ಆಗ ವಿಶ್ವದೇವನು ತನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನರಳಿಸಿ ನೋಡಿದನು. ಎಲ್ಲವೂ ನಾರಾಯಣ ನಂತಿದ್ದವು. ||೫೫||

ವಿಶ್ವದೇವನು ಯಾವ ಯಾವ ಮನೆಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ನೋಡಿದನೋ. ಅಲ್ಲೆಲ್ಲ ಮಹಾಗಣಪತಿಗೆ ಪೂಜೋಪಚಾರಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಲಿದ್ದವು. ಕೆಲವು ಕೆಲವು ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಮಯೂರೇಶನು ಮಹಾವಿಷ್ಣುವಿನ ಆಕೃತಿಯಲ್ಲಿದ್ದುದನ್ನು ನೋಡಿದನು. ||೫೫||

ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಅದೇ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ನೋಡಲಾಗಿ ಇದುವರೆಗೂ ವಿಷ್ಣುವಾಗಿ ತೋರಿದ್ದು ಈಗ ಮಯೂರೇಶನಾಗಿ ತೋರಲಾರಂಭಿಸಿತು. ಈ ಹಿಂದೆ ತನ್ನ ಭುಜದ ಮೇಲೆ ಕೈ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಬಂದ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಸ್ವ-ಮಹಿಮೆಯಿಂದ ಈಗ ಮಯೂರೇಶನಾಗಿ ತೋರಿದುದನ್ನು ಗಮನಿಸಿದನು. ||೫೬||

ಅವನಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಸಹನೆಯಾಗಲಿಲ್ಲ. ಒಡನೆಯೇ ಆ ಕೈಯನ್ನು ಕೊಸರಿಸಿಕೊಂಡು ‘ಇಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತಿರುವವನು ನನ್ನ ಆರಾಧ್ಯ ದೈವವಲ್ಲ’ ಎಂದು ಬಿರುಸಾಗಿ

ಮಯೂರೇಶಂ ವಾದ್ಯಘೋಷೈರ್ನೃತ್ಯ-ಗೀತ್ವೈರನೇಕಥಾ
 ಕ್ವಾಪಿ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ನಿಷ್ಕುರೂಪಂ ನಮಸ್ಕರ್ತುಂ ಯಯಾವಥ ||೫೮||
 ಪುನರ್ಮಯೂರೇಶರೂಪಂ ದದರ್ಶ ಸ ಶಿಖಿಸ್ಥಿತಮ್ |
 ಗರುಡಾರೂಢಮನ್ಯತ್ರ ಶೇಷಾರೂಢಂ ತಥಾ ಕ್ವಚಿತ್ ||೫೯||
 ನಮಸ್ಕರ್ತುಂ ಯದಾಯಾತಿ ವಿಶ್ವದೇವೋ ಮುದಾಯುತಃ |
 ತಾನದ್ಬಹಿಃಸಮಾರೂಢಂ ಪಶ್ಯತಿ ಸ್ಮ ಪುನಃ ಪುನಃ ||೬೦||

ನೋಡಿದನು. ಮತ್ತು ನಿಂತಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲದೇ ಮನೆ ಮನೆಗೂ ಹೋಗಿ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿದನು. ಇವನು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ನೋಡಿದನೋ ಅಲ್ಲೆಲ್ಲ ಮಯೂರೇಶ್ವರನೇ ಕಂಡುಬಂದನು. ಅಲ್ಲದೇ ಎಲ್ಲರೂ ಅವನನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಿರುವಂತೆಯೂ ಕಂಡಿತು. ||೫೭||

ಉತ್ಸಾಹಿತರಾಗಿದ್ದ ಭಕ್ತರು ಅನೇಕ ಬಗೆಯ ಪೂಜೋಪಕರಣಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೇ ನೃತ್ಯಗೀತಾದಿಗಳನ್ನು ಸಹ ಏರ್ಪಡಿಸಿದ್ದರು. ಮಹಾತಪಸ್ವಿಯಾದ ವಿಶ್ವದೇವನಲ್ಲಿ ಬೇರೂರಿದ್ದ ದ್ವೈತಭಾವನೆಯನ್ನು ತೊಡೆದುಹಾಕಿ ಅವನಿಗೆ ಐಕ್ಯಜ್ಞಾನವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಇಚ್ಛಿಪಟ್ಟ ಮಹಾತ್ಮಾ ಮಯೂರೇಶ್ವರನು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವಿನಂತೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡನೆಂದು ಹಿಂದೆಯೇ ಹೇಳಿದೆ ನಷ್ಟೆ? ಆಗ ವಿಶ್ವದೇವನು ತನ್ನ ಆರಾಧ್ಯ ದೈವದಂತೆ ಕಂಡ ಆರೂಪವನ್ನು ನಮಿಸಲು ಯತ್ನಿಸಿ ಸಮಾಪಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ||೫೮||

ಭಕ್ತನು ಬಳಿಗೆ ಬರುವವರೆಗೂ ಬಲಿದ್ವಂಸಿಯಂತೆ ತೋರಿದ ಭವಾನೀನಂದನನು ಒಮ್ಮಿಂದೊಮ್ಮೆಲೆ ಭಾಲಚಂದ್ರನಾಗಿ ಮಯೂರವನ್ನೇರಿ ಕುಳಿತಂತೆ ತೋರಿಬರುವನು. ಇದನ್ನು ಕಂಡ ವಿಶ್ವದೇವನು 'ಇವನು ನನ್ನ ದೇವನಲ್ಲ' ಎಂದು ಹಿಂದಿರುಗಿ ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆಗೆ ಹೋಗಿ ನೋಡಿದಾಗ ಗರುಡಾರೂಢನಾಗಿ ತೋರುವನು. ಕೆಲವು ಕಡೆ ಶೇಷಶಾಯಿಯಾಗಿಯೂ ತೋರಿ ವಿಶ್ವದೇವನನ್ನು ವ್ಯಾಮೋಹಗೊಳಿಸುತ್ತಲಿದ್ದನು. ||೫೯||

ವಿಶ್ವದೇವನು ಹರ್ಷೋದ್ರಿಕ್ತನಾಗಿ ನಮಸ್ಕರಿಸಲು ಸಮಾಪಕ್ಕೆ ಬಂದಕೂಡಲೇ

ಭುಂಜಂತಂ ಚ ರಮಂತಂ ಚ ಸ್ವಪಂತಂ ಚ ದದರ್ಶ ಸಃ |

ತತಃ ಖಿನ್ನೋ ವಿಶ್ವದೇವೋ ವಸಿಷ್ಠ ದ್ವಾರಮಾಗಮತ್

||೬೧||

ತತೋಽಬ್ರವೀನ್ಮಯೂರೇಶಃ

ದೇವ ಉವಾಚ :—

ಪಶ್ಯ ಮೇ ಭಕ್ತಮುತ್ತಮಮ್ |

ಕ ಉವಾಚ :—

ತತಃ ಪರಾಶರಂ ಸೋಽಥ ದದರ್ಶ ಪುರತಃ ಸ್ಥಿತಮ್

||೬೨||

ಬರ್ಹಿಯನ್ನೇರಿದ ಗಣೇಶನಾದನು. ಅನೇಕ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವದೇವನಿಗೆ ಇದೇ ಅನುಭವ ಬಂದಿತು. ||೬೦||

ಕೆಲವು ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಊಟಮಾಡುತ್ತಲಿದ್ದರೆ ಮತ್ತೊಂದೆಡೆ ರಮಿಸುತ್ತಿರುವವನಂತೆಯೂ ಮತ್ತೆ ಕೆಲವು ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರಮಗೊಂಡು ನಿದ್ರಿಸುವವನಂತೆಯೂ ತೋರಿತು. ವಿಶ್ವದೇವನಿಗೆ ಅಲೆದಲೆದು ಬೇಸರವಾಯಿತು. ಬಹಳ ಖೇದಗೊಂಡು ಕಡೆಗೊಮ್ಮೆ ವಸಿಷ್ಠನ ಅಶ್ರಮದ ಬಾಗಿಲ ಬಳಿಗೆ ಬಂದನು. ||೬೧||

ಆಗ ಮಯೂರೇಶನು ಪರಾಶರನ ಕಡೆ ಬೆರಳು ಮಾಡಿ

ಮಯೂರೇಶ :—

ಇದೋ, ಇವನೇ ನನ್ನ ಭಕ್ತ. ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ನೋಡು

ಬ್ರಹ್ಮಾ :-

ಎಂದು ಹೇಳಲು. ವಿಶ್ವದೇವನು ಇವನ ಭಕ್ತನಾಬೆಂದು ಕುತೂಹಲಗೊಂಡು ತನ್ನ ಎದುರಿಗಿದ್ದ ವೃಕ್ತಿಯನ್ನು ತೆರೆದ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ನೋಡಿದನು. ಇವನ ಎದುರಿಗೆ ಕಂಡು ಬಂದವನು ' ಪರಾಶರ ' ||೬೨||

ಮೃಣ್ಮಯೈರುಪಚಾರೈಸ್ತಂ ಪೂಜಯಂತಂ ಗುಣೇಶ್ವರಮ್ |
ಭಕ್ತಯಂತಂ ಚ ಲಡ್ಡೂರ್ಕಾ ಮೃಣ್ಮಯಾರ್ ದೇವಮೇವ ಚ ||೬೩||

ಪಶ್ಯತಿ ಸ್ಮ ಪುನರ್ವೋಷ್ಮಿ ಜಲೇ ಭೂಮೌ ತಮೇವ ಸಃ |
ಕ್ಷಣಂ ನಾರಾಯಣಂ ದೇವಂ ಮಯೂರೇಶಂ ಕ್ಷಣಾದಪಿ ||೬೪||

ತತಃ ಸ್ವಭೇದಬುದ್ಧಿಂ ಸ್ವಾಂ ತತ್ಯಾಜ ಭ್ರಾಂತಿಮೇವ ಚ |
ಸರ್ವಭಾವೇನ ತಂ ನತ್ವಾ ಸ್ತುತ್ವಾಭೇದಧಿಯಾ ಪುನಃ ||೬೫||

ಅನುಜ್ಞಾತೋ ಮುದಾ ಪ್ರಾಯಾದ್ವಿಶ್ವದೇವಃ ಸ್ವನಾಶ್ರಮಮ್ ||೬೬||

ಅಲ್ಲಿ ಪರಾಶರನು ತಾನು ಒದಗಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಮೃಣ್ಮಯ ಸಾಮಾಗ್ರಿಗಳಿಂದ ದೇವನನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಲಿದ್ದನು. ಅವನು ಸಮರ್ಪಿಸಿದ ಮೃಣ್ಮಯ ವಸ್ತುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಸ್ವಾಭಾವಿಕಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾರ್ಪಡಿಸಿ ಗಣೇಶ್ವರನು ಭುಜಿಸುತ್ತಲಿದ್ದನು. ||೬೩||

‘ತನ್ನ ದೇವ ಕಾಣಲೊಲ್ಲನಲ್ಲ’ ಎಂಬ ಚಿಂತೆಯಿಂದ ವಿಶ್ವದೇವನು ಅಂತರಿಕ್ಷವನ್ನು ನೋಡಿದನು, ಜಲದಲ್ಲಿ ಹುಡುಕಿದನು, ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಅಲೆದು ನೋಡಿದನು, ಈ ಭೂತತ್ರಯಗಳಲ್ಲೂ ಮಯೂರೇಶನ ರೂಪ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾಗಿ ಕಾಣಬಂದಿತು. ಕಂಡ ರೂಪ ನಾರಾಯಣ-ಮಯೂರೇಶರಾಗಿ ಕ್ಷಣಕ್ಷಣಕ್ಕೂ ಮಾರ್ಪಡುತ್ತಲಿದ್ದಿತು. ||೬೪||

ಆಗ ವಿಶ್ವದೇವನಿಗೆ ಜ್ಞಾನೋದಯವಾಯಿತು. ಇದುವರೆಗೂ ಅವನನ್ನಾವರಿಸಿದ್ದ ಅಜ್ಞಾನದ ತೆರಿ ಸರಿದು ಹೋಗಲು ಅಖಂಡ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ರೂಪವು ಕಾಣಬಂದಿತು. ತಾನು ಅಜ್ಞಾನದ ಅವರಣದಲ್ಲಿದ್ದು ದರಿಂದ ದೈವದಲ್ಲಿ ದ್ವೈಧೀಭಾವವನ್ನು ಕಂಡೆನೆಂಬುದು ಅರಿವಾಯಿತು. ಒಡನೆಯೇ ತನ್ನ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಸಮರಸಗೊಳಿಸಿ ಸರ್ವಾತ್ಮನನ್ನು ವಂದಿಸಿದನು. ಮನಃಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಸ್ತುತಿಸಿದನು. ||೬೫||

ಅನಂತರ ಮಯೂರೇಶ್ವರನ ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ಪಡೆದು ತನ್ನ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಆನಂದಮೊಡನೆ ತೆರಳಿದನು. ||೬೬||

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಗಣೇಶಪುರಾಣೇ ಉತ್ತರಖಂಡೇ 'ವಿಶ್ವದೇವ ಭೇದ-
ಬುದ್ಧಿ ನಿರಾಸೋ' ನಾಮ ಪಂಚೋತ್ತರ
ಶತತನೋಽಧ್ಯಾಯಃ ಸಮಾಪ್ತಃ

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಶ್ರೀ ಗಣೇಶಪುರಾಣದ ಉತ್ತರಖಂಡದಲ್ಲಿ 'ವಿಶ್ವದೇವದ್ವೈತಬುದ್ಧಿ
ನಿರಸನ' ಎಂಬಲ್ಲಿಗೆ ನೂರೈದನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯಾನುವಾದವು ಮುಗಿದುದು.

|| ಶ್ರೀ ಗಣೇಶಾಯ ನಮಃ ||

ಅಥ ಷಡುತ್ತರಶತತನೋಽಧ್ಯಾಯಃ

ಕ ಉವಾಚ :-

ತತಸ್ತಯೋದಶೇ ವರ್ಷೇ ನಮಸ್ಕೃತ್ಯ ಮಹೇಶ್ವರಮ್ |
ಭಸ್ಮಾಂಗರಾಗರುಚಿರಂ ಪಂಚಾಸ್ಯಂ ದಿಗ್ಭುಜಂ ಶುಭಮ್ ||೧||

ರುಂಡನಾಲಾಧರಂ ಸುಪ್ತಂ ಚಂದ್ರಶೇಖರಮಚ್ಯುತಮ್ |
ಮಯೂರೇಶೋಽಥ ಜಗ್ರಾಹ ಶಶಿನಂ ತಚ್ಚಿರೋಗತಮ್ ||೨||

ಕ್ರೀಡ್ ಬಹಿಃ ಸಮಾಯಾತೋ ಬಾಲಕೈಃ ಪರಿವಾರಿತಃ |
ಸುಹೃದ್ಭಿಃ ಪರಿನ್ಯತ್ಯದ್ಭಿರ್ವದದ್ಭಿಶ್ಚ ಪರಸ್ಪರಮ್ ||೩||

|| ಶ್ರೀ ಗಣೇಶಾಯ ನಮಃ ||

೧೦೬ ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

ಬ್ರಹ್ಮಾ:-

ವತ್ಸ ವ್ಯಾಸ! ಮಹಾಗಣಪತಿಗೆ ಹನ್ನೆರಡು ತುಂಬಿ ಹದಿಮೂರನೆಯ ವರ್ಷ ಆರಂಭವಾಯಿತು. ಒಂದು ದಿವಸ ಮಯೂರೇಶ್ವರನು ತನ್ನ ತಂದೆಯ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ನಮಸ್ಕರಿಸಿದನು. ಪರಶಿನನು ಭಸಿತಭೂಷಿತನಾದುದರಿಂದ ಸರ್ವಾಂಗ ಸುಂದರನಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಲಿದ್ದನು. ಮಹಾದೇವನು ಸದ್ಯೋಜಾತಾದಿ ಶುಭ ಪಂಚಮುಖಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದವನು. ಅವನ ಭುಜಗಳು ದಿಗಂತವನ್ನು ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವು. ||೧||

ರುಂಡಗಳಿಂದ ರಚಿತವಾದ ಮಾಲಿಕೆಯನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದನು. ಆದ್ಯಂತರಹಿತನಾದ ಚಂದ್ರಶೇಖರನು ಯೋಗನಿದ್ರಾಸಕ್ತನಾಗಿದ್ದಾಗ ಮಯೂರೇಶನು ಅವನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದನು. ಶಂಕರನ ಜಟಿಯಲ್ಲಿ ಹೊಳೆಯುತ್ತಲಿದ್ದ ಚಂದ್ರನ ಮೇಲೆ ಗಣಪತಿಯ ಗಮನ ಹೋಯಿತು. ಆಟಕ್ಕೊಂದು ಆ ಚಂದ್ರರೇಖೆಯನ್ನು ಕೈಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡನು. ||೨||

ಸಾಮಾನ್ಯ ಬಾಲಕನಂತೆ ನಟಿಸುತ್ತಲಿದ್ದ ಮಯೂರವಾಹನನಿಗೆ ಇದನ್ನೊಂದು ಕ್ರಿಡಾಸಾಧನವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳೋಣವೆಂದು ತೋರಿತು. ಒಡನೆಯೇ ಅದನ್ನು

ಏತಸ್ಮಿನ್ನಂತರೇ ತತ್ರ ದೈತ್ಯೋ 'ಮಂಗಲ' ಸಂಜ್ಞಕಃ |

ಕರಾಲವದನಃ ಕ್ರೋಡಿ ನಿಜೇತಾ ಪರಮಾದ್ಭುತಃ

||೫||

ವರಾಹರೂಪೀ ಬಲವಾ ದಂತಚ್ಛಿನ್ನಮಹೀರುಹಃ |

ವಜ್ರಸಾರಸಟಾಭಿಃ ಸೋ ಭಿಂದ್ ವ್ಯೋಮ ಪದ್ವೈರ್ಧರಾಮ್

||೫||

ಅಂಜನಾದ್ರಿವ ಶ್ಯಾಮೋ ವನ್ದಿ ಕುಂಡನಿಭೇಕ್ಷಣಃ |

ದೃಷ್ಟ್ವಾ ತಂ ವಿದ್ರುತಾ ಬಾಲಾ " ವರ್ಷಾಘನನಿಭಸ್ತನಃ

||೬||

ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ತನ್ನ ಜೊತೆಗಾರರ ಸಂಗಡ ಆಟವಾಡಲು ಹೊರಟು ಹೋದನು. ಇವನ ಕೈಯಲ್ಲಿದ್ದ ಚಂದ್ರಖಂಡವನ್ನು ನೋಡಿ ಇತರ ಬಾಲಕರು ಬಹಳ ಉತ್ಸಾಹಗೊಂಡು ಈ ಬಗ್ಗೆ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮೊಳಗೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತ ದೇವನ ಸುತ್ತಲೂ ಕುಣಿಯಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ||೬||

ಹೀಗಿರುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಹುಡುಗರು ಆಟವಾಡುತ್ತಲಿದ್ದ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ 'ಮಂಗಲ' ಎಂಬ ದೈತ್ಯನು ಕಾಡು ಹಂದಿಯ ರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಬಂದನು. ಆ ಹಂದಿಯ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಎಂತಹ ಧೈರ್ಯಶಾಲಿಯಾದರೂ ನಡುಗುವಂತಿದ್ದಿತು. ಸಕಲ ಲೋಕಗಳನ್ನೂ ಜಯಿಸುವಂತಹ ಅತ್ಯದ್ಭುತ ಶಕ್ತಿ ಆ ರಾಕ್ಷಸನದು. ||೪||

ವರಾಹರೂಪಿಯಾದ ಮಂಗಲಾಸುರನು ತನ್ನ ಕೋರಿ ಹಲ್ಲುಗಳಿಂದ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ವೃಕ್ಷ ಪರ್ವತಗಳನ್ನು ಸಹ ಬುಡಸಹಿತ ಉರುಳಿಸುತ್ತಲಿದ್ದನು. ದಬ್ಬಳದಂತೆ ಕಠಿಣವಾಗಿಯೂ ಮೊನೂಚಾಗಿಯೂ ಇರುವ ತನ್ನ ತಲೆಗೂದಲಿನಿಂದ ಅಂತರಿಕ್ಷವನ್ನು ಭೇದಿಸುತ್ತಲಿದ್ದನು. ಕಾಲಿನ ಗೊರಸುಗಳಿಂದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ತೋಡುತ್ತಲಿದ್ದನು. ||೫||

ಅಂಜನಪರ್ವತದಂತೆ ಅವನ ದೇಹ ಬಹಳ ಕಪ್ಪಾಗಿದ್ದಿತು. ಅವನ ಕಣ್ಣುಗಳು ಕೆಂಡದಂತೆ ಕೆಂಪಾಗಿ ನಿಗಿ ನಿಗಿ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಮಳೆಗಾಲದ ಮೋಡಗಳಂತೆ ಗುಡುಗುತ್ತಲಿದ್ದನು. ಇಂತಹ ಹಂದಿಯನ್ನು ಕಂಡಕೂಡಲೇ ಮಯೂರೇಶನ ಸಂಗಡಿಗೆ ರಾದ ಹುಡುಗರೆಲ್ಲ ಗದಗುಟ್ಟಿ ನಡುಗಿ ಹೇಳದೇ ಕೇಳದೇ ಓಡಿಹೋದರು. ||೬||

ನ ದೃಷ್ಟಃ ಸೂಕರಃ ಕ್ಷಾಪೀದ್ಯ ಶ' ಇತ್ಯಬ್ರುವಂಶ್ಚ ತೇ |
ಯಾನನ್ಮಾರಯತೇ ಬಾಲಾಂಸ್ತಾವದ್ವೋ ಮಯೂರರಾಟ್ ||೭||

ದಧಾರ ದಂತಯೋರ್ದುಷ್ಯಂ ತದಾ ಸೂಕರದಾನವಮ್ |
ಅಥಾಪರೇಣ ಹಸ್ತೇನ ದಧಾರಾಧರಪೋತ್ರಕಮ್ ||೮||

ಪಾಟಿಯಾಮಾಸ ಸಹಸಾ ವಂಶಖಂಡಮಿವಾರ್ಭಕಃ |
ಪೂರ್ವದೇಹಂ ಸಮಾಸ್ಥಾಯ ದಶಯೋಜನನಿಸ್ತೃತಮ್ ||೯||

ಪತಿತಶ್ಚಾರ್ಣಯೌ ವೃಕ್ಷೌ ದಾರಯೌ ಧರಣೀತಲಮ್ |

ತತಸ್ತನುಬ್ರುವ ಬಾಲಾ
ಬಾಲಾ ಊಚುಃ :—

ಧನ್ಯೋಽಯಂ ಪಾರ್ವತೀಸುತಃ ||೧೦||

ಅಬ್ಬಾ ! ಎಂತಹ ಭಾರೀ ಹಂದಿ ಇದು. ಇಂತಹ ದೊಡ್ಡ ಮೃಗವನ್ನು ನೋಡಿಯೇ ಇಲ್ಲ' ಎಂದು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮೊಳಗೆ ಮಾತನಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ಹಂದಿಯು ಮುನ್ನುಗ್ಗಿ ಆ ಹುಡುಗರನ್ನು ತಿವಿದು ಕೊಲ್ಲುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಮಯೂರೇಶನು ಮುಂದೆ ನುಗ್ಗಿ ||೭||

ಸೂಕರರೂಪಿ ದುಷ್ಟ ದಾನವನ ಕೋರೆ ಹಲ್ಲುಗಳೆರಡನ್ನೂ ತನ್ನ ಕೈಯಿಂದ ಬಲವಾಗಿ ಹಿಡಿದುಬಿಟ್ಟನು, ಮತ್ತು ಅದರ ತುದಿಯನ್ನು ಮತ್ತೊಂದು ಕೈಯಿಂದ ಹಿಡಿದು ಎಳೆಯುತ್ತ ||೮||

ಹುಡುಗರು ಬಿದಿರನ್ನು ಸೀಳುವಂತೆ ಒಮ್ಮೆಲೆ ಸೀಳಿ ಬಿಸುಟನು. ಅದರ ದೇಹದ ಅಳತೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾದುದೇನೂ ಅಲ್ಲ. ಅದರ ಮೇಲ್ಬದಿಯ ದೇಹ ಹತ್ತು ಯೋಜನಗಳಷ್ಟು ದೊಡ್ಡದಾಗಿದ್ದಿತು. ||೯||

ಮಯೂರೇಶನು ಆ ದೇಹವನ್ನು ಬೀಸಿ ಎಸೆಯಲು ಅದು ಬಹು ದೂರ ಹೋಗಿ ಬಿದ್ದು ಆ ಸ್ಥಳದ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲು ಬೆಳೆದು ನಿಂತಿದ್ದ ಗಿಡಮರಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಪುಡಿ ಪುಡಿನಾಡಿತು. ದೇಹಬಿದ್ದ ರಭಸಕ್ಕೆ ನೆಲ ಕುಸಿದು ದೊಡ್ಡ ಭಾವಿಯಂತಾಯಿತು. ಇದನ್ನು ನೋಡಿದ ಬಾಲಕರು ಗಣಪತಿಯನ್ನು ಕುರಿತು

ಹುಡುಗರು :—

ಪಾರ್ವತೀ ಪುತ್ರ, ಗಣಪತಿ ಎಂತಹ ಧನ್ಯ ? ||೧೦||

ಏತಸ್ಮಿನ್ನಂತರೇ ತತ್ರ ದೈತ್ಯೋಃ 'ಮಂಗಲ' ಸಂಜ್ಞಕಃ |

ಕರಾಲವದನಃ ಕ್ರೋಡೀ ವಿಜೇತಾ ಪರಮಾದ್ಭುತಃ ||೫||

ವರಾಹರೂಪೀ ಬಲವಾ ದಂತಚ್ಛಿನ್ನಮಹೀರುಹಃ |

ವಜ್ರಸಾರಸಟಾಭಿಃ ಸೋ ಭಿಂದ್ವೈನು ಪದೈರ್ಧರಾಮ್ ||೫||

ಅಂಜನಾದ್ರಿರಿವ ಶ್ಯಾಮೋ ವನ್ದಿ ಕುಂಡನಿಭೇಕ್ಷಣಃ |

ದೃಷ್ಟ್ವಾ ತಂ ವಿದ್ರುತಾ ಬಾಲಾ " ವರ್ಷಾಘನನಿಭಸ್ಪನಃ ||೬||

ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ತನ್ನ ಜೊತೆಗಾರರ ಸಂಗಡ ಆಟವಾಡಲು ಹೊರಟು ಹೋದನು. ಇವನ ಕೈಯಲ್ಲಿದ್ದ ಚಂದ್ರಖಂಡವನ್ನು ನೋಡಿ ಇತರ ಬಾಲಕರು ಬಹಳ ಉತ್ಸಾಹಗೊಂಡು ಈ ಬಗ್ಗೆ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮೊಳಗೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತ ದೇವನ ಸುತ್ತಲೂ ಕುಡಿಯಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ||೫||

ಹೀಗಿರುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಹುಡುಗರು ಆಟವಾಡುತ್ತಲಿದ್ದ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ 'ಮಂಗಲ' ಎಂಬ ದೈತ್ಯನು ಕಾಡು ಹಂದಿಯ ರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಬಂದನು. ಆ ಹಂದಿಯ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಎಂತಹ ಭೈರ್ಯಶಾಲಿಯಾದರೂ ನಡುಗುವಂತಿದ್ದಿತು. ಸಕಲ ಲೋಕಗಳನ್ನೂ ಜಯಿಸುವಂತಹ ಅತ್ಯದ್ಭುತ ಶಕ್ತಿ ಆ ರಾಕ್ಷಸನದು. ||೪||

ವರಾಹರೂಪಿಯಾದ ಮಂಗಲಾಸುರನು ತನ್ನ ಕೋರಿ ಹೆಲ್ಲಗಳಿಂದ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ವೃಕ್ಷ ಪರ್ವತಗಳನ್ನು ಸಹ ಬುಡಸಹಿತ ಉರುಳಿಸುತ್ತಲಿದ್ದನು. ದಬ್ಬಳದಂತೆ ಕಠಿಣವಾಗಿಯೂ ಮೊನೂಚಾಗಿಯೂ ಇರುವ ತನ್ನ ತಲೆಗೊದಲಿನಿಂದ ಅಂತರಿಕ್ಷವನ್ನು ಭೇದಿಸುತ್ತಲಿದ್ದನು. ಕಾಲಿನ ಗೊರಸುಗಳಿಂದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ತೋಡುತ್ತಲಿದ್ದನು. ||೫||

ಅಂಜನಪರ್ವತದಂತೆ ಅವನ ದೇಹ ಬಹಳ ಕವ್ವಾಗಿದ್ದಿತು. ಅವನ ಕಣ್ಣುಗಳು ಕೆಂಡದಂತೆ ಕೆಂಪಾಗಿ ನಿಗಿ ನಿಗಿ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಮಳೆಗಾಲದ ಮೋಡಗಳಂತೆ ಗುಡುಗುತ್ತಲಿದ್ದನು. ಇಂತಹ ಹಂದಿಯನ್ನು ಕಂಡಕೂಡಲೇ ಮಯೂರೇಶನ ಸಂಗಡಿಗೆ ರಾದ ಹುಡುಗರೆಲ್ಲ ಗದಗುಟ್ಟಿ ನಡುಗಿ ಹೇಳದೇ ಕೇಳದೇ ಓಡಿಹೋದರು. ||೬||

ನ ದೃಷ್ಟಃ ಸೂಕರಃ ಕ್ಷಾಪೀದ್ಯ ಶ' ಇತ್ಯಬ್ರುವಂಶ್ಚ ತೇ |
ಯಾನನ್ಮಾರಯತೇ ಬಾಲಾಂಸ್ತಾವದ್ವೇವೋ ಮಯೂರರಾಟ್ ||೭||

ದಧಾರ ದಂತಯೋರ್ದುಷ್ಯಂ ತದಾ ಸೂಕರದಾನವಮ್ |
ಅಥಾಪರೇಣ ಹಸ್ತೇನ ದಧಾರಾಧರಪೋತ್ರಕಮ್ ||೮||

ಪಾಟಿಯಾಮಾಸ ಸಹಸಾ ವಂಶಖಂಡಮಿವಾರ್ಭಕಃ |
ಪೂರ್ವದೇಹಂ ಸಮಾಸ್ಥಾಯ ದಶಯೋಜನನಿಸ್ತೃತಮ್ ||೯||

ಪತಿತಶ್ಚಾಣ್ಯಯೌ ವೃಕ್ಷಾೌ ದಾರಯೌ ಧರಣೀತಲಮ್ |

ತತಸ್ತನುಬ್ರುವಾ ಬಾಲಾ
ಬಾಲಾ ಊಚುಃ :—

ಧನ್ಯೋಽಯಂ ಪಾರ್ವತೀಸುತಃ ||೧೦||

ಅಬ್ಬಾ ! ಎಂತಹ ಭಾರೀ ಹಂದಿ ಇದು. ಇಂತಹ ದೊಡ್ಡ ಮೃಗವನ್ನು ನೋಡಿಯೇ ಇಲ್ಲ' ಎಂದು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮೊಳಗೆ ಮಾತನಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ಹಂದಿಯು ಮುನ್ನುಗ್ಗಿ ಆ ಹುಡುಗರನ್ನು ತಿವಿದು ಕೊಲ್ಲುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಮಯೂರೇಶನು ಮುಂದೆ ನುಗ್ಗಿ ||೭||

ಸೂಕರರೂಪೀ ದುಷ್ಟ ದಾನವನ ಕೋರೆ ಹಲ್ಲುಗಳೆರಡನ್ನೂ ತನ್ನ ಕೈಯಿಂದ ಬಲವಾಗಿ ಹಿಡಿದುಬಿಟ್ಟನು, ಮತ್ತು ಅದರ ತುದಿಯನ್ನು ಮತ್ತೊಂದು ಕೈಯಿಂದ ಹಿಡಿದು ಎಳೆಯುತ್ತ ||೮||

ಹುಡುಗರು ಬಿದಿರನ್ನು ಸೀಳುವಂತೆ ಒಮ್ಮೆಲೆ ಸೀಳಿ ಬಿಸುಟನು. ಅದರ ದೇಹದ ಅಳತೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾದುದೇನೂ ಅಲ್ಲ. ಅದರ ಮೇಲ್ಬದಿಯ ದೇಹ ಹತ್ತು ಯೋಜನಗಳಷ್ಟು ದೊಡ್ಡದಾಗಿದ್ದಿತು. ||೯||

ಮಯೂರೇಶನು ಆ ದೇಹವನ್ನು ಬೀಸಿ ಎನೆಯಲು ಅದು ಬಹು ದೂರ ಹೋಗಿ ಬಿದ್ದು ಆ ಸ್ಥಳದ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲು ಬೆಳೆದು ನಿಂತಿದ್ದ ಗಿಡಮರಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಪುಡಿ ಪುಡಿನಾಡಿತು. ದೇಹಬಿದ್ದ ರಭಸಕ್ಕೆ ನೆಲ ಕುಸಿದು ದೊಡ್ಡ ಭಾವಿಯಂತಾಯಿತು. ಇದನ್ನು ನೋಡಿದ ಬಾಲಕರು ಗಣಪತಿಯನ್ನು ಕುರಿತು

ಹುಡುಗರು :—

ಪಾರ್ವತೀ ಪುತ್ರ, ಗಣಪತಿ ಎಂತಹ ಧನ್ಯ ? ||೧೦||

ಕ್ಷಣೇನ ನಾಶಿತೋ ದೈತ್ಯೋ ಲೀಲಯಾಸೌ ಮಹಾಬಲಃ |

ಅಸ್ಯ ದರ್ಶನತಸ್ತ್ರಸ್ತಾ ವಯಂ ಯಾತಾ ದಿತೋ ದಶ

||೧೧||

ಪತಮಾನೇನ ಯೇನೇಹ ಚೂರ್ಣಿತಾನಿ ಗೃಹಾಣ ಚ |

ಕ ಉನಾಚ :—

ತತಃ ಶಿವೋ ಲಲಾಟೇ ಸ್ಥೇ ನಾ ಪಶ್ಯಚ್ಛಶಿನಂ ಯದಾ

||೧೨||

ಕ್ರೋಧಸಂರಕ್ತನಯನೋ ವಿಷ್ವಪಂ ಪ್ರದಹನ್ನಿವ |

ಗಣಾನೂಚೇ ರುಷಾವಿಷ್ಟೋ

ಶಿವ ಉನಾಚ :—

ರಕ್ಷಣಂ ಕ್ರಿಯತೇ ಕಥಮ್ ?

||೧೩||

ಒಂದೇ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಈ ದೈತ್ಯನನ್ನು ಲೀಲೆಯಿಂದಲೇ ಕೊಂದು ಬಿಸುಟಿದನಲ್ಲ ? ಈ ದೈತ್ಯನೋ, ಬಹಳ ಬಲಿಷ್ಠನಾದವನು. ಮೊದಲು ಇವನನ್ನು ನೋಡಿದ ಕೂಡಲೇ ನಾವೆಲ್ಲ ಹೆದರಿ ಹತ್ತು ದಿಕ್ಕುಗಳಿಗೂ ಓಡಿಹೋಗಿದ್ದೆವಲ್ಲವೇ ? ||೧೧||

ಏನು ಭಾರೀ ದೇಹ, ಈ ದೈತ್ಯನದು ? ಇದು ಬಿದ್ದ ಹೊಡೆತಕ್ಕೆ ಮನೆಗೆಳೆಲ್ಲ ಉರುಳಿ ಪುಡಿಪುಡಿಯಾಗಿ ನೆಲಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದು ಹೋದವಲ್ಲ !

ಬ್ರಹ್ಮಾ :—

ಇಷ್ಟಾಗುವ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಅತ್ತ ಪರಶಿವನು ಯೋಗನಿದ್ರೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಎದ್ದನು. ತನ್ನ ಲಲಾಟದಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರನಿಲ್ಲದಿರುವುದು ಗಮನಕ್ಕೆ ಬಂದಿತು. ಆಗ ||೧೨||

ಬಹಳ ಕೋಪಗೊಂಡನು. ಕಣ್ಣುಗಳು ಕೆಂಪಡರಿದವು. ನೋಡಿದರೆ ಇಡೀ ವಿಶ್ವವನ್ನೇ ದಹಿಸಿಬಿಡುವನೋ ಎಂಬಂತೆ ತೋರಿದನು. ಕುಪಿತನಾದ ರುದ್ರನು ತನ್ನ ಪ್ರಮಥ ಗಣಗಳ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿ

ಶಿವ :—

ಇದೇನೋ, ನೀವು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರುವುದು ? ||೧೩||

ಕೇನ ದೈತ್ಯೇನ ನೀತೋ ಮೇ ಲಲಾಟಸ್ಥೋಮುಖಃ ಶಶೀ |

ಕ ಉವಾಚ :—

ತತೋ ಲೀನಾ ಗಣಾಸ್ಸರ್ವೇ ಕಂಪನಾನಾ ಭಯಾತುರಾಃ ||೧೪||

ಅಪರೇ ಧೈರ್ಯಮಾಲಂಬ್ಯ ವದಂತಿ ಸ್ಮ ಶಿವಂ ಪ್ರತಿ |

ಗಣಾ ಊಚುಃ :—

ಉಮಾಕಾಂತ ! ಭವತ್ಪ್ರತ್ಯೋ ನುಯೂರೇಶ್ವರಸಂಜ್ಞಕಃ ||೧೫||

ಕ್ರೀಡಿತುಂ ಬಹಿರಾಯಾತಸ್ತಸ್ಯ ಹಸ್ತೇ ವಿಲೋಕಿತಃ |

ಚಂದ್ರಸ್ತೇನ ಕದಾ ನೀತೋ ನ ಜಾನೀಮೋ ವಯಂ ವಿಭೋ ! ||೧೬||

ನನ್ನ ಜಟಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ವಿಮಲಕಾಂತಿಯ ಚಂದ್ರರೇಖೆಯನ್ನು ಯಾವ ದೈತ್ಯನು ಕೊಂಡೊಯ್ದನು ?

ಬ್ರ

ಎಂದು ಗದ್ದರಿಸಿ ಕೇಳಲು, ಭಯಕಂಪಿತ ಶರೀರಿಗಳಾದ ಪ್ರಮಥರು ಒಮ್ಮೆಲೇ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಸರಿದುಬಿಟ್ಟರು. ||೧೪||

ಆ ಪೈಕಿ ಕೆಲವರು ಇದ್ದು ದರಲ್ಲೇ ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ಧೈರ್ಯವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಮುಂದೆ ಬಂದು ದೇವನೆದುರು ಹೀಗೆ ಅರಿಕೆಮಾಡಿಕೊಂಡರು.

ಗಣಗಳು :—

ಸ್ವಾಮೀ, ಉಮಾಕಾಂತ ! ತಮ್ಮ ಪುತ್ರ ಮಯೂರೇಶ್ವರನು ||೧೫||

ಆಟವಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಹೊರಗಡೆ ಬರುತ್ತಲಿದ್ದಾಗ ಚಂದ್ರಖಂಡವು ಅವನ ಕೈಯ್ಯಲ್ಲಿದ್ದದ್ದನ್ನು ನಾವು ಕಂಡೆವು. ಅವನು ತಮ್ಮಿಂದಲೇ ಬೇಡಿ ಪಡೆದಿರಬಹುದೆಂದು ಸುಮ್ಮನಿದ್ದೆವು. ತಮಗೂ ತಿಳಿಯದಂತೆ ಅವನು ಯಾವಾಗ ತೆಗೆದು

ಕ ಉನಾಚ :—

ಇತಿ ತದ್ವಚನಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ಪ್ರೋಚೇ ರುಷ್ಣೋ ಮಹೇಶ್ವರಃ |

ಶಿವ ಉನಾಚ :—

ಕಥಂ ನು ಕ್ರಿಯತೇ ರಕ್ಷಾ ಭವರ್ಧಿ ಕ್ಷತಪ್ರರೈಃ ? ||೧೭||

ಚಂದ್ರೋ ವಾ ಚಂದ್ರಹರ್ತಾ ವಾ ಯದ್ಯಾನೀತಸ್ತದಾ ಶುಭಮ್ |

ನೋ ಚೇದ್ಭಸ್ತೀಕರಿಷ್ಯಾಮಿ ಸರ್ವೇಷಾಂ ನಾತ್ರ ಸಂಶಯಃ ||೧೮||

ಕ ಉನಾಚ :—

ತತಸ್ತೇ ಕ್ಷುಬ್ಧಮನಸೋ ಧಾವಮಾನಾಸ್ತ್ವರಾನ್ವಿತಾಃ |

ಮಯೂರೇಶಂ ಸಮಭ್ಯೇತ್ಯ ಪ್ರಾಭಣ್ ರುಷ್ಣ ಚೇತಸಃ ||೧೯||

ಕೊಂಡನೋ ಅದನ್ನು ನಾನು ಅರಿಯೆವು. ಇದ್ದ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಅರಿಕೆಮಾಡಿದ್ದೇನೆ ವಿಭೋ ? ||೧೬||

ಬ್ರಹ್ಮಾ :—

ಇದನ್ನು ಕೇಳಿದ ಬಳಿಕಂತೂ ಮಹೇಶ್ವರನಿಗೆ ಬಹಳ ಕೋಪ ಬಂದಿತು. ಗಣಿಗಳನ್ನು ಮತ್ತಿಷ್ಟು ಗದ್ದರಿಸುತ್ತಲೇ ಮುಂದೆ ಮಾತನ್ನಾಡಿದನು.

ಶಿವ :—

ನೀವು ಉಂಡು ತಿನ್ನುವುದರಲ್ಲೇ ಕಾಲವನ್ನು ಕಳೆಯತಕ್ಕವರು. ನಿಮ್ಮಿಂದ ರಕ್ಷಣೆಯ ಕೆಲಸ ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾದೀತು ? ||೧೭||

ಕಳೆದುಹೋದ ಚಂದ್ರನನ್ನಾಗಲಿ, ಅಥವಾ ಚಂದ್ರನನ್ನು ಕದ್ದವನನ್ನಾಗಲಿ ಹಿಡಿದು ತಂದರೆ ಸರಿ, ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಒಮ್ಮೆಲೇ ಸುಟ್ಟು ಭಸ್ಮಮಾಡಿಬಿಡುವೆನು. ಇದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವೇ ಇಲ್ಲ. ||೧೮||

ಬ್ರಹ್ಮಾ :—

ದೇವನ ಗದ್ದರಿಕೆಯ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಪ್ರಮಥರ ಮನಸ್ಸು ಬಹಳ

ಗಣಾ ಊಚುಃ :—

ಯಾಹಿ ದುಷ್ಟ ! ಶಿವಂ ದೇವಂ, ಚಂದ್ರಂ ನಾ ಯಚ್ಛ ತಸ್ಯರ ! !

ಕ ಉನಾಚ :—

ಗಣವಾಕ್ಯಂ ಪರಿಶ್ರುತ್ಯ ಚುಕೋಪ ಗಣನಾಯಕಃ

||೨೦||

ಮಯೂರೇಶ ಉನಾಚ :—

ನ ಮೇಘಸ್ತಿ ಗಣನಾ ಕಾಪಿ ಭವತಾಂ ತಸ್ಯ ವಾ ಗಣಾಃ ! !

ಜಗತ್ತಯಜನನ್ಯಾ ಮೇ ತನಯಸ್ಯ ಪ್ರಭಾವಿನಃ

||೨೧||

ಮಟ್ಟಿಗೆ ಉದ್ವಿಗ್ನವಾಯಿತು. ಒಡನೆಯೇ ಮಯೂರೇಶನು ಅಟವಾಡುತ್ತಲಿದ್ದ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಧಾವಿಸಿ ಬಂದರು. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಪ್ರಮಥನಿಗೂ ತಾನು ಮೊದಲು ದೇವನ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಬೇಕೆಂಬ ಆತುರವಿದ್ದಿತು. ಗಣಪತಿಯನ್ನು ಸಮಾಪಿಸಿ ದೊಡನೆಯೇ ಬಹಳ ಕೋಪಗೊಂಡು ಹೀಗೆಂದು ಎಲ್ಲರೂ ಒಮ್ಮೆಲೇ ಮಾತನಾಡಿದರು.

||೨೨||

ಗಣಗಳು :—

ದುಷ್ಟಬಾಲಕ! ಬಾ, ಶಿವನ ಬಳಿಗೆ ಎಳೆದೊಯ್ಯುವೆವು. ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಎಲಮೋ ಕಳ್ಳ ! ನೀನು ಕದ್ದು ತಂದಿರುವ ಚಂದ್ರಬಿಂಬವನ್ನಾದರೂ ಇತ್ತ ಕೊಡು.

ಬ್ರಹ್ಮಾ :—

ಗಣಗಳಾಡಿದ ನಿಂದಾಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಗಣಪತಿಯು ಬಹಳ ಕೋಪಗೊಂಡನು. ||೨೩||

ಮಯೂರೇಶ :—

ಎಯ್ ಗಣಗಳೇ! ನನಗೆ ನಿಮ್ಮದಾಗಲೀ ಅಥವಾ ಪರಶಿವನದಾಗಲೀ ಯಾರ ಗಣನೆ (ಭೇತಿ) ಯೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ನಾನಾರು? ಎಂಬುದನ್ನು ನೀವು ಮರೆತಂತಿದೆ. ನಾನು ತ್ರಿಲೋಕ ಜನನಿಯಾದ ಮಹಾದೇವಿಯ ವೀರಪುತ್ರ. ಈಗಲಾದರೂ ನನ್ನ ಪ್ರಭಾವ ನಿಮಗೆ ತಿಳಿಯಿತೇ ? ||೨೪||

ಕ ಉನಾಚಿ :—

ವಿನಮಂತರ್ಹಿತೋ ದೃಷ್ಟೋ ನಾರಂ ನಾರಂ ಬಭೂವ ಸಃ ||೨೭||

ತತಃ ಖಿನ್ನಾ ಗರ್ಜಾ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಪರಮಾತ್ಮಾ ಕೃಪಾನ್ವಿತಃ |
ತಸ್ಯ ತತ್ಪರತಸ್ತನ್ಮುಗ್ಧೃಷ್ಟ್ವಾ ತಂ ಹರ್ಷನಿರ್ಭರಾಃ ||೨೮||

ಬಬಂಧುರ್ಗಿರಿಜಾಸೂನುಂ ನಿನ್ಯುಸ್ತೇ ಶಂಕರಂ ಪ್ರತಿ |
ಪೃಥಿವೀಭಾರಸದೃಶಮುಪವಿಷ್ಟಂ ತು ತೇ ಗರ್ಜಾಃ ||೨೯||

ನಿನ್ನನ್ನು ಬಿಡತಕ್ಕವರಲ್ಲ. ನಿನ್ನನ್ನು ಹಿಡಿದೊಯ್ದು ಪರಶಿವನ ಎದುರಿಗೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿಯೇ ಬಿಡುತ್ತೇನೆ.

ಬ್ರಹ್ಮಾ :—

ಹೀಗೆಂದು ವೀರಗರ್ಜನೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ 'ಗಣಪತಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದುಬಿಡೋಣ' ಎಂದು ಮುಂದೆ ನುಗ್ಗಿದರು. ಅವರು ತನ್ನ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದೊಡನೆಯೇ ತಾನು ಕಾಣದಂತಾಗುವುದು, ಅವರು ಬೇಸತ್ತು ಒಂದೆಡೆ ಕುಳಿತೊಡನೆಯೇ ಅವರಿಗೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು, ಹೀಗೆ ಬಹಳ ಹೊತ್ತಿನವರೆಗೂ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಾಲೆಯ ಆಟವನ್ನು ಪ್ರಮಥರೊಂದಿಗೆ ದೇವನು ಆಡಿದನು. ||೨೭||

ಗಣಪತಿಯನ್ನು ಹಿಡಿಯುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಅಲ್ಲಿಂದಿಲ್ಲಿಗೆ, ಇಲ್ಲಿಂದಿಲ್ಲಿಗೆ ಓಡೋಡಿ ಪ್ರಮಥರು ಕಂಗೆಟ್ಟು ಹೋದರು. ಮೊದಮೊದಲು ಇವರನ್ನು ಆಟವಾಡಿಸಿದರೂ ಅವರ ಅಸಹಾಯ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಅರಿತು ಪರಮಾತ್ಮಾ ಗಣಪತಿಗೆ ದಯೆ ಹುಟ್ಟಿತು. ಆಗ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆಯೇ ಅವರ ಕಣ್ಣೆದುರು ನಿಂತುಬಿಟ್ಟನು. 'ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದನು' ಎಂದು ಗ್ರಹಿಸಿದ ಪ್ರಮಥರು ಬಹಳ ಹರ್ಷಗೊಂಡರು. ||೨೮||

ಗಿರಿಜಾಸುತನು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗದಂತೆ ಜಾಗರೂಕರಾಗಿದ್ದ ಒಮ್ಮೆಲೇ ಅವನನ್ನು ಹಿಡಿದು ಬಲವಾಗಿ ಬಂಧಿಸಿದರು, ಶಂಕರನಿದ್ದೆಡೆಗೆ ಇವನನ್ನು ಮತ್ತು ಕರೆದೊಯ್ಯಲು ಎಲ್ಲರೂ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಸೇರಿ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರು. ಕುಳಿತಿದ್ದ ಪುಟ್ಟ ಗಣಪತಿಯು

ನ ಶೇಕುರುತ್ಥಾಪಯಿತುಂ ತತೋ ವಿಸ್ತೃತಮಾನಸಾಃ |

ಹತೋದ್ಯಮಾ ಗಣಾಸ್ಸರ್ವೇ ಶಿವಮೇತ್ಯ ಸಮೂಚಿರೇ

||೩೦||

ಗಣಾ ಉಚುಃ :—

ಸರ್ವೇ ನಯಂ ಸಮಾನೇತುಮೇಕಂ ಶಕ್ತಾ ನ ಶಂಕರ ! |

ಕ ಉವಾಚ :—

ಅಜ್ಞಾಪಯಾನಾಸ ತದಾ ನಂದಿನಂ ಪುರತಃ ಸ್ಥಿತಮ್

||೩೧||

ಶಂಕರ ಉವಾಚ :—

ರುಂಡಿತ್ಯಾನಯ ಗಚ್ಛ ತ್ವಂ ಮಯೂರೇಶಂ ತು ತಸ್ಕರಮ್ |

ಇಡೀ ಪೃಥಿವಿಯಷ್ಟು ಭಾರವಾಗಿ ಬಿಟ್ಟನು. ಎಷ್ಟೆಷ್ಟು ಮುಕ್ತರಿದು ಎತ್ತಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರೂ ||೨೯||

ಅನರಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅವರು ಬಹಳ ಸೋಜಿಗಗೊಂಡರು. ಇದೇನಿರ ಬಹುದೆಂಬುದೇ ಅನರಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲ. ಕೊಂಚ ಕಾಲ ತಡೆದು ತಡೆದು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿ ನೋಡಿದರು. ಕೊನೆಗೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವ ಲಕ್ಷಣ ಕಂಡು ಬರಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ಉಪಾಯಗಾಣದೆ ನೆಟ್ಟಗೆ ಪರಶಿನನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ಹೀಗೆಂದು ಸಂಗತಿಯನ್ನು ತಿಳಿಸಿದರು. ||೩೦||

ಗಣಗಳು :—

ಭಗವಾ, ಶಂಕರ ! ಗಣಪತಿಯನ್ನು ತಮ್ಮಾಜ್ಞೆಯಂತೆ ಹಿಡಿದು ತರಲು ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಎಷ್ಟೆಷ್ಟೋ ರೀತಿಯಿಂದ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದೆವು. ನಮ್ಮಿಂದ ಅವನನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಬರುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ.

ಬ್ರಹ್ಮಾ :—

ದೇವನು ಆಗ ತನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಎದುರಿದ್ದ ನಂದಿಕೇಶ್ವರನ ಬಳಿ ಹೊರಳಿಸಿ ||೩೧||

ಶಂಕರ :—

ನೀನು ಓಡಿಹೋಗಿ ಕಳ್ಳನಾದ ಆ ಮಯೂರೇಶ್ವರನನ್ನು ಎಳೆದುಕೊಂಡು ಬಾ.

ನಂದ್ಯುವಾಚ :—

ಶೇಷಂ ಸೂರ್ಯಂ ಶಶಾಂಕಂ ಚ ಹನಿಸ್ಯೇಹಂ ತವಾಜ್ಞಯಾ ||೩೨||

ಕನೀಯಸೋ ನ ಮೇ ಕಾಚಿದ್ಗಣನಾಸ್ತಿ ಮಹೇಶ್ವರ ! |

ಕ ಉವಾಚ :—

ಇತ್ಯುಕ್ತ್ವಾಗಾದ್ವಾಯುನೇಗೋ ಭಂಜನ್ವುಕ್ಸಾಂಶ್ಚ ಪರ್ವತಾಃ ||೩೩||

ಕ್ರೋಧಸಂರಕ್ತನಯನಸ್ತೀಕ್ಷ್ಣಶೃಂಗೋ ಗ್ರಸ್ಯ ದಿವಮ್ |

ಉವಾಚ ತಂ ಮಯೂರೇಶಂ

ಬ್ರ

ಎಂದು ಅಜ್ಞಾ ಪಿಸಿದನು.

ನಂದೀ :—

ಸ್ವಾಮಿ, ಶಂಕರ ! ನಿನ್ನ ಆಜ್ಞೆಯಾಗುವುದಾದರೆ ಅದಿಕೇಷನನ್ನಾಗಲಿ, ಜ್ಯೋತಿರ್ಮಂಡಲಗಳೆನಿಸಿದ ಸೂರ್ಯ-ಚಂದ್ರರನ್ನಾಗಲಿ ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯದಿಂದ ಕೊಂದು ಬಿಟ್ಟೇನು. ||೩೨||

ಈ ಬಗೆಯ ಪ್ರಭಾವವುಳ್ಳ ನನಗೆ ಮಹೇಶ್ವರ ! ಎಳೆಗೂಸು, ಮಯೂರೇಶ್ವರನ ಗಣನೆ ಇದ್ದೀತೇ ?

ಬ್ರಹ್ಮಾ :—

ಎಂದು ಸಾಕಷ್ಟು ಪೌರುಷವನ್ನು ಕೊಚ್ಚಿ ಮಯೂರೇಶನಿದ್ದೆ ಡೆಗೆ ವಾಯುವಿ ನಂತೆ ಓಡಿ ಹೋದನು. ಓಡುವ ಭರದಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಗ ಮಧ್ಯೆ ಸಿಕ್ಕಿದ ಗಿಡ ಮರಗಳು, ಪರ್ವತಗಳು ಇವನ್ನೆಲ್ಲ ಕೆಡಹಿದನು. ||೩೩||

ನಂದಿಯ ಕಣ್ಣುಗಳು ಕೋಪದಿಂದ ಕೆಂಪಾಗಿದ್ದವು. ಅವನ ಕೊಂಬುಗಳು ನೀಳವಾಗಿಯೂ ಅತಿ ಮೊನೂಚಾಗಿಯೂ ಇದ್ದವು. ಅವನು ನೆಗೆಯುತ್ತ ನಾಗಾ ಲೋಟದಿಂದ ಬರುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ದ್ಯುಲೋಕವನ್ನೇ ಗ್ರಸಿಸಿ

ನಂದ್ಯವಾಚೆ :—

ಯಾಹಿ ರೇ | ತ್ವಂ ಶಿವಂ ಪ್ರತಿ ||೩೪||

ನೋ ಚೇದದ್ಯ ನಶಿಷ್ಯಾಮಿ ನ ಸಮೋ ಹಿ ಗಣೈರಹಮ್ |

ಈ ಉವಾಚೆ :—

ಏವಂ ವದತಿ ತಸ್ಮಿಂಸ್ತು ಮಯೂರೇಶೋ ರುಷಾನ್ವಿತಃ ||೩೫||

ಶ್ವಾಸಚಕ್ರೈಃ ಪ್ರಪತ್ತಂ ತು ಗಮನಾಗಮಸಂಕುಲೇ |

ತತ್ತ್ಯಾಜ ತಂ ದೃಢಂ ಶ್ವಾಸಾದತಿಖಿನ್ನಂ ಶಿವಾಂತಿಕೇ ||೩೬||

ಬಿಡುವನೋ ಎಂಬಂತೆ ತೋರುತ್ತಲಿದ್ದಿತು. ನಂದಿಯು ಗಣಪತಿಯನ್ನು ಸಮಾಪಿಸಿದ ಕೂಡಲೆ ಬಹಳ ಬಿರುಸಿನಿಂದ ಅವನನ್ನು ಕುರಿತು ಹೀಗೆ ನುಡಿದನು.

ನಂದೀ :—

ಎಲವೋ ಪೋರ ! ಒಳ್ಳೆಯ ಮಾತಿನಿಂದ ಶಿವನಿದ್ದಲ್ಲಿಗೆ ನಡೆ. ||೩೪||

ಬರಲು ನೀನೇನಾದರೂ ತಂಟೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ನಿನ್ನನ್ನು ಇಲ್ಲಿಯೇ ಕೊಂದು ಬಿಡುವೆನು. ಇತರ ಪ್ರಮಥರಂತೆ ನಾನೂ ಒಬ್ಬ ಎಂದು ಭ್ರಮಿಸಿ ನನ್ನೆದುರು ಹುಡುಗತನವನ್ನು ತೋರಿಸಬೇಡ. ನನ್ನ ಹತ್ತಿರ ನಿನ್ನ ಆಟವೇನೂ ನಡೆಯಲಾರದು.

ಬ್ರಹ್ಮಾ :—

ನಂದಿಯ ಈ ಬಡಬಡಿಕೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಮಯೂರೇಶ್ವರನು ಕೋಪಾತಿಶಯದಿಂದ ನಖ-ಶಿಖಾಂತ ಉರಿದು ಹೋದನು. ಯಾವ ಮಾತನ್ನೂ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಆಡದೆ ನಂದಿಯನ್ನು ತನ್ನ ಶ್ವಾಸೋಚ್ಛ್ವಾಸದ ತಿರುವಿಗೆ ಸಿಲುಕಿಸಿ ಚಂಡಿನಂತೆ ಪುಟವಾಡಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದನು. ಎಂದರೆ ಗಣಪತಿಯು ಶ್ವಾಸವನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೆಳೆದು ಕೊಂಡಾಗ ಆ ಉಸಿರಿನೊಂದಿಗೆ ನಂದಿಯು ಮಯೂರೇಶ್ವರನ ಮೂಗಿನ ವರೆಗೂ ಹೋಗುವನು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲೇ ಗಣಪತಿ ನಿಃಶ್ವಾಸವನ್ನು ಬಿಡುತ್ತಲಿದ್ದದರಿಂದ

ವನುಂತಂ ರುಧಿರಂ ವಕ್ತ್ರಾತ್ಪೃಥಿವ್ಯಾಂ ಪತಿತಂ ತು ತನ್ಮಾ |

ಬ್ರುವಂತಂ ಪೌರುಷಂ ನಾನಾಮೂರ್ಛಿತಂ ದ್ವಿ-ಮುಹೂರ್ತತಃ ||೩೭||

ಅಪಶ್ಯಚ್ಚ ಮಯೂರೇಶಂ ಜಾನುಭಾಗೇ ಸ್ಥಿತಂ ಶಿವಃ |

ದೇದೀಪ್ಯಮಾನವಪುಷಾ ದಿವ್ಯಭೂಷಾಸಮನ್ವಿತನ್ಮಾ ||೩೮||

ಗಣಾ ಊಚುಃ ಶಿವಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಭಾಲಚಂದ್ರಂ ಯಥಾಪುರಾ |

ಅದರೊಂದಿಗೆ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಬಂದು ನೆಲಕ್ಕೆ ಭೂಷಣ ಬೀಳುವನು. ಗಣೇಶನು ಮೇಲೆ ಮೇಲೆ ಶ್ವಾಸೋಚ್ಛ್ವಾಸಗಳನ್ನು ಬಿಡಲಾರಂಭಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಈ ಹೊಡೆತಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿದ್ದ ನಂದಿಗೆ ಉಸಿರು ಬಿಡುವುದಕ್ಕೂ ಅವಕಾಶವಾಗದೇ ಬಹಳ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಹಣ್ಣಾದನು. ಗಣಪತಿಯು ನಂದಿಯನ್ನು ಅಷ್ಟಕ್ಕೇ ಬಿಡದೇ ಒಮ್ಮೆ ಘಟ್ಟಿಯಾಗಿ ನಿಶ್ವಾಸವನ್ನು ಉಸುರಿ ನಂದಿಯು ಹಾರಿ ಹೋಗಿ ಶಿವನ ಪಾದದಡಿ ಬಿದ್ದು ರುಳುವಂತೆ ಮಾಡಿದನು.

||೩೯||

ಅದುವರೆಗೂ :ನಾನಾಬಗೆಯಿಂದ ಪೌರುಷವನ್ನು ಕೊಚ್ಚಿಕೊಂಡಿದ್ದ ನಂದಿಯು ಬಾಯಿಯಿಂದ ಧಾರಾಕಾರವಾಗಿ ರಕ್ತವನ್ನು ಕಾರುತ್ತ ಎರಡು ಮುಹೂರ್ತಗಳ ವರೆಗೆ ನಿಶ್ಚೇಷ್ಟನಾಗಿ ಬಿದ್ದು ಬಿಟ್ಟನು. ||೪೦||

ಭವಾನಿವಲ್ಲಭನು ನಂದಿಯನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿರುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಯಾವ ಮಾಯೆ ಯಲ್ಲೋ ಮಯೂರೇಶ್ವರನು ಮಹಾದೇವನ ಕಾಲು ಬದಿಗೆ ಬಂದು ಏನನ್ನೂ ಅರಿಯ ದವನಂತೆ ನಿಂದಿದ್ದನು. ಅಂತೆಯೇ ಇದುವರೆಗೂ ಕಾಣೆಯಾಗಿದ್ದ ಚಂದ್ರಖಂಡವೂ ಪರಶಿವನ ಜಟಾಚೂಟವನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸಿ ಕುಳಿತಿತ್ತು. ಪರಶಿವನು ತನ್ನ ಮಗನ ಕಡೆ ಹೊರಳಿ ನೋಡಿದಾಗ ಮಯೂರೇಶ್ವರನು ದೇದೀಪ್ಯಮಾನವಾದ ದೇಹದಿಂದಲೂ, ದಿವ್ಯಾಭರಣಭೂಷಿತನಾಗಿಯೂ ತೋರಿಬಂದನು. ||೪೧||

ಮಯೂರೇಶ್ವರನು ಪರಶಿವನ ಬಳಿ ನಿಂದಿರುವುದು, ಚಂದ್ರಮಂಡಲವು ಪರಶಿವನ ಜಟೆಯಲ್ಲಿರುವುದು ಇವೆಲ್ಲ ಪ್ರಮಥರಿಗೆ ಕಂಡು ಬಂದಿತು. ಆಗ ಅತ್ಯಾಶ್ಚರ್ಯಚಕಿತರಾದ ಪ್ರಮಥರು ದೇವನನ್ನು ನೋಡುತ್ತ

ಗಣಾ ಉಚುಃ :—

ಲಲಾಟೇ ತೇ ಶಶೀ ದೇವ ! ವೃಥಾಜ್ಞಪ್ತಾ ವಯಂ ಶಿವ ! ||೩೯||

ಕ ಉವಾಚ :—

ಮಯೂರೇಶಂ ಗಣಾಂಶ್ಚಾಹ ಶಶಿನಂ ವೀಕ್ಷ್ಯ ಮಸ್ತಕೇ |

ಶಿವ ಉವಾಚ :—

ಶ್ರಾಂತಾಸ್ತೇ ಚ ಗಣಾಸ್ತ್ವಂ ಚ ನಂದೀವಾಪಿ ಮಮಾಜ್ಞಯಾ ||೪೦||

ಚಂದ್ರೇ ಸ್ಥಿತೇ ಲಲಾಟೇ ಮೇ ವೃಥಾ ಯುದ್ಧಮಭೂದ್ಧಿ ವಃ

ಗಣಗಳು :—

ದೇವ ! ಭಾಲಚಂದ್ರನು ನಿನ್ನ ಸಮೀಪದಲ್ಲೇ ನಿಂತಿರುವನು. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೇ ಚಂದ್ರನೊಸಹ ನಿನ್ನ ತಲೆಯ ಮೇಲೆಯೇ ಇದ್ದಾನೆ. ಹೀಗಿರುವಾಗ ಇವರಿಬ್ಬರನ್ನು ಕರೆದು ತರಲು ನಮಗೆ ಅಜ್ಞೆ ಇತ್ತುವುದು ವೃಥಾವಾಯಿತಲ್ಲವೇ ? ||೩೯||

ಬ್ರಹ್ಮಾ :—

ಆಗ ಪರಶಿವನು ಗಣಪತಿಯನ್ನೂ ಚಂದ್ರನನ್ನೂ ಉಪಲಕ್ಷಿಸಿ ಪ್ರಮಥರನ್ನು ನೋಡುತ್ತ

ಶಿವ :—

ಅವಸರದಲ್ಲಿ ನಾನು ಅಜ್ಞೆಯನ್ನಿತ್ತುದರಿಂದ ನೀವೆಲ್ಲ ವೃಥಾವಾಗಿ ಶ್ರಮಿಸಿದಂತಾಯಿತು. ಮಯೂರೇಶ ! ನೀನು, ನಂದಿ ಎಲ್ಲರೂ ಶ್ರಮಿಸಿದ್ದೀರಿ. ||೪೦||

ಚಂದ್ರ ನನ್ನ ಜಟೆಯಲ್ಲೇ ಇದ್ದಾಗ್ಯೂ ನೀವು ನೀವು ವೃಥಾ ಪರಸ್ಪರ ಹೋರಾಡಿದಂತಾಯಿತು. ಅದುದಂತೂ ಆಗಿಯೇ ಹೋಗಿದೆ. ಇರಲಿ, ಬಿಟ್ಟು ಬಿಡಿ.

ಪ್ರಮಥಾ ಉಚುಃ :—

ಅದ್ಯಪ್ರಭೃತಿ ದೇವೇಶ ! ಸ್ವಾಮಿ ನೋಃಸ್ತು ಮಯೂರಾಟಾ ||೪೧||

ಕ ಉವಾಚ :—

‘ತಥೇ’ತಿ ಶಿವ ಉಚೇ ತಾ ‘ಗಣರಾಜೋ’ಽಭವತ್ತು ಸಃ |

ನತ್ವಾ ಶಿವಂ ಗಣೇಶಂ ಚ ಗಣೇಶಜನನೀಮಹಿ ||೪೨||

ಪ್ರಶಂಸಯಿತ್ವಾ ದೇವೇಶಂ ಮಯೂರೇಶಂ ತಥಾವಿಧಮ್ |

ಗರ್ಜಂತೋಽಥ ಗಣಾ ಜಗ್ಮುರ್ಮುಧಾ ಸ್ವಂ ಸ್ವಂ ನಿವೇಶನಮ್ ||೪೩||

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಗಣೇಶಪುರಾಣೇ ಉತ್ತರಖಂಡೇ ‘ಮಂಗಲ ದೈತ್ಯ

ವಿನಾಶನಂ, ಗಣರಾಜತ್ವಸಂಪಾದನಂ ಚೇ’ತಿ ಷಡಧಿಕ

ಶತತನೋಽಧ್ಯಾಯಃ ಸಮಾಪ್ತಃ

ಗಣಗಳು :—

ಸ್ವಾಮಿ ! ನಮ್ಮಿಂದ ಯಾವುದೊಂದಪರಾಧವೂ ಘಟಿಸಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು ತಮ್ಮ ಘನ ಚಿತ್ತಕ್ಕೆ ವೇದ್ಯವಾಗಿದ್ದರೆ ಇಂದಿನಿಂದ ಈ ಮಯೂರೇಶ್ವರನು ನಮಗೆ ಒಡೆಯ ನಾಗಿರುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸಬೇಕು. ||೪೧||

ಬ್ರಹ್ಮಾ :—

‘ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲಿ’ ಎಂದು ಪರಶಿವನು ನುಡಿದು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದನು. ಒಡ ನೆಯೇ ಮಯೂರೇಶ್ವರನು ಏಳುಕೋಟಿ ಪ್ರಮಥ ಗಣಗಳಿಗೆಲ್ಲ ರಾಜನಾಗಿ ‘ಗಣರಾಜ’ ಎಂದೆನಿಸಿಕೊಂಡನು. ಅನಂತರ ಗಣಗಳು ಗಂಗಾಧರನಿಗೂ ಗಿರಿಜೆಗೂ ಮತ್ತು ಮಹಾ ಗಣಪತಿಗೂ ವಿನಯದಿಂದ ನಮಸ್ಕರಿಸಿದವು. ||೪೨||

ಮಹಾಮಹಿಮನಾದ ಗಣೇಶನನ್ನು ಬಾಯಿತುಂಬ ಹೊಗಳಿದವು. ಗಣ ಪತಿಯು ತಮಗೆ ನಾಯಕನಾದುದರಿಂದ ಹರ್ಷಗೊಂಡು ಮೇಲ್ಮೈಲಿ ಗರ್ಜಿಸಿದವು. ಹಾಗೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ನಿವಾಸಗಳಿಗೆ ಹಿಂತಿರುಗಿ ನಡೆದವು. ||೪೩||

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಶ್ರೀ ಗಣೇಶ ಪುರಾಣ ಉತ್ತರಖಂಡದಲ್ಲಿ “ ಮಂಗಲಾಸುರನ ನಥೆ, ಮತ್ತು ಗಣರಾಜತ್ವ ಪ್ರಾಪ್ತಿ ” ಎಂಬಲ್ಲಿಗೆ ನೂರ ಆರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯಾನುವಾದವು ಮುಗಿದುದು.

|| ಶ್ರೀ ಗಣೇಶಾಯ ನಮಃ ||

ಅಥ ಸಪ್ತಾಧಿಕ ಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ

ಕ ಉವಾಚ :-

ತತಶ್ಚ ತುರ್ದಶೇ ವರ್ಷೇ ಗೌತಮಾದ್ಯಾಸ್ಸುರರ್ಷಯಃ |

ಅಯರ್ಯುರ್ಗಿರಿಜಾಗೇಹಂ ನಾನಾಗಣಯುತಂ ಶಿವಮ್

||೧||

ನಮಸ್ಕೃತ್ಯ ಚ ತಾನಂಬಾ ನಾನಾಸನಗರ್ತಾ ಪುರಃ |

ಪೂಜಯಿತ್ವಾ ವಿಧಾನೇನ ಪ್ರೋವಾಚ ಹೃದ್ಗತಂ ವಚಃ

||೨||

|| ಶ್ರೀ ಮಂಗಲಮೂರ್ತಯೇ ನಮಃ ||

೧೦೭ ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

ಬ್ರಹ್ಮಾ :-

ಮಹಾಗಣಪತಿಗೆ ಹದಿನಾಲ್ಕನೆಯ ವರ್ಷವು ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಸಂಭವಿಸಿದ ಒಂದು ಘಟನೆಯನ್ನು ನಿನಗೆ ಹೇಳುವೆನು. ಒಂದು ದಿವಸ ಗೌತಮ ಮೊದಲಾದ ದೇವರ್ಷಿಗಳು ಆದಿದಂಪತಿಗಳ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಪರಿವಾರದೊಡನಿದ್ದ ಪರಶಿವನನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸಿದರು. ||೧||

ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಮನೆಗೆ ಬಂದುದನ್ನು ಕಂಡೊಡನೆಯೇ ಮಹೇಶ್ವರಿಯು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಪ್ರಣಮಿಸಿದಳು. ಅನಂತರ ಅವರಿಗೆ ಉಚಿತಗಳಾದ ಅನೇಕ ಆಸನಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಅವರು ಸುಖವಾಗಿ ಕುಳಿತ ಬಳಿಕ ಅರ್ಘ್ಯ, ಪಾದ್ಯಾ-ಚಮನೀಯಗಳಿಂದ ಅರ್ಚಿಸಿ, ಬಹುಕಾಲದಿಂದ ತನ್ನ ಹೃದಯವನ್ನು ಕೊರೆಯುತ್ತ ಲಿದ್ದ ಒಂದು ವಿಷಯದ ಬಗ್ಗೆ ಹೀಗೆಂದು ಮಾತನಾಡಿದಳು. ||೨||

ದೇವೈನಾಚ :—

ವಿಘ್ನಭೀತ್ಯಾ ಪರಿತ್ಯಕ್ತಂ ತ್ರಿಸಂಧ್ಯಾಕ್ಷೇತ್ರಮುತ್ತಮಮ್ |

ಅಸ್ಯ ಬಾಲಸ್ಯ ನೇ ವಿಘ್ನಾ ಆತ್ರಾಸಿ ಬಹವೋಽಭರ್ನಾ

||೩||

ದಿಶಂತು ವಿಘ್ನರಹಿತಂ ಕರ್ಮ ನಾ ಸ್ಥಾನಮುತ್ತಮಮ್ |

ಮುನಯ ಊಚುಃ :—

ಇಂದ್ರಯಾಗೇ ಕೃತೇ ದೇವಿ ! ಸರ್ವವಿಘ್ನಂ ಹರಿಷ್ಯತಿ

||೪||

ಕ ಉನಾಚ :—

ತದೈವ ಕಾರಯಾಮಾಸ ಮಂಡಪಂ ಬಹುವಿಸ್ತರಮ್ |

ದೇವೀ ;—

ಋಷಿವರ್ಯರೇ ! ಪದೇ ಪದೇ ವಿಘ್ನಗಳು ಬಂದು ಸೀಡಿಸುತ್ತವೆ ಎಂಬ ಭಯದಿಂದ ನಾವು ತ್ರಿಸಂಧ್ಯಾ ಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಇಲ್ಲಿಗೆ ವಾಸಕ್ಕಾಗಿ ಬಂದೆವು. ಇದರಿಂದ ಅಂತಹ ಪವಿತ್ರ ಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನೂ ತಮ್ಮಂಥವರ ಸಹವಾಸವನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟಂತೆ ಮಾತ್ರ ಆಯಿತೇ ಹೊರತು, ವಿಘ್ನಗಳು ಬೇರೆ ನಮ್ಮನ್ನು ಬಿಡಲಿಲ್ಲವು. ನನಗೂ ನನ್ನ ಕುಮಾರನಿಗೂ ಇದರ ಕಾಟ ತಪ್ಪಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ವಿಘ್ನಗಳು ಬಹು ಬಗೆಯಿಂದ ಬರುತ್ತಲೇ ಇವೆ. ||೩||

ವಿಘ್ನಗಳು ಬಾರದಂತೆ ಮಾಡಲು ಯಾವುದಾದರೂ ಅನುಷ್ಠಾನವಿದ್ದರಾಗಲಿ, ಅಥವಾ ವಿಘ್ನಗಳೇ ಇಲ್ಲದಿರುವಂತಹ ಸ್ಥಾನವಿದ್ದರಾಗಲಿ, ಅದನ್ನು ಮೊದಲು ದಯೆ ಇಟ್ಟು ತಿಳಿಸಿ.

ಮುನಿಗಳು :—

ವಿಘ್ನಗಳು ಬಾರದಿರುವಂತೆ ಮಾಡಲು ಒಂದು ವ್ರತವಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ " ಐಂದ್ರ ಯಾಗ" ಎಂದು ಹೆಸರು. ಇದನ್ನು ಶ್ರದ್ಧಾ-ಭಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಆಚರಿಸಿದ್ದೇ ಆದರೆ, ಸಕಲ ವಿಘ್ನಗಳೂ ಪರಿಹಾರವಾಗುವವು, ||೪||

ಬ್ರಹ್ಮಾ :—

ಮುನಿಗಳು ಉಪದೇಶಿಸಿದ ಐಂದ್ರಯಾಗವನ್ನು ಮಾಡಿಸಲು ಕೂಡಲೇ ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿ

ಸಂಭಾರ್ಥ ಕಾರಯಾಮಾಸ ಶಕ್ರಸಂತೋಷಕಾರಕಾರ್

||೫||

ಅಜ್ಞಾಂ ಗೃಹೀತ್ವಾ ಶಂಭೋಸ್ಸಾ ಪಾರ್ವತೀ ಹರ್ಷನಿರ್ಭರಾ |
ಕಾರಯಾಮಾಸ ವಿಧಿವದಿಂದ್ರಯಾಗಂ ಮಹರ್ಷಿಭಿಃ

||೬||

ಧ್ಯಾನಮಾನಾಹನಂ ಚಕ್ರುರಿದ್ರಸ್ಯೈತೇ ಮಹರ್ಷಯಃ |
ಪ್ರಪೂಜುರ್ಗಿರಿಜಾದೇಶಾತ್ಸಾಂಗಮಿಂದ್ರಂ ಗಣಾನಪಿ

||೭||

ಕುಂಡೇ ವನ್ದಿಂ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪ್ಯ ಮಂತ್ರೈರೇವ ದ್ವಿಜರ್ಷಭಾಃ |
ಜಪಾನಾಂ ತದ್ಗ್ರಾಂಶೇನ ಜುಹುವುಸ್ತಿಲ-ಪಾಯಸಮ್

||೮||

ಅದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ದೊಡ್ಡ ಚಪ್ಪರವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುವಂತೆ “ಅಪ್ಪಣೆ” ಕೊಟ್ಟಳು. ಮಂಡಪವು ಬಹಳ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿದ್ದಿತು. ದೇವೇಂದ್ರನಿಗೆ ತೃಪ್ತಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುವಂತಹ ಯಾಗೀಯ ಸಕಲ ಸಂಭಾರಗಳನ್ನೂ ಗಮನವಿಟ್ಟು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದಳು. ||೫||

ಅನಂತರ ಪತಿಯ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿದ ಯಾಗವನ್ನು ಉಪಕ್ರಮಿಸಲು ಅನುಮತಿಯನ್ನು ಬೇಡಿ ಪಡೆದಳು. ಯಾಗವನ್ನಾರಂಭಿಸುವಾಗ ಅವಳು ಬಹಳ ಸಂತುಷ್ಟಚಿತ್ತಳಾಗಿದ್ದಳು. ಋಷಿಗಳನ್ನು ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅವರ ಮೂಲಕ ಯಜ್ಞವನ್ನು ವಿಧಿಯಂತೆ ಆರಂಭಿಸಿದಳು. ||೬||

ವೇದವೇತ್ತರಾದ ಮುನಿಗಳು ಪಾರ್ವತೀದೇವಿಯ ಆಜ್ಞೆಗನುಸರಿಸಿ ದೇವೇಂದ್ರನನ್ನು ಧ್ಯಾನ, ಆವಾಹನ ಮೊದಲಾದ ಕ್ರಮಗಳಿಂದ ಪೂಜಿಸಿದರು. ಅನಂತರ ಅಧಿದೇವತೆ, ಪ್ರತ್ಯಧಿದೇವತೆಗಳನ್ನೂ ಯಥೋಚಿತ ಪೂಜಿಸಿದರು. ||೭||

ಹೋಮಕ್ಕಾಗಿ ನಿರ್ಮಿಸಿದ್ದ ಕುಂಡದಲ್ಲಿ ಮಂತ್ರಗಳಿಂದ ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ದ್ವಿಜವರರು ಪ್ರತಿಷ್ಠಿಸಿದರು. ಅಗ್ನಿಯು ಹುತವಾದ ಬಳಿಕ ಎಳ್ಳು ಪಾಯಸ ಇವನ್ನು ಜಪಸಂಖ್ಯೆಯ ಹತ್ತನೆಯ ಒಂದು ಭಾಗದಷ್ಟು ಅಹುತಿಯನ್ನಾಗಿ ಸಮರ್ಪಿಸಿದರು. ||೮||

ಪ್ರಣನಾದೈರ್ನಮೋಽಂತೈಶ್ಚ ಸ್ವಾಹಾಂತೈರ್ಮಂತ್ರಸಂಚಯೈಃ |

ಶಾಂತಿಸಾರ್ಥಾ ಪಠಂತಿ ಸ್ಮ ಚತುರ್ವೇದಭರ್ವಾ ದ್ವಿಜಾಃ

||೯||

ಏತಸ್ಮಿನ್ನಂತರೇ ಬಾಲಃ ಕ್ರೀಡಿತಾ ಬಾಲಕೈಃ ಸಹ |

ಯಜ್ಞನಾಟಮುಖೋ ಯಾತಿ ದೈತ್ಯಾ ತು 'ಕಲ-ವಿಂಕಲೌ'

||೧೦||

ತಾನತ್ಸಂನುಖತಾಂ ಯಾತೌ ಮಾಹಿಷಂ ರೂಪಮಾಸ್ಥಿತೌ |

ಮಹಾರನೌ ಮಹಾಶೃಂಗೌ ಭೀಷಯಂತೌ ಜಗತ್ತಯಮ್

||೧೧||

ಸತಾಭಿನ್ನಘನೌ ಪುಚ್ಛಾದ್ಧಾರಯಂತೌ ಗಿರೀನಥ |

ಪ್ರಣವ (ಓಂಕಾರ) ದಿಂದ ಆರಂಭವಾಗಿ 'ನಮಃ' ಎನ್ನುವವರೆಗೂ ಮಹೇಂದ್ರನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಹೊಗಳಿ ಅನಂತರ 'ಸ್ವಾಹಾ' ಎಂದು ಹೇಳಿ ಹೋಮಮಾಡಿದರು. ಶಾಂತಿಕಾರಕ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ನಾಲ್ಕು ವೇದಗಳಿಂದಲೂ ಉದ್ಧರಿಸಿ ಶ್ರದ್ಧಾಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಪಠಿಸಿದರು. ||೯||

ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಸಂಭ್ರಮ ಇಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಬಾಲಕರು ಆಟಗಳನ್ನು ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಯಾಗಶಾಲೆಯ ಕಡೆಗೆ ಬಂದರು. ಗಣಪತಿಯೂ ಅವರ ಸಂಗಡವಿದ್ದನೆಂದು ಹೇಳಬೇಕಾಗಿಲ್ಲವಷ್ಟೆ ?

ಈ ಬಗೆಯ ಅನುಷ್ಠಾನವು ದೈತ್ಯರಿಗೆ ಸಹನೆಯಾಗಲಿಲ್ಲ. ಏತಕ್ಕೆಂದರೆ ಮಂತ್ರವಿದ್ವೇಷಿಗಳಾದ ದೈತ್ಯರಿಗೆ ಮಂತ್ರೋಚ್ಚಾರಣೆಯ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದೊಡನೆ ಯೇ ವಿಷವಾಯುವನ್ನು ಸೇವಿಸಿದಂತಾಗಿ ಉಸಿರು ಕಟ್ಟತೊಡಗುವುದು. ಅದುದರಿಂದಲೇ ಮಂತ್ರವೇತ್ತರನ್ನು ಕಂಡರೆ ಇವು ಇಷ್ಟು ಪ್ರಕ್ಷೋಭಗೊಳ್ಳುವುವು ಮತ್ತು ಅವರನ್ನು ನಾಶಗೊಳಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಹವಣಿಸುವುವು. ಇರಲಿ, ಯಾಗಮಂಟಪದ ಕಡೆ ಕಲ, ವಿಕಲರೆಂಬ ದೈತ್ಯರಿಬ್ಬರು ಧಾವಿಸಿ ಬಂದರು. ||೧೦||

ದೈತ್ಯರು ವೈತ್ಯರಂತೆ ಇರದೆ ಕೊಬ್ಬಿದ ಕೋಣಗಳಂತೆ ಭದ್ರರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಬಂದಿದ್ದರು. ಆ ಕೋಣಗಳ ಕಂಠದ್ವನಿ ಬಹಳ ಕಠೋರವಾಗಿದ್ದಿತು. ಕೊಂಬುಗಳು ಬಾಗಿ ಬಹು ತೀಕ್ಷ್ಣವಾಗಿದ್ದು ದರಿಂದ ಇವನ್ನು ಕಂಡು ಮೂರು ಲೋಕದವರೂ ಹೆದರಿದರು. ||೧೧||

ತಮ್ಮ ತಲೆಗೂದಲಿನಿಂದ ಮೇಘಮಂಡಲವನ್ನೂ, ಬಾಲಗಳಿಂದ ಪರ್ವತಗಳನ್ನೂ

ನಾಸಾನಿರೋಧಪವನಾಚ್ಚೋಣಯಂತೌ ದ್ರುಮಾನಪಿ ||೧೨||

ಉಮಾಸುತಂ ಹಂತುಕಾಮೌ ಯಾತೌ ಶೀಘ್ರಂ ತದಂತಿಕಮ್ |
ಪ್ರಾಯುದ್ಧೇತಾಂ ತದಾ ತೌ ದ್ವೌ ಮತ್ತಾವಿವ ಮಹಾಗಜೌ ||೧೩||

ತಯೋಶ್ಚಬ್ದೇನ ಗಗನಂ ಗರ್ಜತಿ ಸ್ಮ ಯಥಾ ಘನೈಃ |
ಜಯಂ ಭಂಗಂ ಕ್ರಮೇಣೋಭೌ ಪ್ರಾಪತೂರುಧಿರೋಕ್ಷಿತೌ ||೧೪||

ವಿದ್ರುತಾ ಮುನಿಬಾಲಾಸ್ತೇ ತಾಭ್ಯಾಂ ಭೀತಾ ವೃಕಾದಿವ |
ದೂರಾದ್ವದರ್ಶ ಗಿರಿಜಾಸುತಸ್ತೌ ದೈತ್ಯಪುಂಗವೌ ||೧೫||

‘ಕಥಮೇತೌ ಮಹಾದುಷ್ಪೌ ಹನಿಷ್ಯಾಮಿ’ತಿ ಚಿಂತಯ್ |

ಕೆದರಿ ಉರುಳಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಮೂಗಿನಿಂದ ಬಿಡುವ ಉಸಿರು ಬಿರುಗಾಳಿಯಂತಿದ್ದು ಮಹಾ ಮಹಾ ವೃಕ್ಷಗಳನ್ನು ಬುಡ ಸಹಿತ ಕಿತ್ತೆಸೆಯುತ್ತಿದ್ದಿತು. ||೧೨||

ದೈತ್ಯರ ಮುಖ್ಯೋದ್ದೇಶ್ಯವೆಂದರೆ ಉಮಾಪುತ್ರನನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವುದು. ಅದನ್ನು ಪರ್ಯಾಯವಾಗಿ ಸಾಧಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಪರಸ್ಪರ ಹೋರಾಡಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ಕಾದಾಡುವ ಆ ಕೋಣಗಳನ್ನು ನೋಡಿದರೆ, ಮತ್ತೆ ದಿಗ್ಗಜಗಳಂತೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತಿದ್ದವು. ||೧೩||

ಕೋಣಗಳು ಅರಚಿದ ಧ್ವನಿಯು ಗಗನಕ್ಕೆ ಮುಟ್ಟಿ ಗುಡುಗಿನಂತೆ ಪ್ರತಿಧ್ವನಿಯು ನ್ನುಂಟುಮಾಡಿತ್ತು. ಒಂದೊಂದು ಸಲ ಒಂದೊಂದು ಕೋಣವು ಸೋಲುತ್ತಲೂ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಗೆದೆಯುತ್ತಲೂ ಇದ್ದುದರಿಂದ ಎರಡರ ದೇಹ ಕಣ್ಣು ಎಲ್ಲವೂ ರಕ್ತಮಯವಾಗಿದ್ದಿತು. ಹೀಗೆ ಕಾದಾಡುತ್ತ ಇವು ಮುಂದೆ ಮುಂದೆ ಬಂದವು. ||೧೪||

ಇವನ್ನು ನೋಡಿ ತೋಳನನ್ನು ಕಂಡ ಕುರಿಮರಿಗಳಂತೆ ಮುನಿ ಬಾಲಕರೆಲ್ಲರೂ ಹೆದರಿ ದಿಕ್ಕು ಕೆಟ್ಟು ಓಡಿಹೋದರು. ಬಾಲಕರು ಭಯಗ್ರಸ್ತರಾಗಿ ಓಡಿಹೋಗುತ್ತಿರುವುದನ್ನೂ ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣರಾದ ಮಹಿಷರೂಪಿ ರಾಕ್ಷಸರನ್ನೂ ದೂರದಲ್ಲಿ ನಿಂದಿದ್ದ ದೈವಮಾತುರನು ನೋಡಿದನು. ||೧೫||

“ಮಹಾದುಷ್ಪರಾದ ಈ ರಕ್ಷಸರನ್ನು ಯಾವ ರೀತಿ ಕೊಲ್ಲಲಿ” ಎಂದು ಕ್ಷಣ

ಸಶ್ಯತ್ಸು ತೇಷು ಬಾಲೇಷು ಚಿಕ್ಷೇಪ ಗಗನೇ ಚ ತೌ ||೧೬||

ಪುಚ್ಛೇ ಗೃಹೀತ್ವಾತಿಬಲೌ ಭ್ರಾಮಯಿತ್ವಾ ಪುನಃ ಪುನಃ |
ಮುಹೂರ್ತಾಪ್ತತಿತೌ ಪೃಥ್ವ್ಯಾಂ ತಾನ್ವಿದಾರ್ಯ ದ್ರುಮಾನಪಿ ||೧೭||

ಶತಧಾ ದೇಹಖಂಡಾನಿ ತಯೋರಾದಸ್ತೃಕಾದಯಃ |
ತತಸ್ತೇ ಮುನಿಬಾಲಾಸ್ತಂ ಯಯುರ್ಭಕ್ತ್ಯಾ ಪ್ರತುಷ್ಟುವುಃ ||೧೮||

ಬಾಲಕಾ ಊಚುಃ :—

ಯಸ್ಯ ತತ್ತ್ವಂ ನ ಜಾನಂತಿ ಬ್ರಹ್ಮಾದ್ಯಾ ಮುನಯೋಽಪಿ ಚ |
ಸರ್ವಾಂತರ್ಯಾಮಿಣಸ್ತೇ ತು ಕಥಂ ವಿದ್ಯಾಮಹೇ ವಯಮ್ ? ||೧೯||

ಕಾಲ ಚಿಂತಿಸಿದನು, ಮತ್ತು ಮುಂದೆ ನುಗ್ಗಿ ಬಂದು ಎರಡರ ಬಾಲಗಳನ್ನೂ ಹಿಡಿದು
ಗರಗರ ತಿರುಗಿಸಿ ಗಗನಕ್ಕೆ ಎಸೆದುಬಿಟ್ಟನು. ಈ ಅದ್ಭುತ ಹಾಗೂ ಭಯಾನಕ
ದೃಶ್ಯವನ್ನು ಬಾಲಕರೂ ಇತರರೂ ನೋಡುತ್ತಲೇ ಇದ್ದರು. ರಾಕ್ಷಸರಾದರೂ ಬಲಿಷ್ಠ
ರಾದವರೆಯಾದರೂ ದೇವನ ಮುಂದೆ ಅವರ ಆಟ ನಡೆಯಲಿಲ್ಲ. ಒಂದು
ಮುಹೂರ್ತದವರೆಗೂ ಅವು ಗಗನದಲ್ಲಿ ಎಂಜಲು ಹಂಕೆಗಳಂತೆ ತೂರಾಡಿ ಧೊಪ್ಪನೆ
ನೆಲಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದವು. ಬಿದ್ದ ಹೊಡೆತಕ್ಕೆ ಕೆಳಗಿದ್ದ ಗಿಡಮರಗಳೆಲ್ಲ ಉದುರಿದವು.
ಅಂತೆಯೇ ಕೋಣಗಳ ದೇಹಗಳೂ ಭಿನ್ನ.ಭಿನ್ನವಾಗಿ ಹೋದವು. ||೧೬-೧೭||

ನೂರಾರು ಚೂರುಗಳಾಗಿ ಚದುರಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದ ರಾಕ್ಷಸರ ದೇಹಗಳ ಚೂರುಗಳನ್ನು
ತೋಳ ಮೊದಲಾದ ಮಾಂಸಾಹಾರಿ ಶ್ವಾಪದಗಳು ಎಳೆದೇಡೊಯ್ದು ತಿಂದು ತೃಪ್ತ
ವಾದವು. ರೆವೆಗಳನ್ನು ಸಹ ಬಡಿಯದೆ ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ನೋಡುತ್ತ ನಿಂತಿದ್ದ ಮುನಿ
ಬಾಲಕರು ಮಯೂರೇಶನ ಬಳಿಗೆ ಮೆಲ್ಲನೆ ಬಂದು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ನಮಸ್ಕರಿಸಿದರು
ಮತ್ತು ಬಾಯಿ ತುಂಬ ಹೊಗಳಿದರು. ||೧೮||

ಬಾಲಕ :—

ಸೃಷ್ಟಿ ಮೊದಲಾದುವನ್ನು ಮಾಡಬಲ್ಲ ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಗಳೂ, ಸರ್ವಜ್ಞರು
ತಪಸ್ವಿದ್ಧರು ಎನಿಸಿದ ಮುನೀಶ್ವರರೂ ಮೊದಲಾದವರಿಗೇ ನಿನ್ನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು
ತಿಳಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದಿರುವಾಗ ಕೇವಲ ಪ್ರಾಕೃತ ಬಾಲಕರಾದ ನಾವು
ಸರ್ವಾಂತರ್ಯಾಮಿ! ನಿನ್ನ ಹಿರಿಮೆಯನ್ನು ಹೇಗೆ ತಿಳಿಯ ಬಲ್ಲೆವು ? ||೧೯||

ಬಾಲಾತ್ವಭೃತಿ ದೈತ್ಯಾಸ್ತೇ ನಾಶಿತಾಃ ಕೋಟಿಶಸ್ವಯಾ |

ಏತಾ ಮಹಿಷರೂಪೇಣ ಹಂತುಂ ತ್ವಾಂ ಸಮುಸಾಗತೌ ||೨೦||

ಮಾಷಕಾವಿನ ಸಂತ್ಯಕ್ತೌ ಪುಚ್ಛೇ ಧೃತ್ವಾ ಸ್ವ-ಲೀಲಯಾ |

ಯಯೋಶ್ವಾಸೇನ ಚಲಿತಾಃ ಪರ್ವತಾಶ್ಚ ದ್ರುಮಾ ಧರಾಃ ||೨೧||

ಕ ಉವಾಚ :—

ನುಯೂರೇಶಸ್ತತಃ ಪ್ರಾಯಾದ್ಯಜ್ಞವಾಟಿಂ ರಮ್ ರಮ್ |

ದದರ್ಶೇಂದ್ರಮುಖಂ ರುಷ್ಣೋ ಧ್ವಂಸಯಾಮಾಸ ತತ್ ಕ್ಷಣಾತ್ ||೨೨||

ನೀನು ಹುಡುಗನಾಗಿದ್ದಾಗಿನಿಂದಲೂ ನೋಡುತ್ತಿರುವೆವು. ಕೋಟಿಗಟ್ಟಲೆ ದುಷ್ಟ ದೈತ್ಯರನ್ನು ನೀನು ಕೊಲ್ಲುತ್ತಲೇ ಬಂದಿರುವೆ. ಈಗಂತೂ ಈ ದೈತ್ಯರು ನಿನ್ನನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಕೋಣಗಳ ರೂಪದಿಂದ ಬಂದು ಹವಣಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ||೨೦||

ನೀನೋ, ಅಂತಹ ಬಲಿಷ್ಠರನ್ನು ಸಹ ಗಣಿಸದೇ, ಇಲಿಗಳನ್ನು ಬಾಲಹಿಡಿದು ಹೊರಕ್ಕೆಸೆಯುವಂತೆ ಆ ಕೋಣಗಳನ್ನು ಲೀಲೆಯಿಂದಲೇ ಮೇಲಕ್ಕೆಸೆದುಬಿಟ್ಟಿ. ರಾಕ್ಷಸರೇನು ಸಾಮಾನ್ಯರಾದವರೇ? ಒಮ್ಮೆ ಉಸಿರನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೂ ನಾಕು. ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಪರ್ವತಗಳು ಮರಗಳು ಸಹ ಹಾರಿಹೋಗುತ್ತಲಿದ್ದವು. ||೨೧||

ಬ್ರಹ್ಮಾ :—

ಬಾಲಕರ ಮಾತುಗಳಾವುವನ್ನೂ ಕಿವಿಗೇ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳದೆ ಅವರೊಂದಿಗೆ ಮೊದಲಿನಂತೆಯೇ ಆಟವಾಡುತ್ತ ಯಾಗಮಂಟಪದ ಕಡೆಗೆ ನಡೆದನು. ಅಲ್ಲಿ ಋಷಿಗಳು ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ನಡೆಸುತ್ತಲಿದ್ದ ಐಂದ್ರಯಾಗವನ್ನು ನೋಡಿದನು. ‘ಸರ್ವಹೃದಯ ಗುಹಾಶಯನಾದ ನಾನೇ ಸ್ವತಃ ಇವರ ಸಮಾಪದಲ್ಲಿರುವಾಗಲೂ ಇವರಿಗೆ ಅಜ್ಞಾನ ಕಳೆದಿಲ್ಲವಲ್ಲ? ’ ಎಂದು ಚಿಂತಿಸಿ ಬಹಳ ಕೋಪಗೊಂಡನು. ಮತ್ತು ತನ್ನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ತೋರಿಸಿ ಇವರಿಗೆ ತತ್ತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿಸೋಣವೆಂದು ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿ ಮುಂದೆ ನುಗ್ಗಿ ಆ ಯಾಗವನ್ನು ಒಡನೆಯೇ ಧ್ವಂಸ ಮಾಡಿ ಬಿಟ್ಟನು. ||೨೨||

ದೂರೇ ಕ್ಷಸ್ತಾ ಶಕ್ರಮೂರ್ತಿಂ ಪ್ರೋಚೇ ಸರ್ವಾ ಮುನೀಶ್ವರಾಃ |

ವೃತೋ ಮುನಿಸುತೈಸ್ಸರ್ವೈಃ

ದೇವ ಉನಾಚಃ :-

ಕಿಂ ಕರ್ಮ ಕ್ರಿಯತೇಽಮಲಾಃ ! ||೨೩||

ಕಿಂ ತುಷ್ಣೇನ ಪ್ರದಾತವ್ಯಂ ವಾಸನೇನಾಖಿಲಾರ್ಥಿನಾ |

ಅಜಾಪ್ರಾರ್ಥನಯಾ ಕಿನ್ನು ? ಕಾಮಧೇನುಫಲಂ ಭವೇತ್ ? ||೨೪||

ಕ ಉನಾಚಃ :-

ಸ ಅದಚ್ಛೇಷಸಾಮಗ್ರೀಂ ಕೃತ್ವಾ ಶಾಂತಂ ಹುತಾಶನಮ್ |

ಮುನಯೋ ವಿಸ್ಮಿತಹೃದೋ ವೀಕ್ಷ್ಯ ಚಾಪಲ್ಯಮಸ್ಯ ತತ್ ||೨೫||

ಅಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ್ದ ಮಹೇಂದ್ರನ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಕಿತ್ತು ಬಹುದೂರ ಹೋಗಿ ಬೀಳುವಂತೆ ಎಸೆದು ಬಿಟ್ಟನು. ಅನಂತರ ಮುನಿಗಳ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿ ನೋಡಿ ಹೀಗೆಂದು ಅಧಿಕ್ಷೇಪಿಸತೊಡಗಿದನು. ಇವನ ಸಂಗಡಿಗರೆಲ್ಲ ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮಯೂರೇಶನನ್ನು ಸುತ್ತವರೆದು ನಿದಿದ್ದರು.

ಗಣೇಶ :-

ಅಮಲ ತೇಜಸ್ವಿಗಳೇ ! ಇದಾವ ದೊಡ್ಡ ಕರ್ಮವೆಂದು ತಿಳಿದು ಅಚರಿಸಲಾರಂಭಿಸಿರುವಿರಿ ? ||೨೬||

ನೀವು ಬೇಡಿದುದನ್ನೆಲ್ಲ ಕೊಡಲು ನಾನು ಸರ್ವದಾ ನಿಮ್ಮ ಬಳಿ ಸಿದ್ಧನಾಗಿರುವಾಗ ಇಂದ್ರನನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿಸಲೇಕೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿರುವಿರಿ ? ಅವನು ತುಷ್ಠನಾದರೆ ಏನನ್ನು ಕೊಡ ಬಲ್ಲನು ? ಆಡನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದರೆ ಕಾಮಧೇನುವೀಯಬಲ್ಲ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಅದು ಕೊಡಬಲ್ಲದೇ ? ||೨೭||

ಬ್ರ

ಹೀಗೆಂದು ಹೇಳಿ ಉಳಿದ ಯಾಗೀಯ ದ್ರವ್ಯ (ಸಾಮಗ್ರಿ) ವನ್ನು ತೆಗೆದು ಕೊಂಡು ಹೋಮ ಕುಂಡದಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮೆಲೇ ಹಾಕಿ ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಮಂತ್ರ ಪೂತ ಹುತಾಶನ (ಅಗ್ನಿ)ನನ್ನು ನಂದಿಸಿಬಿಟ್ಟನು. ಹುಡುಗನ ಈ ಚಾಪಲ್ಯವನ್ನು ಕಂಡು ಮುನಿಗಳೆಲ್ಲ ಚಕಿತರಾದರು. ||೨೮||

ಉಮಾನಿವಿಷ್ಟಹೃದಯಾ ನಾಶಕುಸ್ತಂ ಗುಣೇಶ್ವರಮ್ |
ಉಪಾಲಬ್ಧಂ ಶಿಕ್ಷಿತಂ ವಾ ವಕ್ತುಂ ಕ್ರೋಧೇನ ಕಿಂಚನ || ೨೬ ||

ಉಮಾಯೈ ಸರ್ವಮಾಖ್ಯಾಯ ಜಗ್ಮುಃ ಸ್ವಂ ಸ್ವಂ ನಿವೇಶನಮ್ |
ಶ್ರುತ್ವೇಂದ್ರೇ ಹ್ವುಬ್ಧಹೃದಯೇ ಯತ್ಸ್ಯಾತ್ತಚ್ಚ ಭವತ್ಪಿತಿ || ೨೭ ||

ಸ್ವಾಪಮಾನೇ ಪರಿಜ್ಞಾತೇ ಶಕ್ರಶ್ಚ ಕ್ರೋಧ ವೈ ಭೃಶಮ್ |
ಕ್ರೋಧಸಂರಕ್ತನಯನೋ ದಹನ್ನಿವ ಜಗತ್ತಯಮ್ || ೨೮ ||

ಆಕಾರ್ಯ ದೇವನಿಚಯಾನುನಾಚ ವಾಕ್ಯಮುತ್ತಮಮ್ |

ಉಮಾದೇವಿಯಲ್ಲಿ ತಮಗಿದ್ದ ಗೌರವಾದರಭಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದ ಗೌತಮಾದಿ ಋಷಿಗಳು ಆಕೆಯ ಪ್ರೇಮಪುತ್ರ, ಗಣಪತಿಯನ್ನು ಅವನ ಆ ದುರ್ವರ್ತನೆಗಾಗಿ ಆಕ್ಷೇಪಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಲೀ, ಶಿಕ್ಷಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಲೀ, ಅಥವಾ ಕ್ರೋಧದಿಂದ ಗದುರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಾಗಲೀ ಸಮರ್ಥರಾಗಲಿಲ್ಲ. || ೨೬ ||

ಆದರೆ ಮಾಡುವುದಾದರೂ ಏನು? ನೆಟ್ಟಗೆ ದೇವಿಯ ಬಳಿಗೆ ಬಂದರು. ನಡೆದ ಸಂಗತಿಯನ್ನೆಲ್ಲ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಮರೆಮಾಚದೇ ವಿವರಿಸಿ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ನಿವಾಸಗಳಿಗೆ ಹೊರಟು ಹೋದರು. ‘ಈ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ದೇವೇಂದ್ರನು ಕೇಳಿದ್ದಾದರೆ ಏನೇನು ಅನಾಹುತಗಳಾದಾವೋ ತಿಳಿಯದಲ್ಲ? ಯಾರೇನನ್ನು ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಬರುವಂತಿದೆ? ದೇವರಿಚ್ಛೆ ಹೇಗಿದೆಯೋ, ಅದರಂತೆ ನಡೆಯಲಿ’ ಎಂದು ಪರಸ್ಪರ ಮಾತನಾಡಿ ಕೊಳ್ಳುತ್ತಲೇ ಇದ್ದರು.

ಗಣಪತಿಯು ತನಗೆ ಅಪಮಾನ ಮಾಡಿದ ಸಂಗತಿ ಅಖಂಡಲನಿಗೆ ತಿಳಿದು ಹೋಯಿತು. ‘ತಾನು ದೇವರಾಜನಲ್ಲವೇ?’ ಎಂಬ ದುರಭಿಮಾನ ಅವನನ್ನು ಕೆರಳಿಸಿತು. ಎಂತಹ ಸಾತ್ತ್ವಿಕನಾದರೂ ತನ್ನ ಗೌರವಕ್ಕೆ ಧಕ್ಕೆ ಬರುವ ಪ್ರಸಂಗ ಒದಗಿದರೆ ಅವನು ಚಲಿತನಾಗುವನು. ಪ್ರಕೃತ ದೇವೇಂದ್ರನು ಬಹಳ ಕ್ರೂರನಾದನು. ಅವನ ಸಹಸ್ರ ಕಣ್ಣುಗಳೂ ಕೆಂಪಾಗಿಹೋದವು. ತ್ರಿಜಗವನ್ನೂ ದಹಿಸಿ ಬಿಡುವನೋ ಎಂಬಂತೆ ಶತಕೃತು ತೋರಿದನು. || ೨೮ ||

ತನ್ನ ಆಪ್ತರಾದವರು ಹಾಗೂ ಇತರ ದೇವತೆಗಳು ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಬರಮಾಡಿ ಕೊಂಡು ಹೀಗೆಂದು ಹೇಳಿದನು.

ಇಂದ್ರ ಉವಾಚ :—

ಮಮ ಯಾಗೋ ಮುನಿಗಣ್ಣೈರಾರಬ್ಧಃ ಪರಮಾದರಾತ್ ||೨೯||

ಸ ವಿಧ್ವಸ್ಯೋ ಗುಣೇಶೇನ ತಸ್ಯ ದ್ರಷ್ಟೃಽದ್ಯ ಪಾರುಷಮ್ |
ರುಷ್ಣೇ ನುಯಿ ಭವೇನ್ನಷ್ಟಂ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಂ ಸಚರಾಚರಮ್ ||೩೦||

ದೇವಾ ಉಚುಃ :—

ತವಾಜ್ಞಾ ಚೇನ್ಮಯೂರೇಶಂ ಬದ್ಧಾ ನೀಮಃ ಕ್ಷಣೇನ ಹ |

ಶಕ್ರ ಉವಾಚ :—

ಮಯೂರೇಶಪುರೇ ವಂದೇ ! ಸ್ಥಾನಂ ಮಾಸ್ತು ಕ್ವಚಿತ್ತವ ||೩೧||

ಇಂದ್ರ :—

ದೇವತೆಗಳೇ! ಭೂ-ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಮುನಿಗಳೆಲ್ಲ ಸೇರಿ ಆದರ-ವಿಶ್ವಾಸಗಳಿಂದ ನನಗೆ ತೃಪ್ತಿಯನ್ನು ಕೊಡಬಲ್ಲ ಐಂದ್ರಯಾಗವನ್ನು ಮಾಡಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ||೨೯||

ಆ ಪೋರ, ಗುಣೇಶನಿರುವನಲ್ಲ! ಅವನ ಪ್ರಸಂಗಾಧಿಕ್ಯದಿಂದ ಆ ಯಾಗವು ಧ್ವಂಸವಾಗಿ ಹೋಯಿತು. ಇರಲಿ, ಅವನ ವಾರುಷವಾದರೂ ಎಷ್ಟಿದೆಯೋ ಅದನ್ನು ನೋಡಿಯೇ ಬಿಡುತ್ತೇನೆ. ನಾನು ಕುಪಿತನಾದರೆ ಚರಾಚರಾತ್ಮಕವಾದ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯವೂ ನಷ್ಟವಾಗಿ ಹೋದೀತು. ಈ ವಿಷಯ ಆ ಬಾಲಕನಿಗೇನು ಗೊತ್ತು? ||೩೦||

ದೇವತೆಗಳು :—

ದೇವೇಂದ್ರ! ವಿಷಯ ಹೀಗೋ, ? ಸರಿ, ತಿಳಿಯಿತು. ನೀನು ಅಪ್ಪಣೆ ಯನ್ನೀಯುವುದಾದರೆ ಒಂದೇ ಕ್ಷಣದೊಳಗಾಗಿ ಆ ಮಯೂರೇಶನನ್ನು ಬಂಧಿಸಿ ನಿನ್ನೆದುರು ತಂದು ನಿಲ್ಲಿಸುವೆವು.

ಇಂದ್ರ :—

ಬಹಳ ಸಂತೋಷ. ವೈಶ್ವಾನರ! ಮಯೂರೇಶ್ವರನಿರುವ ಪುರಿಯಲ್ಲಿ ನೀನು ಇನ್ನು ಇರಬೇಕಾದ ಪ್ರಮೇಯವಿಲ್ಲ. ||೩೧||

ಸರ್ವೇಷಾಂ ಜಾತರೋಽಪಿ ತ್ವಂ ಲೀನೋ ಭವ ಮಮಾಜ್ಞಯಾ |

ಕ ಉನಾಚಃ—

ಇತಿ ಶ್ರುತ್ವಾ ವಚಸ್ತಸ್ಯ ಶಕ್ರಸ್ಯ ರುಷಿತಾತ್ಮನಃ ||೩೨||

ವನ್ನಿರಂತರ್ಹಿತಸ್ತತ್ರ ಪುರೇಽಪಿ ಜತರೇಽಪಿ ಚ |

ನಾಪಶ್ಯನ್ಮನಯೋ ವನ್ನಿಂ ಮಮಂಥುಹೋನುಹೇತನೇ ||೩೩||

ನಾಯಾತೀತಿ ಪರಿಜ್ಞಾಯ ತೇಽಪಕ್ವಂ ಜಕ್ಷುರಾದರಾತ್ |

ನ ಚ ತತ್ಪಚ್ಯತೇ ತೇನ ವ್ಯಥಾ ಭವತಿ ದುರ್ಧರಾ ||೩೪||

ತತಸ್ತೇ ಮುನಯೋ ಜಗ್ಮುರ್ಮಯೂರೇಶಂ ಕೃಪಾಕರಮ್ |

ನಮಸ್ಕೃತ್ಯಾಬ್ರುವ್ ಸರ್ವೇ

ಎಲ್ಲರ ಜಠರವನ್ನೂ ತೃಜಿಸಿ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆಯೇ ಲೀನನಾಗಿ ಹೋಗು. ಇದು ನನ್ನ ಆಜ್ಞೆ.

ಬ್ರಹ್ಮಾ:—

ಕೃದ್ಧನಾದ ದೇವೇಂದ್ರನ ಆಜ್ಞೆಯಾದೊಡನೆಯೇ ||೩೨||

ಅಗ್ನಿದೇವನು ಅಂತರ್ಹಿತನಾದನು. ಯಾರ ಮನೆಯಲ್ಲಾಗಲಿ, ಅಥವಾ ಯಾವ ಪ್ರಾಣಿಯ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಾಗಲಿ ಅಗ್ನಿಯ ಸುಳಿವೇ ಇಲ್ಲದಂತಾಯಿತು. ‘ಅಗ್ನಿಯು ಅನುಗತವಾಯಿ (ನಂದಿ) ತು’ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿದ ಮುನಿಗಳು ಹೋಮದ ವೇಳೆಗೆ ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಒದಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಅರಣಿ (The piece of wood taken from the plant Premna Spinosa used for kindling fire by attrition) ಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಮಥಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ||೩೩||

ಎಷ್ಟು ಶ್ರಮಿಸಿ ಮಥಿಸಿದರೂ ಅಗ್ನಿಯುದಿಸುವ ಚಿನ್ನೆಯೇ ತೋರಲಿಲ್ಲ. ಹೋಮದ ಕಾಲ ಮೀರುತ್ತ ಬಂದುದರಿಂದ ಹಸಿವನ್ನು ತಡೆಯಲಾರದೇ ಅಪಕ್ವವಾಗಿದ್ದರೂ ಹಾಗೆ ಹಾಗೆಯೇ ತಿಂದುಬಿಟ್ಟರು. ಅಗ್ನಿ ಇದ್ದರಷ್ಟೇ, ಆಹಾರವು ಜೀರ್ಣವಾದೀತು? ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಅಜೀರ್ಣವಾಯಿತು. ಅದನ್ನು ಸಹಿಸುವುದು ಅವರಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಾಗದಂತಾಯಿತು. ||೩೪||

ಆಗ ಮುನಿಗಳು ಕೃಪಾಳುವಾದ ಮಯೂರೇಶನ ಸಮಾಪಕ್ಕೆ ಬಂದು ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಹೀಗೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡರು.

ಮುನಯ ಉಚುಃ :-

ಶಕ್ರಾಹೂತೋ ಗತೋಽನಲಃ ||೩೫||

ಜಾತರೋಽಪಿ ಗತೋ ವಸ್ತಿಃ ಇಂದ್ರಯಾಗೇ ಹತೇ ತ್ವಯಾ |

ಕ ಉವಾಚ :-

ಇತ್ಯಾಕರ್ಣ್ಯ ನಚಸ್ತೇಷಾಂ ಪ್ರತ್ಯೇಕಂ ಜಠರೇನಲಃ ||೩೬||

ಸೋಽಭವತ್ಪುಥಯಾವಿಷ್ಟಾಃ ಸರ್ವೇ ಜಾತಾಸ್ತು ತತ್ಕ್ಷಣಾತ್ |

ಮಹಾನಸೇಷು ಕುಂಡೇಷು ತಥೈವ ಜ್ವಲಿತೋಽಭವತ್ ||೩೭||

ತತೋ ವಾಯುಂ ನಿನಾಯಾಶು ಶಕ್ರಃ ಕ್ರುದ್ಧೋ ಮಹಾಬಲಃ |

ಪ್ರೇತಭೂತಾ ಪುರೀ ಸರ್ವಾ ಪಂಚಪ್ರಾಣಗತೇಽಭವತ್ ||೩೮||

ಮುನಿಗಳು :-

ದೇವರದೇವ, ಮಯೂರೇಶ ! ಇಂದ್ರನು ಕರೆಸಿಕೊಂಡುದರಿಂದ ಅಗ್ನಿಯು ಈ ದೇಶವನ್ನೇ ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಟು ಹೋಗಿದ್ದಾನೆ. ||೩೫||

ನೀನು ಇಂದ್ರಯಾಗವನ್ನು ಕೆಡಿಸಿದೆಯಷ್ಟೆ ? ಇದರಿಂದ ದೇವೇಂದ್ರನು ಕುಪಿತನಾಗಿ ಬಾಹ್ಯದಲ್ಲಂತೂ ಇರಲಿ, ಜಾತರಾಗ್ನಿಯನ್ನೂ ಸಹ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ.

ಬ್ರ

ಮುನಿಗಳಾದ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ದೇವನು ತನ್ನನ್ನು ಯೋಗಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಅಗ್ನಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾರ್ಪಡಿಸಿ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನ ಜಠರವನ್ನೂ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ, ಅವರು ಭಕ್ಷಿಸಿದ ಆಹಾರ-ಪಾನೀಯಗಳನ್ನು ಪಚಿಸತೊಡಗಿದನು. ||೩೬||

ಇದುವರೆಗೂ ಅರ್ಜೀರ್ಣರೋಗದಿಂದ ಹೊಟ್ಟೆಯುಬ್ಬರಿಸಿ ಒದೆದಾಡುತ್ತಿದ್ದವರೆಲ್ಲ ಈಗ ಹಸಿವಿನಿಂದ ಕಂಗಾಲಾಗತೊಡಗಿದರು. ಅಡಿಗೆಯಿರುವನೆ, ಹೋಮಶಾಲೆ ಇವೆಲ್ಲ ಅಗ್ನಿಯ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯದಿಂದ ಕೂಡಿದವು. ||೩೭||

ಇದರಿಂದ ಶಕ್ರನು ಮತ್ತಷ್ಟು ಖತಿಗೊಂಡು ವಾಯುವನ್ನು ಸೆಳೆದುಕೊಂಡನು. ಜಗತ್ಪ್ರಾಣನೇ ಇಲ್ಲದಂತಾಗಲು ಜಗವೆಲ್ಲ ತಲ್ಲಣಿಸಿತು. ಪ್ರಾಣಾಪಾನಾದಿ ಪಂಚ

ಪಂಚಪ್ರಾಣನುಯೋ ದೇವಸ್ತತಸ್ತಾ ಸಮಜೀವಯತ್ |
ತತ ಇಂದ್ರೋಬ್ರವೀತ್ಸೂರ್ಯಂ 'ತಾಪಯ್ಯನಾಂ ಪುರೀಂ ಬಹು' ||೩೯||

ತತಸ್ಸೂರ್ಯೋತಪತ್ಸರ್ವಂ ದ್ವಾದಶಾದಿತ್ಯರೂಪವಾ |
ನಾಸೀ-ಕೂಪ-ತಡಾಗೇಷು ನದ್ಯಾಂ ಜಲಮಶೋಷಯತ್ ||೪೦||

ಜಜ್ಞಾಲ ಪೃಥಿವೀ ಸರ್ವಾ ಪುರಗ್ರಾಮವನಾಕರಾ |
ತತಃ ಶೀಘ್ರಂ ಮಯೂರೇಶೋ ಮೇಘೋ ಭೂತ್ವಾ ವನರ್ಷ ಹ ||೪೧||

ಶಮಯಾಮಾಸ ತಂ ವನ್ದಿಂ ನೃತಾಂಶ್ಚ ಸಮಜೀವಯತ್ |
ತತೋ ಹರ್ಷಯುತಾ ಲೋಕಾಃ 'ಸಾಧು ಸಾಧ್ವಿ' ತ್ಯಪೂಜಯ್ ||೪೨||

ವಾಯುಗಳೇ ಇಲ್ಲವಾದ ಕೂಡಲೆ ಮಯೂರೇಶ್ವರಪುರಿಯು ಲೋಕವ್ಯವಹಾರ ಶೂನ್ಯವಾಗಿ ಹೇಣಗಳ ಖನಿಯಾಯಿತು. ||೩೮||

ಇದನ್ನರತ ಮಯೂರೇಶ್ವರನು ತಾನು ವಾಯುವಾಗಿ ರೂಪಗೊಂಡು ಪ್ರತಿ ಯೊಂದು ಪ್ರಾಣಿಯ ಶರೀರಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ಪ್ರಾಣಮಯ ಕೋಶವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಜೀತನಗೊಳಿಸಿದನು. ಆಗ ಇಂದ್ರನು ಸೂರ್ಯದೇವನನ್ನು ಸಮಾಪಕ್ಕೆ ಬರಮಾಡಿ ಕೊಂಡು ಈ ಊರಿನವರನ್ನೆಲ್ಲ ದಹಿಸಿ ಬಿಡುವಂತೆ ಅಪ್ಪಣೆ ಮಾಡಿದನು. ||೩೯||

ದೇವೇಂದ್ರನ ಅಣತಿಯಂತೆ ಸೂರ್ಯದೇವನು ಮಿತ್ರ, ರವಿ ಮೊದಲಾದ ದ್ವಾದಶ ರೂಪಗಳಿಂದಲೂ ಒಮ್ಮೆಲೆ ಉದಿಸಿ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ದಹಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದನು. ತನ್ನ ಮಿತಿ ಮಾರಿದ ಕಾವಿನಿಂದ ಆ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿದ್ದ ಭಾವಿ, ಕೊಳ, ಕೆರೆ, ನದಿ ಮೊದಲಾದ ಸ್ಥಳ ಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ಜಲವನ್ನೆಲ್ಲ ಶೋಷಿಸಿಬಿಟ್ಟನು, ||೪೦||

ಪುರ, ಗ್ರಾಮ ವನ ಮುಂತಾದ ವಿಭಾಗಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಇಡೀ ಭೂಮಿಯೇ ಧಗ-ಧಗ ಜ್ವಲಿಸಲಾರಂಭಿಸಿತು. ಈ ಅನಾಹುತವನ್ನು ಕಂಡು ಮಯೂರೇಶನು ಬಹಳ ಕರುಣೆಗೊಂಡನು. ಮತ್ತು ಸ್ವಲ್ಪವೂ ವಿಲಂಬಮಾಡದೇ ತಾನು ಮಹಾ ಮೇಘದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಳೆದು ಕುಂಭ-ದ್ರೋಣಾಕಾರವಾಗಿ ವೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಸುರಿಸಿ ದನು. ||೪೧||

ಸೂರ್ಯನ ಕಿರಣ ತಾಪದಿಂದ ಉದ್ಭವಿಸಿದ ಅಗ್ನಿಯು ಮಳೆಯಿಂದ ಶಮನ

ಪ್ರತಿಕೂಲಕೃತಂ ಯದ್ಯತ್ತತ್ತತ್ಸರ್ವಂ ನಿರಾಕೃತಮ್ |
 ಜ್ಞಾತ್ವಾ ಶಕ್ತ್ರೋ ಯಯೌ ದೇವಂ ಮಯೂರೇಶಂ ನನಾಮ ಚ ||೪೩||
 ಬದ್ಧಾಂಜಲಿಪುಟೋಭೂತ್ವಾ ಸ್ತೋತುಂ ಸರ್ವೇಶ್ವರಂ ವಿಭುಮ್ |

ಶಕ್ರ ಉವಾಚ :-

ನ ವೇದಾ ನರ್ಷಯೋ ಜಗ್ಗುಬ್ರಹ್ಮಾದ್ಯಾಸ್ತೇ ಗತಿಂ ವಿಭೋ ! ||೪೪||
 ಸರ್ವಾಂತರ್ಯಾಮಿಣಸ್ಸರ್ವರೂಪಸ್ಯ ಬ್ರಹ್ಮರೂಪಿಣಃ |
 ಬ್ರಹ್ಮಾದೀನಾಂ ವಿಶ್ವಸೃಜಾಂ ಕಾರಣಾನಾಂ ಚ ಕಾರಣಮ್ ||೪೫||

ವಾಯಿತು. ಮುಮ್ಮಾರ್ಗುಗಳೂ ಮೃತರೂ ಎಲ್ಲರೂ ಅಮೃತವರ್ಷದಂತಹ ಈ ವೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಪುನರುಜ್ಜೀವನಗೊಂಡರು. ಆಗ ಲೋಕವೆಲ್ಲ ಹರ್ಷವನ್ನು ಪಡೆದು 'ಸಾಧು, ಸಾಧು' ಎಂದು ಹೊಗಳುತ್ತ ಮಯೂರೇಶ್ವರನನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದರು. ||೩೨||

ಮಹೇಂದ್ರನು ಜಗಜೀವನಕ್ಕೆ ಯಾವಾವ ರೀತಿಯಿಂದ ಧಕ್ಕೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದ್ದನೋ ಮಯೂರೇಶ್ವರನು ಅವೆಲ್ಲಕ್ಕೂ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ತೋರಿ ಜಗತ್ತನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿದ್ದನು. ಆಗ ಮಾತ್ರ ದೇವನ ಮಹಿಮೆ ಇಂದ್ರನಿಗೆ ಅರಿವಾಯಿತು. ಒಡನೆಯೇ ಗಣಪತಿಯ ಬಳಿಗೆ ಧಾವಿಸಿ ಬಂದು ಪ್ರಣಮಿಸಿದನು. ||೪೩||

ಕೈಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಎದ್ದು ನಿಂತು ಸರ್ವೇಶ್ವರನಾದ ವಿಭುವನ್ನು ಹೀಗೆಂದು ಸ್ತುತಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದನು.

ಇಂದ್ರ

ವಿಭೋ ! ನಿನ್ನ ಶಕ್ತಿ-ಸಾಹಸಗಳನ್ನು ವೇದಗಳಾಗಲಿ, ವೇದಜ್ಞರಾದ ಮಹರ್ಷಿಗಳಾಗಲಿ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ದೇವವೃಂದದವರಾಗಲಿ ಅರಿಯರು. ||೪೪||

ನೀನು ಎಲ್ಲ ಜೀವರಾತಿಗೂ ಅಂತರ್ನಿಯಾಮಕನಾಗಿರುವೆ. ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ಸ್ತಂಬಪರ್ಯಂತವಾಗಿ ತೋರಿ ಬರುವ ಈ ವಿಶ್ವವೆಲ್ಲ ನಿನ್ನ ಸ್ವರೂಪವಾಗಿದೆ. ಜಗನ್ನಿರ್ಮಾಪಕರೆನಿಸಿದ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ದೇವತೆಗಳಿಗೂ, ಅವರಿಗೂ ಕಾರಣಗಳಾದ ಅಪಂಚೀಕೃತ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಭೂತಗಳಿಗೂ ನೀನು ಕಾರಣನಾದವನು. ||೪೫||

ಅಪರಾಧಾಃ ಕ್ಷಮಸ್ವಾದ್ಯ ತ್ವಾನುಹಂ ಶರಣಂಗತಃ |

ಕ ಉವಾಚ :—

ಮಸ್ತಕಂ ಪಾದಯೋರ್ನೃಸ್ಯ ಪ್ರಾರ್ಥಯಾಮಾಸ ಸಾದರಮ್ ||೪೬||
ನಿರ್ನಿಕಲ್ಪಂ ಮನಸ್ತಸ್ಯ ಜ್ಞಾತ್ವಾ ಪ್ರಾಹ ಗುಣೇಶ್ವರಃ |

ಗುಣೇಶ ಉವಾಚ :—

ಉತ್ತಿಷ್ಠೋತ್ತಿಷ್ಠ ಭದ್ರಂ ತೇ ಪದೇ ತಿಷ್ಠ ಸುಖಂ ಸ್ವಕೇ ||೪೭||

ಕ ಉವಾಚ :—

ತತಃ ಸಂಪೂಜ್ಯ ತಂ ದೇವಂ ನಮಸ್ಕೃತ್ಯ ಶಚೀಪತಿಃ |
ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೇಕೃತ್ಯ ಯಯೌ ಹೃಷ್ಟಸ್ತನ್ನಮರಾವತೀಮ್ ||೪೮||

ನಾನು ಅಜ್ಞ. ತನ್ಮೂಲಕ ಅಪರಾಧವೆಸೆಗಿದ್ದೇನೆ. ಈಗ ಅರಿವುಂಟಾಯಿತು.
ಶರಣು ಬಂದಿದ್ದೇನೆ. ನನ್ನನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕು.

ಬ್ರಹ್ಮಾ :—

ಹೀಗೆಂದು ದೈನ್ಯದಿಂದ ಪದೇ ಪದೇ ಹೇಳುತ್ತ ತನ್ನ ತಲೆಯನ್ನು ದೇವನ
ಚರಣ ಕಮಲಗಳ ಮೇಲಿರಿಸಿ ಆದರದಿಂದ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದನು. ||೪೬||

ಇಂದ್ರನ ಮನಸ್ಸು ಪೌಷ್ಟಾತ್ತಾಪಪೂತವಾಗಿ ತನ್ನ ಚರಣಗಳಲ್ಲಿ ಸರ್ವಾತ್ಮನಾ
ಲೀನವಾದುದನ್ನು ಅರಿಯಲು ಸರ್ವಜ್ಞ; ದೇವನಿಗೆ ತಡ ಹಿಡಿಯಲೇ ಇಲ್ಲ. ಆಗ ದೇವ
ರಾಜನನ್ನು ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸುತ್ತ ಹೀಗೆಂದು ನುಡಿದನು.

ಗಣೇಶ :—

ಭದ್ರ ! ಏಳು, ಏಳು. ನಿನಗೆ ಶ್ರೇಯಸ್ಸುಂಟಾಗಲಿ, ನಿನ್ನ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ನೀನು
ನೆಮ್ಮದಿಯಿಂದ ರಾಜ್ಯ-ಭೋಗಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸು. ||೪೭||

ಬ್ರಹ್ಮಾ :—

ಅನಂತರ ಶಚೀರಮಣನು ದೇವನನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಅರ್ಚಿಸಿದನು ಪೂಜಾ
ನಂತರ ಬಂದು ನಮಸ್ಕರಿಸಿದನು. ತನ್ನ ಲೋಕಕ್ಕೆ ತೆರಳಲು ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ಬೇಡಿ

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಗಣೇಶಪುರಾಣೇ ಉತ್ತರಖಂಡೇ 'ಗಣಪತಿ ಮಹಿಮಾ
ಪ್ರದರ್ಶನಂ' ನಾಮ ಸಹಸ್ರಾಧಿಕ ಶತತಮೋಧ್ಯಾಯಃ
ಸಮಾಪಃ :

ದನು. ದೇವನು ಅನುಜ್ಞೆಯನ್ನೀಯಲು ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಹಿಂದಿರುಗಿದನು. ಆಗ ಅವನು
ಬಹಳ ಹರ್ಷದಿಂದಿದ್ದನು. ||೪೮||

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಶ್ರೀ ಗಣೇಶಪುರಾಣ ಉತ್ತರಖಂಡದಲ್ಲಿ 'ಗಣಪತಿ ಮಹಿಮಾ
ಪ್ರದರ್ಶನ' ಎಂಬಲ್ಲಿಗೆ ನೂರವಳನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯಾನುವಾದವು
ಮುಗಿದುದು.

|| ಶ್ರೀ ಗಣೇಶಾಯ ನಮಃ ||

ಅಥ ಅಷ್ಟೋತ್ತರ ಶತತನೋಽಧ್ಯಾಯಃ

ಕ ಉವಾಚ :-

ತತಃ ಪಂಚದಶೇ ವರ್ಷೇ ಮಯೂರೇಶೋರ್ಭಕ್ತೈಃ ಸಹ |
ಗತಃ ಸ್ನಾತುಂ ನದೀಂ ಪುಣ್ಯಾಂ ನಾಮ್ನಾ 'ಬ್ರಹ್ಮಕಮಂಡಲು'ಮ್ ||೧||

ಸ್ನಾತ್ವಾ ನಿತ್ಯಂ ಸಮಾಪ್ಯಾಶು ಮಾನಸೈಃ ಷೋಡಶೈಃ ಪೃಥಕ್ |
ಉಪಚಾರೈಃ ಪುಪ್ರೂಜುಸ್ತೇ ಹೃದಿಸ್ಥಂ ಗಣನಾಯಕಮ್ ||೨||

ಕೇಚಿತ್ಪದ್ಮಾಸನಗತಂ ಕೇಚಿದ್ವಹ್ನಿಗತಂ ಚ ತಮ್ |
ದಿವ್ಯಗಂಧೈರ್ದಿವ್ಯವಸ್ತ್ರೈರ್ದಿವ್ಯೈಃ ಪುಷ್ಪೈರಪೂಜಯತ್ ||೩||

|| ಶ್ರೀ ಮಂಗಲಮೂರ್ತಯೇ ನಮಃ ||

೧೦೮ ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

ಬ್ರಹ್ಮಾ :-

ಗಣಪತಿಗೆ ಹದಿನೈದನೆಯ ವರ್ಷ ಆರಂಭವಾಯಿತು. ಮಯೂರೇಶ್ವರನು ಒಂದು ದಿವಸ ತನ್ನ ಜೊತೆಗಾರರೊಂದಿಗೆ ಸ್ನಾನಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಬರಲು, "ಬ್ರಹ್ಮಕಮಂಡಲು" ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಪುಣ್ಯತಮ ನದಿಗೆ ತೆರಳಿದನು. ||೧||

ಬಾಲಕರೆಲ್ಲ ಬೇಗ ಬೇಗ ಸ್ನಾನಾಭ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಉಪಚಾರ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ಮನಸಾ ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿ ತಮ್ಮ ಹೃತ್ಕುಹರಾಶಯನಾದ ಮಹಾಗಣನಾಯಕನನ್ನು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಬಾಲಕನೂ ಪೂಜಿಸಿದನು. ||೨||

ಕೆಲವು ಬಾಲಕರು ದೇವನನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸುವಾಗ ಪದ್ಮಾಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಂತೆಯೂ ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ಮಯೂರವಾಹನನನ್ನಾಗಿಯೂ ಭಾವಿಸಿ ಆ ರೂಪವನ್ನೇ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಅರ್ಚಿಸಿದರು. ಅವರು ಪೂಜೆಗಾಗಿ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡ ಗಂಧ, ವಸ್ತ್ರ ಮತ್ತು ಪುಷ್ಪಗಳು ದಿವ್ಯವಾಗಿದ್ದವು. ||೩||

ಗಾಗೋಽ ಮುನಿರ್ಮಂದಿರೇ ತಂ ಧ್ಯಾತ್ವಾ ರತ್ನಾನ್ವಿತೇಚ್ಛಯತ್ |

ಏತಸ್ಮಿನ್ನಂತರೇಕಸ್ಮಾತ್ತಿದಧೇ ದ್ವಾರಮಸ್ಯ ತತ್ ||೪||

ಯಾವದುದ್ಘಾಟಿಯತೈವ ತಾವತ್ತದ್ವ್ಯಥತಾನುಗಾತ್ |

ತತ್ರ ಆಕ್ರಂದನಂ ಚಕ್ರೇ ಸ ಚ ತೇ ಬಾಲಕಾ ಅಪಿ ||೫||

ಬಾಲಕಾ ಊಚುಃ :—

ತ್ವನೇನ ಜನನೀ ತಾತಃ ಕಥಮುಚ್ಯಂತರೇ ಸ್ಥಿತಃ |

ದತ್ವಾ ಕನಾಟಂ ದೇವೇಶ ! ನೋಽಪರಾರ್ಥಾ ಹ್ವಮಸ್ಯ ಚ ||೬||

ಕ ಉವಾಚ :—

ಏತಸ್ಮಿನ್ನಂತರೇ ದೈತ್ಯೋ ಮಹಾಬಲ-ಪರಾಕ್ರಮಃ |

ಯಸ್ಯ ಶಬ್ದೇನ ಮಹತಾ ಕಂಪತೇ ಭುವನತ್ರಯಮ್ ||೭||

ಮುನಿವರ್ಯನಾದ ಗರ್ಗಮುನಿಯು ದೇವಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ಧ್ಯಾನಾಸಕ್ತನಾಗಿ ಕುಳಿತಿದ್ದನು. ಮಹಾತ್ಮನಾದ ಮುನಿಯು ಸ್ವಯಂ ಸಿದ್ಧಪುರುಷನಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡ ವಸ್ತುಗಳೆಲ್ಲವೂ ರೂಪಗೊಳ್ಳುತ್ತ ಪೂಜೋಪಯೋಗಿಯಾದವು. ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಚಮತ್ಕಾರ ನಡೆಯಿತು. ಗರ್ಗನು ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಮಂದಿರದ ಬಾಗಿಲು ಇದ್ದ ಕ್ಷಿಪ್ತದಂತೆಯೇ ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡಿತು ||೪||

ಇದರಿಂದ ಚಕಿತನಾದ ಮುನಿಯು ಬಾಗಿಲನ್ನು ತೆರೆಯಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದಂತೆಲ್ಲ ಅದು ಮತ್ತಷ್ಟು ಭದ್ರವಾಗತೊಡಗಿತು. ಆಗ ಒಳಗಿದ್ದ ಋಷಿ ಮತ್ತು ಬಾಲಕರೆಲ್ಲ ಭಯ ನಿಹ್ವಲರಾಗಿ ಆಕ್ರಂದಿಸಿದರು, ಮತ್ತು ದೇವನನ್ನು ಹೀಗೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದರು. ||೫||

ಬಾಲಕರು :—

ದೇವ, ಗಣಾಧಿಪ! ನೀನೇ ನಮಗೆಲ್ಲ ತಾಯಿ-ತಂದೆಯಾಗಿರುವೆ. ಹೀಗಿರುವಾಗ ನಮ್ಮನ್ನು ಇಲ್ಲಿಯೇ ಬಂಧಿಸಿ ನೀನು ಮಾತ್ರ ಹೊರಕ್ಕೆ ಉಳಿದೆಯಲ್ಲ? ಇದಾವ ನ್ಯಾಯ? ದೇವೇಶ! ದಯೆ ಇಟ್ಟು ಬಾಗಿಲನ್ನು ತೆರೆ. ನಮ್ಮಿಂದ ಏನಾದರೂ ಅಪರಾಧ ಘಟಿಸಿದ್ದರೆ ನಮ್ಮನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸು. ||೬||

ಬ್ರಹ್ಮಾ :—

ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಮಹಾ ಬಲ-ಪರಾಕ್ರಮವುಳ್ಳ ಒಬ್ಬ ದೈತ್ಯನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದನು. ಭಯಂಕರವಾದ ಅವನ ಧ್ವನಿಯನ್ನು ಕೇಳಿದರೆ ತ್ರಿ-ಭುವನವೂ ನಡುಗುತ್ತಲಿದ್ದಿತು. ||೭||

ಸಟಾಭಿನ್ನಘನೋ ದುಷ್ಟೋ ವ್ಯಾಘ್ರರೂಪೀ ಸಮಭ್ಯಗಾತ್ |

ವ್ಯಾದಾಯ ವದನಂ ಘೋರಂ ಗ್ರಸನ್ನಿವ ಜಗತ್ರಯಮ್ ||೮||

ದೃಷ್ಟ್ವಾ ತಂ ದುದ್ರುವುರ್ಬಾಲಾ ಕ್ರಂದಂತಸ್ತೇ ದಿಶೋ ದಶ |

ಸ ತು ದ್ವಾರಂ ವಿನಿರ್ಭಿದ್ಯ ಮಯೂರೇಶಂ ತಮಾಯಯೌ ||೯||

ಶಾರ್ದೂಲಸದೃಶಂ ರೂಪಂ ಕೃತ್ವಾಯಾತ್ಸೋಽಪಿ ತಂ ಕ್ಷಣಾತ್ |

ಪಸಾಲ ಸಹಸಾ ವ್ಯಾಘ್ರಃ ಪೃಷ್ಠೇ ಲಗ್ನೋ ಯಯೌ ಚ ಸಃ ||೧೦||

ಭ್ರಮ್ ಸ ತು ವನಂ ಯಾತೋ ನಿಕುಂಜೇ ಲೀಯ ತಸ್ಥಿರ್ವಾ |

ದೇವೋ ವೃಕ್ಷಂ ಸಮಾರುಹ್ಯ ಕುಂಜಮಧ್ಯೇ ಪಪಾತ ಹ ||೧೧||

ಅವನು ತನ್ನ ಮುಂಜುಟ್ಟಿನಿಂದ ಮೇಘಮಂಡಲವನ್ನು ಚಾಲನಮಾಡುವಷ್ಟು ದೀರ್ಘಕೃತಿಯುಳ್ಳವನು. ಆ ದುಷ್ಟನು ಮಂದಿರದ ಬಳಿ ಬರುವಾಗ ಹೆಬ್ಬಹುಲಿಯ ರೂಪದಿಂದ ಬಂದನು. ತೆರೆದ ಅವನ ಘೋರವಾದ ಬಾಯಿಯನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಒಮ್ಮೆಲೇ ಮೂರು ಲೋಕಗಳನ್ನೂ ನುಂಗಿಬಿಡುವನೋ ಎಂಬಂತೆ ತೋರುತ್ತಲಿದ್ದಿತು. ||೮||

ಈ ಹೆಬ್ಬಹುಲಿಯನ್ನು ಕಂಡಕೂಡಲೇ ಹುಡುಗಲ್ಲ ಹೆದರಿ ಘಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಅರಚುತ್ತ ಹತ್ತು ದಿಕ್ಕುಗಳಿಗೂ ಓಡಿಹೋದರು. ಅಗ ವ್ಯಾಘ್ರರೂಪೀ ರಕ್ತಸನು ಬಾಗಿಲನ್ನು ಒಡೆದುಕೊಂಡು ಮಯೂರೇಶನ ಮೇಲೆ ನುಗ್ಗಿ ಬಂದನು. ||೯||

ಸಕಲ ಸಿದ್ಧಿಗಳಿಗೂ ಒಡೆಯನಾದ ದೇವನಿಗೆ ರಾಕ್ಷಸನ ಕೃತ್ರಿಮ ರೂಪಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿರೂಪವನ್ನು ಮಾಡುವುದು ಕಷ್ಟವೆನಿಸಿತೇ? ಒಡನೆಯೇ ತಾನು ಶಾರ್ದೂಲ (ಹುಲಿಜಾತಿಯ, ಹುಲಿಗಿಂತಲೂ ಬಹಳ ಪರಾಕ್ರಮಿಯಾದ ಹಿಂಸ್ರಪ್ರಾಣಿ. ಇದನ್ನು 'ಸಿಂಹ' ಎಂದೂ ಅಥವಾ ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಪ್ರಬಲವಾದ 'ಶರಭ' ಎಂದೂ ಲಿಂಗ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ. 'The fabulous animal 'Sharabha') ದಂತೆ ರೂಪವನ್ನು ತಳೆದು ನಿಂತನು. ಇದನ್ನು ನೋಡಿ ಎದೆ ಒಡೆದ ವ್ಯಾಘ್ರವು ಅಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಲಾರದೇ ಓಡಿತ್ತು. ಶಾರ್ದೂಲರೂಪೀ ದೇವನೂ ಅದನ್ನು ಬೆನ್ನಟ್ಟಿ ಓಡಿದನು. ||೧೦||

ಹುಲಿಯು ಸುತ್ತಿ ಸುತ್ತಿ ಸಾಕಾಗಿ ಕೊನೆಗೊಂಡು ದಟ್ಟವಾದ ಅರಣ್ಯವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಒಂದು ಪೊದೆಯಲ್ಲಿ ಅವಿತುಕೊಂಡು ಕುಳಿತಿತು. ಬೆನ್ನಟ್ಟಿ

ಉಭಾಭ್ಯಾಂ ವದನಂ ತಸ್ಯ ಕರಾಭ್ಯಾಂ ಜಗೃಹೇ ದೃಢಮ್ |

ಅನ್ಯಾಭ್ಯಾಂ ಬಹಿರಾ ನೀಯ ತತಃ ಪರಶುನಾಚ್ಛಿನತ್

||೧೨||

ನಾಸಿಕಾಂ ಶ್ರವಣೇ ಸಾದೌ ಪುಚ್ಛಮಗ್ರಭವಾವುಭೌ |

‘ನ ಮುಖಂ ದರ್ಶಯೇ’ತ್ಯುಕ್ತ್ವಾ ವಿಸರ್ಜ ಗುಣೇಶ್ವರಃ

||೧೩||

ನಿಜಂ ರೂಪಂ ಸಮಾಸ್ಥಾಯ ತಥೈವ ವಿಕೃತೋಽಭವತ್ |

‘ವಿನಮೇವ ಕರಿಷ್ಯಾಮಿ ತ್ವದ್ವೇಹಮಿ’ತ್ಯುವಾಚ ತಮ್

||೧೪||

ಯಯೌ ನಿಜಾಲಯಂ ದೈತ್ಯೋ ದೇವಃ ಸ್ವಂ ಧಾಮ ಚಾಯಯೌ |

ತತೋ ಮುನಿಸುತಾ ಭ್ರೇಮುಃ ಕ್ರಂದಂತಃ ‘ಕ್ಷಮಯೂರರಾಟ್?’ ||೧೫||

ಬಂದ ಶಾರ್ದೂಲಕ್ಕೆ ಇದರ ಸುಳಿವು ಗೊತ್ತಾದುದರಿಂದ ಪೊದೆಯ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿದ್ದ ಒಂದು ವೃಕ್ಷವನ್ನೇರಿ ಗುರಿನೋಡಿ ಆ ಪೊದೆಯ ನಡುಭಾಗಕ್ಕೆ ಧುಮಿಕಿತು. ||೧೧||

ತನ್ನ ಮುಂದಿನ ಎರಡು ಕೈಗಳಿಂದಲೂ ಹುಲಿಯ ಮೂತಿಯನ್ನು ಬಲವಾಗಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡನು. ಮತ್ತೆರಡು ಕೈಗಳಿಂದ ಹುಲಿಯನ್ನು ದರ ದರ ಎಳೆದು ಪೊದೆಯಿಂದ ಈಚೆಗೆ ತಂದು ತನ್ನ ಪರಶುವನ್ನು ಅದರ ಮೇಲೆ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದನು. ||೧೨||

ಹುಲಿಯಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದ ರಾಕ್ಷಸನ ಮೂಗು ಕಿವಿಗಳು, ಮುಂದಿನ ಎರಡು ಕಾಲುಗಳು, ಬಾಲ ಇವನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿ ಜಿಲ್ಲಿ ‘ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ಮತ್ತಾರಿಗೂ ಮುಖವನ್ನು ತೋರಿಸಬೇಡ’ ಎಂದು ಗದ್ದರಿಸಿ ಗುಣೇಶ್ವರನು ಅದನ್ನು ಅರೆಜೀವಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಬಿಟ್ಟು ಬಿಟ್ಟನು. ||೧೩||

ಆಗ ದೈತ್ಯನು ತನ್ನ ರೂಪವನ್ನು ತಳೆದು ನಿಂತನು. ಹುಲಿಯಾಗಿದ್ದಾಗ ಉಂಟಾಗಿದ್ದ ವಿಕಾರಗಳು ಈ ದೇಹದಲ್ಲೂ ಕಂಡು ಬಂದವು. ಸಹಿಸಲಾರದ ಕೋಪ ಬಂದಿತು. ಆದರೆ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಸಿಟ್ಟು ರಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಸೆಡೆವು ಬಾಧಿಸಿತಾದ್ದರಿಂದ ‘ಇರಲಿ, ಎಂದಾದರೊಮ್ಮೆ ನಿನ್ನ ದೇಹಕ್ಕೂ ಇದೇ ವಿಕಾರವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವೆನು’ ಎಂದು ಗೊಣಗುತ್ತ. ||೧೪||

ತನ್ನ ನಿವಾಸಕ್ಕೆ ಹೊರಟು ಹೋದನು. ದೈತ್ಯನು ತೊಲಗಿದ ಬಳಿಕ ದೇವನು ಸ್ವಧಾಮಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿ ಬಂದನು. ಇದಾವುದನ್ನೂ ಅರಿಯದ ಬಾಲಕರು ‘ಮಯೂರ ರಾಜನು ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದನು?’ ಎಂದು ಅವನನು ಹುಡುಕುತ್ತ ಕಾಡು-ಮೇಳ

ಅತಿಶ್ರಾಂತಾ ದ್ರುಮತಲೇ ಸುಚ್ಛಾಯೇ ಪ್ರಾಸ್ಥಪಂಸ್ತದಾ |
 'ಅನೇನ ಯಾಸ್ಯತಿ ಪಥಾ ದ್ರಕ್ಷ್ಯಮಸ್ತತ್ಪದಾಂಬುಜಮ್' ||೧೬||

ಸಾದಾ ದಕ್ಷಿಣತಸ್ತೇಷಾಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಚುಕ್ರೋಥ ಭಾನುಜಃ |
 ಅತ್ಯಾರಕ್ತದೃಶೀ ರೋಷಾದ್ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಗ್ರಾಸಸಾಹಸಃ ||೧೭||

ಬದ್ಧ್ವಾ ತಾಃ ಸ್ವಸ್ಥಲಂ ಯಾತೋ ಮಯೂರೇಶಸ್ತತೋಗಮತ್ |
 ನಾಪಶ್ಯತ್ತತ್ತಥೇ ಬಾಲಾಃ ವಿಸ್ಮಯಂ ಪರಮಂ ಯಯೌ ||೧೮||

ಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಅಲೆದಲೆದು ಬಂದರು. ದೇವನು ಸಿಕ್ಕಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ಅವರಿಗೆ ಮತ್ತಷ್ಟೂ ಆಯಾಸ-ವೃಥೆಗಳು ಉಂಟಾದವು. ||೧೫||

ಶ್ರಮವನ್ನು ತಡೆದುಕೊಳ್ಳಲಾರದೇ ಒಂದು ಮರದ ಬುಡಕ್ಕೆ ಬಂದು ನೋಡಿದರು. ನೆರಳು ನಿಬಿಡವಾಗಿ ಹರಡಿದ್ದಿತು. ಯಾವ ಯೋಚನೆಯನ್ನೂ ಮಾಡದೆ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಸುಖವಾಗಿ ಮಲಗಿ ಬಿಟ್ಟರು. 'ಹೇಗೂ ವಿನಾಯಕನು ಈ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿಯೇ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ತೆರಳುವನು. ಆಗ ಅವನ ಪಾದ ಕಮಲಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು' ಎಂದು ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿದರು. ||-೬||

ಮೊದಲೇ ಹುಡುಗರು, ಮೇಲಾಗಿ ಆಯಾಸಗೊಂಡಿದ್ದಾರೆ, ಎಂದಮೇಲೆ ಮಲಗಿ ನಿದ್ರಿಸುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನೀತಿ-ನಿಯಮಗಳನ್ನು ನುಸರಿಸಿಯಾರೇ ? ದಕ್ಷಿಣ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ಕಾಲುಗಳನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಉತ್ತರ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ತಲೆಗಳನ್ನಿಕ್ಕಿ ಸುಖವಾಗಿ ನಿದ್ರಿಸಿದರು. ರವಿಜ; ಪ್ರೇತರಾಜನು ಇದನ್ನು ಕಂಡು ಬಾಲಕರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಕೋಪಗೊಂಡು ಅವರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ತನ್ನ ಕ್ರೂರ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿದನು. ಈ ನೋಟವು ಒಮ್ಮೆಲೆ ಭುವನತ್ರಯವನ್ನೂ ದಹಿಸುವಂತಹದು. ||೧೭||

ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಹಿಂದೆ ಮುಂದೆ ನೋಡದೆ ಅವರನ್ನು ಪಾಶದಿಂದ ಕಟ್ಟಿ ತನ್ನ ನಗರಕ್ಕೆ (ವೈವಸ್ವತ ಪುರಿಗೆ) ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋದನು. ಯಮನು ತೆರಳಿದ ಸ್ವಲ್ಪ

ಚಿಂತಾಂ ಪರಮಿಕಾಂ ಪ್ರಾಪ್ತೋ ವಿನಾ ತೈಃ ಸ ಮಯೂರರಾಟ್ |
ನ ಸುಖಂ ಕ್ವಾಪಿ ಸಂಪ್ರಾಯಾತ್ತತೋ ಮುನಿಗಣಾ ಯಯುಃ ||೧೯||

ಮುನಯ ಊಚುಃ :—

ಕ್ಷಾಸ್ತಾಕಂ ಬಾಲಕಾ ದೇವ ! ಪ್ರಾತರ್ನೀತಾಸ್ತ್ವಯಾಖಿಲಾಃ |
ವಿನಾ ತೈರ್ನೋ ಗಮಿಷ್ಯಂತಿ ಪ್ರಾಣಾಸ್ತ್ವಯ್ಯಾಗತೇಽಧುನಾ ||೨೦||

ಕ ಉನಾಚ :—

ನ ಕಿಂಚಿದೂಚೇ ತಾ ದೇವೋ ಮುಂಚನ್ನ ಶ್ರು ಮುಹುರ್ಮುಹುಃ |
ವಿಚಾರ್ಯ ಭಾಸ್ಕರೀಂ ಯಾತಃ ಪುರೀಂ ದೂತ್ಯೇರ್ನಿವೇದಿತಃ ||೨೧||

ವೇಳೆಗೆಲ್ಲ ಮಯೂರೇಶನು ಆ ಮಾರ್ಗವಾಗಿ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬಂದು ಬಾಲಕರನ್ನು ಹುಡುಕಿದನು. ಅವರು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ಕಾಣದಿರಲು ಬಹಳ ಆಶ್ಚರ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದನು. ||೧೮||

“ ಬಾಲಕರ ಗತಿ ಏನಾಗಿರಬಹುದು? ” ಎಂಬ ಬಗೆ ಹರಿಯಲಾರದ ಚಿಂತೆಯು ದೇವನನ್ನು ಆವರಿಸಿತು. ಮಯೂರೇಶ್ವರನಿಗೆ ಬಾಲಕರಿಲ್ಲದೆ ಕಾಲಕಳೆಯುವುದು ಕಷ್ಟವಾಯಿತು. ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಕುಳಿತರೂ ನೆಮ್ಮದಿ ಎನಿಸಲಿಲ್ಲ. ದೇವನು ಹೀಗೆ ಪರಿತಪಿಸುತ್ತಿರುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಮುನಿಗಳು ಬಂದರು ಮತ್ತು ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳ ವಿಷಯವಾಗಿ ದೇವನನ್ನು ಕುರಿತು ಹೀಗೆಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದರು. ||೧೯||

ಮುನಿಗಳು :—

ದೇವ ! ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಎದ್ದ ಕೂಡಲೇ ಸ್ನಾನಕ್ಕೆಂದು ನಮ್ಮ ಹುಡುಗರನ್ನು ಕರೆದು ಕೊಂಡುಹೋದೆಯಲ್ಲವೇ? ಇದುವರೆಗೂ ಅವರ ಸುಳಿವಿಲ್ಲ. ಅವರಾರೂ ಇಲ್ಲದೆ ನೀನೊಬ್ಬನೇ ಹಿಂದಿರುಗುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ನಮಗೆ ಬಹಳ ಗಾಬರಿಯಾಗಿದೆ. ಅವರನ್ನು ನಾವು ಕಾಣದಿದ್ದರೆ ನಮ್ಮ ವ್ರಾಣಗಳೇ ನಿಲ್ಲಲಾರವು. ||೨೦||

ಬ್ರಹ್ಮಾ :—

ಮುನಿಗಳ ಮಾತಿಗೆ ಉತ್ತರವಾಗಿ ದೇವನು ಯಾವ ಮಾತನ್ನೂ ಆಡಲಿಲ್ಲ. ಬಾಲಕರನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಂಡಂತೆಲ್ಲ ಬಹಳ ದುಃಖವೆನಿಸಿ ದೇವನು ಪದೇ ಪದೇ ಕಣ್ಣೀ

ದೂತಾ ಉಚುಃ :—

ಕೋಽಸಿ ಯಾತೋ ಯೋದ್ಧಾಕಾಮೋ ಲೋಕತ್ರಯವಿನಾಶಕೃತ್ |
ಉಗ್ರಾರಾವೋ ಮಹಾಬಾಹುರ್ವಾರ್ಯಮಾಣೋ ಬಲಾದ್ಯನು ! ||೨೨||

ಯನು ಉವಾಚ :—

ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಂ ಜೂರ್ಣಿತಾಂ ಯಾತಿ ದಂಡಾಘಾತೇನ ಯಸ್ಯ ನೇ |
ತಸ್ಯ ನೇ ಪುರತೋ ಯುದ್ಧಂ ಕಥಂ ಬಾಲ ! ವಿಧಾಸ್ಯಸಿ ? ||೨೩||

ರನ್ನು ಸುರಿಸಿದನು. ಏನಾಗಿರಬಹುದೆಂದು ಮನದಲ್ಲೇ ವಿಚಾರಮಾಡಿ ನೋಡಿದನು. ಸಂಗತಿ ಹೊಳೆದುಹೋಯಿತು. ಒಡನೆಯೇ ಸಂಯಮನೀಪುರಕ್ಕೆ ಹಾರಿಹೋದನು. ಮತ್ತು ಅಲ್ಲಿ ಕಂಡ ದ್ವಾರಪಾಲಕರನ್ನು ಕರೆದು ತಾನು ಬಂದಿರುವ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಕೃತಾಂತನಿಗೆ ತಿಳಿಸುವಂತೆ ಹೇಳಿದನು. ||೨೧||

ದೂತರು :—

ದೇವ, ಯಮರಾಜ ! ಯಾರೋ, ನಿಮ್ಮೊಡನೆ ಯುದ್ಧ ಮಾಡಲು ಬಯಸಿ ಸನ್ನದ್ಧನಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದಾನೆ. ಅವನನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಮೂರು ಲೋಕಗಳನ್ನೂ ವಿನಾಶ ಗೊಳಿಸಲು ಸಮರ್ಥನಾದವನಂತೆ ತೋರುವನು. ಅವನ ಧ್ವನಿ ಬಹಳ ಗಡುಸು. ಅವನು ನೀಳವಾದ ಬಾಹುದಂಡ ಉಳ್ಳವನು ಎಷ್ಟು ಬಲಾತ್ಕಾರದಿಂದ ಅವನನ್ನು ತಡೆದರೂ ಅವನು ಅಟೋಪಿಸಲೊಲ್ಲನು. ||೨೨||

ಯಮ :—

ಯಾಮ್ಯವಾದ ನನ್ನ ಕಾಲದಂಡವನ್ನೊಮ್ಮೆ ನೆಲಕ್ಕೆ ಕುಟ್ಟಿದನೆಂದರೆ ಇಡೀ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವೇ ಪುಡಿ ಪುಡಿಯಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತದೆ ಇಂತಹ ದಂಡವನ್ನು ಹಿಡಿದವನು ನಾನು, ನನ್ನೆದುರು ನಿಂತು ಆ ಬಾಲಕ ಯುದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡೋಣವೆಂದರೇನು ? ಬಾಯಿಮಾತೇ ಇದು ? ಅಲ್ಲವೇನೋ ಹುಡುಗ ! ||೨೩||

ದೇವ ಉವಾಚ :—

ತ್ವಮಾತ್ಮಾನಂ ವರ್ಣಯಸೇ ರಂಕವದ್ಭಾಸಿ ಮೇ ಯಮು ! |

ಮನು ವಕ್ರಭೃನಾ ಸರ್ವಂ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಂ ಚ ವಿನಶ್ಯತಿ ||೨೪||

ಕ ಉವಾಚ :—

ಏವಮುಕ್ತ್ವಾ ಮಯೂರೇಶೋ ಯಮುಸ್ಕಂಧಂ ರುರೋಹ ಸಃ |

ಸಾತಯಾನಾಸ ಮಹಿಷಾತ್ಮಸಾತೋಪರಿ ತತ್ ಕ್ಷಣಾತ್ ||೨೫||

ಪರಾಕ್ರಮಂ ತಸ್ಯ ಬುದ್ಧ್ಯಾ ಬದ್ಧಾಂಜಲಿಪುಟೋ ಯಮುಃ |

ತುಷ್ಠಾವ ಪರಯಾ ಭಕ್ತ್ಯಾ ಮಯೂರೇಶಂ ಸುರೇಶ್ವರಮ್ ||೨೬||

ದೇವ :—

ಯಮು ! ನೀನು ಆತ್ಮಶ್ಲಾಘಿ. ನೀನೆಲ್ಲೋ ಕಟ್ಟು ಬಣ್ಣದವನಿರಬೇಕು. ಹಾಗೆಂದೇ ನನಗೆ ಕೋರುತ್ತದೆ. ನನ್ನ ಶಕ್ತಿ ಎಷ್ಟಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಕೇಳು. ನಾನೊಮ್ಮೆ ಭೂಲತೆಯನ್ನು ಕೊಂಕಿಸಿದೆನೆಂದರೆ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವೆಲ್ಲ ನಶಿಸಿ ಹೋಗುವುದು. ||೨೪||

ಬ್ರಹ್ಮಾ :—

ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದವನೇ ಒಮ್ಮೆಲೆ ಮೇಲೆ ನೆಗೆದು ಯಮನ ಹೆಗಲ ಮೇಲೆ ಹತ್ತಿ ಕುಳಿತನು. ಮತ್ತು ಅವನನ್ನು ಅತ್ತಿತ್ತ ಜುಂಗಿಸುತ್ತ ಅಂತೂ ಅವನನ್ನು ಕೋಣದ ಮೇಲಿನಿಂದ ನೆಲಕ್ಕೆ ಕೆಡಹಿದನು. ಯಮನು ಕೆಳಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದ ಕೂಡಲೇ ತಾನೂ ಅವನ ಮೇಲೆ ಹಾರಿ ಕುಳಿತನು. ||೨೫||

ದೇವನ ಪರಾಕ್ರಮವನ್ನರಿತು ಯಮನು ಅವನಿಗೆ ಶರಣು ಬರಲು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ ಕೈಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸಿದನು. ಮತ್ತು ಸುರವರೇಣ್ಯ, ಮಯೂರೇಶನನ್ನು ಭಕ್ತೃತಿಶಯ ದಿಂದ ಹೀಗೆಂದು ಸ್ಮರಿಸಿದನು. ||೨೬||

ಯನು ಉನಾಚ :—

ನ ತೇ ರೂಪಂ ವಿದುರ್ದೇನಾ ಬ್ರಹ್ಮಾದ್ಯಾಸ್ಸನಕಾದಯಃ |

‘ನೇತಿ ನೇತೀ’ತಿ ವೇದಾಸ್ತ್ವಾಂ ನದಂತಿ ಪರಮೇಶ್ವರಮ್ ||೨೭||

ಸೃಷ್ಟಾರಂ ಸಾಲಕಂ ಸೃಷ್ಟೇಃ ಸಂಹರ್ತಾರಂ ನಿಜೇಚ್ಛಯಾ |

ದೈತ್ಯಾನಾಂ ಸರ್ವದುಷ್ಟಾನಾಂ ನಾಶಕಂ ಸರ್ವರೂಪಿಣಮ್. ||೨೮||

ಅಕಸ್ಮಾದಪರಾಧಂ ನಃ ಕೃತಂ ಕ್ಷಂತುಂ ತ್ವನುರ್ಹಸಿ |

ಕ ಉನಾಚ :—

ಏವಮುಕ್ತ್ವಾ ಪುಪೂಜಾಸೌ ವಸ್ತ್ರೈರತ್ನೈಃ ಫಲೈರಮುಮ್ ||೨೯||

ಯನು :—

ಭಗವಃ ! ನಿನ್ನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳಾಗಲಿ, ಅಥವಾ ಸನಕಾದಿ ಮಹರ್ಷಿಗಳಾಗಲಿ ಯಾರೂ ಅರಿಯರು. ಸಕಲ ವಿಧ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೂ ಮೂಲಾಧಾರವೆನಿಸಿದ ವೇದಗಳಾದರೂ ನಮ್ಮ ತಿಳಿವಿಗಾಗಿ ನಿನ್ನ (ಆತ್ಮ) ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತಿಳಿಸಬಹುದಾಗಿದ್ದಿತು. ಹೀಗೆ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ “ ನೇತಿ ನೇತಿ ” ಎಂಬುದಾಗಿ ಪರಮೇಶ್ವರನಾದ ನಿನ್ನನ್ನು ನಿಷೇಧಮುಖೇನ ಹೊಗಳುತ್ತಿವೆ. ||೨೭||

ನೀನು ಇಚ್ಛಾಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಸೃಷ್ಟಿ, ಸ್ಥಿತಿ ಮತ್ತು ಲಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುವೆ. ಸ್ವಯಂ ನಿರಾಕಾರಸ್ವರೂಪನಾದ ನೀನು ದುಷ್ಟರಾದ ದೈತ್ಯರನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಯಾವ ಬಗೆಯ ರೂಪವನ್ನು ಬೇಕಾದರೂ ಧರಿಸತಕ್ಕವನಾಗಿರುವೆ. ||೨೮||

ನನ್ನಿಂದ ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಘಟಿಸಿದ ಈ ಮಹದಪರಾಧವನ್ನು ದೇವ ! ದಯೆ ಇಟ್ಟು ಮನ್ನಿಸು.

ಬ್ರಹ್ಮಾ :—

ಹೇಗೆಂದು ಕ್ಷಮೆಯನ್ನು ಯಾಚಿಸಿ ವಿವಿಧ ವಸ್ತ್ರಾಲಂಕರಣಗಳು, ಮತ್ತು ಫಲ-ಪುಷ್ಪಗಳಿಂದ ದೇವನನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದನು. ||೨೯||

ಬಾಲಾನಾನೀಯ ತದ್ಧಸ್ತೇ ನಿವೇದ್ಯ ಪುರತಃ ಸ್ಥಿತಃ |

ಅಲಿಲಿಂಗುರ್ಮುದಾ ಸರ್ವೇ ಪರಸ್ಪರಮುಥಾಬ್ಯುರ್ವ

||೩೦||

ಬಾಲಾ ಊಚುಃ :—

ಶ್ರಾಂತಾಸ್ತ್ವದ್ಧರ್ಶನಾರ್ಥಾಯ ಬದ್ಧಾನ್ನೀತಾ ಯಮೇನ ಹ |

ತ್ವದ್ಧರ್ಶನಾದ್ಬಂಧಮುಕ್ತಾ ಯಾಸ್ಯಾಮೋ ನಿಜಮಂದಿರಮ್

||೩೧||

ಕ ಉವಾಚ :—

ತತಸ್ತೇ ಸ್ವಾಶ್ರಮಂ ಪ್ರಾಪ್ತಾ ಮಯೂರೇಶಪುರಸ್ಕೃತಾಃ |

ಮಯೂರೇಶಪುರಂ ಯಾತಾ ನಾನಾವಾದಿತ್ರಸಂಕುಲಮ್

||೩೨||

ಅನಂತರ ಒಳಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಈ ಮೊದಲು ತಾನು ಕೊಂಡು ಹೋಗಿದ್ದ ಮುನಿ ಬಾಲಕರನ್ನೆಲ್ಲ ಕರೆದುತಂದು ದೇವನಿಗೆ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಒಪ್ಪಿಸಿ ದೇವನೆದುರು ವಿನಯ ದಿಂದ ನಿಂತನು. ಆ ಕೂಡಲೇ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಬಾಲಕನೂ ಮುಂದೆ ಬಂದು ದೇವ ನನ್ನು ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡನು. ಈ ರೀತಿ ಪರಸ್ಪರವಾಗಿ ಆಲಿಂಗಿಸಿಕೊಂಡ ಬಳಿಕ ಬಾಲಕರು ಹೀಗೆ ನುಡಿದರು. ||೩೦||

ಬಾಲಕರು :—

ಮಯೂರೇಶ್ವರ! ನಿನ್ನನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೋ ಅಲೆದಾಡಿದೆವು, ಮತ್ತು ಬಹಳ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಪ್ರಯಾಸವನ್ನೂ ಅನುಭವಿಸಿದೆವು. ನಿನ್ನ ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ವ್ಯಗ್ರ ರಾದ ನಮ್ಮನ್ನು ಈ ಯಮನು ತನ್ನ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಕೊಂಡೊಯ್ದಿದ್ದನು. ನಮ್ಮ ಪುಣ್ಯ, ನಿನ್ನ ದರ್ಶನ ಲಭಿಸಿತು. ಬಂಧನದಿಂದ ಮುಕ್ತರಾಗಿದ್ದೇವೆ. ಎಲ್ಲರೂ ನಡೆಯಿರಿ, ನಮ್ಮ ನಮ್ಮ ಮಂದಿರಗಳಿಗೆ ಹಿಂದಿರುಗೋಣ. ||೩೧||

ಬ್ರಹ್ಮಾ :—

ಹೀಗೆಂದು ಹೇಳಿ ಮಯೂರೇಶ್ವರನನ್ನು ಮುಂದಿರಿಸಿಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಆಶ್ರಮಗಳಿಗೆ ತೆರಳಲು ಮಯೂರೇಶಪುರಿಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದರು. ಇವರು ಬರುವ ವೇಳೆಗೆ ಆ ಪುರದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಬಗೆಯ ಮಂಗಳವಾದ್ಯಗಳು ಸು-ಸ್ವರದಿಂದ ಧ್ವನಿ ಗೈಯುತ್ತಲಿದ್ದವು. ||೩೨||

ನಾನಾಧ್ವಜ-ಪತಾಕಾಡ್ಯಂ ಪುಷ್ಪಮಾಲಾವಿಭೂಷಿತಮ್
ಯಮೋಽಪಿ ಪೃಷ್ಠತೋ ಯಾತಿ ದ್ರಷ್ಟುಂ ತತ್ಕೃತುಕಂ ಮಹತ್ ||೩೩||

ಸಮ್ಮುಖಂ ತಸ್ಯ ತೇ ಸರ್ವೇ ಮುನಯೋಽಪಿ ಯಯುಸ್ತದಾ |
ಪುಪ್ಪಜುಸ್ತುಷ್ಪವುರ್ದೇವಂ ಲಿಲಿಂಗುರ್ಬಾಲಕಾನಪಿ ||೩೪||

ಉವಾಚ ದೇವಸ್ತಾ ಸರ್ವಾ ಮುನೀ ಪೂರ್ವಂ ಪ್ರಕುಪ್ಯತಃ |

ದೇವ ಉವಾಚ :—

“ ಅನೀತಾ ಬಾಲಕಾ ಲೋಕಾದ್ಯನುಸ್ಯ ಕ್ಷಣಮಾತ್ರತಃ ||೩೫||

ನಾಗರಿಕರು ನಗರವನ್ನು ಧ್ವಜ-ಪತಾಕಾದಿಗಳಿಂದ ಮನೋಹರವಾಗಿ ಕಾಣುವಂತೆ ಅಲಂಕರಿಸಿದ್ದರು. ಕೆಲವು ಕಡೆ ತೋರಣಗಳೊಂದಿಗೆ ಪುಷ್ಪಮಾಲಿಕೆಗಳನ್ನೂ ಸೇರಿಸಿ ಕಟ್ಟಿದ್ದರು. ಯಮನಿಗೆ ಇವರ ಉತ್ಸಾಹ, ವೈಭವ ಇವನ್ನು ನೋಡಿ ಇವರೊಡನೆ ಅನಂದಿಸಬೇಕೆಂದು ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಉಂಟಾದುದರಿಂದ ತಾನೂ ಬಾಲಕರನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿ ನಗರಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ||೩೩||

ಬಾಲಕರನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಗಣಪತಿಯು ನಗರಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಿರುವ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಕೇಳಿದಕೂಡಲೆ ಮುನಿಗಳೆಲ್ಲ ಉತ್ಸವಕ್ಕೆ ಎದುರು ಬಂದರು. ದೇವನನ್ನು ವಿವಿಧೋಪಚಾರಗಳಿಂದ ಅರ್ಚಿಸಿ ಮನಃಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಸ್ತುತಿಸಿದರು. ಅನಂತರ ಪ್ರತಿಯೋರ್ವನೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ಆಲಿಂಗಿಸಿಕೊಂಡನು. ||೩೪||

ಈ ಮೊದಲು ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕಾಣದಿರಲು ಯಾರು ಯಾರು ಎಷ್ಟೆಷ್ಟು ವಿಧದಿಂದ ದೇವನನ್ನು ಅಧೀಕ್ಷಿಸಿ ತಮಗುಂಟಾದ ಕೋಪವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ್ದರೋ, ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಪ್ರಕೃತ ಪೂಜೆಗೈದು ಸ್ತುತಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದ್ದನ್ನು ನೋಡಿದ ದೇವನು ಅವರನ್ನು ಕುರಿತು ಹೀಗೆಂದು ನುಡಿದನು.

ಮಯೂರೇಶ್ವರ :—

ಮುನಿಗಳೇ! ನಿಮ್ಮ ಬಾಲಕರೆನ್ನೆಲ್ಲ ಈ ಯಮನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ತನ್ನ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದನು. ಅಂಥವರನ್ನು ಪುನರುಜ್ಜೀವನಗೊಳಿಸಿ ಕ್ಷಣಮಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಕರೆದುತಂದದೇನೆ. ||೩೫||

ಮುನಯ ಊಚುಃ :—

ಸರ್ವತ್ರ ರಕ್ಷಸೇ ತ್ವಂ ಹಿ ಸರ್ವಶಕ್ತಿಃ ಸದಾ ಚ ನಃ |

ಕ ಉವಾಚ :—

ಇತ್ಯುಕ್ತ್ವಾ ತಮನುಜ್ಞಾಪ್ಯ ಸ್ವಾಶ್ರಮಾನ್ಮನಯೋ ಯಯುಃ ||೩೬||

ಯಮೋಽಪಿ ತಂ ನಮಸ್ಕೃತ್ಯ ಸ್ವಾಲಯಂ ಮುದಿತೋಗಮತ್ |

ದೇವೋಽಪಿ ಸ್ವಾಲಯಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ಹರ್ಷಯಾಮಾಸ ಮಾತರಮ್ ||೩೭||

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಗಣೇಶಪುರಾಣೇ ಉತ್ತರಖಂಡೇ “ರವಿಜಗರ್ವಪರಿಹಾರೋ ”

ನಾಮಾಷ್ಟೋತ್ತರ ಶತತಮೋಧ್ಯಾಯಃ ||

ಮುನಿಗಳು :—

ಭಗವಾ ! ನಮ್ಮನ್ನೆಲ್ಲ ಸರ್ವದಾ ರಕ್ಷಿಸತಕ್ಕವನು ನೀನು. ನಾವು ಈ ಲೋಕ ದಲ್ಲಿದ್ದರೇನು, ಪರಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋದರೇನು ? ನಿನ್ನ ರಕ್ಷಣೆಗೆ ಬಾಹ್ಯರಾಗತಕ್ಕ ವರಲ್ಲವಷ್ಟೆ ? ನೀನು ಸರ್ವಶಕ್ತನಾಗಿರುವೆ.

ಬ್ರಹ್ಮಾ :—

ಹೀಗೆಂದು ಸ್ತುತಿಸಿ ದೇವನ ಅನುಮತಿಯನ್ನು ಪಡೆದು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಆಶ್ರಮ ಗಳಿಗೆ ಹಿಂದಿರುಗಿದರು. ||೩೬||

ದೇವನ ಪ್ರಭಾವ-ವೈಭವಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಕಂಡ ಯಮನಿಗೆ ಬಹಳ ಹರ್ಷನಾಯಿತು. ಅವನೂ ಸಹ ದೇವನನ್ನು ವಂದಿಸಿ ಅವನ ಅನುಮತಿಯನ್ನು ಪಡೆದು ತನ್ನ ರಾಜಧಾನಿಗೆ ತಿರುಗಿದನು. ಅನಂತರ ಮಯೂರೇಶನು ತನ್ನ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ತಾಯಿಯನ್ನು ಸಂತೋಷಗೊಳಿಸಿದನು. ||೩೭||

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಶ್ರೀ ಗಣೇಶಪುರಾಣದ ಉತ್ತರಖಂಡದಲ್ಲಿ “ ಯಮಗರ್ವಭಂಗ ”

ಎಂಬಲ್ಲಿಗೆ ನೂರ ಎಂಟನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯಾನುವಾದವು

ಮುಕ್ತಾಯಗೊಂಡಿತು.

|| ಶ್ರೀ ಗಣೇಶಾಯ ನಮಃ ||

ಅಥ ನವಾಧಿಕ ಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ

ಕ ಉವಾಚ :-

ಕದಾಚಿತ್ಪಾರ್ವತೀ ಪ್ರಾಹ ಸುಖಾಸೀನಂ ನುಹೇಶ್ವರಮ್ |

ಪಾರ್ವತ್ಯುವಾಚ :-

ಗತಾನಿ ತು ಮಹಾದೇವ ! ವರ್ಷಾಣಿ ದಶ ಪಂಚ ಚ ||೧||

ನಿನಾಹಶ್ಚಿಂತ್ಯತಾಮಸ್ಯ ಮಯೂರೇಶಸ್ಯ ಸಾಂಪ್ರತಮ್ |
ಸುಶೀಲಾ ಸುಮುಖೀ ಬಾಲಾ ಮೃಗಾಕ್ಷೀ ಹಂಸಗಾಮಿನೀ ||೨||

|| ಶ್ರೀ ಮಹಾಗಣಪತಯೇ ನಮಃ ||

೧೦೯ ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

ಬ್ರಹ್ಮಾ :-

ಹೀಗೆಯೇ ಕಾಲ ಕಳೆಯುತ್ತಿರುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಒಂದು ದಿವಸ ಪಾರ್ವತೀದೇವಿಯು ಪರಶಿವನ ಬಳಿ ಬಂದಳು. ಆಗ ಸದಾಶಿವನು ಆಸನದಲ್ಲಿ ಸುಖವಾಗಿ ಕುಳಿತಿದ್ದನು. ದೇವಿಯು ಪತಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಹೀಗೆಂದು ನುಡಿದಳು.

ದೇವೀ :-

ಮಹಾದೇವ! ನಮ್ಮ ಮಗುವಿಗೆ ಹದಿನೈದು ವರ್ಷಗಳು ತುಂಬಿಹೋದವು.||೧||

ಇದು ವಿನಾಹೋಚಿತವಾದ ವಯಸ್ಸಲ್ಲವೇ? ಆದುದರಿಂದ ಪ್ರಕೃತ ಅವನಿಗೆ ವಿನಾಹನನ್ನು ಮಾಡುವ ಬಗ್ಗೆ ಆಲೋಚಿಸಬೇಕು. ಸುಶೀಲಳೂ, ಸುಮುಖಿಯೂ, ಯೌವನವತಿಯೂ, ಮೃಗದಂತೆ ವಿಶಾಲ ಚಪಲನಯನಳೂ, ಹಂಸಪಕ್ಷಿಯಂತೆ ಗಂಭೀರ ಗಮನವುಳ್ಳವಳೂ ||೨||

ಪಿಕನಾಕ್ಷನುನಾ ತನ್ನೀ ವಧೂಃ ಕ್ವಾಸಿ ವಿಚಾರ್ಯತಾಮ್ |

ಮನ್ಮಥಾತುಲದೇಹಸ್ಯ ಸರ್ವಾಂಗಸುಂದರಸ್ಯ ಹ

||೩||

ಕ ಉವಾಚ :-

ಇತಿ ತದ್ವಚನಂ ಶ್ರುತ್ವಾ “ ಸಾಧು, ಸಾಧ್ವಿ”ತ್ಯಭಾಷತ |

ಸೋಽಚಿಂತಯಚ್ಛುಭಾಂ ಕನ್ಯಾಂ ಮನಸಾ ನಾಪ ಕುತ್ರಚಿತ್

||೪||

ತತಸ್ಚಿಂತಾಂ ಪರಾಂ ಪ್ರಾಪ ತಾವನ್ನಾರದ ಆಗತಃ |

ಸಂಪೂಜ್ಯ ಚೋಪವೇಶೈಸ್ತನಮಾಸನೇ ಶಂಭುರಬ್ರವೀತ್

||೫||

ಪಿಕ (ಕೋಗಿಲೆ)ದಂತೆ ಮಧುರಕಂಠದಿಂದ ಮಾತನಾಡತಕ್ಕವಳೂ ಸುಮನಸ್ಸಳೂ ಮತ್ತು ಸುಂದರಿಯೂ ಆದ ವಧು ಎಲ್ಲಿ ದೊರೆತಾಳೋ ಅದನ್ನು ವಿಚಾರಮಾಡಿ. ನನ್ನ ಸುಕುಮಾರ ಸಾಮಾನ್ಯನಲ್ಲ. ಮನ್ಮಥನಿಗಿಂತಲೂ ಮನೋಹರವಾದ ದೇಹ ಉಳ್ಳವನು. ಸರ್ವಾಂಗಸುಂದರನಾದವನು. ಇಂಥವನಿಗೆ ತಕ್ಕ ಕನ್ಯೆಯನ್ನು ಹುಡುಕಿ. ||೩||

ಬ್ರಹ್ಮಾ :-

ದೇವಿಯು ಈ ರೀತಿ ಮಾತನಾಡಿದುದನ್ನು ಕೇಳಿ ಶಂಭು “ ಸಾಧು, ಸರಿ ಯಾಗಿಯೇ ನುಡಿದೆ ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ತನ್ನ ಒಪ್ಪಿಗೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದನು. ದೇವಿಯು ಸೂಚಿಸಿದಂತಹ ರೂಪಾದಿಗುಣ ಸಂಪನ್ನಳಾದ ಕನ್ಯೆ ಯಾರು ? ಎಲ್ಲಿ ದಾಡೆ ? ಎಂಬುದನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ಚಿಂತಿಸಿ ನೋಡಿದನು. ಅವನಿಗೆ ಯಾವ ಕನ್ಯೆಯೂ ಹೊಳೆಯಲಿಲ್ಲ. ||೪||

“ ಮುಂದೆ ಏನನ್ನು ಮಾಡುವುದು ? ” ಎಂದು ಚಿಂತಾಕ್ರಾಂತನಾಗಿರುವ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮಮಾನಸಪುತ್ರನಾದ ನಾರದನು ಅಕಸ್ಮಾತ್ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದನು. ಮನೆಗೆ ಬಂದ ಅತಿಥಿಯನ್ನು ಗೃಹಸ್ಥ ಧರ್ಮಕ್ಕನುಸರಿಸಿ ಯಥೋಚಿತ ವಾಗಿ ಆರ್ಘ್ಯ-ಪಾದ್ಯಾದಿಗಳನ್ನಿತ್ತು ಅರ್ಚಿಸಿದ ಬಳಿಕ ಶಂಕರನು ನಾರದನನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಗೆಂದು ನುಡಿದನು. ||೫||

ಶಂಭುರುನಾಚಿ :—

ಅಹ್ಲಾದಂ ಪರಮಂ ಪ್ರಾಪ್ತಸ್ತವಾಗಮನತೋ ಮುನೇ !

ಚಿರಾಗತೋಽಸಿ ಚ ಮುನೇ ! ದಿನಂ ಸ್ಥಾತುಂ ತ್ವಮರ್ಹಸಿ ||೬||

ಅತಿ ಸುಂದರಕಾಯಸ್ಯ ತನಯಸ್ಯ ಮನುನಘ !

ಗನೇಷಯ ವಧೂಂ ವಿಪ್ರ ! ಯತಸ್ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಗೋ ಭರ್ವಾ ||೭||

ಕ ಉನಾಚಿ :—

ತಥೈವ ಪಾರ್ವತೀ ಪ್ರಾಹ “ ವಧೂಂ ಶೀಘ್ರಂ ವಿಚಾರಯ ”

ನಾರದ ಉನಾಚಿ :—

ನ ಸ್ಥಾತುಂ ಶಕ್ಯತೇ ಸ್ವಾಮೀ ! ಕರ್ಮಣಾ ದ್ವಿಮುಹೂರ್ತಕಮ್ ||೮||

ಮಹೇಶ್ವರ :—

ನತ್ಸ, ನಾರದ! ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನೀನು ಬಂದುದು ನಮ್ಮೆಲ್ಲರಿಗೂ ಮಿತಿ ಮೀರಿದ ಆನಂದವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದೆ. ನೀನು ಬಹಳ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಇತ್ತ ಕಡೆ ಬಂದೇ ಇಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಒಂದು ದಿನವಾದರೂ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಇರು. ||೬||

ಅಪಾಪಹತ, ನಾರದ! ಮತ್ತೊಂದು ವಿಷಯವನ್ನು ಕುರಿತು ನಿನಗೊಡನೆ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸುವೆನು. ಅತಿ ಸುಂದರ ದೇಹಿಯಾದ ನನ್ನ ಕುಮಾರ ಗಣಪತಿಗೆ ವಿನಾಹವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕಾಗಿದೆ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣವರ್ಯ! ನೀನು ತ್ರಿ-ಲೋಕ ಸಂಚಾರಿ ಯಾದವನು. ಆದುದರಿಂದ ಯೋಗ್ಯಳಾದ ವಧುವನ್ನು ಹುಡುಕು. ||೭||

ಬ್ರಹ್ಮಾ :—

ಪಾರ್ವತೀದೇವಿಯು ಸಹ ದೇವನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಪುಷ್ಟೀಕರಿಸುತ್ತ “ ತ್ವರೆಯಿಂದ ವಧುವನ್ನು ವಿಚಾರಮಾಡಬೇಕು ” ಎಂದು ಹೇಳಿದಳು.

ನಾರದ :—

ಸ್ವಾಮೀ ! ಕೆಲಸದ ಗಡಿಬಿಡಿ ಬಹಳವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಎರಡು

ಏತದರ್ಥಮಹಂ ಸ್ತಾಪ್ತೋ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾ ಪ್ರೇಷಿತಃ ಶಿವ ! |

ತನ ಪುತ್ರಪ್ರಭಾವಶ್ಚ ಲಾವಣ್ಯಂ ವಯ ಏನ ಚ ||೯||

ಜ್ಞಾತಂ ಧಾತ್ರಾ ಸಿದ್ಧಿ-ಬುದ್ಧೀ ತಸ್ಮೈ ದಾತುಮಭೀಷ್ಟತಾ |

ಅನಸೂಯಾ ಶಚೀ ಚಾಪಿ ತಯೋರೂಪೇಣ ಲಜ್ಜಿತೇ ||೧೦||

ಸಂಜ್ಞಾಭೂದ್ಧಂಡಕಾರಣ್ಯೇ ಶಿಲಾಹಲ್ಯಾಪಿ ಸಾಹ್ಯಭೂತ್ |

ಜಾಲಂಧರಸ್ಯ ಯಾ ಪತ್ನೀ ಬೃಂದಾ ಮಾಧವನೋಹಿನೀ ||೧೧||

ಸಾಪಿ ವೃಕ್ಷತ್ವಮಾಪನ್ನಾ ಯದ್ರೂಪದರ್ಶನಾದ್ಧರ ! |

ಮುಹೂರ್ತಗಳು ಕೂಡ ಇಲ್ಲಿರಲು ನನಗೆ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲ. ||೮||

ಪರಶಿವ! ವಧುವಿನ ವಿಚಾರವನ್ನು ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಅರಿಕೆಮಾಡಲು ನನ್ನ ಜನಕ ; ಬ್ರಹ್ಮದೇವ ನನ್ನನ್ನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಕಳಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ನಾನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದೇನೆ. ನಿನ್ನ ಮಗನ ಪ್ರಭಾವ, ಲಾವಣ್ಯ ಮತ್ತು ವಯಸ್ಸು ಇವೆಲ್ಲ ನನ್ನ ತಂದೆಯ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದಿವೆ. ||೯||

ಆದುದರಿಂದಲೇ ತನ್ನ ಮಾನಸ ಪುತ್ರಿಯರಾದ ಸಿದ್ಧಿ-ಬುದ್ಧಿಯರನ್ನು ಗಣ ಪತಿಗೆ ಪತ್ನಿಯರನ್ನಾಗಿ ಕೊಡಲು ಅಭಿವ್ರಾಯ ಪಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಅವರು ನಿನ್ನ ಮಗನಿಗೆ ತಕ್ಕವರೋ ಇಲ್ಲವೋ ಎಂಬ ಬಗ್ಗೆ ನೀನು ಚಿಂತಿಸಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಸೌಂದರ್ಯವತಿಯರೆಂದು ಪ್ರಖ್ಯಾತರಾದ ಅನಸೂಯೆ, ಶಚೀ ಇವರು ಸಹ ಸಿದ್ಧಿ-ಬುದ್ಧಿಯರ ರೂಪಕ್ಕೆ ನಾಚಿಕೋಗಿದ್ದಾರೆ. ||೧೦||

ಅನೇಕ ಮಂದಿ ಸುಂದರಿಯರನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮದೇವ ಹಿಂದೆ ಸೃಜಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಆ ಪೈಕಿ ಒಂಡಕಾರಣ್ಯವಾಸಿ, ಗೌತಮನ ಪತ್ನಿಯಾದ ಅಹಲೈಯೊಬ್ಬಳು. ಅವಳೋ ದೇವೇಂದ್ರನ ಮೋಸಕ್ಕೆ ಬಲಿಬಿದ್ದು ಕಲ್ಲಾಗಿ ಬಿದ್ದಳು. ಮತ್ತೊಬ್ಬಳು ಬೃಂದೆ ಮಹಾಸಾಧ್ವೀಶಿವೋಮಣಿ. ಜಾಲಂಧರ ಅವಳನ್ನು ಲಗ್ನವಾಗಿದ್ದ ಅವಳು ಮಾಧವ ನನ್ನು ಮೋಹಿಸಿದಳು. ||೧೧||

ಪರಿಣಾಮವೇನಾಯಿತು ? ಕೊನೆಗೆ ತುಳಸಿಯ ಗಿಡವಾಗಿ ಉಳಿದಳು. ಇವ

ಅನ್ಯಾ ನಾನಾ ವರಾ ಗೌರಿ ! ನಾಗತಾ ಬ್ರಹ್ಮಣೋ ಹೃದಿ ||೧೨||

ನೈತಾದೃಶಂ ಕ್ವಾಪಿ ದೇವಿ ! ಸೌಂದರ್ಯಂ ಶೌರ್ಯಮೇವ ಚ |
ತಯೋರ್ಯೋಗೇನ ಚ ತವ ಸುತಃ ಶೋಭಾಮನಾಪ್ನುಯಾತ್ ||೧೩||

ರತ್ನ-ಕಾಂಚನಯೋರ್ಯದ್ವದ್ಯಥಾ ಮುಕ್ತಾ-ಪ್ರವಾಲಯೋಃ |

ಕ ಉವಾಚ :—

ಏವಂ ನಾರದವಾಕ್ಯೇನ ಸ ತುತೋಷ ಹರಃ ಶಿವಾ ||೧೪||

ಶಿವ ಉವಾಚ :—

ಸಮ್ಯಗುಕ್ತಂ ಮುನೇ ! ವಾಕ್ಯಂ ವಾಂಛಿತಾರ್ಥಕರಂ ಶುಭಮ್ |

ರಾರ ರೂಪವೂ ಬ್ರಹ್ಮನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ರುಚಿಸಲಿಲ್ಲ. ತಾಯಿ, ಗೌರಿ ! ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ಮಂದಿ ಸುಂದರಿಯರನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಂಡು ನೋಡಿದ. ಯಾವುದೂ " ಸರಿ " ಎನಿಸದ್ದರಿಂದ ಪ್ರಕೃತ " ಸಿದ್ಧಿ-ಬುದ್ಧಿ "ಯರನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ||೧೨||

ಈ ಸಿದ್ಧಿ ಬುದ್ಧಿಯರಂತಹ ರೂಪಶಾಲಿನಿಯರನ್ನು ನಾನೆಲ್ಲೂ ಕಂಡಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರಿಗಿರತಕ್ಕ ಮಾಯಾಶಕ್ತಿಯೂ ಗಣನೀಯವಾದುದೇ, ಅದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ಇವರಿಬ್ಬರನ್ನು ಪತ್ನಿಯರನ್ನಾಗಿ ಪಡೆದ ನಿಮ್ಮ ಮಗ; ಗಣಪತಿಯು ಹೆಚ್ಚು ಶೋಭಾಮಯನಾಗುವನು. ||೧೩||

ರತ್ನವು ಸುವರ್ಣದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಕಾಶಿಸುವುದಿಲ್ಲವೇ? ಮುಕ್ತಾ ಫಲ, ಪ್ರವಾಲಗಳು ಸೇರಿದರೆ ಎಷ್ಟು ಒಪ್ಪವಾಗಿ ಕಾಣುವುವು ?

ಬ್ರಹ್ಮಾ :—

ನಾರದನು ಆಡಿದ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಶಿವ-ಪಾರ್ವತಿಯರು ಸಂತುಷ್ಟರಾದರು. ||೧೪||

ಮುನೇ. ನಾರದ ! ನೀನು ಬಹಳ ಸಮಂಜಸವಾದುದನ್ನೇ ಆಡಿದೆ. ನಾವು

ಕ ಉನಾಚೆ :—

ಶಿವೋಽಸಿ ತತ್ಕ್ಷಣಾದೇವ ವೃಷಾರೋಧಃ ಸಮಾಕ್ಷಯತ್ ||೧೫||

ಇಂದ್ರಾದೀ ದೇವನಿಚರ್ಯಾ ಗೌತಮಾದೀ ಮುನೀನಸಿ |
ಅರ್ಧಾಂಗೇ ಪಾರ್ವತೀಂ ಗೃಹ್ಯ ಯಯೌ ಹರ್ಷಸಮನ್ವಿತಃ ||೧೬||

ಶಿಖಂಡಿನಂ ಸಮಾರುಹ್ಯ ಮಯೂರೇಶಃ ಪುರೋ ಯಯೌ |
ನಾರದಸ್ತು ತಪೋಯೋಗಾದಂತರಿಕ್ಷಚರೋ ಯಯೌ ||೧೭||

ಸಪ್ತಕೋಟಿಗಣಾಃ ಕ್ರೀಡಾಂ ಕುರ್ವಂತೋಽಭಿಯಯುಸ್ತದಾ |
ನಾನಾಯುಧಧರಾ ಹರ್ಷಾದ್ಗರ್ಜಯಂತೋ ದಿಶೋ ದಶ ||೧೮||

ಯಾವ ಶುಭಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಬಯಸಿ ಚಿಂತಿಸುತ್ತಲಿದ್ದವೋ, ಆ ಇಷ್ಟವನ್ನು ಸಾಧಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಬಹಳ ಸಹಕಾರಿಯಾಗಿದೆ.

ಬ್ರಹ್ಮಾ:—

ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಒಡನೆಯೇ ವೃಷಭವನ್ನೇರಿ ಮದುವೆಗೆ ಹೊರಡಲು ಆಪ್ತರನ್ನೆಲ್ಲ ಆಹ್ವಾನಿಸಿದನು. ||೧೫||

ಇಂದ್ರಾದಿ ಮೂವತ್ತು ಮೂರು ಕೋಟಿ ದೇವತೆಗಳೂ, ಗೌತಮಾದಿ ಮುನಿಗಳೂ ಆಹೂತರಲ್ಲಿ ಸೇರಿದವರೇ. ತನ್ನ ವಾಮಭಾಗದ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಪಾರ್ವತಿಯನ್ನು ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಅತ್ಯಂತ ಉತ್ಸಾಹ-ಸಂತೋಷಗಳಿಂದ ಪ್ರಯಾಣ ಹೊರಟನು. ||೧೬||

ಮಹಾಗಣವತಿಯು ತನ್ನ ವಾಹನ ಮಯೂರವನ್ನೇರಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಎಲ್ಲರಿಗಿಂತಲೂ ಮುಂದುಗಡೆ ನಡೆದನು. ನಾರದನು ತನ್ನ ತಪೋಮಹಿಮೆಯಿಂದ ಅಂತರಿಕ್ಷಮಾರ್ಗವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತ ಇವರನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿದನು ||೧೭||

ಏಳು ಕೋಟಿ ಪ್ರಮುಖ ಗಣದವರು ಕುಣಿದಾಡುತ್ತ ದಿಬ್ಬಣದಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿದರು. ಇವರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಚಿತ್ರ-ವಿಚಿತ್ರಾಯುಧಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿಯೇ ಇದ್ದರು. ಅವರಿಗೆ ಮಿತಿಮೀರಿ ಸಂತೋಷವುಂಟಾಗಿದ್ದಿತಾದುದರಿಂದ ಆಗಾಗ್ಗೆ “ ಕೇಕೇ ”

ನಾದ್ಯತ್ತು ಸರ್ವನಾದ್ಯೇಷು ರಜಸಾಚ್ಛಾದಿತೇ ರಮಾ |

ಅಷ್ಟಾಶೀತಿಸಹಸ್ರಾಣಿ ಮುನಯೋಽಪಿ ಯಯುರ್ಮುಧಾ ||೧೯||

ಗಂಡಕೀನಗರಂ ಸರ್ವೇ ಗಂತುಕಾಮಾ ನ್ಯಲೋಕಯೇ |

ಗುಲ್ಮಂ ಮಾರ್ಗೇ ರಕ್ಷಸಾಂ ತೇ ಸಪ್ತಕೋಟಿಗಣಾನ್ವಿತಮ್ ||೨೦||

ನಚಃಸ್ಪರ್ಶಿಮುಖಾನಾಂ ಚ ಸರ್ವದಾ ಕಾಲಧಿಕ್ಕೃತಾಮ್ |

ನಿಶಾಚರಾಃ ಶುಶ್ರುವುಸ್ತೇ ಸೇನಾಯಾಸ್ತು ರವಂ ದೃಢಮ್ ||೨೧||

ಸುಪ್ರೋತ್ಥಿತಾಶ್ಚ ಸನ್ನದ್ಧಾ ಯಯೂರಣನಿಧಿತ್ಸಯಾ |

ಹೊಡೆವುದು, ಹಾಡುವುದು ಗರ್ಜಿಸುವುದು ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಂದ ಹತ್ತು ದಿಕ್ಕುಗಳನ್ನೂ ಪ್ರತಿಧ್ವನಿಗೊಳಿಸುತ್ತ ನಡೆದರು. ||೧೮||

ಸಕಲ ವಿಧ ಮಂಗಲವಾದ್ಯಗಳೂ ಭೋಗರೆಯುತ್ತಲಿದ್ದವು. ಜನರ ಕಾಲು ಳಿತದಿಂದಾಗಿ ಭೂಮಿಯ ಧೂಳಿ ಮೇಲೆದ್ದು ರವಿಮಂಡಲವನ್ನು ಮುಚ್ಚಿತು. ಎಂಭ ತ್ತಿಂಟು ಸಹಸ್ರ ಮುನಿಗಳೂ ಹರ್ಷಭರಿತರಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಲಿದ್ದರು. ||೧೯||

ಗಂಡಕೀನಗರವನ್ನು ಕುರಿತು ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಪ್ರಯಾಣ ಹೊರಟವರು. ಮಾರ್ಗ ಮಧ್ಯೆ ನಡೆಯುವಾಗ ಅಲ್ಲಿಂದ ವೈದಿಯನ್ನು ಕಂಡರು. ಅದರಲ್ಲಿ ಏಳು ಕೋಟಿ ರಾಕ್ಷಸರ ಗುಂಪು ವಾಸವಾಗಿದ್ದಿತು. ||೨೦||

ಅವರ ಆಕೃತಿಯನ್ನಷ್ಟು ವರ್ಣಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ರಾಕ್ಷಸನ ಮುಖವೂ ಬಹು ಸುಲಭವಾಗಿ ಮುಗಿಲನ್ನು ಮುಟ್ಟುತ್ತಲಿದ್ದಿತು. ಅವರು ಸರ್ವದಾ ಉಗ್ರಮುಖಿಗಳಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಆ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಕಾಲಪುರುಷನನ್ನೂ ಧಿಕ್ಕರಿಸುತ್ತ ಲಿದ್ದರು. ಇಂತಹ ನಿಶಾಚರರು ಹಾಡುತ್ತ, ಕುಣಿಯುತ್ತ ಚಕ್ಕಂದದಿಂದ ಬರುತ್ತ ಲಿದ್ದ ದೇವಸೇನೆಯ ಕೋಲಾಹಲ ಶಬ್ದವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕೇಳಿದರು. ||೨೧||

ಅಸುರರು ಪರಮ ತಾಮಸ ಪ್ರಕೃತಿಯವರಾದುದರಿಂದ ಅಹಾರಾರ್ಜನೆಯ ಸಮಯವನ್ನುಳಿದು ಬಾಕಿ ಕಾಲದಲ್ಲೆಲ್ಲ ನಿದ್ರೆಮಾಡುವುದೇ ಅವರ ಸ್ವಭಾವ. ಅವರು ಎಚ್ಚರದಿಂದಿರುವಷ್ಟು ಕಾಲವೂ ಯಾವ ಪ್ರಾಣಿಗೂ ಸುಖದಿಂದ ಬಾಳಿಯೇನೆಂಬ

ರಾಕ್ಷಸಾ ಊಚುಃ :—

ಕಸ್ಯ ಯೂಯಂ ? ಕುತೋ ಯಾತ ! ಕುತ ಆಗಮನಂ ಚ ವಃ ||೨೨||

ವಿನಾಜ್ಞಾಂ ನ ಪುರೇ ಗಂತುಂ ದಾಸ್ಯಾಮಃ ಸ್ವಾಮಿನಶ್ಚ ನಃ |

ಮಯೂರೇಶ ಉವಾಚ :—

ಸ್ವತಂತ್ರಾ ಅಂತಕಾ ದೈತ್ಯ-ರಕ್ಷಸಾಂ ಸಾಧುಸಾಲಕಾಃ ||೨೩||

ಅತೋ ಯಚ್ಚಂತು ನೋ ಮಾರ್ಗಂ ನೋ ಚೇನ್ನಾಶಂ ವ್ರಜಿಷ್ಯಥ |

ದೈರ್ಯ-ನೆಮ್ಮದಿಗಳಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಪ್ರಕೃತಿಯು ಅಂಥವರಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಕಾಲ ನಿದ್ರೆಬರುವಂತಹ ಮಬ್ಬನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿರುತ್ತಾಳೆ. ಪ್ರಕೃತ ಸುಖವಾಗಿ ನಿದ್ರೆಗೈಯುತ್ತಲಿದ್ದ ರಾಕ್ಷಸ-ಪಿಶಾಚಗಳೆಲ್ಲ ದಿಬ್ಬಣದವರ ಗದ್ದಲಕ್ಕೆ ಎಚ್ಚರವನ್ನು ಹೊಂದಿದರು. ಮತ್ತು ಒಡನೆಯೇ ಯುದ್ಧಕ್ಕೂ ಸಿದ್ಧರಾದರು.

ರಾಕ್ಷಸರು :—

ಯಾರೋ ನೀವು ? ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿರುವಿರೋ ? ಎಲ್ಲಿಂದ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿರೋ ? ||೨೪||

ಇದು ನಮ್ಮ ಸ್ವಾಮಿಯ ನಗರ. ಅವನ ಆಜ್ಞೆ ಇಲ್ಲದೆ ಇದನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಲು ನಿಮ್ಮನ್ನು ನಾವು ಅನುಮತಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

ಮಯೂರೇಶ :—

ನಾವಾರೆಂದು ಕೇಳಿದಿರಲ್ಲವೇ ? ನಿಮ್ಮಂಥವರಿಗೆ ಯಮ ಸ್ವರೂಪರು. ಸಾಧು ಜನರನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸತಕ್ಕವರು. ನಾವು ಸರ್ವಾತ್ಮನಾ ಸ್ವತಂತ್ರರು. ನಮ್ಮನ್ನು ನಿಯಮಿಸುವವನು ಎಲ್ಲೂ, ಯಾರೂ ಎಂದಿಗೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ||೨೫||

ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಮಾತನಾಡದೇ ನಮಗೆ ಮುಂದೆ ಹೋಗಲು ಮಾರ್ಗಕೊಟ್ಟರೋ, ಇನ್ನು ಕೆಲವು ಕಾಲವಾದರೂ ಜೀವದೊಂದಿಗೆ ಇರುವಿರಿ. ಇಲ್ಲವಾದರೆ ನಿಮ್ಮ ಅವತಾರ ಈಗಲೇ ಮುಗಿಯಿತೆಂದು ತಿಳಿಯಿರಿ.

ಕ ಉವಾಚ :-

ಏತಸ್ಮಿನ್ನಂತರೇ ಪ್ರಾಪ್ತೋ ವಿಕೃತೋ “ ಹೇನು ” ನಾಮಕಃ ||೨೪||

ಅಸುರೋಽಭಾವೀದ್ಧೇವಂ

ಹೇನು ಉವಾಚ :-

ವಿಕಾಕೀ ಪ್ರಹಿತಃ ಪುರಾ ||

ಇದಾನೀಂ ರಾಕ್ಷಸೈಸ್ಸಾರ್ಥಮಾಧಾಸ್ಯೇ ಜೀವಿತಂ ತವ ||೨೫||

ಕ ಉವಾಚ :-

ಉವಾಚ ರಾಕ್ಷಸಾಃ ಸೋಽಥ

ಬ್ರಹ್ಮಾ :-

ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಆ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ರಕ್ಷಸನು ಬಂದನು. ಅವನು ಹಿಂದೆ ದೇವನನ್ನು ಕೆಣಕಿ ಕೆನಿ-ಮೂಗುಗಳನ್ನು ಕುಯ್ಯಿಸಿಕೊಂಡ ಹೇಮ. ||೨೪||

ಹಿಂದೆ ತನಗೆ ದೇವನಿಂದುಂಟಾದ ಅವಮಾನದ ಆಂತರಿಕ ಗಾಯವು ರಕ್ಷಸನಿಗೆ ಇನ್ನೂ ಮಾಯಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಂದು ತಾನೊಬ್ಬನೇ ಸಿಕ್ಕಿಬಿದ್ದಿದ್ದನು. ತನಗುಂಟಾದ ಅಪಮಾನದ ಸೇಡನ್ನು ಎಂದಾದರೊಮ್ಮೆ ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವೆನೆಂದು ಓಡಿಹೋಗುವಾಗ ಹೇಳಿಯೂ ಇದ್ದನು. ಇಂದು ಮಯೂರೇಶ್ವರನೊಬ್ಬನೇ ಪರಿವಾರದೊಂದಿಗಿರುವ ತನಗೆ ದೊರೆತನೆಂದೂ, ಇವನಿಗೆ ಪ್ರತೀಕಾರವನ್ನೆಸಗಲು ಇದೇ ಸಕಾಲವೆಂದೂ ಭಾವಿಸಿ ಹುಮ್ಮಸ್ಸಿನಿಂದಲೂ, ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸದಿಂದಲೂ ಹೀಗೆಂದು ನುಡಿದನು.

ಹೇಮ :-

ಬಾಲಕ ! ಹಿಂದೆ ನಾನೊಬ್ಬನೇ ನಿನ್ನ ಕೈಯಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದ್ದೆ. ಈಗ ಬಾ. ನನ್ನ ಪೌರುಷವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತೇನೆ. ನನಗೆ ಪ್ರಕೃತ ಸಾಕಷ್ಟು ರಾಕ್ಷಸರ ಬಲವಿದೆ. ನಿನ್ನ ಜೀವವನ್ನೇ ಹೀರಿಬಿಡುವೆನು. ||೨೫||

ಬ್ರಹ್ಮಾ :-

ಹೀಗೆಂದು ದೇವನನ್ನು ಮೂದಲಿಸಿ ರಾಕ್ಷಸರನ್ನು ಕುರಿತು ಇಂತು ಹೇಳಿದನು.

ಹೇಮ ಉವಾಚ :—

ನಾನಾ ದೈತ್ಯಾ ಹತಾ ಬಲಾತ್ |

ಅಹಂ ಚ ವಿಕೃತೋಽನೇನ ಯತೋಽಹಂ ಹನ್ಮಿ ತಂ ಜನಾತ್ ||೨೬||

ಕ ಉವಾಚ :—

ಇತಿ ತದ್ವಚನಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ಚುಕ್ರೋಧ ಸ ಮಯೂರರಾಟ್ |

ಮುನಿಪುತ್ರಾಃ ಸಮಾಜ್ಞಾಪ್ಯ “ ಯುದ್ಧಾತ್ಯಧ್ವಂ ಮೇಹ್ಯನುಗ್ರಹಾತ್ ” ||೨೭||

ಕುಶಾನುದ್ಯಮ್ಯ ತೇ ಹರ್ಷಾದ್ಯುದ್ಧಂ ಕರ್ತುಂ ಸಮುದ್ಯತಾಃ |

ಉವಾಚ ಪೃಷ್ಠತೋ ದೇವೋ ‘ಘ್ನಂತು ಬಾಲಾಃ! ಕುಶೈರಿರ್ಮಾ’ ||೨೮||

ಹೇಮ :—

ಇವನನ್ನು ಸಾಧು ಬಾಲಕನೆಂದು ಭಾವಿಸಬೇಡಿ. ಎಷ್ಟೋ ಮಂದಿ ದೈತ್ಯರನ್ನು ಬಲಾತ್ಕಾರದಿಂದ ಕೊಂದಿದ್ದಾನೆ. ನಾನೂ ಒಮ್ಮೆ ಇವನ ಕೈಯಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿ ಕೊಂಡು ಇದೋ, ಕಿವಿ-ಮೂಗುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಹರಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದೇನೆ. ಅಂದಿನಿಂದ ಜನರು ನನ್ನನ್ನು “ ವಿಕೃತ ” ಎಂದೇ ಕರೆಯಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ಅದುದರಿಂದ ಈಗಲೇ ನಾನು ಇವನನ್ನು ಕೊಂದುಬಿಡುವೆನು ||೨೬||

ಬ್ರಹ್ಮಾ :—

ವಿಕೃತನಾಡಿದ ಆ ಉನ್ಮತ್ತಾಽಲಾಪನನ್ನು ಕೇಳಿ ಮಯೂರೇಶ್ವರನು ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಸಿಡಿದೆದ್ದನು. ಮತ್ತು ತನ್ನ ಮಿತ್ರರಾದ ಮುನಿಪುತ್ರರನ್ನು ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಕರೆದು “ ಮಿತ್ರರೇ! ನಿಮಗೆ ನನ್ನ ಅಸುಗ್ರಹವಿದೆ. ಹೆದರದೆ ಇವರೊಂದಿಗೆ ಯುದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡಿ ” ಎಂದು ಅಪ್ಪಣೆಮಾಡಿದನು. ||೨೭||

ದೇವನಾಡಿದ ಉತ್ತಾಹಕರ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಹುಡುಗರು ಬಹಳ ಹುರುಪು ಗೊಂಡರು. ಅಡುವ ಹುಡುಗರು, ಅವರಿಗೆ ಪಾಪ, ಆಯುಧಗಳಿಲ್ಲದ ಬರಬೇಕು? ಅತ್ತಿತ್ತ ನೋಡಿದರು. ಅಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದಿದ್ದ ದರ್ಭೆಯ ಕಂತೆಗಳನ್ನೇ ಕಿತ್ತುಕೊಂಡು ಆಯುಧ ವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡರು. ದೇವನು ಸರ್ವಾತ್ಮನಾ ಅವರಿಗೆ ಬೆಂಬಲಿಗನಾಗಿ ನಿಂತನು. ಮತ್ತು ಅವರು ಹಿಡಿದಿದ್ದ ಹುಲ್ಲುಕಡ್ಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ದಿವ್ಯಾಯುಧಗಳ ತೈಕ್ಷ್ಣ್ಯವನ್ನು

ಮಂತ್ರಿತಾಸ್ತೇ ಕುಶಾಸ್ತೇಷಾಂ ಮಸ್ತಕಾನಭ್ಯರ್ಚನಾ ಬಹೂ |

ತೇಷಾಂ ಶಸ್ತ್ರಾಣಿ ಕುಂತಾನಿ ಜಾತಾನಿ ತದನುಗ್ರಹಾತ್ ||೨೯||

ಜಾಯಂತೇ ತಾವದೇತೇ ತಾ ಕುಶೈರ್ಜಘ್ನುಸ್ತು ರಾಕ್ಷಸಾಃ |

ಖಂಡಶಸ್ತ್ರೇ ನಿಪೇತುರ್ವೈ ಛಿನ್ನಬಾಹೂರುಜಾನವಃ ||೩೦||

ವ್ಯಸ್ಮಯಂತ ಚ ರಕ್ಷಾಂಸಿ 'ತೃಣೈರ್ಮೃತ್ಯುಂ ವ್ರಜಂತಿ ಕಿಮ್ ?' |

ಏವಂ ಸರ್ವೇ ಹತಾ ಬಾಲ್ಯೈರಖಿಲಾ ರಾಕ್ಷಸಾಸ್ತದಾ ||೩೧||

ತನ್ನ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಸಂಕ್ರಾಂತಿಗೊಳಿಸಿ “ ಬಾಲಕರೆ! ಹಿಂಜರಿಯ ಬೇಡಿ, ಈ ಕುಶಾಗ್ರಗಳಿಂದಲೇ ರಾಕ್ಷಸರನ್ನು ಸದೆಬಡಿಯಿರಿ ” ಎಂದು ಉತ್ತೇಜಿಸುತ್ತ ವಿನೋದವನ್ನು ನೋಡತೊಡಗಿದನು. ಹುಡುಗರು ಮಿತಿಮೀರಿ ಹರ್ಷಗೊಂಡು ಯುದ್ಧವನ್ನಾಡಿದರು. ||೨೮||

ಕುಶಾಗ್ರಗಳು ಮಂತ್ರಮಹಿಮಾಪೂರಿತವಾದುದಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಹರಿತನಾದ ಖಡ್ಗಗಳಂತೆ ಎದುರಾಳಿಗಳಾದ ರಾಕ್ಷಸರ ತಲೆಗಳನ್ನು ಸರಸರ ಕತ್ತರಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದವು “ ವಿಷಮೃತ್ಯುಮೃತಂ ಭವೇತ್ಕದಾಚಿದಮೃತಂ ನಾ ವಿಷಮಿಶ್ವರೇಚ್ಛಯಾ ” ಎಂಬ ಮಾತು ಸುಳ್ಳಲ್ಲ. ವ್ಯಾಸ! ಮುಂದೆ ಕೇಳು. ರಾಕ್ಷಸರು ತಮ್ಮ ಶಸ್ತ್ರಗಳಿಂದ ಬಾಲಕರನ್ನು ಎಷ್ಟೇ ಬಲವಾಗಿ ಹೊಡೆಯಲಿ, ಅದರಿಂದ ಬಾಲಕರಿಗೆ ಏನಾಗುವುದೊತ್ತಟ್ಟಿಗಿರಲಿ, ಅವರ ಆಯುಧಗಳೇ ನೋಡು ಬೀಳಲಾರಂಭಿಸಿದವು. ಇದೆಲ್ಲ ನಡೆದುದು ಮಯೂರೇಶ್ವರನ ಅನುಗ್ರಹ ವಿಶೇಷದಿಂದಲೇ ಹೊರತು ಬೇರೆಯಾವ ಕಾರಣದಿಂದಲೂ ಅಲ್ಲ. ||೨೯||

ಈ ಸಂದರ್ಭವನ್ನರಿತ ಮೇಲಂತೂ ಬಾಲಕರು ಅತ್ಯುತ್ತಮಹಿಗಳಾಗಿ ರಾಕ್ಷಸರನ್ನು ಹೊಡೆಯುತ್ತ ಅವರ ಪಾದ, ಜಾನು, ಊರು ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ತುಂಡು ತುಂಡಾಗಿ ಕತ್ತರಿಸಿ ಚಲ್ಲಿದರು. ಭಂಗಹೊಂದಿದ ದೈತ್ಯರು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ನೆಲಕ್ಕೆ ಉರುಳತೊಡಗಿದರು. ||೩೦||

“ ಹುಲ್ಲಿನಿಂದ ಹೊಡೆದರೆ ಹತರಾಗೋಣವೆಂದರೇನು ? ” ಎಂದು ರಾಕ್ಷಸರು ಅರ್ಚ್ಛಪಟ್ಟರು ಹೀಗೆ ಆಲೋಚಿಸುತ್ತಿರುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಆ ಮೈಕಿ ರಾಕ್ಷಸರನೇಕರು ಹುಲ್ಲಿ

ಜಗರ್ಜುಸ್ತೇ ನುಯೂರೇಶಂ ಪ್ರಾಪುರ್ನತ್ವಾ ಸ್ಯಪೂಜರ್ಯಃ |

ಬಾಲಾ ಊಚುಃ :—

ಆಜ್ಞಯಾ ನಿಹತಾಃ ಸರ್ವೇ ರಾಕ್ಷಸಾಸ್ತ್ವತ್ತಸಾದತಃ ||೩೨||

ಪುನರಾಜ್ಞಾಂ ನಃ ಪ್ರಯಚ್ಛ ಕರಿಷ್ಯಾಮೋ ಗುಣೇಶ್ವರ ! |

ಕ ಉವಾಚ :—

ಆಶ್ಚರ್ಯಂ ಪರಮಂ ಜಗ್ಮುರ್ಮನಯೋ ಯೇ ಸಮಾಗತಾಃ ||೩೩||

ನಿಂದ ಏಟುಗಳನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರಾಗಿ ರಣಭೂತಾಯಿಯಾದರು. ಕೆಲವೇ ಕ್ಷಣಗಳಲ್ಲಿ ರಾಕ್ಷಸರೆಲ್ಲ ಮಡಿದರು. ಮಾದರಿಗೆ ಸಹ ಒಬ್ಬ ದೈತ್ಯನೂ ಉಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ||೩೧||

ರಣಮತ್ತರಾದ ಮುನಿಬಾಲಕರು ನಿಜಯೋತ್ಸಾಹದಿಂದ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಗರ್ಜಿಸಿದರು. ಆದರೆ ಆ ವೇಳೆಗೆ ರಾಕ್ಷಸರ ಮೈಕಿ ಯಾರೂ ಉಳಿದೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಇದನ್ನು ಕಂಡು ಬಾಲಕರು ಭಾಲಚಂದ್ರನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ಪದೇ ಪದೇ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಪೂಜಿಸುತ್ತ ಹೀಗೆಂದರು.

ಬಾಲಕರು :—

ದೇವ! ನಿನ್ನ ಆಜ್ಞೆಯ ಪ್ರಕಾರ ನಾವು ರಾಕ್ಷಸರೊಡನೆ ಹೋರಾಡಿದೆವು. ಅವರನ್ನು ಕೊಂದೂ ಹಾಕಿದೆವು. ಈ ಕೆಲಸ ನಮ್ಮಿಂದ ಸಾಧಿಸಿದುದು ನಿನ್ನ ಪ್ರಸಾದವಿಶೇಷದಿಂದ. ||೩೨||

ಭಗವಂತ, ಗುಣೇಶ್ವರ! ಮತ್ತಾವ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕಾಗಿದ್ದರೂ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಕೊಡು, ಈಗಲೇ ನಡೆಸಿಯೇ ಬಿಡುವೆವು.

ಬ್ರಹ್ಮಾ :-

ತಮ್ಮ ಉಸಿರಿಗೆ ತಾನೇ ಹೆದರಿ ನಡುಗುವ ಸ್ವಭಾವದವರಾದ ಈ ಬಾಲಕರು ಇಂದು ಈ ರೀತಿ ಧೈರ್ಯವನ್ನೂ, ರಣಕೌಶಲವನ್ನೂ ತೋರಿಸಿದುದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ

ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಬಾಲ್ಯಾರ್ಹತಾ ಸರ್ವಾ ರಾಕ್ಷಸಾ ಕುಶಸಂಚಯೈಃ |

ಪಾರ್ವತೀ ವೃಷಭಾತ್ಮಸ್ಮಾದವರುಹ್ಯಾಲಿಂಗ ತಮ್

||೩೪||

ಶಿವೋಽಸಿ ಪ್ರಾಬ್ರವೀದ್ವೇನಂ

ಶಿವ ಉವಾಚ :—

ದೃಷ್ಟ್ವಸ್ತೇಽದ್ಯ ಪರಾಕ್ರಮಃ |

ತನ ವೀರ್ಯಹತಾಃ ಪೂರ್ವಂ ನಿಹತಾ ಬಾಲಕೈಃ ಕುಶೈಃ

||೩೫||

ಬ್ರಹ್ಮಾದೀನಾನುಗಮ್ಯಸ್ತೇ ಪ್ರಭಾವೋ ಗಿರಿಜಾಸುತ ! |

ನ ಜ್ಞಾಯತೇ ಮಯಾ ನಾಪಿ ಕಿಂ ಕಿಮಗ್ರೇ ಕರಿಸ್ಯಸಿ ?

||೩೬||

“ನುತ್ತಿ ಹೋರಾಡುವೆವು” ಎಂದು ಗರ್ಜಿಸಿದುದನ್ನು ಕೇಳಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದ ಮುನಿಗಳು ಅತ್ಯಾಶ್ಚರ್ಯಪಟ್ಟರು. ||೩೩||

ಮುನಿಬಾಲಕರು ದರ್ಭೆಗಳಿಂದ ರಾಕ್ಷಸರನ್ನೆಲ್ಲ ಕೊಂದುದನ್ನು ನೋಡಿ ಪಾರ್ವತೀದೇವಿಯು ನಂದಿಕೇಶ್ವರನ ಮೇಲಿನಿಂದ ಕೆಳಕ್ಕಿಳಿದು ಬಂದು ಈ ಕಾರ್ಯ ಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಾದ ಹೇರಂಬನನ್ನು ಬಿಗಿದಪ್ಪಿದಳು. ||೩೪||

ಪರಶಿನನಿಗೂ ಬಹಳ ಹರ್ಷವೆನಿಸಿತು. ಗಣಪತಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಈರೀತಿ ಮಾತ ನಾಡಿ ತನ್ನ ಮೆಚ್ಚುಗೆಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸಿದನು.

ಪರಶಿನ :—

ಗಣಪತೆ! ನಿನ್ನ ಪರಾಕ್ರಮವೆಷ್ಟಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಈ ದಿನ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಕಂಡುದಾಯಿತು. ಈ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಬಾಲಕರನ್ನು ನೀನು ನಿಮಿತ್ತಗೊಳಿಸಿದೆ. ಈ ಪೂರ್ವದಲ್ಲೇ ನೀನು ನಿನ್ನ ವೀರ್ಯದಿಂದ ರಾಕ್ಷಸರನ್ನು ಕೊಂದುಬಿಟ್ಟಿದ್ದೆ. ನಿನ್ನಿಂದ ವಿನಿಹತರಾದ ಈ ದೈತ್ಯರನ್ನು ಈ ಬಾಲಕರು ಕುಶಗಳನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿ ಮೃತರನ್ನೇ ಮಾರಣಮಾಡಿದರು. ||೩೫||

ಗಿರಿಜಾಸುತ ! ನಿನ್ನ ಪ್ರಭಾವವೆಷ್ಟು ಎಂಬುದನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ದೇವೋತ್ತಮರು ಸಹ ತಿಳಿಯಲಾರರು. ಹೆಚ್ಚೇನು? ನಾನು ನಿನಗೆ ಜನಕನಾಗಿದ್ದರೂ ನನಗೇ

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಗಣೇಶಪುರಾಣೇ ಉತ್ತರಖಂಡೇ 'ರಾಕ್ಷಸವಧೋನಾಮು'
ಸವಾಧಿಕ ಶತತನೋಽಧ್ಯಾಯಸ್ಸಮಾಪ್ತಃ

ಯಾವುದೂ ತಿಳಿಯದಂತಾಗಿದೆ ಎಂದ ಮೇಲೆ ಇತರರ ಪಾಡೇನು? ಅದು ಸರಿ.
ಮುಂದೆ ಎಂತೆಂತಹ ಅದ್ಭುತ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡುವೆಯೋ ಎಂಬುದು ಯಾರಿಗೆ
ಗೊತ್ತು? ||೩೬||

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಶ್ರೀ ಗಣೇಶಪುರಾಣ ಉತ್ತರಖಂಡದಲ್ಲಿ "ರಾಕ್ಷಸರ ವಧೆ" ಎಂಬಲ್ಲಿಗೆ
ನೂರ ಒಂಭತ್ತನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯಾನುನಾದವು ಮುಗಿದುದು.

॥ ಶ್ರೀ ಗಣೇಶಾಯ ನಮಃ ॥

ಅಥ ದಶಾಧಿಕ ಶತತನೋಽಧ್ಯಾಯಃ

ಕ ಉವಾಚ :-

ಜಯಶಾಲೀ ಮಯೂರೇಶೋ ಯಾತ್ಯಗ್ರೇ ಹರ್ಷನಿರ್ಭರಃ |

ಪೃಷ್ಠತೋ ಯಾಂತಿ ಬಾಲಾಸ್ತೇ ತತೋ ವೃಷಗತಃ ಶಿವಃ ||೧||

ಗೌತಮಾದ್ಯಾ ಮುನಿಗಣಾ ಲಗ್ನಸಿದ್ಧಿಕ್ಕಿ ಯಯುಸ್ತತಃ |

ಗರ್ಜಂತೋ ಗರ್ಜಯಂತಸ್ತೇ ದಿಶಶ್ಚ ವಿದಿಶೋಽಪಿ ಚ ||೨||

ಯೋಜನಾವಧಿ ಗಂಡಕ್ಕಾ ಅವರುಹ್ಯ ಶಿಖಂಡಿನಃ |

॥ ಶ್ರೀ ಮಹಾಗಣಪತಯೇ ನಮಃ ॥

೧೧೦ ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

ಬ್ರ

ದಿಬ್ಬಣದ ಈ ಪರಿವಾರ ಮತ್ತೆ ಮುಂದೆ ಪ್ರಯಾಣವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿತು. ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಮುಂದುಗಡೆ ಜಯಶಾಲಿಯಾದ ಮಯೂರೇಶ್ವರನು ಹರ್ಷಭರಿತನಾಗಿ ನಡೆದಿದ್ದನು. ಹಿಂದುಗಡೆ ಅವನ ಮಿತ್ರರಾದ ಮುನಿಬಾಲಕರು ನಡೆಯುತ್ತಲಿದ್ದರು. ಇವರ ಹಿಂಬದಿಯಲ್ಲಿ ಪರಮೇಶ್ವರನು ವೃಷಭಾರೂಢನಾಗಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದನು. ||೧||

ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಹಿಂದೆ ಗೌತಮಾದಿ ಮುನಿಗಳು. ಎಲ್ಲರ ಧೈಯವೂ ಲಗ್ನವನ್ನು ಸಾಧಿಸಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಎಂಬುದನ್ನು ಒತ್ತಿ ಹೇಳಬೇಕಿಲ್ಲವಷ್ಟೇ? ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಹೊರಟಿ ವರೆಂದ ಬಳಿಕ ಮೌನವಾಗಿ ನಡೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವೇ? ದಿಗ್ವಿವಿಕ್ಟುಗಳಿಂದ ಪ್ರತಿಧ್ವನಿ ಬರುವಷ್ಟು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಗರ್ಜಿಸುತ್ತಲಿದ್ದರು. ||೨||

ಹೀಗೆ ಅನೇಕ ಯೋಜನಗಳಷ್ಟು ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಕ್ರಮಿಸಿದ ಬಳಿಕ ಗಂಡಕೇ ನಗರಕ್ಕೆ ಒಂದು ಯೋಜನದಷ್ಟು ಮಾರ್ಗವಿದೆ ಎನ್ನುವಾಗಲೇ ಗಣಪತಿಯು ತನ್ನ ವಾಹನವಾದ ಮಯೂರದ ಮೇಲಿನಿಂದ ಕೆಳಕ್ಕೆ ಇಳಿದನು. ಒಡನೆಯೇ ಅವಳಿಗಾಗಿ

ಅತಿಷ್ಠತ್ಸ ನುಯೂರೇಶೋ ಮಹಾರ್ಘಾಸನಮುತ್ತಮಮ್ ||೩||

ತತಃ ಸರ್ವಾನುಪಾವೇಶ್ಯ ಶಿವಂ ಗಣಮುನೀಶ್ವರಾಃ |
ವಾದ್ಯತ್ಸು ಸರ್ವವಾದ್ಯೇಷು ತಾನಾಹ ಸ ನುಯೂರರಾಟ್ ||೪||

ನುಯೂರೇಶ ಉವಾಚ :—

ಸಿಂಧುನಾ ನಿಹಿತಾಃ ಕಾರಾಗೃಹೇ ಶಕ್ರಾದಿದೇವತಾಃ |
ವಿನಾ ತನ್ಮೋಚನಂ ಲಗ್ನಸಿದ್ಧಿರ್ನೈವ ಭವಿಷ್ಯತಿ ||೫||

ಅತಸ್ತನ್ಮೋಚನಾರ್ಥಾಯ ಪ್ರೇಷ್ಯತಾಂ ಸಿಂಧವೇ ಮಹಾಃ |
ಬುದ್ಧಿಮಾಃ ಸ ಗೃಹೀತ್ವಾ ಚೇದಾಗಚ್ಛೇತ್ತ್ವಾ ಸುರಾನಥ ||೬||

ತದಾ ಸಾಂಸ್ಥೈವ ಸರ್ವೇಷಾಂ ಕುಶಲಂ ಹಿ ಭವಿಷ್ಯತಿ |

ಅಲ್ಲಿ ದಿವ್ಯವಾದ ಒಂದು ಅನನವು ಸಿದ್ಧವಾಯಿತು. ಅದರ ಮೇಲೆ ಸುಖವಾಗಿ ದೇವನು ಮಂಡಿಸಿದನು. ||೩||

ಅನಂತರ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಹೇಳಿದನು. ಪರಶಿವ, ಮುನಿಗಳು ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಸನಿಯದಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿದನು. ಸಕಲ ವಿಧ ಮಂಗಳವಾದ್ಯಗಳೂ ಭೋಗರೆ ದವು. ಆಗ್ತನ್ನವರನ್ನೆಲ್ಲ ಕುರಿತು ಮಯೂರರಾಜನು ಹೀಗೆಂದು ನುಡಿದನು. ||೪||

ನುಯೂರೇಶ್ವರ :—

ಸಿಂಧುದೈತ್ಯನಿಂದ ಪರಾಜಿತರಾದ ಬಳಿಕ ಇಂದ್ರಾದಿ ದೇವತೆಗಳು ಅವನ ನಗರ ದಲ್ಲಿ ಕಾರಾಗೃಹವಾಸವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಲಿದ್ದಾರೆ. ಅವರನ್ನು ಬಂಧನದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಮಾಡುವವರೆಗೂ ಈ ಲಗ್ನಕಾರ್ಯವು ನಡೆಯುವಂತಿಲ್ಲ.

ಆದುದರಿಂದ ನಮ್ಮ ಪೈಕಿ ಬಹಳ ಬುದ್ಧಿಶಾಲಿಯಾದ ಒಬ್ಬನನ್ನು ದೈತ್ಯನ ಬಳಿಗೆ ನಿಯೋಗ ಕಳಿಸಿ, ಆ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಬಿಡುಗಡೆಮಾಡಲು ಯತ್ನಿಸಿ ಹೋದವನು ತನ್ನ ಬುದ್ಧಿ ಚಾತುರ್ಯದಿಂದ ಅವರನ್ನೇನಾದರೂ ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದರೆ ಆಗ ||೬||

ಕೇವಲ ಸಾಮೋಪಾಯದಿಂದಲೇ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಕುಶಲ ಉಂಟಾಗುವುದು. ಒಂದು

ನೋ ಚೇದ್ಯುದ್ಧೇನ ಜೇಷ್ಠಾಮೋ ರಣೇ ಸಿಂಧುಂ ಮಹಾಬಲಮ್ ||೭||

ಮೋಚಯಿಷ್ಯಾಮಿ ತಾ ದೇವಾಂಸ್ತತೋ ಲಗ್ನಂ ಭವಿಷ್ಯತಿ |

ಕ ಉವಾಚ :—

ಏವಂ ತದ್ವಚನಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ಪ್ರಾಹುಃ ಸರ್ವೇ ಗುಣೇಶ್ವರಮ್ ||೮||

ಸರ್ವ ಊಚುಃ :—

ಸಮ್ಯಗುಕ್ತಂ ಮಯೂರೇಶ ! ಸುಧಯಾ ಸದೃಶಂ ವಚಃ |

ಬಾಲಭಾವೇಽಪಿ ತೇ ಬುದ್ಧಿರ್ಬೃಹಸ್ಪತಿಸಮಾ ಶುಭಾ ||೯||

ನೇಳಿ ರಾಕ್ಷಸನು ನಮ್ಮ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯ ಹಿತೋಕ್ತಿಯನ್ನು ಕೇಳಿದೇ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಬಂಧನದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಮಾಡದಿದ್ದರೆ ಮುಂದಿನ ಉದ್ಯಮ ಯುದ್ಧವೆಂಬುದು ತಿಳಿದ ಮಾತೇ ಆಗಿದೆ. ಸಿಂಧುದೈತ್ಯ ಮಹಾಬಲಿಷ್ಠನಾಗಿರಬಹುದು. ಆದರೇನು ? ನಮಗೆ ಅವನ ಗಣನೆ ಇದೆಯೇನು ? ||೭||

ಅವನನ್ನು ಜಯಿಸಿ ಆ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಬಂಧನದಿಂದ ಬಿಡಿಸುವೆನು. ಅವರೂ ಬಂದ ನಂತರವೇ ಲಗ್ನ ನಡೆಯಲಿ.

ಬ್ರಹ್ಮಾ :—

ಗುಣೇಶ್ವರನಾಡಿದ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಎಲ್ಲರೂ ಒಮ್ಮೆಲೇ ಹೀಗೆಂದು ನುಡಿದರು. ||೮||

ಜನರು :—

ಮಯೂರೇಶ್ವರ ! ನೀನಾಡಿದ ಮಾತುಗಳು ಅಮೃತಕ್ಕೆ ಸದೃಶವಾದುವು. ಸರಿಯಾದ ಮಾತನ್ನೇ ಆಡಿದೆ. ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕವನಾಗಿದ್ದರೂ ನಿನ್ನ ಬುದ್ಧಿಯು ಸುರಗುರು, ಬೃಹಸ್ಪತ್ಯಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಸಮಾನವಾದುದು. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಶುಭ ಕರವಾದ ಈ ಮಾತುಗಳು ನಿನ್ನ ಮುಖದಿಂದ ಹೊರಟಿವೆ. ||೯||

ಪುಷ್ಪದಂತಂ ಮಹಾಬುದ್ಧಿಂ ನೀತಿಶಾಸ್ತ್ರವಿಶಾರದಮ್ |

ಪ್ರೇಷ್ಯತಾಂ ಸಿಂಧುನಿಕಟೇ ದೇವಮೋಚನಹೇತವೇ

||೧೦||

ವಕ್ತಾರಂ ಬಲಿನಂ ಶ್ರೇಷ್ಠಂ ಸ್ತೋತ್ರಸಂತೋಷಿತೇಶ್ವರಮ್ |

ಕ ಉವಾಚ :—

ತತ ಊಚೇ ಪುಷ್ಪದಂತೋ ಮಯೂರೇಶಂ ಸುರೇಶ್ವರಮ್

||೧೧||

ಪುಷ್ಪದಂತ ಉವಾಚ :—

ಮಹಿಮಾ ತೇ ಮಯೂರೇಶ ! ಮನೋವಾಚಾನುಗೋಚರಃ |

ಜಾನಂತಿ ನ ಜನಾ ಮಾಯಾಮೋಹಿತಾಸ್ತವ ನಿತ್ಯದೃಕ್

||೧೨||

ನಮ್ಮ ಪೈಕಿ ಮಹಾಬುದ್ಧಿಶಾಲಿ, ಸಕಲ ನೀತಿಗಳನ್ನೂ ತಿಳಿದವನು ಎಂದರೆ ಪುಷ್ಪದಂತನೊಬ್ಬನೇ ಸರಿ. ದೈತ್ಯನಾದ ಸಿಂಧುವಿನ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಸುರವರರನ್ನು ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುವ ಹೊಣೆಯನ್ನು ಹೊರಲಿಕ್ಕೆ ಇವನು ಅರ್ಹನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಆದುದರಿಂದ ಇವನನ್ನೇ ಈ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಕಳಿಸಿ. ||೧೦||

ಇವನ ವಕ್ತೃತ್ವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ, ಬಲ, ಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ ಗುಣಗಳು, ಮತ್ತು ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡಿದುದರಿಂದಲೇ ಪರಮೇಶ್ವರನನ್ನು ಒಲಿಸಿಕೊಂಡುದು ಇತ್ಯಾದಿ ಸಂಗತಿ ಎಲ್ಲವೂ ಸರ್ವವಿದಿತವಾಗಿದೆ.

ಬ್ರಹ್ಮಾ :—

ಆಗ ಪುಷ್ಪದಂತನು ಮುಂದೆ ಬಂದು ಸುರೇಶ್ವರನಾದ ಮಯೂರೇಶ್ವರನನ್ನು ಕುರಿತು ಹೀಗೆಂದು ವಿಜ್ಞಾಪಿಸಿಕೊಂಡನು. ||೧೧||

ಪುಷ್ಪದಂತ :—

ಭಗವತ್, ಮಯೂರೇಶ್ವರ ! ನಿನ್ನ ಮಹಿಮೆಯು ವಾಚ್ಯನೋತ್ತೀತವಾಗಿದೆ. ನಿತ್ಯನೂ, ದೃಕ್ಸ್ವರೂಪನೂ ಆದ ನಿನ್ನನ್ನು ಮಾಯಾಮೋಹಿತರಾದ ಮುಗ್ಧ ಜನರು ಅರಿಯಲಾರರು. ||೧೨||

ಭೂ-ಭಾರಹರಣಾರ್ಥಂ ತ್ವಮನುಷ್ಯಾಃ ಶಿವಾಲಯೇ |
ನ ನುನಾಂ ಪ್ರೇಷಯ ತತ್ರ ತ್ವಮನುಷ್ಯಂ ಪ್ರೇಷಯ ಸಾಂಪ್ರತಮ್ ||೧೩||

ಅಪಾರಸೇನಯಾ ಯುಕ್ತಂ ಸಿಂಧುದೈತ್ಯಂ ಮಹಾಬಲಮ್ |
ಉದ್ಧತಂ ಬಲಿನಂ ದ್ರಷ್ಟುಮಹಂ ಶಕ್ಯಾಢಿ ನ ಕ್ವಚಿತ್ ||೧೪||

ಯುದ್ಧಮೇವ ಕರಿಷ್ಯಾಢಿ ತತೋ ದೋರ್ದಂಡತೇಜಸಾ |
ಯದಿ ಸಾಮ್ನಾ ಭೇನೇತ್ಕಾರ್ಯಂ ಯುದ್ಧಂ ತತ್ರ ವೃಥಾ ಮತಮ್ ||೧೫||

ದಾನಂ ಭೇದೋ ವೃಥಾ ದಂಡೋ ನೀತಿರೇಷಾ ಸನಾತನೀ |

ದುಷ್ಟ ದೈತ್ಯರ ಬಾಹುಳ್ಳದಿಂದ ಭೂಮಿಗೆ ಉಂಟಾದ ಭಾರವನ್ನು ಪರಿ
ಹರಿಸಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಪರಶಿವನ ಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ನೀನು ಅವತರಿಸಿರುವೆ. ದೇವ ! ಸಿಂಧು
ದೈತ್ಯನ ಬಳಿಗೆ ನನ್ನನ್ನು ದೂತನನ್ನಾಗಿ ಕಳಿಸಬೇಡ. ಪ್ರಕೃತ ಮತ್ತೆ ಯಾರ
ನ್ನಾದರೂ ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ನಿಯೋಜಿಸು. ||೧೩||

ಅವಾರಸೈನ್ಯದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಮಹಾಬಲಶಾಲಿಯೂ ಬಲದಿಂದ ಉನ್ನತ್ತನೂ
ಆದ ಆ ಸಿಂಧುದೈತ್ಯನನ್ನು ಸಹನೆಯಿಂದ ನೋಡಲು ನನ್ನಿಂದ ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಸಾಧ್ಯ
ವಾಗಲಾರದು. ||೧೪||

ಅಂಥವರನ್ನು ಕಂಡಕೂಡಲೇ ನನ್ನ ಭುಜಗಳು ಏಕಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಸ್ಫುರಿಸ
ಲಾರಂಭಿಸುವವು. ಪ್ರಕ್ಷುಭಿತಸ್ವಭಾವದವನಾದ ನಾನು ಹಾಗೇನಾದರೂ ಯುದ್ಧವ
ನ್ನಾರಂಭಿಸಿದೆನೆಂದರೆ ದೂತಕಾರ್ಯವೇ ಕೆಟ್ಟುಹೋದೀತು. ಸಾಮೋಪಾಯ
ದಿಂದಲೇ ಕಾರ್ಯ ಸಾಧಿಸುವಂತಿದ್ದರೆ ಆಗ ಯುದ್ಧೋದ್ಯಮವು ವ್ಯರ್ಥವಲ್ಲವೇ ?
||೧೫||

ಸಾಮ, ದಾನ-ಭೇದಗಳು ಸಾಧಿಸದಿದ್ದಾಗ ಮಾತ್ರ ದಂಡನೀತಿಯನ್ನು
ಉಪಯೋಗಿಸುವುದು ಸನಾತನವಾದ ಧರ್ಮವಾಗಿದೆ.

ಕ ಉವಾಚ :-

ವಿನಮಾಕರ್ಣ್ಯ ತದ್ವಾಕ್ಯಮುವಾಚ ಪಾರ್ವತೀಪತಿಃ ||೧೬||

ಶಿವ ಉವಾಚ :-

ಸನ್ಯಗುಕ್ತಃ ಪುಷ್ಪದಂತ! ನೀತಿಮಾರ್ಗಃ ಪುರಾತನಃ |
ಕ್ರೋಧವಾನ್ ಕ್ಷಮಃ ಸಾಮ್ನಿ ಕೇವಲಂ ಬಲರ್ವಾ ಪರಃ ||೧೭||

ಧರಿಸ್ಯತಿ ಮಹಾದುಷ್ಟಂ ಪ್ರೇಷಿತಶ್ಚೇತ್ಸ್ಯ ಡಾನನಃ |
ಪ್ರೇಷಿತೋ ನೀರಭದ್ರಶ್ಚೇತ್ಸ್ಯೋಧಮೇವ ಕರಿಸ್ಯತಿ ||೧೮||

ಶೃಂಗೀ ಚೇತ್ಪ್ರೇಷಿತಸ್ತತ್ರ ಸಂಹಾರಂ ಸ ವಿಧಾಸ್ಯತಿ |

ಬ್ರಹ್ಮಾ :-

ಪುಷ್ಪದಂತನಾಡಿದ ಸಮಂಜಸವಾದ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಮೆಚ್ಚುತ್ತ ಪಾರ್ವತೀ
ರಮಣನು ಹೀಗೆಂದು ಮಾತನಾಡಿದನು. ||೧೬||

ಶಿವ :-

ಪುಷ್ಪದಂತ ಸನಾತನವಾದ ಈ ನೀತಿಮಾರ್ಗವನ್ನು ನೀನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅರಿ
ತಿರುವೆ. ಅದುದರಿಂದಲೇ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಮಾತನಾಡಿದೆ. ಕೋಪಿಸ್ಮನಾದವನು
ಸಾಮ್ಯತನದಿಂದ ಸಾಧಿಸಬಹುದಾದ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ನಿಯೋಗ ಹೋಗಲು ಎಂದೆಂದಿಗೂ
ಅರ್ಹನಲ್ಲ. ಅಂಥವನಿಂದ ಶ್ರಮಸಾಧ್ಯವಾದ ಮತ್ತಾವ ಕೆಲಸವನ್ನಾದರೂ ಮಾಡಿಸ
ಬಹುದು. ||೧೭||

ಕುಮಾರ; ಪಣ್ಮುಖನನ್ನು ಬೇಕಾದರೆ ಈ ಕಾರ್ಯಸಾಧನೆಗೆ ಕಳಿಸಬಹುದಿತ್ತು.
ಅವನೂ ಸಹ ನಿನ್ನಂತೆಯೇ. ದುಷ್ಟರನ್ನು ಕಂಡೊಡನೆಯೇ ಯಾವ ಮಾತನ್ನೂ
ಆಡದೆ ದರ ದರ ಎಳೆದು ತಂದುಬಿಡುವನು. ಹೋಗಲಿ, ವೀರಭದ್ರನನ್ನು ಕಳಿಸೋಣ
ಎಂದರೆ ಅವನು ಸಿಡಿಲಿನ ಮರಿ. ಪ್ರಸಂಗವು ಮತ್ತಿಷ್ಟು ವಿಕೋಪಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ
ಬಿಡುವುದು. ಅವನ ಸ್ವಭಾವವೇ ಅಂತಹದು. ||೧೮||

ಸಂಧಾನಕ್ಕೆ ಶೃಂಗಿಯನ್ನು ಕಳಿಸೋಣವೆಂದರೆ ಅವನು ನಿಮ್ಮೆಲ್ಲರಿಗಿಂತಲೂ

ಪ್ರಮಥಃ ಪ್ರೇಷಿತೋ ಮತ್ತೋ ನ ಜಾನೇ ಕಿಂ ಕರಿಷ್ಯತಿ ? ||೧೯||

ಪ್ರೇಷಿತಶ್ಚೇದ್ಭೂತರಾಜೋ ಭೇಷಯಿಷ್ಯತಿ ತಾಂ ಸಭಾಮ್ |
ಸ್ತ್ರೀಸಂಭೋಗರತಃ ಸ್ಯಾತ್ತು ಪ್ರೇಷಿತೋ ರಕ್ತಲೋಚನಃ ||೨೦||

ಕ ಉನಾಚಃ :—

ತತೋಽಬ್ರವೀನ್ಮಯೂರೇಶೋ ನಿರಸ್ತೇಷು ಚ ತೇಷು ಚ |

ಗಣೇಶ ಉನಾಚಃ :—

ನಂದೀ ಸಮುದ್ರಗಂಭೀರೋ ಧೈರ್ಯೇ ಪರ್ವತಸನ್ನಿಭಃ ||೨೧||

ಬುದ್ಧಾ ಬೃಹಸ್ಪತಿಸಮೋ ಜಂಭಾರಿಸದೃಶೋ ಬಲೇ |

ತೀಕ್ಷ್ಣಸ್ವಭಾವದವನು. ಕಾರಣವಿರಲಿ, ಇಲ್ಲದಿರಲಿ, ಸಂಹಾರಕಾರ್ಯವೇ ಅವನ ಮಾತಿನ ಮಂಗಲಾಚರಣೆ. ಪ್ರಮಥನೇ ಹೋಗಿ ಬರಲೆಂದೆನೋ. ಸರಿ, ಅವನು ಮೊದಲೇ ಉನ್ಮತ್ತನು. ಏನೇನನ್ನಾದರೂ ಮಾಡಬಿಡುವನು. ಇವನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನನಗೇ ಧೈರ್ಯ ಸಾಲದು. ||೧೯||

ಭೂತರಾಜನನ್ನೇ ಕಳಿಸಿ ನೋಡೋಣವೆಂದರೆ ಮೊದಲೇ ಭಯಂಕರಾಕಾರ ನಾದ ಅವನು ಮಾತನಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚಿತವಾಗಿಯೇ ಸಭಿಕರನ್ನೆಲ್ಲ ಹೆದರಿಸಿ ಓಡಿಸಿ ಬಿಡುವನು. ಆ ಮೇಲೆ ಯಾರೊಡನೆ ಸಂಧಾನವನ್ನು ಮಾಡುವುದು ? ಉಳಿದವನೆಂದರೆ “ ರಕ್ತಲೋಚನ ”. ಅವನೋ ಅತಿಕಾಮಿ, ಸದಾ ಸ್ತ್ರೀವ್ಯಾಮೋಹ ದಲ್ಲೇ ತೊಳಲತಕ್ಕವನು. ||೨೦||

ಬ್ರಹ್ಮಾ :—

ಶಿವನ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ತನ್ನ ತಂದೆಯು ಪ್ರಮಥಮುಖಂಡರನ್ನೆಲ್ಲ ನಿರಾಕರಿಸಿದ ಬಳಿಕ ತಾನು ತನ್ನ ಅಭಿಮತವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದನು.

ಗಣೇಶ :—

ನಮ್ಮ ನಂದಿ ಇರುವನಲ್ಲ ? ಅವನ ಸ್ವಭಾವ ಸಮುದ್ರದಂತೆ ಗಂಭೀರ ವಾದುದು ಧೈರ್ಯದಲ್ಲಿ ಅವನು ಮಹಾಮೇರು ಪರ್ವತಕ್ಕೆ ಸದೃಶನಾದವನು. ||೨೧||

ಬುದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ಬೃಹಸ್ಪತಿಯನ್ನೂ ಮೀರಿಸಿದವನು. ದೇವರಾಜನಿಗೆ ಸರಿ ಎನಿಸಿದ

ಧೂರ್ತಃ ಪರಾಶಯಜ್ಞಾ ತಾ ಪ್ರೇಷ್ಯತಾಂ ಸಾನುಹೇತವೇ ||೨೨||

ಶಿವ ಉವಾಚ :—

ಸನ್ಯಗುಕ್ತಂ ನುಯೂರೇಶ ! ಜ್ಞಾತಾಸಿ ಗುಣದೋಷಯೋಃ |
ನಂದಿನೇ ದೀಯತಾಂ ವಸ್ತ್ರಂ ರತ್ನಾನಿ ವಿವಿಧಾನಿ ಚ ||೨೩||

ಕ ಉವಾಚ :—

ತತೋ ದದೌ ನುಯೂರೇಶಸ್ತಾನಿ ತಸ್ಯ ಶಿವಾಜ್ಞಯಾ |
ಅಜ್ಞಾ ಪಯಾನಾಸ ಚ ತಂ

ನುಯೂರೇಶ ಉವಾಚ :—

ಗಚ್ಛ ಸಿಂಧುಂ ಮಹಾಬಲಮ್ ||೨೪||

ಬಲವುಳ್ಳವನು. ಮಹಾ ಚಾಣಾಕ್ಷನಾದುದರಿಂದ ಪರರ ಹೃದಯದಲ್ಲೇನಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಬಹು ಬೇಗನೆ ಅರಿಯತಕ್ಕವನು. ಸಾಮೋಪಾಯದಲ್ಲಿ ಇವನ ಚತುರನಾದವನು. ಇವನನ್ನೇ ಸಿಂಧುವಿನ ಬಳಿಗೆ ಕಳಿಸಿರಿ. ||೨೨||

ಶಿವ :—

ನುಯೂರೇಶ ! ಸರಿಯಾಗಿ ಮಾತನಾಡಿದೆ. ಜನರ ಗುಣ-ದೋಷಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ನೀನು ಬಹಳ ಸರಿಯಾಗಿ ಅರಿತಿರುವೆ. ಎಲ್ಲಿ ! ವಸ್ತ್ರ, ವಿವಿಧರತ್ನಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ತಾಂಬೂಲವನ್ನು ಮೊದಲು ನಂದಿಗೆ ಕೊಡಿ. ||೨೩||

ಬ್ರಹ್ಮಾ :—

ಪರಶಿವನ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ ನುಯೂರೇಶನು ಸ್ವತಃ ಆ ತಾಂಬೂಲವನ್ನು ಕೈಯಿಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ನಂದಿಯ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟು ಹೀಗೆಂದು ಆಜ್ಞೆ ಮಾಡಿದನು.

ನುಯೂರೇಶ :—

ನಂದೇ ! ನೀನು ಮಹಾಬಲಶಾಲಿಯಾದ ಆ ಸಿಂಧುದೈತ್ಯನ ಸಮಾಪಕೆ ಹೋಗು. ||೨೪||

ಯಥಾ ದೇವಾ ವಿಮುಚ್ಯಂತೇ ತಥಾ ನೀತಿರ್ನಿಧೀಯತಾಮ್ |

ಕ ಉವಾಚ :—

ಸ ತು ನತ್ವಾ ಮಯೂರೇಶಂ ಶಿನಾಂ ಚ ಶಿವಮೇವ ಚ ||೨೫||

ಗರ್ಣಾ ಸರ್ವಾ ಮಹಾನಾಕ್ಯೈಃ ಸ್ತುತ್ವಾ ತಂ ಚ ಶಿವಂ ಶಿನಾಮ್ |

ಉವಾಚ ಬುದ್ಧಿಸಂಪನ್ನೋ ದಿಷ್ಟೋಚಿಲಮಿದಂ ವಚಃ ||೨೬||

ನಂದ್ಯುವಾಚ :—

ಸ ಮಹಾ ಜಾಯತೇ ಲೋಕೇ ಯಸ್ಯ ವಃ ಸ್ಯಾದನುಗ್ರಹಃ |

ಅತೋಹಂ ಶ್ರೇಷ್ಠತಾಂ ನೀತಃ ಸಾಧಯಿಷ್ಯೇ ಪ್ರಯೋಜನಮ್ ||೨೭||

ಯಾವ ರೀತಿ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಿದರೆ ದೇವತೆಗಳು ಬಂಧನದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಯನ್ನು ಹೊಂದಿಯಾರೋ, ಆ ತರಹದ ನೀತಿಯನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸು.

ಬ್ರಹ್ಮಾ :—

ಗಣಪತಿಯ ಆಜ್ಞಾ ವಚನವನ್ನು ಕೇಳಿದೊಡನೆಯೇ ನಂದಿಯು ಎದ್ದು ನಿಂತು ಮಯೂರೇಶನನ್ನೂ, ಪಾರ್ವತೀದೇವಿ ; ಮತ್ತು ಪರಶಿವನನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ವಂದಿಸಿದನು. ||೨೫||

ಅನಂತರ ತನಗೆ ಹಿರಿಯರಾದ ಸಹೋದ್ಯೋಗಿ ಪ್ರಮಥಗಳನ್ನು ವಂದಿಸಿದನು. ಮಹಾಬುದ್ಧಿಸಂಪನ್ನನಾದುದರಿಂದ ಉಪನಿಷದ್ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಉಚ್ಚರಿಸುತ್ತ ಶಿವ-ಶಿವೇಶರನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದನು. ದೈವವೇ ನಂದಿಯ ಮುಖದಿಂದ ಈ ರೀತಿಯ ಸ್ತೋತ್ರ ವನ್ನು ನುಡಿಸಿತು. ||೨೬||

ನಂದೀ :—

ಜಗಜ್ಜನನೀ-ಜನಕರೇ ! ಯಾರು ನಿಮ್ಮ ಅನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರರಾಗುವರೋ ಅವರು ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಮಹಾನುಹಿಮರೆನಿಸುವರು. ಆ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ಇಂದು

ನಃ ಪ್ರಸಾದೇನ ಭೂಗೋಲಂ ವಿಧಾಸ್ಯೇ ನೃಬ್ಜಮಂಜಸಾ |
ಶೇಷಂ ಸೂರ್ಯಂ ವೋ ನಿಕಟೇ ಆನಯಿಷ್ಯೇ ನ ಸಂಶಯಃ ||೨೮||

ಕ ಉನಾಚ :—

ಏವಮುಕ್ತ್ವಾ ಯಯೌ ನಂದೀ ಸಿಂಧುದೈತ್ಯಂ ಬಲಾನ್ವಿತಃ |
ಗತಃ ಸ ನಗರದ್ವಾರಂ ಮನೋನೇಗೇನ ಧೈರ್ಯವಾನ್ ||೨೯||

ಧ್ಯಾಯ್ ಗಣೇಶಂ ಶಂಭು ಚ ಶಿವಾಂ ಸರ್ವಾರ್ಥಸಾಧಿಕಾಮ್ |
ಯತಾಂ ಕರ್ತುಂ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾಂ ತಾಂ ಪ್ರಾರ್ಥಯಾಮಾಸ ಚೇತಸಿ ||೩೦||

ನಾನು ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಈ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಗಳಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಈಗ ಅಪ್ಪಣೆಯಾದಂತೆ ಕಾರ್ಯವು ಪ್ರಯೋಜನಕಾರಿಯಾಗುವ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬರುವೆನು. ||೨೭||

ನಿಮ್ಮ ಅನುಗ್ರಹ ಒಂದಿದ್ದರೆ ಇಡೀ ಈ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಮುಷ್ಠಿಯಲ್ಲಿ ಅಡಕವಾಗುವಂತೆ ಒಡನೆಯೇ ಮಾಡಬಲ್ಲೆ. ಭೂಮಿಯನ್ನು ಹೊತ್ತು ಶೇಷನನ್ನು, ಜಗಜ್ಜ್ಯೋತಿಗಳಾದ ಸೂರ್ಯ-ಚಂದ್ರರನ್ನೂ ಹಿಡಿದು ನಿಮ್ಮ ಬಳಿಗೆ ತರಬಲ್ಲೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವೇ ಇಲ್ಲ. ||೨೮||

ಬ್ರಹ್ಮಾ :—

ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ನಂದಿಯು ಸಾಕಷ್ಟು ನೈರೃತ್ಯವನ್ನು ಸಂಗಡ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಸಿಂಧುದೈತ್ಯನ ಬಳಿಗೆ ಹೋದನು. ಮಹಾಧೈರ್ಯಶಾಲಿಯಾದ ನಂದಿಯು ಮನೋವೇಗದಿಂದ ದಾರಿ ನಡೆಯುತ್ತ ಹೋಗಿ ಸಿಂಧುದೈತ್ಯನ ರಾಜಧಾನಿಯ ಮಹಾದ್ವಾರವನ್ನು ಸಮೀಪಿಸಿದನು. ||೨೯||

“ನಾನು ಎಲ್ಲರಿದುರು ಮಾಡಿದ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಸತ್ಯವಾಗಲಿ, ಸುಳ್ಳಾಗುವುದು ಬೇಡ” ಎಂಬುದಕ್ಕಾಗಿ ಮಹಾಗಣಪತಿಯನ್ನೂ, ಶಂಭುವನ್ನೂ, ಸರ್ವಾರ್ಥಸಿದ್ಧಿ ಕರಳಾದ ಜಗದಂಬಿಯನ್ನೂ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ಧ್ಯಾನಮಾಡಿ “ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ” ಎಂದು ಮನದಲ್ಲೇ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದನು. ||೩೦||

**ಇತಿ ಶ್ರೀ ಗಣೇಶ ಪುರಾಣೇ ಉತ್ತರಖಂಡೇ ದಶಾಧಿಕ
ಶತತಮೋಧ್ಯಾಯಃ ||**

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಶ್ರೀ ಗಣೇಶ ಪುರಾಣ ಉತ್ತರಖಂಡದಲ್ಲಿ “ ದೇವತಾಬಂಧವಿಮೋಚನ
ಪ್ರಯತ್ನ ವರ್ಣನೆ ” ಎಂಬಲ್ಲಿಗೆ ನೂರ ಹತ್ತನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯಾನುನಾದವು
ಮುಗಿದುದು.

|| ಶ್ರೀ ಗಣೇಶಾಯ ನಮಃ ||

ಅಭೈಕಾದಶೋತ್ತರ ಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ

ಕ ಉವಾಚ :-

ಸ್ರಾಯಾತ್ಸಭಾಂ ಮಹಾರನ್ಯಾಂ ದ್ವಾರಪಾಲನಿವೇದಿತಃ |
ನಂದೀ ನನಂದ ತಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ದೈತ್ಯಂ ಸಿಂಧುಂ ಸಭಾಗತಮ್ ||೧||

ಮಹಾವೀರೈಃ ಪರಿವೃತಂ ನಾನಾಶಸ್ತ್ರೇಷುಸಾಣಭಿಃ |
ವಾರಾಂಗನಾನ್ಯತ್ಯರತಂ ವೀಜ್ಯಮಾನಂ ನೃಭಿರ್ಮುಢಾ ||೨||

|| ಶ್ರೀ ಮಂಗಲಮೂರ್ತಯೇ ನಮಃ ||

೧೧೧ ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

ಬ್ರಹ್ಮಾ :-

ಮಹಾ ದ್ವಾರಪಾಲಕನು ನಿರ್ದೇಶಿಸಿದ ಮಾರ್ಗವಾಗಿ ನಂದಿಯು ಅಸುರನ ಸಿಂಧುದೈತ್ಯನ ಸಭಾಂಗಣವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು. ಸಭಾಸ್ಥಾನವು ಬಹಳ ರಮಣೀಯವಾಗಿದ್ದಿತು. ಆ ಸಭಾ ಮಧ್ಯೆ ಕುಳಿತಿದ್ದ ದೈತ್ಯಾಧಿಪತಿ ; ಸಿಂಧುವನ್ನು ನೋಡಿ ನಂದಿಯು ಸಂತೋಷಪಟ್ಟನು. ||೧||

ಅವನ ಸೈನಿಕರಾದ ವೀರಾಗ್ರಣಿಗಳು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಹಿರಿದು ಕೊಂಡೇ ರಾಕ್ಷಸನನ್ನು ಸುತ್ತುವರಿದು ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ರಾಜನ ಎದುರುಗಡೆ ವೇಶ್ಯೆಯು ನರ್ತಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ರಾಜನು ನೃತ್ಯವನ್ನು ಕಣ್ಣು ತುಂಬ ನೋಡುವುದರಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತ ಚಿತ್ತನಾಗಿದ್ದನು. ಪರಿವಾರದವರು ದೈತ್ಯನಿಗೆ ಚಾಮರದ ಮೂಲಕ ಮಂದವಾಗಿ ಗಾಳಿಯನ್ನು ಬೀಸುತ್ತಲಿದ್ದರು. ||೨||

ವಾದ್ಯತ್ನ ಸರ್ವವಾದ್ಯೇಷು ನಾದನಾದಿತದಿಕ್ಷು ಚ |

ದೃಷ್ಟ್ವಾ ತಂ ನಂದಿನಂ ಕೇಚಿನ್ಮೇನಿರೇ ರವಿಮಾಗತಮ್

||೩||

ಮಹಾಕಾಯಂ ಮಹಾವೀರಂ ವೀಕ್ಷ್ಯ ಕೇಚಿಚ್ಚಕಂಪಿರೇ |

ಜಗಜುರಪರೇ ತತ್ರ ಭೀಷಯಂತೋ ಬಲಾದಮುಮ್

||೪||

ನ ಬಿಭೇತಿ ಮಹಾಧೈರ್ಯಾನ್ನಂದೀ ಸ್ವ-ಬಲಗರ್ವಿತಃ |

ಕರಸಂಜ್ಞಾ ಪಿತಂ ನಂದೀ ಭೇಜ ಅಸನಮುತ್ತಮಮ್

||೫||

ಸರ್ವೇ ತಟಸ್ಥತಾಂ ಯಾತಾಶ್ಚಿತ್ರಗಾ ಇವ ಪುತ್ರಲಾಃ |

ಬುದ್ಧ್ವಾ ತದಿಂಗಿತಂ ಪ್ರಾಹ ನಂದೀ ವಾಚಸ್ಪತಿಃ ಪರಃ

||೬||

ಎಲ್ಲ ವಿಧ ವಾದ್ಯಗಳೂ ಧ್ವನಿಗೈಯುತ್ತಲಿದ್ದು ದರಿಂದ ದಿಕ್ಕುಗಳೆಲ್ಲ ಪ್ರತಿಧ್ವನಿ ಯಾಗುತ್ತಲಿದ್ದಿತು. ಸಭಿಕರಲ್ಲನೇಕರು ಮಹಾತೀಜಸ್ವಿಯಾದ ನಂದಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಸೂರ್ಯನೇ ಕೆಳಕ್ಕೆಳಿದು ಬಂದನೆಂದು ತಿಳಿದರು. ||೩||

ನಂದಿಯ ದೇಹ ಪರಿಪುಷ್ಟವಾಗಿದ್ದು ದರಿಂದಲೂ ಬಲ-ಪರಾಕ್ರಮಗಳು ಅವನ ಪ್ರತ್ಯವಯವಗಳಲ್ಲೂ ಎದ್ದು ಕಾಣುತ್ತಲಿದ್ದು ದರಿಂದಲೂ ಕೆಲವರು ಇವನನ್ನು ನೋಡಿ ನಡುಗಿಹೋದರು. ಯುದ್ಧಕುತೂಹಲಿಗಳಾದ ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ಉತ್ಸಾಹಗೊಂಡು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಗರ್ಜಿಸುತ್ತ ನಂದಿಯನ್ನು ಹೆದರಿಸಿದರು. ||೪||

ನಂದಿಯು ಮಹಾಬಲಶಾಲಿಯಾದುದರಿಂದಲೂ ಮತ್ತು ತನ್ನ ಬಲ-ವೀರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ಬಹಳ ನಂಬುಗೆ ಇದ್ದುದರಿಂದಲೂ ರಾಕ್ಷಸರ ಗೊಡ್ಡು ಗರ್ಜನೆಗೆ ಹೆದರದೆ ಧೈರ್ಯದಿಂದ ಕುಳಿತಿದ್ದನು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ದೈತ್ಯರಾಜನು ಹಸ್ತವನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿಸಿ ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾದ ಒಂದು ಅಸನವನ್ನು ತೋರಿಸಲು ಅದನ್ನು ನಂದಿಯು ಅಲಂಕರಿಸಿದನು. ||೫||

ಹೊಸಬನು ತಮ್ಮ ಪೈಕಿಯವನಾಗಿರದಿದ್ದರೂ ತಮ್ಮ ಒಡೆಯ ಅಸನವನ್ನಿತು ಗೌರವಿಸಿದುದನ್ನು ಕಂಡು ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆದ ಬೊಂಬೆಗಳಂತೆ ಸಭಿಕರು

ನಂದ್ಯುವಾಚ :—

ನಾನಾ ಸಭಾ ದೃಷ್ಟಪೂರ್ವಾ ನೇದೃಶಾಸ್ತಾಸು ಮೂಢಕಾಃ |

ಯೂಯಂ ಸರ್ವೇತಿಬಲಿನಃ ಶ್ರಿಯಾ ಪರಮಕೋಭಿತಾಃ

||೭||

ಸುಂದರಾಃ ಕಾಮಸದೃಶಾ ಬುದ್ಧ್ಯಾ ಹೀನಾ ವೃಕಾ ಇವ |

ಸಭಾಯಾಮಾಗತಃ ಸಾಧುರಸಾಧುದುರ್ಬಲೋ ಬಲೀ

||೮||

ಪ್ರಷ್ಟವ್ಯೋ ಮಾನನೀಯಶ್ಚ ನೀತಿರೇಷಾ ಸನಾತನೀ |

ನ ಸಾ ದೃಷ್ಟಾ ಸಭಾಮಧ್ಯೇ ಅತೋ ಮೇ ವಿಸ್ಮಿತಂ ಮನಃ

||೯||

ತೂಷ್ಣೀಂಭಾವನನ್ನು ನುಗ್ಗಿಸಿದರು. ಸಾಕ್ಷಾದ್ವೃಹಸ್ಪತಿಯೋ ಎಂಬಂತೆ ಇದ ನಂದಿಯು ರಾಜನ ಇಂಗಿತವನ್ನರಿತು ತನ್ನ ಪರಿಚಯವನ್ನು ತಾನೇ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳಲು ಆರಂಭಿಸಿದನು. ||೭||

ನಂದೀ :—

ಮೂಢ ಸಭಿಕರೇ ! ಇದುವರೆಗೆ ನಾನು ಎಷ್ಟೆಷ್ಟೋ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಸಭೆ ಗಳನ್ನು ನೋಡಿರುವೆನು. ಇದರಂತಹವು ಆ ಸಭೆಗಳಲ್ಲ. ನೀವು ಬಹಳ ಬಲಿಷ್ಠ ರಾದವರು. ಐಶ್ವರ್ಯದಿಂದ ಕೋಭಿಸುವವರು ||೭||

ನೋಡಲು ಮನ್ಮಥನಂತೆ ಸುಂದರರೂವವುಳ್ಳವರು. ಆದರೇನು ? ಒಬ್ಬನಿ ಗಾದರೂ ಬುದ್ಧಿಯೇ ಇಲ್ಲ. ತೋಳದಂತೆ ದೇಹವನ್ನು ವೃಥಾವಾಗಿ ಬೆಳೆಸಿದ್ದೀರಿ. ಸಭೆಯ ಮರ್ಯಾದೆ ಎಂತಹದೆಂಬುದೇ ನಿಮಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಸಭೆಗೆ ಹೊರಗಿನವರಾ ರಾದರೂ ಬಂದರೆ ಯಾವ ರೀತಿ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ಕಲ್ಪನೆ ಸಹ ನಿಮ್ಮ ಮೆದುಳಿನಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಬಂದವನು ಸಾಧುವೇ ? ಅಸಾಧುವೇ ? ಬಲಿಷ್ಠನೇ ಅಥವಾ ನಿರ್ಬಲನೇ ? ಎಂಬುದನ್ನರಿತು ||೮||

ಅವನನ್ನು ಕುಶಲಪ್ರಶ್ನೆಯ ಮೂಲಕ ಉಪಚರಿಸಿ ಗೌರವಿಸಬೇಕು. ಇದೇ ಪರಂಪರೆಯಿಂದ ಬಂದಿರತಕ್ಕ ಧರ್ಮ. ಆ ನೀತಿಯೇ ಈ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬಾರದ್ದ ರಿಂದ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಹಳಮಟ್ಟಿಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವೆನಿಸಿವೆ. ||೯||

ವೃಥಾ ಸಭಾಸದಸ್ಸವೇ ವೃಥಾಮಾತ್ಯಾಶ್ಚ ನಾಗರಾಃ |
ನಾಯಂ ಧರ್ಮೋ ರಾಜ್ಞ ಏವ ಸಭ್ಯಾನಾಂ ಕೃತ್ಯಮೇವ ತತ್ ||೧೧||

ಕ ಉವಾಚ :—

ಇತಿ ತದ್ವಚನಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ಸಿಂಧುಃ ಪ್ರೋವಾಚ ನಂದಿನಮ್ |

ಸಿಂಧುರುವಾಚ :—

ಪದ್ಮಯೋನೇರಿವ ತವ ಮತಿರ್ದೃಷ್ಟಾ ಗುಣಾಕರ ! ||೧೧||

ಕಸ್ಯ ತ್ವಂ, ಕುತ ಆಯಾತಃ, ಕಿಮರ್ಥಂ ವಾ ವೃಷೇಶ್ವರ ! |
ತೇಜಸಾ ವಂದಿಸದೃಶಃ ಪಂಚಾಸ್ಯ ಇವ ವಿಕ್ರಮೇ ||೧೨||

ನೀವು ಸಭಾಸದರಾದುದು ವೃಥಾವೇ ಸರಿ. ಇದರಂತೆ ಇವರು ಮಂತ್ರಿಗಳಾದುದೂ ಸಾರ್ಥಕವಿಲ್ಲ. ಆಡಳಿತಗಾರರಾದ ನೀವೇ ಹೀಗಿದ್ದ ಮೇಲೆ ನಾಗರಿಕರು ಎಷ್ಟರನುಟ್ಟಿಗೆ ಸುಸಂಸ್ಕೃತರಾದಾರು ? ಬಂದ ಅತಿಥಿಗಳನ್ನು ಕರೆದು ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿ ಆದರೋಪಚಾರಗಳನ್ನು ತೋರಿಸತಕ್ಕದ್ದು ರಾಜನ ಕರ್ತವ್ಯವಲ್ಲ. ಸಭಿಕರಾದವರೇ ಇದನ್ನು ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು. ||೧೦||

ಬ್ರಹ್ಮಾ :—

ನಂದಿಯಾಡಿದ ಮೂದಲಿಕೆಯ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ದೈತ್ಯೇಂದ್ರ; ಸಿಂಧು ರಾಜನು ನಂದಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ತಾನೇ ಪ್ರಸ್ತಾಪಮಾಡತೊಡಗಿದನು.

ಸಿಂಧು :—

ಗುಣಾಢ್ಯ ! ಬ್ರಹ್ಮದೇವನಂತೆ ನಿನ್ನ ಬುದ್ಧಿ ನಿಷ್ಕೃಷ್ಟವಾದುದು. ಇದನ್ನು ನಾನು ಅರಿತಿದ್ದೇನೆ. ||೧೧||

ನೀನು ಯಾರ ಕಡೆಯವನು ? ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂದಿರುವೆ ? ವೃಷೇಶ್ವರ ! ಪ್ರಕೃತ ನೀನು ನನ್ನಿಂದ ಯಾವ ಪ್ರಯೋಜನವನ್ನು ಬಯಸಿ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಆಗಮಿಸಿರುವೆ. ನಿನ್ನ ತೇಜಸ್ಸು ಜ್ವಲಿಸುವ ಅಗ್ನಿಯಂತಿವೆ. ಪರಾಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಸಿಂಹದಂತಿರುವೆ. ||೧೨||

ನಂದ್ಯುನಾಚ :—

ಸುರಭೇಃ ಕಾನುರೂಪಾಯಾ ಅಪತ್ಯಂ ನಂದಿಸಾಮಕಮ್ |

ನಿದ್ಧಿ ಮಾಂ ಗಿರಿಜಾನಾಥನಾಹಂ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಭೇದಿನಮ್ ||೧೩||

ಮಯೂರೇಶೋ ಧರಾಭಾರಹರೋ ದುಷ್ಪನಿಬರ್ಹಣಃ |

ಅವತೀರ್ಣಃ ಶಿವಗೃಹೇ ಬಾಲ್ಯಾತ್ಪ್ರಭೃತಿ ದೈತ್ಯಹಾ ||೧೪||

ಶೇಷೋ ಮೂಕೋಽಭವತ್ಸ್ಯ ಪ್ರತಾಪವರ್ಣನೇಽಬ್ಜಜಃ |

ಸಮುದ್ರಮಥನಾದ್ಯದ್ವತ್ಸ್ಯ ಜಾತಂ ಬಹಿಯರ್ಯೌ ||೧೫||

ತದ್ವನ್ನೀತಿಂ ನಿಮಢ್ಯಾದ್ಯ ಕಾರ್ಯಸಿದ್ಧಿಂ ವಿಚಾರಯ |

ಆಜ್ಞಾಂ ಶ್ರುಣು ಮಯೂರೇಶಪ್ರೇಷಿತಾಂ ಬಲವತ್ತರಾಮ್ ||೧೬||

ನಂದೀ :—

ದೈತ್ಯರಾಜ ! ಇಚ್ಛಾಸ್ವರೂಪಿಣಿಯಾದ ಸುರಭೇನು; ಸುರಭಿಯ ಮಗ ನಾನು. ನನ್ನ ಹೆಸರು ನಂದೀ. ಗಿರಿಜಾನಾಥನಿಗೆ ನಾನು ವಾಹನವಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಅವನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವನ್ನು ಸಹ ಭೇದಿಸುವಂತಹ ಶಕ್ತಿ ನನ್ನಲ್ಲಿದೆ. ||೧೩||

ಭೂಮಿಯ ಭಾರವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಲಿಕ್ಕಾಗಿ ದುಷ್ಟನಿಗ್ರಹ-ಶಿಷ್ಟಪರಿಪಾಲನೆಯೇ ಧೈರ್ಯವಾಗಿಯುಳ್ಳ ಮಯೂರೇಶ್ವರನು ಪರಮೇಶ್ವರನ ಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ಅವತರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅವನು ಬಾಲ್ಯದಿಂದಲೂ ದುಷ್ಟರಾದ ದೈತ್ಯರನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸುತ್ತಲೇ ಬಂದಿದ್ದಾನೆ. ||೧೪||

ಅವನ ಪ್ರತಾಪವನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವ ಪ್ರಸಂಗ ಬಂದಾಗ ಎರಡು ಸಹಸ್ರ ನಾಲಿಗೆಯುಳ್ಳ ಆದಿಶೇಷ, ಲೋಕಪಿತಾಮಹನಾದ ಕಮಲೋದ್ಭವ ಇವರೆಲ್ಲ ಮೂಕರಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರೇರಸಮುದ್ರವನ್ನು ಮಥಿಸಿದಾಗ ಅತ್ಯಪೂರ್ವವಾದ ಚಿಂತಾಮಣಿ ರತ್ನ ಹೇಗೆ ಉದಿಸಿಬಂದಿತೋ, ||೧೫||

ಹಾಗೆ ರಾಜನೀತಿ ಎಂಬ ಸಮುದ್ರವನ್ನು ಮಥಿಸಿ “ ಕಾರ್ಯಸಿದ್ಧಿ ” ರೂಪವಾದ ದಿವ್ಯರತ್ನವನ್ನು ಹೊರತೆಗೆದ ಬಗ್ಗೆ ವಿಚಾರವನ್ನು ಮಾಡು. ಮಯೂರೇಶ್ವ

ಆಜ್ಞಾಭಂಗೇ ತಸ್ಯ ಭವೇದ್ವಿನಾಶೋ ಯಸ್ಯ ಕಸ್ಯಚಿತ್ |

ಯತಃ ಸ ಸೃಜತೇ ವಿಶ್ವಂ ಪಾತಿ ಹಂತಿ ಚರಾಚರಮ್ ||೧೭||

ತ್ವಯಾ ವಿನಿಹಿತಾಃ ಕಾರಾಗೃಹೇ ದೇವಗಣಾ ಬಲಾತ್ |

ಸದಾನಿ ತೇಷಾಂ ಲಬ್ಧಾನಿ ಭಾಗ್ಯಂ ಸ್ವಾತ್ತಿಮತಃ ಪರಮ್ ? ||೧೮||

ಇದಾನೀಂ ವೈರನಿರ್ಮೋಕಂ ವಿಚಾರ್ಯ ಕರ್ತುಮರ್ಹಸಿ |

ನೋಚಯಾಶು ಸುರ್ವಾ ಸರ್ವಾ ಆಜ್ಞ ಯಾ ಸ್ವಾಮಿನೋ ಮನು ||೧೯||

ರನು ನಿನಗೆ ತಿಳಿಸಲು ಒಂದು ಆಜ್ಞಾ ವಚನವನ್ನು ನನ್ನೊಡನೆ ಹೇಳಿ ಕಳಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅದು ಬಹಳ ಪ್ರಬಲವೂ ಶ್ರೇಯಸ್ಕರವೂ ಆದ ಆಜ್ಞೆ. ಅದನ್ನು ಯಾರೂ ಉದಾಸೀನದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲ. ||೧೭||

ಅವನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ತತ್ತ್ವತಃ ತಿಳಿದವರಾರೂ ಆಜ್ಞಾಭಂಗವನ್ನು ಮಾಡಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಅವಿವೇಕದಿಂದ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಉಲ್ಲಂಘಿಸಿದವರು ಸರ್ವಾತ್ಮನಾ ನಾಶವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ. ಅವನು ಸಾಮಾನ್ಯ ವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲ. ಜಗತ್ತಿನ ಸೃಷ್ಟಿಸ್ಥಿತಿ-ಲಯ ಕಾರ್ಯಗಳೆಲ್ಲ ಅವನ ಅಧೀನದಲ್ಲಿವೆ. ||೧೭||

ಇಂದ್ರಾದಿ ಸಮಸ್ತ ದೇವತೆಗಳ ಮೇಲೂ ಯುದ್ಧವನ್ನು ಹೂಡಿ, ಪರಾಜಯ ಗೊಳಿಸಿ ನಿನ್ನ ರಾಜಧಾನಿಯ ಸೆರೆಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅವರನ್ನು ನೀನು ಬಲಾತ್ಕಾರದಿಂದ ಬಂಧನದಲ್ಲಿ ಇರಿಸಿರುವೆಯಷ್ಟೆ ? ಮತ್ತು ಅವರು ಬಹು ಹಿಂದಿನಿಂದಲೂ ಅನುಭವಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದ ಪದವಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಅಧೀನಪಡಿಕೊಂಡು, ಪ್ರಕೃತ ನೀನೇ ಆಯಾ ಸ್ಥಾನಗಳಿಗೆ ಅಧಿಕಾರಿಯಾಗಿರುವೆ. ಇದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಭಾಗ್ಯ ಮತ್ತೇನಿದೆ ? ||೧೮||

ದೇವ-ದಾನವರಿಗೆ ಅನಾದಿಕಾಲದಿಂದಲೂ ಬೆಳೆದುಬಂದಿರುವ ವೈರವನ್ನು ವಿಚಾರಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ನಿರ್ಮೂಲಗೊಳಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಪ್ರಕೃತ ಸುಸಮಯವಾಗಿದೆ. ನೀನು ಉದಾಸೀನಮಾಡದೆ ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಮಾಡು. ಇದೇನೂ ಅಂತಹ ಕಠಿಣವಾದ ಕೆಲಸವಲ್ಲ. ನನ್ನ ಪ್ರಭು ಹೇಗೂ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಸುಸಂಧಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂಧಿತರಾದ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಒಡನೆಯೇ ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಿಬಿಡು. ಎಲ್ಲವೂ ಒಂದೇ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಸರಿಹೋಗುವುದು. ||೧೯||

ತ್ರಿಪುರೇಣ ಕೃತಂ ವೈರಂ ಶಿವೇನ ಸಹ ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾತ್ |

ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪುಂ ಸ್ತಂಭೇವತೀಯಂ ಹತವಾ ಹರಿಃ

||೨೦||

ತಾರಕೇಣ ಜಿತಾ ದೇವಾ ಅತಿಷ್ಠೈತ್ತತ್ವದೇ ಸ್ವಯಮ್ |

ಸ್ಕಂದೇನ ನಿಹತೋ ಯುದ್ಧೇ ಕ್ಷಣೇನ ತಾರಕೋ ಬಲಾತ್

||೨೧||

ಅತೋ ದತ್ತ್ವಾ ಸುರ್ವಾ ಮಹ್ಯಂ ತಿಷ್ಠ ಸ್ಥಾನೇ ಸುಖಂ ಚಿರಮ್ |

ಕ ಉವಾಚ :-

ಏವಂ ನಂದಿವಚಃ ಶ್ರುತ್ವಾ ಚುಕ್ರೋಥ ಸಿಂಧುದೈತ್ಯರಾಟ್ಮ

||೨೨||

ದೇವನೊಡನೆ ವೈರವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿದವರ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಏನಾಯಿತೆಂಬುದನ್ನು ಪ್ರಕೃತ ನಿನಗೆ ನೆನಪುಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತೇನೆ, ಕೇಳು. ಹಿಂದೆ ತ್ರಿಪುರನೆಂಬ ಬಲಿಷ್ಠ ದೈತ್ಯನು ಪರಶಿವನನ್ನು ದ್ವೇಷಿಸಿದ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಒಂದೇ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಶಿವನಿಂದ ಹತನಾಗಿಹೋದನು. ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪು ಎಂತಹ ಪ್ರಬಲ ರಾಕ್ಷಸ ? ಅವನನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸಲು ಹರಿಯು ಕಂಭದಿಂದ ಅವತರಿಸಿ ಬಂದು ಕೊಂದನು. ||೨೦||

ತಾರಕಾಸುರ ನಿನ್ನಂತೆಯೇ ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳನ್ನೂ ಪರಾಜಯಗೊಳಿಸಿ. ತಾನು ಆಯಾ ಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ಅಕ್ರಮಿಸಿ ಕುಳಿತಿದ್ದನು. ದೇವಸೇನಾನಿ ಷಡಾನನನು ಅವನೊಡನೆ ಯುದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡಿ ಒಂದೇ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಅವನನ್ನು ಬಲಾತ್ಕಾರದಿಂದ ಕೊಂದುಬಿಟ್ಟನು. ||೨೧||

ನೀನು ಅವರಂತೆ ದೇವನ ಕೋಪಕ್ಕೆ ಬಲಿಯಾಗಬಾರದು. ಮೊದಲು ಸುರರನ್ನೆಲ್ಲ ಬಿಡುಗಡೆಮಾಡಿ, ಅವರನ್ನು ನನಗೆ ಒಪ್ಪಿಸು. ನೀನು ಚಿರಕಾಲ ನಿನ್ನ ಈ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಸುಖವಾಗಿ ನೆಲೆಸಿರು.

ಬ್ರಹ್ಮಾ :-

ನಂದಿಯಾಡಿದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಸಿಂಧುದೈತ್ಯನು ಕೋಪದಿಂದ ಸಿಡಿದು ಬಿದ್ದನು. ||೨೨||

ಉವಾಚ ರಕ್ತನಯನೋ ವಮುನ್ನಿವ ಹುತಾಶನಮ್ |

ಸಿಂಧುರುವಾಚ :—

ಚಾತುರ್ಯಂ ಬಹುಧಾ ದೃಷ್ಟಂ ತ್ವದೀಯಂ ವೃಷನಂದನ ||೨೩||

ಪ್ರಸಂಗಂ ನೈವ ಜಾನಾಸಿ ಯತೋ ವಾಚಸ್ಪತೇರಪಿ |

ಅಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕೃತಾರ್ಥಸ್ಯ ವಚೋ ಯಾತಿ ವೃಥಾರ್ಥತಾಮ್ ||೨೪||

ಬಾಲಸ್ಯ ತವ ವಾಕ್ಯೇನ ಸ್ವಾಮಿನಸ್ತೇಷಿ ವಾಕ್ಯತಃ |

ನೋಚಯೇಯಂ ಕಥಂ ದೇವಾ ಯಾವತ್ಪ್ರೋಷಿ ನ ನಿರ್ಜಿತಃ ||೨೫||

ಪ್ರಮಾಣಂ ಕಿಂತು ತೇ ವಾಕ್ಯಂ ತೃಣಾದವನಚಾರಿಣಃ |

ಕ್ಷ ತೇ ಗಿರೀಶಸ್ತತ್ಪ್ರೋ ವೃಥಾ ಭೀತಿಃ ಪ್ರದರ್ಶತೇ ||೨೬||

ಕಣ್ಣುಗಳು ಕೆಂಪಡುವವು. ನೋಡಿದರೆ ಬೆಂಕಿಯನ್ನುಗಳುನ ಯಂತ್ರ ದಂತೆ ಕಂಡುಬಂದನು. ಕೋವಾವೇಶದಿಂದಲೇ ನಂದಿಗೆ ಹೀಗೆಂದು ಉತ್ತರ ಹೇಳಿದನು.

ಏ ಎತ್ತೀ! ನಿನ್ನ ಬಹು ಮಾತಿನ ಚಮತ್ಕಾರವೆಲ್ಲ ನಮಗೆ ತಿಳಿದು ಹೋಯಿತು. ||೨೩||

ಪ್ರಸಂಗದ ಪರಿಜ್ಞಾನ ನಿನಗೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಅದುದರಿಂದಲೇ ಬೃಹಸ್ಪತಿ ಯಂತೆ ಕಲಿತ ಮಾತುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಆಡುತ್ತಿರುವೆ. ಪ್ರಕೃತಾರ್ಥವನ್ನರಿಯದೆ ಆಡುವ ಮಾತುಗಳೆಲ್ಲ ವೃಥಾವಾಗುವವು. ||೨೪||

ನೀನೋ, ಅವಿವೇಕಿಯಾದ ಹುಡುಗ. ನಿನ್ನಂಥವನನ್ನು ದೂತನನ್ನಾಗಿ ಕಳಿಸಿಕೊಡಬೇಕಿದ್ದರೆ ನಿನ್ನ ಸ್ವಾಮಿ ಎನಿಸಿದವನು ಎಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ಹುಡುಗಾಟಿಕೆಯ ಸ್ವಭಾವದವನಿರಬಹುದು? ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನರಿಯದ ನಿಮ್ಮಂಥವರು ಹೇಳಿದರೆ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ನಾನು ಮುಕ್ತಗೊಳಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವೇ? ಈ ಕೆಲಸ ಅಷ್ಟು ಸುಲಭವೇ? ಅದಾರನ್ನೋ “ನಿನ್ನ ಸ್ವಾಮಿ” ಎಂದು ಹೇಳಿದೆಯಲ್ಲ? ಅವನಿಗೆ ರಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಶಕ್ತಿ ಇದ್ದರೆ, ನನ್ನೊಡನೆ ಹೋರಾಡಲಿ, ನನ್ನನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ ಬೇಕಾದರೆ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಲಿ. ಓಹೋ! ಅವನೊಬ್ಬನನ್ನು ಜಯಿಸಬೇಕಾದುದು ಉಳಿದಿದೆಯಲ್ಲವೇ? ||೨೫||

ಅವನನ್ನೇನೋ “ಮಹಾಮಹಿಮ, ಸೃಷ್ಟಿ, ಸ್ಥಿತಿಲಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಬಲ್ಲವನು, ದುಷ್ಟನಿಗ್ರಹಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಅವತರಿಸಿದವನು” ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ಬಾಯಿ ತುಂಬ

ಲಾಂಗಳೇ ಯೋಜಯಾಮ್ಯದ್ಯ ದಾತ್ಯೇನ ನಾಗತೋ ಯದಿ |

ಯದಿ ಮೇ ವಕ್ರತಾಂ ಯಾಯಾದ್ಭುಕುಟೇ ಕ್ರೋಧತೋ ವೃಷ! ||೨೭||

ತದಾ ತ್ರಿ-ಭುವನಂ ನಶ್ಯೇತ್ತ್ವಾ ತತ್ರ ಗಣನಾ ತಯೋಃ ? |

ರುಷ್ಯಃ ಸೃಗಾಲಃ ಕಿಂ ಕುರ್ಯಾದಪ್ರಿಯಂ ಸಿಂಹ-ನಾಗಯೋಃ ||೨೮||

ಕ ಉವಾಚ :—

ಏವಂ ಶಬ್ದಶರೈರ್ವಿದ್ವೋ ನಂದೀ ಕ್ರೋಧಾದಘಾಬ್ರವೀತ್ |

ನಂದ್ಯುವಾಚ :—

ವಿಪರೀತಾಂ ಮತಿಂ ತೇದ್ಯ ಲಕ್ಷಯಾಮ್ಯಸುರಾಢಮು !

||೨೯||

ವರ್ಣಿಸಿದೆಯಲ್ಲವೇ ? ನಿನ್ನ ಮಾತಿನಿಂದ ಇವನ್ನೆಲ್ಲ ಹೇಗೆ ನಂಬುವುದು ? ನೀನೋ, ಅತ್ಯಲ್ಪ ಪ್ರಾಣಿ. ಸಾರವಿಲ್ಲದ ಹುಲ್ಲನ್ನು ಮೇಯಿದು ಜೀವಿಸಿರತಕ್ಕವನು. ಗಿರೀಶ ನೆಂದೆಯಲ್ಲ, ಅವನಾರೋ ? ಅವನ ಮಗನಾರೋ ? ವೃಥಾಪ್ರಲಾಪದಿಂದ ನನ್ನನು ಭಯಪಡಿಸುವೆಯೇ ? ||೩೦||

ಏನೋ ಪಾಪ ! ದೂತನಾಗಿ ಬಂದಿರುವೆ. ಹೋಗಲಿ ಎಂದು ಕ್ಷಮಿಸಿ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದೇನೆ. ನೀನು ದೂತನಾಗಿ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಾರದಿದ್ದರೆ ಪುಷ್ಪವಾದ ಗೂಳಿ ಎಂದು ತಿಳಿದು ನೇಗಿಲಿಗೆ ಕಟ್ಟಿಸಿ ನಿನ್ನನ್ನು ಭೂ-ವ್ಯವಸಾಯಕ್ಕೆ ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಕೊಳ್ಳುತ್ತಲಿದ್ದೆ, ತಿಳಿಯಿತೋ ? ಏಯ್ ಬಸವ ! ನಾನಾರೆಂದು ತಿಳಿದೆ ? ನಾನೊಮ್ಮೆ ಕೋಪಗೊಂಡು ಹುಬ್ಬನ್ನು ಗಂಟುಹಾಕಿದೆನೆಂದರೆ ||೩೧||

ತ್ರಿಭುವನಗಳೂ ಒಮ್ಮೆಲೇ ನಾಶವನ್ನು ಹೊಂದಿಯಾವು. ಗೊತ್ತೋ ? ಹೀಗಿರುವಾಗ ಅನಾಮಧೇಯರಾದ ಅವರಿಬ್ಬರ ಗಣನೆ ನನಗಿದ್ದೀತೇನೋ ; ದಡ್ಡ ? ಕ್ಷುದ್ರ ಜಂತು ಸರಿ ಕೋಪಗೊಂಡು ಹಾರಾಡಿದರೆ, ಅದರಿಂದ ಆನೆ, ಸಿಂಹಗಳಂತಹ ಬಲಿಷ್ಠ ಮೃಗಗಳಿಗೆ ಹಾನಿಯುಂಟಾದೀತೇನೋ ? ||೩೨||

ಬ್ರಹ್ಮಾ :—

ರಾಕ್ಷಸನಾಡಿದ ಮುಳ್ಳಿನಂತಹ ಈ ಮಾತುಗಳು ನಂದಿಯ ಹೃದಯಕ್ಕೆ ನಾಟಿ ದವು. ಸಹಿಸಲಾರದಷ್ಟು ಕೋಪ ಉಂಟಾಯಿತು. ರಾಕ್ಷಸನನ್ನು ಧಿಕ್ಕರಿಸುತ್ತ ಹೀಗೆಂದು ಮಾತನಾಡಿದನು.

ನಂದೀ :—

ಏಯ್, ಅಥವಾ ರಾಕ್ಷಸ ! ಇಂದು ನಿನ್ನ ಬುದ್ಧಿ ಬದಲಾಯಿಸಿ ಹೋದಂತೆ ನನಗೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ||೩೩||

ಸನ್ನಿಪಾತೀನ ವಿಕಲಂ ವಲ್ಲ ಸೇ ಮರಣೋನ್ಮುಖಃ |

ಪೂರ್ವಂ ಸಾಮ ಪ್ರಯೋಕ್ತವ್ಯಮಿತಿ ತೇನಾಹಮಾರಿತಃ ||೩೦||

ತ್ವಯಿ ನೀತಿವ್ಯಥಾ ಜಾತಾ ಉಪದೇಶೋ ಯಥಾ ಖಲೇ ?

ಯದಿ ನಿಂದಾ ಪ್ರಯುಕ್ತಾ ತೇ ಮಯೂರೇಶೇ ಶಿವೇಷಿ ಚ ||೩೧||

ಕ್ಷೀಣಮಾಯುಸ್ತಯಾ ತೇಽದ್ಯ ನ ಯುದ್ಧೇ ಜಯಮೇಷ್ಯಸಿ |

ಇದಾನೀಂ ಹನ್ಮಿ ತ್ವಾಂ ಮೂಢ ! ನಾಜ್ಞಾಸ್ತಿ ಸ್ವಾಮಿನೋ ಮಮ ||೩೨||

ನಾಯಕೇನ ನ ಹಂತವ್ಯೋ ದೂತಸ್ತೇನಾಪಿ ನಾಯಕಃ |

ಮರಣಕಾಲ ಸನ್ನಿಹಿತವಾದರೆ ಮನುಷ್ಯನ ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಗುಣಗಳೆಲ್ಲ ಬದಲಾಯಿಸುತ್ತವೆಂದು ತಿಳಿದವರಾಡುವ ಮಾತು ಸುಳ್ಳಲ್ಲ. ಇಲ್ಲವಾಗಿದ್ದರೆ ಸನ್ನಿಪಾತಜ್ವರ ಪೀಡಿತನಂತೆ ಎಚ್ಚರದಷ್ಟಿ ಹೀಗೆಲ್ಲ ನೀನು ಮಾತನಾಡುತ್ತಲಿದ್ದೆಯ ? ನಿನ್ನೊಡನೆ ಸಾಮೋಪಾಯದಿಂದ ಮೊದಲು ವರ್ತಿಸಬೇಕೆಂದು ದೇವನು ಆಜ್ಞೆ ಮಾಡಿದ್ದ ನಾದುದರಿಂದ ನಾನು ಅದನ್ನೇ ಪ್ರಯೋಗಿಸಬೇಕಾಯಿತು. ||೩೦||

“ ಪಯಃಪಾನಂ ಭುಜಂಗಾನಾಂ ಕೇವಲಂ ವಿಷವರ್ಧನಂ || ಉಪದೇಶೋ ಹಿ ಮೂರ್ಖಾಣಾಂ ಪ್ರಕೋಪಾಯ ನ ಶಾಂತಯೇ ” ಎಂಬ ಮಾತು ಇಂದು ಸತ್ಯವಾಗಿದೆ. ನಿನ್ನಂತಹ ಮೂರ್ಖನೊಡನೆ ವ್ಯವಹರಿಸುವಾಗ ಸಾಮಾದ್ಯುಪಾಯಗಳು ಉಪಯೋಗವಿಲ್ಲ. ಖಲನಿಗೆ ಉಪದೇಶ ಹೇಗೆ ವ್ಯರ್ಥವೋ ಅಂತೆಯೇ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ನೀತಿಯನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದ್ದರ ಪರಿಣಾಮವಾಯಿತು. ನೀನೇನಾದರೂ ಮಯೂರೇಶನನ್ನಾಗಲೀ, ಪರಶಿವನನ್ನಾಗಲೀ ನಿಂದಿಸಿದೆ ಎಂದರೆ ||೩೧||

ನಿನ್ನ ಆಯೂರೇಖೆ ಕ್ಷಯಿಸಿತೆಂತೇ ತಿಳಿ. ಉನ್ಮತ್ತತೆಯಿಂದ ನೀನು ಯುದ್ಧವನ್ನು ಬೇಕಾದರೂ ಮಾಡಬಹುದು. ಆ ರೀತಿ ಮಾಡಿದೆಯಾದರೂ ನಿನ್ನಗೇನೂ ಜಯ ದೊರೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಮೂಢ ! ನಿನ್ನನ್ನು ಈ ಕ್ಷಣದಲ್ಲೇ ಕೊಂದುಬಿಡುತ್ತಲಿನ್ನೆ. ಆದರೆ ಹಾಗೆ ಮಾಡಲು ನನ್ನ ಪ್ರಭುವಿನ ಆಜ್ಞೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ವಿಧಿ ಇಲ್ಲದೆ ಸುಮ್ಮನಿರಬೇಕಾಗಿದೆ. ||೩೨||

ನಾಯಕ ದೂತನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಬಾರದು. ಇದರಂತೆ ದೂತನು ನಾಯಕನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಬಾರದು. ಇದೇ ಯುದ್ಧ ನೀತಿ.

ಕ ಉನಾಚ :—

ಇತ್ಯುಕ್ತಾಸ್ವಾತರ್ಯ ದೈತ್ಯಾನ್ಮಂದೀ ನಿಃಶ್ವಾಸನಾಯುನಾ ||೩೩||

ಕ್ರೋಧೇನ ತಮಸ್ಪಷ್ಟೈವ ಪ್ರತಸ್ಥೇ ಹರ್ಷನಿರ್ಭರಃ |

ಸಾನ್ನಿಧ್ಯಂ ಪ್ರಾಪ ದೇವಸ್ಯ ಮಯೂರೇಶಸ್ಯ ತತ್ಕ್ಷಣಾತ್ ||೩೪||

ದೂರಾದ್ವದರ್ಶ ದೇವೋಽಪಿ ಪ್ರಾಹ “ ನಂದೀ ಸಮಾಗತಃ ” |

ಪ್ರಣಿಪತ್ಯಾಬ್ರವೀದ್ಧೇವಂ ವೃತ್ತಾಂತಂ ಸರ್ವಮಾದಿತಃ ||೩೫||

ನಂದ್ಯುನಾಚ :—

ಬಹುಧಾ ಬೋಧಿತೋ ದೈತ್ಯೋ ನ ಸ್ವೀಚಕ್ರೇ ವಚೋ ಮನು |

ನಿರ್ಭರ್ತ್ಸಿತೋ ಬಹುವಿಧಂ ತೇನಾಹಂ ಚ ಮಯಾ ಚ ಸಃ ||೩೬||

ಬ್ರಹ್ಮಾ :—

ಹೀಗೆ ನುಡಿದು ಒಮ್ಮೆ ಘಟ್ಟೆಯಾಗಿ ನಿಃಶ್ವಾಸವನ್ನು ಬಿಟ್ಟನು, ಇದರ ವೇಗಕ್ಕೆ ಸಿಂಧುದೈತ್ಯನ ಅನುಯಾಯಿ. ದೈತ್ಯರೆಲ್ಲ ನೆಲಕ್ಕೆ ಉರುಳಿ ಬಿದ್ದರು. ||೩೩||

ನಂದಿಗೆ ಕ್ರೋಧ ಮಿತಿಮೀರಿ ಬಂದಿತಾದುದರಿಂದ ಒಂದು ಕ್ಷಣಕಾಲ ಸಹ ಅಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಲು ಅವನ ಮನಸ್ಸು ಒಡಂಬಡಲಿಲ್ಲ. ದೈತ್ಯನೊಡನೆ ಪುನಃ ಯಾವ ಮಾತನ್ನೂ ಆಡವೇ ಸಭೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಕ್ಕೆ ಬಂದನು. “ ಸಿಂಧುವೂ ನಾಶ ಹೊಂದುವ ಕಾಲ ಸಮಾಪಿಸಿತು. ” ಎಂದು ಮನದಲ್ಲೇ ಚಿಂತಿಸುತ್ತ ಬಹಳ ಹರ್ಷ ಗೊಂಡನು. ಮತ್ತು ಒಂದು ಕ್ಷಣಮೊಳಗಾಗಿಯೇ ದೇವರ ದೇವ ; ಮಯೂರೇಶ್ವರನ ದಿವ್ಯ ಸನ್ನಿಧಿಗೆ ಹಾರಿ ಬಂದನು. ||೩೪||

ಇವನು ಕೋವದಿಂದ ಉಸಿರು ಬಿಡುತ್ತ ಓಡೋಡಿ ಬರುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ದೇವನು ದೂರದಿಂದಲೇ ಕಂಡು “ ಇವೋ, ನಂದಿ ಬಂದ ” ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ನಂದಿ ಬಂದು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪ್ರಣಮಿಸಿ, ನಡೆದ ಎಲ್ಲ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನೂ ಮೊದಲಿನಿಂದ ಹೇಳಿದನು. ||೩೫||

ನಂದೀ :—

ನಾನೂ ಬಹಳ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿ ದೈತ್ಯನಿಗೆ ಬಹು ವಿಧದಿಂದ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಮಾಡಿದೆ. ಅವನು ನನ್ನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸಲಿಲ್ಲ. ನನ್ನನ್ನು ಬಹಳ ಗದ್ದರಿಸಿದ. ನಾನೂ ಸಹಿಸಲಾರದೇ ಅವನನ್ನು ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಜಬರಿಸಿದೆ. ||೩೬||

ನ್ಯುಜ್ಜೇ ಘಟೇ ಯಥಾ ಬಿಂದುಸ್ತಸ್ತ್ರಿ ಸರ್ವಂ ವೃಥಾ ಭವೇತ್ |

ಕ ಉವಾಚ :—

ಇತಿ ತದ್ವಚನಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ಪ್ರಯಾತಸ್ಯ ಯಥಾಗತಮ್ ||೩೭||

ಜಹರ್ಷ ಸ ನುಯೂರೇಶೋ ದೈತ್ಯನುರ್ದನಲಾಲಸಃ |

ಅಜ್ಞಾಪಯತ್ಸ ಯುದ್ಧಾಯ ಪ್ರಮಥಾದೀ ಗಣಾಂಸ್ತಥಾ ||೩೮||

ನುಯೂರೇಶ ಉವಾಚ :—

ಇದಾನೀಂ ಸಿಂಧುನಗರೇ ಯುದ್ಧಂ ಕರ್ತುಂ ಸಮುತ್ಸುಕಾಃ |

ಗರ್ಜಂತು ವೀರಶಬ್ದೈಶ್ಚ ಮೋಚಿತುಂ ಬಂಧನಾತ್ಸುರಾಃ ||೩೯||

ಹತ್ವಾ ಸಿಂಧುಂ ಚ ಸಬಲಂ ಮೋಚಿತುಂ ಚಾಖಿಲಾರ್ ಸುರಾರ್ |

ಮೊಗುಚಿ ಹಾಕಿದ ಗಡಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ತೊಟ್ಟು ಸಹ ನೀರು ಹೇಗೆ ನಿಲ್ಲಲಾರದೋ, ಅದರಂತೆ ಅವನಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಹಾಗೂ ಇತರರ ಪ್ರಯತ್ನವೆಲ್ಲ ವ್ಯರ್ಥವೇ ಆಗುವುದು.

ಬ್ರಹ್ಮಾ :—

ಸಂಧಾನಕ್ಕಾಗಿ ಹೋಗಿದ್ದ ನಂದಿಯಾಡಿದ ಮಾತುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಮಯೂರೇಶ್ವರನು ಕೇಳಿದನು. ||೩೭||

ಮಯೂರೇಶ್ವರನಿಗೆ ದೈತ್ಯರನ್ನು ಮರ್ದಿಸುವುದೆಂದರೆ ಬಹಳ ಉತ್ತಾಹ. ಅದೇ ಕಾರ್ಯಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಅವತರಿಸಿದ ದೇವನು “ ಸಿಂಧುವನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸುವ ಸು-ಸಂಧಿ ಒದಗಿತಲ್ಲ ” ಎಂಬುದನ್ನರಿತು ಬಹಳ ಹರ್ಷಿಸಿದನು. ಒಡನೆಯೇ ಪ್ರಮಥ ಗಣಗಳ ಕಡೆ ತಿರುಗಿ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧರಾಗುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಹೀಗೆಂದು ಅಪ್ಪಣೆಮಾಡಿದನು ||೩೮||

ಮಯೂರೇಶ :—

ಈಗ ಸಿಂಧುವೈತ್ಯನ ನಗರಕ್ಕೆ ಜೈತ್ರಯಾತ್ರಿಗಾಗಿ ಹೊರಡತಕ್ಕದ್ದು. ಎಲ್ಲರೂ ಈ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಉತ್ತಾಹಗೊಂಡು ವೀರರಿಗೆ ಉಚಿತವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಂಹನಾದವನ್ನು ಮಾಡಿರಿ. ಸುರರನ್ನು ಬಂಧನದಿಂದ ಬಿಡಿಸಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಈಗ ಸಮರೋನ್ಮುಖರಾಗಬೇಕಾಗಿದೆ. ||೩೯||

ಅವನ ಮೇಲೆ ಯುದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡಿ ಪರಿವಾರ ಸಹಿತ ರಾಕ್ಷಸನನ್ನು ಕೊಂದು ಬಿಡೋಣ, ಎಂದರೆ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ಬಂಧನದಿಂದ ಬಿಡಿಸಿದಂತೆ ಆಗುವುದು.

ಕ ಉನಾಚ :—

ಮುನೀನಾಂ ತ್ವರಮಾಣಾನಾಂ ಗತಂ ಸ್ವಾಶ್ರಮಮಂಡಲಮ್ ||೪೦||

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಗಣೇಶಪುರಾಣೇ ಉತ್ತರಖಂಡೇ ‘ಯುದ್ಧವಿಚಾರವರ್ಣನಂ
ನಾಮೈಕಾದಶಾಧಿಕಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಸ್ಸಮಾಪ್ತಃ

ಬ್ರಹ್ಮಾ:—

ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದ ಋಷಿಗಳು ‘ ಇದೆಲ್ಲ ಮುಗಿಯುವ ವರೆಗೂ ನಾವು ಇಲ್ಲಿದ್ದು ಮಾಡಬೇಕಾದುದೇನು ? ’ ಎಂದು ಅವಸರಗೊಂಡು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಆಶ್ರಮಗಳಿಗೆ ತೆರಳಿದರು. ||೪೦||

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಶ್ರೀ ಗಣೇಶಪುರಾಣದ ಉತ್ತರಖಂಡದಲ್ಲಿ ‘ ಯುದ್ಧವಿಚಾರ ವರ್ಣನೆ ’ ಎಂಬಲ್ಲಿಗೆ ನೂರ ಹನ್ನೊಂದನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯಾನುವಾದವು ಮುಗಿದುದು.

॥ ಶ್ರೀ ಗಣೇಶಾಯ ನಮಃ ॥

ಅಥ ದ್ವಾದಶಾಧಿಕ ಶತತನೋಽಧ್ಯಾಯಃ

ಕ ಉನಾಚ .—

ಶಿಖಂಡಿನಂ ಸಮಾರುಹ್ಯ ಮಯೂರೇತಃ ಪರೇ ದಿನೇ |

ಆಯುಧಾನಿ ಚ ಚತ್ವಾರಿ ಪ್ರಗೃಹ್ಯ ಕರಪಂಕಜೇ ||೧||

ಜಗರ್ಜ ಘನವದ್ಭೋರಂ ಯಯೌ ರಣಚಿಕೀರ್ಷಯಾ |

ಶಿವೋಽಪಿ ಗರ್ಜಾ ಸಹಸಾ ವೃಷಾರೂಢೋ ಯಯೌ ತದಾ ||೨||

ಸಪ್ತಕೋಟಿಗಣಾಃ ಪಶ್ಚಾತ್ಸನ್ನದ್ಧಾ ಯಯುರೋಜಸಾ |

ತತೋ ನಂದೀ ಪ್ರಾಹ

॥ ಶ್ರೀ ಮಹಾಗಣಪತಯೇ ನಮಃ ॥

೧೧೨ ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

ಬ್ರಹ್ಮಾ :—

ಮರುದಿನ ಮಯೂರೇಶ್ವರನು ತನ್ನ ವಾಹನವಾದ ಮಯೂರವನ್ನೇರಿ, ತನ್ನ ನಾಲ್ಕು ಕೈಗಳಲ್ಲೂ ದಿವ್ಯಾಯುಧಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ||೧||

ಮಹಾಮೇಘದಂತೆ ಒಮ್ಮೆ ಘಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಗರ್ಜಿಸಿದನು. ಸಿಂಧುದೈತ್ಯನ ಮೇಲೆ ರಣವನ್ನು ಘೋಷಿಸುವ ನಿಶ್ಚಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದ ಗಣಪತಿಯು ಉತ್ಸಾಹ ದಿಂದ ಹೊರಟನು. ಪರಶಿವನೂ ಸಹ ತನ್ನ ಮಗನ ಗರ್ಜನೆಯಿಂದ ಉತ್ತೇಜಿತ ನಾಗಿ ತನ್ನ ವಾಹನವಾದ ವೃಷಭವನ್ನೇರಿ ಗರ್ಜಿಸುತ್ತಲೇ ಮುಂದೆ ಹೊರಟನು.

||೨||

ಪ್ರಭುಗಳಿಬ್ಬರೂ ಹೊರಟುದನ್ನು ಕಂಡು ಏಳು ಕೋಟಿ ಕೆಚ್ಚುಳ್ಳ ಪ್ರಮಥ ಗಣದವರೂ ಯುದ್ಧವನ್ನದ್ಧರಾಗಿ ಅವರನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿದರು. ಉತ್ಸಾಹದ ಭರದಲ್ಲಿ ಮುನ್ನುಗ್ಗುತ್ತಲಿದ್ದವರನ್ನೆಲ್ಲ ಕುರಿತು ನಂದಿಯು ಎಚ್ಚರಿಸುತ್ತ ಹೀಗೆಂದು ಮಾತ ನಾಡಿದನು.

ನಂದ್ಯುವಾಚ :—

ತತ್ರ ನ ಗಂತುಂ ಸಹಸಾರ್ಹಥ ||೩||

ಗಣಾನಾಂ ನಾಯಕೇ ವೀರಭದ್ರೇ ಚ ನುಯಿ ತಿಷ್ಠತಿ |

ಪ್ರಮಥೇ ವಾ ವಿದ್ಯಮಾನೇ ಶಕ್ತೋ ಹಂತುಂ ಸುರದ್ವಿಷಾಮ್ ||೪||

ಪಶ್ಯಂತು ಸೇವಕನುಹಸ್ತತೋ ಯಾಂತು ಸು-ಸಂಯುಗಮ್ |

ಕ ಉವಾಚ :—

ಭಾರತೀಮೇವಮಾಕರ್ಣ್ಯ ದೇವೋ ನಂದೀರಿತಾಂ ತದಾ ||೫||

ಉವಾಚ ಪರಮಪೀತಃ

ದೇವ ಉವಾಚ :—

ಸಾಧು, ಸಾಧು ತ್ವಯೋದಿತಮ್ |

ಪರಾಕ್ರಮವತಸ್ಸಿಂಧೋರ್ಧ್ರಾಷ್ಟವ್ಯಸ್ತು ಪರಾಕ್ರಮಃ ||೬||

ನಂದೀ :—

ಹುಂಬತನದಿಂದ ಯಾರೂ ಒಮ್ಮೆಲೇ ಮುನ್ನುಗ್ಗಿ ಹೋಗಬೇಡಿ. ||೩||

ಪ್ರಮಥಗಳಿಗೆಲ್ಲ ನಾಯಕನಾದ ವೀರಭದ್ರನಿದ್ದಾನೆ. ಸ್ವತಃ ನಾನಿದ್ದೇನೆ. ಪ್ರಮಥನಿದ್ದಾನೆ. ನಮ್ಮೆಲ್ಲರಿಗೂ ಸುರವಿದ್ವೇಷಿಯಾದ ಆ ದೈತ್ಯಾಧಮನನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸುವ ನಾಮರ್ಥ್ಯವಿರುತ್ತದೆ. ||೪||

ಇದುವರೆಗೂ ಸೇವಕರಾದ ನಮಗೆ ನಮ್ಮ ನಿಜವಾದ ಶಕ್ತಿ-ಮಹಿಮೆಗಳನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸುವ ಸು-ಸನ್ನಿವೇಶವೇ ಬಂದಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಇಂದು ನಮ್ಮ ಶಕ್ತಿ-ಸಾಹಸಗಳನ್ನಾದರೂ ನೋಡುವಿರಂತೆ. ಅನಂತರ ಬೇಕಾದರೆ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಬರುವಿರಂತೆ.

ಬ್ರ

ನಂದಿಯಾಡಿದ ವೀರೋಚಿತ ಮಾತುಗಳನ್ನು ದೇವನು ಕೇಳಿ ||೫||

ಬಹಳ ಸಂತುಷ್ಟನಾದನು. ಮತ್ತು ನಂದಿಯನ್ನು ಪ್ರಶಂಸಿಸುತ್ತ ಹೀಗೆಂದನು.

ದೇವ :—

ನಂದೀ ! ನೀನು ಸರಿಯಾಗಿಯೇ ಮಾತನಾಡಿದೆ. ಹಾಗೂ ಮಾಡಬಹುದಾಗಿದ್ದಿತು. ಆದರೆ ಪರಾಕ್ರಮಶಾಲಿ ಎನಿಸಿದ ಸಿಂಧುದೈತ್ಯನ ಪರಾಕ್ರಮವೆಷ್ಟಿದೆಯೋ ಅದನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ನನಗೂ ಕುತೂಹಲವಿದೆ. ||೬||

ಇತಿ ಯಾಮಿ ಪುರೋ ನಂದಿ ! ಯೂಯಂ ಯಾಂತು ಸಹೈವ ನಃ |

ಕ ಉನಾಚ :—

ತತಸ್ತು ಭೂತರಾಜೋಽಥ ಪುಷ್ಪದಂತೋಽಪಿ ವೀರ್ಯವಾನ್ ||೭||

ಈಯತುಃ ಪುರತಸ್ತಸ್ಯ ಕೋಟಿಸಂಖ್ಯಾಯುತಾ ಗಣಾಃ |

ವೀರ್ಯಶ್ರಿಯಾ ದೀಪ್ಯಮಾನಾಃ ಸರ್ವೇ ವೀರಾ ಮದಾನ್ವಿತಾಃ ||೮||

ಆಕ್ರಮಂತೋ ದಿಗಂತಾ ವೈ ಗರ್ಜಂತೋ ಘನವದ್ಭುಶಮ್ |

ಭಾರೇಣ ಶೇಷಶೀರ್ಷಾಣಿ ನಾನುಯಂತೋ ಧರಾಮಪಿ ||೯||

ಕ್ರೋಧಾನಲಂ ವಮಂತಸ್ತೇ ಪ್ರಾಪುಸ್ತಾಂ ಗಂಡಕೀಂ ಪುರೀಮ್ |

ದೈತ್ಯಗುಲ್ಮೇ ನಿಪೇತುಸ್ತೇ ದಶಕೋಟೈಸುರೈರ್ಯುತೇ ||೧೦||

ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ನಾನು ಮುಂದೆ ಹೊರಡುತ್ತೇನೆ. ನೀವೆಲ್ಲ ನನ್ನೊಂದಿಗೆ ಬನ್ನಿ.

ಬ್ರಹ್ಮಾ :—

ಅನಂತರ ಮಹಾವೀರ್ಯಶಾಲಿಗಳಾದ ಭೂತರಾಜ, ಪುಷ್ಪದಂತರು. ||೭||

ದೇವನ ಎದುರಿಗೆ ಬಂದು ತಾವು ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧರಾಗಿದ್ದುದನ್ನರಿಕೆಮಾಡಿ ಕೊಂಡು ಅವನನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿದರು. ಕೋಟಿಗಟ್ಟಲೆ ಇದ್ದ ಗಣಗಳೂ ಉತ್ಸಾಹ ದಿಂದ ಕೋಲಾಹಲಮಾಡುತ್ತ ನಡೆದವು. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಯೋಧನ ಮುಖದ ಮೇಲೂ ವೀರಶ್ರೀ ಉಕ್ಕಿ ಕಾಣುತ್ತಲಿದ್ದಿತು. ಅವರು ಮಹಾ ತೇಜಸ್ವಿಗಳಾಗಿದ್ದರು. ಎಲ್ಲ ವೀರರೂ ಮದಿಸಿಹೋಗಿದ್ದರು. ||೮||

ಆ ಪ್ರಚಂಡ ಸೇನೆಯು ಪೂರ್ಣ ಪ್ರವಾಹದಂತೆ ದಿಗಂತದವರೆಗೂ ವ್ಯಾಪಿಸಿ ದ್ದಿತು. ಅವರು ಆಕ್ರಮಿಸಿದ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಯಾರೊಬ್ಬರೂ ಕಣ್ಣಿತ್ತಿ ಸಹ ನೋಡುವಂ ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನೂ ಮೇಘದಂತೆ ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಗರ್ಜಿಸುತ್ತಲಿದ್ದನು, ಅವರೆಲ್ಲರ ಭಾರ ಕೇಂದ್ರೀಕೃತವಾದುದರಿಂದ ಭೂಮಿಯ ವಿಶಿಷ್ಟ ಭಾರವನ್ನೂ ಹೊತ್ತಿದ್ದ ಅದಿಶೇಷನ ಹೆಡೆಗಳೂ ಒಮ್ಮೆ ಬಾಗಿದವು. ಭೂಮಿಯೂ ಕುಗ್ಗಿತು. ||೯||

ಬೆಂಕಿಯಂತಿದ್ದ ತಮ್ಮ ಕೋಪವನ್ನು ಉಸಿರು ಬಿಡುವುದರ ಮೂಲಕ ಬಾಯಿ ಯಿಂದ ಉಗುಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಇಂತಹ ದೇವಸೇನೆಯು ಧಾವಿಸುತ್ತ ಗಂಡಕೀಪುರ ವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿತು. ಹತ್ತಾರು ಕೋಟಿ ದೈತ್ಯಸೇನೆಯು ಯಾವ ಪೊದೆಯಲ್ಲಿ ಬೀಡುಬಿಟ್ಟು ಅವಿತುಕೊಂಡು ಕುಳಿತಿದ್ದಿತೋ, ಆ ಸ್ಥಳದ ಮೇಲೆ ಎಲ್ಲರೂ ಒಮ್ಮೆಲೇ ಧುಮುಕಿದರು. ||೧೦||

ತತಸ್ತತ್ರಾಭವದ್ಯುಧ್ಧಂ ತುಮುಲಂ ರೋಮಹರ್ಷಣಮ್ |

ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರೈರ್ಬಾಣನಿಚಯೈರ್ಭಿಂಡಿಸಾಲ-ಪರಶ್ವಧೈಃ ||೧೧||

ಕೇಷಾಂಚಿಸ್ತಸ್ತಕಾ ಭಿನ್ನಾಃ ಪಾದಾ ಹಸ್ತಾಸ್ತಥೋರವಃ |

ಜಾನು-ಜಂಘಾಶ್ಚ ಗುಲ್ಫಾಶ್ಚ ಭಗ್ನಾಃ ಕೇಽಪಿ ಗತಾಸವಃ ||೧೨||

ನಿಪತ್ಯ ಪುನರುತ್ಥಾಯ ಪ್ರಾಯುದ್ಧ್ಯ ಸ್ವ-ಪರೈಸ್ಸಹ |

ಏನಂ ನಿಪತಿತಾ ದೈತ್ಯಾ ಅಸಂಖ್ಯಾತಾ ಗತಾಸವಃ ||೧೩||

ಪಲಾಯ್ಯ ನಿರ್ಗತಾಃ ಕೇಚಿದಾಚಖ್ಯುಸ್ಸಿಂಧವೇಽಪಿಲಮ್ |

ಸಭಾಮಧ್ಯೇ ವಿರಗಣೈರುಪವಿಷ್ಟಾಯ ಕೇಚನ ||೧೪||

ಒಡನೆಯೇ ಉಭಯ ಪಕ್ಷದವರಿಗೂ ತುಮುಲವಾದ ಕದನವು ಆರಂಭವಾಯಿತು. ನೋಡಿದವರಿಗೆ ರೋಮಾಂಚಕಾರಕವಾದುದು ಆಗ ನಡೆದ ಯುದ್ಧ. ಅವರು ಉಪಯೋಗಿಸಿದ ಆಯುಧಗಳೆಂದರೆ ಅನೇಕ ಬಗೆಯ ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರಗಳು, ಬಾಣ ಭರ್ಚಿಗಳ ಸಮುದಾಯ, ಭಿಂಡಿಸಾಲ, ಪರಶ್ವಧಗಳು. ||೧೧||

ಈ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಯೋಧರನೇಕರಿಗೆ ತಲೆಬರುಡೆಗಳು ಒಡೆದವು. ಕಾಲು ತೊಡೆ ಇವನ್ನು ಮುರಿಸಿಕೊಂಡವರೆಷ್ಟೋ ಮಂದಿ. ಜಾನು-ಜಂಘಾ ಗುಲ್ಫ ಇವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡವರು ಗಣನೆಗೆ ಸಿಕ್ಕುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಕೆಲವರಂತೂ ಉಸಿರನ್ನೇ ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಮುಂದಿನ ಯಾವ ಯೋಚನೆಯೂ ಇಲ್ಲದೆ, ರಣರಂಗದಲ್ಲಿ ದೀರ್ಘನಿದ್ರಾ ಸಕ್ತರಾದರು. ||೧೨||

ಆಹತರಾಗಿ ನೆಲಕ್ಕುರುಳಿದ ಸೈನಿಕರನೇಕರು ಮತ್ತೆ ಮೇಲಕ್ಕೆದ್ದು ತಮ್ಮವರು, ಪರರು ಎಂಬ ಪರಿಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲದೆ ಎದುರಿಗೆ ಸಂಧಿಸಿದವರೊಡನೆ ಮನಸ್ವಿಯಾಗಿ ಹೋರಾಡಿದರು. ದೈತ್ಯಸೇನೆಯಲ್ಲಿ ನೆಲಕ್ಕುರುಳಿ ಪ್ರಾಣಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡವರ ಸಂಖ್ಯೆಯು ಗಣನಾತೀತವಾಗಿದ್ದಿತು. ||೧೩||

ದೇವವೀರರ ಹೊಡೆತಗಳನ್ನು ತಡೆಯಲಾರದೆಯೂ, ತಮ್ಮ ಸಹೋದ್ಯೋಗಿಗಳಿಗುಂಟಾದ ಪರಿಣಾಮ, ಅಂತ್ಯವನ್ನು ಕಂಡು ಹೆದರಿದವರಾಗಿಯೂ ಇದ್ದ ಕೆಲವು ದೈತ್ಯ ಯೋಧರು ತಮ್ಮ ರಾಜನಿಗೆ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ತಿಳಿಸುವನೆಪವನ್ನು ಮುಂದೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಓಡಿಹೋದರು. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸಿಂಧುದೈತ್ಯನು ಮಹಾವೀರಶಾಲಿಗಳೊಡನೆ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದನು. ಅರೆಜೀವರಾದ ಸೈನಿಕರು ಎಲ್ಲ ಯುದ್ಧ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನೂ ಹೆದರುತ್ತ ಅವನಿಗೆ ಹೇಳಿದರು. ||೧೪||

ಶಸ್ತ್ರಾಘಾತೈಸ್ಸ್ರವದ್ರಕ್ಷಾಃ ಪುಷ್ಪಿತಾ ಇವ ಕಿಂಶುಕಾಃ |
ತತ್ರಾಗತ್ಯ ಮೃತಾಃ ಕೇಚಿತ್ಕೇಚಿದ್ಧೈರ್ಯಾತ್ಮಮಬ್ಜುರ್ವ

||೧೫||

ದೈತ್ಯಾ ಊಚುಃ:-

ನಗರದ್ವಾರಗುಲ್ಮೇ ತು ದಶಕೋಟಿನಿಶಾಚರಾಃ |

ನಿವೃತ್ತಾಶ್ಚ ಸಂಘಾತೈರ್ಯುದ್ಧಂ ಕೃತ್ವಾ ಪರಸ್ಪರಮ್

||೧೬||

ಯದಾ ಶೈಲಭಿದೋ ಯುದ್ಧಮಭೂತ್ತತ್ರ ಜಯೋಽಭವತ್ |

ಉಪನಿಷ್ಠೋಽಸಿ ಕಿಂ ತೂಷ್ಟೀಂ ಸಿಂಧೋ ! ಸ್ವಹಿತಮಾಚರ

||೧೭||

ಆರಾಮಾ ರಿಪುಭಿದರ್ಗಾಃ ಗೃಹಾಣಿ ಚ ಪ್ರತೋಲಿಕಾಃ |

ಅಂಧಕಾರೇ ಧೂಲಿಕೃತೇ ಪ್ರಾಪಲನ್ವದ್ವಿತೇಜಸಾ

||೧೮||

ಭುಂಜಂತೋ ನಿದ್ರಿತಾಃ ಕೇಚಿನ್ನಿರ್ಯಯುರ್ನಗರಾದ್ವಹಿಃ |

ಇವರ ದೇಹಗಳು ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರಗಳ ಹೊಡೆತದಿಂದ ಕೊಚ್ಚಿಹೋಗಿದ್ದವು. ಆಯಾ ಘಾಯಗಳಿಂದ ರಕ್ತವು ಧಾರಾಕಾರವಾಗಿ ಸುರಿದು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಹೆಪ್ಪುಗಟ್ಟಿದ್ದಿತು. ಕೆಲವು ಪ್ರಬಲ ಗಾಯಗಳಿಂದ ಇನ್ನೂ ರಕ್ತ ಸೋರುತ್ತಲೇ ಇದ್ದಿತು. ಅವರನ್ನು ನೋಡಿ ದರೆ ಅರಳಿದ ಕೆಂಪು ಹುನ್ರಿನ ಮರದಂತೆ ತೋರುತ್ತಿದ್ದರು. ರಾಕ್ಷಸನ ಸಭೆಗೆ ಬಂದನಂತರ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಬಿದ್ದು ಬಹು ಮಂದಿ ರಾಕ್ಷಸರು ಮೃತರಾದರು. ಧೈರ್ಯ ಶಾಲಿಗಳಾದ ಕೆಲವರು ಮುಂದೆ ಬಂದು ಹೀಗೆಂದು ನುಡಿದರು. ||೧೫||

ದೈತ್ಯಸೈನಿಕರು :-

ನಮ್ಮ ನಗರದ ದ್ವಾರದ ಬಳಿ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಸೈನಿಕರ ಬೀಡು ಇರುವುದು ಸರಿಯಷ್ಟೇ? ಆ ಹತ್ತಾರು ಕೋಟಿ ಸೈನಿಕರು ತಮ್ಮ ಬಳಿ ಇರುವ ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರಗಳಿಂದ ಪರಸ್ಪರ ಹೋರಾಡಿ ಎಲ್ಲರೂ ಸತ್ತುಹೋದರು ||೧೬||

ಹಿಂದೆ ನೀನು ಇಂದ್ರನೊಂದಿಗೆ ಯುದ್ಧಮಾಡಿದ್ದಾಗ ವಿಜಯ ಯೊರೆತ್ತಿದ್ದಿತು. ಪ್ರಾಯಃ ಅದೇ ಕೊನೆಯ ಜಯ ಎಂದು ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಸಿಂಧುರಾಜ ! ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಈ ರೀತಿ ವಿಷಮಿಸಿರುವಾಗ ನೀನು ಕೈಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಳಿತಿರುವೆಯಲ್ಲ? ನಿನ್ನ ಹಿತವಾವುದೋ ಅದನ್ನು ಪ್ರಕೃತ ಆಚರಿಸು. ||೧೭||

ಶತ್ರುಗಳು ನಿನ್ನ ವಿಹಾರಭೂಮಿಯಾಗಿದ್ದ ರಾಜೋದ್ಯಾನವನ್ನು ಸುಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ನಾಗರಿಕರ ಮನೆ-ಮಠಗಳೆಲ್ಲ ಧ್ವಂಸವಾಗಿ ಹೋಗಿವೆ. ಅವರ ಕಾಲ್ಪಳಿತಕ್ಕೆ ಭೂಮಿಯ ಧೂಲಿ ಮೇಲಕ್ಕಿದ್ದು ಕತ್ತಲು ಕವಿದುಹೋಗಿದೆ. ಬೆಂಕಿಯ ಝಳಕ್ಕೆ ಹೆದರಿ ಜನರೆಲ್ಲರೂ ಓಡೋಡಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ||೧೮||

ನಾಗರಿಕರ ಪೈಕಿ ಊಟಮಾಡುತ್ತಿದ್ದವರೂ, ನಿದ್ರಿತರೂ ಓಡೋಡಿ ಊರನ್ನು

ಬಾಲಾನಾದಾಯ ಪಪಲುಪ್ಪುಕ್ತಾ ಭೋಗಂ ಚ ಕೇಚನ ||೧೯||

ವಿಸ್ತೃತವಸನಾಃ ಕೇಚಿದ್ಧ್ಯಾನಸ್ಥಾ ವಂದಿನಾ ಹುತಾಃ |
ತತ್ರಾಪಿ ನಿಧನಂ ಜಗ್ಮುರ್ನಾನಾಶಸ್ತ್ರಪ್ರಹಾರತಃ ||೨೦||

ಧನಂಜಯಂ ಸರ್ವದಿಕ್ಷು ವೀಕ್ಷ್ಯ ಸೌರಾ ಭಯಾತುರಾಃ |
ಮೇನಿರೇ ಪ್ರಲಯಂ ಪ್ರಾಪ್ತಂ ದಕ್ಶತೇ ಸಕಲಾ ಪುರೀ ||೨೧||

ಕ ಉವಾಚ :—

ಏನಂ ದೂತಮುಖಾಚ್ಛ್ವತ್ಸಾ ಸಿಂಧುರ್ಜ್ಯಂಭಾಮಥಾಕರೋತ್ |
ಖಾದನ್ನಿವ ಮೃಗಾಃ ಸಿಂಹಃ ಪರ್ವತೇಂದ್ರನಿರ್ಗತಃ ||೨೨||

ಉವಾಚ ' ದುರ್ಧರಾ ಸೇನಾ ದೃಶ್ಯತೇ ಕಿಂ ಭವಿಷ್ಯತಿ ? |
ದಿದೀಪೇ ಕ್ರೋಧಾನಲತೋ ಗ್ರಸನ್ನಿವ ತ್ರಿವಿಷ್ವಪಮ್ ||೨೩||

ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಕ್ಕೆ ನಡೆದರು. ಚಿಕ್ಕ ಚಿಕ್ಕ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಓಡುತ್ತ
ಲಿದ್ದ ಸ್ತ್ರೀಜನರ ಶೋಚನೀಯ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ವರ್ಣನಾತೀತವಾಗಿದೆ. ಸುಖ
ಭೋಗಾಸಕ್ತರಾದವರನ್ನೇಕರು ಅವನ್ನೆಲ್ಲ ಅಲ್ಲೇ ತ್ಯಜಿಸಿ ಓಡಿದರು ||೧೯||

ಓಡುವ ರಭಸದಲ್ಲಿ ಅನೇಕರ ವಸ್ತ್ರಗಳೆಲ್ಲ ಕಳಚಿಹೋದವು. ಮಾನವ
ಮೇಲೆ ಸಹ ಅವರಿಗೆ ಗಮನ ಉಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಧ್ಯಾನಾಸಕ್ತರಾದ ಕೆಲವರು ಆ ಬೆಂಕಿ
ಯಲ್ಲಿ ಬೆಂದುಹೋದರು. ಅಗಸೆಯ ಬಾಗಿಲನ್ನು ದಾಟಿಹೋದವರ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯೂ
ನೆಮ್ಮದಿಯಿಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ಸೈನಿಕರ ಕೈಯಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದರು. ತಮ್ಮಲ್ಲಿದ್ದ ಬಗೆಬಗೆಯ
ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರಗಳಿಂದ ನಿರಪರಾಧಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಕೊಚ್ಚಿ ಕೊಚ್ಚಿ ಚೆಲ್ಲಿದರು. ||೨೦||

ದಿಜ್ಮಾಲಿಗಳೆಲ್ಲ ಅಗ್ನಿಜ್ವಾಲೆಯು ಹಬ್ಬಿ ಹೋಗಿದ್ದುದನ್ನು ಕಂಡು ಅದರಿಂದ
ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಮಾರ್ಗ ಕಾಣದೇ ನಾಗರಿಕರು ದಂಗುಬಡಿದು "ಪ್ರಾಯಃ ಇದು
ಪ್ರಲಯಕಾಲವೇ. ಸರಿ. ಇಲ್ಲವಾಗಿದ್ದರೆ ಇಡೀ ನಗರವು ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಉರಿಯೋಣ
ವೆಂದರೇನು? " ಎಂದು ತಿಳಿದರು. ||೨೧||

ಬ್ರಹ್ಮಾ :—

ದೂತರ ಮುಖದಿಂದ ಹೊರಟ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಸಿಂಧುದೈತ್ಯನು
ಒಮ್ಮೆ ದೊಡ್ಡದಾಗಿ ಆಕಳಿಸಿದನು. ಇದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಮೃಗಗಳನ್ನು ತಿನ್ನುವುದ
ಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಪರ್ವತದ ಗುಹೆಯಿಂದ ಹೊರಹೊರಟ ತೆರೆದ ಬಾಯಿಯ ಸಿಂಹವೋ
ಎಂಬಂತೆ ಕಂಡುಬಂದಿತು. ||೨೨||

' ದುರ್ಧರವಾದ ಸೇನೆಯೊಂದನ್ನು ಕಂಡಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಇಷ್ಟೇಕೆ ಹೆದರಬೇಕು? ಅದ

ಸಿಂಧುರುವಾಚ :-

ಸಿಂಹಸ್ಯಾಗ್ರೇ ಕಿಂ ಶಶಕಃ ಕರಿಸ್ಯತಿ ಪರಾಕ್ರಮಮ್ |
ಮೇರೋಃ ಕಿಂ ಶಲಭಃ ಕುರ್ಯಾಚ್ಚಾಲನಂ ಜಂಬುಕೋಽಪಿ ನಾ ||೨೪||
ಕಾಲಸ್ಯ ಮಮ ಕಿಂ ಕುರ್ಯಾದ್ವಾಲೋಯಂ ತು ಮಯೂರರಾಟ್ |

ಕ ಉವಾಚ :-

ಇತ್ಯುಕ್ತ್ವಾ ಪ್ಲೇಡಿತೇನಾಸೌ ನಾದಯನ್ನಿದಿಶೋ ದಿಶಃ ||೨೫||
ಚಿಂತಾತುರಃ ಪ್ಲಣಂ ತಸ್ಥಾ ಮುನಿರ್ಮೌನಮಿವಾಸ್ಥಿತಃ |
ತತೋ ವೀರಾಃ ಸಿಂಧುದೈತ್ಯಂ ಪ್ರಾಬ್ರುವ ಕ್ರೋಧಮೂರ್ಛಿತಾಃ ||೨೬||

ರಿಂದ ನಮಗೇನು ಹಾನಿಯಾದೀತು ? ' ಎಂದು ನುಡಿದವಾಗ ಕೋಪವು ವೃದ್ಧಿಯಾಗಿ ತಾನೇ . ತಾನಾಗಿ ತಾಂಡವವಾಡಿತು. ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಸಿಂಧು ಉರಿದನು. ಸ್ವರ್ಗ ಲೋಕವನ್ನು ಆಹುತಿಯನ್ನಾಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಿಡುವನೋ ಎಂಬಂತಿದ್ದಿತು, ಅವನ ಆ ರೂಪ ಮತ್ತು ಆರ್ಭಟ. ||೨೬||

ಸಿಂಧು :-

ಏನು ? ದೇವಸೇನೆಯ ಧಾಳಿಯೋ ಇದು ? ಸಿಂಹದ ಎದುರು ಮತ್ತೊಂದು ವ್ರಾಣಿಗೆ ಆಹಾರವಾಗಲು ಯೋಗ್ಯವಾದ ಕ್ಷುದ್ರಪ್ರಾಣಿ; ಮೊಲ ತನ್ನ ಪೌರುಷವನ್ನು ತೋರಿಸಬಂದರೆ ಆಗುವ ಪರಿಣಾಮವೇನು ? ಅದರ ವಧೆ : ಮೇರು ಪರ್ವತವನ್ನು ದೀಪದ ಹುಳುವಾಗಲಿ, ಅಥವಾ ನರಿಯಾಗಲೀ ಅಲುಗಾಡಿಸಲು ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿವೆಯೇ ? ||೨೭||

ನಾನೋ, ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಯಮಸ್ವರೂಪನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಇಂತಹ ಪ್ರತಾಪಿಯಾದ ನನಗೆ ಶುದ್ಧ ಹುಡುಗ; ಆ ಮಯೂರರಾಜನು ಎನನ್ನು ಮಾಡಿಯಾನು ?

ಬ್ರಹ್ಮಾ :-

ಹೀಗೆಂದು ನುಡಿದು ಒಮ್ಮೆ ಘಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಚಪ್ಪಾಳೆಯನ್ನು ಹೊಡೆದನು. ಈ ಶಬ್ದದಿಂದ ದಿಗ್ವಿವಿಕ್ಟಗಳೆಲ್ಲ ಪ್ರತಿಧ್ವನಿಗೈದವು. ||೨೮||

ಒಂದು ಪ್ಲಣ ಕಾಲ ಚಿಂತಿಸುತ್ತ ನಿಂತನು. ನೋಡಿದರೆ ಮೌನವ್ರತಾವಲಂಬಿ ಯಾದ ಮುನಿಯೋ ಎಂಬಂತೆ ತೋರಿಬರುತ್ತಿದ್ದನು. ಇದನ್ನು ನೋಡಿ ಇತರ ವೀರರಿಗೆ ಸಹನೆಯಾಗಲಿಲ್ಲ. ಕ್ರೋಧದಿಂದ ಮೈಮರೆತರು ಮತ್ತು ಸಿಂಧುದೈತ್ಯ ನನ್ನು ಕುರಿತು ವರಟುತನದಿಂದ ಹೀಗೆ ನುಡಿದರು. ||೨೯||

ದೈತ್ಯಾ ಉಚುಃ :-

ಆಜ್ಞಾಂ ದೇಹಿ ಮಯೂರೇಶಂ ಜೇಷ್ಠಾಮಃ ಕ್ಷಣಮಾತ್ರತಃ |
ತನ ಪ್ರತಾಪಾತ್ಮೈಲೋಕ್ಯಂ ವಶಂ ನೇಷ್ಯಾಮ ಸಾಂಪ್ರತಮ್ ||೨೭||
ಸಿಂಧುರುನಾಚ :-

ಸಮ್ಯಗುಕ್ತಂ ಮಹಾವೀರಾ ಮಮಾಪಿ ರಿಪುದರ್ಶನೇ |
ಮನ ಉತ್ಕಂಠಿತಂ ಯಸ್ಮಾತ್ಸೈನ್ಯೇನ ಯುದ್ಧ್ಯತಾಮಿಹ ||೨೮||

ತತಃ ಸರ್ವೇ ಪುರೋ ಯಾತಾ ಗರ್ಜಂತೋ ವೀರಸತ್ತಮಾಃ |
ಅಸಂಖ್ಯಾತಾಃ ಶಸ್ತ್ರಧರಾಶ್ಚತುರಂಗಬಲಾನ್ವಿತಾಃ ||೨೯||

ಹಯಾರೂಢಃ ಸಿಂಧುದೈತ್ಯಃ ಕ್ರೋಧ-ಹರ್ಷಸಮನ್ವಿತಃ |
ವರ್ಮ ಕ್ರೋಧಾನಲಂ ವಕ್ತ್ರಾನ್ನೇತ್ರಾಭ್ಯಾಂ ರಣದುರ್ಮದಃ ||೩೦||

ದೈತ್ಯವೀರರು :-

ಮೊದಲು ನಮಗೆ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಕೊಡು. ಒಂದು ಕ್ಷಣಮಾತ್ರದಲ್ಲೇ ಆ
ಮಯೂರೇಶ್ವರನನ್ನು ಜಯಿಸಿ ಬರುತ್ತೇನೆ, ಪ್ರತಾಪಶಾಲಿಯಾದ ನಿನ್ನ ಬೆಂಬಲ
ಒಂದಿದ್ದರೆ ಸಾಕು, ಮೂರು ಲೋಕಗಳನ್ನು ಬೇಕಾದರೂ ಈಗಲೇ ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡು
ಬರುತ್ತೇನೆ. ||೨೭||

ಸಿಂಧು:-

ಮಹಾವೀರರೇ ! ನಿಮ್ಮ ಪೌರುಷಕ್ಕೆ ಉಚಿತವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲೇ ನೀವು ಮಾತ
ನಾಡಿದಿರಿ. ಬಹಳ ಸಂತೋಷ. ಆದರೆ ಆ ಶತ್ರು ಎಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ವೀರ್ಯಶಾಲಿ
ಎಂಬುದನ್ನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ನೋಡಬೇಕೆಂದು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಹಾತೊರೆಯುತ್ತಿದೆ.
ಆದುದರಿಂದ ಇರತಕ್ಕ ಈ ಸೈನಿಕರೊಂದಿಗೆ ಪ್ರಕೃತ ನೀವು ನನ್ನೊಡನೆ ಬಂದು
ಯುದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರಿ. ||೨೮||

ಬ್ರಹ್ಮ:-

ಅನಂತರ ಎಲ್ಲ ವೀರೋತ್ತಮರೂ ಗರ್ಜಿಸುತ್ತ ದೈತ್ಯನ ಮುಂದೆ ನಡೆದರು. ಅವ
ರನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿ ಚತುರಂಗ ಸೈನಿಕರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರಗಳೊಂದಿಗೆ ಹೊಸ
ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದರು. ಸೈನಿಕರನ್ನು ಎಣಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಯಾರಿಂದಲೂ
ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ||೨೯||

ಸಿಂಧುದೈತ್ಯನು ತನ್ನ ಕುದುರೆಯನ್ನೇರಿ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಉತ್ತೇಜಿಸುತ್ತ ಮುನ್ನುಗ್ಗಿ
ನಡೆದನು. ಕೋಪವನ್ನು ಮುಖ-ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಉಗುಳುತ್ತಲಿದ್ದನು. ಯುದ್ಧ
ವೆಂದ ಕೂಡಲೇ ಅವನಿಗೆ ಪಾಶವೀಮದವೇರಿತು. ||೩೦||

ಯಯಾವಶ್ಚಂ ಪುರೋಧಾಯ ಮನೋವೇಗಂ ಮಹಾಧನಮ್ ||೩೧||

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಗಣೇಶಪುರಾಣೇ ಉತ್ತರಖಂಡೇ 'ರಣೋತ್ಸಾಹವರ್ಣನಂ'
ನಾನು ದ್ವಾದಶಾಧಿಕ ಶತತಮೋಧ್ಯಾಯಸ್ಸಮಾಪ್ತಃ

ರಾಕ್ಷಸನೇರಿದ್ದ ಕುದುರೆ ಬಹಳ ಬೆಲೆ ಬಾಳತಕ್ಕದ್ದು. ಮನಸ್ಸಿನಂತೆ ಅಚಿಂತ್ಯ ವೇಗದಿಂದ ಓಡತಕ್ಕದ್ದು. ಅದನ್ನು ಎರಡು ಸಿಂಧುವೈತ್ಯನು ಶತ್ರುಗಳ ಕಡೆಗೆ ಮುನ್ನುಗ್ಗಿದನು. ||೩೧||

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಶ್ರೀ ಗಣೇಶಪುರಾಣದ ಉತ್ತರಖಂಡದಲ್ಲಿ 'ರಣೋತ್ಸಾಹ ವರ್ಣನೆ' ಎಂಬಲ್ಲಿಗೆ ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯಾನುವಾದವು ಮುಗಿದುದು.

|| ಶ್ರೀ ಗಣೇಶಾಯ ನಮಃ ||

ಅಥ ತ್ರಯೋದಶಾದಿಕ ಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ

ಕ ಉನಾಚ :—

ಪದಾತಯಃ ಪುರೋ ಯಾಂತಿ ಕಂಪಯಂತೋ ವಸುಂಧರಾಮ್ |
ವಿಕರಾಲಮುಖಾ ನೀರಾಃ ಸಿಂದುರಾರುಣಮಸ್ತಕಾಃ ||೧||

ಕೇಚಿನ್ನಿಬದ್ಧ ಕವಚಾ ಮುಕ್ತಕೇಶಾಃ ಸು-ದಾರುಣಾಃ |
ಕೇಚಿನ್ನಿಬದ್ಧ ಕಟಯಃ ಕೇಚಿಚ್ಛಂದನಚರ್ಚಿತಾಃ ||೨||

ನಾನಾಶಸ್ತ್ರಪ್ರಹರಣಾ ನಾನಾಯುದ್ಧವಿಶಾರದಾಃ |
ಪುರೋ ಯಾಂತಿ ಗಜಾ ನುತ್ವಾ ಧಾತುಚಿತ್ರವಾದ್ರಯಃ ||೩||

|| ಶ್ರೀ ಮಂಗಲಮೂರ್ತಯೇ ನಮಃ ||

೧೧೩ ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

ಬ್ರಹ್ಮಾ:—

ಪದಾತಿ ಸೈನ್ಯದವರು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಮುಂದೆ ನಡೆದರು. ಅವರ ಕಾಲ್ಪುಳಿತಕ್ಕೆ ಭೂಮಿಯು ಕಂಪಿಸುತ್ತಲಿದ್ದಿತು. ಅವರಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೋರ್ವನ ಮುಖವೂ ಬಹಳ ವಿಕಾರವಾಗಿದ್ದಿತು. ಅವರ ತಲೆಗಳು ಕೆಂಪು ಬಣ್ಣದ ಕೂದಲುಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದವಾಗಿ ನೋಡಿದರೆ ಬಹಳ ಭಯಂಕರವಾಗಿ ತೋರುತ್ತಲಿದ್ದವು. ||೧||

ಕೆಲವರು ತಮ್ಮ ದೇಹಗಳಿಗೆ ಆಯಸ ಕವಚಗಳನ್ನು ತೊಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದರು. ತಲೆ ಗೂದಲನ್ನು ಗಂಟುಹಾಕದೆ ಹರವಿಕೊಂಡದ್ದರಿಂದ ಮತ್ತಷ್ಟೂ ಭಯಂಕರಾಕಾರರಾಗಿ ತೋರಿದರು. ಕೆಲವರು ಸೊಂಟಕ್ಕೆ ಪಟ್ಟಿಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಬರುವಾಗ ಸಹ ತಮ್ಮ ಭೋಗಲಾಲಸೆಯನ್ನು ಬಿಡಲಾರದೆ ದೇಹಕ್ಕೆಲ್ಲ ಸುಗಂಧಿ ಚಂದನವನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ||೨||

ಪ್ರಸಂಗೋಚಿತವಾಗಿ ಯಾವ ಬಗೆಯ ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಬೇಕಾದರೂ ಪ್ರಯೋಗಿಸಲು ಬಲ್ಲವರವರು. ಅನೇಕ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಯುದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡಿ ವಿಶೇಷ ಅನುಭವವನ್ನು ಪಡೆದವರಾಗಿದ್ದರು. ನೇನೆಯ ಮುಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ಗಜಸೇನೆಯು

ದೀರ್ಘದಂತಾ ನಿಭಾಂತಿ ಸ್ಮ ಭೂಷಣೈರ್ವಿವಿಧೈರಪಿ |

ಘಂಟಾನಾದೈರ್ಜನಂ ಸರ್ವಂ ಬಧಿರಂ ಚಕ್ರುರಂಜಸಾ

||೪||

ಚೂರ್ಣಯಂತೋ ಗಿರೀ ವೃಕ್ಷಾ ಯಯಃ ಶುಂಡಾಪ್ರಹಾರತಃ |

ಲಸತ್ಪಂಭಾಃ ಸತಾಕಾಡ್ಯಾಶ್ಚಿತ್ರಧ್ವಜವಿರಾಜಿತಾಃ

||೫||

ತತೋಃಶ್ವಾಶ್ಚ ಮುರಾಘಾಶ್ಚೈಶ್ಚೂರ್ಣಯಂತೋ ವಸುಂಧರಾಮ್ |

ಹೇಷಿತೈರ್ನಾದಯಂತೋ ವೈ ಗಗನಂ ಚ ದಿತೋ ದಶ

||೬||

ಸುವರ್ಣರತ್ನಮುಕ್ತಾಭಿಭೂಷಿತಂ ವ್ಯೋಮಚಾರಿಣಃ |

ಅಧಿಷ್ಠಾತಾ ಮಹಾಯೋಧೈಸ್ತನುತ್ರಾಣಪ್ರತೋಭಿಭಿಃ

||೭||

ಹೊರಟಿದ್ದಿತು. ಆ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಆನೆಯೂ ಧಾತು (ಕಬ್ಬಿಣ) ನಿರ್ಮಿತ ಪರ್ವತದಂತೆ ತೋರುತ್ತಿದ್ದಿತು. ||೩||

ನೀಳವಾದ ಕೊಂಬುಗಳಿಂದ ಆ ಆನೆಗಳು ಬಹಳ ಸುಂದರವಾಗಿ ತೋರುತ್ತಿದ್ದವು. ಅವಕ್ಕೆ ಮಾಹುತರು ಅನೇಕ ಆಭರಣಗಳನ್ನು ತೊಡಿಸಿ ಅಲಂಕರಿಸಿದ್ದರು. ಅವು ತಮ್ಮ ಕೊರಳಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿದ್ದ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಘಂಟೆಗಳನ್ನು ಪದೇ ಪದೇ ಶಬ್ದಮಾಡಿ ದೈತ್ಯರಿಗೆ ಜಯವನ್ನು ಕೋರಿದಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಲಿದ್ದವು. ಘಂಟೆಗಳ ಶಬ್ದವು ರಣರಂಗದಲ್ಲಿದ್ದವರನ್ನೆಲ್ಲ ಕಿವುಡರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿತು. ||೪||

ಇವು ನಡೆವಾಗ ಸುಮ್ಮನಿರದೇ ತಮ್ಮ ಸೊಂಡಿಲನ್ನು ಅತ್ತಿತ್ತ ಚಾಲನಮಾಡಿ ಅವುಳಿಸುತ್ತ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಮರಗಳು, ಪರ್ವತಗಳು ಇವನ್ನೆಲ್ಲ ಪುಡಿ ಪುಡಿ ಮಾಡಿದವು. ಆನೆಗಳ ಕುಂಭಸ್ಥಳ ಪರಿಪುಷ್ಟವಾಗಿದ್ದವು. ರಾಜನ ಕುರುಹನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಬಣ್ಣ ಬಣ್ಣದ ಪತಾಕೆಗಳು ಧ್ವಜಗಳು ಇವು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಕಾಣುವಂತೆ ಆನೆಗಳ ಮೇಲೆ ಇರಿಸಿದ್ದರು. ಇವು ಆನೆಗಳಿಗೆ ಒಂದು ಬಗೆ ಅಲಂಕಾರವಾಗಿದ್ದವು. ||೫||

ಅನಂತರ ಹೊರಟುದೆಂದರೆ ಅಶ್ವದ ಪಡೆ. ಅವು ಬಹಳ ವೇಗವುಳ್ಳವು ಮತ್ತು ಸು-ಸಂಸ್ಕೃತವೂ ಆಗಿದ್ದವು. ಕುದುರೆಗಳು ತಮ್ಮ ಮುರ (ಗೊರಸು) ಪುಟಗಳಿಂದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಲಲವಾಗಿ ತುಳಿಯುತ್ತ ನೆಲದ ಮಣ್ಣನ್ನೆಲ್ಲ ಅಗೆದುಬಿಟ್ಟವು. ಹೇಷಾರವದಿಂದ ದಿಕ್ಕುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಪ್ರತಿನಾದಗೊಳಿಸಿದವು. ||೬||

ಅಶ್ವಗಳಿಗೆ ತೊಡಿಸಿದ್ದ ಆಭರಣಗಳು ಮತ್ತು ರತ್ನಗಳಿಂದ ಖಚಿತವಾದುವು. ಅವು ಸಾಮರ್ಥ್ಯದಲ್ಲಿ ಎಳ್ಳಷ್ಟೂ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಗಗನದಲ್ಲಿ ನಹ ಅಪ್ರತಿಹತ

ನಾನಾಶಸ್ತ್ರಧರೈರ್ವೀರೈಃ ಪರಸೇನಾವಿಮುದ್ರಿಭಿಃ |

ತತಸ್ತು ರಥಿನೋ ಜಗ್ಮುಃ ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರೈರುಪಘಾತಿನಃ ||೮||

ಸಹಿತಾ ಯುದ್ಧಮಾರ್ಗಜ್ಞೈರ್ವರೈಃ ಸಾರಥಿಭಿರ್ಮೃಧೇ |

ಮುಕ್ತಾ ಮಣಿಮಯಾ ಮಾಲಾ ವಹಂತೋ ಗಂಧಮಾಲಿನಃ ||೯||

ಧನುಸ್ಕಂಧಾಸ್ತೂಣಭೃತೋ ಭಲ್ಲಹಸ್ತಾಃ ಸಖಂಗಳಾಃ |

ಶಸ್ತ್ರಪ್ರಭಾಭಿರ್ನೇತ್ರಾಣಿ ಛಾದಯಂತೋ ಜನಸ್ಯ ಹ ||೧೦||

ಏನಂ ಸೇನಾ ಸಮಾಯಾತಾ ಗರ್ಜಯಂತೀ ದಿತೋ ದಶ |

ಭೂತರಾಜೇನ ಸಾ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಪುಷ್ಪದಂತೇನ ವಾಹಿನೀ ||೧೧||

ಗತಿಯುಳ್ಳವು. ಮಹಾಯೋಧರು ತಮ್ಮ ಯುದ್ಧಕವಚಗಳನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಅವನನ್ನೇರಿ ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ಅಶ್ವದ ಘನತೆಗೆ ತಕ್ಕಂತಹ ಆರೋಹಿಯೂ ಇದ್ದುದರಿಂದ ಅವು ಮತ್ತಷ್ಟು ತೋಚಿಸಿದವು. ||೭||

ಆ ವೀರರು ನಾನಾಶಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಬಲ್ಲವರು. ಪರಸೇನೆಗಳನ್ನು ನಾಮನಿರ್ವಿಶೇಷಗೊಳಿಸತಕ್ಕವರು. ಕುದುರೆಯ ಪಡೆಯ ಹಿಂದಿನಿಂದ ಅತಿರಥ ಮಹಾರಥರು ಹೊರಟರು. ಅವರು ತಾವು ಧರಿಸಿದ್ದ ಆಯುಧಗಳನ್ನು ಸರ್ವದಾ ಬೀಸುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ಶತ್ರುಸಂಹಾರ ಕಾರ್ಯವು ವಿಶೇಷ ಗುರಿಯನ್ನಪೇಕ್ಷಿಸದೆ ಸಾಧಿಸುತ್ತಲೇ ಇದ್ದಿತು. ||೮||

ರಥಗಳನ್ನು ನಡೆಸುವ ವಿದ್ವೈಯಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಾವೀಣ್ಯವುಳ್ಳ ಸಾರಥಿಗಳು ಅವನ್ನು ಏರಿ ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ಆ ರಥಗಳಿಗೆ ಬಗೆಬಗೆಯ ಮುತ್ತಿನ ಹಾರಗಳನ್ನು ಹಾಕಿ ಅಲಂಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದರು. ||೯||

ಯೋಧರು ಬಂಗಾರದ ಬಿಲ್ಲುಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಹೆಗಲಿಗೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಹರಿತವಾದ ಬಾಣಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದ ಬತ್ತಳಿಕೆಗಳು ಯೋಧರ ಜಿನ್ನನ್ನಲಂಕರಿಸಿದ್ದವು. ಒಂದು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಭಲ್ಲಾ ಯುಧ, ಮತ್ತೊಂದರಲ್ಲಿ ವರೆಕಳಚಿದ ಖಡ್ಗ ಇವನ್ನು ಧರಿಸಿ ನೋಡುವವರಿಗೈಕ್ಯತಾಂತನಂತೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ಮತ್ತು ತಮ್ಮ ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರಗಳ ಹೊಳಪಿನಿಂದ ಜನರ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಕುಕ್ಕುತ್ತಲಿದ್ದರು. ||೧೦||

ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಸೇನೆಯು ಗರ್ಜಿಸುತ್ತ, ತನ್ಮೂಲಕ ದಶ ದಿಕ್ಪುಗಳೂ ಗರ್ಜಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತ ಮಯೂರೇಶ್ವರಾದಿಗಳು ಇದ್ದ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಬಂದಿತು. ಈ ಸೇನೆಯನ್ನು ಎಲ್ಲರಿಗಿಂತಲೂ ಮೊದಲು ನೋಡಿದವರೆಂದರೆ ಭೂತರಾಜ ಮತ್ತು ಪುಷ

ಮಯೂರೇಶಮುಖೌ ಯಾತೌ ತತೋ ಭೀತ್ಯಾ ಪಲಾಯಿತೌ |

ತಾವೂಚತುಃ :—

ತನಾಜ್ಞ ಯಾ ಪುರೋಯಾತಾನಾವಾಭ್ಯಾಂ ನಿಹತಾ ಚಮೂಃ ||೧೨||

ಗುಲ್ಮಸ್ಥಾ ನಗರದ್ವಾರಿ ದಗ್ಧಂ ಚ ನಗರಂ ಬಹು |

ಪ್ರತಾಪಂ ನೌ ಸಮಾಕರ್ಣ್ಯ ಸಿಂಧುಸ್ತ್ವಯಮುಪಾಗತಃ ||೧೩||

ಚತುರಂಗಾಂ ಚಮೂಂ ಗೃಹ್ಯ ನಾನಾಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರಧಾರಿಣೀಮ್ |

ತತೋ ಭೀತ್ಯಾ ಭವಂತಂ ಚ ಸಮಾಯಾತೌ ಮಹಾಬಲ ! ||೧೪||

ಕ ಉವಾಚ :—

ಸಿಂಧುಸೈನ್ಯಸಮುದ್ರೋಽಥ ವದತೋರೇವಮೇತಯೋಃ |

ದದೃಶೇ ಪೂರ್ವದಿಗ್ಯಾಗೇ ದುಸ್ತರಶ್ಚಸ್ತ್ರಯೋಃ ||೧೫||

ದಂತರು. ಅವರು ಈ ಮೊದಲು ಬಹಳಮಟ್ಟಿಗೆ ಪ್ರತಾಪವನ್ನು ಬೀರಿ ನಗರ ರಕ್ಷಕ ರನ್ನೆಲ್ಲ ಹೆಣ್ಣು ಮಾಡಿದ್ದರೂ ಸಿಂಧುರಾಜನ ಮೂಲಬಲವನ್ನು ಕಂಡು ಎದೆ ನಡುಗಿ ಹೋದರು. ಮತ್ತು ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಮಯೂರೇಶ್ವರನಿಗೆ ಆದಷ್ಟು ತೀವ್ರ ತಿಳಿಸಲು ಓಡುತ್ತ ಬಂದರು.

ಭೂತರಾಜ. ಪುಷ್ಪದಂತರು :—

ಭಗವಾ! ನಿನ್ನ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ ನಾವು ಮೊದಲು ಮುಂದೆ ಹೋಗಿ ಲತಾಗುಲ್ಮ ಗಳಲ್ಲಡಗಿ ಕುಳಿತಿದ್ದ ರಾಕ್ಷಸಸೇನೆಯನ್ನೆಲ್ಲ ಧ್ವಂಸಗೊಳಿಸಿಬಿಟ್ಟೆವು. ||೧೧-೧೨||

ಹೀಗೆ ಕೊಂದ ಸೈನಿಕರನ್ನು ನಗರದ್ವಾರದಲ್ಲೇ ಬಿಸುಟು ನಗರದ ಬಹುಭಾಗ ವನ್ನು ದಹಿಸಿಬಿಟ್ಟೆವು. ನಾವು ತೋರಿದ ಈ ಧಾಳಿಯ ಸುದ್ದಿಯನ್ನೂ, ನಮ್ಮ ಪರಾ ಕ್ರಮದ ಹಿರಿಮೆಯನ್ನೂ ಕೇಳಿದ ಸಿಂಧುದೈತ್ಯನು ತಾನೇ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಬಂದುಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ||೧೩||

ಬರುವಾಗ ಒಬ್ಬನೇ ಬರದೇ ತನ್ನ ಚತುರಂಗ ಸೇನೆಯನ್ನೂ ಸಂಗಡ ಕರೆದು ತಂದಿದ್ದಾನೆ. ಅವನ ಸೈನಿಕರೆಲ್ಲರೂ ನಾನಾಬಗೆಯ ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ ಯುದ್ಧ ಸಜ್ಜರಾಗಿದ್ದಾರೆ ಅವರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ನೋಡಿ ನಮ್ಮಂತಹ ವೀರಶ್ರೇಷ್ಠರಿಗೂ ಎದೆನಡುಗಿದ್ದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಓಡಿಬರುವ ಪ್ರಸಂಗ ಬಂದಿತೆಂದ ಬಳಿಕ ಅಕ್ಕಿದೆಯ ಇತರರ ಪಾಡೇನು ? ಮಹಾಬಲಶಾಲಿಯೇ! ಇದ್ದ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಅರಿಕೆಮಾಡಿದ್ದೇವೆ. ||೧೪||

ಬು

ಭೂತರಾಜ ಪುಷ್ಪದಂತರು ದೇವನೆದುರು ಇಷ್ಟನ್ನೆಲ್ಲ ಹೇಳುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ

ತತೋ ಹರ್ಷಯುತೋ ಜ್ಞಾತ್ವಾ ದೈತ್ಯವೃತ್ತಂ ಸಮಾಸತಃ |
 ನೀಲಕಂಠಂ ಸಮಾರುಹ್ಯ ಮಯೂರೇಶೋ ಯಯೌ ಪುರಃ ||೧೬||
 ಆಯುಧಾನಿ ಚ ಚತ್ವಾರಿ ಚತುರ್ದೋಷು ಪ್ರಗೃಹ್ಯ ಸಃ |
 ಸನ್ನದ್ಧಾ ಗಣಕೋಟ್ಯಸ್ತಾ ಧನುರ್ಬಾಣಾಸಿಪಾಣಯಃ ||೧೭||
 ಪರಿವಾರ್ಯ ಸ್ಥಿತಾ ದೇವಂ ನೀಲಕಂಠಂ ವೃಷಸ್ಥಿತಮ್ |
 ಮುನೀಶ್ವರಾಃ ಸ್ತುವಂತಿ ಸ್ಮದದುರಾಶೀರ್ವಚೋಽಪಿ ತಮ್ ||೧೮||
 ಉಭಯೋಸ್ತೇನಯೋರ್ವಾದ್ಯಃಕೋಷಕೋಲಾಹಲೋ ಮಹಾಃ |
 ಪರಸ್ಪರಂ ಸಂಪದಂ ತಾಂ ವೀಕ್ಷ್ಯ ಸೇನೇ ಸು-ವಿಸ್ಮಿತೇ ||೧೯||

ಸಿಂಧುದೈತ್ಯನು ಸಮುದ್ರದಂತಿರುವ ತನ್ನ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬರುತ್ತಿರುವುದು ಕಾಣಿಸಿತು. ಅವನ ಸೇನೆಯನ್ನು ಎದುರಿಸುವುದು ಎಂಥವರಿಗೂ ಕಷ್ಟಕರ ಕೆಲಸವಾಗಿದ್ದಿತು, ಅವನು ಪೂರ್ವದಿಗ್ಬಾಗದಿಂದ ಬಂದನು. ||೧೫||

ದೈತ್ಯನ ಮೂಲಬಲದ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಮತ್ತು ಸಿಂಧುವಿನ ಪರಾಕ್ರಮಾದಿಗಳನ್ನೂ ಕೇಳಿ “ತನಗೆ ಸಮನಾದ ಶತ್ರು ಒಬ್ಬನು ದೊರೆತನೆ”ಂದು ತಿಳಿದು ದೇವನು ಬಹಳ ಹೃಷ್ಯನಾದನು. ಒಡನೆಯೇ ತನ್ನ ವಾಹನವಾದ ನೀಲಕಂಠ (ನವಿಲ) ನನ್ನೇರಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಮುಂದೆ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಹೊರಟುಬಿಟ್ಟನು. ||೧೬||

ನಾಲ್ಕು ಬಗೆಯ ಆಯುಧಗಳನ್ನೂ ತನ್ನ ನಾಲ್ಕು ಕೈಗಳಲ್ಲೂ ಧರಿಸಿದನು. ಮಯೂರೇಶನು ಯುದ್ಧೋದ್ಯಮಿಯಾಗಿ ಮುಂದೆ ಒಬ್ಬನೇ ಹೊರಟುದನ್ನು ನೋಡಿ ಕೋಟಿಗಟ್ಟಲೆ ಇದ್ದ ಪ್ರಮಥ ಗಣದವರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಕೈಗಳಲ್ಲಿ ಧನುಸ್ಸು, ಹರಿತ ಬಾಣ ಇವನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಯುದ್ಧಸನ್ನದ್ಧರಾಗಿ ದೇವನನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿದರು. ||೧೭||

ತಮ್ಮ ನಾಯಕರಾದ ಮಯೂರೇಶ್ವರ, ಮಹಾದೇವರಿಗೆ ಶತ್ರುಸೈನ್ಯದವರಿಂದ ಯಾವ ವಿಧವಾದ ಅಪಾಯವೂ ಆಗಬಾರದೆಂಬುದಕ್ಕಾಗಿ ಅವರಿಬ್ಬರನ್ನೂ ಸುತ್ತುಗಟ್ಟಿಕೊಂಡು ನಿಂತರು. ಋಷಿಗಳು ಮಯೂರೇಶ್ವರನನ್ನು ಬಾಯಿತುಂಬ ಹೊಗಳುತ್ತ “ವಿಜಯಶಾಲಿಯಾಗು” ಎಂದು ಹೃತ್ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಹರಸಿದರು. ||೧೮||

ಸೇನೆಗಳೆರಡೂ ಪರಸ್ಪರರನ್ನು ಸಂಧಿಸಿದ ಕೂಡಲೇ ಉಭಯ ಪಕ್ಷಗಳಲ್ಲೂ ಸ್ಫೂರ್ತಿಯುಂಟಾಯಿತು. ರಣವಾದ್ಯಗಳು ಮೊಳಗಲಾರಂಭಿಸಿದವು. ಅದರ ಕರ್ಕಶ ಶಬ್ದ ದೊಡ್ಡ ಕೋಲಾಹಲವನ್ನೇ ಎಬ್ಬಿಸಿತು. ಸೇನಾಸುವ್ಯವಸ್ಥೆ, ವೀರಶ್ರೀ, ಗಜ

ಅಸಂಖ್ಯಾತಂ ಬಲಂ ವೀಕ್ಷ್ಯ ತುತೋಷ ಸ ಮಯೂರರಾಟ್ |
ಯದುಕ್ತಂ ನಂದಿನಾ ಪೂರ್ವಂ ತದ್ವೃಷ್ಟಂ ಸರ್ವಮೇವ ಹಿ ||೨೦||
ತತೋ ನಂದೀ ಮಯೂರೇಶಂ ನತ್ವಾ ಗರ್ಜನ್ಮಹುರ್ಯಯೌ |
ನಭೋಮಾರ್ಗೇಣ ಸೈನ್ಯೇಷು ಚಿಚ್ಛೇದ ವೀರಮಸ್ತರ್ಕಾ ||೨೧||
ಶೃಂಗಾಘಾತೇನ ಮಹತಾ ಹಯಮಸ್ಯಾಹನದ್ವೃಡಮ್ |
ಶೀಘ್ರಮುಡ್ಧೀಯ ಚ ಯಯೌ ಮಯೂರೇಶಂ ಯಥಾಕ್ಷತಃ ||೨೨||
ಆಶ್ಚರ್ಯಂ ಚಕ್ರರೇ ಸರ್ವೇ ಗಣಾಃ ಸ್ನಾನ್ವಿತಿ ಶಂಸಿರೇ |
ಭತ್ರಂ ಚ ಪಾತಯಾಮಾಸ ನಂದೀ ಶೃಂಗಪ್ರಹಾರತಃ ||೨೩||

ತುರಗಾದಿಗಳಿಗೆ ಧರಿಸಿದ ಬೆಲೆಬಾಳುವ ಆಭರಣಗಳು ಇವನ್ನು ಕಂಡು ಪರಸ್ಪರರು ವಿಸ್ಮಯಗೊಂಡರು. ||೧೯||

ತನ್ನ ಎದುರಿಗೆ ಅಸಂಖ್ಯಾತವಾಗಿ ನಿಂತಿದ್ದ ಶತ್ರುವಿನ ಪಾಹಿನಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಮಯೂರೇಶ್ವರನು ಬಹಳ ಹರ್ಷಗೊಂಡನು. ಈ ಮೊದಲು ಸಿಂಧುವಿನ ಸೇನಾ ಸಂಪದವನ್ನು ನಂದಿಯು ಹೇಗೆಲ್ಲ ವರ್ಣಿಸಿದ್ದನೋ, ಅದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಅಂದು ದೇವನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ನೋಡಿದನು. ||೨೦||

ಆ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ನಂದಿಯು ದೇವನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ಆತನ ಅಡಿವಾಸಕ್ಕೆ ಗಳಿಗೆ ನಮಿಸಿ ಮೇಲೆ ಮೇಲೆ ಗರ್ಜಿಸುತ್ತ ಅಂತರಿಕ್ಷಕ್ಕೆ ಹಾರಿನಿತು ಶತ್ರು ಸೈನ್ಯ ದಲ್ಲಿದ್ದ ವೀರರ ತಲೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಕತ್ತರಿಸಿ ಚಲ್ಲಿದನು. ||೨೧||

ಮೊನೂಚಾದ ತನ್ನ ದೀರ್ಘ ಸುದೃಢ ಶೃಂಗಗಳಿಂದ ಬಲವಾಗಿ ಆಘಾತಿಸಿ ಸಿಂಧುದೈತ್ಯನು ಏರಿದ್ದ ಬೆಟ್ಟದಂತಹ ಕುದುರೆಯನ್ನು ತಿವಿದು ಕೊಂದು ಮತ್ತೆ ಅಂತ ರಿಕ್ಷಕ್ಕೆ ನೆಗೆದು ಮಯೂರೇಶ್ವರನ ಪಾದ ಮೂಲಕ್ಕೆ ನೇಗದಿಂದ ಬಂದು ನಿಂತನು. ಅವನು ಇಷ್ಟು ಯುದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದರೂ ಸ್ವತಃ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಗಾಯಗೊಳ್ಳದೆ ಹಿಂದಿರುಗಿದ್ದನು. ||೨೨||

ನಂದಿಯು ಅಸಮಾನವಾದ ಈ ಶಕ್ತಿ-ಸಾಹಸಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಉಭಯಪಕ್ಷದವರೂ ಅಚ್ಚರಿಗೊಂಡರು. ಪ್ರಮುಖಗಣದವರು “ ಸಾಧು ಸಾಧು ” ಎಂಬುದಾಗಿ ಪ್ರಶಂಸಿ ಸಿದರು. ಅವನು ತನ್ನ ಕೊಂಬಿನಿಂದ ತಿವಿದು ರಾಕ್ಷಸನ ರಥದ ಮೇಲಿದ್ದ ಶ್ವೇತ ಭತ್ರವನ್ನೂ ಕೆಡಹಿದ್ದನು. ||೨೩||

ಪತಿಸ್ವೇ ಚ ಭಕ್ತೇ ಚ ಸಿಂಧುರಶ್ವಾಂತರೇ ಗತಃ |

ಧಾರಯಾನಾಸ ಚ ತದಾ ಭಕ್ತಮನ್ಯನ್ಮಹಾಧನಮ್

||೨೪||

ಆಶ್ಚರ್ಯಂ ಪರಮಂ ಮೇನೇ ನಂದಿನಃ ಕರ್ಮಣಾಸುರಃ |

ಚುಕ್ರೋಧ ಸ ಮಹಾವೀರಾಃ “ ಕ್ವ ಗತೋ ವಃ ಪರಾಕ್ರಮಃ ? ” ||೨೫||

ಏವಮಾಕರ್ಣ್ಯ ತದ್ವಾಕ್ಯಂ ಕೌಸ್ತುಭೋ ಮೈತ್ರ ಏವ ಚ |

ಅನಾತ್ಮ್ಯ ತಂ ನಮಸ್ಕೃತ್ಯ ಸೇನಯಾ ಚತುರಂಗಯಾ

||೨೬||

ತಾವೂಚತುಃ :—

ಮಾ ಚಿಂತಾಂ ಕುರು, ಸಿಂಧೋ ! ತ್ವಂ ವಿಧಾಸ್ಯಾವೋ ರಿಪುಕ್ಷಯಮ್ |

ಅನ್ಯಥಾ ನ ಮುಖಂ ನಾಥ ! ದರ್ಶಯಾವಃ ಕಥಂಚನ

||೨೭||

ತನ್ನ ಶ್ವೇತಭಕ್ತಿಯು ಕಳಚಿಬಿದ್ದ ಬಳಿಕ ಸಿಂಧುದೈತ್ಯನು ಸತ್ತುಹೋದ ತನ್ನ ಮೊದಲಿನ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಿಟ್ಟದಂತಹ ಮತ್ತೊಂದು ಅಶ್ವವನ್ನೇರಿ ಕುಳಿತನು. ಮತ್ತು ಮೊದಲಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಬೆಲೆಬಾಳುವ ಮತ್ತೊಂದು ಶ್ವೇತಭಕ್ತವನ್ನು ಹಿಡಿಸಿಕೊಂಡನು. ||೨೪||

ನಂದಿಯ ಚಾಪಲ್ಯ, ಯುದ್ಧಕೌಶಲ ಧೈರ್ಯ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ವೀರಾಗ್ರಣಿ ಎನಿಸಿದ ಸಿಂಧುದೈತ್ಯನು ಸಹ ಬಹಳ ಆಶ್ಚರ್ಯಪಟ್ಟನು. ನಂದಿಯು ಯಾರ ಕೈಯಿಗೂ ಸಿಕ್ಕದಂತೆ ಸಾಧಿಸಿದ ಸಾಹಸಕಾರ್ಯವನ್ನು ತಡೆಗಟ್ಟಲು ತಮ್ಮ ಪೈಕಿ ಯಾರೊಬ್ಬರಿಗೂ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿಲ್ಲದೆ ಹೋದುದಕ್ಕಾಗಿ ಬಹಳ ಕೋಪ ಬಂದಿತ. ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಅವರುಗುಟ್ಟುತ್ತ “ ನಿಮ್ಮ ಬಲ-ಪರಾಕ್ರಮಗಳೆಲ್ಲ ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದವು? ” ಎಂದು ವೀರಯೋಧರ ಮೇಲೆ ಹರಿಹಾಯ್ದನು. ||೨೫||

ಅರಸನಾದ ಅಧಿಕ್ಷೇಪದ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ವೀರರಿಗೆ ಬಹಳ ಅವಮಾನವಾಯಿತು. ಒಡನೆಯೇ ದೈತ್ಯನ ಮಂತ್ರಿಗಳಾದ ಕೌಸ್ತುಭ ಮತ್ತು ಮೈತ್ರ ಎಂಬುವರಿಬ್ಬರೂ ತಮ್ಮ ಅಧೀನದಲ್ಲಿದ್ದ ಚತುರಂಗ ಸೇನೆಯೊಂದಿಗೆ ದೈತ್ಯನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ಅವನಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಹೀಗೆಂದು ಧೈರ್ಯ ಕೇಳಿದರು. ||೨೬||

ಮಂತ್ರಿಗಳು :—

ರಾಜಃ, ಸಿಂಧೋ ! ನೀನು ಚಿಂತಿಸಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಮುಂದೆ ಹೋಗಿ ರಿಪುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಈಗಲೇ ಧ್ವಂಸಗೊಳಿಸಿ ಹಿಂದಿರುಗುವೆವು. ನಾಥ! ಕದಾಚಿತ್

ಈ ಉವಾಚ :-

ವಿನಮುಕ್ತ್ವಾ ಪ್ರಚಲಿತೌ ಪರಸೈನ್ಯನಿಬರ್ಹಣೌ |
ಪದಾತೀನಾಂ ಗಣಾ ಯಾತಾ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಾಸ್ಫೋಟಿತತ್ವರಾಃ ||೨೮||

ನ್ಯುಬ್ಜತಾಮಿಚ್ಛ ವೋ ನೇತುಂ ಭೂಗೋಲಂ ರಣದುರ್ಮದಾಃ |
ಕೌಸ್ತಭೋಽಥ ಮಯೂರೇಶಂ ಯಾತೋ ಮೈತ್ರಶ್ಚ ಪಾತಿತುಮ್ ||೨೯||

ಶರವರ್ಷೈಃ ಪರಿಚ್ಛಾದ್ಯ ಯಾತಾವಸ್ಯಾಂತಿಕಂ ಯದಾ |
ನೀರಭದ್ರಸ್ತದಾಯಾತೋ ಯೋದ್ಧುಂ ಸ ಚ ಷಡಾನನಃ ||೩೦||

ಅಸಂಖ್ಯಸೇನಯಾ ಯುಕ್ತೌ ಗರ್ಜಯಂತೌ ದಿಶೋ ದಶ |
ನಿಜಘ್ನುತುರುಭೌ ರೋಷಾತ್ಸಿಂಧುಂ ನಾನಾಪ್ರಹಾರತಃ ||೩೧||

ರಿವು ಸೈನ್ಯದಿಂದ ನಾವೇ ಸೋತು ಹೋಗುವುದಾದರೆ, ಪುನಃ ನಿನಗೆ ಮುಖವನ್ನು ತೋರಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ||೨೭||

ಬ್ರಹ್ಮಾ :-

ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದರು. ಅವರು ಸಾಮಾನ್ಯರಲ್ಲ. ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸುವುದೆಂದರೆ ಅವರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಅಮೊಂದು ವಿನೋದದ ಕೆಲಸ. ಇವರು ಯುದ್ಧರಂಗಕ್ಕೆ ನುಗ್ಗಿದೊಡನೆಯೇ ಪದಾತಿಸೈನ್ಯವು ಇವರಿಬ್ಬರನ್ನೂ ಹಿಂಬಾಲಿಸಿ ನಡೆಯಿತು. ಇಡೀ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವನ್ನು ಸಹ ಭೇದಿಸಿ ಬಿಡಬಲ್ಲೆವೆಂಬ ದೃಢನಿಶ್ಚಯವುಳ್ಳವರವರು. ||೨೮||

ಸಪ್ತದ್ವೀಪಗಳ ವರೆಗೂ ಹರಡಿರುವ ಈ ಭೂಮಂಡಲವನ್ನು ಚಾಪೆಯಂತೆ ಸುರಳಿ ಸುತ್ತಿಬಿಡೋಣವೆಂದೇ ಪ್ರಯತ್ನಿಸತಕ್ಕಷ್ಟು ಶೂರರು. ರಣರಂಗಕ್ಕಿಳಿದರೆಂದರೆ ಸ್ವ-ಪರರೆಂಬುದನ್ನೂ ಗಣಿಸದೆ ಹೋರಾಡುವಷ್ಟು ಹುಂಬರು. ಕೌಸ್ತುಭ ಮೈತ್ರರಿಬ್ಬರೂ ಮುಂದೆ ನುಗ್ಗಿ ಬಂದು ಗಣಪತಿಯನ್ನು ಒಮ್ಮೆಲೆ ಕೆಡಹಿ ಬಿಡೋಣವೆಂದು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರು. ||೨೯||

ಮೇಲ್ಮೈಲಿ ನೂರಾರು ಕೂರಂಬುಗಳನ್ನು ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆಗೆ ಪ್ರಯೋಗಿಸುತ್ತ ದೇವನ ಸಮಾಪಕ್ಕೆ ಬರುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಪರಮೋಗ್ರಪ್ರತಾಪಿಯಾದ ನೀರಭದ್ರ ಮತ್ತು ದೇವಸೇನಾನಿಯಾದ ಷಡಾನನರು ಪ್ರತಿ ಯುದ್ಧಕ್ಕಾಗಿ ಬಂದು ಅಸುರರಿಬ್ಬರನ್ನೂ ಆಕ್ರಮಿಸಿ ನಿಂತರು. ||೩೦||

ಇವರೂ ತಮ್ಮ ಅಪರಿಮಿತ ಗಣಸೇನೆಯನ್ನು ಹೊರಡಿಸಿಕೊಂಡೇ ಬಂದಿದ್ದರು. ಇವರ ಈ ಕಲಕಲಶಬ್ದ ಸಿಂಹನಾದಗಳು ಹತ್ತು ದಿಕ್ಕುಗಳನ್ನೂ ವ್ಯಾಪಿಸಿ, ಅವೂ ಸಹ

ಕೌಸ್ತುಭೋಽಪ್ಯಥ ಮೈತ್ರಶ್ಚ ಜಘ್ನತುಸ್ತೌ ಪರಸ್ಪರಮ್ |

“ ಸಹಸ್ರ, ನಾರಯಸ್ವೇ”ತಿ ನ್ಯಾಹರಂತಃ ಪರಸ್ಪರಮ್ ||೩೨||

ಶಸ್ತ್ರೈರಸ್ತ್ರೈರನೇಕೈಶ್ಚ ತಾಭ್ಯಾಂ ಯುದ್ಧಮಕುರ್ವತಾಮ್ |

ಶರವ್ರಾತೈರ್ಭಿಂಡಿವಾಲ್ಮೈಃ ಪರಿಘೈರ್ಮುಸಲೈರಪಿ ||೩೩||

ನಾನಾಸೇನಾಚರಾ ಜಘ್ನುಃ ಪರಸ್ಪರವಧೇಷ್ವನಃ |

ನಷ್ಟೇಷು ಸರ್ವಶಸ್ತ್ರೇಷು ಶರೇಷು ಚ ಪರಸ್ಪರಮ್ ||೩೪||

ಮಲ್ಲಯುದ್ಧಂ ಪ್ರಚಕ್ರುಸ್ತೇ ಜೀವಗ್ರಾಹಮನಾರಯ್ |

ನ್ಯಸನಃ ಪಾತಿತಾಃ ಕೇಚಿದ್ವೇಮೂ ರಕ್ತಂ ಮುಖಾದ್ಧಹು ||೩೫||

ಗರ್ಜಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿದರು. ಷಡಾನನ ವೀರಭದ್ರರಿಬ್ಬರೂ ಅತಿ ರುಷ್ಕರಾಗಿ ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಬಗೆಬಗೆಯಾಗಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿ ಸಿಂಧುವಿನ ಮಂತ್ರಿಗಳನ್ನು ಹಣಿದರು. ||೩೧||

ಕೌಸ್ತುಭ-ಮೈತ್ರರಿಬ್ಬರೂ ರೊಚ್ಚಿಗೆದ್ದು ಇವರಿಬ್ಬರನ್ನೂ ಬಲವಾಗಿ ಬಡಿದರು. “ ಸಹಿಸಿಕೋ, ಇದೋ ಸತ್ತೆ ” ಎಂದು ಪರಸ್ಪರವಾಗಿ ಒಂದೊಂದು ಪ್ರಹಾರಕ್ಕೂ ಮೂದಲಿಸುತ್ತಲಿದ್ದರು. ||೩೨||

ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನೂ ನೂರಾರು, ಸಹಸ್ರಾರು ಸಲ ಶಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದನು. ಅವು ಕೆಂದದಂತಾಗಲು ಅಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸುವನು. ಹೀಗೆ ಇವರು ತ್ವೇಷದಿಂದ ಯುದ್ಧಮಾಡುತ್ತಲಿದ್ದುದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಬಾಣಗಳು, ಭಂಡಿಪಾಲ, ಪರಿಘ, ಮುಸಲ ಮೊದಲಾದ ಆಯುಧಗಳ ಏಟುಗಳಿಗೆ ಸಿಕ್ಕು ||೩೩||

ಸೇನೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ವರನೇಕರು ತಲೆ, ಕಣ್ಣು, ಮೂಗು, ಮೈ-ಕೈಗಳನ್ನು ಮುರಿದು ಕೊಂಡರು. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನೂ ಎದುರಾಳಿಗಳನ್ನು ಬಲಿಹಾಕೋಣವೆಂದೇ ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ ಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಶತ್ರುಗಳ ಕಡಿತಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕು ಆತ್ಮಾರ್ಪಣಮಾಡುತ್ತಲೂ ಇದ್ದನು. ಹೋರಾಟದಲ್ಲಿ ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರಗಳೆಲ್ಲ ಮುರಿದುಹೋಗಿ ಬರಿಗೈಯಾದಾಗಲೂ ಉತ್ಸಾಹ ಕುಂದದ ಆ ವೀರರು ಪರಸ್ಪರವಾಗಿ ||೩೪||

ಮಲ್ಲಯುದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ತಮ್ಮ ಸೇಡನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಹವಣಿಸಿದರು. ಮತ್ತು ಎದುರಾಳಿಯ ವ್ರಾಣವನ್ನು ತೆಗೆಯುವವರೆಗೂ ತಾವು ಹಾಕಿದ್ದ ಪುಟ್ಟ ಬಿಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಈ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಅಸುವಳಿದವರನೇಕರು. ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ಮರ್ಮಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದ ಏಟುಗಳನ್ನು ಸಹಿಸಲಾರವೇ ಬಾಯಿಯಿಂದ ಧಾರಾಕಾರವಾಗಿ ರಕ್ತವನ್ನು ಕಾರಿದರು. ||೩೫||

ಪಾದಂ ಪಾದೇನ ಜಘ್ನುಸ್ತೇ ಸ್ಕಂಧಂ ಸ್ಕಂಧೇನ ಚಾಪರೇ |

ಪೃಷ್ಠಂ ಪೃಷ್ಠೇನ ಕೇಚಿಚ್ಚ ಹಸ್ತಂ ಹಸ್ತೇನ ಚಾಪರೇ ||೩೬||

ಮಸ್ತಕಂ ಮಸ್ತಕೇನೈವ ಕೂರ್ಪರಂ ಕೂರ್ಪರೇಣ ಚ |

ಪತಿತಾಃ ಪಾತ್ಯನಾನಾಶ್ಚ ಮೃತಾ ಭಗ್ನಾಶ್ಚ ಚೂರ್ಣಿತಾಃ ||೩೭||

ಭಿನ್ನಕಂಠಾ ಭಿನ್ನಭುಜಾ ಭಗ್ನಜಂಘೋರುಬಾಹವಃ |

ಏವಂ ನಷ್ಟೇಷು ಸೈನ್ಯೇಷು ಸಿಂಧುಸೇನಾ ಜಯಂ ಯಯೌ ||೩೮||

ಜಯಶಬ್ದೈಃ ಸ್ತೂಯಮಾನೈರ್ಬಂದಿಭಿರ್ವಾದ್ಯನಿಸ್ತನೈಃ |

ಸಿಂಧುದೈತ್ಯೇಶ್ವರಂ ಯಾತಾವಮಾ ತ್ಯಾ ಮಿತ್ರ-ಕೌಸ್ತುಭಾ ||೩೯||

ತಮ್ಮ ಕಾಲುಗಳಿಂದ ಶತ್ರುವಿನ ಪಾದಗಳನ್ನು ಒಡೆದು ಅವನನ್ನು ಭೂಮಿಗೆ ಕೆಡಹುವರು. ತಮ್ಮ ಭುಜವನ್ನು ಮತ್ತೊಬ್ಬನ ಭುಜಕ್ಕೆ ಬಲವಾಗಿ ಅಪ್ಪಳಿಸಿ ಅವನು ರೋಲಿಹೋಗಿ ಬೀಳುವಂತೆ ಮಾಡುವರು. ಬೆನ್ನಿಗೆ ಬೆನ್ನನ್ನು ತಗುಲಿಸಿ ಉಜ್ಜುವರ ನೇಕರು. ತಮ್ಮ ಕೈಗಳಿಂದ ವಿಪಕ್ಷೀಯನ ಕೈಗಳನ್ನು ತಿರುವುವರು. ||೩೬||

ಬಲಿಷ್ಠ ಟಗರುಗಳಂತೆ ತಲೆಯಿಂದ ತಲೆಗೆ ಡಿಕ್ಕಿ ಹೊಡೆದುಕೊಳ್ಳುವರು. ಮಂಡಿಯಿಂದ ಮೊಣಕೈಗಳಿಂದ ತಿವಿದಾಡಿದವರಷ್ಟೋ ಮಂದಿ ಯೋಧರ ಹೈಕೆ ಬಿದ್ದ ವರೂ ಬೀಳುತ್ತಲಿರುವವರೂ, ಬೀಳಿಸತಕ್ಕವರೂ, ಅಂಗಾಂಗಗಳನ್ನು ಮುರಿದುಕೊಂಡ ವರೂ, ಪುಡಿಪುಡಿಯಾದವರೂ ಬಹು ಮಂದಿ. ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಸತ್ತವರೇ ಹೆಚ್ಚು. ||೩೭||

ಕೆಲವೆಡೆ ಗಂಟಲು ಹರಿಸಿಕೊಂಡವರು ಬಿದ್ದಿದ್ದರೆ, ಮತ್ತೆ ಕೆಲವು ಕಡೆ ತೋಳು ಕತ್ತರಿಸಿ ಹೋದವರ ಗುಂಪು ಕಾಣಿಸುವುದು. ಮೊಣಕಾಲು-ಕಣಕಾಲುಗಳಿಲ್ಲದವರಿ ಗಿಂತಲೂ ಹೊಟ್ಟೆ ಒಡೆದು ಹೋದವರನ್ನೂ, ಕರುಳೇ ಈಚೆಗೆ ಬಂದವರನ್ನೂ ನೋಡಿ ದರೆ “ನಮಗೆ ಯೋಧಜನ್ಮವೇ ಬೇಡ” ಎಂದು ಧಾರಾಳವಾಗಿ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳಬಹು ದಾಗಿದ್ದಿತು. ಹೀಗೆ ಬಿರುಸಾಗಿ ನಡೆದ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ದೇವಸೇನೆ ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ನಾಶ ಹೊಂದಿ ಹೋದುದರಿಂದ ಸಿಂಧುಸೇನೆಯು ತಾತ್ಕಾಲಿಕವಾಗಿ ಜಯವನ್ನು ಸಂಪಾ ದಿಸಿತು. ||೩೮||

ಜಯವನ್ನು ಸೂಚಿಸಲಿಕ್ಕಾಗಿ ರಣವಾದ್ಯಗಳು ಭೋಗರಿದವು. ಹೊಗಳು ಭಟರು ಸೇನೆಯ ಯುದ್ಧಕೌಶಲವನ್ನು ಹಾಡಿ ತೋರಿಸಿದರು. ಅಭೂತ ಪೂರ್ವವಾದ ಜಯವು ತಮಗೆ ದೊರೆತೊಡನೆಯೇ ಸಂತುಷ್ಟರಾದ ಸಿಂಧುದೈತ್ಯನ ಮಂತ್ರಿದ್ವಯ ; ಮಿತ್ರ-ಕೌಸ್ತುಭರು ತಮ್ಮ ಸ್ವಾಮಿಯ ಬಳಿಗೆ ಹೋದರು. ||೩೯||

ಅಪರೇ ನಿಶ್ಚಯುದ್ಧಂತ ದೇವಸೈನ್ಯೇನ ದಾನವಾಃ |

ಸಲಾಯಮಾನಾಂ ತಾಂ ಸೇನಾಂ ನಿಜಘ್ನಾಶ್ಚರಸಂಚಯೈಃ ||೪೧||

ಪುನರಾನೇಶಮಾಪನ್ನಾ ವೀರಭದ್ರ-ಷಡಾನನೌ |

ಗರ್ಜಂತೌ ಗರ್ಜಯಂತೌ ಚ ಗಗನಂ ಚ ದಿಶೋ ದಶ ||೪೨||

ನಿಘ್ನಂತೌ ರಿಪುಸೇನಾಂ ತಾಂ ನಿರ್ದಹಂತೌ ಕೃತಾಂತವತ್ |

ಅಂಧಕಾರೇ ಮಹಾಘೋರೇ ನ ಪ್ರಾಜ್ಞಾಯತ ಕಿಂಚನ ||೪೩||

ಸ್ವರ್ಗ ಪರಾನಪಿ ಜಘ್ನಾಸ್ತೇ ಯುದ್ಧಮಾನಾ ಮಹಾಬಲಾಃ |

ಭಗ್ನಾಯಾಂ ಸಿಂಧುಸೇನಾಯಾಂ ಚಕ್ರತುರ್ಜಯನಿಶ್ಚಿನನ್ ||೪೪||

ಇತ್ತ ದೇವಸೇನೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖರಾದ ನಂದಿ-ಷಣ್ಮುಖರು ಮಯೂರೇಶ ನನ್ನು ಕಾಣುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೂ ಅವನಿಂದ ಅನುಮತಿ ಪಡೆದು ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ಸದೆ ಬಡಿಯಲಿಕ್ಕಾಗಿಯೂ ಧಾವಿಸಿ ದೇವನ ಸಮೀಪವನ್ನು ಸೇರಿದರು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯದೇವನು ಅಸ್ತಮಿತನಾದುದರಿಂದ ಅಂದಿನ ಯುದ್ಧವು ಅಷ್ಟಕ್ಕೇ ನಿಂತಿತು. ||೪೦||

ಆದರೆ ದೈತ್ಯರಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಮಂದಿ ವೀರರ ಯುದ್ಧೋತ್ಸಾಹವು ಇನ್ನೂ ಕುಂದಿರ ಲಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ದೇವಸೇನೆಯನ್ನು ಅವರು ಹಣಿಯಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ದೇವಸೇನೆ ಯವರು ದೈತ್ಯರ ಉಪಟಳವನ್ನು ತಾಳಲಾರದೇ ಓಡತೊಡಗಿದರು. ದೈತ್ಯರು ಅಲ್ಲಿಗೂ ತೃಪ್ತರಾಗದೇ ಓಡುತ್ತಲಿದ್ದವರನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿದರು. ಆದರೂ ಅವರು ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕ ದಾಗಲು, ಅವರ ಮೇಲೆ ಹರಿತವಾದ ಬಾಣಗಳನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿ ಅವರನ್ನು ನೆಲಕ್ಕೆ ಕೆಡೆಹಿದರು ||೪೧||

ತಮ್ಮ ಸೈನಿಕರಿಗುಂಟಾಗುತ್ತಿರುವ ಈ ಭಂಗವನ್ನು ನೋಡಿ ಸಹಸಲಾರದೇ ಪುನಃ ಅವೇಶಗೊಂಡ ವೀರಭದ್ರ-ಷಡಾನನರು ಗರ್ಜಿಸುತ್ತಲೂ ತನ್ಮೂಲಕ ಗಗನ, ಹತ್ತು ದಿಕ್ಕುಗಳು ಇವನ್ನು ಪ್ರತಿಧ್ವನಿಗೈಯುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಲೂ ಶತ್ರುಗಳ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದರು. ||೪೨||

ಈ ಸಾರೆ ಅವರಿಗುಂಟಾದ ಅಸಹನೆ ಉತ್ಸಾಹ ಇವು ವರ್ಣನಾತೀತವಾಗಿದ್ದವು. ಶತ್ರುಸೈನಿಕರನ್ನು ಬಲವಾಗಿ ಘಾತಿಸಿದರು, ತಮ್ಮ ಕೋಪಾಗ್ನಿಯಿಂದ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ದಹಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದರು, ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಇವರು ಯಮನಿಗೇನೂ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿರ ಲಿಲ್ಲ. ಕತ್ತಲು ಮೈಗೆ ತಗುಲುವಷ್ಟು ಹರಡಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದರಿಂದ ಅಲ್ಲೇನೇನು ನಡೆಯು ತ್ತಿದೆ ಎಂಬುದು ಯಾರೊಬ್ಬರಿಗೂ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ||೪೩||

ದೈತ್ಯಮಾತೃ ಪುನರ್ಯಾತೌ ಮರಣೇ ಕೃತನಿಶ್ಚಯೌ |

ಪ್ರೇರಯಾಮಾಸತುರುಭೌ ನಿಜಾಶ್ವಾ ಪರವಾಹಿನೀಮ್ ||೪೫||

ಕಿರಂತೌ ಶರಜಾಲಾನಿ ಜಘ್ನತುಃ ಕರವಾಲತಃ |

ತತಃ ಷಡಾನನೋ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ತಯೋರತಿಪರಾಕ್ರಮನುಮ್ ||೪೬||

ಮುಷ್ಟಿಘಾತೇನ ತೌ ಹತ್ವಾ ನಿಜಸೇನಾನುಗಾಂಜ್ವವಾತ್ |

ಮಿತ್ರಸ್ತು ಭೂಮಿನುಗಮದ್ವಮನ್ರಕ್ತಂ ಮುಖಾದ್ಭಜು ||೪೭||

ತಥಾವಿಧಂ ಚ ತಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಕೌಸ್ತುಭೋ ಯೋದ್ಧುಮಾಗತಃ |

ಷಡಾನನಮಥೋ ರೋಷಾನ್ನಿ ಜಘ್ನೇ ಕರವಾಲತಃ ||೪೮||

ಮಹಾಬಲಿಷ್ಠರಾದ ದೈತ್ಯನ ಸೈನಿಕರು ಯುದ್ಧವಾಡುವ ಹುಂಬತನದಲ್ಲಿ ಪರಕೀಯರೊಂದಿಗೆ, ಲೆಖ್ವಿಲ್ಲದಷ್ಟು ಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನೂ ತುಂಡರಿಸಿ ಚಲ್ಲಿದರು. ಹೀಗಾದುದರಿಂದ ದೈತ್ಯಸೇನೆಯು ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾನೇ ಕ್ಷಯಿಸಿ ಹೋಯಿತು ಆಗ ದೇವತೆಗಳು ಯಾದೃಚ್ಛಿಕವಾಗಿ ತಮಗೆ ಜಯ ದೊರೆತುದನ್ನು ಕಂಡು ಜಯಘೋಷ ಮಾಡಿದರು ||೪೪||

ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ಬೆರಗಾದ ದೈತ್ಯಮಂತ್ರಿಗಳು ಅರ್ಧದಾರಿಯಿಂದಲೇ ಹಿಂದಿರುಗಿ ರಣರಂಗಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ಈ ಸಾರೆ ಅವರು ಬರುವಾಗ, ಸಾಯುವೆನೆಂದೇ ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದ್ದರು. ರಣಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಬಂದಕೂಡಲೇ ತಮ್ಮ ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಹುರಿದುಂಬಿಸಿ ಶತ್ರು ಸೇನೆಯನ್ನು ನುಗ್ಗಿ ಹೋಗುವಂತೆ ಪ್ರೇರಿಸಿದರು. ||೪೫||

ಅನೇಕಾನೇಕ ಬಾಣಗಳನ್ನು ಚೆಲ್ಲಿ ಬಲೆಯನ್ನು ಬೀಸಿದಂತೆ ಮಾಡಿದರು. ಅನೇಕ ವಿಧ ಖಡ್ಗಗಳಿಂದ ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ಕೊಚ್ಚಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ಇತ್ತಕಡೆ ಸೇನೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಷಡಾನನನು ರಾಕ್ಷಸನ ಮಂತ್ರಿಗಳ ಅಸಾಧಾರಣ ಪರಾಕ್ರಮವನ್ನು ನೋಡಿದನು. ||೪೬||

ಷಡಾನನನು “ ಇವರನ್ನು ಇನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಕಾಲ ಉಳಿಯಗೊಡಬಾರದೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ ಮುನ್ನುಗ್ಗಿ ತನ್ನ ವಜ್ರಮುಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅವರಿಬ್ಬರನ್ನೂ ಬಲವಾಗಿ ಗುದ್ದಿದನು. ಒಡನೆಯೇ ಅವರು ಮೂರ್ಛಿತರಾದರು. ಇಷ್ಟಾದ ಕೂಡಲೇ ಸ್ಕಂದನು ತನ್ನ ಶಿಬಿರಕ್ಕೆ ಹೊರಟುಹೋದನು. ಮಂತ್ರಿಗಳ ಮೈಕಿ ಮಿತ್ರನು ನೆಲಕ್ಕುರುಳಿ ಬಾಯಿಯಿಂದ ತನ್ನ ದೇಹದಲ್ಲಿದ್ದ ರಕ್ತವನ್ನೆಲ್ಲ ಕಾರುತ್ತ ನೆಲಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದನು. ತನ್ನ

ತಸ್ಮಿನ್ನೂರ್ಭಾಮವಾಪ್ತೇ ತು ವೀರಭದ್ರೋಽಪ್ಯಯುದ್ಧತಃ |

ಕೌಸ್ತುಭಃ ಪ್ರಾಹನದ್ರೋಷಾಚ್ಚರಾಘಾತ್ಪ್ರೇರಣೇಕಶಃ ||೪೯||

ಸೋಽಸಿ ತಂ ಪ್ರಾಹನನ್ನುಷ್ಠಾ ಭೂಮೌ ಚೈನಮಪಾತಯತ್ |

ಹತೇ ತಸ್ಮಿನ್ನನಂದಾಸೌ ವೀರಭದ್ರೋ ಮಹಾಬಲಃ ||೫೦||

ಪಸಾಲ ದೈತ್ಯಸೇನಾ ಸಾ ಹತೇ ಮಿತ್ರೇ ಚ ಕೌಸ್ತುಭೇ |

ತಮುದಂತಂ ಶಸ್ತ್ರಹತಾಃ ಸ್ರವಂತೋ ರುಧಿರಂ ಬಹು ||೫೧||

ನೃನೇದರ್ಯ ದೈತ್ಯರಾಜಸಿಂಧನೇ ದೇವಶತ್ರುವೇ |

ವಾಚಾವಿಸ್ವಷ್ಟಯಾ ದುಃಖಾಚ್ಚಸ್ತ್ರಾಘಾತಕೃತಾದ್ವೈರನಾ ||೫೨||

ಸಂಗಡಿಗನು ಈ ತೆರನಾದ ದುರ್ದಶೆಗೆ ಈಡಾಗಿ ಒದೆದಾಡಿದುದನ್ನು ನೋಡಿ ಕೌಸ್ತುಭನು ಮುಂದೆ ಬಂದು ಹೋರಾಡಲಾರಂಭಿಸಿ ತನ್ನ ಕೈಖಡ್ಗದಿಂದ ಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ಸಂಧಿಸಿ ಬಲವಾಗಿ ಹೊಡೆದನು. ||೪೭-೪೮||

ಕೌಸ್ತುಭನ ಹೊಡೆತಕ್ಕೆ ಕಾರ್ತಿಕೇಯನು ಕುಸಿದುಬಿದ್ದು ಮೂರ್ಛಗೊಂಡನು. ಅದನ್ನರಿತ ವೀರಭದ್ರ ಮುಂದೆ ಬಂದು ಯುದ್ಧವನ್ನಾಡಿದನು. ಆಗಂತೂ ಕೌಸ್ತುಭನಿಗೆ ರೋಷ ಮಿತಿಮಾರಿ ಬಂದಿತು. ಮೇಲ್ಮೈಲೆ ಶರಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ವೀರಭದ್ರನನ್ನು ನೋಯಿಸಿದನು. ||೪೯||

ನಂದಿಯು ಸಹ ಷಡಾನನಂತೆ ವಜ್ರಮುಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕೌಸ್ತುಭನನ್ನು ಒಮ್ಮೆ ಬಲವಾಗಿ ಗುದ್ದಿ ನೆಲಕ್ಕೆ ಕೆಡಹಿದನು. ಇದರಿಂದ ಕೌಸ್ತುಭನ ಅವತಾರ ಸಮಾಪ್ತಿಯಾಯಿತು. ಅವನು ಸತ್ತ ಕೂಡಲೇ ಮಹಾಬಲಿಷ್ಠನಾದ ವೀರಭದ್ರನು ಹರ್ಷಾತಿರೇಕಗೊಂಡನು. ||೫೦||

ಉಳಿದೊಬ್ಬ ತಮ್ಮ ನಾಯಕ ನೆಲಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದ ಕೂಡಲೇ ದೈತ್ಯಸೇನಿಯು ಚದುರಿ ಓಡಿಹೋಯಿತು. ಅರೆಮುರಿಂದ ದೇಹಿಗಳ ಪೈಕಿ ಕೆಲವು ದೈತ್ಯರು ಸಿಂಧುದೈತ್ಯನ ಸಮಾಪಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ನಿಂತರು. ಶಸ್ತ್ರದ ಕಡಿತವು ದೇಹದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಬಿದ್ದುದರಿಂದ ಅಲ್ಲಿಂದ ರಕ್ತವು ಧಾರಾಕಾರವಾಗಿ ಸುರಿಯುತ್ತಲಿದ್ದಿತು. ಅವರು ಯುದ್ಧದ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ||೫೧||

ದೇವಶತ್ರುವಾದ ಸಿಂಧುದೈತ್ಯನಿಗೆ ನಿವೇದಿಸಿದರು. ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರಗಳ ಹೊಡೆತದಿಂದ ನಿರ್ವಿಣ್ಣರಾಗಿದ್ದ ಆ ಸೈನಿಕರ ಬಾಯಿಯಿಂದ ಮಾತುಗಳು ಸಹ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೊರಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ||೫೨||

ಜಯಮಾಕಾಂಕ್ಷಿತೇ ನಿತ್ಯಂ ಮಿತ್ರ-ಕೌಸ್ತುಭಯೋರ್ಭ್ಯಶಮ್ ||೫೩||

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಗಣೇಶಪುರಾಣೇ ಉತ್ತರಖಂಡೇ : ಮಿತ್ರ-ಕೌಸ್ತುಭವಧ
ವರ್ಣನಂ ' ನಾನು ತ್ರಯೋದಶಾಧಿಕ ಶತತಮೋಧ್ಯಾಯಃ

ತನ್ನ ಮಂತ್ರಿಗಳಾದ ಮಿತ್ರ-ಕೌಸ್ತುಭರಿಂದ ಸರ್ವದಾ ಜಯವನ್ನೇ ನಿರೀಕ್ಷಿಸು
ತ್ತಿದ್ದ ಸಿಂಧುರಾಜನಿಗೆ ಇಂದು ಇಂತಹ ಸುದ್ದಿ ಮುಟ್ಟಿದ್ದರಿಂದ ಅವನು ಬಹಳ
ದುಃಖಿತನಾದನು. ||೫೩||

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಶ್ರೀ ಗಣೇಶಪುರಾಣದ ಉತ್ತರಖಂಡದಲ್ಲಿ “ ಮಿತ್ರ-ಕೌಸ್ತುಭರ ವಧವರ್ಣನೆ”
ಎಂಬಲ್ಲಿಗೆ ನೂರ ಹದಿಮೂರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯಾನುವಾದವು ಮುಗಿಯಿತು.

|| ಶ್ರೀ ಗಣೇಶಾಯ ನಮಃ ||

ಅಥ ಚತುರ್ದಶಾಧಿಕ ಶತತನೋಽಧ್ಯಾಯಃ

ವೀರಾ ಊಚುಃ :—

ನಾನಾಶಸ್ತ್ರಪ್ರಹರಣೌ ಮೃತೌ ತೌ ಮಿತ್ರ-ಕೌಸ್ತುಭೌ |
ಅಸಂಖ್ಯಾತಾ ಹತಾ ಸೇನಾ ತಾಭ್ಯಾಂ ನಿಶಿ ದಿನಾಪಿ ಚ ||೧||

ತತೋ ರಿಪುಬಲಾದ್ವಿಷ್ಣ್ವಾ ವೀರೌ ದ್ವೌ ಸಮುಪಸ್ಥಿತೌ |
ತಾಭ್ಯಾಂ ಬಲಿಭ್ಯಾಂ ನಿಹತೌ ನಿಜಸೇನಾ ವಿಮರ್ದತಾ ||೨||

ಯಯೋಃ ಕರಪ್ರಹಾರಾಭ್ಯಾಂ ಗತೌ ತೌ ಯಮಸಾದನಮ್ |
ದೃಷ್ಟ್ವಾ ನಾನಾವಿಧಾ ಸೈನ್ಯಾ ನ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ತಾದೃಶೌ ಸುರೌ ||೩||

|| ಶ್ರೀ ಮಂಗಲಮೂರ್ತಯೇ ನಮಃ ||

೧೧೪ ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

ವೀರರು :—

ರಾಜಾ! ಕೇಳು. ನಮ್ಮ ಸೇನಾನಾಯಕರಾಗಿದ್ದ ಮಿತ್ರ-ಕೌಸ್ತುಭರು ಸಾಮಾನ್ಯದವರಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ನಾನಾವಿಧ ಶಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಬೇಕೆಂದರೆ ಹಾಗೆ ಪ್ರಯೋಗಿಸ ಬಲ್ಲವರು. ಅಂಥವರು ಮೃತರಾಗಿ ಹೋದರು. ಸಾಯುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಕ್ಷಣದವರೆಗೂ ಘನ-ಘೋರವಾಗಿ ಕದನಮಾಡಿದರು. ಹಗಲು ರಾತ್ರಿ ಗಳೆಂಬ ಪರಿವೇ ಅವರಿಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರು ಕೊಂದಷ್ಟು ಶತ್ರು ಸೈನಿಕರನ್ನು ಹಿಂದೆ ಮತ್ತಾರೂ ಕೊಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ||೧||

ಮಿತ್ರ-ಕೌಸ್ತುಭರ ಉತ್ಸಾಹ, ಶಕ್ತಿಪ್ರಯೋಗ ಇವನ್ನು ಕಂಡು ಸಹಿಸದೆ ಶತ್ರುಸೇನೆಯಿಂದ ದುಷ್ಟರಾದ ವೀರರಿಬ್ಬರು ಮುನ್ನುಗ್ಗಿ ನಮ್ಮ ಸೇನೆಯ ಕಡೆಗೆ ಬಂದರು. ಮೊದಮೊದಲು ಇತರ ಕ್ಷುದ್ರ ಸೈನಿಕರನ್ನೆಲ್ಲ ತಮ್ಮ ಕೈಲಿದ್ದ ಖಡ್ಗದಿಂದ ಸವರಿ ಹಾಕಿದರು. ಬರಬರುತ್ತ ನಮ್ಮ ಎಲ್ಲ ಸೇನೆಯೂ ಹೆಸರಿಲ್ಲದೇ ಹೋಯಿತು.

||೨||

ಅವರು ಕೊನೆಗೆ ತಮ್ಮ ಮುಷ್ಟಿಯಿಂದ ಬಲವಾಗಿ ಗುದ್ದಿದ್ದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಮಿತ್ರ ಕೌಸ್ತುಭರಿಬ್ಬರೂ ಒಮ್ಮೆಲೆ ಯಮನ ನಗರಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದರು. ನಮ್ಮ ಆಯುಷ್ಯದಲ್ಲಿ ನಾವು ಎಷ್ಟೆಷ್ಟೋ ವಿಧ ಸೈನಿಕರನ್ನು ಕಂಡಿದ್ದೇವೆ. ಅವರೊಡನೆ ಹೋರಾಡಿದ್ದೇವೆ. ಆದರೆ, ಈ ವೀರರಂಥವರನ್ನು ನಾವು ಎಲ್ಲಿಯೂ ಕಂಡಿಲ್ಲ. ||೩||

ಸಿಂಧುರುನಾಚೆ :—

ಯೌ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಸ ಬಿಭೇತಿಸ್ತ ಕೃತಾಂತೋ ಭೂತಹಾರಕಃ |

ತಾ ಕಥಂ ಕರಣಾತೇನ ಮೃತಾ ಶಂಸತ ಸೈನಿಕಾಃ ! ||೪||

ಪರಾಕ್ರಮಮಿದಾನೀಂ ನೇ ಪಶ್ಯಂತಿ ಸರ್ವಸೈನಿಕಾಃ |

ರಣಭೂಮೌ ನರ್ತಯಿಷ್ಯೇ ಶಿರಃ ಶತ್ರುೋರ್ನ ಸಂಶಯಃ ||೫||

ಚಕ್ರಯುದ್ಧಂ ಕರಿಷ್ಯಾಮಿ ಚಕ್ರಪಾಣೀರ್ಯತಃ ಸುತಃ |

ಕ ಉನಾಚೆ :—

ಇತ್ಯುಕ್ತ್ವಾ ಹಯಮಾರುಹ್ಯ ನುಯೂರೇಶಂ ಯಯೌ ಖಲಃ ||೬||

ಅಸಂಖ್ಯಕೋಟ್ಯೋ ದೈತ್ಯಾನಾಂ ಪುರೋ ಯಾತಾ ಮಹಾಬಲಾಃ |

ಯೋದ್ಧಾ ಕಾಮಾಸ್ಸುರೇಂದ್ರೇಣ ಶಿವಪುತ್ರೇಣ ದುರ್ಧರಾಃ ||೭||

ಸಿಂಧು :—

ಸಕಲ ಭೂತಗಳನ್ನೂ ಅಂತಗೊಳಿಸತಕ್ಕ ಅಂತಕನಂತಹ ಪ್ರಬಲತರ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಸಹ ಯಾರನ್ನು ನೋಡಿದ ಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಹೆದರಿ ನಡುಗುತ್ತಿದ್ದನೋ, ಅಂತಹ ದೈತ್ಯವೀರರು ಕೇವಲ ಕೈಗುದ್ದಿನಿಂದ ಸತ್ತುದು ಹೇಗೆ? ಸೈನಿಕರೇ! ಮೊದಲು ಹೇಳಿ ||೪||

ಇರಲಿ, ಹೇಗೇ ಸತ್ತಿರಲಿ, ಯಾರೇ ಕೊಂದಿರಲಿ, ಇದಕ್ಕೆ ನಾನು ಪ್ರತೀಕಾರ ವನ್ನು ಮಾಡತಕ್ಕವನೇ ಸರಿ. ಇಂದು ನನ್ನ ಪೌರುಷವನ್ನು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಸೈನಿಕನೂ ನೋಡಲಿ, ಶತ್ರುವಿನ ರುಂಡವನ್ನು ರಣಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಕುಣಿಯುತ್ತಿರುವಂತೆ ಮಾಡು ವೆನು. ಇದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವೇ ಇಲ್ಲ. ||೫||

ನನ್ನ ತಂದೆಗೆ ಅನ್ವರ್ಥವಾದ ಹೆಸರು “ಚಕ್ರಪಾಣಿ” ಆತನ ಮಗನಾದ ನಾನು ಸಹ ಚಕ್ರಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೀಣನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಇಂದು ಚಕ್ರವನ್ನೇ ಆಯುಧವ ನ್ನಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡು ಯುದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡುವೆನು.

ಬ್ರಹ್ಮಾ :—

ಹೀಗೆ ನುಡಿದು ಬಿಟ್ಟದಂತಹ ತನ್ನ ಕುದುರೆಯನ್ನೇರಿ ಆ ಖಲನು ಮಯೂ ರೇಶನು ನಿಂದಿದ್ದೆಡೆಗೆ ಧಾವಿಸಿ ನಡೆದನು. ||೬||

ಸಿಂಧುದೈತ್ಯನು ಮುಂದುವರೆದುದನ್ನು ನೋಡಿ ಮಹಾಬಲಿಷ್ಠರಾದ ಅಸಂಖ್ಯ ಕೋಟಿ ದೈತ್ಯ ಸೈನಿಕರು ಯುದ್ಧೋತ್ಸಾಹಿಗಳಾಗಿ ಮುಂದೆ ಮುಂದೆ ನಡೆದು

ತತೋ ನಂದೀ ಪುಷ್ಪದಂತಾ ಯೋದ್ಧಂ ಯಾತೌ ಮಹಾಬಲೌ |
 ಭೂತರಾಜಶ್ಚ ವಿಕಟೋ ದಶಲಕ್ಷೈಶ್ಚ ಯೋಧಿಭಿಃ ||೮||
 ಚಪಲೋಽಪ್ಯರ್ಥಲಕ್ಷೇಣ ಯೋದ್ಧಾ ಕಾಮೋಽಭಿನಿಯಯೌ |
 ಷಡಾನನೋ ವೀರಭದ್ರೋಽಸಂಖ್ಯಸೇನಾಸಮಾಯುತೌ ||೯||
 ಈಯತುರ್ಯುದ್ಧಬಲಿನೌ ನಾನಾಶಸ್ತ್ರಧರಾವುಭೌ |
 ಸಪ್ತವ್ಯೂರ್ಹಾ ಸಮಾಲೋಕ್ಯ ಪ್ರಾವ್ಯೂರ್ಹೌ ದೈತ್ಯಸೈನಿಕಾಃ ||೧೦||
 ಗಂಧಾಸುರೋಽಥ ಮದನಕಾಂತೋ ವೀರಧ್ವಜಸ್ತಥಾ |
 ಮಹಾಕಾಯಶ್ಚ ಶಾರ್ದೂಲೋ ಧೂರ್ತನಾಮಾಥ ಸಪ್ತಮಃ ||೧೧||

ಬಂದರು. ಅವರಿಲ್ಲರ ಗಮನವೂ ಸುರೇಶ್ವರ ; ಗಣಪತಿಯೊಡನೆ ಯುದ್ಧಮಾಡುವ
 ವಿಷಯದಲ್ಲೇ ಲೀನವಾಗಿದ್ದಿತು. ||೭||

ಇತ್ತ ದೇವಸೇನೆಯಲ್ಲಿ ಗಣ್ಯರೆನಿಸಿದ ನಂದೀ ಪುಷ್ಪದಂತರು ಯುದ್ಧಕ್ಕಾಗಿ
 ಮುಂದೆ ಬಂದರು. ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಮಹಾಬಲಿಷ್ಠರಾದವರು. ಇವರಂತೆ ಭೂತ
 ರಾಜ, ವಿಕಟರೂ ಮುಂದೆ ಬಂದರು. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ನಾಯಕನೊಡನೆಯೂ ಹತ್ತು
 ಹತ್ತು ಲಕ್ಷ ನಿಷ್ಣಾತ ಯೋಧರ ಗುಂಪು ಸಹಾಯಕ್ಕಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದಿತು. ||೮||

ಚಪಲನೆಂಬ ವೀರನು ತನ್ನಧೀನದಲ್ಲಿದ್ದ ಐವತ್ತು ಸಾವಿರ ಸೈನಿಕರೊಂದಿಗೆ
 ಯುದ್ಧಕ್ಕಾಗಿ ಮುಂದೆ ಬಂದನು. ಷಡಾನನ, ವೀರಭದ್ರರು ತಮ್ಮ ಅಸಂಖ್ಯ
 ಸೇನೆಯನ್ನು ಸಂಗಡ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಯುದ್ಧರಂಗದಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧರಾಗಿ ನಿಂದರು. ||೯||

ಕಾರ್ತಿಕೇಯ, ವೀರಭದ್ರರು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ದುರ್ಮದರಾದವರು. ಯಾರಿಗೂ
 ಅರಿವಾಗದಂತಹ ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಬಲ್ಲವರು ಮತ್ತು ಆ ಬಗೆಯ
 ಗುಪ್ತಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಸರ್ವದಾ ಧರಿಸಿದವರು. ದೇವ ಸೇನಾನಾಯಕರಾದ ಸ್ಕಂದ,
 ವೀರಭದ್ರ, ಚಪಲ ವಿಕಟ, ಭೂತರಾಜ, ಪುಷ್ಪದಂತ ಹಾಗೂ ನಂದಿ ಈ ಏಳು
 ಜನರೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಸೈನ್ಯದೊಡನೆ ಏಳು ವ್ಯೂಹಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿಕೊಂಡು ಮುಂದೆ
 ಬಂದುದನ್ನು ಕಂಡು ದೈತ್ಯನ ಸೈನಿಕರೂ ತಮ್ಮ ಸೇನೆಯನ್ನು ಏಳು ಭಾಗವಾಗಿ
 ವಿಂಗಡಿಸಿ ಶತ್ರುಗಳೊಂದಿಗೆ ಕಾದಾಡಲು ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ವ್ಯೂಹಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ
 ಕೊಂಡರು. ||೧೦||

ಏಳು ವ್ಯೂಹಗಳಿಗೆ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಗಂಧಾಸುರ, ಮದನಕಾಂತ, ವೀರರಾಜ,
 ಧ್ವಜಾ ಸುರ, ಮಹಾಕಾಯ, ಶಾರ್ದೂಲ ಮತ್ತು ಧೂರ್ತರೆಂಬ ಏಳು ಮಂದಿ ಅಸುರ
 ವೀರರು ನಾಯಕರಾಗಿ ನಿಂತರು. ||೧೧||

ಸಪ್ತವ್ಯೂಹಾ ಪುರಸ್ಕೃತ್ಯ ಯುಯುಧುಸ್ತಾ ಸಮಾಗತಾ |
 ಬಾಣವೃಷ್ಟಾ ಸಮಾಚ್ಛಾದ್ಯ ಭಲ್ಲಾಗ್ರೈಸ್ತಾನ್ನಿಜಸ್ನಿರೇ ||೧೨||
 ಭಿಂಡಿಪಾಲಹತಾಃ ಕೇಚಿನ್ನಿಪೇತುರ್ಧರಣೀತಲೇ |
 ಷಡಾನನೇನ ಯುಯುಧೇ ಬಲಾದ್ಗಂಧಾಸುರೋ ಬಲೇ ||೧೩||
 ನೀರಭದ್ರೇಣ ಮದನಕಾಂತೋಽಪಿ ಯುಯುಧೇ ರಣೇ |
 ನಂದೀ ಚ ನೀರರಾಜಶ್ಚ ಯುಯುಧಾತೇ ಪರಸ್ಪರಮ್ ||೧೪||
 ಧ್ವಜಾಸುರಃ ಪುಷ್ಪದಂತೌ ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರೈರ್ಬಾಣಸಂಚಯೈಃ |
 ಭೂತರಾಜೋ ಮಹಾಕಾಯೋ ಯುಯುಧಾತೇ ಪರಸ್ಪರಮ್ ||೧೫||
 ಧೂರ್ತಶ್ಚ ವಿಕಟಶ್ಚೈವ ದ್ವಂದ್ವಯುದ್ಧಮಕುರ್ವತಾಮ್ |
 ಚಪಲೇನ ಹತೋ ರೋಷಾಚ್ಛಾದೂರೋ ನೃಪತದ್ಭುನಿ ||೧೬||

ಯುದ್ಧವಾರಂಭವಾಗುವ ಮುನ್ನ ಉಭಯ ವ್ಯೂಹಗಳೂ ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ಎದುರಿಸಿ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಕೈಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ಆಯುಧಗಳನ್ನು ಒಮ್ಮೆಲೇ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದರು. ಮಳೆ ಸುರಿದಂತೆ ಬಾಣಗಳನ್ನು ಆತತಾಯಿಗಳ ಮೇಲೆ ಪ್ರಯೋಗಿಸುವುದು, ಬಾಣದ ದಿಂದ ಎದುರಾಳಿಗಳು ಸ್ತಂಭಿತರಾದ ಕೂಡಲೇ ಅವರನ್ನು ಭಲ್ಲಾಯುಧದ ತುದಿ ಯಿಂದ ಇರಿದು ಕೊಲ್ಲುವುದು ಹೀಗೆ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನೂ ಒಡಳ ಜಾಗರೂಕತೆಯಿಂದ ಯುದ್ಧವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದನು. ||೧೨||

ಕೆಲವರು ಭಲ್ಲಾಯುಧದ ತಿವಿತದಿಂದಲೂ, ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ಭಿಂಡಿಪಾಲದ ಹೊಡೆತದಿಂದಲೂ ಭಿನ್ನ ದೇಹಿಗಳಾಗಿ ನೆಲಕ್ಕೆ ಉರುಳಿದರು. ಷಡಾನನನೊಂದಿಗೆ ಮಹಾಬಲಿಷ್ಠನಾದ ಗಂಧಾಸುರನು ಹೋರಾಡಿದನು. ||೧೩||

ಪ್ರತಾಪಶಾಲಿಗಳಾದ ನೀರಭದ್ರ, ಮದನಕಾಂತರು ರಣಶಿರಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಯುದ್ಧ ಮಾಡಿದರು. ನೀರರಾಜ, ನಂದಿ ಇವರು ಪರಸ್ಪರ ಹೋರಾಡಿದರು. ||೧೪||

ಧ್ವಜಾಸುರ-ಪುಷ್ಪದಂತರು ತಾವು ಕಲಿತ ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರ ಪ್ರಯೋಗಗಳ ಚಾತುರ್ಯ ವನ್ನು ಒಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರು ಪ್ರದರ್ಶಿಸತೊಡಗಿದರು. ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆ ಭೂತರಾಜ, ಮಹಾಕಾಯರು ಪರಸ್ಪರ ಕದನವಾಡಿದರು. ||೧೫||

ಧೂರ್ತ, ವಿಕಟರು ವೀರ್ಯ-ಪರಾಕ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರನ್ನು ಮತ್ತೊಬ್ಬರು ಮಾರಿಸತಕ್ಕವರು. ಇವರಿಬ್ಬರೂ ಎದುರಾಗಿ ದ್ವಂದ್ವ ಯುದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡಿದರು.

ಪುನಃ ಸಂಜ್ಞಾ ಮನಾಪ್ಯೈನಂ ಸೋಽಪಿ ಖಡ್ಗೇನ ಚಾಹನತ್ |

ಮೂರ್ಛಾಮನಾಸ ಮಹತೀಂ ಚಪಲಶ್ಚ ಪಲೋ ಯುಧಿ ||೧೭||

ಪ್ರವೃತ್ತೇ ದ್ವಂದ್ವಯುದ್ಧೇ ತು ಯುಯುಧಾತೇ ಬಲೇ ಉಭೇ |

ಜಘ್ನತುಃ ಶಸ್ತ್ರಸಂಘಾತೈರ್ಬಾಣಜಾಲೈಃ ಪರಸ್ಪರಮ್ ||೧೮||

‘ ಸಹಸ್ರ, ಜಹಿ ಮಾ ಭೈಸ್ತ್ವಂ, ಹತಃ ಸ್ವರ್ಗಂ ಸಮೇಷ್ಯಸಿ ’ |

ಕ್ಷೀಣೇಷು ಶಸ್ತ್ರ-ಬಾಣೇಷು ಲತ್ತಾಭಿರ್ಮುಷ್ಪಿಭಿಃ ಪುನಃ ||೧೯||

ಯುಯುಧಸ್ಸರ್ವಸೈನ್ಯಾನಿ ನಾಶಯಂತಿ ಪರಸ್ಪರಮ್ |

ಕಶ್ಚಿಚ್ಚ ಚರಣೌ ಧೃತ್ವಾ ಪೋಥಯಾಮಾಸ ವೈರಿಣಮ್ ||೨೦||

ಚಪಲನು ಕೋಪಾವೇಶಗೊಂಡು ಒಮ್ಮೆ ಹೊಡೆಯಲು ಶಾರ್ದೂಲನು ತಲೆಸುತ್ತಿ
ನೆಲಕ್ಕೆ ಉರುಳಿ ಬಿದ್ದನು. ಅವನಿಗೆ ಕೆಲಕಾಲ ಮೂರ್ಛೆಯೇ ಬಂದುಬಿಟ್ಟಿತು.

||೧೭||

ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲೇ ಮೂರ್ಛೆಯಿಂದ ತಿಳಿದಿದ್ದನು. ಕೂಡಲೇ ಶಾರ್ದೂಲನು
ಬಹಳ ಕುಪಿತನಾಗಿ ತನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿದ್ದ ಖಡ್ಗದಿಂದ ಎದುರಾಳಿ ಚಪಲನನ್ನು
ಹೊಡೆದನು. ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಚಪಲತೆಯಿಂದ ವರ್ತಿಸುತ್ತಲಿದ್ದ ಚಪಲನು ಶಾರ್ದೂಲನ
ಖಡ್ಗಪ್ರಹಾರವನ್ನು ತಡೆದುಕೊಳ್ಳಲಾರದೆ ನೆಲಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದನು. ಅವನಿಗೆ ಪ್ರಬಲತರ
ವಾದ ಮೂರ್ಛೆಯು ಬಂದಿತು. ||೧೭||

ಮುಖಂಡರಿಗೆ ಪರಸ್ಪರ ಯುದ್ಧವು ಬಿರುಸಿನಿಂದ ಆರಂಭವಾದ ಕೂಡಲೇ
ಇತರ ಸೈನಿಕರೂ ಅತ್ಯುತ್ತಮಗೊಂಡು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಶಕ್ತಿ-ಸಾಹಸಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕವರಾದ
ವರೊಡನೆ ಕದನವನ್ನಾರಂಭಿಸಿದರು. ಒಬ್ಬರ ಮೇಲೊಬ್ಬರು ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು
ಪ್ರಯೋಗಿಸುತ್ತ ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ಹಿಂಸಿಸಿದರು. ||೧೮||

“ ಏಟನ್ನು ತಡೆದುಕೋ, ನೋಡೋಣ ” ಎಂತಲೂ “ ಹೊಡಿ, ಭಯಪಡ
ಬೇಡ. ಒಂದು ವೇಳೆ ನೀನು ರಣಶಿರದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಸಾಯುವೆಯಾದರೆ, ವೀರ
ಸ್ವರ್ಗವು ಲಭಿಸುವುದು ” ಎಂತಲೂ ಉತ್ತೇಜಕ ಗರ್ಜನೆಗಳು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಆಗಾಗ್ಗೆ
ಕೇಳಿ ಬರುತ್ತಲಿದ್ದವು. ಸೈನಿಕರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮಲ್ಲಿದ್ದ ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರಗಳು ತೀರಿದ ಕೂಡಲೇ
ಕುಂಠಿತರಾಗದೇ, ಮುಷ್ಟಿಗಳಿಂದಲೇ ಹೊಡೆದಾಡಿದರು. ||೧೯||

ಉಭಯ ಪಕ್ಷಗಳ ಸೈನಿಕರೂ ಸೇರಿ ಒಮ್ಮೆಲೆ ಯುದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡಿ
ಪರಸ್ಪರವನ್ನು ನಾಶಗೊಳಿಸಿದರು. ಆ ಪೈಕಿ ಒಬ್ಬ ವೀರನು ತನ್ನ ಎದುರಾಳಿಯ

ಕಶ್ಚಿದ್ಧೀಯ ನೈಪತಚ್ಛೋರ್ಣಯಾಮಾಸ ವೈ ಪರಮ್ |

ಕಶ್ಚಿಚ್ಚೇದ ಚ ಶಿರಃ ಕಶ್ಚಿದ್ಭಾಹುಂ ರಿಪೋರಣೇ ||೨೧||

ಕಶ್ಚಿತ್ಪಾದೌ ಜಾನುನೀ ಚ ಗುಲ್ಫಿ ಚಿಚ್ಛೇದ ಚಾಪರಃ |

ಶರವೃಷ್ಟಿಂ ಪರೇ ಕೇಚಿತ್ಪರಸ್ಪರಮವಾಸೃಜ್ ||೨೨||

ಸ್ರವದ್ರಕ್ತಶ್ಚಸ್ತ್ರಹತೋ ಮರಣಾವಧ್ಯಯುಧ್ಯತ |

ಕಬಂಧಾ ಯುಯುಧಸ್ತತ್ರ ಜಘ್ನುಃ ಸ್ವಾಂಶ್ಚ ಪರಾನಸಿ ||೨೩||

ಅಪರೇ ಸಹಸಾ ಪೇತುರ್ವಿದೀರ್ಣವಕ್ಷಸೋ ನರಾಃ |

ಪರಸ್ಪರಾಘಾತಹತೌ ನೃತೌ ಕೇಚಿದ್ರಣಾಜಿರೇ ||೨೪||

ಕಾಲುಗಳೆರಡನ್ನೂ ಹಿಡಿದಿತ್ತಿ ನೆಲಕ್ಕೆ ಬಿರುಸಾಗಿ ಅಪ್ಪಳಿಸಿದನು. ||೨೦||

ಮತ್ತೊಬ್ಬನು ಬಹಳ ಎತ್ತರದ ವರೆಗೆ ನೆಗೆದು ಹಾರಾಡುತ್ತ ತನ್ನ ಶತ್ರುವಿನ ಮೇಲೆ ಗುರಿನೋಡಿ ಬಿದ್ದನು. ಆ ಆಘಾತಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿದ ದುರ್ದೈವಿ ವೀರನು ಪುಡಿಪುಡಿಯಾಗಿ ಹೋದನು. ಮಗುದೊಬ್ಬನು ಧಾವಿಸಿ ಬಂದು ತನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿದ್ದ ಖಡ್ಗದಿಂದ ಪ್ರತಿಯೋಧಿಯ ಶಿರವನ್ನು ಭೇದಿಸಿದನು. ಬರಬರುತ್ತ ರಣಾಂಗಣದಲ್ಲಿ ಯುದ್ಧದ ನಿಯಮವೇ ತಪ್ಪಿಹೋಯಿತು. ಸಿಕ್ಕವರು ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದವರ ಅವಯವಗಳನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿದರು. ಬಾಹುಗಳನ್ನು ಕೆಲವರು ಕಡಿದೊಗೆದರು.

||೨೧||

ಒಬ್ಬನು ಶತ್ರುಗಳ ಪಾದ, ಜಾನು ಕತ್ತರಿಸಿ ಚಲ್ಲಿದರೆ, ಮತ್ತೊಬ್ಬನು ಅವನ ಗುಲ್ಫಗಳನ್ನು ಕಡಿದು ಬಿಸುಟನು. ಮತ್ತೆ ಕೆಲವು ಯೋಧರ ಗುಂಪು ಪರಸ್ಪರರ ಮೇಲೆ ಬಾಣಗಳನ್ನು ಮೆಳೆಗರೆದಂತೆ ಸುರಿಸಿದರು. ||೨೨||

ಘಾಯಗೊಂಡ ಸೈನಿಕರು ತಮ್ಮ ದೇಹಗಳೆಲ್ಲುಂಟಾದ ಘಾಯಗಳಿಂದ ಧಾರಾಕಾರವಾಗಿ ರಕ್ತ ಸುರಿಯುತ್ತಿರಲಿ, ದೇಹದ ಒಳಭಾಗಗಳೆಲ್ಲ ಈಚೆಗೆ ಕಾಣುತ್ತಿರಲಿ, ಇವಾವನ್ನೂ ಲಕ್ಷಿಸದೆ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಉಸಿರಿರುವ ವರೆಗೂ ಹೋರಾಡಿ ತಮ್ಮ ಧನಿಯ ಅನ್ನದ ಋಣವನ್ನು ಮುಟ್ಟಿಸಿದರು. ಶಿರಶ್ಚಿನ್ನರಾದ ವೀರರ ಕಬಂಧಗಳು ಮನಸ್ಸೇ ಕುಣಿದಾಡುತ್ತ ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದವರನ್ನು ತುಂಡರಿಸಿದವು. ಕಬಂಧಗಳ ಯುದ್ಧದಿಂದ ಪರಯುಧದವರಂತೆ ಸ್ವ-ಸೈನಿಕರೂ ಅನೇಕವಾಗಿ ಸತ್ತು ಉರುಳಿದರು. ||೨೩||

ರಣರಂಗದ ರೌದ್ರರೂಪ ಎಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ಇದ್ದಿತೆಂದರೆ, ಶತ್ರುಗಳು ತಮ್ಮನ್ನು ಹೊಡೆಯಲಿಕ್ಕೆ ಬಾರದಿದ್ದರೂ ಸಹ ಅನೇಕ ವೀರರು ಆ ದೃಶ್ಯವನ್ನು ನೋಡಿ ಇದ್ದಕ್ಕಿ

ಏಕಾಪ್ಸರಃ ಸ್ರಾಪ್ತಿಕೃತೇ ಸ್ವರ್ಗಯುದ್ಧಮಕುರ್ವತಾಮ್ |

ಅಸೃಜ್ಜದ್ಯಭವತ್ತತ್ರ ಕೇಶಶೈವಾಲಸಂಯುತಾ ||೨೫||

ಖಡ್ಗಮತ್ಸ್ಯನತೀ ಖೇಟಮಹಾಕೂರ್ಮಾ ದುರತ್ಯಯಾ |

ಪ್ರೇತಕಾಷ್ಠವಹಾ ಘೋರಾ ತೃಣಚಾಮರಸಂಯುತಾ ||೨೬||

ಕಂಚುಕಗ್ರಾಹಶೋಭಾಢ್ಯಾ ಮಹಾಕಟಿಕಭೇಕಿಕಾ |

ಶೂರಮೋದಕರಾ ಭೀರುಮಹಾಭಯವಿನರ್ಥಿನೀ ||೨೭||

ಮೇದೋಜಲಾ ದುಃಖತರಾ ಮಾಂಸ-ಕರ್ದಮಶಾಲಿನೀ |

ತತೋಸ್ತಮಿತ ಅದಿತ್ಯೇ ನ ಸ್ರಾಜ್ಞಾಯತ ಕಿಂಚನ ||೨೮||

ದ್ವಂತೆಯೇ ನೆಲಕ್ಕುರುಳಿ ಸತ್ತರು. ಷರಸ್ವರರನ್ನು ಸೋಲಿಸಬೇಕೆಂದು ಕಲಿತನದಿಂದ ದ್ವಂದ್ವಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ನಿರತರಾದವರಿಬ್ಬರೂ ಸತ್ತುಬಿದ್ದರು. ||೨೪||

ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಯೋಧನೂ ವಿಜಯವನ್ನು ಪಡೆಯಲಾಗದಿದ್ದರೆ, ಧಾರಾತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ದೇಹವನ್ನು ವಿಸರ್ಜಿಸಿ, ವೀರಸ್ವರ್ಗವನ್ನು ಪಡೆದು ಅಲ್ಲಿರುವ ಅಪ್ಸರೆಯೊಡನೆ ಸುಖಿಸಬೇಕೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿಯೇ ಕದನವಾಡುತ್ತಲಿದ್ದನು. ಯುದ್ಧದ ಬಿರುಸು ಎಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಏರಿದ್ದಿತೆಂದರೆ, ರಕ್ತವು ರಣಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಮಹಾಪೂರ ನದಿಯಂತೆ ಹರಿಯಿತು. ಸತ್ತುಬಿದ್ದವರ ತಲೆಗೂದಲು ಪಾಚಿಯಂತೆ ತೋರಿತು. ||೨೫||

ಮೃತರಾದ ಯೋಧರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಕೈಗಳಲ್ಲಿ ಭದ್ರವಾಗಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡ ಖಡ್ಗಗಳು ನುಾನುಗಳಂತೆ ಕಂಡವು. ಸೈನಿಕರ ಕೈಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ಧಾಲು (ಗುರಾಣಿ) ಗಳು ಅಮೆಗಳಂತೆ ತೋರಿದವು. ಯಾರಿಂದಲೂ ದಾಟಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದಂತಿದ್ದಿತು, ಆ ನದಿ ಲೆಖ್ಖವಿಲ್ಲದಷ್ಟು ಪ್ರೇತಗಳು ಮರದ ತುಂಡುಗಳಂತೆ ತೇಲಿಬಂದವು. ಯೋಧಮುಖಂಡರು ಧರಿಸಿದ್ದ ಚಾಮರಗಳು ಶಕ್ತಿಯಂತೆ ಕಂಡುಬಂದವು. ||೨೬||

ವೀರಪುರುಷರು ಧರಿಸಿದ್ದ ಕವಚಗಳು ತೇಲಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದರೆ, ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಮೊಸಳೆಗಳಂತೆ ತೋರುತ್ತಿದ್ದವು. ರಣವಾದ್ಯಗಳ ಧ್ವನಿ ಕವಚಗಳು ಒಟಗುಟ್ಟಿದಂತೆ ಇದ್ದಿತು. ಈ ನದಿಯು ಶೂರರಿಗೆ ಉತ್ಸಾಹವನ್ನು ವೃದ್ಧಿಮಾಡುತ್ತಲಿದ್ದಿತು. ಅಂತೆಯೇ ಅಳ್ಳೆದೆಯವರನ್ನು ಮತ್ತಿಷ್ಟು ನಡುಗಿಸುತ್ತಲಿದ್ದಿತು. ||೨೭||

ಮೃತ ಸೈನಿಕರ ಮೇದನ್ನು ತೆರೆಯ ರೂಪವನ್ನು ತಾಳಿ ಹರಿಯಿತು. ಸೈನ್ಯದವರ ಮಾಂಸವು ಕೊಚ್ಚಿಯಾಯಿತು. ರಣಭೂಮಿಯು ಈ ಬಗೆಯ ಭೀಕರ ರೂಪವನ್ನು ತಾಳುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯದೇವನು ಅಸ್ತಮಿಸಿದನು ಕಗ್ಗತ್ತಲೆಯು

“ ನ ಹಂತವ್ಯಾ ವಯಂ ದೈತ್ಯವಾಹಿನೀಚಾರಿಣೋಽಸುರಾಃ ” |

“ ನ ಹಂತವ್ಯಾ ವಯಂ ದೇವವಾಹಿನೀಚಾರಿಣಃ ಸುರಾಃ ” ||೨೯||

ಏವಂ ಕೋಲಾಹಲೈಸ್ತತ್ರ ಪ್ರಾಯುದ್ಧ್ಯಂತ ಪರಸ್ಪರಮ್ |

ಆಶಿಷೋಽಥ ದದುಸ್ತತ್ರ ಶ್ವಾಪದಾ ಭೂತ-ರಾಕ್ಷಸಾಃ ||೩೦||

ಸೃಗಾಲಾಃ ಪತಗಾಃ ಶೈನಾಸ್ತ್ಯಸ್ತಾಃ ಪಾರ್ವತಿನಂದನಮ್ |

ದಿನತ್ರಯಮುಭೋದೇವಂ ದಿವಾ-ರಾತ್ರೌ ಮಹಾರಣಃ ||೩೧||

ವಾದ್ಯಶಬ್ದೈರ್ಜಯಂ ರಾತ್ರೌ ಘೋಷಯಂತಃ ಪರಸ್ಪರಮ್ |

ಏವಂ ಗಂಧಾಸುರೋಽಯುದ್ಧೈಶ್ಚೇನಾನ್ಯಾ ಬಹುವಿಸ್ತರಮ್ ||೩೨||

ಕವಿವ ಬಳಿಕ ಯಾರಿಗೂ ಎನೊಂದೂ ಕಾಣಿಸದಂತಾಯಿತು. ||೨೮||

“ ನಾವು ದೈತ್ಯಸೇನೆಗೆ ಸೇರಿದವರು, ಆದುದರಿಂದಲೇ ಇಲ್ಲೆಲ್ಲ ತಿರುಗಾಡುತ್ತ ಲಿದ್ದೇವೆ. ನಮ್ಮನ್ನು ಶತ್ರುಗಳೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಕೊಲ್ಲಬೇಡಿ ” ಎಂಬುದಾಗಿಯೂ, ಅತ್ತಕಡೆ “ ನಾವು ದೇವನ ಸೇನೆಯವರು. ನಮ್ಮನ್ನು ಕೊಲ್ಲಬೇಡಿ ” ಎಂಬುದಾಗಿಯೂ ಕೂಗಿ ಹೇಳುತ್ತಲಿದ್ದವರ ದೀನಸ್ವರಗಳು ಎಂಥವನ ಎದೆಯನ್ನಾದರೂ ಕಂಪಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಲಿದ್ದವು. ಎಷ್ಟೇ ಘಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಕೂಗಿಕೊಂಡರೂ ಗದ್ದಲದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರ ಮಾತು ಮತ್ತೊಬ್ಬರಿಗೆ ಕೇಳಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ||೨೯||

ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಕೋಲಾಹಲ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರೂ, ಯುದ್ಧವು ಮಟ್ಟಿಗೆ ನಡೆಯುತ್ತಲೇ ಇದ್ದಿತು. ಎದುರಿಗೆ ಸಿಕ್ಕವನು ಸ್ವೀಯನಾಗಿರಲಿ, ಅಥವಾ ಪರನಾಗಿರಲಿ. ನಿರ್ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯವಾಗಿ ಅವನನ್ನು ತುಂಡರಿಸಿ ಚೆಲ್ಲುತ್ತಿದ್ದರು. “ ಇಂತಹ ನಿಷ್ಕರುಣೆ ಯೋಧರು ಹಾಗೂ ಈ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಕಾರಣನಾದ ಗಣಪತಿ ಇವರು ಬಹುಕಾಲ ಬದುಕಿರಲಿ ” ಎಂದು ಮಾಂಸಾಹಾರಿ ಪ್ರಾಣಿಗಳೂ, ಭೂತ-ಪ್ರೇತಗಳೂ ಆತೀರ್ವದಿಸುತ್ತಲಿದ್ದವು. ||೩೦||

ನರಿಗಳು, ರಣದ್ವು, ಗರುಡಪಕ್ಷಿ, ಗಿಡೆಗೆ ಮೊದಲಾದುವು ಯಥೇಷ್ಟವಾಗಿ ಮಾಂಸವನ್ನು ತಿಂದು ತಿಂದು ತೃಪ್ತವಾದವು. ಭಯಂಕರವಾದ ಆ ಯುದ್ಧವು ಮೂರು ದಿನಗಳ ವರೆಗೂ ಆಹೋರಾತ್ರ ನಡೆಯಿತು. ||೩೧||

ಯುದ್ಧರಂಗದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ರಣಮುಖಗಳಿದ್ದವು. ಆಯಾ ರಣಮುಖಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವೊಂದು ನೇಳೆ ಒಂದೊಂದು ಪಡೆಗೆ ಜಯ ದೊರೆಯುತ್ತಲಿತ್ತು. ಆಗ ಆ ಪಡೆಯವರು ರಣವಾದ್ಯಗಳನ್ನು ಬಾಜಿಸಿ, ತಮಗುಂಟಾದ ವಿಜಯದ ವಿಷಯವನ್ನು

ಮದ್ಯಪಾನೇನ ಮತ್ತೋಽಸೌ ತ್ಯಕ್ತ್ವಾ ಶಸ್ತ್ರಾಣಿ ವೇಗವಾಃ |
 ಅಹನಸ್ತುಷ್ಟಿಘಾತೇನ ಸಹಸಾ ತಂ ಷಡಾನನಮ್ ||೩೩||
 ನೃಪತತ್ಸ ತದಾ ಭೂಮೌ ವಜ್ರಾಹತ ಇನಾಚಲಃ |
 ಅಧಾವತ್ಸೋಽಪಿ ಲಬ್ಧ್ವಾಶು ಸಪಕ್ಷ ಇವ ಪರ್ವತಃ ||೩೪||
 ಸಂಜ್ಞಾಂ ದ್ವಾದಶಭಿರ್ಹಸ್ತೈಃ ಅವಿದ್ಧ್ಯತ್ತಂ ಮಹಾಸುರಮ್ |
 ಶರಜಾಲಾನ್ಯನೇಕಾನಿ ವಿಸೃಜ್ಯ ಷಡ್ಧನುರ್ವರೈಃ ||೩೫||
 ನಿವಾರ್ಯ ಶರಜಾಲಾನಿ ಛಾದಯಾಮಾಸ ತಂ ಶರೈಃ |
 ಗಂಧಾಸುರೋ ಮಹಾವೇಗಾತ್ ಷಡಾನನಮನಾಮಯಮ್ ||೩೬||

ಉದ್ಘೋಷಿಸುತ್ತ ರಾತ್ರಿಯನ್ನು ಮತ್ತಿಷ್ಟು ಭೀಕರಗೊಳಿಸುತ್ತಲಿದ್ದರು. ಒಂದೆಡೆ ಗಂಧಾಸುರನು ಸುರಸೇನಾನಿಯೊಡನೆ ಬಹು ದೀರ್ಘಕಾಲ ಬಿರುಸಿನಿಂದ ಯುದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ||೩೨||

ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಬರುವ ಮುನ್ನ ಆಸುರನು ವೀರಪಾನದಿಂದ ಉನ್ಮತ್ತನಾಗಿದ್ದನು. ರಕ್ತಸನು ತನಗೆ ಪರಿಚಿತವಾದ ಆಯುಧಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಚಟುವಟಿಕೆಯಿಂದ ಒಮ್ಮೆಲೇ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದನು. ಅನಂತರ ಅವನ್ನೆಲ್ಲ ಬಿಸುಟು ವಜ್ರದಂತಹ ತನ್ನ ಮುಷ್ಟಿಯಿಂದ ಒಮ್ಮೆ ಷಡಾನನನನ್ನು ಗುದ್ದಿದನು. ||೩೩||

ವಜ್ರಾಯುಧದ ಹೊಡೆತದಿಂದ ಪರ್ವತವು ಉರುಳಿದಂತೆ, ಕಾರ್ತಿಕೇಯನಂತಹ ಬಲಿಷ್ಠನು ಸಹ ಗಂಧಾಸುರನ ಗುದ್ದಿಗೆ ನುಗ್ಗಾಗಿ ನೆಲಕ್ಕುರುಳಿದನು. ಆದರೂ ಸ್ವಲ್ಪದರಲ್ಲೇ ಜೀತರಿಸಿಕೊಂಡು ರೆಕ್ಕೆಯುಳ್ಳ ಪರ್ವತದಂತೆ ಹಾರುತ್ತ ಜಿಗಿಯುತ್ತ ರಾಕ್ಷಸನ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ||೩೪||

ರಾಕ್ಷಸನ ಹೊಡೆತದಿಂದ ಖತಿಗೊಂಡ ಕುಮಾರನು ತನ್ನ ಹನ್ನೆರಡು ಕೈಗಳನ್ನೂ ಅಸ್ತ್ರಪ್ರಯೋಗದಲ್ಲಿ ನಿರತಗೊಳಿಸಿದನು. ಎಂದರೆ ಆರು ಹಸ್ತಗಳಿಂದ ಆರು ಧನುಸ್ಸುಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು, ಇತರ ಆರು ಹಸ್ತಗಳಿಂದ ನಾನಾ ಬಗೆಯ ಬಾಣಗಳನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸತೊಡಗಿದನು ಮತ್ತು ಪುಂಖಾನುಪುಂಖವಾಗಿ ಮೇಲ್ಮೇಲೆ ಬಾಣಗಳನ್ನು ಬಿಡುತ್ತ, ಬಾಣಗಳ ಬಲೆಯನ್ನೇ ಬೀಸಿಬಿಟ್ಟನು. ||೩೫||

ಗಂಧಾಸುರನೇನೂ ಕಡಿಮೆ ದರ್ಜೆಯ ಯೋಧನಾದವನಲ್ಲ. ಕುಮಾರನು ಬಿಟ್ಟ ಬಾಣಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಪ್ರತ್ಯಸ್ತಗಳಿಂದ ತಡೆಗಟ್ಟಿ, ಅವನ ಮೇಲೆ ಎಣಿಸಲಾರದಷ್ಟು ನಿಶಿತ ಬಾಣಗಳನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿ, ದೇವಸೇನಾನಿಯನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಹಾಕಿದನು. ಗಂಧಾಸುರನ ಬಾಣಗಳ ವೇಗ ಅನಿರ್ವರ್ಣನೀಯವಾಗಿದ್ದಿತು. ||೩೬||

ತನ್ನಿವಾರ್ಯ ದಧಾರ್ಪಣಂ ಚರಣೇ ಸ ಷಡಾನನಃ |

ಅಕಸ್ಮಾದ್ಭ್ರಮಯಿತ್ವೈನಂ ಪಾತಯಾಮಾಸ ಭೂತಲೇ ||೩೭||

ತಸ್ಯಾಂಗಂ ಶತಧಾ ಜಾತಂ ಗತಾಸೋದ್ರಘಫಾತತಃ |

ತಸ್ಮಿನ್ ಹತೇ ತಸ್ಯ ಸೇನಾ ಯಯೌ ವ್ಯಗ್ರಾ ದಿಶೋ ದಶ ||೩೮||

ಸೃಷ್ಟಲಗ್ನೋ ನಿಂದತಿ ಸ್ಮ ಸೇನಾಂ ತಾಂ ಸ ಷಡಾನನಃ |

ಸೇನಶ್ಚ ಕ್ರೋಧನಶ್ಚೈವ ಶತಘ್ನೋ ಯೋದ್ಧ ಮಾಯಯುಃ ||೩೯||

ಯೇಷಾಂ ಶಬ್ದೋ ಮಹಾನಾಸೀದ್ಧನಾನಾಮಿವ ಗರ್ಜತಾಮ್ |

ಊಚುಃ ಷಡಾನನಂ

ತ ಊಚುಃ : —

ದುಷ್ಟ ! ಸೇನಾ ನೋ ನಿಹತಾ ಬಹು ||೪೦||

ಇದರಿಂದ ಧೃತಿಗಿಡದೆ ಪಣ್ಣುಬಿಡು ಮುಂದೆ ಬಂದು ಗಂಧಾಸುರನ ಎರಡು ಪಾದಗಳನ್ನೂ ಭದ್ರವಾಗಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಎತ್ತಿಹಿಡಿದು ಗರಗರ ತಿರುಗಿಸಿ ನೆಲ ಕ್ಷೊಮ್ಮೆ ಅಪ್ಪಳಿಸಿದನು. ||೩೭||

ಈ ಹೊಡೆತಕ್ಕೆ ಗಂಧಾಸುರನ ದೇಹವು ನೂರಾರು ಹೋಳುಗಳಾಯಿತು. ಬಲ ವಾಗಿ ಏಟು ಬಿದ್ದು ದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಅವನು ಅಸುವನ್ನೀಗಿದನು. ಅಸುರನು ಮೃತನಾದೊಡನೆಯೇ ಅವನ ಅನುಯಾಯಿಗಳಾದ ವೀರಯೋಧರು ಮುಂದೇನನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ತಿಳಿಯಲಾರದವರಾಗಿ ಹೇಳದೇ ಕೇಳದೇ ಹತ್ತು ದಿಕ್ಕುಗಳಿಗೂ ಓಡಿ ಹೋದರು. ||೩೮||

ಅದರೇ ಷಡಾನನನು ಅವರನ್ನು ಅಷ್ಟಕ್ಕೇ ಬಿಡದೆ, ಬೆನ್ನಟ್ಟಿ ಹೋಗಿ ಮೂದಲಿ ಸುತ್ತ, ರಾಕ್ಷಸ ಸೇನೆಯ ಅಭಿಮಾನವನ್ನು ಕೆಣಕಿದನು. ಇದರಿಂದ ರೋಚಿಗಿದ್ದ ರಾಕ್ಷಸಸೈನ್ಯದಿಂದ ಸೇನ, ಕ್ರೋಧನ, ಶತ್ರುಘ್ನ ಎಂಬ ಮೂರು ಮಂದಿ ವೀರರು ಶರ ಜನ್ಮನೊಡನೆ ಕಾದಾಡಲು ಅನುವಾದರು. ||೩೯||

ಅವರು ಗರ್ಜಿಸುತ್ತಲಿದ್ದ ಕರ್ಕಶವಾದ ಧ್ವನಿಯು ವರ್ಷಾಕಾಲದ ಮೇಘಗಳ ತಿಕ್ಕಾಟದಂತೆ ಹೃತ್ಕಂಪಿಯಾಗಿದ್ದಿತು. ಯುದ್ಧವನ್ನಾರಂಭಿಸುವ ಮುನ್ನ ಸಂಪ್ರ ದಾಯಾನುಗುಣವಾಗಿ ಎದುರಾಳಿಗೆ ತಮ್ಮ ವೀರ್ಯ-ಬಲಗಳನ್ನು ಬಣ್ಣಿಸಿ ಹೇಳಿ ಕೊಂಡರು.

ಸೈನಿಕರು : —

ಎಲವೋ, ದುಷ್ಟ ! ವಿಪುಲವಾದ ನಮ್ಮ ಸೇನೆಯನ್ನೆಲ್ಲ ನೀನು ಚಿತ್ರ-ವಿಚಿತ್ರ ವಾಗಿ ಹೊಡೆದು ಕೊಂದಿರುವೆಯಲ್ಲವೇ ? ||೪೦||

ಇದಾನೀಂ ಯಾಹಿ ಭವನಂ ಹತೋ ರವಿಸುತಸ್ಯ ಹ |

ಕ ಉವಾಚ :—

ತತ ಆಚ್ಛಾದಯಾಮಾಸುರ್ಯುಗಪತ್ತೇ ಷಡಾನನಮ್ ||೪೦||

ಗ್ರಾಮಸಿಂಹಾ ಯಥಾ ಸಿಂಹಂ ಬಹವೋ ಬಲವತ್ತರಾಃ |
ಷಡ್ಧನುರ್ಮೋಚಿತ್ಪ್ರಬಾಣೈರ್ನೃಹನತ್ನಾ ಷಡಾನನಃ ||೪೧||

ತತಸ್ತೇ ನೂರ್ಛಿತಾಃ ಪೇತುರ್ನುಹೂರ್ತಾದುತ್ಥಿತಾಃ ಪುನಃ |
ಸಾಶಂ ಪ್ಲಸ್ತಾಸ್ತಂ ಸ್ಕಂದಗಲೇ ನಿನ್ಯುಸ್ತಂ ಪಶುವತ್ತಯಃ ||೪೨||

ಜ್ಞಾತ್ವಾ ನೀತಂ ಷಣ್ಮುಖಂ ತಮಧಾವಂಸ್ತೇ ತ್ರಯೋ ಜನಾತ್ |
ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭೋ ಬಲವಾ ಶ್ಯಾಮಲೋ ರಕ್ತಲೋಚನಃ ||೪೩||

ಇರಲಿ, ಈಗ ಬಾ, ಒಂದೇ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನನ್ನು ಕೊಂದುಬಿಡುವೆವು. ಎಂದರೆ ನೀನು ಒಡನೆಯೇ ಸೂರ್ಯನ ಮಗನ ಮನೆಗೆ ಅತಿಥಿಯಾಗಿ ಹೋಗಬಹುದು

ಬ್ರಹ್ಮಾ :—

ಎಂದು ಮೂದಲಿಸಿ, ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯ ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನೂ ಸಜ್ಜು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಷಡಾನನನ ಮೇಲೆ ಎಲ್ಲರೂ ಒಮ್ಮೆಲೇ ಆಯಾ ಆಯುಧಗಳನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದರು. ಇದರಿಂದ ಷಣ್ಮುಖನು ಬಾಣಗಳ ಪಂಜರದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕುಹೋದನು. ||೪೦||

ಗ್ರಾಮಸಿಂಹ (ನಾಯಿ) ಗಳು ಬಲವನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿ, ಮೃಗರಾಜ ; ಸಿಂಹ ನನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿದಂತೆ ಈ ರಾಕ್ಷಸರು ತೋರಿದರು. ಆದರೆ ದೇವಸೇನಾನಿಯು ತನ್ನ ಆರು ಕೈಗಳಿಂದಲೂ ಒಂದೊಂದು ಧನುಸ್ಸನ್ನು ಹಿಡಿದು, ಇತರ ಆರು ಕೈಗಳಿಂದ ಲೆಖ್ವಿಕೈ ಸಿಕ್ಕದಷ್ಟು ಬಾಣಗಳನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿ, ರಾಕ್ಷಸರನ್ನು ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟುವಂತೆ ಮಾಡಿದನು. ||೪೧||

ಬಾಣಗಳ ಹೊಡೆತದಿಂದ ರಾಕ್ಷಸರು ಎಚ್ಚರತಪ್ಪಿ ನೆಲಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದರು. ಅವರೂ ಮಹಾಬಲಿಷ್ಠರಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಒಂದು ಕ್ಷಣದೊಳಗಾಗಿಯೇ ಮತ್ತೆ ಸಂಜ್ಞೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿ ಪಾಶವನ್ನು ಸ್ಕಂದನ ಕಂಧರಕ್ಕೆ ಬಿಗಿದು ದನ-ಕರುಗಳನ್ನು ಎಳೆದೊಯ್ಯುವಂತೆ ಬಲಾತ್ಕಾರದಿಂದ ಎಳೆದೊಯ್ಯಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ||೪೨||

ಷಣ್ಮುಖನನ್ನು ರಾಕ್ಷಸರು ಹಿಡಿದೊಯ್ದರೆಂಬ ಸುದ್ದಿ ಮುಟ್ಟಿದೊಡನೆಯೇ ಮಹಾಬಲಿಷ್ಠರಾದ ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭ, ಶ್ಯಾಮಲ ಮತ್ತು ರಕ್ತಲೋಚನರೆಂಬ ಮೂರು ಮಂದಿ ದೇವ ವೀರರು ಆ ರಾಕ್ಷಸರನ್ನು ಬೆನ್ನಟ್ಟಿ ಹೋದರು. ||೪೩||

ತ್ರಿಭಿರ್ಮುಖೈಃ ಪಾತೇನ ಹತಾಃ ಪೇತುರ್ಧರಾತಲೇ |

ತತೋ ಮದನಕಾಂತೋಽಪಿ ನೀರಭದ್ರಂ ಮಹಾಬಲಮ್ ||೪೫||

ನ್ಯಹನಚ್ಛಸ್ತ್ರಘಾತೇನ ಸ ಮೂರ್ಛಾಂ ಮಹತೀಂ ಯಯೌ |

ತ್ಯಕ್ತ್ವಾ ಮೂರ್ಛಾಂ ನೀರಭದ್ರೋ ದಂಡಘಾತಾನ್ಯಸಾತಯತ್ ||೪೬||

ಮೃತಂ ಮಧನಕಾಂತಂ ತಂ ನೀರರಾಜೋ ಮಹಾಬಲಃ |

ಜ್ಞಾತ್ವಾ ಪ್ರಯಾನ್ನಿಹಂತುಂ ತಾಂಸ್ತ್ರೀ ಸುರಾಃ ಬಲವತ್ತರಾಃ ||೪೭||

ತತಸ್ತಂ ನ್ಯಹನದ್ರೋಷಾಚ್ಛೃಂಗಾಭ್ಯಾಂ ನಂದಿಕೇಶ್ವರಃ |

ಅಸ್ರವದ್ಧುಧಿರಂ ವಕ್ತ್ರಾಚ್ಛತಧಾ ಭೂತಲೇಽಪತತ್ ||೪೮||

ತಂ ಹತಂ ತು ನಿಲೋಕ್ಯಾಶು ಚತ್ವಾರೋಽಸುರಸತ್ತಮಾಃ |

ಅವರನ್ನು ಸಮಾಪಿಸಿದುದೇ ತಡ, ಒಬ್ಬೊಬ್ಬ ನೀರನೂ ಪ್ರತಿದ್ವಂದಿ ರಾಕ್ಷಸನನ್ನು ಎದುರಿಸಿ ವಜ್ರಮುಷ್ಠಿಯಿಂದ ಗುದ್ದಿದನು. ಈ ಹೊಡೆತವನ್ನು ತಡೆದುಕೊಳ್ಳಲಾರದೆ ಆ ಮೂರು ಮಂದಿ ರಾಕ್ಷಸರೂ ಅಸುವಳೆದು ನೆಲದಲ್ಲಿ ಮಲಗಿದರು. ಆಗ ದೈತ್ಯಸೇನಾಪ್ರಮುಖರಲ್ಲೊಬ್ಬನಾದ ಮದನಕಾಂತನು ಮಹಾಬಲಿಷ್ಠನಾದ ನೀರಭದ್ರನನ್ನು ತಡವಿ ಹೋರಾಡುತ್ತಲಿದ್ದನು. ||೪೫||

ಅನೇಕ ನಿಶಿತಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಅವನ ಮೇಲೆ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿ, ಅವನನ್ನು ಪ್ರಬಲವಾಗಿ ಮೂರ್ಛಗೊಳಿಸಿದನು. ಭೈರವನು ಪುನಃ ಚೈತನ್ಯಗೊಂಡು ತನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿದ್ದ ದಂಡಾಯುಧವನ್ನು ಬೀಸಿ ಮದನಕಾಂತನನ್ನು ಕೆಳಕ್ಕೆ ಕೆಡಹಿದನು. ||೪೬||

ಮದನಕಾಂತನು ಮರಣಹೊಂದಿದ ಕೂಡಲೇ ಮಹಾಬಲಶಾಲಿಯಾದ ಮೃತನ ಸಹೋದ್ಯೋಗಿ ; ನೀರರಾಜನು ಮಹಾಬಲಿಷ್ಠರಾದ ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭ, ಶ್ಯಾಮಲ ಮತ್ತು ರಕ್ತಲೋಚನ ಎಂಬ ಸುರವೀರರನ್ನು ಕೊಂದುಬಿಡೋಣವೆಂದೇ ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ ರಭಸದಿಂದ ಓಡಿಬಂದನು. ||೪೭||

: ಇದನ್ನು ಗಮನಿಸಿದ ನಂದಿಕೇಶ್ವರನು ಬಹಳ ರೋಷಗೊಂಡು ಸ್ವಲ್ಪವೂ ವಿಲಂಬ ಮಾಡದೆ, ತನ್ನ ತೀಕ್ಷ್ಣಕೊಂಬುಗಳೆರಡಿಂದಲೂ ನೀರರಾಜನನ್ನು ತಿವಿದನು. ಇದರಿಂದ ಆ ರಕ್ತಸನ ದೇಹವು ನೂರಾರು ಚೂರುಗಳಾಗಿ ರಕ್ತವನ್ನು ಕಾರುತ್ತ ಘೊಪ್ಪನೆ ನೆಲಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದಿತು. ||೪೮||

ನೀರರಾಜನು ತಮಗಿಂತಲೂ ಮೊದಲೇ ವೀರಸ್ವರ್ಗವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು ಇತರ ವೀರರಿಗೆ ಸಹಿಸಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಅಂತೆಯೇ ಈ ದೃಶ್ಯವನ್ನು ಕಂಡಕೂಡಲೇ ನಾಲ್ಕು

ಆಯುರ್ಯುರ್ನಂದಿನಂ ಹಂತುಂ ಶಾರ್ದೂಲೋಽಥ ಧ್ವಜಾಸುರಃ ||೪೯||
 ಮಹಾಕಾಯೋ ಧೃತಶ್ಚೈವ ಸರ್ವದೇವಜಿತೋ ರಣೇ |
 ನಾನಾಶಸ್ತ್ರೈರ್ನಿಜಘ್ನಸ್ತೇ ನಂದಿನಂ ಬಲವತ್ತರಮ್ ||೫೦||
 ಪತಿತೇ ನಂದಿನಿ ತತಶ್ಚತ್ನಾರೋ ಯುದ್ಧದುರ್ಮದಾಃ |
 ಪುಷ್ಪದಂತೋ ಭೂತರಾಜೋ ವಿಕಟಶ್ಚಪಲೋಽಪಿ ಚ ||೫೧||
 ತೇ ತು ಶೈರ್ಲಾಃ ಸಮಾದಾಯ ತೋಲಯಿತ್ವಾ ನಿಚ್ಛಿಪ್ತಪುಃ |
 ಸರ್ವೇಷಾಂ ಮಸ್ತಕಾ ಭಿನ್ನಾಶ್ಚೂರ್ಣಭೂತಾಶ್ಚ ಕೇಚನ ||೫೨||
 ಧರಾಘಾತೇನ ತೇ ಸರ್ವೇ ಧರಾಯಾಂ ಪತಿತಾ ರಣೇ |
 ಕೇಚಿಚ್ಚ ಸಿಂಧುಮಗರ್ವ ಶಸ್ತ್ರಘಾತಪ್ರಸೀಡಿತಾಃ ||೫೩||
 ಪರಾಜಯಂ ಸ್ವ-ಸೈನ್ಯಾನಾಂ ಪ್ರಾಹುದೇವಜಯಂ ತಥಾ |

ಮಂದಿ ಅಸುರ ವೀರರು ನಂದಿಯನ್ನು ಕೊಂದುಹಾಕಲು ಆಕ್ರಮಣಮಾಡಿದರು.
 ಅವರಾರೆಂದು ಭಾವಿಸಿದೆ ? ಶಾರ್ದೂಲ, ಧ್ವಜಾಸುರ ; ||೪೯||

ಮಹಾಕಾಯ ಮತ್ತು ಧೃತರೆಂಬವರು. ಇವರ ಬಲ ಸಾಮಾನ್ಯವಾದುದೇನೂ
 ಅಲ್ಲ. ಹಿಂದಿನ ಯುದ್ಧಗಳಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳನ್ನೂ ಒಮ್ಮೆಲೇ ಸೋಲಿಸಿದವರು,
 ಅವರು ಪ್ರಕೃತ, ಮಹಾಬಲಿಷ್ಠನಾದ ನಂದಿಯ ಮೇಲೆ ಎಲ್ಲ ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನೂ
 ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದರು. ||೫೦||

ಇದರಿಂದ ನಂದಿಯು ನೆಲಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದನು. ಇದನ್ನು ನೋಡಿದ ಕೂಡಲೇ
 ಯುದ್ಧದುರ್ಮದರಾದ ಪುಷ್ಪದಂತ, ಭೂತರಾಜ, ವಿಕಟ ಮತ್ತು ಚಪಲರೆಂಬ
 ನಾಲ್ವರು ದೇವವೀರರು ನಂದಿಯ ನೆರವಿಗೆ ಬಂದು ||೫೧||

ದೊಡ್ಡದೊಡ್ಡ ಪರ್ವತಗಳನ್ನು ಕಿತ್ತು ತುಯ್ದು, ನಾಲ್ಕು ಮಂದಿ ರಾಕ್ಷಸರ
 ಮೇಲೂ ಬೀಳುವಂತೆ ಎಸೆದರು. ಪರ್ವತಗಳು ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದರೆ ಎಂದಿಗಾದರೂ ಬದುಕಿ
 ಯಾರೇ ? ಈ ನಾಲ್ವರಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ಎಷ್ಟೋ ಮಂದಿ ಇತರ ರಾಕ್ಷಸರೂ ತಲೆ
 ಯೋಡಿದು ಬಿದ್ದರು ಬಾಕಿಯವರ ದೇಹಗಳು ಗುರುತಿಸಲು ಸಹ ಬರದಷ್ಟು,
 ಚೂರುಚೂರಾಗಿ ಬಿದ್ದವು. ||೫೨||

ಯೋಧರು ಬಿದ್ದಾಗ ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರಗಳ ಹೊಡೆತದೊಂದಿಗೆ ಭೂಮಿಯ ಕಠಿಣ
 ಪ್ರದೇಶಗಳಿಂದಲೂ ಆಘಾತ ಉಂಟಾಗಿ ನನುಗಿಹೋದರು. ಕೆಲವರಂತೂ ಶಸ್ತ್ರಘಾತ
 ದಿಂದ ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ನೊಂದು, ಸಿಂಧುದೈತ್ಯನ ಸಮಾಪಕ್ಕೆ ಓಡಿ ಹೋದರು. ||೫೩||

ಏದುತ್ತ ಬಂದ ರಾಕ್ಷಸ ಸೈನಿಕರು ತಮ್ಮ ವಾಹಿನಿಗೆ ಉಂಟಾದ ಪರಾಜಯದ

ಜಯಂ ಪ್ರಾಪ್ತಾ ದೇವಸೇನಾ ಬಹುವಾದ್ಯಾನ್ಯವಾದಯತ್ ||೫೪||
 “ ಮಯೂರೇಶ, ಮಯೂರೇಶ ! ಜಯ ತ್ವಂ ಜಯ ಸರ್ವದಾ ”|
 ಇತ್ಯಬ್ರವೀದ್ಧರ್ಷಯುತಾ ಸ್ವಾನಂದೇನ ನನರ್ತ ಚ ||೫೫||
 ಇತಿ ಶ್ರೀ ಗಣೇಶಪುರಾಣೇ ಉತ್ತರಖಂಡೇ “ ದೇವಾಸುರ ಯುದ್ಧವರ್ಣನಂ”
 ನಾನು ಚತುರ್ದಶಾಧಿಕ ಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ

ಹಾಗೂ ತದ್ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ದೇವಸೇನೆಗೆ ಕ್ಷಣ ಕ್ಷಣಕ್ಕೂ ಲಭಿಸುತ್ತಿರುವ ವಿಜಯದ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಬಣ್ಣಿಸಿ ಹೇಳಿದರು. ಇವರ ವರದಿಗೆ ಸಾಕ್ಷ್ಯವನ್ನೀಯುವಂತೆ ದೇವಸೇನೆಯ ವಿಜಯಸೂಚಕವಾದ ವಾದ್ಯಧ್ವನಿಯೂ ಭೋರ್ಗರೆಯಲಾರಂಭಿಸಿತು.
 ||೫೪||

ವಿಜಯಸೂಚಕ ವಾದ್ಯಗಳೊಡನೆ ಸೈನಿಕರು ಉಚ್ಚಸ್ವರದಿಂದ “ ಮಯೂರೇಶ, ಮಯೂರೇಶ ! ನಿನಗೆ ವಿಜಯವಾಗಲಿ, ನೀನು ಸರ್ವದಾ ಜಯಶಾಲಿಯಾಗು ” ಎಂದು ಉದ್ಘೋಷಿಸುತ್ತ ಮಿತಿಮೀರಿದ ಆನಂದವುಳ್ಳವರಾಗಿ ಮನಸ್ವೀ ಕುಣಿದಾಡಿದರು. ||೫೫||

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಶ್ರೀ ಗಣೇಶಪುರಾಣದ ಉತ್ತರಖಂಡದಲ್ಲಿ “ ದೇವಾಸುರ ಯುದ್ಧವರ್ಣನೆ ” ಎಂಬಲ್ಲಿಗೆ ನೂರ ಹದಿನಾಲ್ಕನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯಾನುವಾದವು ಮುಗಿದುದು.

॥ ಶ್ರೀ ಗಣೇಶಾಯ ನಮಃ ॥

ಅಥ ಪಂಚದಶಾಧಿಕ ಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ

ಕ ಉವಾಚ :—

ಶ್ರುತ್ವಾ ಸೇನಾಜಯಂ ದೈತ್ಯೋ ಯಯೌ ಚಿಂತಾಂ ಮಹತ್ತರಾಮ್ |
ಅತ್ಯಂತಮ್ಲಾನವದನೋ ನಿಮಗ್ನೋ ದುಃಖಸಾಗರೇ ||೧||

ಮನಸಾ ಪರಿತಪ್ತೇನ ಚಿಂತಯಾಮಾಸ ದೈತ್ಯರಾಟ್ |

ಸಿಂಧುರುವಾಚ :—

ವಿಪರೀತಮಿದಂ ಕಸ್ಮಾಜ್ಞಾತಂ ? ನ ಜ್ಞಾಯತೇ ಮಯಾ ||೨||

ಪಿಪೀಲಿಕಾ ಗ್ರಸೇತ್ಕಿಂ ನು ? ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಂ ಲೋಕಸಂಕುಲಮ್ |

ಯಸ್ಯಾಗ್ರೇ ಮಶಕಾ ದೇವಾ ಆಸನ್ನಿಂದ್ರಾದಯೋ ಮಮ ||೩||

ಶ್ರೀ ಮಂಗಲಮೂರ್ತಯೇ ನಮಃ

೧೧೫ ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

ಬ್ರಹ್ಮಾ :—

ವತ್ಸ, ವ್ಯಾಸ ! ಮುಂದಿನ ಸನ್ನಿವೇಶವನ್ನು ಕೇಳು. ಸಿಂಧುದೈತ್ಯನು ತನ್ನ ಸೈನಿಕರ ಮುಖದಿಂದ ಶತ್ರುಗಳಿಗುಂಟಾದ ವಿಜಯದ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ, ಬಗೆ ಹರಿಯಲಾರದಂತಹ ಚಿಂತೆಗೊಳಗಾದನು. ಅವನ ಉತ್ಸಾಹಪೂರ್ಣ ಮುಖ ಶುಷ್ಕ ವಾಯಿತು. ದುಃಖಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದನು. ||೧||

ಮನಸ್ಸು ಬಹಳ ಕಳವಳಗೊಳ್ಳಲು ಕಾರಣವೇನಿರಬಹುದೆಂದು ದೈತ್ಯರಾಜನು ಹೀಗೆ ಯೋಚಿಸಿದನು.

ದೈತ್ಯರಾಜ :—

ಇದೇಕೆ ಈ ವಿಪರೀತ ಘಟನೆ ನಡೆಯಿತೋ, ನನಗಂತೂ ತಿಳಿಯದಂತಾಗಿದೆ.

||೨||

ಅನೇಕ ಭುವನಗಳಿಂದ ತುಂಬಿ ತುಂಬಿರುಳುಕುತ್ತಿರುವ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವನ್ನು ಅತ್ಯಲ್ಪಪ್ರಾಣಿ ; ಮನುಷ್ಯನ ಶ್ವಾಸಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ದೂರ ಹಾರಿಹೋಗತಕ್ಕದ್ದು

ಶಿವಾರ್ಥಕೇಣ ತಸ್ಯಾದ್ಯ ಕಥಂ ಸೇನಾ ವಿನಿರ್ಜಿತಾ ? |

ಕ ಉನಾಚ :—

ಇತ್ಯುಕ್ತ್ವಾ ಹಯಮಾರುಹ್ಯ ಧನುರ್ಬಾಣಾಸಿಚರ್ಮಭೃತ್ ||೪||

“ ಅಹತ್ವಾ ತಂ ಮಯೂರೇಶಂ ದರ್ಶಯಿಷ್ಯೇ ಮುಖಂ ನ ಚ ” |

ಇತ್ಯುಕ್ತ್ವಾಭಿಯಯೌ ಸಿಂಧೂ ರಣಭೂಮೌ ಪತಂಗವತ್ ||೫||

ಸಜ್ಜಂ ಚಕಾರ ಚ ಧನುರ್ನಾದಯ್ ಗಗನಂ ದಿಶಃ |

ವ್ಯಸೃಜದ್ವಾಣಜಾಲಾನಿ ತೀಕ್ಷ್ಣಾನ್ಯಗ್ನಿಮುಖಾನಿ ಸಃ ||೬||

ಚಕಂಪೇ ಪೃಥಿವೀ ಸರ್ವಾ ಮೂರ್ಛಿತಾ ಜಂತವೋಽಖಿಲಾಃ |

ಪ್ರಾಕ್ಷಿಪದ್ವೇವಸೇನಾಯಾಮಸಂಖ್ಯಾತಾಶ್ಚ ಪತ್ರಿಣಃ ||೭||

ಇರುವೆ ತನ್ನ ಸಜಾತೀಯರೊಂದಿಗೆ ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಾಕಿ ತಿಂದಂತಾಯಿತಲ್ಲ ? ಯಾವ ನನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ದೇವೇಂದ್ರಾದಿಗಳು ನೊರಜಿನಂತಿದ್ದರೋ, ||೩||

ಅಂಥವರ ಪೈಕಿ ಶಿವನ ಮಗ ; ಎಳೆಗೂಸು ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಬಲಿಷ್ಠ ಸೇನೆಯನ್ನು ಸೋಲಿಸಿದನೆಂದರೆ ನಂಬಬಹುದಾದೀತೇ ಈ ಮಾತನ್ನು ? ಆದರೆ, ಹಾಗೇ ನಡೆದು ಹೋಗಿದೆ. ಇದೇಕೆ, ಹೀಗಾಗಿರಬಹುದು ?

ಬ್ರಹ್ಮಾ :—

ಹೀಗೆ ನುಡಿದು, ಒಡನೆಯೇ ಬೆಟ್ಟದಂತಹ ಕುದುರೆಯನ್ನೇರಿ, ಧನುರ್ಬಾಣಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಕೈಯಿಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡನು. ||೪||

“ ಮಯೂರೇಶನೆಂಬ ಆ ಪೋರನನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವವರೆಗೂ ನಾನು ಯಾರಿಗೂ ಮುಖವನ್ನು ಸಹ ತೋರಿಸುವುದಿಲ್ಲ ” ಎಂದು ಪಣತೊಟ್ಟು ಸಿಂಧುದೈತ್ಯನು ಮುನ್ನುಗ್ಗಿ ರಣಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ದೀಪದ ಹುಳುವಿನಂತೆ ಹಾರಾಡಿದನು. ||೫||

ರಣರಂಗಕ್ಕೆ ಬಂದೊಡನೆಯೇ ತನ್ನ ಧನುಸ್ಸನ್ನು ಸಜ್ಜುಮಾಡಿ ಅದರ ಟಂಕಾರದಿಂದ ಅಂತರಕ್ಷ, ದಿಕ್ಕುಗಳು ಸಹ ಪ್ರತಿಧ್ವನಿಗೈಯ್ಯುವಂತೆ ಮಾಡಿದನು. ಅನಂತರ ಬತ್ತಳಿಕೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಅತಿ ತೀಕ್ಷ್ಣ ಹಾಗೂ ಉರಿವ ಬೆಂಕಿಯಂತಿದ್ದ ಬಾಣಗಳನ್ನು ಸೆಳೆದು ಮೇಲ್ಮೇಲೆ ಪ್ರಯೋಗಿಸುತ್ತ ಶತ್ರುಗಳ ಮೇಲೆ ಬಾಣಗಳ ಪಂಜರವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದನು. ||೬||

ದೈತ್ಯನ ಅರ್ಭಟಕ್ಕೆ ಇಡೀ ಭೂಮಿಯು ಗಡಗಡ ನಡುಗಿತು. ಸಕಲ ಪ್ರಾಣಿ

ಭಿನ್ನಾಭಿನ್ನಾಃ ಸುರಾಃ ಸೇತುಸ್ತಚ್ಛ್ರಾಘಾತಪೀಡಿತಾಃ |

ಸಾಲಯಂತಃ ಸುರಾಃ ಸೇತುಸ್ತೇಷಿ ಪೃಷ್ಠೇ ಶರೈರ್ಹತಾಃ ||೮||

ತತಃ ಸರ್ವಾ ನುಯೂರೇಶನಾಹಿನೀ ವ್ಯಗ್ರತಾಮಿಯಾತ್ |

ದ್ವಿಧಾಭೂತಾ ಜಾನು-ಪಾದಾಃ ಕೇಷಾಂಚಿನ್ಮಸ್ತಕಾ ಅಪಿ ||೯||

ಶರವೃಷ್ಣಾಃ ಸಿಂಧುಹಸ್ತಮುಕ್ತಯಾ ರಣಮೂರ್ಧನಿ |

ಅಭವತ್ತುಮುಲಂ ಯುದ್ಧಮನಿವಾರ್ಯಂ ಭಯಾವಹಮ್ ||೧೦||

ಸಿಂಧೋಶ್ಚೈವ ಗಣೇಶಸ್ಯ ಸೇನಯೋರುಭಯೋರಪಿ |

ಕೋಲಾಹಲೇ ಮಹಾಘೋರೇ ಧ್ವಾಂತೇ ಗಾಢೇ ರಜಃಕೃತೇ ||೧೧||

ಗಳೂ ಮೂರ್ಛಗೊಂಡವು. ರಾಕ್ಷಸನು ಎಣಿಸಲಾರದಷ್ಟು ಬಾಣಗಳನ್ನು ದೇವ ಸೇನೆಯ ಮೇಲೆ ನೇಗವಾಗಿ ಎಸೆದನು. ||೭||

ದೇವತೆಗಳು ಇದರ ಹೊಡೆತಕ್ಕೆ ಚಲ್ಲಾ ಪಿಲ್ಲಿಯಾಗಿ ನೆಲಕ್ಕುರುಳಿದರು. ಅವನ ಶಸ್ತ್ರಾಘಾತಕ್ಕೆ ಸಿಲುಕಿ ಅವರ ದೇಹಗಳು ಚೂರು-ಚೂರಾದವು. ರಣಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಲಾರದೇ ಓಡಲಾರಂಭಿಸಿದ ಸುರರು ಹಿಂಬದಿಯಿಂದ ಬಿದ್ದ ಬಾಣಗಳಿಗೆ ಬಲಿಯಾಗಿ ಸತ್ತು ಬಿದ್ದರು. ||೮||

ಅಗ ಮಯೂರೇಶನ ಇಡೀ ಸೈನ್ಯವು ವ್ಯಗ್ರಗೊಂಡು ಹಾಹಾಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಿತು. ಸುರ ವೀರರ ಪೈಕಿ ಕೆಲವರ ಜಾನು-ಪಾದಗಳು ಎರಡೆರಡು ತುಂಡುಗಳಾದವು. ಮತ್ತೆಕೆಲವರ ತಲೆಗಳು ಒಡೆದ ತೆಂಗಿನಕಾಯಿಯಂತೆ ಎರಡೆರಡು ಹೋಳುಗಳಾದವು. ||೯||

ಸಿಂಧುವಿನ ಹಸ್ತ ಮುಕ್ತಬಾಣ ವರ್ಷವು ರಣರಂಗದಲ್ಲಿ ಹೊಸಬಗೆಯ ತ್ರೇಷ-ಪಾರುಷಗಳನ್ನು ಹಬ್ಬಿಸಿತು. ಉಭಯ ಪಕ್ಷಗಳ ಸೈನಿಕರಿಗೂ ಯುದ್ಧಮಾಡದೆ ವಿಧಿಯೇ ಇಲ್ಲ ಎಂಬ ಪ್ರಸಂಗ ಒದಗಿದ್ದರಿಂದ ಪರಸ್ಪರರಲ್ಲಿ ತುಮುಲ ಯುದ್ಧವೇ ಆರಂಭವಾಯಿತು. ಎಂತಹ ಧೈರ್ಯಶಾಲಿಗೂ ಈ ಯುದ್ಧ ಭಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತಲಿದ್ದಿತು. ||೧೦||

ಒಂದುಕಡೆ ಸಿಂಧುಧೈತ್ಯನ ಸೈನ್ಯ, ಮತ್ತೊಂದೆಡೆ ಸುಮುಖನ ಸೈನ್ಯ. ಎರಡು ಸೇನೆಗಳೂ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಹಿಂಜರಿಯತಕ್ಕವಲ್ಲ. ಪರಸ್ಪರ ಸಿಂಹನಾದ, ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರಗಳ ಪ್ರಯೋಗದಿಂದಂಟಾದ ಶಬ್ದ, ಎಟುತಿದವರ ಆರ್ತಧ್ವನಿ ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಂದ ರಣವು ರಂಗಿಗೇರಿತು. ದೊಡ್ಡ ಕೋಲಾಹಲವೇ ಎದ್ದಿತು. ಸೇನೆಯ ಕಾಲ್ಪುಳಿತದಿಂದ ಧೂಳು

ಪುರೋಗಾಙ್ ಜಘ್ನಿರೇ ಸರ್ವೇ ಪರಾಙ್ ಸ್ವಾನಪಿ ತೇ ತದಾ |

ಶಸ್ತ್ರಾಘಾತೈರ್ಹತಾ ಸೇನಾ ದೇವಸೇನಾಚರೈಃ ಪರಾ ||೧೨||

ತತಸ್ಸಿಂಧುಹರ್ಯಾತ್ಮಸ್ತಾದವರುಹ್ಯ ಪದೇಃಗ್ರಹೀತೌ |

ಪಾತಯಾಮಾಸ ಸಹಸಾ ವೀರಭದ್ರಂ ಚ ವೇಗತಃ ||೧೩||

ಅಹನನ್ತಸ್ತಕೇ ಸೋಽಥ ನಂದಿನಂ ಬಲವತ್ತರಮ್ |

ಭೂತರಾಜಂ ಚ ಖಡ್ಗೇನ ಮಾರಯ್ ಸಹಸಾ ಕಟೌ ||೧೪||

ಪುಷ್ಪದಂತಸ್ಯೋದರಂ ಚ ಬಿಭೇದ ಬಲವತ್ತರಮ್ |

ಶಿಖಾಮಾಕ್ರಮ್ಯ ಸ್ವಾಕರ್ಷದ್ಧಿ ರಣ್ಯಗರ್ಭಮೋಜಸಾ ||೧೫||

ಮೇಲೆದ್ದು ಅಂಧಕಾರವು ಗಾಢವಾಗಿ ಕವಿಯಿತು. ಯುದ್ಧದ ಘೋರಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಏನೆಂದು ವರ್ಣಿಸಲಿ ? ||೧೧||

ಯಾರೇ ಎದುರಿಗೆ ಬರಲಿ, ಅವರು ಸ್ವೀಯರೋ, ಪರರೋ ಎಂಬ ವಿಚಾರವನ್ನು ಸಹ ಮಾಡುವಷ್ಟು ವ್ಯವಧಾನ-ಸಹನೆಗಳು ವೀರರಿಗೆ ಉಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಸಿಕ್ಕವರನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ಸುರಸೈನಿಕರು ನಿಶಿತಶಸ್ತ್ರಗಳಿಂದ ಬಲವಾಗಿ ಹೊಡೆಯುತ್ತ ಪರಸೇನೆಯನ್ನು ಸಾಕಷ್ಟು ಭಂಗಪಡಿಸಿದರು. ||೧೨||

ತನ್ನ ಸೈನಿಕರ ಈ ಪರಿಯ ನಾಶವನ್ನು ನೋಡಿ ಸಹಿಸಲಾರದೆ, ಸಿಂಧು ದೈತ್ಯನು ತಾನು ಏರಿ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಕುದುರೆಯಿಂದ ಕೆಳಕ್ಕಿಳಿದು ಯುದ್ಧಮಗ್ನನಾಗಿದ್ದ ಸುರಸೇನಾನಿ, ವೀರಭದ್ರನ ಎರಡು ಕಾಲುಗಳನ್ನೂ ಒಮ್ಮೆಲೆ ರಭಸದಿಂದ ಹಿಡಿ ದೆಳೆದು ನೆಲಕ್ಕುರುಳಿಸಿದನು. ||೧೩||

ಅತ್ತ ತಿರುಗಿ, ಅಲ್ಲೇ ನಿಂತಿದ್ದ ನಂದಿಯ ನೆತ್ತಿಯ ಮೇಲೆ ಬಲವಾದ ಒಂದು ಗುದ್ದನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು. ನಂದಿಯ ಪಕ್ಕದಲ್ಲೇ ಇದ್ದ ಭೂತರಾಜನ ಕಟಿಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ತನ್ನ ಖಡ್ಗದಿಂದ ಸಾಯುವಂತೆ ಹೊಡೆದನು. ||೧೪||

ಪುಷ್ಪದಂತನ ಬಳಿಗೆ ಧಾವಿಸಿ ಬಂದು, ಗುಡಾಣವಂತಿದ್ದ ಅನನ ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಬಲವಾಗಿ ಒಮ್ಮೆ ಗುದ್ದಿ ಅದನ್ನು ಒಡೆದು ಹಾಕಿದನು. ಅನನ ಸಮಾಪ ದಲ್ಲೇ ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭನು ನಿಂದಿದ್ದನು. ಅನನ ತಲೆಗೂದಲನ್ನು ಹಿಡಿದು ತನ್ನ ಬಲ ವನ್ನೆಲ್ಲ ಬಿಟ್ಟು ದರದರ ಎಳೆದಾಡಿ ವಿಚಿತ್ರ ಹಿಂಸೆಯುಂಟಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿದನು.

||೧೫||

ಶ್ಯಾಮಲಸ್ಯ ಲಲಾಟಂ ಸ ಬಿಭೇದ ಶರಘಾತತಃ |
 ಚಪಲಸ್ಯ ಹನೂ ರೋಷಾಜ್ಜಘಾನ ವಿಕಟಂ ರಣೇ ||೧೬||
 ಲಂಬಕರ್ಣಸ್ಯ ಕಂಠಂ ಸ ಬಿಭೇದ ಬಾಣಸಂಚಯೈಃ |
 ಧೃತ್ವಾಶು ಚರಣೌ ರಕ್ತಲೋಚನಂ ಚ ನೃಪಾತಯತ್ ||೧೭||
 ಹಸ್ತಾನ್ನಿಸ್ತೀರ್ಯ ಸಹಸಾ ಸುಮುಖಃ ಪ್ರಾಪಲಜ್ಜ ವಾತ್ |
 ಸೋಮಂ ಲತ್ತಾಪ್ರಹಾರೇಣ ರಣಭೂಮಾವಸಾತಯತ್ ||೧೮||
 ಜಠರಂ ದಾರಯಾಮಾಸ ಭೃಂಗಿಣೋಽಸಿಪ್ರಹಾರತಃ |
 ದಾವಾನಲಸ್ಯ ಚ ಶಿರೋ ಭೇದಯಾಮಾಸ ಸಾಯಕೈಃ ||೧೯||
 ಪಂಚಾನನಸ್ಯ ಪೃಷ್ಠೇ ಸೋಮಧೀಚ್ಛ ಚಪಲೋ ಯುಧಿ |
 ಏವಂ ಸರ್ವೇ ಮಹಾವೀರಾ ನಿಹತಾ ರಣಮೂರ್ಧನಿ ||೨೦||

ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರದಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದ್ದ ಶ್ಯಾಮಲನ ಹಣೆಗೆ ಗುರಿ ಇಟ್ಟು ಕೆಲವು ನಿಶಿತ ಬಾಣಗಳನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿ, ಅವನ್ನು ಒಡೆದನು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ರಾಕ್ಷಸರಾಜನಿಗೆ ಚಪಲನು ಗೋಚರನಾಗಲು ಅವನ ದವಡೆಗೆ ಒಂದೇಟನ್ನು ಬಲವಾಗಿ ಕೊಟ್ಟು, ವಿಕಟ ನೊಡನೆ ಹೋರಾಡಿ ಅವನನ್ನು ರಣರಂಗದಲ್ಲಿ ಕೆಡಹಿದನು. ||೧೬||

ಅನೇಕ ಬಗೆಯ ಬಾಣಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಲಂಬಕರ್ಣನ ಕಂಠಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಭೇದಿಸಿದನು. ಮತ್ತೊಂದೆಡೆ ರಕ್ತಲೋಚನನು ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ಸದೆಬಡಿಯುತ್ತ ನಿಂತಿದ್ದನು. ಸಿಂಧುರಾಜನು ಅವನ ಬಳಿಗೆ ಓಡಿಹೋಗಿ ಅವನ ಎರಡು ಕಾಲುಗಳನ್ನೂ ಹಿಡಿದೆಳೆದು ನೆಲಕ್ಕೆ ಕೆಡಹಿದನು. ||೧೭||

ರಾಕ್ಷಸನ ಭುಜಪಂಜರದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕುಬಿದ್ದಿದ್ದ ಸುಮುಖನು ಉಪಾಯದಿಂದ ತನ್ನ ಬಲವನ್ನೆಲ್ಲ ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಜಾರಿಕೊಂಡು, ಒಡನೆಯೇ ಓಡಿಹೋದನು. ರಕ್ತಸನು ಅವನನ್ನು ಅಷ್ಟಕ್ಕೇ ಬಿಟ್ಟು, ಸೋಮನಿದ್ದೆ ಡೆಗೆ ಬಂದು ಲತ್ತಾಪ್ರಹಾರದಿಂದ ಅವನನ್ನು ರಣಭೂತಾಯಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದನು. ||೧೮||

ಇತ್ತ ಧಾವಿಸಿ ಬಂದು, ತನ್ನ ಖಡ್ಗದಿಂದ ಒಮ್ಮೆ ಬಲವಾಗಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿ ಭೃಂಗಿಯ ಜಠರವನ್ನು ಸೀಳಿಹಾಕಿದನು. ಅನಂತರ ದಾವಾನಲನ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿ ಗುರಿ ಇಟ್ಟು ಅನೇಕ ಬಾಣಗಳನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿ ಅವನ ತಲೆಯನ್ನು ಒಡೆದು ಹಾಕಿದನು ||೧೯||

ಪಂಚಾನನನು ಓಡಿಹೋಗುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ, ಚಪಲನು ಅವನನ್ನು ಬಿನ್ನಟ್ಟಿಹೋಗಿ ಕೊಂದನು. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ರಣರಂಗದಲ್ಲಿದ್ದ ಪುರಸ್ಕೇನೆಯ ವೀರಾ ಗ್ರಂಥಗಳೆಲ್ಲ ಒಂದಿಲ್ಲ ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಭಂಗವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಮೃತರಾದರು. ||೨೦||

ದುತ್ರಂ ಪಲಾಯಿತಾಶ್ಚಾನ್ಯೇ ತತಃ ಸಿಂಧುಃ ಪುರೋ ಯಯೌ |
 ಜಗರ್ಜ ಘನವದ್ಭೋರಂ ನಾದಯ್ ಭುವನತ್ರಯಮ್ ||೨೧||

ಸ ವಿನ್ಯಾಧ ಮಯೂರೇಶಂ ಶರಜಾಲ್ಪಿರನೇಕಧಾ |
 ತಸ್ಯ ದೇಹಂ ಸಮಾಲೋಕ್ಯ ವಿಕರಾಲಂ ಭಯಾನಕಮ್ ||೨೨||

ವಿರೂಪಾಕ್ಷಾದಯಃ ಸರ್ವೇ ಪಲಾಯನಮಕುರ್ವತ |
 ಮುನಿಯುಕ್ತೋ ಗಣೇಶಶ್ಚ ಯುಯುಧೇ ಸಂಯುಗೇ ತದಾ ||೨೩||

ಸ ಚಕಂಪೇ ಕರಿಶಿಶುಃ ಸಿಂಹಸ್ಯೇವಾಸ್ಯ ದರ್ಶನಾತ್ |
 ತತೋಬ್ರವೀದ್ರೋಷವಶಾತ್ಸಿಂಧುಸ್ತಂ ತು ಗುಣೇಶ್ವರಮ್ ||೨೪||

ರಣರಂಗದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಈ ಮಾರಣಕ್ರಿಯೆಗೆ ಹೆದರಿ, ಇತರ ವೀರರೆಲ್ಲ
 ಯಾರ ಮುಖ ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯಕ್ಕೂ ಒಳಗಾಗದೇ, ದಾರಿ ಸಿಕ್ಕಿದತ್ತ ಓಡಿ ನಡೆದರು. ರಣ
 ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೋಧರೇ ಇಲ್ಲದಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಸಿಂಧುದೈತ್ಯನು ಹೆಚ್ಚು
 ಉತ್ತೇಜಿತನಾದನು, ಮತ್ತು ಯಾವ ಆತಂಕವೂ ಇಲ್ಲದೆ ಮುನ್ನುಗ್ಗಿ ನಡೆದನು.
 ವಿಜಯೋನ್ಮತ್ತನಾದ ದೈತ್ಯನು ಮಹಾಮೇಘದಂತೆ ಗಂಭೀರನಾಗಿಯೂ, ಭಯಂಕರ
 ನಾಗಿಯೂ ಗರ್ಜಿಸಿದನು. ಇದರಿಂದ ಮೂರು ಲೋಕಗಳೂ ಪ್ರತಿಧ್ವನಿಗೈದವು.
 ||೨೧||

ಈ ವೇಳೆಗೆ ಸಿಂಧುದೈತ್ಯನು ಮಯೂರೇಶ್ವರನನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಸಂಧಿಸಿದನು.
 ಅವನನ್ನು ಕಂಡಕೂಡಲೆ ಬಹಳ ಉತ್ಸಾಹವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಅನೇಕ ವಿಧ ಬಾಣ
 ಗಳನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿ, ದೇವನನ್ನು ಹಿಂಸಿಸಿದನು. ರಾಕ್ಷಸನ ಭಯಂಕರಾಕಾರದ
 ಅತ್ಯದ್ಭುತ ದೇಹವನ್ನು ನೋಡಿದೊಡನೆಯೇ ದೇವನ ಬಳಿ ಇದ್ದ ಮೂಲಬಲ
 ದವರಾದ ||೨೨||

ವಿರೂಪಾಕ್ಷಾದಿ ಪ್ರಮಥವೀರರು ಅಲ್ಲಿ ನಿಂದಿರಲಾರದೆ, ಓಡಿಯೇ ಹೋದರು.
 ಕೇವಲ ಮುನಿವರ್ಗದಿಂದೊಡಗೂಡಿದ್ದ ದೇವನು ರಾಕ್ಷಸನೊಂದಿಗೆ ನೇರವಾಗಿ
 ಯುದ್ಧವಾಡತೊಡಗಿದನು. ||೨೩||

ರಾಕ್ಷಸನು ಎಷ್ಟೇ ಶೂರನಾಗಿದ್ದರೂ; ದೇವತೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಅಧೀನದಲ್ಲಿರಿಸಿಕೊಂಡಿ
 ದ್ದರೂ, ದೇವನನ್ನು ನೋಡಿದೊಡನೆಯೇ, ತೆರೆದ ಬಾಯಿಯ ಸಿಂಹವನ್ನು ನೋಡಿದ
 ಆನೆಯ ಮರಿಯಂತಾಯಿತು, ಅಸುರನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ. ಅವನಿಗೆ ತಿಳಿಯದಂತೆಯೇ ಅವನ
 ಎದೆ ನಡುಗಿತು. ಅಭಿಮಾನಿಯಾದ ಅವನು ತನಗುಂಟಾದ ಆಂತರಿಕ ಭಯವನ್ನು

ಸಿಂಧುರುನಾಚ :—

ದೂರಾತ್ಮೇಶ್ರಾವಿ ಬಹುಶಃ ಪುರುಷಾರ್ಥಃ ಶಿವಾರ್ಭಕ ! |

ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಂ ದೃಶ್ಯಸೇ ರೇ ! ತ್ವಂ ಜಂಬೂಕ ಇವ ದುರ್ಬಲಃ ||೨೫||

ಕಥಂ ನೇ ಸಹಸೇ ಮೂಢ ! ತಲಾಘಾತಂ ಶಿಲಾಭಿದಮ್ ||

ತ್ವಯಾ ಮಾತುಃ ಸ್ತನಂ ಸೀತ್ವಾ ನರ್ತವ್ಯಂ ಹಿ ಗೃಹಾಂಗಣೇ ||೨೬||

ಶಕ್ರಾದಯೋ ಜಿತಾ ಯೇನ ತಸ್ಯ ತೇ ಗಣನಾತ್ರ ಕಾ ? |

ನಿನಾರಯತಿ ಮಾಂ ಮೂಢ ! ಕ್ಲೃಪಾ ತ್ವಾಂ ಹಂತುಮುತ್ಪುಕಮ್ ||೨೭||

ಅಂತರಂಗದಲ್ಲೇ ಬಚ್ಚಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಬಾಹ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಧೈರ್ಯ-ರೋಷಗಳನ್ನು ತೋರುತ್ತ ಗುಣೇಶನನ್ನು ಕುರಿತು ಹೀಗೆಂದು ನುಡಿದನು. ||೨೪||

ಸಿಂಧು :—

ಎಲವೋ, ಶಿವಾರ್ಭಕ! ನೀನು ಬಹಳ ಪೌರುಷಶಾಲಿ ಎಂಬ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಬಹು ಜನರು ನಾನಾಬಗೆಯಾಗಿ ವರ್ಣಿಸಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ನಮಗಾದರೂ ನಿನ್ನ ಪರಿಚಯ ದೂರದಿಂದಲೇ ಆಗಿದ್ದಿತು. ಇಂದು ಎದುರಿಗೇ ಬಂದಿರುವೆ. ನೋಡಿದರೆ ದುರ್ಬಲ ವ್ರಾಣಿ; ನರಿಯಂತೆ ಕಂಡುಬರುವೆಯಲ್ಲ ? ||೨೫||

ಇಂತಹ ಅಲ್ಪನಾದ ನೀನು, ಬಲಿಷ್ಠನಾದ ನನ್ನ ಹೊಡೆತಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಸಹಿಸಿ ಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲೆ? ಮೂಢ! ಕೇಳು, ನನ್ನ ಎಟುಗಳೆಂದರೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾದುವಲ್ಲ. ಕಠಿಣವಾದ ಕಲ್ಲನ್ನು ಕೂಡವುಡಿ ವುಡಿ ಮಾಡುವಂಥವು. ಪಾಪ, ನೀನು ಎಳೆಯ ಕೂಸು. ಮಾತೆಯ ಮಡಲಿನಲ್ಲಿ ಮಲಗಿ ಸ್ತನ್ಯವನ್ನು ಕುಡಿಯುತ್ತ ಸುಖವಾಗಿ ನಿದ್ರೆ ಮಾಡಬೇಕಾದವನು. ನಿನಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವೆಂದರೆ ತಾಯಿ-ತಂದೆಗಳ ಎದುರು, ಅಡೂ ಮನೆಯ ಅಂಗಳದಲ್ಲೇ ಕುಣಿದಾಡುವುದು. ||೨೬||

ನಾನಾರು? ನನ್ನ ಪ್ರಭಾವವೆಂತಹದು? ಎಂಬುದನ್ನು ಬಲ್ಲೆಯ? ನನ್ನೊಡನೆ ಯುದ್ಧವಾಡಲು ಬಂದು ಇಂದ್ರಾದಿ ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲ ಸೋತು ಹೋಗಿ, ನನ್ನ ಬಳಿ ಬಂದಿಗಳಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಇಂತಹ ವೀರಾಧಿವೀರನಾದ ಈ ಸಿಂಧುರಾಜನಿಗೆ ತೃಣ ಪ್ರಾಯನಾದ ನಿನ್ನಂಥವನ ಗಣನೆ ಇದ್ದೀತೇ? ನಾನೇನೋ ಜಾತ್ಯಾ ರಾಕ್ಷಸ ನಾದರೂ, ನಿನ್ನನ್ನು ಈ ಕ್ಷಣದಲ್ಲೇ ಕೊಂದುಬಿಡುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಪಡೆದಿದ್ದರೂ ಮೂಢ! ನಿನ್ನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅದೇಕೋ ಕೃಪೆಯುಂಟಾಗಿ, ಅಂತಹ ಕಾರ್ಯದಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ತಡೆಯುತ್ತಿದೆ. ||೨೭||

ಕಥಂ ತೇ ಕೋಮಲಾಂಗೇಷು ವಿದ್ಧೈ ತೀಕ್ಷ್ಣತರಾ ಶರಾಃ |

ದೇವ ಉನಾಚಃ :—

ಕಿಮರ್ಥಂ ವಲ್ಲಸೇ ಮೂಢಭಾವೇನಾಥಮಪಾಮರ ! ||೨೮||

ನಾನತಾರಂ ಗ್ರಹೀಷ್ಯೇಹಂ ಯದಿ ಜಾನೇಲ್ಪಕಂ ವಪುಃ |
ತವೇದಾನೀಂ ಹನಿಸ್ಯಾಮಿ ಕ್ಷಣೇನ ದೇಹಮಲ್ಪಕಮ್ ||೨೯||

ಸೂರ್ಯದತ್ತಾದ್ವರಾದ್ವಷ್ಟು | ದುಷ್ಕರ್ಮನಿರತೋ ಭರ್ವಾ |
ಇದಾನೀಂ ಸ ಗತಃ ಕಾಲೋ ಮೃತ್ಯುಕಾಲ ಉಪಸ್ಥಿತೇ ||೩೦||

ವಲ್ಲನಾಕುಶಲಸ್ತ್ವಂ ಕಿಂ ? ಯುದ್ಧಮದ್ಯ ಕರಿಸ್ಯಸಿ ? |
ತ್ವಾಂ ಹಂತುಂ ಮೋಚಿತುಂ ದೇರ್ವಾ ಧೃತಂ ರೂಪಮಿದಂ ಮಯಾ ||೩೧||

ಸುಮಕೋಮಲಗಳಾದ ನಿನ್ನ ಅಂಗಗಳಲ್ಲಿ ತೀಕ್ಷ್ಣ ತರಗಳಾದ ನಿಶಿತ ಶರಗಳನ್ನು
ನಾನು ಹೇಗೆ ಬಿಡಲಿ ?

ದೇವ :—

ಅಥಮ ಪಾಮರ ! ಒರಟುತನದಿಂದ ಏಕೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಬೊಗಳುತ್ತಿರುವೆ ? ||೨೮||

ನಿನ್ನ ದೇಹ ಇಷ್ಟು ಅಲ್ಪವಾದುದು ಎಂಬುದು ನನಗೆ ಈ ಮೊದಲೇ ತಿಳಿ
ದಿದ್ದರೆ, ನಾನು ಈಗ ಅವತರಿಸಬೇಕಾಗಿಯೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಏನೋ ! ಅದುದಾಗಿ
ಹೋಯಿತು. ನೋಡುತ್ತಿರು. ಒಂದೇ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಈ ಅಲ್ಪ ದೇಹವನ್ನು
ನಾಶಗೊಳಿಸಿಬಿಡುತ್ತೇನೆ. ||೨೯||

ದುಷ್ಟ ! ಸೂರ್ಯನಿತ್ತ ವರವನ್ನು ಸದ್ವಿನಿಯೋಗಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಬದ
ಲಾಗಿ ದುಷ್ಕರ್ಮನಿರತನಾಗಿರುವೆಯ ? ನಿನಗೆ ಮೃತ್ಯು ಸನ್ನಿಹಿತವಾಗಿರುವುದರಿಂದ
ನಿನ್ನ ವೈಭವದ ಕಾಲವೆಲ್ಲ ಮುಗಿದುಹೋಗಿದೆ. ||೩೦||

ನೀನು ಬೊಗಳುವುದರಲ್ಲೇ ನಿನ್ನ ಪ್ರಾವೀಣ್ಯವನ್ನು ತೋರಿಸುವೆಯೋ, ಅಥವಾ
ಯುದ್ಧವನ್ನೇನಾದರೂ ಮಾಡುವೆಯೋ ? ನಿನ್ನನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿಯು ಮತ್ತು
ನಿನ್ನ ಬಂಧನದಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿರುವ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಬಂಧನಮುಕ್ತರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡು
ವುದಕ್ಕು ನಾನು ಈ ರೂಪವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ. ||೩೧||

ಅಂತಕಾಲೇ ಸನ್ನಿಹಿತೇ ಪುರುಷಾರ್ಥೋ ವೃಥಾ ಭವೇತ್ |
ಮಯಾ ಹತೇ ಮಹಾಸ್ಥಾನಂ ಮಮ ಪ್ರಾಪ್ನೋತಿ ದುರ್ಲಭಮ್ ||೩೨||

ಸಿಂಧುರುನಾಚ :—

ಯಾವನ್ನ ಭೇದಿ ತೇ ಮೂಢ ! ಕೋಮಲಂ ದೇಹಮುತ್ತಮಮ್ |
ತಾನದ್ವಲ್ಗಸಿ ಯೋ ಯಸ್ಯ ಭಕ್ತಃ ಸ್ಯಾತ್ಸ ಮೃತೋ ವ್ರಜೇತ್ ||೩೩||

ತಸ್ಯ ಲೋಕಂ ವೃಥಾ ಹಿ ತ್ವಂ ನ ಪ್ರಶಂಸಾಂ ವದಾತ್ಮನಃ |

ಕ ಉನಾಚ :—

ಏವಮುಕ್ತ್ವಾ ಮಹಾದೈತ್ಯಃ ಸಾಯಕಂ ಪರಭೇದಿನಮ್ ||೩೪||

ನ ಕದಾಚಿತ್ಪ್ರಕಟಿತಮತೀಕ್ಷ್ಣಂ ಜಯಾವಹಮ್ |

ಸ್ಮೃತ್ವಾ ಸೂರ್ಯಂ ಧನುರ್ಗೃಹ್ಯ ಸಜ್ಜಂ ಕೃತ್ವಾ ನ್ಯಯೋಜಯತ್

ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಅಂತಕಾಲ ಸನ್ನಿಹಿತನಾಯಿತೆಂದರೆ, ಎಂತಹ ಪೌರುಷವಿದ್ದರೂ ಅದು ಉಪಯೋಗಕ್ಕೆ ಬರು (ಕಾರ್ಯಕಾರಿಯಾಗು) ವುದಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲ ಪ್ರಯತ್ನಗಳೂ ವಿಫಲವಾಗಿ ಹೋಗುವುವು. ನನ್ನಿಂದ ನೀನು ಹತನಾದರೆ, ನಿನಗೆ ಎಂದಿಗೂ ಕೆಡು ಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅತಿ ದುರ್ಲಭವಾದ ನನ್ನ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯವೇ ನಿನಗೆ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ.

||೩೨||

ಸಿಂಧು :—

ಮೂಢ, ಬಾಲಕ ! ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ನಿನ್ನ ಈ ಕೋಮಲಕಾಯವನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿ ಚೆಲ್ಲದಿರುವೆನೋ; ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದಂತೆ ಬೊಗಳಿಕೋ, ಯಾರು ಯಾವ ದೈವವನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಆರಾಧಿಸುವರೋ, ಅವರು ಸತ್ತನಂತರ ಆಯಾ ದೇವತೆಯ ಲೋಕವನ್ನು ಹೊಂದಿಯೇ ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ, ಇದಾವ ಹೊಸ ವಿಷಯ ವೆಂದು ನನ್ನೆದುರು ಹೇಳಿ, ನಿನ್ನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಕೊಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವೆ ? ನಿನ್ನ ಮಾತಿಲ್ಲವೂ ವ್ಯರ್ಥವೇ ಸರಿ.

ಬ್ರಹ್ಮಾ :—

ಹೀಗೆ ವ್ರತ್ಯುತ್ತರಿಸಿ, ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ಸಹಸಾ ಭೇದಿಸಬಲ್ಲ ತೀಕ್ಷ್ಣ ಸಾಯಕವನ್ನು ಕೈಯಿಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡನು. ||೩೩ ೩೪||

ರಾಕ್ಷಸನು ಆಗ ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ಬಾಣವನ್ನು ಹಿಂದೆಂದೂ ತೆಗೆದಿರಲಿಲ್ಲ. ಮತ್ತು ಅದು ತನ್ನ ಬಳಿ ಇರುವುದನ್ನು ಯಾರಿಗೂ ತಿಳಿಯಪಡಿಸಿಯೂ ಇರಲಿಲ್ಲ.

ಟಿಣತ್ಕಾರೇಣ ಧನುಷೋ ನಾದಿತಂ ಭುವನತ್ರಯಮ್ |
ಮುನೋಚ ಬಾಣಂ ತಂ ದೇವೇ ಮಯೂರೇಶೇ ಬಲಾತ್ಪಲಃ ||೩೬||

ಸ ಜಜ್ವಲ ದಿಶಃ ಸರ್ವಾ ಗಗನಂ ವಿದಿಶೋಽಪಿ ಚ |
ತಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಸ ಮಯೂರೇಶಸ್ತತ್ತ್ವಾಜ ಪರಶುಂ ನಿಜಮ್ ||೩೭||

ವಜ್ರಾತ್ಸಾರತರಂ ಸರ್ವವೈರಿದರ್ಪಹರಂ ಪರಮ್ |
ಅದಹತ್ಸೋಽಪಿ ತ್ರೀ ಲೋಕಾ ಪ್ರಲಯಾನಿಲಸನ್ನಿಭಃ ||೩೮||

ಪರಶುಃ ಖಂಡಯಾಮಾಸ ನಭಸ್ತೇವ ಚ ತಂ ಶರಮ್ |
ಧರಾಯಾಂ ಸಾತ್ಯ ಶತಧಾ ದೈತ್ಯಹಸ್ತಮುಥಾಚ್ಛಿನತ್ ||೩೯||

ಅದು ಅತ್ಯಂತ ತೀಕ್ಷ್ಣವಾದ ಬಾಣ. ಜಯವನ್ನು ತರತಕ್ಕುದೇ ಹೊರತು ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಅದು ವಿಫಲವಾಗತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲ? ಇದನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸುವಾಗ ರಾಕ್ಷಸನು ತನ್ನ ಆರಾಧ್ಯ ದೈವವಾದ ಸೂರ್ಯನನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಸ್ಮರಿಸಿದನು. ಧನುಸ್ಸನ್ನು ಸಜ್ಜು ಗೊಳಿಸಿ, ಅದರಲ್ಲಿ ಆ ಬಾಣವನ್ನು ಹೂಡಿದನು. ||೩೫||

ಧನುಸ್ಸಿನ ಟೆಂಕಾರವು ಭುವನತ್ರಯದಲ್ಲೂ ಪ್ರತಿನಾದವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿತು. ಬಲಿಷ್ಠನಾದ ಸಿಂಧು ಧನುವಿನ ಹುರಿಯನ್ನು ಕಿವಿಯವರೆಗೂ ಜಗ್ಗಿ, ದೇವರದೇವ; ಮಯೂರೇಶನ ಮೇಲೆ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದನು. ಅದನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸುವಾಗ ಸಿಂಧು ತನ್ನ ಬಲವನ್ನೆಲ್ಲ ಉಪಯೋಗಿಸಬೇಕಾಗಿ ಬಂದಿತು. ||೩೬||

ಆ ಬಾಣವನ್ನು ಸೂರ್ಯನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದನು. ಎಂದಮೇಲೆ ಅದರ ತೇಜಸ್ಸು ಔಷ್ಣ್ಯ ಇವು ಎಷ್ಟರನುಟ್ಟಿದ್ದವೆಂಬುದನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಬಾಣವು ಜ್ವಲಿಸುತ್ತಲೇ ಹೊರಟಿತು. ಅದರ ಝಳಕ್ಕೆ ದಿಗ್ವಿದಿಕ್ಕುಗಳೂ ಉರಿಯಲಾರಂಭಿಸಿದವು. ರಾಕ್ಷಸನ ಬಿಲ್ಲಿನಿಂದ ಹೊರಟು ತನ್ನೆಡೆಗೆ ಬರುತ್ತಿರುವ ಆ ಬಾಣವನ್ನು ನೋಡಿ ಮಯೂರೇಶನು ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ತನ್ನ ಪರಶುವನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದನು. ||೩೭||

ದೇವನ ಪರಶು ಅತ್ಯಮೋಘವಾದುದು. ವಜ್ರಾಯುಧಕ್ಕಿಂತಲೂ ಸಾರವತ್ತರವಾದುದು. ವೈರಿಗಳ ಸೊಕ್ಕನ್ನು ಮುರಿಯತಕ್ಕದ್ದು. ಅತ್ಯುತ್ಕೃಷ್ಟವಾದುದು. ದೇವನ ಪರಶು ಪ್ರಲಯಕಾಲದ ಅಗ್ನಿಯಂತೆ ಉರಿಯುತ್ತ ಹೋಗಿ, ಮೂರೂ ಲೋಕಗಳನ್ನು ದಹಿಸಿಬಿಟ್ಟಿತು. ||೩೮||

ಪರಶು-ಬಾಣಗಳು ಅಂತರಿಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಒಂದನ್ನೊಂದು ಸಂಧಿಸಿದಾಗ ಪರಶು

ಧನುರ್ಭಾರಸಹಂ ಘೋರಂ ನಭಸ್ಯೇವ ಗತಂ ಕರಾತ್ |

ತತಃ ಕ್ರೋಧೇನ ದೈತ್ಯಃ ಸ ಚಕ್ರಂ ತತ್ತ್ವಜ ಶತ್ರುವೇ ||೪೦||

ಶತಹ್ರದೇವ ತಚ್ಚಬ್ಧಂ ಚಕಾರ ಗರ್ಜಯಾ ದಿಶಃ |

ದೃಷ್ಟ್ವಾ ತತ್ರ ಮಯೂರೇಶಃ ಶೂಲಮುಗ್ರಂ ಮುಮೋಚ ಹ ||೪೧||

ದದಾಹ ಭುವನಂ ತಚ್ಚ ಪಸಾತ ದೈತ್ಯಮಸ್ತಕೇ |

ಮುಕುಟಂ ಕುಂಡಲೇ ಕರ್ಣಾ ಖಂಡಯಿತ್ವಾ ಯಯೌ ಪುನಃ ||೪೨||

ಮಯೂರೇಶಕರಂ ಶೀಘ್ರಂ ಯಥಾ ನ ತ್ಯಾಜಿತಂ ತಥಾ |

ತತಃ ಕ್ರೋಧಾದುವಾಚೈನಂ ಛಿನ್ನಕರ್ಣೋ ಮಹಾಸುರಃ

ದೈತ್ಯನ ಬಾಣವನ್ನು ತುಂಡರಿಸಿ ನೂರಾರು ಚೂರುಗಳನ್ನಾಗಮಾಡಿ ನೆಲಕ್ಕೆ ಕೆಡಹಿತು. ಮತ್ತು ರಾಕ್ಷಸನ ಕೈಯ್ಯನ್ನೂ ಕತ್ತರಿಸಿ ಚಲ್ಲಿತು. ||೩೯||

ಘೋರವಾದ ಪರಶುವಿನ ಆಘಾತದಿಂದ ರಾಕ್ಷಸನ ಧನುರ್ಭಾಣಗಳು ಗಗನಕ್ಕೆ ಹಾರಿಹೋದವು. ಆಗ ದೈತ್ಯನಿಗೆ ಕೋಪ ಉಂಟಾಗಿ ತನ್ನ ಬಳಿ ಇದ್ದ ಚಕ್ರಾಯುಧವನ್ನು ಶತ್ರುವಾದ ಗಣಪತಿಯ ಮೇಲೆ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದನು. ||೪೦||

ಆಯುಧವನ್ನು ರಕ್ಷಸನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದಾಗ ಉಂಟಾದ ಶಬ್ದ ಬರಸಿಡಿಲಿಗೆ ಸಮಾನವಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ದಿಕ್ಪಟಗಳೆಲ್ಲ ವಿಕಾರವಾಗಿ ಕೂಗುವಂತೆ ಮಾಡಿತು. ಸಿಂಧು ತನ್ನ ಅಮೋಘಾಸ್ತ್ರ, ಕೈಗಳು ಹೋದಾಗ್ಯೂ ಎದೆಗುಂದದೇ ತನ್ನ ಮೇಲೆ ಚಕ್ರ ಪ್ರಯೋಗವನ್ನು ಮಾಡಿದ ಕೂಡಲೇ ದೇವನು ಅತ್ಯುಗ್ರವಾದ ಶೂಲ (a Spear) ವನ್ನು ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದನು. ||೪೧||

ಅದು ಭುವನವನ್ನೆಲ್ಲ ಸುಟ್ಟುಹಾಕಿ, ಕೊನೆಗೆ ಸಿಂಧುದೈತ್ಯನ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಿತು. ಮತ್ತು ಅಸುರನು ಧರಿಸಿದ್ದ ಕಿರೀಟ, ಕುಂಡಲಗಳು, ಅವನ ಕಿವಿ ಇವನ್ನೆಲ್ಲ ಖಂಡಿಸಿ ಹಿಂದಿರುಗಿತು. ||೪೨||

ಹೀಗೆ ಹಿಂದಿರುಗಿದ ಶೂಲ ನೆಟ್ಟಗೆ ಬಂದು ಮಯೂರೇಶನ ಕರದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿತು. ಅದು ಮಾಡಿದ ಆ ಹಾವಳಿಯ ಕುರುಹು ಸಹ ಇತರರಿಗೆ ಗೋಚರವಾಗದಂತೆ ರಾಕ್ಷಸನ ಮೇಲೆ ಪ್ರಯೋಗಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಹೇಗಿದ್ದಿತೋ, ಹಿಂದಿರುಗಿದಾಗಲೂ ಹಾಗೆಯೇ ಇದ್ದಿತು. ||೪೩||

ಸಿಂಧುರುನಾಚೆ :—

ಪಾರುಷಂ ದರ್ಶಿತಂ ತೇದ್ಯ ದರ್ಶಯಿಷ್ಯೇ ತವಾಪಿ ಚ |

ಇದಾನೀಂ ಶರಘಾತೇನ ಭಿನದ್ಧಿ ತವ ನಾಸಿಕಾಮ್

||೪೪||

ಕ ಉನಾಚೆ :—

ಇತ್ಯುಕ್ತ್ವಾ ಖಡ್ಗಹಸ್ತೋಸ್ತೌ ತಂ ಜಗಾಮ ಗುಣೇಶ್ವರಮ್ |

ಮಯೂರೇಶಸ್ತದಾ ಚಕ್ರೇ ನಾನಾರೂಪಾಣಿ ಸರ್ವತಃ

||೪೫||

ಆಯುಧಾನಿ ಚ ಚತ್ವಾರಿ ಬಿಭ್ರ್ ಕರಚತುಷ್ಟಯೇ |

ತತಸ್ತ ನಿಃಸ್ಮಯಾವಿಷ್ಟೋ ದಶದಿಕ್ಷು ವ್ಯಲೋಕಯತ್

||೪೬||

ದದರ್ಶ ತತ್ರ ತಂ ದೇವಂ ಚತುರಾಯುಧಭೂಷಿತಮ್ |

ತತಸ್ತ ಲಜ್ಜಿತೋ ಗೇಹಂ ನಿಜಂ ಗಂತುಂ ಮನೋದಧೇ

||೪೭||

ಆಗ ಹರಕು ಕಿವಿಯ ರಾಕ್ಷಸನು ಮತ್ತಷ್ಟು ಸಿಟ್ಟಿಗೆದ್ದು ಮಯೂರೇಶನನ್ನು ಕುರಿತು ಹೀಗೆಂದು ನುಡಿದನು. ||೪೮||

ಸಿಂಧು :—

ಏಯ್, ಕ್ಷುದ್ರ ಬಾಲಕ! ನೀನೇನೋ ಕಲಿತ ಪೌರುಷವನ್ನೆಲ್ಲ ತೋರಿಸಿದೆ. ಇಷ್ಟರಿಂದಲೇ ತೃಪ್ತನಾಗಬೇಡ. ನನ್ನ ಪೌರುಷವೆಷ್ಟಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ನಾನೂ ತೋರಿಸುತ್ತೇನೆ, ನೋಡು. ಇದೋ, ಬಾಣವನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿ ನಿನ್ನ ಮೂಗನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿ ಚೆಲ್ಲುವೆನು. ||೪೯||

ಬ್ರಹ್ಮಾ :—

ಹೀಗೆ ಜರಿದು, ಖಡ್ಗವನ್ನು ವರೆಯಿಂದ ಹಿರಿದು ಗುಣೇಶ್ವರನ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಹೋದನು. ಇದನ್ನರಿತು ದೇವನು ದೈತ್ಯನು ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬರುವಷ್ಟರೊಳಗಾಗಿ ತನ್ನ ಮಾಯಾಜಾಲವನ್ನು ಬೀರಿ, ನಾನಾರೂಪಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ ನಿಂತನು. ರಾಕ್ಷಸನು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೂ ದೇವನ ರೂಪಗಳೇ ಕಾಣತೊಡಗಿದವು. ||೫೦||

ಹೀಗೆ ಕಂಡುಬಂದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ದೇವನ ರೂಪವೂ ಕೈಗಳಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಬಗೆಯ ಆಯುಧಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದಿತು. ಅಕಲ್ಪಿತವಾದ ಈ ದೈತ್ಯವನ್ನು ನೋಡಿ ಸಿಂಧುದೈತ್ಯನು ಅತ್ಯಾಶ್ಚರ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿ, ಹತ್ತು ದಿಕ್ಕುಗಳನ್ನೂ ಬಿರುಗಣ್ಣಿನಿಂದ ನೋಡಿದನು. ||೫೧||

ಎಲ್ಲೇ ನೋಡಲಿ, ಅಲ್ಲೆಲ್ಲ ನಾಲ್ಕು ಬಗೆಯ ಆಯುಧಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು

ತಥಾಪಿ ಪುರತೋಽಪಶ್ಯನ್ನಯೂರೇಶಂ ತಥಾವಿಧಮ್ |

ಅಚ್ಛಾದ್ಯ ನೇತ್ರೇ ಸ ಯಯೌ ಹೃದ್ಯೇನಂ ಸಮಲೋಕಯತ್ ||೪೮||

ಉನ್ನೀಲ್ಯ ನೇತ್ರೇ ಸೋಽಪಶ್ಯತ್ಪುರ ಏನಂ ಶಿಖಂಡಿನಿ |

ತತೋ ದೈತ್ಯೋ ಬುಭೋಧೈನಂ ಸ್ವಾಂತೇ ರವಿಪ್ರಸಾದತಃ ||೪೯||

ರಣಸ್ಥಲಾತ್ಪುರೀಂ ಯಾತ ಅಚ್ಛಾದ್ಯ ವದನಾಂಬುಜಮ್ |

ಹತಶೇಷೈಶ್ಚ ವೀರೈಶ್ಚ ತಾದ್ಯಶೈಃ ಪರಿವಾರಿತಃ ||೫೦||

ಪರ್ಯಂಕೇ ನೃಪತಚ್ಚಿಂತಾಪರ್ಯಾಕುಲಿತಮಾನಸಃ |

ವೀರಾಸ್ತೇ ಸ್ವ-ಗೃಹಂ ಯಾತಾಶ್ಚಿಂತಾವ್ಯಾಕುಲಚೇತಸಃ ||೫೧||

ನಿಂತಿದ್ದ ದೇವನ ರೂಪವು ಕಂಡುಬಂದಿತು. ಇದನ್ನರಿತ ಮೇಲೆ ಅವನಿಗೆ ಬಹಳ ನಾಚಿಕೆಯುಂಟಾಯಿತು. “ ಇನ್ನು ಇಲ್ಲಿದ್ದರೆ ನಗೆಗೀಡಾಗುವೆನು ” ಎಂದು ಭಾವಿಸಿ ತನ್ನ ಮನೆಗೆ ಹಿಂದಿರುಗೋಣ ಎಂದು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದನು. ||೪೭||

ಮನೆಗೆ ಹೊರಟರೂ ದೇವನ ರೂಪ ಕಾಣುವುದು ಮಾತ್ರ ಮರೆಯಾಗಲಿಲ್ಲದು. ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಭದ್ರವಾಗಿ ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ನಡೆಯಲಾರಂಭಿಸಿದನು. ಅದರೇನು ? ಹೊರಗೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತಲಿದ್ದ ರೂಪವೇ ಅವನ ಹೃದಯದಲ್ಲೂ ಕಾಣತೊಡಗಿತು. ||೪೮||

ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ತೆರೆದು ನೋಡಿದನು. ಯಥಾಪ್ರಕಾರ ಶಿಖಂಡಿಯ ಮೇಲೇರಿ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಗಣಪತಿಯು ಕಂಡುಬಂದನು. ರವಿಯ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಆಗ ದೈತ್ಯನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ “ ಇವನಾರು ” ಎಂಬ ವಿಷಯ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೊಳೆಯಿತು. ||೪೯||

ಇದರಿಂದ ಸಂತೋಷವಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ, ಅಭಿಮಾನಿಯಾದ ಆ ರಾಕ್ಷಸನಿಗೆ ಬಹಳ ಅವಮಾನವಾಯಿತು. ರಣರಂಗವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ನೆಟ್ಟಗೆ ತನ್ನ ಊರಿಗೆ ಹೊರಟುಹೋದನು. ಯಾತ್ರಿಕರಿಗೂ ಮುಖವನ್ನು ತೋರಿಸಲಾರದೆ, ಕೈಗಳಿಂದ ತನ್ನ ಮೋರೆಯನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಬಿಟ್ಟನು. ಸಿಂಧುವಿನಂತೆ ಒಂದೊಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅವಯವಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಅಮಾನಿತರಾದ ಕಳೆದುಳಿದ ವೀರರು ಅಸುರನನ್ನು ಸುತ್ತುಗಟ್ಟಿದ್ದರು. ||೫೦||

ರಾಕ್ಷಸನು ಮನೆಗೆ ಬಂದಕೂಡಲೇ ಮಂಚದ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಬಿಟ್ಟನು. ಬಗೆ ಹರಿಯಲಾರದ ಚಿಂತೆಯು ಅವನನ್ನು ಆವರಿಸಿತು. ಮನಸ್ಸೇ ಅಲ್ಲೋಲಕಲ್ಲೋಲ

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಗಣೇಶಪುರಾಣೇ ಉತ್ತರಖಂಡೇ “ ಸಿಂಧುವೈರೂಪ್ಯಕರಣಂ ”
ನಾನು ಪಂಚದಶಾಧಿಕ ಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಸ್ಸಮಾಪ್ತಃ

ವಾಯಿತು ಅವನ ಅನುಯಾಯಿಗಳೂ ಅದೇ ರೀತಿ ಚಿಂತಾಕ್ರಾಂತರಾಗಿದ್ದು ದರಿಂದ
ಯಾವ ಮಾತನ್ನೂ ಆಡದೆ, ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಮನೆಗಳಿಗೆ ಹೊರಟುಹೋದರು. ||೫೧||

ಶ್ರೀ ಗಣೇಶಪುರಾಣ ಉತ್ತರಖಂಡದಲ್ಲಿ “ ಸಿಂಧುವೈರೂಪ್ಯಕರಣ ”
ಎಂಬಲ್ಲಿಗೆ ನೂರ ಹದಿನೈದನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯಾನುವಾದವು ಮುಗಿದುದು.

॥ ಶ್ರೀ ಗಣೇಶಾಯ ನಮಃ ॥

ಅಥ ಷೋಡಶಾಧಿಕ ಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ

ಕ ಉವಾಚ :-

ಜಯಂ ಪ್ರಾಪ್ತೇ ಮಯೂರೇಶೇ ಯಯುಸ್ತತ್ರ ಮುನೀಶ್ವರಾಃ |
ಶಿವೋಽಪಿ ಗಿರಿಜಾಯುಕ್ತೋ ಯಯೌ ತಂ ಚ ವಿರೀಕ್ಷಿತುಮ್ ||೧||

ಔತ್ಸುಕ್ಯಾತ್ಪನ್ನರ್ವತೀ ಚೈನಂ ಸಮಾಲಿಂಗ್ಯಾಬ್ರವೀತ್ತದಾ |

ಸಾರ್ವತ್ಯುವಾಚ :-

ಅತಿಶ್ರಾಂತೋಽಸಿ ದೈತ್ಯಸ್ಯ ಕಠಿಣಸ್ಯ ರಣೇ ಸುತ ! ||೨||

ಕೋನುಲಾನಿ ತವಾಂಗಾನಿ ಕಥಂ ಶಸ್ತ್ರಾಣಿ ಸೇಹಿರೇ |

ಕೃತ್ಯಾಂತಸದೃಶೋ ದೈತ್ಯೋ ಮಾಯಾವೀ ಬಲವತ್ತರಃ ||೩||

ಶ್ರೀ ಮಂಗಲಮೂರ್ತಯೇ ನಮಃ

೧೧೬ ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

ಬ್ರಹ್ಮಾ :-

ವತ್ಸ, ವ್ಯಾಸ! ಮುಂದಿನ ಕಥೆಯನ್ನು ಕೇಳು. ಮಯೂರೇಶನು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ವಿಜಯಗಳಿಸಿದುದನ್ನು ಕೇಳಿ, ಮುನಿಗಳೆಲ್ಲ ದೇವನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದರು. ಈ ಸಂಗತಿಯಿಂದ ಪರಶಿವನಿಗೂ ಉತ್ಸಾಹ ಉಂಟಾದುದರಿಂದ ಗಿರಿಜೆಯೊಡನೆ ಮಗನ ಪರಾಕ್ರಮ-ಸಾಹಸಗಳನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಲು ಬಂದನು. ||೧||

ಗಜಾನನನನ್ನು ನೋಡಿದೊಡನೆಯೇ ನಗನಂದಿನಿಯ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಮಾತೃ ಪ್ರೇಮವು ಉಕ್ಕಿ ಬಂದಿತು. ಅವನನ್ನು ಬಿಗಿಯಾಗಿ ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡು, ಈ ರೀತಿ ಬಣ್ಣಿಸಿದಳು.

ದೇವೀ :-

ವತ್ಸ! ಅತ್ಯಂತ ಪರಾಕ್ರಮಿಯೂ, ಕಠಿಣ ಕರ್ಮಿಯೂ ಆದ ದುಷ್ಟ ದೈತ್ಯನೊಡನೆ ಹೋರಾಡಿ ಬಹಳ ಶ್ರಮಗೊಂಡಿರುವೆ. ||೨||

ನಿನ್ನ ಅಂಗಾಂಗಗಳು ಸುಷುಕ್ಲೋಮಲವಾದುವು. ಅಸುರನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದ ಬಾಣಗಳ ಹೊಡೆತವನ್ನು ಅವು ಹೇಗೆ ಸಹಿಸಿಕೊಂಡವೋ ಕಾಣೆ. ದೈತ್ಯನೇನು

ಸ ಕಥಂ ಕೋಮಲಾಂಗೇನ ತ್ವಯಾ ಯುಧಿ ವಿನಿರ್ಜಿತಃ |

ಕ ಉನಾಚ :—

ಸ್ವಾರುದತ್ತರುಣಂ ದೇವೀ ಧೃತ್ವಾಂಕೇ ನಿಜ-ಬಾಲಕಮ್ ||೪||

ತತೋ ಮುನಿಗಣೈಃ ಶಂಭುಃ ನಾರಯಾನಾಸ ತಾಂ ಶಿವಾಮ್ |

ಶಿವ ಉನಾಚ :—

ನ ಜಾನೀಷೇ ಮಯೂರೇಶಂ ಸರ್ವಕಾರಣಕಾರಣಮ್ ||೫||

ಅನಾದಿನಿಧನಂ ದೇವಂ ವೇದಾಂತಾಗೋಚರಂ ನಿಭುಮ್ |

ತ್ರಯಸ್ತ್ರಿಂಶತ್ಕೋಟಿದೇವೈರ್ನುತಂ ದೇವಾರಿದಾರಣಮ್ ||೬||

ಸಾಮಾನ್ಯನಾದವನೇ ? ಯಮುನಿಗೆ ಸದೃಶನಾದವನು. ಮಹಾಮಾಯಾವಿ. ಯಾರಿಂದಲೂ ಜಯಿಸಲಾಗದಂಥವನು. ||೩||

ಅಂಥವನು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಈ ಕೋಮಲಾಂಗಗಳಿಂದ ನೀನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದ ಬಾಣಗಳ ಪೆಟ್ಟನ್ನು ಸಹಿಸಲಾರದೆ ಹೇಗೆ ಸೋತು ಹೋಗಿದ್ದಾನು ?

ಬ್ರಹ್ಮಾ :—

ಇಷ್ಟು ಹೇಳುವ ವೇಳೆಗೆ ಯುದ್ಧದ ಭಯಂಕರ ದೃಶ್ಯವು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ದೇವಿಯ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮೂಡಿದುದರಿಂದ ಅವಳಿಗೆ ಅಳು ಬಂದಿತು. ಮಗನನ್ನು ತನ್ನ ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೃದಯವು ಕರಗಿಹೋಗುವಂತೆ ಘಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಅತ್ತು ಬಿಟ್ಟಳು. ||೪||

ದೇವಿಯ ಅಳುವನ್ನು ಕೇಳಿ ಮುನಿಗಳೂ, ಪರಶಿವನೂ ಬಹು ಬಗೆಯಿಂದ ಧೈರ್ಯದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತ, ಪರಶಿವನನ್ನು ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸತೊಡಗಿದರು. ಶಿವ :—

ಹುಚ್ಚಿ ! ಈ ಮಯೂರೇಶನನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯ ಬಾಲಕನೆಂದು ಭಾವಿಸಿದೆಯ ? ಯಾವುದೋ ನಿಮಿತ್ತದಿಂದ ನಿನಗೆ ಪುತ್ರನಾಗಿ ಜನಿಸಿದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಇವನನ್ನು ಪ್ರಾಕೃತ ಶಿಶು ಎಂದು ಗಣಿಸುವೆಯಲ್ಲ ? ಇವನು ಸಕಲ ಕಾರಣ ವಸ್ತುಗಳಿಗೂ ಮೂಲಕಾರಣನಾದವನು. ||೫||

ಇವನಿಗೆ ಆದ್ಯಂತಗಳಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಸಾಕ್ಷಾಚ್ಚಿನ್ಮಯಮೂರ್ತಿ. ಇವನು ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳಿಗೆ ಸಹ ಗೋಚರನಾಗತಕ್ಕವನಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ” ಈತನ ಸ್ವರೂಪವು ಹೇಳಿತಿಳಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ” ಎಂದು ಸಾರುತ್ತಿವೆ. ಅಣು-ರೇಣು-ತ್ಯಣ-ಕಾಷ್ಠಗಳೆಲ್ಲಾ ಹಾಸು-ಹೊಕ್ಕಾಗಿರುವನು. ಮೂವತ್ತು ಮೂರು ಕೋಟಿ ದೇವತೆಗಳೂ ಇವನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುವರು. ದೇವವೈರಿಗಳಾದ ಅಸುರರನ್ನೆಲ್ಲ ನಿಗ್ರಹಿಸತಕ್ಕವನು.

ಸೃಷ್ಟಿ-ಸ್ಥಿತಿಜ್ಞಾನಹೇತುಂ ಲಯಹೇತುಮನಾಮಯಮ್ |
ಭೂ-ಭಾರೋತ್ತಾರಣಾರ್ಥಾಯ ನಾನಾರೂಪಧರಂ ಪರಮ್ ||೭||

ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವ್ಯಾಪ್ತರೋಮಾಂಕಮೇಕಾನೇಕಸ್ವರೂಪಿಣಮ್ |
ತಪೋಬಲಸಮಾಯುಕ್ತಂ ಯೋಗಶಾಸ್ತ್ರಸಮನ್ವಿತಮ್ ||೮||

ಮಾಯಾವಿಭೇದಿನಂ ದೇವಂ ಮಾಯಿನಾಮುಪಿ ಮಾಯಿನಮ್ |
ಬಾಲಭಾವೇಷ್ಯಸಿ ದೈತ್ಯಾನಾಂ ಹಂತಾರಂ ಕಿಂ ನ ವೇತ್ಸಿ ತಮ್ ? ||೯||

ಕ ಉವಾಚ :-

ಏನಂ ಸ್ತುತಿಂ ಸಮಾಕರ್ಣ್ಯ ಹೃಷ್ಟಾ ಸಾ ಪಾರ್ವತೀ ತದಾ |
ತತೋ ಹೃಷ್ಟೋ ಮಯೂರೇತೋ ಮುನೀಃ ಪ್ರಾಹ ಶಿವಂ ಶಿವಾಮ್ ||೧೦||

ಸೃಷ್ಟಿ, ಸ್ಥಿತಿ : ಹಾಗೂ ಇವೆರಡರ ತಿಳಿವು, ಇವಕ್ಕು ಸಹ ಇವನು ಹೇತುವಾಗಿ
ದ್ದಾನೆ. ಇವನೇ ಲಯವನ್ನು ಮಾಡತಕ್ಕವನು. ಇಷ್ಟನ್ನೆಲ್ಲ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೂ ಇವನು
ವಕ್ಕೂ ತಾನು ಸಿಕ್ಕದೆ, ನಿರ್ಲಿಪ್ತನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ದುಷ್ಟ ದಾನವರು ಹೆಚ್ಚಿ, ಭೂಮಿಗೆ
ಸಹಿಸಲಾಗದಷ್ಟು ಭಾರ ಉಂಟಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನು ಇಳಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಆಗಾಗ್ಗೆ ಬಗೆ
ಬಗೆಯ ರೂಪಗಳನ್ನು ಧರಿಸುವನು. ಇವನಿಗಿಂತಲೂ ಉತ್ತಮನಾದವನು ಬೇರಾರೂ
ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ||೭||

ಇವನ ದೇಹದ ರೋಮಗಳೆಲ್ಲ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಗಳು ಅಂಟಿಕೊಂಡಿವೆ. “ ಏಕ
ಮೇವಾದ್ವಿತೀಯಂ ” ಎಂದು ಶ್ರುತಿಯಿರುವ ಇವನನ್ನು ಬಣ್ಣಿಸುತ್ತಲಿದ್ದರೂ, ಭಕ್ತರ
ಉಪಾಸನೆಗೋಸ್ಕರ ಅನೇಕ ರೂಪನಾಗಿ ತೋರುವನು. ಅಗಾಧವಾದ ತಪೋಬಲ
ದಿಂದ ಕೂಡಿದವನು. ಯೋಗಶಾಸ್ತ್ರದ ಸಿದ್ಧಿಗಳೆಲ್ಲವೂ ಇವನಿಗೆ ಅಡಿಯಾಳಾಗಿವೆ.

||೮||

ಎಂತಹ ಪ್ರಬಲ ಮಾಯೆಯನ್ನಾದರೂ ಭೇದಿಸಿಬಿಡಬಲ್ಲವನು. ಮಾಯಾವಿ
ಗಳನ್ನೂ ಮುಗ್ಧಗೊಳಿಸುವಂತಹ ಮೂಲಮಾಯಾವಿ : ಇವನು ಇನ್ನೂ ಕೂಸಾಗಿರು
ವಾಗಲೇ, ಎಂತೆಂತಹ ದೈತ್ಯರನ್ನೆಲ್ಲ ನಿಗ್ರಹಿಸಿದ್ದಾನೆ ? ಇದರಿಂದಲೂ ನಿನಗೆ ಇವನು
ಮಹಾಮಹಿಮನೆಂಬುದು ಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲವೆ, ಗಿರಿಜೆ ! ||೯||

ಬ್ರಹ್ಮಾ :-

ದೇವನು ತನ್ನ ಮುದ್ದು ಮಗನನ್ನು ಈ ಪರಿಯಿಂದ ಸ್ತುತಿಸಿದುದನ್ನು ಕೇಳಿ,
ಪಾರ್ವತೀದೇವಿಗೆ ಬಹಳ ಹರ್ಷವಾಯಿತು. ಗಣಪತಿಯೂ ಹೃಷ್ಟನಾಗಿ ಮುನಿ
ಗಳು, ಪರಶಿವ, ಪಾರ್ವತೀದೇವಿ ಇವರನ್ನು ಕುರಿತು ಹೀಗೆಂದು ನುಡಿದನು. ||೧೦||

ಮಯೂರೇಶ ಉನಾಚ :—

ನ ಭಯಂ ವಜ್ರಹಸ್ತಾನ್ಮೇ ಅನ್ಯಸ್ಮಾತ್ತತ್ಕಥಂ ಭವೇತ್ ? ||

ಸರ್ವೇಷಾಂ ನಮನಾನ್ಮಾತರ್ಮುನೀನಾಮಾಶಿಷೋಃಸಿ ಚ ||೧೦||

ಶಿವಸ್ಯ ವರದಾನೇನ ಸಿಂಧುದೈತ್ಯೋ ಜಿತೋ ಮಯಾ |

ಸ್ಯಂದಾದಯೋ ಜಿತಾ ಯೇನ ಯುದ್ಧಾಂತೇ ನ ಹಿ ತೇನ ತೇ ||೧೧||

ಅಸಂಖ್ಯಾತಾ ಹತಾ ದೇವಾ ದೈತ್ಯಸೇನಾಚರೈರ್ನರೈಃ |

ಅಸೃಜ್ಞದ್ಯಃ ಸಂಪ್ರವೃತ್ತಾ ಧೀರಹರ್ಷಕರಾ ಬಹು ||೧೨||

ರಣೇ ನಿಪತಿರ್ತಾ ದೇರ್ವಾ ವಿಚಿನ್ವಾನ್ಮೋ ಮುನೀಶ್ವರಾಃ |

ಕ ಉನಾಚ :—

ಏವಂ ಮಯೂರೇಶವಚೋ ನಿಶಮ್ಯ ಪ್ರಾಹ ಧರ್ಮವಿತ್ ||೧೪||

ಮಯೂರೇಶ :—

ಸಾಕ್ಷಾದ್ವಜ್ರಹಸ್ತನಾದ ದೇವೇಂದ್ರನನ್ನು ಕಂಡರೂ ನನಗೆ ಭಯವಿಲ್ಲವೆಂದ ಬಳಿಕ ಇತರರಿಂದ ಭಯವೆಂಬುದು ನನಗೆ ಹೇಗೆ ಉಂಟಾದೀತು ? ತಾಯೆ ! ನಾನು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ವಂದಿಸುತ್ತೇನೆ. ಮುನಿಗಳೆಲ್ಲ ನನ್ನನ್ನು ಆಶೀರ್ವದಿಸುವರು. ನಿನ್ನ ವಾತ್ಸಲ್ಯ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಪರಿಪೂರ್ಣವಾಗಿದೆ. ||೧೦||

ಪೂಜ್ಯ ತಂದೆ; ಶಿವನು ನನಗೆ ಅಮೋಘ ವರಗಳನ್ನಿತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಏನಮಾದಿ ಸಹಾಯಸಂಪತ್ತಿಯಿಂದಲೇ ನಾನು ಸಿಂಧುದೈತ್ಯನನ್ನು ಜಯಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಯುದ್ಧ ನಡೆ ದಾಗ ಮಹಾಪರಾಕ್ರಮಿಗಳಾದ ಷಣ್ಮುಖಾದಿಗಳು ಸಹ ಆ ಅಸುರನಿಂದ ಜಿತರಾಗಿ ಹೋದರು. ||೧೧||

ಅಸುರಸೇನೆಯನ್ನು ಹೊಕ್ಕು ವೀರರನ್ನೆಲ್ಲ ತುಂಡರಿಸುತ್ತಲಿದ್ದ ದೇವತೆ ಗಳೆಷ್ಟೋ ಜನರನ್ನು ಆ ರಕ್ತಸಯೋಧರು ಕೊಂದುಹಾಕಿದರು. ಮೃತರಾದವರ ದೇಹಗಳಿಂದ ಧಾರಾಕಾರವಾಗಿ ಹರಿದು ಬಂದ ರಕ್ತವು ಅನೇಕ ನದಿಗಳ ರೂಪವನ್ನು ತಾಳಿತು. ವೀರರಿಗಂತೂ ಇದನ್ನು ಕಂಡು ಬಹಳ ಹರ್ಷವೆನಿಸಿತು. ||೧೨||

ರಣಶಿರದಲ್ಲಿ ಅಸಂಖ್ಯಾತರಾದ ದೇವತೆಗಳು ಮೃತರಾಗಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಗತಿ ಏನು ? ಎಂಬುದೇ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸರ್ವದಾ ಕಟಿಯುತ್ತಲಿದೆ. ಮುಂದೆ ಏನನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂಬುದೇ ನನಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಲೊಲ್ಲದು.

ಬ್ರಹ್ಮಾ ;—

ಮಯೂರೇಶ್ವರನಾಡಿದ ಕಳಕಳಿಯ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ, ಧರ್ಮವನ್ನರಿತ ||೧೪||

ವಸಿಷ್ಠೋ ಮುನಿವರ್ಯಸ್ತಂ

ವಸಿಷ್ಠ ಉನಾಚಃ—

ಯಾನುಃ ಸರ್ವೇನಯಂ ತು ವೈ

ಕ ಉನಾಚಃ—

ತತೋ ಯಯೌ ರಣೇ ದೃಷ್ಟಂ ಮುನಿಭಿಶ್ಚೈರ್ಮಯೂರರಾಟ್ ||೧೫||

ಮಜ್ಜಾ ರಕ್ತವಸಾಗಂಧೋಽಘ್ರಾತುಂ ಯತ್ರ ನ ಶಕ್ಯತೇ |

ಅತಿಭೀಷಣಕಾಯಾಂಸ್ತಾಃ ಭಿನ್ನಭಿನ್ನಾ ನನೇಕಶಃ ||೧೬||

ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಭೀಭತ್ಸರೂಪಾಂಸ್ತಾಃ ಪ್ರಪ್ತುಲ್ಲಾಃ ಕಿಂಶುಕಾನಿವ |

ವಿಕೃತಿಂ ಪರಿಯಾತಾನಿ ಮನಾಂಸಿ ದಾನವದ್ವಿಷಾಮ್ ||೧೭||

ವಸಿಷ್ಠ ಮುನಿಯು ದೇವನನ್ನು ಕುರಿತು

ವಸಿಷ್ಠಃ—

ದೇವ! ನಡೆ, ಹೋಗೋಣ. ನಾವೂ ನಿನ್ನ ಸಂಗಡಲೇ ಬರುತ್ತೇವೆ.

ಬ್ರಹ್ಮಾಃ—

ಎಂದನು. ಅನಂತರ ಮಯೂರೇಶ್ವರನು ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ತನ್ನ ಸಂಗಡ ಕರೆದು ಕೊಂಡು ರಣರಂಗದಲ್ಲಿ ಉರುಳಿಬಿದ್ದವರ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಏನಾಗಿದೆಯೋ, ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಹೊರಟನು. ||೧೫||

ಯುದ್ಧರಂಗವೆಂದರೆ ಅದು ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಭೂಮಿಯಂತಿರಲಾರದಷ್ಟೆ? ಅವರಿಚಿತರೂ, ಅನನುಭವಿಗಳೂ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುವುದಾದರೆ, ಅಲ್ಲಿಲ್ಲ ಹರಡಿದ ಮಜ್ಜಾ (ಕೊಬ್ಬು), ರಕ್ತ, ವಸಾ (ಕೀವು) ಮುಂತಾದ ಕಶ್ಮಲ ವಸ್ತುಗಳ ದುರ್ಗಂಧವನ್ನು ಸಹಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಅವರಿಗೆ ಅತ್ಯನಾಥ್ಯವೆನಿಸುವುದು. ಮತ್ತು ಅಲ್ಲಿ ಮಡಿದುಬಿದ್ದ ಅಸುರರ ಭೀಷಣ ಕಾಯಗಳು ಭಿನ್ನಭಿನ್ನವಾದುವಾದ್ದರಿಂದ ಮತ್ತಷ್ಟು ವಿಕಾರ ಗೊಂಡು ನೋಡುವವರ ಗುಂಡಿಗೆಯನ್ನು ನಡುಗಿಸಿಬಿಡುವುದು. ಎಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೂ ಇಂತಹ ಅಥವಾ ಇನಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ವಿಕಾರಗೊಂಡ ಮುರಿದ ದೇಹಗಳೇ ಕಂಡು ಬಂದವು. ||೧೬||

ಈ ದೃಶ್ಯವನ್ನು ನೋಡಿದರೆ, ಅರಳಿದ ಕೆಂಪು ಹೂತುಂಬಿದ ಗಿಡಗಳ ಸಮ ದಾಯದಂತೆ ತೋರುತ್ತಲಿದ್ದಿತು. ಮಯೂರೇಶ್ವರನ ಸಂಗಡ ಬಂದಿದ್ದ ಮುನಿಗಳು ಇತರ ದೇವತೆಗಳ ಮನಸ್ಸು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಕಲಕಿಹೋಯಿತು. ರಾಕ್ಷಸರ ಮೃತ ದೇಹಗಳ ಭೀಭತ್ಸರೂಪವನ್ನು ನೋಡಿದರೆ, ಯಾರ ಮನಸ್ಸು ತಾನೆ ನೆಮ್ಮದಿಯಿಂದಿದ್ದೀತು? ||೧೭||

ಪಶ್ಯತಾಂ ನೀರರಾಶೀಂಸ್ತಾ ನೀರೋಪರಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಾಃ |
 ಕಾಂಕ್ಷಿಚ್ಛ ಜೀವತಃ ಕಾಂಕ್ಷಿನ್ಮೂರ್ಛಿತಾಃ ಶಸ್ತ್ರಘಾತತಃ ||೧೮||
 ಕಾಂಕ್ಷಿಚ್ಛ ಪ್ರನಿಶೀರ್ಣಾಂಗಾ ದೇವಾ ದೇವಾ ವ್ಯಕರ್ಷಯ | ;
 ಸಹಸಾ ನ ವಿದುದೇವಾ ದೇವಾನ್ವಾ ದಾನವಾನಸಿ ||೧೯||
 ಅಬ್ರುವಂಸ್ತತ್ರ ಕೇಚಿಚ್ಛ “ ತ್ವದರ್ಥಂ ಮೃತ್ಯುಮಾಗತಾಃ |
 ಅಂತೇ ತೇ ದರ್ಶನಂ ಪ್ರಾಪ್ತಮಿ”ತ್ಯುಕ್ತ್ವಾ ವ್ಯಸೃಜನ್ನಸೂಃ ||೨೦||
 ಏವಂ ್ರತ್ವಾ ತು ತದ್ವಾಕ್ಯಂ ಸಾಶ್ರುಕಂಠೋ ಮಯೂರರಾಟ್ |
 ಭ್ರಮು ಭ್ರಮು ದದರ್ಶಾಗ್ರೇ ಮೂರ್ಛಿತಂ ತು ಷಡಾನನಮ್ ||೨೧||

ಮಡಿದುಬಿದ್ದ ವೀರರ ಶವಗಳು ಒಂದರ ಮೇಲೊಂದರಂತೆ ರಾಶಿರಾಶಿಯಾಗಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದವು. ಬಿದ್ದ ವೀರರ ಪೈಕಿ, ಕೆಲವರು ಅರೆಜೀವಿಗಳಾದವರು. ಆದರೂ ಅವರ ಅಂಗಾಂಗಗಳು ತುಂಡರಿಸಿ ಹೋಗಿದ್ದರಿಂದ ಎದ್ದು ಈಚೆಗೆ ಬರಲಾಗದೆ, ಸತ್ತವರ, ಸಾಯಲಿರುವವರ ದಾರುಣ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ವಿಧಿ ಇಲ್ಲದೆ ಅಲ್ಲೇ ಬಿದ್ದು ನರಳುತ್ತಲಿದ್ದರು. ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರಗಳ ಆಘಾತದಿಂದ ಮೂರ್ಛಿಗೊಂಡವರು. ||೧೮||

ಕೈಕಾಲುಗಳನ್ನು ಮುರಿದುಕೊಂಡು ನರಳುತ್ತಲಿದ್ದವರ ಪೈಕಿ ಕೆಲವರನ್ನು ದೇವನೊಡನೆ ಬಂದಿದ್ದ ದೇವತೆಗಳು ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರನ್ನಾಗಿ ಈಚೆಗೆ ಎಳೆದರು. ದೇವತೆಗಳೋ, ದಾನವರೋ, ಎಂಬುದು ಬಿದ್ದವರಿಗೆ ಒಮ್ಮೆಲೇ ಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲ. ||೧೯||

ಕೊನೆಗೆ “ ಎಳೆಯುತ್ತಿರುವವರು ತಮ್ಮವರು, ಮಯೂರೇಶ್ವರನು ಇಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದಾನೆ ” ಎಂಬುದು ಅರಿವಾದ ಬಳಿಕ, ಕೆಲವರು ಹೀಗೆ ನುಡಿದರು. “ ನಾವು ನಿನಗಾಗಿ ಮೃತ್ಯುವಿನ ಬಾಯಿಗೆ ತುತ್ತಾಗಿದ್ದೇವೆ. ಆದುದಾಗಿಯೇ ಹೋಯಿತು. ಅಂತ್ಯ ಕಾಲದಲ್ಲಾದರೂ ‘ನಿನ್ನ ದಿವ್ಯದರ್ಶನ ನಮಗೆ ದೊರೆಯುತ್ತಲ್ಲ, ಅಷ್ಟೇ ಲಾಭ’ ಎಂದುಸುರಿ ಹಾಗೆ ಹಾಗೆಯೇ ಪ್ರಾಣಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟರು. ||೨೦||

ಮೃತರು ಆಡಿದ ಕೊನೆಯ ದೀನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಮಯೂರೇಶ್ವರನ ಸಾಶ್ರುಕಂಠನಾದನು. ಹೀಗೆಯೇ ರಣರಂಗವನ್ನು ಸುತ್ತಿ ಸುತ್ತಿ ನೋಡಿದನು. ಎಲ್ಲೋ ಒಂದೆಡೆ ಷಡಾನನನು ಮೂರ್ಛಿತನಾಗಿ ಬಿದ್ದಿರುವುದು ಗಜಾನನನಿಗೆ ಗೋಚರವಾಯಿತು ||೨೧||

ಪತದಶ್ರುರ್ಮಯೂರೇಶಃ ಸ್ನೇಹಾತ್ತಂ ಚಾಬ್ರವೀದಿತಿ |

ಮಯೂರೇಶ ಉನಾಚಃ :—

ಉತ್ತಿಷ್ಠೋತ್ತಿಷ್ಠ ಭದ್ರಂ ತೇ ಕಿಂ ಶೇಷೇ ಪ್ರಾಕೃತೋ ಯಥಾ ||೨೨||

ಶ್ರಾಂತೋಽಸಿ ದೈತ್ಯಹನನಾದ್ಯಚ್ಛಾಲಿಂಗನಮದ್ಯ ನೇ |

ಕ ಉನಾಚಃ :—

ಪ್ರಮಾರ್ಜಿತಸ್ತು ಹಸ್ತೇನ ತತಃ ಸ ಪ್ರೋದತಿಷ್ಠತ ||೨೩||

ಅಪಶ್ಯನ್ನಿಕಟೇ ದೇವಸಾದಪದ್ಮಂ ಭಯಾಪಹಮ್

ಉನಾಚಃ ಚ ಮಯೂರೇಶಂ

ಮಯೂರೇಶ ಉನಾಚಃ :—

ದರ್ಶನಾತ್ತೇ ಗತಂ ಮಮ ||೨೪||

ಬುದ್ಧಿಯನ್ನೇ ಕದಡಿಬಿಡುವ ಆ ದೃಶ್ಯವನ್ನು ನೋಡಿ, ಮಯೂರರಾಜನ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಧಾರಾಕಾರವಾಗಿ ದುಃಖಾಶ್ರು ಸುರಿಯಿತು. ಭ್ರಾತೃಸ್ನೇಹವು ಉಕ್ಕಿ ಬರಲು, ನಡುಗುವ ಧ್ವನಿಯಿಂದ ಹೀಗೆಂದು ಮಾತನಾಡಿದನು.

ಮಯೂರೇಶ :—

ಷಡಾನನ ! ಏಳು, ಏಳು, ನಿನಗೆ ಒಳ್ಳೆಯದಾಗಲಿ, ನೀನು ಸಹ ಪ್ರಾಕೃತ ಪುರುಷರಂತೆ ಮಲಗಿಬಿಟ್ಟಿರುವೆಯಲ್ಲ ? ||೨೫||

ದೈತ್ಯರೊಡನೆ ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನವಾಗಿ ಹೊಡೆದಾಡಿದುದರಿಂದ ನೀನು ಬಹಳ ಆಯಾಸಗೊಂಡಿರುವೆ. ಏಳು, ಎದ್ದು ನನ್ನನ್ನು ಒಮ್ಮೆ ಆಲಿಂಗಿಸು.

ಬ್ರಹ್ಮಾ :—

ಹೀಗೆಂದು ನುಡಿದು, ಷಡಾನನನ ದೇಹವನ್ನೆಲ್ಲ ತನ್ನ ಅಮೃತಹಸ್ತದಿಂದ ಒಮ್ಮೆ ಸವರಿದನು. ದೇವನ ಅಮೃತಮಯದೇಹವು ಸೋಕಿದ ಮೇಲೂ ಮೂರ್ಚ್ಛೆಯ ಮೋಹವಿರುವುದೆಂದರೇನು ? ಒಡನೆಯೇ ಷಡಾನನನು ಎದ್ದು ಕುಳಿತನು. ||೨೬||

ಕಣ್ಣೆರೆದು ಸುತ್ತಲೂ ಒಮ್ಮೆ ನೋಡಿದನು. ಸಕಲ ವಿಧ ಭಯವನ್ನೂ ನಾಶಮಾಡಬಲ್ಲ ದೇವನ ಪಾದಪದ್ಮ ಕಂಡಿತು. ಅವನಿಗೆ ಇದರಿಂದ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಶಕ್ತಿ ದೇಹದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಸಂಚರಿಸಿದಂತಾಗಲು, ದೇವದೇವನನ್ನು ಕುರಿತು ಹೀಗೆಂದು ಮಾತನಾಡಿದನು.

ಷಡಾನನ : -

ಭಗವತ್, ಮಯೂರೇಶ್ವರ ! ನಿನ್ನ ದರ್ಶನವಾದುದರಿಂದ ನನ್ನ ನೋವೆಲ್ಲವೂ ಮಾಯವಾಯಿತು. ||೨೭||

ಸರ್ವದುಃಖಂ ಶ್ರಮುಚ್ಛೇದನ ವಿಶ್ರಾಂತಶ್ಚಾಸ್ತಿ ಸಾಂಪ್ರತಮ್ |

ಕ ಉವಾಚ :-

ಅಲಿಲಿಂಗ ಮಯೂರೇಶಂ ದೋರ್ಭಿದ್ವಾರ್ಷದಶಭಿಸ್ತದಾ ||೨೫||

ಉಭಾ ಯಾತೌ ರಣಂ ದ್ರಷ್ಟುಂ ಗೃಹೀತ್ವಾ ಚ ಪರಸ್ಪರಮ್ |

ಅಪಶ್ಯತಾಂ ಪುರಃ ಸುಪ್ತಂ ವೀರಭದ್ರಮಿಷುಕ್ಷತಮ್ ||೨೬||

ನಂದಿನಂ ಚ ಶರಾಘಾತೈಃ ಸೀಡಿತಂ ಬಲವತ್ತರಮ್ |

ಭೂತರಾಜಂ ಚ ಪುರತೋ ವಿಭಿನ್ನಮಸ್ತಕಂ ತದಾ ||೨೭||

ಕ್ರಂದಂತಂ ವಿಕಟಂ ಚೈವ ಪುಷ್ಪದಂತಂ ಭೃಶಾದ್ವಿತಮ್ |

ಸಕಲ ವಿಧ ಮಾನಸಿಕ ದುಃಖವೂ ಮರೆಯಾಗಿದೆ, ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಶ್ರಮವೆನಿಸು
ತ್ತಿಲ್ಲ. ಸಂಪೂರ್ಣ ವಿಶ್ರಾಂತಿಯನ್ನು ಪಡೆದವರಂತೆ ಚಟುವಟಿಕೆಯುಳ್ಳವನಾಗಿ
ದ್ದೇನೆ.

ಬ್ರಹ್ಮಾ :-

ಎಂದು ಹೇಳಿ, ಎದ್ದು ದೇವನ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದು, ತನ್ನ ಹನ್ನೆರಡು ಕೈಗಳಿಂ
ದಲೂ ಅಣ್ಣನಾದ ಮಯೂರೇಶ್ವರನನ್ನು ಬಿಗಿದಪ್ಪಿಕೊಂಡನು. ||೨೫||

ಅನಂತರ ಅವರಿಬ್ಬರೂ ರಣರಂಗವನ್ನು ಸುತ್ತಾಡಿ ತಮ್ಮವರಾರು ವಿಪ
ದ್ಗ್ರಸ್ತರೋ, ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಹೊರಟರು. ಹೊರಡುವಾಗ ಸ್ನೇಹಾತಿರೇಕ
ದಿಂದ ಪರಸ್ಪರರು ಕೈಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡೇ ನಡೆದರು. ವೀರಭದ್ರನು ಬಾಣಾಹತ
ನಾಗಿ ಉರುಳಿ ಎದುರಿಗೇ ಬಿದ್ದಿರುವುದು ಅವರಿಗೆ ಕಂಡಿತು. ||೨೬||

ವೀರಭದ್ರನ ಪಕ್ಕದಲ್ಲೇ ನಂದಿಯೂ ಬಿದ್ದಿದ್ದನು. ಅವನಿಗೂ ಶತ್ರುಗಳ
ಬಾಣಗಳು ತಗುಲಿ, ಅತಿಯಾಗಿ ಗಾಸಿಗೊಳಿಸಿದ್ದವು. ಅವನೇನೂ ಸಾಮಾನ್ಯನಾದವ
ನಾಗಿರಲಿಲ್ಲವಾದರೂ, ರಾಕ್ಷಸನ ಬಲದ ಮುಂದೆ ನಂದಿಯ ಅಟಿ ನಡೆದಿರಲಿಲ್ಲ. ನಂದಿ
ಗಿಂತಲೂ ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರದಲ್ಲಿ ಭೂತರಾಜನು ತಲೆಯನ್ನು ಒಡೆದುಕೊಂಡು ಬಿದ್ದಿದ್ದನು.
ಅವನನ್ನು ಮಯೂರೇಶ್ವರ-ಷಡಾನನರು ನೋಡಿ ಮರುಗಿದರು. ||೨೭||

ಒಂದು ಕಡಿ ವಿಕಟನು ಎಟಿವಿಂದಾದ, ನೋವನ್ನು ತಾಳಲಾರದೆ, ಕರುಣಸ್ವರ
ದಿಂದ ಅಳುತ್ತ ಬಿದ್ದಿದ್ದನು. ಪುಷ್ಪದಂತನಿಗೆ ಮಿತಿಮಾರಿ ಗಾಯಗಳಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ

లలాటే దృఢవిన్దం చ హిరణ్యగర్భమేవ చ
 ||౨౮||
 'మృతప్రాయం చ జపలం మృతం శ్యామలమేవ చ |
 లంబకణ్ణాన చాజ్ఞాసిద్ధ్యాంత్యా కంచన సంగరే ||౨౯||
 లుదాననాయునాక్రాంతః సుముఖస్తత్ర చాభవత్ |
 పరమం ఖేదమాపన్నః సోమశ్చ రక్తలోచనః ||౩౦||
 శేతే శ్మముర్ఖయా భృంగీ పంచాశ్శ్మముమూర్షయా |
 శంఖః ప్రేతత్వమాపన్నో భయకృత్సర్వయోధినామా ||౩౧||
 ఏవం దృష్ట్వా సర్వవిరాహతప్రాయా హతానపి |

అవను జజ్జు హోదంతాగిద్దను. హిరణ్యగర్భనేంబువన హణేగి ఒండు నిశిత నాద బాణ చుట్టికొండిద్దితు. అవరన్నొ కండరు. ||౨౮||

మత్తోందు కడే జపలను "ఇన్నేను, మృతనాగుసనో," ఎంబంతిద్దను. అవన పక్కదల్లి బిద్దిద్ద శ్యామలను మృతనే ఆగిద్దను. లంబకణ్ణాన పరిస్థితియు బహళ శోచనియవాగిద్దితు. అవన మేదుళిగి ఏటు బిద్దుద రింద సమరరంగదల్లి యారు యారిద్దారే, మత్తు ఏనేనన్ను మాడుత్త లిద్దారే ఎంబుదావ సమాచారపూ అవనిగి తిళియుత్తిరలిల్ల. హుజ్జనంతాగి హోగిద్దను ||౨౯||

సుముఖనేంబ విరస గతి కొనేయ మేట్టిలిగి బందిద్దితు. మేలు సీరు అవనన్ను బిగిదు పరలోకక్కి ఎళిదోయ్యలు హవణిమత్తలిద్దితు. ఈ దారుణ దృశ్యగళన్నేల్ల నోడుత్తలిద్ద సోమ-రక్తలోచనరు విన్నరాగి పారాగలు యావ ప్రయత్ననన్నొ మాడలరియదే, మూకరంతి సుమ్మనీ కుళితు బిట్టిద్దరు. ||౩౦||

ప్రమథప్రమఖనాద భృంగియు మహామూర్ఖగొళగాగి మలగిబిట్టి ద్దను పంచాశ్శ్మనాగలే తన్న ఒండు పాదవన్ను పరలోకదల్లిట్టవనంతి ద్దను. శంఖనాదరూ మృతనాగి ప్రేతభావనన్ను తళిదు, రణాంగణదల్లిల్ల సుత్తాడుత్తలూ, ఇతర యోధరన్ను తన్న ప్రేతరూప, వికారధ్వునిగళింద భయ పడిమత్త అవరు శంఖ హోడియువంతి మాడుత్తలిద్దను. ||౩౧||

తన్న కడేయ విరరేల్లరూ యుద్ధక్కి బలియాగి, ఆ పృకి కేలవరు

ಚಿಂತಯಾ ಪರಯಾವಿಷ್ಟೋ ಪಪ್ರಚ್ಛ ತಂ ಷಡಾನನಮ್ ||೩೨||

ಮಯೂರೇಶ ಉವಾಚ :—

ಅಸುರಾಶ್ಚ ಸ್ವಕೀಯಾಶ್ಚ ಮಹಾವೀರಾ ಹತಾ ಮೃಧೇ |
ನಿಜಧಾಮಗತಾಃ ಸರ್ವೇ ಜೀವತಾಮತ್ರ ಕಾ ಗತಿಃ ? ||೩೩||

ಷಡಾನನ ಉವಾಚ :—

ಅನಂತಕೋಟಿಬ್ರಹ್ಮಾಂಡನಾಯಕಸ್ತ್ವಂ ಗುಣೇಶ್ವರ ! |
ಚತುರ್ದಶಾನಾಂ ವಿದ್ಯಾನಾಂ ಸರ್ವಾಸಾಂ ಚ ಸ್ವಯಂ ನಿಧಿಃ ||೩೪||
ಕಲಾನಾಂ ತತ್ರ ಕಿಂ ಪ್ರಶ್ನಂ ಕರೋಷಿ ? ತ್ವಂ ಮಮಾಂತಿಕೇ |
ನಾಹಂ ಮಂತ್ರಂ ವಿಜಾನಾಮಿ ವೇತ್ಥ ತ್ವಂ ಹಿ ನ ವೈ ಸುರಾಃ ||೩೫||

ಸಾಯುವನರಾಗಿಯೂ, ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ಮೃತರಾಗಿಯೂ ಇರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ, ಪರಮಕರುಣಾಳು, ಸರ್ವಲೋಕಶರಣ್ಯ ಗಣಪತಿಯು ಮರಮರ ಮರುಗಿದನು. ಬಗೆ ಹರಿಯಲಾರದ ಚಿಂತೆಯು ಅವನನ್ನು ಆವರಿಸಿತು. ಆಗ ಅನುಜ; ಷಡಾನನನ್ನು ಕುರಿತು ಈ ರೀತಿ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದನು. ||೩೨||

ಮಯೂರೇಶ :—

ಮಹಾವೀರ್ಯಶಾಲಿಗಳಾದ ನಮ್ಮವರೂ, ಅಸುರನ ಕಡೆಯವರೂ ಈ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಗಾಯಗೊಂಡು ಮಡಿದು ಬಿದ್ದುಹೋದರು. ಅವರಿಗೇನೋ ವೀರಸ್ವರ್ಗ, ಅದರಲ್ಲೂ ನನ್ನ ಕೈಯಿಂದಲೇ ಹತರಾದವರಿಗೆ ಸ್ವತಃ ನನ್ನ ಲೋಕ ಇವು ದೊರೆತವೆ, ಅವರ ಬಗ್ಗೆ ನನಗೆ ಯೋಚನೆಯೇ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ಷಡಾನನ ! ಅರೆಜೀವಿಗಳಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ನರಳುತ್ತಿರುವ ಈ ವೀರರ ಗತಿ ಏನಪ್ಪ ? ||೩೩||

ಷಡಾನನ :—

ಅಗ್ರಜ; ಗುಣೇಶ್ವರ ! ಇದೇನು, ಇಂದು ಹೀಗೆ ಮಾತನಾಡುವೆ ? ನಿನಗೆ ಪರಿಹಾರೋಪಾಯ ಹೊಳೆಯಲಿಲ್ಲವೇ ? ನೀನೇ ಅನಂತಕೋಟಿ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಗಳೆಲ್ಲ ನಾಯಕನಾಗಿರುವೆ ಹದಿನಾಲ್ಕು ಬಗೆಯ ಹೆಚ್ಚೇನು ? ಸಕಲ ವಿದ್ಯೆಗಳಿಗೂ ನೀನು ನಿಧಿಯಾಗಿರುವೆ. ||೩೪||

ಅರವತ್ತು ನಾಲ್ಕು ಕಲೆಗಳನ್ನೂ ಬಲ್ಲ ನೀನು, ನನ್ನನ್ನೇಕೆ ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಿರುವೆ ? ನಾನು ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ತಿಳಿದವನಲ್ಲ. ಈ ಸಂಗತಿ ನಿನಗೂ ಅರಿವಾಗಿಯೇ ಇದೆ. ನನಗೆ ಮಾತ್ರವೇನು ? ಇತರ ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಇದು ಗೊತ್ತಿರುವುದಿಲ್ಲ. ||೩೫||

ನಿವರ್ಧಯಸಿ ಕೀರ್ತಿಂ ತ್ವಂ ನಾನಾದೈತ್ಯನಿಭಂಜನಾತ್ |
ಯಥಾಮತಿ ಬ್ರವೀಮಿ ತ್ವಾಮಾಜ್ಞಯಾ ಚ ಸ್ಮೃತೇರ್ಬಲಾತ್ ||೩೬||

ಪೂರ್ವಂ ತು ತ್ರಿಪುರನಧೇ ಶಿನೇನ ಯುದ್ಧಮದ್ಭುತಮ್
ಕೃತಂ ತತ್ರ ಮೃತಾ ದೇರ್ವಾ ದ್ರೋಣಾದ್ರೇವಲ್ಲಿಜಂ ರಸಮ್ ||೩೭||
ದೇವಕ್ಷತೇಷು ಸಂಯೋಜ್ಯ ಜೀವಯಾಮಾಸ ತತ್ಕ್ಷಣಾತ್ |

ಕ ಉವಾಚ :-

ಶ್ರುತ್ವೇತ್ಥಂ ವಚನಂ ದೇವೋ ಜಗಾದ ತಂ ಷಡಾನನಮ್ ||೩೮||
ದೇವ ಉವಾಚ :-

ಇದಾನೀಂ ದೈತ್ಯಕೋಟ್ಯಸ್ತು ಯುದ್ಧಾರ್ಥಂ ಬಲವತ್ತರಾಃ |
ಆಯಾಸ್ಯಂತಿ ತದಾ ಕೋಟ್ರ ಯುದ್ಧೈತ್ತಾಭಿಃ ಷಡಾನನ ! ||೩೯||

ನಾನಾಬಗೆಯ ಶಕ್ತಿ-ಸಾಹಸಗಳುಳ್ಳ ಬಹುಮಂದಿ ದೈತ್ಯರನ್ನು ನೀನು ನಿರ್ಮೂಲ
ಗೊಳಿಸಿ, ನಿನ್ನ ಧನಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಕ್ಷಣ-ಕ್ಷಣಕ್ಕೂ ವೃದ್ಧಿಪಡಿಸುತ್ತಲೇ ಇರುವೆ.
ನೀನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದರೂ ನಾನು ತಿಳಿದುದನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದರಿ, ಅಪಚಾರವಾದೀತು. ನಿನ್ನ
ಅಜ್ಞೆ, ನೆನಪಿನ ಬಲಗಳಿಂದ ನನ್ನ ಅಲ್ಪಮತಿಗೆ ತಿಳಿದ ವಿಷಯವನ್ನು ಅರಿಕೆಮಾಡು
ತ್ತೇನೆ. ||೩೬||

ಬಹು ಹಿಂದೆ ಎಂದರೆ ತ್ರಿಪುರಾಸುರನ ವಧೆಯಾದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಘೋರವಾದ
ಯುದ್ಧ ನಡೆಯಿತಷ್ಟೆ? ಆಗಲೂ ಸಹ ಇಂದಿನಂತಹ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯೇ ಒದಗಿಬಂದಿತ್ತು.
ಆ ಅಸುರನು ದೇವ ವೀರರನ್ನೆಲ್ಲ ಕೊಂದು ಹಾಕಿದ್ದನು. ಆಗ ಪೂಜ್ಯ ತಂದೆ; ಪರ
ಶಿನನು ಚಂದ್ರದ್ರೋಣ ಪರ್ವತದಿಂದ ಸಂಜೀವಿನೀ ಬಳ್ಳಿಯ ರಸವನ್ನು ತರಿಸಿ, ಉಪ
ಯೋಗಿಸಬೇಕೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದನು. ||೩೭||

ಅಂತೆಯೇ ಆ ರಸವನ್ನು ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ಗಾಯಗಳಾಗಿದ್ದವೋ ಅಲ್ಲೆಲ್ಲ
ಲೇಪಿಸಿ ಸತ್ತುಹೋಗಿದ್ದ ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳನ್ನೂ ಕ್ಷಣಮಾತ್ರದಲ್ಲಿಯೇ ಬದುಕಿಸಿ
ಬಿಟ್ಟನು.

ಬ್ರಹ್ಮಾ :-

ಷಡಾನನನಾಡಿದ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ, ಮಯೂರೇಶ್ವರನು ತಮ್ಮನನ್ನು
ಕುರಿತು ಹೀಗೆಂದು ಹೇಳಿದನು. ||೩೮||

ದೇವ :-

ಷಡಾನನ ! ಇಮೋ, ಇಷ್ಟರಲ್ಲೇ ಕೋಟ್ಯವಧಿ ದೈತ್ಯರು ಯುದ್ಧಕ್ಕಾಗಿ ರಣ

ಕಶ್ಚಾನೇತುಂ ನೃಜೇದದ್ಧಿಂ ವಲ್ಲೀರಸಮನುತ್ತಮಮ್ |

ಕ ಉನಾಚಃ—

ಏನಂ ಬ್ರೂನ್ ಮಯೂರೇಶೋ ಮಾಯಾಮಾವಿಶ್ವಕಾರಹ ||೪೦||

ಉಜ್ಜೀವಯಾಮಾಸ ತದಾ ನಿಜಾಂಗವಾಯುಸಂಗತಃ |

ತತಸ್ತೇ ಹರ್ಷಸಂಪನ್ನಾಃ ಪ್ರಣೇಮುಸ್ತಂ ಗುಣೇಶ್ವರಮ್ ||೪೧||

ಅಲಿಲಿಂಗುಃ ಪುನರ್ಯುದ್ಧಂ ಕರ್ತುಂ ತಂ ಚ ವಿಜಿಜ್ಞಾಪುಃ |

ತ ಊಚುಃ :—

ತ್ವದ್ವೃಷ್ಟಿನಿಸಿಪಾತೇನ ತೇಜೋ ನೋ ದ್ವಿ-ಗುಣೇಕೃತಮ್ ||೪೨||

ರಂಗಕ್ಕೆ ಬಂದು ನಿಲ್ಲುತ್ತಾರೆ, ಇನರೆಲ್ಲರೂ ಅಷ್ಟರೊಳಗಾಗಿಯೇ ಪುನರುಜ್ಜೀವನ ಗೊಳ್ಳದಿದ್ದರೆ, ಆ ದೈತ್ಯರೊಡನೆ ಹೋರಾಡತಕ್ಕವರಾರು ? ||೪೩||

ನೀನು ಸೂಚಿಸಿದಂತೆ ಚಂದ್ರದ್ರೋಣಗಿರಿಯವರೆಗೆ ಶೀಘ್ರಗತಿಯಿಂದ ಹೋಗಿ, ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾದ ಆ ವಲ್ಲಿಯ ರಸವನ್ನು ತರಲಿಕ್ಕೆ ಪ್ರಕೃತ ಇಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಥರಾದವ ರಾರಿದ್ದಾರೆ ?

ಬ್ರಹ್ಮಾ :—

ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಮಯೂರೇಶನು ಕೂಡಲೇ ತನ್ನಧೀನವಾದ ಅತ್ಯದ್ಭುತ ಮಾಯೆ ಯನ್ನು ಬೀರಿದನು. ||೪೦||

ದೇವನ ಅಂಗಾಂಗಗಳಿಂದ ಬೀಸಿದ ತನುವಾದ ಗಾಳಿ ಮೃತರಾದ ದೇವತೆ ಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಪುನರುಜ್ಜೀವನಗೊಳಿಸಿಬಿಟ್ಟಿತು. ನಿದ್ರೆಯಿಂದೆಚ್ಚತ್ತವರಂತೆ ಮೃತರಾದ ದೇವತೆಗಳು ತಟಕ್ಕನೆ ಎದ್ದು ಕುಳಿತುಕೊಂಡುಬಿಟ್ಟರು. ತಮಗೆ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಈ ಮೊದಲು ಒದಗಿದ್ದ ಸ್ಥಿತಿ ಒಮ್ಮಿಂದೊಮ್ಮೆ ಮಾರ್ಪಟ್ಟು, ತಾವೆಲ್ಲರೂ ಪುನರು ಜ್ಜೀವನಗೊಳ್ಳುವಂತಾದುದಕ್ಕೆ ಬಹಳ ಸಂತೋಷಿಸಿದರು. ಮತ್ತು ಗಣವತಿಗೆ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ನಮಸ್ಕರಿಸಿದರು. ||೪೧||

ಪ್ರೀತಿ-ವಿಶ್ವಾಸ-ಗೌರವಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತ ಎಲ್ಲರೂ ದೇವನನ್ನು ಆಲಿಂಗಿಸಿಕೊಂಡು, ದೈತ್ಯನ ಮೇಲೆ ಪುನಃ ಯುದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಅನುಜ್ಞೆಯನ್ನು ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದರು.

ದೇವವೀರರು :—

ದೇವ ! ನಿನ್ನನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸಿದ ಕೂಡಲೇ ನಮ್ಮ ತೇಜಸ್ಸು ಉತ್ಸಾಹ, ಇವು ದ್ವಿಗುಣಿತವಾದವು. ||೪೨||

ಗುಣೇಶ್ವರ ಉವಾಚ :—

ಬ್ರಹ್ಮಾದಯೋ ದೇವಗಣಾಃ ಸ್ತುವಂತಿ ನಃ ಪರಾಕ್ರಮಮ್ |

ತಾರಕಾಸುರಮುಖ್ಯಾಶ್ಚ ನಿಹತಾ ದೈತ್ಯ-ದಾನವಾಃ ||೪೩||

ಕ ಉವಾಚ :—

ತತಸ್ತೈಃ ಸಹಿತೋ ದೇವೈರ್ನುಯೂರೇಶಃ ಶಿವಂ ಯಯೌ |

ನಮಸ್ಕೃತ್ಯ ಶಿವಂ ಗೌರೀಂ ಯುಧ್ಧಾಯ ಗಂತುಮುದ್ಯತಃ ||೪೪||

ಅಲಿಲಿಂಗ ಮುದಾ ಗೌರೀ ಶಿವಸ್ತಂ ಚ ಗುಣೇಶ್ವರಮ್ |

ತತಃ ಷಡಾನನಾದ್ಯಾಸ್ತೇ ಶಿವಮಾಲಿಂಗಿರೇ ಮುದಾ ||೪೫||

‘ ವಯಂ ರಣೇ ನಿಪತಿತಾಃ ಪುನಃ ಸಂಜೀವಿತಾ ಹರ ! |

ಮಯೂರೇಶಾಂಗಸಂಭೂತವಾಯುನಾದ್ಭುತಕಾರಿಣಾ ||೪೬||

ಗುಣೇಶ್ವರ :—

ವೀರರೇ ! ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ದೇವೋತ್ತಮರು ಸಹ ನಿಮ್ಮಿಲ್ಲರ ವೀರ್ಯ-ಸಾಹಸ
ಗಳನ್ನು ಮುಕ್ತಕಂಠದಿಂದ ವರ್ಣಿಸುತ್ತಲಿದ್ದಾರೆ. ತಾರಕಾಸುರ ಮೊದಲಾದ
ಪ್ರಮುಖ ದೈತ್ಯ-ದಾನವರೊಡನೆ ಹಿಂದೆ ಯುದ್ಧ ನಡೆದಾಗ ನೀವೆಲ್ಲರೂ ಬಹಳ ಶಕ್ತಿ-
ಸಾಹಸಗಳನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿ ನೆರವಾಗಿದ್ದೀರಿ. ||೪೦||

ಬ್ರಹ್ಮಾ :—

ಹೀಗೆಂದು ವರ್ಣಿಸುತ್ತ, ಪುನರುಜ್ಜೀವನಗೊಂಡ ದೇವತೆಗಳೊಡನೆ ಪರಶಿವನ
ಸಮಾಪಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಕೂಡಲೇ ಶಿಷ್ಟಾಚಾರ-ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳಿಗನು
ಸರಿಸಿ ತಂದೆ-ತಾಯಿಯರಾದ ಶಿವ-ವಾರ್ವತಿಯರನ್ನು ಪ್ರಣಮಿಸಿ, ಮತ್ತೆ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ
ಹೊರಡಲು ಅನುಮತಿಯನ್ನು ಬೇಡಿದನು. ||೪೪||

ವಾರ್ವತೀದೇವಿ ಪರಶಿವ ಇಬ್ಬರೂ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಗುಣೇಶ್ವರನನ್ನು ಅಲಿಂ
ಗಿಸಿಕೊಂಡರು. ಅನಂತರ ಷಡಾನನ ಮುಂತಾದವರು ಮುಂದೆ ಬಂದು ಒಬ್ಬೊಬ್ಬ
ರಾಗಿ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಪರಶಿವನನ್ನು ಆಲಿಂಗಿಸಿದರು. ||೪೫||

ಮತ್ತು ಪರಶಿವನನ್ನು ಸಂಜೋಧಿಸಿ “ ದೈತ್ಯರ ಏಟುಗಳಿಗೆ ಸಿಲುಕಿ ನಾವೆ
ಲ್ಲರೂ ರಣರಂಗದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದುಹೋಗಿದ್ದೆವು. ದೇವ; ಹರ ! ಭಗವಾ ಮಯೂರೇಶ್ವ
ರನು ತನ್ನ ದೇಹದಿಂದ ಸಂಜೀವಕ ವಾಯುವನ್ನು ಬೀರಿ ನಮ್ಮನ್ನೆಲ್ಲ ಪುನರು
ಜ್ಜೀವನಗೊಳಿಸಿದನು. ಎಂತಹ ಅದ್ಭುತ ಕೆಲಸವನ್ನಾದರೂ ಆ ವಾಯು ದೇವನ
ಮಹಿಮೆಯಿಂದ ಮಾಡಬಲ್ಲದು. ||೪೬||

ಪುನರ್ಯುದ್ಧಾಯ ಯಾಸ್ಯಾಮೋನೇನ ಸಾರ್ಥಂ ಶಿವಾಧುನಾ |

ಪ್ರಸಾದಾತ್ತದ ಜೇಷ್ಠಾಮಃ ಸರ್ವಾನೇವಾಸುರಾಃ ಯುಧಿ ||೪೭||

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಗಣೇಶಪುರಾಣೇ ಉತ್ತರಖಂಡೇ “ ರಣಶೋಧನಂ, ಮೃತ ಪುನರು
ಜ್ಜೀವನಂ” ಚೇತಿ ಷೋಡಶೋತ್ತರ ಶತತಮೋಧ್ಯಾಯಃ ಸಮಾಪ್ತಃ

ಇದೋ, ನಾವು ಸಿದ್ಧರಿದ್ದೇವೆ. ಪರಮೇಶ್ವರ! ಮಯೂರೇಶ್ವರನ ಸಂಗಡ
ಹೊರಟು ಶತ್ರುಗಳೊಡನೆ ಮತ್ತೆ ಯುದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡುವೆವು. ನಿನ್ನ ಪ್ರಸಾದದ
ಮಹಿಮೆಯಿಂದ ಯುದ್ಧಮಾಡಿ, ಎಲ್ಲ ಅಸುರರನ್ನೂ ಜಯಿಸಿ ಬರುವೆವೆಂಬ ವಿಶ್ವಾಸ
ನನುಗಿದೆ. ||೪೭||

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಶ್ರೀ ಗಣೇಶಪುರಾಣದ ಉತ್ತರಖಂಡದಲ್ಲಿ “ ರಣಶೋಧನ ಮತ್ತು
ಮೃತರ ಪುನರುಜ್ಜೀವನ” ಎಂಬಲ್ಲಿಗೆ ನೂರ ಹದಿನಾರನೆಯ
ಅಧ್ಯಾಯಾನುವಾದವು ಮುಗಿದುದು.

॥ ಶ್ರೀ ಗಣೇಶಾಯ ನಮಃ ॥

ಅಥ ಸಸ್ತದಶಾಧಿಕ ಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ

ಕ ಉವಾಚ :-

ಸಿಂಧುಸ್ತಲ್ಪಗತಶ್ಚಿಂತಾಮನಾಪ ಮಹತೀಂ ತದಾ |

ಅಗ್ನಿಸಂತಸ್ತಹೃದಯೋ ವಿಚಾರಂ ನಾನ್ವಪದ್ಯತ ||೧||

ನಿರ್ದರ್ಶೋ ಮ್ಲಾನವದನೋ ನಿಶ್ಶೇಜಾ ನಿಷ್ಕಲೋಽಪಿ ಸಃ |

ತತ ಉಗ್ರಾತ್ಮಜಾ ದುರ್ಗಾ ಲಾವಣ್ಯಲಹರೀ ಶುಭಾ ||೨||

ಚಿಂತಾಶೀವಿಷದಗ್ಧಂ ತಂ ಶ್ರುತ್ವಾಗಾನ್ಮಂಚಕ-ಸ್ಥಿತಮ್ |

ಅಸಂಖ್ಯಭೂಷಣೈರ್ಯುಷ್ಯಾಃ ಕಬರೀ ಭಾತಿ ಮಸ್ತಕೇ ||೩||

ಶ್ರೀ ಮಂಗಳಮೂರ್ತಯೇ ನಮಃ

೧೧೭ ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

ಬ್ರಹ್ಮಾ :-

ಮಂಚದ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಕೊಂಡಿದ್ದ ಸಿಂಧುದೈತ್ಯನು ಬಲವಾದ ಚಿಂತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದನು. ಉರಿಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದವನು ಹೇಗೆ ತಪಿಸುವನೋ, ಅದರಂತೆ ಅಸುರನ ಹೃದಯವು ತಪಿಸಲಾರಂಭಿಸಿತು. ಎಷ್ಟೆಷ್ಟು ರೀತಿಯಿಂದ ವಿಚಾರಮಾಡಿದರೂ ಯಾವುದೊಂದು ನಿರ್ಣಯವೂ ಅವನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹೊಳೆಯಲಿಲ್ಲ. ||೧||

ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಹರ್ಷವಿರಲಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ಅವನ ಮುಖವು ಬಾಡಿ ಹೋಗಿದ್ದಿತು. ನಿಶ್ಶೇಜನಾಗಿ ಹೋಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಅವನ ಮುಖದ ಮೇಲೆ ಜೀವ ಕಳೆಯೇ ತೋರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ಉಗ್ರನ ಮಗಳೂ, ಅಸುರನ ಪತ್ನಿಯೂ ಆದ ದುರ್ಗೆಯು ಗಂಡನಿಗುಂಟಾದ ಮಹದ್ವ್ಯಾಥಕುಲ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಳು. ಲಾವಣ್ಯಮಯಿಯೂ, ಶುಭಲಕ್ಷಣಳೂ ಆದವಳವಳು. ||೨||

ಚಿಂತೆ ಎಂಬ ವಿಷಸರ್ಪವು ಅಸುರನನ್ನು ಸುಡುತ್ತಲಿದ್ದುದರಿಂದ ಮಂಚವನ್ನು ಬಿಟ್ಟೇಳಲಿಷ್ಟವಿಲ್ಲದೆ ಬಿದ್ದಿದ್ದ ತನ್ನ ಪತಿಯನ್ನು ಸಂತವಿಸಲು ದುರ್ಗೆಯು ಮಂಚದ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದು ನಿಂತಳು. ಅವಳು ತನ್ನ ತಲೆ ಗಂಟೆಗೆ ಎಣಿಸಲಾರದಷ್ಟು ಆಭರಣಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದಳು. ಆ ಗಂಟು ಬಹಳ ಮೋಹಕವಾಗಿದ್ದಿತು. ||೩||

ಕಸ್ತೂರೀತಿಲಕಂ ಯಸ್ಯಾ ಲಲಾಟೇ ಭಾತಿ ಸುಂದರಮ್ |
ಕಂಠೇ ಹಾರಂ ಕಟಾ ಕಾಂಚೀಂ ಭಿಭ್ರತೀಂ ರತ್ನಸಂಯುತಾಮ್ ||೪||

ಸರ್ವಾಲಂಕಾರಸಂಯುಕ್ತಾಂ ಸರ್ವಾಲಂಕಾರಸುಂದರಾಮ್ |
ಅಗತಾಂ ತು ನಿರೀಕ್ಷ್ಯವ ಮಂಚಕಾಭ್ಯಾಶಮುತ್ಸುಕಾಮ್ ||೫||
ಬಹಿಸ್ತಶ್ನೇನಕಾ ಯಾತಾಸ್ತತಃ ಸಾ ಪತಿಮುಬ್ರವೀತ್ |
ದುರ್ಗೋನಾಚಃ :—

ಕಿಂ ಚಿಂತಾಂ ಕುರುಷೇ ಸ್ವಾಮಿ ! ಯದ್ಭಾನ್ಯಂ ತದ್ಭವಿಷ್ಯತಿ ||೬||
ಈಶ್ವರಸ್ಯ ವಶೇ ಲೋಕೋ ನ ಸ್ವತಂತ್ರಃ ಕದಾಚನ |
ಸರ್ವೇಷಾಂ ಮಾನಸಂ ತ್ವಂ ಕಿಮುದ್ವೇಜಯಸಿ ಮೇಘಸಿ ಚ ||೭||

ಅವಳು ತನ್ನ ಹಣೆಗೆ ಇರಿಸಿದ್ದ ಕಸ್ತೂರೀ ತಿಲಕವು ಅವಳ ಮುಖದ ಸ್ವಭಾವ ನಾಂದರ್ಯವನ್ನು ಮತ್ತಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚಿಸಿದ್ದಿತು. ಕೊರಳಿನಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಬೆಲೆಬಾಳುವ ಹೊಳೆವ ರತ್ನದ ಹಾರವನ್ನೂ, ನಡುವಿನಲ್ಲಿ ನಾನಾರತ್ನ ಖಚಿತ ಒಡ್ಡಾಣವನ್ನೂ ಧರಿಸಿದ್ದಳು ||೪||

ಸರ್ವಾಲಂಕಾರದಿಂದ ಕೂಡಿದವಳಾದ ದುರ್ಗೆಯು ತಾನು ಧರಿಸಿದ್ದ ಒಡನೆಗಳಿಗೇ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಹೊಳಪನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಲಿದ್ದಳು. ಇಂತಹ ಸರ್ವಾಂಗಸುಂದರಿ ; ದುರ್ಗೆಯು ಉತ್ಪುಕತೆಯಿಂದ ಸಿಂಧುದೈತ್ಯನು ಮಲಗಿದ್ದ ಮೂಚದ ಬಳಿಗೆ ಬರುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಸೇವಕರು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿದರು. ||೫||

ಅಸುರನನ್ನು ಸೇವಿಸುತ್ತ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ನಿಂದಿದ್ದ ಸೇವಕ ಜನರು ಮಹಾರಾಣಿ ಬಂದುದನ್ನು ನೋಡಿ ಹೊರಗಡೆಗೆ ಬಂದುಬಿಟ್ಟರು. ದಂಪತಿಗಳಿಬ್ಬರೂ ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿರುವಾಗ ದುರ್ಗೆಯು ಗಂಡನನ್ನು ಕುರಿತು ಹೀಗೆಂದಳು

ದುರ್ಗಾ :—

ನಾಥ ! ಇದೇನು ? ಈ ಪರಿ ಚಿಂತೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವೆ ? ಏನೆಲ್ಲ ಆಗಬೇಕೆಂದು ದೈವಸಂಕಲ್ಪವಿರುವುದೋ, ಅದೆಲ್ಲ ಆಗಿಯೇ ತೀರುವುದು. ||೬||

ಇಡೀ ಪ್ರಪಂಚವು ಪರಮೇಶ್ವರನ ಅಧೀನದಲ್ಲಿದೆ. ಯಾರೊಬ್ಬರೂ ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಸ್ವತಂತ್ರರಾಗಿಲ್ಲ. ಹೀಗಿರುವಾಗ ಇದನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅರಿತ ನೀನು ಎಲ್ಲರ, ವಿಶೇಷವಾಗಿ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಏತಕ್ಕಾಗಿ ಉದ್ದೇಗಗೊಳಿಸುವೆ ? ||೭||

ಕೋ ಹೇತುಸ್ತೇ ವದ ವಿಭೋ ! ತತೋ ಯುಕ್ತಂ ವದಾಮಿ ತೇ |

ಕ ಉವಾಚ :—

ಪ್ರಿಯಾವಾಕ್ಯಂ ಸಮಾಕರ್ಣ್ಯ ಗಂಡಕೀನಾಯಕಸ್ತದಾ ||೪||

ಸಾವಧಾನಮನಾಭೂತ್ವಾ ವೃತ್ತಾಂತಂ ತಾನುಭಾಬ್ರವೀತ್ |

ಸಿಂಧುರುನಾಚ :—

ಕಿಂ ವದಾಮಿ ಪ್ರಿಯೇ ಶ್ಲಾಘ್ಯೇ ಮನಃಖೇದಕರಂ ಪರಮ್ ||೫||

ಯುದ್ಧೈತೋ ಮೇ ರಣೇ ಕರ್ಣಾ ಮಯೂರೇಶೇನ ಸಾದಿತೌ !

ಸಪ್ತಕೋಟಿಮಿತಾ ಸೇನಾ ನಿಹತಾ ಪೌರುಷೇಣ ಹ ||೧೦||

ಸ್ಕಂದಾದಯೋ ಮಹಾವೀರಾಃ ಪಾತಿತಾಃ ಶರವೃಷ್ಟಿಭಿಃ |

ವಿಭೋ ! ನಿನ್ನ ಚಿಂತೆಗೆ ಕಾರಣವಾದರೂ ಯಾವುದು ? ಅದನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟ ಪಾಗಿ ಹೇಳು. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿದನಂತರ ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಯುಕ್ತಿಯನ್ನು ನಾನು ಹೇಳು ತ್ತೇನೆ.

ಬ್ರಹ್ಮಾ :—

ಗಂಡಕೀನಗರದ ನಾಯಕನಾದ ಸಿಂಧುದೈತ್ಯನು ತನ್ನ ಪ್ರಿಯೆಯು ಅಡಿದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ||೪||

ಬಹಳಮಟ್ಟಿಗೆ ಸಮಾಧಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿದನು. ಮತ್ತು ನಡೆದ ಸಂಗತಿ ಯನ್ನು ಹೆಂಡಿತಿಯ ಎದುರಿಗೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡನು.

ಸಿಂಧು :—

ಪ್ರಿಯೆ ! ನೀನು ಬಹಳ ಶ್ಲಾಘ್ಯಳಾದವಳು. ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗುಂಟಾದ ಕ್ಲೇಶ ವನ್ನು ಏನೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳಲಿ ? ಕೇಳಿದವರ ಮತ್ತು ಹೇಳಿದವರ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಹಳ ಖೇದ ಉಂಟಾಗುವುದು. ||೫||

ನಾನು ಮಯೂರೇಶ್ವರನ ಸಂಗಡ ಯುದ್ಧವಾಡಲು ರಣರಂಗಕ್ಕೆ ಹೋದೆ ನಷ್ಟೆ ? ಅವನು ನನ್ನ ಎರಡೂ ಕಿವಿಗಳನ್ನು ಕೊಯ್ದು ನನ್ನನ್ನು ಅವಮಾನಗೊಳಿಸಿ ಬಿಟ್ಟನು. ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ನಾನು ತೋರಿಸಿದ ಸಾಹಸವೇನೂ ಸಾಮಾನ್ಯವಾದುದಲ್ಲ. ಏಳು ಕೋಟಿ ದೇವಸೇನೆಯನ್ನೂ ನನ್ನ ಪೌರುಷದಿಂದ ಸದೆಬಡಿದುಬಿಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ.

||೧೦||

ದೇವಸೇನಾನಿಯಾದ ಷಡಾನನೇ ಮೊದಲಾದ ಮಹಾವೀರರೆಲ್ಲರೂ ನಾನು ಬಿಟ್ಟ ಬಾಣಗಳ ಸುರಿಮಳೆಗೆ ಬಲಿಯಾಗಿ ನೆಲಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದುಹೋದರು. ಇಂತಹ

ಅಕಸ್ಮಾನ್ನೇ ಹತೌ ಕರ್ಣೌ ತ್ರಿಶೂಲಂ ಪ್ರೇಷ್ಯ ಶತ್ರುಜಾ ||೧೦||

ಅಚ್ಛಾದ್ಯ ಮುಖಮಾಯಾತೋ ವಾಸಸಾ ನಿಜಮಂದಿರಮ್ |
ಯೇನೋಪಾಯೇನ ಮೇ ಶತ್ರುವಧಃ ಸ್ವಾತಂ ವದಸ್ಯ ಮೇ ||೧೧||

ದುರ್ಗೋವಾಚ :-

ವೀರಧರ್ಮಃ ಕೃತಃ ಸಮ್ಯಜ್ಞಿಹತಾಃ ಸರ್ವಸೈನಿಕಾಃ |
ನ ಯಶಃ ಪ್ರಾಪ್ಯತೇ ಸ್ವಾಮಿ ! ಗೋ-ಬ್ರಾಹ್ಮಣ-ಸುರದ್ವಿಷಾಮ್ ||೧೨||

ಸಾಹಸಿಗನಾದ ನನ್ನ ಕಿವಿಗಳನ್ನು ಶತ್ರು ತನ್ನ ತ್ರಿಶೂಲವನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿ
ಕೊಯ್ದು ಬಿಸುಟುಬಿಟ್ಟನು. ನಾನೆಲ್ಲೋ ಅಜಾಗರೂಕತೆಯಿಂದಿರುವಾಗ ಈ ಘಟನೆ
ಅಕಸ್ಮಾತ್ ನಡೆದುಹೋಯಿತು. ||೧೧||

ಬಹಳ ಅವಮಾನವಾಯಿತು. ಉತ್ತರೀಯದಿಂದ ಮುಖಕ್ಕೆ ಮುಸುಕನ್ನು
ಹಾಕಿಕೊಂಡು ನೆಟ್ಟಗೆ ಮನೆಗೆ ಬಂದುಬಿಟ್ಟನು. ಇರಲಿ, ಆದುದಾಗಿ ಹೋಯಿತು.
ಯಾವ ಉಪಾಯವನ್ನು ಹೂಡಿದರೆ, ನನ್ನ ಶತ್ರುವಿನ ವಧೆಯುಂಟಾದೀತೋ, ಆ
ಯುಕ್ತಿಯನ್ನು ಈಗಲೇ ನನಗೆ ಹೇಳು. ||೧೨||

ದುರ್ಗಾ :-

ಆರ್ಯಪುತ್ರ ! ನೀನು ವೀರರಿಗೆ ಉಚಿತವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಹಸದ ಕೆಲಸ
ವನ್ನೇನೋ ಮಾಡಿರುವೆ ಆದುದರಿಂದಲೇ ಸಕಲ ದೇವತಾ ಸೇನೆಯವರನ್ನೂ ಕೊಂದು
ಹಾಕಿರುವೆ. ಆದರೆ, ಒಂದು ವಿಷಯವನ್ನು ಸ್ವಾಮಿ ! ಹೇಳುವೆನು, ಕೋಪಗೊಳ್ಳಬೇಡ,
ಸಾವಧಾನದಿಂದ ಕೇಳು. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಗೋ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಮತ್ತು ದೇವತೆಗಳು
ಇವರಿಂದಲೇ ಮಧ್ಯಮಲೋಕದಲ್ಲಿದ್ದವರು ಸುಖವಾಗಿ ಬಾಳಬೇಕಾಗಿದೆ. “ ಅಗ್ನಾ-
ಪ್ರಾಸ್ತಾಹುತಿಃ ಸಮ್ಯಗಾದಿತ್ಯಮುಪತಿಷ್ಠತೇ | ಆದಿತ್ಯಾಜ್ಞಾ ಯತೇ ವೃಷ್ಟಿಃ ವೃಷ್ಟೇರನ್ನಂ
ತತಃ ಪ್ರಜಾಃ ” ಎಂದರೆ ಮಂತ್ರಜ್ಞರಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಚಳಿ-ಮಳೆಗಳನ್ನು ಸಹಿಸಿ,
ಆಹಾರದ ನಿಯಮಕ್ಕೊಳಪಟ್ಟು ಅಗ್ನಿ ನಾಸನೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ, ಸಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪವಿತ್ರ
ವಾದ ಆಹುತಿಗಳನ್ನು ಶಾಸ್ತ್ರೀಕ್ತ ವಿಧಾನದಿಂದ ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಆಯಾ ದೇವತೆಗಳಿ-
ಗಾಗಿ ಹೋಮಮಾಡಿದರೆ, ಅವು ಅಪೂರ್ವದ್ವಾರಾ ತೇಜೋಮಂಡಲವಾದ ಸೂರ್ಯನಿಗೆ
ತಲುಪುವುವು. ಯಾವ ಯಾವ ದೇವತೆಗಳಿಗಾಗಿ ಇವನು ಆಹುತಿಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸಿರು-
ವನೋ, ಅವು ಆದಿತ್ಯನ ಮೂಲಕ ಅವರವರಿಗೆ ತಲುಪಿ, ಅವರು ತನ್ಮೂಲಕ ತೃಪ್ತರಾಗಿ
ಅವಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಫಲವಾಗಿ ಕೊಡತಕ್ಕ ಸು-ವೃಷ್ಟಿಯು ಆದಿತ್ಯನ ಮೂಲಕವೇ ನಮಗೆ
ಬರುತ್ತದೆ. ವೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸಸ್ಯ, ಸಸ್ಯದಿಂದ ಅನ್ನ, ಆ ಅನ್ನದಿಂದಲೇ ಪಶು, ಪಕ್ಷಿ

ತದ್ವೇಷಾಚ್ಛೈವ ಕಲ್ಯಾಣಂ ಕಸ್ಯಾಪಿ ಹಿ ನ ಜಾಯತೇ |

ಸೇವನಾದ್ವಂದನಾದ್ವಾದಾತ್ಸ್ಮರಣಾತ್ಪೂಜನಾದಪಿ ||೧೪||

ದೇವೈರಿಂದ್ರಾದಿಭಿಃ ಸ್ಥಾನಾನ್ಯಾಸ್ತಾನಿ ಚ ಸ್ಥಿರಾಣಿ ಚ |

ಯಃ ಸಮಃ ಸರ್ವಭೂತೇಷು ಶುಭಾಶುಭಫಲಪ್ರದಃ ||೧೫||

ಮೊದಲಾದ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಜೀವಿಸುತ್ತಲಿರುವುವು. ಗೋವು ತಾನು ಸೊಪ್ಪು. ಸೆದೆ ಮುಂತಾದ ಕಸವನ್ನು ತಿಂದು, ನಮಗೆ ಆಯುರ್ವರ್ಧಕವಾದ ಅಮೃತೋಪಮ ಕ್ಷೀರ ವನ್ನೂ, ಬುದ್ಧಿ ಮತ್ತು ವಾಗ್ವಿವರ್ಧಕವಾದ ಕ್ಷೀರದ ಸಾರ; ಘೃತವನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟು ಕಾಪಾಡುತ್ತದೆ. ಮತ್ತು ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರ ಕರ್ಮಕ್ಕೆ ಬೇಕಾಗುವ ಹಾಲು- ತುಪ್ಪ ಇವನ್ನು ಅದು ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಗೋ ಮತ್ತು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಬ್ಬರೂ ಜಗತ್ತಿನ ಜೀವನಕ್ಕಾಗಿ ಅಹರ್ನಿಶಿ ದುಡಿಯತಕ್ಕವರು. ಇಂಥವರ ಹಾಗೂ ದೇಹೇಂದ್ರಿಯ, ಮನಸ್ಸುಗಳಿಗೆ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಾದ ದೇವತೆಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಯಾರು ದ್ವೇಷ ವನ್ನು ಸಾಧಿಸುವರೋ, ಅವರು ಎಷ್ಟೇ ಸಾಹಸಿಗರಾಗಿರಲಿ, ಅವರಿಗೆ ಖಂಡಿತ ವಾಗಿಯೂ ಯಶಸ್ಸು ದೊರೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ||೧೩||

ಪ್ರಕೃತ ಗೋ-ಬ್ರಾಹ್ಮಣ-ಸುರರನ್ನು ದ್ವೇಷಿಸತಕ್ಕ ಮೂಲವ್ಯಕ್ತಿ ನೀನೊಬ್ಬನೇ ಆದರೂ, ನಿನ್ನ ಆಶ್ರಯವನ್ನು ಪಡೆದು ಜೀವಿಸುತ್ತಿರುವವರು, ತಮಗೆ ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಬಲಿಷ್ಠನಾದ ನಿನ್ನ ಅನುಗ್ರಹವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿ, ತನ್ಮೂಲಕ ಹೊಟ್ಟೆ ಹೊರೆಯುವುದ ಕ್ಲೋಸ್ಕರ ವಿಧಿ ಇಲ್ಲದೇ ಅವರೂ ಗೋ-ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ದ್ವೇಷಿಸುವಂತಾಗಿದೆ ಎಕೇನ ಅವರಿಗೂ ಸುಖ-ಶಾಂತಿಗಳು, ಸತ್ಕೀರ್ತಿ ಇವಾವೂ ಬರಲಾರವು. ನೀನು ಬಲವಿದ್ದು ದ್ವೇಷಿಸಿ ಸತ್ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡವನು, ಪಾಪ, ಇತರರು ತಮಗೆ ಬಲವಿಲ್ಲ ದಿದ್ದರೂ ನಿನಗಾಗಿ ಅವರನ್ನು ವಿದ್ವೇಷಿಸಿ ಸತ್ಕೀರ್ತಿಗೆ ಹೊರತಾದವರು. ಒಟ್ಟಿನ ಮೇಲೆ ಯಾರೊಬ್ಬರಿಗೂ ಸುಖ-ಶಾಂತಿ ಇಲ್ಲದೆ ಹೋಗಿದೆ. ಇದೇ ರೀತಿ ಮುಂದುವರಿಯುವು ದಾದರೆ, ಈಗಿದ್ದ ಸೌಖ್ಯ-ಸೌಕರ್ಯಗಳೂ ಕಳೆದುಹೋಗುವುವಾದುದರಿಂದ ಯಾರಿಗೂ ಶ್ರೇಯಸ್ಸುಂಟಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಗೋ-ಬ್ರಾಹ್ಮಣ-ಸುರರನ್ನು ನಿರಹಂಭಾವದಿಂದ ಸೇವಿಸ ಬೇಕು. ಅವರನ್ನು ಕಂಡಾಗ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ನಂದಿಸಬೇಕು. ಸರ್ವದಾ ಅವರನ್ನು ದಾನಾದಿಗಳಿಂದ ಸತ್ಕರಿಸಬೇಕು. ಯಾವಾಗಲೂ ಅವರ ಉಪಕಾರವನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುತ್ತ ಲಿರಬೇಕು. ಮತ್ತು ಪೂಜಿಸುತ್ತಲೂ ಇರಬೇಕು. ||೧೪||

ಹೀಗಿರುವುದರಿಂದಲೇ ಇಂದ್ರಾದಿ ದೇವತೆಗಳು ಮಹೋನ್ನತ ಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ಪಡೆದಿ ದ್ದಾರೆ, ಮತ್ತು ಅವು ಸಹ ಸ್ಥಿರವಾಗಿವೆ. ಅವನ್ನು ಪ್ರಕೃತ ನೀನು ಬಲಪ್ರಯೋಗದಿಂದ ಕಿತ್ತುಕೊಂಡು, ಅವರಿಗೆ ಪುನಃ ಎಂದೆಂದಿಗೂ ದೊರೆತಿರಬಾರದು, ಹಾಗೆ ಭದ್ರಪಡಿಸಿ ರುವೆ. ಆದರೆ, ನಿನಗೂ ಮೇಲ್ಪಟ್ಟವನೊಬ್ಬನಿದ್ದಾನೆಂಬ ನೆನಪು ನಿನಗಿರಬೇಕು.

ತತ್ಸೇವಯಾಭೀಷ್ಟಸಿದ್ಧಿಃ ಕಾಮಧೇನೋರಿವಾಭವತ್ |
 ಅಂಕುರೋ ಜಾಯತೇ ತಾದ್ಯಗ್ಯಾದ್ಯಗ್ನೀಜಂ ಹಿ ಉಷ್ಣತೇ ||೧೬||
 ಅಶುಭಾತ್ಕರ್ಮಣೋ ದುಃಖಂ ಸುಖಂ ಸ್ಯಾಚ್ಛುಭಕರ್ಮಣಃ |
 ಅತಃ ಸಂತಃ ಪ್ರಕುರ್ವಂತಿ ಶುಭಂ ಕರ್ಮ ಸಸಾದರಾತ್ ||೧೭||
 ಹಿತಂ ಚ ಸರ್ವಜಂತೂನಾಂ ಕಾಯೇನ ಮನಸಾ ಗಿರಾ |
 ಭವತಾ ಪುರುಷಾರ್ಥೇನ ಪೀಡಿತಾಸ್ತೇ ಸುರರ್ಷಯಃ ||೧೮||
 ಪುರುಷಾರ್ಥಃ ಸ ವಿಚ್ಛೇದಯೋ ಯಶ್ಚತುರ್ಣಾಂ ಹಿ ಸಾಧಕಃ |

ಪ್ರಾಣಿಯು ಮಾಡಿರಬಹುದಾದ ಶುಭಾಶುಭ ಕರ್ಮಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕಂತಹ ಫಲಗಳನ್ನು
 ವೈಷಮ್ಯ ನೈಘೃಣ್ಯಗಳಿಲ್ಲದೆ ಹಂಚತಕ್ಕ ಸರ್ವಸಮವ್ಯಕ್ತಿ ಎಂದರೆ, ಸಕಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳ
 ಹೃದಯಗುಹಾಶಯನೂ, ಸರ್ವಸಾಕ್ಷಿಯೂ, ಆದವನು ಭಗವಂತ ಒಬ್ಬನೇ. ||೧೫||

ಅವನನ್ನು ಅನನ್ಯಭಾವದಿಂದ ಸೇವಿಸಿದೆಯಾದರೆ, ಸಕಲೇಷ್ಟಗಳೂ ಸಿದ್ಧಿ ಸು
 ವುವು. ಕಾಮಧೇನುವನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿದರೆ ಇಷ್ಟಾರ್ಥ ಸಿದ್ಧಿ ಸುವುದೆಂಬ ಸಂಗತಿ ನಿನ್ನ
 ಅನುಭವಕ್ಕೂ ಬಂದಿದೆಯೋ ಇಲ್ಲವೋ ? ಅಂತಹ ಕಾಮಧೇನುವನ್ನು ಸೃಜಿಸಿದವನು
 ಆ ಭಗವಂತ. ತಾತ್ಕಾಲಿಕವಾಗಿ ನಿನ್ನಲ್ಲಿರಬಹುದಾದ ಬಲ-ಪರಾಕ್ರಮ, ವೈಭವ ಇವು
 ಸ್ಥಿರವಾದುವು ಎಂದು ಭ್ರಮಿಸಬೇಡ. ಎಷ್ಟಿದ್ದರೇನು ? “ ಸರ್ವಂ ನೃಥಂ ವಿಷಮ
 ಸಮಯೇ ದೇವ ಏಕಃ ಸಹಾಯಃ ” ಚೆನ್ನಾಗಿ ನೆನಪಿರಲಿ. ಲೋಕಾನುಭವವನ್ನು
 ಯೋಚಿಸಿ ನೋಡು. ಯಾವ ತರಹದ ಬೀಜವನ್ನು ಬಿತ್ತುವರೋ ಅದೇ ತರಹದ
 ಅಂಕುರ ಚಿಗುರುತ್ತದೆ. ||೧೬||

ಇದರಂತೆಯೇ ಅಲ್ಲವೇ ? ಪಾಪ-ಪುಣ್ಯ ಕಾರ್ಯಗಳ ಫಲಗಳು ? ನೀನೇ
 ಯೋಚಿಸು. ಅಶುಭ ಕರ್ಮದಿಂದ ಅಶುಭ ಫಲ, ಶುಭ ಕರ್ಮದಿಂದ ಒಳ್ಳೆಯ ಫಲ.
 ಆದುದರಿಂದ ಸಜ್ಜನರು ಆದರದಿಂದ ಸರ್ವದಾ ಒಳ್ಳೆಯ ಕೆಲಸಗಳನ್ನೇ ಮಾಡು
 ವರು. ||೧೭||

ರಾಜನಾದುದರಿಂದ ನೀನು ಕಾಯಾ, ವಾಚಾ ಮತ್ತು ಮನಸಾ ಎಲ್ಲರಿಗೂ
 ಹಿತವನ್ನೇ ಬಯಸುತ್ತಿರಬೇಕು. ಆದರೆ ನೀನೋ, ಪೌರುಷವೇ ಪರಮ ಪುರು
 ಷಾರ್ಥವೆಂದು ನಂಬಿ, ಪಾಪ ! ತಪಸ್ವಿ ಜನರನ್ನೆಲ್ಲ ಹಿಂಸಿಸಿರುವೆ. ಮತ್ತು ಈಗಲೂ
 ಹಿಂಸಿಸುತ್ತಲೇ ಇರುವೆ. ||೧೮||

ಯಾವುದರಿಂದ ಧರ್ಮಾರ್ಥಕಾಮಮೋಕ್ಷ ಈ ನಾಲ್ಕೂ ದೊರೆಯುವುವೋ,
 ಅದನ್ನೇ ಪರಮಪುರುಷಾರ್ಥವೆಂದು ಸಾಧಕನು ತಿಳಿಯತಕ್ಕದ್ದು. ಯಾರ ಮನಸ್ಸು

ಯನ್ಮನೋ ಸಾರ್ಥಲುಬ್ಧಂ ಸ್ಯಾತ್ಪರದಾರೇಷು ನ ಕ್ಷಚಿತ್ ||೧೯||

ಸ ಏವ ಪುರುಷಾರ್ಥಃ ಸ್ಯಾದ್ಯಶ್ಚಾನಿದ್ಯಂ ನ ನಿಂದತಿ |
ಶರಣಾಗತರಕ್ಷಾಯಾಂ ದೃಢೋ ಧರ್ಮಪರಾಯಣಃ ||೨೦||

ಸಮಃ ಸರ್ವೇಷು ಭೂತೇಷು ಪುರುಷಾರ್ಥಃ ಸ ಗಮ್ಯತೇ |
ಸ್ವಾಮಿನ್ಮೇ ಪರಮಂ ವಾಕ್ಯಂ ಶ್ರಣು ತೇ ಹಿತಕಾರಕಮ್ ||೨೧||

ಅದುಷ್ಯವಾಕ್ಸತ್ಯಶೀಲಃ ಸ್ವ-ಗುಣಾನಾಮುಕ್ತೇರ್ತಕಃ |
ಪರೋಪಕರಣೇ ಸಕ್ತಃ ಪರಸೈಶೂನ್ಯವರ್ಜಿತಃ ||೨೨||

ದ್ರವ್ಯದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಲೋಭವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದಿಲ್ಲವೋ, ಯಾರ ಮನಸ್ಸು ಪರರ ಹೆಂಡಿರಲ್ಲಿ ಎಂದೆಂದಿಗೂ ವ್ಯಾಮೋಹಗೊಳ್ಳಲಾರದೋ ||೧೯||

ಅದೇ ನಿಜವಾದ ಪುರುಷಾರ್ಥ. ಅನಿದ್ಯರಾದವರನ್ನು ಬಾಯಿ ಚಪಲ ಕ್ಯಾಗಿಯಾದರೂ ಎಂದೆಂದಿಗೂ ನಿಂದಿಸಬಾರದು. ಶರಣು ಬಂದವರನ್ನು ಕಾಪಾಡುವನೆಂಬುದು ಅವನ ದೃಢ ಸಂಕಲ್ಪವಾಗಿರಬೇಕು. ಧರ್ಮಾಚರಣೆಯೇ ಅವನ ಮುಖ್ಯ ಗುರಿಯಾಗಿರಬೇಕು. ||೨೦||

ಬಡವ-ಬಲ್ಲಿದವ, ನಮ್ಮವ-ಪರ, ಮಾನವ-ಪ್ರಾಣಿ, ಜಡ-ಜೀತನ, ಎಂಬ ಭೇದ, ವಿಭ್ರಮಗಳಿಗೆ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸರ್ವಾತ್ಮಕಾ ಎಡೆಗೊಡದೆ, ತನ್ನಂತೆಯೇ ಇತರರನ್ನೂ ಯಾರು ನೋಡುತ್ತಾರೆಯೋ, ಅವರೇ ನಿಜವಾಗಿ ಪುರುಷಾರ್ಥಕ್ಕೆ ಭಾಗಿಗಳಾಗುತ್ತಾರೆ. ಆರ್ಯಪುತ್ರ ! ನೀನು ನನ್ನ ಈ ದೇಹಕ್ಕೆ ಒಡೆಯ. ನಿನ್ನ ಹಿತವನ್ನು ಬಯಸುವುದು ನನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯ. ಅದುದರಿಂದಲೇ ಇಷ್ಟೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಹೇಳಬೇಕಾಯಿತು. ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ಮುಖ್ಯ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳುವೆನು, ಈ ಮಾತುಗಳು ನಿನ್ನನ್ನು ಕೆಡಿಸತಕ್ಕವಲ್ಲ. ಗಮನವಿಟ್ಟು ಕೇಳು. ||೨೧||

ಕೆಟ್ಟಮಾತು ನಮ್ಮ ಬಾಯಿಯಿಂದ ಬಾರದಂತೆಯೂ, ನಾವು ಆಡುವ ಮಾತಿಗೆ ಇತರರು ಅಪಾರ್ಥವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸದಿರುವಂತೆಯೂ ಮಾಡಲು ನಮ್ಮ ನಾಲಿಗೆಯನ್ನು ಮೊದಲು ಸ್ವಾರ್ಥಿನಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು, ತನ್ನ ಹಿರಿಮೆಯನ್ನು ಇತರರೆದುರು ಖ್ಯಾಪನ ಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ತನ್ನಲ್ಲಿ ಇರಬಹುದಾದ ಅಥವಾ ಇಲ್ಲದಿರಬಹುದಾದ ಗುಣಗಳನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳಬಾರದು. ಕೈಲಾದಮಟ್ಟಿಗೆ ಪರರಿಗೆ ಉಪಕಾರವಾಗುವಂತಹ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದರಲ್ಲೇ ಆಸಕ್ತನಾಗಿರುವುದು. ಇತರರ ಹೃದ್ರಗಳನ್ನು (Weakness) ಎಣಿಸದಿರುವುದು ಮತ್ತು ಅವನ್ನು ಎತ್ತಿ ಆಡದಿರುವುದು. ||೨೨||

ತತ್ಕುರುಷ್ವ ಮಹಾಭಾಗ ! ಮನು ಪ್ರೀತಿಂ ಯದೀಚ್ಛಸಿ !

ಮೋಚಯಸ್ವ ಸುರ್ವಾ ಸರ್ವಾ ಪ್ರಬದ್ಧಾ ಶಕ್ರಸಂಯುತಾ ||೨೩||

ಪ್ರಯಾಸ್ಯತಿ ಮಯೂರೇಶೋಽಖಿಲಲೋಕಪ್ರಪಾಲಕಃ |

ವತ್ಸ್ಯಾನಃ ಸು-ಸುಖಂ ಸ್ವಾಮಿ ! ನಾನ್ಯಥಾ ತು ಸುಖಂ ಭವೇತ್ ||೨೪||

ಕ ಉವಾಚ :—

ಏವಂ ವಾಕ್ಯಾನ್ಮೃತಂ ತಸ್ಯಾಸ್ತದಭೂದ್ವಿಷಸನ್ನಿಭಮ್

ಮುಮೂರ್ಷೋರೌಷಧಂ ಯದ್ವದ್ಗ್ರಹರೋಗಾಘ್ನುತಸ್ಯ ಹ ||೨೫||

ಇವೇ ಸದ್ಗುಣಗಳೆನಿಸುವುವು. ಇವನ್ನು ಆಚರಿಸುವ ದೃಢವ್ರತಗಳನ್ನು ಸಂತ ರೆನ್ನುವರು. ನನಗೆ ಪ್ರಿಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡಬೇಕೆಂದು ನೀನು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಅಪೇಕ್ಷಿಸುತ್ತಲಿದ್ದರೆ, ಮೇಲ್ಕಂಡ ಗುಣಗಳನ್ನು ವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಿಕೊಂಡು, ಅದರಂತೆ ಆಚರಿಸು. ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಮೊದಲು, ದೇವೇಂದ್ರನಿಂದೊಡಗೂಡಿ ನಿನ್ನ ಸೆರೆಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕೊಳೆಯುತ್ತಿರುವ ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳನ್ನೂ ಬಂಧನದಿಂದ ಮುಕ್ತಗೊಳಿಸಿಬಿಡು. ||೨೩||

ಇಷ್ಟನ್ನು ಮಾತ್ರ ಪ್ರಕೃತ ನೀನು ಮಾಡಿದರೂ ಸಾಕು. ಸರ್ವಲೋಕ ಪಾಲಕನಾದ ಮಯೂರೇಶ್ವರನಿಗೆ ನಮ್ಮಾರ ಮೇಲೂ ದ್ವೇಷವಿಲ್ಲ. ಅವನು ತನ್ನ ಪಾಡಿಗೆ ಹೊರಟು ಹೋಗುವನು. ಸ್ವಾಮಿ ! ನಾವು ಸುಖವಾಗಿ ವಾಸಿಸೋಣ. ನಮ್ಮ ಸುಖ-ಭೋಗಗಳಿಗೆ ಯಾವ ವಿಧವಾದ ಕೊರತೆಯೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಇದೊಂದೇ ಸರಿಯಾದ ದಾರಿ. ನನ್ನ ಮಾತಿನಂತೆ ನೀನು ನಡೆಯದಿದ್ದರೆ, ಖಂಡಿತ ವಾಗಿಯೂ ಈ ಯುದ್ಧದ ಪರಿಣಾಮ ಸುಖಕರವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ||೨೪||

ಬ್ರಹ್ಮಾ : -

ನತ್ಸ, ವ್ಯಾಸ ! ಕೇಳು, ಅನ್ನದ್ವೇಷ, ಬ್ರಹ್ಮದ್ವೇಷ, ದೈವದ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿ ಅವಿ ಶ್ವಾಸಗಳು ಯಾರ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಮೂಡುವುವೋ ಅಂಥವನ ಆಯುಷ್ಯ, ಸಂಪತ್ತು, ಕೀರ್ತಿಗಳು ಬಹು ಬೇಗನೆ ನಾಶ ಹೊಂದುವುವೆಂದು ತಿಳಿದವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅದ ರಂತೆ ಅಮೃತ ಸದೃಶವಾದ ದುರ್ಗೆಯ ಹಿತನುಡಿ ಸಿಂಧುದೈತ್ಯನಿಗೆ ವಿಷಪ್ರಾಯವೆನಿ ಸಿತು. ಮರಣಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿರುವವನಿಗೆ ಔಷಧ ಹೇಗೆ ಹಿಡಿಯುವುದಿಲ್ಲವೋ, ಗ್ರಹಗ್ರಸ್ತ ನಿಗೆ ಮಂತ್ರಶ್ರವಣವು ಕಾಡಕಬ್ಬಿಣದಂತೆ ಕಿವಿಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಸುಡುವುದೋ, ಅವರಂತಾಯಿತು, ಸಿಂಧುವಿನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ. ||೨೫||

ಕ್ರೋಧಸಂರಕ್ತನಯನೋ ದುರ್ಗಾಂ ತಾಂ ಸಿಂಧುರಬ್ರವೀತ್ |

ನ ದಧ್ರೇ ಹೃದಿ ತಸ್ಯಾಸ್ಥ ಉಪದೇಶಂ ಹಿತಾವಹಮ್

||೨೬||

ಸಿಂಧುರುನಾಚ :—

ಸನ್ಯುಗುಕ್ತಂ ತ್ವಯಾ ಭದ್ರೇ ! ಲೋಕನಿಂದಾಕರಂ ವಚಃ |

ಚಾತುರ್ಯಂ ತವ ವಿಜ್ಞಾತಂ, ಕಾರ್ಯಕಾಯ-ವಿದಾ ಮಯಾ ||೨೭||

ನ ಶತ್ರುಂ ಭಜತೇ ಕೋಽಪಿ ರಿಪುರ್ಮಾಸಪರಾಯಣಃ |

ನಾರಭೇತ್ಕೃತ್ಯಮನ್ಯಾಯ್ಯನಾರಬ್ಧಂ ಚೇನ್ನ ತತ್ತ್ವಜೇತ್

||೨೮||

ತತೋ ದುಃಖಂ ಸುಖಂ ವಾ ಸ್ಯಾದಯಶೋ ಯಶ ಏವ ಚ |

ಬಾಘೋ ವಾಪ್ಯಥವಾಲಾಘೋ ಜೀವನಂ ಮೃತ್ಯುರೇವ ವಾ

||೨೯||

ಕೋಪವು ಮಿತಿಯಾಗಿ ಬಂದುಬಿಟ್ಟಿತು. ಕಣ್ಣುಗಳು ಕೆಂಡದಂತೆ ಕೆಂಪು
ಗಾದವು. ಆಗ ದುರ್ಗೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಸಿಂಧು ಹೀಗೆಂದನು. ಕೇವಲ ಕಳಕಳಿ
ಯಿಂದ ಅವಳು ಹೇಳಿದ ಹಿತೋಪದೇಶವನ್ನು ಅವನು ಮನಸ್ಸಿಗೇ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ.
||೨೬||

ಸಿಂಧು :—

ಭದ್ರೆ ! ಎಷ್ಟು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮಾತನಾಡಿದೆ ? ನಿನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಯಾರು ತಾನೆ
ಒಪ್ಪಿಯಾರು ? ಅದರಂತೆ ನಡೆದರೆ, ಲೋಕವು ನನ್ನನ್ನು ನಿದಿಸದೇ ಬಿಟ್ಟೀತೇ ?
ನಿನ್ನ ಮಾತಿನ ಚಾತುರ್ಯ ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆ. ಇಷ್ಟೇ ಏನು ನಿನ್ನ ತಿಳಿವು ? ನಿನಗಿಂತಲೂ
ನಾನು ಈ ವಿಷಯ ಹೆಚ್ಚು ತಿಳಿದಿದ್ದೇನೆ. ಯಾವ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು,
ಯಾವುದನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು, ಎಂಬುದರ ಪರಿಜ್ಞಾನ ನನಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಇದೆ. ಈ
ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಯಾರ ಉಪದೇಶವೂ ಅವಶ್ಯಕವಿಲ್ಲ. ||೨೭||

ಅಭಿಮಾನಕ್ಕಾಗಿ ಬಾಳತಕ್ಕ ವೀರರು ಶತ್ರುವಿನ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಎಂದಿ
ಗಾದರೂ ಆಶ್ರಯವನ್ನು ಬೇಡಿಯಾರೇ ? ನೀನು ಹೇಳುವುದೂ ನ್ಯಾಯವೇ. ಆದರೆ,
“ಅನಾರಂಭೋ ಮನುಷ್ಯಾಣಾಂ ಪ್ರಥಮಂ ಬುದ್ಧಿಲಕ್ಷಣಮ್ | ಅರಬ್ಧಸ್ಯಾಂತ
ಗಮನಂ ದ್ವಿತೀಯಂ ಬುದ್ಧಿಲಕ್ಷಣಮ್” ಎಂಬುದು ನೀತಿರಾಸ್ಟ್ರ. ಅನ್ಯಾಯದ ಕೆಲಸ
ವನ್ನು ನಾನು ಮೊದಲು ಆರಂಭಿಸಲೇ ಬಾರದಿತ್ತು. ಆರಂಭಮಾಡಿಯಾಗಿ ಹೋಗಿದೆ.
ಈಗ ಕೊನೆಯ ಘಳಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಅಷ್ಟಕ್ಕೇ ನಿಲ್ಲಿಸಬಾರದು. ಏನಾಗುವುದೋ,
ಅದು ಆಗಿಯೇ ಹೋಗಲಿ. ಒಮ್ಮೆ ನೋಡಿಯೇ ಬಿಡೋಣ. ||೨೮||

ಆರಂಭಿಸಿದ ಕೆಲಸದಿಂದ ದುಃಖವಾಗಲಿ, ಅಥವಾ ಸುಖವೇ ಒದಗಲಿ, ಕೀರ್ತಿ
ಬರಲಿ, ಅಥವಾ ಅಸಕೀರ್ತಿ ಬರಲಿ, ಲಾಭವಾಗಲಿ, ಅಥವಾ ನಷ್ಟವಾಗಲಿ, ಬದು
ಕೋಣ, ಇಲ್ಲವೇ ಸತ್ತೇ ಹೋಗೋಣ ||೨೯||

ಪೂರ್ವಂ ಭದ್ರೇ ! ಮಯಾ ಸಂಧಿಃ ಸಾಮ್ನಾ ತೇನ ನ ವೈ ಕೃತಃ |
 ಇದಾನೀಂ ಭವಿತಾ ಯದ್ಯತ್ತದ್ಭವತ್ಯೇವ ಸರ್ವಥಾ ||೩೦||
 ಪೂರ್ವಮೇವ ಹಿ ಯಜ್ಞಂತೋರ್ಲಿಖಿತಂ ಸಾಧ್ಯಸಾಧು ವಾ |
 ಕಶ್ಚಿನ್ನ ಪುರುಷಾರ್ಥೇನ ಕರ್ತುಂ ಶಕ್ತೋಽನ್ಯಥಾ ಸತಿ ||೩೧||
 ರಣೇ ನೃತಸ್ಯ ಸ್ವಗೋಽಥ ಖ್ಯಾತಿಃ ಸ್ಯಾದ್ವಿಷ್ಣುಪತ್ರಯೇ ||
 ಯಾತಸ್ಯ ಶರಣಂ ಶತ್ರುೋರಯಶೋ ನರಕೋಽಪಿ ಚ ||೩೨||

ಪ್ರಿಯೆ ! ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ನೋಯಿಸಬೇಕೆಂದು ನನಗೆ ಈಷದಪಿ ಸಂಕಲ್ಪ
 ಎಲ್ಲ. ಆದರೆ ಮಾಡಲೇನು ? ಈಗ ಸಂಪೂರ್ಣ ಕೈ ಮಾರಿಹೋಗಿದೆ. ಮಯೂರೇಶ್ವ
 ರನು ಮೊದಲೇ ಸಂಧಿಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬರಲಿಕ್ಕಾಗಿ ನಂದಿಯನ್ನು ಕಳಿಸಿ
 ಕೊಟ್ಟಿದ್ದನು. ಆಗ ನಾನು ಒಪ್ಪಿದ್ದರೆ, ಕೇವಲ ಸಾಮೋಪಾಯದಿಂದಲೇ ಅದು
 ಸಾಧಿಸುತ್ತಲಿದ್ದಿತು. ಈಗ ಮೊದಲಿನ ಮೂರು ಉಪಾಯಗಳನ್ನೂ ದಾಟಿ, ನಾಲ್ಕು
 ನೆಯದಾದ ದಂಡೋಪಾಯವನ್ನು ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಕೈಗೊಂಡಿದ್ದೇವೆ. ಮತ್ತೆ ಸಾಮೋ
 ಪಾಯದಿಂದಲೇ ಸಂಧಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸೋಣವೆಂದರೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗಬಹುದೇ ? ನೀನೇ
 ಆಲೋಚಿಸು. ಆದುದರಿಂದ ಯಾವುದಾವುದು ಹೇಗೆ ಹೇಗೆಲ್ಲ ನಡೆಯಬೇಕಾ
 ಗಿದೆಯೋ, ಅದರಂತೆ ಸರ್ವಥಾ ಆಗಲೇಬೇಕು. ಅದಕ್ಕೇಕಿಷ್ಟು ಯೋಚನೆ. ||೩೦||

ಜಂತು ಜೀವನ ದಶೆಗೆ ಬರುವ ಮುನ್ನವೇ ಅದರ ಪ್ರಾರಬ್ಧ ಕರ್ಮಾನುಗುಣ
 ವಾಗಿ ಒಳ್ಳೆಯದೋ, ಕೆಟ್ಟದೋ, ಅಂತೂ ಎಲ್ಲ ಆಗು-ಹೋಗುಗಳೂ ಒಮ್ಮೆ ನಿರ್ಣಯ
 ಗೊಂಡು ಅದರ ಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಬರೆದುಬಿಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. “ ಹರಿಣಾಪಿ ಹರೇಣಾಪಿ ಬ್ರಹ್ಮ
 ಣಾ ತ್ರಿದಶೈರಪಿ | ಲಲಾಟೇ ಲಿಖಿತಾ ರೇಖಾ ನ ಶಕ್ಯಾ ಪರಿಮಾರ್ಜಿತುಮ್ ” ಎಂದು
 ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗಿರುವಾಗ ಅತ್ಯಲ್ಪನಾದ ಮನುಷ್ಯ ತನ್ನ ಪಾಪದಿಂದ
 ಅದನ್ನು ಮಾರ್ಪಡಿಸಲಿಕ್ಕಾಗಲಿ, ಅಳಿಸಿಯೇ ಬಿಡುವುದಕ್ಕಾಗಲಿ ಶಕ್ತನಾದಾನೆಯೇ ?
 ಎಂದಿಗೂ ಇಲ್ಲ. ||೩೧||

ಯುದ್ಧವಾಡುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ ರಣರಂಗದಲ್ಲಿ ಕದಾಚಿತ್ ಮೃತಿಯುಂಟಾಗು
 ವುದಾದರೆ, ವೀರಸ್ವರ್ಗ ಲಭಿಸುವುದು. ಮೂರು ಲೋಕಗಳಲ್ಲೂ ನಮ್ಮ ಕೀರ್ತಿ
 ಹರಡುವುದು. ವೀರರ ಧರ್ಮವಾದ ಈ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಅಂಜುಕುಳಿ
 ಯಾಗಿ ಶತ್ರುವನ್ನು ಶರಣುಹೋದರೆ, ಇದುವರೆಗೂ ಯಾರಿಗೂ ತಲೆಬಾಗಿಸದೆ ಅಧಿ
 ಕಾರವನ್ನು ನಡೆಸಿದ ನನ್ನನ್ನು ಲೋಕವು “ ಹೇಡಿ ” ಎನ್ನಲಾರದೇ ? ಆಗ ವೀರ
 ಧರ್ಮವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಬೇಕಾಗುವುದರಿಂದ ನರಕವಾಸವು ತಪ್ಪಿತೇ ? ||೩೨||

ಪೂರ್ವಜೈಃ ಸಹಿತಸ್ಯಾಶು ಜಾಯತೇ ನಾತ್ರ ಸಂಶಯಃ |
ಜಾನಾಮಿ ತಂ ಮಯೂರೇಶಂ ದೇವದೇವಂ ಜಗದ್ಗುರುಮ್ ||೩೩||

ಸಂಭೂತಂ ಮನು ನಾಶಾಯ ರಾನಣಂ ರಾಘವೋ ಯಥಾ |
ಸಾತಯಿಷ್ಯೇ ಶಿರೋಽಸ್ಯಾಹಮಿತಿ ಮೇ ನಿಶ್ಚಿತಾ ಮತಿಃ ||೩೪||

ತ್ಯಜಂತಿ ಜೀನಿತಂ ಶೂರಾ ನಾಭಿಮಾನಂ ಕದಾಚನ |
ನ ಮೇಽಸ್ತಿ ಗಣನಾ ಸುಭ್ರು ! ಕೃತಾಂತಸ್ಯಾಪಿ ಕರ್ಹಿಚಿತ್ ||೩೫||

ತತ್ರ ಕಾ ಗಣನಾನ್ಯೇಷಾಂ ಲಜ್ಜಾ ಮೇ ಕರ್ಣತಃ ಕೃತಾ |

ಕ ಉವಾಚ :-

ಏವಮುಕ್ತ್ವಾ ಭೂಷಣಾನಿ ವಸ್ತ್ರಾಣಿ ಚ ದಧಾರ ಸಃ ||೩೬||

ನಾನೊಬ್ಬನೇ ನರಕದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ನರಳುವುದಲ್ಲದೆ, ನನ್ನ ಪೂರ್ವಜರನ್ನು ಸಹ ನರಕಕ್ಕೆ ನೂಕಬೇಕಾದ ಪ್ರಸಂಗ ಬಂದಿತ್ತು. ಇದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವೇ ಇಲ್ಲ. ಮಯೂರೇಶನಾರೇಂಬುದನ್ನು ನಾನು ಅರಿಯೆನೆಂದು ತಿಳಿದಿರುವೆಯೆ? ಈಗ ಹೇಳುವೆನು, ಕೇಳು. ಅವನು ಜಗದ್ಗುರು. ದೇವರ ದೇವ. ||೩೩||

ನನ್ನನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸಲಿಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಅವನು ಅವತರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಹಿಂದೊಮ್ಮೆ ರಾನಣನನ್ನು ನಾಶಗೊಳಿಸಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಇವನೇ “ಶ್ರೀರಾಮ” ನ ರೂಪದಿಂದ ಅವತರಿಸಿದ್ದನು. ಅವನಾರೇ ಇರಲಿ, ನಾನು ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಹೆದರಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಅವನೊಡನೆ ಹೋರಾಡಿ. ರಣಶಿರದಲ್ಲಿ ಅವನ ಶಿರವನ್ನು ಕೆಡುಹುವೆನೆಂಬ ನಂಬುಗೆ ನನಗಿದೆ.

||೩೪||

ಹುಚ್ಚಿ ! ಹೇಳುವೆನು, ಕೇಳು. ಶೂರರು ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಬೇಕಾದರೂ ಬಿಟ್ಟು ಬಿಟ್ಟಾರು. ಅಭಿಮಾನವನ್ನು ಮಟ್ಟಿಗೆ ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಬಿಡಲಾರರು. ಎಲಾ ಸುಭ್ರು ! ಯಮನನ್ನು ಕಂಡರೂ ಸಹ ನಾನು ಹೆದರತಕ್ಕವನಲ್ಲವೆಂಬ ವಿಷಯ ನಿನಗೇ ಗೊತ್ತಿದೆ. ||೩೫||

ಎಂದ ಮೇಲೆ ಈ ಹುಡುಗನಿಗಾಗಲಿ, ಅಥವಾ ಮತ್ತಿತರರಿಗಾಗಲಿ, ನಾನು ಹೆದರುವೆನೇ? ನನ್ನ ಕಿವಿಗಳನ್ನು ಕುಯ್ದು ನಾನು ತಲೆ ಎತ್ತಿ ತಿರುಗದಂತೆ ಮಾಡಿದನಲ್ಲ ಎಂಬುದೊಂದು ವಿಷಯ ಮಾತ್ರ ನನ್ನನ್ನು ಸದಾ ಬಾಧಿಸುತ್ತಲಿದೆ.

ಹೀಗೆ ನುಡಿದು, ಯೋಧರಿಗೊಪ್ಪುವ ಉಡುಪನ್ನು ಧರಿಸಿ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಹೊರಡಲು ಸಜ್ಜಾಗಿ ನಿಂತನು. ||೩೬||

ಕೇಯೂರಂ ಮುಕುಟಂ ರತ್ನಯುಕ್ತಂ ಹಾರಂ ಚ ಕುಂಡಲೇ |
ತೂಣಾ ಖಡ್ಗಂ ಚ ಖೇಟಂ ಚ ಚಾಪಂ ಸಜ್ಜಂ ಚ ಶಸ್ತ್ರಕಾಮ್ ||೩೭||

ಅಚ್ಛಾದ್ಯ ಕರ್ಣೌ ರೌಕ್ಮೀಯವಸ್ತ್ರೇಣೋಷ್ಣೀಷಗೇನ ಚ |
ಅಯಯಾವುಪವಿಷ್ಟಃ ಸ ಭದ್ರಾಸನಮನುತ್ತಮಮ್ ||೩೮||

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಗಣೇಶಪುರಾಣೇ ಉತ್ತರಖಂಡೇ “ ದುರ್ಗಾವಾಕ್ಯನಿರಾಕರಣಂ ”
ನಾನು ಸಪ್ತದಶೋತ್ತರಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ ಸಮಾಪ್ತಃ

ಕುತ್ತಿಗೆಗೆ ರತ್ನಾಭರಣವನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡನು. ಮಣಿನಯ ಕಿರೀಟವನ್ನು
ತಲೆಗೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡನು. ಕುಂಡಲಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದಂತೆ ತೋರ್ಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಎರಡು
ಬತ್ತಳಿಕೆಗಳಲ್ಲೂ ಬಾಣಗಳನ್ನು ತುಂಬಿಸಿ ಅವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡನು. ಖಡ್ಗ, ಖೇಟ,
ಸಿದ್ಧವಾದ ಧನುಸ್ಸು, ಶಸ್ತ್ರಕಾ ಮೊದಲಾದ ಆಯುಧಗಳನ್ನು ಸಜ್ಜುಗೊಳಿಸಿ ಸಂಗಡ
ತೆಗೆದುಕೊಂಡನು. ||೩೭||

ಹೆರಿದುಹೋದ ಕಿವಿಗಳು ಇತರರಿಗೆ ಕಾಣದಂತಿರಲು ಜರಿಯ ರೇಷ್ಮೆಯ
ರುಮಾಲನ್ನು ಸುತ್ತಿದನು. ನೆಟ್ಟಗೆ ಸಭೆಗೆ ಬಂದು ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾದ ಭದ್ರಾಸನದ
ಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡನು. ||೩೮||

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಶ್ರೀ ಗಣೇಶಪುರಾಣದ ಉತ್ತರಖಂಡದಲ್ಲಿ “ ದುರ್ಗಾವಾಕ್ಯನಿರಾಕರಣಂ ”
ಎಂಬಲ್ಲಿಗೆ ನೂರ ಹದಿನೇಳನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯಾನುವಾದವು ಸಂಪೂರ್ಣ.

|| ಶ್ರೀ ಗಣೇಶಾಯ ನಮಃ ||

ಅಥಾಸ್ವಾದಶಾಧಿಕ ಶತತನೋಽಧ್ಯಾಯಃ

ಕ ಉನಾಚ :—

ಯುದ್ಧಾವೇಶದುರಾಧರ್ಷ ಉಪವಿಷ್ಟೋ ಮಹಾಸನೇ |

ಸ ತದಾ ವೀರಮುಖ್ಯಾಂಸ್ತಾನುಪವಿಷ್ಟಾನಥಾಬ್ರವೀತ್

||೧||

ಸಿಂಧುರುನಾಚ :—

ಗತಾ ಮನು ಪ್ರಧಾನಾ ತೌ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಾಕರ್ಷಣಕ್ಷಮೌ |

ನ ತಾದ್ಯಶೋಸ್ತಿ ವೀರೋತ್ತ್ರಯೋ ಮೇ ಹನ್ಯಾದ್ರಿಪ್ರಂ ಬಲಾತ್ ||೨||

ನೈತಾದ್ಯಶೌ ಬುದ್ಧಿಮಂತೌ ಪರಾಕ್ರಮಜಯೈಷಿಣೌ |

ಶ್ರೀ ಮಂಗಲಮೂರ್ತಯೇ ನಮಃ

೧೧೮ ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

ಬ್ರಹ್ಮಾ:-

ಯುದ್ಧದ ಆವೇಶ ಸಿಂಧುದೈತ್ಯನ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ರಕ್ತ ಧಮನಿಯಲ್ಲೂ ಪಾದ ರಸದಂತೆ ಅತಿ ವೇಗವಾಗಿ ಹರಿಯುತ್ತಲಿದ್ದಿತು. ಇಂತಹ ಸಿಂಧು ಸಭೆಗೆ ಬಂದು ಮಹಾಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತನು. ವೀರರೆಲ್ಲರೂ ರಾಜನು ಬರುವ ಮುನ್ನವೇ ಸಭೆಗೆ ಬಂದಿದ್ದರು. ಆಗ ಸಿಂಧು ಅವರನ್ನು ಕುರಿತು ಹೀಗೆಂದು ನುಡಿದನು. ||೧||

ಸಿಂಧು :—

ವೀರರೇ! ನನ್ನ ಪ್ರಧಾನರಿಬ್ಬರೂ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಮೃತರಾಗಿ ಹೋದರು. ಅವರ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಕಡಿಮೆಯದಲ್ಲ. ಮೂರು ಲೋಕಗಳನ್ನು ಸಹ ಕ್ಷಣಮಾತ್ರದಲ್ಲಿ ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಎಳೆದುತರತಕ್ಕವರು. ಅಂತಹ ವೀರನು ಒಬ್ಬನಾದರೂ ಈಗ ನನ್ನ ಸೈನಿಕರಲ್ಲಿ ಉಳಿದಿಲ್ಲ. ಯಾರಾದರೂ ಅಂಥವನಿದ್ದಿದ್ದರೆ ನನ್ನ ಶತ್ರುವನ್ನು ಬಲಾತ್ಕಾರದಿಂದ ನಾಶಮಾಡಿಬಿಡುತ್ತಲಿದ್ದನು. ||೨||

ಅಂತಹ ಬುದ್ಧಿಶಾಲಿಗಳೇ ಇಲ್ಲವಲ್ಲ. ಅವರಲ್ಲಿ ಕುಯುಕ್ತಿಗಳೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಶತ್ರುವನ್ನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಸಂಧಿಸಿ ಕೊಂದು ಬರುವಂತಹ ಪರಾಕ್ರಮಶಾಲಿಗಳು.

ಕ ಉವಾಚ :-

ವೀರಾ ಊಚುಸ್ತತಃ ಸಿಂಧುಂ

ವೀರಾ ಊಚುಃ :-

ಮಾ ಚಿಂತಾಂ ಕುರು ಸರ್ವಥಾ ||೩||

ಯಾನದ್ವಯಂ ಪ್ರಾಣವಂತೋ ಲಘುಕೃತ್ಯ ಉಪಸ್ಥಿತೇ |

ಕಿಮರ್ಥಂ ಚಿಂತಾಕುಲತಾಂ ತಾನದ್ವ್ರಜಸಿ ದೈತ್ಯರಾಟ್ ||೪||

ಸ್ವಾಪಂ ಕುರು ಮಹಾಭಾಗ ! ಪರ್ಯಂಕೇ ಪುಷ್ಪಸಂಸ್ತರೇ |

ಕೃತಾಂತಸ್ತಾಡಿತೋ ಯಾಭ್ಯಾಂ ತಯೋಃ ಕಸ್ಮಾದ್ವಯಂ ಭವೇತ್ ? ||೫||

ಕ ಉವಾಚ :-

ಏವಮುಕ್ತ್ವಾ ಕಲಃ ಸಿಂಧುಂ ವಿಕಲಕ್ಷ ಮಹಾಬಲೌ |

ಶ್ಯಾಲಕೌ ತಸ್ಯ ದೈತ್ಯಸ್ಯ ನಿಯಾತೌ ಯುದ್ಧದುರ್ಮದೌ ||೬||

ಬ್ರಹ್ಮಾ :-

ಸಿಂಧುವಾಡಿದ ಮಾತುಗಳಿಗೆ ವೀರರು ಹೀಗೆಂದು ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರಿಸಿದರು.

ವೀರರು :-

ನೀನು ಸರ್ವಥಾ ಚಿಂತೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಡ, ||೩||

ಇದು ಅಂತಹ ಪ್ರಮಾದವಾದ ಕೆಲಸವೇನೂ ಅಲ್ಲ. ಅತ್ಯಲ್ಪ ಕಾರ್ಯ. ನಾವು ಬದುಕಿರುವವರೆಗೂ ನಿನಗೇಕೆ ಚಿಂತೆ ? ನೀನು ಇಡೀ ದೈತ್ಯಕುಲಕ್ಕೇ ರಾಜ ನಾಗಿರುವೆ. ಹೀಗಿರುವಾಗ ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಏಕೆ ಚಿಂತೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಪೇಚಾಡುವೆ ? ||೪||

ಪುಷ್ಪಗಳಿಂದ ಅಲಂಕೃತವಾದ ಹಾಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಮಲಗಿ ನೀನು ಸುಖವಾಗಿ ನಿದ್ರೆ ಯನ್ನು ಮಾಡು. ಮಂಚವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನೀನು ಕೆಳಕ್ಕಿಳಿಯಬೇಕಾದ ಪ್ರಮೇಯವೇ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಇದ್ದೇವೆ. ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಯಮನನ್ನು ಸಹ ಒಮ್ಮೆ ಗುದ್ದಿ ಬಂದವರು ನಾವು. ಹೆಚ್ಚೇನು ಹೇಳೋಣ. ನಾವು ನಿನ್ನ ಬೆಂಬಲಿಗರಾಗಿರುವಾಗೆ ಏತಕ್ಕಾಗಿ ಭಯಪಡುವೆ ? ||೫||

ಬ್ರಹ್ಮಾ :-

ಹೀಗೆ ನುಡಿದವರಾರೆಂದು ತಿಳಿದಿ, ವ್ಯಾಸ ! ಅವರೇ ಕಲ-ವಿಕಲರು. ಸಿಂಧುದೈತ್ಯನ ಶ್ಯಾಲಕ (ಭಾವಮೈದುನ) ರು. ಅವರು ಎನೆಂದೆಲ್ಲ ಪೌರುಷವನ್ನು ಕೊಚ್ಚಿಕೊಂಡರೋ, ಆ ವಿಷಯಗಳೆಲ್ಲ ಸತ್ಯವಾದುವೇ ಸರಿ. ಅಲ್ಲದೆ ಯುದ್ಧವೆಂದರೆ

ನಾನಾಯುದ್ಧೇಷು ಕುಶಲೌ ನಾನಾಯುಧಧರಾವೃಭೌ |
 ನಾನಾಭೂಷಣವಸ್ತ್ರಾಢ್ಯೌ ನಾನಾಸೇನಾಸಮನ್ವಿತೌ ||೭||
 ನಾನಾಗರ್ಜನತೋ ವ್ಯೋಮ ಚಕ್ರತುರ್ನಾದಸಂಯುತಮ್ |
 ದೇವಕೋಟಿನಿಹಂತಾರಾವಸಂಖ್ಯವಾಹಿನೀಯುತೌ ||೮||
 ಯಯುಸ್ತತ್ಪುರತೋ ವೀರಾಃ ಸಿಂದೂರಾರುಣಮಸ್ತಕಾಃ |
 ಅಗ್ನಿಶಸ್ತ್ರಧರಾ ಮುಕ್ತಕೇಶಪಾಶಾಃ ಸ-ಚಂದನಾಃ ||೯||
 ಲಸಚ್ಚಕ್ರಧರಾಃ ಸರ್ವೇ ಯಮಮತ್ತುಮಿವೋದ್ಯತಾಃ |
 ತತಃ ಕರಿಘಟಾ ಯಾತಾ ನಾನಾಧಾತುನಿಚಿತ್ರಿತಾಃ ||೧೦||

ಅವರಿಗೆ ಎಲ್ಲಿಲ್ಲದ ಹುರುಪು ಉಂಟಾಗುತ್ತ ಲಿದ್ದಿತು. ಇಂತಹ ಮಹಾಬಲಿಷ್ಠರಿಬ್ಬರೂ ಯುದ್ಧಕ್ಕಾಗಿ ರಣಭೂಮಿಗೆ ತೆರಳಿದರು. ||೬||

ಬಗೆಬಗೆಯ ಯುದ್ಧಗಳನ್ನು ಬೇಕಾದರೂ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಯೋಚನೆ ಇಲ್ಲದೆ ಮಾಡುವಷ್ಟು ಕುಶಲರು. ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಅವರಿಬ್ಬರೂ ನಾನಾ ಬಗೆಯ ಆಯುಧಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿಯೇ ಹೊರಟಿದ್ದರು. ದೈತ್ಯರಾಜನ ಸಂಬಂಧಿಗಳೆಂದ ಮೇಲೆ, ಅವರ ವೈಭವಕ್ಕೆ ಕೊರತೆ ಇದ್ದೀತೇ ? ಬಗೆ ಬಗೆಯ ಅಲಂಕಾರಗಳನ್ನೂ, ದಿವ್ಯ ಕವಚಾದಿ ವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನೂ ಧರಿಸಿದ್ದರು. ಮತ್ತು ತಮ್ಮ ಸಂಗಡ ತಮ್ಮಂತೆಯೇ ಎಲ್ಲ ರೀತಿಯಿಂದಲೂ ಯುದ್ಧಮಾಡಬಲ್ಲ ಸೇನೆಯನ್ನು ಆಯ್ದು ಕರೆದೊಯ್ದಿದ್ದರು. ||೭||

ಆ ಇಬ್ಬರೂ ಭಿನ್ನ ಭಿನ್ನ ಧ್ವನಿಗಳಿಂದ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಗರ್ಜಿಸಿ, ನಭೋಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿನಾದವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದರು. ಕೋಟ್ಯವಧಿ ದೇವತೆಗಳು ಬೇಕಾದರೂ ಅವರೊಡನೆ ಹೋರಾಟಕ್ಕೆ ಬರಲಿ, ಅವರನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಯವಿಲ್ಲದೆ ಕೊಂದು ಬಿಸುಟುಂಥವರು. ಎಣಿಕೆಗೇ ಸಿಕ್ಕದಷ್ಟು ಸೈನ್ಯವನ್ನು ತಮ್ಮ ಸಂಗಡ ಕರೆದು ತಂದವರು. ||೮||

ಅವರೊಬ್ಬ ತಮ್ಮ ಕ್ರಾಯವನ್ನು ಶೋರ್ಪಡಿಸಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಮೊದಲೇ ಕೆಂಪಾಗಿದ್ದ ತಮ್ಮ ತಲೆಗೂದಲನ್ನು ಸಿಂದೂರಲೇಪದಿಂದ ಮತ್ತಷ್ಟು ಕೆಂಪುಗೊಳಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಅಗ್ನಿಯ ಜ್ವಾಲೆಯನ್ನುಗುಳುವ ಶಸ್ತ್ರ (Gun) ಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದರು ತಲೆಗೂದಲು ಕೆದರಿಹೋಗಿದ್ದಿತು. ಅತ್ಯಂತ ವಿಷಯಲಂಪಟರಾದುದರಿಂದ ಯುದ್ಧದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲೂ ಸಹ ದೇಹಕ್ಕೆಲ್ಲ ಚಂದನವನ್ನು ಲೇಪಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಇಂತಹ ವೀರರಿಬ್ಬರೂ ಸನ್ನದ್ಧರಾಗಿ ಮುಂದೆ ನುಗ್ಗಿ ಹೋದರು ||೯||

ಅವರ ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರಗಳು ಥಳ ಥಳ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಅವರ ಉತ್ಸಾಹ, ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ನೋಡುವವರಿಗೆ “ಇವರು ಯಮನನ್ನೇ ತಿಂದುಬಿಡುವರೋ” ಎಂಬಂತೆ ತೋರು

ಅಧಿಷ್ಠಾತಾ ಮಹಾಮಾತ್ಮ್ಯೈಃ ನಾನಾಭೂಷಾವಿರಾಜಿತಾಃ |

ತೀಕ್ಷ್ಣದಂತಾಃ ಸಿಂದುರಿತಾ ಘಂಟಾನಾದನಿನಾದಿತಾಃ ||೧೧||

ತತೋಽಶ್ವಸಾದಿನೋ ಯಾತಾಸ್ತನುತ್ರಾಣವಿರಾಜಿತಾಃ |

ಧನುರ್ಬಾಣಧರಾಃ ಸರ್ವೇ ಲಸಚ್ಚಸ್ತ್ರವಿಭೂಷಿತಾಃ ||೧೨||

ಅನೇಕಯುದ್ಧಸಂಭಾರರಥಾಯಾತಾಸ್ತತಃ ಪರಮ್ |

ಅನೇಕವೀರಸಂಯುಕ್ತಾ ನಾನಾಸೂತವಿರಾಜಿತಾಃ ||೧೩||

ಏವಂ ತೌ ಶ್ಶಾಲಕೌ ಯಾತೌ ರಣಸ್ಥಾನಂ ರುಷಾನ್ವಿತೌ |

ದದೃಶಾತೇ ಮಯೂರೇಶಮಾತೀವಿಷಭುಜಿ ಸ್ಥಿತಮ್ ||೧೪||

ತ್ತಲಿದ್ದವು. ಇವರ ಹಿಂದುಗಡೆ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಪರ್ವತಗಳಂತಿದ್ದ ಆನೆಗಳ ಪಡೆ ಹೊರಟಿತು. ಆ ಆನೆಗಳನ್ನು ಮಾಹುತರು ಅನೇಕ ಬಗೆಯ ಬಣ್ಣಗಳಿಂದ ಚಿತ್ರ ವಿಚಿತ್ರವಾಗಿ ಅಲಂಕರಿಸಿದ್ದರು. ||೧೦||

ಆನೆಗಳ ಮೇಲೆ ಮಹಾಬಲಿಷ್ಠರಾದ ಕಳೆದುಳಿದ ದೈತ್ಯನ ಮಂತ್ರಿಗಳು ಕುಳಿ ತಿದ್ದರು. ಮುಖವಾಡ, ಕಾಲು-ಸರಪಳಿ ಇತ್ಯಾದಿ ಸೌವರ್ಣಾಲಂಕರಣಗಳಿಂದ ಆನೆಗಳು ಭೂಷಿತವಾಗಿದ್ದವು. ಆನೆಗಳೆ ಕೋರೆಯ ಹಲ್ಲುಗಳು ಬಹಳ ಮೊನೂ ಚಾಗಿದ್ದವು. ನೆತ್ತಿಯು ಸಿಂದುರಲೇಪದಿಂದ ಬಹಳ ಕೆಂಪಾಗಿದ್ದಿತು. ತಲೆ, ಸೊಂಡಿಲು ಇವನ್ನು ಪದೇ ಪದೇ ಅತ್ತಿತ್ತ ಚಾಲನಮಾಡುತ್ತ ತಮ್ಮ ಕೊರಳಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿದ್ದ ಘಂಟೆಗಳು ಬಲವಾಗಿ ಧ್ವನಿಗೈಯ್ಯುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಘಂಟೆಗಳ ನಾದವು ರಣರಂಗವನ್ನೆಲ್ಲ ಗುಂಯ್ ಗುಟ್ಟಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ||೧೧||

ಆನೆಯ ಪಡೆಯ ಹಿಂದೆ ಕುದುರೆಗಳ ಸೈನ್ಯ ಹೊರಟಿದ್ದಿತು. ಅಶ್ವಗಳ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತ ವೀರರೆಲ್ಲ ಒಂದೇ ಬಗೆಯಾದ ಉಕ್ಕಿನ ಕವಚಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ ಶೋಭಿಸುತ್ತಲಿದ್ದರು. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಯೋಧನ ಕೈಗಳಲ್ಲೂ ಧನುರ್ಬಾಣಗಳಿದ್ದವು. ಅವರು ಹಿಡಿದಿದ್ದ ಶಸ್ತ್ರಗಳು ಮಿಂಚಿನಂತೆ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿದ್ದವು. ||೧೨||

ಆ ಪಡೆಯ ಹಿಂದೆ ರಥಗಳ ಸಾಲು ಬಂದಿತು. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ರಥವೂ ನಾನಾಬಗೆಯ ಯುದ್ಧೋಪಯೋಗಿ ; ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದ್ದಿತು. ರಥಗಳಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದ ವೀರರು ಮಹಾಬಲಿಷ್ಠರಾಗಿದ್ದರು. ಅವು ಅನೇಕ ವಿಧ ಸೂತರಿಂದ ವಿರಾಜಿತವಾಗಿದ್ದವು. ||೧೩||

ರಾಜಶ್ಶಾಲಕರು ಇಷ್ಟು ಅಟ್ಟಹಾಸದಿಂದ ರಣಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ಯುದ್ಧ ರಂಗವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವಾಗ ಅವರಿಗೆ ಶತ್ರುಗಳ ಮೇಲೆ ಬಹಳ ಕೋಪವೇರಿದ್ದಿತು, ಅಲ್ಲೇ ; ಎದುರಿಗೆ ಮಯೂರದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಮಯೂರೇಶನನ್ನು ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಕಂಡರು. ||೧೪||

ಷಡಾನನಾದಿಭಿರ್ವೀರೈರನ್ಯೈಶ್ಚ ಪರಿವಾರಿತಮ್ |

ದೃಷ್ಟ್ವಾ ತೈಸ್ತು ತಯೋಸ್ತೇನಾ ಘೋರಾ ಸಾ ಚತುರಂಗೀಣೀ ||೧೫||

ಅಸಂಖ್ಯಾತಂ ಬಲಂ ತಸ್ಯ ಸಮಾಯಾತಂ ವಿಚಿತ್ರಿತಮ್ |

ಪ್ರೇಷಿತೋ ದೇವಪ್ರವರ್ಯದೂರ್ತೋ ನೀತಿವಿಚಾರಃ ||೧೬||

ಜ್ಞಾತ್ವಾ ವೃತ್ತಾಂತಮಾಯಾತಃ ಸ ಜಗಾದ ಸುರ್ವಾ ಪ್ರತಿ |

ದೂತ ಉವಾಚ :-

ಕಲಶ್ಚ ವಿಕಲಶ್ಚೈವ ನಾನಾಸೇನಾಸಮಾಯುತೌ ||೧೭||

ಜೇತುಂ ಸುರ್ವಾ ಸಮಾಯುತೌ ನಾನಾಯುದ್ಧವಿಚಾರದೌ |

ತಾಭ್ಯಾಂ ಯುದ್ಧಾಯ ಸಂಪ್ರಾಪ್ತೌ ಪುಷ್ಪದಂತವೃಷಾವುಭೌ ||೧೮||

ಧನುಷೀ ಸಜ್ಜತಾಂ ನೀತ್ವಾ ಸ್ವಾಸ್ತ್ಯಾ ಬಾಣೈರವಿದ್ಧ್ಯತಾಮ್ |

ದೇವಸೇನಾನಾಯಕನಾದ ಷಡಾನನ ಮೊದಲಾದ ಮಹಾವೀರರು ದೇವನನ್ನು ಸುತ್ತುವರೆದು ನಿಂದಿದ್ದರು. ದೇವ, ಷಡಾನನ ಮೊದಲಾದವರ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಕಲ ವಿಕಲರ ಪ್ರಚಂಡವಾದ ಚತುರಂಗ ಸೇನೆ ಗೋಚರವಾಯಿತು. ||೧೫||

ದೈತ್ಯರಿಬ್ಬರೂ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಸೇನೆಯೊಂದಿಗೆ ತಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಬಂದು ದನ್ನು ಲಕ್ಷಿಸಿ, ದೇವಸೇನೆಯವರು ಶತ್ರುಸೇನೆಯ ಬಲಾಬಲಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಬರುವುದ ಕ್ಯಾಗಿ ಯುದ್ಧನೀತಿಯನ್ನು ಬಲ್ಲ ಚತುರನಾದ ಒಬ್ಬ ದೂತನನ್ನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಕಳಿಸಿ ಕೊಟ್ಟರು. ||೧೬||

ಅವನು ಬಹಳ ಜಾಗರೂಕತೆಯಿಂದ ಆ ಸೇನೆಯ ಮಧ್ಯೆ ನುಗ್ಗಿ, ತಿಳಿಯಬೇಕಾ ಗಿದ್ದ ಎಲ್ಲ ಮುಖ್ಯ ಅಂಶಗಳನ್ನೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬಂದು, ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಹೀಗೆಂದು ನುಡಿದನು.

ದೂತ :-

ನಾನಾ ಸೇನಾ ಸಮೇತರಾಗಿ ಈಗ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದವರು ಕಲ, ವಿಕಲರು.

||೧೭||

ಅವರು ನಾನಾಬಗೆಯ ಯುದ್ಧವಿದ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ನಿಷ್ಣಾತರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ದೇವತೆಗಳ ನ್ನೇಲ್ಲಿ ಜಯಿಸುವುದೇ ಅವರ ಮುಖ್ಯ ಧ್ಯೇಯ. ಇವರಿಬ್ಬರೂ ಬಂದುದನ್ನು ನೋಡಿ, ನಮ್ಮ ಪೈಕಿ ವೀರರಾದ ಪುಷ್ಪದಂತ, ನಂದಿ ಇವರು ಆ ಇಬ್ಬರು ಅಸುರರನ್ನು ಎದು ರಿಸಲು ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ||೧೮||

ತಮ್ಮ ಧನುಸ್ಸನ್ನು ಸಜ್ಜು ಗೊಳಿಸಿ, ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರು ಅರವತ್ತ ರಂತೆ ಬಾಣಗಳನ್ನು

ದೈತ್ಯಾ ಬಾಣಾನ್ನಿನಾರ್ಯವ ತಾವುಭೌ ಬಾಣವೃಷ್ಟಿಭಿಃ ||೧೯||
 ಭಾದಿತೌ ಶರಘಾತೇನ ಘ್ನತಃ ಸ್ಮ ದೇವಸೈನಿಕಾಃ |
 ಕಲಸ್ಯ ಖಡ್ಗಂ ಖಡ್ಗೇನ ಚಿಚ್ಛೇದ ಸಹಸಾ ವೃಷಃ ||೨೦||
 ಸೈನ್ಯಮಾದಾಯ ತಸ್ಯಾಶು ಖಡ್ಗಂ ಛಿತ್ವಾ ನೃಪಾತಯತ್ |
 ವಿಕಲಸ್ಯ ಪುಷ್ಪದಂತೋ ಧನುಶ್ಚಿಚ್ಛೇದ ಸಾಯಕೈಃ ||೨೧||
 ತತಸ್ತೌ ಮಲ್ಲಯುದ್ಧೇನ ಪರಸ್ಪರಮಯುದ್ಧತಾಮ್ |
 ತೇ ಸೇನೇ ಯುದ್ಧತಾಂ ತತ್ರ ನಾನಾಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರಪತ್ರಿಭಿಃ ||೨೨||

ಹೂಡಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದರು. ದೈತ್ಯರು ಆ ಬಾಣಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿ ಬಾಣಗಳಿಂದ ತಡೆದು
 ತಾವು ಸಹ ಬಾಣಗಳ ಮಳೆಯನ್ನು ಕರೆದರು. ||೧೯||

ದೊಡ್ಡ ವೃಷ್ಟಿಯಂತೆ ಬಿದ್ದ ಬಾಣಗಳು ದೇವಸೈನ್ಯವನ್ನು ಮುಚ್ಚಿ ಹಾಕಿದುದು
 ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ, ಅನೇಕ ಮಂದಿ ದೇವಸೈನಿಕರನ್ನೂ ಕೊಂದುಹಾಕಿದವು. ಆಗ ರೋಚಿ
 ಗೆದ್ದ ನಂದಿಯು ಮುಂದೆ ಬಂದು, ತನ್ನ ಕೈಯ್ಯಲ್ಲಿದ್ದ ಖಡ್ಗದಿಂದ ಕಲನ ಕೈಖಡ್ಗ
 ವನ್ನು ಒಮ್ಮೆಲೆ ತುಂಡರಿಸಿ ಚಲ್ಲಿದನು. ||೨೦||

ಮತ್ತು ದೈತ್ಯನ ಸೈನ್ಯದ ಮೇಲೆ ವೇಗದಿಂದ ನುಗ್ಗಿ, ಅವರ ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನೆಲ್ಲ
 ಕತ್ತರಿಸಿ ನೆಲಕ್ಕೆ ಕೆಡಹುತ್ತ, ಅನೇಕಮಂದಿ ದೈತ್ಯವೀರರನ್ನು ಭೂ-ಶಾಯಿಗಳನ್ನಾಗಿ
 ಮಾಡಿದನು. ಇತ್ತ ಪುಷ್ಪದಂತನು ಪುಂಖಾನುಪುಂಖವಾಗಿ ಬಾಣಗಳನ್ನು ಬಿಡುತ್ತ,
 ವಿಕಲನ ಕೈಯ್ಯಲ್ಲಿದ್ದ ಧನುಸ್ಸನ್ನು ಮುರಿದು ಚಲ್ಲಿದನು. ||೨೧||

ಆಯುಧಗಳು ನಷ್ಟವಾದುದಕ್ಕಾಗಿ ಆ ರಕ್ಕಸರು ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಚಿಂತಿಸದೆ, ಶತ್ರು
 ಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸಿ, ಪರಸ್ಪರ ಮಲ್ಲಯುದ್ಧವನ್ನಾರಂಭಿಸಿದರು. ಇತ್ತ ಸೇನಾಪ್ರಮುಖ
 ರಾದ ಕಲ-ವಿಕಲರು ನಂದೀ, ಪುಷ್ಪದಂತರೊಡನೆ ಹೋರಾಡುತ್ತಿರಲು, ಅತ್ತ ಸೈನಿ
 ಕರು ತಮ್ಮಲ್ಲಿದ್ದ ಬಗೆಬಗೆಯ ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸುತ್ತ ದೇವಸೇನೆ
 ಯೊಂದಿಗೆ ಕದನವಾಡುತ್ತಲಿದ್ದರು. ||೨೨||

ಮಾಯಾಭಿವಿವಿಧಾಭಿಶ್ಚ ಪರಸ್ಪರಜಯೇಚ್ಛಯಾ |

ತತಃ ಪಪಾಲ ದೈತ್ಯಾನಾಂ ಸೇನಾ ಶಸ್ತ್ರಾರ್ದಿತಾ ಭೃಶಮ್ ||೨೩||

ಕೇಸಿ ದೇನಾಃ ಪೃಷ್ಠಲಗ್ನಾ ಮಾರಯಂತ್ಯಸುರಾಂಶ್ಚ ತಾನ್ |

ಪಾದಾಘಾತೇನ ನಿಹತಾ ದೈತ್ಯಸೇನಾಚರಾ ನರಾಃ ||೨೪||

ಮೃತಾಸ್ತಕ್ಪವಹಾ ತತ್ರ ನಾಹಿನೀ ಭೀರುಭೀತಿದಾ |

ಸಂಪ್ರವೃತ್ತಾ ಮಹಾಘೋರಾ ಭೂತಪಕ್ಷಿಪ್ರಮೋದಿನೀ ||೨೫||

ತತೋ ವೇಗಾತ್ಸಮುಡ್ಧೀಯ ಕಲಶ್ಚ ವಿಕಲಶ್ಚ ಹ |

ಶಸ್ತ್ರವೃಷ್ಟಿಂ ಮಹೋಗ್ರಾಂ ತೌ ಚಕ್ರತುರ್ಯುದ್ಧದುರ್ಮದೌ ||೨೬||

ಸರಳ ಹಾಗೂ ಕೃತ್ರಿಮೋಪಾಯಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಅರಿತು ನಿಷ್ಣಾತರಾದ ಉಭಯ ಪಕ್ಷಗಳ ಸೈನಿಕರೂ ಮಾಯೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುತ್ತಲೂ ಅವನ್ನು ಅಳಿಸಿ ಹೊಸ ಬಗೆಯ ಮಾಯೆಯನ್ನು ಪ್ರಸರಿಸುತ್ತಲೂ, ಬಹು ಚಮತ್ಕಾರದಿಂದಲೂ, ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ಜಯಿಸಬೇಕೆಂಬ ಪ್ರಬಲೋತ್ಸಾಹದಿಂದಲೂ ಹೇಣಗಾಡಿದರು. ದೇವ ಸೇನೆಯ ಯುದ್ಧದ ಬಿರುಸನ್ನು ತಡೆಯಲಾರದೆ, ದೈತ್ಯರ ಸೇನೆಯು ಶಸ್ತ್ರಾಘಾತದಿಂದ ಬಲವಾಗಿ ಗಾಯಗೊಂಡು ಓಡಿಹೋಯಿತು. ||೨೩||

ಹೀಗೆ ಓಡುತ್ತಿದ್ದ ರಣಹೇಡಿ; ದೈತ್ಯವೀರರನ್ನು ಕೆಲವು ದೇವತೆಗಳು ಬೆನ್ನಟ್ಟಿ ಹೋಗಿ ಕೊಲ್ಲಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ಆಗಣ ಗದ್ದಲದಲ್ಲಿ ದೇವಸೈನಿಕರ ಒದೆತಗಳಿಗೆ ಸಿಕ್ಕು ಅನೇಕ ಮಂದಿ ದೈತ್ಯವೀರರು ಮೃತರಾದರು. ||೨೪||

ಮೃತರಾದ ಸೈನಿಕರ ದೇಹಗಳಿಂದ ಪ್ರವಾಹರೂಪವಾಗಿ ಹೊರಟ ರಕ್ತವು ರಣರಂಗದಲ್ಲಿ ಒಂದು ನದಿಯಾಗಿ ಹರಿಯಿತು. ಅದನ್ನು ಭೀರುಗಳೇನಾದರೂ ನೋಡಿದ್ದರೆ, ಅವರನ್ನು ಭಯಪಡಿಸುವಂತಿದ್ದಿತು. ಹೀಗೆ ಬಹು ಘೋರವಾಗಿ ಹರಿಯಲಾರಂಭಿಸಿದ ರಕ್ತನದಿಯು ರಕ್ತಪಾಯಿಗಳಾದ ಭೂತಗಳು, ಪಕ್ಷಿಗಳು ಇವಕ್ಕೆ ಅತ್ಯಾನಂದವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತಲಿದ್ದಿತು. ||೨೫||

ಅನಂತರ ಯುದ್ಧದುರ್ಮದರಾದ ಕಲ-ವಿಕಲರು ಬೇಗನೆ ಗಗನಕ್ಕೆ ನೆಗೆದು ಪಕ್ಷಿಗಳಂತೆ ಅಲ್ಲಿ ಹಾರಾಡುತ್ತ ಅತಿ ತೀಕ್ಷ್ಣ ಬಾಣಗಳನ್ನು ದೊಡ್ಡ ಮಳೆಯಂತೆ ಶತ್ರುಗಳ ಮೇಲೆ ಸುರಿಸಿದರು. ||೨೬||

ತಯಾ ಹತಾ ದೇವಸೇನಾ ಸ್ತವದ್ರಕ್ತಾ ಪಪಾಲ ಹ |
ತತೋ ವೃಷೋಽಹನತ್ಸೇನಾಂ ಶೃಂಗಾಭ್ಯಾಂ ಚ ತಯೋರ್ದೃಶಮ್ ||೨೭||
ಲತ್ತಾಭಿಶ್ಚ ಜಘಾನಾಶು ಪೂತ್ಯಾರೇಣ ನೃಪಾತಯತ್ |
ಪುಚ್ಛಾಘಾತೇನ ಕಾಂಶ್ಚಿಚ್ಛ ಚೂರ್ಣಯಾಮಾಸ ದೈತ್ಯಪಾಃ ||೨೮||
ಏವಂ ತೇನ ಹತಾ ಸೇನಾ ನಾನಾದೈತ್ಯಸಮಾಕುಲಾ |
ಹಾಹಾಕಾರೋ ಮಹಾನಾಸೀದ್ವೈತ್ಯಾನಾಂ ತತ್ರ ನಶ್ಯತಾಮ್ ||೨೯||
ತತೋಽತಿಬಲಿನೌ ವೀರೌ ಕಲಶ್ಚ ವಿಕಲಶ್ಚ ಹ |
ಜಗರ್ಜತುರುಭೌ ರೋಷಾದ್ಗರ್ಜಯಂತೌ ದಿಶೋ ದಶ ||೩೦||
ನಿನಿದತುಸ್ತೌ ವೃಷಭಂ

ಅನಿರೀಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಮೇಲ್ಗಡೆಯಿಂದ ಬಿದ್ದ ಬಾಣವೃಷ್ಟಿಯು, ದೇವಸೇನೆಯಲ್ಲಿ ಬಹುಭಾಗವನ್ನು ಹತಗೊಳಿಸಿತು. ಸೈನಿಕರು ತಮ್ಮ ದೇಹಗಳಿಂದ ಧಾರಾಕಾರವಾಗಿ ರಕ್ತವನ್ನು ಪ್ರವಹಿಸುತ್ತ ಓಡಿಹೋದರು. ಇದನ್ನು ನೋಡಿ ರೋಷಗೊಂಡ ನಂದಿಯು ದೈತ್ಯ ಸೇನೆಯ ಮೇಲೆ ನುಗ್ಗಿ, ತನ್ನ ಮೊನೂಚಾದ ಕೊಂಬುಗಳಿಂದ ಸೈನಿಕರನ್ನು ತಿವಿದು ತಿವಿದು ಕೊಂದನು. ಮತ್ತು ಅನೇಕರನ್ನು ಗಾಯಗೊಳಿಸಿದನು. ||೨೭||

ಕಾಲುಗಳಿಂದ ಒದೆಯುವುದು, ಅನಂತರ ಘಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಉಸಿರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಅವರನ್ನೆಲ್ಲ ನೆಲಕ್ಕೆ ಕೆಡಹುವುದು, ಹೀಗೆಲ್ಲ ಹಾವಳಿಯನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಕೆಲವು ದೈತ್ಯವೀರರನ್ನು ತನ್ನ ಬಾಲದಿಂದ ಹೊಡೆದು ಪುಡಿಪುಡಿ ಮಾಡಿದನು. ||೨೮||

ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ನಂದಿಯು ಬಿರುಸಿನಿಂದ ಯುದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ನಾನಾ ಬಗೆಯ ದೈತ್ಯವೀರರೊಡಗೂಡಿದ ಶತ್ರುಸೇನೆಯನ್ನು ವಧಿಸಿ, ಉಳಿದವರ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಕ್ಷೋಭೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದನು. ಆಗ ಪ್ರಾಣಾಪತ್ತಿಗೊಳಗಾದ ದೈತ್ಯ ಸೈನಿಕರು, ತಾವು ಸಾಯುವಾಗ ವಿಕಾರಸ್ವರದಿಂದ ಕೂಗುತ್ತ, ದೊಡ್ಡ ಕೋಲಾಹಲವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದರು. || ೨೯ ||

ಆಗ ಅತಿ ಬಲಿಷ್ಠರಾದ ಕಲ-ವಿಕಲರು ಬಹಳ ಕೋಪಗೊಂಡು, ಘಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಗರ್ಜಿಸತೊಡಗಿದರು ಮತ್ತು ತಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಗರ್ಜನೆಯಿಂದ ಹತ್ತು ದಿಕ್ಕುಗಳೂ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಗರ್ಜಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿದರು. || ೩೦ ||

ಹೀಗೆ ಗರ್ಜಿಸುವಾಗ ಬಾಯಿಗೆ ಬಂದಂತೆ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡುತ್ತ ನಂದಿಯನ್ನು ಕಟುವಾಗಿ ನಂದಿಸತೊಡಗಿದರು.

ತಾವೊಚತುಃ :—

ಕಿಂ ತ್ವಂ ಯುದ್ಧ್ಯಸಿ ನೌ ಪುರಃ ? |

ತೃಣಾದನೇಷು ಶಕ್ತಸ್ತ್ವಂ ತೃಣರೂಪೋಽಸಿ ಸಾಂಪ್ರತಮ್ ||೩೧||

ಕ ಉನಾಚ :—

ದಧ್ರಾತ ಏವಮುಕ್ತ್ವಾ ತೌ ತಸ್ಯ ಶೃಂಗೇ ಮಹಾಬಲೌ |
ನಿಕೃಷ್ಯ ನಿನ್ಯತುರುಭೌ ಸ್ವ-ಸೇನಾಂ ಚತುರಂಗಿಣೀಮ್ ||೩೨||

ತಂ ಮೋಚಿತುಂ ಪುಷ್ಪದಂತೋಽಭಿಯಯೌ ಸಹಸಾ ಜವಾತ್ |
ತತಸ್ತಂ ವಿಕಲೋ ಲತ್ತಾಪ್ರಹಾರೈಃ ಪಾತಯದ್ಭುವಿ ||೩೩||

ನನರ್ಧ ವಾದ್ಯಘೋಷೇಣ ಹರ್ಷನಿರ್ಭರಮಾನಸಃ |
ಸ ಮೂರ್ಛಿತೋ ಮುಹೂರ್ತಾತ್ ಸಂಜ್ಞಾಂ ಪ್ರಾಪದನಾತುರಃ ||೩೪||

ಕಲ-ವಿಕಲರು : —

ಎಯ್, ಬಸವ! ನೀನು ನಮ್ಮಂತಹ ವೀರರೆದುರು ಯುದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡುವೆ ಯೇನೋ? ನಿನ್ನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಹುಲ್ಲುಮೇಯುವುದರಲ್ಲಿ ತೋರಿಸು. ಪ್ರಕೃತ ನಿನ್ನ ಸ್ವರೂಪವೂ ಹುಲ್ಲುಕಡ್ಡಿಯಂತೆ ಪುಲ್ಲಕವಾಗಿಯೇ ಇದೆ. || ೩೧ ||

ಬ್ರಹ್ಮಾ:—

ಹೀಗೆ ನುಡಿದು ಮಹಾಬಲಿಷ್ಠರಾದ ಕಲ ವಿಕಲರಿಬ್ಬರೂ ಒಮ್ಮೆಲೇ ಮುನ್ನುಗ್ಗಿ ನಂದಿಯ ಕೊಂಬುಗಳೆರಡನ್ನೂ ಭದ್ರವಾಗಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡುಬಿಟ್ಟರು. ಹಾಗೂ ಅವನನ್ನು ಅತ್ತಿತ್ತ ಎಳೆದಾಡಿ ತಮ್ಮ ಚತುರಂಗ ನೇನೆ ಇದ್ದೆಡೆಗೆ ಎಳೆದುಕೊಂಡು ನಡೆದರು. || ೩೨ ||

ನಂದಿಯು ರಾಕ್ಷಸರ ಹಿಡಿತಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕುವನ್ನು ನೋಡಿದಕೂಡಲೆ, ಅವನನ್ನು ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡುಬರಲು ಪುಷ್ಪದಂತನು ತನ್ನ ಸಾಹಸವನ್ನೆಲ್ಲ ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಓಡುತ್ತ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದನು. ಓಡಿಬಂದ ಪುಷ್ಪದಂತನನ್ನು ವಿಕಲನು ಒದೆದು ನೆಲಕ್ಕುರುಳು ವಂತೆ ಮಾಡಿದನು. || ೩೩ ||

ಪುಷ್ಪದಂತನನ್ನು ಕೆಡಹಿದುದರಿಂದ ತಾನು ದೊಡ್ಡ ವಿಜಯವನ್ನೇ ಗಳಿಸಿದೆನೆಂದು ಉನ್ಮಾದಗೊಂಡು ವಿಕಲನು ಬಹಳ ಹರ್ಷಗೊಂಡನು. ರಣವಾದ್ಯಗಳು ಭೋರ್ಗರೆಯಲೆಂದೂ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನಿತ್ತು, ಅದರ ತಾಳಕ್ಕನುಸರಿಸಿ ತಾನೂ ಹುಚ್ಚನಂತೆ ಗರ್ಜಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದನು. ಪುಷ್ಪದಂತನು ವಿಕಲನ ಎಟಿನಿಂದ ಎಚ್ಚರತಪ್ಪಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದರೂ

ತತೋ ಯೋದ್ಧಂ ಸಮಾಯಾತೌ ವೀರಭದ್ರ-ಷಡಾನನೌ |

ಕಲಃ ಪರ್ವತಘಾತೇನ ಶತಥಾ ನ್ಯಪತದ್ಭುವಿ ||೩೫||

ವೀರಭದ್ರಸ್ತು ವಿಕಲಂ ತಲಘಾತಾದಪಾತಯತ್ !

ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಸ್ತಂದೇನ ನಿಹತಂ ಕಲಂ ದೈತ್ಯಂ ಮಹಾದ್ರಿಣಾ ||೩೬||

ತತೋ ಯಯುಃ ಸ್ವ-ಶಿಬಿರಂ ಗಣಾಸ್ತೇ ಜಯಶಾಲಿನಃ |

ತತಃ ಶಸ್ತ್ರಹತಾಃ ಕೇಚಿಜ್ಜೀವಂತೋ ಗಂಡಕೀಂ ಯಯುಃ ||೩೭||

ಶಶಂಸುದೈತ್ಯರಾಜಾಯ “ ನಾನಾಸೇನಾಯುತಃ ಕಲಃ |

ವಿಕಲಶ್ಚ ಹತೋ ರೋಷಾದ್ವೀರಭದ್ರಾದಿಭಿರ್ಗಣೈಃ” ||೩೮||

ಗತಾಸ್ತೇ ಶಿಬಿರಂ ದೇವಗಣಾಸ್ತು ಜಯಶಾಲಿನಃ ||೩೯||

ಹೆಚ್ಚು ಗಾಯವನ್ನು ಹೊಂದಿರಲಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲೇ ಪುನಃ ಸಂಜ್ಞೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದನು. || ೩೪ ||

ಅನಂತರ ವೀರಭದ್ರ-ಷಡಾನನರು ಕಲ-ವಿಕಲರೊಡನೆ ಕಾದಾಡಲು ಮುಂದೆ ಬಂದರು. ಕಲನ ಮೇಲೆ ಇವರು ಒಂದು ಪರ್ವತವನ್ನೆತ್ತಿ ಹಾಕಿದ್ದರಿಂದ ಅವನು ನೂರಾರು ಹೋಳುಗಳಾಗಿ ನೆಲಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದನು || ೩೫ ||

ವೀರಭದ್ರನು ತನ್ನ ಅಂಗೈಯಿಂದ ವಿಕಲನನ್ನು ಅವಳಿಸಿಬಿಟ್ಟನು. ಇದನ್ನು ತಡೆದುಕೊಳ್ಳಲಾರದೆ ಅವನು ನೆಲಕ್ಕುರುಳಿ ಸತ್ತು ಹೋದನು. ಕಲನ ಮೇಲೆ ಷಣ್ಮುಖನು ಪರ್ವತವನ್ನು ಎತ್ತಿಹಾಕಿ ಅವನನ್ನು ಪರಲೋಕಕ್ಕೆ ಕಳಿಸಿದುದನ್ನು ನೋಡಿ, ಅಸುರ ಸೇನೆಯು ಕಂಗೆಟ್ಟು ಓಡಿತ್ತು. || ೩೬ ||

ಅದ್ಭುತವಾದ ಈ ವಿಜಯದಿಂದ ಪ್ರನುಥಗಣಗಳು ಬಹಳ ಸಂತುಷ್ಟರಾದರು. ಆ ಅನಂದದ ಭರದಲ್ಲೇ ತಮ್ಮ ಶಿಬಿರಕ್ಕೆ ಹಿಂದಿರುಗಿದರು. ಅತ್ತ ದೈತ್ಯಸೈನ್ಯದಲ್ಲಿ ಅನೇಕರು ಶಸ್ತ್ರಘಾತದಿಂದ ಹತರಾಗಿಹೋದರು. ಉಳಿದವರು ಹೇಗೋ, ಗಂಡಕೀ ನಗರವನ್ನು ಕುರಿತು ಹೊರಟುಹೋದರು. || ೩೭ ||

“ ನಾನಾ ಸೇನಾಸಮೇತರಾಗಿ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದ ಕಲ-ವಿಕಲರನ್ನು ವೀರ ಭದ್ರಾದಿ ಪ್ರನುಥ ಗಣದವರು ಸೇರಿ, ಕೋಪದಿಂದ ಕೊಂದುಹಾಕಿಬಿಟ್ಟರು ” ಎಂಬ ವಿಷಾದಕರ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ತಮ್ಮ ಅರಸು ; ಸಿಂಧು ದೈತ್ಯನಿಗೆ ವಿವರಿಸಿ ಹೇಳಿದರು. || ೩೮ ||

ಅತ್ತ ವಿಜಯಶಾಲಿಗಳಾದ ದೇವಸೇನೆಯವರು ತಮ್ಮ ಶಿಬಿರದಿಂದ ದೇವನ ಶಿಬಿರಕ್ಕೆ ಹೋದರು. || ೩೯ ||

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಗಣೇಶಪುರಾಣೇ ಉತ್ತರಖಂಡೇ “ ಕಲ-ವಿಕಲ ವಧೋ ”
ನಾನಾಷ್ಟಾದಶೋತ್ತರ ಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಶ್ರೀ ಗಣೇಶಪುರಾಣದ ಉತ್ತರಖಂಡದಲ್ಲಿ “ ಕಲ-ವಿಕಲರ ವಧೆ ”
ಎಂಬಲ್ಲಿಗೆ ನೂರ ಹದಿನೆಂಟನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯಾನುವಾದವು ಸಮಾಪ್ತವಾಯಿತು.

॥ ಶ್ರೀ ಗಣೇಶಾಯ ನಮಃ ॥

ಅಧ್ಯೈಕೋನವಿಂಶತಿತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ

ಕ ಉವಾಚ :-

ಕಲಂ ಚ ವಿಕಲಂ ಶ್ಯಾಲಂ ದೇವಸೇನಾವಿಘಾತಿನಮ್ |

ನಿಹತಂ ವೀರಭದ್ರೇಣ ಪರ್ವತೇನ ಮಹಾಸುರಮ್ ||೧||

ಷಡಾನನೇನ ಚ ಕಲಂ ಹತಂ ತಲಪ್ರಹಾರತಃ |

ಶ್ರುತ್ವಾ ಭದ್ರಾಸನಗತೋ ನಾನಾವೀರಸಮನ್ವಿತಃ ||೨||

ಪ್ರಾಪ ಸಿಂಧುರ್ಮಹಾಚಿಂತಾಂ ಸ್ಮರಣ ಶಿವಸುತಂ ತದಾ |

“ ಕಿಂ ಕರಿಷ್ಯತಿ ದೇವೋಽಸೌ ನಾಶಮಿತ್ಥಂ ಸುರದ್ವಿಷಾಮ್? ” ||೩||

ಶ್ರೀ ಮಂಗಲಮೂರ್ತಯೇ ನಮಃ

೧೧೯ ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

ಬ್ರಹ್ಮಾ:-

ರಾಕ್ಷಸರಾಜನ ಶ್ಯಾಲಕರಾದ ಕಲ-ವಿಕಲರು ಸಾಮಾನ್ಯರಾದವರಲ್ಲ. ದೇವ ಸೇನೆಯನ್ನೂ ಧ್ವಂಸಗೊಳಿಸಿದವರು. ಇಂತಹ ವೀರಪುರುಷರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನಾದ ವಿಕಲನು ವೀರಭದ್ರನೆಸೆದ ಪರ್ವತದಡಿ ಸಿಕ್ಕು ಸತ್ತುಹೋದುದನ್ನೂ, ವಿಕಲನಿಗಿಂತಲೂ ಪ್ರಭಾವಶಾಲಿಯಾದ ಮಹಾಸುರ ; || ೧ ||

ಕಲನು ಷಡಾನನನ ಅಂಗೈ ಎಟಿವಿಂದ ಸತ್ತುಹೋದ ಸಮಾಚಾರವನ್ನೂ ಭದ್ರಾಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ವೀರರೊಡನೆ ಯುದ್ಧ ಸಂದರ್ಭವನ್ನು ಕುರಿತು ಚರ್ಚಿಸುತ್ತ ಲಿದ್ದ ಸಿಂಧುರಾಜನು ಕೇಳಿದನು. || ೨ ||

ಒಡನೆಯೇ ಪರಶಿವಸುತನ ದಿವ್ಯಮೂರ್ತಿ ಅವನ ಕಣ್ಣುಗಳಿಗೆ ಕೆಟ್ಟದಂತಾ ಯಿತು. ಎಷ್ಟು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರೂ ಮನದಲ್ಲಿ ಮೂಡಿದ್ದ ಆ ಮೂರ್ತಿಯ ರೂಪ ಅವನ ಮನದಿಂದ ಮರೆಯಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅಗಾಧವಾದ ಚಿಂತೆಯಲ್ಲಿ ಅಸುರನು ಮುಳುಗಿ ಬಿಟ್ಟನು. “ ಇದೇನು ವಿಪತ್ತು ಬಂದಿತು ? ದೇವೋತ್ತಮನಾದ ಮಯೂರೇಶ್ವರನು ಸುರವಿದ್ಯೇಷಿಗಳಾದ ನಮ್ಮವರನ್ನೆಲ್ಲ ನಿರ್ನಾಮಗೊಳಿಸಿಯೇ ಬಿಡುವನೋ ಏನೋ, ನಾನಂತೂ ಕಾಣೆನಲ್ಲ, ಮುಂದೇನು ಗತಿ ? ” || ೩ ||

ಇತ್ಯೇನಂ ಚಿಂತಯಾವಿಷ್ಟೋ ಮೂರ್ಛಾಮಾಪ ನುಹತ್ತರಾಮ್ |

ತಾನದಾಜಗ್ಮತುರುಭೌ ಪುತ್ರಾವಸ್ಯ ಮಹಾಬಲೌ ||೪||

“ ಧರ್ಮಾಧರ್ಮೌ ” ಭದ್ರಪೀಠೇ ಜನಕಂ ನಾಕ್ಯಮಾಹತುಃ |

ತಾವೂಚತುಃ :—

ಕಥಂ ಬಿಭೇಷಿ, ಜನಕ ! ಶಿವಾಯಾ ಅರ್ಭಕಾಲ್ಲಘೋಃ ||೫||

ನಾನಾಜ್ಞಾಂ ದೇಹಿ ದೈತ್ಯೇಂದ್ರ ! ಹನಿಷ್ಯಾವಃ ಕ್ಷಣಾದಮುಮ್ |

ಸಮುಖೇ ತೌ ಹೇತೌ ವೀರೌ ಮಾತುಲೌ ನೌ ದಿವಂಗತೌ ||೬||

ಉತ್ತೀರ್ಣೌ ತೌ ಸ್ವಾಮಿಕಾರ್ಯೇ ಕೀರ್ತಿಂ ಕೃತ್ವಾ ನುಹತ್ತರಾಮ್ |

ಹತ್ವಾನೇಕವಿಧಾಂ ಸೇನಾಂ ನಾನಾವೀರೈಃ ಪ್ರಸಾಲಿತಾಮ್ ||೭||

ಎಂಬ ಚಿಂತೆಗೊಳಗಾದನು. ಅದಕ್ಕೆ ಪರಿಹಾರೋಪಾಯವೇ ಆಗಿ ಅವನಿಗೆ ಹೊಳೆಯಲಿಲ್ಲ. ವಿಚಾರ ಮಾಡಿ ಮಾಡಿ, ತಲೆ ಕೆಟ್ಟು, ಪ್ರಬಲನಾದ ಮೂರ್ಛೆ ಬಂದು ಬಿಟ್ಟಿತು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲೇ ಯುದ್ಧದ ಪ್ರಕೃತ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನರಿತಿದ್ದ ಅಸುರನ ಮಕ್ಕಳಿಬ್ಬರೂ ರಾಜನ ಸಭಾಮಂಟಪಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ಅವರೂ ಸಾಮಾನ್ಯರಾದವರಲ್ಲ. ತಂದೆಯಂತೆ ಮಹಾ ಬಲಿಷ್ಠರಾದವರು. ||೪||

ಅವರಿಗೆ ರಾಕ್ಷಸನು “ ಧರ್ಮ, ಅಧರ್ಮ ” ಎಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟಿದ್ದನು. ಇವರು ಭದ್ರಾಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದ ತಮ್ಮ ಜನಕನ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದು ನಮಸ್ಕರಿಸಿ, ಹೀಗೆಂದು ನುಡಿದರು.

ಧರ್ಮಾಧರ್ಮರು :—

ಜನಕ ! ಮಹಾ ವೀರ್ಯಶಾಲಿಯಾದ ನೀನು ಕ್ಷುಲ್ಲಕನಾದ ಆ ಶಿವೇಯ ಮಗನಿಗಾಗಿ ಹೆದರುವೆಯಲ್ಲ, ಇದರ ಅರ್ಥವಾದರೂ ಏನು ? ||೫||

ದೈತ್ಯೇಂದ್ರ ! ನಮ್ಮಿಬ್ಬರಿಗೂ ಮೊದಲು ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಕೊಡು. ನಾವು ಹೋಗಿ ಆ ಪೋರನನ್ನು ಒಂದೇ ಕ್ಷಣದೊಳಗಾಗಿ ಕೊಂದುಬರುವೆವು. ಅವನೋ, ಅವನ ಕಡೆಯವರೋ, ಅಂತೂ ವೀರರಾದ ನಮ್ಮ ಸೋದರ ಮಾವಂದಿರಿಬ್ಬರನ್ನೂ ರಣಶಿರದಲ್ಲಿ ಕೊಂದು ಚಲ್ಲಿದರಲ್ಲವೇ ? ||೬||

ಅವರು ಸತ್ತರಾದರೂ ನಿಜವಾದ ವೀರರಂತೆ ಸತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಬದುಕಿರುವವರಿಗೂ ಶತ್ರುಗಳೊಡನೆ ಖಾಡಾಖಾಡಿ ಹೋರಾಡಿದವರು. ಅನೇಕ ಯುದ್ಧಗಳಲ್ಲಿ ಅವರು ಜೀವದ ಹಂಗನ್ನೂ ಇಡದೇ, ಸ್ವಾಮಿಗಾಗಿ ದುಡಿದು, ಅವನಿಗೆ ಮಹತ್ತರವಾದ ಸತ್ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಟ್ಟರು. ಶತ್ರುಸೇನೆಯು ಎಷ್ಟೇ ಬಲವಾದವರ ರಕ್ಷಣೆಯಲ್ಲಿ ರಲಿ, ಇವರು ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಬೆದರದೆ, ಅವನ್ನೆಲ್ಲ ನಿಗ್ರಹಿಸಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ||೭||

ಆನಾಮಸಿ ಪ್ರಯುದ್ಧಾಪ್ಯೋಯಾಮೋ ಹತ್ವಾ ರಿಪುಂ ಬಲಾತ್ |
 ಅಥನಾ ಮೋಕ್ಷಮಾಯಾಮೋ ನಿಹತೌ ತೇನ ಚೇದ್ರಣೇ ||೮||
 ಯಾವದಾನಾಂ ಹಿ ಜೀನಾವಶ್ಚಿಂತಾಂ ತಾವಚ್ಚ ಮಾ ಕುರು |
 ಇಂದ್ರಾದಯಸ್ಸುರಗಣಾಃ ಕಾರಾಗಾರೇಧುನಾ ತವ ||೯||
 ಯದಾ ತ್ವಂ ವಿಜಿತಾ ಪೂರ್ವಂ ಪಿತರಸ್ತತ್ರ ಕ್ಲೇಭರ್ವ |
 ಅನೀವೋ ಮಸ್ತಕಂ ತಸ್ಯ ರಿಪೋಸ್ತವ ನ ಸಂಶಯಃ ||೧೦||
 ಅಸ್ಯಥಾ ದರ್ಶಯಿಷ್ಯಾಮೋ ಮುಖಂ ಲೋಕೇಷು ನ ಕ್ಷಚಿತ್ |

ನಾನೂ ಯುದ್ಧಕ್ಕಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ. ರಿಪುವನ್ನು ಬಲಾತ್ಕಾರದಿಂದ ಕೊಂದು ಚಲ್ಲಿ, ವಿಜಯವನ್ನು ಗಳಿಸಿಕೊಂಡು ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬರುತ್ತೇನೆ. ಯುದ್ಧವೆಂದ ಮೇಲೆ ಜಯಾಪಜಯಗಳೆರಡೂ ಸಂಭಾವಿತ ತಾನೇ? ಆದುದರಿಂದ ಕದಾಚಿತ್ ದೇವನ ಏಟಿಗೆ ಸಿಲುಕಿ ನಾವೇನಾದರೂ ಮೃತರಾದೆವೋ, ಆಗಂತೂ ಯೋಚಿಸಬೇಕಾದುದೇ ಇಲ್ಲ. ಮಯೂರೇಶನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ನಮಗೆ ಮುಕ್ತಿಯೇ ದೊರೆಯುವುದು. ||೮||

ಅಸಹಾಯಶೂರರಾದ ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಬದುಕಿರುವ ವರೆಗೂ ತಂದೆ! ನೀನು ಯಾವುದಕ್ಕೂ ಚಿಂತಿಸಬೇಡ. ನೀನು ಹೆದರಬೇಕಾದ ಪ್ರಮೇಯವೇ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಏತಕ್ಕೆಂದರೆ, ಇಂದ್ರನೇ ಮೊದಲಾದ ದಿಕ್ಪಾಲಕರೆಲ್ಲ ನಿನ್ನ ರಾಜಧಾನಿಯಲ್ಲಿ ಬಂಧಿತರಾಗಿ ಈಗಲೂ ನರಳುತ್ತಲಿದ್ದಾರೆ. ||೯||

ನೀನು ದೇವತೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಸೋಲಿಸಿ, ತ್ರಿಲೋಕಾಧಿಪತ್ಯವನ್ನೂ ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಾಗಿ ನಡೆಸುತ್ತಲಿರುವೆ? ನಿನಗಿಂತಲೂ ಪ್ರಬಲನಾಮಧ್ಯವುಳ್ಳ ವ್ಯಕ್ತಿ ಯಾವನಾದ ರೊಬ್ಬನಿದ್ದಿದ್ದರೆ, ಅಂದೇ ಇದರ ಅಡಳಿತದ ಸೂತ್ರಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ನಿನ್ನಿಂದ ಕಸಿದುಕೊಂಡು ಬಿಡುತ್ತಲಿರಲಿಲ್ಲವೇ? ಎಂದಮೇಲೆ ನಿನಗಿಂತಲೂ ಅಧಿಕನಾದವನಾದರೂ ಇಲ್ಲವೆಂದೇ ನಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಇದೋ, ನಮ್ಮ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯನ್ನಾದರೂ ಕೇಳು. ನೀನು, 'ಶತ್ರು' ಎಂದು ಭಾವಿಸಿರುವ ಆ ಮಯೂರೇಶನ ಶಿರವನ್ನು ಭೇದಿಸಿ ತಂದು ನಿನಗೆ ಕಾಣಿಕೆಯಾಗಿ ಸಮರ್ಪಿಸುವೆವು. ಇದರಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಸಂಶಯ ಪಡಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ||೧೦||

ಒಂದು ವೇಳೆ, ಈ ಕಾರ್ಯ ನಮ್ಮಿಂದ ಸಾಧಿಸದೇ ಹೋಗುವುದಾದರೆ, ಈ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿರುವ ವರೆಗೂ ಯಾರಿಗೂ, ಎಂದೆಂದಿಗೂ ನಾವು ನಮ್ಮ ಮುಖವನ್ನು ತೋರಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

ಕ ಉವಾಚ :-

ಏವಂ ತಯೋಸ್ಸಮಾಕರ್ಣ್ಯ ವಚನಂ ಹರ್ಷಮಾಪ್ತವಾಃ ||೧೧||
ತಾವೋಚೇ

ಸಿಂಧುರುವಾಚ :-

ಪರಮಂ ಯುದ್ಧಂ ಪ್ರಾಪ್ನುತಂ ಯಶ ಉತ್ತಮಮ್ |
ನಾಶಯಿತ್ವಾ ರಿಪುಂ ಘೋರಂ ಯಾತಂ ಶೀಘ್ರಂ ಮಮಾಂತಿಕಮ್ ||೧೨||

ಕ ಉವಾಚ :-

ಏವಮಾಕರ್ಣ್ಯ ತದ್ವಾಕ್ಯಮಾಯತುರ್ಯುದ್ಧಲಾಲಸೌ |
ನಮಸ್ಕೃತ್ಯ ಸಿತುಃ ಪಾದೌ ಮಾತುರ್ಗೃಹ್ಯ ತದಾಶಿಷಃ ||೧೩||
ದಶಕೋಟಿಮಿತಾಂ ಸೇನಾಂ ಪ್ರತ್ಯೇಕಂ ಗೃಹ್ಯ ಸತ್ವರೌ |
ರಥಾಶ್ವಹಸ್ತಿಪಾದಾತ್ಯರ್ನಾನಾಶಸ್ತ್ರಧರೈರ್ಯುತಾಮ್ ||೧೪||

ಬ್ರಹ್ಮಾ :-

ವಸ್ತುಸ್ಥಿತಿ ಸಿಂಧುವಿಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅರಿವಾಗಿದ್ದರೂ, ಮಕ್ಕಳಾಡಿದ ತತ್ವಾ
ಲೋಚಿತ ವೀರವಾಣಿಯಿಂದ ಬಹಳ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಸಮಾಧಾನ-ಸಂತೋಷಗಳುಂಟಾದವು.
||೧೧||

ಆಗ ಅವರನ್ನು ಕುರಿತು ಅಸುರನು ಹೀಗೆಂದು ನುಡಿದನು.

ಸಿಂಧು :-

ನಿಮ್ಮ ವೀರ್ಯ-ಸಾಹಸಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕಂತಹ ಯುದ್ಧವೇ ಪ್ರಕೃತ ದೊರೆತಿದೆ.
ಹೋಗಿ ಬನ್ನಿ. ಸತ್ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಿರಿ. ಈಗ ಬಂದಿರತಕ್ಕ ಶತ್ರು ಸಾಮಾನ್ಯನಲ್ಲ.
ಬಹಳ ಪರಾಕ್ರಮಿಯಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಅವನೊಡನೆ ಹೋರಾಡಬೇಕಾದರೆ ಬಹಳ ಜಾಗರೂ
ಕತೆಯಿಂದಲೇ ಇರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇರಲಿ, ಹೋಗಿ ಅವನನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸಿ ಕೂಡಲೇ
ನನ್ನ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬಂದುಬಿಡಿ. ||೧೨||

ಬ್ರಹ್ಮಾ :-

ತಂದೆಯಾಡಿದ ಅನುಮತಿದಾಯಕ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದೊಡನೆಯೇ
ಸರ್ವದಾ ಯುದ್ಧಲಾಲಸರಾದ ಧರ್ಮಾಧರ್ಮರಿಗೆ ಮತ್ತಷ್ಟು ಉತ್ಸಾಹವೆನಿಸಿರ
ಬೇಕು. ಅಂತೆಯೇ ಎರಡನೆಯ ಮಾತನ್ನು ಸಹ ಆಡದೇ, ತಂದೆಯ ಚರಣಗಳಿಗೆ
ವಂದಿಸಿದರು. ತಾಯಿಯ ಅತೀರ್ವಾದವನ್ನು ಪಡೆದರು. ಹಾಗೆಯೇ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ
ಹೊರಟೇ ಹೋದರು. ||೧೩||

ಹೊರಡುವಾಗ ಬೆಂಗಾವಲಿಗಾಗಿ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರೂ ಹತ್ತು ಹತ್ತು ಕೋಟಿ ಸಂಖ್ಯೆ
ಯುಳ್ಳ ಸೇನಾಪಡೆಯನ್ನು ಸಂಗಡ ಕರೆದುಕೊಂಡರು. ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಕಾಲವನ್ನು
ಕಳೆಯುವುದಕ್ಕೂ ಅವರಿಗೆ ಇಷ್ಟವಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಷ್ಟು ಅವಸರದಿಂದ ಹೊರಟರು.

ಪತ್ತಯೋಽಪಿ ಯಯುಹ್ಯಷ್ಟಾಃ ಸಿಂದೂರಾರುಣಮಸ್ತಕಾಃ |

ಗಜಾ ನಾನಾಗಿರಿನಿಭಾ ನಾನಾಧಾತುಧ್ವಜಾನ್ವಿತಾಃ ||೧೫||

ಅಶ್ವಾಸ್ನದಿಭಿರಾರೂಢಾ ನಾನಾಶಸ್ತ್ರಾಸಿಪಾಣಿಭಿಃ |

ಗರ್ಜದ್ಭಿರ್ಮೇಘಸದೃಶಂ ಗರ್ಜಯದ್ಭಿದ್ಧಿಶೋ ದಶ ||೧೬||

ತತಸ್ಸೇನಾನುಧ್ಯಗತೌ ರೇಜತುರ್ಭ್ರಾತರಾವೃಭೌ |

ನಾನಾಲಂಕಾರಸಂಯುಕ್ತೌ ನಾನಾಯುಧಧರಾವೃಭೌ ||೧೭||

ರತ್ನಕಾಂಚನಸಂಯುಕ್ತಕುಂಡಲಾಭ್ಯಾಂ ವಿರಾಜಿತೌ |

ಕಿರೀಟಾಭ್ಯಾಂ ಸು-ತೇಜೋಭ್ಯಾಂ ಭ್ರಾಜಮಾನೌ ಮಹಾಬಲೌ ||೧೮||

ಅನರೂದಿಗೆ ಹೊರಟ ಹತ್ತು ಕೋಟಿ ದಳಗಳಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ಸು-ಶಿಕ್ಷಿತರಾದವರು. ಅಲ್ಲಿದ್ದ ರಥಾಶ್ವಹಸ್ತಿಪದಾತಿಗಳು ಅನೇಕ ಬಗೆಯ ಆಯುಧಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ನಡೆದಿದ್ದರು. ||೧೫||

ಆ ವೈಕಿ ಪದಾತಿ ಸೇನಿಯವರು ಬಹಳ ಹೃಷ್ಟರಾಗಿ ಮುಂದೆ ಮುಂದೆ ನಡೆದರು. ಅವರ ಕೆಂಪು ಬಣ್ಣದ ತಲೆಗೂದಲು ಸಿಂಧೂರಲೇಪದಿಂದ ಹೆಚ್ಚು ಕೆಂಪಾಗಿ ಹೊಳೆಯುತ್ತಲಿತ್ತು. ಅನೇಕ ಸಾಲು ಹೊರಟುವನ್ನು ನೋಡಿದರೆ, ಭೂಮಿಯ ಮೇಲಿರತಕ್ಕ ಪರ್ವತಗಳೆಲ್ಲ ಸಾಲಾಗಿ ನಡೆಯಲಾರಂಭಿಸಿದವೋ, ಎಂಬ ಭ್ರಮೆಯುಂಟಾಗುತ್ತಲಿದ್ದಿತು. ಬಣ್ಣ ಬಣ್ಣದ ಧ್ವಜ-ಪತಾಕೆಗಳಿಂದ ಮಾಹುತರು ಅವನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸಿದ್ದರು. ||೧೫||

ಅಶ್ವಪಡೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕುದುರೆಯ ಮೇಲೂ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಸೈನಿಕರು ತಮ್ಮಲ್ಲಿದ್ದ ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ವರೆಗಳಿಂದ ಹಿರಿದು ಹಿಡಿದು ನಡೆದಿದ್ದರು. ವರ್ಷಾಕಾಲದ ಮೇಘಗಳಂತೆ ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಗರ್ಜಿಸುತ್ತಲೂ, ತನ್ಮೂಲಕ ದಿಗ್ವಿಧಿಕ್ಕುಗಳು ಗರ್ಜಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಲೂ ಅಟ್ಟಹಾಸದಿಂದ ನಡೆದರು. ||೧೬||

ಅನಂತರ ಅಂಗರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಏರ್ಪಟ್ಟಿದ್ದ ಸೈನಿಕರ ನಡುವೆ ಅಣ್ಣ-ತಮ್ಮಂದಿರಾದ ಧರ್ಮಾಧರ್ಮರು ನಾನಾಲಂಕಾರಗಳಿಂದ ಮಂಡಿತರಾಗಿ ರಾರಾಜಿಸುತ್ತ ನಡೆದಿದ್ದರು. ||೧೭||

ಅವರು ಕಿವಿಗಳಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿದ್ದ ಕುಂಡಲಗಳು ರತ್ನಕಾಂಚನ ನಿರ್ಮಿತವಾದುವು. ತಲೆಗಳ ಮೇಲೆ ಧರಿಸಿದ್ದ ಮಣಿಯು ಕಿರೀಟಗಳ ಹೊಳಪು ಅವರ ವೀರಶ್ರೀಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಬೆಳಗುತ್ತಲಿದ್ದಿತು. ||೧೮||

ಮುಕ್ತಾಮಣಿಮಯೋ ಹಾರಾ ಬಿಭ್ರಂತೌ ಯುದ್ಧದುರ್ಮದೌ |

ಸ್ರಾಪತೂ ರಣಭೂಮಿಂ ತೌ ನಾನಾವಾದಿತ್ರನಿಸ್ಪನ್ಯೈಃ ||೧೯||

ದದೃಶುರ್ವೀರಭದ್ರಾದ್ಯಾಸ್ತಾ ಚ ತಾಂ ನಾಹಿನೀಮಪಿ |

ನಿಕಟೇ ತೌ ಸಮಾಲೋಕ್ಯ ಮಯೂರೇಶಪ್ರಚೋದಿತಾಃ ||೨೦||

ಆಜ್ಞಾ ಯಾಭಿಯಯುರ್ವೀರಭದ್ರೋಽಸೌ ಚ ಷಡಾನನಃ |

ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭಃ ಸಂಕ್ರುದ್ಧೋ ಭೂತರಾಜೋ ವಿಶಾಲದೃಕ್ ||೨೧||

ಅಸಂಖ್ಯಸೇನಯಾ ಸಾರ್ಥಂ ತತೋ ಯುದ್ಧಮನರ್ವತ |

ಪರಸ್ಪರನುಯುಧ್ಯಂತ ತತಸ್ಸೇನಾಚರಾ ಭೈಶಮ್ ||೨೨||

ಘ್ನಂತಶ್ಚಿರಾಂಸಿ ಸಾದಾಂಕ್ಷ ಬಾಹೂರೂದರಕಂಧರಾಃ |

ನಿಹತಾಶ್ಚ ನಿಹನ್ಯಂತೇ ತಮಸಾಚ್ಛಾದಿತೇ ರವೌ ||೨೩||

ಯುದ್ಧದುರ್ಮದರಾದ ಧರ್ಮಾಧರ್ಮರು ಬಹಳ ಬೆಲೆಬಾಳುವ ಮುತ್ತಿನ ಹಾರವನ್ನು ಕಂಠಗಳಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿದ್ದರು. ಇವರು ಬರುವಾಗ ರಣವಾದ್ಯಗಳು ಉಚ್ಚಸ್ವರ ದಿಂದ ಭೋರ್ಗರೆಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಇಂತಹ ರಾಜಕುಮಾರರು ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ವಿಭವದೊಂದಿಗೆ ರಣಭೂಮಿಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದರು. ||೧೯||

ಸೇನಾಸಮೇತರಾಗಿ ರಣರಂಗಕ್ಕೆ ಬಂದ ವೀರ; ಧರ್ಮಾಧರ್ಮರನ್ನು ಮೊದಲು ನೋಡಿದವರೆಂದರೆ ವೀರಭದ್ರ ಮುಂತಾದ ದೇವಸೇನಾವೀರರು. ಅಸುರಪುತ್ರರು ಸಮಾಪಕ್ಕೆ ಧಾವಿಸಿ ಬರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ, ಮಯೂರೇಶ್ವರನು ಅಸುರರ ಮೇಲೆ ಬೀಳುವಂತೆ ವೀರಭದ್ರಾದಿ ವೀರರನ್ನು ಪ್ರೇರಿಸಲು ||೨೦||

ದೇವನ ಆಜ್ಞಾವಶವದರಾದ ವೀರಭದ್ರ-ಷಡಾನನರು ಶತ್ರುಸೇನೆಯ ಮೇಲೆ ಯುದ್ಧಕ್ಕಾಗಿ ಧುಮುಕಿದರು. ಬಗೆಬಗೆಯಿಂದ ತಮಗಿಲ್ಲ ಹಿಂಸೆಯನ್ನಿತ್ತಿದ್ದ ಶತ್ರುಗಳ ಮೇಲೆ ಬಹಳ ಕೋಪಗೊಂಡ ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭ, ದೂರದರ್ಶಿಯಾದ ಭೂತರಾಜ ಇವರು || ೨೧ ||

ಅಸಂಖ್ಯಸೇನೆಯೊಡನೆ ಯುದ್ಧಕ್ಕಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದ ರಾಕ್ಷಸನ ಮಕ್ಕಳಿಬ್ಬರ ಮೇಲೆ ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಪ್ರತಿಯುದ್ಧವನ್ನಾಡಲು ಮುನ್ನುಗ್ಗಿದರು. ಒಡನೆಯೇ ಹೋರಾಟವು ಬಹಳ ಬಿರುಸಿನಿಂದ ಅರಂಭವಾಯಿತು. ||೨೨||

ಸೈನಿಕರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರಗಳಿಂದ ಎದುರಾಳಿಗಳ ತಲೆ, ಪಾದ, ಭುಜ ಗಳು, ಹೊಟ್ಟೆ ಮತ್ತು ಕತ್ತು ಇವನ್ನೆಲ್ಲ ಕತ್ತರಿಸಿ ಚಲ್ಲಿದರು. ಯುದ್ಧವು ರಂಗಿಗೆ

ಕೇಚಿಚ್ಚಕ್ರಾಣಿ ಮುಮುಚುರ್ಭಿಂಢಿಸಾಲಾಂಸ್ತಥಾಪರೇ |
 ಬಾಣವೃಷ್ಟಿಂ ಪರೇ ಚಾಪಿ ನಾನಾಶಸ್ತ್ರಾಣಿ ಕೇಚನ ||೨೪||
 ಮಲ್ಲಯುದ್ಧಂ ಚ ತತ್ರಾಸೀತ್ಪ್ರೇನಿಕಾನಾಂ ಪರಸ್ಪರಮ್ |
 ಏವಂ ಸಾ ಸಂಹೃತಾ ಸೇನಾ ಮಯೂರೇಶಪ್ರಸೀಡಿತಾ ||೨೫||
 ಪಪಾಲ ತತ್ರ ಶೇಷಾ ಯಾ ವಿಹ್ವಲಾ ತು ದಿಶೋ ದಶ |
 ತತಃ ಷಡಾನನಃ ಕ್ರುದ್ಧೋ ದ್ವಾದಶಾಯುಧಭೂಷಿತಃ ||೨೬||
 ತೈರಾಯುಧೈರ್ಜಘಾನಾಶು ಸೇನಾಂ ತಾಂ ದೈತ್ಯಪಾಲಿತಾಮ್ |
 ಕೇಷಾಂಚಿದ್ಬಾಹವೋ ಭಿನ್ನಾಃ ಕೇಷಿ ಮಧ್ಯೇ ದ್ವಿಧಾಕೃತಾಃ ||೨೭||

ರುನ ವೇಳೆಗೆ ರವಿಯು ಅಸ್ತಮಿಸಿದುದರಿಂದ “ಇವರು ಸತ್ತವರು, ಇವರು ಬದುಕಿರುವರು” ಎಂಬುದನ್ನು ಸಹ ವಿಮರ್ಶಿಸಲಾಗದೆ, ಹೆಣಗಳನ್ನೇ ಶತ್ರುಗಳೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಕತ್ತರಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ||೨೩||

ಕೆಲವು ವೀರರು ಚಕ್ರಗಳನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದರೆ, ಮತ್ತೆಕೆಲವರು ಭಂಡಿವಾಲಗಳನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದರು. ಇತರರು ಬಾಣಗಳನ್ನು ಶತ್ರುಗಳ ಮೇಲೆ ಮಳೆ ಸುರಿದಂತೆ ಸುರಿಸಿದರು. ಉಳಿದವರು ಆ ವೇಳೆಗೆ ಯಾವ ಆಯುಧವು ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕುವುದೋ, ಅದನ್ನೇ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದರು. ||೨೪||

ಮತ್ತೆ ಕೆಲವು ಸೈನಿಕರು ಮುಂದೆ ಬಂದು ಶತ್ರುಗಳೊಡನೆ ಮಲ್ಲಯುದ್ಧವನ್ನಾಡಿದರು. ಪರಸ್ಪರಗುಂಟಾದ ಈ ಯುದ್ಧ ಬಹಳ ಭಯಂಕರವಾಗಿದ್ದಿತು. ಮಯೂರೇಶನು ಬಗೆಬಗೆಯಿಂದ ಶತ್ರುಸೇನೆಯನ್ನು ಪೀಡಿಸುತ್ತ ಅದನ್ನೆಲ್ಲ ಸಂಹರಿಸಿಬಿಟ್ಟನು. ||೨೫||

ಉಳಿದ ಸೈನಿಕರು ಅಲ್ಲಿ ನಿಂದಿರಲಾರದೆ, ವಿಫಲ ಮನೋರಥರಾಗಿ ರಣರಂಗದಿಂದ ಕಾಲ್ತೆಗೆದು ಓಡಿಹೋದರು. ಅವರು ಓಡಿದುದನ್ನು ನೋಡಿ ಷಡಾನನನಿಗೆ ಬಹಳ ಉತ್ಸಾಹ ಉಂಟಾಯಿತು. ತನ್ನ ಹನ್ನೆರಡು ಬಗೆಯ ಆಯುಧಗಳನ್ನೂ ಹನ್ನೆರಡು ಕೈಗಳಿಂದ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡನು. ||೨೬||

ಅವನ್ನು ಝಳುಪಿಸುತ್ತ ವೇಗವಾಗಿ ಮುಂದೆ ನುಗ್ಗಿ, ದೈತ್ಯಕುಮಾರರಿಂದ ರಕ್ಷಿತವಾಗಿದ್ದ ಸೇನೆಯನ್ನೆಲ್ಲ ಹೊಡೆಯಲಾರಂಭಿಸಿದನು. ಕೆಲವು ಶತ್ರುಗಳ ಬಾಹುಗಳು ಭಿನ್ನವಾದವು. ಕೆಲವರ ದೇಹಗಳು ಎರಡಿರಡು ಹೋಳಾದವು. ||೨೭||

ಕೇಷಾಂಚಿನ್ಮಸ್ತುಕಾ ಭಿನ್ನಾಃ ಕೇಷಾಂಚಿಚ್ಚರಣಾ ರಣೇ |

ಏವಂ ಸಾ ನಾಶಿತಾ ಸೇನಾ ಹಸ್ತಶ್ವರಥಸಂಕುಲಾ ||೨೮||

ಕೇಷಿ ಸ್ವರ್ಗಂ ಗತಾಃ ಕೇಚಿದ್ರೂಪಂ ಪ್ರಾಪುಃ ಷಡಾನನಮ್ |

ನಿರೀಕ್ಷ್ಯ ಯೇ ಮಯೂರೇಶಂ ಜಹುಃ ಪ್ರಾಣಾಃ ಪ್ರಹಾರಿತಾಃ ||೨೯||

ಜಗ್ಮುಸ್ತೇ ತತ್ಪ್ರಸಾದೇನ ನಿಜಧಾನು ಮಹಾಬಲಾಃ |

ತದ್ವೃಷ್ಟಿಸಾತಾತ್ತದಘಂ ನಷ್ಟಂ ಸರ್ವಂ ಜನುಃಕೃತಮ್ ||೩೦||

ದೃಷ್ಟ್ವಾ ವಿಶಾಖನಿಶಿಖೈಃ ಸಶಿಖೈರ್ನಿಹಿತಾಂ ಸ್ವಕಾಮಾ |

ಸೇನಾಂ ತಸ್ಯ ಸುತೌ ವೀರಾವಧರ್ಮೋ ಧರ್ಮ ಏವ ಚ ||೩೧||

ಯುಯುಧಾತೇ ಬಹುವಿಧಂ ಶಸ್ತ್ರೈರಸ್ತ್ರೈಃ ಶರವ್ರಜೈಃ |

ಕೆಲವು ಸೈನಿಕರ ತಲೆಗಳು ಒಡೆದು ಚೂರಾದವು. ರಣರಂಗದಲ್ಲಿ ಉತ್ಸಾಹ ದಿಂದ ನೆಗೆದಾಡುತ್ತಲಿದ್ದ ಮತ್ತೆ ಕೆಲವು ಸೈನಿಕರ ಕಾಲುಗಳೇ ಮುರಿದುಹೋದವು. ಷಣ್ಮುಖನು ಮಾಡಿದ ಆ ಯುದ್ಧದ ವೇಗಕ್ಕೆ ಸಿಲುಕಿ ಆನಿ. ಕುದುರೆ ಮತ್ತು ರಥಗಳ ಪಡೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ಅಸುರಸೇನೆಯಲ್ಲ ಧ್ವಂಸವಾಗಿ ಹೋಯಿತು. ||೨೮||

ಕೆಲವು ಯೋಧರು ವೀರ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕವನ್ನು ಹೊಂದಿದರು. ಕೆಲವರ ಮುಖ, ಕೈಗಳು ಸೀಳಿ ಹೋದುದರಿಂದ, ನೋಡಿದವರಿಗೆ ಅವರೂ ಷಣ್ಮುಖನಂತೆ ಕಾಣತೊಡಗಿದರು. ಸೈನಿಕರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಮಯೂರೇಶನ ಏಟಿಗೆ ಸಿಕ್ಕು ಸತ್ತಿದ್ದರೆ, ಅನೇಕರು ಮಯೂರೇಶನನ್ನು ನೋಡಿದೊಡನೆಯೇ ಎದೆ ನಡುಗಿ ಹಾಗೆ ಹಾಗೆಯೇ ಉರುಳಿ ತಮ್ಮ ಪ್ರಾಣಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟರು. ||೨೯||

ಮಹಾ ಬಲಿಷ್ಠರಾದ ಇನರೈಲ್ಲರೂ ಸತ್ತೊಡನೆಯೇ ಮಯೂರೇಶನ ಅನುಗ್ರಹ ವಿಶೇಷದಿಂದ ಶಾಶ್ವತವಾದ ದೇವನ ಆನಂದಧಾಮಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದರು. ಅಸುರರು ಈ ಜನ್ಮಕ್ಕೆ ಬಂದಲಾಗಾಯ್ತು ಆಚರಿಸಿದ ವಾತಕ ಕೃತ್ಯಗಳೆಲ್ಲವೂ ದೇವನ ದೃಷ್ಟಿಸಾತ ಪ್ರಸಾದದಿಂದ ಕೂಡಲೇ ನಶಿಸಿಹೋದವು. ||೩೦||

ವಿಶಾಖ ("ವಿಶಾಖಃ ಶಿಖಿವಾಹನಃ" ಷಣ್ಮುಖ) ನ ಮೊನೂಚಾದ ವಿಶಿಖ ("ಪೃಷತ್ಯ ಬಾಣ ವಿಶಿಖಾಃ" = ಬಾಣ) ಗಳಿಂದ ತನ್ನ ಸೇನೆಯು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಾಶಹೊಂದಿದುದನ್ನು ನೋಡಿ ರಾಕ್ಷಸನ ಮಕ್ಕಳಾದ ವೀರಶ್ರೇಷ್ಠರು ; ಧರ್ಮಾಧರ್ಮರು. ||೩೧||

ಮುಂದೆ ಬಂದು ತಾವು ಅರಿತ ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಬಗೆಬಗೆಯಿಂದ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿ ಇಬ್ಬರೂ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಷಡಾನನನೊಂದಿಗೆ ಹೋರಾಡಿದರು. ಬಾಣಗಳ ವೃಷ್ಟಿಯನ್ನೇ

ಚಕ್ರತುರ್ಮಲ್ಲಯುದ್ಧಂ ತಾ ಮಹಾಸೇನೇನ ತತ್ಕ್ಷಣಾತ್ ||೩೨||

ತಯೋರ್ಬಲಂ ನಿರೀಕ್ಷೈವ ಕಾರ್ತಿಕೇಯೋ ಮಹಾಬಲಃ |
ಶಿಖಯೋಸ್ತೌ ದಧಾರಾಶು ಷಡ್ಭಾಯಃ ಷಟ್ಕರೈರ್ಬಲಾತ್ ||೩೩||

ಭ್ರಾಮಯಾಮಾಸ ಬಹುಧಾ ಪ್ರೋಢಯಾಮಾಸ ಭೂತಲೇ |
ಶತಖಂಡಾನಿ ಜಾತಾನಿ ತಯೋಸ್ತು ಪತತೋರ್ಭುವಿ ||೩೪||

ಜಯಂ ಪ್ರಾಪ್ತೇ ಶಿವಸುತೇ ನೇದುರ್ವಾದ್ಯಾನಿ ಸರ್ವಶಃ |
“ ಜಯ ತ್ವಂ ಹಿ ಮಯೂರೇಶ ! ” ಜಗ್ಮುಸ್ಸರ್ವೇಷಿ ಸೈನಿಕಾಃ ||೩೫||

ಚತ್ವಾರಸ್ತೇ ಯಯುರ್ದೇವಂ ಮಯೂರೇಶಂ ನಿಜಂ ಪ್ರಭುಮ್ |
ಅಲಿಲಿಂಗುರ್ಮುದಾ ತೇ ತು ಪರಸ್ಪರಮುಥಾಬ್ರುವ್ ||೩೬||

ಸುರಿಸಿದರು. ಅವು ನಾಟದಂತಾಗಲು, ಇಬ್ಬರೂ ಒಮ್ಮೆಲೇ ಮಲ್ಲಯುದ್ಧವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದರು. ||೩೨||

ಇವರ ಬಲ, ಚುರುಕುತನ, ಯುದ್ಧ ಪ್ರಾವೀಣ್ಯ ಇವನ್ನು ನೋಡಿದ ಷಡಾನನನು “ ಇವರನ್ನು ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚುಕಾಲ ಬದುಕಿರಗೊಡಬಾರದೆ”ಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ ತನ್ನ ಆರು ಕೈಗಳ ಮುಷ್ಟಿಗಳಿಂದಲೂ ಧರ್ಮಾಧರ್ಮರ ಜುಟ್ಟನ್ನು ಬಲಾತ್ಕಾರದಿಂದ ಭದ್ರವಾಗಿ ಹಿಡಿದುಬಿಟ್ಟನು ||೩೩||

ಹಾಗೆಯೇ ಅವರನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೆತ್ತಿ ಅನೇಕಸಲ ಗರಗರ ತಿರುಗಿಸುತ್ತ ನೆಲ ಕೊಮ್ಮೆ ಧೊಪ್ಪನೆ ಕುಕ್ಕಿದನು. ಬೂದುಗುಂಬಳಕಾಯಿಯನ್ನು ಎತ್ತರವಾದ ಸ್ಥಳದಿಂದ ಕಲ್ಲಿನಮೇಲೆ ಬೀಳುವಂತೆ ಬಲವಾಗಿ ಅಪ್ಪಳಿಸಿದರೆ ಅದರ ಪರಿಣಾಮವೇನಾಗಬಹುದೋ, ಪ್ರಕೃತ ರಾಕ್ಷಸರಾಜನ ಮಕ್ಕಳ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯೂ ಅದರಂತೆ ಆಗಿ, ಅವರು ನೂರಾರು ಚೂರುಗಳಾದರು. ||೩೪||

ರಾಕ್ಷಸರ ಸೇನೆಯೊಡನೆ ಅದರ ಪ್ರಮುಖರೂ ಮೃತರಾಗಿ ಹೋಗಲು, ಷಡಾನನನು ವಿಜಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದನು. ಕೂಡಲೇ ರಣವಾದ್ಯಗಾರರು ವಿಜಯವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವಂತೆ ವಾದ್ಯಗಳನ್ನು ಬಾರಿಸಿದರು. ಸೈನಿಕರೆಲ್ಲ ನಂದಿ, ಮಾಗಧರ ಧ್ವನಿಯೊಂದಿಗೆ ತಮ್ಮ ಸ್ವರವನ್ನೂ ಸೇರಿಸಿ “ ಮಯೂರೇಶ್ವರ, ನೀನು ಜಯಶಾಲಿಯಾಗು,” ಎಂದು ಉಚ್ಚ ಸ್ವರದಿಂದ ಕೂಗುತ್ತ, ವೇವನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದರು. ||೩೫||

ಸೈನಿಕರೊಂದಿಗೆ ವೀರಭದ್ರ, ಷಡಾನನ, ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭ ಹಾಗೂ ಭೂತರಾಜರು ಸಹ ಉಚ್ಚ ಸ್ವರದಿಂದ ಜಯಧ್ವನಿಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ, ತಮ್ಮ ಪ್ರಭುವಾದ ಮಯೂರೇ

ಪ್ರಾಪ್ತಾ ಇವ ಪುನರ್ಜನ್ಮ ಮುನುದುಸ್ತೇ ಪರಸ್ಪರಮ್ |

ಶಶಂಸುಸ್ಸರ್ವವೃತ್ತಾಂತಂ ಶಿನಾಯೈ ಚ ಶಿನಾಯ ಚ ||೩೭||

ಸೇನಾಂ ಚ ನಿಹತಾಂ ಸಿಂಧೋಃ ಪುತ್ರೌ ಚ ಬಲವತ್ತೌ ||೩೮||

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಗಣೇಶಪುರಾಣೇ ಉತ್ತರಖಂಡೇ 'ಸಿಂಧುಪುತ್ರವರ್ಧೋ'
ನಾಮೈಕೋನ ವಿಂಶತ್ಯುತ್ತರ ಶತತಮೋಧ್ಯಾಯಸ್ಸಮಾಪ್ತಃ

ಶ್ವರನ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ಸಂತೋಷದಿಂದ ದೇವನನ್ನು ಆಲಿಂಗಿಸಿದರು ಮತ್ತು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮೊಳಗೆ ಹೀಗೆ ಮಾತನಾಡಿಕೊಂಡರು. ||೩೬||

“ಅಬ್ಬ ಬಾಬ್ಬ ! ಈ ಯುದ್ಧದಿಂದ ನಾವು ವಾರಾಗಿ ಬಂದುದೆಂದರೆ ಪುನರ್ಜನ್ಮ ವನ್ನೆತ್ತಿ ಬಂದಂತಾಯಿತು ” ಎಂದು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಮಾತನಾಡಿದರು. ಮಹಾ ಬಲಿಷ್ಠರಾದ ಸಿಂಧುವಿನ ಪುತ್ರರು, ಅವರ ಅಸಂಖ್ಯವಾದ ಸೇನೆ ಎಲ್ಲವೂ ನಿಹತವಾದ ಸಂತೋಷದ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಪರಶಿವ-ಶಿವೆಯರಿಗೆ ವಿಸ್ತರಿಸಿ ಹೇಳಿದರು. ||೩೭-೩೮||

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಶ್ರೀ ಗಣೇಶಪುರಾಣದ ಉತ್ತರಭಾಗದಲ್ಲಿ “ ಸಿಂಧು ಪುತ್ರರ ವಧೆ ” ಎಂಬಲ್ಲಿಗೆ ನೂರ ಹತ್ತೊಂಭತ್ತನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯಾನುವಾದವು ಮುಗಿದುದು.

|| ಶ್ರೀ ಗಣೇಶಾಯ ನಮಃ ||

ಅಥ ವಿಂಶತ್ಯುತ್ತರ ಶತತನೋಽಧ್ಯಾಯಃ

ಕ ಉನಾಚಃ :-

ಹತಶಿಷ್ಯಾಃ ಕೇಽಪಿ ವೀರಾಃ ಸ್ತವದ್ರಕ್ಷತಾಃ ಸು-ದುಃಖಿತಾಃ |

ಸಿಂಧುಂ ಸಭಾಗತಂ ಚೇತ್ಥಂ ಭೀತಭೀತಾ ಅಥಾಬ್ರುವ | ||೧||

ವೀರಾ ಉಚುಃ :-

ಧನುರ್ಧರ ! ನಿಬೋಧೇದಮತಿದುಃಖಕರಂ ವಚಃ |

ಧರ್ಮಾಧರ್ಮೌ ತವ ಸುತೌ ಕೃತ್ವಾ ಯುದ್ಧಂ ಮಹತ್ತರಮ್ | ||೨||

ನಿನ್ಯತುರ್ದೇವಸೇನಾಂ ತಾ ಹತ್ವಾ ಹತ್ವಾ ಯಮುಕ್ಷಯಮ್ |

ತತಃ ಕೋಽಪಿ ಮಹಾವೀರೋ ಮುಖೈಃ ಷಡ್ಭಿರ್ವಿರಾಜಿತಃ | ||೩||

ಶ್ರೀ ಮಂಗಲಮೂರ್ತಯೇ ನಮಃ ||

೧೨೦ ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

ಬ್ರಹ್ಮಾ:-

ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಕಳೆದುಳಿದವರ ನೈಕಿ ಕೆಲವು ವೀರರು ತಮ್ಮ ದೇಹದಲ್ಲುಂಟಾದ
ಗಾಯಗಳಿಂದ ಧಾರಾಕಾರವಾಗಿ . ರಕ್ತ ಸುರಿಯುತ್ತಿರಲು, ಬಹಳ ನರಳುತ್ತ, ಸಭೆಯ
ಮಧ್ಯೇ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಸಿಂಧುದೈತ್ಯನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು, ಹೆದರುತ್ತ ಹೀಗೆಂದು ನುಡಿದರು.
ವೀರರು : ||೧||

ಧನುರ್ವಿದ್ಯಾಪಾರಂಗತನೇ ! ನಾವು ಬಹಳ-ದುಃಖಕಾರಕವಾದ ಯುದ್ಧದ
ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ತಂದಿದ್ದೇವೆ. ಕೇಳು. ನಿನ್ನ ಮಕ್ಕಳಾದ ಧರ್ಮಾಧರ್ಮರು
ಯುದ್ಧರಂಗಕ್ಕೆ ಬಂದಕೂಡಲೇ ನಮ್ಮವರಾರಿಂದಲೂ ಮಾಡಲಾಗದಂತಹ ಘೋರ
ವಾದ ಯುದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ||೨||

ಅವರು ಶತ್ರುಸೇನಾ ದಳವನ್ನು ಕೊಂದು ಕೊಂದು ವೈವಸ್ವತನ ನಗರಕ್ಕೆ
ವಿಲಂಬಿಸದೆ ಕಳಿಸಿಕೊಟ್ಟರು. ಎಷ್ಟೋ ಕಾಲ ಹೀಗೆ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದದನ್ನು ನೋಡಿ,

ಸೋಽಪಿ ತಾಭ್ಯಾಂ ರಣೇ ಘೋರೇ ಪಾತಿತೋ ಧರಣೀತಲೇ |

ಪುನಸ್ತೇನ ಧೃತೌ ವೀರೌ ಶಿಖಾಯಾಂ ತಾವುಭಾವಸಿ ||೪||

ಭ್ರಾಮಯಿತ್ವಾ ಬಹುತರಂ ಪಾತಿತೌ ತೌ ಧರಾತಲೇ |

ಶತಥಾ ಶೀರ್ಣದೇಹಾ ತೌ ಗತೌ ಸ್ವರ್ಗಮನುತ್ತಮಮ್ ||೫||

ಕ ಉವಾಚ :—

ವಿವಮಾಕರ್ಣ್ಯ ತದ್ವಾಕ್ಯಂ ನೃಪತದ್ವೈತ್ಯಪುಂಗವಃ |

ಶೋಕಸಾಗರಮಗ್ನೋಽಭೂದ್ವಜ್ರಾಹತ ಇವಾಚಲಃ ||೬||

ಧಾವಮಾನೈಸ್ಸಹೃದ್ವ್ಯಗೈಸ್ಸ ಅಶೂತ್ಥಾಪಿತೋ ಬಲಾತ್ |

ಮುಹೂರ್ತಾತ್ಪ್ರಕ್ಯುತಿಂ ಯಾತಃ ಶುಶೋಚ ಬಹುದುಃಖಿತಃ ||೭||

ಶತ್ರುಪಡೆಯ ಪ್ರಮುಖವೀರರ ಪೈಕಿ ಯಾಕೋ ಒಬ್ಬನು ಮುಂದೆ ಬಂದನು. ಅವನು ಆರು ಮುಖಗಳಿಂದ ವಿರಾಜಿತನಾಗಿದ್ದನು. ಅವನ ವೀರ್ಯಾಸಾಧಾರಣವಾದುದು. ||೩||

ಅವನು ನಮ್ಮ ನಾಯಕರಾಗಿದ್ದ ನಿನ್ನ ಮಕ್ಕಳೊಂದಿಗೆ ಘೋರವಾಗಿ ಕದನ ನನ್ನಾಡಲಾರಂಭಿಸಿದನು. ಧರ್ಮಾಧರ್ಮರಿಬ್ಬರೂ ಅವನ ಮೇಲೆರಗಿ ಕಾದಾಡಿ ಅವನನ್ನು ಒಮ್ಮೆ ನೆಲಕ್ಕೆ ಕೆಡಹಿದರು. ನೆಲಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದ ಆ ಆರು ಮೋರೆಯವನು ಮತ್ತೆ ಮೇಲಕ್ಕೆದ್ದು, ನಿನ್ನ ಮಕ್ಕಳಿಬ್ಬರ ಜುಟ್ಟುಗಳನ್ನೂ ತನ್ನ ಕೈಗಳಿಂದ ಬಲವಾಗಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡನು. ||೪||

ಮತ್ತು ಅವರನ್ನು ಅನೇಕ ಬಾರಿ ಗರಗರ ಸುತ್ತಿಸಿ ಸುತ್ತಿಸಿ, ನೆಲಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಧೊಪ್ಪನೆ ಕುಕ್ಕಿದನು. ಎಟು ಬಹಳ ಬಲವಾಗಿ ಬಿದ್ದುದರಿಂದ, ಅವರಿಬ್ಬರ ದೇಹಗಳು ನುಚ್ಚು ನುಗ್ಗಾಗಿ ನೂರಾರು ಹೋಳುಗಳಾದವು. ಅವರು ಸದ್ದಿಲ್ಲದೆ ಸತ್ತು ಉತ್ತಮವಾದ ವೀರಸ್ವರ್ಗವನ್ನು ಕುರಿತು ಕೂಡಲೇ ಪ್ರಯಾಣ ಬೆಳೆಸಿದರು. ||೫||

ಬ್ರಹ್ಮಾ :

ವೀರರಾಡಿದ ಈ ದುರ್ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದೊಡನೆಯೇ ದೈತ್ಯಶ್ರೇಷ್ಠ ; ಸಿಂಧು ಭದ್ರಾಸನದಿಂದಿರುಳಿ ನೆಲಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದನು. ಇಂದ್ರನು ವಜ್ರಾಯುಧದಿಂದ ರೆಕ್ಕೆಗಳನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿದಾಗ ಪರ್ವತಗಳು ನೆಲಕ್ಕುರುಳಿದಂತಾಯಿತು. ರಾಕ್ಷಸನು ದುಃಖ ಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ಹೋದನು. ||೬||

ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಸಿಂಧುವಿನ ಸ್ನೇಹಿತವರ್ಗ ಬೇಗನೆ ಓಡಿ ಬಂದು, ಅಸುರನನ್ನು ಬಲಾತ್ಕಾರದಿಂದ ಮೇಲಕ್ಕೆಬ್ಬಿಸಿ ಶೈತ್ಯೋಪಚಾರವನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಒಂದು ಮುಹೂರ್ತವಾದನಂತರ ರಾಕ್ಷಸನು ಮತ್ತೆ ಸಂಜ್ಞೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದನು. ದೇಹದ ಮೇಲೆ ಭಾನ ಬಂದಕೂಡಲೇ ಪುತ್ರರ ಮರಣದ ದುಃಖವು ಅವನನ್ನಾವರಿಸಿತು. ಆತಿ

ಸಿಂಧುರುವಾಚೆ :—

ಶಕ್ರಾದಯೋ ಲೋಕಸಾಲಾ ಜಿತಾ ಯಾಭ್ಯಾಂ ರಣೇ ಪುರಾ |

ತಾ ಹತಾ ನು ಕಥಂ ವೀರೌ ಷಡಾಸ್ಯೇನ ಮಹಾಬಲಾ ||೮||

ವಿಹಾಯ ಮೃತ್ಯುಲೋಕೇ ಮಾಂ ಕಥಂ ಸ್ವರ್ಗಂ ಗತಾವುಭೌ |

ಸುರಸೇನಾನಿಹಂತಾರೌ ಕೃತಾಂತಸ್ಯಾಂತಕಾವುಭೌ ||೯||

“ ನಾನೇಷ್ಯೇ ಶತ್ರುಮೂರ್ಧಾನಂ ತದಾಸ್ಯಂ ದರ್ಶಯೇ ನ ಚ” |

ಗಮನಾವಸರೇ ಪ್ರೋಕ್ತಂ ತತ್ಸತ್ಯಂ ಕಿಂ ಕೃತಂ ತ್ವಯಾ ||೧೦||

ಕ ಉವಾಚ :—

ಅಥ ದುರ್ಗಾಂ ಸಖೀಭಿಸ್ತು ವೃತ್ತಾಂತೋಽಂತಃಪುರೇ ತಥಾ |

ಕಥಿತೋ ವಿಸ್ತರೇಣೈವ ರುದತೀಭಿಃ ಸು-ದುಃಖತಃ ||೧೧||

ಯಾಗಿ ಔಕಿಸಿದನು, ಮತ್ತು ಮೃತರ ಶೌರ್ಯವನ್ನು ಈ ರೀತಿ ಸ್ಮರಿಸಿದನು.

||೭||

ಸಿಂಧು :—

ಹಿಂದೆ ನಡೆದ ಘೋರ ಯುದ್ಧಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ಧರ್ಮಾಧರ್ಮರು ಇಂದ್ರ, ಅಗ್ನಿ ಯಮ ಮೊದಲಾದ ಅಷ್ಟ ದಿಕ್ಪಾಲಕರನ್ನೂ ಸೋಲಿಸಿದ್ದರೋ, ಅಂತಹ ವೀರರು ಸಾಯೋಣವೆಂದರೇನರ್ಥ ? ಅದೂ ಬಾಲಕ ; ಷಡಾನನನು ಅವರ ಮೃತಿಗೆ ಕಾರಣನಾದನೆಂದರೆ ಕೇವಲ ಲಾಂಛನವೇ ಸರಿ. ||೮||

ಈ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಕಾರಣನಾದವನು ನಾನು. ನನ್ನನ್ನು ಮಾತ್ರ ಈ ಮೃತ್ಯು ಲೋಕದಲ್ಲೇ ಬಿಟ್ಟು, ತಾವಿಬ್ಬರೇ ಹೇಗೆ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕಕ್ಕೆ ತೆರಳಿರಬಹುದು ? ಅವರಾದರೋ, ಸಾಮಾನ್ಯರಾದವರಲ್ಲ. ಸುರಸೇನೆಯನ್ನೆಲ್ಲ ಧ್ವಂಸಗೊಳಿಸಿದವರು. ಯಮನಿಗೂ ಯಮನಂತಿದ್ದವರು. ||೯||

“ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಶತ್ರುವಿನ ತಲೆಯನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿ ಇಲ್ಲಿಗೆ ತರಲಾಗದಿದ್ದರೆ, ನಾವು ನಮ್ಮ ಮುಖವನ್ನೇ ಯಾರಿಗೂ ತೋರಿಸುವುದಿಲ್ಲ.” ಎಂದು ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಹೊರಡುವ ಮುನ್ನ ಹೇಳಿ ಹೋಗಿದ್ದಿರಿ. ಕೊನೆಗೂ ಅದನ್ನೇ ಸತ್ಯಗೊಳಿಸಿಬಿಟ್ಟಿರಲ್ಲ ? ನೀವು ಹೀಗೆ ಮಾಡಬಹುದೇ ? ||೧೦||

ಅನಂತರ ಈ ದುಷ್ಟವಾರ್ತೆ ಕರ್ಣಾಕರ್ಣಿಕೆಯಾ ದುರ್ಗಾದೇವಿಯ ಸಖಿ ಯರಿಗೂ ತಲುಪಿ, ಅವರಿಂದ ನಿಮಿಷಮಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಅಂತಃಪುರದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಹಬ್ಬಿಹೋಯಿತು. ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಸ್ತ್ರೀಜನರು ದುಃಖಾರ್ತರಾಗಿ, ಮರ ಮರ ಮರುಗಿದರು. ದೇವಿಯ ಸಖಿ

ಸಖ್ಯ ಉಚಿತುಃ :—

ಭರ್ತಾ ರೋದಿತಿ ತೇ ಸುಭು ! ಧರ್ಮಾಧರ್ಮೌ ಮೃತಾವಿತಿ |

ಕ ಉನಾಚ :—

ಸಾಥ ಪರ್ಯಂಕಸುಗತಾ ನ್ಯಪತಪ್ಯಧಿನೀತಲೇ ||೧೨||

ರಂಭೇನ ವಾತನಿಹತಾ ಕೋಮಲಾರುಣಪಲ್ಲವಾ |

ಸಖೀದುಷ್ಪವಚೋಭಿಸ್ಸಾ ಬಾಣೈರಿವ ಹೃದಿ ಹೃತಾ ||೧೩||

ವಿಸ್ರಸ್ತಕೇಶಾಭರಣಾ ಸಾಪ್ಯರೋದೀತ್ತದಾ ಭೃಶಮ್ |

ವಿಸ್ರಸ್ತವಸ್ತ್ರಾ ವಿಕಸದ್ವಿಲ್ವಚಾರುಪಯೋಧರಾ ||೧೪||

ಅಶ್ರುಶ್ಯಾಮಲಗಂಡಾ ಸಾ ಶೋಕಾನಲಹೃತಪ್ರಭಾ |

ಯರು ದೀನಸ್ವರದಿಂದ ಅಳುತ್ತ ದಾರುಣವಾದ ಈ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ರಾಣಿಯ ಎದುರು ವಿಧಿ ಇಲ್ಲದೆ ಹೇಗೋ ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟರು. ||೧೧||

ಸಖಿಯರು :

ಸುಭು ! ರಾಜಕುಮಾರರಾದ ಧರ್ಮಾಧರ್ಮರು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಮೃತರಾದ ರೆಂಬ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ನಿನ್ನ ಪತಿ ; ಸಿಂಧುರಾಜನು ಅಳುತ್ತಲಿದ್ದಾನೆ.

ಬ್ರಹ್ಮಾ :—

ಸಖಿಯರ ಮುಖದಿಂದ ಈ ಮಾತು ಹೊರಟುದೇ ತಡ, ಮಂಚದ ಮೇಲೆ ಸುಖವಾಗಿ ಮಲಗಿದ್ದ ದುರ್ಗಾದೇವಿಯು ಧೊಪ್ಪನೆ ನೆಲಕ್ಕುರುಳಿ ಬಿದ್ದಳು. ||೧೨||

ಎಳೆಯ ಚಿಗುರಿನಂತೆ ಕೋಮಲಾಂಗಳೂ, ಅರುಣಾರುಣ ದೇಹಕಾಂತಿಯುಳ್ಳ ವಳೂ ಆದ ಮಹಾರಾಣಿ ; ದುರ್ಗಾದೇವಿಯು ಬಿರುಗಾಳಿಯ ಹೊಡೆತಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕು ಬುಡ ಸಹಿತ ನೆಲಕ್ಕುರುಳಿದ ಬಾಳೆಯ ಗಿಡದಂತೆ ಬಾಡಿಯೇ ಹೋದಳು. ಸಖಿಯ ರಾಡಿದ ದುಷ್ಪಮಾತುಗಳಿಂದ ಇರಿದು ಹೋದ ಅವಳ ಹೃದಯ ಬಾಣಾಹತವಾದಂತಾಯಿತು. ||೧೩||

ಹೊರಳಾಟದಲ್ಲಿ ನೀಳವಾದ ಅವಳ ತಲೆಗೂದಲು ಗಂಟು ಬಿಚ್ಚಿ ಹರವಿ ಹೋಯಿತು. ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿದ್ದ ಆಭರಣಗಳು ಅಸ್ತವ್ಯಸ್ತವಾಗಿ ಬಿದ್ದವು. ಅವಳು ಬಹಳ ಅತ್ತು ಬಿಟ್ಟಳು. ದುಃಖವು ಕ್ಷಣಕ್ಷಣಕ್ಕೂ ಏರುತ್ತಲಿದ್ದದರಿಂದ ಅವಳಿಗೆ ಮೈಮೇಲೆ ಸ್ಮೃತಿಯೇ ಉಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಉಟ್ಟ ಬಟ್ಟೆ, ಸೆರಗು ಇವು ಎತ್ತಲೂ ಜಾರಿದ್ದವಾದುದರಿಂದ ಬಿಲದ ಕಾಯಿಯಂತೆ ಕರಣವಾದ ಅವಳ ಮಂದರ ಸ್ತನ ಯುಗ್ಮವು ಎಲ್ಲರ ಕಣ್ಣುಗಳಿಗೂ ಕಾಣುವಂತಾಯಿತು. ||೧೪||

ಕಣ್ಣೀರು ಕಾಡಿಗೆಯೊಂದಿಗೆ ಹರಿದು ಕೆನ್ನೆಗಳ ಮೇಲಿಲ್ಲ ಪಸರಿಸಿತು. ಬೆಂಕಿ

ಜಘ್ನೇ ಮುಖಂ ಸಾ ಪಾಣಿಭ್ಯಾಂ ದಂತಾಸ್ಯ ಕ್ಷಿಪ್ತ ಭೂತಲಾ ||೧೫||

ನಿರಸ್ತದೇಹಭಾವಾ ಸಾ ವಿಕಲಾ ವಿಕತತ್ರಪಾ |

ಸಭಾಂಗಣಗತಾ ಉಂಠದ್ಧ ತಕ್ಯದ್ವಾಲಕೋ ಯಥಾ ||೧೬||

ಸರ್ವೇ ತತಃ ಸಭ್ಯವರಾ ರುರುದುರ್ದುಃಖಕರ್ತಾಃ |

ಪ್ರಸ್ರವನ್ನೇತ್ರಸಲಿಲಾ ಪ್ರಾಬ್ರವೀತ್ತಾ ಸಭಾಸದಃ ||೧೭||

ದುರ್ಗೋನಾಚಃ :—

ಕಥಂ ಸರ್ವೇಷು ವೀರೇಷು ಜೀವತ್ಸು, ತಾ ಸುತೌ ಮನು |

ಪ್ರೇಷಿತೌ ರಣಭೂಮಿಂ ತೌ ಮಾಮಪೃಷ್ವಾ ತು ಕೋನುಲೌ ||೧೮||

ಮಯಾಶೀಶ್ವೇನ್ನಿ ಯುಕ್ತಾಸ್ಯಾನ್ ತಯೋರ್ಮರಣಂ ಭವೇತ್ |

ಯಂತೆ ಸುಡಲಾರಂಭಿಸಿದ ಪುತ್ರವಿಯೋಗ ದುಃಖ, ಅವಳ ಮುಖಕಾಂತಿಯನ್ನು ಕುಂದಿಸಿತು. ಅಂಗೈಯಿಂದ ತುಟಿಗಳಿಗೆ ಪದೇ ಪದೇ ಹೊಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಲಿದ್ದಳಾದುದರಿಂದ ಅವಳ ಹಲ್ಲುಗಳು ರಕ್ತವನ್ನು ಕಾರಿ ನೆಲವನ್ನು ನೆನೆಸಿದವು. ||೧೫||

ಅವಳಿಗೆ ದೇಹದ ಮೇಲೆ ಭಾನವೇ ಉಳಿದಿರಲಿಲ್ಲವೆಂದ ಬಳಿಕ, ಸಮಾಪದಲ್ಲಿ ಯಾರಿದ್ದಾರೆ, ಯಾರಿಲ್ಲವೆಂಬುದು ತಿಳಿಯುವುದೆಂತು? ಸ್ತ್ರೀ ಸಹಜವಾದ ಲಜ್ಜೆ ಸಹ ತಾತ್ಕಾಲಿಕವಾಗಿ ಅವಳಿಂದ ದೂರವಾಯಿತು. ತಾನು ತುಂಬಿದ ಸಭಾಂಗಣದಲ್ಲಿದ್ದ ರೂ ರಚ್ಚೆ ಹಿಡಿದ ಬಾಲಕನಂತೆ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಉರುಳಾಡಿದಳು. ||೧೬||

ಹೃದಯವಿದ್ರಾವಕವಾದ ಆ ಕರುಣದೃಶ್ಯವನ್ನು ಕಂಡು ಎಲ್ಲರ ಕಣ್ಣುಗಳೂ ಒದ್ದೆಯಾದವು. ದುಃಖವನ್ನು ತಡೆಯಲಾರದೇ, ಅಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಸಭಿಕರೆಲ್ಲ ತಾವೂ ಘಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಅತ್ತು ಬಿಟ್ಟರು. ದುರ್ಗಾದೇವಿಯಂತೂ ಕಣ್ಣೀರಿನ ಕೋಡಿಯನ್ನು ಹರಿಸುತ್ತ, ಗದ್ದದ ಕಂಠದಿಂದ ಸಭಿಕರನ್ನು ಕುರಿತು, ತನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆಯ ದುಃಖವನ್ನು ಹೀಗೆಂದು ತೋಡಿಕೊಂಡಳು. ||೧೭||

ದುರ್ಗಾ :—

ಇದೇನು ನನ್ನ ಕರ್ಮವಿರಬಹುದು ? ಯುದ್ಧಕ್ಕಾಗಿ ತೆರಳಿದ ವೀರರೆಲ್ಲರೂ ಬದುಕಿ ಹಿಂದಿರುಗಿಬಂದಿರುವಾಗ ನನ್ನ ಮಕ್ಕಳಾದ ಧರ್ಮಾಧರ್ಮರು ಮಾತ್ರ ಏಕೆ ಮೃತರಾಗಿದ್ದಾರೆ ? ನನ್ನ ಅನುಮತಿ ಇಲ್ಲದೇ, ಕೋಮಲಕಾಯರಾದ ಅವರಿಬ್ಬರನ್ನೂ ರಣರಂಗಕ್ಕೆ ಏತಕ್ಕಾಗಿ ಕಳಿಸಿದಿರಿ ? ||೧೮||

ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಹೊರಡುವ ಮುನ್ನ, ನಾನು ಅವರನ್ನು ಆಶೀರ್ವದಿಸಿ ಕಳಿಸಿದ್ದರೆ,

ನಹಿ ಮೇ ವಚನಂ ಧಾತಾ ಮಿಥ್ಯಾಕರ್ತುಂ ಸಮಿಹತೇ ||೧೯||

ಯಾಭ್ಯಾಂ ಜಿತಾ ದೇವಗಣಾಸ್ತೌ ಕಥಂ ನಿಧನಂಗತೌ ? |

ಕ್ಷ ದಕ್ಷ್ಯಾನ್ಯಹಮೇತೌ ಯೌ ಜಿಗೃತುರ್ಮದನಂ ರುಚಾ ||೨೦||

ಬುದ್ಧೀನಾಂ ತೌ ಸರಸ್ವತೌ ಮಾಂ ತ್ಯಕ್ತ್ವಾ ತು ಕಥಂ ಗತೌ ? |

ತಯೋಶ್ಚೋಕಾಗ್ನಿನಾ ದಗ್ಧಾ ಮರಿಷ್ಯಾನ್ಯಹಮದ್ಯ ನೈ ||೨೧||

ಕ ಉನಾಚ :—

ಇತ್ಯುಕ್ತ್ವಾ ನೃಪತದ್ಭುವೌ ನಿಘ್ನತೀ ಹೃದಯಂ ಮುಹುಃ |

ತತಸ್ಸಖ್ಯೋ ನಾಗರಾಶ್ಚ ಬೋಧಯಾಮಾಸುರಂಜಸಾ ||೨೨||

ತಾ ಊಚುಃ :—

ನ ಮಾತಃ ! ಕೋಽಪಿ ಲೋಕೇನ ಯೋ ಮೃತಃ ಪುನರಾಗತಃ |

ಮೃತ್ಯುಲೋಕೇ ಚಿರಂ ಸ್ಥಾತಾ ನೇಕ್ಷಿತೋ ನ ಶ್ರುತೋಽಪಿ ಚ ||೨೩||

ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಅವರು ಮೃತರಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಬಾಯಿಯಿಂದ ಹೊರಟ ಮಾತು ಗಳನ್ನು ಸುಳ್ಳಾಗಿ ಮಾಡಲು ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು ಸಹ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಲಾರ. ||೧೯||

ಯಾರ ಭುಜಬಲ-ಪರಾಕ್ರಮಗಳಿಂದ ದೇವತಾಗಣವೆಲ್ಲ ಸೋತು ಹೋಗಿ ದ್ದಿತೋ, ಅಂತಹ ವೀರಕುಮಾರರು ಇಂದು ಹೇಗೆ ಸತ್ತಿದ್ದಾರು? ಮನ್ಮಥನಿಗಿಂತಲೂ ಸುಂದರಕಾಯರವರು. ಅಂಥವರನ್ನು ನಾನು ಇನ್ನು ಎಲ್ಲಿ, ಹೇಗೆ ಕಂಡೇನು? ||೨೦||

ನನ್ನ ಮಕ್ಕಳು ಸರಸ್ವತೀದೇವಿಗೆ ಸಮಾನವೆನಿಸಿದ ಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳವರು. ಇಂಥವರೂ ನನ್ನನ್ನು; ಹೆತ್ತ ತಾಯಿಯನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಹೇಗೆ ಹೋಗಿದ್ದಾರು? ಅವರ ವಿಯೋಗ ಕೋಕವು ಜ್ವಲಿಸುವ ಅಗ್ನಿಯಂತೆ ನನ್ನನ್ನು ದಹಿಸುತ್ತಲಿದೆ. ನಾನು ತಡೆಯಲಾರೆ. ಈಗಲೇ ಈ ದೇಹವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿಬಿಡುವೆನು. ||೨೧||

ಬ್ರಹ್ಮಾ :—

ಹೀಗೆ ನುಡಿದು, ಎರಡು ಕೈಗಳಿಂದಲೂ ಎದೆಯನ್ನು ಹೊಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತ ನೆಲಕ್ಕೆ ಮುತ್ತಿ ಧೂಪನೆ ಬಿದ್ದಳು. ಆಗ ಅಲ್ಲಿದ್ದ ನಾಗರಿಕರು ಮತ್ತು ಸಖಿಯರು ಸೇರಿ ಅವಳ ಸಂಕಟವನ್ನು ಕಡಿಮೆಮಾಡುವಂತಹ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡುತ್ತ ಸಂತವಿಸತೊಡಗಿದರು. ||೨೨||

ಸಖಿಯರು :—

ತಾಯೆ, ದುರ್ಗಾದೇವಿ ! ಶೋಕಿಸುವುದರಿಂದ ಸತ್ತುಹೋದವರಾರೂ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಮತ್ತು ಈ ಮರ್ತ್ಯ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಇರತಕ್ಕವರಾರೂ ಹೆಚ್ಚುಕಾಲ ಎಂದರೆ ಪುರುಷಾಯುಷ್ಯವನ್ನು ಮೀರಿ ಬದುಕಿರತಕ್ಕವರೂ ಅಲ್ಲ. ಅಂಥವರನ್ನಾರೂ

ವಿಹಾಯ ಹನುಮಂತಂ ಚ^೧ ಕೃಪಂ ಶಾರದ್ವತಂ ಬಲಿಮ್ |

ನ್ಯಾಸಂ ಪರಶುರಾಮಂ ಚ ವಿಭೀಷಣಮಥಾಪಿ ಚ ||೨೪||

೨ದ್ರಾಣಿಂ ನಾನ್ಯಶ್ಚಿರಂ ಸ್ಥಾಯೀ ನ ಭೂತೋ ನ ಭವಿಷ್ಯತಿ |

ಬ್ರಹ್ಮಾದೀನಾಂ ಭವೇನ್ಮೃತ್ಯುಃ ಕಾ ತತ್ರ ಗಣನಾತ್ಮನಃ ||೨೫||

ರೋದನಂ ತೇನ ಕರ್ತವ್ಯಂ ನ ಸ್ಯಾನ್ಮೃತ್ಯುಃ ಕದಾಸ್ಯ ಚೇತ್ |

ಕ್ಷೀಣೇ ಋಣಾನುಬಂಧೇ ಚ ಸ್ತ್ರೀ ಪುತ್ರಃ ಪಶುರೇವ ಚ ||೨೬||

ನೋಡಿರುವುದಿಲ್ಲವಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಹೀಗಿದ್ದವರ ಬಗ್ಗೆ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಸಹ ಯಾರೂ ಕೇಳಿರುವುದಿಲ್ಲ. ||೨೭||

ತಪಸ್ವಿಗಳೂ ಪುಣ್ಯಶರೀರಿಗಳೂ ಆದ ಕೆಲವರು ಅದೂ ಕೇವಲ ಬೆರಳುಗಳಿಂದ ಎಣಿಸಬಹುದಾದಷ್ಟು ಮಂದಿ ಹೊರತು, ಮಿಕ್ಕವರೆಲ್ಲರೂ ಒಂದಿಲ್ಲೊಂದು ದಿವಸ ಇಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟು ಹೋಗತಕ್ಕವರೇ. ಇದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ಆ ಕೆಲವು ಮಹಾತ್ಮ ರಾರೆನ್ನುವೆಯೋ, ಅದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ, ಕೇಳು, ವಾನರಶ್ರೇಷ್ಠ ; ಹನೂರ್ಮಾ, ಶರದ್ವಂತರ ಮಕ್ಕಳಾದ ಕೃಪಾಚಾರ್ಯರು, ಮಹಾದಾನಿ ಎನಿಸಿದ ಬಲಿರಾಜ, ಸರ್ವಜ್ಞ ; ವೇದವ್ಯಾಸ, ತಪಸ್ವೀ ಹಾಗೂ ಕ್ಷತ್ರಕುಲಾಂಗಾರ ಪರಶುರಾಮ; ರಾವಣಾ ನುಜ ; ಭಗವದ್ಭಕ್ತ ವಿಭೀಷಣ, ||೨೪||

ಸಾಕ್ಷಾದ್ವದ್ರಾವತಾರಿ, ದ್ರೋಣಾಚಾರ್ಯಪುತ್ರ ಅಶ್ವತ್ಥಾಮಾ, ಇವರನ್ನುಳಿದು ಹೆಚ್ಚು ಕಾಲ ಬದುಕಿರತಕ್ಕವನು ಹಿಂದೆ ಹುಟ್ಟಿಲ್ಲ, ಮುಂದೆ ಹುಟ್ಟುವುದೂ ಇಲ್ಲ. ವಿಚಾರಮಾಡಿದರೆ, ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತನಾದ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನೊಬ್ಬನು ಚಿರಕಾಲವಿರತಕ್ಕವನೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳಬಹುದಾದರೂ, ಬ್ರಾಹ್ಮಮಾನರೀತ್ಯಾ ನೂರು ವರ್ಷಗಳಿಗೆ ಮಿಕ್ಕಿ ಅವನೂ ಬದುಕಿರುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಹೀಗಿರುವಾಗ, ಅತ್ಯಲ್ಪಾಯುಗಳಾದ ಮಾನವರ ಪಾಡೇನು ? ||೨೫||

ಯಾರಿಗೆ ಸರ್ವಾತ್ಮನಾ ಮೃತ್ಯುವೇ ಬರಬಾರದೋ, ಅಂಥವನು ಮೃತ್ಯುವಶ ನಾದರೆ, ಆಗ ಅವನಿಗಾಗಿ ಅಳುವುದು ನ್ಯಾಯವಾಗಿದೆ. ಜನ್ಮಾಂತರದ ಋಣಗಳನ್ನು ತೀರಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಲಿ ಅಥವಾ ಆ ಋಣಗಳನ್ನು ಹಿಂದಿರುಗಿ ಪಡೆಯಲಿಕ್ಕಾಗಲಿ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಒಬ್ಬರೊಂದಿಗೊಬ್ಬರು ಕೂಡಿರುವರು. ಕೊಡಬೇಕಾದಷ್ಟು ಋಣವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಕೂಡಲೆ, ಹಾಗೂ ಪಡೆಯಬೇಕಾದಷ್ಟನ್ನು ಪಡೆದ ಕೂಡಲೆ ಯಾರೊಬ್ಬರ ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯ, ಒತ್ತಾಯಗಳಿಗೂ ಒಳಪಡದೇ, ತಮ್ಮ ಪಾಡಿಗೆ ತಾವು

ನ ತಿಷ್ಠತಿ ಧ್ರುವಂ ತತ್ರ ಕೃತಃ ಶೋಕೋ ವೃಥಾ ಭವೇತ್ ||

ಯಥಾ ಕಾಷ್ಠಂ ಕಾಷ್ಠಗತಂ ಪೂರೇಸ್ಯಾಚ್ಛ ವಿಯುಜ್ಯತೇ ||೨೭||

ತದ್ವಜ್ಜಂತುರ್ವಿಯೋಗಂ ಚ ಯೋಗಂ ಚ ಪ್ರಾಪ್ನುತೇವತಃ |

ನಾನಾಪಕ್ಷಿಗಣಾ ರಾತ್ರಾವೇಕವೃಕ್ಷಂ ಗತಾ ಯಥಾ ||೨೮||

ಪ್ರಾತರ್ದಶ ದಿಶೋ ಯಾಂತಿ ತತ್ರ ಕಿಂ ಪರಿದೇವನಮ್ ?

ಬೇರ್ಪಟ್ಟು ಹೋಗುವರು. ಅಂತೆಯೇ ಸ್ತ್ರೀ, ಪುತ್ರ, ಪಶು ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ನಿಯತ ಕಾಲವನ್ನು ಮೀರಿ ಒಬ್ಬನ ಬಳಿ ಇರಲಾರವು. ||೨೭||

ಇಂತಹ ನಶ್ವರ ವಸ್ತುಗಳು ನನ್ನವು, ಎಂದೂ, ನನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಗಳುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದೂ ಲೋಕವು ವಿಭ್ರಮಗೊಳ್ಳುವುದು. ತತ್ತ್ವವನ್ನರಿತವನು ಹೀಗೆ ಭ್ರಮಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಬಂದ ರೋಗ ಅನುಭವಿಸುವ ಕಾಲಾನಂತರ ಹೋದರೆ “ಇದು ನನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಯಿತಲ್ಲ ?” ಎಂದು ನಾವು ಅಳುವೆವೇನು ? ಅಂತೆಯೇ ಋಣನಿಮಿತ್ತ ಬಂಧುಗಳೆನಿಸಿದವರ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಅಳಬಾರದು. ಅತ್ತರೆ, ಅದು ವ್ಯರ್ಥವೇ ಸರಿ. “ಆದಾವಂತೇ ಚ ಯನ್ನಾಸ್ತಿ ವರ್ತಮಾನೇಽಪಿ ತತ್ತ್ವಥಾ” ಎಂದರೆ ವಸ್ತುವಿನ ಸಂಬಂಧ ಏರ್ಪಡುವ ಮುನ್ನ ಆ ವಸ್ತು ಹೇಗೆ ನಮ್ಮದಾಗಿರಲಿಲ್ಲವೋ, ಮತ್ತು ವಸ್ತು ನಮ್ಮ ಕೈಬಿಟ್ಟು ಹೋದ ಬಳಿಕ ಹೇಗೆ ನಮ್ಮದಾಗಲಾರದೋ, ಅಂತಹ ವಸ್ತು ಇದ್ದ ರೂ ಇಲ್ಲದಂತೆಯೇ ಸರಿ ಎಂಬ ತಿಳಿವನ್ನು ತಂದುಕೊಂಡು, ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಸೌದೆಯು ಸೌದೆಯ ರಾತಿಯೊಂದಿಗೆ ಸೇರಿಸಿದಾಗ ‘ಹೊರೆ’ ಎನಿಸುವುದು. ಅದನ್ನು ವಿಂಗಡಿಸಿ ಬಿಸುಟಾಗ ‘ಸೌದೆಯ ತುಂಡೆ’ನಿಸುವುದು. ||೨೭||

ಅಂತೆಯೇ ಋಣಾನುಬಂಧಗಳ ಎಳೆತಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿದ ಸ್ತ್ರಾಣಿಯು ತನಗಿಷ್ಟವಿರಲಿ, ಅಥವಾ ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲದಿರಲಿ ಇತರ ಪ್ರಾಣಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಸಂಯೋಗ-ವಿಯೋಗಗಳನ್ನು ಹೊಂದಲೇ ಬೇಕಾಗುವುದು. ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಕಂಡು ಬರುವ ಉದಾಹರಣೆಯನ್ನು ಹೇಳುವೆವು, ಕೇಳು. ಸಂಜೆಯಾದೊಡನೆ ನಾನಾಜಾತಿಯ ಪಕ್ಷಿಗಳು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಂದಲೋ ಬಂದು ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ವೃಕ್ಷವನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿರುತ್ತವೆ. ||೨೮||

ಬೆಳಕು ಹರಿಯುವ ವರೆಗೂ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇರಬೇಕಾದುದರಿಂದ ಒಂದರೊಂದಿಗೊಂದು ಮೈತ್ರಿಯನ್ನೂ ಬೆಳೆಸುತ್ತವೆ. ಬೆಳಕಾಗುವುದೇ ತಡ, ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪಕ್ಷಿಯೂ ತನ್ನ ದಾರಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಹಾರಿಯೇ ಹೋಗುವುದು. ಕ್ಷಣಿಕ ಜೀವಿಗಳು ಇಂತಹ ಸಂಯೋಗ-ವಿಯೋಗಗಳಿಗಾಗಿ ಅತ್ತರೆ, ಫಲವೇನಿದೆ ? ಅಳುವುದೇ ಆದರೆ, ಏತಕ್ಕಾಗಿ, ಎಷ್ಟು ಕಾಲ, ಎಷ್ಟು ಜನರಿಗಾಗಿ ಅಳಬೇಕಾದೀತು ? ವಿಚಾರಮಾಡು.

ಕ ಉವಾಚ :-

ಏವಂ ಪ್ರಬೋಧಿತಾ ದುರ್ಗಾ ಸಿಂಧುಷ್ಚ ಜನ ಏವ ಚ ||೨೯||

ಹಠಾಚ್ಛೋಕಂ ನಿಗೃಹ್ಯಾಸಾನಾಸನೇ ಸಂವಿನೇಶ ಹ |

ಉಪಹಾಸಂ ಕರಿಸ್ಯಂತಿ ಸಪತ್ನಾ ರುದತಾಮಿತಿ ||೩೦||

ದುರ್ಗಾಂ ಧೃತ್ವಾ ಬಲಾಲ್ಲೋಕಾ ನಿನ್ಯುರಂತಃಪುರಂ ಹಿ ತ್ಯಾಮ್ |

ನಿಃಶ್ವಸಂತೀ ಪಸಾತಾಸೌ ಪರ್ಯಂಕೇ ಶೋಕಕರ್ತೃತಾ ||೩೧||

ಸ ಸಿಂಧುಃ ಕ್ರೋಧಸಂಯುಕ್ತೋ ಜಗ್ರಾಹ ಶಸ್ತ್ರಸಂಚಯಮ್ |

ಪುತ್ರಯೋರ್ನಿಷ್ಕೃತಿಂ ಕರ್ತುಂ ಹಯಾರೂಢೋ ಯಯೌ ರಣಮ್ ||೩೨||

ಬ್ರಹ್ಮಾ :-

ಹೀಗೆ ದುರ್ಗೆಯನ್ನು ಜನರು ಬೋಧಿಸಿ ಸಮಾಧಾನಗೈದರು. ಅತ್ತ ಸಿಂಧ ರಾಜನಿಗೂ ಧೈರ್ಯ-ಶಾಂತಿಗಳನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಿದರು. ||೨೯||

ಆಗ ದಂಪತಿಗಳಿಬ್ಬರೂ ಬಹಳ ಬಲಾತ್ಕಾರದಿಂದ ತಮಗೆ ಉಂಟಾಗಿದ್ದ ಮಹದ್ವೇಷವನ್ನು ತಡೆದುಕೊಂಡರು. ಅನಂತರ ಸಿಂಧುರಾಜನು ತನ್ನ ಭದ್ರಾಸನದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತನು. “ಶತ್ರುಗಳು ಹಾಸ್ಯಮಾಡುವರೆಂಬುದು ಅಳುವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಮತ್ತೊಂದು ಪ್ರಬಲತರ ಕಾರಣವಾಯಿತು. ||೩೦||

ದುರ್ಗೆ ಎಷ್ಟೆಂದರೂ ಕರುಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಹೆಂಗಸು. ಸಿಂಧುವಿನಷ್ಟು ಸ್ಥೈರ್ಯ, ಬಲಗಳು ಅವಳಿಗಿರಲಿಲ್ಲ. ನಿಲ್ಲಲು ಸಹ ಅವಳಿಗೆ ತ್ರಾಣವಿಲ್ಲದೇ ಹೋಯಿತು. ಆಗ ಸಖಿಯರೂ, ಇತರ ಸ್ತ್ರೀಯರೂ ಅವಳನ್ನು ಬಲಾತ್ಕಾರದಿಂದ ಅಂತಃಪುರಕ್ಕೆ ಕರೆ ದೊಯ್ದರು. ಅವಳು ದುಃಖವನ್ನು ತಡೆಯಲಾರದೇ ಘಟ್ಟಿಯಾಗಿ ನಿಟ್ಟುಸಿರನ್ನು ಮೇಲ್ಮೇಲೆ ಬಿಡುತ್ತ ತನ್ನ ಮಂಚದ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಬಿಟ್ಟಳು. ||೩೧||

ದುಃಖೋದ್ವೇಗಗಳಿಗೆ ಉತ್ತೇಜಕಳಾಗಿದ್ದ ದುರ್ಗೆಯು ಅಂತಃಪುರಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದ ಬಳಿಕ, ಇದುವರೆಗೂ ಅಳುವಿನ ರೂಪವನ್ನು ತಳೆದಿದ್ದ ಪುತ್ರವಿಯೋಗ ದುಃಖ, ಪ್ರಕೃತ ಪ್ರಳಯ ಪ್ರಕೋಪದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಳೆದು, ರಾಕ್ಷಸನ ಅಂಗಾಂಗಗಳೆಲ್ಲ ಪಾದ ರಸದಂತೆ ಅತಿ ವೇಗದಿಂದ ಸಂಚರಿಸಿತು. ಅವನು ಆಸನದಿಂದ ಒಮ್ಮೇಲೇ ಮೇಲೆದ್ದು ನಿಂದು ತನ್ನ ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರಗಳ ಶೇಖರಣೆಯನ್ನೆಲ್ಲ ಕೈಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡನು. ತಮ ಮಕ್ಕಳ ನಾಶಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಪ್ರತೀಕಾರವನ್ನು ಶತ್ರುಗಳಿಗೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಆತುರ ಅವನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಕಟಿಯುಲಾರಂಭಿಸಿತು. ಆಗ ಅವನು ತನ್ನ ಕುದುರೆಯನ್ನೇರಿ ನೆಟ್ಟಗೆ ರಣರಂಗಕ್ಕೆ ಓಡಿ ನಡೆದುಬಿಟ್ಟನು. ||೩೨||

ಯಾತೇ ತಸ್ಮಿನ್ ಮಹಾಸೈನ್ಯಂ ಚತುರಂಗಂ ರಣೋತ್ಪನ್ನಕಮ್ |

ಉಡ್ಧೀಯೋಡ್ಧೀಯ ಧಾವಂತೋ ಯಯುಃ ಪೂರ್ವಂ ಪದಾತಯಃ

||೩೩||

ನಾನಾವರ್ಣಾ ಏಕರೂಪಾ ನಾನಾ ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರಪಾಣಯಃ |

ತತೋ ವಾರಣಸಂಘಾತಾ ನಾನಾಧಾತುನಿಚಿತ್ತಿತಾಃ

||೩೪||

ಘಂಟಾಭರಣಶೋಭಾಢ್ಯಾ ದಾನೋದಕಪ್ರವರ್ಷಿಣಃ |

ಚೀತ್ಕಾರಭೀಷಿತಪರಾ ಮಹಾರಾವಭಯಂಕರಾಃ

||೩೫||

ತತೋಽಶ್ವಾಃ ಸ್ವಾಗಮುಃ ಸಾದಿಯುಕ್ತಾ ವಾಯುಜನಾ ರಣಮ್ |

ಮುರಾಘಾತಾದ್ವಿಸ್ಪಲಿಂಗಾ ನಿಪತಂತೋ ಧರಾತಲೇ

||೩೬||

ಸಿಂಧುರಾಜನು ಹೊರಟೊಡನೆಯೇ ಚತುರಂಗಬಲ ಸಮೇತನಾದ ಮಹಾ ಸೈನ್ಯವೂ ರಣೋತ್ಪನ್ನಹೊಂದು ಅವನನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿತು. ಸೈನ್ಯದ ವೈಕಿ ಪದಾತಿಗಳಿಗೆ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ನಡೆದು ಹೋಗುವಷ್ಟು ಸಹ ಸಹನೆ ಉಳಿಯದ್ದರಿಂದ ನೆಗೆಯುತ್ತ, ಓಡುತ್ತ ಎಲ್ಲರಿಗಿಂತಲೂ ಮುಂದಾದರು. ||೩೩||

ಬಗೆಯ ಬಗೆಯ ಬಣ್ಣಗಳ ಉಡುಪನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದ ರೂ, ಬಲ-ಪರಾಕ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ಸಮಾನರಾಗಿದ್ದರು. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಯೋಧನ ಕೈಗಳಲ್ಲೂ ಅನೇಕಾನೇಕ ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರಗಳು ಸಜ್ಜಾಗಿದ್ದವು. ಪದಾತಿಗಳ ಹಿಂದುಗಡೆ ಆನೆಯ ಸೈನ್ಯ ಹೊರಟಿತು. ಅವಕ್ಕೆ ಮಾಹುತರು ನಾನಾ ಬಣ್ಣಗಳಿಂದ ಅಲಂಕರಿಸಿ ಚಿತ್ರ-ವಿಚಿತ್ರವಾಗಿ ಕಾಣುವಂತೆ ಮಾಡಿದ್ದರು. ||೩೪||

ಘಂಟೆ-ಆಭರಣ ಇತ್ಯಾದ್ಯಲಂಕರಣಗಳಿಂದ ಅವು ಮೆರೆಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಕುಂಭ ಸ್ಥಳಗಳಿಂದ ಮಮೋದಕವನ್ನು ಸುರಿಸುತ್ತಲಿದ್ದವು. ಘಂಟೆಗಳಿಂದ ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ಹೆದರಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಮಧ್ಯೇ ಮಧ್ಯೆ ಘಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಗರ್ಜಿಸುತ್ತಲಿದ್ದುದರಿಂದ ಶತ್ರು ಭಯಂಕರವಾಗಿದ್ದವು. ||೩೫||

ಅನಂತರ ಅಶ್ವಗಳ ಪಡೆ ನಡೆದಿತ್ತು. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕುದುರೆಯ ಮೇಲೂ ಅಶ್ವಾರೋಹಿಗಳು ಯುದ್ಧಸನ್ನದ್ಧರಾಗಿ ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ಕುದುರೆಗಳು ವಾಯುವಿನಂತೆ ವೇಗವಾಗಿ ಭರಣಮುಖಕ್ಕೆ ಓಡುತ್ತಲಿದ್ದುದರಿಂದ ಅವುಗಳ ಕಾಲಿನೆಗೊರಿಸಿಗೆ ಹಾಕಿದ್ದ ಲಾಳಗಳು ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿರುವ ಕಲ್ಲುಗಳಿಗೆ ತಗುಲಿ, ಅಲ್ಲಿಂದ ಕಿಡಿಗಳೆದ್ದು ನೆಲಕ್ಕೆ ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದವು. ||೩೬||

ಶುಶುಭಃ ಸಾದಿನಸ್ತತ್ರ ಖೇಟಿಕುಂತಾಸಿಪಾಣಯಃ |
ಚಂದನಾಗರುಲಿಪ್ತಾಂಗಾ ನಾನಾಮಾಲಾವಿಭೂಷಿತಾಃ ||೩೭||

ತನುತ್ರಾಣಭೃತಸ್ಸರ್ವೇ ಕಂಕಟಭ್ರಾಜಿಮಸ್ತಕಾಃ |
ಗ್ರಸಂತ್ಯಜನ ಚಾಕಾಶಂ ನಾದಯಂತೋ ದಿಶೋ ದಶ ||೩೮||

ರಥಾಸ್ತತೋಗಮನ್ನಾನಾ ಮಹಾವೀರೈರಧಿಷ್ಠಿತಾಃ |
ನಾನಾಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರಸಂಪೂರ್ಣಾ ಧನುಸ್ತುಣೀರಸಂಯುತಾಃ ||೩೯||

ತನ್ಮಧ್ಯೇ ಶುಶುಭೇ ಸಿಂಧುರ್ಮಹಾಮುಕುಟಿಕುಂಡಲಃ |
ನಾನಾಶಸ್ತ್ರಧನುಷ್ಪಾಣಿಸ್ತುಣೀರಕೃತಭೂಷಣಃ ||೪೦||

ಅಶ್ವಾರೋಹಿಗಳು ತಮ್ಮ ಕೈಗಳಲ್ಲಿ ಖೇಟಿ, ಕುಂತ, ಖಡ್ಗ ಮೊದಲಾದ ತೀಕ್ಷ್ಣಾಯುಧಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಹೆಚ್ಚಿನ ವೀರಶ್ರೇಯೋಂದಿಗೆ ವಿರಾಜಮಾನ ರಾಗಿದ್ದರು. ಅವರು ತಮ್ಮ ದೇಹಗಳಿಗೆ ಚಂದನ, ಅಗರು ಮುಂತಾದ ಸುಗಂಧಿ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಲೇಪಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರಿಂದಲೂ, ನಾನಾಬಣ್ಣಗಳ ಹೂಗಳಿಂದ ನಿರ್ಮಿತವಾದ ಮಾಲೆಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದರಿಂದಲೂ ಅತಿಯಾಗಿ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ||೩೭||

ತಮ್ಮ ಶರೀರಗಳನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನೂ ಉಕ್ಕಿನ ಕವಚವನ್ನು ತೊಟ್ಟಿದ್ದನು. ಮೊನೂಚಾದ ಮುಳ್ಳುಗಳುಳ್ಳ ಉಕ್ಕಿನ ಟೋಪಿಗಳನ್ನು ತಲೆಗೆ ಧರಿಸಿದ್ದನು. ಇಡೀ ಬಯಲನ್ನೇ ನುಂಗಿಬಿಡುವವೋ ಎಂಬಂತೆ ತೋರಿ ಬರುವ ಅಶ್ವದಳದವರ ಧ್ವನಿ ಬಹಳ ಭಯಂಕರವಾಗಿದ್ದಿತು. ಅದರಿಂದ ದಿಗ್ವಿದಿಕ್ಕುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಪ್ರತಿಧ್ವನಿಗೊಳಿಸಿದರು. ||೩೮||

ಅಶ್ವಸೇನೆಯ ಹಿಂಬದಿಯಿಂದ ರಥಗಳು ಸಾಲುಸಾಲಾಗಿ ಬಂದವು. ಅತಿರಥ ಮಹಾರಥರನ್ನಿಸಿದ ಅನೇಕ ಮಂದಿ ವೀರರು ಅವನ್ನೇರಿ ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಬೇಕಾಗುವ ಎಲ್ಲ ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರಗಳೂ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ರಥದಲ್ಲೂ ಸಿದ್ಧವಾಗಿದ್ದವು. ಬಾಣ ತುಂಬಿದ ಬತ್ತಳಿಕೆಗಳಿಗೆ ಲೆಖ್ಖವೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ||೩೯||

ಈ ಸೇನಾ ಪರಿವಾರದ ನಡುವೆ ಸಿಂಧುದೈತ್ಯನು ಬಹಳ ಆಡ್ಡತೆಯಿಂದ ಬರುತ್ತಲಿದ್ದನು. ಅವನ ಕಿರೀಟ-ಕುಂಡಲಗಳು ಅಮೂಲ್ಯ ರತ್ನಗಳ ಕಾಂತಿಯಿಂದ ರುಗರುಗ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿದ್ದವು. ನಾನಾವಿಧ ಶಸ್ತ್ರಗಳನ್ನೂ, ಬಲವಾದ ಧನುಸ್ಸು, ಬಾಣಪೂರ್ಣ ಬತ್ತಳಿಕೆಗಳು ಇವನ್ನೂ ಅಲಂಕಾರವಾಗಿ ಕಾಣುವಂತೆ ಧರಿಸಿದ್ದನು.

ವೀರಕಂಕಣಶೋಭಾಢ್ಯಃ ಕಟಿಸೂತ್ರಾಂಗದಪಚಃ |

ಕ್ರೋಧಸಂರಕ್ತನಯನೋ ಲೋಕತ್ರಯಬುಭುಕ್ಷಯಾ

||೪೧||

ವಾದ್ಯತ್ಸು ಸರ್ವವಾದ್ಯೇಷು ವಂದೀಷು ಚ ಸ್ತುವತ್ಸು ಚ |

ಯಾವದ್ಯಾತಿ ಮಹಾವೇಗಾತ್ತಾವದ್ಗೂತಸ್ತಮಬ್ರವೀತ್

||೪೨||

ದೂತ ಉವಾಚ :—

ಸಿತಾ ತೇ ಯಾತಿ ದೈತ್ಯೇಶ ! ತಂ ಪ್ರತೀಕ್ಷಸ್ವ ಸುವ್ರತ ! |

ಕ ಉವಾಚ :—

ಪರಾವೃತ್ಯೇಕ್ಷತೇ ಯಾವತ್ತಾವದಶ್ಚಗತಂ ಸುತಮ್

||೪೩||

ಅಪಶ್ಯದಭ್ಯಾಶಗತಂ ನಮಸ್ತುಕ್ರೇ ಸ ಚಾಪಿ ತಮ್ |

ಮುಂಗೈಗೆ ವೀರಕಂಕಣವನ್ನು ತೊಟ್ಟಿದ್ದರಿಂದ ಬಹಳ ಶೋಭಾಯಮಾನ ನಾಗಿದ್ದನು. ನಡುಪಟ್ಟಿ, ಅಂಗರೇಕುಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ರತ್ನಗಳು ತಮ್ಮ ಪ್ರಭೆಯನ್ನು ಅವನ ಮೇಲೆ ಬೀರಿದ್ದವು. ಕೋಪದಿಂದ ಕಣ್ಣುಗಳು ಕೆಂಪಡರಿ ಹೋಗಿದ್ದವು. ಅವನ ಉತ್ಸಾಹಶಕ್ತಿ ಇವನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ “ಮೂರು ಲೋಕಗಳನ್ನೂ ಇವನು ಒಮ್ಮೆಲೇ ನುಂಗಿಬಿಡುವನೋ,” ಎಂಬಂತೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತಲಿದ್ದವು. ||೪೧||

ರಣವಾದ್ಯಗಳು ಬಹಳ ಕರ್ಕಶಧ್ವನಿಯಿಂದ ಭೋರ್ಗರೆದು ರಕ್ತಸನ ರಣೋದ್ಯಮಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಉತ್ತೇಜನವನ್ನು ಕೊಡತೊಡಗಿದವು. ವಂದಿ-ಮಾಗಧರು ಸಿಂಧುವಿನ ಬಲಪರಾಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಉಚ್ಚಸ್ವರದಿಂದ ಹೊಗಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಇನ್ನೇನು, ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಹೊರಟುಬಿಡಬೇಕು ಎನ್ನುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ದೂತನು ವೇಗವಾಗಿ ಓಡಿ ಬಂದು, ದೈತ್ಯನನ್ನು ಕುರಿತು ಹೀಗೆಂದು ನುಡಿದನು. ||೪೨||

ದೂತ :—

ದೈತ್ಯೇಶ್ವರ ; ನಿನ್ನನ್ನು ಕಂಡು ಮಾತನಾಡಲು ತವಕಕೊಂಡು ನಿನ್ನ ತಂದೆ ನಿನ್ನ ಸನ್ನಿಧಿಗೆ ಧಾವಿಸಿ ಬರುತ್ತಲಿದ್ದಾನೆ. ಸುವ್ರತ ! ಅವನು ಬರುವ ವರೆಗೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲ ಕಾದು ನೋಡು.

ಬ್ರಹ್ಮಾ :—

ದೂತನ ಅಪ್ರಸ್ತುತವಾದ ಅಡ್ಡ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿದ ಕೂಡಲೇ ದೈತ್ಯನು ಕುದುರೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತಿದ್ದಂತೆಯೇ ಹಿಂದಿರುಗಿ ನೋಡಿದನು. ಆ ವೇಳೆಗೆ ಅವನ ತಂದೆ ಚಕ್ರವಾಣಿಯು ಕುದುರೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಮಗನನ್ನು ||೪೩||

ಸಮಾಪಿಸಿದ್ದನು ಕೂಡಲೇ ದೈತ್ಯನು ತಂದೆಯನ್ನು ವಂದಿಸಿದನು. ಆಗ

ದದಾ ಪಿತಾ ತತ್ರ ಸುತಂ ದುರ್ಗಂ ಕೃತ್ವಾ ಚಮೂಚರೈಃ ||೪೪||

ಉಪದೇಶಂ ಚ ಕೃತವಾನ್ ಸುಖಾಯಾಮುತ್ರ ಚೇಹ ಚ |

ಚಕ್ರಪಾಣಿರುನಾಚ :—

ಗರ್ವೇಣ ವರ್ತಸೇ ಪುತ್ರ, ಶ್ರಿಯಾ ಮತ್ತೋ ನ ಬುದ್ಧ್ಯಸೇ ||೪೫||

ಅರ್ಥಜ್ಞಾನೇ ಮಹಾವೃದ್ಧಾಃ ಪ್ರಷ್ಯನ್ತ್ಯಾ ಭೂತಿಮಿಚ್ಛತಾ |

ಅಗ್ರೇ ಶುಭೇಚ್ಛಯಾ ಪೂರ್ವಂ ಅಶುಭಂ ನ ಸಮಾಚರೇತ್ ||೪೬||

ಅಪ್ಪೇನ ಕರ್ಮಣಾ ನಾಶಂ ಪುಣ್ಯಮೇತ್ಯಶುಭೇನ ಹ |

ಅಣುರಗ್ನಿದರ್ಪಹೇತ್ವರ್ವಂ ಪುಣ್ಯಂ ದೋಷಸ್ತಥಾ ಸುತ ! ||೪೭||

ನ ಲಾಭೋ ದೃಶ್ಯತೇ ಪುತ್ರ ! ಬದ್ಧೇಷು ತೇಷು ತೇ ಕ್ವಚಿತ್ |

ಸ ಏನ ಪುತ್ರೋ ಯೋ ಮಾತೃ-ಪಿತೃವಾಕ್ಯಕರೋನಿಶಮ್ ||೪೮||

ಚಕ್ರಪಾಣಿಯು ಸೈನ್ಯದವರನ್ನೆಲ್ಲ ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರ ಸುತ್ತುವರೆದು ನಿಲ್ಲುವಂತೆ ಸೂಚಿಸಿ, ಅವರು ಹಾಗೆ ನಿಂತ ಬಳಿಕ, ಏಕಾಂತವಾಗಿ ಮಗನಿಗೆ ಕೆಲವು ಮಾತುಗಳನ್ನು ||೪೪||

ಉಪದೇಶರೂಪವಾಗಿ ಹೇಳಿದನು. ಅವನು ಮಾಡಿದ ಉಪದೇಶವು ಐಹಿಕ ಹಾಗೂ ಆಮುಷ್ಮಿತಗಳಲ್ಲಿ ಸುಖವನ್ನು ಕೊಡತಕ್ಕಂತಹದು.

ಚಕ್ರಪಾಣಿ :—

ಪುತ್ರ, ಸಿಂಧೋ ! ನೀನು ಬಹಳ ಗರ್ವಿಷ್ಯನಾಗಿ ಹೋದೆ. ಎಲ್ಲರೊಂದಿಗೂ ಸೊಕ್ಕಿನಿಂದಲೇ ವ್ಯವಹರಿಸುತ್ತಿರುವೆ. ಮಿತಿ ಇಲ್ಲದ ಐಶ್ವರ್ಯ ನಿನಗೆ ದೊರೆತುದೇ ನಿನ್ನ ಈ ಉನ್ಮಾದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ. ಮದಾಂಧನಾದ ನೀನು “ ಮುಂದೇನಾದೀತು? ” ಎಂಬುದನ್ನು ಅರಿಯಲಾರದವನಾಗಿರುವೆ. ||೪೫||

ಪೌರುಷದಿಂದ ಸಾಧಿಸಬೇಕಾದ ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲಿ ಅನುಭವಿಗಳೂ, ವೃದ್ಧರೂ ಅದವರ ಸಲಹೆಯನ್ನು ಪಡೆಯತಕ್ಕದ್ದು ಬಹಳ ಅವಶ್ಯಕ. ಬದುಕಿ ಬಾಳಬೇಕಾದವರು ಹೀಗೆಯೇ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. “ ಮುಂದೆ ನನಗೆ ಒಳ್ಳೆಯದಾಗಬೇಕು ” ಎಂದು ಬಯಸುವವನು ಮೊದಲಿಗೆ ಅಶುಭವನ್ನು ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಆಚರಿಸಬಾರದು. ||೪೬||

ಅಶುಭವಾದ ಕರ್ಮ ಎಷ್ಟೇ ಅಲ್ಪ ಪ್ರಮಾಣ ಉಳ್ಳದ್ದಾಗಿದ್ದರೂ, ಅದರಿಂದ ಇವನು ಮಾಡಿದ ಪುಣ್ಯಕರ್ಮಗಳೆಲ್ಲ ನಾಶವಾಗಿ ಹೋಗುವುವು. ಅಗ್ನಿಯ ಸಣ್ಣ ಕಿಡಿ ಸರ್ವವನ್ನೂ ದಹಿಸಿಬಿಡುವುದಿಲ್ಲವೇ? ಅದರಂತೆ ಸುತ! ದೋಷವು ಅಲ್ಪವಾಗಿದ್ದರೂ ಪುಣ್ಯ ಶಾಶ್ವತವನ್ನು ಹಾಳುಮಾಡಿಬಿಡುವುದು. ||೪೭||

ಪುತ್ರ ! ನೀನು ಪ್ರಕೃತ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಬಂಧನದಲ್ಲಿರಿಸುವೆಯಷ್ಟೇ ? ಇದರಿಂದ ನಿನಗೆ ಯಾವ ಪ್ರಕಾರ ಲಾಭವಾಗುತ್ತಿರುವುದೋ, ಅದು ನನಗಂತೂ ತಿಳಿ

ತಸ್ಯ ಚೋಲ್ಲಂಘನೇ ಪುಣ್ಯಂ ನಾಶಮೇತಿ ಚ ಜಾಯತೇ |
 ದೋಷಜಾಲಂ ಮೋಹಜಾಲಂ ನಾನಾನಿರಯದಂ ಸುತ ! ||೪೯||
 ಅತಃ ಶ್ರುಣು, ಹಿತಂ ವಾಕ್ಯಂ ಮೋಚಯಾಶು ಸುರಾರ್ ಸುತ ! |
 ಮುಕ್ತೇಷು ತು ಭವೇನ್ನಿತ್ರಂ ಮಯೂರೇಶೋಽಖಿಲಾರ್ಥದಃ ||೫೦||
 ನ ಚೇಹ ದ್ವೇಷತಃ ಕಶ್ಚಿತ್ಸುಖಂ ಪ್ರಾಪ್ತೋ ಧರಾತಲೇ |
 ವಿನಾಶಂ ಪ್ರಾಪಿತಾ ದೇವೈರ್ಹಿರಣ್ಯಾಕ್ಷಾದಯೋಽಸುರಾಃ ||೫೧||
 ಕ ಉವಾಚ :—
 ಏವಂ ಪಿತೃವಚಃ ಶ್ರುತ್ವಾ ಚುಕೋಪಾತಿತರಾಂ ಸುತಃ |
 ಧಿಕ್ಕೃತ್ಯ ಪಿತರಂ ಪ್ರಾಹ

ಯದು. ನೋಡು, ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಯಾರನ್ನು “ ಸುವ್ರತ ” ಎಂದು ಕರೆಯುವರು ? ತಂದೆ-ತಾಯಿಯರ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ನೋವಾಗದಂತೆ ನಡೆಯಲು ಅಹರ್ನಿಶಿ ಯಾರು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವರೋ, ಅವರನ್ನೆಲ್ಲವೇ ಹಾಗೆನ್ನುವುದು ? ||೪೯||

ತಂದೆ-ತಾಯಿಯರು, ಗುರು-ಹಿರಿಯರಾದವರು ಇಂಥವರ ಹಿತನುಡಿಯನ್ನು ಮೀರಿ ನಡೆದನು ತಾನು ಅರ್ಜಿಸಿದ ಪುಣ್ಯರಾಶಿಯನ್ನೆಲ್ಲ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೇ, ಅವನಿಗೆ ಮಹಾಪಾತಕವು ಸಂಭವಿಸುವುದು. ಪಾಪಹತಬುದ್ಧಿಯಾದ ಅವನು ಮೋಹಜಾಲಕ್ಕೆ ಸಿಲುಕಿ, ಮಾಡಬಾರದ ಕೆಲಸಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಮಾಡುತ್ತ, ಕೊನೆಗೆ ಎಷ್ಟು ಬಗೆಯ ನರಕಗಳಿವೆಯೋ, ಅಲ್ಲೆಲ್ಲ ಚಿರಕಾಲ ವಾಸಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಪುತ್ರ ! ಈ ವಿಷಯ ನಿನಗೆ ನೆನಪಿರಲಿ. ||೪೯||

ಆದುದರಿಂದ ನಾನು ಹೇಳುವ ಹಿತ ನುಡಿಯನ್ನು ಕೇಳು. ಪುತ್ರ ! ಬದ್ಧರಾಗಿ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಮೊದಲು ಬೇಗನೆ ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡು. ಇವರನ್ನು ನೀನು ಬಿಡುಗಡೆಮಾಡುವುದೇ ತಡ, ಈಗ ನಿನ್ನ ಭಾಗಕ್ಕೆ ಶತ್ರುವಾಗಿ ತೋರುವ ಮಯೂರೇಶ್ವರನು ಪರಮ ಮಿತ್ರನಾಗಿಬಿಡುವನು. ಮಯೂರೇಶ್ವರನು ಸಾಮಾನ್ಯ ಮಾನವನಲ್ಲ. ಯಾರು ಏನನ್ನು ಬೇಡಿದರೂ ಒಡನೆಯೇ ಕೊಡತಕ್ಕವನು. ||೫೦||

ದ್ವೇಷವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿ ತನ್ಮೂಲಕ ಸುಖವನ್ನು ಪಡೆದಂತಹ ವ್ಯಕ್ತಿ, ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಹಿಂದೆ ನಮ್ಮವರು ; ಹಿರಣ್ಯಾಕ್ಷ, ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪು ಮೊದಲಾದ ಪ್ರಬಲ ರಾಕ್ಷಸರು ದೈವದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ದ್ವೇಷವನ್ನೇ ಸಾಧಿಸುತ್ತಲಿದ್ದರು. ದೇವತೆಗಳು ಸಮಯ ಕಾದು ದೇವೋತ್ತಮನ ಮೂಲಕ ಅವರನ್ನೆಲ್ಲ ನಾಶಗೊಳಿಸಿ ಬಿಟ್ಟರು. ||೫೧||

ಬ್ರಹ್ಮಾ :—

ತಂದೆ ನುಡಿದ ಹಿತ ವಚನಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದ ಕೂಡಲೇ, ಸಿಂಧುದೈತ್ಯನು ಮಿತಿ

ಸಿಂಧುಸುವಾಚೆ :—

ಮಮ ಭ್ರಾಂತಿರಭೂತ್ಪುರಾ ||೫೨||
 ಚತುರಸ್ತ್ವಂ ಪಿತಾ ಮೇ ವೈ ಜ್ಞಾನಂ ಸಮ್ಯಕ್ಪ್ರಕಾಶಿತಮ್ |
 ಭಾಷಸೇ ಮೂಢವತ್ತಾತ ! ಕೃತ್ವಾ ಶ್ಯಾಮಂ ಮುಖಂ ವ್ರಜ ||೫೩||
 ಯೇನ ಮೇ ನಿಹತಾ ಸೇನಾ ಪರಾರ್ಥಗಣಿತಾ ಪಿತಃ ! |
 ತೇನೇದಾನೀಂ ಕಥಂ ಸಾಮ ಕರ್ತವ್ಯಮಯಶಸ್ಕರಮ್ ||೫೪||
 ಕುಶಾಕ್ಷಮಾಲಾಧರಣಂ ರಾಜಧರ್ಮೇ ಹಿ ನೇಷ್ಯತೇ |
 ತಸ್ಮಾದ್ವಯಾ ನರೇಂದ್ರೇಣ ನ ಕಾರ್ಯಾ ಶತ್ರುಸಂಚಯೇ ||೫೫||
 ನಿರ್ದಯಸ್ವನುರಾವೇನ ಸ್ಮೃತಂ ನೀತ್ಯಾನುಯೇ ಯಥಾ |

ಮೀರಿದ ಕೋಪವನ್ನು ತಾಳಿದನು. ಮತ್ತು ತನ್ನ ತಂದೆಯ ಕಡೆ ತಿರುಗಿ ತಿರಸ್ಕಾರ
 ವನ್ನು ಬೀರುತ್ತ, ಧ್ವನಿಯನ್ನು ಗಡುಸುಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹೀಗೆಂದು ನುಡಿದನು.

ಸಿಂಧು :—

ನೀನು ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞ ಎಂಬ ಭಾವನೆ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಮೂಡಿದ್ದಿತು. ಅದೆಲ್ಲ
 ಭ್ರಮೆಯೇ ಸರಿ ||೫೬||

ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಎಂತಹ ಚಾತುರ್ಯವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಿರುವೆ ? ನೀನು ನನ್ನಂ
 ತಹ ಅಭಿಮಾನಿ ವೀರನಿಗೆ ತಂದೆಯಾಗಿಯೂ ಹೀಗೆಲ್ಲ ಮಾತನಾಡುವೆ ಎಂದರೆ
 ಪರಮಾಶ್ಚರ್ಯವಾಗುವುದು. ನಿನ್ನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಚನ್ನಾಗಿಯೇ ಪ್ರಕಾಶಪಡಿಸಿದೆ.
 ಇದೇಕೆ, ಹೀಗೆ ಮೂಢರಂತೆ ಮಾತನಾಡುವೆ ? ಸಾಕು ನಿನ್ನ ಪಾಂಡಿತ್ಯ. ಮುಖ
 ವನ್ನು ಕಪ್ಪುಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದ ದಾರಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಹೋಗು ||೫೭||

ಅರ್ಧ ಪರಾರ್ಥದಷ್ಟು ನನ್ನ ಸೇನೆಯನ್ನು ನಾಶಮಾಡಿದ ಶತ್ರುವಿನೊಡನೆ
 ಈಗ ನಾನು ಸಂಧಿಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಂತೆ. ಇದು ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯ ? ತಂದೆ !
 ಮಾನಿಷ್ಠನಾದವನು ಇಂತಹ ಅಯಶಸ್ಕರವಾದ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಎಂದಿಗೂ
 ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ||೫೮||

ದರ್ಭೀಯ ಕಂತೆ, ಜಪಸರ ಇವನ್ನು ಹಿಡಿದು ಗೊಣ-ಗೊಣ ಎಂದು ಜಪಿಸುತ್ತ
 ಕುಳ್ಳಿರುವುದು ರಾಜಧರ್ಮವಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ರಾಜನಾದವನು ಶತ್ರುವಿನ ಮೇಲೆ
 ದಯೆಯುಳ್ಳವನಾಗಿರಬಾರದು. ||೫೯||

ಅರಿಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸರ್ವದಾ ನಿರ್ದಯಭಾವದಿಂದಲೇ ವರ್ತಿಸಬೇಕೆಂದು
 ರಾಜನೀತಿ ಸಾರುತ್ತಿದೆ. ರೋಗದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ದಯೆ ತೋರಿದರೆ, ಅದರಿಂದ
 ರೋಗಿಗೆ ಉಪಕಾರಮಾಡಿದಂತಾಗುವುದೇನು ?

ಕ ಉವಾಚ :—

ಏವಮುಕ್ತ್ವಾ ನಮಸ್ಕೃತ್ಯ ಪಿತರಂ ಸಿಂಧುವೈತ್ಯರಾಟ್ ||೫೬||

ಪರಾವೃತ್ಯ ಬಲಾತ್ತಂ ಸ ಯಯೌ ಯೋದ್ಧಾಂ ರಣೋತ್ಸುಕಃ ||೫೭||

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಗಣೇಶಪುರಾಣೇ ಉತ್ತರಾರ್ಧೇ 'ಸಿಂಧು ತಪ್ತಿತ್ವ ಸಂವಾದೋ'
ನಾಮ ವಿಂಶತ್ಯುತ್ತರ ಶತತನೋಽಧ್ಯಾಯಸ್ಸಮಾಪ್ತಃ

ಬ್ರಹ್ಮಾ :—

ಹೀಗೆ ನುಡಿದ ಸಿಂಧುವೈತ್ಯನು ತಂದೆಯಾದ ಚಕ್ರಪಾಣಿಗೆ ಅಭ್ಯಾಸಬಲ
ವಿದ್ದುದರಿಂದ ಕೊನೆಯದಾಗಿ ಒಮ್ಮೆ ನವ. ಸ್ವರಿಸಿದನು. ||೫೬||

‘ಇನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಕಾಲ ತಂದೆಯು ಇಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದರೆ ಇನ್ನೇನನ್ನಾದರೂ ನುಡಿದು,
ತನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ತಿರುಗಿಸಲೆತ್ತಿಸಬಹುದೆಂಬ ಶಂಕೆಯಿಂದ ಚಕ್ರಪಾಣಿಯನ್ನು ಬಲಾ
ತ್ಕಾರವಾಗಿ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಕಳಿಸಿ, ದ್ವಿಗುಣಿತ ರಣೋತ್ಸಾಹದಿಂದ ಯುದ್ಧಮಾಡಲಿಕ್ಕಾಗಿ
ಹೊರಟು ನಡೆದನು. ||೫೭||

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಶ್ರೀ ಗಣೇಶಪುರಾಣದ ಉತ್ತರಾರ್ಧದಲ್ಲಿ “ಸಿಂಧು-ಚಕ್ರಪಾಣಿಗಳ ಸಂವಾದ”
ಎಂಬಲ್ಲಿಗೆ ನೂರ ಇಪ್ಪತ್ತನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯಾನುವಾದವು ಮುಕ್ತಾಯವಾಯಿತು.

|| ಶ್ರೀ ಗಣೇಶಾಯ ನಮಃ ||

ಅಧ್ಯೈಕವಿಂಶೋತ್ತರ ಶತತನೋಽಧ್ಯಾಯಃ

ಕ ಉವಾಚ :-

ವೀರಭದ್ರಾದಿಭಿರ್ವೀರೈಃ ಸುಖಾಸೀನಂ ಗಣೇಶ್ವರಮ್ |
ಆಯುರ್ಯುರ್ವೇಗತೋ ದೇವಾ ಭೀತಾಃ ಶ್ವಾಸಸಮಾಕುಲಾಃ ||೧||

ನ್ಯವೇದಯಂತ ವೃತ್ತಾಂತಂ 'ಸ್ವಯಂ ಸಿಂಧುಸ್ಸಮಾಗತಃ |
ನೋನಿರೇ ತೇ ಪುನಃ ಪ್ರಾಪ್ತಂ ಕಾಲಂ ಸಂಹರ್ತುಮಾತ್ಮನಃ' ||೨||

ತತೋ ಹರ್ಷಾನ್ಮಯೂರೇಶೋ ರುರೋಹ ಶಿಖಿನಂ ತದಾ |
ಆಯುಧಾನಿ ಚ ಚತ್ವಾರಿ ಪ್ರಗೃಹ್ಯ ಚ ಜಗರ್ಜ ಚ ||೩||

|| ಶ್ರೀ ಮಂಗಲಮೂರ್ತಯೇ ನಮಃ ||

೧೨೧ ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

ಬ್ರ

ಮಹಾಗಣಪತಿಯು ಶಿಬಿರದಲ್ಲಿ ಸುಖಾಸನದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತಿದ್ದನು. ವೀರ ಭದ್ರಾದಿ ದೇವವೀರರು ದೇವನ ಸುತ್ತಲೂ ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ಆ ವೇಳೆಗೆ ದೇವತೆಗಳು ಹೆದರಿ ಮೇಲುಸಿರನ್ನು ಬಿಡುತ್ತ, ಓಡೋಡಿ ದೇವನ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ||೧||

“ ಸಿಂಧು ದೈತ್ಯನು ಪುನಃ ಯುದ್ಧಭೂಮಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನನ್ನು ಕಂಡು ನಮ್ಮ ಸೇನೆಯವರು ತಮ್ಮನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಬಂದಿರುವ ಯಮನೋ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿ, ನಡುಗುತ್ತಲಿದ್ದಾರೆ” ಎಂಬ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ದೇವದೇವ ; ಗಣನಾಯಕನಿಗೆ ನಿವೇದಿಸಿದರು. ||೨||

ದೇವತೆಗಳಾದಿ ಮಹಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ, ಮಯೂರೇಶ್ವರನು ಬಹಳ ಸಂತೋಷ ಗೊಂಡನು. ಎರಡನೆಯ ಮಾತನ್ನು ಸಹ ಆಡದೇ, ತನ್ನ ವಾಹನವಾದ ಮಯೂರ ವಿದೈಡೆಗೆ ಹೋಗಿ, ಅದನ್ನೇರಿ ಕುಳಿತನು. ತನ್ನ ನಾಲ್ಕು ಬಗೆಯ ಆಯುಧಗಳನ್ನೂ ಕೈಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಘಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಒಮ್ಮೆ ಗರ್ಜಿಸಿದನು. ||೩||

ನಮಸ್ಕೃತ್ಯ ಶಿನಂ ವೇಗಾದ್ಯಯೌ ಪ್ರದ್ಯೋತರ್ಯ ದಿಶಃ |

ತದಾಶೀಕವಚೋ ವೀರಸಂಹಿತೋ ವಾಹಿನೀಯುತಃ ||೪||

ಯಾವತ್ ತುರತೋ ಯಾತಿ ಸಿಂಧುಂ ಹಂತುಂ ಸಮುದ್ಯತಃ |

ತಾವತ್ಪಡಾನನಃ ಸ್ವಾಹ

ಷಡಾನನ ಉವಾಚ :-

ಯಾಮಿ ಯುದ್ಧಾಯ ವಿಘ್ನರಾಟ್ !

||೫||

ತಿಷ್ಠತ್ಸು ಬಹುವೀರೇಷು ಕಥಂ ಯುದ್ಧಾಯ ಯಾಸ್ಯಸಿ ? |

ಪೌರುಷಂ ಪಶ್ಯ ಸರ್ವೇಷಾಂ ತಸ್ಮಿನ್ ಕ್ಷೇಣೇ ರಣಂ ಕುರು

||೬||

ಕ ಉವಾಚ :-

ಏನಮುಕ್ತಾ ನಮಸ್ಕೃತ್ಯ ಯಯೌ ಯುದ್ಧಾಯ ಷಣ್ಮುಖಃ |

ತಂದೆಯ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ಆಚಾರಾನುಗುಣವಾಗಿ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಅತಿ ವೇಗದಿಂದ ಯುದ್ಧಭೂಮಿಗೆ ಹೊರಟುಬಿಟ್ಟನು. ತನ್ನ ದಿವ್ಯದೇಹದ ಕಾಂತಿಯಿಂದ ಎಲ್ಲ ದಿಕ್ಕುಗಳನ್ನೂ ಬೆಳಗಿದನು, ಮಹಾವೇವನ ಅಮೋಘವಾದ ಆಶೀರ್ವಾದವೆಂಬ ವಜ್ರಕವಚವನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದ ಗಣಪತಿಯು ಅನೇಕ ವೀರರಿದ್ದೊಡಗೂಡಿದ ತನ್ನ ಚತುರಂಗ ವಾಹಿನಿಯನ್ನು ಸಂಗಡ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಮುಂದೆ ನಡೆದನು. ||೭||

ಸಿಂಧುವೈತ್ಯನನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಮಯೂರೇಶನು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಹೊರಡುತ್ತಿರುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ, ಷಡಾನನನು ದೇವನೆದುರು ಬಂದು, ವಿನಯದಿಂದ ಹೀಗೆಂದು ವಿಜ್ಞಾಪಿಸಿಕೊಂಡನು.

ಷಡಾನನ :-

ವಿಘ್ನಾಧಿಪ ! ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಹೊರಡಲು ನಾನು ಸಿದ್ಧನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ||೮||

ದೇವ ! ನಿನ್ನ ಆಜ್ಞೆಗೆ ಬದ್ಧರಾಗಿ ಅನೇಕ ವೀರರು ನಿನ್ನ ಸೈನ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧರಿರುವಾಗ, ಅವರನ್ನು ಮುಂದೆ ಕಳಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ನೀನೇ ಈ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಹೊರಡೋಣವೆಂದರೇನು ? ಅವರಿಗೆ ಪೌರುಷವೆಷ್ಟಿದೆ ? ಎಂಬುದನ್ನು ಒಮ್ಮೆ ನೋಡು. ಅವರಿಂದಲೇ ಕಾರ್ಯ ಸಾಧಿಸಿದರೆ, ಒಳ್ಳೆಯದೇ ಆಯಿತು ಕದಾಚಿತ್ ಅವರ ಶಕ್ತಿ-ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳು ಕ್ಷೀಣವಾಗುವ ಪಕ್ಷಕ್ಕೆ, ನೀನೇ ಸ್ವತಃ ಯುದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡುವೆಯಂತೆ. ||೯||

ಬ್ರಹ್ಮಾ :-

ಷಣ್ಮುಖನು ಹೀಗೆ ವಿಜ್ಞಾಪಿಸಿ ದೇವನನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸಿದ ಬಳಿಕ, ಯುದ್ಧ

ಚತುರಂಗಬಲಂ ಗೃಹ್ಯ ಸಿಂಧುಸೇನಾನುಧಾವಧೀತ್ ||೭||

ಸೋಽಪಿ ತಾಂ ನೃಹನಶ್ವೇನಾಂ ನಾನಾಶಸ್ತ್ರೈಃ ಶರವ್ರಜೈಃ |

‘ಸಹಸ್ವ, ಪ್ರಹರಸ್ವಾದ್ಯ, ಹನ್ಮಿ ಸಂಮುಖತಾಂ ವ್ರಜ’ ||೮||

ಏವಂ ಕೋಲಾಹಲೋಽಪ್ಯಾಸೀದ್ಧೀರಾಣಾಂ ತತ್ರ ಯುದ್ಧತಾಮ್ |

ಪೇತುರ್ವೀರಾಃ ಶಸ್ತ್ರಹತಾಃ ಶರಜಾಲಗತಾಸವಃ ||೯||

ಛಿನ್ನಾಂಗಾ ಭಿನ್ನಪಾದಾಶ್ಚ ಛಿನ್ನಬಾಹೂರುಮಸ್ತಕಾಃ |

ಅಸಿಭಿರ್ಭಿಂಡಿಸಾಲ್ಪೈಶ್ಚ ಕುಂತ್ಯೆರ್ಮುರಗರಸಂಚಯೈಃ ||೧೦||

ಮಾರಯನ್ಮಿಶ್ರಿತಾ ವೀರಾಸ್ಸರ್ವಾ ಪರಾ ಯುದ್ಧದುರ್ಮದಾರ್ |

ಕೋಲಾಹಲೋ ಮಹಾನಾಸೀತ್ ಕ್ಷ್ವೇಡಿತ್ಯರ್ಹೇಷಿತ್ಯೈರಪಿ ||೧೧||

ಕ್ಯಾಗಿ ಹೊರಟುಹೋದನು. ಸಂಗಡ ಚತುರಂಗ ಸೇನೆಯನ್ನೂ ಕರೆದೊಯ್ದಿದ್ದನು. ಯುದ್ಧರಂಗವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ ಕೂಡಲೇ ಸಿಂಧುದೈತ್ಯನ ಸೇನೆಯನ್ನು ಸದೆ ಬಡಿದನು. ||೭||

ಇದನ್ನು ತಿಳಿದ ಅಸುರನು ಸಹ ನಾನಾವಿಧ ಶಸ್ತ್ರಗಳನ್ನೂ, ಬಾಣಗಳ ಸಮುದಾಯವನ್ನೂ ಮೇಲ್ಮೈಲೆ ಪ್ರಯೋಗಿಸುತ್ತ, ಷಡಾನನನ ಸಂಗಡ ಬಂದ ಸೇನೆಯನ್ನು ಹೊಡೆದು ಹಿಂಸಿಸಿದನು. ” ಈ ಹೊಡೆತವನ್ನು ಸಹಿಸಿಕೋ, ಈಗ ಪ್ರಹರಿಸು, ನೋಡೋಣ ? ಎದುರಿಗಂತೂ ಬಾ, ಕೊಂದೇ ಬಿಡುವೆನು ” ||೮||

ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಉಭಯ ಪಕ್ಷಗಳ ಸೈನಿಕರೂ ಉಚ್ಚ ಧ್ವನಿಯಿಂದ ಕೂಗಾಡುತ್ತಲಿದ್ದರು. ಯುದ್ಧದ ಬಿರುಸಿನೊಂದಿಗೆ ಈ ಕೂಗಾಟವೂ ಸೇರಿ, ದೊಡ್ಡ ಕೋಲಾಹಲವೇ ಎದ್ದಿತು. ಶಸ್ತ್ರಗಳ ಕಡಿತಕ್ಕೆ ಸಿಲುಕಿ, ಎಷ್ಟೋ ಮಂದಿ ವೀರರು ನೆಲಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದರು. ಬಾಣಗಳ ಜಾಲಕ್ಕೆ ಸಿಲುಕಿದವರು ಪ್ರಾಣಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡರು. ||೯||

ಅಂಗಾಂಗಗಳು ಭಂಗ ಹೊಂದಿದವರು, ಕಾಲುಗಳು ಮುರಿದು ಹೋದವರು, ತೋಳು, ತೊಡೆ, ತಲೆ ಇವನ್ನು ಒಡೆದುಕೊಂಡವರು ಲೆಖ್ವಿಲ್ಲದೇ ನೆಲದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ನರಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಖಡ್ಗ, ಭಿಂಡಿಸಾಲ, ಕುಂತ, ಮುದ್ದರ ಮೊದಲಾದ ಆಯುಧ ಸಮುದಾಯದಿಂದ ||೧೦||

ಯೋಧರು ಕದನವಾಡಿ, ಅನೇಕ ಮಂದಿ ಶತ್ರುವೀರರನ್ನು ಕೊಂದರು. ಸೈನ್ಯವು ಒಂದರಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಂದು ಬೆರೆತು ಹೋದುದರಿಂದ ಯುದ್ಧದುರ್ಮದರಾದ ವೀರರು ಆವೇಶದ ಭರದಲ್ಲಿ ಪರಕೀಯರೊಂದಿಗೆ ಸ್ವಕೀಯ ಸೈನಿಕರನ್ನೂ ಕೊಂದು ಬಿಡು

ವಾದ್ಯಧ್ವನಿಪ್ರತಿಧ್ವಾನೈರ್ಬೃಂಹಿತೈರಥನೇಮಿಭಿಃ |

ಅಸಂಬದ್ಧಮುಭೂದ್ಯುದ್ಧಂ ಸೇನಯೋರುಭಯೋರಸಿ ||೧೨||

ಯಥಾಪ್ರತಿಜ್ಞಾಂ ವೀರಾಸ್ತೇ ನಿಜಘ್ನಾನ್ಮರ್ಸ್ತಕಂ ಮುಖಮ್ |

ನೇತ್ರೇ ಬಾಹೂದರಂ ಪಾದೌ ಗುಲ್ಫಿ ಚ ಜಾನುನೀಷು ಚ ||೧೩||

ಕೋಟಿಪಿ ಹಸ್ತೇನ ಪಾದೇನ ಕೋಟಿಪಿ ಖಡ್ಗೇನ ನಾಶಯ್ |

ಅಸಿನಾ ಕೇಷ್ವರೀಗರ್ಜಾ ಆಂಧಕಾರೇ ಮಹತ್ಕೃಪಿ ||೧೪||

ಅಸ್ತಂ ಯಾತೇ ದಿನಕರೇದೃಷ್ಟ್ವಾಪೃಷ್ಟ್ವಾ ನಿಜಘ್ನಿರೇ |

ದೇವಾ ಜ್ಞಾತ್ವಾಸುರ್ವಾ ಜಘ್ನುರಿತರಾನಿತರೇಷು ಚ ||೧೫||

ಟರು. ವೀರರ ಕೈಚವ್ವಾಳೆ, ಕೂಗಾಟ ಚೀರಾಟಗಳಿಂದಾಗಿ ರಣರಂಗದಲ್ಲೆಲ್ಲ ದೊಡ್ಡ ಕೋಲಾಹಲವೇ ಉಂಟಾಯಿತು. ||೧೧||

ರಣವಾದ್ಯಗಳ ಧ್ವನಿ, ಆನೆಗಳ ಘೀಂಕಾರ, ಕುದುರೆಗಳ ಹೇಷಾರವ, ರಥಗಳ ಓಡಾಟದಿಂದಂಟಾದ ಗಡಗಡ ಶಬ್ದ ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಂದ ಯಾರು ಎಷ್ಟು ಘಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಕೂಗಿಕೊಂಡರೂ, ಸಮೀಪದಲ್ಲಿದ್ದವರಿಗೆ ಸಹ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕೇಳುವುದು ಕಷ್ಟವಾಗಿದ್ದಿತು. ಈ ಸ್ಥಿತಿ ಉಭಯಪಕ್ಷ ಸೇನೆಗಳಲ್ಲೂ ಸಮಾನವಾಗಿದ್ದಿತು. ಯುದ್ಧದ ನೀತಿಯೇ ಯಾರಲ್ಲೂ ಉಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ||೧೨||

ವೀರರು ತಾವು ಹೇಗೆಲ್ಲ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದರೋ, ಮತ್ತು ಶತ್ರುಗಳ ಎದುರಿಗೆ ವೀರವಾದಗಳನ್ನು ನುಡಿದಿದ್ದರೋ, ಅದರಂತೆಯೇ ಹೋರಾಡಿ ಶತ್ರುಗಳ ತಲೆ, ಮುಖ, ಕಣ್ಣುಗಳು, ಭುಜಗಳು, ಹೊಟ್ಟೆ, ಪಾದಗಳು, ಗುಬ್ಬಿಮೊಣಕಾಲು ಇವನ್ನೆಲ್ಲ ತುಂಡರಿಸಿ ಚಲ್ಲಿದರು. ||೧೩||

ಒಬ್ಬ ಯೋಧನು ಎದುರಾಳಿಯನ್ನು ಕೈಯಿಂದ ಗುದ್ದಿ ಸಾಯಿಸಿದರೆ, ಮತ್ತೊಬ್ಬನು ಕಾಲಿನಿಂದ ಬಲವಾಗಿ ಒದೆದು ಸಾಯಿಸಿದನು. ಕೆಲವರು ಖಡ್ಗಗಳನ್ನು ಗರಗರ ತಿರುಗಿಸಿ ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ತುಂಡರಿಸಿದರು. ರಣರಂಗದಲ್ಲಿ ಧೂಳು ತುಂಬಿದ್ದರಿಂದ ಕತ್ತಲಾದಂತಾಗಿದ್ದರೂ ಅಸಿ (Double edged Swords) ಗಳ ಮೂಲಕ ಅನೇಕ ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ಕೊಂದರು. ||೧೪||

ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯನೂ ಅಸ್ತಮಿಸಿದ್ದರಿಂದ ತಮಸ್ಸು ಘೋರ ರೂಪವನ್ನು ತಾಳಿ, ಎಲ್ಲೆಡೆಯಲ್ಲೂ ವ್ಯಾಪಿಸಿತು. ಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ಬೆಳಕಿರುವಾಗಲೇ ಸ್ವ-ಪರ ಭೇದ ವಿಲ್ಲದೈಹೊಡೆದಾಡಿದ ಹುಂಬ ಸೈನಿಕರಿಗೆ ಕತ್ತಲಾ ಕವಿದ ಬಳಿಕ ಕೇಳುವುದೇನಿದೆ ? 'ಯಾರು ?' ಎಂಬುದನ್ನು ಕೇಳುವಂತೆಯೂ ಇಲ್ಲ, ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವೂ

ಅಸೃಕ್ತವಾಹಸ್ತತ್ರಾಸೀತ್ವಧನೇ ತುನುಲೇ ತದಾ |

ವಹ್ನಿ ಪ್ರೇತಾನ್ವಿಷಜ್ಜೀರ್ವಾ ಹುಂಕಾರೇಣ ಚ ತಾ ಪರೇ ||೧೬||

ಬಲಾನ್ವಿಷ್ಯಾಸಯಾಮಾಸುರ್ವಿಶಲ್ಯಾಂಶ್ಚಕ್ರೀ ಯಥಾ |

ಇತೋ ನ ಸೇನೇ ಪಂಚಾಹವಿರಾನುಂ ಯುದ್ಧಲಂಪಟೇ ||೧೭||

ಏನಂ ಪದಾತಾಸ್ಸಿಂಧೋಸ್ತೇ ಕೋಟಿಶೋಭ ಹತಾಃ ಸುರೈಃ |

ತತೋಗಾತ್ತದ್ಗಣಾನೀಕನುಸಂಖ್ಯಂ ಶಸ್ತ್ರಸಂಯುತನಾ ||೧೮||

ಇರಲಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ತಮ್ಮ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಯಾರೇ ಸುಳಿದಂತೆ ಭಾಸವಾಗಲಿ, ಕೂಡಲೇ ಶಸ್ತ್ರವನ್ನು ಬೀಸಿ ಬಿಡುವರು. ಶತ್ರುಗಳು ಸುಳಿದಿದ್ದರಂತೂ ಸರಿ. ಇಲ್ಲದೆ ದುರ್ದೈವಿಯಾದ ಆತ್ಮೀಯನು ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಸುಳಿದು ಶಸ್ತ್ರಾಘಾತಕ್ಕೆ ಸಿಲುಕಿದ್ದರೆ, ಅವನ ಅವತಾರವು ಮುಗಿದೇ ಹೋಗುತ್ತಲಿತ್ತು. ಎಂದರೆ ಸಮೀಪದವರುಪಕ್ಕೆ ದೇವತೆಗಳು ಎಂದು ಭ್ರಮಿಸಿ ಅಸುರರು ತಮ್ಮವರೆಷ್ಟೋ ಮಂದಿಯನ್ನು ಕೊಂದರು. ಇದರಂತೆ ಅಸುರರೆಂಬ ಭ್ರಮೆಯಿಂದ ದೇವತೆಗಳೂ ತಮ್ಮವರನ್ನೇ ಕೊಂದರು. ||೧೫||

ಯುದ್ಧವು ಬಹಳ ಬಿರುಸಿನಿಂದ ನಡೆಯಿತಾಗಿ ಮೃತರ, ಘಾಯಗೊಂಡವರ ದೇಹಗಳಿಂದ ಧಾರಾಕಾರವಾಗಿ ಹೊರಟ ರಕ್ತವು, ದೊಡ್ಡ ಪ್ರವಾಹ ರೂಪವನ್ನು ತಾಳಿ, ಅತಿ ವೇಗದಿಂದ ಹರಿಯಿತು. ಪ್ರೇತರು, ಬಾಣಾದ್ಯಾಘಾತಗಳಿಂದ ಮೃತ ಲಾಗಲಿರುವರು, ಇವರನ್ನು ತೇಲಿಸುತ್ತಲಿದ್ದಿತು. ಬಾಣ, ಶಲ್ಯ ಮುಂತಾದ ಆಯುಧಗಳಿಂದ ಏಟು ತಿಂದು, ಇನ್ನೂ ಪ್ರಾಣ ಹೋಗದೇ ನರಳುತ್ತ ಮಲಗಿದ್ದ ವೀರರನ್ನು ಶತ್ರುಗಳು ಬಂದು ತಮ್ಮ ಹುಂಕಾರಗಳಿಂದ ಭರ್ತ್ಸನಮಾಡುತ್ತಲಿದ್ದರು. ||೧೬||

ಮತ್ತು ಅಂಧವರನ್ನು ಹೆಣಗಳ ರಾಶಿಯಿಂದ ಈಚೆಗೆಳೆದು ಅವರ ಅಂಗಾಂಗಗಳಲ್ಲಿ ನಾಟಿದ ನಾರಾಚಗಳನ್ನು ಬಲಾತ್ಕಾರದಿಂದ ಹೊರಕ್ಕೆ ಹಿರಿದು, ಅವರನ್ನು ಸುಖವಾಗಿ ಸಾಯಗೊಡುತ್ತಲಿದ್ದರು. ಉಭಯ ಪಕ್ಷಗಳ ಸೈನಿಕರೂ ಆಹಾರ ಪಾನೀಯಗಳ ಮೇಲಿನ ಗಮನವನ್ನೂ ತೊರೆದು, ಐದು ದಿನಗಳ ವರೆಗೆ ಅಹರ್ನಿಶಿ ಏಕಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಯುದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡಿದರು ||೧೭||

ಈ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಸಿಂಧುವೈತ್ಯನ ಸೇನೆಯ ಕೋಟ್ಯವಧಿ ಪದಾತಿಗಳು ದೇವತೆಗಳ ಆಯುಧಗಳಿಗೆ ಬಲಿಯಾಗಿ ಮೃತರಾದರು. ಪದಾತಿ ದಳವು ಧ್ವಂಸವಾದುದನ್ನರಿತ ಕೂಡಲೇ, ಅಸುರ ಸೇನಾನಾಯಕರು ಅನೆಗಳ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಮುಂದೆ ಮುಗಿ ಹೋಗುವಂತೆ ಸೂಚಿಸಿದರು. ಆಗ ಅನೆಗಳ ಪಡೆ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಬಂದಿತು. ಅವನ್ನೇರಿ ಕುಳಿತಿದ್ದ ವೀರ ಯೋಧರು ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರಗಳಿಂದ ಸಜ್ಜಿತರಾಗಿದ್ದರು. ಆ ಪಡೆಗಳು ಅಸಂಖ್ಯವಾಗಿದ್ದವು. ||೧೮||

ಧಿಷ್ಣಿತಂ ಸಾದಿಭಿರ್ವೀರ್ಯೈರ್ನಾನಾಯುಧೈಃ |

ವೀರಭದ್ರಾದಯೋ ಜಘ್ನುರ್ಗಜಸೇನಾಂ ದುರತ್ಯಯಾಮ್ ||೧೯||

ಕೇಷಾಂಚಿನ್ಮತ್ಸಕಾ ಭಿನ್ನಾಃ ಕೇಷಾಂಚಿಚ್ಛ ಕರಾ ದ್ವಿಜಾಃ |

ಅಗ್ನಿಶಸ್ತ್ರಧರೈಃ ಕೇಚಿತ್ಪ್ರತಿತಾ ವೀರಸಂಯುತಾಃ ||೨೦||

ವೀರಭದ್ರೋತಿವೀರ್ಯೇಣ ಗಜೇನೈವಾಹನದ್ಗಜಮ್ |

ಅಷ್ಟಧಾ ಪೇತತುರ್ಭಿನ್ನಾವುಭಾವಸಿ ತದಾ ಗಜಾ ||೨೧||

ತತಃ ಷಡಾನನೋ ನಿಘ್ನ ಗಜಾನೀಕೇ ವ್ಯರೋಚತ |

ವೀರೈಸ್ತು ಸಹಿತಾಃ ಮತ್ತಾನನಂತಾಃ ಕರಿಸಂಚಯಾಃ ||೨೨||

ಯುಧದ ಮರ್ಮವನ್ನರಿತವರೂ, ಸ್ವಯಂ ವೀರರೂ ಆದ ಮಾಹುತರು ತಮ್ಮ ಕೈಗಳಲ್ಲೂ ನಾನಾವಿಧ ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿಕೊಂಡು, ಆ ಅನೆಗಳ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಅವನ್ನು ಸಂದರ್ಭಾನುಗುಣವಾಗಿ ಮುನ್ನುಗ್ಗಿಸುತ್ತಲಿದ್ದರು. ಆ ಗಜಸೇನೆಯು ಯಾರಿಗೂ ಜಗ್ಗುವಂತಹವಾಗಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ, ಮಹಾ ಪ್ರತಾಪಿಗಳಾದ ವೀರಭದ್ರಾದಿ ವೀರಯೋಧರು ಅದನ್ನು ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯಭಾವದಿಂದ ಕೊಂದುಹಾಕಿದರು. ||೧೯||

ಯೋಧ, ಮಾಹುತ ಇವರಿಂದೊಡಗೂಡಿದ ಕೆಲವು ಅನೆಗಳ ತಲೆಗಳು ಒಡೆದುಹೋದವು. ಕೆಲವಕ್ಕೆ ಕೋರೆ ಹಲ್ಲುಗಳೇ ಮುರಿದು ಹೋದವು. ಕೆಲವ ಕ್ಕಂತೂ ಸೊಂಡಿಲುಗಳೇ ಕತ್ತರಿಸಿ ಹೋದವು. ಆಗ ಅವು ಕಿರ್ರನೆ ಕಿರಿಚುತ್ತ ಮಾಹುತ, ವೀರ ಇವರನ್ನೆಲ್ಲ ನೆಲಕ್ಕೆ ಕೆಡಿಸಿ, ಜನರನ್ನೆಲ್ಲ ತುಳಿಯುತ್ತ ಮನಸ್ಸಿಯಾಗಿ ಓಡಿ ಹೋದವು. ಇವನ್ನೆಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಹೋದ ಯೋಧರು. ತಮ್ಮ ಕೈಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ಅಗ್ನಿ ಯನ್ನುಗುಳುವ ಆಯುಧ (ತುಪಾಕಿ) ಗಳಿಂದ ಅವನ್ನು ಹೊಡೆದು ನಾಶಗೊಳಿಸಿದರು. ||೨೦||

ಮಹಾ ಬಲಿಷ್ಠನಾದ ವೀರಭದ್ರನು ಬಹಳ ಒರಟು ಸ್ವಭಾವದವನು. ಅವನು ಮುಂದೆ ನುಗ್ಗಿ, ಆನೆಯೊಂದನ್ನು ಎತ್ತಿ ಮತ್ತೊಂದರ ಮೇಲೆ ಬೀಸಿ ಎಸೆಯುವನ್ನು ಅವೆರಡೂ ಎಟ್ಟನ್ನು ತಾಳಲಾರದೆ, ಅಸುಗೆಟ್ಟು ಒದೆದಾಡಿ ಒಂದೊಂದು ಆನೆಯೂ ಎಂಟು ಎಂಟು ಹೋಳುಗಳಾದವು. ||೨೧||

ಅನಂತರ ಷಡಾನನನೂ, ಮುಂದೆ ಬಂದು, ಅನೇಕ ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸುತ್ತ, ಗಜಸೇನೆ, ಅದರ ಸಂಗಡ ಬಂದ ಯೋಧರು ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಧ್ವಂಸಗೊಳಿಸಿದನು. ||೨೨||

ಶಕ್ತ್ಯಾ ಶರೈರನೇಕೈಃ ಸೋನಾಶಯತ್ವ ಡ್ಧನುಶ್ಚು ತೈಃ |
ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭೋಽನೇಕವೀರಯುತಾಂಸ್ತಾನಸಾತಯತ್ ||೨೩||
ಭೂತರಾಜೋಽಪಿ ಶಸ್ತ್ರೈಸ್ತಾ ಗಜಾನ್ನಾನಾವಿಧಾನ್ರಣೇ |
ನ್ಯಸಾಯದ್ವೀರಯುಕ್ತಾನ್ನಾರಾಚಕ್ಷತಜೀವಿತಾಃ ||೨೪||
ಸಿಂಹೋ ಭೂತ್ವಾ ಪುಷ್ಪದಂತೋ ದಾರಯಾಮಾಸ ತಾಃ ಗರ್ಜಾಃ |
ನಂದೀ ತು ಗಜರೂಪೇಣ ಬಭಂಜ ತಾಃ ಗರ್ಜಾಃ ಬಹೂಃ ||೨೫||
ಅನ್ಯೈಶ್ಚ ಶರಸಂಘಾತೈಃ ಸರ್ವೇ ತೇ ವಿನಿಪಾತಿತಾಃ |
ಕಂಚಿತ್ಪಚ್ಛೇ ಗೃಹೀತ್ವೇಭಂ ಭ್ರಾಮಯಿತ್ವಾಪರೇಕ್ಷುಪತ್ ||೨೬||
ಉಭಾವಪಿ ಲಯಂ ಯಾತೌ ದೃಢಾಘಾತೇನ ಚೂರ್ಣಿತೌ |
ತತೋಽಶ್ವಚಾರಾ ಯುಯುಧುರ್ಗಜಾನೀಕೇ ನಿವಾರಿತೇ ||೨೭||

ಶಕ್ತ್ಯಾಯುಧವನ್ನು ಪ್ರಬಲರ ಮೇಲೆ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದನು. ತನ್ನ ಕೈಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದಿದ್ದ ಆರು ಧನುಸ್ಸುಗಳಲ್ಲೂ ಒಂದೊಂದು ಸಲಕ್ಕೆ ಅನೇಕ ಬಾಣಗಳನ್ನು ಸಂಧಾನ ಮಾಡಿ, ಅವನ್ನು ಶತ್ರುಗಳ ಮೇಲೆ ಎಸೆಯುವನು. ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭನು ಅನೇಕ ವೀರ ರಿಂದೊಳಗೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದ ಗಜಸೇನೆಯನ್ನು ಧೂಳಿನಂತೆ ಹಾರಿಸಿಬಿಟ್ಟನು. ||೨೩||

ಭೂತರಾಜನೂ ಗಜಸೇನೆಯ ಮೇಲೆ ನುಗ್ಗಿ, ಶಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಝಳುಪಿಸುತ್ತ ರಣರಂಗದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಸುತ್ತಾಡಿ ಅನೇಕ ವೀರರು, ಗಜಗಳು ಇವನ್ನು ಕೊಂದುದಲ್ಲದೆ, ಬಾಣ ಗಳಿಂದ ಪೀಡಿತರಾಗಿ ಇನ್ನೂ ಜೀವ ಹೋಗದೆ ಇರತಕ್ಕ ಆನೆಗಳು, ವೀರರು ಇವರ ನೈಲ್ವ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಹೊಡೆದು ನೆಲಕ್ಕೆ ಕೆಡಹಿದನು. ||೨೪||

ಯೋಗಸಿದ್ಧನಾದ ಪುಷ್ಪದಂತನು ತನ್ನ ಯೋಗಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಸಿಂಹದ ಸ್ವರೂಪ ವನ್ನು ತಳೆದು, ಆ ಮತ್ತ ಗಜಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಸೀಳಿ ಹಾಕಿದನು. ಅತ್ತ ನಂದಿಯು ಸಹೆ ದೊಡ್ಡ ಸಲಗದ ರೂಪವನ್ನು ತಾಳಿ, 'ಕೊಂಬುಗಳಿಂದ ತಿವಿಯುತ್ತ, ಅನೇಕ ಗಜ ಗಳನ್ನು ಭಂಗಗೊಳಿಸಿದನು. ||೨೫||

ಮತ್ತೆ ಕೆಲವು ದೇವಸೈನಿಕರು, ಗುರಿನೋಡಿ ದೂರದಿಂದಲೇ ರಾಶಿಗಟ್ಟಲೆ ಬಾಣ ಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ತನಗೆ ಎದುರಾದ ಆನೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಕೊಂದುಹಾಕಿದನು. ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಧೀರನು ಮುಂದೆ ಬಂದು, ಒಂದು ಆನೆಯ ಬಾಲವನ್ನು ಭದ್ರವಾಗಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಗರಗರ ತಿರುಗಿಸಿ, ಮತ್ತೊಂದು ಆನೆಯ ಮೇಲೆ ಬೀಸಿ ಎಸೆದನು. ||೨೬||

ಒಂದೊಂದು ಸಲಕ್ಕೆ ಎರಡೆರಡರಂತೆ ಆನೆಗಳು ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ತಗುಲಿ ಎರ ಡಕ್ಕೂ ಎಟುಗಳು ಬಲವಾಗಿ ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ಪುಡಿಪುಡಿಯಾಗಿ ನೆಲಕ್ಕುರುಳಿ

ಅಸಂಖ್ಯಾತಾನ್ನಿಜಘ್ನಸ್ತಾ ಸುರಾ ನಾನಾಯುಧೈರಣೇ |
 ಪತಿತಾ ಮೂರ್ಛಿತಾ ದೇವಾಃ ಪುನಃ ಸಂಜ್ಞಾಂ ಚ ಲೇಭಿರೇ ||೨೮||
 ತತೋ ವಿವಿಧುರತ್ವಸ್ಥಾ ವೀರಾನಶ್ವಾನಘೋ ರುಷಾ |
 ಕ್ರೋಧೇನ ದೇವಾಃ ಘ್ನಂತಿ ಸ್ಮಹಯಾರೂಢಾ ಮಹಾಸುರಾಃ ||೨೯||
 ಸುರಾಸ್ತಾನ್ನಿನ್ಯುರಂತಂ ತೇ ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತತ್ರವೃಷ್ಟಿಭಿಃ |
 ಷಡ್ವೀರಾಃ ಪುನರಾಯಾತಾಃ ಶ್ರುತ್ವಾ ದೇವಾಃ ಹರ್ತಾ ಯುಧಿ ||೩೦||
 ತತಸ್ತೇ ಪುನರಾಜಘ್ನದೈತ್ಯತೇಯಾನಶ್ವಸಾದಿನಃ |
 ಚತ್ವಾರಸ್ತೇ ಚತುರ್ದಿಕ್ಷು ಪ್ರಾಯುದ್ಧೈಃ ಬಲವತ್ತರಮ್ ||೩೧||

ಸಾಯಲಾರಂಭಿಸಿದವು. ಹೀಗಾಗಿ, ಗಜಸೇನೆಯು ಹೇಳಲು ಹೆಸರಿಲ್ಲದಂತಾಗಿ
 ಹೋಗಲು, ಅನೇಯ ಸಾಲುಗಳ್ಗೆ ಹಿಂದಿದ್ದ; ಕುದುರೆಯ ಪಡೆಯವರು ಶತ್ರುಗಳ ಮೇಲೆ
 ಯುದ್ಧವನ್ನಾಡಲು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ||೨೮||

ಅಶ್ವಗಳ ಮೇಲೇರಿದ್ದ ಯೋಧರು ಅನೇಕ ಆಯುಧಗಳನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿ,
 ಸುರ ಸೈನ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದ ಅನೇಕ ಮಂದಿ ವೀರರನ್ನು ಘಾಯಗೊಳಿಸಿ, ನೆಲಕ್ಕೆ ಕೆಡಹಿದರು.
 ಏಟುಗಳಿಗೆ ಸಿಲುಕಿದ ದೇವ ವೀರರು ನೆಲಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದ ಕೂಡಲೆ ಗಾಸಿಗೊಂಡು
 ಮೂರ್ಛೆ ಬಿದ್ದರು. ಆದರೂ, ಅಸುಗೆಡದೆ, ಸ್ವಲ್ಪ ವೇಳೆಯೊಳಗಾಗಿಯೇ ಮತ್ತೆ ಸಂಜ್ಞೆ
 ಯನ್ನು ಪಡೆದು ಎದ್ದು ನಿಂತರು ||೨೯||

ಅವರಿಗಿದ್ದ ಯುದ್ಧೋತ್ಸಾಹ, ಶತ್ರುಗಳ ಮೇಲಿನ ಸಿಟ್ಟು, ಭಲ ಇವು
 ದ್ವಿಗುಣಿತವಾದವು. ಕೂಡಲೆ ಮೇಲೆದ್ದು ಕುದುರೆ ಸೈನಿಕರಾದ ವೀರರನ್ನೆಲ್ಲ ಅನೇಕ
 ರೀತಿಯಿಂದ ಹೊಡೆದರು. ಅಶ್ವಸಾದಿಗಳಾದ ಮಹಾ ಅಸುರರು ಸಾಮಾನ್ಯದವ
 ರಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರಿಗೂ ಕೋಪ ಮಿತಿಮೀರಿದುದರಿಂದ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಘಾತಿಸ
 ತೊಡಗಿದರು. ||೩೦||

ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ರೋಚ್ಛು ಹೆಚ್ಚಿ, ಆ ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದ ದೈತ್ಯಸೈನಿಕ
 ರನ್ನೆಲ್ಲ ಅಂತಗೊಳಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ದೇವತಾಸೇನೆಯಲ್ಲಿದ್ದವರ ಪೈಕಿ, ಅನೇಕ
 ಮಂದಿ ನೆಲಕ್ಕುರುಳಿದ ಹಾಗೂ ಮೃತಿಯನ್ನೈದಿದ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಕೇಳಿದ ಕೂಡಲೇ
 ದೇವತಾ ಸೇನೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಆರು ಮಂದಿ ಪ್ರಮುಖ ವೀರರು ಯುದ್ಧರಂಗಕ್ಕೆ ಧಾವಿಸಿ
 ಬಂದರು. ||೩೧||

ಬಂದ ಆರು ಮಂದಿ ವೀರರು ಅಸುರನ ಅಶ್ವಪಡೆಯ ಸೈನಿಕರನ್ನು ಸದೆ
 ಬಡಿಯಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ಆ ಆರು ಮಂದಿಗಳ ಪೈಕಿ, ನಾಲ್ಕು ಜನ ವೀರರು
 ನಾಲ್ಕು ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ರಣಮುಖಗಳಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಬಲವಾಗಿ ಯುದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡ
 ಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ||೩೧||

ರರಕ್ಷತುರುಚ್ಛಾ ಸೈನ್ಯಂ ಸ್ವೀಯಂ ದೇವಗಣೈರ್ಯುತಮ್ |
 ನಾರಯಾಮಾಸುರಶ್ವಾಂಸ್ತಾನಶ್ವಸಾರ್ಥಾ ವೀರೈಸಂಯುತಾಃ ||೩೨||
 ಅಯುದ್ಧೈಃ ಸಾದಚಾರೇಣ ನಿಘ್ನಂತೋಽರಿಗರ್ಜಾಃ ಬಹೂಃ |
 ಕೋಟಿಕೋಟಿಮಿತಾಸ್ತತ್ರ ಸೇತುಸ್ತೇ ತು ಶರಾದ್ವಿತಾಃ ||೩೩||
 ನಂದೀ ಭೃಂಗೀ ಹತಾನಶ್ವಾಃ ಪತಿತಾಃ ವೀಕ್ಷ್ಯ ಸಾದಿನಃ |
 ಸಾದಾಘಾತೇನ ತೇನಾಶು ಪಾತಯನ್ಮಂದಿಕೇಶ್ವರಃ ||೩೪||
 ವೀರಭದ್ರೋಽಪ್ಯಸಂಖ್ಯಾತಾನಶ್ವಯೋಧಾನ್ಮುಪಾತಯತ್ |
 ಹತೇಷು ಮುಖ್ಯವೀರೇಷು ಚತುರ್ಭಿಸ್ಸರ್ವತೋ ದಿಶಮ್ ||೩೫||

ಬಾಕಿ ಇಬ್ಬರು ವೀರರು ದೇವಗಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ತಮ್ಮ ಪಕ್ಷದ ಸೈನ್ಯ ಸಮುದಾಯವನ್ನು ಶತ್ರುಗಳ ಏಟುಗಳಿಗೆ ಸಿಕ್ಕದಂತೆ ಸಂರಕ್ಷಿಸುತ್ತಲಿದ್ದರು. ಮತ್ತು ತಮ್ಮ ಸೇನೆಯ ಗೊಡವೆಗೆ ಬರುವ ಅಶ್ವದಳದವರನ್ನು ಹಿಂದು ಮುಂದೆ ನೋಡದೆ, ಕೊಲ್ಲಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ಇದರಿಂದ ಲೆಖ್ವಿಲ್ಲದಷ್ಟು ಕುದುರೆಗಳು, ಅವನ್ನೇರಿ ಕುಳಿತ್ತಿದ್ದ ವೀರಪುರುಷರು ಇವರೆಷ್ಟೋ ಮಂದಿ ಕೊಲೆಗೀಡಾದರು. ||೩೨||

ಅಶ್ವಸಾದಿಗಳೆಲ್ಲದಿದ್ದಾಗ ಸಾದಚಾರಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಅವರು ಕದನವಾಡುತ್ತ, ಖಡ್ಗ, ಖೇಟ ಮುಂತಾದ ಆಯುಧಗಳಿಂದ ಅವರನ್ನೆಲ್ಲ ಸವರುತ್ತ, ಬಹುಮಂದಿ ರಿಪುಗಳನ್ನು ಕೊಂದು ಚಲ್ಲಿದರು. ಶರಾಘಾತಗಳಿಗೆ ಸಿಲುಕಿ, ಕೋಟಿ ಕೋಟಿ ಗಟ್ಟಲೆ ದೈತ್ಯವೀರರು ಮಡಿದು ಬಿದ್ದರು. ||೩೩||

ನಂದೀ ಭೃಂಗೀ ಇವರು, ಸತ್ತು ಹೋದ ಕುದುರೆಗಳನ್ನೂ, ನೆಲಕ್ಕುರುಳಿ ನರಳುತ್ತಿದ್ದ ಸವಾರರನ್ನೂ ಕಂಡು ಹಂಗಿಸುತ್ತ, ಕಾಲುಗಳಿಂದ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಒದೆದು ನೆಲದಲ್ಲಿ ಉರುಳಾಡುವಂತೆ ಮಾಡಿ, ತಮ್ಮ ಸೇಡನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಂಡರು. ||೩೪||

ಇತ್ತ, ಬಲಶಾಲಿಯಾದ ವೀರಭದ್ರನೂ ಸುಮ್ಮನಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವನು ಸಹ ತನ್ನ ಶಕ್ತಿ-ಸಾಹಸಗಳನ್ನು ಮಿತಿಮೀರಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿ, ಅಶ್ವಗಳು, ಅವನ್ನೇರಿದ್ದ ಯೋಧರು ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ನೆಲಕ್ಕೆ ಕೆಡಹಿದನು. ದೈತ್ಯಸೇನೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಪ್ರಮುಖ ವೀರರು ಎಲ್ಲೇ ಇರಲಿ, ಅವರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ದೇವಸೇನೆಯ ನಾಲ್ವರು ಶೂರರು ಹುಡುಕಿ ಹುಡುಕಿ, ಕೊಂದು ಬಿಸುಟರು. ಯಾವ ದಿಬ್ಬಾಲಿಯಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೂ, ದೈತ್ಯವೀರರ ಹೆಣಗಳೇ ಕಾಣುವಂತೆ ಮಾಡಿದರು. ||೩೫||

ಕಲ್ಪಾಂತ ಇವ ತತ್ರಾಸೀದ್ವೈತ್ಯಾನಾಂ ರಣಕರ್ಮಿಣಾಮ್ |

ತತಃ ಕೇಚಿತ್ಸುರಗರ್ಣಾ ಪೇದಿರೇ ಶರಣಂ ತದಾ ||೩೬||

ಹಾಹಾಕಾರೋ ಮಹಾನಾಸೀದ್ವೈತ್ಯಸೈನ್ಯಾಶ್ಚ ಸಾದಿಷು |

ಏವಂ ಹತ್ವಾಖಿಲಾಂ ಸೇನಾಂ ಷಡ್ವೀರಾಸ್ತೇ ಮುದಂ ಯಯುಃ ||೩೭||

ನಾಡ್ಯತ್ಸು ಸರ್ವನಾದ್ಯೇಷು ಜಗರ್ಜುಸ್ತುಷ್ಪವೃರ್ವಿಭುವನ್ |

“ ಜಯಃ ಪ್ರಾಪ್ತೋ ಮಯೂರೇಶಪ್ರಭಾವಾತ್ಸ್ಮರಣಾನ್ಮತೇಃ ” ||೩೮||

ತತಃ ಸಿಂಧುಃ ಸಮಾಕರ್ಣ್ಯ ಶರಣಾಗತವಾಕ್ಯತಃ |

ವೃತ್ತಾಂತಂ ಹತಸೇನಾಯಾ ಹಸ್ತ್ಯಶ್ವರಥಸಂಯುತಃ ||೩೯||

ರಣನಿರತರಾದ ದೈತ್ಯರಿಗೆ ಪ್ರಕೃತ ಒದಗಿದ ಸಂಗ್ರಾಮವು “ ಇದು ಮಹಾ ಪ್ರಳಯಕಾಲವೋ ” ಎಂದೆನಿಸಿಬಿಟ್ಟಿತ್ತು. ಯುಧೋನ್ಮತ್ತರಾದ ದೇವಸೇನೆಯ ವೀರರ ರೌದ್ರರೂಪವನ್ನು ನೋಡಿ, ದೈತ್ಯರು ಗದಗುಟ್ಟಿ ನಡುಗಿದರು. ಆ ವೈಕಿ ಕೆಲವರು ನಾಚಿಕೆ-ಹೇಸಿಗೆಗಳನ್ನೂ, ಮಾನಾಪಮಾನಗಳನ್ನೂ ಬದಿಗೊತ್ತರಿಸಿ, ಬದುಕಿ ದರೆ ಸಾಕು ಎಂಬ ಭಾವನೆಯಿಂದ ಆ ನಾಲ್ವರು ದೇವವೀರರಿಗೆ ಶರಣು ಬಂದರು.

||೩೬||

ದೈತ್ಯಸೇನಾಪಡೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಹಾಹಾಕಾರವೆದ್ದಿತು. ಅದರಲ್ಲೂ ಅಶ್ವ ಸೇನೆಯವರು ಎದೆಯೊಡೆದು ಹೋದರು. ಆಗ ದೇವತಾಸೇನಾವೀರರಾದ ಆ ಆರು ಮಂದಿ ಅಖಿಲ ದೈತ್ಯಸೇನೆಯನ್ನೂ ನಿರ್ಮೂಲಗೊಳಿಸಿ ಕೃತಕೃತ್ಯರಾದುದರಿಂದ ಬಹಳ ಸಂಕೋಷವನ್ನು ಹೊಂದಿದರು. ||೩೭||

ರಣವಾದ್ಯಗಳು ಒಮ್ಮೆಲೇ ಭೋರ್ಗರೆದು, ತಮ್ಮ ಸೇನೆಗೆ ವಿಜಯ ದೊರೆತ ಅಂಶವನ್ನು ಉದ್ಘೋಷಿಸಿದವು. ಇದರಿಂದ ಉತ್ತೇಜಿತರಾದ ದೇವಸೇನಾಪಡೆ ಯವರು ಗರ್ಜಿಸುತ್ತ, ಸಿಂಹನಾದವನ್ನು ಮಾಡಿದರು ಮತ್ತು ತಮ್ಮ ನಾಯಕನಾದ ಮಯೂರೇಶ್ವರನನ್ನು ಹೀಗೆಂದು ಸ್ತುತಿಸಿದರು. ‘ ಮಯೂರೇಶ್ವರನ ಪ್ರಭಾವ ವಿಶೇಷದಿಂದಲೂ, ನಾವು ಸರ್ವದಾ ಆ ವಿಭುವನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುತ್ತಲೂ, ನಮಿಸುತ್ತಲೂ ಇದ್ದುದರಿಂದಲೂ ನಮಗೆ ನಿರಾಯಾಸವಾಗಿ ವಿಜಯ ದೊರೆಯಿತು. ’ ||೩೮||

ಶರಣಾಗತರಾದ ದೈತ್ಯರು ಜೀವದೊಂದಿಗೆ ರಣರಂಗವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ತಮ್ಮ ಸಾಕಯಕ್ಕೆ ಹಿಂದಿರುಗಿದವರು, ನೆಟ್ಟಗೆ ತಮ್ಮ ಅರಸನಾದ ಸಿಂಧುದೈತ್ಯನನ್ನು ಸಂಧಿಸಿ, ಸಮರದಲ್ಲಿ ಸಂಭವಿಸಿದ ಸಂಗತಿಯನ್ನೆಲ್ಲ ಅರಿಕೆಮಾಡಿಕೊಂಡರು. ಹಸ್ತ್ಯಶ್ವರಥ ಪದಾತಿ ಸಹಿತವಾದ ತನ್ನ ಪ್ರಚಂಡ ಸೇನೆಯು ಹತವಾಗಿ ಹೋದ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಕೇಳಿದೊಡನೆಯೇ ||೩೯||

ಅನಾತ್ಯಾ ಸರ್ವವೀರಾಂಶ್ಚ ಪೋನಾಚ ಯುದ್ಧಲಾಲಸಃ |

ಸಿಂಧುರುನಾಚ :—

ಯೇ ಯೇ ಗಚ್ಛಂತಿ ಯೋದ್ಧಾರಸ್ತಾ ಶೃಣೋಮಿ ಹರ್ತಾ ಪರೈಃ ||೪೦||

ಇದಾನೀಂ ಯಾಮಿ ತಂ ಹಂತುಂ ಗುಣೇಶಂ ಚ ಸ್ವಯಂ ಬಲಾತ್ |

ಕ ಉನಾಚ :—

ಇತ್ಯುಕ್ತ್ವಾ ಪ್ಲೇಡಿತೇನಾಸೌ ಗಗನಂ ಚ ದಿಶೋ ದಶ ||೪೧||

ನಾದಯಾಮಾಸ ತ್ರೀ ಲೋಕಾ ಗ್ರಸ್ಯ ಭೂ-ಸ್ವರ್ಗಮಂಡಲಮ್ |

ಯೋಜಯಿತ್ವಾಪ್ತಪದ್ವಾಣಮಾಕರ್ಣಕರ್ಷಣಾಜ್ಜ ನಾತ್ ||೪೨||

ಯುದ್ಧಲಾಲಸನಾದ ಸಿಂಧುದೈತ್ಯನು ತನ್ನ ಯುದ್ಧಮಂತ್ರಿಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಕಳೆದುಳಿದ ವೀರ ಯೋಧರನ್ನು ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಅವರನ್ನು ಕುರಿತು ಹೀಗೆಂದು ನುಡಿದನು.

ಸಿಂಧು :—

ವೀರಯೋಧರೆ ! ಈಗ ನಮ್ಮೆದುರು ಉಳಿದಿರುವುದು ಶತ್ರುಗಳನ್ನೆದುರಿಸುವುದೊಂದೇ ಕಾರ್ಯ. ಯಾರು ಯಾರು ಯುದ್ಧಮಾಡಲು ಹೋಗಿದ್ದರೋ, ಅವರಲ್ಲರೂ ಮೃತರಾದರೆಂದು ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಪ್ರಕೃತ ಯಾರು ಸನ್ನದ್ಧರಿರುವರೋ, ಮತ್ತು ಪ್ರಸಂಗ ಒದಗಿದರೆ, ಶತ್ರುಗಳ ಹೊಡೆತಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕು ಸಾಯಲಿಕ್ಕೂ ಸಿದ್ಧರಿರುವರೋ ಅಂಥವರನ್ನು ನಾನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕೇಳುತ್ತಲಿದ್ದೇನೆ ||೪೦||

ಇದೋ, ಆ ಗುಣೇಶನೊಂದಿಗೆ ಹೋರಾಡಿ, ಅವನನ್ನು ಬಲಾತ್ಕಾರದಿಂದ ಕೊಂದು ಬರುವುದಕ್ಕಾಗಿ ನಾನೇನೋ ಹೊರಟಿದ್ದೇನೆ. ಇಷ್ಟು ಉಳ್ಳವರು ನನ್ನ ಸಂಗಡ ಬರಬಹುದು.

ಬ್ರ

ಎಂದು ಘಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಕೂಗಿ ಹೇಳಿ, ಒಮ್ಮೆ ತನ್ನ ಎರಡೂ ಕೈಗಳನ್ನು ಬಲವಾಗಿ ತಟ್ಟಿದನು. ಈ ಚಪ್ಪಾಳೆಗೆ ದಿಗಂತಗಳು ಗಡಗಡನೆ ನಡುಗಿ, ಅದನ್ನು ಗುಡುಗಿನ ರೂಪದಿಂದ ಅಂತರಿಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದವು. ||೪೧||

ರಾಕ್ಷಸನು ತನ್ನ ಧನುಸ್ಸಿನ ಹುರಿಯನ್ನೊಮ್ಮೆ ಬಲವಾಗಿ ಹಿಡಿದೆಳೆದು ಟಂಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಆ ಧ್ವನಿಯು ಬಹಳ ಕರ್ಕಶವಾಗಿದ್ದು ದರಂದ-ಸ್ವರ್ಗ, ಭೂ-ಪಾತಾಳ ಲೋಕಗಳೂ ನಡುಗಿದವು. ಆ ಧನುಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅಸುರನು ಬಹು ತೀಕ್ಷ್ಣವಾದ ಒಂದು ಬಾಣವನ್ನು ಹೂಡಿದನು. ಅದರ ರೀತಿಯನ್ನು ನೋಡಿದರೆ, ಮೂರೂ ಲೋಕಗಳನ್ನು ಒಮ್ಮೆಲೇ ನುಂಗಿಬಿಡುವನೋ ಎಂಬಂತೆ ತೋರಿಬರುತ್ತಲಿದ್ದಿತು. ಬಾಣಸಂಯೋ

ಸೇನಾಯಾಂ ವೀರಭದ್ರಾದಿಪಾಲಿತಾಯಾಂ ಮಹಾಬಲೈಃ |

ನಿರೀಕ್ಷ್ಯ ಸರ್ವವೀರ್ಷಾ ಸ ಬಾಣಂ ಧನುಷಿ ಸಂದಧೇ ||೪೩||

ಅಸ್ತ್ರಮಂತ್ರೇಣ ಸಹಸಾ ಶತಜಪ್ತೇನ ದೈತ್ಯರಾಟ್ |

ಕೃಪೀಟಿಯೋನಿಃ ಸಹಸಾ ತಸ್ಮಾಜ್ಜಾತೋ ದದಾಹ ತಾಮ್ ||೪೪||

ದೇವಸೇನಾಂ ಚ ಪೃಥಿವೀಂ ಸ-ವನಾಂ ಚ ಸ-ಪರ್ವತಾಮ್ |

ತತೋಽಪರೈಃ ಸೈನಿಕಾಸ್ತೇ ದಹ್ಯಮಾನಾಃ ಕೃಶಾನುನಾ ||೪೫||

ಪುರುಷಂ ವಂದಿಸಂಭೂತಂ ಜಟಿಲಂ ದೀಪ್ತತೇಜಸಮ್ |

ವಿದ್ಯುಜ್ಜಿಹ್ವಂ ಕರಾಲಾಸ್ಯಂ ಗಿಲಂತಂ ದೇವಸೈನಿಕಾಃ ||೪೬||

ಜನೆಯಾದನಂತರ ಅದರ ತುದಿಯೊಂದಿಗೆ ಬಿಲ್ಲಿನ ಹುರಿಯನ್ನೂ ತನ್ನ ಕಿವಿಗಳ ವರೆಗೆ ಎಳೆದು ರಭಸದಿಂದ ಶತ್ರುಸೇನೆಯ ಮೇಲೆ ಎಸೆದನು. ||೪೩||

ಅಸುರನು ಆ ಅಂಬುವನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು, ಮಹಾ ಬಲಿಷ್ಠರಾದ ವೀರಭದ್ರಾದಿ ದೇವ ವೀರರಿಂದ ಪಾಲಿತವಾದ ಸೇನೆ ಯಾವ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿರುವುದೋ ಅದನ್ನೂ ಮತ್ತು ವೀರರೆಲ್ಲ ಎಲ್ಲಿಲ್ಲಿ ನಿಂದಿರುವರೋ ಅದನ್ನೂ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಗಮನಿಸಿದನು ||೪೪||

ಅಸ್ರಾಭಿಮಾನಿಯಾದ ದೇವತೆಯನ್ನು ಸಂತೋಷಪಡಿಸುವಂತಹ ದಿವ್ಯ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಮನಃಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಒಂದು ನೂರು ಸಲ, ದೈತ್ಯರಾಜನು ಜಪಿಸಿದನು ಅಸುರನು ಅಸ್ತ್ರವನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದುದೇ ತಡ, ಅದರಿಂದ ಪ್ರಚಂಡವಾದ ಅಗ್ನಿ ಜ್ವಾಲೆಯು ಒಮ್ಮೆಲೇ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿ ದೇವಸೇನೆಯನ್ನೆಲ್ಲ ದಹಿಸಲಾರಂಭಿಸಿತು. ||೪೫||

ದೇವಸೇನೆಯನ್ನು ಆಹುತಿಯನ್ನಾಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳತೊಡಗಿದ ವಂದಿಯು ವನಗಳು, ಪರ್ವತಗಳು ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಇಡೀ ಪೃಥಿವಿಯನ್ನೇ ವ್ಯಾಪಿಸಿ ಸುಡತೊಡಗಿತು. ವ್ಯಾಸ! ಆ ಅಸ್ತ್ರದ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಏನೆಂದು ಹೇಳಲಿ? ಭಯಂಕರಕಾರದ ಒಬ್ಬ ರಾಕ್ಷಸನೇ ಅದರಿಂದ ಉದಿಸಿ ಬಂದನು. ಹಾಗೆ ಬಂದವನು ಅಗ್ನಿಯಿಂದ ದಹಿಸಿಹೋಗುತ್ತಲಿದ್ದ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಕೆಕ್ಕರಿಸಿ ನೋಡುತ್ತ ನಿಂತನು. ||೪೫||

ಅಗ್ನಿಸಂಭೂತನಾದ ರಾಕ್ಷಸನು ಉದ್ದವಾದ ಜಟಿಯಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದನು. ಅವನ ದೇಹದ ಕಾಂತಿ ಎಲ್ಲರ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನೂ ಕುಕ್ಕುತ್ತಲಿದ್ದಿತು. ಅವನ ನೀಳವಾದ ನಾಲಿಗೆ ಮಿಂಚಿನಂತೆ ಚಂಚಲವಾಗಿಯೂ, ಅಷ್ಟೇ ಹೊಳೆಯುತ್ತಲೂ ಇದ್ದಿತು. ಅವನ ಮುಖ ಬಹಳ ಭಯಂಕರವಾಗಿದ್ದಿತು. ಅವನು ಕೈಗಳನ್ನು ಚಾಚಿ ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದಷ್ಟು ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಒಂದೊಂದು ತುತ್ತಿಗೆ ನುಂಗಲಾರಂಭಿಸಿದನು. ||೪೬||

ಷಡಾನನಾದಯೋ ಭೀತಾ ದುದ್ರುವುಸ್ತೇ ದಿಶೋ ದಶ |

ಯಂ ಯಂ ಸ ಭಕ್ಷತಿ ಸ್ವಾಜೌ ಸ ಸ ಪ್ರಾಪ ಸ್ಮರನ್ಮದಾ ||೪೭||

ನಿಜಧಾನು ಮಯೂರೇಶನೇನಮತ್ತಾಖಿಲಾ ಚಮೂಃ |

ಯತೋ ಯತೋ ಯಾತಿ ಸೇನಾ ತತಸ್ತದ್ವಕ್ತ್ರಸಂಭವಃ ||೪೮||

ತನೂನಪಾದ್ವಹತ್ಯೇನಾಂ ಪ್ರಲಯಾಗ್ನಿರಿವ ಜ್ವಲತ್ |

ಏವಂ ಸಾ ವಂದಿನಾ ದಗ್ಧಾ ಮಯೂರೇಶಸ್ಯ ವಾಹಿನೀ ||೪೯||

ಧೂಮಾಂಧಕಾರೇ ಮಹತಿ ನ ಪ್ರಾಜ್ಞಾ ಯತ ಕಿಂಚನ |

ತತಸ್ಸರ್ವೇ ಮಯೂರೇಶಪೃಷ್ಠಭಾಗಂ ಸಮಾಶ್ರಿತಾಃ ||೫೦||

ಇದುವರೆಗೆ ಎಂತೆಂತಹ ದೈತ್ಯರೊಡನೆ ಕಾದಾಡುವ ಪ್ರಸಂಗ ಅನೇಕ ಸಲ ಒದಗಿದ್ದಾಗ್ಯೂ, ವಿದ್ಯುಜ್ಜಹ್ವನಂತಹ ಭಯಂಕರಾಕಾರನನ್ನು ಅವರು ಕಂಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಕೇಳಿಯೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಎಂದೂ ಕಂಡು ಕೇಳಿ ಅರಿಯದ ಆ ರಾಕ್ಷಸನ ರೂಪವು ಷಡಾನನಾದಿಗಳಂತಹ ದೈರ್ಯಶಾಲಿಗಳನ್ನೂ ನಡುಗಿಸಿ ಬಿಟ್ಟಿತು. ಅವರೆಲ್ಲ ಹೆದರಿ, ಹತ್ತು ದಿಕ್ಕುಗಳಿಗೂ ಓಡಿ ಹೋದರು. ಯುದ್ಧರಂಗದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯುಜ್ಜಹ್ವನ ಯಾರು ಯಾರನ್ನೆಲ್ಲ ನುಂಗಿದನೋ, ಅವರು ಅಂತ್ಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ||೪೭||

ಪರಮಾತ್ಮಾ; ಮಯೂರೇಶನನ್ನು ಅನನ್ಯಭಾವದಿಂದ ಸ್ಮರಿಸುತ್ತ, ಮರಣಾ ನಂತರ ದೇವನ ಲೋಕಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದರು. ಹೀಗೆಯೇ ಪ್ರತಿಯೋರ್ವ ಸೈನಿಕನೂ ಮಾಡುತ್ತ ಸದ್ಗತಿಯನ್ನು ಪಡೆದನು. ಬೆನ್ನಟ್ಟಿ ಬರುತ್ತಲಿದ್ದ ಬೆಂಕಿಗೆ ಬೆದರಿ, ಸೈನಿಕರು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಎತ್ತಬೇಕಾದರೂ ಓಡಿಹೋಗಲಿ, ಆ ವಿದ್ಯುಜ್ಜಹ್ವನ ಬಾಯಿ ಯಿಂದ ಹೊರಟ ಅಗ್ನಿ ಅವರಿದ್ದ ಸ್ಥಳದವರೆಗೆ ವ್ಯಾಪಿಸಿ ||೪೮||

ಪ್ರಳಯಕಾಲದ ಅಗ್ನಿಯಂತೆ ಜಾಜ್ವಲ್ಯಮಾನವಾಗಿ ಉರಿಯುತ್ತ, ಆ ಸೇನೆ ಯನ್ನೆಲ್ಲ ದಹಿಸಿತು. ಈ ಪ್ರಕಾರ ಮಯೂರೇಶ್ವರನ ಸೇನೆಯು ಆ ಅಗ್ನಿಜ್ವಾಲೆಗೆ ಸಿಲುಕಿ, ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ದಹಿಸಿಹೋಯಿತು. ||೪೯||

ಎಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೂ ಹೊಗೆಯು ವ್ಯಾಪಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಬೆಳಕೇ ಇಲ್ಲದಂತಾಗಿ ಕತ್ತಲು ಕವಿಯಿತು. ಅಲ್ಲಿ ಏನೇನು ನಡೆಯುತ್ತಲಿದೆ, ಎಂಬುದು ಸಹ ಯಾರಿಗೂ ತಿಳಿಯುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಕಳೆದುಳಿದ ದೇವತೆಗಳು ನಡುಗಿ “ ಮುಂದೇನು ಗತಿ ’ ಎಂದು ಆಲೋಚಿಸುತ್ತ ನೆಟ್ಟಗೆ ಓಡಿ ಬಂದು, ಮಯೂರೇಶ್ವರನ ಹಿಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅಡಗಿ ನಿಂತು ||೫೦||

‘ತ್ರಾಹಿ, ತ್ರಾಹೀ’ತಿ ಜಲ್ಪಂತೋ ದಗ್ಧಾಸ್ತೇ ಜಾತವೇದಸಾ |

ಅನಿನಾಯ್ಫಂ ಮಹಾಸ್ತ್ರಂ ತದ್ಧೃಷ್ಟ್ವಾ ದೇವೋ ಮಯೂರರಾಟ್ ||೫೧||

ನಿಸ್ತೇಜಾಶ್ಚಿಂತಯಾಮಾಸ ಭೀತೋ ಲೋಕೇ ಲಘುತ್ವತಃ |

‘ಶಿವಃ ಪ್ರಸಾದಂ ಚೇತ್ಕುರ್ಯಾತ್ತದೈವಾತ್ರ ಜಯೋ ಭವೇತ್’ ||೫೨||

ಇತ್ಯುಕ್ತ್ವಾ ಪರಶುಂ ಗೃಹ್ಯ ಮಂತ್ರಯಿತ್ವಾಕ್ಷಿಪದ್ಬಲಾತ್ |

ಮಹಸಾ ಜಿತಸೂರ್ಯಸ್ಸ ಗರ್ಜಯ್ ಗಗನಂ ದಿಶಃ ||೫೩||

ಯಾತೋ ದರ್ಹ ವೈರಸೇನಾಂ ಜಗತ್ಪಲಾನಲೋ ಯಥಾ |

ತಸ್ಮಾದಪಿ ಮಹಾನೇಕಃ ಪುರುಷಃ ಸಮಜಾಯತ ||೫೪||

‘ದೇವ! ಈ ಬೆಂಕಿಯ ಕಾಟದಿಂದ ನಮ್ಮನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸು, ಈ ಅಗ್ನಿಯ ಜ್ವಾಲೆಗೆ ನಿನ್ನ ಸೇನೆ ಎಲ್ಲ ದಹಿಸಿ ಹೋಯಿತು’ ಎಂದು ಬಹು ಬಗೆಯಾಗಿ ಹಲುಬಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ರಾಕ್ಷಸನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದ ಮಹಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಮತ್ತಾವ ಅಸ್ತ್ರದಿಂದಲೂ ಉಪಸಂಹರಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಕ್ಷಣ ಕಾಲ ಮಯೂರೇಶ್ವರನು ಸಹ ಚಿಂತೆಗೊಳಗಾದನು. ||೫೧||

ಮಯೂರೇಶ್ವರನ ಮುಖದ ಮೇಲಿದ್ದ ಯುದ್ಧೋತ್ಸಾಹವೇ ಕುಂದಿ ಹೋದಂತಾಗಲು “ಇದನ್ನು ಪರಿಹರಿಸದೇ ಇದ್ದರೆ, ಲೋಕವೆಲ್ಲ ನನ್ನನ್ನು ನಿರ್ವೀರ್ಯನೆಂದು ಭಾವಿಸುವುದಲ್ಲ, ಮುಂದೇನು ಗತಿ?” ಎಂದು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ಸಂಕೋಚ ಪಟ್ಟನು. “ನನ್ನ ತಂದೆ; ಪರಮೇಶ್ವರನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವುದಾದರೆ, ಈ ಕ್ಷಣದಲ್ಲೇ ನನಗೆ ವಿಜಯ ದೊರೆಯುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ” ||೫೨||

ಎಂದು ನುಡಿದು. ತನ್ನ ತೀಕ್ಷ್ಣಾಯುಧವಾದ ಪರಶುವನ್ನು ಕೈಯಿಗೆ ತೆಗೆದು ಕೊಂಡನು. ಮತ್ತು ಅಸಾಧಾರಣ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಚ್ಚರಿಸುತ್ತ ಆ ಪರಶುವನ್ನು ಮತ್ತಷ್ಟು ವೀರ್ಯವತ್ತರವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ, ತನ್ನ ದೈವೀ ಬಲವನ್ನೆಲ್ಲ ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಅದನ್ನು ಅಸುರನು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದ ಅಸ್ತ್ರದ ಮೇಲೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದನು. ದೇವನ ಪರಶು ಮೊದಲೇ ಮಹಾತೇಜಸ್ವಿಯಾದುದು. ಆಗ ಅದನ್ನು ದೇವನು ಮಂತ್ರಪೂತವನ್ನಾಗಿಯೂ ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ಅದರ ತೇಜವು ಸೂರ್ಯಮಂಡಲವನ್ನೂ ತಿರಸ್ಕರಿಸುವಂತಿದ್ದಿತು. ಪರಶು ಅಂತರಿಕ್ಷದಲ್ಲಿ ನೇಗಗತಿಯಿಂದ ಹೊರಟಾಗ ಭಯಂಕರವಾಗಿ ಗರ್ಜಿಸುತ್ತಲಿದ್ದುದರಿಂದ ನಭೋಮಂಡಲ, ದಿಕ್ಕು ಇವೆಲ್ಲ ಪ್ರತಿಧ್ವನಿಯನ್ನು ಬೀರಿದವು. ||೫೩||

ವೈರಸೇನೆಯು ನಿಂದಿದ್ದಡೆಯನ್ನು ಮುಟ್ಟುವುದೇ ತಡ, ಪ್ರಳಯಾಗ್ನಿಯಂತೆ ಉರಿಯು ಬೆಳೆದು, ವೈರಸೇನೆಯನ್ನೆಲ್ಲ ದಹಿಸಿ ಭಸ್ಮವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡತೊಡಗಿತು.

ಯಸ್ಯಾಸ್ಯೇ ಸರ್ವ ಭೂ-ಗೋಲಃ ನಿಮ್ಮನಾಸ್ಯತಿ ಸಾಂಬರಃ |

ಪುರುಷಃ ಪುರುಷೇಣಾಸಾವಸ್ತ್ರವಸ್ತ್ರೇಣ ವೈ ತದಾ

||೫೫||

ಅಯುದ್ಧತಾಂ ತತೋ ಜಗ್ಮುರ್ಯಸ್ಯಾಂ ದೇವರ್ಷಯಸ್ತದಾ |

ದೈತ್ಯಾಸ್ತ್ರಂ ಭಕ್ಷಿತಂ ತೇನ ಕೃತಾಂತಾಸ್ತ್ರೇಣ ಸತ್ವರಮ್

||೫೬||

ಯಯೌ ಸೇನಾಂ ಚ ನಿರ್ದಗ್ಧಂ ಜ್ವಾಲಾಮಾಲೀವ ಹವ್ಯಭುಕ್ |

ದೈತ್ಯರಾಜೋಽಪಿ ತಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಬಾಣವೃಷ್ಟಿಮವಾಸೃಜತ್

||೫೭||

ಏಕಸ್ಮಾನ್ಮಂತ್ರಿತಾದ್ವಾಣಾದನಂತಾ ನಿಃಸೃತಾಃ ಶರಾಃ |

ದೇವಸೇನಾಚರಾಸ್ತೇಷು ನಿಮಗ್ನಾ ನೇಗಶಾಲಿನಃ

||೫೮||

ಅಸುರನ ಅಸ್ತ್ರಪ್ರಭಾವದಿಂದ ವಿದ್ಯುಜ್ಜ್ವಲವಂತಹ ಬಲಿಷ್ಠ ರಾಕ್ಷಸನು ಉದ್ಭವಿಸಿ ಬಂದಂತೆ, ದೇವನು ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದ ಪರಶುವಿನ ಮಹಿಮೆಯಿಂದಲೂ ವಿದ್ಯುಜ್ಜ್ವಲವನಿಗಿಂತ ಬಹಳ ಬಲಿಷ್ಠನಾದ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಭಯಂಕರಾಕಾರದ ಪುರುಷನು ಒಡಮೂಡಿದನು. ||೫೪||

ಗಂಭೀರ (ಅಳ) ವಾಗಿದ್ದ ಅವನ ಬಾಯಿಯಲ್ಲಿ ಇಡೀ ಭೂ-ಗೋಲ, ನಕ್ಷತ್ರ ಮಂಡಲದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಅಂತರಿಕ್ಷ ಇವು ಅಡಗಿ ಹೋಗಬಹುದಾಗಿದ್ದವು. ಅಷ್ಟು ಚಿಕ್ಕದು, ಅವನ ಬಾಯಿ. ಹೊಸದಾಗಿ ಉದ್ಭವಿಸಿ ಬಂದ ಅತ್ಯದ್ಭುತ ಪುರುಷನು ಅಸುರನ ಅಸ್ತ್ರದಿಂದ ಈ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಉದ್ಭವಿಸಿಬಂದ ವಿದ್ಯುಜ್ಜ್ವಲವನೊಂದಿಗೆ ಕಾದಾಡಲು ಅನುವಾಗಿ ನಿಂತನು. ರಾಕ್ಷಸ, ಮಯೂರೇಶರು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದ ಅಸ್ತ್ರ-ಕುಶಾರಗಳು ಪರಸ್ಪರ ಕಡಿದಾಡತೊಡಗಿದವು. ||೫೫||

ಭಯಂಕರವಾದ ಆ ಯುದ್ಧವನ್ನು ನೋಡಲು, ದೇವರ್ಷಿಗಳೆಲ್ಲ ಬಂದು ನೆರೆದರು. ದೇವನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದ ಅಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ 'ಕೃತಾಂತಾಸ್ತ್ರ' ಎಂದು ಹೆಸರು. ರಾಕ್ಷಸನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದ್ದ ಅಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ 'ವಿದ್ಯುದಸ್ತ್ರ' ಎಂದು ಹೆಸರು. ಕೃತಾಂತಾಸ್ತ್ರವು ಅತಿನೇಗದಿಂದ ಮುನ್ನುಗ್ಗಿ, ಆ ವಿದ್ಯುತ್ಯಾವನ್ನು ನುಂಗಿ ಬಿಟ್ಟಿತು. ||೫೬||

ಜ್ವಾಲೆಗಳ ಮಾಲೆಯಿಂದ ರಾರಾಜಿಸುವ ಪ್ರಚಂಡಾಗ್ನಿಯಂತೆ ಅದು ಉರಿಯಿತು. ಕೃತಾಂತಾಸ್ತ್ರವು ವೈತ್ಯನ ಸೇನೆಯನ್ನು ದಹಿಸಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಹೊರಟು ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಸುಡಲಾರಂಭಿಸಿತು. ಇದನ್ನು ನೋಡಿದ ವೈತ್ಯರಾಜನು ಸ್ವಲ್ಪವೂ ವಿಲಂಬಮಾಡದೇ, ಆ ಅಸ್ತ್ರದ ಮೇಲೆ ಅತ್ಯಮೋಘಗಳಾದ ಬಾಣಗಳ ವೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಸುರಿಸಿದನು. ||೫೭||

ರಾಕ್ಷಸನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಬಾಣವೂ ಮಂತ್ರಿತವಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಒಂದೊಂದು ಬಾಣವೂ ಲೆಖ್ಯವಿಲ್ಲದಷ್ಟು ಉಪ ಬಾಣಗಳನ್ನು ಸೃಜಿಸುತ್ತ

ಮಯೂರೇಶಃ ಕ್ರೋಧವಶಾನ್ನಾ ನಾಸ್ತ್ರಾಣಿ ತದಾಸೃಜತ್ |

ತೈರಸ್ಮೈದೈತ್ಯರಾಜಸ್ಯ ನಿರಸ್ಯಾಸ್ತ್ರಾಣಿ ಸರ್ವಶಃ ||೫೯||

ಅಭಕ್ಷಯದ್ವೈತ್ಯಸೇನಾಂ ಸ ಕಾಲಪುರುಷಃ ಪುನಃ |

ಯತೋ ಯತಃ ಪಲಾಯಂತೇಃಸುರಾಸ್ತತ್ರ ಚ ಯಾತಿ ಸಃ ||೬೦||

ಚಿಂತಾಕ್ರಾಂತಸ್ತತೋ ದೈತ್ಯಃ ಕರ್ತವ್ಯಂ ನಾಭ್ಯಪದ್ಯತ |

ಕಿಂ ಕರ್ತವ್ಯಂ, ಕ್ವ ಗಂತವ್ಯಂ, ಕ್ವ ನ ಸ್ಥೇಯಮುಚಿಂತಯತ್ ||೬೧||

ಅಸ್ತಂ ಯಾತೇ ದಿನಕರೇ, ಸ್ವಧಾಮ ಪ್ರತ್ಯಪದ್ಯತ |

ಗರ್ಜ್ವ ಸ್ಪರ್ಶ ಪರ್ತ ಭೂಮೌ ನಷ್ಟಕುಂಡಲಭೂಷಣಃ ||೬೨||

ಲಿದ್ದಿತು. ಅವು ಬಹು ವೇಗವಾಗಿ ಬಂದು, ದೇವಸೇನಾಚರರಾದ ಸೈನಿಕರ ದೇಹಗಳನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ, ಹಿಂಸಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದವು. ||೫೮||

ಆ ಅನಾಹುತವನ್ನು ಕಂಡು, ಮಯೂರೇಶನಿಗೆ ಬಹಳ ಕ್ರೋಧ ಉಂಟಾಯಿತು. ಆಗ ದೇವನು ನಾನಾಬಗೆಯ ದಿವ್ಯಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಸೃಜಿಸಿ, ದೈತ್ಯನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದ ಅಸ್ತ್ರಗಳ ಮೇಲೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಬಿಟ್ಟನು. ಅವು ಸರ್ವತ್ರ ವ್ಯಾಪ್ತವಾಗಿದ್ದ ದೈತ್ಯ ನಿರ್ಮಿತ ಅಸ್ತ್ರಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ನಿಮಿಷಮಾತ್ರದಲ್ಲಿ ನಿರಸನಮಾಡಿಬಿಟ್ಟವು ||೫೯||

ಇಷ್ಟಾದ ಕೂಡಲೆ, ಕೃತಾಂತಾಸ್ತ್ರದಿಂದ ಜನಿಸಿದ ಕಾಲಪುರುಷನಿಗೆ ಎಷ್ಟೋ ಬಿಡುಗಡೆಯಾದಂತಾಗಲು, ಮತ್ತೆ ದೈತ್ಯಸೇನೆಯನ್ನು ಭಕ್ಷಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದನು. ಅವನಿಗೆ ಹೆದರಿ, ದೈತ್ಯಸೇನಾಚರರು ಸಂದಿ-ಮೂಲೆಗಳೆನ್ನದೇ ಎತ್ತಿತ್ತ ಓಡಿ ನಡೆದರೋ, ಕಾಲಪುರುಷನೂ ಅವರನ್ನು ಬೆನ್ನಟ್ಟಿ ಅಲ್ಲಿಗೆಲ್ಲ ಹೋದನು. ||೬೦||

ಆ ಅದ್ಭುತವನ್ನು ನೋಡಿ ಸಿಂಧುದೈತ್ಯನಿಗೆ ಮಂಕು ಹಿಡಿದು ಹೋಯಿತು. ಚಿಂತೆಯು ತಾನೇ ತಾನಾಗಿ ಅವನ ಮೆದುಳನ್ನು ಕೆಡಿಸಿತು. ಮುಂದೆ ಏನನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂಬುದೇ ಅವನಿಗೆ ಹೊಳೆಯಲೊಲ್ಲದು. 'ಯಾವ ಉಪಾಯವನ್ನು ಮಾಡಲಿ, ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಲಿ, ಎಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಬಾರದು' ಎಂದು ಚಿಂತಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದನು. ||೬೧||

ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯನು ಅಸ್ತಮಿಸಲು, ದೈತ್ಯನಿಗೆ ತಲೆ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ಸೊಗಸಾದ ಒಂದು ಸನ್ನಿವೇಶ ದೊರೆತಂತಾಯಿತು. ಯಾವ ಮಾತನ್ನೂ ಆಡದೇ, ಸದ್ದು-ಗದ್ದಲವಿಲ್ಲದಂತೆ ತನ್ನ ಶಿಬಿರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅವಿತುಕೊಂಡನು. ಓಡಿ ಹೋಗುವ ಭರದಲ್ಲಿ ಅನೇಕಸಲ ಎಡವಿ ನೆಲಕ್ಕೆ ಉರುಳಿದನು. ಅವನು ಕಿವಿಯ ಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಕುಂಡಲಗಳು ಎಲ್ಲಿಯೋ ಬಿದ್ದು ಕಳೆದುಹೋಗಿದ್ದವು. ||೬೨||

ನಗರಂ ಪ್ರಾವಿಶದಸೌ ತತಃ ಶಂಭುರಿವಾಪರಃ |

ಗುಪ್ತ ಏವಾವಸತ್ಕಾಪಿ ಸ್ತ್ರೀಣಾಂ ಚೈವಾನುಜೀವಿನಾಮ್ ||೬೩||

ಜಗರ್ಜ ಸಗಣೋ ದೇವೋ ಜ್ಞಾತ್ವಾ ತದ್ವೃತ್ತಮಾಶು ಸಃ |

ತೇನ ನಾದೇನ ಸಹಸಾ ನಾದಿತಂ ಭುವನತ್ರಯಮ್ ||೬೪||

ಸಂಜಹಾರ ಕೃತಾಂತಾಸ್ತ್ರಂ ಮಂತ್ರವಿದ್ಭಜಗಂ ಯಥಾ |

ಸ್ವ ನಿವೇಶಂ ಜಗಾನಾಶು ಮಯೂರೇಶೋ ಗಣೈರ್ವೃತಃ ||೬೫||

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಗಣೇಶಪುರಾಣೇ ಉತ್ತರಖಂಡೇ 'ಕೃತಾಂತಾಸ್ತ್ರೋಪ
ಸಂಹರಣಂ' ನಾಮೈಕವಿಂಶತ್ಯುತ್ತರಶತತಮೋಧ್ಯಾಯಃ
ಸಮಾಪ್ತಃ

ಹಾಗೆಯೇ ಮುಂದೆ ಮುಂದೆ ದಾಟಿ, ಕೊನೆಗೆ ಗಂಡಕೀ ನಗರವನ್ನೂ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು. ಆ ವೇಳೆಗೆ ಅವನು ಶಂಭುವಿನಂತೆ ಕಂಡನು(ಎಂದರೆ ಪರಮೇಶ್ವರನು ದಿಗಂಬರ. ಅವನಂತೆ ಇವನೂ ಉಡಲು ಬಟ್ಟೆ ಸಹ ಇಲ್ಲದೇ, ದಿಗಂಬರನಾಗಿದ್ದನೆಂದು ಅರ್ಥ.) ಯಾರಿಗೂ ; ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಸ್ತ್ರೀ ಪರಿವಾರದವರಿಗೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳದಂತೆ ಒಂದು ಏಕಾಂತ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಅಡಗಿ ಕುಳಿತು ಬಿಟ್ಟನು. ||೬೩||

ಅತ್ತ ರಣರಂಗದಲ್ಲಿದ್ದ ಮಯೂರೇಶ್ವರನು ದೈತ್ಯನು ಪರಾಜಿತನಾಗಿ ಓಡಿ ಹೋದುದನ್ನು ನೋಡಿ, ಘಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಒಮ್ಮೆ ಗರ್ಜಿಸಿದನು. ದೇವನು ಸಿಂಹನಾದವನ್ನು ಮಾಡಿದುದನ್ನು ಕೇಳಿ ಗಣಗಳೆಲ್ಲ ಗರ್ಜಿಸಿದವು ಆ ಧ್ವನಿಯು ಭುವನತ್ರಯವನ್ನೂ ಪ್ರತಿನಾದಗೊಳಿಸಿತು. ||೬೪||

ಮಾಂತ್ರಿಕನು ತನ್ನ ಮಂತ್ರಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಸರ್ಪವನ್ನು ನಿರ್ವೀರ್ಯಗೊಳಿಸುವಂತೆ ದೇವನು ಕೃತಾಂತಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಉಪಸಂಹರಿಸಿದನು. ಅನಂತರ ತನ್ನವರನ್ನೆಲ್ಲ ಸಂಗಡ ಕರೆದುಕೊಂಡು ತನ್ನ ಶಿಬಿರಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದನು. ||೬೫||

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಶ್ರೀ ಗಣೇಶಪುರಾಣದ ಉತ್ತರಖಂಡದಲ್ಲಿ 'ಕೃತಾಂತಾಸ್ತ್ರೋಪಸಂಹಾರ'
ಎಂಬಲ್ಲಿಗೆ ನೂರ ಇಪ್ಪತ್ತೊಂದನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯಾನುವಾದವು ಮುಗಿದುದು.

|| ಶ್ರೀ ಗಣೇಶಾಯ ನಮಃ ||

ಅಥ ದ್ವಾವಿಂಶದುತ್ತರ ಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ

ಕ ಉವಾಚ :-

ಸಿಂಹಾಸನಸ್ಥೇ ದೇವೇಶೇ ಮಯೂರೇಶೇ ಗಣೈರ್ವೃತೇ |
ಗೌತಮಾದ್ಯಾ ಮುನಿಗಣಾಃ ಪ್ರಶಶಂಸುರ್ಗುಣೇಶ್ವರಮ್ ||೧||

ಋಷಯ ಊಚುಃ :-

ಯೇನ ಶಕ್ರೋ ಜಿತಃ ಸಂಖ್ಯೇ ನಾಗೈಃ ಶೇಷೋ ಧರಾತಲೇ |
ತಸ್ಯ ಕಾ ಗಣನಾನ್ಯೇಷಾಂ ಸೋಽಪಿ ಯುದ್ಧೇ ಜಿತಸ್ತ್ವಯಾ ||೨||
ರಕ್ಷಿತಾ ಬಹವಸ್ತಸ್ಮಾತ್ಸಿಂಧೋರ್ದುಷ್ಪಾತ್ಸ್ವರೇಶ್ವರ ! |
ಗಣಾನಾಂ ಸರ್ವಲೋಕಾನಾಮನ್ಯಥಾ ಜೀವನಂ ಕಥಮ್ ? ||೩||

|| ಶ್ರೀ ಮಂಗಲಮೂರ್ತಯೇ ನಮಃ ||

೧೨೨ ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

ಬ್ರಹ್ಮಾ :-

ವಿಜಯಿಯಾಗಿ ತನ್ನ ಶಿಬಿರಕ್ಕೆ ಬಂದ ಮಯೂರೇಶ್ವರನು ಸಿಂಹಾಸನದ ಮೇಲೆ ಮಂಡಿಸಿದ್ದನು. ಪರಿವಾರದವರಾದ ಪ್ರಮಥಗಣದವರು, ಪಡಾನನ ಮೊದಲಾದ ವೀರರು ಇವರೆಲ್ಲ ದೇವನನ್ನು ಸುತ್ತವರೆದು ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ಆ ವೇಳೆಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಗೌತಮಾದಿ ಮುನಿ ಸಮುದಾಯವು ದೇವನ ಸನ್ನಿಧಿಗೆ ಬಂದು, ಮಯೂರೇಶ್ವರನನ್ನು ಹೀಗೆಂದು ಸ್ತುತಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ||೧||

ಋಷಿಗಳು :-

ಯಾರು ಮಹೇಂದ್ರನನ್ನೇ ಸೋಲಿಸಿದ್ದನೋ; ಅನೇಕ ವಿಷಮಯ ಸರ್ಪ ಪರಿವಾರದಿಂದ ಪರಿವೃತನಾದ ಆದಿಶೇಷನನ್ನೂ ಪರಾಜಯಗೊಳಿಸಿದ್ದನೋ, ಅವನಿಗೆ ಭೂಲೋಕದವರ ಗಣನೆಯೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. *ಬಲಿಷ್ಠನಾದ ಅಂತಹ ದುಷ್ಟ ದೈತ್ಯ ; ಸಿಂಧುವನ್ನು ದೇವ! ನೀನು ಇಂದು ಪರಾಜಯಗೊಳಿಸಿಬಿಟ್ಟಿರುವೆ ||೨||

ಸಿಂಧುವಿಗಾಗಿ ಹೆದರಿ ಅನೇಕರು “ಜೀವಿಸುವ ಬಗೆ ಹೇಗೆ?” ಎಂದು ಚಿಂತಿಸುತ್ತಲಿದ್ದರು. ಸುರೇಶ್ವರ! ನೀನು ಅಂಥವರನ್ನೆಲ್ಲ ರಕ್ಷಿಸಿದೆ. ನೀನು

ಕ ಉವಾಚ :—

ಇತ್ಥಂ ತೇಷು ನದತ್ಸೇವ ತತ್ಕೀರ್ತಿಂ ಗಿರಿಜಾಯಯಾ |

ಅಲಿಂಗ್ಯ ಪ್ರಾಹ ಪುತ್ರಂ ಸಾ

ಗಿರಿಜೋವಾಚ :—

ಶ್ರಾಂತೋಽಸಿ ಯುದ್ಧಲಾಲಸಃ ||೪||

ಕ ಉವಾಚ :—

ತತಃ ಶೀಘ್ರಂ ಸಮಾಯಾತೋ ಭರ್ಗೋ ದೇವಂ ಸಸೃಷ್ಟಜೇ |

ಉವಾ —

ಶಿನ ಉವಾಚ :—

ಚೇಂದ್ರಾಧಿಭಿದೇವೈರಸಾಧ್ಯಂ ಕೃತವಾಸಸಿ ||೫||

ಪರಬ್ರಹ್ಮಸ್ವರೂಪಸ್ಯ ಚರಾಚರಗುರೋರಪಿ |

ಸರ್ವಜ್ಞಸ್ಯ ಧರಾಭಾರೋದ್ಧರಣೇ ನಿರತಸ್ಯ ತೇ ||೬||

ರಕ್ಷಿಸದೇ ಇದ್ದಿದ್ದರೆ, ಈ ಗಣಗಳಿಗೂ, ಹೆಚ್ಚೇನು? ಸರ್ವಲೋಕಕ್ಕೂ ಸಂರಕ್ಷಕರಾದಿದ್ದರು? || ೬ ||

ಬ್ರಹ್ಮಾ :—

ಮುಷಿಗಳು ಮುಕ್ತಕಂಠದಿಂದ ದೇವನ ಸತ್ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಹೀಗೆ ವರ್ಣಿಸುತ್ತಿರುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಜಗನ್ನಾತೆ, ಗಿರಿಜೆಯು ಆ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಬಂದಳು. ಮಗನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ದೃಢವಾಗಿ ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡಳು. ವಾತ್ಸಲ್ಯವು ಉಕ್ಕಿ ಬಂದುದರಿಂದ ಅವನನ್ನು ನೇವರಿ ಸುತ್ತ ಹೀಗೆಂದು ಬಣ್ಣಿಸಿದಳು.

ಗಿರಿಜೆ :—

ಪುತ್ರ! ಇದುವರೆಗೆ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತನಾಗಿದ್ದ ನೀನು, ಬಹಳ ಆಯಾಸಗೊಂಡಿರುವೆ. ||೪||

ಬ್ರಹ್ಮಾ :

ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಪರಶಿವನು ಓಡುತ್ತ ಬಂದು, ಮಯೂರೇಶ್ವರನನ್ನು ಪ್ರೇಮದಿಂದ ಅಲಿಂಗಿಸಿಕೊಂಡನು. ಮತ್ತು ಹೀಗೆಂದು ದೇವನನ್ನು ಬಣ್ಣಿಸಿದನು.

ಶಿವ :—

ಮೂವತ್ತು ಮೂರು ಕೋಟಿ ದೇವತೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ದೇವೇಂದ್ರನಿಗೆ ಕೂಡ ಯಾರನ್ನು ಜಯಿಸುವುದು ಅಸಾಧ್ಯವಾಗಿದ್ದಿತೋ, ಅಂಥವನನ್ನು ಗಣಪತೇ! ನೀನು ಜಯಿಸಿರುವೆ. ||೫||

ಸಚ್ಚಿದಾನಂದಸ್ವರೂಪವೆನಿಸುವ ಪರಬ್ರಹ್ಮವಸ್ತುವೇ ನೀನು. ಚರಾಚರ ಜೀವವರ್ಗಕ್ಕೆಲ್ಲ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕ; ಗುರುವಾಗಿರುವೆ. ಸರ್ವಸ್ವವನ್ನೂ ಸೃಷ್ಟವಾಗಿ

ಮಹಿಮಾನಂ ಸ್ವರೂಪಾಣಿ ಬ್ರಹ್ಮಾದ್ಯಾ ನ ವಿದುಃ ಸುರಾಃ |

ಗೌತಮಾದ್ಯಾಶ್ಚ ಮುನಯಃ ಶಕ್ತಿಃ ಕಾ ತತ್ರ ನೋ ಭವೇತ್ ? ||೭||

ಕ ಉವಾಚ :-

ಇತ್ಥಂ ವದತಿ ದೇವೇಶೇ ಶಿವೇತ್ಯಥ ಪಾರ್ವತೀಂ ಜಗೌ |

ನಾರದೋ ಮುನಿವರ್ಯೋಽಸೌ

ನಾರದ ಉವಾಚ :-

ಮಾತಃ ! ಶ್ರುಣು ವಚೋ ಮನು ||೮||

ಬಹವೋ ವಾಸರಾ ಜಾತಾ ಅತ್ರಸ್ಥಾನೇ ಕದಾ ಶಿವೇ !

ಮೋಕ್ಷಮೇಷ್ಟ್ಯತಿ ದೈತ್ಯೋಽಸೌ ಸಿಂಧುದುಃಸ್ವತಮೋನಘೇ ! ||೯||

ಕದಾ ವಿನಾಹೋ ಭವಿತಾ ಮಯೂರೇಶಸ್ಯ ಸುವ್ರತೇ ! |

ವಾಸನಾದ್ಯಾ ಜಿತಾ ಯೇನ ನಾಶಂ ಸ ಕಥಮೇಷ್ಟ್ಯತಿ ? ||೧೦||

ತಿಳಿದವನು ನೀನು. ಭೂಮಿಯ ಭಾರವನ್ನು ಇಳಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ನೀನು ಅವತರಿ ಸಿರುವೆ. ಇಂತಹ ನಿನಗೆ ಇದಾವ ಅಗಾಧವಾದ ಕೆಲಸವೆನಿಸಿತು ? ||೬||

ನಿನ್ನ ಮಹಿಮೆ, ವಾಸ್ತವ ಸ್ವರೂಪ ಇವನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ದೇವತೆಗಳು ಸಹ ಅರಿಯಲಾರರು. ಸರ್ವಜ್ಞರೆನಿಸಿದ ತಪಸ್ವಿದ್ಧ ಗೌತಮಾದಿ ಮಹರ್ಷಿಗಳಿಗೂ ಇವನ್ನು ತಿಳಿಯುವಷ್ಟು ಶಕ್ತಿ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಎಂದ ಮೇಲೆ ನಮ್ಮ ವಾಡೇನು ? ||೭||

ಬ್ರಹ್ಮಾ :-

ಪರಶಿವನು ಹೀಗೆಂದು ಪಾರ್ವತೀನಂದನನನ್ನು ವರ್ಣಿಸುತ್ತಿರಲು. ಕದನ ಕುತೂಹಲಿಯಾದ ನಾರದ ಮುನಿವರನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದನು. ಮತ್ತು ಪಾರ್ವತೀ ದೇವಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಹೀಗೆಂದು ನುಡಿದನು.

ನಾರದ :-

ತಾಯೇ ! ಇತ್ತ ತಿರುಗು. ನಾನಾಡುವ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಲಾಲಿಸು. ||೮||

ಪರಶಿವೆ ! ಈ ಊರಿನ ಅಂಚಿಗೆ ಬಂದು, ಎಷ್ಟೋ ದಿವಸಗಳು ಕಳೆದವು ? ಪುಣ್ಯಶೀಲಳೆ ! ಈ ದುಷ್ಟದೈತ್ಯ ; ಸಿಂಧು ಸತ್ತು ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಹೊಂದುವುದು ಎಂದಿಗೋ ಗೊತ್ತಾಗಲೊಲ್ಲದು. ||೯||

ರಾಕ್ಷಸನನ್ನು ವಧಿಸಿದ ಮೇಲಷ್ಟೇ, ದೇವತೆಗಳು ಬಂಧವಿಮುಕ್ತರಾಗುವುದು ? ಅದಾದ ಮೇಲೆ ತಾನೆ, ಸುವ್ರತೆ ! ಮಯೂರೇಶ್ವರನ ವಿವಾಹವಾಗುವುದು ? ಎಂದ ಮೇಲೆ ಇದು ಶೀಘ್ರದಲ್ಲಿ ನಡೆಯತಕ್ಕ ಕೆಲಸವೆಂದು ನನಗಂತೂ ತೋರುವುದಿಲ್ಲ. ಏತಕ್ಕೆಂದರೆ, ಸಿಂಧುವೈತ್ಯನು ನಾಮಾನ್ಯ ರಾಕ್ಷಸರಂತಲ್ಲ. ಮಹಾಬಲಿಷ್ಠ. ಇಂದ್ರಾದಿ

ಅಜ್ಞಾಂ ದೇಹಿ ಗಮಿಷ್ಯಾಮಃ ಪುನರೇಷ್ಯಾಮ ಸತ್ವರಮ್ |

ಕದಾ ಸ್ಯುಃ ಸಿಂಧುದೈತ್ಯಾತ್ತೇ ದೇವಾಶ್ಚ ಮುಕ್ತಬಂಧನಾಃ ||೧೧||

ದೈತ್ಯಸ್ಯ ಮರಣಂ ಮಾತರಸಾಧ್ಯಂ ದೃಶ್ಯತೇ ನುಯಾ |

ಕ ಉವಾಚ :-

ಸುರರ್ಷೇರ್ವಾಕ್ಯಮಾಕರ್ಣ್ಯ ಪ್ರೋಚುಸ್ತಂ ತೇ ಗಣಾಸ್ತದಾ ||೧೨||

ಷಡಾನನಾದಯೋ ವೀರಾ ನಾರದಂ ದೇವದರ್ಶನಮ್ |

! ಉದ್ದೀಪಯಂತಂ ತಂ ದೇವಂ ಮಯೂರೇಶಂ ಸುರೇಶ್ವರಮ್ ||೧೩||

ದೇವೋತ್ತಮರು ಸಹ ಅವನನ್ನು ಎದುರಿಸಲಾರದೆ, ಪರಾಜಿತರಾಗಿ ಅವನ ಬಂಧನದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಇಂದಿಗೂ ಕೊಳೆಯುತ್ತಲಿದ್ದಾರೆ. ಇಂತಹ ಬಲಿಷ್ಠನು ಅಷ್ಟು ಸುಲಭವಾಗಿ ನಾಶವಾಗೋಣವೆಂದರೇನು ? ||೧೦||

ಏನಾದರೂ ಆಗಲಿ, ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಸಂಗ ನಮಗೇಕೆ ಬೇಕಾಗಿದೆ? ನಮ್ಮ ಕೆಲಸ ವೇನೋ, ಅದನ್ನು ನಾವು ಗಮನಿಸಿದರೆ ಸಾಕಾಗಿದೆ. ಪ್ರಕೃತ ನಮಗೆ ಅನುಚ್ಛೇದನು ಕೊಡು, ನಾವು ಹೋಗಿಬರುತ್ತೇವೆ. ಮಯೂರೇಶ್ವರನು ಸಿಂಧುವನ್ನು ನಾಶಗೊಳಿಸಿ, ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಎಂದಿಗೆ ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡುವನೋ, ಆ ವೇಳೆಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ನಾವು ನಿಮ್ಮ ಸನ್ನಿಧಿಗೆ ಧಾವಿಸಿ ಬರುತ್ತೇವೆ. ||೧೧||

ತಾಯೇ ! ಮೊದಲಿಗೇ ನಾನು ಹೀಗೆ ಅಮಂಗಳವನ್ನು ನುಡಿಯುತ್ತೇನೆಂದು ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಸಿಟ್ಟಾಗಬೇಡ. ಸಿಂಧುವಿನಂತಹ ಪ್ರಬಲ ದೈತ್ಯನು ಮರಣವನ್ನು ಹೊಂದುವುದು ಅತ್ಯಸಾಧ್ಯವೆಂದೇ ನನಗೇನೋ ತೋರುತ್ತದೆ.

ಬ್ರಹ್ಮಾ :-

ಸುರರ್ಷಿ ; ನಾರದನು ಅಡಿದ ಆ ನಿಷ್ಕೂರ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ, ಪ್ರಮಥರು ಮುನಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಅನೇಕ ಬಗೆಯಿಂದ ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳಿದರು. ||೧೨||

ಅನಂತರ ಷಡಾನನ ಮೊದಲಾದ ವೀರರು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಪರಾಣಪುರುಷ ; ಪರ ಮಾತ್ಮನಂತೆ ತೋರುವ ನಾರದನನ್ನು ಕುರಿತು ಹೀಗೆಂದು ನುಡಿದರು. ಕದನ ಕುತೂ ಹಲಿಯಾದ ನಾರದನಿಗೆ ಯುದ್ಧ ಪ್ರಕರಣವು ಪ್ರಕೃತ ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಲಿರುವುದು, ಸೊಗಸೆನಿಸಲಿಲ್ಲ. ಸಿಂಧು ಪರಾಜಿತನಾಗಿ ಹೋದುದನ್ನರಿತು, ದಯಾಳುವಾದ ದೇವನು ದೈತ್ಯನನ್ನು ಮನ್ನಿಸಿ ಬಿಡಬಾರದೇಕೆ? ಹೀಗಾದರೆ, ಸೋತು ಹೋಗಿ ಇಂದು ನಮ್ರನಂತೆ ತೋರಿ ಬರುವ ಈ ದೈತ್ಯನು, ಸ್ವಲ್ಪ ರೆಕ್ಕೆ-ಪುಕ್ಕಗಳು ಬೆಳೆದ ಬಳಿಕ ಸಾಧು-ಸಜ್ಜನರನ್ನೂ, ದೇವತೆಗಳನ್ನೂ ಪೀಡಿಸದೆ ಬಿಟ್ಟುನೆಯೇ? ಇವ ನನ್ನು ಈಗ ಕೊಲ್ಲಿಸದೇ ಹೀಗೆಯೇ ಬಿಟ್ಟರೆ, ಆಗ ಇಂದಿಗಿಂತಲೂ ದ್ವಿಗುಣಿತವಾಗಿ ಪೀಡಿಸಿಯಾನು. ಕೈಗೆ ಸಿಲುಕಿದ ವೇಳೆಯಲ್ಲೇ ಇವನನ್ನು ಮುಕ್ತಾಯಗೊಳಿಸಬಿಟ್ಟರೆ, ಯಾರಿಗೂ ಯಾವ ವಿಧವಾದ ತೊಂದರೆಯೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ಅದಷ್ಟು

ವೀರಾ ಊಚುಃ :—

ಆಶ್ಚರ್ಯಂ ನಾರದಮುನೇ ! ಸರ್ವಜ್ಞಸ್ಯಾಪಿ ತೇನಘ ! |
 ಏತದರ್ಥಂ ಸಮಾಯಾತೋ ನಿಜಧಾಮ್ನೋ ಭುವಂ ವಿಭುಃ ||೧೪||
 ಅವಾಪ್ತಸಕಲಾರ್ಥೋಽಸೌ ಮಯೂರೇಶೋಽಖಿಲಾರ್ಥಕೃತ್ |
 ಅಗುಣಸ್ಯ ಗುಣೇಶಸ್ಯ ಗುಣಕ್ಷೋಭವಿಧಾಯಿನಃ ||೧೫||
 ಸ್ವರೂಪಂ ಕಿಂ ನ ಜಾನಾಸಿ ? ಬ್ರಹ್ಮಾದ್ಯೈರನಿರೂಪಿತಮ್ |
 ಮಯೂರೇಶಸ್ಯ ವೀರ್ಯಂ ಚ ಭೂ-ಭಾರೋತ್ತರಣೈಷಿಣಃ ||೧೬||
 ಇಂದ್ರಾದ್ಯವಧ್ಯಾನಸುರಾನ್ನಿಘ್ನತೋ ಬಲಶಾಲಿನಃ |
 ಅನೇಕಕೋಟಿಬ್ರಹ್ಮಾಂಡನಾಯಕಸ್ಯಾಖಿಲಾತ್ಮನಃ ||೧೭||

ಚುಚ್ಚು ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಿ ದೇವದೇವನ ಆಭಿಮಾನವನ್ನು ಕೆರಳಿಸಿ, ಕೂಡಲೇ ಸಿಂಧು ದೈತ್ಯನನ್ನು ದೇವನು ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಕೊಂದುಹಾಕಬೇಕು ಹಾಗೆ ಮಾಡಿಸಲೋಸುಗ ದೇವನ ಕ್ರೋಧಾಗ್ನಿಯನ್ನು ಈ ರೀತಿ ಉದ್ದೀವನ ಗೊಳಿಸಿದನು. ||೧೩||

ವೀರರು :

ನಾರದಮುನೇ ! ನಿನ್ನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ, ನಮಗೆ ಬಹಳ ಆಶ್ಚರ್ಯವೆನಿಸು ತ್ತದೆ. ವಾಸರಹಿತನೇ ! ನೀನು ಸರ್ವಜ್ಞನಾದವನು. ವಿಭುವಾದ ದೇವನು ತನ್ನ ಆನಂದಧಾಮವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಖಂಡರೂಪವಿಂದ, ಅವತರಿಸಿ ಬಂದುದು ಈ ರಾಕ್ಷಸನನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿಯಲ್ಲವೇ ? ಈ ವಿಷಯ ನಿನಗೆ ತಿಳಿಯ ದೇನು ? ||೧೪||

ದೇವನಿಗೆ ಹೊಸದಾಗಿ ಲಭಿಸಬೇಕಾದಂತಹ ವಸ್ತು ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿಲ್ಲದರೂ ಇರುವುದೇನು ? ಮಯೂರೇಶ್ವರನು ನಿತ್ಯಾಸ್ತಕಾಮನು ಜನರ ಸಕಲಾರ್ಥಿಷ್ಠ ಗಳನ್ನೂ ನೆರವೇರಿಸಿಕೊಡತಕ್ಕವನು. ಇವನಿಗೆ ಸತ್ತ್ವ ರಜಸ್ತ ಮೋಗುಣಗಳ ಸಂಪರ್ಕ ವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಸ್ವಭಿನ್ನರಲ್ಲಿ ಆ ಗುಣಗಳನ್ನು ಕ್ಷೋಭೆಗೊಳಿಸಿ, ತನ್ಮೂಲಕ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಂದ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸತಕ್ಕವನು ||೧೫||

ದೇವನ ಸ್ವರೂಪವು ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳಿಂದಲೂ ನಿರೂಪಿಸಲಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಲ್ಲದ್ದು ಎಂಬುದನ್ನು ನೀನು ಅರಿಯೆಯ ? ಭೂ-ಭಾರವನ್ನು ಇಳಿಸುವುದಕ್ಕೋಸ್ಕರವೇ ಅವತಾರವನ್ನೆತ್ತಿದ ಮಯೂರೇಶನ ವೀರ್ಯ ನಾಮಾನ್ಯವಾದುವೇ ? ಹೀಗೇ ಏನನ್ನೂ ಅರಿಯದವನಂತೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿರುವೆ ? ||೧೬||

ಸಿಂಧು ದೈತ್ಯನು ಇಂದ್ರಾದಿಗಳಿಗೂ ಅಸಧ್ಯನಾದವನು, ಆದುದರಿಂದಲೇ ಅವ ನನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವುದು ಅಸಾಧ್ಯವೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ ಎಂದಲ್ಲವೇ, ನೀನು ನುಡಿದೆ ?

ಉತ್ಪತ್ತಿ-ಸ್ಥಿತಿಸಂಹಾರಕಾರಿಣೋ ಜಗತಾನುಪಿ |

ಕ ಉವಾಚ :—

ಇತಿ ತದ್ಭಾರತೀಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ಪುನಃ ಪ್ರೋವಾಚ ನಾರದಃ

||೧೮||

ನಾರದ ಉವಾಚ :—

ಯದಾ ದ್ರಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ತಂ ದೈತ್ಯಂ ನಿಹತಂ ಮುಕ್ತಿಮಾಗತಮ್ |

ತದಾ ಸರ್ವಂ ವಚಃ ಸತ್ಯಂ ಮನ್ಯೇಹಂ, ನಾನ್ಯಥಾ ಕ್ವಚಿತ್

||೧೯||

ಕ ಉವಾಚ :—

ನಿಶಮ್ಯೇತ್ಯಂ ವಚಸ್ತಸ್ಯ ಚುಕ್ರೋಧ ಸ ಮಯೂರರಾಟ್ |

ನೋಡು, ಇಂದ್ರಾದಿಗಳಿಂದ ವಧಿಸಲಾಗದಂತಹ ಎಷ್ಟೋ ಮಂದಿ ರಕ್ತಸರನ್ನು ದೇವನು ಕೇವಲ ಲೀಲೆಯಿಂದಲೇ ನಿಗ್ರಹಿಸಿಲ್ಲವೆ? ಎಂದ ಮೇಲೆ, ಇವನ ಬಲನೆಷ್ಟಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೋ. ದೇವನು ಅನೇಕ ಕೋಟಿ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಗಳಿಗೆ ನಾಯಕ ನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಸಕಲರಾಹ್ಯದಯ ಗುಹೆಯಲ್ಲೂ ಅವರಿಗೆ ಅಂತರಾತ್ಮನಾಗಿ ನೆಲೆಸಿದ್ದಾನೆ.

||೧೭||

ಈ ಎಲ್ಲ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಗಳಿಗೂ ಉತ್ಪತ್ತಿ, ಸ್ಥಿತಿ ಹಾಗೂ ಲಯಗಳನ್ನು ಮಾಡ ತಕ್ಕವನಿವನು.

ಬ್ರಹ್ಮಾ :—

ಗಣವೀರರಾಡಿದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ, ನಾರದನು ದೇವನ ಅಭಿಮಾನವನ್ನು ಮತ್ತಷ್ಟೂ ಕೇಣಕಿ, ದೇವತೆಗಳ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಆದಷ್ಟು ಬೇಗನೆ ಸಾಧಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ, ಹೀಗೆಂದು ಅವರಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರಿಸಿದನು. ||೧೮||

ನಾರದ :—

ಯಾರು ಎಷ್ಟೇ ಪರಿಯಿಂದ ಬೇಕಾದರೂ ವರ್ಣಿಸಿರಿ. ಈ ಬರೀ ಮಾತು ಗಳಿಂದ ನನಗಂತೂ ವಿಶ್ವಾಸ ಹುಟ್ಟುವುದಿಲ್ಲ. ಸಿಂಧುದೈತ್ಯನು ಹತನಾದುದನ್ನು ನಾನು ನನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಕಾಣುವಂತಾಗಬೇಕು. ಮತ್ತು ಅಸುರನು ಪುನರುಜ್ಜೀ ವನವನ್ನು ಹೊಂದದಂತೆ ಆತ್ಯಂತಿಕ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನೇ ಹೊಂದಿ ಬಿಡಬೇಕು. ಆಗ ಮಾತ್ರ ನೀವಾಡಿದ ಈ ವರ್ಣನೆಯ ಮಾತುಗಳನ್ನು ನಾನು ನಿಜವೆಂದು ನಂಬಿ ಯೇನು. ಇಲ್ಲವಾದರೆ, ನನಗಂತೂ ಈ ಬರೀ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಸರ್ವಥಾ ನಂಬುಗೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ||೧೯||

ಬ್ರಹ್ಮಾ :—

ನಾರದನು ಈ ರೀತಿ ಜರಿದು ಮಾತನಾಡಿದುದನ್ನು ಕೇಳಿ, ದೇವರ ದೇವ ; ಮಯೂರರಾಜನು ಪರಮಾವಧಿ ಕೋಪವನ್ನು ತಳೆದನು. ವ್ಯಾಸ! ಲೋಕದ

ಜಗರ್ಜ ಕ್ರೋಧದೀಪೋತ್ಸಾ ನಾದರ್ಯ ಭುವನತ್ರಯಮ್ ||೨೦||

ದಹನ್ನಿವ ತ್ರಿ-ಲೋಕೀಂ ಸ ಶೀರ್ಣರ್ಯ ಪೃಥಿವೀಮಸಿ |
ಮೇಘಗಂಭೀರಯಾ ನಾಚಾ ಬಭಾಣ ತಂ ಮುನಿಂ ತದಾ ||೨೧||

ಮಯೂರೇಶ ಉನಾಚ :—

ಮಾನೋಽಸಿ ಬ್ರಹ್ಮಪುತ್ರತ್ವಾತ್ಸರ್ವಜ್ಞತ್ವಾನ್ಮನೀಶ್ವರ ! |
ಅತಸ್ತ್ವಾಂ ಪ್ರಬ್ರವೀನ್ಯದ್ಯ ಮರ್ಯಾದಾಂ ಪರಿಪಾಲಯ್ ||೨೨||

ತವ ಪ್ರಸಾದಾದ್ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಂ ಪ್ರಾಶಯಿಷ್ಯೇಂತಕಂ ಕ್ಷಣಾತ್ |
ಭೂ-ಗೋಲಂ ನ್ಯುಬ್ಜತಾಂ ನೇಷ್ಯೇ ಶೋಷಯಿಷ್ಯೇಂಬುಧೀನಸಿ ||೨೩||

ಸ್ವಭಾವವಾದರೂ ಹೀಗೆಯೇ ಇದೆ. “ಜ್ವಲತಿ ಚಲಿತೇಂಧನೋಽಗ್ನಿರ್ವಿಪ್ರಕೃತಃ
ಪನ್ನಗಃ ಫಣಾಂ ಕುರುತೇ|| ಪ್ರಾಯಃ ಸ್ವಂ ಮಹಿಮಾನಂ ಕ್ಷೋಭಾತ್ಪ್ರತಿಪದ್ಯತೇ ಹಿ
ಜನಃ” || ಎಂದರೆ ಕಟ್ಟಿಗೆಯನ್ನು ಕೆದಕಿದರೆ, ಕೆಂಡವು ಕೆರಳಿ ಜ್ವಲಿಸುವುದು. ಸರ್ಪ
ವನ್ನು ರೇಗಿಸಿದರೆ, ಅದು ಹೆಡೆಯನ್ನು ಹರಡುವುದು. ಇದರಂತೆ ಮನುಷ್ಯನ ಅಭಿ
ಮಾನವನ್ನು ಕೆಣಕಿದರೆ ಅವನ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾದ ಮಹಿಮೆ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿ ಗೋಚರಿ
ಸುವುದು. ಅಸ್ತು. ಕ್ರೋಧದಿಂದ ಜ್ವಲಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದ ಮಯೂರೇಶನು ಘಟ್ಟಿಯಾಗಿ
ಒಮ್ಮೆ ಗರ್ಜಿಸಿ, ತ್ರಿಭುವನಗಳನ್ನೂ ಪ್ರತಿನಾದಗೊಳಿಸಿದನು. ||೨೦||

ಮೂರು ಲೋಕಗಳನ್ನೂ ದಹಿಸಿಯೇ ಬಿಡುವನೋ, ಪೃಥಿವಿಯನ್ನು ತುಂಡು
ತುಂಡಾಗಿ ಸೀಳಿ ಬಿಡುವನೋ ಎಂಬುವಷ್ಟು ಕೋಪ ದೇವನಿಗೆ ಬಂದಿತು. ಆಗ
ಮುನಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಮೇಘದಂತೆ ಗಂಭೀರವಾದ ತನ್ನ ಧ್ವನಿಯಿಂದ ಈ ರೀತಿ
ಮಾತನಾಡಿದನು. ||೨೧||

ಮಯೂರೇಶ :—

ನಾರದಮುನಿಗಳೇ! ಬ್ರಹ್ಮನ ಮಾನಸ ಪುತ್ರರಾದುದರಿಂದಲೂ, ಸರ್ವಜ್ಞರಾ
ದುದರಿಂದಲೂ ನೀವು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಮಾನ್ಯರಾಗಿದ್ದೀರಿ. ಆದುದರಿಂದ ನನ್ನ ಈ ಅವ
ತಾರಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತಹ ಮರ್ಯಾದೆಯನ್ನು ನಿಮ್ಮ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ತೋರಿಸುವುದೇ ಪ್ರಕೃತ
ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಗೌರವಿಸಿಯೇ ನಾನು ಮಾತನಾಡುತ್ತೇನೆ.
||೨೨||

ನಿಮ್ಮ ಅನುಗ್ರಹ ಒಂದಿದ್ದರೆ ಇಡೀ ಈ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವನ್ನೇ ಏಕಾಪೋಶನದಂತೆ
ನುಂಗಿ ಬಿಡುವೆನು. ಒಂದು ಕ್ಷಣದೊಳಗಾಗಿಯೇ ಈ ಅಂತಕನನ್ನು ಸಹ ಅಂತಗೊಳಿಸಿ
ಬಿಡುವೆನು. ಈ ಭೂಗೋಲವನ್ನು ಸಣ್ಣ ಮುಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಅಡಕವಾಗುವಂತೆ ಹಿಡಿದು
ಬಿಟ್ಟೇನು. ಸಪ್ತ ಸಮುದ್ರಗಳನ್ನೂ ಶೋಷಿಸಿ ಬಿಡುವೆನು. ||೨೩||

ಚಾಲಯಿಷ್ಯೇ ತಥಾ ಮೇರುಂ ಮುನೇ ! ನಿಃಶ್ವಾಸವಾಯುನಾ |
ಶ್ರುಣು ನಾರದ ! ಸತ್ಯಾಂ ಮೇ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾಮದ್ಯ ಸರ್ವಗ ! ||೨೪||
ಹನಿಷ್ಯೇ ಸಿಂಧುದೈತ್ಯಂ ತಂ ನಾತ್ರ ಕಾರ್ಯಾ ವಿಚಾರಣಾ |

ಕ ಉವಾಚ :—

ಇತ್ಯುಕ್ತ್ವಾ ಪ್ರಯಯೌ ಯೋದ್ಧಂ ಬಹ್ವಾಽರೂಢೋ ವಿನಾಯಕಃ ||೨೫||
ಅಹತುಸ್ತಂ ತದಾ ನಂದೀ ಭೃಂಗೀ ಚೋಭೌ ವಿನಾಯಕಮ್ |

ತಾವೂಚತುಃ :—

ಅನಾಂ ಯುದ್ಧಂ ಕರಿಷ್ಯಾಮೋ ಪಶ್ಯ ನೌ ರಣಕೌಶಲಮ್ ||೨೬||

ಕ ಉವಾಚ :—

ಇತ್ಯುಕ್ತ್ವಾ ವಾಯುವೇಗೇನ ಗತೌ ತೌ ಗಂಡಕೀಂ ಪುರೀಮ್ |

ಅದರಂತೆ ಮುನಿ! ಒಮ್ಮೆ ನಿಃಶ್ವಾಸವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಮೇರು ಪರ್ವತವನ್ನು
ಸಹ ಅಲುಗಾಡಿಸಿ ಬಿಡುವೆನು. ನೀವು ಎಲ್ಲೆಡೆಯಲ್ಲೂ ಓಡಿಯಾಡತಕ್ಕವರು. ಎಲ್ಲ
ವನ್ನೂ ತಿಳಿದವರು. ಸತ್ಯವಾದ ನನ್ನ ಈ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯನ್ನಾದರೂ ಕೇಳಿ. ||೨೪||

ಸಿಂಧುದೈತ್ಯನನ್ನು ನಿಮಿಷದಲ್ಲಿ ನಿಗ್ರಹಿಸಿಬಿಡುವೆನು. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ
ಯಾರೂ, ಎಳ್ಳಷ್ಟೂ ವಿಚಾರವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ.

ಬ್ರಹ್ಮಾ:—

ಎಂದು ನುಡಿದ ವಿನಾಯಕನು ಒಡನೆಯೇ ತನ್ನ ವಾಹನವಾದ ಸವಿಲನ್ನೇರಿ
ಕುಳಿತು, ಯುದ್ಧಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಹೊರಟು ಬಿಟ್ಟನು. ||೨೫||

ತಾವು ಸಮರ್ಥರಾಗಿರುವಾಗ ಈ ಕೆಲಸಕ್ಕಾಗಿ ವಿನಾಯಕನನ್ನು ಕಳಿಸಿಕೊಡು
ವುದು ಪರಮೈಕಾಂತಭಕ್ತರಾದ ನಂದೀ, ಭೃಂಗೀ ಇವರ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಸರ್ವಥಾ
ಬರಲಿಲ್ಲ. ಕೂಡಲೇ ಮುಂದೆ ಬಂದು, ದೇವನನ್ನು ಕುರಿತು ಹೀಗೆಂದು ಹೇಳಿದರು.
ನಂದೀ, ಭೃಂಗೀ :—

ದೇವ! ನಾವು ಹೋಗಿ ಯುದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತೇವೆ. ಸಮ್ಮಿಬ್ಬರ ರಣ
ಕೌಶಲವನ್ನಾದರೂ ಒಮ್ಮೆ ನೋಡು. ||೨೬||

ಬ್ರಹ್ಮಾ:—

ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ, ಅವರಿಬ್ಬರೂ ವಾಯುವೇಗದಿಂದ ಗಂಡಕೀನಗರವನ್ನು ಕುರಿತು

ವೀರಭದ್ರೋ ಭೂತರಾಜೋ ಯಯೌ ಶ್ರುತ್ವಾ ತಯೋರ್ಗತಿಮ್ ||೨೭||

ತದಾ ಚಕಂಪೇ ಧರಣೇ ಶೇಷೋ ವಿಹ್ವಲತಾಂ ಯಯೌ |

ದದೃಶುಸ್ತೇ ಚ ಚತ್ವಾರೋ ದುರ್ಗಂ ದುರ್ಗಂ ಸುರೇಶ್ವರೈಃ ||೨೮||

ಸರ್ಯಂಕೇ ಸುಖಮಾಸೀನಂ ಸಿಂಧುಂ ಚಾರಾ ನೈವೇದರ್ಯ |

ಚಾರಾ ಊಚುಃ :—

ಚತ್ವಾರಃ ಪರ್ವತಾಕಾರಾ ಗರ್ಜಯಂತೋ ದಿಶೋ ನಭಃ ||೨೯||

ವೀರಾಸ್ತವ ಪುರೀಂ ಯಾತಾಃ ಕಿಂ ಸ್ಥಿತೋಽಸಿ ಮಹಾಸುರ !

ಕ ಉವಾಚ :—

ಶ್ರುತ್ವೇತ್ಥಂ ವಚನಂ ಸಿಂಧುರ್ಮಗ್ನಶ್ಚಿಂತಾರ್ಣವೇ ಕ್ಷಣಾತ್ ||೩೦||

ಪ್ರಯಾಣ ಬೆಳೆಸಿದರು, ತಮ್ಮ ಸಂಗಡಿಗರಿಬ್ಬರೇ ಸಿಂಧುವಿನ ಮೇಲೆ ಯುದ್ಧಕ್ಕಾಗಿ ಹೊರಟ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ತಿಳಿದೊಡನೆಯೇ ವೀರಭದ್ರ, ಭೂತರಾಜ ಇವರಿಬ್ಬರೂ ಅವರ ಮಾರ್ಗವನ್ನೇ ಹಿಡಿದು, ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡಿದರು. ||೨೭||

ಉತ್ಸಾಹಾತಿಶಯದಿಂದ ಈ ನಾಲ್ವರು ಹಾರುತ್ತ, ಚೀರುತ್ತ ನಡೆಯುವಾಗ ಭೂಮಿಯು ಕಂಪಿಸಿತು, ತನ್ನ ತಲೆಯ ಮೇಲಿದ್ದ ಭೂಮಿ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಚಲಿಸಿ ದುಡನ್ನು ತಿಳಿದು ಆದಿಶೇಷನು ವಿಹ್ವಲಗೊಂಡನು. ಈ ನಾಲ್ವರು ವೀರರು ಪ್ರತಿ ದುರ್ಗದಲ್ಲೂ ಹುಡುಕಿ ಹುಡುಕಿ ನೋಡಿದರು. ಎಲ್ಲ ದುರ್ಗಗಳೂ ಬದ್ಧರಾದ ದೇವತೆಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದ್ದವು. ||೨೮||

ದುರ್ಗಗಳ ನಡುವೆ ಇದ್ದ ತನ್ನ ಅರಮನೆಯ ಮಧ್ಯೆ ಮಂಚದ ಮೇಲೆ ಸಿಂಧು ಸುಖವಾಗಿ ಮಲಗಿದ್ದನು. ಆಗ ಅವನ ಚಾರರು ರಕ್ತಸನ ಸಮಾಪಕ್ಕೆ ಬಂದು ಹೀಗೆಂದು ನಿವೇದಿಸಿದರು.

ಚಾರರು :—

ಮಹಾರಾಜ ! ಪರ್ವತದಂತೆ ದೃಢಾಂಗರಾದ ನಾಲ್ವರು ವೀರರು ಗರ್ಜಿಸುತ್ತಲೂ, ತನ್ಮೂಲಕ ದಿಕ್ಕು-ನಭಸ್ಸು ಇವನ್ನು ಪ್ರತಿಧ್ವನಿಗೊಳಿಸುತ್ತಲೂ ||೨೯||

ಬಂದು ನಿನ್ನ ನಗರಿಯನ್ನು ಮುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಹೀಗಿದ್ದರೂ ಮಹಾಸುರ ! ಇದೇನು, ನೀನು ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಳಿತಿರುವೆಯಲ್ಲ ?

ಬ್ರಹ್ಮಾ :—

ಚಾರರಾಡಿದ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದೊಡನೆಯೇ ಸಿಂಧುದೈತ್ಯನು ಕ್ಷಣ ಕಾಲ ಚಿಂತಾನಾಗರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ಬಿಟ್ಟನು. ||೩೦||

ದುರ್ಗಾಪಿ ಚಿಂತಯಾವಿಷ್ಟಾ ಸಾ ಸೋಽಪಿ ಶ್ಯಾಮತಾಮಿಯಾತ್ |
ಅಥೋಮುಖತಯಾ ಚೋಭಾ ದುಃಖಂ ಪ್ರಾಪತುರಂಜಸಾ ||೩೧||

ದುರ್ಗಾ ಪ್ರೋಚೇ
ದುರ್ಗೋವಾಚ :—

ಮಹಾರಾಜ ! ಮಯೋಕ್ತಂ ನ ಕೃತಂ ತ್ವಯಾ |
ತಸ್ಯೇದಂ ಹಿ ಫಲಂ ಪ್ರಾಪ್ತಮಿದಾನೀಂ ಕಿಂ ನು ಚಿಂತಯಾ ? ||೩೨||

ಕ ಉವಾಚ :—

ಏವಂ ನದತಿ ಸಾ ವಾಕ್ಯಂ ತಾವತ್ತೇ ವೀರಸತ್ತಮಾಃ |
ನಾನಾಶ್ಚರ್ಯಯುತಂ ನಾನಾ ರತ್ನ-ಕಾಂಚನನಿರ್ಮಿತಮ್ ||೩೩||
ಅನೇಕಶಿಖರಂ ತಸ್ಯ ಸಭಾಮಂಡಪಮಾಯಯುಃ |
ಉಡ್ಡೀಯ ಸಹಸಾ ಭೃಂಗೀ ತಸ್ಥೌ ಕ್ರುದ್ಧಸ್ತು ಮಂಡಪೇ ||೩೪||

ಅಲ್ಲೇ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದ ದುರ್ಗೆಗೂ ಈ ಸಂಗತಿ ತಿಳಿದು, ಅವಳೂ ಚಿಂತಾವಿಷ್ಟಳಾದಳು. ಇಬ್ಬರ ಮುಖಗಳೂ ಕಪ್ಪಿಟ್ಟು ಹೋದವು. ತಲೆಗಳನ್ನು ತಗ್ಗಿಸಿ ಇಬ್ಬರೂ ಅತಿಯಾಗಿ ದುಃಖಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ||೩೧||

ಆಗ ದುರ್ಗೆಯು ಇದ್ದು ದರಲ್ಲೇ ಧೈರ್ಯವನ್ನು ತಂದುಕೊಂಡು ಸಿಂಧುವನ್ನು ಕುರಿತು ಹೀಗೆ ನುಡಿದಳು.

ದುರ್ಗಾ :—

ಮಹಾರಾಜ ! ನಾನು ಮೊದಲೇ ಈ ಬಗ್ಗೆ ಬಹಳ ಬೇಡಿಕೊಂಡೆ. ನೀನು ನನ್ನ ಮಾತಿನಂತೆ ಆಗ ನಡೆಯಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ನಾನಾಡಿದ ಹಿತೋಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಕೇಳದಿದ್ದುದಕ್ಕೆ ಇದೋ, ಈಗ ದುಷ್ಟಲ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿದೆ. ಈಗ ಚಿಂತಿಸುತ್ತ ಕುಳಿತರೆ ಪ್ರಯೋಜನವಾದರೂ ಏನಿದೆ ? ||೩೨||

ಬ್ರಹ್ಮಾ :—

ಇವಳು ಇಷ್ಟು ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡುತ್ತಿರುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಆ ನಾಲ್ವರು ದೇವಸೇನಾ ವೀರರು ನಾನಾಶ್ಚರ್ಯಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ನಾನಾವಿಧ ರತ್ನ ಸುವರ್ಣ ಇತ್ಯಾದ್ಯುತ್ಕೃತವು ಲೋಹ-ಮಣಿಗಣಗಳಿಂದ ಖಚಿತವಾದ ||೩೩||

ಉನ್ನತವಾದ ಅನೇಕ ಶಿಖರಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಅಸುರನ ಸಭಾಮಂಡಪದ ಒಳಕ್ಕೆ ಬಂದು ಬಿಟ್ಟರು. ಬಂದ ಕೂಡಲೇ ಆ ನಾಲ್ವರು ವೀರರ ಪೈಕಿ ಬಲಿಷ್ಠನಾದ ಭೃಂಗಿಯು ಛಂಗನೆ ಮೇಲಕ್ಕೆ ನೆಗೆದು ಹಾರಾಡುತ್ತ, ಆ ಮಂಡಪದ ಮೇಲೆ ಹತ್ತಿ ಕುಳಿತನು. ಕ್ಷಣ ಕ್ಷಣಕ್ಕೂ ಅವನಿಗೆ ಕೋಪ ಉಕ್ಕುತ್ತಲಿದ್ದಿತು. ||೩೪||

ಬಭಂಜ ಮಂಡಪಂ ಸದ್ಯಃ ಸಬಲೇನ ಮಹಾಬಲಃ |

ಅಂಗಣೇ ತಸ್ಯ ಖಂಡಾನಿ ಪತಿತಾನಿ ಸಮಂತತಃ ||೩೫||

ತತಸ್ತ್ರಯೋಃಪಿ ತೇ ವೀರಾ ಭೃಂಗಿನಂ ಸಮುಪಾಗತಾಃ |

ಯುದ್ಧಾವೇಶಾ ರಣಮುಖಾಃ ಸಸೈನ್ಯಂ ತಂ ಗ್ರಸಿಷ್ವವಃ ||೩೬||

ದೃಷ್ಟ್ವಾ ತತ್ಕರ್ಮ ತೇಷಾಂ ತು ಸಿಂಧುಸೇನಾಯಯೌ ಪುರಃ |

ಖಡ್ಗ ಚರ್ಮ ಧನುರ್ಬಾಣಕುಂತಮುದ್ಗ ರಥಾರಿಣೇ ||೩೭||

“ ಘ್ನಂತು, ಘ್ನಂತು ಮಹಾವೇಗಾಂಶ್ಚ ತುರೋ ವೀರಪುಂಗವಾಃ | ”

ಇತ್ಯುಕ್ತ್ವಾ ಚತುರೋ ಹಂತುಮಾಗತಾ ದೈತ್ಯಸೈನಿಕಾಃ ||೩೮||

ತನ್ನ ಬಲವನ್ನೆಲ್ಲ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿ, ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಶಿಖರಗಳನ್ನು ಕಿತ್ತಿ ನೆಲಕ್ಕೆ ಕೆಡಹಿದನು. ಆ ಶಿಖರಗಳು ಅಸುರನು ಕುಳಿತಿದ್ದ ಸಭಾಂಗಣದಲ್ಲೆಲ್ಲ ನೂರಾರು, ಸಾವಿರಾರು ಚೂರುಗಳಾಗಿ ಸುತಲೂ ಬಿದ್ದು ಬಿಟ್ಟವು. ||೩೫||

ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಉಳಿದವರಾದ ವೀರಭದ್ರ, ಭೂತರಾಜ ಮತ್ತು ನಂದಿ ಈ ಮೂರು ಮಂದಿ ವೀರರೂ ಬಂದು, ಭೃಂಗಿಯೊಡನೆ ಸೇರಿಕೊಂಡರು. ಇವರಿಗೆ ಸರ್ವದಾ ಯುದ್ಧಾವೇಶವಿರುತ್ತಲೇ ಇದ್ದಿತು. ಯಾವ ಸ್ಥಳವೇ ಆಗಿರಲಿ, ಅದನ್ನೇ ರಣಮುಖವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲವರು. ಅವರು ಸೇನಾಸಹಿತನಾಗಿದ್ದ ಆ ಸಿಂಧುದೈತ್ಯನನ್ನು ಒಮ್ಮೆಲೇ ನುಂಗಿ ಬಿಡುವುದಕ್ಕೂ ಸಮರ್ಥರಾದವರು ಮತ್ತು ಆ ಪ್ರಯತ್ನಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದವರು. ||೩೬||

ಆ ನಾಲ್ವರು ವೀರರನ್ನೂ, ಅವರು ನಡೆಸಿದ ಹಾವಳಿಯನ್ನೂ ಕಂಡು ಸಿಂಧುದೈತ್ಯನ ಸೇನೆಯು ಮುನ್ನುಗ್ಗಿ ಅವರಡೆ ಬಂದಿತು. ಪ್ರತಿಯೋರ್ವ ಯೋಧನೂ ಖಡ್ಗ, ಚರ್ಮ, ಧನುಸ್ಸು, ಬಾಣ, ಕುಂತ, ಮುದ್ಗರ ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ತೀಕ್ಷ್ಣಾಯುಧಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದನು. ||೩೭||

“ ಮಹಾ ವೇಗವಂತರಾದ ಈ ನಾಲ್ವರು ವೀರಪುಂಗವರನ್ನೂ ಉಳಿಯಗೊಡಬೇಡಿ, ಮೊದಲು ಕೊಲ್ಲಿ, ಹಿಂದೆಗೆಯಬೇಡಿ, ಕೂಡಲೇ ಕೊಂದುಬಿಡಿ” ಎಂದು ಆರ್ಭಟಿಸುತ್ತ, ಆ ನಾಲ್ವರನ್ನೂ ಒಮ್ಮೆಲೇ ಕೊಂದುಬಿಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ದೈತ್ಯನ ಸೈನಿಕರು ಅವರ ಮೇಲೆ ನುಗ್ಗಿ ಬಂದರು. ||೩೮||

ಅಸಂಖ್ಯಾತಾಶ್ಚ ತುರ್ಭಿಸ್ತೈರ್ಯುಧುರ್ಜಾತಸಂಭ್ರಮಾಃ |
 “ಹನ್ಮಿ ತ್ವಾಂ, ಜಹಿ ಮಹ್ಯಂ” ಚೇತ್ಯತ್ರ ಕೋಲಾಹಲೋಭವತ್ ||೩೯||
 ತತೋಽಭೂತ್ತುಮುಲಂ ಯುದ್ಧಂ ಚತುರ್ಭಿದೈತ್ಯಸೇನಯಾ |
 ರಜೋಽಂಧಕಾರೇ ಶಸ್ತ್ರಾಣಾಂ ಪ್ರಕಾಶೇನಾವಲೋಕಯತ್ ||೪೦||
 ಶತಕೋಟಿಹತಾ ದೈತ್ಯಾಶ್ಚ ತುರ್ಭಿಃ ಸಂಯುಗೇ ತದಾ |
 ಅಸಂಖ್ಯಾತಾ ಮಹಾವೀರಾ ಪೋಥಯಾಮಾಸುರೋಜಸಾ ||೪೧||
 ಗೃಹೀತ್ವಾ ಸಾದಯೋಸ್ತೇ ತಾ ಭ್ರಮಯಿತ್ವಾ ಪುನಃ ಪುನಃ |
 ನಭೋಽಕ್ಷಿಪನ್ಮಹಾವೀರಾಂಸ್ತೇ ಭೂಮೌ ಶತಧಾಪತತ್ ||೪೨||

ದೇವನ ಕಡೆಯವರು ನಾಲ್ಕು ಜನರು ಮಾತ್ರ. ದೈತ್ಯನ ಕಡೆಯ ಸೈನಿಕರು ಅಸಂಖ್ಯಾತರಾಗಿದ್ದರು. ಅವರಿಗೂ, ಇವರಿಗೂ ಘೋರವಾದ ಯುದ್ಧವಾರಂಭ ವಾಯಿತು. ಎಲ್ಲ ಯೋಧರಿಗೂ ಯುದ್ಧದ ಸಂಭ್ರಮವೇರಿದ್ದಿತು. “ಇದೋ, ನಿನ್ನನ್ನು ಈಗಲೇ ಕೊಂದುಬಿಟ್ಟೆ, ಎಲ್ಲಿ ಹೋಡಿ, ನೋಡೋಣ” ಎನಮಾದಿ ಮಾತು ಗಳಿಂದ ದೊಡ್ಡ ಕೋಲಾಹಲವೇ ಎದ್ದಿತು. ||೩೯||

ದೈತ್ಯ ಸೈನಿಕರಿಗೂ, ನಂದೀ, ಭೂತರಾಜ, ಭೃಂಗೀ, ವೀರಭದ್ರ ಇವರಿಗೂ ಖಾಡಾಖಾಡಿಯಾಗಿ ಯುದ್ಧ ನಡೆಯಿತು. ಇವರ ಕಾಲ್ಪುಳಿತದಿಂದ ನೆಲದ ರಜಸ್ಸು ಮೇಲಕ್ಕೆದ್ದು ಕತ್ತಲು ಕವಿಯಿತು. ಫಳ ಫಳ ಹೊಳೆಯುವ ಶಸ್ತ್ರಗಳಿಂದ ‘ಇವರು ಶತ್ರುಗಳು, ಇವರು ನಮ್ಮವರು’ ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯುತ್ತಿದ್ದರು. ||೪೦||

ಆ ನಾಲ್ವರು ಬಹಳ ಸಾಹಸದಿಂದ ಎದುರಿಸಿ, ನೂರಾರು ಕೋಟಿಯಷ್ಟು ಇದ್ದ ದೈತ್ಯನ ಸೈನಿಕರನ್ನು ಧೈರ್ಯದಿಂದ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಹಣಿದರು. ಅಸಂಖ್ಯಾತ ರಾದ ಆ ಮಹಾ ವೀರರನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಯವಿಲ್ಲದೆ ನೆಲಕ್ಕೆ ಅಪ್ಪಳಿಸುತ್ತಲಿದ್ದರು. ಅವರ ಆವೇಶ, ಓಜಸ್ಸು ಇವು ವರ್ಣನಾತೀತವಾಗಿದ್ದವು. ||೪೧||

ಆ ನಾಲ್ವರೂ ತಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಯುದ್ಧಕ್ಕಾಗಿ ಬಂದ ಮಹಾವೀರನ ಕಾಲುಗಳೆರಡನ್ನೂ ಭದ್ರವಾಗಿ ಮೊದಲು ಹಿಡಿದುಕೊಳ್ಳುವರು. ಅನಂತರ ಅವರನ್ನು ಹಾಗೆಯೇ ಮೇಲಕ್ಕೆತ್ತಿ ಗರ ಗರ ಚಕ್ರದಂತೆ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಸುತ್ತಿಸುವರು. ಆಮೇಲೆ ಅವರನ್ನು ಅಂತರಿಕ್ಷದ ವರೆಗೂ ತೂರಿ ಎಸೆದು ಬಿಡುವರು. ಆ ವೀರರು ಬಿರುಗಾಳಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದ ಎಂಜಲು ಹಾಳೆಗಳಂತೆ ಹಾರಾಡಿ ಸೋತು, ನೆಲಕ್ಕೆ ಧೂಪ್ತನೆ ಬೀಳುವರು. ಬಿದ್ದ ಕೂಡಲೇ, ನೂರಾರು ಚೂರುಗಳಾಗುವರು. ಪ್ರತಿಯೋರ್ವ ಯೋಧನ ಪರಿಣಾಮವೂ ಹಾಗೆಯೇ ಆಯಿತು. ||೪೨||

ಶಿತ್ವೈರಸ್ತ್ರೈಶ್ಚ ಶಸ್ತ್ರೈಶ್ಚ ಸಾದೇನ ಕರಘಾತತಃ |

ನಾಶಿತಾ ಸರ್ವಸೇನಾ ಸಾ ದೈತೇಯಾ ರಣಮಂಡಲೇ

||೪೩||

ತತಸ್ತೇ ತದ್ಗೃಹಂ ಗತ್ವಾ ಸಿಂಧುಂ ಪರ್ಯಂಕಸಂಸ್ಥಿತಮ್ |

ರಣಸ್ತಂಭಂ ಸಮಾನಿನ್ಯುರ್ಧೃತ್ವಾ ಕೇಶೇಷು ವೇಗತಃ

||೪೪||

ತತಸ್ಸಿಂಧುರ್ಮಹಾಸ್ತ್ರೈಸ್ಸ ಚಕ್ರೇ ಯುದ್ಧಂ ತು ತೈಸ್ಸಹ |

ವ್ಯಸೃಜತ್ಸನ್ನಗಾಸ್ತ್ರಂ ಸ ಭುಜಗೈರ್ವೇಷ್ಠಿತಾಸ್ತ್ರಯಃ

||೪೫||

ಗರುಡಾಸ್ತ್ರಂ ಚ ಸಹಸಾ ಭೃಂಗಿಣಾಮೋಚಿ ತತ್ಕ್ಷಣಾತ್ |

ಅಗ್ನೈಸ್ತೇ ಮೋಚಿತೇ ತೇನ ಪರ್ಜನ್ಯಾಸ್ತ್ರಂ ತತೋಽಸೃಜತ್

||೪೬||

ದೂರದಲ್ಲಿದ್ದ ದೈತ್ಯನ ಸೈನಿಕರ ಮೇಲೆ ಅಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿ ಕೊಂದರು. ಸ್ವಲ್ಪ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿದ್ದವರನ್ನು ಶಸ್ತ್ರಗಳಿಂದ ಘಾತಿಸಿಗೊಳಿಸಿದರು. ಮತ್ತೂ ಹತ್ತಿರ ವಿದ್ದವರನ್ನು ಕಾಲುಗಳಿಂದ ಒದೆದು ಸಾಯಿಸಿದರು. ಪಕ್ಕದಲ್ಲೇ ನಿಂತವರ ಕೆನ್ನೆಗಳಿಗೆ ಬಲವಾಗಿ ಹೊಡೆದು, ಪುನಃ ಅವರು ಮೇಲಕ್ಕೆ ಎಳೆದಂತೆ ಮಾಡಿದರು. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಎಲ್ಲದೈತ್ಯಸೇನೆಯು ಮಾಸಲೆ (Sample) ಗೂ ಉಳಿಯದಂತೆ ನಾಶವಾಗಿ ಹೋಯಿತು. ||೪೩||

ತನ್ಮುಗತಿಯನ್ನು ತಡೆಯತಕ್ಕವರಾರೂ ಇಲ್ಲದಾಗಲು, ನೆಟ್ಟಗೆ ಸಿಂಧುವಿನ ಮನೆಯನ್ನೇ ಹೊಕ್ಕರು. ಮಂಚದ ಮೇಲೆ ಸುಖವಾಗಿ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಸಿಂಧು ದೈತ್ಯನ ತಲೆಗೂದಲನ್ನು ಬಲಾತ್ಕಾರದಿಂದ ಹಿಡಿದು ಜುಂಗಿಸುತ್ತ, ರಣಸ್ತಂಭದ ವರೆಗೂ ಅವನನ್ನು ವೇಗವಾಗಿ ಎಳೆದು ತಂದರು. ||೪೪||

ಮಹಾ ಪ್ರತಾಪಿಯಾದ ಸಿಂಧು ಸಾಹಸವನ್ನು ಹೂಡಿ, ಅವರ-ಹಿಡಿತದಿಂದ ತನ್ನ ಜುಟ್ಟನ್ನು ಹೇಗೋ ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು, ಅವರ ಮೇಲೆ ಮಹಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸುತ್ತ, ಅವರೊಡನೆ ಯುದ್ಧವನ್ನಾರಂಭಿಸಿದನು. ಮೊದಲು ಶತ್ರುಗಳ ಮೇಲೆ ನಾಗಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಅಭಿಮಂತ್ರಿಸಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದನು. ಅದರ ಮಹಿಮೆಯಿಂದ ಬಾಕಿ ಮೂವರೂ ಸರ್ಪಬದ್ಧರಾಗಿ ಬಿದ್ದು ಬಿಟ್ಟರು. ||೪೫||

ಭೃಂಗಿ ಈ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿದು ಸ್ವಲ್ಪವೂ ವಿಲಂಬಮಾಡದೇ ನಾಗಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಗಾರುಡಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಸಾಹಸದಿಂದ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದನು. ಆಗ ಅಸುರನು ಆಗ್ನೇಯಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಲು, ಭೃಂಗಿಯು ಪರ್ಜನ್ಯಾಸ್ತ್ರದಿಂದ ಅಸುರನ ಅಸ್ತ್ರವನ್ನು ಶಮನಗೊಳಿಸಿದನು. ||೪೬||

ನಾಯ್ಕಸ್ತ್ರೇ ಮೋಚಿತೇ ತೇನ ಪರ್ವತಾಸ್ತ್ರಂ ಚ ತೇಸ್ಯರ್ಜ |
 ತತಸ್ತ್ರೇ ಮಲ್ಲಯುದ್ಧೇನ ಯೋಧಯಾಮಾಸುರಾದರಾತ್ ||೪೭||
 ನಂದೀ ತು ಪಾತಯಾಮಾಸ ಮುಕುಟಂ ದೈತ್ಯಮಸ್ತಕಾತ್ |
 ಭೃಂಗೀ ತು ತಾಡಯಾಮಾಸ ಪೃಷ್ಠೇ ದೈತ್ಯಂ ಮಹಾರುಷಾ ||೪೮||
 ನೀರಭದ್ರೋಗ್ರಹೀದ್ವಾರ್ಯಾಂ ಕಚೇ ತಸ್ಯಾಥ ಪಶ್ಯತಃ |
 ಭೂತರಾಜೋ ಜಘಾನ್ಯನಂ ಲತ್ತಯಾ ವೈರಭಾವತಃ ||೪೯||
 ದುರ್ಗಾ ನೇತ್ರೇ ನಿಮಿಲೈವ ನಾಪಶ್ಯತ್ ತಥಾವಿಧಮ್ |
 ನಿಂದತೀ ತಸ್ಯ ಕರ್ಮಾಣಿ ಪಪಾಲ ನಿಜಮಂದಿರಮ್ ||೫೦||

ರಾಕ್ಷಸನಿಗೆ ಬಹಳ ಕೋಪ ಬಂದು, ಶತ್ರುಗಳ ಮೇಲೆ ವಾಯವೀಯಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಲು, ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ಬಿರುಗಾಳಿ ಎದ್ದು, ಜನರು ಉಟ್ಟು ಹೊದಿದ್ದ ವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಹಾರಿಸಿಬಿಟ್ಟಿತು. ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಪರ್ವತಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಭೃಂಗಿಯು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿ, ಗಾಳಿಯ ಉರುಬನ್ನು ತಡೆದುಬಿಟ್ಟನು. ಆಗ ಅಸ್ತ್ರಯುದ್ಧವನ್ನು ಅಸುರನು ಅಷ್ಟಕ್ಕೇ ನಿಲ್ಲಿಸಿ, ಮಲ್ಲಯುದ್ಧವನ್ನಾರಂಭಿಸಿದನು. ಅವರಿಬ್ಬರೂ ವ್ಯಾಯಾಮನಿಷ್ಠಾ ತರಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಅದರಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಯುದ್ಧವನ್ನಾಡತೊಡಗಿದರು. ||೪೭||

ಆಗ ನಂದಿಯು ಅವರಿಬ್ಬರ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು, ರಾಕ್ಷಸನ ತಲೆಯ ಮೇಲಿದ್ದ ಕಿರೀಟವನ್ನು ನೆಲಕ್ಕೆ ಕೆಡಹಿದನು. ಅದೇ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಭೃಂಗಿಯು ಬಹಳ ಕೋಪಾವಿಷ್ಟನಾಗಿ, ಸಿಂಧುದೈತ್ಯನ ಬೆನ್ನೆಲುಬು ಮುರಿದು ಹೋಗುವಂತೆ ಬಲವಾಗಿ ಗುದ್ದಿದನು. ||೪೮||

ಅತ್ತ ವೀರಭದ್ರನು ಮುಂದೆ ಬಂದು, ಸಮಾಪದಲ್ಲೇ ನಿಂತಿದ್ದ ಸಿಂಧುದೈತ್ಯನ ಭಾಯಿ; ಉಗ್ರೆಯ ಮುಡಿಗೆ ಕೈ ಹಾಕಿ, ಎಲ್ಲರೂ, ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಅಸುರನು ನೋಡುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ ಹಿಡಿದೆಳೆಯಲಾರಂಭಿಸಿದನು. ಭೂತರಾಜನೂ ರಕ್ಷಸನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ಅವನಲ್ಲಿ ತನಗಿದ್ದ ವೈರ ಭಾವವನ್ನೆಲ್ಲ ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸಿ ಅನೇಕ ಲತ್ತೆಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಅಸುರನನ್ನು ಹಿಂಸಿಸಿದನು. ||೪೯||

ತನ್ನ ಗಂಡ; ಸಿಂಧುದೈತ್ಯನಿಗೆ ದೇವವೀರರು ಕೊಡುತ್ತಲಿದ್ದ ಅಪಮಾನಕರ ಹಿಂಸೆಯನ್ನೂ, ತನ್ನನ್ನು ಸ್ಪರ್ಶಿಸಿದುದನ್ನೂ ನೋಡಿ ಸಹಿಸಲಾರದೇ, ಎರಡೂ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಭದ್ರವಾಗಿ ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡುಬಿಟ್ಟಳು. ಗಂಡನು ಹಾಗೂ ಶತ್ರುಗಳು ಅದುವರೆಗೆ ಮಾಡಿದ ದುಷ್ಕರ್ಮಗಳಿಗಾಗಿ ಅವರನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಿಂದಿಹುತ್ತ, ತನ್ನ ಮಂದಿರಕ್ಕೆ ಓಡಿ ಹೋದಳು. ||೫೦||

ಆವೇಶಾತ್ಸಿಂಧುದೈತ್ಯೋಽಪಿ ವೀರಭದ್ರಂ ಪದೇಗ್ರಹೀತ್ |
 ಮುಷ್ಟಿನಾ ನಂದಿನಂ ಹತ್ವಾ ಶಿಖಾಮಾಕ್ರಮ್ಯ ಭೃಂಗೀಣಃ ||೫೦||
 ಅಪಾತಯದ್ಭೂಮಿತಲೇ ಭೂತರಾಜೋ ಮುನೂರ್ಭ ಹ |
 ಮುಕುಟಂ ಮಸ್ತಕೇ ನ್ಯಸ್ಯ ಮುಕ್ತಾಹಾರಂ ಗಲೇ ತಥಾ ||೫೧||
 ತುರಂಗವರಮಾರುಹ್ಯ ಶೇಷಾನಾಹೂಯ ಸೈನಿಕಾಃ |
 “ ಹನಿಷ್ಯೇದ್ಯ ಮಯೂರೇಶಮಿ ” ತ್ಯುಕ್ತ್ವಾ ಯುಯುಧೇ ಪುನಃ ||೫೨||
 ಜಗರ್ಜ ಸಹಸಾ ದೈತ್ಯೋ ಗರ್ಜಯ್ ವಿದಿಶೋ ದಿಶಃ |
 ಗತೇಷು ತೇಷು ವೀರೇಷು ಚತುರ್ಷು ಗಣನಾಯಕಮ್ ||೫೩||
 ವದತ್ಸು “ ದೈತ್ಯಸೇನಾಯಾಂ ಸರ್ವೇಷಾಂ ನಾಶನಂ ಕೃತಮ್ |
 ಅನೀತಃ ಸಿಂಧುದೈತ್ಯೋಽಪಿ ರಣಭೂಮಿಂ ಗಣೇಶ್ವರ ||೫೪||

ಸಿಂಧುದೈತ್ಯನೂ ಬಹಳ ಆವೇಶದಿಂದ ಕಾದಾಡುತ್ತ ಸಂಧಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಿ,
 ವೀರಭದ್ರನ ಕಾಲುಗಳನ್ನು ಬಿಗಿಯಾಗಿ ಹಿಡಿದು ಅತ್ತಿತ್ತ ಚಲಿಸದಂತೆ ಮಾಡಿದನು.
 ನಂದಿಯನ್ನು ಮುಷ್ಟಿಯಿಂದ ಬಲವಾಗಿ ಗುದ್ದಿದನು. ಭೃಂಗಿಯ ಜುಟ್ಟನ್ನು ಹಿಡಿದು
 ಬಲವಾಗಿ ಜುಂಗಿಸಿದನು. ||೫೦||

ಭೂತರಾಜನು ಓಡಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ನೋಡಿ, ದೈತ್ಯನು ತನ್ನ ಕಾಲಿನಿಂದ
 ಅವನ ಕಾಲಿಗೆ ತೊಡಕು ಹಾಕಿ, ಅವನನ್ನು ನೆಲಕ್ಕೆ ಕೆಡಹಿದನು. ಬಿದ್ದ ಹೊಡೆತಕ್ಕೆ
 ಭೂತರಾಜನು ಪ್ರಬಲವಾದ ಮೂರ್ಛೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದನು. “ ಶತ್ರುವಿನ ಮೇಲೆ
 ಬೀಳಲು ಇದೇ ಸರಿಯಾದ ಸಂಧಿ ” ಎಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ, ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಉರುಳಿ
 ಬಿದ್ದಿದ್ದ ತನ್ನ ಕಿರೀಟವನ್ನು ತಲೆಗೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡನು. ಮುತ್ತಿನ ಹಾರವನ್ನು ಕೊರಳಲ್ಲಿ
 ಧರಿಸಿದನು. ||೫೧||

ಪಟ್ಟದ ಕುದುರೆಯನ್ನೇರಿ ತನ್ನ ಹತಶಿಷ್ಟರಾದ ಸೈನಿಕರನ್ನೆಲ್ಲ ಸಂಗಡ ಕರೆದು
 ಕೊಂಡು “ ಇದೋ, ಈ ಕ್ಷಣದಲ್ಲೇ ಮಯೂರೇಶ್ವರನನ್ನು ಕೊಂದು ಬಿಡುವೆನು,
 ನೋಡುತ್ತಿರಿ ” ಎಂದು ನುಡಿಯುವುದರಿಂದ ಭಯಾರ್ತರಾಗಿದ್ದ ಸೈನಿಕರನ್ನು ಉತ್ತೇ
 ಜನಗೊಳಿಸಿ, ಯುದ್ಧವನ್ನು ಮತ್ತೆ ಬಿರುಸಿನಿಂದ ಆರಂಭಿಸಿದನು. ||೫೨||

ಯುದ್ಧರಂಗವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ ಕೂಡಲೇ ದೈತ್ಯನು ಒಮ್ಮೆ ಬಲವಾಗಿ ಗರ್ಜಿ
 ಸಿದನು. ಆ ಗರ್ಜನೆಯಿಂದ ದಿಗ್ವಿಕ್ಕುಗಳೆಲ್ಲ ಪ್ರತಿಧ್ವನಿಗೈದವು. ಆ ವೇಳೆಗಾಗಲೇ
 ನಂದಿ, ಭೃಂಗಿ ಮೊದಲಾದ ನಾಲ್ಕು ಮಂದಿ ಗಣೇಶನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದರು ||೫೩||

“ ದೈತ್ಯನ ಸೇನೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ವರನ್ನೆಲ್ಲ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ನಾಶಗೊಳಿಸಿದಂತೆ ಆಗಿದೆ.
 ಗುಣೇಶ್ವರ! ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಅಡಗಿ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಸಿಂಧುದೈತ್ಯನು ರಣ
 ಭೂಮಿಗೆ ಬರುವಂತೆ ಮಾಡಿ, ಅವನನ್ನೂ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಎಳೆದು ತಂದಿವೇವೆ. ||೫೪||

ಅಲ್ಪಸೇನಾಚರೈಯುಕ್ತಂ ಮೋಚಯೈನಂ ಭವಾರ್ಣವಾತ್ |
 ವಯಮೇನ ಹನಿಷ್ಯಾಮೋ ನಾಜ್ಞಾಸೀತ್ತವ ವಿಘ್ನರಾಟ್ ! ||೫೬||
 ಇತಿ ಶ್ರೀ ಗಣೇಶಪುರಾಣೇ ಉತ್ತರಖಂಡೇ ' ಸಿಂಧೋಃ ಪುನರ್ಯುದ್ಧಾಗ-
 ಮನಂ ' ನಾನು ದ್ವಾವಿಂಶದುತ್ತರ ಶತತನೋಽಧ್ಯಾಯಸ್ಸಮಾಪ್ತಃ

ಪ್ರಕೃತ್ಯ ಅವನ ಬಳಿ ಹೆಚ್ಚು ಸೇನಾ ಸಹಾಯವೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಕೇವಲ ಅಲ್ಪ ಸೇನೆಯೊಂದಿಗೆ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದಾನೆ. ಈಗ ಅವನನ್ನು ಸಂಸಾರಸಾಗರದಿಂದ ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬಿಡುಗಡೆಯನ್ನು ಮಾಡು. ವಿಘ್ನರಾಜ! ಸಿಂಧುವನ್ನು ಈ ಒಳಗಾಗಿ ನಾವೇ ಕೊಂದುಬಿಡುತ್ತಲಿದ್ದೆವು. ಆದರೆ, ಮಾಡುವುದೇನು? ಆ ರೀತಿ ಮಾಡಲು ನಿನ್ನ ಅಜ್ಜ ಯಾಗಿರಲಿಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ಸುಮ್ಮನಿರಬೇಕಾಗಿ ಬಂದಿತು. ಎಂದು ನುಡಿದರು. ||೫೬||

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಶ್ರೀ ಗಣೇಶಪುರಾಣದ ಉತ್ತರಖಂಡದಲ್ಲಿ " ಸಿಂಧು ಮರಳಿ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಬಂದುದು " ಎಂಬಲ್ಲಿಗೆ ನೂರ ಇಪ್ಪತ್ತೆರಡನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯಾನುವಾದವು ಮುಗಿದುದು.

|| ಶ್ರೀ ಗಣೇಶಾಯ ನಮಃ ||

ಅಥ ತ್ರಯೋವಿಂಶದುತ್ತರ ಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ

ಕ ಉವಾಚ :—

ಆಗತಂ ಸಿಂಧುಮಾಕರ್ಣ್ಯ ಜಹೃಷೇ ಸ ಮಯೂರರಾಟ್ |
ನೀಲಕಂಠಂ ಸಮಾರುಹ್ಯ ಯಯೌ ಯುದ್ಧಾಯ ಸತ್ವರಃ ||೧||

ಚತುರ್ಭಿರಾಯುಧೈಸ್ಸರ್ವಾ ಭಾಸರ್ಯ ವಿದಿಶೋ ದಿಶಃ |
ಕಲ್ಪಾಂತಮೇಘಸದೃಶನಾದೇನ ಸಾದಯನ್ನಭಃ ||೨||

ದದರ್ಶ ಪುರತಃ ಸಿಂಧುಂ ಯುದ್ಧಾಯ ಕೃತನಿಶ್ಚಯಮ್ |
ಸೋಃಪ್ಯೇನಂ ಸಮರೇ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಪಶ್ಯತಿ ಸ್ಮ ಪುನಃ ಪುನಃ ||೩||

|| ಶ್ರೀ ಮಂಗಲಮೂರ್ತಯೇ ನಮಃ ||

೧೨೩ ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

ಬ್ರಹ್ಮಾ:—

“ಸಿಂಧುದೈತ್ಯನು ರಣಭೂಮಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದಾನೆ ” ಎಂಬ ವಿಷಯವನ್ನು ಗಣಗಳ ಮುಖದಿಂದ ಕೇಳಿ ಮಯೂರೇಶ್ವರನು ಬಹಳ ಸಂತೋಷವನ್ನು ಹೊಂದಿದನು. ತತ್ಕ್ಷಣ ತನ್ನ ವಾಹನವಾದ ಮಯೂರವನ್ನೇರಿ ಯುದ್ಧಕ್ಕಾಗಿ ವೇಗದಿಂದ ಹೊರಟು ಬಿಟ್ಟನು. ||೧||

ತನ್ನ ಆಯುಧಗಳ ಹೊಳಪಿನಿಂದ ದಿಗ್ವಿಧಿಕ್ಕುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಬೆಳಗಿಸಿದನು. ಪ್ರಳಯ ಕಾಲದ ಸಂವರ್ತಾದಿ ಮೇಘಗಳ ಧ್ವನಿಯಂತೆ ಘಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಪದೇ ಪದೇ ಗರ್ಜಿಸುತ್ತ, ಇಡೀ ಮೇಘಮಂಡಲವು ಪ್ರತಿಧ್ವನಿಗೈಯುವಂತೆ ಮಾಡಿದನು. ||೨||

ಯುದ್ಧರಂಗವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ ಕೂಡಲೇ, ಯುದ್ಧಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಸಿದ್ಧತೆ ಯೊಡನೆ ಎದುರಿಗೆ ಧೈರ್ಯದಿಂದ ನಿಂದಿದ್ದ ಮಹಾವೀರ; ಸಿಂಧು ದೈತ್ಯನನ್ನು ಕಂಡನು ರಾಕ್ಷಸ ರಾಜನು ಸಹ ಯುದ್ಧ ಭೂಮಿಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ ಮಯೂರೇಶನನ್ನು

ಯಥಾ ಸಿಂಹಂ ನಾಗರಾಜೋ ಗರುಡಂ ಚಾಥ ವಾಯುಭುಕ್ |
 ಮಧುಕೈಟಾ ಯಥಾ ವಿಷ್ಣುಂ ತ್ರಿಪುರೋ ವಾ ಶಿವಾಪತಿಮ್ ||೪||
 ಶುಂಭೋ ವಾಪಿ ನಿಶುಂಭೋ ವಾ ಜಗದಂಬಾಂ ಮಹಾಬಲಾಮ್ |
 ತತೋ ಯುದ್ಧಂ ಪ್ರಕುರ್ವಾತೇ ನಾನಾಶಸ್ತ್ರೈಃ ಪರಸ್ಪರಮ್ ||೫||
 ಜಪಾಕುಸುಮಸಂಕಾಶೌ ದೇಹೌ ಜಾತೌ ತದಾ ತಯೋಃ |
 ದದಾಹ ಪೃಥಿವೀಂ ಸಾದ್ರಿಂ ಶಸ್ತ್ರಸಂಘಟ್ಟಜೋನಲಃ ||೬||
 ಚಕಂಪೇ ಪೃಥಿವೀ ಸರ್ವಾ ಸಾಬ್ಧಿ ದ್ವೀಪಾ ಸರ್ವತಾ |
 ಬಾಣಮಾದಾಯ ಸಿಂಧುಸ್ಸ ವನ್ದ್ಯಸ್ತ್ರೇಣ ನಿಮಂತ್ರೈ ಚ ||೭||

ನೋಡಿದನು. ಆ ಕೂಡಲೇ ಅವನಿಗೆ ಏನೋ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಆಂತರಿಕ ಭೀತಿ
 ಯುಂಟಾಯಿತು. ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ದೇವನನ್ನು ದೃಷ್ಟಿಸಿ ನೋಡಿದನು. ||೩||

ಗಜರಾಜನು ಸಿಂಹವನ್ನು, ಸರ್ಪವು ಗರುಡನನ್ನು, ಮಧು-ಕೈಟಭ ದೈತ್ಯರು
 ತಮ್ಮನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸಲು ಸಿದ್ಧನಾಗಿದ್ದ ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನನ್ನು, ತ್ರಿಪುರಾಸುರನು
 ಪರಶಿವನು ಪತಿಯಾದ ಪರಮೇಶ್ವರನನ್ನು, ||೪||

ಶುಂಭ-ನಿಶುಂಭರೆಂಬ ರಕ್ತಬೀಜಾಸುರರು ಮಹಾಬಲತಾಲಿನಿಯಾದ ಜಗದಂ
 ಬಿಯನ್ನು ನೋಡಿದಂತೆ ಬೆದರು ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ನೋಡಿದನು. ಪರಸ್ಪರರನ್ನು
 ವೀಕ್ಷಿಸಿದ ಬಳಿಕ, ಇಬ್ಬರೂ ನಾನಾವಿಧ ಶಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸುತ್ತ, ಯುದ್ಧ
 ವನ್ನಾರಂಭಿಸಿದರು. ||೫||

ಶಸ್ತ್ರಾಘಾತಗಳು ಇಬ್ಬರ ದೇಹಗಳಿಗೂ ತಗುಲಿದ್ದರಿಂದ ಆ ದೇಹಗಳು ಧಾರಾ
 ಕಾರವಾಗಿ ರಕ್ತವನ್ನು ಕಾರುತ್ತಿದ್ದವು. ನೋಡಿದರೆ, ಅವರು ಕೆಂಪು ದಾಸವಾಳದ
 ಹೂವಿನಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದರು. ಪರಸ್ಪರರ ಶಸ್ತ್ರಗಳು ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಘರ್ಷಣೆಯಾದಾಗ
 ಅದರಿಂದ ಕಿಡಿಗಳು ಉತ್ಪನ್ನವಾಗಿ ಭೂಮಿ, ಪರ್ವತಗಳು ಇವನ್ನೆಲ್ಲ ದಹಿಸಲಾರಂಭ
 ಸಿದವು. ||೬||

ಭೂಮಿಯು ಗಡಗಡ ನಡುಗಿತು. ಸಮುದ್ರಗಳು ಉಕ್ಕಿ ಹರಿದವು. ದ್ವೀಪ
 ಗಳು ಹೊಯ್ದಾಡಿದವು. ಪರ್ವತಗಳು ಚಲಿಸಿ ಹೋದವು. ಆಗ ಸಿಂಧುದೈತ್ಯನು ತನ್ನ
 ಬಿಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ ನಿಶಿತವಾದ ಬಂದು ಬಾಣವನ್ನು ಹೂಡಿ, ಅದನ್ನು ವನ್ದಿಮಂತ್ರದಿಂದ ಅಭಿ
 ಮಂತ್ರಿಸಿ, ಅಗ್ನಿಶಸ್ತ್ರವನ್ನಾಗಿ ||೭||

ಸಸರ್ಪ ದಗ್ಧಂ ತಂ ದೇವಂ ಮಯೂರೇಶಂ ರಣಾಂಗಣೇ |

ಸ ದರ್ಹ ದೇವಸೇನಾಂ ತಾಂ ದಶದಿಕ್ಷು ಸಸರ್ಪ ಹ ||೮||

ತತಃ ಪಾಶಂ ಮಯೂರೇಶೋ ಮೇಘಾಸ್ತ್ರೇಣ ಸು-ಯೋಜ್ಯ ಚ |

ನ್ಯಕ್ಷಿಸದ್ವೈತ್ಯಸೇನಾಯಾಂ ಕಂಪಯ ಭುವನತ್ರಯಮ್ ||೯||

ಅಶಮುಚ್ಚ ತತೋ ವಂದಿ ಜಲಧಾರಾಭಿವೃಷ್ಟಿಭಿಃ |

ಪ್ರಭೂತೇನಾಥ ತಮಸಾ ದಿಶೋ ವ್ಯಾಪ್ತಾ ದಶಾಪಿ ಚ ||೧೦||

ವಿಶೀರ್ಣಾಃ ಪರ್ವತಾಸ್ತಾಭಿಃ ಪತಿತಾ ವೃಕ್ಷಸಂಚಯಾಃ |

“ ಅಯಂ ಕಿಂ ಪ್ರಲಯಃ ಪ್ರಾಪ್ತ ” ಇತ್ಯಶೋಚತ್ಸ ದೈತ್ಯರಾಟ್ ||೧೧||

ಮಾಡಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದನು. ಹೀಗೆ ಪ್ರಯೋಗಿಸುವಾಗ “ ದೇವರದೇವ ; ಮಯೂರೇಶನನ್ನು ಈ ರಣಾಂಗಣದಲ್ಲೇ ದಹಿಸಿಬಿಡುವೆನು ” ಎಂದು ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿದ್ದನು. ಆ ಅಸ್ರವು ದೇವಸೇನೆಯನ್ನು ದಹಿಸುತ್ತ ಹತ್ತು ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲೂ ಸರಸರ ಸುಳಿದಾಡತೊಡಗಿತು. ||೮||

ಆಗ ಮಯೂರೇಶನು ಪಾಶವನ್ನು ಕೈಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು, ಅದನ್ನು ಮಹಾ ಮೇಘಾಸ್ತ್ರ ಮಂತ್ರಗಳಿಂದ ಸಂಸ್ಕರಿಸಿ ಸಜ್ಜುಗೊಳಿಸಿದನು. ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ದೈತ್ಯನ ಸೇನೆಯ ಮೇಲೆ ಬೀಸಿ ಎಸೆದನು. ಪಾಶವನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದೊಡನೆಯೇ ಅದು ತ್ರಿಭವನಗಳನ್ನೂ ನಡುಗಿಸಿತು. ||೯||

ಪಾಶವು ಒಡನೆಯೇ ಕುಂಭದ್ರೋಣಾಕಾರದಲ್ಲಿ ಧಾರಾಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಮಳೆಯನ್ನುಸುರಿಸಿ, ದೈತ್ಯಶಸ್ತ್ರಪ್ರಭಾವದಿಂದಂಟಾದ ಅಗ್ನಿಜ್ವಾಲೆಯನ್ನೆಲ್ಲ ಆರಿಸಿ ಬಿಟ್ಟಿತು. ನಭೋಮಂಡಲವು ಮೇಘಗಳಿಂದ ಅವೃತವಾಗಿ ಸೂರ್ಯನೇ ಕಾಣದಂತಾದನು. ಸೂರ್ಯನ ಪ್ರಕಾಶವಿಲ್ಲದಂತಾಗಲು, ಎಲ್ಲೆಡೆಯಲ್ಲೂ ಕತ್ತಲು ನಿಬಿಡವಾಗಿ ಕವಿದು ಬಿಟ್ಟಿತು. ||೧೦||

ಮಳೆಯ ಹೊಡೆತಕ್ಕೆ ಪರ್ವತಗಳು ವಿಶಕಲಿತವಾಗಿಕರಗಿಹೋದವು. ಗಿಡ-ಮರಗಳು ಬೇರು ಸಹಿತ ಕಿತ್ತು ನೆಲಕ್ಕೆ ಉರುಳಿ ಬಿದ್ದವು. “ ಇದೇನು? ಈ ಅನಾಹುತವನ್ನು ನೋಡಿದರೆ, ಪ್ರಲಯಕಾಲವೇ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದಂತೆ ತೋರುವುದಲ್ಲ? ಮುಂದೇನು ಗತಿ ? ” ಎಂದು ರಾಕ್ಷಸರಾಜನು ಬಹುಪರಿಯಾಗಿ ಶೋಕಿಸಿದನು. ||೧೧||

ಪವನಾಸ್ತ್ರೇಣ ತಾನ್ ಮೇಘಾಂಸ್ತದಾ ಸಿಂಧುರ್ನೃವಾರಯತ್ |

ಸ ವಾಯುಃ ಕಂಪಯಾಮಾಸ ಗಗನಂ ಚ ದಿಶೋ ದಶ ||೧೨||

ತತೋ ದೇವೋಽನುಂತ್ರಯತ್ಸ ಕಮಲಂ ನಿಜಹಸ್ತಕೇ |

ಪರ್ವತಾಸ್ತ್ರೇಣ ಸಹಸಾ ತತ್ಯಾಜ ದೈತ್ಯಪುಂಗವೇ ||೧೩||

ಉನ್ನೂಲ್ಯ ತದ್ಧ್ರುಮಾನ್ ವೈವೋನು ದ್ಯೋತಯಚ್ಚ ದಿಶೋ ದಶ |

ಅಗಚ್ಛದೈತ್ಯಸೇನಾಯಾಂ ಪ್ರಾಸುವತ್ಪರ್ವತಾನ್ ಬಹೂನ್ ||೧೪||

ಅಸಂಖ್ಯಾತ್ಯೈರ್ಗಿರಿವರೈಃ ಭಾದಿತಂ ಪೃಥಿವೀತಲಮ್ |

ನ ಸ್ಥಾತುಮವಕಾಶೋಽಭೂನ್ ಚ ಗಂತುಮಥಾಪಿ ಚ ||೧೫||

ಕ್ಷಣಕಾಲದಲ್ಲೇ ತನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸ್ವಾರ್ಥೀನಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಪರ್ವತಾಸ್ತ್ರದ ಹಾವಳಿಯನ್ನು ತಡೆಗಟ್ಟಲು ವಾಯವೀಯಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿ, ನಿಜವಾಗಿದ್ದ ಮೇಘಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ದೂರಹೋಗುವಂತೆ ಚದುರಿಸಿ, ಮಳೆಯನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿಬಿಟ್ಟನು. ಅಸುರನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದ ವಾಯವ್ಯಾಸ್ತ್ರವು ಬಹಳ ವೇಗ ಗತಿಯಿಂದ ಬೀಸುತ್ತ, ಗಗನ, ದಿಕ್ಕು ಇವನ್ನು ಸಹ ನಡುಗಿಸಿಬಿಟ್ಟಿತು. ||೧೨||

ಆಗ ದೇವನು ತನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿದ್ದ ಮತ್ತೊಂದಾಯುಧ ; ಕಮಲವನ್ನು ಕೈಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಪರ್ವತಾಸ್ತ್ರ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಅದನ್ನು ಅಭಿಮಂತ್ರಿಸಿ, ವೇಗವಾಗಿ ದೈತ್ಯನ ಮೇಲೆ ಬೀಸಿ ಎಸೆದನು. ||೧೩||

ಆ ಪರ್ವತಾಸ್ತ್ರ ಝಗಝಗಿಸುತ್ತ ನಭೋಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಹೊರಟಿತು. ಅದರ ದಿವ್ಯ ತೇಜಸ್ಸು ದಿಗಂತಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಬೆಳಗಿತು. ಅದು ದೈತ್ಯನ ಸೇನೆ ಇದ್ದಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು, ಎಣಿಕೆಗೆ ಸಿಕ್ಕಲಾರದಷ್ಟು ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಪರ್ವತಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ ಹಾಕಿತು. ಇದರಡಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕು ಎಷ್ಟೋ ಮರಗಳು ಹೇಳಲು ಹೆಸರೂ ಇಲ್ಲದಂತಾಗಿ ಹೋದವು. ||೧೪||

ಭೂಭಾಗವೆಲ್ಲ ಪರ್ವತಗಳಿಂದ ತುಂಬಿಹೋಯಿತು. ಯಾವ ಸಂದಿ ಮೂಲೆಗಳಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೂ, ಅಲ್ಲಿಲ್ಲ ಪರ್ವತಗಳೇ ಕಾಣತೊಡಗಿದವು. ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ನಿಲ್ಲೋಣವೆಂದರಾಗಲಿ, ಅಥವಾ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಹೊರಟು ಬರೋಣವೆಂದರಾಗಲಿ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಅವಕಾಶ ಸಿಕ್ಕುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ||೧೫||

ಪವನಂ ಕುಂಠಿತಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಪರ್ವತಾರ್ವ ಪರ್ವತೋಽಪಿ ಚ |
 ವಜ್ರಾಸ್ತ್ರಂ ಪ್ರೇರಯಾಮಾಸ ತತೋ ವಜ್ರಾಣಿ ನಿಯಮಯುಃ ||೧೬||
 ಅಸಂಖ್ಯಾಶೈಶ್ಚ ವಜ್ರೈಶ್ಚ ಪರ್ವತಾಶ್ಚಾರ್ಣವತಾಸ್ತದಾ |
 ತತೋಽಂಕುಶಂ ಮಯೂರೇಶೋ ವಜ್ರಾಸ್ತ್ರೇಣ ನೃಮಂತ್ರಯತ್ ||೧೭||
 ಸಸರ್ಜ ತೇಷು ವಜ್ರೇಷು ವಜ್ರಯುದ್ಧಮಭೂತ್ತದಾ |
 ತಚ್ಚಬ್ಧೇನ ಚಕಂಪೇ ಭೂಃ ಸಾತಾಲಾನಿ ದಿಶೋ ನಭಃ ||೧೮||
 ನೃಪತದ್ವಜ್ರಘಾತೇನ ವಸ್ಥಿರ್ಲೋಕಾರ್ಕ ದದಾಹ ಸಃ |
 ಪರಸ್ಪರಂ ನಿರಸ್ತಾನಿ ವಜ್ರಾಣ್ಯಂತರ್ದಧುಸ್ತದಾ ||೧೯||
 ತತೋಽವದಂತಹಾದ್ಯೈಶ್ಚೋಽಮಾತ್ಯಾ ಪ್ರತಿ ಮಹಾರುಷಾ |

ವಾಯವ್ಯಾಸ್ತ್ರವು ಕುಂಠಿತವಾದುದನ್ನೂ, ಎಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೂ ಪರ್ವತಗಳು ರಾಶಿ
 ರಾಶಿಯಾಗಿದ್ದು ದನ್ನೂ ನೋಡಿ, ಆ ಪರ್ವತಗಳನ್ನು ಭೇದಿಸಲಿಕ್ಕಾಗಿ ರಾಕ್ಷಸನು ವಜ್ರಾ
 ಸ್ತ್ರವನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದನು. ಆ ಅಸ್ತ್ರದ ಮಹಿಮೆಯಿಂದ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಬಂಡೆ
 ಯಾಕಾರದ ವಜ್ರಗಳು ಮೇಲ್ಮೇಲೆ ಉದುರಿ, ಆ ಪರ್ವತಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಪುಡಿಪುಡಿ ಮಾಡ
 ತೊಡಗಿದವು. ಆಗ ದೇವೇಶನು ಅಂಕುಶವನ್ನು ಕೈಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು, ಅದನ್ನು
 ಮಹಾ ವಜ್ರಾಸ್ತ್ರ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಅಭಿಮಂತ್ರಿಸಿ, ಸಶಕ್ತವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದನು.

||೧೬-೧೭||

ಸಿದ್ಧವಾದ ಮಹಾ ವಜ್ರಾಸ್ತ್ರರೂಪಿ ಆ ಅಂಕುಶಾಯುಧವನ್ನು ದೇವನು ರಾಕ್ಷಸ
 ನಿಂದ ನಿರ್ಮಿತವಾಗಿದ್ದ ವಜ್ರಾಸ್ತ್ರದ ಮೇಲೆ ಎರಗುವಂತೆ ಗುರಿ ನೋಡಿ ಬೀಸಿ ಎಸೆದನು.
 ಆಗಿನ ಅದ್ಭುತವನ್ನೇನೆಂದು ವರ್ಣಿಸಲಿ, ವ್ಯಾಸ! ಅವೆರಡೂ ವರಸ್ಪರ ದ್ವೇಷದಿಂದ
 ಹೋರಾಡತೊಡಗಿದವು. ಅವೆರಡರ ಘರ್ಷಣೆಯಿಂದಂಟಾದ ಖಣಲ್, ಖಣಲ್
 ಎಂಬ ಭಯಂಕರ ಶಬ್ದವು ಭೂಮಿಯನ್ನು ನಡುಗಿಸಿತು. ವಾತಾಳಲೋಕ ಅಲ್ಲೋಲ
 ಕಲ್ಲೋಲವಾಯಿತು. ದಿಕ್ಕುಗಳೆಲ್ಲ ತಿರುಗಲಾರಂಭಿಸಿದವು. ||೧೮||

ವಜ್ರಾಸ್ತ್ರಗಳೆರಡರ ಘರ್ಷಣೆಯಿಂದ ಅಗ್ನಿಯು ಉದ್ಭವಿಸಿ ನೆಲಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದು,
 ಶೋಕಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ದಹಿಸಿತು. ಪರಸ್ಪರರ ಆಯುಧಗಳಿಂದ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿದ ವಜ್ರಗಳು
 ಅಲ್ಲಲ್ಲೇ ಅಂತರ್ಧಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿದವು. ||೧೯||

ಪ್ರತಿಕಷ್ಟಿಯ ಚಾತುರ್ಯ ಬಲಗಳಿಂದ ದೈತ್ಯನಿಗೆ ಬಹಳ ಕೋಪ ಉಂಟಾಯಿತು.
 ಆಗ ತನ್ನ ಮಂತ್ರಿಗಳನ್ನು ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಕರೆದು, ಹೀಗೆಂದು ಹೇಳಿದನು :

ಸಿಂಧುರುನಾಚ : —

ಕಿಮನೇನ ಪ್ರಯೋಗೇಣ ಭಸ್ಮ ಕುರ್ಯಾಂ ಕ್ಷಣಾದಮುಮ್ ॥೨೦॥

ಶಿವಾಬಾಲಂ ಶಿವಾಸ್ತನ್ಯಸಾಲದಕ್ಷಂ ಶಿವೋಚಿತಮ್ |

ಕ ಉನಾಚ : —

ಇತ್ಯುಕ್ತ್ವಾಭಿದ್ರವದ್ವೈತೋ ಹಂತುಂ ತಂ ಸ ಗುಣೇಶ್ವರಮ್ ॥೨೧॥

ದಧಾರ ತಂ ನಿರೀಕ್ಷ್ಯೈವಮಾಯಾಂತಂ ದೈತ್ಯಪುಂಗವಮ್ |

ನಿರಾಡ್ರೂಪೋ ಮಯೂರೇಶೋ ಬಿಭೇದ ಸಹಸಾ ನಭಃ ॥೨೨॥

ಚರಣಾಕ್ರಾಂತಪಾತಾಲಃ ಶ್ರೋತ್ರವ್ಯಾಪ್ತದಿಗಂತರಃ ॥೨೩॥

ಸಹಸ್ರಪಾದಂ ಸಹಸಾ ನಿರೀಕ್ಷ್ಯ ಸಹಸ್ರನೇತ್ರಂ ಚ ಸಹಸ್ರಶೀರ್ಷಮ್ |

ಸಿಂಧು : —

ಇದೇನೀ ಆಟ. ಅಸ್ತ್ರ, ಪ್ರತ್ಯಸ್ತ್ರಗಳ ಪ್ರಯೋಗದಿಂದ ವೃಥಾವಾಗಿ ಕಾಲಯಾಪನೆಯಾಗುತ್ತಿರುವುದಲ್ಲವೇ, ಮತ್ತು ಅವ ಪ್ರಯೋಜನವೂ ಆಗುವಂತೆ ಕಂಡುಬರಲಿಲ್ಲದು. ಆದುದರಿಂದ ಒಂದು ಕ್ಷಣದೊಳಗಾಗಿಯೇ ಇವನನ್ನು ಸುಟ್ಟು ಬೂದಿ ಮಾಡಿ ಬಿಡುವೆನು. ॥೨೦॥

ಶಿವನ ಬಾಲಕನಾದ ಈ ಪೋರನು ಶಿವ (ಪಾರ್ವತಿ) ಯ ಸ್ತನ್ಯವನ್ನು ಪಾನ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಅರ್ಹನಾದವನು. ಇವನಿಗೇಕೆ ಬೇಕು, ಈ ಯುದ್ಧ. ಶಿವನು ಭಸ್ಮ ಲಿಪ್ತಾಂಗನಲ್ಲವೇ? ಅವನ ಮಗನಾದ ಇವನೂ ಹಾಗೆಯೇ ಇರಬೇಕಾದುದು ಉಚಿತವಾದುದರಿಂದ ಈಗಲೇ ಇವನನ್ನು ಬೂದಿ ಮಾಡಿ ಬಿಡುವೆನು.

ಬ್ರ

ಹೀಗೆಂದು ಆಲಂಕಾರಿಕ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸುತ್ತ ನುಡಿದನು ಮತ್ತು ಗುಣೇಶ್ವರನನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಓಡಿ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ॥೨೧॥

ಓಡಿಬರುತ್ತಿರುವ ಸಿಂಧು ದೈತ್ಯನನ್ನು ದೇವನು ಬಲವಾಗಿ ಕೈಗಳಿಂದ ಹಿಡಿದು ಒಡನೆಯೇ ನಿರಾಡ್ರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸಿ, ನಭೋಮಂಡಲವನ್ನೂ ಭೇದಿಸಿ ಬಿಳಿದು ನಿಂತನು. ॥೨೨॥

ಅವನ ಚರಣಗಳು ಪಾತಾಲಲೋಕವನ್ನು ವ್ಯಾಪಿಸಿದ್ದವು. ಅವನ ಕಿವಿಗಳು ದಿಕ್ಕುಗಳ ಅಂಚಿಗೆ ಅಂಟಿಕೊಂಡಿದ್ದವು ॥೨೩॥

ದೇವನು ಸಹಸ್ರಾರು ಪಾದಗಳುಳ್ಳವನಾಗಿ ತೋರಿದನು. ಸಾವಿರಾರು ತಲೆಗಳು ದೇವನ ಕಂಧರದ ಮೇಲೆ ಕಂಡವು. ಅವಕ್ಕೆ ದ್ವಿಗುಣಿತವಾದ ಕಣ್ಣುಗಳು. ಅಂತಹ ಅದ್ಭುತಾಕಾರದ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಭೂಮ್ಯಂತರಿಕ್ಷಗಳನ್ನು ವ್ಯಾಪಿಸಿ ನಿಂದಿದ್ದಿತು ತನ್ನನ್ನು

ಖಂ ರೋದಸೀ ವ್ಯಾಪ್ಯ ಚ ತಿಷ್ಠಮಾನಂ ಸಿಂಧುಮುರ್ಮೂರ್ಛಾಥ ಪ
ತಚ್ಚ ಭೂಮೌ ||೨೪||

ಆಚ್ಛಾದಯಂತಂ ಹಸ್ತೇನ ವೈದ್ಯೇನು ಸರ್ವಂ ಸುರೇಶ್ವರಮ್ |
ಸಾವಧಾನಮನಾಃ ಕಿಂಚಿತ್ಸಸ್ಮಾರ ರವಿಜಂ ವರಮ್ ||೨೫||

ಸಿಂಧುರುನಾಚ :—

ರವಿಣಾ ಪೂರ್ವಮುಕ್ತೋಽಹಂ ವರದಾನೇ ನುಹೌಜಸಾ |
ಆಚ್ಛಾದಯೇದ್ಯೋ ಗಗನಮೇಕಹಸ್ತೇನ ತೇಸುರ | ||೨೬||
ಸ ತೇ ಮುಕ್ತಪದಂ ಸದ್ಯೋ ನೇಷ್ಯತೇ ಬಹುಕಾಲತಃ |
ಅತೋಽನೇನ ರಣೇನಾಲಂ ಯದ್ಭಾವ್ಯಂ ತದ್ಭವಿಷ್ಯತಿ ||೨೭||

ಹಿಡಿದವರಾರೆಂದು ತಿಳಿಯಲು ಸಿಂಧುದೈತ್ಯನು ಸರ್ರನೆ ತಿರುಗಿ ನೋಡಿದನು. ಅಲ್ಲಿ
ಅದ್ಭುತವಾದ ದೇವನ ರೂಪ ಕಂಡಿತು. ಆಗ ಅವನಿಗೆ ಸ್ಮೃತಿಯೇ ತಪ್ಪಿತು.
ನಡುಗುತ್ತ ನೆಲೆಕ್ಕೆ ಧೂಪನೆ ಬಿದ್ದು ಬಿಟ್ಟನು. ||೨೪||

ದೇವನು ತನ್ನ ಒಂದು ಹಸ್ತದಿಂದ ನಭೋಮಂಡಲವನ್ನೆಲ್ಲ ಮುಚ್ಚಿ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದನು.
ಸಿಂಧು ಸ್ವಲ್ಪ ವೇಳೆ ಕಳೆದ ಬಳಿಕ, ಸಾವಧಾನವಾಗಿ ಸುದಾರಿಸಿಕೊಂಡು, ರವಿರಾಜ
ತನಗೆ ವರವನ್ನು ಕೊಡುವಾಗ ಸೂಚಿಸಿದ ಸೂಕ್ಷ್ಮಾಂಶಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಒಂದೊಂದನ್ನಾಗಿ
ಸ್ಮರಣಕ್ಕೆ ತಂದುಕೊಂಡನು. ||೨೫||

ಸಿಂಧು :—

ಮಹಾ ತೇಜಸ್ವಿಯಾದ ದಿನಮಣಿಯು ನನ್ನ ತಪಸ್ಸಿಗೆ ಮೆಚ್ಚಿ ವರಗಳನ್ನು
ಕೊಡುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಈ ಅಂಶವನ್ನು ನನಗೆ ತಿಳಿಯುವಂತೆ ವ್ಯಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದನು.
“ ಅಸುರ ! ಯಾರು ತನ್ನ ಒಂದೇ ಹಸ್ತದಿಂದ ಈ ನಭೋಮಂಡಲವನ್ನೆಲ್ಲ ಮುಚ್ಚಿ
ಬಿಡುವನೋ, ||೨೬||

ಅವನೇ ನಿನಗೆ ಒಡನೆಯೇ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ಅರ್ಥಾತ್ ಈ
ದೇಹಕ್ಕೆ ಅಂತಕನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಈ ಘಟನೆ ಬಹಳ ಕಾಲ ಕಳೆದ ಬಳಿಕ ಸಂಭವಿಸು
ತ್ತದೆ ” ಎಂದಿದ್ದ ರೀತಿಯಲ್ಲೇ ಈಗ ಹೀಗೆ ನಡೆದಿದೆ. ನನಗೆ ಮೃತ್ಯುಕಾಲ ಪ್ರಾಪ್ತಿ
ಯಾಗಿದೆ ಎಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಹೀಗಿರುವಾಗ, ಇನ್ನು ವೃಥಾ ಯುದ್ಧದ ಗೊಡವೆ
ಏಕೆ ? ಏನೇನಾಗಬೇಕಾಗಿದೆಯೋ, ಅದೆಲ್ಲವೂ ನಡೆದೇ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ||೨೭||

ಕ ಉವಾಚ :—

ಪುನರ್ನಿರೀಕ್ಷ್ಯಮಾಣೋಸೌ ಹ್ರಸ್ವಕಾಯಂ ದದರ್ಶ ತಮ್ !
 ಷಡ್ಭಜಂ ತು ಮಯೂರೇಶಂ ಪರಂ ವಿಸ್ಮಯನಾಯಯೌಘಾ ||೨೮||
 ತತೋನರುಹ್ಯ ದೇವೇಶೋ ಮಯೂರೇಶಃ ಶಿಖಂಡಿನಃ |
 ಉಪಸ್ಪೃಶ್ಯ ಜಲಂ ಶುದ್ಧಂ ಜಜಾಪ ಪರಮಂ ಮನುಷ್ಯಂ ||೨೯||
 ಪರಶುಂ ಮಂತ್ರಯಾಮಾಸ ಮಹೋವ್ಯಾಪ್ತಂ ದಿಗಂತರಮ್ |
 ಲಕ್ಷೀಕೃತ್ಯ ರಿಪೋರ್ನಾಭಿಂ ಸುಧಾಮಾತ್ರೇಣ ಸಂಯುತಮ್ ||೩೦||
 ಸ್ನೋಟಿಯನ್ನಿನ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಂ ಕ್ರೋಧಸಂರಕ್ತಲೋಚನಃ |
 ಜ್ವಾಲಾನಾಲಾಕುಲಂ ತಂ ಸ ಮುಮೋಚ ಗಿರಿಜಾಸುತಃ ||೩೧||

ಬ್ರಹ್ಮಾ—

ಆ ಅದ್ಭುತಾಕಾರ ಕಂಡುಬಂದೆಡೆ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ತಿರುಗಿ ನೋಡಿದನು. ಗಣ ಪತಿಯ ಮೂರ್ತಿ ಸಣ್ಣದಾಗಿ ಕಂಡುಬಂದಿತು. ಆರು ಭುಜಗಳಿಂದ ವಿರಾಜಿತನಾದ ಪುಟ್ಟ ಮಯೂರೇಶನನ್ನು ನೋಡಿ, ರಾಕ್ಷಸನಿಗೆ ಬಹಳ ಅಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು. ||೨೮||

ಅನಂತರ ದೇವನು ತನ್ನ ವಾಹನವಾದ ಶಿಖಂಡಿಯ ಬೆನ್ನಿನಿಂದ ಇಳಿದು, ಶುದ್ಧ ಜಲವನ್ನು ಅಚಮಿಸಿ, ಅತ್ಯಮೋಘವಾದ ಮಹಾಮಂತ್ರವನ್ನು ಏಕಾಗ್ರತೆಯಿಂದ ಜಪಿಸಿದನು. ||೨೯||

ಸ್ವಭಾವಸುಂದರರಾದವರು ಒಳ್ಳೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಒಡವೆ-ವಸ್ತುಗಳು, ಬೆಲೆಬಾಳುವ ಬಟ್ಟೆ, ಪುಷ್ಪ, ಚಂದನ ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಂದ ಅಲಂಕರಿಸಿಕೊಂಡರೆ, ಹೆಚ್ಚು ಸುಂದರರಾಗಿ ಕಂಡುಬರುವಂತೆ, ಸ್ವತಃ ಯೋಗೇಶ್ವರನಾದ ಜಗದೀಶ್ವರನು ದಿವ್ಯವಾದ ಶಿವೋಪ ದಿಷ್ಟ ಮಹಾಮನು (ಮಹಾಮಂತ್ರ)ವನ್ನು ಜಪಿಸಿದುದರಿಂದ ಆವತಾರಿಕ ಆ ದೇಹ, ಆಯುಧಗಳ ಶಕ್ತಿಯು ಮತ್ತಷ್ಟೂ ಪ್ರಬಲತರವಾಯಿತು. ಆ ಮಹಾಮಂತ್ರದಿಂದ ಹೊಳೆವ ತನ್ನ ಪರಶುವನ್ನು ದಿಗಂತದ ವರೆಗೂ ಬೆಳಗುವಂತೆ ಅಭಿಮಂತ್ರಿಸಿ, ಅಮೃತ ಮಂತ್ರ ಪರಿರಕ್ಷಿತವಾದ ಅಸುರನ ನಾಭಿ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಿಟ್ಟು ||೩೦||

ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವನ್ನೇ ಭೇದಿಸಿಬಿಡುವನೋ, ಎಂಬಂತೆ ಕ್ರೋಧಸಂರಕ್ತಲೋಚನ ನಾದ ಗಿರಿಜಾಸುತನು ಜ್ವಾಲಾನಾಲೆಯಿಂದ ಉರಿಯಲಾರಂಭಿಸಿದ ಅದನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದನು. ||೩೧||

ಸ ಮೋಚ್ಯಮಾನೋ ಗಗನಂ ನಾದರ್ಯ ವಿದಿಶೋ ದಿಶಃ |

ಭಾಸರ್ಯ ಮಹಸಾ ಪೃಥ್ವೀಂ ಸ-ಪರ್ವತವನಾಕರಾನ್ಮಾ ||೩೬||

ದೃಷ್ಟ್ವಾ ದೈತ್ಯಃ ಸಮಾಯಾಂತಂ ಪರಶುಂ ಕಾಲಸನ್ನಿಭನ್ಮಾ |

ಶೀಘ್ರಂ ಚಕ್ರೇ ಧನುರ್ಘೋರಂ ಶರಂ ಯಾವದ್ಧಿ ಯೋಜ್ಯತೇ ||೩೭||

ತಾವತ್ಸ ಬಿಭಿದೇ ನಾಭಿಮಮೃತಾಭಿಯುತಂ ಲಘು |

ಅನ್ಯತೇ ನಿಸೃತೇ ದೈತ್ಯೋ ವಾತಾಹತ ಇವ ದ್ರುಮಃ ||೩೮||

ಸಪಾತ ಸಹಸಾ ಭೂಮೌ ವಜ್ರಾಹತ ಇವಾಚಲಃ |

ಪ್ರಸಾರ್ಯ ವಕ್ತ್ರಂ ರುಧಿರಂ ವರ್ನು ಪ್ರಾಣಾನ್ ವಿಸೃಜ್ಯ ಸಃ ||೩೯||

ಆ ಪರಶು ದೇವನ ಹಸ್ತದಿಂದ ಹೊರಡುವಾಗ ಬಹಳ ಭಯಂಕರವಾದ ಶಬ್ದವನ್ನು ಮಾಡಿತು. ಧ್ವನಿಯಿಂದ ಗಗನವೂ, ದಿಗ್ವಿದಿಕ್ಯುಗಳೂ ಎಲ್ಲವೂ ಒಮ್ಮೆಲೆ ಪ್ರತಿನಾದ ಮಾಡಿದವು. ಪರಶು ಬಹಳ ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾಗಿದ್ದು ದರಿಂದ ವನ, ಪರ್ವತ ಇತ್ಯಾದಿ ವಸ್ತುಜಾತದಿಂದ ಕಂಗೊಳಿಸುವ ಇಡೀ ಪೃಥ್ವಿಯನ್ನೇ ತನ್ನ ಪ್ರಭೆಯ ಮೂಲಕ ಬೆಳಗಿತು. ||೩೬||

ಮೃತ್ಯುವೇ ರಭಸದಿಂದ ಬಳಿಗೆ ಬರುತ್ತಿರುವಂತೆ ಪರಶು ತನ್ನನ್ನು ಲಕ್ಷಿಸಿ ಬರುತ್ತಲಿದೆ. ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ದೈತ್ಯನು ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಕಾಲಕಳೆಯದೇ, ಘೋರವಾದ ತನ್ನ ಧನುಸ್ಸನ್ನು ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸಿ, ಬಾಣವನ್ನು ಹೊಡೆಲು ಹವಣಿಸಿದನು. ಆದರೆ ದೈವಗತಿ, ಅಷ್ಟರೊಳಗಾಗಿಯೇ ||೩೭||

ಆ ಪರಶು ಬಹಳ ಚಮತ್ಕಾರಗತಿಯಿಂದ ಸುಂಯೋಗುಟ್ಟುತ್ತ ರಾಕ್ಷಸನ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದು, ಅಮೃತ ರಸದಿಂದ ತುಂಬಿದ ರಕ್ತಸನ ನಾಭಿಯನ್ನು ಭೇದಿಸಿ ಬಿಟ್ಟಿತು. ಒಡನೆಯೇ ಸಿಂಧುವಿನ ನಾಭೀ ಕುಹರದಿಂದ ಅಮೃತರಸವು ನೆಲಕ್ಕೆ ಸುರಿದು ಹೋಯಿತು. ಯಾವ ಅಮೃತದ ಬಲದಿಂದ ಅದುವರೆಗೂ ಯಾರಿಗೂ ರಕ್ತಸನು ತಲೆ ಬಾಗಿರಲಿಲ್ಲವೋ, ಅಂತಹ ದೈತ್ಯನು ಬಿರುಗಾಳಿಯ ಹೊಡೆತಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿದ ಬಲ್ಬಜ ಗಿಡದಂತೆ ||೩೮||

ಒಮ್ಮೆಲೇ ನೆಲಕ್ಕುರುಳಿ ಬಿದ್ದು ಬಿಟ್ಟನು. ವಜ್ರಾಯುಧದ ಏಟಿಗೆ ಸಿಲುಕಿದ ಪರ್ವತವು ಸುಚ್ಛೇ ನೂರಾಗುವಂತೆ ಅಸುರನ ಸ್ಥಿತಿಯಾಯಿತು. ತೆರೆದ ಬಾಯಿಯಿಂದ ಧಾರಾಕಾರವಾಗಿ ರಕ್ತವನ್ನು ಕಾರುತ್ತ, ಸಿಂಧುದೈತ್ಯನು ವಿಧಿಯಿಲ್ಲದೇ ಪ್ರಾಣಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿಬಿಟ್ಟನು. ||೩೯||

ಮಯೂರೇಶಪ್ರಸಾದೇನ ಮುಕ್ತಿಂ ಪ್ರಾಪ ಸು-ದುರ್ಲಭಾಮ್ |

ಪಶ್ಯತಾಂ ಸರ್ವಲೋಕಾನಾಂ ತದದ್ಭುತಮಿವಾಭವತ್ ||೩೬||

ಅವತೇರುವಿಮಾನಾನಿ ಯುದ್ಧಂ ದ್ರಷ್ಟುಂ ಸ್ಥಿತಾನಿ ಹ |

ಪಸಾತ ಪುಷ್ಪವೃಷ್ಟಿಂ ಶನೈರ್ಮೇಘಾ ಜಗರ್ಜಿರೇ ||೩೭||

ಅಶೀಶಮದ್ರಜೋ ಭೌಮಂ ವನೌ ನಾತಸ್ಸುಖಾವಹಃ |

ಪ್ರಸೇದುಶ್ಚ ದಿಶಃ ಸರ್ವಾ ಗಂಧರ್ವಾ ಮಧುರಂ ಜಗುಃ ||೩೮||

ನಸ್ಯತುಶ್ಚಾಪ್ಸರಸ್ಸಂಘಾಸ್ತುಷ್ಟವ್ರತುರ್ಮುನಿದೇವತಾಃ |

ಷಡಾನನಾದಯೋ ವೀರಾ ಮಯೂರೇಶಂ ಮುದಾಯುತಾಃ ||೩೯||

ಆ ದೃಶ್ಯವನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ ನೋಡುತ್ತಲಿದ್ದರು. ಎಂತಹ ತಪಸ್ವಿದ್ರಿಗೂ ಸುಗಮವಲ್ಲದ ಮುಕ್ತಿಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಮಹಾಗಣಪತಿಯು ಸಿಂಧುವಿಗೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿಕೊಟ್ಟನು. ರಾಕ್ಷಸನು ದೇವನ ಅಡಿದಾವರೆಗಳೆಲ್ಲೆ ಐಕ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದನು. ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಈ ಸನ್ನಿವೇಶ ಅತ್ಯದ್ಭುತವೆನಿಸಿತು. ||೩೬||

ಯುದ್ಧವನ್ನು ನೋಡಲಿಕ್ಕಾಗಿ ವಿಮಾನಗಳ ಮೇಲೇರಿ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಹಾರಾಡುತ್ತಲಿದ್ದವರೆಲ್ಲ ಮೆಲ್ಲಗೆ ಕೆಳಕ್ಕಿಳಿದು, ದೇವನ ಸನ್ನಿಧಿಗೆ ಬಂದರು. ಅಖಂಡವಾಗಿ ಪುಷ್ಪವೃಷ್ಟಿಯಾಯಿತು. ಮೇಘಗಳು ಮಂದವಾಗಿ ಗರ್ಜಿಸಿ, ದೇವನಿಗೆ ಜಯಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಿದವು. ||೩೭||

ಮೇಘಗಳು ಮೃದುವಾಗಿ ಹನಿ ಹಾಕಿದುದರಿಂದ ಮೇಲೆದ್ದ ಭೂಮಿಯ ಧೂಳೆಲ್ಲ ಅಡಗಿಹೋಯಿತು. ಮಾರುತನು ಸುಖಕರವಾಗಿರುವಂತೆ ಮಂದಗತಿಯಿಂದ ಬೀಸಿದನು. ದಿಕ್ಕುಗಳೆಲ್ಲ ಪ್ರಸನ್ನವಾದವು. ದೇವಗಾಯಕರಾದ ಗಂಧರ್ವರು ಸು-ಮಧುರ ಧ್ವನಿಯಿಂದ ಭಗವಂತನ ಗುಣಗಣವನ್ನು ಗಾನಮಾಡಿದರು. ||೩೮||

ದೇವನರ್ತಕಿಯರಾದ ಅಪ್ಸರಾಂಗನೆಯರು ತಮ್ಮ ಗುಂಪಿನೊಂದಿಗೆ ಅನೇಕವಿಧ ಭಾವಭಂಗಗಳಲ್ಲಿ ನರ್ತಿಸಿದರು. ಮುನಿಗಳು, ದೇವತೆಗಳು ಸೇರಿ ದೇವರ ದೇವನನ್ನು ಅನನ್ಯಭಾವದಿಂದ ಸ್ತುತಿಸಿದರು. ಷಡಾನನ ಮೊದಲಾದ ದೇವಸೇನಾನಾಯಕರು ಮತ್ತು ದೇವವೀರರು ಸಿಂಧುವಿನ ಮರಣದಿಂದ ಅತಿ ಮುದಿತರಾಗಿ ಮಯೂರೇಶ್ವರನನ್ನು ಕುರಿತು ಹೀಗೆಂದು ಸ್ತುತಿಸಿದರು. ||೩೯||

ಸರ್ವ ಊಚುಃ :—

ಪರಬ್ರಹ್ಮರೂಪಂ ಚಿದಾನಂದರೂಪಂ
 ಸದಾನಂದರೂಪಂ ಸುರೇಶಂ ಪರೇಶಮ್ |
 ಗುಣಾಬ್ಧಿಂ ಗುಣೇಶಂ ಗುಣಾತೀತಮೀಶಂ
 ನುಯೂರೇಶಮಾದ್ಯಂ ನತಾಃ ಸ್ಮೋ ನತಾಃ ಸ್ಮಃ ||೪೦||
 ಜಗದ್ವಂದ್ಯಮೇಕಂ ಪರೋಂಕಾರಮೇಕಂ
 ಗುಣಾನಾಂ ಪರಂ ಕಾರಣಂ ನಿರ್ವಿಕಲ್ಪಮ್ |
 ಜಗತ್ಪಾಲಕಂ ಹಾರಕಂ ತಾರಕಂ ತಂ
 ನುಯೂರೇಶಮಾದ್ಯಂ ನತಾಃ ಸ್ಮೋ ನತಾಃ ಸ್ಮಃ ||೪೧||

ವೀರರು :—

ಭಗವಾ ! ನೀನು ಚತುರ್ಮುಖ ಬ್ರಹ್ಮನಿಗೂ ಮೂಲಾಧಾರವೆನಿಸಿದ ಪರಬ್ರಹ್ಮ ಸ್ವರೂಪನು. ಜ್ಞಾನಾನಂದಘನನು. “ಸಕ್ಕರೆ ಸಿಹಿಯಾಗಿದೆ” ಎಂದಂತೆ ‘ನೀನು ಸರ್ವದಾ ಅನಂದದಿಂದಿರುವೆ’. (ಸಕ್ಕರೆ, ಸಿಹಿ ಇವು ಹೇಗೆ ಪರಸ್ಪರ ಅವಿನಾ ಭಾವವುಳ್ಳವೋ ಎಂದರೆ ಸಿಹಿರಸವೇ ಹೇಗೆ ಸಕ್ಕರೆಯೋ, ಅದರಂತೆ ಅನಂದವೇ ನೀನಾಗಿರುವೆ.) ಸುರರಿಗಿಲ್ಲ ನೀನು ಈಶ್ವರ (ನಿಯಾಮಕ) ನಾದವನು. ನಿನಗೆ ನಿಯಾಮಕನಾದವನು ಬೇರೊಬ್ಬ ನಿಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ನೀನು ಪರೇಶನೆನಿಸುವೆ. ನೀನು ಗುಣಪರಿಪೂರ್ಣನಾದರೂ, ಆ ಗುಣಗಳ ಸಂಪರ್ಕ ನಿನಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲದೆ ಅವೆಲ್ಲ ನಿನಗೆ ಅಧೀನವಾಗಿವೆ. ಇಂತಹ ಪರಮವುರುಷ; ನುಯೂರೇಶ್ವರನನ್ನು ನಾವು ನಮಿಸುತ್ತೇವೆ. (ಈ ಶ್ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಗೊಂಡ “ನತಾಃ ಸ್ಮಃ” ಎಂಬ ಎರಡನೆಯ ಪದವನ್ನು “ಆದರಾತ್ ದ್ವಿರುಕ್ತಿಃ” ಎಂಬ ಸಂಪ್ರದಾಯಕ್ಕನುಸರಿಸಿ, ಹೆಚ್ಚು ಆದರವನ್ನು ತೋರಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಉಚ್ಚರಿಸಿದುದು ಎಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.) ||೪೦||

ಜಗದಂತರ್ಗತರೆಲ್ಲರೂ ನಿನ್ನನ್ನು ವಂದಿಸುವರು. ನಿನ್ನ ಹೊರತು ತೋರ ತಕ್ಕವರೆಲ್ಲ ನಿನ್ನ ಪ್ರತಿಬಿಂಬರಾದುದರಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಮೂಲ ಬಿಂಬವಾಗಿರತಕ್ಕ ವನು ನೀನೊಬ್ಬನೇ. ಸಕಲ ವರ್ಣರಾಶಿಗೂ ಓಂಕಾರ (ಪ್ರಣವ) ವು ಹೇಗೆ ಮೂಲಾಧಾರವೋ, ಅದರಂತೆ ಸ್ಥಾನರ-ಜಂಗಮಾತ್ಮಕವಾದ ಈ ವಿಶ್ವಕ್ಕೆಲ್ಲ ನೀನೊ ಬ್ಬನೇ ಮೂಲಭೂತನು. ಸತ್ತ್ವ ರಜಸ್ತಮೋಗುಣಗಳಿಗೆ ಪರಮಮೂಲನಾದವನು. ನಿಶ್ಚಯಾತ್ಮಕವಾದ ಬುದ್ಧಿಯ ಸ್ವರೂಪನು. ಜಗತ್ತನ್ನು ಸ್ಥಿತಿಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪರಿಪಾಲಿಸ ತಕ್ಕವನು. ನಿಯಮಿತಾವಧಿ ಮುಗಿದ ಬಳಿಕ, ಅದನ್ನು ಲಯಗೊಳಿಸತಕ್ಕವನು. ಸಾಂಸಾರಿಕ ದುಃಖಸಾಗರದಲ್ಲಿ ನಿಮಗ್ನರಾಗಿ ತೊಳಲುತ್ತಿರುವ ಭಕ್ತಾಗ್ರಣಿಗಳನ್ನು ಈ

ಮಹಾದೇವಸೂನುಂ ಮಹಾದೈತ್ಯನಾಶಂ
ಮಹಾಪೂರುಷಂ ಸರ್ವದಾ ವಿಘ್ನನಾಶಮ್ |
ಸದಾ ಭಕ್ತಪೋಷಂ ಪರಂ ಜ್ಞಾನಕೋಶಂ
ಮಯೂರೇಶಮಾಧ್ಯಂ ನತಾಃ ಸ್ಮೋ ನತಾಃ ಸ್ಮಃ ||೪೨||

ಅನಾದಿಂ ಗುಣಾದಿಂ ಸುರಾದಿಂ
ಶಿವಾಯಾ ಮಹಾತೋಷದಂ ಸರ್ವದಾ ಸರ್ವವಂದ್ಯಮ್ |
ಸುರಾರ್ಯಂತಕಂ ಭುಕ್ತಿ-ಮುಕ್ತಿಪ್ರದಂ ತಂ
ಮಯೂರೇಶಮಾಧ್ಯಂ ನತಾಃ ಸ್ಮೋ ನತಾಃ ಸ್ಮಃ ||೪೩||
ಪರಂ ಮಾಯಿನಂ ಮಾಯಿನಾಮಸ್ಯಗನ್ಯುಂ
ಮುನಿಭ್ಯೇಯಮಾಕಾಶಕಲ್ಪಂ ಜನೇಶಮ್ |

ಬಂಧನದಿಂದ ಬಿಡಿಸಿ ಉದ್ಧರಿಸತಕ್ಕವನು. ಇಂತಹ ಪುರಾಣಪುರುಷ ; ಮಯೂರೇಶ್ವರನನ್ನು ನಾವು ವಂದಿಸುವೆವು. ||೪೧||

ಮೂವತ್ತುಮೂರು ಕೋಟಿ ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಉತ್ತಮರಾದ ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನಾದ ಮಹಾದೇವನಿಗೆ ಮಗನಾಗಿ ಜನಿಸಿದವನು. ಯಾರಿಂದಲೂ ಕೊಲ್ಲಲಾಗದಂತಹ ಮಹಾ ಪ್ರತಾಪಿಗಳಾದ ದುಷ್ಟ ದೈತ್ಯರನ್ನು ನಾಶಮಾಡಿದವನು. ಮಹಾ ಪುರುಷರೆನಿಸುವವರ ರೂಪದಿಂದ ತೋರಿಬರತಕ್ಕವನು. ಆರ್ತರಾದ ಭಕ್ತರ ಜೀವನದಲ್ಲೊ ದಗುವ ಸಕಲ ದುಃಖಗಳನ್ನೂ ನಾಶಪಡಿಸಲು ಸರ್ವದಾ ಸಿದ್ಧನಾಗಿರತಕ್ಕವನು. ಭಕ್ತರನ್ನು ಎಡೆಬಿಡದೆ, ಪ್ರೇಷಿಸತಕ್ಕವನು. ಪರಮಾಂತರಂಗವೆನಿಸುವ ವಿಜ್ಞಾನನುಯ ಕೋಶದಲ್ಲಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತನಾಗತಕ್ಕವನು. ಇಂತಹ ಆದಿ ದೇವನನ್ನು ನಾವು ವಂದಿಸುವೆವು. ||೪೨||

ದೇವ ! ನೀನು ಉಪ್ಪತ್ತಿ ರಹಿತನಾದವನು. ತ್ರಿಗುಣಗಳ ಉಪ್ಪತ್ತಿಗೂ ಪೂರ್ವದಲ್ಲೇ ನೀನು ಇದ್ದವನಾದುದರಿಂದ ನಿನ್ನನ್ನು ಸನಾತನ ಪುರುಷನೆಂದು ಶ್ರುತಿಶಿರಗಳು ಸಾರುತ್ತಿವೆ. ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲ ಆದಿ ದೇವನೆನಿಸಿದವನು. ನಿನ್ನ ಲೀಲಾವಿನೋದ ಪ್ರದರ್ಶನದಿಂದ ಜಗನ್ಮಾತೆ ; ಪರಶಿವೆಗೆ ಪರಮಾನಂದವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದವನು. ಎಲ್ಲರಿಂದಲೂ ಸರ್ವದಾ ವಂದಿತ ಚರಣಾರವಿಂದನು. ಸುರವೈರಿಗಳಿಗೆ ಸೂರ್ಯಸುತ (ಯಮ) ನಂತಿರುವವನು. ಬೇಡುವ ಭಕ್ತರಿಗೆ ಭುಕ್ತಿ-ಮುಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸತಕ್ಕವನು. ಮಯೂರೇಶ್ವರ ! ಚಿರಂತನನಾದ ನಿನ್ನನ್ನು ನಾವು ವಂದಿಸುವೆವು. ||೪೩||

ಪರತರವಾದ ಮಾಯೆಯನ್ನು ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿರಿಸಿಕೊಂಡವನು. ಎಂತಹ ಪ್ರಬಲ ಮಾಯಾವಿಯಾದರೂ ಅವನು ನಿನ್ನನ್ನು ಅರಿಯಲಾರನು. ಮುನಿಗಳ ನಿರ್ವಿಕ್-

ಅಸಂಖ್ಯಾವತಾರಂ ನಿಜಾಜ್ಞಾನನಾಶಂ
ಮಯೂರೇಶಮಾದ್ಯಂ ನತಾಃ ಸ್ಮೋ ನತಾಃ ಸ್ಮಃ ||೪೪||

ಅನೇಕಕ್ರಿಯಾಕಾರಣಂ ಶ್ರುತ್ಯಗಮ್ಯಂ
ತ್ರಯೋಚೋದಿತಾನೇಕ ಕರ್ಮಾದಿಬೀಜಮ್ |
ಕ್ರಿಯಾಸಿದ್ಧಿಹೇತುಂ ಸುರೇಂದ್ರಾದಿಸೇವ್ಯಂ
ಮಯೂರೇಶಮಾದ್ಯಂ ನತಾಃ ಸ್ಮೋ ನತಾಃ ಸ್ಮಃ ||೪೫||

ಮಹಾಕಾಲರೂಪಂ ನಿಮೇಷಾದಿರೂಪಂ
ಕಲಾಕಲ್ಪರೂಪಂ ಸದಾಗಮ್ಯರೂಪಮ್ |
ಜನಜ್ಞಾನಹೇತುಂ ನೃಣಾಂ ಸಿದ್ಧಿದಂ ತಂ
ಮಯೂರೇಶಮಾದ್ಯಂ ನತಾಃ ಸ್ಮೋ ನತಾಃ ಸ್ಮಃ ||೪೬||

ಲ್ಪಕ ಸಮಾಧಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಗೋಚರವಾಗತಕ್ಕವನು. ಆಕಾಶ (ಬಯಲು) ದಂತೆ ಎಲ್ಲ ಸ್ಥಳಗಳನ್ನೂ ವ್ಯಾಪಿಸಿರತಕ್ಕವನು. ಎಲ್ಲರ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲೂ ತಾನೇ ತಾನಾಗಿ ನೆಲೆಸಿ ನಿಂದು, ಅವರವರ ಪ್ರಾರಬ್ಧ ಕರ್ಮಾನುಗುಣವಾಗಿ ಪ್ರೇರಿಸುತ್ತ ಅವರನ್ನೆಲ್ಲ ಸ್ವಾಧೀನದ ಲ್ಲಿರಿಸಿಕೊಂಡವನು. ದುಷ್ಟರನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸಿ, ಪ್ರಪಂಚದ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಮೂಲಾಧಾರವಾದ ಧರ್ಮವನ್ನು ನಿಬಂಧನಗೊಳಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೂ, ತನ್ಮೂಲಕ ಶಿಷ್ಟರನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೂ ಆಯಾ ಸಂದರ್ಭಕ್ಕನುಸಾರವಾಗಿ ನಾನಾಬಗೆಯ ಅವತಾರಗಳನ್ನಿತ್ತಿದವನು. ಸ್ವ-ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಮರೆಮಾಡಿರುವ ಮೂಲ ಮಾಯೆಯನ್ನೂ ಮರೆಮಾಡತಕ್ಕವನು. ಪ್ರಭೋ, ಸರ್ವೇಶ್ವರ! ನಿನ್ನನ್ನು ನಾವು ವಂದಿಸುವೆವು. ||೪೪||

ಸಕಲ ಕ್ರಿಯೆಗಳಿಗೂ ಪ್ರಚೋದಕನಾದವನು. ಶ್ರುತಿ (ವೇದ) ಗೆ ಸಹ ಅಗೋಚರನಾದವನು. ತ್ರಯೀ (ವೇದ) ಬೋಧಿತ ಅನೇಕ ಕರ್ಮಗಳಿಗೆ ಬೀಜ ಭೂತನಾದವನು. ಕ್ರಿಯಾಸಿದ್ಧಿಗೆ ಮೂಲಕಾರಣನಾದವನು. ಸುರರಾಜ ; ಪುರಂದರಾದಿಗಳಿಂದ ಸೇವಿತನಾದವನು. ಓ, ಮಯೂರೇಶ್ವರ! ನಿನ್ನನ್ನು ವಂದಿಸುವೆವು. ||೪೫||

ನಿರವಧಿಕವಾದ ಈ ಮಹಾಕಾಲದ ಸ್ವರೂಪ ನೀನು. ಮಹಾಕಾಲದ ಸೂಕ್ಷ್ಮಾಂಶಗಳೆನಿಸಿದ ಕಲಾ, ಕಾಷ್ಠ, ಮುಹೂರ್ತ, ನಿಮೇಷಾದಿಗಳೂ ನಿನ್ನ ಸ್ವರೂಪವೇ ಆಗಿವೆ. ಪ್ರಳಯದ ಸ್ವರೂಪನೂ ನೀನೇ. ನಿನ್ನ ಸ್ವರೂಪವು ಇಂತ ಹದು ಎಂದು ಯಾರಿಗೂ ಗೋಚರವಾಗತಕ್ಕುದಲ್ಲ (ಎಂದರೆ ಇಂದ್ರಿಯಾದಿ ವೇದ್ಯವಾದುದಲ್ಲ.) ಜನರಿಗೆ ಜ್ಞಾನೋದಯವಾಗಲಿಕ್ಕೆ ಸಾಧಕನಾದವನು. ಸಾಧಕ

ಮಹೇಶಾದಿದೇವೈಃ ಸದಾ ಸೇವ್ಯಪಾದಂ
ಸದಾ ರಕ್ಷಕಂ ಯೋಗಿನಾಂ ಚಿತ್ಸ್ವರೂಪಮ್ |
ಸದಾ ಕಾನುರೂಪಂ ಕೃಪಾಂಭೋನಿಧಿಂ ತಂ
ಮಯೂರೇಶಮಾದ್ಯಂ ನತಾಃ ಸ್ಮೋ ನತಾಃ ಸ್ಮಃ ||೪೭||

ಸದಾ ಭಕ್ತಾನಾಂ ತ್ವಂ ಪ್ರಣಯಪರಮಾನಂದಸುಖದೋ
ಯತಸ್ತ್ವಂ ಲೋಕಾನಾಂ ಪರಮಕರುಣಾಮಾಶು ತನುಷೇ |
ಷಡೂರ್ಮಿಷಾಂ ವೇಗಂ ಸುರವರ ! ಸದಾ ನಾಶಯ ವಿಭೋ !
ತತೋ ಮುಕ್ತಿಃ ಶ್ಲಾಘ್ಯಾ ತವ ಭಜನತೋನಂತಸುಖದಾತ್ ||೪೮||

ಕಿಮಸ್ಮಾಭಿಃ ಸ್ತೋತ್ರಂ ಜಗದವನ ! ತೇ ಶಕ್ಯಮತುಲಂ
ವಿಧಾತುಂ ವಿಶ್ವಾತ್ಮ ಗುಣನಿಧಿರಸಿ ಪ್ರೇಮಜಗತಾಮ್ |
ನ ಚಾಸ್ಮಾಕಂ ಲಕ್ಷಿಸ್ತವ ಗುಣಗಣಂ ವರ್ಣಿತಮಹೋ
ತ್ಪದೀಯೋಯಂ ವಾಕಾಂನಿಧಿರಿವ ಜಗತ್ಸರ್ಜನನಿಧಿಃ ||೪೯||

ರಾದ ನರರಿಗೆ ಸಕಲ ಸಿದ್ಧಿಗಳನ್ನೂ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿಕೊಡತಕ್ಕವನು. ಪ್ರಭೋ, ಮಯೂರೇಶ ! ನಿನ್ನನ್ನು ವಂದಿಸುವೆವು. ||೪೭||

ಸುರಜ್ಯೇಷ್ಠರೆನಿಸಿದ ಮಹೇಶ್ವರಾದಿ ದೇವತೆಗಳು ಸಹ ನಿನ್ನ ಚರಣಕಮಲಗಳನ್ನು ಸರ್ವದಾ ಸೇವಿಸುತ್ತಿರುವರು. ಧ್ಯಾನನಿಷ್ಠರಾದ ಯೋಗಿಗಳನ್ನು ನೀನು ಯಾವಾಗಲೂ ಸಂರಕ್ಷಿಸತಕ್ಕವನು. ಶುದ್ಧ ಜ್ಞಾನವೇ ನಿನ್ನ ಸ್ವರೂಪ. ಇಚ್ಛೆಯ ಸ್ವರೂಪನೂ ನೀನೇ ಆಗಿರುವೆ. ಅವ್ಯಾಜಕರುಣಾಸಾಗರನಾದವನು ಇಂತಹ ಮಯೂರೇಶ್ವರನನ್ನು ನಾವು ವಂದಿಸುವೆವು. ||೪೮||

ನೀನು ನಿನ್ನ ಭಕ್ತರಾದವರಿಗೆ ಸರ್ವದಾ ನಿರತಿಶಯಾನಂದವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಅನುಗ್ರಹಿಸತಕ್ಕವನು. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಸರ್ವರ ವಿಷಯದಲ್ಲೂ ನೀನು ಕೃಪಾ ಪೂರ್ಣನಾಗಿರುವೆ. ಸುರವರ, ವಿಭೋ ! ಈ ಸಂಸಾರಸಾಗರದಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ತೆರೆಗಳಂತೆ ಮೇಲೆ ಮೇಲೆ ಉಕ್ಕಿ ಉಕ್ಕಿ ಬರುತ್ತಿರುವ ಕಾಮ, ಕ್ರೋಧ ಲೋಭ, ಮೋಹ, ಮದ ಮತ್ತು ಮಾತ್ಸರ್ಯಗಳನ್ನು ಶಮನಗೊಳಿಸು. ನಮ್ಮ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಸಕಲ ಸಂಸಾರ ಬಂಧೋಚ್ಛೇದನರೂಪವಾದ ಮುಕ್ತಿಗಿಂತಲೂ ನಿನ್ನ ಭಜನೆಯೇ ಮಿಗಿಲಿನಿರುವುದು. ||೪೯||

ಸಮಸ್ತ ಜಗತ್ಪರಿಪಾಲಕ ! ನಿನ್ನ ಕಲ್ಯಾಣಗುಣಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಲಿಕ್ಕೆ ನಮ್ಮಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಾದೀತೇ ! ಜಗತ್ತನ್ನೆಲ್ಲ ನೀನು ನಿತ್ಯಾನಂದಾಂಬುಧಿಯಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿಸ

ಕ ಉವಾಚ :-

ಏವಂ ಸ್ತುತ್ವಾ ಪುನಸ್ತೇಷಾಂ ಪ್ರಾರ್ಥಯಾಮಾಸುರಾದರಾತ್ |

ದೇವಾ ಉಚುಃ :-

ಯದುಕ್ತಂ ತೇ ಮಯೂರೇಶ ! ತತ್ಕೃತಂ ಪರಮಂ ವಚಃ ||೫೦||

ಸರ್ವೇಷಾಂ ಸುರಸಂಘಾನಾಮವಧ್ಯೋಷಯಂ ಹತೋಷುರಃ |

ಕ ಉವಾಚ :-

ತತೋಽಗಾತ್ವಾರ್ವತೀ ತತ್ರ ಜಹ್ಯುಷೇ ಚಾಲಿಲಿಂಗ ತಮ್ ||೫೧||

ಶಿವೋಷಿ ಪ್ರಯಯೌ ತತ್ರ ಸಮಾಲಿಂಗ್ಯ ತಮಬ್ರವೀತ್ |

ಬಲ್ಲೆ. ಇಂತಹ ನಿನ್ನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿ ರಾಮಣೀಯಕ ಚರಿತನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಲು ಪಾಮರ ರಾದ ನಾವು ಅರ್ಹರಾದೇವೆಯೇ? ನಿನ್ನ ಗುಣಗಣವನ್ನು ವರ್ಣಿಸಲಿಕ್ಕೆ ನಾವು ಸ್ವತಂತ್ರರೂ ಅಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ವಾಗಿಂದ್ರಿಯವೆಲ್ಲ ನಿನ್ನ ಅಧೀನದಲ್ಲಿದೆ. ನೀನು ಸೃಷ್ಟೀಶ್ವರ. ಅಸ್ವತಂತ್ರರಾದ ನಾವು ನಿನ್ನನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವೆಂದರೆ, ಇದು ಹಾಸ್ಯಾಸ್ವದ ಸಂಗತಿಯೇ ಸರಿ. ||೪೯||

ಬ್ರಹ್ಮಾ:-

ಹೀಗೆಂದು ಅತ್ಯಾದರದಿಂದ ಸ್ತುತಿಸಿ, ಮತ್ತೆ ಅವನನ್ನು ಹೀಗೆ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದರು ದೇವತೆಗಳು:-

ಭಗವನ್, ಮಯೂರೇಶ ! ನೀನು ನಮಗೆ ಯಾವ ಯಾವ ರೀತಿಯಿಂದ ಆಶ್ವಾಸನೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೀಯೋ, ಅವನ್ನೆಲ್ಲ ಕಾರ್ಯರೂಪದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿಯೇತೋರಿಸಿರುವೆ. ||೫೦||

ಈ ಸಿಂಧುದೈತ್ಯನೋ, ಯಾವ ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಸೋಲದೇ ಇದ್ದನು. ಯಾರಾರು ಎಷ್ಟೆಷ್ಟು ವಿಧಗಳಿಂದ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರೂ ಅವನನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವುದಕ್ಕಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಪರಮೇಶ್ವರ ! ಇಂದು ಆ ಅಸುರನನ್ನು ನೀನು ಕೊಂದಿರುವೆ.

ಬ್ರಹ್ಮಾ:-

ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಪಾರ್ವತೀದೇವಿಯು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು, ತನ್ನ ಪ್ರಿಯಪುತ್ರನನ್ನು ಕಂಡು ಬಹಳ ಸಂತೋಷಪಟ್ಟಳು ಮತ್ತು ವಾತ್ಸಲ್ಯಾತಿಶಯದಿಂದ ಅವನನ್ನು ಬಿಗಿದಪ್ಪಿ ಕೊಂಡಳು. ||೫೧||

ಪಾರ್ವತಿಯ ಸಂಕಡಲೇ ಧಾವಿಸಿ ಬಂದ ಪರಶಿವನು ಸು-ಪುತ್ರ ; ಮಯೂರೇಶ್ವರನನ್ನು ಅಪ್ಪಿ ಕೊಂಡು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಹೀಗೆ ನುಡಿದನು.

ಶಿವ ಉವಾಚ :—

ಸಮ್ಯಕ್ಕೃತಂ ತ್ವಯಾ ವತ್ಸ ! ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಂ ಹರ್ಷನಿರ್ಭರಮ್ ||೫೨||

ಸಿಂಧೋರ್ವಧಃ ಸರ್ವಸುರೈರಸಾಧ್ಯೋ ನ ಚ ತೇ ಶ್ರಮಃ |

ಪರಾಕ್ರಮವತಃ ಸರ್ವಲೋಕರಕ್ಷಾಕರಸ್ಯ ಚ ||೫೩||

ಚತುರ್ವೇದಾನಿರೂಪ್ಯಸ್ಯ ಸರ್ವವಿದ್ಯಾನಿಧೇರಪಿ |

ಕ ಉವಾಚ :—

ಏವಮುಕ್ತ್ವಾ ಗತಾಸ್ತೇ ತು ಸರ್ವೇ ಸ್ವಸ್ಥಾನಮಾದೃತಾಃ ||೫೪||

ಮಯೂರೇಶಂ ನಮಸ್ಯತ್ಯ ತತೋ ದೇವಾಬ್ರವಂಶ್ಚ ತಮ್ |

ದೇವಾ ಊಚುಃ :—

ಇದಂ ಯಃ ಪಠತೇ ಸ್ತೋತ್ರಂ ಸ ಕಾರ್ಮಾ ಲಭತೇಽಪಿರ್ಲಾ ||೫೫||

ಶಿವ :—

ಕುಮಾರ ! ನೀನು ಬಹಳ ಒಳ್ಳೆಯ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಮೂರು ಲೋಕದ ಜನರೂ ಹರ್ಷದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿಹೋಗಿದ್ದಾರೆ. ||೫೨||

ಸಿಂಧುವನ್ನು ವಧಿಸುವ ಕಾರ್ಯವು ಇತರ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಅಸಾಧ್ಯವಾಗಿದ್ದಿತೇ ಹೊರತು, ನಿನಗೆ ಇದರಿಂದೇನೂ ಶ್ರಮವಾಗಿಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ನಾನು ತಿಳಿದಿದ್ದೇನೆ. ನಿನ್ನಂತಹ ಪರಾಕ್ರಮಶಾಲಿಯಾದವನು ಬೇರಾರಿದ್ದಾರೆ ? ನೀನು ಸಕಲ ಲೋಕಗಳನ್ನೂ ರಕ್ಷಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಬದ್ಧಕಂಕಣನಾದವನು ||೫೩||

ಸಕಲ ವಿದ್ಯೆಗಳಿಗೂ ನಾಲ್ಕು ವೇದಗಳು ನಿಧಿಯಾದರೂ ನಿನ್ನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು “ಹೀಗೆಯೇ ಸರಿ” ಎಂದು ವರ್ಣಿಸಿ ನಿರೂಪಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಅವಕ್ಕೆ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಸಾಲದು. ಬ್ರಹ್ಮಾ :—

ಎಂದು ನುಡಿಯಲು, ಎಲ್ಲರೂ ಗಣೇಶನ ಅನುಜ್ಞೆಯನ್ನು ಪಡೆದು, ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಆವಾಸ ಸ್ಥಾನಗಳಿಗೆ ತೆರಳಿದರು. || ೫೪ ||

ಹೊರಡುವ ಮುನ್ನ ದೇವತೆಗಳು ದೇವನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಿ, ಅವರು ಮಾಡಿದ ಸ್ತೋತ್ರಕ್ಕೆ ಮಹಿಮೆಯುಂಟಾಗುವಂತೆ ತಾವು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವುದಾಗಿಯೂ, ಅದನ್ನು ಮಯೂರೇಶನು ನಡೆಸಿಕೊಡಬೇಕೆಂದೂ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದರು.

ದೇವತೆಗಳು :—

ನಾವು ರಚಿಸಿ ಹಾಡಿದ ಮಯೂರೇಶನ ಈ ಸ್ತೋತ್ರವನ್ನು ಯಾರು ಭಕ್ತಿ-ಶ್ರದ್ಧೆಗಳಿಂದ ಪಠಿಸುವರೋ, ಅವರು ಸಕಲೇಷ್ಟಗಳನ್ನೂ ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ||೫೫||

ಸಹಸ್ರಾವರ್ತನಾತ್ಕಾರಾಗೃಹಸ್ಥಂ ಮೋಚಯೇಜ್ಞನಮ್ |
 ಅಯುತಾವರ್ತನಾನ್ಮತೋಽಸಾಧ್ಯಂ ಯತ್ಸಾಧಯೇತ್ಕೃಣಾತ್ ||೫೬||
 ಸರ್ವತ್ರ ಜಯಮಾಪ್ನೋತಿ ಶ್ರಿಯಂ ಪರಮದುರ್ಲಭಾಮ್ |
 ಪುತ್ರವಾ ಧನವಾಂಶ್ಚೈವ ವಶತಾಮುಖಿಲಂ ನಯೇತ್ ||೫೭||
 ಕ ಉವಾಚ :-

ಏವಮುಕ್ತ್ವಾಹ್ಯನುಜ್ಞಾತಾಃ 'ಸಾಧಿ'ತ್ಯುಕ್ತ್ವಾ ಯಯುಸ್ಸುರಾಃ |
 ಮಯೂರೇಶೋ ಗಣೈರ್ಯುಕ್ತಃ ಸ್ವ-ಧಾನು ಪ್ರತ್ಯಪದ್ಯತ ||೫೮||
 ಇತಿ ಶ್ರೀ ಗಣೇಶಪುರಾಣೇ ಉತ್ತರಖಂಡೇ 'ಸಿಂಧುವಧವರ್ಣನಂ'
 ನಾನು ತ್ರಯೋವಿಂಶದುತ್ತರ ಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಸ್ಸಮಾಪ್ತಃ

ಒಂದು ಸಹಸ್ರ ಸಲ ಈ ಸ್ತೋತ್ರವನ್ನು ಪಠಿಸುವವನು ತನಗೆ ಬೇಕಾದವ
 ನಾರಾದರೂ ಕಾರಾಗೃಹದಲ್ಲಿ ಬದ್ಧನಾಗಿದ್ದರೆ, ಅವನನ್ನು ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಿಸುವ
 ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಪಡೆಯುವನು ಹತ್ತು ಸಾವಿರ ಸಲ ಇದನ್ನು ಪಠಿಸಿ ಸಾಧಿಸಿ
 ಕೊಂಡರೆ ಎಂತಹ ಅಸಾಧ್ಯವಾದ ಕೆಲಸವೇ ಇರಲಿ, ಅದನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ಸಾಧಿಸಿ
 ಬಿಡುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ತತ್ಕ್ಷಣವೇ ಬರುತ್ತದೆ. ||೫೬||

ಮತ್ತು ಅಂತಹ ಸಾಧಕನು ಸರ್ವತ್ರ ವಿಜಯವನ್ನೂ ಗಳಿಸುತ್ತಾನೆ ಯಾರಿಗೂ
 ದೊರೆಯದಂತಹ ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಪುತ್ರಾಭಿಲಾಷಿಯಾಗಿದ್ದರೆ,
 ಅವನಿಗೆ ಸು-ಪುತ್ರರು ಜನಿಸುವರು. ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನು ಬಯಸುವವನು ಅದನ್ನು
 ಪಡೆಯುವುದಲ್ಲದೇ, ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಸ್ವಾಧೀನಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ||೫೭||

ಬ್ರಹ್ಮಾ :-

ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಗಣಪತಿಯು "ಒಳ್ಳೆಯದು" ಎಂದು ನುಡಿದು, ಇದಕ್ಕೆಲ್ಲ ತನ್ನ
 ಸಮ್ಮತಿಯನ್ನೂ, ಸುರರಿಗೆ ತಮ್ಮತಮ್ಮ ಸ್ಥಳಗಳಿಗೆ ತೆರಳಲು ಅನುಮತಿಯನ್ನೂ ಸೂಚಿ
 ಸಲು, ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳೂ ಹೊರಟು ಹೋದರು. ಇತ್ತ ಮಯೂರೇಶ್ವರನೂ ತನ್ನ
 ಪರಿವಾರದವರಾದ ಪ್ರಮಥಗಳೊಂದಿಗೆ ತನ್ನ ಶಿಬಿರಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ||೫೮||

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಶ್ರೀ ಗಣೇಶಪುರಾಣದ ಉತ್ತರಾರ್ಧದಲ್ಲಿ "ಸಿಂಧುವಧ ವರ್ಣನೆ" ಎಂಬಲ್ಲಿಗೆ
 ನೂರ ಇಪ್ಪತ್ತು ಮೂರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯಾನುವಾದವು ಮುಗಿದುದು.

!! ಶ್ರೀ ಗಣೇಶಾಯ ನಮಃ !!

ಅಥ ಚತುರ್ವಿಂಶತ್ಯುತ್ತರ ಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ

ಕ ಉವಾಚ —

ಪತಿಸ್ತೇ ಸಿಂಧುದೈತ್ಯೇ ತು ಹತಶೇಷಾ ರಣೇ ಸ್ಥಿತಾಃ |

ಆಯಯುರ್ಗಂಡಕೀಂ ಯಾವತ್ತಾವತ್ತೇ ಚಿಂತಯಾ ಯುತಾಃ ||೧||

ಉಗ್ರಾ ದುರ್ಗಾ ಚಕ್ರಪಾಣಿರತಿಷ್ಠ್ಯ ವಿಹ್ವಲಾ ಭೈಶಮ್ |

ತಾನತ್ತೇಷಾಂ ದುಷ್ಟಚಿನ್ದಂ ಬಭೂವ ವಿವಿಧಂ ತದಾ ||೨||

ಉದಕ್ಕಿರಾಃ ಪ್ರಸುಷ್ಪಾಪ ಕಶ್ಚಿತ್ತತ್ರಾಶುಭಾವಹಃ |

ಜಾನುನೋಮುಸ್ತಕಂ ನ್ಯಸ್ಯ ತಸ್ಥೌ ತೂಷ್ಣೀಂ ಚಲನ್ನಿವ ||೩||

ಶ್ರೀ ಮಂಗಲಮೂರ್ತಯೇ ನಮಃ

೧೨೪ ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

ಬ್ರಹ್ಮಾ:—

ಮಹಾ ಪ್ರಬಲನಾಗಿದ್ದ ಸಿಂಧುದೈತ್ಯನು ರಣಭೂಮಿಗೆ ಬಲಿಯಾಗಿ ಬಿದ್ದ ಕೂಡಲೆ, ಅವನೊಡನೆ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಒತ್ತಾಸೆಯಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದ ಸೈನಿಕರ ಪೈಕಿ ಸತ್ತು ಉಳಿದ ಕೆಲವರು ಇತಿಕರ್ತವ್ಯತಾಜ್ಞಾನಶೂನ್ಯರಾಗಿ ಗಂಡಕೀನಗರಕ್ಕೆ ಓಡೋಡಿ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬಂದರು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ||೧||

ಇತ್ತ ದೈತ್ಯನ ಮಾತಾಪಿತೃಗಳಾದ ಉಗ್ರಾ, ಚಕ್ರಪಾಣಿ ಹಾಗೂ ಅವನ ಹೆಂಡಿತಿಯಾದ ದುರ್ಗಾದೇವಿ ಇವರು ವಿಚಿತ್ರ ತರಹದ ಕಳವಳವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತ ಯುದ್ಧರಂಗದಿಂದ ಯಾವ ಕೆಟ್ಟ ಸುದ್ದಿ ಬರುವುದೋ ಎಂದು ಹೆದರಿ ಮನೆಯ ಬಾಗಿಲಲ್ಲೇ ನಿಂತಿದ್ದರು. ಆ ವೇಳೆಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಅನೇಕ ವಿಧ ದುಷ್ಟ ಶಕುನಗಳು ಕಂಡುಬಂದು ಅವರನ್ನು ಮತ್ತಷ್ಟು ಹೆದರಿಸಿದವು. ||೨||

ಯಾರೋ ಒಬ್ಬನು ಉತ್ತರದಿಕ್ಕಿಗೆ ತಲೆಮಾಡಿಕೊಂಡು ಮಲಗಿದ್ದನು. ಇದು ಬಹಳ ಅಮಂಗಳವನ್ನು ಸೂಚಿಸತಕ್ಕದ್ದು. ಮತ್ತೊಬ್ಬನು ಕುಕ್ಕರಗಾಲಿನಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು, ತನ್ನ ಎರಡೂ ಮಂಡಿಗಳ ನಡುವೆ ತಲೆಯನ್ನಿರಿಸಿ ಕುಳಿತು, ಸುಮ್ಮನೆ ತೂಕಡಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಇದಂತೂ ಬಹಳ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಅಶುಭವನ್ನು ತರತಕ್ಕದ್ದು. ||೩||

ಹನೌ ಪಾಣಿತಲಂ ನೃಸ್ಯ ತಸ್ಯೌ ಕಾಚಿನ್ಮದಂ ವಿನಾ |

ಏತಸ್ಮಿನಂತರೇ ದೂತಾ ಯಮದೂತಾ ಇನಾಯಯುಃ ||೪||

ಅತಿಮ್ಲಾನಮುಖಾ ದೀನಾ ನಾಬ್ರುವ ಮೂಕತಾಂ ಗತಾಃ |

ಪೃಷ್ಠಾಸ್ತೇ ಪ್ರಾಹುರಪರೇ ವೃತ್ತಾಂತಂ ರಣಭೂಗತಮ್ ||೫||

ದೂತಾ ಊಚುಃ :—

ಅಸಂಖ್ಯಾರ್ತಾ ಮಹಾವೀರಾ ಹತ್ವಾ ಸಿಂಧುರ್ದಿವಂ ಗತಃ |

ಬಾಲಾಸಸ್ಮಾ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ತೇನ ಹೀನಾ ರುದಾಮಹೇ ||೬||

ನಿರೀಕ್ಷ್ಯ ದೇವಾನ್ನಿಹರ್ತಾ ಕೃದ್ಧೋಗಾದ್ಗಿರಿಜಾಸುತಃ |

ಅಸ್ತ್ವೈರಸ್ಮಾಣಿ ಸಂವಾರ್ಯ ಮುನೋಚ ಪರಶುಂ ಶಿತಮ್ ||೭||

ಒಬ್ಬ ನಾರಿಯು ತನ್ನ ಗದ್ದದ ಮೇಲೆ ಕೈಯ್ಯನ್ನಿರಿಸಿಕೊಂಡು, ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಹರ್ಷ
ವಿಲ್ಲದವಳಾಗಿ ಬಾಗಿಲ ಬಳಿ ಚಿಂತಿಸುತ್ತ ನಿಂತಿದ್ದಳು. ಇದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನೋಡಿ ಇವರು
ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಹೆದರುತ್ತಿರುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಯಮದೂತರಂತೆ ಸೈನಿಕರು ಇವರ ಸಮಾಪಕ್ಕೆ
ಧಾವಿಸಿ ಬಂದರು. ||೪||

ಯಾರ ಋಖದಮೇಲೂ ಜೀವಕಳೆಯೇ ಇರಲಿಲ್ಲವಾಗಿ, ಅವೆಲ್ಲ ಬಾಡಿಹೋಗಿ
ದ್ದವು. ಚಾರರು ಬಹಳ ದೀನರಾಗಿದ್ದರು, ಏನನ್ನು ಮಾತನಾಡಬೇಕೆಂಬುದೇ ಅವರಿಗೆ
ತೋರಲಿಲ್ಲವಾಗಿ, ಅವರು ಮೂಕರಂತೆ ಯಾವ ಮಾತನ್ನೂ ಆಡದೇ ಸುಮ್ಮನೆ ನಿಂತು
ಬಿಟ್ಟರು. ಸಿಂಧುವಿನ ಬಂಧುಗಳು ಅತ್ಯಾತುರದಿಂದ “ರಣಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯು
ತ್ತಿರುವ ಯುದ್ಧದ ವೃತ್ತಾಂತವೇನು?” ಎಂದು ಒತ್ತಾಯ ಮಾಡಿ ಕೇಳಲು, ಆ ಪೈಕಿ
ಕೆಲವು ದೂತರು ಬಿಕ್ಕಿ ಬಿಕ್ಕಿ ಅಳುತ್ತ ಹೀಗೆಂದು ದುಃಖದಿಂದ ನುಡಿದರು ||೫||

ದೂತರು :—

ನಮ್ಮ ಮಹಾರಾಜನಾದ ಸಿಂಧು ದೈತ್ಯನು ಅಸಂಖ್ಯಾತರಾದ ಮಹಾವೀರರ
ನ್ನೆಲ್ಲ ಕೊಂದು ಕೊನೆಗೆ ತಾನೂ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೊರಟು ಹೋದನು,
ನಾವೆಲ್ಲ ಹತಭಾಗಗಳಾದವರು. ಅರಸನಿಗೆ ಮಕ್ಕಳಿಂತಿದ್ದವರು. ಅತ್ತಿತರು. ಆದರೂ
ಅಸುರ ರಾಜನು ನಮ್ಮನ್ನೆಲ್ಲ ಇಲ್ಲಿಯೇ ತೊರೆದು ಅನಾಥರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ, ಹೊರಟು
ಹೋದನು. ಅಂಥವನನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಈಗ ಅಳುತ್ತಲಿದ್ದೇವೆ. ||೬||

ನಮ್ಮ ಮಹಾರಾಜನು ಯುದ್ಧರಂಗದಲ್ಲಿ ದೇವವೀರರನ್ನೆಲ್ಲ ಕೊಂದು ಬಿಸುಟು
ದನ್ನು ಕಂಡಕೂಡಲೇ, ಗಿರಿಜಾಸುತ; ಮಯೂರೇಶ್ವರನಿಗೆ ಎಲ್ಲಿಲ್ಲದ ಕೋಪ ಬಂದಿತು.
ಆಗ ಮುನ್ನುಗ್ಗಿ ಬಂದು, ರಾಕ್ಷಸನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದ ಮಹಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಪ್ರತ್ಯಸ್ತ್ರಗಳಿಂದ

ತೇನ ಸಿಂಧುಮೃತಸ್ತತ್ರ ಪತಿತೋ ಧರಣೀತಲೇ |

ಕ ಉವಾಚ :—

ಮುಮೂರ್ಷ್ಠಸ್ತತ್ರ ಸರ್ವೇಷಿ ತದೀಯಾ ನಾಗರಾಶ್ಚ ಹ ||೮||

ಶ್ರುತ್ವಾ ವಾರ್ತಾಂ ದೂತಮುಖಾದ್ರುರುದುಸ್ಸರ್ವ ಏವ ತೇ |

ವಿಲಲಾಸಾಥ ದುರ್ಗಾ ಸಾ ಜಘಾನ ಶಿರ ಉತ್ಕಟಮ್ ||೯||

ಮುಕ್ತಕೇಶಾ ಮುಹುರ್ವಕ್ತ್ರಂ ನಿಘ್ನತೀ ಗತಭೂಷಣಾ |

ಉಗ್ರಾ ಚ ಜನನೀ ಚಾಸ್ಯ ಚಕ್ರಸಾಣೀ ಪಿತಾ ತದಾ ||೧೦||

ಪೌರಾಶ್ಚ ರುರುದುಸ್ತತ್ರ ನಿಘ್ನಂತಃ ಸಾಣಿನಾ ಮುಖಮ್ |

ಅವನಾ ಶಿರ ಅಸ್ಥಾಲ್ಯ ಲುಲುಂತುಘೋರನಿಃಸ್ವನಾಃ ||೧೧||

ಉಪಸಂಹರಿಸಿ ಅತಿ ತೀಕ್ಷ್ಣವಾದ ತನ್ನ ಪರಶುವನ್ನು ರಾಕ್ಷಸರಾಜನ ಮೇಲೆ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದನು. ||೭||

ವಿಧಿವಿಲಾಸ, ಅದರ ಹೊಡೆತದಿಂದ ಸಿಂಧು ಅಲ್ಲೇ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ತಟ ಪಟ ಒದೆದಾಡಿ ಸತ್ತುಹೋದನು.

ಬ್ರಹ್ಮಾ :—

ತದೀಯರಿಗೆ ಮುಂದಿನ ಯಾವ ಮಾತನ್ನೂ ಕೇಳುವಷ್ಟು ಸಹನೆ ಉಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಕೂಡಲೇ ಎಲ್ಲರೂ, ನಾಗರಿಕರು ಸಹ ಮೂರ್ಛಿತರಾಗಿ ಬಿದ್ದರು. ||೮||

ದೂತರ ಮುಖದಿಂದ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಆ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಕೇಳುತ್ತ ಎಲ್ಲರೂ ಘಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಅತ್ತುಬಿಟ್ಟರು. ರಾಕ್ಷಸನ ರಾಣಿ, ದುರ್ಗೆಗುಂಟಾದ ದುಃಖವನ್ನು ವರ್ಣಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಬಹಳ ವಿಲಪಿಸಿದಳು. ಘಟ್ಟಿಯಾಗಿ ತಲೆಯನ್ನು ಚಚ್ಚಿ ಕೊಂಡಳು. ||೯||

ತಲೆ ಕೂದಲನ್ನೆಲ್ಲ ಕೆದರಿಕೊಂಡಳು. ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಬಾಯಿಯನ್ನು ಬಡಿದು ಕೊಂಡಳು. ಮೈಮೇಲಿದ್ದ ಭೂಷಣಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಕಿತ್ತು ಬಿಸುಟಳು. ರಾಕ್ಷಸನ ಶಾಯಿ, ಉಗ್ರ, ತಂದೆ ಚಕ್ರಸಾಣಿ ಇವರ ಗೋಳು ಕೇಳುವವರ ಕರುಳನ್ನು ಕಿತ್ತುವಂತೆ ಇದ್ದಿತು. ||೧೦||

ರಾಕ್ಷಸನ ರಕ್ಷಣೆಗೊಳಗಾದ ಪೌರರು ಕೈಯಿಂದ ಬಾಯಿಯನ್ನು ಬಡಿದು ಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಅತಿಯಾಗಿ ಅತ್ತರು. ತಲೆಗಳನ್ನು ನೆಲಕ್ಕೆ ಅವಳಿಸುತ್ತ, ನೆಲದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಹೊರಳಾಡಿದರು. ಅವರ ಅಳುವಿನ ಧ್ವನಿ ಹೃದಯವಿದ್ರಾವಕವಾಗಿಯೂ, ಬಹಳ ಕರ್ಕಶವಾಗಿಯೂ ಇದ್ದಿತು. ||೧೧||

ಕಶ್ಚಿದ್ಗೃಹಿಣಿಂ ನಿಚಿಕ್ಷೇಪ ಮುಖೇ ಶಿರಸಿ ದುಃಖಿತಃ |

ಹಸ್ತಪೃಷ್ಠಂ ದದಂಶಾನ್ಯಸ್ತಾಭ್ಯಾಂ ಭೂಮಿಮಥಾಹನತ್ ||೧೨||

ಅಶರ್ಪ ಗಿರಿಜಾಪುತ್ರಂ ಸ್ತ್ರಿಯೋ ಭಂಕ್ತಾ ಕರಾಂಗುಲೀಃ ||೧೩||

ಉಗ್ರೋವಾಚ :—

ನಾನಾಯತ್ಸೈಸ್ತಪಸಾ ಸೂರ್ಯತುಷ್ಠ್ಯಾ ನತ್ಯಾ ಸ್ತುತ್ಯಾ ಲಂಘನೈ-

ಸ್ಸರ್ವದಾನ್ಯೈಃ |

ಪ್ರಾಪ್ತಃ ಕಾಲಾನ್ಮಹತಸ್ತ್ವಂ ಕಥಂಚಿಚ್ಛೂರೋ ಮಾನೀ ಕೇನ

ನೀತೋಽಸಿ ರೇ | ತ್ವಮ್ ||೧೪||

ತ್ರಿಲೋಕನಾಯಕೇನಾಹಂ ಶ್ಲಾಘ್ಯಾ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಮಂಡಲೇ |

ಶಪಿಷ್ಯಂತಿ ಚ ನಾಂ ಲೋಕಾ “ ಹತಭಾಗ್ಯಾಃ ” ಸಾಂಪ್ರತಮ್ ||೧೫||

ರಾಕ್ಷಸನ ದಯೆಗೆ ಪಾತ್ರನಾದವನೊಬ್ಬನು ದುಃಖವನ್ನು ತಡೆದುಕೊಳ್ಳಲಾರದೆ, ನೆಲದ ಮಣ್ಣನ್ನು ತನ್ನ ಮುಖ, ತಲೆಗಳ ಮೇಲೆ ಎರಚಿಕೊಂಡನು. ತನ್ನ ಮುಂಗೈಗಳನ್ನು ಕಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಎರಡೂ ಕೈ ಮುಷ್ಟಿಗಳಿಂದ ನೆಲವನ್ನು ಬಲವಾಗಿ ಗುದ್ದಿದನು. ||೧೩||

ಕೆಲವು ಅಂತಃಪುರದ ನಾರಿಯರು ಕೈ ಬೆರಳುಗಳಿಂದ ನೆಟ್ಟಿಗೆಯನ್ನು ಮುರಿದು ಗಿರಿಜಾಸುತನನ್ನು ಮನಸ್ವಿಯಾಗಿ ಶಪಿಸಿದರು. ||೧೪||

ಉಗ್ರ :—

ಪುತ್ರ! ನಿನ್ನನ್ನು ಪುತ್ರನನ್ನಾಗಿ ಪಡೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟೆಷ್ಟೋ ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟು ತಪವನ್ನಾಚರಿಸಿದೆವು. ಅನೇಕ ಕಾಲ ಸೂರ್ಯನಿಗೆ ವಿಧ್ಯುಕ್ತವಾಗಿ ನಮಸ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದೆವು. ಅನೇಕ ದಿನ ಉಪವಾಸವನ್ನಾಚರಿಸಿದೆವು. ಎಷ್ಟೋ ವರ್ಷಗಳು ಕಳೆದ ಬಳಿಕ, ಕೊನೆಗೆ ಸೂರ್ಯನು ತುಷ್ಟನಾಗಿ ಶೂರನಾದ ನಿನ್ನನ್ನು ನಮಗೆ ಮಗನನ್ನಾಗಿ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದನು. ಬಹು ಕಾಲ ನೀನೂ ಬಾಳಿದೆ. ಇಂತಹ ಶೂರನೂ, ಮಾನಧನನೂ ಆದ ನೀನು ಯಾರಿಂದ ಹತನಾಗಿಹೋದೆ? ನಿನ್ನನ್ನು ಕೊಂದ ಆ ಶೂರ ಯಾರು? ||೧೫||

“ತ್ರಿಲೋಕಗಳಿಗೂ ನನ್ನ ಮಗ ನಾಯಕ” ಎಂಬ ಹೆಮ್ಮೆಯಿಂದ ನಾನು ಮೂರು ಲೋಕಗಳೆಲ್ಲಾ ಮೆರೆಯುತ್ತಲಿದ್ದೆ. ಇದೋ, ಈಗ ಆ ಲೋಕದವರೆಲ್ಲ ನನ್ನನ್ನು “ ನಿನ್ನ ಸೊಕ್ಕು ಅಡಗಿತೇ? ನೀನು ಎಂತಹ ಹತಭಾಗ್ಯಳು ” ಎಂದು ಶಪಿಸುತ್ತಾರೆ. ||೧೫||

ಜಿತಃ ಕೃತಾಂತಃ ಪೂರ್ವಂ ತೇ ಕಥಂ ತೇನ ಸಮಾಗಮಃ |

ಪ್ರಾಪ್ತಸ್ತ್ವಯಾ ಕಥಂ ಪುತ್ರ ! ನ ಜಿತಃ ಪುನರೇವ ಸಃ ||೧೬||

ಸಕಾಮೋ ಗಿರಿಜಾಪುತ್ರಸ್ತ್ವಯಿ ಯಾತೇ ದಿವಂ ಸುತ ! |

ಮಾನುಷ್ಯಷ್ಟಾಪ್ತ ಕಥಂ ಯಾತಃ ? ಸ್ವರ್ಗಲೋಕಂ ಸುಖಾವಹಮ್ ||೧೭||

ದುಃಖಿತಾಯಾಂ ಮಯಿ ಸುತ ! ಕಥಂ ಸಂತೋಷಮೇಷ್ಯಸಿ ? |

ಗರ್ಜಂತಿ ನೈವ ಜೀಮೂತಾಸ್ತ್ವಯಿ ಗರ್ಜತಿ ಪುತ್ರಕ ! ||೧೮||

ನಿಶ್ಯಬ್ದಃ ಸ ಕಥಂ ಪುತ್ರ ! ಪತಿತಸ್ತ್ವಂ ರಣಾಂಗಣೇ |

ದುರ್ಗೋನಾಚಃ :—

ದೇಹೈಕ್ಯಂ ಕೃತವಾ ಧಾತಾ ದಂಪತ್ಯೋರ್ವೇದದರ್ಶನಾತ್ ||೧೯||

ಈ ಮೊದಲು ಒಮ್ಮೆ ದೇವತೆಗಳೊಡನೆ ನೀನು ಯುದ್ಧವಾಡಿದಾಗ ಆ ಯಮನನ್ನು ಸೋಲಿಸಿಬಿಟ್ಟಿರಲಿಲ್ಲವೇ? ಒಮ್ಮೆ ಸೋಲಿಸಿದ ಬಳಿಕ ಮತ್ತೆಕೆ ಅವನ ಸಂಗಡ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಹೋದೆ? ಆಗಲಿ, ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಈ ಸಲವೂ ಏಕೆ ಅವನನ್ನು ಮೊದಲಿನಂತೆ ಸೋಲಿಸಲಿಲ್ಲ? ನೀನೇ ಅವನ ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕುವಂತಹ ಪ್ರಸಂಗವನ್ನೇಕೆ ತಂದುಕೊಂಡೆ?

||೧೬||

ಪುತ್ರ ! ನೀನು ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದ ಬಳಿಕ ಗಿರಿಜಾಪುತ್ರನು ತನ್ನ ಇಷ್ಟಾರ್ಥವನ್ನು ಗಳಿಸಿಕೊಂಡಂತಾಯಿತು. ಅದಿರಲಿ, ನನ್ನನ್ನು ಕೇಳದೆ, ಯಾವ ಮಾತನ್ನೂ ನನಗೆ ಹೇಳದೆ, ಸುಖದಾಯಕವಾದ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕಕ್ಕೆ ನೀನು ಏಕೆ, ಹೇಗೆ ಹೋದೆ? ||೧೭||

ಇದೋ, ನೋಡು. ನಾನು ನಿನ್ನ ಜನನಿ, ಕರುಳಿನ ಕೊರೆತವನ್ನು ತಡೆದು ಕೊಳ್ಳಲಾರದೆ ಅತಿಯಾಗಿ ದುಃಖಿಸುತ್ತಿರುವೆನು. ನಾನು ಇಲ್ಲಿ ದುಃಖದಿಂದ ನರಳುತ್ತಿರುವಾಗ. ಮಗನೆ! ನೀನು ಮಾತ್ರ ಅಲ್ಲಿ ಸುಖವನ್ನು ಹೇಗೆ ಅನುಭವಿಸುವೆ? ಪುತ್ರ ! ನಿನ್ನ ದರ್ಪವೆಂತಹುದು? ನೀನು ಗರ್ಜಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆ, ಮೇಘಗಳು ಹೆದರಿ ತಾವು ಗರ್ಜಿಸುವುದನ್ನೂ ನಿಲ್ಲಿಸಿಬಿಡುತ್ತಿದ್ದವು ||೧೮||

ಇಂತಹ ವೀರಾಧಿವೀರನಾದ ನೀನು, ನಿಶಬ್ದನಾಗಿ ಈಗ ರಣಾಂಗಣದಲ್ಲಿ ಪುತ್ರ ! ಹೇಗೆ ಬಿದ್ದಿರುವೆಯಪ್ಪ!

ದುರ್ಗಾ :—

ಪತಿಯ ದೇಹದ ಅರ್ಧಭಾಗ ಪತ್ನಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದುದು ಎಂದು ವೇದ-ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಸಾರುತ್ತಿವೆ. ಅದುದರಿಂದ ದಂಪತಿಗಳು ಏಕದೇಹಿ ಎಂದು ಲೋಕದಲ್ಲೂ ಅಡುವ ವಾಡಿಕೆ ಇದೆ. ||೧೯||

ಪ್ರಾಣೈಕ್ಯಂ ನ ಕೃತಂ ಕಸ್ಮಾತ್ ? ಬ್ರಹ್ಮಣಾ ಮೂಢಬುದ್ಧಿನಾ |

ನಾಹಂ ಶಚೀಂ ಚ ಸಾವಿತ್ರೀಂ ಸೌಭಾಗ್ಯಮದಗರ್ವಿತಾ ||೨೦||

ಗಣಯಾಮಿ ನ ಚಾನ್ಯಾಶ್ಚ ಸಾ ಕಥಂ ವಿಧವಾಭವಮ್ ? |

ಸ್ವಹಸ್ತೇನ ಚ ಕಸ್ತೂರೀಂ ಚಂದನಂ ಚ ಯದಾ ಭರ್ವಾ ||೨೧||

ಚರ್ಚತಿ ಸ್ಮ ತದಾಂಗಾನಿ ಶೀತಲಾನಿ ಮಮಾಭರ್ವ |

ಇದಾನೀಂ ದಹ್ಯಮಾನಾನಿ ತಾನಿ ಶೋಕೇನ ನಿರ್ವಪ ||೨೨||

ನ ಭಕ್ಷಯಸಿ ಪೂರ್ವಂ ತ್ವಂ ಮದ್ವಿನಾ ವಿಷಮಣ್ಡಪಿ |

ಸ ಕಥಂ ಮಾಂ ವಿನಾ ಸ್ವರ್ಗಸುಖಂ ಭೋಕ್ಷ್ಯಸಿ ತಾದೃಶಮ್ ? ||೨೩||

ಅಪರಾಧಂ ವಿನಾ ಭೃತ್ಯೇ ನೋದಾಸೀನಾ ಭವಂತಿ ಹಿ |

ಈ ನಿಯಮವನ್ನು ಸುರಿದ ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತೃ, ಬ್ರಹ್ಮನು ದಂಪತಿಗಳ ಪ್ರಾಣಗಳನ್ನೇಕೆ ಒಂದುಗೂಡಿಸಿರಲಿಕ್ಕೆಲ್ಲ? ಅವನ ಮೆದುಳಿಗೆ ಅಷ್ಟು ಹೊಳೆಯಲಿಲ್ಲವಲ್ಲ? ಅವನಿಂತಹ ಮೂಢ. “ನಾನು ಸೌಭಾಗ್ಯವತಿಯಾಗಿದ್ದೇನೆ, ನನಗೆ ಸಮಾನರಾರು” ಎಂದು ಸೊಕ್ಕಿನಿಂದ ಮೆರೆದು ಶಚೀದೇವಿಯನ್ನಾಳಲೀ, ಸಾವಿತ್ರೀದೇವಿಯನ್ನಾಗಲೀ ||೨೦||

ಮತ್ತಾವ ಮಾನಿನಿಯನ್ನೇ ಆಗಲಿ, ಅಪಮಾನಗೊಳಿಸಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಹೀಗಿದ್ದರೂ ನಾನೇಕೆ ವಿಧವೆಯಾದೆ? ಸತಿದೇವ! ನೀನು ಪ್ರೇಮಭರಿತನಾಗಿ ಕಸ್ತೂರೀ, ಚಂದನ ಇತ್ಯಾದಿ ಸುಗಂಧ ದ್ರವ್ಯಗಳನ್ನು ಸ್ವತಃ ಕೈಯಿಂದ ತಂದು ||೨೧||

ನನ್ನ ಅಂಗಗಳಿಗೆ ಚರ್ಚಿಸಿದಾಗ ಅವೆಲ್ಲವೂ ಶೀತಲ ವಾತಾವರಣವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದವು. ಅದು ಅಂದಿನ ಸು-ದಿನಗಳ ಮಾತಾಯಿತು. ಇಂದು ಅವೇ ನನ್ನ ಅಂಗಗಳು ನಿನ್ನ ವಿರಹದಿಂದಂಟಾದ ಶೋಕಾಗ್ನಿಯಿಂದ ದಹಿಸಿಹೋಗುತ್ತಲಿವೆ. ಆರ್ಯ! ಅದನ್ನು ಶಮನಗೊಳಿಸು. ||೨೨||

ಪ್ರಿಯತಮ! ನನಗಿಂತಲೂ ಮೊದಲು ನೀನು ಯಾವುದನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚೇನು? ವಿಷವನ್ನೇ ಆಗಲಿ, ಒಂದು ತೃಣದಷ್ಟನ್ನು ಸಹ ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ತಿಂದವನಲ್ಲ. ಹೀಗಿದ್ದು, ಇಂದು ಮಾತ್ರ ಅದೇ ನೀನು ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾದ ಸ್ವರ್ಗಸುಖವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಲು ನನ್ನನ್ನು ತೊರೆದೇ ಹೊರಟುಬಿಟ್ಟೆಯಲ್ಲ? ||೨೩||

ಸಾಧು ಸಜ್ಜನರು, ಅಪರಾಧವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ತಮ್ಮ ಭೃತ್ಯರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಎಂದೂ ಉದಾಸೀನರಾಗಿ ವರ್ತಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರ ಯೋಗಕ್ಷೇಮವನ್ನು ಗಮನಿಸುತ್ತಲೇ

ಸಾಧವಃ ಸಮಶೀಲಾಶ್ಚ ತತ್ಕಥಂ ಮಾನುಷೇಕ್ಷಸೇ ||೨೪||

ಉಪಾಧಿರಹಿತಂ ಪ್ರೇಮ ಕೃತಂ ನಾನಾವಿಧಂ ಪುರಾ |

ಅನಿರ್ವಾಚ್ಯಂ ಕಥಂ ತ್ಯಕ್ತ್ವಾ ತದ್ಗತೋಽಸಿ ಸುರಾಂತಕ ! ||೨೫||

ಕ ಉವಾಚ :—

ತಪೋವೃದ್ಧಾ ಜ್ಞಾನವೃದ್ಧಾಃ ಪ್ರಾಬುರ್ವ ನಿಷ್ಕರಂ ವಚಃ |

ತ ಊಚುಃ :—

ನ ರೋದನಂ ಪ್ರಶಂಸಂತಿ ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರನಿದೋ ಜನಾಃ ||೨೬||

ಯದಶ್ಚ ಸುಹೃದಾಮಾಸ್ಯೇ ಪ್ರೇತಸ್ಯ ತತ್ಪತೇದ್ಧೃವಮ್ |

ತಸ್ಮಾತ್ತಸ್ಯ ಹಿತಂ ಯತ್ಸ್ಯಾತ್ತತ್ಕರ್ತವ್ಯಂ ದಯಾವತಾ ||೨೭||

ಇರುತ್ತಾರೆ. ನಾನು ನಿನ್ನ ಚರಣದಾಸಿ, ನಿರಪರಾಧಿನಿ, ನನ್ನನ್ನೇಕೆ ನೀನು ಹೀಗೆ ಉಪೇಕ್ಷಿಸಿದೆ ? ||೨೪||

ನಾನು “ ಸುಂದರಿ ” ಎಂದಾಗಲಿ, ‘ ಪುತ್ರವತಿ ’ ಎಂದಾಗಲಿ, “ ಪತಿಷೇವಾ ಪರಾಯಣೆ ’ ಎಂದಾಗಲಿ ಮತ್ತಾವ ವಿಧವಾದ ಉಪಾಧಿಯನ್ನು ಮುಂದಿರಿಸಿಕೊಂಡೇ ಆಗಲಿ ನೀನು ಪ್ರೀತಿಸಿದವನಲ್ಲ. ನಿನ್ನದು ಶುದ್ಧವಾದ, ಸರಳ ಪ್ರೇಮ. ಸುರಾಂತಕ ! ಅಂತಹ ಅನಿರ್ವಾಚ್ಯವಾದ ಪ್ರೇಮಶೃಂಗಾರವನ್ನು ಕಡಿದೊಗೆದು, ಇಂದು ಕಣ್ಮರೆಯಾಗಿ ಹೊರಟುಹೋದೆಯಲ್ಲ. ||೨೫||

ಬ್ರಹ್ಮಾ :

ಆಗ ಲೋಕದ ನಿಯತಿಯನ್ನರಿತ ತಪೋವೃದ್ಧರೂ, ಜ್ಞಾನಿಗಳೂ ಅಳುವವರ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು, ಕೆಲವು ನಿಷ್ಕರ ವಚನಗಳನ್ನಾಡಿದರು.

ಹಿರಿಯರು :—

ಏಕೆ; ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಅಳುತ್ತಿರುವಿರಿ ? ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರದ ಮರ್ಮವನ್ನರಿತ ಜನರು ಅಳುವುದನ್ನು ಎಂದೂ ಪ್ರಶಂಸಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ||೨೬||

ಮೃತನ ಸ್ನೇಹಿಗಳು ಅವನಿಗಾಗಿ ಅತ್ತು ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸಿದರೆ, ಅದು ಪ್ರೇತ (ಮೃತ) ನ ಬಾಯಿಯಲ್ಲಿ ಬೀಳುವುದು. ಇದು ಬಾಯಿಮಾತಲ್ಲ, ಸತ್ಯವಾದುದು. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಎಂದೂ ಅಳುತ್ತ ಕೂಳ್ಳಿರಬಾರದು. ನಿಜವಾಗಿ ಮೃತನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ದಯಾವಂತರಾಗಿದ್ದರೆ, ಅವನ ಪಾರಲೌಕಿಕ ಮಾರ್ಗ ಸುಗಮವಾಗುವಂತೆಯೂ, ಅಕ್ಷಯ್ಯ ಪುಣ್ಯಲೋಕ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುವಂತೆಯೂ ಮಾಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರೆ ಅವನಿಗೆ ಹಿತವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿದಂತಾಗುವುದು. ||೨೭||

ವಿಚಾರ್ಯಮಾಣೇ ತಸ್ಯಾಪಿ ಮೋಕ್ಷೋದಾಯಿ ಕೃಪಾವತಾ |

ನಿರ್ಗುಣೇನ ಚಿದಾನಂದಘನೇನ ಬ್ರಹ್ಮರೂಪಿಣಾ ||೨೮||

ದಯಾಪರನ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞ ಬಿಭೃತಾ ಲೋಕಶಂಕೃತಾ |

ಮಯೂರೇಶೇನ ಸಂಗ್ರಾಮೇ ನಿಘ್ನತಾ ಸಂಮುಖಂ ಚ ತಮ್ ||೨೯||

ಆತ್ಮನೋ ಸೈವ ಮರಣಂ ನೋತ್ಪತ್ತಿಃ ಕ್ವಾಪಿ ವಿದ್ಯತೇ |

ಅನಾದಿತ್ಯಾನ್ನಿರ್ಗುಣತ್ಯಾನ್ನಿತ್ಯತ್ಯಾದನಿಶ್ಚಯಾತ್ ||೩೦||

ಸ್ವಾರ್ಥಂ ಹಿ ದೋದತೇ ಜಂತುರ್ಹಿತಂ ಪ್ರೇತಸ್ಯ ನೇಹತೇ |

ಅಸಂಖ್ಯಭಾರವಾಟ್‌ದೇವೀ ನ ಭಾರಂ ಸಹತೇ ಧರಾ ||೩೧||

ಇದು ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮೃತಿಹೊಂದಿದವರ ಸಂಗತಿಯಾಯಿತು. ಪ್ರಕೃತ ವಿಚಾರಮಾಡುವುದಾದರೆ, ದಯಾಮಯನಾದ ಮಯೂರೇಶ್ವರನು ಸಿಂಧು ದೈತ್ಯನಿಗೆ ಸಾಕ್ಷಾನ್ನೋಕ್ಷನಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನೇ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಹೀಗಿ ದ್ದರೂ, ಏಕೆ ಅಳುತ್ತಿರುವಿರಿ? ಪರಮಾತ್ಮನಾದ ಮಯೂರೇಶ್ವರನು ಸ್ವಯಂ ನಿರ್ಗುಣ, ಚಿದಾನಂದಘನ. ಹೆಚ್ಚೇನು? ವರಬ್ರಹ್ಮನನ್ನರೂಪಿ. ||೨೮||

ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದಕ್ಕೂ, ಜಗತ್ತಿನ ನೀತಿ-ನಿಯಮಗಳನ್ನು ನಿಬಂಧನೆಗೊಳಿಸಲಿಕ್ಕೂ ದಯಾ ಪರವಶನಾದ ದೇವನು ಅನೇಕ ರೂಪಗಳಿಂದ ಆಗಾಗ್ಗೆ ಅವತರಿಸುವನು. ಇಂತಹ ಮಯೂರೇಶನು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಸಿಂಧುವನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವಾಗ ತನ್ನ ವಿರಾಡ್ರೂಪವನ್ನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಅವನಿಗೆ ತೋರಿಸಿ ಅನುಗ್ರಹಿಸಲಿಲ್ಲವೇ ? ಇದಕ್ಕೇಕೆ ಅಳುವಿರಿ? ||೨೯||

ತತ್ತ್ವತಃ ವಿಚಾರಮಾಡಿ ನೋಡಿದರೆ, ಆತ್ಮನಿಗೆ ಜನನ-ಮರಣಗಳಾವೂ ಇರುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ದೇಹವು ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ ಅಳಿಯುವುದೂ ಅದೇ ದೇಹ. ಆತ್ಮನಿತ್ಯನೂ, ನಿರ್ಗುಣನೂ ಅನಾದಿಯೂ ಆಗಿರುವನೆಂದು ವೇದವು ಹೇಳುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ, ದೇಹವು ಹುಟ್ಟುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲೂ, ಅದು ಸತ್ತ ಮೇಲೂ ಆತ್ಮನು ಇದ್ದೇ ಇರುವನು. ||೨೦||

ಸತ್ತವನಿಗಾಗಿ ಅಳುವೆನ್ನುವರು ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಮೃತನಿಗೆ ಹಿತ್ತೈಸಿಗಳಲ್ಲ. ಅವರು ಸ್ವಾರ್ಥಿಗಳು ಮೃತನಿಂದ ತಮಗಾಗುತ್ತಲಿದ್ದ ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಪ್ರಯೋಜನಕ್ಕೆ ಕೊರತೆಯಾಯಿತಲ್ಲ, ಎಂಬುದಕ್ಕಾಗಿ ಅಳುವರೇ ಹೊರತು, ಅನ್ಯಥಾ ಇಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ನೀವು ಅಳಬಾರದು. ಅಲ್ಲದೆ, ಮತ್ತೊಂದು ವಿಶೇಷವೇನೆಂದರೆ, ಭೂಮಿಯು ಎಷ್ಟೇ ಭಾರವನ್ನು ಹೊರಬಲ್ಲವಳಾದರೂ, ಮೃತರಾದವರ ಭಾರವನ್ನು ಮಟ್ಟಿಗೆ ಎಂದಿಗೂ ಹೊರಲಾರಳು ||೩೧||

ಪ್ರೇತಸ್ಯ ಶೇಷಃ ಕಮತೋ ವರಾಹೋಽಸೌ ಧರಾಧರಃ |

ಕ ಉವಾಚ : —

ಇತ್ಯುಕ್ತ್ವಾ ತೇ ತದಾ ಶೋಕಂ ವಿಜಹುರ್ವೃದ್ಧಾನ್ಯಾತ್ಮತಃ ||೩೨||

ಉಗ್ರಾ ಚ ಚಕ್ರಪಾಣಿಶ್ಚ ದುರ್ಗಾ ಚ ಸಖಿಭಿಃ ಸಹ |

ನಾಗರಾಶ್ವಾಪಿ ಶೋಚಂತೋ ಯಯುಃ ಸಂಗ್ರಾಮಮಂಡಲಮ್ ||೩೩||

ದದೃಶುಃ ಸೇವಕೈಃ ಸಿಂಧುಂ ನೀಜ್ಯಮಾನಂ ರಣಾಂಗಣೇ |

ಪತಿತಂ ವಕ್ತ್ರಕಮಲಂ ನ್ಯಾದಾಯ ಸಿತಲೋಚನಮ್ ||೩೪||

ಅಸೃಕ್ಸ್ವಂತಂ ದುರ್ಗಂಧಂ ಪಕ್ಷಿ-ಶ್ವಾಪದಸಂಕುಲಮ್ |

ಉಪವಿಷ್ವಾಸ್ತು ಪರಿತಃ ಶೋಚಂತೋ ಭೃಶದುಃಖಿತಾಃ ||೩೫||

ಆದಿಶೇಷ ಆದಿವರಾಹ ಮತ್ತು ಆದಿಕಮಠ ಇವರಾರೂ ಪ್ರೇತದ ಭಾರವನ್ನು ಹೊರಲಾರರಾದುದರಿಂದ ಮೃತ ದೇಹಗಳನ್ನು ನ್ಯಾಯೋಹಗೊಂಡು ಅಸಂಸ್ಕೃತವನ್ನಾಗಿ ಹೆಚ್ಚುಕಾಲ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬಾರದು. ಅದಷ್ಟು ಬೇಗ ಅದನ್ನು ಸಂಸ್ಕರಿಸಬೇಕು.

ಬ್ರಹ್ಮಾ : —

ವೃದ್ಧರು ಹೀಗೆಂದು ಸಮಾಧಾನಕರ ಯುಕ್ತವಾದ ವಚನಗಳನ್ನು ಹೇಳಲು, ದೈತ್ಯನ ಬಂಧುಗಳೆಲ್ಲರೂ ತದ್ವಿರಹಜನಿತ ದುಃಖವನ್ನು ಕಡಿಮೆಮಾಡಿಕೊಂಡರು. ||೩೨||

ಅನಂತರ ಸಿಂಧುವಿನ ತಂದೆ-ತಾಯಿಗಳಾದ ಉಗ್ರ-ಚಕ್ರಪಾಣಿಗಳು, ತನ್ನ ಸಖೀಜನರಿಂದೊಡಗೂಡಿದ ದುರ್ಗೆ ಮತ್ತು ನಾಗರಿಕರು ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಅತಿಯಾಗಿ ದುಃಖಿಸುತ್ತ, ಸಿಂಧುವಿನ ಮೃತದೇಹವನ್ನು ಸಂಸ್ಕರಿಸಿ ಬರುವುದಕ್ಕಾಗಿ ರಣಭೂಮಿಯ ಕಡೆಗೆ ಹೊರಟರು. ||೩೩||

ಯುದ್ಧ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಅಸುವಳೆದು ಹೆಣಗಳ ರಾಶಿಯ ಮೇಲೆ ಅಸ್ತವ್ಯಸ್ತವಾಗಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದ ಸಿಂಧು-ದೈತ್ಯನ ಮೃತದೇಹವನ್ನು ಅವನ ಸೇವಕರು ಚಾಮರಗಳಿಂದ ಬೀಸುತ್ತಲಿದ್ದರು. ಕಮಲದಂತಿದ್ದ ರಾಕ್ಷಸರಾಜನ ಮುಖವು ಬಾಡಿ ಆಗ ಎತ್ತಲೋ ಬಿದ್ದಿದ್ದಿತು. ಬಾಯಿ ತೆರೆದು ಹೋಗಿದ್ದಿತು. ಕಣ್ಣುಗಳು ತೇಜೋಹೀನಗಳಾಗಿ, ಬಿಳು ನೇರಿ ಸ್ತಬ್ಧಗೊಂಡಿದ್ದವು. ||೩೪||

ಅವನ ದೇಹದ ನಾನಾಭಾಗಗಳೆಲ್ಲುಂಟಾದ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಗಾಯಗಳು ದುರ್ಗಂಧದ ರಕ್ತವನ್ನು ಕಾರುತ್ತಿದ್ದವು. ಮಾಂಸಾಹಾರಿಗಳಾದ ರಣಹದ್ದು, ಗರುಡ ಮೊದಲಾದ ಪಕ್ಷಿಗಳು, ಶ್ವಾಪದಗಳು ಆತನ ರಕ್ತ-ಮಾಂಸಾದಿಗಳಿಗೆ ಆಕೆತೆಟ್ಟು ಸುತ್ತಲೂ ಕಾದು ನಿಂತಿದ್ದವು. ಆ ದೇಹವನ್ನು ನೋಡಿದಕೂಡಲೆ, ಸಂಬಂಧಿಗಳಿಗೆ

ಅಂಕೇ ಕೃತ್ವಾ ಶಿರಸ್ತಸ್ಯ ದುರ್ಗಾರೋಚಸ್ಪರಸ್ವನಾ |

ದುರ್ಗೋನಾಚ :—

ಪಾದಸಂವಾಹನಂ ನಾಥ ! ಹಸ್ತಾಭ್ಯಾಂ ಪೂರ್ವಮಾಚರಮ್ ||೩೬||

ಜನಮಧ್ಯೇ ನ ತಚ್ಚಕ್ರಮುತ್ಪ್ರಾಪ್ಯ, ಪ್ರಾಣನಾಯಕ ! |

ಶತ್ರು ಜೀವತಿ, ನಿಧ್ರಾಂ ತ್ವಂ ಕಥಂ ವೀರಾಧಿಗಚ್ಛಸಿ ? ||೩೭||

ಕ ಉವಾಚ :—

ತನ್ಮುಖೇ ಸ್ಥಾಪಯಿತ್ವಾಸ್ಯಂ ಹಾಹಾಕಾರಂ ಚ ಸಾಕರೋತ್ |

ಸ್ಯಷೇಧಸ್ತ್ವದ್ಧವಿಜ್ಞಾಸ್ತಾಂ ತತ ಉಗ್ರಾಬ್ರವೀದ್ವಚಃ ||೩೮||

ಚಕ್ರಪಾಣಿಃ ಪಿತಾಚಾಸ್ಯಂ ಕ್ಷಾಲಯಂತೌ ಶುಶೋಚ ತಮ್ |

ಮಿತಿಮಿಾರಿ ದುಃಖ ಉಂಟಾಯಿತು. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಶವದ ಸುತ್ತಲೂ ಕುಳಿತು, ಶೋಕಿಸಿ ತೊಡಗಿದರು. ||೩೫||

ದುರ್ಗೆಗುಂಟಾದ ಶೋಕವನ್ನು ಬಣ್ಣಿಸುವುದು ಬಹಳ ಕಷ್ಟ. ಅವಳು ತನ್ನ ಪತಿಯ ಶಿರವನ್ನು ತೊಡೆಯಮೇಲಿರಿಸಿಕೊಂಡು ದುಃಖವನ್ನು ಸಹಿಸಲಾರದೆ ಸ್ತ್ರೀ ಸಹಜ ಮರ್ಯಾದೆ, ಲಜ್ಜೆಗಳನ್ನೂ ಮರೆತು, ಕರ್ಕಶ ಧ್ವನಿಯಿಂದ ಅರಚಿದಳು.

ದುರ್ಗೆ :—

ನಾಥ ! ಈ ಮೊದಲು, ನಾನು ನನ್ನ ಕೈಗಳಿಂದ ನಿನ್ನ ಪಾದಗಳನ್ನು ಸೇವಿ ಸುತ್ತಲಿದ್ದೆನು. ||೩೬||

ಪ್ರಾಣನಾಯಕ ! ಇಷ್ಟು ಜನರು ಇಲ್ಲಿ ನೆರೆದಿರುವಾಗ ಅವರೆದುರಿಗೆ ಏಕಾಂತ ಸೇವೆಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾದೀತೇ ? ಮೇಲಕ್ಕೇಳು. ನೋಡು, ನಿನ್ನ ಶತ್ರು ಇನ್ನೂ ಬದುಕಿ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವಾಗ, ವೀರಪುರುಷ! ನೀನು ಹೇಗೆ ನಿದ್ರೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವೆ ? ||೩೭||

ಬ್ರಹ್ಮಾ :—

ಹಾಗೆ ನುಡಿದು, ಮುರಿದ ಅವನ ಮುಖದ ಮೇಲೆ, ತನ್ನ ಮುಖವನ್ನಿರಿಸಿ ಹಾಹಾ ಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಿದಳು. ಆಗ ಅಲ್ಲಿದ್ದ ವಯೋವೃದ್ಧರು ಅವಳಿಗೆ ಅನೇಕ ಸಮಾ ಧಾನಕರ ವಚನಗಳನ್ನು ಹೇಳಿ, ಹೆಚ್ಚು ಅಳದಂತೆ ತಡೆಗಟ್ಟಿದರು. ಆಗ ಅಸುರನ ತಾಯಿ ಉಗ್ರೆಯು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದಳು. ||೩೮||

ವೃದ್ಧನಾದ ಚಕ್ರಪಾಣಿಯೂ ಅವಳೊಂದಿಗೆ ಒಂದಾಗಿ ಶೋಕಿಸಿದನು ಅವ ರಿಬ್ಬರೂ ಕಣ್ಣೀರಿನಿಂದ ಕೋಡಿಯನ್ನು ಹರಿಸಿ, ಮಗನ ಮುಖವನ್ನು ತೊಳೆದರು.

ತಾವೂಚತುಃ :-

ಉತ್ತಿಷ್ಠ ವತ್ಸ ! ಕಿಂ ಶೇಷೇ ಶೇಷೇ ರಿಪುಗಣೇ ಸತಿ ||೩೯||

ವಜ್ರೀವಜ್ರಾಹತ ಇವ ಪತಿತೋ ಧರಣೀತಲೇ |

ಇದಾನೀಂ ಬಾಲಯುದ್ಧೇ ತ್ವಂ ಕಥಂ ನಿಪತಿತೋ ಭುವಿ ||೪೦||

ಜಿತಃ ಕೃತಾಂತೋ ಭ್ರೂಕ್ಷೇಸಾತ್ತದ್ವಶಂ ಕಥಮಾಗತಃ ? |

ಕಿಂಚಿದ್ವಾಕ್ಯಂ ವದ ನಿಭೋ ! ಹೃದಯಾನಂದಕಾರಕಮ್ ||೪೧||

ಯಸ್ಯ ಶಬ್ದೇನ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಂ ಕಂಪತೇ ಸ್ಮ ಪುರಾಣಘ್ನ !

ಕಥಂ ಹಿ ವಚನಂ ನಾದ್ಯ ವದಸ್ಯಮಂದವಿಕ್ರಮ ! ||೪೨||

ನಾವಾಭ್ಯಾಮಪರಾದ್ಧಂ ತೇ ಯೇನ ಮೌನಂ ತ್ವಮಾಶ್ರಿತಃ |

ನ ಭಾಷಸೇ ರೋಷವಶಾತ್ ಸೇನಾಶೇಷಸಮನ್ವಿತಃ ||೪೩||

ಉಗ್ರೈ, ಚಕ್ರಪಾಣಿಗಳು :-

ವತ್ಸ ! ಮೇಲಕ್ಕೇಳು. ರಿಪುಗಳ ಸಮುದಾಯ ಬದುಕಿ ಇನ್ನೂ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಉಳಿದಿರುವಾಗ ನೀನು ಮಲಗಿ ನಿದ್ರಿಸೋಣವೆಂದರೇನು ? ||೩೯||

ದೇವೇಂದ್ರನ ವಜ್ರಾಘಾತಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿದ ಪರ್ವತದಂತೆ ನೀನು ಈ ಧರಣೀತಲದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಬಿಟ್ಟಿರುವೆಯಲ್ಲ ? ಇವೇನೀ ವಿಸರ್ಜಿತ ? ಈ ಬಾಲಕರ ಸಂಗಡ ಯುದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡಿ ಸೋತು ನಿನ್ನಂತಹ ವೀರನು ಹೇಗೆ ನೆಲಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದಿರಬಹುದು ? ||೪೦||

ಹುಬ್ಬನ್ನು ಕೊಂಕಿಸಿದ ಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಯಮನನ್ನು ಸಹ ಸೋಲಿಸಿದ ನೀನು, ಈಗ ಅವನಿಗೆ ಹೇಗೆ ವಶನಾಗಿ ಹೋದೆಯೋ ಕಾಣೆವಲ್ಲ ? ನೀನು, ಒಂದೇ ಒಂದು ಮಾತನ್ನಾಡಿದರೂ ಸಾಕು, ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಎಷ್ಟೋ ಹರ್ಷವಾಗುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲಿ, ರಾಕ್ಷಸರಾಜ ! ಒಂದು ಮಾತನ್ನಾಡು. ನೋಡೋಣ ? ||೪೧||

ನೀನು ಒಮ್ಮೆ ಸಿಂಹನಾದವನ್ನು ಮಾಡಿದೆ ಎಂದರೆ, ಮೂರು ಲೋಕಗಳೆಲ್ಲಾ ಆ ಶಬ್ದ ವ್ಯಾಸಿಸಿ. ಅಲ್ಲೆಲ್ಲ ಪ್ರತಿಧ್ವನಿಗೊಳ್ಳುತ್ತಲಿದ್ದಿತು. ಮತ್ತು ಆ ಲೋಕಗಳೆಲ್ಲ ಗಡಗಡ ನಡುಗಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದವು. ಅನಘ ! ಅದೆಲ್ಲ ಇಂದು ಹಿಂದಿನ ಮಾತಾಗಿ ಹೋಯಿತು. ಅನವಕುಂಠಿತ ಪರಾಕ್ರಮಿಯೇ ! ಈಗೇಕೆ ನಿನ್ನ ಪರಾಕ್ರಮ ಮಂದವಾಗಿ ಹೋಯಿತು ? ಮೆಲ್ಲಗೆ ಸಹ ಒಂದು ಮಾತನ್ನಾಡಲೊಲ್ಲೆಯಲ್ಲ ? ||೪೨||

ನಾವೇನಾದರೂ ನಿನ್ನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅಪರಾಧವನ್ನೆಸೆಗಿದ್ದೇವೆಯೇ ? ನಮಗೆ ನೆನಪಿದ್ದಂತೆ ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ವಿರೋಧವಾಗಿ ನಾವೇನೂ ನಡೆದಿಲ್ಲ. ಹೀಗಿದ್ದರೂ, ನೀನು ಈ ರೀತಿ ಮೌನವನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿದುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನೋ, ತಿಳಿಯದಲ್ಲ ? ನಿನಗೆ

ಕಥಂ ವಿಹ್ವಲತಾಂ ಯಾತಃ ? ಕಾನುಂ ಯೋ ಜಿತವಾ ರುಚಾ |

ಕ ಉನಾಚಃ :—

ತತೋ ವಿಜ್ಞಾಶ್ಚ ವೃದ್ಧಾಶ್ಚ ನಾನಾದೃಷ್ಟಾಂತದರ್ಶನೈಃ ||೪೪||
ಸಮಾದಧ್ಯುಃ ಪ್ರರುದತೋ

ತ ಊಚುಃ :—

ಮೃತಾನುಮರಣಂ ನಹಿ |

ರಾಮೋ ದಾಶರಥಿಃ ಕಿನ್ನು ? ಲೋಕಾಂತರಗತೋ ನಹಿ ? ||೪೫||

ವಿಕ್ರಮೇಣ ರಿಪುರ್ ಜಿತ್ವಾ ಗತಃ ಕಿಂ ನ ರಘೂತ್ತಮಃ ? |

ಅನ್ಯೇಷು ಶತಶೋ ಭೂಸಾಃ ತತ್ಕೃತೇ ಮರಣಂ ಗತಾಃ ||೪೬||

ಮೇಲೆ ಕೋಪ ಬಂದಿದೆ ? ನೀನು ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಹೋಗುವಾಗ ನಿನ್ನ ಸಮಸ್ತ ಸೇನೆಯಿಂದೊಡಗೂಡಿ ಹೋಗಿದ್ದೆಯಲ್ಲವೇ ? ||೪೭||

ಹೀಗಿದ್ದರೂ ನೀನೇಕೆ ಹೀಗೆ ವಿಹ್ವಲನಾದೆ ? ನೀನು ನಿನ್ನ ದೇಹ ನೌಷ್ಠವದಿಂದ ಮದನನನ್ನು ಸಹ ಮೀರಿಸಿದ್ದವನು.

ಬ್ರಹ್ಮಾ :—

ಅವರ ಅಳುವನ್ನು ಕೇಳಿ, ತಿಳಿವಳಿಕೆಯುಳ್ಳ ವೃದ್ಧರು ಅನೇಕ ಬಗೆಯ ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತ ||೪೮||

ಹೀಗೆಂದು ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸಿದರು.

ವೃದ್ಧರು :—

ಏಕೆ ಹೀಗೆ ಅಜ್ಞರಂತೆ ಅಳುತ್ತಿರುವಿರಿ ? ಅತ್ತರೆ, ಸತ್ತವನು ಮರಳಿ ಜೀವಿಸಿ ಬಂದಾನೆಯೇ ? ಅಥವಾ ಮೃತನೊಂದಿಗೆ ಅವನ ಅತ್ಯಾತ್ಮರು ತಾವೂ ಮೃತರಾಗಬಯಸುವರೇ ? ಹಾಗೆ ಮೃತರಾಗುವುದಕ್ಕಾದರೂ, ಅವರಿಗೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವಿದೆಯೇ ? ಹಿಂದಿನ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಗಮನಿಸಿ ನೋಡಿ. ದಾಶರಥಿ ರಾಮನು ಎಂತೆಂತಹ ಸಾಹಸ ಕೃತ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದನು ? ಅದರಲ್ಲೂ ಸಮುದ್ರದ ಸೊಕ್ಕನ್ನಡಗಿಸಿ, ಅದಕ್ಕೆ ಸೇತುವೆಯನ್ನೂ ಕಟ್ಟಿಲ್ಲವೇ ? ||೪೯||

ಅವನ ಪರಾಕ್ರಮಕ್ಕೆ ಎಣೆ ಇದ್ದಿತೇ ? ಎಂತೆಂತಹ ಪ್ರಬಲತರ ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ಆ ರಘೂತ್ತಮನು ಜಯಿಸಲಿಲ್ಲ ? ಅಂತಹ ಮಹಾತ್ಮನು ಹೊರಟೇ ಹೋಗಲಿಲ್ಲವೇ ? ಇನ್ನೂ ನೂರಾರು ಗಟ್ಟಲೆ ಇತರ ಭೂಪರು ವೀರ್ಯಶಾಲಿಗಳಾದವರಲ್ಲವೇ ? ಕಾಲ

ಕೀರ್ತಿಂ ನಾನಾವಿಧಾಂ ಕೃತ್ವಾ ಸ್ವರ್ಗಸ್ಥಃ ಸುಖಮುಶ್ನುತೇ |

ಕ ಉವಾಚ —

ತತಸ್ತೇ ಸಂಸ್ಕೃತಂ ಚಕ್ರಃ ಬಿಲ್ವ-ಚಂದನದಾರುಭಿಃ ||೪೭||

ದುರ್ಗಾ ಸಹೈವ ಸಂಯಾತಾ ಪಾತಿವ್ರತ್ಯಗುಣಾನ್ವಿತಾ |

ತತೋ ಯಯೌ ಮಯೂರೇಶಂ ಚಕ ಪಾಣಿಃ ಸನಾತನಃ ||೪೮||

ಒದಗಿದ ಕೂಡಲೇ ಅವರೂ ಲೋಕಾಂತರಕ್ಕೆ ತೆರಳಲಿಲ್ಲವೇ ? ಅಂತಹ ರಾಜರು ಎಷ್ಟೋ ಜನರು ಮೃತರಾಗಲಿಲ್ಲವೇ ? ||೪೭||

ಬದುಕಿರುವವರಿಗೂ ಪ್ರಸಂಜೋಪಕಾರಕ ಅನೇಕ ಮಹತ್ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಸತ್ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದುದಲ್ಲದೆ, ಮರಣಾನಂತರ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ತೆರಳಿ ಸುಖವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಲಿದ್ದಾನೆ. ಋಣ-ಋಣಿಭಾವವಿರುವ ವರಿಗೂ ತಂದೆ, ತಾಯಿ, ಮಕ್ಕಳು ಹೆಂಡತಿ, ಬಂಧುಗಳು, ಸ್ನೇಹಿತರು ಪತುಗಳು, ಮನೆ, ರಾಜ್ಯ, ಇವೆಲ್ಲ ನಮಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತಿರುವುವು. ಋಣವು ಮುಗಿದ ಬಳಿಕ ಯಾರಿಗೂ ಹೇಳದೆ ಕೇಳದೆ, ಒಮ್ಮಿಂದೊಮ್ಮೆಲೆ ತಮ್ಮ ಪಾಡಿಗೆ ತಾವು ಇವನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಿ ಬಿಡುವುವು. ಇದಕ್ಕೇಕೆ ಅಳುವಿರಿ? ಬಿಟ್ಟುಬಿಡಿ.

ಬ್ರಹ್ಮಾ:—

ವ್ಯಾಸ! ಕೇಳು. ಇದು ಜಗತ್ತಿನ ಒಂದು ನಿಯಮ. ವಿಷಯ ಸುಖಕರ ವಾಗಿರಲಿ ಅಥವಾ ದುಃಖಕರವಿರಲಿ, ಮೊದಮೊದಲಿಗೆ ಮನುಷ್ಯನ ಮನಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ ಬಹಳ ಪರಿಣಾಮವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ. ಅದರ ಪರಿಚಯಾನುಭವಗಳು ಹೆಚ್ಚಿದಂತೆಲ್ಲ ಅದರ ಪರಿಣಾಮವೂ ಮಾಸುತ್ತಬರುವುದು. (Time is the Healing eliment) ಹೀಗಿರದೇ ಒಂದು ವಿಷಯವೇ ಕೊನೆಯವರಿಗೂ ಕರುಳನ್ನು ಕೊರೆಯ ಲಾರಂಭಿಸಿದರೆ, ಮನುಷ್ಯನು ಬದುಕಿ ಬಾಳುವುದೆಂತು ? ಗಾದೆಯೂ ಹಾಗೆಯೇ ಇದೆ. “ ಸದಾ ನಾಯುವವರಿಗೆ ಅಳುವವರಾರು ? ಇರಲಿ, ದುಃಖದ ಆವೇಗ ಸ್ವಲ್ಪ ಕುಗ್ಗಿದ ಬಳಿಕ ಅಸುರನ ಬಂಧುಗಳು ಬಿಲ್ವ, ಶ್ರೀಚಂದನ ಮೊದಲಾದ ಕಾಷ್ಠಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿ, ಮೃತನ ದೇಹವನ್ನು ಯಥಾವಿಧಿಯಾಗಿ ಸಂಸ್ಕರಿಸಿದರು. ||೪೭||

ಮಹಾಪತಿವ್ರತಾಶಿರೋಮಣಿಯಾದ ದುರ್ಗೆಯು ಪತಿಯೊಡನೆ ಸಹಗಮನ ವನ್ನು ಮಾಡಿದಳು. ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಆದ ಬಳಿಕ, ರಾಕ್ಷಸರಾಜನ ತಂದೆಯಾದ ಚಕ್ರಪಾಣಿ ಮಹಾರಾಜನು ತನ್ನ ನಾಗರಿಕರಿಂದೊಡಗೂಡಿ, ಮಯೂರೇಶ್ವರನ ಚರಣ ಸನ್ನಿಧಿಗೆ ಬಂದನು. ||೪೮||

ನಮಸ್ಕೃತ್ಯ ಪ್ರತುಷ್ಠಾನ ಬದ್ಧಾಂಜಲಿಪುಟಃ ಶನೈಃ |

ರಾಜೋನಾಚಃ—

ನಿರ್ಗುಣಸ್ತ್ವಂ ಪರಾತ್ಮಾಸಿ ಚರಾಚರಗತಿರ್ವಿಭೋ !

||೪೯||

ತ್ರಯಾಗನ್ಮೋ ಗುಣಾಧ್ಯಕ್ಷೋ ವಿರಜೋ ವಿಶ್ವನಾಯಕಃ |

ತನೈವ ಮಾಯಯಾ ದೇವಾ ಮೋಹಿತಾಸ್ತ್ವಾಂ ನ ತೇ ವಿದುಃ ||೫೦||

ಅಹಂ ಧನ್ಯೋ ನಾಗರಿಕಾ ಧನ್ಯಾಸ್ತ್ವದ್ವರ್ತನಾದ್ವಿಭೋ ! |

ಕ ಉನಾಚಃ—

ವಿನಂ ತೇನ ಸ್ತುತೋ ದೇವಃ ಕರುಣಾಬ್ಧಿಮಯೂರರಾಟ್

||೫೧||

ಉನಾಚ ಪರಮಪ್ರೀತಸ್ಸರ್ವಶಾಸ್ತ್ರಾರ್ಥತತ್ತ್ವವಿತ್ |

ಭಗವಂತನಿಗೆ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಕೈಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸಿಕೊಂಡು ವಿನೀತ ನಾಗಿ ನಿಂತು ಹೀಗೆಂದು ಸ್ತುತಿಸಿದನು.

ರಾಜಾ :—

ಭಗವತ್, ಗುಣೇಶ್ವರ ! ನೀನು ನಿರ್ಗುಣನು. ಎಲ್ಲರ ಹೃದಯಗಳಲ್ಲೂ ಪರಮಾತ್ಮನೆನಿಸಿ ನೆಲೆಸಿರುವೆ. ವಿಭೋ ! ಸಕಲ ಚರಾಚರಗಳಿಗೂ ಮುಖ್ಯ ಗತಿ ನೀನಾಗಿರುವೆ. ||೪೯||

ಶಬ್ದಪ್ರಮಾಣ (ವೇದ) ಮಾತ್ರದಿಂದ ವೇದ್ಯನಾಗತಕ್ಕವನು. ಸತ್ತ್ವರಜ ಸ್ತಮೋಗುಣಗಳಿಗೆ ಅಧ್ಯಕ್ಷನು. ಇಷ್ಟಾದರೂ ಆ ಗುಣಗಳ ಸಂವರ್ಕ ನಿನಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ವಿಶ್ವಕ್ಕೆಲ್ಲ ನಾಯಕನಾಗಿರುವೆ. ನೀನು ಮಹಾಮಾಯಾವಿ. ದೇವತೆಗಳು ಸಹ ನಿನ್ನ ಮಾಯಾ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೆ ಪದೇ ಪದೇ ಮೋಹಿತರಾಗಿ ನಿನ್ನನ್ನು ತಿಳಿಯಲಾರದೇ ಹೋಗುವರು. ||೫೦||

ವಿಭೋ ! ನಿನ್ನ ದಿವ್ಯ ದರ್ಶನ ನಮಗೆ ಲಭಿಸಿದುದರಿಂದ ನಾನೂ, ಈ ನಾಗರಿಕರೂ ಇಂದಿಗೆ ಧನ್ಯರಾದೆವು.

ಬ್ರಹ್ಮಾ :—

ಚಕ್ರಪಾಣಿಯು ಅನನ್ಯಭಾವದಿಂದ ಹೀಗೆ ಸ್ತುತಿಸಲು, ಕರುಣಾಸಾಗರನಾದ ಮಯೂರೇಶ್ವರನು ||೫೧||

ಬಹಳ ಸಂತೋಷಗೊಂಡನು. ಸಕಲ ಶಾಸ್ತ್ರಾರ್ಥಗಳ ತತ್ತ್ವವನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅರಿತ, ಮಯೂರರಾಜನು ಚಕ್ರಪಾಣಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ತತ್ತ್ವ ಲೋಚಿತವಾಗಿ ಹೀಗೆಂದು ಮಾತನಾಡಿದನು.

ದೇವ ಉವಾಚ :—

ನರಂ ವರಯ ಮತ್ತಸ್ತ್ವಂ ಚಕ್ರಪಾಣೇ, ಹತಾರ್ಭಕ ! ||೫೨||

ರಾಜೋವಾಚ :—

ಯದಿ ತುಷ್ಣೋಽಸಿ ದೇವೇಶ, ಯದಿ ದೇಯೋ ವರೋ ಮಮ |
ತದಾ ಗೃಹಾನುಸಾಗಚ್ಛ, ಪುನೀಹಿ ನಗರೀಮಿಮಾಮ್ ||೫೩||

ಈ ಉವಾಚ : -

ಏವಮಾಕರ್ಣ್ಯ ತದ್ವಾಕ್ಯಂ ಬರ್ಹಿಣಂ ಸ ಸಮಾರುಹತ್ |
ಯಯೌ ಸ ನಗರಂ ಪಶ್ಚಾತ್ತತ್ಯಂಬಕೋ ಗಿರಿಜಾಯುತಃ ||೫೪||
ಅಗ್ರತಸ್ತೇ ಗಣಾಸ್ಸರ್ವೇ ಮುನಯೋ ಹರ್ಷನಿರ್ಭರಾಃ |
ವಾಡ್ಯತ್ಸು ಸರ್ವವಾದ್ಯೇಷು ಯಯುಸ್ತೇ ಗಂಡಕೀಂ ಪುರೀಮ್ ||೫೫||
ನಾನಾಧ್ವಜಪತಾಕಾಭಿಯುತಾಂ ಸಂಸಿಕ್ತ ಪದ್ಧತಿಮ್ ||೫೬||

ದೇವ :—

ಚಕ್ರಪಾಣೇ, ನೀನು ಪುತ್ರನನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಬಹಳ ದುಃಖಿತನಾಗಿರುವೆ. ಅದಿರಲಿ, ಪ್ರಕೃತ ನನ್ನಿಂದ ಯಾವುದಾದರೂ ಸರಿ, ವರವನ್ನು ಬೇಡು. ||೫೭||

ರಾಜಾ :—

ದೇವೇಶ್ವರ, ನೀನು ನನ್ನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ತುಷ್ಟನಾಗಿದ್ದರೆ, ನನಗೆ ವರವನ್ನನು ಗ್ರಹಿಸಬೇಕೆಂದು ನೀನು ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿದ್ದರೆ, ನನ್ನ ಮನೆಯ ವರೆಗೆ ದಯೆಮಾಡಿ ನಿನ್ನ ಪಾದಸ್ಪರ್ಶದಿಂದ ನನ್ನ ಗೃಹವನ್ನೂ, ಈ ನಗರಿಯನ್ನೂ ಪಾವನಗೊಳಿಸು. ||೫೮||

ಬ್ರಹ್ಮಾ :—

ಚಕ್ರಪಾಣಿಯಾಡಿದ ಈ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ದೇವನು ಅದಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿ, ತನ್ನ ವಾಹನವಾದ ಮಯೂರವನ್ನೇರಿ ಗಂಡಕೀ ನಗರಕ್ಕೆ ಹೊರಟನು. ಅವನ ಹಿಂದುಗಡೆಯಿಂದ ತ್ರ್ಯಂಬಕ, ಗಿರಿಜೆ ಇವರೂ ಹೊರಟರು. ||೫೯||

ಸಕಲ ಪ್ರಮಥಗಣಗಳೂ ಮುಂದೆ ಮುಂದೆ ನಡೆದರು. ಈ ವಿಜಯಯಾತ್ರಿ ಯನ್ನು ಕಂಡು ಮುನಿಗಳು ಆನಂದತುಂದಿಲರಾದರು. ಸಕಲ ಮಂಗಳವಾಡ್ಯ ಗಳೂ ಸು-ಸ್ವರದಿಂದ ಭೋರ್ಗರೆಯುತ್ತಿರಲು, ದೇವನು ಗಂಡಕೀ ನಗರವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು. ||೬೦||

ಚಕ್ರಪಾಣಿ, ನಾಗರಿಕರು ಎಲ್ಲರೂ “ದೇವನು ನಗರವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವನೆಂದ-

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಗಣೇಶಪುರಾಣೇ ಉತ್ತರಖಂಡೇ “ಸಿಂಧುದೇಹ ಸಂಸ್ಕಾರಃ
ಗಂಡಕೀಪುರಪ್ರವೇಶವರ್ಣನಂಚೇ ” ತಿ ಚತುರ್ವಿಂಶತ್ಕುತರ
ಶತತನೋಽಧ್ಯಾಯಸ್ಸಮಾಪ್ತಃ

ರಿತ ಕೂಡಲೇ, ಆನಂದದಿಂದ ಪುಲಕಿತರಾಗಿ ನಗರವನ್ನು ಧ್ವಜ-ಪತಾಕೆ, ತಳಿರು-
ತೋರಣಗಳಿಂದ ಸುಂದರವಾಗಿ ಕಾಣುವಂತೆ ಅಲಂಕರಿಸಿದರು. ನೆಲದ ಧೂಳು
ಮೇಲಕ್ಕೇಳದಿರಲು, ಪನ್ನೀರಿನಿಂದ ರಾಜಮಾರ್ಗಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಸೇಚನಮಾಡಿದರು. ||೫೬||

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಶ್ರೀ ಗಣೇಶಪುರಾಣದ ಉತ್ತರಖಂಡದಲ್ಲಿ ‘ ಸಿಂಧು ದೇಹಸಂಸ್ಕಾರ,
ಗಂಡಕೀಪುರ ಪ್ರವೇಶ ವರ್ಣನೆ’ ಎಂಬಲ್ಲಿಗೆ ನೂರ ಇಪ್ಪತ್ತು ನಾಲ್ಕನೆಯ
ಅಧ್ಯಾಯಾನುವಾದವು ಮುಗಿದುದು.

॥ ಶ್ರೀ ಗಣೇಶಾಯ ನಮಃ ॥

ಅಥ ಪಂಚವಿಂಶತ್ಯುತ್ತರ ಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ

ಕ ಉವಾಚ .—

ಸಭಾಂ ಸಂವಾರಯಾಮಾಸ ಚಕ್ರಸಾಣಿಃ ಪುರೋಗತಃ |

ಪರಾರ್ಥಾಸ್ತರಣೈರ್ವಸ್ತ್ರೈಃ ಪತಾಕಾಘ್ನಜಚಾಮುರೈಃ

॥೧॥

ನಾನಾರತ್ನೇಷು ದೀಪ್ತೇಷು ಭೂಮಿಸ್ತಂಭಗತೇಷು ಚ |

ಅನಂತೋ ದೃಶ್ಯತೇ ಯತ್ರ ಸಂಕ್ರಾಂತಪ್ರತಿಮೋ ನರಃ

॥೨॥

ದದರ್ಶ ನಗರೀಂ ದೇವೋ ನಾನಾಘ್ನಜನಿರಾಜಿತಾಮ್ |

॥ ಶ್ರೀ ಮಂಗಲಮೂರ್ತಯೇ ನಮಃ ॥

೧೨೫ ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

ಬ್ರಹ್ಮಾ :—

ಚಕ್ರಸಾಣಿಯು ಭಗವಂತನನ್ನು ತನ್ನ ಸುನೆಗೆ ಬಂದು ಪಾವನಗೊಳಿಸಿ ಬೇಕೆಂದು ಆಹ್ವಾನಿಸಿ, ಪೂರ್ವಭಾವಿಯಾಗಿಯೇ ನಗರಕ್ಕೆ ಬಂದುಬಿಟ್ಟನು. ಮಯೂರೇಶ್ವರನು ಮನೆಗೆ ಬಂದರೆ, ಅವನ ಅಂತಸ್ತಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಎಲ್ಲ ವಿಧವಾದ ಏರ್ಪಾಟುಗಳನ್ನೂ ಉತ್ತಮರೀತಿಯಿಂದ ಮಾಡಲೇರ್ಪಡಿಸಿದನು. ಸಭಾಮಂದಿರ ವನ್ನೆಲ್ಲ ಶುದ್ಧಗೊಳಿಸಿ, ಅತ್ಯಮೂಲ್ಯವಾದ ರತ್ನಗಂಬಳಿಗಳನ್ನು ನೆಲಕ್ಕೆ ಹಾಸಿಸಿದನು. ಬಗೆಬಗೆಯ ಬಣ್ಣದ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ತರಿಸಿ ಧ್ವಜಪತಾಕೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದನು. ದೇವನನ್ನೂ, ಅವನ ಸಂಗಡ ಬರಲಿರುವವರನ್ನೂ ಸೇವಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಮಂದಿ ಸೇವಕರನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ, ಅವರು ಒಂದೇ ವಿಧವಾದ ಚಾಮರಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡಿರು ವಂತೆ ಮಾಡಿದನು. ॥೧॥

ಸಭಾಂಗಣದ ನೆಲ, ಕಂಭಗಳು ಎಲ್ಲವೂ ನಾನಾವಿಧ ರತ್ನಖಚಿತಗಳಾಗಿದ್ದು ರಿಂದ ಅವು ಥಳ ಥಳ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಇದರಿಂದ ಅಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನೇ ಸಂಚರಿಸಿದರೂ, ಅವನ ಪ್ರತಿಬಿಂಬವು ನಾನಾರತ್ನಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಫಲಿಸುತ್ತಲಿದ್ದುದಾಗಿ ಅನೇಕರು ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಭಾಸವಾಗುತ್ತಲಿದ್ದಿತು. ॥೨॥

ನಗರದ ಅದ್ಭುತ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ನೋಡುತ್ತ ದೇವನು

ಪ್ರಾಸಾದಶಿಖರಾರೂಢಾಃ ಪಶ್ಯಂತಿ ಸ್ಮಾಸುರಸ್ತ್ರಿಯಃ ||೩||
 ತತೋ ಮುಕ್ತಾಃ ಸುರಾಸ್ತೇ ತಂ ಸಂಮುಖಂ ಚಕ್ರಸಾಣಿನಾ |
 ಆಯಯೌ ಮಾಧವಃ ಶಕ್ರೋಽನಲ ಐಲವಿಲೋಪಿ ಚ ||೪||
 ಮರುದ್ರನಿಃ ಶಶೀ ಚಾನ್ಯೇ ವಾದ್ಯಘೋಷೇಣ ಸತ್ವರಮ್ |
 ಸ್ವ-ಸ್ವವಾಹಾತ್ಸಮುತ್ತೀರ್ಯ ಪ್ರಣೇಮುಃ ಸರ್ವ ಏವ ತಮ್ ||೫||
 ಆಲಿಲಿಂಗುರ್ಮಯೂರೇಶಂ ದೇವಾಃ ಪೌರಾಶ್ಚ ಸಾದರಮ್ |
 ಮಾಧವಶ್ಚ ಮಯೂರೇಶಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಹರ್ಷಸಮನ್ವಿತಃ ||೬||

ಪುರನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು. ನಗರದ ಯಾವ ವಿಧಿಯಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೂ ಧ್ವಜ-
 ಸತಾಕೆಗಳು ಹಾರಾಡುತ್ತಲಿದ್ದವು. ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮನೆಯೂ ನಾಲ್ಕೈದು
 ಅಂತಸ್ತುಗಳುಳ್ಳದ್ದು. ಅಸುರಸ್ತ್ರೀಯರು ಮೇಲುಪ್ಪರಿಗೆಗಳ ಮೇಲೆ ನಿಂತು, ಕಣ್ಣು
 ತುಂಬ ದೇವನನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದರು. ||೩||

ದೇವನು ಪುರವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದೊಡನೆಯೇ ಚಕ್ರವಾಣಿ ಮಹಾರಾಜನು
 ಅದುವರೆಗೂ ತನ್ನ ಮಗ; ಸಿಂಧುವಿನ ಬಂಧನಕ್ಕೊಳಗಾಗಿ ನರಳುತ್ತಿದ್ದ ದೇವತೆ
 ಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಮುಕ್ತಗೊಳಿಸಿದನು. ಆ ಕೂಡಲೇ ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣ, ಇಂದ್ರ, ಅಗ್ನಿ,
 ಐಲವಿಲ ("ಯಕ್ಷೈಕಸಿಂಗೈಲವಿಲ....." ಸ್ವರ್ಗವರ್ಗ ೭೩ ನೇ ಶ್ಲೋಕ ಕುರ್ಬೇರನ
 ಹದಿನೇಳು ಹೆಸರುಗಳಲ್ಲಿ ಇದೂ ಒಂದು. "ಐಲವಿಲ, ಐಲವಿಡ" ಎಂದೂ ಹೇಳುವು
 ದುಂಟು. ಈಗ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ವೈವಸ್ವತ ಮನ್ವಂತರದ "ವಿಶ್ರವಸ್" ಎಂಬ
 ಮುನಿಗೆ ಅನೇಕಮಂದಿ ಪತ್ನಿಯರಿದ್ದರು. ಆ ಪೈಕಿ "ಐಲವಿಲ" ಎಂಬುವಳ
 ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕುರ್ಬೇರನು ಜನಿಸಿದವನು. ಆದುದರಿಂದ ಮಾತೃನಾಮ ಪುರಸ್ಕರ
 ವಾಗಿ ಇವನಿಗೆ "ಐಲವಿಲ" ನೆಂದೂ ತಂದೆಯಾದ "ವಿಶ್ರವಸ್"ನ ನಾಮಪೂರ್ವಕ
 ವಾಗಿ "ವೈಶ್ರವಣ" ಎಂದೂ ಹೆಸರು ಬಂದಿವೆ. ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ವಿಶೇಷ ಸಂಗತಿಯನ್ನು
 ಭಾರತ ಸಭಾಪರ್ವ : ೧೦ ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಿಂದ ಅರಿಯಬಹುದಾಗಿದೆ.) ||೪||

ವಾಯು, ರವಿ, ಚಂದ್ರ ಮತ್ತು ಇತರ ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲ ಮಂಗಳವಾದ್ಯಘೋಷ
 ದೊಂದಿಗೆ ಬೇಗನೆ ದೇವನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದರು. ದೇವನನ್ನು ಸಮಾಪಿಸಿದ ಕೂಡಲೇ
 ಎಲ್ಲರೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ವಾಹನಗಳಿಂದ ಇಳಿದು, ದೇವನಿಗೆ ವಂದಿಸಿದರು. ||೫||

ದೇವನನ್ನು ಕಂಡಕೂಡಲೇ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಅಮಿತಾನಂದ ಉಂಟಾಯಿತು. ಆಗ
 ಅವರೂ, ಇತರ ನಾಗರಿಕರೂ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರಾಗಿ ಬಂದು, ಮಯೂರೇಶ್ವರನನ್ನು ಅಲಿಂ
 ಗಿಸಿಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ಆದರ-ವಿಶ್ವಾಸಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸಿದರು. ಕಮಲನಾಭ;
 ಮಾಧವನು ಮಯೂರರಾಜನನ್ನು ನೋಡಿ ಬಹಳ ಹರ್ಷಗೊಂಡನು. ||೬||

ಪ್ರಶಂಸುಃ ಸಿಂಧುವಧಾತ್ಸರ್ವೇ ಹರ್ಯಾದಯಃ ಸುರಾಃ |

ದೇವಾ ಊಚುಃ :—

ಆಕ್ರಾಂತಂ ವಿಷ್ಣುಪಂ ಯೇನ ಸ ಹತಃ ಕ್ಷಣಮಾತ್ರತಃ ||೭||
ದತ್ತಾನಿ ಸ್ವಪದಾನ್ಯಾಶು ನೇದೃಗ್ಗೃಷ್ಟೋ ನ ವಾ ಶ್ರುತಃ |

ಕ ಉವಾಚ :—

ತತ್ರ ಯೇ ವೈಷ್ಣವಾಃ ಶೈವಾಶ್ಚಾಕ್ಷಾಃ ಸೌರಾಶ್ಚ ತೇಃ ಸ್ಯಮುಮಾ ||೮||
ತತ್ರದ್ರೂಪಂ ನಿರೀಕ್ಷ್ಯೈವ ಪ್ರಪೂಜುಃ ಪರಯಾ ಮುದಾ |
“ಮಯೂರೇಶ, ಜಯಸ್ವೇ”ತಿ ಶ್ರುತ್ವಾ ನಾಚಃ ಸು-ವಿಸ್ಮಿತಾಃ ||೯||
ಬಾಲಕಾಶ್ಚ ಸು-ಸಂಪನ್ನಾ ಮುಗ್ಧಾಃ ಪ್ರೌಢಾಶ್ಚ ಯೋಷಿತಃ |

ದುಷ್ಟನಾದ ಸಿಂಧುದೈತ್ಯನನ್ನು ವಧಿಸಿದುದಕ್ಕಾಗಿ ಹರಿ ಮೊದಲಾದ ದೇವತೆಗಳು ಮಹಾಗಣಪತಿಯನ್ನು ಬಾಯಿ ತುಂಬ ಹೀಗೆಂದು ವ್ರಶಂಸಿಸಿದರು.

ದೇವತೆಗಳು :—

ಸಿಂಧುದೈತ್ಯನು ಲೋಕಗಳೆಲ್ಲ ತನ್ನ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ರೂಢಮೂಲವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದನು. ಅಜೇಯನಾದ ಅಂತಹ ನೀಚ ಅಸುರನನ್ನು ಕ್ಷಣಮಾತ್ರದಲ್ಲಿ ನೀನು ಕೊಂದುಬಿಟ್ಟಿ. ||೭||

ಅನ್ಯಾಕ್ರಾಂತವಾಗಿದ್ದ ನಮ್ಮ ಸ್ಥಾನ-ಮಾನಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ನಮಗೆ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಕೊಟ್ಟು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದೆ. ನಿನ್ನಂತಹ ಮಹಾಮಹಿಮ ಬೇರೊಬ್ಬನಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಇಂಥವನೊಬ್ಬನಿರಬಹುದೆಂಬುದನ್ನು ಸಹ ನಾವು ಕೇಳಿಲ್ಲ.

ಬ್ರಹ್ಮಾ : —

ಅನಂತರ ಅಲ್ಲಿ ನೆರೆದಿದ್ದ ವೈಷ್ಣವ (ವಿಷ್ಣು ಭಕ್ತ) ರು, ಶೈವ (ಶಿವೋಪಾಸಕ) ರು, ಶಾಕ್ತ (ದೇವಿಯನ್ನೇ ಪರವಸ್ತು ಎಂದು ಭಾವಿಸಿದವ) ರು, ಸೌರ (ಸೂರ್ಯೋಪಾಸಕ) ರು, ಇವರೆಲ್ಲ ||೮||

ಅವರವರ ಭಾವನಾನುಗುಣವಾಗಿ ವಿಷ್ಣು, ಶಿವ, ಶಕ್ತಿ ಸೂರ್ಯರ ರೂಪಗಳಿಂದ ತೋರಿ ಬಂದ ಮಯೂರೇಶನನ್ನು ಪರಮ ಹರ್ಷದಿಂದ ಪೂಜಿಸಿದರು. ಮತ್ತು “ಮಯೂರೇಶ! ವಿಜಯಿಯಾಗು” ಎಂಬ ಜಯಘೋಷವನ್ನು ಕೇಳಿ ವಿಸ್ಮಿತರಾದರು. ||೯||

ಬಾಲಕರು ಸಮ್ಯಗಲಂಕೃತರಾಗಿದ್ದರು. ಮುಗ್ಧಿಯರು, ಪ್ರೌಢೆಯರು ಆದ

ಪುಪ್ಪಾಜುರ್ಮನಸಾ ದೇವಂ ವೃದ್ಧಾಶ್ಚ ತರುಣಾಸ್ತದಾ ||೧೦||

ಚಕ್ರಪಾಣಿಗೃಹೇ ದೇವೋ ಮಧ್ಯೇ ಸಿಂಹಾಸನೇ ಶುಭೇ |
ಉಪವಿಷ್ಟೋ ಮಯೂರೇಶೋ ವಿಬುಧಾಶ್ಚ ಸಮಂತತಃ ||೧೧||

ಮುನಯಶ್ಚ ಗಣಾಸ್ಸರ್ವೇ ಸಪ್ತಕೋಟಿಮಿತಾ ಮುನೇ ! |

ನುನುವೃರ್ವಂದಿನಸ್ಸರ್ವೇ, ಧನ್ಯಾ ದೇವಾ ನೃಪಾಸ್ತಥಾ ||೧೨||
ನನ್ಯತುಶ್ಚಾಪ್ಸರಃಸಂಘಾ ಜಗುಸ್ತೇ ನಾರದಾದಯಃ |

ಚಕ್ರಪಾಣಿಸ್ತತಸ್ಸರ್ವಾಃ ಸಂಪೂಜ್ಯ ವಿಧಿವತ್ತದಾ ||೧೩||
ಉನಾಚ ಚ ಸಭಾಮಧ್ಯೇ

ಚಕ್ರಪಾಣಿರುನಾಚ :—

ಧನ್ಯಂ ಮೇ ಜನ್ಮ, ಕರ್ಮ ಚ |

ಇಂದ್ರಾದಯೋ ಲೋಕಪಾಲಾಃ ಸಮಿತೌ ಯಸ್ಯ ಮೇಧುನಾ ||೧೪||

ಹೆಂಗಸರು, ತರುಣರು ಮತ್ತು ವೃದ್ಧರು ಎಲ್ಲರೂ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ಸಕಲೋಪಚಾ
ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನೂ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಪೂಜೆಮಾಡಿದರು. ||೧೦||

ಚಕ್ರಪಾಣಿಯ ಭವ್ಯನಾದ ಪ್ರಾಸಾದದ ನಡುವೆ ಅಲಂಕರಿಸಿ ಇರಿಸಿದ್ದ ರತ್ನ
ಸಿಂಹಾಸನದ ಮೇಲೆ ಭಗವಾ ಮಯೂರೇಶ್ವರನು ಕುಳಿತಿದ್ದನು. ಅವನ ಸುತ್ತಲೂ
ಇತರ ದೇವತೆಗಳು ಯಥೋಚಿತ ಪೀಠಗಳಲ್ಲಿ ಮಂಡಿಸಿದರು. ||೧೧||

ವ್ಯಾಸ ! ಕೇಳು. ಋಷಿಗಳು, ಏಳು ಕೋಟಿ ಪ್ರಮಥ ಗಣದವರು, ದೇವತೆ
ಗಳು, ನಾಗರಿಕರು, ರಾಜರು ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಅಲ್ಲಿದ್ದ ವಂದಿ-ಮಾಗಧರೊಂದಿಗೆ ತಮ್ಮ
ಧ್ವನಿಯನ್ನೂ ಸೇರಿಸಿ, ಜಯಕಾರಮಾಡಿ ದೇವನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದರು. ||೧೨||

ಅಪ್ಪರ ನಾರಿಯರ ಸಮುದಾಯ ಹಾವ-ಭಾವ-ವಿಲಾಸಗಳಿಂದ ನರ್ತಿಸಿತು.
ನಾರದಾದಿ ದೇವರ್ಷಿಗಳು ವೇದ ಮಂತ್ರಗಳಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮನ ದಿವ್ಯ ಕಲ್ಯಾಣ ಗುಣ
ಗಳನ್ನು ಗಾನಮಾಡಿದರು. ಆಗ ಚಕ್ರಪಾಣಿ ಮಹಾರಾಜನು ಮುಂದೆ ಬಂದು
ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ನೆರೆದಿದ್ದ ಮಹರ್ನೀಯರನ್ನೆಲ್ಲ ವಿಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಪೂಜಿಸಿದನು. ||೧೩||

ಮತ್ತು ಸಭೆಯ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ವಿನಯದಿಂದ ನಿಂತುಕೊಂಡು ಹೀಗೆಂದು ಮಾತ
ನಾಡಿದನು.

ಚಕ್ರಪಾಣಿ :—

ನನ್ನ ಜನ್ಮ, ಕರ್ಮ ಇವೆಲ್ಲ ಇಂದಿಗೆ ಧನ್ಯವೆನಿಸಿದವು ಸಾಮಾನ್ಯ ಮಾನವರ

ಶತಜನ್ಮಾರ್ಜಿತೈಃ ಪುಣ್ಯೈರ್ಮಯೂರೇಶೋ ನಿರೀಕ್ಷಿತಃ |

ಕ ಉನಾಚಃ :—

ಇಂದ್ರೋ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಮಯೂರೇಶಂ ಪ್ರಥಮಂ ಪೂಜಿತಂ ರುಷಾ ||೧೫||
ಅಬ್ರವೀತ್ಸಹಸಾ ಭ್ರಾಂತೋ ಮಾಯಯಾ ಜಗದೀಶಿತುಃ |

ಇಂದ್ರ ಉನಾಚಃ :—

ಚತುರ್ಮುಖೋಽಸಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀಶೋ ಜಗದುತ್ಪತ್ತಿಕಾರಕಃ ||೧೬||
ಮೂಢೋಽಸಿ ಚಕ್ರಪಾಣೇ ! ತ್ವಮರ್ಭಕಸ್ಯ ಪ್ರಪೂಜನಾತ್ |
ಅಸ್ಮಾನ್ ಧಿಕ್ಕೃತ್ಯ ಯೋ ಮೋಹಾತ್ಪೂಜಿತೋ ಬಾಲಕಸ್ತ್ವಯಾ ||೧೭||

ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಗೋಚರಾಗತಕ್ಕವರಲ್ಲದ ದೇವೇಂದ್ರಾದಿ ಲೋಕಪಾಲಕರು ಇಂದು ನನ್ನ ಈ ಸಭಾಂಗಣದಲ್ಲಿ ನೆರೆದು, ನನ್ನ ಈ ಚರ್ಮಚಕ್ಷುಗಳಿಗೆ ಗೋಚರಿಸಿರುವರು. ಎಂದ ಮೇಲೆ ನನಗಿಂತಲೂ ಭಾಗ್ಯಶಾಲಿಯಾದವನು ಬೇರಾರಿದ್ದಾರೆ? ||೧೪||

ನಾನು ನೂರಾರು ಜನ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಗಳಿಸಿದ ಪುಣ್ಯಪ್ರಭಾವವಿಶೇಷದಿಂದ ಇಂದು ನನಗೆ ಜಗದ್ಗುರು ; ಮಯೂರೇಶ್ವರನ ಸಂದರ್ಶನ ದೊರೆತಿದೆ.

ಬ್ರಹ್ಮಾ :—

ಚಕ್ರಪಾಣಿಯು ಮಯೂರೇಶನಿಗೆ ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಮೊದಲು ಪೂಜೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದುದನ್ನು ಕಂಡು, ಇಂದ್ರನಿಗೆ ಬಹಳ ಕೋಪ-ಅಸಹನೆಗಳುಂಟಾದವು. ||೧೫||

ಸಿಂಧುದೈತ್ಯನ ಬಂಧನದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕು ಇದುವರೆಗೂ ಅನುಭವಿಸಿದ ನಾನಾವಿಧ ಕಷ್ಟಗಳೂ, ಮಯೂರೇಶ್ವರನ ಪರಮಾನುಗ್ರಹದಿಂದ ಪಾರಾಗಿ ಈಗಿನ್ನೂ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದುದೂ ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಮರೆಸಿಬಿಡುವಂತಹ ಪ್ರಬಲತರ ಅಜ್ಞಾನ ಶತಕ್ರತು ನನ್ನು ಆವರಿಸಿತು. ಜಗದೀಶ್ವರನ ಮಾಯಾಮುಸುಕನ್ನು ತೆಗೆದೊಗೆಯಲು ತತ್ತ್ವವನ್ನರಿತವನೊಬ್ಬನಿಗಲ್ಲದೆ ಮತ್ತಾರಿಗೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಶತಾಶ್ವಮೇಧಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಐಂದ್ರ ಪದವಿಗೇರಿದ್ದರೂ, ಅವನೂ ಕರ್ಮಬದ್ಧಜೀವಿಯಾದುದರಿಂದ ಪ್ರಕೃತ ಮೋಹಕ್ಕೆ ಒಳಗಾದನು. ಆಗ ಚಕ್ರಪಾಣಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಅಧಿಕ್ಷೇಪಿಸುತ್ತ ಹೀಗೆಂದು ನುಡಿದನು.

ಇಂದ್ರ :—

ಈ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಚರಾಚರ ಜಗತ್ತಿನ ಸೃಷ್ಟಿಶನಾದ ಚತುರ್ಮುಖ ಬ್ರಹ್ಮನಿದ್ದಾನೆ. ಅದನ್ನು ಪರಿಪಾಲಿಸತಕ್ಕ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಪಕ್ಷೀಪತಿ ನಿನ್ನೆದುರಿನಲ್ಲೇ ಕುಳಿತಿದ್ದಾನೆ. ||೧೬||

ಇಂತಹ ಮಹಾತ್ಮರನ್ನೆಲ್ಲ ಲಕ್ಷಿಸದೆ, ಯಾವುದನ್ನೂ ಅರಿಯದ ಈ ಬಾಲಕನನ್ನು

ಜನಕಂ ಸರ್ವಲೋಕಾನಾಂ ತೃಜ್ಯ ಸಂಹಾರಕಾರಕಮ್ |

ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಜನನೀಮಂಭಾಂ ಸೃಷ್ಟಿಸ್ಥಿತ್ಯಂತಕಾರಿಣೀಮ್ ||೧೮||

ರವಿಂ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯನೇತಾರಂ ತ್ರಯೀಕರ್ಮಪ್ರವರ್ತಕಮ್ |

ಹಿತ್ವಾ ಸಂಪೂಜಿತೋ ಬಾಲೋ ನೇದಂ ಸಮ್ಯಕ್ಕೃತಂ ತ್ವಯಾ ||೧೯||

ಕ ಉನಾಚ :—

ಏನಂ ನದತಿ ದೇವೇಂದ್ರೇ ಚಕ್ರಪಾಣಿಸ್ತದಾಬ್ರವೀತ್ |

ಚಕ್ರಪಾಣಿರುನಾಚ :—

ರುದ್ರಾತ್ಸೂರ್ಯಾತ್ಕುಬೇರಾಚ್ಚ ಶಕ್ರಾಚ್ಚ ಮರುತೋನಲಾತ್ ||೨೦||

ದೃಷ್ಟಃ ಪರಾಕ್ರಮೋತ್ತೀವ ಸಿಂಧುದೈತ್ಯನಿನಾಶನಾತ್ |

ಮೋಕ್ಷಾತ್ಸರ್ವಸುರಾಣಾಂ ಚ ಕಾರಾಗಾರಾದ್ಗುಣೇಶ್ವರಃ

ಅದೂ ನಮ್ಮ ಎದುರಿನಲ್ಲಿ ಅರ್ಚಿಸಿದುದರಿಂದ ನೀನು ಮಹಾಮೂಢನಿರುವೆ. ಅಷ್ಟ ದಿಕ್ಕುಗಳನ್ನೂ ಪಾಲನಮಾಡತಕ್ಕವರು ನಾವು. ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದೇವೆ.

ನಮ್ಮನ್ನೆಲ್ಲ ಧಿಕ್ಕರಿಸಿ, ನೀನು ಈ ಬಾಲಕನನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದೆಯಲ್ಲ? ||೧೭||

ನಮ್ಮ ವಿಷಯ ಹೇಗಾದರೂ ಇರಲಿ, ಸಕಲ ಲೋಕಗಳಿಗೂ ತಂದೆ ಎನಿಸಿದ ಲೋಕೋಪಸಂಹಾರಕ ಹರನನ್ನೂ ನೀನು ಮರೆಯಬಹುದೆ? ಇತ್ತ ತಿರುಗಿನೋಡು, ಜಗದಂಬೆ. ಸೃಷ್ಟಿಸ್ಥಿತ್ಯಂತಗಳನ್ನೂ ಮಾಡತಕ್ಕವಳು, ವಿಷ್ಣುಮಾಯೆ, ಗಿರಿಜೆ ಇದ್ದಾಳೆ. ಅವಳನ್ನು ಮರೆಯೋಣವೆಂದರೇನರ್ಥ? ಚಕ್ರಪಾಣೇ! ಇದೇಕೆ, ನಿನ್ನ ಬುದ್ಧಿ ಇಷ್ಟು ಮದಡಾಯಿತು? ||೧೮||

ನಿನ್ನ ಆರಾಧ್ಯ ದೈವ; ರವಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿರುವೆ. ಇವನು ಜಗನ್ನೇತ್ರ. ಯಾರು ಯಾವಾಗ ಯಾವ ಕೆಲಸವನ್ನೇ ಮಾಡಲಿ, ಅದಕ್ಕೆಲ್ಲ ಸಾಕ್ಷಿಯಾದವನು. ಇವನಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ವೇದವಿಹಿತ ಕರ್ಮಗಳೇ ನಡೆಯಲಾರವು. ಇಂಥವರನ್ನೆಲ್ಲ ನೈಕ್ಕರಿಸಿ, ಈ ಬಾಲಕನನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದುದೇನೂ ಒಳ್ಳೆಯ ಕೆಲಸವಾಗಲಿಲ್ಲ. ||೧೯||

ಬ್ರ

ಅರಿಷಡ್ವರ್ಗಗಳ ಆಡಳಿತಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕು ದೇವೇಂದ್ರನು ಹೀಗೆ ನುಡಿಯಲು, ಚಕ್ರ ಪಾಣಿಗೆ ನಿರ್ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯದಿಂದ ಮಾತನಾಡುವ ಪ್ರಸಂಗ ಒದಗಿತು. ಮತ್ತು ಮಾತ ನಾಡಿಯೇ ಬಿಟ್ಟನು.

ಚಕ್ರಪಾಣಿ :-

ರುದ್ರ, ಸೂರ್ಯ, ಕುಬೇರ, ಇಂದ್ರ, ವಾಯು ಅಗ್ನಿ. ||೨೦||

ಇವರೆಲ್ಲರಿಗಿಂತಲೂ ಮಯೂರೇಶ್ವರನು ಪರಾಕ್ರಮಶಾಲಿ. ಇವರಾರಿಗೂ ಮಣಿಯದೇ ಇದ್ದ ಸಿಂಧುದೈತ್ಯನನ್ನು ಮಯೂರೇಶ್ವರನು ವಿನಾಶಗೊಳಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಯೋನತೀರ್ಣೋ ಭುವೋ ಭಾರಂ ಹರ್ತುಂ ಶಿವನಿವೇಶನೇ |

ಪರಮಾತ್ಮಾನಂತಶಕ್ತಿನಾನಾದೈತ್ಯವಿಭಂಜನಃ

||೨೨||

ಕ ಉನಾಚ :—

ಏವಂ ವದತಿ ತಸ್ಮಿಂಸ್ತು ಶ್ರುತಃ ಶಬ್ದಃ ಸುರೈರ್ಮಹಾ |

ಮೂರ್ಛಿತಾಃ ಪತಿತಾಃ ಕೇಚಿದ್ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಾಸ್ಫೋಟಿತಂಕಯಾ

||೨೩||

ಚಕಂವೇ ಧರಣೇ ಸರ್ವಾ ನ ಪ್ರಾಜ್ಞಾ ಯತ ಕಿಂಚನ |

ಕೋಟಿಸೂರ್ಯಪ್ರಕಾಶೇನ ಸಹಸಾಚ್ಛಾದಿತಂ ಜಗತ್

||೨೪||

ತತಸ್ತೈಸ್ತಿದಶೈಸ್ತತ್ರ ದೃಷ್ಟೋ ದೇವೋತಿತಿಸುಂದರಃ |

ನಾನಾಲಂಕಾರಸಂಯುಕ್ತೋ ದಶಬಾಹುರ್ಗಜಾನನಃ

||೨೫||

ಸಿಂಧುವಿನೊಡನೆ ಹೋರಾಡಲು ಬಂದ ನಿಮ್ಮನ್ನೆಲ್ಲ ನೋಲಿಸಿ, ಸಿಂಧು ತನ್ನ ಬಂಧನದ
ಲ್ಲಿರಿಸಿಕೊಂಡದ್ದನ್ನು ಅರಿತ ದೇವನು ನಿಮ್ಮ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮರುಕಗೊಂಡು ಕೆಲವೇ
ಕ್ಷಣಗಳಿಗೆ ಮೊದಲು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ. ||೨೧||

ಭೂಮಿಯ ಭಾರವನ್ನು ಇಳುಹಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಪರಮೇಶ್ವರನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅವತರಿಸಿದ,
ಗಣೇಶ್ವರನಿಸಿದ ಈ ಮಹಾ ವಿಭೂತಿಪುರುಷನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲದೆ ಬೇರಾರೂ
ಅಲ್ಲ. ಇವನು ಅನಂತ ಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳವನು. ದೈತ್ಯ-ದಾನವರನ್ನೆಲ್ಲ ಭಂಗಗೊಳಿಸತಕ್ಕ
ವನು. ||೨೨||

ಬ್ರಹ್ಮಾ :—

ಚಕ್ರಪಾಣಿ ಹೀಗೆ ವ್ರತೃತ್ತರಿಸುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಬರಸಿಡಿಲು ಬಿದ್ದಂತೆ ಬಹಳ
ಭಯಂಕರವಾದ ಶಬ್ದ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಕೇಳಿಸಿತು. ಎಲ್ಲರೂ ಬೆಚ್ಚಿಬಿದ್ದರು. “ಇದೇನು.
ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವೇ ಆಸ್ಫೋಟಿಸಿತೋ ? “ ಎಂಬ ಶಂಕೆಯುಂಟಾಗಲು ಭಯದಿಂದ ಮೈ
ನಡುಗಿದವರಾಗಿ ಒಡನೆಯೇ ಮೂರ್ಚಿತರಾದರು. ||೨೩||

ಇಡೀ ಭೂಮಂಡಲವು ಗಡಗಡ ನಡುಗಲಾರಂಭಿಸಿತು. ಯಾವುದೊಂಮೂ
ಅರಿವಾಗರೊಲ್ಲದು ಕೋಟಿಗಟ್ಟಲೆ ಸೂರ್ಯರು ಒಮ್ಮೆಲೇ ಉದಯಿಸಿದರೆ ಎಷ್ಟು
ಪ್ರಕಾಶವಾಗುವುದೋ, ಅಂತಹ ಪ್ರಕಾಶವು ಜಗವನ್ನೆಲ್ಲ ಒಮ್ಮೆಲೇ ಆವರಿಸಿತು. ||೨೪||

ಆಗ “ ಇದೇನದ್ದುತ ” ಎಂದು ಎಲ್ಲರೂ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನರಳಿಸಿ ಆ ಬೆಳಕಿನ ಕಡೆಗೆ
ನೋಡಲು, ದೇವನ ಅತಿ ಸುಂದರ ರೂಪವು ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ
ಕಾಣಿಸಿತು. ದೇವನು ಅನೇಕ ಬಗೆಯ ಅಲಂಕರಣವಸ್ತುಗಳಿಂದ ಅಲಂಕೃತನಾಗಿ
ದ್ದನು. ಆನೆಯಂತೆ ಮುಖ, ಹತ್ತು ಬಾಹುಗಳು ವಿರಾಜಮಾನವಾಗಿದ್ದವು. ||೨೫||

ಏವಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಸ್ವರೂಪಂ ತೇ ವಿಸ್ತಿತಾಸ್ತ್ರಿದಶಾಸ್ತದಾ |

ಪುನಸ್ತಮೇವ ದದೃಶುಃ ಪಂಚರೂಪಿಣಿಮಿಶ್ವರಮ್

||೨೬||

ಪದ್ಮಾಸನಗತಂ ಮಧ್ಯೇ ವಕ್ರತುಂಡಂ ಶಿವಂ ಪುನಃ |

ಆಗ್ನೇಯ್ಯಾಂ ನೈಋತ್ಯುತೇ ಸೂರ್ಯಂ ಪಾರ್ವತೀಂ ಮಾರುತೇಽಪಿ ಚ

||೨೭||

ನಾರಾಯಣಂ ತಥೇಶಾನೇ ತತೋ ಭ್ರಮಮಿತಾಃ ಸುರಾಃ |

ತತಸ್ತೇ ಶುಶ್ರುವುರ್ವೋಮವಾಣೀಂ ಭ್ರಮನಿವಾರಿಕಾಮ್

||೨೮||

“ ಆರಾಧ್ಯೋಽಯಂ ಸರ್ವಜನ್ಯೇರೇಕೋ ಜಾತಃ ಸ ಪಂಚಧಾ |

ಅನಾದಿನಿಧನೋ ದೇವೋ ಜಗದ್ವ್ಯಾಪೀ ಗಜಾನನಃ

||೨೯||

ದೇವನ ಪರಮಾದ್ಭುತವಾದ ಆ ಸುಂದರ ರೂಪವನ್ನು ಕಂಡು ದೇವತೆಗಳು ಆಶ್ಚರ್ಯಚಕಿತರಾದರು. ಮತ್ತಷ್ಟೂ ದೃಷ್ಟಿಸಿ ನೋಡಲು, ಗಣಪತಿ, ಶಿವ, ಸೂರ್ಯ, ಪಾರ್ವತಿ, ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣ ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಪಂಚಾಯತನ ರೂಪದಿಂದ ಅದೇ ಗಣಪತಿ ಕಾಣ ತೊಡಗಿದನು. ||೨೬||

ಅವರಿಗೆ ತೋರಿ ಬಂದ ಸ್ಥಿತಿ ಈ ರೀತಿ ಇದ್ದಿತು. ನಡುವೆ ಮಹಾಗಣಪತಿ ಪದ್ಮಾಸನದಲ್ಲಿ ಭವ್ಯವಾಗಿ ಮಂಡಿತನಾಗಿದ್ದನು. ಅವನಿಗೆ ಆಗ್ನೇಯ (East-South) ದಲ್ಲಿ ಪವನವನು ಕುಳಿತಿದ್ದನು. ನೈಋತ್ಯುತ್ಯ (South-West) ದಿಕ್ಕಾಗಿ ದಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯನಿದ್ದನು. ಮಾರುತ ಅರ್ಧಾತ್ ವಾಯವ್ಯ (West-North) ದ ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ನಾಕ್ಷಾ ದಂಬಿಕೆ ಕುಳಿತಿದ್ದಳು. ||೨೭||

ಕೊನೆಯ ಕೋನವಾದ ಈಶಾನ್ಯ (North-East) ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನು ಅಧಿಷ್ಠಿಸಿದ್ದನು. ಆ ದೃಶ್ಯವನ್ನು ನೋಡಿದ ಕೂಡಲೇ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಹುಚ್ಚೇ ಹಿಡಿದಂತಾಯಿತು. ಅವರಿಗುಂಟಾದ ಆ ಬಗೆಯ ಭ್ರಮೆಯನ್ನು ನಿವಾರಿಸಿ, ಸತ್ಯಾಂಶವನ್ನು ತಿಳಿಸಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಅಂತರಿಕ್ಷದಿಂದ ಕೆಲವು ಮಾತುಗಳು ಕೇಳಿಬಂದವು.

||೨೮||

“ ಈ ದೇವನು ಸರ್ವಜನರಿಂದಲೂ ಆರಾಧ್ಯನಾದವನು. ‘ಏಕೋ ದೇವೋ ಬಹುಧಾ ಜಾಯಮಾನಃ’ ಎಂಬ ಶ್ರೂತಪ್ರಮಾಣಾನುಸಾರವಾಗಿ ಸ್ವಯಂ ಇರತಕ್ಕವನು ಒಬ್ಬನೇ ಆದರೂ, ಐದು ವಿಧ ರೂಪಗಳಿಂದ ನಮಗೆ ಪ್ರಕೃತ ತೋರುತ್ತಿರುವನು. ಇವನಿಗೆ ಆದ್ಯಂತಗಳಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಇವನು ಜೈತನ್ಯ ಘನ. ಆಕಾಶದಂತೆ ಜಗತ್ತನ್ನೆಲ್ಲ ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವನು. ಅವನೇ ಈ ಗಜಾನನ. ||೨೯||

ಅಯಮೇವ ಸದಾ ಪೂಜ್ಯಃ ಸರ್ವವಿಘ್ನವಿನಾಶನಃ !

ದೇವೈರ್ಮನುಷ್ಯೈರ್ಯಕ್ಷೈಶ್ಚ ನಾಗೈ ರಕ್ಷೋಭಿರೇವ ಚ ||೩೦||

ಏತಸ್ಮಿನ್ ಪೂಜಿತೇ ಪಂಚ ಪೂಜನಂ ಚ ಭವಿಷ್ಯತಿ |

ನ ಬುದ್ಧಿಭೇದಂ ತನುಯಾದೇತಸ್ಮಿನ್ ನರಕಾಯ ಸಾ " ||೩೧||

ಕ ಉವಾಚ :—

ಶ್ರುತ್ವೈವಂ ತೇ ಮಯೂರೇಶಂ ಶುಂಡಾದಂಡವಿರಾಜಿತಮ್ |

ದದೃಶುರ್ಮುಖ್ಯಾಸ್ತೇ ಆದ್ಯಮೋಂಕಾರರೂಪಿಣಮ್ ||೩೨||

ತತಃ ಪ್ರಬುದ್ಧಾಸ್ತೇ ದೇವಾಸ್ತುಕ್ತ್ವಾ ಭ್ರಾಂತಿಂ ಸ್ಮಯಂ ಚ ತಮ್ |

ಪ್ರಪೂಜುರ್ಜಯಶಬ್ದೈಸ್ತಂ ಸರ್ವಾಂತರ್ಯಾಮಿಣಂ ವಿಭುಮ್ ||೩೩||

ಇವನನ್ನು ನೀವೇನೋ ಸಾಮಾನ್ಯನಾದ ಬಾಲಕ ಎಂದು ತಿಳಿದಿರುವಂತಿದೆ. ಹಾಗೆ ತಿಳಿಯಬೇಡಿ. ಸರ್ವರಿಂದಲೂ ಸದಾ ಇವನು ಪೂಜನೀಯನಾದವನು. ಸಕಲ ವಿಘ್ನಗಳನ್ನೂ ನಿವಾರಿಸತಕ್ಕವನು. ದೇವತೆಗಳು, ಮಾನವರು, ಯಕ್ಷರು, ಪನ್ನಗಜಾತಿಯವರು, ರಾಕ್ಷಸರು ಇವರೆಲ್ಲರಿಂದಲೂ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಪಡೆಯತಕ್ಕವನು. ||೩೦||

ನಾಮರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಭೇದವನ್ನೆಣಿಸಿ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲ. ಇವನೊಬ್ಬನನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪೂಜಿಸಿದರೆ ಸಾಕು, ಪಂಚಾಯತನಗಳೆನಿಸುವವರನ್ನೆಲ್ಲ ಪೂಜಿಸಿದಂತಾಗುವುದು. 'ಈ ದೇವನು ಬೇರೆ, ಆ ದೇವನು ಬೇರೆ' ಎಂಬ ಭೇದ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಸರ್ವಥಾ ಬಿಳಿಯಗೊಡಬಾರದು. ವಿಭೇದ ಭ್ರಮೆಯು ನರಕಕ್ಕೆ (ಜನನ-ಮರಣ ಪ್ರವಾಹರೂಪವಾದ ಸಂಸಾರಕ್ಕೆ) ಎಳೆದೊಯ್ಯುವುದು. ||೩೧||

ಬ್ರಹ್ಮಾ :—

ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಳಿಸುತ್ತಿದ್ದ ವಜ್ರೀ ಮೊದಲಾದ ದೇವತೆಗಳು ಆಕಾಶವಾಣಿ ತನ್ನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿದ ಕೂಡಲೇ, ಮಯೂರೇಶನ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿ ನೋಡಿದರು. ದೇವನು ಸುಂದರವಾದ ಸೊಂಡಿಲಿನಿಂದ ವಿರಾಜಿತನಾಗಿ ಕುಳಿತು ಕಂಪುಬಂದಿತು. ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಮೂಲಾಧಾರವಾದ "ಪ್ರಣವ" (ಓಂ) ಸ್ವರೂಪನನ್ನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನಾಗಿ ಕಂಡರು ||೩೨||

ಆಗ ಅವರ ತಿಳಿವು ತಿಳಿಯಾಯಿತು. ಜ್ಞಾನೋದಯವಾದ ಕೂಡಲೇ ಭ್ರಾಂತಿಯನ್ನೂ, ಆಶ್ಚರ್ಯವನ್ನೂ ತೊರೆದುಬಿಟ್ಟರು. ಜಯ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಉದ್ಘೋಷಿಸುತ್ತ ಸರ್ವಾಂತರ್ಯಾಮಿಯಾದ ವಿಭುವನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ ಪೂಜಿಸಿದರು. ||೩೩||

ತತಃ ಪುಪೂಜೇ ಹರ್ಷೇಣ ಚಕ್ರಪಾಣಿಗುಣೇಶ್ವರಮ್ |

ಪಂಚಾಮೃತೈಶ್ಚುದ್ಧಜಲೈರ್ದಿವ್ಯವಸ್ತ್ರೈಶ್ಚ ಭೂಷಣೈಃ ||೩೪||

ಪುಷ್ಪಧೂಪೈಶ್ಚ ದೀಪೈಶ್ಚ ನೈವೇದ್ಯೈರ್ವಿವಿಧೈರಪಿ |

ಫಲ-ತಾಂಬೂಲನಿಚಯೈರ್ದಕ್ಷಿಣಾಭಿರನೇಕಶಃ

ನೀರಾಜನೈರ್ಮಂತ್ರಪುಷ್ಪೈರ್ನತಿಭಿಃ ಸ್ತುತಿಭಿಃತದಾ |

ತಥೈವ ಪೂಜಯಾಮಾಸ ಭಕ್ತ್ಯಾ ಸರ್ವಸುರಾನಪಿ ||೩೫||

ಉನಾಚ ತಾನ್ಮೃಪವರೋ

ಚಕ್ರಪಾಣಿರುನಾಚ :-

ಧನ್ಯೋಽಹಂ ಚ ಪ್ರಪೂಜನಾತ್ |

ಯತೋ ನೈತಾದೃಶಃ ಕ್ವಾಪಿ ಜಾತಃ ಸರ್ವಸಮಾಗಮಃ ||೩೬||

ಅತ್ಯಪೂರ್ವವೂ, ಅತ್ಯದ್ಭುತವೂ ಆದ ಆ ಸನ್ನಿವೇಶವನ್ನು ಕಂಡು ಚಕ್ರ ಪಾಣಿಯು ಬಹಳ ಹರ್ಷಿತನಾದನು. ದೇವತೆಗಳಿಗುಂಟಾದ ಭ್ರಾಂತಿಯಿಂದ ತನಗೆ ದೇವನ ನಿಜರೂಪ ತೋರುವಂತಾಯಿತಾಗಿ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ವಂದಿಸಿ, ಪಂಚಾಮೃತ, ಶುದ್ಧೋದಕ, ದಿವ್ಯವಸ್ತ್ರ, ಚಂದನಾದಿಗಳು ಅನೇಕವಿಧ ಭೂಷಣಗಳು ಇವನ್ನೆಲ್ಲ ಸಮರ್ಪಿಸಿ, ದೇವನನ್ನು ಏಕಾಗ್ರ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪೂಜಿಸಿದನು. ||೩೪||

ದಿವ್ಯ ಪುಷ್ಪಗಳು, ಸುಗಂಧ ಧೂಪ, ಕರ್ಪೂರದೀಪ, ಇವನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸಿದ ನಂತರ, ವಿವಿಧ ಭಕ್ಷ್ಯಗಳನ್ನು ಮುಂದಿರಿಸಿ ನಿವೇದಿಸಿದನು. ಅನಂತರ ಅನೇಕ ಜಾತಿಯ ಪರಿಪಕ್ವ ಫಲಗಳನ್ನು ದೇವನಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸಿ, ಕರ್ಪೂರವೀಳ್ಯವನ್ನೂ ಸುಮರ್ಣಪುಷ್ಪ ದಕ್ಷಿಣೆಯನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟನು. ಚಕ್ರಪಾಣಿ ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ದೇವನಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿದ ವಸ್ತುಗಳು ನಾನಾಬಗೆಯಾಗಿದ್ದವು. ||೩೫||

ಆರತಿಯನ್ನೆತ್ತಿದನು. ಮಂತ್ರಗಳಿಂದ ಸ್ತುತಿಸುತ್ತ ಪುಷ್ಪಾಕ್ಷತೆಗಳನ್ನು ದೇವನ ಮೇಲೆ ಎರಚಿದನು. ಸಾಷ್ಟಾಂಗವೆರಗಿದನು. ಅನೇಕಬಗೆಯಿಂದ ಸ್ತುತಿಸಿದನು. ದೇವನನ್ನು ಅರ್ಚಿಸಿದ ಬಳಿಕ, ಇತರ ದೇವತೆಗಳನ್ನೂ ಸಕಲೋಪಚಾರಗಳಿಂದಲೂ, ಭಕ್ತಿಯಿಂದಲೂ ಪೂಜಿಸಿದನು. ||೩೬||

ಅನಂತರ ಚಕ್ರಪಾಣಿ ಮಹಾರಾಜನು ಅವರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಕುರಿತು

ಚಕ್ರಪಾಣಿ :-

ತಮ್ನನ್ನೆಲ್ಲ ಪೂಜಿಸುವಂತಹ ಸು-ಯೋಗ ನನಗೆ ಇಂದು ದೊರೆತುದರಿಂದ ನಾನು ಧನ್ಯನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳೂ, ದೇವೋತ್ತಮರೂ, ಋಷಿವರ್ಯರೂ

ಕ ಉವಾಚ :—

ತತಸ್ತತ್ರಾಬ್ರವೀದ್ಬ್ರೂಷ್ಣೋ ನಾರದಶ್ಚತುರಾನನಮ್ |

ನಾರದ ಉವಾಚ :—

ಸಿದ್ಧಿ-ಬುದ್ಧಿ ವಿನಾಹಾರ್ಥಮಾಜ್ಞಯಾ ತೇಃಬ್ಜಸಂಭವ ! ||೩೮||

ಶಿವಂ ಶಿವಾಂ ಚ ವಿಜ್ಞಾಪ್ಯ ನಿಶ್ಚಯಃ ಪ್ರಾಜ್ಞಯಾ ಕೃತಃ |

ಮಯೂರೇಶಾಯ ಸಮ್ಯಕ್ತೇ ದಾತವ್ಯೇ ಬಹುಲಕ್ಷಣೇ ||೩೯||

ಕ ಉವಾಚ :—

ತತಸ್ಸರ್ವೇ ಸುರಾ ದೇವಂ ಬ್ರಹ್ಮಾಣಂ ಮನ್ಮಥಾತುರಾಃ |

ಪ್ರತ್ಯೇಕಂ ತೇ ಅಯಾಚಂತ “ಮಮ ದೇಹೀ” ತಿ ಸಾದರಮ್ ||೪೦||

ಒಂದೆಡೆ ಒಂದೇ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಿಲಿತರಾಗಿರುವ ಸಭೆ ಎಂದರೆ ಇದೊಂದೇ ಆಗಿದೆ. ಈ ತರಹದ ಸಮ್ಮೇಲನ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ನಡೆದಿಲ್ಲ. ||೩೭||

ಬ್ರಹ್ಮಾ :—

ಅನಂತರ ನಾರದನಿಗೆ ಪ್ರಕೃತ ಪ್ರಸ್ತಾಪಕ್ಕೆ ಇದೇ ಸರಿಯಾದ ಸಮಯವೆಂದೆ ನಿಸಲು, ಅತಿಹರ್ಷದಿಂದ ತನ್ನ ತಂದೆ ; ಚತುರಾನನನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ಹೀಗೆಂದು ನುಡಿದನು.

ನಾರದ :—

ತಂದೆ ; ಕಮಲಸಂಭವ ! ಸಿದ್ಧಿ-ಬುದ್ಧಿಯರ ವಿನಾಹದ ವಿಷಯವನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿ ನಿಶ್ಚಯಿಸಲು, ನನ್ನನ್ನು ನೀನು ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿದ್ದೆ. ||೩೮||

ತದನುಸಾರವಾಗಿ ನಾನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಪರಶಿವ-ಶಿವೇಯರ ದಿವ್ಯ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಮೊದಲೇ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಅವರ ಒಪ್ಪಿಗೆಯೂ ದೊರೆತಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ನೀನು ಒಪ್ಪಿ, ಸರ್ವ ಶುಭಲಕ್ಷಣ ಮಂಡಿತೆಯರಾದ ಸಿದ್ಧಿ-ಬುದ್ಧಿಯರಿಬ್ಬರನ್ನೂ ಮಯೂರೇಶ್ವರನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ವಿನಾಹವನ್ನು ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು ಸಮಂಜಸವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ||೩೯||

ಬ್ರಹ್ಮಾ :—

ನಾರದನ ಈ ಸಲಹೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದ ಕೂಡಲೇ ಅಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಇತರ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಸಿದ್ಧಿ-ಬುದ್ಧಿಯರ ಮೇಲೆ ದೃಷ್ಟಿ ಪಸರಿಸಿತು. ಅವರ ಮೋಹಕ ರೂಪವು ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಮೋಹಾವಿಷ್ಟರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿತು. ಕಾಮನ ಕಾಟವನ್ನು ಅವರು ತಾಳದಾದರು. ಅವರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು, “ಸಿದ್ಧಿ-ಬುದ್ಧಿ”ಯರನ್ನು ನನಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಲಗ್ನ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಅತ್ಯಾದರದಿಂದ ಯಾಚಿಸಿದರು. ||೪೦||

ತತೋ ಬ್ರಹ್ಮ ತಯೋರ್ಹಸ್ತೇ ಮಾಲಾಂ ದತ್ವಾಬ್ರವೀದಿದಮ್ |

ಬ್ರಹ್ಮಾ :—

ತ್ರಯಸ್ತ್ರಿಂಶತ್ಕೋಟಿದೇವೇಷ್ಟೇಕೋ ಯೋ ಭಾಸತೇ ಹೃದಿ ||೪೧||
ತನೇವ ಸೃಣುತಂ ದೇವ್ಯಾ ಮಾಲಾಭ್ಯಾಂ ಮತ್ಸಮಕ್ಷತಃ |

ಕ ಉವಾಚ:—

ತ್ಯಕ್ತ್ವಾ ಸರ್ವಾಃ ಸುರಾಂಸ್ತೇ ತು ಸಿದ್ಧಿ-ಬುದ್ಧೀ ಉಭೇ ಅಪಿ ||೪೨||
ಮಯೂರೇಶಗಲೇ ಮಾಲೇ ನಿಕ್ಷಿಪೇತಾಂ ಮುದಾ ತದಾ |
ವಿಮನಸ್ತಾಸ್ತತೋ ದೇವಾ ವ್ಯಸೃಜ್ ಶ್ವಾಸಮುತ್ಕಟಮ್ ||೪೩||

ಬ್ರಹ್ಮದೇವನಿಗೆ ಧರ್ಮಸಂಕಟಕ್ಕಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿತು. ಆಗ ಒಂದು ಯುಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಡೆ. ಅವರಿಬ್ಬರ ಕೈಗಳಲ್ಲೂ ಒಂದೊಂದು ರತ್ನಮಾಲಿಕೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಅವರಿಗೆ ಹೀಗೆಂದು ಹೇಳಿದನು.

ಬ್ರಹ್ಮಾ :—

ಇದೋ, ಇಲ್ಲಿ ಮೂವತ್ತು ಮೂರು ಕೋಟಿ ಮಂದಿ ದೇವತೆಗಳಿದ್ದಾರೆ. ಇವರ ಮೈಕಿ ಯಾರನ್ನು ವರಿಸಬೇಕೆಂದು ನಿಮಗೆನಿಸುವುದೋ, ||೪೧||

ಅಂಥವನೊಬ್ಬನ ಕೊರಳಿಗೆ ಈ ಮಾಲೆಯನ್ನು ಹಾಕುವುದರ ಮೂಲಕ ನೀವು ವರಿಸಬಹುದು. ಇದೆಲ್ಲವೂ ನನ್ನ ಸಮಕ್ಷದಲ್ಲಿ ನಡೆಯಲಿ.

ಕಃ :—

ಇದನ್ನು ಕೇಳಿದ ಕೂಡಲೇ, ಸಿದ್ಧಿ-ಬುದ್ಧಿಯರು ಅಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದ ದೇವತೆಗಳ ನ್ನೇಲಿ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರನ್ನಾಗಿ ನೋಡುತ್ತ ದಾಟಿ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಬಂದುಬಿಟ್ಟರು. ಯಾರೊ ಬ್ಬರಿಗೂ ಮಾಲೆಯನ್ನು ಹಾಕಲಿಲ್ಲ. ||೪೨||

ದೇವಿಯರು ಮುಂದೆ ಬರುತ್ತ ಮಯೂರೇಶನನ್ನು ಸಮೀಪಿಸಿದ ಕೂಡಲೇ ಇಬ್ಬರೂ ಅಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತು, ತಮ್ಮ ಕೈಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ರತ್ನಮಾಲಿಕೆಗಳನ್ನು ಗಣಪತಿಯ ಕೊರಳಿಗೆ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಒಮ್ಮೆಲೆ ಹಾಕಿದರು. “ಇವಳು ನನ್ನನ್ನೇ ವರಿಸುವಳು” ಎಂದು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ಮಂಡಿಗೆಯನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತ, ಕಲ್ಪನಾ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಪೀಠದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಅವರಿಬ್ಬರ ಚುನಾವಣೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಮನಸ್ಸು ಹುಳಿ ಹುಳಿಯಾಯಿತು. ಗತ್ಯಂತರವಿಲ್ಲದೇ ಸುಮ್ಮನಿರಬೇಕಾಗಿ ಬಂದರೂ, ನಿಟ್ಟುಸಿರನ್ನು ಮೇಲ್ಮೇಲೆ ಬಿಡುತ್ತ, ತಮ್ಮ ಅಂತಸ್ತಾಪವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದರು. ||೪೩||

ತಾಭ್ಯಾಂ ಜಾನುಗತಾಭ್ಯಾಂ ತು ಶುಶುಭೇ ಸ ಮಯೂರರಾತ್ರೀ |
 ಬ್ರಹ್ಮಾ ಯಥಾನಿಧಿ ತಯೋರ್ವಿನಾಹನುಕರೋತ್ತದಾ ||೪೪||
 ಉನಾಚ ಚ ಸಭಾಮಧ್ಯೇ “ ಮಯಾ ಲಬ್ಧಂ ಹೃದಿ ಸ್ಥಿತಮ್ ” |
 ನ್ಯನೇದಯತ್ತಂ ದೇನೇಶಂ ಮಯೂರೇಶಂ ವಿಧಾನತಃ ||೪೫||

ಬ್ರಹ್ಮಾ :—

“ ಅದ್ಯ ಯಾವನ್ಮಯೈವೈತೇ ಸಾಲಿತೇ ಬಹುಯತ್ನತಃ |
 ಇದಾನೀಂ ತೇ ಮಯಾ ದತ್ತೇ ರಕ್ಷಸ್ವ ಬಹುಯತ್ನತಃ ||೪೬||

ಕ ಉನಾಚ :—

ತತ ಇಂದ್ರಾದಯೋ ದೇವಾ ಮಯೂರೇಶಂ ನ್ಯಜಿಜ್ಞಾಪುಃ |
 ದೇವಾ ಊಚುಃ :—
 ತವ ಪ್ರಸಾದಾದ್ದೇವೇಶ ! ಮುಕ್ತಾಃ ಕಾರಾಗೃಹಾತ್ತತಃ ||೪೭||

ಅತ್ತ ಮಯೂರರಾಜನು ಹೆಂಡಿತಿಯರಿಬ್ಬರನ್ನು ತನ್ನ ಎರಡು ತೊಡೆಗಳ
 ಮೇಲೂ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿಕೊಂಡು ವಿರಾಜಿಸಿದನು. ಆಗ ಬ್ರಹ್ಮನು ಮುಂದೆ ಬಂದು, ಅವ
 ರಿಬ್ಬರನ್ನೂ ಮಹಾ ಗಣಪತಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸಿ, ವಿಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ವಿನಾಹನನ್ನು
 ಮಾಡಿದನು. ||೪೪||

ಅವನಿಗೆ ಆಗ ಬಹಳ ಹಗುರೆನಿಸಿತು. ಸಭಾಮಧ್ಯೆ ಎದ್ದು ನಿಂತು
 “ ಇಂದು ನನ್ನ ಮಾನಸಿಕ ಕೋರಿಕೆ ನೆರವೇರಿತು ” ಎಂದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಕೇಳುವಂತೆ
 ನುಡಿದನು. ಮತ್ತು ದೇವೇಶ್ವರ, ಗಣೇಶನ ಕಡಿ ತಿರುಗಿ ಅವನನ್ನು ಕುರಿತು ಅವನು
 ಅಂತಸ್ತಿಗನುಗುಣವಾಗಿ ಮಾತನಾಡಿದನು. ||೪೫||

ಬ್ರಹ್ಮಾ :—

ದೇವ ! ಇಂದಿನ ದಿನದ ವರೆಗೂ ಇವರಿಬ್ಬರನ್ನು ನಾನು ಬಹಳ ಪ್ರಯತ್ನ
 ದಿಂದ ಸಂರಕ್ಷಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದೇನೆ. ಈಗ ಇವರನ್ನುನಿನಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.
 ನೀನು ಸಹ ಇವರನ್ನು ಬಹು ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ಸಂರಕ್ಷಿಸು. ||೪೬||

ಕ ಉನಾಚ :—

ಅನಂತರ ದೇವತೆಗಳು ಮುಂದೆ ಬಂದು, ದೇವನು ತಮ್ಮನ್ನು ಬಂಧನದಿಂದ
 ಮುಕ್ತಗೊಳಿಸಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ಕೃತಜ್ಞತೆಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಲುಜ್ಜುಗಿಸಿದರು.

ದೇವತೆಗಳು :—

ದೇವೇಶ್ವರ ! ಕಾರಾಗೃಹದಲ್ಲಿ ಬಹು ಕಾಲದಿಂದ ಬದ್ಧರಾಗಿದ್ದ ನಾವೆಲ್ಲ ನಿನ್ನ

ತತಸ್ಸಿಂಧುರ್ಗತೋ ಮೋಕ್ಷಂ ಸ್ವ-ಸ್ಥಾನಂ ಕೃಪಯಾ ತವ |
ಯಸ್ಯಾನ್ಮೋದೇಹ್ಯನುಜ್ಞಾಂ ನೋ ಮುನಿಭಿರ್ಗೌತಮಾದಿಭಿಃ ||೪೮||

ಕ ಉವಾಚ :-

ದದಾಮಾಜ್ಞಾಂ ಮಯೂರೇಶೋ ಯಾತುಕಾರ್ಮಾ ಮುದಾ ತದಾ |
ಪಾರ್ವತೀ ಚ ಸ್ನುಷೇ ಚೋಭೇ ಸ್ವಾಂಕಮಾರೋಹ್ಯ ಸಾದರಮ್ ||೪೯||
ಮಯೂರೇಶಂ ಚ ಪರಮಂ ಹರ್ಷಮಾಪ ಶಿವಾನ್ವಿತಾ |
ದದೌ ದಾನಾನ್ಯನೇಕಾನಿ ವಾಪಾಂಸ್ಯಾಭರಣಾನಿ ಚ ||೫೦||
ಯ ಇದಂ ಶ್ರುಣುಯಾನ್ಮರ್ತ್ಯೋ ವಿನಾಹಂ ಚ ವಧಂ ಶುಭಮ್ |
ಸಿಂಧೋರ್ಜಯಂ ಗಣೇಶಸ್ಯ ಸರ್ವಕಾರ್ಮಾ ಲಭೇನ್ನರಃ ||೫೧||

ಪ್ರಸಾದವಿಶೇಷದಿಂದ ಇಂದು ಮುಕ್ತರಾಗಿದ್ದೇನೆ. ||೪೭||

ನಿನ್ನ ಕೃಪಾಮಹಿಮೆಯಿಂದ ದುಷ್ಟನಾದ ಸಿಂಧುವೈತ್ಯ ಸಾಂಸಾರಿಕ ವ್ಯವಹಾರ
ಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗಿ ನಿನ್ನ ಸ್ಥಾನವಾದ ಆನಂದಧಾಮಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದನು. ಇಂತಹ
ಆನಂದಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಹೊರಡಲು ಅನುಜ್ಞೆಯನ್ನು ಕೊಡು. ಗೌತಮಾದಿ
ಮಹಾಮುನಿಗಳೂ ಸಹ ಹಾಗೆಯೇ ಬೇಡುವರು. ||೪೮||

ಕೇ :-

ಅನಂತರ ಮಯೂರೇಶ್ವರನು ಯಾರಾರು ಪ್ರಯಾಣ ಸನ್ನದ್ಧರಾಗಿದ್ದರೋ,
ಅವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಅನುಮತಿಯನ್ನಿತ್ತನು. ಆಗ ಪಾರ್ವತೀದೇವಿಯು
ತನ್ನ ಮುದ್ದು ಸೊಸೆಯರಿಬ್ಬರನ್ನೂ ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ಆದರದಿಂದ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿ
ಕೊಂಡು ||೪೯||

ಅವರಿಬ್ಬರ ನಡುವೆ ಪ್ರಿಯಪುತ್ರ ; ಗಣಪತಿಯನ್ನೂ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿಕೊಂಡು ವರ
ಶಿವನೊಂದಿಗೆ ಆನಂದನಾಗರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದಳು. ಅನೇಕ ಆಭರಣಗಳು ಮಹಾರ್ಹ
ವಸ್ತ್ರಗಳು ಇವನ್ನೆಲ್ಲ ದಾನಮಾಡಿದಳು. ||೫೦||

ಸಿಂದೂರವದನನು ಸಿಂಧುವೈತ್ಯನನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ ಕೊನೆಗೆ ಸಂಹರಿಸಿದ್ದು,
ಸಿದ್ಧಿ-ಬುದ್ಧಿಯರನ್ನು ಲಗ್ನವಾದದ್ದು ಇತ್ಯಾದಿ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಶುಭವಾದ
ಈ ಕಥಾನಕವನ್ನು ಯಾವ ನರನು ಭಕ್ತಿ-ಶ್ರದ್ಧೆಗಳಿಂದ ಶ್ರವಣಮಾಡುವನೋ, ಅವನು
ಸಕಲ ಕಾಮಗಳನ್ನೂ ಪಡೆಯುವನು. ||೫೧||

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಗಣೇಶಪುರಾಣೇ ಉತ್ತರಖಂಡೇ “ ಮಯೂರೇಶ್ವರ ವಿವಾಹ
ವರ್ಣನಂ ” ನಾನು ಪಂಚವಿಂಶತ್ಯುತ್ತರಶತತನೋಧ್ಯಾಯಃ
ಸಮಾಪ್ತಃ

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಶ್ರೀ ಗಣೇಶಪುರಾಣದ ಉತ್ತರಖಂಡದಲ್ಲಿ “ ಮಯೂರೇಶ್ವರನ ವಿವಾಹ
ವರ್ಣನೆ ” ಎಂಬಲ್ಲಿಗೆ ನೂರ ಇಪ್ಪತ್ತೈದನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯಾನುವಾದವು
ಮುಕ್ತಾಯವಾಯಿತು.

ಶ್ರೀ ಗಣೇಶಾಯ ನಮಃ

ಅಥ ಷಡ್ವಿಂಶೋತ್ತರ ಶತತನೋಽಧ್ಯಾಯಃ

ಕ ಉವಾಚ :-

ಸಿದ್ಧೇ ವಿನಾಹೇ ಚ ತತೋ ಮಯೂರೇಶಃ ಶಿಖಂಡಿನಮ್ |

ಆರುಹ್ಯ ಸಹಸಾ ಗಂತುಂ ನಗರೀಂ ಸ್ವಾಮಿಯೇಷ ಸಃ ||೧||

ಸ್ವಂ ಸ್ವಂ ವಾಹನಮಾರೂಢಾ ಗೀರ್ವಾಣಾಸ್ತತ್ಕ್ಷಣೇನ ಚ |

ಯಾಂತಿ ಸ್ಮ ಪುರತಸ್ತಸ್ಯ ಮುನಯಃ ಪೃಷ್ಠತೋ ಯಯುಃ ||೨||

ಅನ್ವಯುರ್ನಾಗರಾಸ್ಸರ್ವೇ ಸ್ತ್ರಿಯಶ್ಚ ಬಾಲಕಾ ಅಪಿ |

ಆನಂದಯುಕ್ತಾ ನಗರಾತ್ಸಹಸಾ ಚಕ್ರಪಾಣಿನಾ ||೩||

|| ಶ್ರೀ ಮಂಗಲಮೂರ್ತಯೇ ನಮಃ ||

೧೨೬ ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

ಬ್ರ

ವಿನಾಹ ಮಂಗಲಕಾರ್ಯವು ಸಾಂಗವಾಗಿ ಮುಗಿದ ಬಳಿಕ, ದೇವನು ಒಂದು ದಿವಸ ತನ್ನ ವಾಹನವಾದ ಶಿಖಂಡಿಯ (ಮಯೂರನ) ನ್ನೇರಿ ತನ್ನ ನಗರಕ್ಕೆ ಹೊರಡ ಬೇಕೆಂದು ಒಮ್ಮೆಲೇ ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿದನು. ||೧||

ಪ್ರಧಾನ ಪುರುಷನು ಪ್ರಯಾಣಸನ್ನದ್ಧನಾದುದನ್ನು ಕಂಡು, ಪರಿವಾರದವರಾದ ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲ ಕೂಡಲೇ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ವಾಹನಗಳನ್ನೇರಿ, ಮಯೂರೇಶನಿಗಿಂತಲೂ ಮುಂದೆ ಹೊರಟು ನಿಂತರು. ಮುನಿಗಳು ದೇವನ ಹಿಂದಿನಿಂದ ಪ್ರಯಾಣ ಹೊರಟರು. ||೨||

ಪರಮಾತ್ಮನು ಪ್ರಯಾಣ ಹೊರಟುದನ್ನು ನೋಡಿ ಬಾಲಕರು ಸ್ತ್ರೀಯರಾದಿ ಯಾಗಿ ಗಂಡಕ್ಕಿನಗರವಾಸಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ಅವನನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ನಡೆದರು. ಮನೆ, ಬಾಗಿಲು, ಹೊಲ, ಗದ್ದೆ ಮೊದಲಾದ ಸ್ವತ್ತು ಇವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಬೇಕಲ್ಲ ಎಂಬ ಚಿಂತೆ ಯಾರಿಗೂ ಉಂಟಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ತಾವು ದೇವನೊಡನೆ ಪ್ರಯಾಣ

ನಾದ್ಯತ್ನ ಸರ್ವನಾದ್ಯೇಷು ನನ್ಯತುಶ್ಚಾಪ್ಸರೋ ಗಣಾಃ |

ರಣಭೂಮಿಂ ಗತೋ ಯಾವನ್ಮಯೂರೇಶೋಽಖಿತ್ಯವ್ಯತಃ ||೪||

ತಾನತ್ಸ್ಕಂದಾದಯೋ ವೀರಾಃ ಪ್ರಾರ್ಥಯಾಂಚಕ್ರೀ ವಿಭುಮ್ |

ವೀರಾ ಉಚುಃ :—

ಸೇನಾಚರಾ ದೈತ್ಯಗಣೈರ್ನಿಹತಾ ಯುದ್ಧಸಂಭ್ರಮಾತ್ ||೫||

ಉತ್ತಸ್ಥಸ್ಸರ್ವ ಏವೈತೇ ತ್ವತ್ಕಟಾಕ್ಷಾಮೃತೇಕ್ಷಿತಾಃ |

ಕ ಉನಾಚ :—

ತಾ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಜೀವಿತಾಂಸ್ತೇನ ಸರ್ವೇ ದೇವಾಶ್ಚ ನಾಗರಾಃ ||೬||

ವಿಸ್ಮಯಂ ಪರಮಂ ಪ್ರಾಪ್ತಾಃ “ ಸಾಧು ಸಾಧು ” ಬ್ರುವಂಸ್ತದಾ |

ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಆನಂದವೇ ಜಾಸ್ತಿಯಾಗಿದ್ದಿತು. ಸ್ವತಃ ಚಕ್ರವಾಣಿ ಮಹಾರಾಜನು ಸಹ ತನ್ನ ರಾಜ್ಯ ಕೋಶಗಳ ಮೇಲಿನ ಮಮತೆಯನ್ನು ಸರ್ವಾತ್ಮನಾ ತೊರೆದು, ಎಲ್ಲರಿಗಿಂತಲೂ ಮುಂದೆ ಮುಂದೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದನು. ||೫||

ನಾನಾವಿಧ ಮಂಗಲವಾದ್ಯಗಳು ಭೋರ್ಗರೆಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಅಪ್ಸರಸ್ತ್ರೀಯರು ತಮ್ಮ ಗುಂಪಿನೊಂದಿಗೆ ನರ್ತಿಸುತ್ತಲೇ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ನೈಭವದಿಂದ ಪ್ರಯಾಣ ಹೊರಟ ದೇವನು, ರಣಭೂಮಿಯನ್ನು ತಲುಪುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ||೪||

ಸ್ಕಂದ ಮೊದಲಾದ ವೀರರು ದೇವನ ಸಮಾಸಕ್ಕೆ ಬಂದು, ಆಗ ಅಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಒಂದು ಅತ್ಯದ್ಭುತ ಸನ್ನಿವೇಶವನ್ನು ಅರಿಕೆಮಾಡಿಕೊಂಡರು.

ಸ್ಕಂದಾದಿ ವೀರರು :—

ಯುದ್ಧ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ದೈತ್ಯನ ಕಡೆಯ ಸೈನಿಕರು ನಮ್ಮ ಸೈನಿಕರನ್ನೆಲ್ಲ ತುಂಡು ರಿಸಿ ಚಲ್ಲಿದ್ದರಷ್ಟೆ ? ನಿನ್ನ ಕೃಪಾಕಟಾಕ್ಷ ಆ ಅಲ್ಪಾಯುಷಿಗಳ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದ ಕೂಡಲೇ ಎಲ್ಲರೂ ಪುನರುಜ್ಜೀವನಗೊಂಡು ಈಗ ಎದ್ದು ಕುಳಿತಿದ್ದಾರೆ. ಯಾದೌಂಬ್ಬರ ಮೇಲೂ ಯಾವ ಗಾಯದ ಕುರುಹೂ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಇದು ನಿನ್ನ ಅಮೃತಮಯ ಕಟಾಕ್ಷ ವೀಕ್ಷಣದ ಅನುಗ್ರಹ.

ಬ್ರಹ್ಮಾ :—

ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಮಡಿದವರೆಲ್ಲ ದೇವನ ಕೃಪೆಯಿಂದ ಮತ್ತೆ ಬದುಕಿದ್ದನ್ನು ನೋಡಿ ದೇವತೆಗಳು, ನಾಗರಿಕರು ಎಲ್ಲರೂ ಆಶ್ಚರ್ಯಪಟ್ಟರು. ||೬||

ಅನರೆಲ್ಲರೂ ವಿಸ್ಮಿತರಾಗಿ “ ಸಾಧು, ಸಾಧು ” ಎಂದು ತಮ್ಮ ಮೆಚ್ಚುಗೆಯನ್ನು

ತತೋ ಯೋಜನಮಾತ್ರಂ ಚ ಗತ್ವಾ ಮಾರ್ಗಮವಸ್ಥಿತಃ ||೭||

ದೇವೋಬ್ರವೀಚ್ಛಕ್ರಪಾಣಿಂ ಮೂರ್ಧ್ನಿ ದತ್ವಾ ಕರಂ ಶುಭಮ್ |

ಅಲಿಂಗ್ಯ ದಶದೋರ್ದಂಡೈಃ ಶತ್ರುಪಕ್ಷಭಯಂಕರೈಃ ||೮||

ದೇವ ಉವಾಚ :—

ತ್ವಂ ಯಾಹಿ, ಗಂಡಕೀಂ ಶೀಘ್ರಂ ನಾಗರೈರ್ಮಮ ವಾಕ್ಯತಃ |

ಕ ಉವಾಚ :—

ಏವಮಾಕರ್ಣ್ಯ ತದ್ವಾಕ್ಯಂ ಮುಮೋಚಾಶ್ರೂಣಿ ಸತ್ವರಮ್ ||೯||

ನಾಗರಾಶ್ಚ ಪ್ರಣಮ್ಯೋಚ್ಛೈರೂಚುರ್ವಾಕ್ಯಂ ಶುಚಾನ್ವಿತಾಃ |

ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದರು. ಅನಂತರ ಪಯಣ ಮುಂದೆ ಸಾಗಿತು. ಒಂದು ಯೋಜನ ದಷ್ಟು ದೂರ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಕ್ರಮಿಸಿದ ಬಳಿಕ, ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆಯೇ ದೇವನು ಒಂದು ಕಡೆ ತಟಸ್ಥನಾಗಿ ನಿಂತನು. ||೭||

ಚಕ್ರಪಾಣಿ ಮಹಾರಾಜನನ್ನು ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡು. ಅವನ ಉತ್ತರ ಮಾರ್ಗದ ಮೇಲೆ ತನ್ನ ವರದ ಹಸ್ತವನ್ನಿರಿಸಿ, ಶತ್ರುಪಕ್ಷವನ್ನು ಗದಗುಟ್ಟಿ ನಡುಗಿಸುವಂತಹ ತನ್ನ ಹತ್ತು ತೋಳುಗಳನ್ನೂ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಚಾಚಿ, ರಾಜನನ್ನು ದೃಢವಾಗಿ ಆಲಿಂಗಿಸಿದನು. ಮತ್ತು ಅವನನ್ನು ಕುರಿತು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಹೀಗೆ ಮಾತನಾಡಿದನು. ||೮||

ದೇವ :—

ರಾಜ, ಚಕ್ರಪಾಣಿ! ಬಹು ದೂರದ ವರೆಗೂ ನಡೆದು ಬಂದಿರುವೆ. ನಾನು ಹೇಳುವೆನು. ಪ್ರಕೃತ ಈ ನಾಗರಿಕರನ್ನೆಲ್ಲ ಕರೆದುಕೊಂಡು ನೀನು ಗಂಡಕೀನಗರಕ್ಕೆ ಬೇಗನೆ ಹಿಂದಿರುಗು.

ಬ್ರಹ್ಮಾ :—

ದೇವನಾಡಿದ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದ ಕೂಡಲೇ, ಚಕ್ರಪಾಣಿಯು ಯಾವ ರೀತಿಯಾಗಿ ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರಿಸಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯದೇ, ಏಕಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸಿದನು. ||೯||

ದೇವನ ನಿರ್ಧಾರವಾಣಿ, ಚಕ್ರಪಾಣಿಯ ದೀನದಶೆ, ದೇವನು ತಮ್ಮನ್ನು ತೊರೆದು ಹೋಗುವನು ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಇವನ್ನರಿತಕೂಡಲೇ ನಾಗರಿಕರಿಗೂ ಮಿತಿ ಮೀರಿದ ದುಃಖ ಉಂಟಾಯಿತು. ಎಲ್ಲರೂ ದೇವನನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸಿದರು ಮತ್ತು ಘಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಕೂಗುತ್ತ ಹೀಗೆಂದು ನುಡಿದರು.

ನಾಗರಾ ಊಚುಃ :—

ಯತ್ರ ಯಾಸಿ ನಯಾಸ್ತಾಂಸ್ತಮತ್ರ ತ್ಯಕ್ತುಂ ನಚಾರ್ಹಸಿ ||೧೦||
ನಾಗತಃ ಸ್ಯಾತ್ಪೂರ್ವಮೇವ ತದಾ ದುಃಖಂ ನ ನೋ ಭವೇತ್ |

ಕ ಉವಾಚ :—

ಏವಮುಕ್ತ್ವಾ ನಮಸ್ಕೃತ್ಯ ಯಯುಸ್ಸರ್ವೇ ತದಾಜ್ಞಯಾ ||೧೧||
ಚಕ್ರಸಾಣಿರಸಿ ತದಾ ನಮಸ್ಕೃತ್ಯ ಯಯೌ ಪುರಃ |
ವರ್ಣಯಂತೋ ಗುಣಗಣಾಂಸ್ತದೀಯಾನದ್ಭುತಾಃ ಬಹು ||೧೨||
ಕ್ಷಣೇನ ನಗರೀಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ಚಕ್ರಸಾಣ್ಯನುಮೋದಿತಾಃ |
ನಾಗರಾಃ ಸ್ವ-ಗೃಹಂ ಪ್ರಾಪ್ತಾಶ್ಚಕ್ರಸಾಣಿರ್ನಿಜಾಲಯಮ್ ||೧೩||
ಪಂಚಾನಾಮಪಿ ದೇವಾನಾಂ ಪ್ರಾಸಾದಾನಪ್ಯಕಾರಯತ್ |

ನಾಗರಿಕರು :—

ನಂಬಿದವರಾದ ನಮ್ಮನ್ನು ನೀನು ಹೀಗೆ ಇಲ್ಲಿಯೇ ತ್ಯಜಿಸಿ ಹೋಗುವುದು ಉಚಿತವಲ್ಲ. ನೀನು ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುವೆಯೋ, ನಮ್ಮನ್ನೂ ಅಲ್ಲಿಗೇ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗು. ||೧೦||

ನೀನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಾರದೇ ಇದ್ದಿದ್ದರೆ, ಆಗ ನಮಗೆ ನಿನ್ನ ವಿಯೋಗದ ಈ ದುಃಖವೇ ಉಂಟಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

ಬ್ರಹ್ಮಾ.

ಹೀಗೆ ನುಡಿದರು. ವಿಚಾರಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ದೇವನ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಮೀರುವುದು ಮಹಾಪಾತಕಕರ ಎಂಬುದು ಅವರಿಗೆ ಅರಿವಾಗಲು, ದೇವನನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಅಳು ತ್ತಲೇ ಹಿಂದಿರುಗಿ ನಗರಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದರು. ||೧೧||

ಚಕ್ರಸಾಣಿಯು ಸಹ ದೇವನಿಗೆ ವಂದಿಸಿ ಮನಸ್ಸಿಲ್ಲದೆ ಹಿಂದಿರುಗಿ ತನ್ನ ನಗರಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದನು. ಹೋಗುವಾಗ ದಾರಿಯುದ್ದಕ್ಕೂ ಗಣಪತಿಯ ಗುಣಗಣಗಳನ್ನೂ, ಅವನ ಅದ್ಭುತ ಶಕ್ತಿ-ಸಾಹಸಗಳನ್ನೂ ವರ್ಣಿಸುತ್ತಲೇ ನಡೆದನು. ||೧೨||

ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲೇ ನಗರವನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ ಹೊಂದಿದರು. ಎಲ್ಲರೂ ಅರಸನ ಅನುಮತಿಯನ್ನು ಪಡೆದು, ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಆವಾಸಗಳಿಗೆ ಹೊರಟು ಹೋದರು. ಚಕ್ರಸಾಣಿ ಮಹಾರಾಜನು ಸಹ ತನ್ನ ಅರಮನೆಗೆ ತೆರಳಿದನು. ||೧೩||

ಚಕ್ರಸಾಣಿಗೆ ಮಯೂರೇಶನ ಗೀಳೇ ಹತ್ತಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದಿತಾದುದರಿಂದ ಹಿಂದೆ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ದೇವನು ಇಂದ್ರಾದಿ ಸಕಲ ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ತೋರಿಸಿದ ಪಂಚಾಯತನ

ಪಂಚಾಯತನಮೂರ್ತಿಗಳ್ವ ಸ್ಥಾಪಯಾಮಾಸ ತೇಷು ಚ ||೧೪||

ಪ್ರತ್ಯಹಂ ಪೂಜಯಾಮಾಸ ಭಕ್ತಿಭಾವಸಮನ್ವಿತಃ |

ಮಯೂರೇಶಪುರಂ ಪ್ರಾಪ್ತೋ ಮಯೂರೇಶೋಽಪಿ ತತ್ಕೃಣಾತ್ ||೧೫||

ಅಶ್ವರ್ಯಂ ಪರಮಂ ಪ್ರಾಸ್ತಾ ಗಣಾಸ್ಸರ್ವೇ ನಿರೀಕ್ಷ್ಯ ತಾಮ್ |

ಯಸ್ಯಾಂ ರತ್ನಮಯಾ ಸ್ತಂಭಾ ಭಿತ್ತಯೋಽಷ್ಟಾಪದಾನ್ವಿತಾಃ ||೧೬||

ಏಕೋ ನ ದೃಶ್ಯತೇ ತತ್ರಾಸಂಖ್ಯಾತಜನಸಂಯುತಃ |

ಪ್ರವಿಶ್ಯ ಸ ಸಭಾಂ ರಮ್ಯಾಂ ಬ್ರಹ್ಮಾದೀನುಪವೇಶ್ಯ ಚ ||೧೭||

ಮಧ್ಯೇ ವಿವೇಶ ಚ ತತೋಽಕರ್ಯೋ ಸರ್ವತಸ್ಸ್ಯಯಮ್ |

ಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲು, ಸುಂದರವಾಗಿ ಕಾಣುವಂತೆ ಭವ್ಯ ಪ್ರಾಸಾದಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದನು. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಅಲಯದಲ್ಲೂ ಆಯಾ ಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನು ವಿಧ್ಯುಕ್ತ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿಸಿದನು. ||೧೪||

ಆ ಮೂರ್ತಿಗಳಿಗೆ ಭಕ್ತಿ-ಭಾವಗಳಿಂದೊಡಗೂಡಿ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಬೇಸರಪಡದೆ, ಪ್ರತಿ ದಿನ ಪೂಜೆಯನ್ನು ನಡೆಸಲಾರಂಭಿಸಿದನು. ರಾಜ, ನಾಗರಿಕರು ಎಲ್ಲರೂ ಗಂಡಕ್ಕೇ ನಗರಕ್ಕೆ ಹಿಂದಿರುಗಿದ ಕೂಡಲೇ ಮಯೂರೇಶನು ಶೀಘ್ರ ಗತಿಯಿಂದ ಪ್ರಯಾಣವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿ ಮಯೂರೇಶ ಪುರಿಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು. ||೧೫||

ಹೊಸ ಬಗೆಯಾಗಿ ರೂಪಗೊಂಡ ಮಯೂರೇಶಪುರಿಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ ಕೂಡಲೇ, ಪ್ರಮಥಗಣಗಳು ಕಕ್ಕಾವಿಕ್ಕಿಯಾಗಿ ಸುತ್ತಲೂ ನೋಡತೊಡಗಿದರು. ಎಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೂ ಹೊಸ ರೀತಿಯ ದೃಶ್ಯಗಳೇ ಕಂಡುಬಂದುದರಿಂದ ಬಹಳ ಆಶ್ಚರ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದರು. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮನೆಯಲ್ಲೂ ಎಂಟುಮೂಲೆಯ ರತ್ನಸ್ತಂಭಗಳು ಶೋಭಿಸುತ್ತಿದ್ದು, ಹಗಲು-ರಾತ್ರಿಗಳಿಗೆ ಭೇದವೇ ಇಲ್ಲದಂತೆ ಮಾಡಿದ್ದವು. ಫಳಫಳ ಹೊಳೆಯುವ ರತ್ನಖಚಿತ ಗೋಡೆಗಳು ಅಲ್ಲೆಲ್ಲ ತುಂಬಿದ್ದವು. ||೧೬||

ಯಾರೊಬ್ಬರು ಮನೆಗಳನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದರೂ ಕಂಭ, ಗೋಡೆಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ಹಲಗೆ ವಜ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಅವರ ರೂಪ ಪ್ರತಿಫಲಗೊಂಡು ತಾವೇ ಅನೇಕರಂತೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ದೇವನು ತನ್ನ ಮಂದಿರದ ರಮಣೀಯವಾದ ಸಭಾಮಂಡಪವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ, ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಅವರವರಿಗುಚಿತವಾದ ಆಸನಗಳಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿದನು. ||೧೭||

ಸಭಾ ಮಧ್ಯಭಾಗಕ್ಕೆ ಬಂದು ಅಲ್ಲಿ ಸುತ್ತಲೂ ರಚಿಸಿದ ಅಶ್ವರ್ಯಕರ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಆಸಕ್ತಿಯಿಂದ ನೋಡತೊಡಗಿದನು. ಸಭಾಂಗಣದ ಪೂರ್ವದಿಗ್ಭಾಗಕ್ಕೆ

ದದರ್ಶ ಪೂರ್ವಭಾಗೇ ಸ ಮನ್ಮಥಂ ರತಿಸಂಯುತಮ್ ||೧೮||
 ದೇವೀಂ ಮಾರ್ಜಾರನಾಮ್ನಾಂ ತಾಂ ಲೋಕೇ ಖ್ಯಾತಾಂ ಸುಖಪ್ರದಾಮ್ |
 ದಕ್ಷಿಣಸ್ಯಾಂ ದಿಶಿ ತದಾಲೋಕಯತ್ಪೂರ್ವತೀ-ಶಿನಾ ||೧೯||
 ತತ್ಪೂರೋ ವಿರಜಾಂ ದೇವೀಂ ಭಕ್ತಕಾಮಪ್ರಪೂರಿಕಾಮ್ |
 ಪಶ್ಚಿಮಾಯಾಂ ದಿಶಿ ತತೋ ವಾರಾಹಂ ಧರಣೀಯುತಮ್ ||೨೦||
 ಆಶ್ರಯಾಂ ನಾನು ದೇವೀಂ ಚ ಸರ್ವವಿಘ್ನಹರಾಂ ಶುಭಾಮ್ |
 ಉತ್ತರಸ್ಯಾಂ ದಿಶಿ ತದಾ ಶ್ರೀ ಹರಿಂ ಸಮಾಲೋಕಯತ್ ||೨೧||
 ಮುಕ್ತಾದೇವೀಂ ಚ ವಿಖ್ಯಾತಾಂ ಸರ್ವಮುಕ್ತಿಪ್ರದಾಂ ತತಃ !
 ತ್ರಯಸ್ತ್ರಿಂಶತ್ಕೋಟಿಸುರಾಃ ಸ್ಥಿತಾಸ್ತದ್ಧರ್ಶನೇಚ್ಛಯಾ ||೨೨||

ತಿರುಗಿ ನೋಡಿದನು. ಸೌಂದರ್ಯಾಧಿದೇವತೆಗಳಾದ ರತಿ-ಮನ್ಮಥರು ಮಂಡಿಸಿರುವುದು ಗೋಚರಿಸಿತು. ||೧೮||

ಅವರು ಮಂಡಿಸಿದ್ದ ಸ್ಥಳದ ಸಮೀಪದಲ್ಲೇ ಸುಖಪ್ರದಳೆಂದು ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಖ್ಯಾತಿಯನ್ನು ಪಡೆದ ಮಾರ್ಜಾರ ಎಂಬ ಶುಭನಾಮ ಮಂಡಿತೆ; ದೇವಿಯನ್ನು ನೋಡಿದನು. ಹಾಗೆಯೇ ದಕ್ಷಿಣದಿಕ್ಕಿಗೆ ತಿರುಗಿ ನೋಡಿದನು. ಅಲ್ಲಿ ಸ್ವಯಂ ತನ್ನ ಮಾತಾ-ಪಿತೃಗಳಾದ ಶಿವ-ಪಾರ್ವತಿಯರು ಇದ್ದರು. ||೧೯||

ಶಿವ-ಶಿವೆಯರ ಎದುರು ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತರ ಅಭಿಲಷಿತಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸುವ ಶೀಲವುಳ್ಳ ವಿರಜಾದೇವಿಯು ಕುಳಿತಿದ್ದಳು. ಪಶ್ಚಿಮ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ತಿರುಗಿ ನೋಡಿದನು. ಅಲ್ಲಿ ಆದಿ ವರಾಹನು ತನ್ನ ರಮಣೀಯಾದ ಧರಣೀದೇವಿಯೊಂದಿಗೆ ವಿರಾಜಮಾನನಾಗಿ ಕುಳಿತಿದ್ದನು. ||೨೦||

ಅವರ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಸರ್ವವಿಘ್ನಹರಳೂ, ಶುಭಪ್ರದಳೂ ಆದ “ಆಶ್ರಯೆ” ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಪ್ರಖ್ಯಾತಳಾದ ದೇವಿಯು ಕುಳಿತಿದ್ದಳು. ಉತ್ತರ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ಭಿಮುಖನಾಗಿ ಭಗವಾನ್ ಮಯೂರೇಶ್ವರನು ತಿರುಗಿದಾಗ, ಸಾಕ್ಷಾತ್ಪ್ರೇಮಾನಂದನನ್ನು ಕಂಡನು. ||೨೧||

ಸರ್ವರಿಗೂ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸತಕ್ಕವಳು ಎಂಬ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದ ಮುಕ್ತಾದೇವಿಯು ಶ್ರೀ ಹರಿಯ ಬಳಿ ಇರುವುದು ಕಂಡಿತು. ಮೂವತ್ತುಮೂರು ಕೋಟಿ ದೇವತೆಗಳು ದೇವನನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸುವ ಇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಅಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತರು. ||೨೨||

ಭಾದ್ರಶುದ್ಧ ಪ್ರತಿಪದಿ ಸ್ನಾತ್ವಾಭ್ಯರ್ಚ್ಯ ಗಜಾನನಮ್ |
ಗತ್ವಾ ತು ಪೂರ್ವದಿಗ್ಭಾಗೇ ಮಾರ್ಜಾರೀಂ ಪೂಜಯೇತ್ತತಃ ||೨೩||

ದತ್ವಾ ದಾನಾನಿ ವಿಪ್ರೇಭ್ಯಃ ಸ್ಮೃತ್ವಾ ಧ್ಯಾತ್ವಾ ಗಜಾನನಮ್ |
ಮೌನಂ ವ್ರತಂ ಸಮಾಸ್ಥಾಯ ನ ಶ್ರುತ್ವಾ ಪಾದಜಙ್ಗನಮ್ ||೨೪||

ಕೃಮಿಕೀಟಪತಂಗಾದೀನ್ಹಿ ಹಿಂಸೇತ್ಪ್ರಯತಃ ಶುಚಿಃ |
ಪುನಃ ಸ್ನಾತ್ವಾ ಸಮಭ್ಯರ್ಚೇದ್ದೇವದೇವಂ ಗಜಾನನಮ್ ||೨೫||

ಪೂರ್ವವತ್ತು ದ್ವಿತೀಯೇನ್ದಿ ತೃತೀಯೇ ಚ ತತಃ ಕ್ರಮಾತ್ |
ತಥೈವ ದಕ್ಷಿಣದ್ವಾರಿ ವಿರಜಾಂ ದ್ವಿತಯೇಹನಿ ||೨೬||

ವತ್ಸ, ವ್ಯಾಸ! ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮಹಾ ಗಣಪತಿಯನ್ನು ಉಪಾಸಿಸುವ ಕ್ರಮವನ್ನು ನಿನಗೆ ವಿವರವಾಗಿ ತಿಳಿಸಬೇಕೆಂದು ಮನಸ್ಸಾಗಿದೆ. ಗಮನವಿಟ್ಟು ಕೇಳು. ಉಪಾಸಕನು ಪ್ರತಿ ಭಾದ್ರಪದ ಶುಕ್ಲ ಪ್ರತಿಪತ್ತಿಧಿಯ ದಿವಸ ಪ್ರಭಾತದಲ್ಲಿದ್ದು ಸ್ನಾನಾನಂತರ ಮೊದಲು ಗಣಪತಿಯನ್ನು ಆರಾಧಿಸಬೇಕು. ಅನಂತರ ಪೂರ್ವದಿಗ್ಭಾಗಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ದೇವೀ ಮಾರ್ಜಾರಿಯನ್ನು ಅರ್ಚಿಸಬೇಕು. ||೨೩||

ಅನಂತರ ವಿಪ್ರೋತ್ತಮರಿಗೆ ವಿತ್ತಶಾಫ್ಯವಿಲ್ಲದೇ ಅನೇಕ ಧನ-ಧಾನ್ಯಗಳನ್ನು ದಾನ ಮಾಡಬೇಕು. ದಾನವನ್ನು ಮಾಡುವಾಗ ವಿನಾಯಕನನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುತ್ತಲೂ ತದೇಕಾಸಕ್ತ ಚಿತ್ತನಾಗಿಯೂ ಇರಬೇಕು. ಯಾರೊಡನೆಯೂ ಯಾವ ವಿಧವಾದ ವ್ಯಾವಹಾರಿಕ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡದೇ, ಮೌನವ್ರತವನ್ನು ಆಚರಿಸಬೇಕು. ಶೂದ್ರರ ಧ್ವನಿಯನ್ನು ಕೇಳಬಾರದು. ||೨೪||

ಕೃಮಿ, ಕೀಟ, ಪತಂಗ ಮೊದಲಾದ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಸರ್ವಥಾ ಹಿಂಸಿಸಬಾರದು. ದೇಹ ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸು ಇವು ಕಲುಷಿತವಾಗದಂತೆ ಸರ್ವದಾ ಶುಚಿಯಾಗಿರಬೇಕು. ಬೆಳಗ್ಗೆ ಮತ್ತೆ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಿ ದೇವದೇವನಾದ ಗಜಾನನನನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಅರ್ಚಿಸಬೇಕು. ||೨೫||

ಮೊದಲನೆಯ ದಿವಸದಂತೆ ಬಿದಿಗೆಯ ದಿನವೂ ಮತ್ತು ತದಿಗೆಯ ದಿವಸವೂ ಸ್ನಾನಾನಂತರ ಮಹಾಗಣಪತಿಯನ್ನು ಅರ್ಚಿಸತಕ್ಕದ್ದು. ಭಾದ್ರಪದ ಶುದ್ಧ ಬಿದಿಗೆಯ ದಿವಸ ಗಣೇಶ ಪೂಜಾನಂತರ ದಕ್ಷಿಣ ದಿಗ್ಭಿಮುಖವಾಗಿ ಹೊರಟು, ಅಲ್ಲಿ ವಿರಜಾ ದೇವಿಯನ್ನು ಅರ್ಚಿಸಿ, ಮೊದಲಿನ ದಿನದಂತೆ ಮೌನವನ್ನಾಚರಿಸಿ ಸರ್ವದಾ ದೇವನ ಧ್ಯಾನದಲ್ಲೇ ಆಸಕ್ತನಾಗಿರಬೇಕು. ||೨೬||

ತೃತೀಯೇ ಪಶ್ಚಿಮದ್ವಾರಿ ತಥೈವಾಶ್ರಯಸಂಜ್ಞಾ ಕಾಮ್ |
 ನತ್ವಾರ್ಚಯೇಚ್ಚ ತುರ್ಥ್ಯಾಂ ತು ತದ್ವದುತ್ತರಶೋ ನರಃ ||೨೭||
 ಮುಕ್ತಾಂ ದೇವೀಂ ಸಮಭ್ಯರ್ಚ್ಯ ನುಯೂರೇಶಂ ಚ ತದಿನೇ |
 ಪೂಜಾಮಹೋತ್ಸವಂ ಕುರ್ಯಾದ್ರಾತ್ರಾ ಜಾಗರಣಂ ಚರೇತ್ ||೨೮||
 ಏವಂ ಯಃ ಕುರುತೇ ಭಕ್ತ್ಯಾ ದ್ವಾರಾಣಿ ಚೋಪವಾಸತಃ |
 ಸ ಸರ್ವಾಃ ಲಭತೇ ಕಾಮಾ ನುಯೂರೇಶಪ್ರಸಾದತಃ ||೨೯||
 ಚತುರ್ಥ್ಯಾಮೇವ ಚತ್ವಾರಿ ಶಕ್ತೋ ದ್ವಾರಾಣಿ ಪೂರ್ವವತ್ |
 ಆದ್ಯಂತಮುಚ್ಚ ನಾದೇವ ದರ್ಶನಂ ಚ ಕರೋತಿ ಯಃ ||೩೦||

ಭಾದ್ರಪದ ಶುಕ್ಲ ತೃತೀಯೆಯ ದಿನಸ ಹಿಂದಿನ ದಿನಗಳಂತೆ ಗಣಪತಿಯ ಪೂಜಾನಂತರ ಪಶ್ಚಿಮ ದ್ವಾರದ ಬಳಿ ಇರುವ ಆಶ್ರಯಾದೇವಿಯನ್ನು ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಚತುರ್ಥಿಯ ದಿನಸ ದಿನದಂತೆ ಗಣಪತಿಯನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದ ಬಳಿಕ ಉತ್ತರ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ಹೋಗತಕ್ಕದ್ದು. ||೨೭||

ಅಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತಾದೇವಿಯನ್ನು ಅರ್ಚಿಸಿ, ಆ ದಿನಸವೇ ಮಯೂರೇಶ್ವರನನ್ನೂ ಅತಿ ವೈಭವದಿಂದ ಪೂಜಿಸಿ, ಮಹೋತ್ಸವವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಆ ದಿನಸ ರಾತ್ರಿ ದೇವತಾ ನಾಮಸಂಕೀರ್ತನ, ಸತ್ಯಧಾಶ್ರವಣ ಮೊದಲಾದ ಸತ್ಕಾರ್ಯಗಳಿಂದ ಕಳೆಯಲು ಜಾಗರಣವನ್ನು ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು. ||೨೮||

ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಭಕ್ತಶಿಶಯದಿಂದಲೂ, ಉಪವಾಸಾಚರಣೆಯಿಂದಲೂ ಯಾರು ಆಯಾ ದ್ವಾರಸ್ಥ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಅರ್ಚಿಸುವರೋ, ಅವರಿಗೆ ಮಯೂರೇಶ್ವರನು ಪ್ರಸನ್ನನಾಗುವನು. ತನ್ಮೂಲಕ ಸಾಧಕನು ಸಕಲಾಭಿಲಾಷೆಗಳನ್ನೂ ಪಡೆಯುವನು. ||೨೯||

ದೇಹನಾಮಧ್ಯೆ, ಸೌಕರ್ಯಗಳುಳ್ಳ ಉಪಾಸಕನು ಚತುರ್ಥಿಯ ದಿನಸವೇ ತನ್ನ ನಿತ್ಯಾನುಷ್ಠಾನಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಮುಗಿಸಿ, ಗಜಾನನನ್ನಾರಾಧಿಸಿದ ಬಳಿಕ, ಪೂರ್ವಾದಿ ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿರತಕ್ಕ ಮಾರ್ಜಾರಿ, ವಿರಜೆ, ಆಶ್ರಯೆ ಮತ್ತು ಮುಕ್ತಾದೇವಿ ಇವರನ್ನು ವಿಧಿವತ್ತಾಗಿ ಪೂಜಿಸಿ, ವಿಪ್ರೋತ್ತಮರಿಗೆ ಉಚಿತವಾದ ದಾನಗಳನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿ, ಅನಂತರ ಮಯೂರೇಶ್ವರನ ಪೂಜೆ, ಉತ್ಸವ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಮಾಡಬೇಕು. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ದಿಗ್ಗೇವತೆಗೆ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿದನಂತರವೂ ಮತ್ತೆ ನ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಮಾಡಿದನಂತರ ಯಾರು ಭಗವಾ ಭವಾನೀನಂದನನನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸುವರೋ, ||೩೦||

ತಸ್ಯ ಸದ್ಯಃ ಫಲಂ ದದ್ಮಾತ್ವರಿತುಷೋ ಗಜಾನನಃ |
 ತಸ್ಮಾಚ್ಛುದ್ಧ ಪ್ರತಿಪದಮಾರಭ್ಯ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯವಾಃ ||೩೦||

ತತಶ್ಚ ತುರ್ಥ್ಯಾಮುಷಸಿ ಸ್ನಾನಂ ಕೃತ್ವಾ ನಿಧಾನತಃ |
 ನಿತ್ಯಂ ಸಂಸಾದ್ಯ ನಿಧಿವನ್ಮಯೂರೇಶಂ ಸಮರ್ಚಯೇತ್ ||೩೧||

ಪ್ರದಕ್ಷಿಣಾನಮಸ್ಕಾರಾ ಕುರ್ಯಾದೇವೈಕವಿಂಶತಿಮ್ |
 ಪೂರ್ವದ್ವಾರೇ ನಮಸ್ಕೃತ್ಯ ಮಾರ್ಜಾರೀಂ ತ್ವರಯಾನ್ವಿತಃ ||೩೨||

ಏವಂ ಶಿವಾವಾಶ್ರಯಾಂ ಚ ಮುಕ್ತಾದೇವೀಂ ನಮೇತ್ಪರಾಮ್ |
 ಪ್ರಾರಭೇದ್ಧಿ ನಶೇಷೇ ತು ಮಯೂರೇಶ್ವರಪೂಜನಮ್ ||೩೩||

ಅಂತಹ ಸಾಧಕನಿಗೆ ಗಜಾನನನು ಪರಿತುಷ್ಟನಾಗಿ ಓಡನೆಯೇ ಅಭೀಷ್ಟ ಫಲಗಳನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ ಕೊಡುವನು. ಆದುದರಿಂದ ಭಾದ್ರಪದ ಶುದ್ಧ ಪ್ರತಿಪದಾರಭ್ಯ ಶುದ್ಧ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ ವ್ರತವನ್ನು ಪರಿಪಾಲಿಸುತ್ತಿದ್ದು ||೩೦||

ಅನಂತರ ಚತುರ್ಥಿಯ ದಿವಸ ಉಷಃಕಾಲದಲ್ಲಿದ್ದು ವಿಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಸ್ನಾನಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ತನ್ನ ನಿತ್ಯಾನುಷ್ಠಾನಗಳನ್ನು ವಿಧಿವತ್ತಾಗಿ ಆಚರಿಸಬೇಕು. ವಿಶೇಷರೀತಿಯ ವ್ರತವನ್ನನುಷ್ಠಿಸುವೆನೆಂಬ ಉತ್ಸಾಹದಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಉದಾಸೀನ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸಂಕೋಚ ಮಾಡಬಾರದು. ತನ್ನ ಜಾತಿ ಮತ್ತು ಧರ್ಮಗಳಿಗೆ ವಿಹಿತವಾದ ನಿತ್ಯಾನ್ವಿತಗಳನ್ನು ಮಾಡದೇ ಮತ್ತಾವ ಹೆಚ್ಚಿನ ಅನುಷ್ಠಾನಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರೂ, ಹೆಗ್ಗಣವನ್ನು ಒಳಗಿರಿಸಿ ಗೋಡೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿದಂತೆ ಅವು ನಿಷ್ಫಲವಾಗುವುವು. ಮತ್ತು ನಿತ್ಯಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಆಚರಿಸದವನಿಗೆ ಯಾವ ವ್ರತಾನುಷ್ಠಾನಗಳನ್ನು ಮಾಡಲೂ ಅರ್ಹತೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಇರಲಿ, ಅನಂತರ ಮಯೂರೇಶನನ್ನು ಸಮರ್ಚಿಸಬೇಕು. ||೩೧||

ಪೂಜೆಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿದ ಬಳಿಕ ದೇವನ ಮೂರ್ತಿಗೆ ಇಪ್ಪತ್ತೊಂದು ಸಲ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಬರಬೇಕು, ಹಾಗೂ ನಮಸ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಬೇಕು. ಒಡನೆಯೇ ಪೂರ್ವದ್ವಾರಸ್ಥ ಮಾರ್ಜಾರಿಯನ್ನು ಅರ್ಚಿಸಿ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಬರಬೇಕು. ಈ ಐದು ಪೂಜೆಗಳೂ ಸೇರಿ ಒಂದು ವ್ರತವೆನಿಸುವುದಾದುದರಿಂದ ಒಂದೊಂದರ್ಚನೆಗೂ ಮಧ್ಯೇ ಹೆಚ್ಚು ಅಂತರವಿರಬಾರದು. ||೩೨||

ಇದೇ ರೀತಿಯಾಗಿ ದಕ್ಷಿಣ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿರುವ ಶಿವ-ಪಾರ್ವತಿಯರು ಹಾಗೂ ಅಶ್ರಯಿ ಇವರನ್ನೂ, ಆಯಾ ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿರುವ ವರಾಹ-ಧರಣಿಯರು, ಆಶ್ರಯಿ, ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣ, ಮುಕ್ತೆ ಈ ದೇವತೆಗಳನ್ನೂ ಅರ್ಚಿಸಿ, ನಮಸ್ಕರಿಸಬೇಕು.

ಷೋಡಶೈರುಪಚಾರೈಸ್ತು ಪೂಜಯೇತ್ಸು-ಸಮಾಹಿತಃ |

ರಾತ್ರೌ ಜಾಗರಣಂ ಕುರ್ಯಾದ್ಗೀತ-ವಾದಿತ್ರನಿಸ್ವನೈಃ ||೩೫||

ಪ್ರಭಾತೇ ನಿಮಲೇ ಸ್ನಾತ್ವಾ ಪುನರ್ದೇವಂ ಸಮರ್ಚಯೇತ್ |

ಬ್ರಾಹ್ಮಣೈಃ ಸಹ ಕುರ್ವೀತ ಸಾರಣಂ ಸ್ವಸ್ತ ಶಕ್ತಿತಃ ||೩೬||

ತೇಭ್ಯೋ ದದ್ಯಾದ್ಧಿರಣ್ಯಂ ಚ ವಾಸೋ ಧಾನ್ಯಂ ಗವಾದಿಕಮ್ |

ಏವಂ ಯಃ ಕುರುತೇ ಮರ್ತ್ಯೋ ದುಸ್ಸಾಧ್ಯಮಪಿ ಸಾಧಯೇತ್ ||೩೭||

ಪುತ್ರ-ಪೌತ್ರಯುತೋ ಭೋಗಾ ಭುಕ್ತ್ವಾ ಚಾಂತೇ ವ್ರಜೇದ್ಧಿವಮ್ |

ಇಂದ್ರಾದಯೋ ಲೋಕಪಾಲಾಃ ಪೂಜಯಿಷ್ಯಂತಿ ತಂ ನರಮ್ ||೩೮||

ಇಷ್ಟೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನಡೆಸಿದ ಬಳಿಕ ಸಾಯಾನ್ತ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮಯೂರೇಶ್ವರನನ್ನು ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ||೩೪||

ಉಪಾಸಕನು ದೇವನನ್ನು ಅರ್ಚಿಸುವಾಗ ತನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಸುಪ್ರಸನ್ನವಾಗಿರು ವಂತೆ ಏಕಾಗ್ರಗೊಳಿಸಿರಬೇಕು. ಧ್ಯಾನಾವಾಹನಾದಿ ಷೋಡಶೋಪಚಾರಗಳನ್ನು ಭಕ್ತಿ-ಶ್ರದ್ಧೆಗಳಿಂದ ಸಮರ್ಪಿಸಬೇಕು. ಆ ರಾತ್ರಿ ದೇವತಾಸ್ತೋತ್ರಾತ್ಮಕ ಗೀತೆ ಗಳನ್ನು ತಕ್ಕ ವಾದ್ಯಗಳೊಡನೆ ಪಠಿಸುತ್ತ ಜಾಗರಣೆಯನ್ನಾಚರಿಸಬೇಕು. ||೩೫||

ಮಾರನೆಯ ದಿನ ಎಂದರೆ ಭಾದ್ರಪದ ಶುಕ್ಲ ಪಂಚಮಿಯ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಸ್ನಾನಾನು ಷ್ಠಾನಗಳನ್ನು ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು, ದೇವನಿಗೆ ಉತ್ತರಪೂಜೆಯನ್ನು ವಿಧಿವಿಹಿತವಾಗಿರು ವಂತೆ ಸಮರ್ಪಿಸಬೇಕು. ಅನಂತರ ತನ್ನ ಶಕ್ತಿಗನುಸರಿಸಿ ಸದ್ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ಬರ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅವರೊಂದಿಗೆ ಪಾರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ||೩೬||

ಅವರಿಗೆ ಭೋಜನಾನಂತರ ಯಾವಚ್ಛಕ್ಯ ಹಿರಣ್ಯ, ವಸ್ತ್ರ ಹಾಗೂ ಗೋಗಳನ್ನು ದಕ್ಷಿಣಾರೂಪವಾಗಿ ಕೊಟ್ಟು ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸಬೇಕು. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಗಣಪತಿಯ ವ್ರತವನ್ನು ಯಾರು ಆಚರಿಸುತ್ತಾರೋ, ಅಂತಹ ಮನುಷ್ಯನು ಎಂತಹ ಕಠಿಣವಾದ ಕೆಲಸವನ್ನಾದರೂ ಬಹಳ ಸುಲಭವಾಗಿ ಸಾಧಿಸುತ್ತಾನೆ. ||೩೭||

ಪುತ್ರ, ಪೌತ್ರಾದಿಗಳಿಂದೊಡಗೂಡಿ ಸಕಲ ಐಹಿಕ ಭೋಗಭಾಗ್ಯಗಳನ್ನೂ ಯಥೇಷ್ಟವಾಗಿ ಬಹು ದೀರ್ಘಕಾಲ ಅನುಭವಿಸಿ, ಆಯುರ್ಧಾಯ ಮುಗಿದ ಬಳಿಕ ದೇವಲೋಕವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. ಇಂದ್ರಾದಿ ಲೋಕಪಾಲಕರೆಲ್ಲ ಇಂತಹ ಸಾಧಕ ನನ್ನು ಆದರ-ಗೌರವ ವಿಶ್ವಾಸಗಳಿಂದ ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ. ||೩೮||

ಸೇವಂತೇ ಸಾದಕಮಲಂ ತಸ್ಯ ಯಾ ಅಷ್ಟನಾಯಿಕಾಃ |
 ಅಂಧಸ್ತು ಲಭತೇ ದೃಷ್ಟಿಂ ಮೂಕೋ ವಾಚಂ ಲಭೇದ್ಧ್ರುವಮ್ ||೩೯||
 ಬಧಿರಃ ಶ್ರುತಿಸ್ತೋತಿ ಪಂಗುಶ್ಚ ಚರಣಾವಪಿ |
 ಭಾರ್ಯಾರ್ಥೇ ಲಭತೇ ಭಾರ್ಯಾಂ ವಿದ್ಯಾರ್ಥೇ ಲಭತೇ ಮತಿನಮ್ ||೪೦||
 ಏತದೇವ ಫಲಂ ಪ್ರೋಕ್ತಂ ದ್ವಾರೇಷು ಚೋಪವಾಸತಃ |
 ತತಃ ಕದಾಚಿದ್ವೇನೇಶೋ ಮಯೂರೇಶೋಽಖಿಲಾರ್ಕ ಸುರಾರ್ಕ ||೪೧||
 ಉನಾಚ ಶ್ಲಕ್ಷ್ಮಯಾ ನಾಚಾ ಹರಿಬ್ರಹ್ಮಶಿವಾದಿಕಾರ್ಕ |
 ಮಯೂರೇಶ ಉನಾಚ :—
 ಯದರ್ಥಮವತೀರ್ಣೋಹಂ ತತ್ಕಾರ್ಯಂ ನಃ ಕೃತಂ ಸುರಾಃ ||೪೨||

ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟನಾಯಿಕೆಯರೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದ ಸುರಸುಂದರಿಯರು ಅಂತಹ ಸಾಧಕನ ಚರಣಕಮಲಗಳನ್ನು ಸರ್ವದಾ ಪ್ರೀತ್ಯುತಿಶಯದಿಂದ ಸೇವಿಸುತ್ತಾರೆ. ಸಾಧಕನು ಕುರುಡನಾಗಿದ್ದರೆ, ಅವನಿಗೆ ತೇಜಃಪುಂಜವಾದ ಕಣ್ಣುಗಳು ಲಭಿಸುವುವು. ಮೂಕನಾದವನು ವಾಕ್ಯಕ್ರಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಇದು ಸತ್ಯವಾದ ಅಂಶ.

||೩೯||

ಕೆವುಡನು ಶ್ರೋತ್ರೇಂದ್ರಿಯವುಳ್ಳವನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಕಾಲುಗಳಿಲ್ಲದವನು ಚರಣಗಳನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಪೇಕ್ಷಿಸಿ ವ್ರತವನ್ನಾಚರಿಸುವವನು ಸದ್ಗುಣ ತೀಲಕಾದ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ವಿದ್ಯಾಭಿಲಾಷಿಯು ಸಕಲ ವಿದ್ಯಾ ಪಾರಂಗತನಾಗುವುದಲ್ಲದೆ, ಸನ್ಮತಿವಂತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ||೪೦||

ಮಯೂರೇಶ್ವರನ ಅರ್ಚನೆಯಿಂದ ಯಾವ ಯಾವ ಫಲಗಳು ಲಭಿಸುವುವೋ, ದ್ವಾರಸ್ಥ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸುವುದರಿಂದಲೂ ಅದೇ ಫಲಗಳು ದೊರೆಯುವುವು. ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಹೇಳಿದ್ದಾಯಿತಷ್ಟೆ? ಇನ್ನು ಮುಂದಿನ ಕಥಾನಕವನ್ನು ಹೇಳುವೆನು, :ಅವ ಧರಿಸು. ಅನಂತರ ಒಂದು ದಿವಸ ದೇವರ ದೇವನಾದ ಮಯೂರೇಶ್ವರನು ದೇವತೆಗಳು, ದೇವೋತ್ತಮರಾದ ಹರಿಹರಬ್ರಹ್ಮರು ಇವರನ್ನೆಲ್ಲ ತನ್ನ ಸಮಾಪಕ್ಕೆ ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡು ಕುಶಲ ಪ್ರಶ್ನೆಯ ಸರಳ ಮಾತುಗಳೆಲ್ಲ ಮುಗಿದ ಬಳಿಕ, ಗಂಭೀರ ವಾಣಿಯಿಂದ ಹೀಗೆಂದು ನುಡಿದನು.

ಮಯೂರೇಶ್ವರ : -

ದೇವತೆಗಳೇ! ಯಾವ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸಲೋಸುಗ ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ನಾನು ಅವತರಿಸಿದ್ದೆ ನೋ, ಆ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿಯಾಯಿತು. ||೪೧-೪೨||

ನಿಹತಾ ಬಹವೋ ದೈತ್ಯಾಃ ಭೂ-ಭಾರಶ್ಚ ಕೃತೋ ಲಘುಃ |
 ಸಿಂಧೋಃ ಕಾರಾಗೃಹಾತ್ಸರ್ವೇ ಮೋಚಿತಾ ಅನ್ಯತಾಂಧಸಃ ||೪೩||
 ಸ್ವಾಹಾ ಸ್ವಧಾ ವಷಟ್ಪುರಾ ಭವಿಸ್ಯಂತಿ ಯಥಾ ಪುರಾ |
 ಭವತಾಮಾಜ್ಞಯಾ ದೇವಾ ! ಯಾಸ್ಯೇ ಸ್ವಂ ಧಾಮ ಸಾಂಪ್ರತಮ್ ||೪೪||
 ಕ ಉವಾಚ :—

ಏವನಾಕರ್ಣ್ಯ ತದ್ವಾಕ್ಯಂ ದೇವಾಸ್ಸರ್ವೇ ಶುಚಾನ್ವಿತಾಃ |
 ತ್ಯಜಂತೋಃ ಶ್ರೂಣಿ ಸಂಪ್ರೋಚುಃ ಪರಸ್ಪರಮುಖೇಕ್ಷಣಾಃ ||೪೫||
 ದೇವಾ ಊಚುಃ :—

ಅಸ್ಮಾಂಸ್ತೃಕ್ತ್ವಾ ಮಯೂರೇಶ ! ಕ್ವ ನಾ ಗಂತುಂ ಸಮಿಹಸೇ |
 ಕಥಂ ಸ್ನೇಹಂ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ನೈಷ್ಕರ್ಯಂ ಪರಮಂ ಗತಃ ? ||೪೬||

ದುಷ್ಟರಾದ ಬಹು ಮಂದಿ ದೈತ್ಯರನ್ನು ಕೊಂದುದಾಯಿತು. ಅಂತೆಯೇ
 ಭೂದೇವಿಗುಂಟಾಗಿದ್ದ ಭಾರವನ್ನೂ ಇಳಿಸಿಯಾಯಿತು. ಸಿಂಧುವೈತ್ಯನ ಕಾರಾಗೃಹ
 ದಲ್ಲಿ ಬಂಧನಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟು ಚಿರಕಾಲದಿಂದ ಕೊಳೆಯುತ್ತಲಿದ್ದ ಸಮಸ್ತ ದೇವತೆಗಳನ್ನೂ
 ಬಂಧಮುಕ್ತರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಯಾಯಿತು. ||೪೩||

ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ಯಾವ ಅಡ್ಡಿ-ಆತಂಕಗಳೂ ಇಲ್ಲದೆ ಹವ್ಯಕವ್ಯಾತ್ಮಕ ಕರ್ಮ
 ಗಳು, ವ್ರತೋಪವಾಸ ಮೊದಲಾದ ನಿಯಮಗಳು ಎಂದಿನಂತೆ ನಡೆದುಕೊಂಡು ಬರು
 ವುದಕ್ಕೆ ಯಾವ ಅಭ್ಯಂತರವೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ದೇವತೆಗಳೇ ! ನೀವೆಲ್ಲ ಅನುಮತಿ
 ಯನ್ನು ಕೊಡಿ. ಪ್ರಕೃತ ನಾನು ಸ್ವ-ಸ್ಥಾನವಾದ ಆನಂದಧಾಮಕ್ಕೆ ತೆರಳುವೆನು.
 ||೪೪||

ಬ್ರಹ್ಮಾ :—

ದೇವನಾಡಿದ ಅನಿರೀಕ್ಷಿತವಾದ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದ ಕೂಡಲೇ, ಎಲ್ಲ
 ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಸಹಿಸಲಾರದ ಶೋಕ ಆವರಿಸಿಬಿಟ್ಟಿತು. ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಧಾರಾ
 ಕಾರವಾಗಿ ದುಃಖಾಶ್ರುವನ್ನು ಸುರಿಸಿದರು. ದೇವನ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ
 ಸಹ ಬಹಳ ಸಂಕೋಚವೆನಿಸಿತು. ಪರಸ್ಪರರು ಮುಖವನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ
 ಪರ್ಯಾಯವಾಗಿ ದೇವನನ್ನು ಕುರಿತು ಹೀಗೆಂದು ಮಾತನಾಡಿದರು. ||೪೫||

ದೇವತೆಗಳು :—

ದೇವ, ಮಯೂರೇಶ್ವರ ! ಇವೇನು ? ನಮ್ಮನ್ನೆಲ್ಲ ಪರಿತ್ಯಜಿಸಿ ಎಲ್ಲಿಗೆ
 ಹೊರಟುಹೋಗಬೇಕೆಂದು ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿ, ಹವಣಿಸುತ್ತಿರುವೆ ? ಇದುವರೆಗೂ ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ

ಕ ಉನಾಚೆ :—

ತತಸ್ತತ್ಪಾವರ್ತೀ ಶ್ರುತ್ವಾ ಸಹಸಾ ಶೋಕಕರ್ಶಿತಾ |

ಸಸಾತ ಮೂರ್ಛಿತಾ ಭೂಮೌ ಮುಹೂರ್ತಾದವದಚ್ಚ ಸಾ ||೪೭||

ಪಾರ್ವತೃನಾಚೆ :—

ದೀನನಾಥ, ದಯಾಸಿಂಧೋ, ಸಿಂಧುದೈತ್ಯವಿಮರ್ದನ ! |

ಕ್ಷ ಯಾಸ್ಯಸಿ ಜಗನ್ನಾಥ ! ಹಿತ್ವಾ ಮಾಂ ಜನನೀಂ ತವ ||೪೮||

ನ ಸ್ಥಾಸ್ಯಂತಿ ನುನು ಪ್ರಾಣಾಸ್ತಸ್ಯ ಯಾತೇ ಸುರೇಶ್ವರ ! |

ದೇವ ಉನಾಚೆ :—

ದ್ವಾಪರೇ ಪುನರೇವಾಹಂ ಯಾಸ್ಯೇ ತ್ವತ್ಪುತ್ರತಾಂ ಶುಭೇ ! ||೪೯||

ನ ಮಿಥ್ಯಾ ವಚನಂ ಮೇ ಸ್ಯಾನ್ನ ಚಿಂತಾಂ ಕರ್ತುಮರ್ಹಸಿ |

ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಎಂತಹ ವಾತ್ಸಲ್ಯವನ್ನಿರಿಸಿದವನು ನೀನು, ಈಗ ಅದನ್ನೆಲ್ಲ ಒಮ್ಮೆಲೆ ತೊರೆದು ಇದೇಕೆ, ನಮ್ಮ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮಿತಿಮಾರಿ ನೈಷ್ಠುರ್ಯವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಿರುವೆ ? ||೪೭||

ಬ್ರಹ್ಮಾ :—

ಒಂದು ನಿರ್ಮೇಷಮಾತ್ರದೊಳಗೆ ಈ ಸುದ್ದಿ ಪಾರ್ವತೀದೇವಿಗೆ ತಲುಪಿತು. ಇದನ್ನು ಕೇಳಿದುದೇ ತಡ, ಅಗಜೆಯು ಶೋಕಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿಬಿಟ್ಟಳು. ಮೂರ್ಛಿತಳಾಗಿ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಹೊರಳಿದಳು. ಒಂದು ಮುಹೂರ್ತ ಕಾಲ ಕಳೆದ ಬಳಿಕ ಹೇಗೋ ಚೇತನಗೊಂಡು ಮಯೂರೇಶ್ವರನನ್ನು ಕುರಿತು ಹೀಗೆ ನುಡಿದಳು. ||೪೭||

ಪಾರ್ವತೀ :—

ದೀನ-ದಳಿತರೊಡೆಯ, ಅನ್ಯಾಜಕರುಣಾಸಾಗರ, ಸಿಂಧುದೈತ್ಯವಿಮರ್ದನ, ಜಗನ್ನಾಥ ! ನಿನ್ನ ಜನನಿಯಾದ ನನ್ನನ್ನು ತೊರೆದು ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೊರಟು ನಿಂತಿರುವೆ ? ||೪೮||

ಸುರೇಶ್ವರ ! ನೀನು ಹೊರಟು ಹೋಗುವೆಯಾದರೆ, ನನ್ನ ವ್ರಾಣಗಳು ಈ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಸರ್ವಥಾ ನಿಲ್ಲಲಾರವು.

ಮಯೂರೇಶ್ವರ :—

ತಾಯೀ, ಸರ್ವಮಂಗಳೇ ! ಚಿಂತಿಸದಿರು. ದ್ವಾಪರಯುಗದಲ್ಲಿ ನಾನು ಮತ್ತೆ ನಿನೆಗೆ ಮಗನಾಗಿ ಜನಿಸುವೆನು. ||೪೯||

ನನ್ನ ವಚನ ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಸುಳ್ಳಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ನೀನು ಚಿಂತಿಸಬಾರದು. ಸ್ನೇಹಮಯಿಯಾದ ನಿನ್ನಂತಹ ಜನನಿಯನ್ನು ತೊರೆದು ಹೋಗಲು

ಮಮಾಸಿ ದುಃಖಮತುಲಂ ವಿಯೋಗಾತ್ತವ ಜಾಯತೇ ||೫೦||

ಸೈಕತ್ರ ಸರ್ವದಾ ಮಾತಃ ! ಸುಹೃದಾಂ ವಸತಿರ್ಭವೇತ್ |

ಸಿಂದುರೋ ನಾಮ ದೈತ್ಯೋಽಪಿ ಭವಿಷ್ಯತಿ ಸು-ದಾರುಣಃ ||೫೧||

ಅವಧ್ಯಃ ಸರ್ವದೇವಾನಾಂ ತದಾಹಂ ಸ್ಯಾಂ ತವಾರ್ಭಕಃ |

ಸ್ತೃತಮಾತ್ರಸ್ತವಾಗ್ರೇಹಂ ಸ್ಥಾಸ್ಯಾಮಿ ಗಿರಿನಂದಿನಿ ! ||೫೨||

ಕ ಉವಾಚ :-

ತತಃ ಷಡಾನನಃ ಪ್ರಾಹ

ಕುಮಾರ ಉವಾಚ :-

ನಯ ಮಾಂ ಯತ್ರ ಯಾಸ್ಯಸಿ |

ಬಾಲಕೇ ಕೃಪಣೇ ದೀನೇ ನೋದಾಸೀನ್ಯಂ ಹಿ ಯುಜ್ಯತೇ ||೫೩||

ನನಗಾದರೂ ಪರಮಾವಧಿ ದುಃಖವಾಗುತ್ತಲಿದೆ. ನಿನ್ನ ವಿಯೋಗವನ್ನು ನಾನೂ ಸಹಿಸಲಾರೆ. ||೫೦||

ಆದರೆ, ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದೇನು ? ತಾಯೇ ! ಸ್ನೇಹಪಾಶಬದ್ಧರಾದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಅವರು ಒಂದೇ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಚಿರಕಾಲ ವಾಸಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಬರುವಂತಿಲ್ಲವನ್ನು, ಇದೇ ಲೋಕ ನಿಯಮ. ಇರಲಿ, ದ್ವಾಪರಯುಗದಲ್ಲಿ ಮಹಾಬಲಿಷ್ಠನಾದ ದೈತ್ಯನೊಬ್ಬನು ಉದಿಸು ವನು. ಅವನ ಹೆಸರು “ಸಿಂದುರ” ಎಂದಿರುವುದು. ಅವನು ಬಹಳ ಭಯಂಕರಾಕಾರ ನಾಗಿರುವನು. ||೫೧||

ಅವನಿಗೆ ನರಬಲವಿರುವುದಾದುದರಿಂದ ಯಾವ ದೇವತೆಗೂ ಆ ಅಸುರನನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವುದಕ್ಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅಂತಹ ಆ ದಾನವನನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ಅವತರಿಸಲೇಬೇಕಾಗಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಆಗ ನಾನು ನಿನಗೆ ಪುತ್ರನಾಗಿ ಅವತರಿಸುತ್ತೇನೆ. ಅಷ್ಟರೊಳಗಾಗಿಯೇ ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಬೇಕೆಂದು ಬಯಸಿ ಸ್ಮರಿಸುವೆಯಾದರೆ, ಗಿರಿನಂದಿನಿ ! ಆ ಕೂಡಲೇ ನಿನ್ನೆದುರಿಗೆ ಬಂದು ನಿಲ್ಲುವೆನು. ||೫೨||

ಬ್ರಹ್ಮಾ :-

ಆಗ ಷಡಾನನನು ಮುಂದೆ ಬಂದು, ಅಗ್ರಜನನ್ನು ಕುರಿತು ಹೀಗೆಂದು ನುಡಿದನು.

ಅಗ್ರಜ ! ನೀನು ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೊರಟಿರುವೆಯೋ, ನನ್ನನ್ನು ಸಹ ಅಲ್ಲಿಗೇ ಕರೆದು ಕೊಂಡು ಹೋಗು. ಕೃಪಣನೂ, ದೀನನೂ ಆದ ಈ ಬಾಲಕನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಔದಾ ಸೀನ್ಯವನ್ನು ತೋರುವುದು ನಿನಗೆ ಉಚಿತವಲ್ಲ. ||೫೩||

ದೇವ ಉನಾಚ :—

ನ ಚಿಂತಾಂ ಕುರು ಬಂಧೋ ! ತ್ವಮತ್ರಾಯಾಸ್ಯಾಮ್ಯಹಂ ಪುನಃ |
ಭವತೋ ನ ವಿಯೋಗೋ ಮೇ ಸರ್ವಾಂತರ್ಯಾಮಿಣಃ ಖಲು ||೫೪||
ಈ ಉನಾಚ :—

ತಸ್ಮೈ ದದಾ ಮಯೂರಂ ತಂ ಮಯೂರೇಶಃ ಸ್ವಬಂಧನೇ |
‘ಮಯೂರಧ್ವಜ’ ಇತ್ಯೇವ ನಾನು ಚಕ್ರೇಸ್ಯ ತತ್ಕ್ಷಣಾತ್ ||೫೫||
ಆರುರೋಹ ಮಯೂರಂ ತಂ ಸ್ಕಂದೋ ಬಂಧೋರಥಾಜ್ಞಯಾ |
ತಸ್ಮಿನ್ನೇವ ಕ್ಷಣೇ ದೇವೋಽಂತರ್ದಧೇ ಸ ಮಯೂರರಾಟ್ ||೫೬||
ತಸ್ಮಿನ್ನಂತರ್ಹಿತೇ ಕೇಶಾ ಅಪರ್ಶ್ಯ ಹೃದಿ ತಂ ಸದಾ |
ತತೋ ಬ್ರಹ್ಮಾ ನಾಲುಕಾಭಿಃ ಕೃತ್ವಾ ಮೂರ್ತಿಂ ಗಜಾನನೇಮ್ ||೫೭||

ದೇವ :—

ಪ್ರಿಯಬಂಧೋ ! ನೀನು ಚಿಂತೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಡ. ನಾನು ತಿರುಗಿ ಇಲ್ಲಿಗೇ ಬರುತ್ತೇನೆ. ನಾನು ಎಲ್ಲರ ಹೃದಯಗಳಲ್ಲೂ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾಗಿರ ತಕ್ಕವನು. ಅಂತೆಯೇ ನಿನ್ನ ಹೃದಯದಲ್ಲೂ ಇದ್ದೇ ಇದ್ದೇನೆ. ಆದುದರಿಂದ ನಿನಗೆ ನನ್ನ ವಿಯೋಗ ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಉಂಟಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ||೫೪||

ಬ್ರಹ್ಮಾ :—

ಹೀಗೆಂದು ನುಡಿದು ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸಿ, ತನ್ನ ಮೆಚ್ಚಿನ ವಾಹನವಾದ ಮಯೂರ ವನ್ನು ತನ್ನ ಬಂಧುವಿಗೆ ಬಹುಮಾನವಾಗಿ ಕೊಟ್ಟು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದನು. ಮತ್ತು ಅವ ನಿಗೆ ‘ಮಯೂರಧ್ವಜ’ ಎಂಬುದಾಗಿ ಹೊಸ ಹೆಸರನ್ನೂ ಇಟ್ಟು ಕರೆದನು ಮಯೂರವು ತನಗೆ ವಾಹನವಾಗಿ ದೊರೆತಕೂಡಲೇ ಸ್ವಂದನು ಬಹಳ ಉತ್ಸಾಹ ಗೊಂಡು ಒಡನೆಯೇ ||೫೫||

ಅಣ್ಣ ನ ಆಜ್ಞಾನುಸಾರವಾಗಿ ಅದರ ಮೇಲೆ ಏರಿ ಕುಳಿತನು. ಪಡಾನನನು. ಮಯೂರವನ್ನೇರಿದ ಸಂದರ್ಭವನ್ನು ನೋಡುವುದರಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ಅತ್ಯಾಸಕ್ತಚಿತ್ತ ರಾದುದನ್ನು ಕಂಡು, ಮಹಾಗಣಪತಿಯು ಆ ಕ್ಷಣದಲ್ಲೇ ಅಂತರ್ಧಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿ ದನು. ||೫೬||

ಅಂದಿನಿಂದ ಅವನನ್ನು ಚರ್ಮಚಕ್ಷುಗಳಿಂದ ನೋಡಲು ಯಾರಿಗೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗ ಲಿಲ್ಲ. ಅವನನ್ನು ಏಕಾಗ್ರತೆಯಿಂದ ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತ ತಮ್ಮ ಹೃದಯದಲ್ಲೇ ಸರ್ವದಾ ನೋಡ ತೊಡಗಿದರು. ಆಗ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು ಕೈಗೆ ಮರಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಅದರಿಂದ ಗಜಾ ನನನ ಸುಂದರವಾದ ಮೂರ್ತಿಯೊಂದನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದನು. ||೫೭||

ಸ್ಥಾಪಯಾಮಾಸ ವಿಧಿವತ್ತಾಸಾದೇ ಸು-ಮನೋಹರೇ |
ಪುಪ್ಪಾಜುಃ ಸರ್ವಲೋಕಾಸ್ತಮುಪಚಾರೈರ್ಯಥಾವಿಧಿ ||೫೮||

ವಸಿಷ್ಠಾಧ್ಯಾ ಮುನಿಗಣಾಃ ಸಸ್ತುಬ್ರಹ್ಮಕಮಂಡಲೌ |
ಸರ್ವಂ ನಿತ್ಯವಿಧಿಂ ಕೃತ್ವಾ ಯಯುರ್ಮೂರ್ತಿಂ ಸು-ಶೋಭನೀಮ್ ||೫೯||

ಉಪೋಷ್ಯ ಕೇಚಿದ್ವಿದಧುರ್ದಾರಾಣಿ ಧಾಮಲಬ್ಧಯೇ |
ಸ್ನಾತ್ವಾ ನತ್ವಾ ಮಯೂರೇಶಂ ಧಾವಮಾನಾಸ್ತಥಾಪರೇ . ||೬೦||
ಊಚುಃ ಪರಸ್ಪರಂ ದೇವಾ ಮುನಯೋಽಪಿ ಮುದಾ ತದಾ |

ಪವಿತ್ರಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಸುಮನೋಹರವಾದ ಒಂದು ಮಂದಿರವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ ಅದರಲ್ಲಿ ದೇವನ ಆ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ವಿಧಿಪುರಸ್ಕರವಾಗಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿಸಿದನು. ಲೋಕದ ಜನರೆಲ್ಲ ಆ ಆಲಯಕ್ಕೆ ಬಂದು ಅನೇಕ ಬಗೆಯ ಉಪಚಾರಗಳನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಅರ್ಚಿಸಿದರು. ||೫೮||

ವಸಿಷ್ಠಾದಿ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ದೇವನನ್ನು ಅರ್ಚಿಸಬೇಕೆಂದು ಬಯಸಿ ಮೊದಲು ಬ್ರಹ್ಮಕಮಂಡಲು ಎಂಬ ನದಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆ, ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರಾದಿ ಸಕಲ ನಿತ್ಯಾನುಷ್ಠಾನಗಳನ್ನು ಮುಗಿಸಿದನಂತರ ಸುಂದರವಾದ ಗಣಪತಿಯ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ||೫೯||

ಅವರ ಪೈಕಿ ಕೆಲವರು ಆನಂದಧಾಮ ಪ್ರಾಪ್ತಿಗೋಸ್ಕರ ವಿಧಿವಿಹಿತವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ದಿವಸ ಎಂದರೆ ಭಾದ್ರಪದ ಶುದ್ಧ ಚತುರ್ಥಿಯ ದಿವಸ ಚತುರ್ದಶರಗಳ ಪೂಜೆಯನ್ನೂ ಮಾಡಿ ಮುಗಿಸುವ ಸಂಕಲ್ಪವನ್ನು ಹೊಂದಿ, ಉಪೋಷ್ಯವ್ರತವನ್ನು ನಿಷ್ಠೆಯಿಂದಾಚರಿಸುತ್ತ ಸ್ನಾನಮಾಡುವುದು, ಮಯೂರೇಶ್ವರನನ್ನು ನಮಿಸುವುದು, ಆಯಾ ದ್ವಾರಗಳಿಗೆ ಧಾವಿಸಿ ಹೋಗಿ ಆಯಾ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸುವುದು, ಮತ್ತೆ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಿ ದೇವನನ್ನು ವಂದಿಸುವುದು ಹೀಗೆಯೇ ದ್ವಾರದೇವತೆಗಳನ್ನು ಅರ್ಚಿಸಿದರು. ಒಬ್ಬರಾದ ಮೇಲೊಬ್ಬರಂತೆ ಅರ್ಚನೆಗೆ ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ಆರಂಭಿಸಿದರು. ||೬೦||

ಭವ್ಯವಾದ ದೇವಾಲಯ, ಅದರಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತವಾದ ಮಹಾಗಣಪತಿಯ ವರದ ಮೂರ್ತಿ, ಜನರು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಆರಂಭಿಸಿದ ವ್ರತ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಇತರ ದೇವತೆಗಳೂ ಮುನಿಗಳೂ ಆತಿ ಸಂತುಷ್ಟರಾದರು ಮತ್ತು ಪರಸ್ಪರ ಹೀಗೆಂದು ಮಾತನಾಡಿಕೊಂಡರು.

ದೇವಾಃ ಮುನಯಶ್ಚ :—

ನೈತಾದ್ಯಶಂ ಪುಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರಂ ಯತ್ರ ದೇವಾಃ ಸ್ಥಿತಾಃ ಸ್ವಯಮ್ ||೬೦||
ಮಯೂರೇಶೋ ವಿಘ್ನಹರೋ ಭಕ್ತಾನಾಂ ಕಾಮಪೂರಕಃ |

ಕ ಉವಾಚ :—

ಪೂಜಯಿತ್ವೈವಮುಕ್ತಾ ತು ಜಗ್ಮುಸ್ತೇ ಸ್ವಂ ಸ್ವಮಾಶ್ರಮಮ್ ||೬೧||
ಬ್ರಹ್ಮಾದಯಃ ಸುರಾಃ ಸ್ವಂ ಸ್ವಂ ಪದಮಭ್ಯಾಗಮಂಸ್ತದಾ |
ಶಂಕರಸ್ವಪರೀವಾರಃ ಕೈಲಾಸಮಗಮನ್ತದಾ ||೬೨||
ಸ್ವಧಾಸ್ವಾಹಾ ವಷಟ್ಕಾರೈರಿದ್ರಾದ್ಯಾ ಮುಮುದುಸ್ತದಾ |
ಏವಂ ತೇ ಸರ್ವಮಾಖ್ಯಾತಂ ತ್ರೇತಾಯುಗಕೃತಂ ಮುನೇ ! ||೬೪||

ದೇವತೆಗಳು , ಮುನಿಗಳು :—

ಇಂತಹ ಪವಿತ್ರ ಕ್ಷೇತ್ರವು ಇದೊಂದೇ ಹೊರತು, ಮತ್ತಾವುದೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ.
ಇಲ್ಲಿ ದೇವರ ದೇವನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ತಾಗಿ ನೆಲೆಸಿ ನಿಂತಿದ್ದಾನೆ. ||೬೦||

ಮಯೂರೇಶನು ಭಕ್ತರಿಗೊದಗುವ ವಿಘ್ನಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ದೂರೀಕರಿಸತಕ್ಕವನು.
ಅಂತೆಯೇ ಅವರ ಅಭಿಲಷಿತಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸಿ ಅನುಗ್ರಹಿಸತಕ್ಕವನು.

ಬ್ರಹ್ಮಾ :—

ಹೀಗೆ ನುಡಿದು, ಅನೇಕೋಪಚಾರಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ದೇವ
ನನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಸಮರ್ಚಿಸಿ, ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಆಶ್ರಮಗಳಿಗೆ ಮುನಿಗಳು ತೆರಳಿದರು.

||೬೨||

ಚತುರ್ಮುಖ ಬ್ರಹ್ಮನೇ ಮೊದಲಾದ ಮೂವತ್ತು ಮೂರು ಕೋಟಿ ದೇವತೆಗಳೂ
ಭಗವಂತನನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಅರ್ಚಿಸಿ, ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ದಿವ್ಯ ಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ಕುರಿತು
ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿದರು. ಲೋಕಶಂಕರನಾದ ಭಗವಾನ್ ಶಂಕರನು ತನ್ನ ಪರಿವಾರ
ದವರನ್ನೆಲ್ಲ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಕೈಲಾಸಗಿರಿಗೆ ಹೊರಟು ಹೋದನು.

||೬೩||

ದೇವ, ಪಿತೃಕಾರ್ಯಗಳೂ, ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರಾದಿ ಶ್ರೌತಾನುಷ್ಠಾನಗಳೂ ನಿರ್ಬಾಧಕ
ವಾಗಿ ಮೊದಲಿನಂತೆ ನಡೆಯಲಾರಂಭವಾಗಲು, ಸಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹವಿಸ್ಸು ತಮಗೆ ಲಭಿಸು
ತ್ತದಿದ್ದುದರಿಂದ ದೇವತೆಗಳು ಬಹಳ ಸಂತೋಷಿಸಿದರು. ವತ್ಸ, ವ್ಯಾಸ ! ತ್ರೇತಾ
ಯುಗದಲ್ಲಿ ಭಗವಾನ್ ಮಯೂರೇಶ್ವರನು ತಳೆದ ಅವತಾರ, ತತ್ಸಂಬಂಧಿಯಾದ
ಅತ್ಯದ್ಭುತ ಚರಿತ್ರೆ ಇವನ್ನೆಲ್ಲ ವಿವರಿಸಿ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ. ||೬೪||

ಮಯೂರೇಶಸ್ಯ ಚರಿತಂ ಶ್ರವಣಾತ್ಸರ್ವಕಾನುದಮ್ |

ಧನ್ಯಂ ಯಶಸ್ಯಮಾಯುಷ್ಯಂ ಸರ್ವಸಾಪಹರಂ ನೃಣಾಮ್ ||೬೫||

ಪುತ್ರದಂ ಧನದಂ ವಿದ್ಯಾಪ್ರದಂ ದುಃಖನಿವಾರಣಮ್ |

ಅಧಿ-ವ್ಯಾಧಿಹರಂ ದುಷ್ಟಕುಷ್ಠರೋಗಾದಿನಾಶನಮ್ ||೬೬||

ಪತತಾಂ ಶೃಣ್ವತಾಂ ಪುಂಸಾಂ ಭುಕ್ತಿ-ಮುಕ್ತಿಪ್ರದಂ ಶುಭಮ್ |

ವಿಜಯ-ಶ್ರೀಪದಂ ನೃಣಾಂ ಕ್ಷತ್ರಿಯಾಣಾಂ ವಿಶಾಮಸಿ ||೬೭||

ಶೂದ್ರಾಣಾಮಸಿ ಸರ್ವೇಷಾಂ ಶ್ರೀಪ್ರದಂ ಪುಷ್ಪಿನರ್ಥನಮ್ |

ಯದ್ಯತ್ತೇ ಪರಿಪೃಷ್ಟಂ ಮೇ ತತ್ತತ್ತೇ ಕಥಿತಂ ಮುನೇ ! ||೬೮||

ಮಯೂರೇಶ್ವರನ ದಿವ್ಯ ಚರಿತ್ರೆ ಬಹಳ ಮಹಿಮಾಯುತವಾದುದು. ಇದನ್ನು ಭಕ್ತಿ-ವಿಶ್ವಾಸಗಳಿಂದ ಶ್ರವಣಮಾಡಿದರೆ, ಸಕಲಾಭಿಲಾಷಿತಗಳೂ ಸಿದ್ಧಿಸುವುವು. ಇದನ್ನು ಕೇಳಿದ ನರನ ಜನ್ಮ ಧನ್ಯವಾಗುವುದು. ಅವನು ಬಹಳ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗುವನು. ಆಯುಷ್ಯವು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಾಗುವುದು. ಶ್ರವಣ ಮಾಡುವವರ ಸಮಸ್ತ ಪಾತಕಗಳೂ ಪರಿಪೃಷ್ಟವಾಗುವುವು. ||೬೫||

ಅಪುತ್ರಿಗಳಿಗೆ ಸತ್ಪುತ್ರರನ್ನೂ, ದರಿದ್ರರಿಗೆ ವಿಪುಲ ಧನವನ್ನೂ, ವಿದ್ಯಾಭಿಲಾಷಿಗಳಿಗೆ ಸದ್ವಿದ್ಯೆಯನ್ನೂ ಅನುಗ್ರಹಿಸುವುದು. ಈ ಚರಿತ್ರೆಯ ಶ್ರವಣ ಸಕಲ ದುಃಖಗಳನ್ನೂ ನಿವಾರಿಸುವುದು. ದೈಹಿಕ, ಮಾನಸಿಕ, ಕ್ಲೇಶಗಳನ್ನು ಕಳೆಯುವುದು. ಕುಷ್ಠ, ಕ್ಷಯ, ಅಪಸ್ಮಾರಾದಿ ದುಷ್ಟರೋಗಗಳನ್ನು ನಿಶ್ಚೇಷವಾಗಿ ನಾಶಗೊಳಿಸುವುದು. ||೬೬||

ಯಾವ ಪುರುಷನು ಭಕ್ತಿ-ಶ್ರದ್ಧೆಗಳಿಂದ ಮಯೂರೇಶ್ವರನ ದಿವ್ಯ ಚರಿತವನ್ನು ಪಠಿಸುವನೋ, ಅದನ್ನು ಯಾವ ಮನುಷ್ಯನು ಅಷ್ಟೇ ಭಕ್ತಿಭಾವದಿಂದ ಶ್ರವಣ ಮಾಡುವನೋ ಅವರಿಗೆ ಐಹಿಕಾಮುಷ್ಮಿಕ ಶುಭಫಲಗಳಾದ ಭುಕ್ತಿ-ಮುಕ್ತಿಗಳು ಲಭಿಸುವುವು. ಎಲ್ಲೆಡೆಯಲ್ಲೂ ಅವನಿಗೆ ವಿಜಯವನ್ನು ಗಳಿಸಿಕೊಡುತ್ತದೆ. ಸ್ಥಿರವಾದ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುತ್ತದೆ. ಪಠಿಸುವವರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಾಗಲಿ, ಕ್ಷತ್ರಿಯರಾಗಲಿ ಅಥವಾ ವೈಶ್ಯರಾಗಲಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಮೇಲ್ಕಂಡ ಫಲಗಳು ಸಮಾನವಾಗಿ ದೊರೆಯುವುವು. ||೬೭||

ಶೂದ್ರರು ಸಹ ಈ ಕಥಾನಕವನ್ನು ಓದಿಸಿ ಭಕ್ತಿ-ಶ್ರದ್ಧೆಗಳಿಂದ ಶ್ರವಣ ಮಾಡಿದರೆ, ಕಾಯಪುಷ್ಟಿ, ಸಂಪತ್ತು ಇವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆ. ವ್ಯಾಸಮುನೇ! ನೀನು ಯಾವ ಯಾವ ಚರಿತ್ರೆ, ಮಹಿಮೆಗಳನ್ನು ಕೇಳಬೇಕೆಂದು ನನ್ನನ್ನು ಕುರಿತು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದ್ದೆಯೋ, ಅವನ್ನೆಲ್ಲ ವಿವರಿಸಿ ನಿನಗೆ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ. ||೬೮||

ಗಜಾನನಸ್ಯ ಚರಿತಂ ಪುನಃ ಶ್ರೋಷ್ಯಸಿ ಮನ್ಮುಖಾತ್ ||೬೯||
 ಇತಿ ಶ್ರೀ ಗಣೇಶ ಪುರಾಣೇ ಉತ್ತರಖಂಡೇ “ ಮಯೂರೇಶಾಂತರ್ಧಾನಂ,
 ತದೀಯ ಮಹಿಮಾವರ್ಣನಂ, ಫಲಶ್ರುತಿಶ್ಲೇಷಿತಿ ” ಷಡ್ವಿಂಶತ್ಯುತ್ತರ
 ಶತತಮೋಧ್ಯಾಯಃ ಸಮಾಪ್ತಃ

ಇಷ್ಟಕ್ಕೇ ಮುಗಿಸಿಬಿಟ್ಟೆನೆಂದು ಬೇಸರಪಡಬೇಡ. ಗಜಾನನನಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ
 ಚರಿತ್ರೆಗಳನ್ನು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ನನ್ನ ಮುಖದಿಂದ ನೀನು ಕೇಳುವೆ. ||೬೯||
 ಇಲ್ಲಿಗೆ ಶ್ರೀ ಗಣೇಶ ಪುರಾಣದ ಉತ್ತರಖಂಡದಲ್ಲಿ “ಮಯೂರೇಶ್ವರನ ಅಂತರ್ಧಾನ,
 ಅವನ ಮಹಿಮಾವರ್ಣನೆ ಹಾಗೂ ಅಧ್ಯಾಯದ ಫಲಶ್ರುತಿ” ಎಂಬಲ್ಲಿಗೆ
 ನೂರ ಇಪ್ಪತ್ತಾರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯಾನುವಾದವು ಮುಗಿದುದು.

|| ಶ್ರೀ ಗಣೇಶಾಯ ನಮಃ ||

ಅಥ ಸಪ್ತವಿಂಶತ್ಯುತ್ತರ ಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ

ವ್ಯಾಸ ಉವಾಚ :—

ಚತುರಾನನ, ದೇವೇಶ ! ಗುಣೇಶಚರಿತಂ ಶುಭಮ್ |

ಕಥಿತಂ ವಿಸ್ತರಾದ್ಧೇವ ! ನಾಹಂ ತೃಪ್ತೋಽಸ್ಮಿ ತಚ್ಚ ನಾತ್ ||೧||

ಸುಧಯಾ ತು ವಿರಕ್ತಃ ಸ್ಯಾನ್ನ ಕಥಾಶ್ರವಣಾನ್ನರಃ |

ತ್ರೇತಾಯುಗಕಥಾಸ್ಸರ್ವಾ ಗುಣೇಶಸ್ಯ ಶ್ರುತಾ ಮಯಾ ||೨||

“ಗಜಾನನ”ೀತಿ ನಾಮಾಸ್ಯ ದ್ವಾಪರೇ ತು ಕುತೋಽಭವತ್ |

ಮೂಷಕೋ ವಾಹನಂ ಚಾಸ್ಯ ಕಥಂ ಯಾತೋ ಮಹಾವಿಭೋಃ ||೩||

ಶ್ರೀ ಮಂಗಲಮೂರ್ತಯೇ ನಮಃ ||

೧೨೭ ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

ವ್ಯಾಸ :—

ದೇವೇಶ, ಚತುರಾನನ ! ಮಹಾತ್ಮನಾದ ಮಹಾಗಣಪತಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಸಚ್ಚರಿತ್ರೆ, ಆತನು ಪರಮೇಶ್ವರನ ಗೃಹದಲ್ಲಿ ಮಯೂರೇಶ್ವರನಾಗಿ ಅವತರಿಸಿದಾಗ ನಡೆಸಿದ ಅದ್ಭುತ ಸಾಹಸ ಕೃತ್ಯಗಳು, ಪ್ರಚಂಡ ದೈತ್ಯರನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸಿ ಭೂ-ಭಾರವನ್ನಿಳುಹಿದುದು ಇತ್ಯಾದಿ ಕಥೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ದೇವ ! ನೀನು ವಿಸ್ತರಿಸಿ ಹೇಳಿರುವೆ. ಆದರೆ ನಾನು ಮಟ್ಟಿಗೆ ಆ ಕಥಾ ಶ್ರವಣದಿಂದ ತೃಪ್ತನಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ||೧||

ಅಮೃತಪಾನದಿಂದ ಬೇಕಾದರೂ ಜನರು ವಿರಕ್ತರಾಗಬಹುದು. ಆದರೆ, ಇಂತಹ ಕಥಾ ಶ್ರವಣದಿಂದ ಯಾವ ನರನೂ, ಎಂದಿಗೂ ವಿರಕ್ತನಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಗಣಪತಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ತ್ರೇತಾಯುಗದ ಕಥೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ. ||೨||

ದ್ವಾಪರ ಯುಗದಲ್ಲಿ ಅವತರಿಸುವ ಜಗದೀಶ್ವರ; ಗುಣೇಶ್ವರನಿಗೆ ‘ಗಜಾನನ’ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಬರಲಿಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನು ? ಮಹಾ ವಿಭುವಾದ ಮಯೂರೇಶ್ವರನಿಗೆ ಇಲಿಯಂತಹ ಅತ್ಯಂತ ಚಿಕ್ಕ ಪ್ರಾಣಿ ವಾಹನವಾಗಿರಲಿಕ್ಕೆ ಏನು ಹಿನ್ನೆಲೆ ? ||೩||

ಕೃಪಯಾ ಸಂಶಯಮನುಂ ಛಿಂಧಿ ತ್ವಂ ಕಮಲಾಸನ ! |

ಕ ಉವಾಚ :—

ಸನ್ಯಕ್ತ್ಯುಷ್ಣಂ ತ್ವಯಾ ವತ್ಸ ! ನುನು ಚಿತ್ತಗತಂ ಮುನೇ ! ||೪||

ಯತಃ ಶ್ರೋತಾ ಚ ವಕ್ತಾ ಚ ಪೃಚ್ಛಕಸ್ಸಿದ್ಧಿಮಾಪ್ನುಯಾತ್ !
ತಾಂ ಕಥಾಂ ಕಥಯಿಷ್ಯಾಮಿ ವಿನಾಯಕಕೃತಾಂ ಮುನೇ ! ||೫||

ದ್ವಾಪರೇ ಯತ್ಕೃತಂ ತೇನ ಚರಿತಂ ಶೃಣು ಸಾಂಪ್ರತಮ್ |
ಯಥಾ ಗಜಾನನೋ ದೇವೋ ರಕ್ತವರ್ಣಶ್ಚತುರ್ಭುಜಃ ||೬||
ಗಜಾನನಶ್ಚಾಖುನಾಹಸ್ತತ್ಸರ್ವಂ ಕಥಯಾಮಿ ತೇ |

ಈ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಬಹಳ ಸಂದೇಹ ಉಂಟಾಗಿದೆ. ಅದನ್ನು ಕಮಲೋದ್ಭವ ! ನೀನು ಕೃಪೆ ಇಟ್ಟು ಪರಿಹರಿಸು.

ಬ್ರಹ್ಮಾ :—

ವತ್ಸ, ವ್ಯಾಸ ! ನಿನ್ನ ಸಂಶಯ ಬಹಳ ಸಮಂಜಸವಾಗಿದೆ. ಈ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಿ ನಿನಗೆ ಹೇಳಬೇಕೆಂಬ ಸಂಕಲ್ಪ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೂ ಉದ್ಭವಿಸಿದ್ದಿತು. ||೪||

ನೋಡು, ವ್ಯಾಸಮುನೇ ! ಈ ದಿವ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಪ್ರಶ್ನಿಸುವವರೂ, ಉತ್ತರಿಸುವವರೂ ಸಕಲ ಸಿದ್ಧಿಗಳನ್ನೂ ಪಡೆಯುವರು. ಆದುದರಿಂದ ಆ ಕಥೆಗಳನ್ನೂ ಮತ್ತು ಪರಮಾತ್ಮಾ ವಿನಾಯಕನು ಮಾಡಿದ ಅದ್ಭುತ ಲೀಲಾ-ವಿನೋದಗಳನ್ನೂ ನಿನಗೆ ಮುನೇ ! ವಿಸ್ತರಿಸಿ ಹೇಳುವೆನು. ||೫||

ದ್ವಾಪರ ಯುಗದಲ್ಲಿ ದೇವನು ಯಾವ ಚರಿತ್ರೆಯುಳ್ಳವನಾಗಿದ್ದನೋ, ಅದನ್ನು ಪ್ರಕೃತ ಹೇಳುವೆನು. ಅದರಲ್ಲಿ ದೇವನು ರಕ್ತವರ್ಣನಾಗಿದ್ದುದು, ಚತುರ್ಭುಜಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು ಇವಕ್ಕೆಲ್ಲ ಕಾರಣ ತಿಳಿದು ಬರುವುದು. ||೬||

ಗಜಾನನ ಎಂದು ಹೆಸರು ಬರಲು ಮತ್ತು ಆಖುನ(ಇಲಿಯ)ನ್ನು ವಾಹನವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಕಾರಣಗಳನ್ನೂ ಸಹ ಮರೆಯದೇ ನಿನಗೆ ಹೇಳುವೆನು. ಒಮ್ಮೆ ಒಂದು ಚಮತ್ಕಾರ ಸನ್ನಿವೇಶ ಹೀಗೆ ನಡೆಯಿತು. ಆಗ ದೈನಂದಿನ ಪ್ರಳಯಕಾಲ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಎಂದರೆ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನ ಹೆಗಲು (ನಾಲ್ಕು ಯುಗಗಳು ಸಹಸ್ರ ಸಲ ತಿರುಗುವಷ್ಟು ಕಾಲ) ಕಳೆದು ರಾತ್ರಿಯಾಗಿದ್ದಿತು. (ಅವನ ರಾತ್ರಿಯ ಅವಧಿಯೂ ಮೇಲಿನಷ್ಟೇ ಇರುವುದು.) ಈ ರಾತ್ರಿ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಕಲ ಚರಾಚರ ವಸ್ತುಗಳೂ ಲಯ ಹೊಂದಿ, ಬ್ರಹ್ಮನು ಅವನ ಮಾರನೆಯ ದಿನ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಎದ್ದು ಪ್ರಸಂಜವನ್ನು

ಕದಾಚಿದ್ಬ್ರಹ್ಮಭುವನಂ ಯಾತತ್ಯಂಭುರ್ಯದ್ಭಜ್ಯಯಾ ||೭||
 ಉತ್ಥಾಪಯಾಮಾಸ ತದಾ ಪ್ರಸುಪ್ತಂ ಕಮಲಾಸನಮ್ |
 ಸ ಉತ್ತಿತೋ ಮಹಾಜ್ವಂಭಾಂ ಚಕಾರ ಕ್ರೋಧಸಂಯುತಃ ||೮||
 ತತ ಏಕೋ ಮಹಾಘೋರಃ ಪುರುಷಸ್ಸಮಪದ್ಯತ |
 ಸ ಚ ಚಕ್ರೇ ಮಹಾಘೋರಂ ಶಬ್ದಂ ಸರ್ವಭಯಂಕರಮ್ ||೯||
 ಚಕಂಪೇ ಪೃಥಿವೀ ತೇನ ಸಾಬ್ಧಿದ್ವೀಪಾ ಸ ಪರ್ವತಾ |
 ದಿಕ್ಪಾಲಾಶ್ಚಕಿತಾಸ್ಸರ್ವೇ ಶೇಷಃ ಪ್ಲುಬ್ಧೋಽಸೃಜದ್ವಿಷಮ್ ||೧೦||

ಸೃಜಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದಾಗ ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಲಯ ಹೊಂದಿದ ಚರಾಚರಾತ್ಮಕ ಜೀವರಾಶಿ ಎಲ್ಲ ತಮ್ಮ ಪ್ರಾಕ್ತನ ಕರ್ಮ ಹಾಗೂ ತಪಸ್ಸು ಇವಕ್ಕನುಸರಿಸಿ ಆಯಾ ಫಲಭೋಗಕ್ಕಾಗಿ ಜನಿಸುತ್ತವೆ. ಆ ಅವಧಿಯನ್ನು 'ವ್ರಾಕೃತಿಕ ಪ್ರಳಯ' ಎಂದೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಆಗ ಬ್ರಹ್ಮನು ನಿದ್ರಿಸುತ್ತಿರುವನು ಎಂದು ಪ್ರತೀತಿ ಇದೆ. ಇರಲಿ, ಹೀಗೊಮ್ಮೆ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು ಮಲಗಿ ಯೋಗ ನಿದ್ರಾಸಕ್ತನಾಗಿರುವಾಗ ಮಹೇಶ್ವರನಿಗೆ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ನೋಡಬೇಕೆಂದು ಸಂಕಲ್ಪ ಉಂಟಾಯಿತು. ಕೂಡಲೇ ಬ್ರಹ್ಮನ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಬಂದು ಬಿಟ್ಟನು. ||೭||

ಆಗ ಕಮಲಾಸನನಿಗೆ ಗಾಢವಾದ ನಿದ್ರೆ ಹತ್ತಿದ್ದಿತು. ಮಹೇಶ್ವರನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಕೂಡಲೇ ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಎಚ್ಚರಗೊಳಿಸಿದನು. ಅರ್ಧನಿದ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಎಚ್ಚರಗೊಂಡ ನಾದುದರಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನಿಗೆ ನಿದ್ರಾಭಂಗ ಉಂಟಾದಂತಾಗಿ ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ಕ್ರೋಧವೂ ಬಂದಿತು. ಹಾಗೆಯೇ ಒಮ್ಮೆ ದೊಡ್ಡ ದಾಗಿ ಆಕಳಿಸಿದನು. ||೮||

ಬ್ರಹ್ಮನು ನಿದ್ರೆಯಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಮಾತ್ರ ಸೃಷ್ಟಿ ಕ್ರಮವು ಉಪರತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅವನು ಎಚ್ಚರಗೊಂಡನೆಂದರೆ ಅವನು ಸಂಕಲ್ಪಿಸಲಿ, ಅಥವಾ ಸಂಕಲ್ಪಿಸದಿರಲಿ, ಅಂತೂ ಅವನ ಶ್ವಾಸೋಚ್ಛ್ವಾಸಗಳು ಸಹ ಯಂತ್ರದಂತೆ ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗುವುವು. ಇದೇ ಸೃಷ್ಟಿಯ ನಿಯಮ. ಅದರಂತೆ ಅವನು ಆಕಳಿಸಿದುದೇ ತಡ, ಅತಿ ಘೋರವಾದ ಆಕಾರ ಉಳ್ಳ ಒಬ್ಬ ಪುರುಷನು ಹುಟ್ಟಿದನು. ಆ ಪುರುಷನು ಹುಟ್ಟಿದ ಕೂಡಲೇ ಕರ್ಕಶ ಸ್ವರದಿಂದ ಒಮ್ಮೆ ಗರ್ಜಿಸಿದನು. ಆ ಧ್ವನಿ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಭಯ ಪಡಿಸುವಂತಹುದು. ||೯||

ಕುಲಪರ್ವತಗಳು ಸಪ್ತ ಸಮುದ್ರ ಇತ್ಯಾದಿ ಸಕಲ ಸ್ಥಾನರ-ಜಂಗಮ ಜೀವಗಳಿಂದೊಡಗೂಡಿದ ಸಪ್ತ ದ್ವೀಪಾತ್ಮಕ ಇಡೀ ಪೃಥಿವಿ ಇವನ ಗರ್ಜನೆಗೆ ಗಡ ಗಡ ನಡುಗಿಡೋಯಿತು. ದಿಕ್ಪಾಲಕರಾದ ಇಂದ್ರಾಕ್ಷಿ ಯಮ ಮೊದಲಾದವರು ಬೆಚ್ಚಿ ಬಿದ್ದರು. ಭೂಭಾರವನ್ನು ಹೊತ್ತು ನಿಂತಿರುವ ಆದಿಶೇಷನು ಬಹಳ ಕಳವಳಗೊಂಡು ಧಾರಾಕಾರವಾಗಿ ಹಾಲಾಹಲವನ್ನು ಕಾರಿದನು. ||೧೦||

ವಿಶೀರ್ಣಾ ಗಿರಯಸ್ಸರ್ವೇ ಭೂತಾನ್ಯಾಕುಲತಾಂ ಯಯುಃ |
 ಕಲ್ಪಾಂತ ಇವ ತತ್ರಾಸೀತ್ತೈಲೋಕ್ಯವಾಸಿನಾಂ ನೃಣಾಮ್ ||೧೧||
 ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಂ ಮಸ್ತಕೇನಾಸಾ ಸ್ಫೋಟಿಯನ್ನಿವ ತಸ್ಥಿರ್ವಾ |
 ಯದ್ದೇಹತಶ್ಚಾರುಗಂಧೋ ವ್ಯಾನಶೇ ಭುವನತ್ರಯಮ್ ||೧೨||
 ಜಪಾಕುಸುಮದೇಹಸ್ಯ ಪ್ರಭಯಾರುಣಿತಾ ದಿಶಃ |
 “ಅಯಂ ಕಿಂ ಮದನೋ ಜಾತೋ ದ್ವಿತೀಯೋ ಬ್ರಹ್ಮಸಂಭವಃ ?” ||೧೩||
 ಕಾಮಸ್ತು ಲಜ್ಜಿತಸ್ತಸ್ಯ ಸದ್ಯೋ ರೂಪನಿರೀಕ್ಷಣಾತ್ |
 ಪುರಸ್ತಂ ಸನ್ನಿರೀಕ್ಷ್ಯಾನಂ ವಿಸ್ಮಿತಃ ಕಮಲಾಸನಃ ||೧೪||

ಸರ್ವತಗಳು ಸಡಲಿಹೋದವು. ಪಂಚಭೂತಗಳಿಗೆ ಎದೆವಡಿಕೆ ಹತ್ತಿತು. ಇತರ ಭೂತ ಪ್ರೇತಗಳು ಗದಗುಟ್ಟಿ ನಡುಗಿದವು. ಸ್ವರ್ಗ, ಮರ್ತ್ಯ, ಪಾತಾಳ ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡುವ ನರರೆಲ್ಲರೂ “ಇದು ಪ್ರಳಯಕಾಲವೇ ಸರಿ.” ಎಂದು ದೃಢವಾಗಿ ನಂಬಿದರು. ||೧೧||

ಆ ಘೋರ ಪುರುಷನು ತನ್ನ ತಲೆಯನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಕ್ಕೆ ಘಟ್ಟಿಸಿ, ಅದನ್ನು ಒಡೆದೇ ಬಿಡುವನೋ ಎಂಬಷ್ಟು ಸೆಡವಿನಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮನ ಎದುರು ನಿಂತನು. ಅವನ ದೇಹದಿಂದ ಹೊರ ಹೊರಟ ಸು-ಗಂಧ ತ್ರಿಭುವನಗಳೆಲ್ಲಾ ವ್ಯಾಪಿಸಿದ್ದಿತು. ||೧೨||

ಕೆಂಪು ದಾಸವಾಳದ ಹೂವಿನಂತೆ ಅವನ ದೇಹ ರಕ್ತವರ್ಣವುಳ್ಳದ್ದಾಗಿದ್ದಿತು. ತನ್ನ ದೇಹದ ಕಾಂತಿಯಿಂದ ದಿಗ್ವಿಧಿಕ್ಕುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಅವನು ಕೆಂಪಾಗಿ ಮಾಡಿದ್ದನು. “ಇದೇನು, ಬಹುಹಿಂದೆ ದಗ್ಧನಾಗಿ ಹೋಗಿದ್ದ ಮದನ ಎರಡನೆಯ ಸಲ ಈಗ ಬ್ರಹ್ಮ ದೇವನ ಬಾಯಿಯಿಂದ ಹುಟ್ಟಿ ಬಂದನೇ?” ಎಂದು ಭ್ರಮೆಯುಂಟಾಗುವಷ್ಟು ಅವನು ಸುಂದರಾಕಾರನಾಗಿದ್ದನು. ||೧೩||

ಇವನ ಸುಂದರ ರೂಪವನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿ ಲೋಕಮನೋಹರಾಕಾರನಾದ ಮದನನು ಸಹ ಲಜ್ಜಿತನಾಗಿ ಹೋದನು. ಇಂತಹ ಪುರುಷನೊಬ್ಬನು ತಾನು ಎಚ್ಚರ ಗೊಳ್ಳುವ ವೇಳೆಗೆ ತನ್ನೆದುರು ಬಂದು ಭವ್ಯವಾಗಿ ನಿಂದಿರುವುದನ್ನು ಕಮಲಾಸನನು ಕಂಡು ಬಹಳ ಆಶ್ಚರ್ಯಪಟ್ಟನು. ||೧೪||

ಬ್ರಹ್ಮೋನಾಚ :—

ಕಸ್ಯ ತ್ವಂ ? ಕುತ ಉತ್ಪನ್ನಃ, ಕಿಂ ಚಿಕೀರ್ಷಸಿ ? ತದ್ವದ |

ಪುರುಷ ಉನಾಚ :—

ಅನೇಕಾನಿ ಸುರೇಶ : ತ್ವಂ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಾನಿ ಸೃಜಸ್ಯಸಿ ||೧೫||

ನಿಭ್ರಾಂತ ಇವ ಕಸ್ಮಾನ್ಮಾಂ ಸರ್ವಜ್ಞಃ ಸ೯ ಹಿ ಪೃಚ್ಛಸಿ ? |

ಜ್ಯಂಭಯಾ ತೇ ಸಮುತ್ಪನ್ನಂ ಕಥಂ ಮಾಂ ನಾವಬುದ್ಧ್ಯಸೇ ? ||೧೬||

ಅನುಗೃಣ್ಣೇಷ್ಟ ಪುತ್ರಂ ಮಾಂ ದೇಹಿ ನಾನು ಯಥಾಮತಿ |

ಸ್ಥಾನಂ ಚ ದೇಹಿ ಮೇ ನಾಥ ! ಭಕ್ಷ್ಯಂ ಕಾರ್ಯಂ ಚ ಮೇ ವದ ||೧೭||

ಬ್ರಹ್ಮಾ :—

ನೀನು ಯಾರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದವನು ? ಎಲ್ಲಿ ಉತ್ಪನ್ನನಾದೆ ? ಯಾವ ಮಹ ತ್ಯಾಯವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದೆಣಿಸಿ ಪ್ರಕೃತ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿರುವೆ ? ಅದನ್ನೆಲ್ಲ ನನಗೆ ಹೇಳು.

ಪುರುಷ :—

ಸುರೇಶ್ವರ ! ನೀನು ಅನೇಕ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಗಳನ್ನು ಸೃಜಿಸಿದವನಲ್ಲವೇ ? ||೧೫||

ಇದೇಕೆ, ನಿನಗೆ ಹೀಗೆ ವಿಭ್ರಮ ಉಂಟಾಗಿದೆ ? ನೀನು ಸರ್ವಜ್ಞನಲ್ಲವೇ ? ಹೀಗಿದ್ದರೂ “ ನೀನು ಯಾರು ” ಎಂಬಿವೇ ಮೊದಲಾಗಿ ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಿರುವೆಯಲ್ಲ ? ಏನೇ ಇರಲಿ, ನಾನೇ ಹೇಳುವೆನು, ಕೇಳು. ನೀನು ಆಕಳಿಸಿದಾಗ ಅದರಿಂದ ನಾನು ಹುಟ್ಟಿ ಬಂದವನು. ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ಗುರುತಿಸದಿರುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನೋ ಗೊತ್ತಾಗಲೊಲ್ಲದು. ||೧೬||

ದೇವ ! ನನ್ನನ್ನು ನೀನು ಪುತ್ರನೆಂದು ಅನುಗ್ರಹವಿಟ್ಟು ಸ್ವೀಕರಿಸು. ನಿನಗೆ “ ಸರಿ ” ಎನಿಸುವ ಯಾವ ಹೆಸರನ್ನು ಬೇಕಾದರೂ ನನಗೆ ಇಡು, ನಾಥ ! ನನಗೆ ಸ್ಥಾನ ಯಾವುದು ? ಯಾವುದನ್ನು ಆಹಾರವನ್ನಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಲಿ ? ನಾನು ಯಾವ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಲಿ ? ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ನನಗೆ ವಿವರಿಸಿ ಹೇಳು. ||೧೭||

ಕ ಉನಾಚ :—

ಇತ್ಯಾಕರ್ಣ್ಯ ವಚಸ್ತಸ್ಯ ಪ್ರೋನಾಚ ಚತುರಾನನಃ |

ಬ್ರಹ್ಮಾ :—

ರಕ್ತಂ ವಪುರ್ಯತಸ್ತೇಽಸ್ಮಿ “ ಸಿಂದೂರಾಖ್ಯೋ ” ಭವಿಷ್ಯಸಿ ||೧೮||

ಸಾಮರ್ಥ್ಯಂ ಚ ಮಹತ್ತೇ ಸ್ಯಾತ್ಪ್ರಿಯೋಕ್ಯಾಕರ್ಷಣಕ್ಷಮಮ್ |

ಕ್ರೋಧಾದಾಲಿಂಗಸೇ ಯಂ ತ್ವಂ ಶತಧಾ ಸ ಭವಿಷ್ಯತಿ ||೧೯||

ಪಂಚಭ್ಯೋಽಪಿ ಚ ಭೂತೇಭ್ಯೋ ನ ಭಯಂ ತೇ ಕದಾಚನ |

ದೇವ-ದಾನವ-ಯಕ್ಷೇಭ್ಯೋ ಮಾನುಷೇಭ್ಯೋ ಭಯಂ ನ ತೇ ||೨೦||

ಇಂದ್ರಾದಿಲೋಕಸಾಲೇಭ್ಯಃ ಕಾಲಾದಪಿ ಭಯಂ ನ ತೇ |

ನ ನಾಗೇಭ್ಯೋ ನ ರಕ್ಷೋಭ್ಯೋ ನಾಹೋರಾತ್ರೇ ಭಯಂ ನ ತೇ ||೨೧||

ಬ್ರಹ್ಮಾ :—

ಪುರುಷನಾಡಿದ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ದೇವನು ಅವನನ್ನು ಕುರಿತು ಹೀಗೆಂದನು.

ಚತುರಾನನ :—

ನಿನ್ನ ದೇಹ ಸಿಂದೂರದಂತೆ ಬಹಳ ಕೆಂಪಾಗಿರುವುದರಿಂದ ನೀನು ‘ ಸಿಂದೂರ ’ ಎಂಬ ಹೆಸರುಳ್ಳವನಾಗು. ||೧೮||

ಭೂಮ್ಯಂತರಿಕ್ಷ ಪಾತಾಳ ಲೋಕಗಳನ್ನೂ ಆಕರ್ಷಿಸುವಂತಹ ಅಸಾಧಾರಣವಾದ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ನಿನಗೆ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ನೀನು ಕೋಪಗೊಂಡು ಯಾರನ್ನಾದರೂ ಆಲಿಂಗಿಸಿದೆಯಾದರೆ, ಅಂಥವನ ಶರೀರವು ನೂರಾರು ಚೂರುಗಳಾಗಿ ಸೀಳಿ ಹೋಗುವುದು. ||೧೯||

ಪಂಚಭೂತಗಳೆನಿಸುವ ಪೃಥಿವ್ಯಪ್ತೇಜೋವಾಯ್ವಾಕಾಶಗಳಿಂದ ನಿನಗೆ ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಭೀತಿಯುಂಟಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ತತ್ಪಾರ್ಯಗಳಾದ ದೇವತೆಗಳು, ದಾನವರು, ಯಕ್ಷರು, ಮನುಷ್ಯರು ಮುಂತಾದವರಾಗಲೂ ನೀನು ಸ್ವಲ್ಪ ಕೂಡ ಹೆದರಬೇಕಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ||೨೦||

ಇಂದ್ರಾದೃಷ್ಟದಿಕ್ಪಾಲಕರಿಂದಾಗಲಿ ಹೆಚ್ಚೇನು, ಎಲ್ಲ ಪ್ರಾಣಿವರ್ಗವನ್ನೂ ಅಂತಗೊಳಿಸುವ ಅಂತಕನಿಂದಾಗಲಿ ನೀನು ಭಯಪಡಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ವಿಷಜಂತು

ಸಜೀವಾನ್ನ ಚ ನಿರ್ಜೀವಾದ್ವಯಂ ಸಿಂದೂರ ! ತೇ ಭವೇತ್ |

ವಸ ಯತ್ರ ಮನಸ್ತೇ ಸ್ವಾತ್ಮಾತುಂ ತ್ರಿ-ಭುವನೇಷ್ವಪಿ ||೨೦||

ಕ ಉವಾಚ :-

ತತಸ್ಸ ನರದಾನೇನ ತುತೋಷ ಚತುರಾಸ್ಯಜಃ |

ಚಕ್ರಂದ ಕಂಪಯ್ ಶಬ್ದೈಃ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಂ ಸ-ಚರಾಚರಮ್ ||೨೧||

ಚುಕ್ಷುಭುಸ್ಸಾಗರಾಸ್ಸರ್ವೇ ಲೋಕಪಾಲಾಶ್ಚ ದುದ್ರವುಃ

ಉವಾಚ ಸ ತದಾ ದೇವಂ ನಮಸ್ಕೃತ್ಯ ಪಿತಾಮಹಮ್ ||೨೨||

ಗಳಾದ ಸರ್ವಾದಿಗಳು ನಿನ್ನ ಗೊಡವೆಗೆ ಬರಲಾರವು. ರಾಕ್ಷಸರು ನಿನ್ನನ್ನು ಕಂಡರೆ ಅಂಜಿ ನಡುಗುವಂತಾಗುವರು. ಅಹೋರಾತ್ರಿಗಳು ಕಳೆದಂತೆಲ್ಲ ಆಯುಷ್ಯ ಮುಗಿ ಯುತ್ತ ಬಂದೀತೆಂಬ ಭೀತಿ ಸಹ ನಿನಗೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ||೨೦||

ಸಿಂದೂರ! ಒಟ್ಟಿನ ಮೇಲೆ ಹೇಳುವುದಾದರೆ, ಬದುಕಿರುವ ಪ್ರಾಣಿಯಿಂದಾಗಲಿ, ಅಥವಾ ನಿರ್ಜೀವ (ಜೀವಾಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಇಲ್ಲದ ಕಲ್ಲು, ಲೋಹ ಮುಂತಾದ)ವಸ್ತುಗಳಿಂದಾಗಲಿ ನಿನಗೆ ಭಯ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ವಾಸಕ್ಕಾಗಿ ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಸೂಚಿಸಬೇಕೆಂದು ನೀನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದೆಯಲ್ಲವೇ? ಲೋಕೈಕವೀರನಾದ ನಿನಗೆ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಕೊರತೆಯೇ? ಮೂರು ಲೋಕಗಳ ವೈಕಿ ಎಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡಬೇಕೆಂದು ನಿನಗಿಚ್ಛೆ ಉಂಟಾಗುವುದೋ, ಅಲ್ಲಿ ಯಥೇಷ್ಟವಾಗಿ ವಾಸಿಸು. ||೨೧||

ಬ್ರಹ್ಮಾ :-

ಈ ರೀತಿ ಚತುರಾನನನು ಅಮೋಘ ವರಗಳನ್ನನುಗ್ರಹಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಂ ಜನಾದ ಸಿಂದೂರನು ಬಹಳ ಸಂತುಷ್ಟನಾದನು. ಹರ್ಷಾತಿರೇಕ ಉಂಟಾಗಲು, ಅವನು ಕರ್ಕಶ ಸ್ವರದಿಂದ ಗರ್ಜಿಸಿದನು. ಅವನ ಆಕ್ರಂದನ ಧ್ವನಿಗೆ ಚರಾಚರ ವಸ್ತುಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಮೂರು ಲೋಕಗಳೂ ನಡುಗಿ ಹೋದವು. ||೨೨||

ಸಮುದ್ರಗಳು ಕೋಭಿಗೊಂಡು ಮೇರೆಯನ್ನು ಮೀರಿ ಉಕ್ಕಿದವು. ಲೋಕ ಪಾಲಕರು ಹೇಳದೇ ಕೇಳದೇ ದಿಕ್ಕು ಕೆಟ್ಟು ಓಡಿ ಹೋದರು. ಆಗ ಸಿಂದೂರನು ಪಿತಾಮಹನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಿ, ದೇವನನ್ನು ಕುರಿತು ಹೀಗೆ ನುಡಿದನು.

||೨೩||

ಸಿಂದೂರ ಉವಾಚ :—

ತವ ವಾಕ್ಯಾಮೃತೇನಾಹಂ ಪ್ರೀತೋ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡನಾಯಕ ! |

ತ್ವಮೇವ ವಿಶ್ವಂ ಸೃಜಿಸಿ, ಪಾಸಿ, ಹಂಸಿ ಗುಣೈಸ್ತ್ರಿಧಾ ||೨೫||

ತ್ವಯಿ ಸುಪ್ತೇ ಜಗತ್ಸುಪ್ತಮಂಧಕಾರಶ್ಚ ಜಾಯತೇ |

ಮಹದ್ಭಾಗ್ಯಂ ಮಮ ವಿಭೋ ! ತಪೋದಾನವ್ರತೈರ್ವಿನಾ ||೨೬||

ಪುತ್ರಸ್ತೇಹಾತ್ಮಸನ್ನಸ್ತ್ವಂ ನಾನ್ಯಥಾ ತೇ ಪ್ರಸನ್ನತಾ |

ಕಲ್ಪಕೋಟಿತಪೋಭಿಷ್ಟಂ ಪ್ರಸನ್ನೋ ಜಾಯಸೇ ವಿಭೋ ! ||೨೭||

ಸಿಂದೂರ :—

ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡನಾಯಕ ! ಅಮೃತಧಾರೆಯಂತಿರುವ ನಿನ್ನ ಈ ಮಾತುಗಳಿಂದ ನಾನು ಬಹಳ ಸಂತುಷ್ಟನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ನೀನು ಸತ್ತ್ವ ರಜಸ್ತಮೋಗುಣಗಳನ್ನು ಅಧೀನಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬ್ರಹ್ಮಾ, ಮಹೇಶ್ವರ ನಾರಾಯಣರಾಗಿ ರೂಪಗೊಂಡು ಈ ವಿಶ್ವವನ್ನು ಸೃಜಿಸುವೆ, ಪಾಲಿಸುವೆ ಹಾಗೂ ಕಾಲ ಒದಗಿದ ಕೂಡಲೇ ಸಂಹರಿಸಿಬಿಡುವೆ.

||೨೫||

ನಿನ್ನ ಮಹಿಮೆಯಿಂದಲೇ ಚರಾಚರಾತ್ಮಕವಾದ ಈ ಜಗವೆಲ್ಲ ಸರ್ಜಿತನವಾಗಿದೆ. ನಿನ್ನ ರಾತ್ರಿಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನೀನು ನಿದ್ರಿಸಿದೆ ಎಂದರೆ, ಎಲ್ಲವೂ ಲಯಹೊಂದಿದಂತೆಯೇ ಸರಿ. ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ಅಂಧಕಾರವು ಕವಿದು ಬಿಡುವುದು. ವಿಭೋ ! ನನ್ನಂತಹ ಭಾಗ್ಯಶಾಲಿ ನಾನೊಬ್ಬನೇ ಎಂಬ ನಂಬುಗೆ ನನಗೆ ಉಂಟಾಗಿದೆ. ನೀನು ವ್ರತ ನನಗೆ ದಯೆ ಪಾಲಿಸಿರುವಂತಹ ವರಗಳನ್ನು ಇತರರಾರಾದರೂ ಪಡೆಯಬೇಕಾದರೆ, ಎಷ್ಟು ಜನ್ಮಗಳ ಪುಣ್ಯವು ವ್ಯಯವಾಗಬೇಕಿತ್ತೋ, ಅದನ್ನು ನಾನರಿಯೆ. ಏನೇ ಇರಲಿ, ಯಾವ ವಿಧವಾದ ತಪೋನುಷ್ಠಾನಗಳನ್ನೂ ನಾನು ಮಾಡಿದವನಲ್ಲ. ಹೀಗಿದ್ದರೂ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ನಿನ್ನ ಕರುಣೆ ಪೂರ್ಣವಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಇಂತಹ ಅತ್ಯಮೋಘ ವರಗಳು ನನಗೆ ದೊರೆತಿವೆ. ||೨೬||

ನಾನು ನಿನಗೆ ಪುತ್ರನಾಗಿ ಬಂದುದರಿಂದ ನೀನು ನನ್ನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಪ್ರಸನ್ನತೆಯನ್ನು ತೋರಿದೆ. ಇಲ್ಲವಾಗಿದ್ದರೆ, ನಿನ್ನ ಪ್ರಸನ್ನತೆ ಯಾರಿಗೆ ತಾನೆ ಸಿಕ್ಕಿತು ? ವಿಭೋ ! ಕೋಟ್ಯವಧಿ ಕಲ್ಪಗಳ ವರೆಗೆ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡಿದಂಥ ವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ನೀನು ಪ್ರಸನ್ನನಾಗುವೆ. ||೨೭||

ಕ ಉವಾಚ :—

ಇತ್ಯುಕ್ತ್ವಾ ತಂ ಪ್ರಣಮ್ಯಾಸೌ ಕೃತ್ವಾಪಿ ಚ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣಾಮ್ |
ಜಗಾಮ ಮನಸಾ ಭೂಮಿಂ ಮಾರ್ಗೇ ತರ್ಕಮಥಾಕರೋತ್ ||೨೮||

ಸಿಂದೂರ ಉವಾಚ :—

ನ ಮೇ ತಪೋ ವಾ ಧ್ಯಾನಂ ವಾ ಜಪಃ ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯ ಏವ ಚ |
ಕಥಂ ತೇನ ವರಾ ದತ್ತಾಃ ಸತ್ಯಾ, ಉತ ವೃಥಾನು ತೇ ? ||೨೯||

ಗತ್ವಾ ದ್ರಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಪಿತರ—

ಕ ಉವಾಚ :—

ಮಿತ್ಯುಕ್ತ್ವಾಗಾತ್ರಿತಾಮಹಮ್ |

ತುಲಯಿತ್ವಾ ತು ದೋರ್ದಂಡೌ ಜಗರ್ಜ ಸ ಭಯಾನಕಃ ||೩೦||

ಬ್ರ.—

ಹೀಗೆ ನುಡಿದು ಚತುರಾಸನನಿಗೆ ವಂದಿಸಿ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಬಂದು, ಭೂಪೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ನೋಡೋಣವೆಂದು ಹೊರಟು ಬಿಟ್ಟನು. ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಬರುವಾಗ ಅವನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಏನೋ ಒಂದು ಬಗೆಯಿಂದ ಸಂಶಯ ಉಂಟಾಗಲು, “ಇದೇನಿರಬಹುದೆ”ಂದು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ಯೋಚಿಸಿದನು. ||೨೮||

ಸಿಂದೂರ :—

ಇದೇನೀ ಸೋಜಿಗ? ನಾನು ಈಗಿನ್ನೂ ಜನಿಸಿ ಬಂದಿದ್ದೇನೆ. ನಾನು ಯಾವ ವಿಧವಾದ ತಪಸ್ಸನ್ನೂ ಆಚರಿಸಿಲ್ಲ. ಯಾವ ದೈವವನ್ನೂ ಧ್ಯಾನಿಸಿಲ್ಲ. ಯಾವ ಮಂತ್ರವನ್ನೂ ಜಪಿಸಿಲ್ಲ. ವೇದಾಧ್ಯಯನದ ಸಂಗತಿಯೇ ನನಗೆ ತಿಳಿಯದು. ಹೀಗಿದ್ದರೂ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು ನನಗೆ ಇಂತಹ ವರಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುವನಲ್ಲ ? ಇವು ನಿಜವಾದ ವರಗಳೇ ? ಅಥವಾ ನನ್ನನ್ನು ಮೋಸಮಾಡಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಸುಮ್ಮನೆ ಹೀಗೆ ನುಡಿದನೋ ? ಯಾರಿಗೆ ಗೊತ್ತು ? ||೨೯||

ಆಗಲಿ. ತಂದೆಯ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ, ಇದರ ಸತ್ಯಾಂಶವನ್ನು ತಿಳಿಯುವೆನು.

ಬ್ರಹ್ಮಾ:—

ಎಂದು ನುಡಿದು ನೆಟ್ಟಗೆ ಮತ್ತೆ ಪಿತಾಮಹನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದನು. ಬಂದವನು ತನ್ನ ಸಂಶಯವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಅವನನ್ನು ಸರಳ ರೀತಿಯಿಂದ ಪ್ರಶ್ನಿಸಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ, ದುರಾತ್ಮನಾದ ಸಿಂದೂರನು ಅವನನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸುವ ಗೋಜಿಗೆ

ತಮೇನಾಲಿಂಗಿತುಂ ಚೈಚ್ಛತ್ತತ ಊಚೇ ಪಿತಾಮಹಃ |

ಬ್ರಹ್ಮಾ :—

ಪುತ್ರಸ್ನೇಹಾನ್ಮಯಾ ದತ್ತಾ ನರಾ ಅನ್ಯಸ್ಯ ದುರ್ಲಭಾಃ ||೩೧||

ದುಷ್ಟಭಾವಾನ್ಮಮೈವ ತ್ವಮಪಕರ್ತುಮಿಹಾಗತಃ |

ನಾಜ್ಞಾ ಸಿಷಮಹಂ ದುಷ್ಟಭಾವಂ ತೇ ಖಲನಾಯಕೇ ! ||೩೨||

ಭುಜಗಸ್ಯ ಪಯೋ ದತ್ತಂ ವಿಷಮೇವ ಹಿ ಜಾಯತೇ |

ದುಷ್ಟಭಾವಂ ಗತೋ ಯಸ್ಮಾತ್ತಸ್ಮಾದ್ವೈತ್ಯೋ ಭವಿಷ್ಯಸಿ ||೩೩||

ಪರಮಾತ್ಮಾವತೀರ್ಯಾಶು ಹನಿಷ್ಯತಿ ಗಜಾನನಃ |

ತನಾಂತಂ ಸುರಭಿರ್ಜ್ವಾತ್ವಾ ಸ್ನಾಂಗೇ ತನ್ಮರ್ದಯಿಷ್ಯತಿ ||೩೪||

ಹೋಗದೆ, ತನ್ನ ಭುಜದಂಡಗಳನ್ನು ನೇಗಗತಿಯಿಂದ ಬೀಸುತ್ತ ಚತುರ್ವದನನನ್ನು ಅಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ಮುಂದುವರೆದು ಬಂದು ಗಟ್ಟಿಯಾಗೊಮ್ಮೆ ಗರ್ಜಿಸಿ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಭಯಪಡಿಸಿದನು. ||೩೦||

ಸಿಂದೂರನು ಮತ್ತೆ ತನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದುದೇಕೆ? ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಪಿತಾಮಹನು ಅವನ ಕಡಿ ತಿರುಗಿ ನೋಡುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅವನು ತನ್ನನ್ನೇ ಆಲಿಂಗಿಸಲು ಬರುತ್ತಿರುವ ಸನ್ನಿವೇಶ ತಿಳಿಯಿತು. ಆಗ ಪಿತಾಮಹನು ಸಿಂದೂರನನ್ನು ಕುರಿತು ಹೀಗೆಂದು ಮಾತನಾಡಿದನು.

ಚತುರಾನನ :—

ಎಲವೋ, ಸಿಂದೂರ! ನೀನು ನನಗೆ ಮಗನಾಗಿ ಬಂದೆಯಲ್ಲ ಎಂಬ ಆ ವ್ಯಾಮೋಹಕ್ಕೆ ನಾನು ಒಳಗಾಗಿ, ಯಾರಾರಿಗೂ ದೊರೆಯಲಾರದಂತಹ ಅಮೋಘ ವರಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ನೀನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದೆನು. ||೩೧||

ಆದರೆ, ನೀನು ಮಹಾ ದುಷ್ಟ. ದುರುಳತನದಿಂದ ನನಗೇ ಅಪಕಾರವನ್ನು ಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಈಗ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿರುವೆಯಲ್ಲವೇ? ಖಲನಾಯಕ! ವಿಷಮಯ ವಾದ ನಿನ್ನ ಹೃದಯವನ್ನು ನಾನು ಮೊದಲೇ ಅರಿಯಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿಲ್ಲ. ಹೀಗಾಗಿ ಮೋಸಹೋದೆನು. ||೩೨||

ವಿಷಜಂತುವಾದ ಹಾವಿಗೆ ಅಮೃತೋಪಮ ಹಾಲನ್ನು ಕುಡಿಸಿದರೂ, ಅದು ಹಾಲಾಹಲವನ್ನಲ್ಲವೇ ಸೃಜಿಸುವುದು? ನೀನು ಅಕಾರಣವಾಗಿ ನನ್ನಲ್ಲಿ ದುಷ್ಟ ಭಾವನೆಯುಳ್ಳವನಾಗಿರುವೆಯಾದಕಾರಣ ದೈತ್ಯನಾಗಿ ಜೀವಿಸು. ||೩೩||

ಪರಮಾತ್ಮನಾದ ಮಹಾಗಣವತಿಯು ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅವತರಿಸಿ, ನಿನ್ನನ್ನು

ಸಿಂದೂರಾರುಣದೇಹಶ್ಚ ಸಿಂದೂರಪ್ರಿಯ ಏವ ಚ |

ಭವಿಷ್ಯತಿ ಸ ದೇವೋಽಪಿ ಸಿಂದೂರವಥ ಏವ ಚ

||೩೫||

ಕ ಉವಾಚ :-

ಏವಮುಕ್ತ್ವಾ ಪಸಾಲಾಶು ಭಯೇನ ಕಮಲಾಸನಃ |

ಮನೋ ವಾಯುಮಹಾವೇಗೋ ನಿಃಶ್ವಾಸ-ಶ್ವಾಸ ಸಂಕುಲಃ

||೩೬||

ದೈತ್ಯೋಽಪಿ ಪೃಷ್ಠತೋ ಯಾತಿ ಶಾಪಮಾರ್ಕಣ್ಯ ಮನ್ಯುರ್ಮಾ |

ಸ್ವೇದೇನಾದ್ರ್ಯತನುರ್ದುಃಶ್ವೋ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಪುರೋ ವ್ರಜ |

||೩೭||

“ ಧರಿಸ್ಯಾಮಿ ಪದೇಽನ್ಯಸ್ಮಿನ್ನಿ ”ತಿ ದೈತ್ಯೋಽಭ್ಯಧಾವತ |

ಆದಷ್ಟು ಬೇಗನೆ ಕೊಲ್ಲುವನು. ನಿನ್ನ ಅಂತವನ್ನು ಅರಿತು ಭಗವಂತನು ನಿನ್ನ ದೇಹವನ್ನು ತನ್ನ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿ ಹಿಸುಕಿಬಿಡುವನು. ||೩೪||

ನಿನ್ನ ದೇಹವನ್ನು ಮರ್ದಿಸಿದ್ದರಿಂದ ದೇವನ ದೇಹವೆಲ್ಲ ಕೆಂಪಾಗುವುದು. ದೇವನು ಸ್ವಯಂ ಸಿಂದೂರಪ್ರಿಯನು. ಸಿಂದೂರನೆಂದು ಪ್ರಖ್ಯಾತನಾದ ನಿನ್ನನ್ನು ವಧಿಸತಕ್ಕವನು, ಆದುದರಿಂದ ದೇವನಿಗೆ “ ಸಿಂದೂರ ಗಣಪತಿ ” ಎಂದೇ ಹೆಸರು ಉಂಟಾಗುವುದು ||೩೫||

ಬ್ರಹ್ಮಾ :-

ಹೀಗೆ ಶಾಪವನ್ನು ಉಸುರಿ, ಒಂದು ಕ್ಷಣವೂ ಅವನ ಬಳಿ ನಿಲ್ಲಲಾರದೇ ಕಮಲಾಸನನು ಭಯಾತುರನಾಗಿ ಓಡಿ ನಡೆದನು. ಅವನ ಓಟದ ವೇಗ ಮನಸ್ಸು, ವಾಯುಗಳ ಶೀಘ್ರ ಗತಿಯನ್ನೂ ಮೀರಿಸಿದ್ದಿತು. ಓಡುವ ಆಯಾಸದಿಂದ ಚತುರಾಸನನ ಶ್ವಾಸಗತಿಯು ಅಳತೆ ಮೀರಿ ಚಲಿಸಲಾರಂಭಿಸಿತು. ಇದರಿಂದ ಕಮಲಾಸನನಿಗೆ ದಮ್ಮು, ಕೆಮ್ಮುಗಳೂ ಬಂದವು. ||೩೬||

“ ತಾನೇನೋ ಹಂಸವಾಹನನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸೋಣವೆಂದು ಬಂದರೆ, ಇವನು ಸುಮ್ಮನಿರದೇ ತನಗೆ ಕಟುತರವಾಗಿ ಶಾಪವನ್ನು ಕೊಟ್ಟನಲ್ಲ ” ಎಂಬುದು ರಾಕ್ಷಸನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಕಟಿಯತೊಡಗಿತಾದ್ದರಿಂದ ಅವನ ಮೇಲೆ ಬಹಳ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಕೋಪ, ಬಂದಿತು. ವೇಗವಾಗಿ ಓಡುತ್ತಿದ್ದ ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಬೆನ್ನಟ್ಟಿ ಓಡಿದನು. ಅವನ ದೇಹದಿಂದ ಧಾರಾಕಾರವಾಗಿ ಬೆವರು ಸುರಿಯಿತು. ಇದರಿಂದ ಅವನ ದೇಹ ಒದ್ದೆ ಮುದ್ದೆ ಯಾಯಿತು. ಎಷ್ಟು ದೂರ ಓಡಿದನೆಂದು ಕಮಲಾಸನನನ್ನು ಒಮ್ಮೆ ನೋಡುವುದು, ಮತ್ತೆ ಬೆನ್ನಟ್ಟಿ ಮುಂದೆ ಓಡುವುದು ಹೀಗೆ ಮಾಡತೊಡಗಿದನು. ||೩೭||

“ ಇದೋ, ಮುಂದಿನ ಹೆಜ್ಜೆಯಲ್ಲೇ ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭನನ್ನು ಹಿಡಿದು ಬಿಡುವೆನು ” ಎಂದು ಉಸುರುತ್ತ ದೈತ್ಯನು ಮತ್ತಷ್ಟು ವೇಗದಿಂದ ಓಡಿದನು. ಪಿತಾಮಹನ ಸ್ಥಿತಿ

ವೈಕುಂಠಮಗಮದ್ವೃಹ್ಮಾ ಕಂಪಮಾನಸ್ವರಾನ್ವಿತಃ

||೩೮||

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಗಣೇಶಪುರಾಣೇ ಉತ್ತರಖಂಡೇ 'ಸಿಂದೂರೋತ್ಪತ್ತಿಃ
ತದ್ವಿಷ್ಣೋದಿನರ್ಣನಂ' ನಾಮ ಸಪ್ತವಿಂಶತ್ಯುತ್ತರ ಶತತಮೋಧ್ಯಾಯಃ
ಸಮಾಪ್ತಃ

ಬಹಳ ಕಷ್ಟಕ್ಕಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿತು. ಅವನ ದೇಹ ನಡುಗುತ್ತಲಿದ್ದಿತು. ಬಹಳ ಅವಸರ
ದಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು ವೈಕುಂಠ ಲೋಕವನ್ನು ಹೊಕ್ಕುಬಿಟ್ಟನು. ||೩೮||

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಶ್ರೀ ಗಣೇಶಪುರಾಣದ ಉತ್ತರಖಂಡದಲ್ಲಿ " ಸಿಂದೂರನ ಉತ್ಪತ್ತಿ, ಮತ್ತು
ಅವನ ದೌಷ್ಠ್ಯ ಪ್ರದರ್ಶನ " ಎಂಬಲ್ಲಿಗೆ ನೂರ ಇಪ್ಪತ್ತೇಳನೆಯ
ಅಧ್ಯಾಯಾನುವಾದವು ಮುಗಿದುದು.

ಶ್ರೀ ಗಣೇಶಾಯ ನಮಃ |

ಅಷ್ಟಾವಿಂಶತ್ಕೃತ್ತರ ಶತತನೋಽಧ್ಯಾಯಃ

ಕ ಉವಾಚ :-

ಸ ದದರ್ಶ ಸಮಾಸಿನಂ ನಾರಾಯಣಮನಾನುಯಮ್ |

ರತ್ನ-ಕಾಂಚನವಿಲಸತ್ಪದ್ಮಾಸನಗತಂ ವಿಭುವಾ ||೧||

ಸೋಽಪಿ ತಂ ಪುರತೋ ವೀಕ್ಷ್ಯ ವಿವರ್ಣವದನಂ ತದಾ |

ತತ್ಪ್ರೃಷ್ಠತೋ ಮಹಾದೈತ್ಯಂ ಗಗನಸ್ಪರ್ಧಿಮಸ್ತಕಮ್ ||೨||

ಉದತಿಷ್ಠತ ನೇಗೇನ ದಯಾಲುಃ ಕಮಲಾಪತಿಃ |

ಭೃತ್ವಾ ಕರಂ ಸಮಾಲಿಂಗ್ಯ ಸ್ವಾಸನೇ ಕಂ ನ್ಯವೇಶಯತ್ ||೩||

|| ಶ್ರೀ ಮಂಗಲಮೂರ್ತಯೇ ನಮಃ ||

೧೨೮ ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

ಬ್ರಹ್ಮಾ :-

ವತ್ಸ! ನೈಕುಂಠವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ ಕಮಲಾಸನನು ನಾನಾ ರತ್ನಖಚಿತವಾದ ಸ್ವರ್ಣ ಸಿಂಹಾಸನದಲ್ಲಿ ಪದ್ಮಾಸನದಿಂದ ಕುಳಿತು ವಿರಾಜಮಾನನಾಗಿದ್ದ, ಸಕಲ ಕ್ಲೇಶಗಳಿಗೂ ದೂರನಾದ ವಿಭು ; ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸಿದನು. ||೧||

ಪರಮಾತ್ಮನು ತನ್ನ ಎದುರಿಗೆ ವಿವರ್ಣವದನನಾಗಿ ಓಡೋಡಿ ಬರುತ್ತಿರುವ ಚತುರಾಸನನನ್ನೂ, ಅವನನ್ನು ಹಿಂದುಗಡೆಯಿಂದ ಅಟ್ಟಿಸಿಕೊಂಡು ಧಾವಿಸಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದ, ಅಂತರಿಕ್ಷವನ್ನೂ ದಾಟಿ ನಿಂತಿರುವ ತಲೆಯುಳ್ಳ ಎಂದರೆ ಅಪ್ಪು ದೀರ್ಘಾಕಾರನಾದ ಮಹಾದೈತ್ಯನನ್ನೂ ಕಂಡನು ||೨||

ಪರಮ ದಯಾಳುವಾದ ಕಮಲಾಪತಿ “ಕಮಲಾಸನನಿಗಾವುದೋ ಪ್ರಬಲವಾದ ವಿಸತ್ತು ಬಂದಿದೆ ” ಎಂದು ಊಹಿಸಿ, ತನ್ನ ಆಸನದಿಂದ ಥಟ್ಟನೆ ಮೇಲಕ್ಕೇರಿದನು. ಮತ್ತು ತನ್ನ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದು ನಿಂತ ಪರಮೇಷ್ಠಿಯನ್ನು ಕೈಹಿಡಿದು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಆಲಿಂಗಿಸಿಕೊಂಡು ಕರೆದೊಯ್ದ ತನ್ನ ಸಿಂಹಾಸನದ ಮೇಲೆ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿದನು. ||೩||

ಸಂಪೂಜ್ಯ ಪರಿಪ್ರಚ್ಛ

ದೇವ ಉವಾಚ :—

ಕಿಂ ತೇ ಕಾರ್ಯಮುಪಸ್ಥಿತಮ್ ?

ಕಥಂ ಚ ಮ್ಲಾನವದನಃ ಶ್ವಾಸನಾಂಶ್ಚ ಹತಪ್ರಭಃ ||೪||

ಮಮ ಖೇದಸ್ಸಮುತ್ಪನ್ನೋ ದೃಷ್ಟೈವ ತ್ವಾಂ ಸಿತಾಮಹ ! |

ಕ ಉವಾಚ :—

ಇತಿ ತದ್ವಚನಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ಜಗಾದ ಕಮಲಾಸನಃ ||೫||

ಬ್ರಹ್ಮಾ :—

ಪ್ರಬೋಧಿತಃ ಶಿವೇನಾಹಂ ಪ್ರತಿಸುಪ್ತೋ ನಿಜಾಲಯೇ |

ತತೋ ಮೇ ಜ್ಯಂಭತೋ ವಕ್ತ್ರಾನ್ನಿರ್ಗತಃ ಪುರುಷೋ ಮರ್ಹಾ ||೬||

ಗೃಹಸ್ಥ ಧರ್ಮಕ್ಕನುಸರಿಸಿ ಅವನನ್ನು ಅಘ್ಯ-ವಾದ್ಯಾದಿಗಳಿಂದ ಅರ್ಚಿಸಿದ ಬಳಿಕ ಹೀಗೆಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದನು.

ಶ್ರೀ ಹರಿ :—

ಪರಮೇಷ್ಠಿ! ಈಗ ಮತ್ತಾವ ಮಹತ್ಕಾರ್ಯ ಒದಗಿ ಬಂದಿದೆ? ನಿನ್ನ ಮುಖ ನೆಲ್ಲ ಏಕೆ ಹೀಗೆ ಬಾಡಿ ಹೋಗಿದೆ. ಮುಖದ ಮೇಲೆ ಕಾಂತಿಯೇ ಇಲ್ಲವಲ್ಲ? ಮೇಲು ಸಿರನ್ನು ಹೀಗೆಕೆ ಬಿಡುತ್ತಿರುವೆ ? ||೪||

ಲೋಕಸಿತಾಮಹ ! ಈ ದುರವಸ್ಥೆಯ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುವ ನಿನ್ನನ್ನು ನೋಡಿ ನನಗೆ ಬಹಳ ಖೇದ ಉಂಟಾಗಿದೆ.

ಬ್ರಹ್ಮಾ :—

ದೇವನಾದಿದ ವಾತ್ಸಲ್ಯಪರಿಪೂರ್ಣವಾದ ಆ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಚತುರಾಣ ನನಗೆ ಬಹಳ ಮಟ್ಟಿಗೆ ನೆಮ್ಮದಿ ಎನಿಸಿತು. ಆಗ್ತದೇವನೆದುರು ನಡೆದ ವೃತ್ತಾಂತವ ನ್ನೆಲ್ಲ ಹೇಳತೊಡಗಿದನು. ||೫||

ಚತುರಾಣನ :—

ದೇವ ! ನನ್ನ ಪಾಡಿಗೆ ನಾನು ನನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮಲಗಿ ನಿದ್ರಿಸುತ್ತಲಿದ್ದೆ. ಪರಶಿವನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಬಂದು ನನ್ನನ್ನು ಎಚ್ಚರಗೊಳಿಸಿದನು. ನಿದ್ರೆಯ ಜಾಡ್ಯ ಇನ್ನೂ ಹೋಗಿರಲಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ಒಮ್ಮೆ ಅಕಳಿಸಿದೆ. ಒಡನೆಯೇ ಒಬ್ಬ ಮಹಾವಿರುಷನು ನನ್ನ ಬಾಯಿಯಿಂದ ಹುಟ್ಟಿ, ಈಚೆಗೆ ಬಂದನು. ||೬||

ಪತಂತಿ ಭೂತಲೇ ಭಾನಿ ಯನ್ಮಸ್ತಕವಿಘಾತತಃ |

ತಸ್ಯ ಸೌರಭಗಂಧೇನ ಸರ್ವೇ ದೇವಾ ನಿಷ್ಪಿರೇ ||೭||

ಯಸ್ಯ ಲಾವಣ್ಯಮಿಾಹ್ವೈವ ಲಜ್ಜಿತೋ ಮದನೋಽಭವತ್ |

ಯಸ್ಯ ಕ್ರಂದಿತಶಬ್ದೇನ ಚಕಂಪೇ ಭುವನತ್ರಯಮ್ ||೮||

ಸ ನಮಸ್ಕೃತ್ಯ ಮಾಂ ದೇವ ! ವಿನೀತಃ ಪುರತಃ ಸ್ಥಿತಃ |

ತತಸ್ತಸ್ಮೈ ವರಾದತ್ತಾಃ ಪುತ್ರಸ್ನೇಹೇನ ಮಾಧವ ! ||೯||

“ ಯಂ ಯಂ ತ್ವಮಾಲಿಂಗಯಸಿ, ಸ ಸ ಮೃತ್ಯುಮುಪೈಷ್ಯತಿ |

ಕಾಲೋಽಪಿ ನ ರಣೇ ಸ್ಥಾತುಂ ತವ ಶಕ್ತೋ ಭವಿಷ್ಯತಿ ” ||೧೦||

ಸ್ಥಾನಂ ಚ ಸ್ನೇಚ್ಛಯಾ ತಸ್ಯ ದತ್ತಂ ದೇವ ! ಮಯಾ ತತಃ |

ನಮಸ್ಕೃತ್ಯ ಗತೋ ದೂರಂ ವಿತರ್ಕಾತ್ಪುನರಾಗತಃ ||೧೧||

ಅವನು ಉದಿಸಿ ಬಂದುದೇ ತಡ, ನೆಟ್ಟಗೆ ಎದ್ದುನಿಂತನು. ಅತಿ ದೀರ್ಘಾಕಾರ ನಾದ ಆ ಪುರುಷನ ತಲೆ ಅಂತರಿಕ್ಷಕ್ಕೆ ತಗುಲಿ ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಸಕ್ಷತ್ರಗಳೆಲ್ಲ ತುಪು ತುಪು ಉದುರಿ ನೆಲಕ್ಕುರುಳಿದವು. ಅವನ ದೇಹದ ಸುರಭಿ ಗಂಧವನ್ನು ಆಘ್ರಾಣಿಸಿ ದೇವತೆ ಗಳೆಲ್ಲ ಬಹಳ ಆಶ್ಚರ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದರು. ||೭||

ಅವನ ರೂಪರಾಶಿಯೂ ಬಹಳ ವ್ಯಾಮೋಹಕವಾದುದು. ಲೋಕೈಕಕುಂದರ ನಾದ ಸಾಕ್ಷಾನ್ಮದನನು ಸಹ ಆ ಪುರುಷನನ್ನು ಕಂಡು ನಾಚಿ ಹೋದನು. ಅವನು ಒಮ್ಮೆ ಅತ್ತುದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಭುವನತ್ರಯವೂ ನಡುಗಿ ಹೋಯಿತು. ||೮||

ದೇವ ! ಮೊದಲು ಆ ಪುರುಷನು ನನ್ನ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದು ನಮಸ್ಕರಿಸಿ, ಎದು ರಿಗೆ ಅತಿ ವಿನಯದಿಂದ ನಿಂತನು. ಮಾಧವ ! ಅವನ ದುರ್ಭಾವವನ್ನರಿಯದ ನಾನು ಅವನನ್ನು ಪುತ್ರ ಸ್ನೇಹದಿಂದ ಆದರಿಸಿ, ಅವನಿಗೆ ಅನೇಕ ವರಗಳನ್ನಿತ್ತು ಅನು ಗ್ರಹಿಸಿದೆನು. ||೯||

“ ನೀನು ಯಾರು ಯಾರನ್ನು ಕ್ರೋಧದಿಂದ ಆಲಿಂಗಿಸುವೆಯೋ, ಅವನು ಕೂಡಲೇ ಮೃತ್ಯುವನ್ನೈದುವನು. ಪೈವಸ್ವತ (ಯಮ) ನು ಸಹ ರಣದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನೆದುರು ನಿಂತು ಯುದ್ಧ ಮಾಡಲು ಸಮರ್ಥನಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ” ಎಂದು ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟನು. ||೧೦||

“ ತ್ರಿಭುವನಗಳ ಪೈಕಿ ನಿನಗೆ ಮನಸ್ಸು ಸೊಗಸೆನಿಸಿದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ನೀನು ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಿಂದ ವಾಸಮಾಡಬಹುದು ” ಎಂದೂ ದೇವ ! ಕೊನೆಗೆ ಹೇಳಿದೆನು. ಅದರಿಂದ ತುಷ್ಠನಾದ ಆ ಪುರುಷನು ನನ್ನನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಆಗೇನೋ ಹೊರಟುಹೋದನಾದರೂ, ಬಹುದೂರ ಹೋದ ಬಳಿಕ, ದುರಾತ್ಮನಾದ ಅವನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸಂಶಯ-ವಿತರ್ಕಗಳು

ಮಾನೇನಾಲಿಂಗಿತುಂ ಯಾತೋಃಪಲನುಸ್ಮಾದ್ಧಯಾದಹಮ್ |

ಹಂಸಮಾರುಹ್ಯ ಸಹಸಾ ನೇಗೇನ ತ್ವಾನುಸಾಗತಃ ||೧೨||

ದೃಷ್ಟ್ವಾ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಸೃಷ್ಟಗತಂ ಕಂಪಃ, ಶ್ವಾಸಶ್ಚ ಮೇಘಭವತ್ |

ವಿನಾ ತ್ವಾಂ ಶರಣಂ ಕಂ ನಾ ಯಾಮಿ ಸರ್ವೇಶ್ವರೇಶ್ವರ | ||೧೩||

ಕ ಉವಾಚ :—

ತತೋಬ್ರವೀನ್ಮಹಾವಿಷ್ಣುಬ್ರಹ್ಮಾಣಾಂ ಶರಣಾಗತಮ್ |

ದೇವ ಉವಾಚ :—

ಪೂರ್ವಂ ದತ್ವಾ ವರ್ತಾ ದೇವ ! ಸಂಕಟಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ಬುದ್ಧಿತಃ ||೧೪||

ಅಕಸ್ಮಾತ್ ಹುಟ್ಟಿದ್ದರಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಮತ್ತೆ ಹಿಂದಿರುಗಿ ನನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ಬಿಟ್ಟನು. ||೧೧||

ಏತಕ್ಕೆ ಬಂದನೋ, ಏನೋ ಎಂದು ನಾನು ಮೊದಲು ಸುಮ್ಮನೆ ಇದ್ದೆ ಆದರೆ ಆ ಪಾತಕಿಯು ನನ್ನನ್ನೇ ಆಲಿಂಗಿಸಲು ಬಾಹುಗಳನ್ನು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಚಾಚಿ ಕೊಂಡು ಬಂದುಬಿಟ್ಟನು. ಅದನ್ನು ತಿಳಿದು ನನಗೆ ಬಹಳ ಭಯ ಉಂಟಾಯಿತು. ಆಗ ನಾನು ಸ್ವಲ್ಪವೂ ವಿಲಂಬ ಮಾಡದೆ, ಹಂಸವನ್ನೇರಿ ವೇಗದಿಂದ ಹಾರಿ ಬಂದು ನಿನ್ನನ್ನು ಶರಣು ಹೊಕ್ಕಿದ್ದೇನೆ. ||೧೨||

ಆ ಪಾತಕಿಯೂ ಬೆನ್ನು ಹಿಂದಿನಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಅಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಬಂದೇಬಿಟ್ಟನು. ಅವನ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿ ನೋಡಿ, ನೋಡಿದಂತೆಲ್ಲ ನನಗೆ ನಡುಕು ಮತ್ತು ಮೇಲುಸಿರು ಇವು ಹೆಚ್ಚಾದವು. ಸರ್ವೇಶ್ವರೇಶ್ವರ ! ನಿನ್ನನ್ನಲ್ಲದೆ ನಾನು ಮತ್ತೆ ಯಾರನ್ನು ಶರಣು ಹೊಂದಲಿ ? ||೧೩||

ಬ್ರಹ್ಮಾ :—

ಆಗ ಮಹಾವಿಷ್ಣು ತನ್ನನ್ನು ಶರಣುಹೊಂದಿದ ಹಿರಣ್ಯಗಭನನ್ನು ಕುರಿತು ಹೀಗೆ ನುಡಿದನು.

ಶ್ರೀ ಹರಿ :—

ಚತುರಾನನ ! ಇಂತಹ ಸಂಕಟವನ್ನು ನೀನು ಬುದ್ಧಿ ತಂದುಕೊಂಡಿರುವೆ ವರಗಳನ್ನು ಕೊಡುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಅದರ ಪರಿಣಾಮವೇನಾಗಬಹುದು ಎಂದ್ನ ಚಿಂತಿಸಬೇಕಾಗಿದ್ದಿತು. ಮೊದಲು ವರಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟುಬಿಡುವುದು, ಅನಂತರ ಸಂಕಟಪಡುವುದು, ಇದೇತರ ಕೆಲಸ ? ||೧೪||

ಇದಾನೀಂ ಚಿಂತಯಾ ಕಿಂ ಸ್ಯಾದ್ಯದ್ಭಾವ್ಯಂ ತದ್ಭವಿಷ್ಯತಿ |
ಸ ಪೀಡಾಂ ತ್ರಿಷು-ಲೋಕೇಷು ವಿಧಾತುಮುದ್ಯತೋಽಭವತ್ ||೧೫||

ಕ ಉವಾಚ :-

ಯಾನತ್ತಾ ಚಿಂತಯಾನಿಷ್ಟಾಸ್ಥಿತಾ ಬ್ರಹ್ಮ-ಹರಿ ತದಾ |
ತಾವತ್ಸ ಪುರತೋಽತಿಷ್ಠದ್ಭವ್ಯಸ್ತಾಭ್ಯಾಂ ಮಹಾಸುರಃ ||೧೬||

ಜಗರ್ಜ ಗರ್ಜಯಾಮಾಸ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಂ ಬಲವತ್ತರಮ್ |
ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಂ ಕಂಪಯಾಮಾಸ ಬ್ರಹ್ಮಾಣಂ ಚ ತದಾ ಖಲಃ ||೧೭||

ಸೋಽವದ “ ದ್ರಕ್ಷ, ರಕ್ಷೇ”ತಿ ನಿಷ್ಠುಂ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯರಕ್ಷಕಮ್ !
ತತೋ ನಿಷ್ಠುರ್ಜಗೌ ದೈತ್ಯಂ ವಾಚಾ ಮಧುರಯಾ ತದಾ ||೧೮||

ಈಗ ಸುಮ್ಮನೆ ಚಿಂತಿಸುತ್ತ ದುಃಖಿಸುವುದರಿಂದ ಪ್ರಯೋಜನವಾದರೂ ಏನಿದೆ ? ಏನೇನೆಲ್ಲ ನಡೆಯಬೇಕೆಂದಿದೆಯೋ, ಅದು ನಡವೇ ತೀರುತ್ತದೆ. ಇದೋ, ನೀನು ಕೊಟ್ಟ ನರಗಳ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಆ ದುಷ್ಟನು ತ್ರಿಲೋಕಗಳಲ್ಲಿರತಕ್ಕವರನ್ನೆಲ್ಲ ಪೀಡಿಸಲು ಆರಂಭಿಸಿಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ಮುಂದೇನನ್ನು ಮಾಡುವುದು ? ||೧೫||

ಬ್ರಹ್ಮಾ :-

ಕಮಲಾಪತಿ, ಕಮಲಾಸನರು ಈ ಪರಿಯಾಗಿ ಚಿಂತಿಸುತ್ತ ನಂದಿರುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಸಿಂದೂರ ದೈತ್ಯನು ಇವರಿಬ್ಬರ ಮುಂದೂ ಬಂದು ನಿಂತು ಬಿಟ್ಟನು. ಇವನು ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಬಂದು ನಿಂತುದನ್ನು ಅವರಿಬ್ಬರೂ ನೋಡಿದರು. ||೧೬||

“ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಓಡಿಹೋದ ಪಿತಾಮಹನು ಮತ್ತೊಬ್ಬನೊಂದಿಗೆ ದೊರೆತನಲ್ಲ” ಎಂದರಿವಾಗಲು ಸಿಂದೂರನಿಗೆ ಬಹಳ ಹುರುಪಾಯಿತು ಬಹಳ ಬಲವಾಗಿ ಒಮ್ಮೆ ಗರ್ಜಿಸಿ, ತ್ರಿಲೋಕಗಳೂ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಗರ್ಜಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿದನು. ಮತ್ತು ಆ ಖಲನು ತನ್ನ ಗರ್ಜನೆಯಿಂದ ಇಡೀ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವನ್ನೂ, ಹಾಗೂ ಕಮಲಾಸನನನ್ನೂ ನಡುಗಿಸಿದನು. ||೧೭||

ಆ ಶಬ್ದವನ್ನು ಕೇಳಿದಕೂಡಲೇ ಪರಮೇಷ್ಠಿಗೆ ನಿಲ್ಲಲಿಕ್ಕೆ ಸಹ ಕೈಲಾಗದಂತಾಯಿತು. “ ರಕ್ಷಿಸು, ನನ್ನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸು ” ಎಂದು ಹಲುಬುತ್ತ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯ ಸಂರಕ್ಷಕನಾದ ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನನ್ನು ಮೊರೆ ಹೊಕ್ಕನು. ಆಗ ಮಹಾವಿಷ್ಣು ಸಿಂದೂರ ದೈತ್ಯನನ್ನು ಸಂಜೋಧಿಸಿ ಮಧುರ ಧ್ವನಿಯಿಂದ ಹೀಗೆಂದು ನುಡಿದನು. ||೧೮||

ಶ್ರೀ ಹರಿರುವಾಚ :—

ನ ತ್ವಯಾ ವರದಾನೇನ ಮತ್ತೇನ ಯೋದ್ಧಾಮುತ್ಸಹೇ |

ಅಹಂ ಸತ್ತ್ವಗುಣೋಪೇತಃ ಪಾಲನೇ ನಿರತಃ ಸದಾ ||೧೯||

ಅಯಂ ಚ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಬ್ರಹ್ಮಾ ತೇನ ಯೋದ್ಧಾಂ ನ ಚಾರ್ಹಸಿ |

ತವ ಯುದ್ಧಪ್ರದೋ ದೇವಃ ಖ್ಯಾತೋಽಸೌ ಮದನಾಂತಕಃ ||೨೦||

ತೇನ ಯುದ್ಧಾಸ್ತು ತೇ ಕೀರ್ತಿರ್ಮಹತೀ ಸ್ಯಾತ್ತ್ರಿಲೋಕಗಾ |

ಈ ಉವಾಚ :—

ಇತ್ಯಾಕರ್ಣ್ಯ ವಚಸ್ತಸ್ಯ ಜಹೃಷೇ ದೈತ್ಯಪುಂಗವಃ ||೨೧||

ಉಡ್ಧೀಯ ಪ್ರಯಯೌ ಸದ್ಯಃ ಕಂಪಯ ಭುವನತ್ರಯಮ್ |

ಪಾತಯ ಪರ್ವತಾಃ ನೃಕ್ಷಾಂಶ್ಚೂರ್ಣಯ ಸಹಸಾ ಬಹೂ ||೨೨||

ಶ್ರೀ ಹರಿ :—

ದೈತ್ಯ! ನೀನು ವರದಾನವನ್ನು ಪಡೆದು ಬಹಳ ಉನ್ಮತ್ತನಾಗಿರುವೆ. ನಿನ್ನಂಥವನೊಂದಿಗೆ ಯುದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ನಾನು ಉತ್ಸಾಹ ಪಡಲಾರೆ. ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ, ನಾನು ಸ್ವತಃ ಸತ್ತ್ವಗುಣ ಪೂರ್ಣನು. ಸರ್ವದಾ ಜಗತ್ತನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದೇ ನನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯ. ಇದರಲ್ಲೇ ನಾನು ನಿರತನಾದವನು. ||೧೯||

ಇವನೋ, ಜಾತ್ಯಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ. ಪ್ರಸಂಚವನ್ನು ಸೃಜಿಸುವುದೆಷ್ಟೋ ಅೀಷ್ಟೆ ಇವನ ಕೆಲಸ. ಇಂಥವನೊಂದಿಗೆ ನಿನ್ನಂತಹ ವೀರನು ಯುದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು. ನಿನ್ನೊಂದಿಗೆ ಯುದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡಲು ತಕ್ಕವನಾರಿಂದರೆ ಮದನಾಂತಕ; ಮಹೇಶ್ವರ ನಿದ್ದಾನೆ. ಅವನು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಪ್ರಖ್ಯಾತನಾದವನು. ಅವನು ನಿನಗೆ ತೃಪ್ತಿಯಾಗುವಂತೆ ನಿನ್ನೊಡನೆ ಯುದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡುವನು. ||೨೦||

ಅಂತಹ ವೀರನೊಂದಿಗೆ ನೀನು ಯುದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡಿದೆಯಾದರೆ, ನಿನ್ನ ಮಹತ್ತರವಾದ ಕೀರ್ತಿಯು ಮೂರು ಲೋಕಗಳಿಗೂ ಹರಡುವುದು.

ಬ್ರಹ್ಮಾ :—

ಮುರಹರನ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ದೈತ್ಯಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ ಸಿಂದೂರನು ಬಹಳ ಹರ್ಷಿಸಿದನು. ||೨೧||

ಅಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕ್ಷಣದಷ್ಟು ಸಹ ಕಾಲವನ್ನು ಕಳೆಯದೇ, ಅಂತರಿಕ್ಷಕ್ಕೆ ನೆಗೆಯುತ್ತ ಹಾರುತ್ತಲೇ ಪರಶಿವನಿದ್ದಲ್ಲಿಗೆ ನಡೆದನು. ಇವನು ಹಾರಿದ ವೇಗಕ್ಕೆ ತ್ರಿಭುವನಗಳೂ

ದಿಗ್ಗಜಾಶ್ಚಲಿತಾಸ್ಸರ್ವೇ ಸಂಜಗ್ಮುವಿದಿಶೋ ದಿಶಃ |
 ಏವಮುಪತ್ಯಕಾಂ ಯಾತಃ ಕೈಲಾಸಸ್ಯ ಮಹಾಗಿರೇಃ ||೨೩||
 ದದರ್ಶಾಧಿತ್ಯಕಾಯಾಂ ಸ ಧ್ಯಾನಸ್ಥಂ ಗಿರಿಶಂ ಖಲಃ |
 ನಂದಿ-ಭೃಂಗಿಗಣಾಕೀರ್ಣಂ ಸಾರ್ವತ್ಯಾ ಸೇವಿತಂ ವಿಭುರ್ಮಾ ||೨೪||
 ವ್ಯಾಘ್ರಚರ್ಮಪರೀಧಾನಮರ್ಧಚಂದ್ರವಿಭೂಷಣಮ್ |
 ಭಸ್ಮಾಂಗರಾಗಶೋಭಾಢ್ಯಂ ಕರಿಚರ್ಮೋತ್ತರೀಯಕಮ್ ||೨೫||
 ದೃಷ್ಟ್ವಾ ದೇವಂ ತದಾ ದೈತ್ಯೋ ನಿನಿಂದ ಸಹಸಾ ಹರಮ್ |

ಕಂಪಿಸಿದವು. ಇವನು ಹಾರುವಾಗ ಅನೇಕಾನೇಕ ಪರ್ವತಗಳನ್ನೂ ಮಹಾ ಮಹಾ ವೃಕ್ಷಗಳನ್ನೂ ಒಮ್ಮೆಲೇ ಪುಡಿ ಪುಡಿ ಮಾಡಿದನು. ||೨೩||

ಅಷ್ಟ ದಿಗ್ಗಜಗಳೆಲ್ಲ ಚಲಿಸಿಹೋಗಿ ದಿಗ್ಗದಿಕ್ಕುಗಳಿಗೆ ಓಡಿ ನಡೆದವು. ಸಿಂದೂ ರನು ಈರೀತಿಯಾಗಿ ಹಾರಾಡುತ್ತ ಕೈಲಾಸ ಮಹಾಗಿರಿಯ ಉಪತ್ಯಕೆ ("ಉಪತ್ಯಕಾ-ದ್ರೇರಾಸನ್ನಾ....." ಎಂದರೆ ಪರ್ವತದ ಅಡಿಯಲ್ಲಿರುವ ಸನ್ನಿಹಿತ ಭೂಭಾಗ) ಗೆ ಬಂದನು. ||೨೪||

ತಲೆಯನ್ನುಮೇಲಕ್ಕೆತ್ತಿ ನೋಡಿದನು. ಪರ್ವತದ ಅಧಿತ್ಯಕೆ (".....ಭೂಮಿ ರೂರ್ಧ್ವಮಧಿತ್ಯಕಾ" ಎಂದರೆ ಪರ್ವತದ ಮೇಲ್ಭಾಗದಲ್ಲಿರುವ ಸಮಭೂಮಿ) ಯಲ್ಲಿ ಪರಶಿವನು ಧ್ಯಾನಾಸಕ್ತನಾಗಿ ಕುಳಿತಿರುವುದು ರಕ್ಷಸನಿಗೆ ಕಂಡಿತು. ನಂದಿ, ಭೃಂಗಿ ಮೊದಲಾದ ಪ್ರಮಥಗಣದವರೆಲ್ಲ ದೇವನಿಗೆ ಪಹರಿಯನ್ನು ಕೊಡುತ್ತ ಸುತ್ತಲೂ ನೆರೆದಿದ್ದರು. ಸಾರ್ವತೀದೇವಿಯು ವಿಭುವಾದ ಪರಮೇಶ್ವರನನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಸೇವಿಸುತ್ತಲಿದ್ದಳು. ||೨೫||

ದೇವನು ವ್ಯಾಘ್ರಚರ್ಮವನ್ನು ಉಟ್ಟಿದ್ದನು. ಅರ್ಧಚಂದ್ರನನ್ನು ಜಟಾಜೂಟದಲ್ಲಿ ವಿಭೂಷಣಾರ್ಥವಾಗಿ ಧರಿಸಿದ್ದನು. ಭಸ್ಮವನ್ನು ದೇಹಕ್ಕೆಲ್ಲ ಲೇಪಿಸಿಕೊಂಡು ಬಹಳ ಶೋಭಾವಂತನಾಗಿ ತೋರುತ್ತಲಿದ್ದನು. ಅನೇಕ ಚರ್ಮವನ್ನು ಉತ್ತರೀಯವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದನು. ||೨೬||

ಇಂತಹ ದೇವನ ಭವ್ಯ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಸಂದರ್ಶಿಸಿದಾಗ್ಯೂ, ಪಾವೋಪಹತಚೇತನನಾದ ಸಿಂದುರದೈತ್ಯನಿಗೆ ದೇವನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿ ಹುಟ್ಟುವುದಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ದ್ವೇಷ, ಅಸಹನೆಗಳು ಉತ್ಪನ್ನವಾದವು. ಆಗ ಲೋಕಹರ ; ಹರನನ್ನು ಮನಸ್ವಿಯಾಗಿ ನಿಂದಿಸಿ ಹೀಗೆಂದು ನುಡಿದನು.

ಸಿಂದುರ ಉವಾಚ :—

ಅನೇನ ಕಿಂ ಮಯಾ ಯುದ್ಧಂ ಕರ್ತವ್ಯಂ ತಾಪಸೇನ ಹ ||೨೬||
ಏತಸ್ಯ ಸುಂದರೀಂ ಭಾರ್ಯಾಂ ನೀತ್ವಾ ಯಾಮಿ ಯದೃಚ್ಛಯಾ |

ಕ ಉವಾಚ :—

ಏವಂ ನಿಶ್ಚಿತ್ಯ ಮನಸಾ ಗೌರೀಮಂತಿಕನಾಯಯೈ ||೨೭||
ತದಾ ಚಕಂಪೇ ಗಿರಿಜಾ ಕಲ್ಪಾಂತೇ ಜಗತೀ ಯಥಾ |
ನಿಮಿಲ್ಯ ನಯನೇ ಮೂರ್ಛಾಮಾಸಾಶು ಭಯವಿಹ್ವಲಾ ||೨೮||
ದಧಾರ ತಾಂ ಕೇಶಪಾಶೇ ಸ ದೈತ್ಯೋ ದುಷ್ಟಮಾನಸಃ |
ಉಡ್ಗೀಯ ಚಲಿತೋ ವೇಗಾಚ್ಛುಶೋಚ ಗಿರಿಜಾ ತದಾ ||೨೯||

ಸಿಂದುರ :—

ಫೇ, ಇವನೇತಹವೀರ ? ಎಲ್ಲೋ ಗೊಡ್ಡು ಜೋಗಿ, ಮೂಗನ್ನು ಹಿಡಿದು
ಕೊಂಡು ಕೂತಿದ್ದಾನೆ. ಇವನೊಂದಿಗೆ ಯುದ್ಧವೆಂದರೇನು ? ನನಗೆ ನಾಟಿಯೇ ?
||೨೬||

ಸುಂದರಿಯಾದ ಇವನ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ನನ್ನ ಪಾಡಿಗೆ ಎಲ್ಲಿಗೆ
ಹೋಗಬೇಕೆಂದು ತೋರುವುದೋ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿಬಿಡುವೆನು. ಪ್ರಕೃತಕ್ಕೆ ಅದೇ
ಸಮಂಜಸವಾದ ಕೆಲಸ.

ಬ್ರಹ್ಮಾ :—

ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನಿಶ್ಚಯಿಸಿಕೊಂಡು ಗೌರಿಯ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ನುಗ್ಗಿ
ಬಂದು ನಿಂತನು. ||೨೭||

ಉನ್ಮತ್ತನೂ, ವಿಕಾರಾಕಾರನೂ ಆದ ದೈತ್ಯನೊಬ್ಬನು ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ತನ್ನ
ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಆಸಭ್ಯತನದಿಂದ ಬಂದು ನಿಂತುದನ್ನು ನೋಡಿ, ಗಿರಿಜೆಯು ಪ್ರಳಯ
ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಭೂದೇವಿ ನಡುಗುವಂತೆ ಕಂಪಿಸಿದಳು. ಅವನನ್ನು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಕಣ್ಣೆತ್ತಿ
ನೋಡುವುದು ಸಹ ಅವಳಿಗೆ ಬೇಕೆನಿಸಲಿಲ್ಲ. ಘಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಮುಚ್ಚಿ
ಬಿಟ್ಟಳು. ಆದರೂ ಅಸುರನ ಭಯಂಕರ ಮೂರ್ತಿ ಅವಳ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಮಾಯ
ವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಭಯವು ಮೀತಿ ಮೀರಿ ಬರಲು, ಕೂಡಲೇ ಮೂರ್ಛೆಯನ್ನೊದ್ದಿದಳು.
||೨೮||

ಆಗ ದುಷ್ಟಮನಸ್ಸನಾದ ದೈತ್ಯನು ಮುನ್ನುಗ್ಗಿ ಅವಳ ಮುಡಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದು
ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಅಂತರಿಕ್ಷಕ್ಕೆ ನೆಗೆದು ಪಕ್ಷಿಗಳಂತೆ ವೇಗವಾಗಿ ಹಾರುತ್ತ ನಡೆದು
ಬಿಟ್ಟನು. ಅವನ ಹಿಡಿತಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿಬಿದ್ದ ಗಿರಿಜೆಯು ಅತಿಯಾಗಿ ಶೋಕಿಸಿದಳು.
||೨೯||

ರಾವಣನ ನೀಯಮಾನಾ ಯಥಾ ಸಾ ಧರಣೀಸುತಾ |

ಗಿರಿಜೋವಾಚ :—

ಔದಾಸೀನ್ಯಂ ಕಥಂ ಯಾತೋ ಮಯಿ ದೇವೋಽಖಿಲಾರ್ಥವಿತ್ : ೩೦||

ಧ್ಯಾನಂ ಕಥಂ ಗತೋಽಸ್ಯರ್ಥೇ ಹ್ರಿಯಮಾಣೇ ತ್ವದಂಗಕೇ |

ನಾಕಾರಿ ದಾಸ್ಯಂ ನ್ಯೂನಂ ತೇ ಯೇನ ಕಾಠಿಣ್ಯಮಾಗತಃ : ೩೧||

ಕಃ ಸಖಾ ನೋಚಯೇನ್ಮಾಂ ಹಿ ಪ್ರಾಣದಾತಾ ಭವೇಚ್ಛ ಕಃ ? |

ಪುನರ್ಮೇ ಶಂಕರಂ ಕೋ ನು ದರ್ಶಯೇದ್ಬಲವತ್ತರಃ ? : ೩೨||

ಕ ಉವಾಚ :—

ತತಃ ಶೋಕಾಕುಲಾಂ ವೀಕ್ಷ್ಯ ತಾಂ ಗಣಾಃ ಪ್ರಾಬ್ರುವಂಸ್ತದಾ |

ಶ್ರೀರಾಮನು ದಂಡಕಾರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ನಾಸಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ ದಶಗ್ರೀವ; ರಾವಣನು ಬಂದು ಲೋಕಮಾತೆ, ಜಾನಕಿಯನ್ನು ಅಪಹರಿಸಿಕೊಂಡು ಒಯ್ಯಾಗ ಅವಳು ಹೇಗೆ ಶೋಕಿಸಿದಳೋ, ಅದರಂತೆಯೇ ಅವಳ ಶೋಕವಿದ್ದಿತು

ನನ್ನ ಪತಿದೇವ ಭೂತ ಭವಿಸ್ಯದ್ವರ್ತಮಾನ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತಿಳಿದವನು. ಹೀಗಿದ್ದರೂ ಈಗ ನನಗೊದಗಿರುವ ಈ ವಿಸತ್ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಏತಕ್ಕೆ ಉದಾಸೀನನಾಗಿದ್ದಾನೋ, ತಿಳಿಯದಲ್ಲ ? ||೩೦||

ದೇವನ ಅರ್ಥಾಂಗಿಯಾದವಳು ನಾನು. ದೇಹದ ಅರ್ಥಾಂಗವನ್ನು ಮತ್ತಾ ರಾದರೂ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುತ್ತಿದ್ದರೂ ಉಳಿದ ಅರ್ಥ ದೇಹವೆನಿಸಿದ ಪರಮೇಶ್ವರನು ಹೇಗೆ ನಿಶ್ಚಿಂತಿಯಿಂದ ಧ್ಯಾನಾಸಕ್ತನಾಗಿ ಕುಳಿತಿರಬಹುದು ? ನಾನು ನಿನಗೆ ನಿರ್ವಂ- ಚನೆಯಿಂದ : ದಾಸ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿಲ್ಲವೇ ದೇವ ! ಅದರಲ್ಲೇನಾದರೂ ಕೊರತೆಯಾಗಿ ದೆಯೇ ? ಮತ್ತೇಕೆ, ನನ್ನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನೀನು ಹೀಗೆ ಕಠಿಣನಾಗಿರುವೆ ? ||೩೧||

ನನ್ನನ್ನು ಈ ವಿಸತ್ತಿನಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡತಕ್ಕ ಮಿತ್ರನಾರಿದ್ದಾರೆ ? ನನ್ನ ಪ್ರಾಣಗಳನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಡತಕ್ಕವರಾರಿದ್ದಾರೆ ? ನನಗೆ ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಪುನಃ ಶಂಕರನ ಸಂದರ್ಶನವು ಲಭಿಸಿತೇ ? ಅಂತಹ ಬಲಿಷ್ಠನಾದವನಾರಿದ್ದಾರೆ ? ||೩೨||

ಬ್ರಹ್ಮಾ :—

ಎಂದು ಶೋಕವಿಹ್ವಲಳಾಗಿ ಏಕಪ್ರಕಾರ ಹಲುಬಲಾರಂಭಿಸಿದಳು. ದುಃಖಾ ತಃಕಾದ ದೇವಿಯನ್ನು ನೋಡಿ, ಪ್ರಮಥಗಣದವರು ತಮ್ಮ ದೌರ್ಬಲ್ಯವನ್ನು ಹೀಗೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡರು.

ಗಣಾ ಊಚುಃ :—

ಅನೇನ ಯೋದ್ಧಂ ಶಕ್ತಿನೋ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯನಾಶಿನಾಧುನಾ ||೩೩||

ಶಿವಶ್ಚ ಧ್ಯಾನನಿಷ್ಕೋಽಭೂದ್ಭೈವಾದಸ್ಯಾನುಕೂಲತಾ |

ನೀತಾ ನೋ ಜನನೀ ವಿಶ್ವಸೃಷ್ಟಿ-ಸ್ಥಿತ್ಯಂತಕಾರಿಣೀ ||೩೪||

ನೋಹಿನೀ ಸರ್ವದೇವಾನಾಂ ಸರ್ವದುಃಖವಿನಾಶಿನೀ |

ಲಾವಣ್ಯಲಹರೀ ನೀತಾ ಸರ್ವಯೋಷಿದ್ವರಾ ಕುಭಾ ||೩೫||

ರತ್ನಭೂತಾ ಕಥಂ ನೀತಾ, ಕಥಂ ಸಾ ಪುನರೇಷ್ಯತಿ ? |

ಧ್ಯಾನಸ್ಥೇ ಶಂಕರೇ ಸರ್ವನಾಶನೇ ನೇತ್ರವಂದಿತಃ ||೩೬||

ಗಣದವರು :—

ತಾಯೇ! ವರಲಾಭದಿಂದ ಮಮೋನ್ಮತ್ತನಾದ ಈ ದೈತ್ಯನು ಮೂರು ಲೋಕಗಳನ್ನೂ ಒಮ್ಮೆಲೇ ನಾಶಗೊಳಿಸುವಷ್ಟು ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದಿರುತ್ತಾನೆ. ಇವನೊಂದಿಗೆ ಯುದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡುವ ಶಕ್ತಿ ನಮಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ||೩೩||

ಪರಶಿವನೋ, ಧ್ಯಾನನಿಷ್ಠನಾಗಿ ಕುಳಿತುಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ದೈವಯೋಗದಿಂದ ಆಸುರನಿಗೆ ಈ ಎಲ್ಲ ಅನುಕೂಲ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳೂ ಒದಗಿವೆ. ಹೋ, ಮಾಡುವುದೇನು? ನಮ್ಮ ಜನನಿಯನ್ನು ಈ ದುಷ್ಟನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಓಡಿ ಹೋದನಲ್ಲ? ನಮ್ಮ ತಾಯಿಯೋ, ಸಾಮಾನ್ಯಳಾದವಳಲ್ಲ. ವಿಶ್ವದ ಸೃಷ್ಟಿ, ಸ್ಥಿತಿ, ಲಯಗಳನ್ನು ಮಾಡತಕ್ಕವಳು. ||೩೪||

ಸಕಲ ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ವ್ಯಾಮೋಹವನ್ನುಂಟುಮಾಡತಕ್ಕವಳು. ಸರ್ವವಿಧ ದುಃಖಗಳನ್ನೂ ಪರಿಹರಿಸತಕ್ಕವಳು. ಲಾವಣ್ಯಮಯಿಯಾದವಳು. ಸ್ತ್ರೀ ಜನಾಂಗದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಸಕಲ ಶುಭಲಕ್ಷಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದವಳೆಂದು ಖ್ಯಾತಿಯನ್ನು ಪಡೆದವಳು. ಇಂಥವಳನ್ನು ಆ ನೀಚನು ಕೊಂಡೊಯ್ದನಲ್ಲ. ||೩೫||

ಅಮೂಲ್ಯ ರತ್ನದಂತಿದ್ದೆಲ್ಲವೇ, ನಮ್ಮ ತಾಯಿ. ಅವಳನ್ನು ಪಾತಕಿ ಹೇಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿದ್ದಾನು? ಅವಳು ಪುನಃ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಹೇಗೆ ಬರುವಂತಾದಾಳು? ಧ್ಯಾನಸ್ಥನಾದ ಶಂಕರನು ಧ್ಯಾನದಿಂದ ಎದ್ದನೆಂದರೆ, ತನ್ನ ನೇತ್ರ ಪಾವಕನಿಂದ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಸುಟ್ಟು ಬಿಡುವನಲ್ಲ? ಮುಂದೇನು ಗತಿ? ||೩೬||

ತಸ್ಮಿ ಯಾಸ್ಯತಿ ಲೋಭೇನ ಪ್ರತ್ಯಾನಿವ ಜನಸ್ಯಥ |

ಕ ಉವಾಚ :—

ಏವಂ ಶೋಕಂ ಪ್ರಕುರ್ವತ್ಸು ಹಾಹಾಕಾರೈರುದತ್ಸು ಚ ||೩೭||

ಗಣೇಷು ವಿಸಸರ್ಜಾಶು ಧ್ಯಾನಂ ಕ್ರೋಧಾನ್ಮಹೇಶ್ವರಃ |

ಕ್ರೋಧಾನಲೇನ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಂ ದಹನ್ನಿವ ದಿಶೋ ದಶ ||೩೮||

ಪಪ್ರಚ್ಛ ತಾ ಗಣಾ ಶಂಭುಃ

ಹರ ಉವಾಚ :—

ಸಂಕಟಂ ಕಿಮುಪಸ್ಥಿತಮ್ ? |

ಭಸ್ಮಸಾತ್ರಂ ಕರಿಷ್ಯಾಮಿ ಯೇನ ನಃ ಕದನಂ ಕೃತಮ್ ? ||೩೯||

ಕ ಉವಾಚ :—

ಇತಿ ತದ್ವಚನಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ಪ್ರೋಚುಸ್ತಂ ತೇ ಗಣಾಸ್ತದಾ |

ರಾಕ್ಷಸನು ದೂರ ಹಾರಿಹೋಗುವಷ್ಟರಲ್ಲೇ ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ನಡೆಯಬೇಕಲ್ಲವೇ? ದೇವನು ಬಹಿರ್ಮುಖನಾಗುವುದೇ ತಡ, ಮಕ್ಕಳ ವಿವತ್ತನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಲು ತನಕ ಪಡುವ ತಾಯಿಯಂತೆ ದೇವನು ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ರಕ್ಷಿಸುವನು.

ಬ್ರಹ್ಮಾ :—

ಗಡುಸು ಧ್ವನಿಯ ಗಣಗಳು ಅತಿಯಾಗಿ ಶೋಕಿಸಿದವು. “ಹಾ ಹಾ” ಎಂದು ಘಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಅತ್ತವು. ||೪೦||

ಗಣಗಳು ಕರ್ಣ ಕರ್ಕಶ ಧ್ವನಿಯಿಂದ ಅಳಲಾರಂಭಿಸಿದ ಕೂಡಲೇ ಶರ್ವನ ಸಮಾಧಿ ಭಂಗವಾಯಿತು. ಕೂಡಲೇ ಅವನಿಗೆ ಮಿತಿಮೀರಿದ ಕೋಪ ಉಂಟಾಯಿತು. ತನ್ನ ಕ್ರೋಧಾನಲದಿಂದ ಇಡೀ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವನ್ನೂ, ಹತ್ತು ದಿಕ್ಕುಗಳನ್ನೂ ದಹಿಸಿಬಿಡುವನೋ, ಎಂಬಂತಿದ್ದಿತು ಮಹೇಶ್ವರನ ಆಗಿನ ರೌದ್ರ ರೂಪ. ||೪೧||

ಅತಿ ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದಲೇ ಗಣಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಶಂಭು ಹೀಗೆ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದನು.

ಹರ :—

ನಿಮಗೆ ಈಗ ಬಂದಿರುವ ಸಂಕಟವಾದರೂ ಯಾವುದು? ಅದೇಕೆಷ್ಟು ಘಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಅರಚುತ್ತಿರುವಿರಿ? ನಿಮ್ಮೊಡನೆ ಯಾರಾದರೂ ಕದನ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದರೇನು? ಹೇಳಿ, ಅವರನ್ನು ಕೂಡಲೇ ಭಸ್ಮ ಮಾಡಿಬಿಡುವೆನು. ||೪೨||

ಗಣಾ ಊಚುಃ :—

ತ್ವಯಿ ಧ್ಯಾನಸ್ಥಿತೇ ದೇವ ! ಮಂದರಾಚಲಸನ್ನಿಭಃ ||೪೦||

ಕೃತಾಂತಸಮರೂಪಃ ಸನ್ನಾಗತೋ ದೈತ್ಯಪುಂಗವಃ |
ಯಸ್ಯ ಶ್ವಾಸಾನಿಲಹತಾ ಅಚಲಾಶ್ಚಲತಾಂಗತಾಃ ||೪೧||

ಸಂಮೋಹಂ ಪ್ರಾಪಿತಾ ದೇವಾ ದರ್ಶನಾದೇವ ಶಂಕರ !
ತತಃ ಸ ಗಿರಿಜಾಂ ಧೃತ್ವಾ ಕೇಶಸಾಶೇ ಮಹಾಬಲಃ ||೪೨||

ನಿನಾಯ ಸತ್ಪರಂ ಪ್ರೋಮಮಾರ್ಗೇಣ ಜನನೀಂ ಹಿ ನಃ |
ನೀಯಮಾಸಾ ಶಿವಾ ಪ್ರಾಹ “ ಧಾನ, ಧಾವೇ”ತಿ ಸತ್ಪರಮ್ ||೪೩||
ಮೂರ್ಛಿತಾ ಪತಿತಾ ಭೂಮೌ ವಯಂ ಸರ್ವೇ ವಿಮೂರ್ಛಿತಾಃ |

ಬ್ರಹ್ಮಾ :—

ದೇವನಾಡಿದ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದ ಕೂಡಲೇ “ಸದ್ಯಃ ನನ್ಮಾರ ಮೇಲೂ ಕೋಪಗೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲವಲ್ಲ” ಎಂದೆಂದುಕೊಂಡು ಬಹಳಮಟ್ಟಿಗೆ ಸಮಾಧಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿದರು. ಆಗ ಸ್ವಲ್ಪ ಧೈರ್ಯವನ್ನು ತಂದುಕೊಂಡು ನಡೆದ ಅನಾಹುತ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ವಿವರಿಸಿ ಹೇಳಲಾರಂಭಿಸಿದರು.

ಗಣಗಳು :—

ಮಹಾದೇವ ! ನೀನು ಮಂದರಪರ್ವತದಂತೆ ನಿಶ್ಚೇಷ್ಟನಾಗಿ ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದಾಗ ||೪೦||

ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಯಮನಂತೆ ಭಯಂಕರಾಕಾರನಾಗಿ ತೋರಿಬರುವ ದೈತ್ಯವರ ನೊಬ್ಬನು ಗಿರಿಯ ತಪ್ಪಲಿಗೆ ಬಂದನು. ಅವನ ಶ್ವಾಸೋಚ್ಛ್ವಾಸದ ಗಾಳಿಯ ಬಿರುಸಿಗೆ ಅಚಲಗಳೆನಿಸಿದ ಪರ್ವತಗಳು ಸಹ ಚಲಿಸಿಹೋದವು. ||೪೧||

ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲ ಅವನನ್ನು ನೋಡಿದ ಕೂಡಲೇ ಭ್ರಾಂತರಾಗಿ ಹೋದರು. ಭಗವತ್, ಭಗವತ್ ! ಅನಂತರ ಮಹಾ ಬಲಿಷ್ಠನಾದ ಆ ದೈತ್ಯಾಧಮನು ಜಗದಂಬೆ ; ಗಿರಿಜೆಯ ಮುಡಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ||೪೨||

ಮೇಲಕ್ಕೆ ಹಾರಿ, ವೈೋಮ ಮಾರ್ಗದಿಂದ ಎಳೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿಬಿಟ್ಟನು, ನಮ್ಮ ತಾಯಿಯನ್ನು ಪಾಪಿ ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಹೋದನು. ಆ ಪಾತಕಿಯ ಎಳೆತಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿದ ಪರಶಿವೇ ‘ ಬೇಗನೆ ಓಡಿ ಬನ್ನಿ. ಓಡಿ ಬಂದು ನನ್ನನ್ನು ಬಿಡಿಸಿ’ ಎಂದು ಕೂಗಿಕೊಂಡಳು. ||೪೩||

ಮತ್ತು ಹಾಗೆಯೇ ಮೂರ್ಛೆಯನ್ನೂ ಹೊಂದಿದಳು. ಅತ್ಯಂತ ದಾರುಣವಾದ

ತಥಾನಿಧಾಂ ಸಮಾದಾಯ ಯಯೌ ಸ ದುಷ್ಟಮಾನಸಃ ||೪೪||

ಕ ಉವಾಚ :-

ಶ್ರುತ್ವಾ ತೇಷಾಂ ವಚಃ ಶಂಭುರ್ಜಜ್ಞಾಲ ಪರಮಂ ರುಷಾ |
ಕುರ್ವಣ ಭಸ್ಮೇನ ಲೋಕಾನಾಮಾರುರೋಹ ವೃಷಂ ನಿಜಮ್ ||೪೫||
ತ್ರಿಶೂಲಾದೀನಿ ಶಸ್ತ್ರಾಣಿ ದಧಾನೋ ದಶಭಿರ್ಭುಜೈಃ |
ನಭೋಮಾರ್ಗೇಣ ಪ್ರಯಯೌ ಗರ್ಜಯ್ ವಿದಿಶೋ ದಿಶಃ ||೪೬||
ಯತ್ರಾಸೀತ್ತಿಂದುರೋ ದೈತ್ಯಸ್ತಂ ದೇಶಮಗಮತ್ ಕ್ಷಣಾತ್ |
ಅಹನಪ್ಸೃಷ್ಠದೇಶೇ ತಂ ತಸ್ಮಾ ಸ ಸಮ್ನುಖಂ ತದಾ ||೪೭||

ಆ ದೃಶ್ಯವನ್ನು ಕಂಡು ನಾವೂ ಮೂರ್ಛಿತರಾಗಿ ನೆಲಕ್ಕುರುಳಿ ಬಿದ್ದೆವು. ದುಷ್ಟ ಮನಸ್ಸಿನ ಆ ದೈತ್ಯನು ಅಂತಹ ವಿಪತ್ತ್ಯಿತ್ತಿಯಲ್ಲಿರುವ ದೇವಿಯನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಕರುಣೆ ಇಲ್ಲದೆ ಬಲಾತ್ಕಾರದಿಂದ ಎಳೆದೊಯ್ದನು. ||೪೪||

ಬ್ರಹ್ಮಾ :-

ಅಷ್ಟು ದೀರ್ಘ ವರ್ಣನೆಯನ್ನು ಕೇಳುವವರೆಗೂ ದೇವನು ಸಹನೆಯಿಂದಿದ್ದು ಮೇ ಬಹಳ ಅಸರೂಪ. ಇದನ್ನು ಕೇಳಿದ ಮೇಲಂತೂ ಅಭವನಿಗೆ ಮಿತಿಮಾರಿ ಕೋಪವುಂಟಾಯಿತು. ಅವನು ಪ್ರಳಯಾಗ್ನಿಯಂತೆ ಜ್ವಲಿಸಿದನು. ನೋಡಿದವರಿಗೆ ಸಮಸ್ತ ಲೋಕಗಳನ್ನೂ ಒಮ್ಮೆಲೆ ದಹಿಸಿ ಭಸ್ಮಮಾಡಿಬಿಡುವನೋ ಎಂಬಂತೆ ತೋರುತ್ತಿದ್ದನು. ಯಾವ ಮಾತನ್ನೂ ಆಡದೆ, ತನ್ನ ವಾಹನವಾದ ವೃಷಭವನ್ನೇರಿದನು. ||೪೫||

ತ್ರಿಶೂಲ, ಪಿನಾಕ ಮೊದಲಾದ ದಿವ್ಯಾಯುಧಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಹತ್ತು ಕೈಗಳಲ್ಲೂ ಧರಿಸಿದನು. ಸಿಂಧೂರ ದೈತ್ಯನು ಹೇಗೆ ವ್ರೋಮಮಾರ್ಗದಿಂದ ನಡೆದು ಹೋದನೋ, ಅದರಂತೆ ಸ್ಮರಹರನೂ ಅದೇ ಮಾರ್ಗದಿಂದ ಹೊರಟುಬಿಟ್ಟನು. ನಡೆವ ರಭಸದಿಂದ ದಿಗ್ವಿಧಿಕ್ಕುಗಳೆಲ್ಲ ಪ್ರತಿಧ್ವನಿಯುಂಟಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿದನು. ||೪೬||

ನೇಗದಿಂದ ಹೊರಟ ವ್ರೋಮಕೇಶನು ಸಿಂಧೂರನು ನಡೆಯುತ್ತಲಿದ್ದ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಒಂದು ಕ್ಷಣದೊಳಗಾಗಿಯೇ ತಲುಪಿದನು. ಅಸುರನನ್ನು ಸಮಾಪಿಸಿದ ಕೂಡಲೇ ಅವನ ಬೆನ್ನಿಗೊಂದು ಬಲವಾದ ಗುದ್ದನ್ನು ಹೊಡೆದನು. ಆಗ ರಾಕ್ಷಸನು 'ನನ್ನ ಬೆನ್ನಿನ ಮೇಲೆ ಕೈಯಾಡಿಸಿದವರಾರು ?' ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಹಿಂದಿರುಗಿ ನೋಡಿ ಮಹಾದೇವನಿಗೆ ಎದುರಾಗಿ ನಿಂತನು. ||೪೭||

ಹರ ಉನಾಚ :—

ಮುಂಚೆ ಭಾರ್ಯಾಂ ಮಹಾದುಷ್ಟ ! ದೃಷ್ಟಃ ಸ್ವ ಕ್ಷ ಗಮಿಷ್ಯಸಿ ? |

ಕ ಉನಾಚ :—

ಇತ್ಯುಕ್ತಸ್ವ ರುಷಾವಿಷ್ಯಃ ತ್ರಿಲೋಕೀಂ ಭಸ್ಮತಾಂ ನರ್ಯಾಣ ||೪೮||

ಬಾಹುಭ್ಯಾಂ ಮಾರಯನ್ನೇವ ಪ್ರಯಯಾ ಶಿವಸನ್ನಿಧೌ |

ಉನಾಚ ಚ ಮಹಾ ದೈತ್ಯೋ ಗರ್ವೇಣ ಪರಿಮೋಹಿತಃ ||೪೯||

ಸಿಂದೂರ ಉನಾಚ :—

ನಾಹಂ ಮಶಕವಾಕ್ಯೇನ ಬಿಭೇಮಿ ಭುವನಾಧಿಪಃ |

ಯಸ್ಯ ಶ್ವಾಸಾನಿಲೇನಾಶು ಕಂಪತೇ ಮೇರುಪರ್ವತಃ ||೫೦||

ಹರ :—

ಎಲವೋ, ಮಹಾದುಷ್ಟ ! ಮೊದಲು ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಬಿಡು. ನನ್ನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಂಡಮೇಲೆ ನೀನು ಎಲ್ಲಿಗೆ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಓಡಿಹೋಗಬಲ್ಲೆ ?

ಬ್ರಹ್ಮಾ :—

ಈ ರೀತಿಯ ಗದುರಿಕೆಯ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿದಕೂಡಲೇ ರಾಕ್ಷಸನು ಕೋಪದಿಂದ ಸಿಡಿದೆದ್ದು, ತ್ರಿಲೋಕಗಳನ್ನೂ ಸುಟ್ಟು ಬೂದಿ ಮಾಡಿಬಿಡುವನೋ ಎಂಬಂತೆ ನೋಡುತ್ತ ನಿಂತನು. ||೪೮||

ನೀಳವೋ, ಪರಿವುಷ್ಟವೋ ಆದ ತನ್ನ ಬಾಹುಯುಗ್ಮವನ್ನೇ ಆಯುಧದಂತೆ ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಎದುರಾಳಿಗಳನ್ನು ಕೊಂದುಬಿಡುವನೋ, ಎಂಬಂತೆ ಬಾಹುಗಳನ್ನು ತಿರುಗಿಸುತ್ತ ಶಿವನ ಸಮಾಪಕ್ಕೆ ನುಗ್ಗಿ ಬಂದನು. ಬಂದು ಶಿವನನ್ನು ನೋಡಿದಕೂಡಲೇ 'ಇವನೇಷ್ಟರವನು?' ಎಂದು ತಿರಸ್ಕರಿಸುತ್ತ, ಗರ್ವಮೋಹಿತನಾಗಿ ದೈತ್ಯನು ಇಂತೆಂದು ನುಡಿದನು. ||೪೯||

ಸಿಂದೂರ :—

ಏಯ್ ! ಯಾರೋ ನೀನು ? ಎಲ್ಲಿಯೊ ಸೊಳ್ಳೆಯಂತೆ ತೋರುವೆ ? ಅದೆಷ್ಟೋ ಮಾತನಾಡುವುದು ? ನಾನಾರು ಗೊತ್ತೆ ? ಸಕಲ ಭುವನಗಳಿಗೂ ನಾನು ಅಧೀಶ್ವರ. ನಿನ್ನಂತಹ ಅತ್ಯಲ್ಪನಿಗೆ ನಾನು ಹೆದರುವೆನೇ ? ನನ್ನ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾದ ಶ್ವಾಸಾನಿಲದಿಂದಲೇ ಮೇರುಪರ್ವತವು ಸಹ ಕಂಪಿಸಿಬಿಡುವುದು. ||೫೦||

ತಸ್ಯ ಮೇ ಗಣನಾ ನಾಸ್ತಿ ಮುಖಂ ಮಾಂ ಮಾ ಪ್ರದರ್ಶಯ |
ಯದಿ ಶಕ್ತಿರ್ಮಯಾ ಸಾರ್ಥಂ ಯುದ್ಧಂ ಕರ್ತುಂ ತದಾ ಕುರು ||೫೧||

ನೋ ಚೇದನ್ಯಾಂ ಪರಿಣಯ ತತಸ್ನೌಖ್ಯಮವಾಪ್ಸ್ಯಸಿ |
ಕಿಂ ನುಯಾ ಸಹ ಯೋದ್ಧವ್ಯಂ ಮಶಕೇನ ತ್ವಯಾ ಲಘೋ ! ||೫೨||

ಕ ಉವಾಚ :—

ಏವಮುಕ್ತ್ವಾ ಬಾಹುಯುದ್ಧಂ ಕರ್ತುಂ ಶಂಕರಮಾಯಯೌ |
ದುರ್ಗಾದೇವೀ ತು ಸಸ್ಮಾರ ಮಯೂರೇಶಂ ಸ್ವ-ಚೇತಸಿ ||೫೩||

ದ್ವಿಜರೂಪಧರೋ ದೇವೋ ಮಯೂರೇಶಸ್ತತಸ್ತಯೋಃ |
ಅಂತರಾಲೇ ಪ್ರಾದುರಾಸೀತ್ತೋಟಿಸೂರ್ಯನಿಭಃ ಕ್ಷಣಾತ್ ||೫೪||

ಇಂತಹ ಬಲಿಷ್ಠನಾದ ನನಗೆ ನಿನ್ನ ಗಣನೆ ಇದ್ದೀತೇನೋ ? ನನಗೆ ನಿನ್ನ ಈ ನಿರ್ವೀರ್ಯವಾದ ಮುಖವನ್ನು ತೋರಿಸಬೇಡ. ಸುಮ್ಮನೆ ಅತ್ತ ಹೊರಟುಹೋಗು. ನಿನಗೇನಾದರೂ ಅಂತಹ ಶಕ್ತಿ ಇದ್ದರೆ ಬಾ, ನನ್ನೊಂದಿಗೆ ಯುದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡು. ||೫೧||

ನನಗೆ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿಲ್ಲವೋ, ಆಗ ಯುದ್ಧದ ಗೊಡವೆಗೆ ಹೋಗದೆ, ಬೇರೊಬ್ಬಳನ್ನು ವಿವಾಹವಾಗು. ಸುಖವಾಗಿದ್ದುಕೋ. ನನ್ನದೇನೂ ಅಭ್ಯಂತರವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ನೀನೋ, ಸೊಳ್ಳೆಯಂತೆ ಅತ್ಯಲ್ಪನಾದವನು. ನಿನ್ನೊಂದಿಗೆ ನಾನು ಏನೆಂದು ಯುದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡಲಿ ? ||೫೨||

ಬ್ರಹ್ಮಾ : —

ಹೀಗೆ ನುಡಿದು, ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರಕ್ಕೂ ಕಾಯದೇ ಬಾಹುಯುದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡುವುದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಶಂಕರನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದನು. ಆಗ ದುರ್ಗಾದೇವಿಗೆನೆನಿಸಿತೋ ತಿಳಿಯದು. ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆಯೇ ಮಯೂರೇಶ್ವರನ ನೆನಪಾಗಲು, ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ಅವನನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಂಡಳು. ||೫೩||

ದೇವಿಯು ಸ್ಮರಿಸಿದುದೇ ತಡ, ಮಯೂರೇಶಾನತಾರವನ್ನು ಉಪಸಂಹರಿಸುವಾಗ ತಾಯಿಗೆ ತಾನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದ ವಚನದಂತೆ ನಡೆಯಲು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ. ದೇವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಂತೆ ರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಶಿವ-ಸಿಂದೂರರ ನಡುವೆ ಒಂದು ಕ್ಷಣದೊಳಗಾಗಿಯೇ ಬಂದು ನಿಂತುಬಿಟ್ಟನು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೂಪಿಯಾದ ಮಯೂರೇಶ್ವರನ ಅಗಿನ ತೇಜಸ್ಸು ಕೋಟಿಸೂರ್ಯರು ಒಂದೇ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬೆಳಗದಷ್ಟಿದ್ದಿತು. ||೫೪||

ಸರ್ವಾಂಗಸುಂದರೋ ನಾನಾಭೂಷಣೈರುಪಶೋಭಿತಃ |

ಪರಶುಂ ಮಧ್ಯತಃ ಕೃತ್ವಾ ವಾರಯಾಮಾಸ ದೈತ್ಯಪಮ್ ||೫೫||

ಉವಾಚ ಶ್ವಕ್ಷ್ಮಯಾ ವಾಚಾ ಸಿಂದೂರಂ ತಂ ದ್ವಿಜೋತ್ತಮಃ |

ಮಯೂರೇಶ ಉವಾಚ :-

ತ್ವೈಲೋಕ್ಯಜನನೀಂ ಗೌರೀಂ ಸ್ಥಾಪಯಾಶು ಮಮಾಂತಿಕೇ ||೫೬||

ಯುದ್ಧೈಸ್ತ ಶಂಕರೇಣ ತ್ವಂ ಯಾವಜ್ಜಯ ಪರಾಜಯೋ |

ಜಯೋ ಯಸ್ಯ ಭವೇತ್ತೇನ ಗ್ರಾಹ್ಯೇತಿ ನಾನ್ಯಥಾ ವಚಃ ||೫೭||

ಕ ಉವಾಚ :-

ದ್ವಿಜವಾಕ್ಯಂ ಸಮಾಕೇರ್ಣ್ಯ ಸಿಂದೂರೋ ಹೃಷ್ಯಮಾನಸಃ ||

ಸ್ಥಾಪಯಾಮಾಸ ಗಿರಿಜಾಂ ಯುದ್ಧಾಯ ಬಹುಲಾಲಸಃ ||೫೮||

ಸರ್ವಾಂಗಸುಂದರನು, ಮತ್ತು ನಾನಾ ಭೂಷಣಗಳನ್ನು ಆಯಾ ಅವ ಯವಗಳಿಗೆ ಧರಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಬಹಳ ಶೋಭಾಯಮಾನನಾಗಿದ್ದನು. ಮಧ್ಯೇ ನಿಂತಿದ್ದ ದೇವನು ತನ್ನ ನಿಶಿತಾಯುಧವಾದ ಪರಶುವನ್ನು ನಡುವೆ ಹಿಡಿದು ಪರಶಿವನನ್ನಾಲಿಂಗಿ ಸಲು ಬಂದಿದ್ದ ದೈತ್ಯನನ್ನು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಸರಿಸಿದನು. ||೫೫||

ಅವನು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಸರಿದ ಬಳಿಕ “ ಈಗಲೇ ಇವನೊಂದಿಗೆ ಕದನವಾಡುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ಉಪಾಯಾಂತರವನ್ನು ಹೂಡಿ, ಅವನನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ ಕಳಿಸಬೇ ಕೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ, ದ್ವಿಜೋತ್ತಮನು ಮೃದು-ಮಧುರವಾಗಿ ಸಿಂದೂರನನ್ನು ಕುರಿತು ಹೀಗೆಂದನು.

ಮಯೂರೇಶ್ವರ :-

ದೈತ್ಯೇಶ್ವರ! ನಿಮ್ಮ ನಿಮ್ಮ ವಿವಾದ-ಜಗಳಗಳು ಬೇಡ. ಈಗ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಸೇರಿ ಒಂದು ತೀರ್ಮಾನಕ್ಕೆ ಬರೋಣ. ತ್ರಿಲೋಕಜನನಿಯಾದ ಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ಮೊದಲು ನನ್ನ ಬಳಿ ಇರಿಸು. ||೫೬||

ಜಯಪರಾಜಯಗಳು ನಿರ್ಣಯವಾಗುವ ವರೆಗೂ ನೀವಿಬ್ಬರೂ ಹೋರಾಡಿರಿ. ನಿಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಪೈಕಿ ಯಾರು ಜಯವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸುವರೋ, ಅವರು ಈ ಮಹಾದೇವಿ ಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿರಿ. ಈ ನಿಯಮವನ್ನು ಯಾರೊಬ್ಬರೂ ಮಾರಬಾರದು. ಗೆದ್ದವನಿಗೆ ನಾನು ಇವಳನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸುತ್ತೇನೆ. ||೫೭||

ಬ್ರಹ್ಮಾ :-

ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೂಪಿಯಾದ ಮಯೂರೇಶ್ವರನ ಮಾತಿನ ಮರ್ಮವನ್ನರಿಯದವನೂ, ವರಪ್ರಭಾವದಲ್ಲೂ, ಅವನ್ನು ಪಡೆದ ತನ್ನ ಭುಜ-ಬಲ ಪರಾಕ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ದೃಢ ವಿಶ್ವಾಸ

ತಯೋಸ್ತು ಪಶ್ಯತೋರೇವ ತಾವುಭಾವಪ್ರಯುದ್ಧತಾಮ್ ||

ಸಿಂದೂರಶ್ಚ ಮಹೇಶಶ್ಚ ನಾನಾಯುದ್ಧವಿಶಾರದಾ

||೫೯||

ಕ್ರೋಧಸಂರಕ್ತನಯನೌ ತುಲ್ಯತೇಜಃಪರಾಕ್ರಮೌ |

ಬಾಹುಭ್ಯಾಂ ವೇಷ್ಟಿತುಂ ಯಾವದಿಯೇಷ ಸೋಃಸುರೋ ಹರನ್ಮಾ ||೬೦||

ಅದೃಶ್ಯ ಏವ ಪರಶುರಸ್ಯ ಜಘ್ನೇ ಬಲಾದುರಃ |

ಕ್ಷೇಣಶಕ್ತಿಂ ತತೋ ದೈತ್ಯಂ ತ್ರಿಶೂಲೇನಾಹನದ್ಧರಃ

||೬೧||

ತತೋಽಶಕ್ತಂ ದ್ವಿಜವರೋ ವದತಿ ಸ್ಮಹಿತಂ ವಚಃ |

ವುಳ್ಳವನೂ, ಎದುರಂಳಿಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ತಿರಸ್ಕಾರಭಾವವುಳ್ಳವನೂ ಆದುದರಿಂದ ರಾಕ್ಷಸನು ಈ ನಿಯಮಕ್ಕೆ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಒಮ್ಮೆಲೇ ಒಪ್ಪಿಬಿಟ್ಟನು. ಮತ್ತು ಗಿರಿಜೆಯನ್ನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ವಶಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿಸಿ, ಯುದ್ಧಮಾಡಲು ಬಹಳ ಲಾಲಸನಾಗಿ ಮುನ್ನುಗ್ಗಿದನು. ||೫೯||

ಬ್ರಾಹ್ಮಣ-ಭವಾನಿ ಇವರಿಬ್ಬರೂ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ಸಿಂದೂರ, ಸ್ಮರಹರರು ಬಹಳ ಕೆಚ್ಚಿನಿಂದ ಯುದ್ಧ ಮಾಡತೊಡಗಿದರು. ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಯುದ್ಧ ಕುಶಲರಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ನಾನಾ ಬಗೆಯಾಗಿದ್ದಿತು, ಅವರ ಹೋರಾಟ. ||೫೯||

ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಸಮಬಲರು, ಒಬ್ಬರ ಮೇಲೊಬ್ಬರು ದ್ವೇಷವನ್ನು ಸಾಧಿಸತಕ್ಕವರು. ಅವರ ಕಣ್ಣುಗಳು ಕ್ರೋಧಾತಿಶಯದಿಂದ ಬಹಳ ಕೆಂಪಾಗಿದ್ದವು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅಸುರನು ತನ್ನ ಬಾಹುಗಳಿಂದ ಭವನನ್ನು ಬಿಗಿದಪ್ಪಿ ಒಮ್ಮೆಲೇ ಕೊಂದು ಬಿಡೋಣ ಎಂದು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದನು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ||೬೦||

ಮಯೂರೇಶ್ವರನು ತನ್ನ ಪರಶುವನ್ನು ಅಸುರನ ಕಡೆ ಮುಖಮಾಡಿ ಅವರಿಬ್ಬರ ನಡುವೆ ಅದೃಶ್ಯವಾಗಿ ನಿಂದಿರುವಂತೆ ಪ್ರೇರಿಸಿ ನಿಯೋಜಿಸಿದನು. ಇದನ್ನರಿಯದ ಹುಂಬ ರಾಕ್ಷಸನು ಶಿವನನ್ನು ಬಿಗಿದಪ್ಪಿಬಿಟ್ಟನು. ಆಗ ಮಧ್ಯೇ ಇದ್ದ ಪರಶು ಅಸುರನ ಉರಸ್ಸಿನ ಭಾಗಕ್ಕೆ ಬಲವಾಗಿ ಬಡಿಯಿತು. ಆ ಏಟಿನಿಂದ ಸಿಂದೂರನ ಶಕ್ತಿಯು ಬಹಳಮಟ್ಟಿಗೆ ಕುಂಠಿತವಾಯಿತು. ಇಂತಹ ಸಂಧಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಿ ಶಂಕರನು ತನ್ನ ತ್ರಿಶೂಲದಿಂದ ಅಸುರನನ್ನು ಬಲವಾಗಿ ತಿವಿದನು. ||೬೧||

ಆಗ ಸಿಂದೂರನ ಶಕ್ತಿ ಮತ್ತಷ್ಟು ಕುಂದಿಹೋಯಿತು. ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೂಪಿ ಮಯೂರರಾಜನು ಅವನನ್ನು ಕುರಿತು ಕೆಲವು ಹಿತವಚನಗಳನ್ನು ನುಡಿದನು.

ಮಯೂರೇಶ ಉವಾಚ :—

ಶ್ರೈಲೋಕ್ಯನಾಯಕೇನ ತ್ವಂ ನ ಯುದ್ಧಂ ಕರ್ತುಮರ್ಹಸಿ ||೬೨||

ಗಿರಿಜಾಶಾಂ ವಿಹಾಯಾಶು ವ್ರಜಸ್ಥ ನಿಜಮಂದಿರಮ್ |

ನೋ ಚೇದಯಂ ಶಿವೋ ಭಸ್ಮ ಕರಿಷ್ಯತಿ ತನಾಥುನಾ ||೬೩||

ಈ ಉವಾಚ :—

ಏವಮುಕ್ತೋ ದ್ವಿಜೇನಾಸೌ ವಾಂಛಾಂ ತ್ಯಕ್ತ್ವಾ ಭುವಂ ಯಯೌ |

ತತಸ್ಸಾ ಪಾರ್ವತೀ ಪ್ರಾಹ ದ್ವಿಜಂ ಪ್ರಾಪ್ತೇ ಜಯಂ ಶಿವೇ ||೬೪||

ಗಿರಿಜೋವಾಚ :—

ಕೋಽಸಿ ತ್ವಂ ಮುನಿಶಾರ್ದೂಲ ! ಯೇನಾಹಂ ಮೋಚಿತಾ ಖಲಾತ್ |

ದ್ವಿಜ :—

ರಾಕ್ಷಸ ! ನರಶಿವನು ಶ್ರೀಲೋಕಗಳಿಗೂ ನಾಯಕನಾದವನು. ಅವನೊಂದಿಗೆ ನೀನು ಯುದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡಲರ್ಹನಲ್ಲ. ||೬೫||

ಇದೋ, ನಿನಗೆ ಒಂದು ಹಿತೋಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೇಳುವೆನು, ಕೇಳು. ಗಿರಿಜೆಯ ಮೇಲಿನ ಆಶೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಡು. ನೆಟ್ಟಗೆ ಬೇಗ ನಿನ್ನ ಮಂದಿರಕ್ಕೆ ಹೊರಟು ಹೋಗು. ಇಲ್ಲವಾದರೆ, ಪರಶಿವನು ನಿನ್ನನ್ನು ಸುಟ್ಟು ಭಸ್ಮ ಮಾಡಿಬಿಡುವನು. ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳು ||೬೬||

ಬ್ರಹ್ಮಾ :—

ಸಿಂದೂರನಿಗೂ ಅಷ್ಟೇ ಬೇಕಾಗಿದ್ದಿತು. ದ್ವಿಜನ ಮಾತಿನಂತೆ ಗಿರಿಜೆಯ ಮೇಲಿನ ವ್ಯಾಮೋಹವನ್ನು ಮನಸಾ ತ್ಯಜಿಸಿಬಿಟ್ಟನು. ಮತ್ತು ವೇಗಗತಿಯಿಂದ ಭೂಲೋಕಕ್ಕೆ ಓಡಿ ನಡೆದನು. ಆಗ ಪಾರ್ವತಿಯು ಶಿವನಿಗೆ ಜಯ ದೊರೆತುದನ್ನು ನೋಡಿ, ದ್ವಿಜನನ್ನು ಕುರಿತು ಹೀಗೆಂದು ಮಾತನಾಡಿದಳು. ||೬೭||

ಗಿರಿಜೆ :—

ಮುನಿವರ್ಯ ! ಅನಿಮಿತ್ತ ಬಂಧುವಾಗಿ ಬಂದು ಆ ಖಲನ ಹಿಡಿತದಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಿದ ನಿನ್ನ ಪರಿಚಯವನ್ನು ಪಡೆಯುವ ತವಕ ನನಗುಂಟಾಗಿದೆ. ನೀನು ಯಾರು ? ನಿನ್ನನ್ನು ನೋಡಿದರೆ, ಈಗ ತೋರುತ್ತಿರುವ ಮುನಿಯ

ನಿಜಂ ಮೇ ದರ್ಶಯ ಸ್ವೀಯಂ ರೂಪಂ ನೇದಂ ಸ್ವಭಾವಜನ್ಮಾ ||೬೫||

ಮನು ಪ್ರಾಣಾಧಿಕೋಽಸಿ ತ್ವಂ ಸಖಾ ಪ್ರಾಣಪ್ರದೋ ಯತಃ |

ನ ಭವೇದುಪಕಾರಸ್ತೇ ಪ್ರಾಣೇ ತ್ಯಕ್ತೇ ದ್ವಿಜೋತ್ತಮ ! ||೬೬||

ಕ ಉವಾಚ :—

ಏವಮಾಶ್ರುತ್ಯ ತಾಂ ವಾಚಮುವಾಚ ಸ ಮುನೀಶ್ವರಃ |

ಮಯೂರೇಶ ಉವಾಚ :—

ನಚ ಮಾತರ್ನುಯಾಕಾರಿ, ಕಿಂಚಿದತ್ರ ಮಹೇಶ್ವರಃ ||೬೭||

ಅಜಯತ್ಸಿಂದುರಂ ದೈತ್ಯಂ ಮೋಚಿತಾ ತ್ವಂ ಶಿವೇನ ಹ |

ಕ ಉವಾಚ :—

ಇತ್ಯುಕ್ತ್ವಾ ಪೂರ್ವರೂಪಂ ಸ ಅವಿಶ್ವಕ್ರೇ ವಿನಾಯಕಃ ||೬೮||

ರೂಪ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಲ್ಲವೆಂದು ಕಾಣುತ್ತವೆ. ಹಾಗಿದ್ದರೆ, ನಿನ್ನ ನಿಜವಾದ ರೂಪವನ್ನು ನನಗೆ ತೋರಿಸು. ||೬೫||

ನನ್ನ ಪ್ರಾಣಗಳನ್ನು ಉಳಿಸಿರುವೆಯಾದ ಕಾರಣ ನನ್ನ ಪ್ರಾಣಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಅತ್ಯಧಿಕನಾದ ಸಖನೆಂದು ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು ತಿಳಿಯುತ್ತೇನೆ. ದ್ವಿಜೋತ್ತಮ! ಸಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇಂದು ನನಗೆ ನಿನ್ನಿಂದ ಉಪಕಾರ ಲಭಿಸದೆ ಹೋಗಿದ್ದರೆ, ಈ ವೇಳೆಗಾಗಲೇ ನಾನು ಪ್ರಾಣವಿಡುತ್ತಿರುತ್ತಿದ್ದೆನು. ||೬೬||

ಬ್ರಹ್ಮಾ :—

ದೇವಿಯಾಡಿದ ಈ ಸರಳ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಮುನಿರೂಪದ ಮಯೂರೇಶನು ಹೀಗೆಂದು ನುಡಿದನು.

ದ್ವಿಜ :—

ತಾಯೇ! ನಾನು ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ಯಾವ ವಿಧವಾದ ಉಪಕಾರವನ್ನೂ ಮಾಡಿದವನಲ್ಲ. ಏನಾದರೂ ಉಪಕಾರವಾಗಿದೆ ಎಂದು ನೀನು ಭಾವಿಸುವುದಾದರೆ, ಅದು ನಿನ್ನ ಸತಿ; ಪರಮೇಶ್ವರನಿಂದ ಆಗಿದೆ ಎಂದು ತಿಳಿ. ||೬೭||

ಸಿಂದೂರ ದೈತ್ಯನೊಂದಿಗೆ ಯುದ್ಧವನ್ನಾಡಿ, ಅವನನ್ನು ಪರಾಜಯಗೊಳಿಸಿದವನು ಮಹಾದೇವನಷ್ಟೇ? ಇದರಲ್ಲಿ ಮುಚ್ಚು, ಮರೆ ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲವಲ್ಲವೇ? ಅವನನ್ನು ಶಿವನು ಜಯಿಸಿದ್ದರಿಂದಲ್ಲವೇ, ನಿನಗೆ ಬಿಡುಗಡೆ ಲಭಿಸಿದುದು?

ಬ್ರಹ್ಮಾ :—

ಹೀಗೆಂದು ವಿನಾಯಕನು ಹೇಳಿ ದ್ವಿಜನ ರೂಪವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಮೊದಲಿನಂತೆ

ದಶದೋರ್ಧ್ವಂ ಡರುಚಿರಂ ಕರ್ಣಕುಂಡಲಮಂಡಿತಮ್ |

ಕಸ್ತೂರೀತಿಲಕಂ ರತ್ನ-ಮುಕ್ತಾಮಾಲಾವಿಭೂಷಿತಮ್ ||೬೯||

ನಾನಾಲಂಕಾರರುಚಿರಂ ಶೇಷಕಂಠಮಣಿಪ್ರಭಮ್ |

ದೃಷ್ಟ್ವೈವಂ ಪರಮಾತ್ಮಾನಂ ನನಂದ ಗಿರಿಜಾ ತದಾ ||೭೦||

ನನಾಮ ಪಾದಯೋಸ್ತಸ್ಯ ಸ ಉತ್ಥಾಪ್ಯ ಚ ತಾಂ ಜಗೌ |

ವಿನಾಯಕ ಉನಾಚ : -

ಶ್ರೇತಾಯುಗೇ ಪ್ರಾಬ್ರುವಂಸ್ತ್ವಾಂ ದಾಸ್ಯಾಮಿ ದರ್ಶನಂ ಪುನಃ ||೭೧||

ಅವತೀರ್ಯ ದ್ವಾಪರೇ ತೇ ಗೃಹೇ ನಾಮ್ನಾ ಗಜಾನನಃ !

ಭವಿಷ್ಯಾಮಿ ಹನಿಷ್ಯಾಮಿ ಸಿಂದೂರಂ ದೈತ್ಯನೋಜಸಾ ||೭೨||

ಮಯೂರೇಶ್ವರನ ದಿವ್ಯ ರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಆವಿರ್ಭವಿಸಿದನು. ||೬೮||

ಆ ರೂಪಕ್ಕೆ ನೀಳವಾದ ಹತ್ತು ಭುಜಗಳಿದ್ದವು. ರತ್ನಖಚಿತ ಕರ್ಣಕುಂಡಲಗಳು, ಕಿವಿಗಳಲ್ಲಿ ಇಳಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದವು. ಫಾಲದಲ್ಲಿ ಕಸ್ತೂರೀತಿಲಕವನ್ನು ತಿದ್ದಿದ್ದನು. ರತ್ನ-ಮುಕ್ತಾಫಲಗಳಿಂದ ಅಂದವಾಗಿ ಕಾಣುವಂತೆ ನಿರ್ಮಿಸಿದ್ದ ಸುವರ್ಣಮಾಲಿಕೆಯನ್ನು ಕೊರಳಿನಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿದ್ದನು. ||೬೯||

ಅನೇಕ ಬಗೆಯ ದಿವ್ಯಾಭರಣಗಳನ್ನು ಆಯಾ ಅವಯವಗಳಲ್ಲಿ ಒಪ್ಪುವಂತೆ ಅಲಂಕರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಆದಿಶೇಷನನ್ನು ಕಂಠದಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಅವನ ಶಿರೋರತ್ನವು ತನ್ನ ಪ್ರಭೆಯಿಂದ ದೇವನ ದೇಹವನ್ನು ಅತಿಯಾಗಿ ಬೆಳಗುತ್ತಲಿದ್ದಿತು. ವರಮಾತ್ಮನ ಆ ರೂಪವನ್ನು ನೋಡಿದ ಕೂಡಲೇ ಗಿರಿಜೆಯು ಬಹಳ ಸಂತೋಷ ಪಟ್ಟಳು. ||೭೦||

ಅವನ ಪಾದಕಮಲಗಳಿಗೆ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ನಮಸ್ಕರಿಸಿದಳು. ಆಗ ವಿನಾಯಕನು ತಾಯಿಯನ್ನು ತನ್ನ ಕೈಗಳಿಂದ ಹಿಡಿದು ಹೀಗೆಂದು ನುಡಿದನು.

ವಿನಾಯಕ - -

ಶ್ರೇತಾಯುಗದಲ್ಲಿ “ನಾನು ನಿನಗೆ ಮಗನಾಗಿ ಜನಿಸಿದ್ದಾಗ ನಿನಗೆ ಇದೇ ರೂಪದಿಂದ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ದರ್ಶನವನ್ನು ಕೊಡುವೆನೆ”ಂದು ಹೇಳಿದ್ದೆ. ||೭೧||

ಮತ್ತು “ದ್ವಾಪರಯುಗದಲ್ಲಿ ತಿರುಗಿ ನಿನ್ನ ಮಗನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿ ‘ಗಜಾನನ’ ಎಂಬ ಹೆಸರುಳ್ಳವನಾಗುವೆ”ನೆಂದೂ, “ಉನ್ಮತ್ತನಾಗಿ ಜಗವನ್ನು ಪೀಡಿಸುವ ಸಿಂದೂರ ನನ್ನು ನನ್ನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದಿಂದ ನಿಗ್ರಹಿಸುವೆನೆ”ಂದೂ ತಿಳಿಸಿದ್ದೆನು. ಅದರಂತೆಯೇ ಈಗ ನಿನಗೆ ದರ್ಶನವನ್ನಿತ್ತಿರುವೆನು. ||೭೨||

ಕ ಉವಾಚ :-

ಮುನಿರೂಪಧರೋ ದೇವ ಉಕ್ತ್ವಾ ಚಾಂತರಥೀಯತ |

ತತಃ ಶುಶೋಚ ಗಿರಿಜಾ ಮೂರ್ಛಾಂ ಸಾ ಪರಮಾಂ ಯಯೌ ||೭೩||

ತತ ಊಚೇ ವಿಶ್ವನಾಥೋ

ಶಿವ ಉವಾಚ :-

ಮನಃ ಸ್ವಸ್ಥಂ ಕುರು ಪ್ರಿಯೇ ! |

ಪಶ್ಯ ತ್ವಂ ಹೃದಿ ತಂ ದೇವಂ ವಿನಾಯಕಮನಾಮಯಮ್ ||೭೪||

ನ ಮಿಥ್ಯಾ ಭಾಷಿತಂ ತಸ್ಯ ಯದುಕ್ತಂ ತತ್ಕರಿಷ್ಯತಿ |

ಕ ಉವಾಚ :-

ಏವಮುಕ್ತ್ವಾ ಮಹಾದೇವೋ ವೃಷಾರೂಢಸ್ತಯಾ ಸಹ ||೭೫||

ಆಯಯೌ ಪರಮಂ ಪ್ರೀತಃ ಕೈಲಾಸಂ ಪರ್ವತೇಶ್ವರಮ್ ||೭೬||

ಬ್ರಹ್ಮಾ :-

ಮುನಿರೂಪದಿಂದ ಬಂದಿದ್ದ ದೇವರ ದೇವ; ವಿನಾಯಕನು ಪಾರ್ವತೀದೇವಿಯ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಹೀಗೆಂದು ಸಮಂಜಸವಾಗಿ ಉತ್ತರವನ್ನು ಹೇಳಿ, ಅಂತರ್ಹಿತನಾದನು. 'ಅವನು ಮಯೂರೇಶ್ವರ' 'ಎಂದು ತಿಳಿದ ಮೇಲೆ,' ಹೆಚ್ಚು ಕಾಲ ಅವನನ್ನು ನೋಡಲವಕಾಶವಾಗಿ ಲಿಲ್ಲವಲ್ಲ, ಎಂದು ಗಿರಿಜೆಯು ಅತಿಯಾಗಿ ಶೋಕಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದಳು ||೭೩||

ಆಗ ವಿಶ್ವನಾಥನು ಮುಂದೆ ಬಂದು ಹೀಗೆಂದು ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸಿದನು.

ಶಿವ :-

ಪ್ರಿಯೇ! ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸಮಾಧಾನಗೊಳಿಸು. ಅನಾಮಯನಾದ ವಿನಾಯಕನು ಸರ್ವದಾ ನಿನ್ನ ಹೃದಯದಲ್ಲೇ ಇದ್ದಾನೆ. ಅವನನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತಿರು. ||೭೪||

ಅವನಾಡಿದ ಮಾತುಗಳು ಎಂದಿಗೂ ಸುಳ್ಳಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅವನು ಏನೆಂದೆಲ್ಲ ಆಶ್ಚರ್ಯವನ್ನಿತ್ತಿದ್ದಾನೋ, ಅದರಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಾಗದಂತೆ ನೆರವೇರಿಸಿ ಬಿಡುವನು. ಇದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವೇ ಇಲ್ಲ.

ಬ್ರ :-

ಹೀಗೆ ನುಡಿದು, ಮಹಾದೇವನು ಪಾರ್ವತಿಯೊಡನೆ ತನ್ನ ವಾಹನವಾದ ವೃಷಭ ವನ್ನೇರಿದನು. ||೭೫||

ಸಿಂದೂರನೊಡನೆ ಆಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ತನಗೊದಗಿದ್ದ ಯುದ್ಧದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪರಮಾತ್ಮನು ದರ್ಶನವನ್ನಿತ್ತು, ತನಗೆ ಜಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿಕೊಟ್ಟ ಸನ್ನಿವೇಶವನ್ನು

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಗಣೇಶಪುರಾಣೇ ಉತ್ತರಖಂಡೇ “ ಗಿರಿಜಾನಯನಂ” ನಾಮ
ಅಷ್ಟಾವಿಂಶದುತ್ತರ ಶತತಮೋಧ್ಯಾಯಸ್ಸಮಾಪ್ತಃ

ಸ್ಮರಿಸಿದಂತೆಲ್ಲ ಅಭವನಿಗೆ ಹರ್ಷವು ಉಕ್ಕಿ ಬಂದಿತು. ಹಾಗೆಯೇ ಮಾರ್ಗವನ್ನು
ಕ್ರಮಿಸುತ್ತ ಪರ್ವತೇಶ್ವರನಾದ ಕೈಲಾಸಪರ್ವತಕ್ಕೆ ಮರಳಿ ಬಂದನು. ||೭೬||

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಶ್ರೀ ಗಣೇಶಪುರಾಣದ ಉತ್ತರಾರ್ಧದಲ್ಲಿ “ ಗಿರಿಜಾನಯನ ” ಎಂಬಲ್ಲಿಗೆ
ನೂರ ಇಪ್ಪತ್ತೆಂಟನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯಾನುವಾದವು ಮುಗಿದುದು.

|| ಶ್ರೀ ಗಣೇಶಾಯ ನಮಃ

ಅಧೈಕೋನ ತ್ರಿಂಶದುತ್ತರ ಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ

ಕ ಉವಾಚ :—

ತತೋ ದೈತ್ಯೋ ಮೃತ್ಯುಲೋಕಂ ಗತೋ ಗರ್ವಾದಗರ್ಜತ |
ಕಂಪಿತಾಃ ಪರ್ವತಾಸ್ಸರ್ವೇ ವೃಕ್ಷಾ ನಿಪತಿತಾ ಭುವಿ ||೧||

ಪಕ್ಷಿ-ಸಿಂಹಾಃ ಶ್ವಾಪದಾನಿ ಬಭ್ರಮುಃ ಕಾನನೇ ತದಾ |
ತತೋ ಜಿಗಾಯ ನೃಪರ್ತೀ ಸರ್ವಾಃ ವೀರಾಂಶ್ಚ ದಾನವಃ ||೨||
ವ್ಯಾಸ ಉವಾಚ :—

ಬ್ರಹ್ಮಾದಯೋ ಜಿತಾ ಯೇನ ತೇನಾಯುದ್ಧ್ಯ ಕಥಂ ನೃಪಾಃ? |

ಶ್ರೀ ಮಂಗಲಮೂರ್ತಯೇ ನಮಃ |

೧೨೯ ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

ಬ್ರಹ್ಮಾ :—

ಕೈಗೊಂಡ ಕಾರ್ಯ ವಿಫಲವಾಗಲು “ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಇವನನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳೋಣ” ಎಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿಕೊಂಡ ದೈತ್ಯ; ಸಿಂಧೂರನು ನೆಟ್ಟಗೆ ಮರ್ತ್ಯಲೋಕಕ್ಕೆ ಬಂದನು ಮತ್ತು ಮಹಾಗರ್ವದಿಂದೊಮ್ಮೆ ಘಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಗರ್ಜಿಸಿದನು. ಆ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಪರ್ವತ, ವೃಕ್ಷ ಇವೆಲ್ಲ ನಡುಗಿ ಬುಡಮೇಲಾಗಿ ಉರುಳಿ ಬಿದ್ದವು- ||೧||

ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಸ್ವಚ್ಛಂದವಾಗಿ ವಿಹರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ನಾನಾ ಜಾತಿಯ ಪಕ್ಷಿಗಳು ಚಿಲಿಪಿಲಿ ಗುಟ್ಟುತ್ತ ದಿಕ್ಕಿಟ್ಟು ಹಾರಾಡಿದವು. ಸಿಂಹ ಮೊದಲಾದ ಶ್ವಾಪದಗಳು ಆ ಧ್ವನಿಗೆ ಹೆದರಿ, ಕಾನನದಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಸಮ ಅತ್ತಿತ್ತ ಸುತ್ತಾಡಲಾರಂಭಿಸಿದವು. ಅನಂತರ ದಾನವನು ಆಯಾ ರಾಜ್ಯಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿ, ಅಲ್ಲಿನ ಎಲ್ಲ ರಾಜರನ್ನೂ, ಇತರ ವೀರರೆನಿಸಿ ದವರನ್ನೂ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಸೋಲಿಸಿದನು. ||೨||

ವ್ಯಾಸ :—

ಪರಮೇಷ್ಠಿ! ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ದೇವತೆಗಳು ಸಹ ಸಿಂಧೂರನ ಸಂಗಡ ಸಮರವಾ ಡಲು ಹೆದರಿ ಸೋತು, ಹೋದರೆಂದಲ್ಲವೇ ನೀನು ಹೇಳಿದ್ದು? ಹೀಗಿರುವಾಗ, ದುರ್ಬಲ

ಕ ಉನಾಚ : —

ಕೇಚಿದ್ವಿಧಾಕೃತಾಪ್ರೇನ ಕೇಚಿನ್ನಭಸಿ ಬಭ್ರಮುಃ ||೩||

ಕೇಚಿಚ್ಛ ಸಂಮುಖೇ ಯುದ್ಧಂ ಕೃತ್ವಾ ಸ್ವರ್ಗಂ ಗತಾ ನೃಪಾಃ |

ಕೇಚಿಚ್ಛ ಶರಣಂ ಯಾತಾಃ ಸೇವಕತ್ವಮುಪಾಗತಾಃ ||೪||

ಕೇಚಿದ್ಭ್ರಷ್ಟಪದಾ ಜಗ್ಮುರಭಿಮಾನೇನ ಕಾನನಮ್ |

ಏವಂ ಚಿತ್ವಾ ನೃಪಾಃ ಸರ್ವಾ ಮುನೀನಾಮಾಕ್ರಮೇ ಮತಿಮ್ ||೫||

ಅಕರೋದ್ಭುಜಬುದ್ಧಿಃ ಸಬಂಧ ಸಹಸಾ ಚ ತಾ |

ತದಾ ಕೇಚಿನ್ಮುನಿಗಣಾಃ ತೃಕ್ತ್ವಾ ದೇಹಂ ದಿವಂ ಗತಾಃ ||೬||

ರಾದ ರಾಜರು ಅವನೊಡನೆ ಯುದ್ಧಕ್ಕಾದರೂ ಹೇಗೆ ನಿಂತರು? ನನ್ನ ಈ ಸಂಶಯ ವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಬೇಕು.

ಬ್ರಹ್ಮಾ:—

ಪ್ರತಿಸ್ಪರ್ಧಿಯಾಗಿ ರಕ್ತಸನು ಎದುರಿಗೆ ಬಂದು ನಿಂತು ಯುದ್ಧ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಕರೆದರೆ, ಕ್ಷತ್ರಿಯರು ಕದನಕ್ಕೆ ಹೋಗದಿರಲು ಸಾಧ್ಯವೇ? ಕ್ಷತ್ರಿಯರು ಸಿಂಧೂರ ನನ್ನು ಸೋಲಿಸಿದರೆಂದೇನೂ ನಾನು ಹೇಳಿಲ್ಲವಲ್ಲ? ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಏಕೆ ನಿನಗೆ ಸಂಶಯ? ಪರಿಣಾಮವೇನಾಯಿತೆಂಬುದನ್ನು ಕೇಳು. ರಾಕ್ಷಸನು ಎದುರಾಳಿಗಳ ಮೈಕಿ ಕೆಲವರನ್ನು ತೂರಿ ಅಂತರಿಕ್ಷಕ್ಕೆಸೆದು ಎಂಜಲು ಹಾಳೆಗಳ ಹಾಗೆ ಹಾರಾಡುವಂತೆ ಮಾಡಿದನು.

||೩||

ಸ್ವಾಭಿಮಾನಿಗಳಾದ ಕೆಲವು ರಾಜರು ತಮ್ಮ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಬಲವಿರುವ ವೆಗೂ ಅಸುರನೊಂದಿಗೆ ಕಾದಾಡಿ ಕೊನೆಗೆ ಸತ್ತು ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದರು. ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹರಿಯ ದವರು ವಿಧಿ ಇಲ್ಲದೆ, ಶರಣು ಹೋಗಿ ಅವನ ದಾಸ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಲು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡರು.

||೪||

ಮತ್ತೆ ಕೆಲವು ಸ್ವಾಭಿಮಾನಿಗಳು ರಾಜಪದವಿಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಅರಣ್ಯಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಕಷ್ಟದಿಂದ ಜೀವಿಸುತ್ತ ತಿರುಗಾಡಿದರು. ಕ್ಷತ್ರಿಯರನ್ನೆಲ್ಲ ಈರಿತಿಯಾಗಿ ಶಾಸನಮಾಡಿದ ಬಳಿಕ ಅಸುರನು “ ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ಮುನಿಗಳನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸೋಣ ” ಎಂದು ಚಿಂತಿಸಿದನು. ||೫||

ಮಹಾ ದುಷ್ಟಬುದ್ಧಿಯಾದ ಸಿಂಧೂರನು ಕೂಡಲೇ ಅವರಿದ್ದ ಕಡೆಗೆ ಧಾವಿಸಿ ನಡೆದು, ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಬಲಾತ್ಕಾರದಿಂದ ಬಂಧಿಸಿಟ್ಟನು. ಅಸುರನ ಉಪಟಳವನ್ನು ತಡೆಯಲಾರದೇ ಅನೇಕ ಮಂದಿ ಮುನಿಗಳು ಯೋಗಶಕ್ತಿಯಿಂದ ತಮ್ಮ ದೇಹಗಳನ್ನು ವಿಸರ್ಜಿಸಿ, ಸ್ವರ್ಗಲೋಕಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದರು. ||೬||

ಕೇಚಿಚ್ಚ ಮೇರುಕಂದರ್ಯಾಂ ನ್ಯವರ್ಸ ವಿಗತಜ್ಜರಾಃ |

ಕೇಚಿಚ್ಚ ನಿಹತಾಸ್ತೇನ ಕೇಚಿಚ್ಚ ತಾಡಿತಾ ಭೃಶಮ್ ||೭||

ಪ್ರಾಸಾದಾಸ್ಸಕಲಾಸ್ತೇನ ವಿಧ್ವಸ್ತಾ ದೇವತಾ ಅಪಿ |

ಏವಂ ತು ಪ್ರಲಯೇ ಜಾತೇಲುಪ್ಯಕ್ತೃಯಾಕ್ಷ ವೈದಿಕಾಃ ||೮||

ಸ್ವಾಹಾ ಸ್ವಧಾ ವಷಟ್ಕಾರಾ ಹಾಹಾಕಾರೋಽಪ್ಯಜಾಯತ |

ದೇವಾ ಗಿರಿಗುಹಾಸ್ಥಾಸ್ತೇ ಮುನಯೋ ಯಕ್ಷ-ಕಿನ್ನರಾಃ ||೯||

ನ್ಯಮಂತ್ರಯಂತ ಕಾರ್ಯಾರ್ಥಂ ತತ್ರ ಪ್ರಾಹ ಬೃಹಸ್ಪತಿಃ |

‘ತಮ್ಮನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿ ಬಂಧಿಸಿಡಲು ಸಿಂಧೂರನು ಬರುತ್ತಿರುವನೆಂಬ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ದೂರದಿಂದಲೇ ಅರಿತ ಅನೇಕ ಋಷಿಗಳು ಮೇರುಪರ್ವತದ ಕಮರಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಅಡಗಿ ನಿಶ್ಚಿಂತೆಯಿಂದ ಕುಳಿತರು. ಕೆಲವರು ಅವನ ಕೈಗೆ ಸಿಲುಕಿ, ಏಟುತಂದು ಮೃತಿಯನ್ನೈದಿದರು. ಮತ್ತೂ ಕೆಲವರು ಅವನ ಕೈಯಿಂದ ಹೊಡೆತ. ಒದೆತಗಳನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತ, ಚಿತ್ರವಿಚಿತ್ರ ಹಿಂಸೆಗಳಿಗೆ ಗುರಿಯಾದರು. ||೭||

ಅನೇಕ ಭವ್ಯ ಮಂದಿರಗಳು, ದೇವತಾಯತನಗಳು ಎಲ್ಲವೂ ಅಸುರನ ಆಕ್ರಮಣಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟು ಧ್ವಂಸವಾಗಿ ಹೋದವು. ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಪ್ರಳಯವನ್ನೇ ತಂದೊಡ್ಡಿ ದಂತೆ ಅಸುರನು ಹಾವಳಿಯನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಹೇಳತಕ್ಕವರೂ, ಕೇಳತಕ್ಕವರೂ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲದಂತಾಗಲು, ಎಲ್ಲೂ ನೀತಿ-ನಿಯಮಗಳು ಉಳಿಯದೆ, ವೇದೋಕ್ತ ಕರ್ಮಗಳಾವೂ ನಡೆಯದಂತಾದವು. ||೮||

ದೇವರ್ಷಿ-ಪಿತೃಕಾರ್ಯಗಳೆಲ್ಲ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಿಂತುಹೋದುದರಿಂದಲೂ ಸಿಂಧೂರನನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿದವರು ಅವನ ಒತ್ತಾಯಕ್ಕೊಳಗಾಗಿ ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ದುರಾಚಾರಪ್ರವೃತ್ತರಾಗಲಾರಂಭಿಸಿದುದರಿಂದಲೂ ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಮಳೆ-ಬೆಳೆಗಳಾಗದೆ, ವೀರಕ್ಲಾಮವು ತಾಂಡವವಾಡತೊಡಗಿತು. ಜನರು ಹಸಿವಿನಿಂದ ಕಂಗೆಟ್ಟು ಹಾಹಾಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಗಿರಿ-ಗುಹೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಡಗಿದ್ದ ದೇವತೆಗಳೂ, ಮುನಿಗಳೂ, ಯಕ್ಷ-ಕಿನ್ನರರೂ

ಒಂವೆಡೆ ನೆರೆದು, ಈ ವಿಪತ್ತನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ಯಾವ ಉಪಾಯವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂಬುವ ವಿಷಯವನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ದೇವಗುರುವಾದ ಬೃಹಸ್ಪತಿಯನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದರು. ಆಗ ಗುರು ತನ್ನ ಮನೋಗತವನ್ನು ಹೀಗೆಂದುಸುರಿದನು.

ಬೃಹಸ್ಪತಿರುವಾಚ :—

ವಿದ್ಯಮಾನೇಭ್ಯೋ ದೇವೇಭ್ಯಸ್ತೇಭ್ಯಸ್ಸರ್ವೇಭ್ಯ ಏವ ಚ ||೧೦||

ನ ಭಯಂ ವಿದ್ಯತೇ ತಸ್ಯ ತಸ್ಮಾದ್ದೇವಂ ವಿನಾಯಕಮ್ |

ಪ್ರಾರ್ಥಯಧ್ವಂ ಯದಾ ವಿಸ್ರಾಃ ಪ್ರಾದುರ್ಭಾವಂ ಶಿನಾಲಯೇ ||೧೧||

“ಗಜಾನನೇತಿ” ನಾಮ್ನಾ ಸ ಕರಿಷ್ಯತಿ ಚ ಸಾಂಪ್ರತಮ್ |

ಹನಿಷ್ಯತಿ ಬಲಾದ್ವೈತ್ಯಂ ಸಿಂದೂರಂ ಸಾತ್ರ ಸಂಶಯಃ ||೧೨||

ನಿರಾಬಾಧಂ ಜಗತ್ಸರ್ವಂ ಭವಿಷ್ಯತಿ ತದಾ ಸುರಾಃ ! |

ಕ ಉವಾಚ :—

ಏವಮುಕ್ತಾಸ್ತು ಜೀವೇನ ತಂ ತು ದೇವಾದಯೋಽಖಿಲಾಃ ||೧೩||

ಬೃಹಸ್ಪತಿ :—

ಇಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸತಕ್ಕ ದೇವತೆಗಳು, ಮುನಿಗಳು ಮೊದಲಾದವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಕ್ಷೇಮ ಉಂಟಾಗಬೇಕಾದರೆ ಪರಮಾತ್ಮನ ಅನುಗ್ರಹವಿರಬೇಕು. ಅದನ್ನು ನಾವು ಮೊದಲು ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಂಡರೆ, ಯಾರೊಬ್ಬರೂ ಯಾವ ಚಿಂತೆಗೂ ಒಳಗಾಗದೆ, ನಿರ್ಭಯ ವಾಗಿರಬಹುದು. ||೧೦||

ಅದುದರಿಂದ ದೇವದೇವನಾದ ವಿನಾಯಕನನ್ನು ಈ ಸದ್ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೂ, ದೇವ ಗಂಧರ್ವ ಕಿನ್ನರ ಕಿಂಪುರುಷರೂ ಸೇರಿ ಒಮ್ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿರಿ. ಆಗ ಅವನು ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿ ಪರಶಿವನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅವತರಿಸುವನು. ||೧೧||

ದೇವನು ಈಗಿನ ಈ ಅವತಾರದಲ್ಲಿ ‘ಗಜಾನನ’ ಎಂಬ ಶುಭನಾಮದಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಹಾಗೂ ಬಲಾತ್ಕಾರದಿಂದ ಸಿಂದೂರ ದೈತ್ಯನನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸುತ್ತಾನೆ. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನೀವಾರೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಕೂಡ ಸಂದೇಹಪಡ ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ||೧೨||

ಅಸುರನು ಮೃತಿಯನ್ನೈದಿದನೆಂದ ಬಳಿಕ, ಜಗವೆಲ್ಲವೂ ನಿರ್ಭೀತವಾಗುವುದು. ದೇವತೆಗಳೇ ! ಆಗ ನೀವು ಮೊದಲಿನಂತೆ ಹವಿರ್ಭಾಗಿಗಳಾಗುವಿರಿ.

ಬ್ರ

ಜೀವನು (ಗುರು) ಹೀಗೆಂದು ಯುಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೇಳಲು ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳೂ ಏಕೀಭವಿಸಿ, ದೇವರ ದೇವ ; ||೧೩||

ಭಕ್ತ್ಯಾ ಪರಮಯಾ ಯುಕ್ತಾಃ ತುಷ್ಟವೃತ್ತಂ ವಿನಾಯಕಮ್ |

ದೇವಾ ಊಚುಃ :—

ಜಗತಃ ಕಾರಣಂ ಯೋಸೌ ರವಿನಕ್ಷತ್ರಸಂಭವಃ

||೧೪||

ಸಿದ್ಧ-ಸಾಧ್ಯಗಣಾಃ ಸರ್ವೇ ಯತ ಏವ ಚ ಸಿಂಧವಃ |

ಗಂಧರ್ವಾಃ ಕಿನ್ನರಾ ಯಕ್ಷಾ ಮನುಷ್ಯೋರಗ-ರಾಕ್ಷಸಾಃ

||೧೫||

ಯತಶ್ಚ ರಾಚರಂ ವಿಶ್ವಂ ತಂ ನಮಾಮು ವಿನಾಯಕಮ್ |

ಯತೋ ಬ್ರಹ್ಮಾದಯೋ ದೇವಾ ಮುನಯಶ್ಚ ಮಹರ್ಷಯಃ

||೧೬||

ಯತೋ ಗುಣಾಸ್ತಯೋ ಜಾತಾಸ್ತಂ ನಮಾಮು ವಿನಾಯಕಮ್ |

ವಿನಾಯಕನನ್ನು ಪರಮ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಹೀಗೆ ಸ್ತುತಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದರು.

ದೇವತೆಗಳು :—

ಭಗವ್ ! ಚರಾಚರಾತ್ಮಕವಾದ ಈ ಜಗತ್ತಿಗೆ ನೀನು ಮೂಲಕಾರಣನಾಗಿರುವೆ. ಜಗತ್ತನ್ನು ಬೆಳಗುತ್ತಿರುವ ರವಿ, ನಕ್ಷತ್ರ ಮೊದಲಾದ ತೇಜೋಧಾತುಗಳಿಗೆ ನೀನು ಉತ್ಪತ್ತಿಸ್ಥಾನನಾಗಿರುವೆ. ||೧೪||

ಸಿದ್ಧರೂ, ಸಾಧ್ಯರೂ, ಎಲ್ಲರೂ ನಿನ್ನಿಂದಲೇ ಜನಿಸಿದವರು. ಯಾರಿಂದಲೂ ಅಳಿದು ನೋಡಲನಾಧ್ಯವಾದ ಈ ಸರಿತ್ವತಿ (ಸಮುದ್ರ) ಗಳು ನಿನ್ನಿಂದ ನಿರ್ಮಿತವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ದೇವಗಾಯಕರಾದ ಈ ಗಂಧರ್ವರು, ಇತ್ತ ಕಡೆ ನಿಂದಿರುವ ಈ ಕಿನ್ನರರು ಯಕ್ಷರು, ಮನುಷ್ಯರು, ಸರ್ಪರೂಪ ಪ್ರಾಣಿಗಳು, ಮಾಂಸಾಹಾರಿಗಳಾದ ರಾಕ್ಷಸರು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ನೀನು ಜನಕನು. ||೧೫||

ಏನಮಾದಿ ಸಕಲ ಚರಾಚರಾತ್ಮಕವಾದ ಈ ವಿಶ್ವವು ಯಾವ ಮಹಾತ್ಮನ ಮನಸ್ಸಂಕಲ್ಪಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಉದಿಸಿ ಬಂದಿದೆಯೋ, ಅಂತಹ ವಿಶ್ವಂಭರ ಮೂರ್ತಿ ; ವಿನಾಯಕನನ್ನು ನಾವು ನಮಸ್ಕರಿಸುವೆವು. ‘ಯೋ ಬ್ರಹ್ಮಾಣಂ ವಿದಧಾತಿ ಪೂರ್ವಂ’ ಎಂದು ಶ್ರುತಿಸಿರುವ ಸಾರುತ್ತಿರುವಂತೆ ಈ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಅದಿಜೀವ, ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತಾ ; ಚತುರ್ಮುಖನನ್ನು ಸಹ ನೀನು ಸೃಜಿಸಿರುವೆ. ವಸಿಷ್ಠ, ವಾಮನ, ಗೌತಮ, ಸನಕ ಸನಂದನಾದಿ ಮುನಿಗಳೂ, ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರಾದಿ ಮಂತ್ರದ್ರಷ್ಟೃ ಋಷಿಗಳೂ ನಿನ್ನಿಂದಲೇ ಸೃಷ್ಟರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ||೧೬||

ಜಗತ್ತಿನ ಉತ್ಪತ್ತಿಗೆ ಮೂಲಕಾರಣಗಳಾದ ಸತ್ತ್ವ, ರಜಸ್ಸು ಹಾಗೂ ತಮಸ್ಸು ಈ ಮೂರು ಗುಣಗಳೂ ನಿನ್ನಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗಿ ಬಂದಿವೆ. ಸರ್ವಾಧಾರನಾದ

ಯತೋ ನಾನಾವತರಾಶ್ಚ ಯಶ್ಚ ಸರ್ವಹೃದಿ ಸ್ಥಿತಃ ||೧೭||

ಯಂ ಸ್ತೋತುಂ ನೈವ ಶಕ್ನೋತಿ ಶೇಷಸ್ತಂ ಗಣಪಂ ಭಜೇತ್ |

ಸಿಂದೂರೋ ನಿರ್ಮಿತಃ ಕೇನ, ವಿಶ್ವಸಂಹಾರಕಾರಕಃ ? ||೧೮||

ತೇನಾರ್ತಿಂ ಪ್ರಾಪಿತಂ ವಿಶ್ವಂ ತ್ವಯಿ ಸ್ವಾಮಿನಿ ಜಾಗ್ರತಿ |

ಅನ್ಯಂ ಕಂ ಶರಣಂ ಯಾಮುಃ ಕೋ ನು ಪಾಸ್ಯತಿ ನೋಽಖಿಲಾಃ ? ||೧೯||

ಜಹ್ಯೇನಂ ದುಷ್ಟಬುದ್ಧಿಂ ತ್ವಮವತೀರ್ಯ ಶಿವಾಲಯೇ |

ಕ ಉವಾಚ :-

ಇತ್ಯುಕ್ತ್ವಾ ಪರಿತೇಪುಷ್ತೇ ನಾನಾನುಷ್ಠಾನತತ್ಪರಾಃ ||೨೦||

ವಿನಾಯಕ ! ನಿನಗೆ ವಂದಿಸುವೆವು ಅವತಾರಿಕ ಪುರುಷರೆನಿಸುವ ಮಹಾನುಹಿಮ ರೆಲ್ಲರೂ ನಿನ್ನ ಪ್ರಭಾವದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಿಂದಲೇ ಅನೇಕಾದ್ಭುತ ಪವಾಡಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಸಕಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಹೃದಯಕುಹರಗಳೆಲ್ಲರೂ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾಗಿ ನೀನು ನೆಲೆಸಿರುವೆ. ||೧೭||

ಸಹಸ್ರ ಫಲನಾದ ಆದಿತೇಷನಿಗೆ ಯಾರ ಗುಣಗಣವನ್ನು ವರ್ಣಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಶಕ್ತಿ ಸಾಲದೋ, ಅಂತಹ ಗಣಪತಿಯನ್ನು ಸರ್ವದಾ ಭಯ-ಭಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಭಜಿಸತಕ್ಕದ್ದು. ಭಗವಾ ! 'ಸಿಂದೂರ' ಎಂಬ ಬಲಿಷ್ಠ ದೈತ್ಯನೊಬ್ಬನು ಉದಿಸಿ ಬಂದಿದ್ದಾನೆ. ಅಂತಹ ದುಷ್ಟಾತ್ಮನನ್ನು ಯಾರು ಸೃಜಿಸಿದರೋ, ಗೊತ್ತಾಗಲೊಲ್ಲದು. ಅವನು ಈ ವಿಶ್ವವನ್ನೆಲ್ಲ ಸಂಹರಿಸುತ್ತಲಿದ್ದಾನೆ. ||೧೮||

ಪರಮೇಶ್ವರ ! ನಿನ್ನಿಂದ ಸೃಷ್ಟವಾದ ಈ ವಿಶ್ವ, ನೀನು ಜಾಗರೂಕನಾಗಿರುವಾಗಲು ಸಹ ಆ ಪಾಪಿಯ ಪೀಡೆಗೆ ಸಿಕ್ಕು ಹೋಗಿದೆ. ನಿನ್ನನ್ನಲ್ಲದೇ ನಾವು ಮತ್ತಾರನ್ನು ಶರಣು ಹೊಂದೋಣ ? ನಮ್ಮನ್ನು ಈ ವಿಪತ್ತಿನಿಂದ ಪಾರುಮಾಡಿ, ಸಂರಕ್ಷಿಸತಕ್ಕವರು ಬೇರೆ ಯಾರಿದ್ದಾರೆ ? ||೧೯||

ದೇವ ! ವಿಲಂಬಿಸಬೇಡ. ಶಿವಾಲಯದಲ್ಲಿ ಬೇಗನೆ ಅವತರಿಸು. ಈ ದುಷ್ಟ ಬುದ್ಧಿ ; ರಾಕ್ಷಸನನ್ನು ಕೊಂದುಬಿಡು.

ಬ್ರಹ್ಮಾ :-

ಹೀಗೆಂದು ಹೆಲುವಿ, ನಾನಾಬಗೆಯ ಅನುಷ್ಠಾನಗಳಲ್ಲಿ ನಿರತರಾಗಿ ಬಹಳ ಕಠಿಣ ರೀತ್ಯಾ ತಪಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ||೨೦||

ನಿರಾಹಾರಾ ಯತಾಹಾರಾಃ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮಪರಾಯಣಾಃ |

ಏಕಸಾದಸ್ಥಿತಾಃ ಕೇಚಿಜ್ಜಲಮಧ್ಯೇ ಸ್ಥಿತಾಃ ಪರೇ ||೨೦||

ಧೂಮಸಾನರತಾಃ ಕೇಚಿತ್ಕೇಚಿಜ್ಜ ನೌನಮಾಸ್ಥಿತಾಃ |

ಊರ್ಧ್ವಬಾಹುತಯಾ ಕೇಚಿತ್ಕೇಚಿಜ್ಜ ಯೋಗಮಾಸ್ಥಿತಾಃ ||೨೧||

ಕೇಚಿಜ್ಜಕರ್ತುಸ್ವರ್ಣ ಕೇಶಾಃ ಕೇಚಿಜ್ಜ ಮಸ್ತಕಾನಪಿ |

ಏವಂ ತೇಷಾಂ ನಿರೀಕ್ಷ್ಯೈವ ತಪಾಂಸಿ ಗಣರಾಟದಾ ||೨೨||

ಅನಿರಾಸೀತ್ಯೋಟಿಸೂರ್ಯಪ್ರಲಯಾನಿಲಸನ್ನಿಭಃ |

ಕೆಲವು ಕಾಲ ಯಾವ ರೀತಿಯ ಆಹಾರವನ್ನೂ ಸೇವಿಸಲಿಲ್ಲ. ಪ್ರಾಣಾ ಯಾಮಾನುಷಾನ್ ಪರರಾಗಿ ಕುಳಿತಾಗ, ಆಹಾರ ಸೇವನೆಯನ್ನು ಬಹು ಮಟ್ಟಿಗೆ ಮಿತಗೊಳಿಸಿಕೊಂಡರು. ಕೆಲವರು ಒಂದೇ ಕಾಲಿನ ಮೇಲೆ ತಮ್ಮ ದೇಹದ ಭಾರ ವನ್ನೆಲ್ಲ ಇರಿಸಿ ನಿಂತು ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಕೆಲವರಂತೂ ನಡುವಿನವರಿಗೆ ನಿರೀನಲ್ಲಿಳಿದು ನಿಂತು ತಪಸ್ಸರಿಸಿದರು. ||೨೦||

ಕೆಲವರು ತಮ್ಮ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮತ್ತೂ ಕಠಿಣಗೊಳಿಸಿ ಉಸಿರು ಕಟ್ಟಿಹೋಗು ವಂತಹ ಹೊಗೆಯ ನಡುವೆ ಕುಳಿತು ದೇವನನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸಿದರು. ಕೆಲವರು ವಾಗ್ವಾಕ್ಯ ಪಾರವನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿ ತಪ್ಪಿಸಿದರು. ಕೆಲವರು ತಮ್ಮ ಬಾಹು ಗಳೆರಡನ್ನೂ ಮೇಲಕ್ಕೆತ್ತಿ ನಿಂತು ತಪವನ್ನನುಷ್ಠಿಸಿದರು. ಕೆಲವರು ತಮ್ಮ ಚಿತ್ತ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಅತ್ತಿತ್ತ ಚಲಿಸದಂತೆ ಬಿಗಿಹಿಡಿದು ಧ್ಯಾನಮಗ್ನರಾಗಿ ಕುಳಿತರು. (ಅಥವಾ ಯೋಗಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತರೀತ್ಯಾ ತಮ್ಮ ಅವಯವಗಳನ್ನು ವಿನ್ಯಾಸಗೊಳಿಸಿ ಕೊಂಡು ಧ್ಯಾನಿಸಿದರು-) ||೨೧||

ಕೆಲವರು ತಮ್ಮ ತಪಸ್ಸು ಕೆಲವೊಂದನಧಿಯವರೆಗೂ ನಡೆದ ಬಳಿಕ ಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪವಾಗಿ ತಲೆಗೂಡಲುಗಳನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿ ದೇವನಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸುತ್ತ ಬಹು ಕಠಿಣವಾಗಿ ತಪ್ಪಿಸಿದರು. ಉಳಿದವರು ಆಚರಿಸಿದ ತಪಸ್ಸಿನ ಕಾರಿಣ್ಯವನ್ನಂತೂ ವರ್ಣಿಸುವುದು ಅಸಾಧ್ಯದ ಕೆಲಸ. ಅವರು ಮೇಲ್ಕಂಡವರಂತೆ ತಪಸ್ಸಿನ ಒಂದು ಅವಧಿಯು ಮುಗಿದ ಕೂಡಲೆ, ತಮ್ಮ ತಲೆಗಳನ್ನು ಕಲ್ಲಿಗೆ ಅಪ್ಪಳಿಸಿ ಅದರಿಂದ ಹೊರ ಹೊರಟ ರಕ್ತದಿಂದ ತರ್ಪಣವನ್ನು ಕೊಟ್ಟರು. (ಈ ಬಗೆಯ ತಪಸ್ಸಿಗೆ “ಹಠಯೋಗ” ಎಂದು ಹೆಸರು.) ಇವರ ಉಗ್ರವಾದ ತಪಸ್ಸನ್ನು ನೋಡಿ ಆಗ ಗಣರಾಜನು ||೨೨||

ಒಡನೆಯೇ ಅವಿರ್ಭವಿಸಿ ಬಂದು ಇವರೆದುರು ನಿಂತನು. ದೇವನ ದೇಹದ ದಿವ್ಯ ತೇಜಸ್ಸು ಕೋಟಿಗಟ್ಟಲೆ ಸೂರ್ಯರ, ಹಾಗೂ ಪ್ರಳಯಕಾಲದ ಜ್ವಲನನ

ದೃಷ್ಟ್ವಾ ತೇಜೋಮಯಂ ರೂಪಂ ಜಹೃಷುಸ್ತೇ ಸುರಾಸ್ತದಾ ||೨೪||
ದೇವಾ ಊಚುಃ :—

ಯಶ್ಚಿಂತಿತಸ್ಸ ಏನಾಯಮಾವಿರ್ಭೂತೋಽಪಿಲೇಶ್ವರಃ |
ಅಪನೇಷ್ಯತಿ ನೋ ದುಃಖಂ ನಾತ್ರ ಕಾರ್ಯಾ ವಿಚಾರಣಾ ||೨೫||

ಈ ಉನಾಚ :—

ತತ ಊಚೇ ಸ ಭಗವಾ ತಾ ಸುರಾಂಶ್ಚಿಂತಯಾಯುತಾಃ
ದೇವ ಉನಾಚ :—

ಹನಿಷ್ಯೇ ಸಿಂದುರಂ ದೇವಾ ! ಮಾಂ ಚಿಂತಾಂ ಕರ್ತುಮರ್ಹಥ ||೨೬||

“ ದುಃಖಪ್ರಶಮನಂ ” ನಾನು ಸ್ತೋತ್ರಂ ವಃ ಖ್ಯಾತಿಮೇಷ್ಯತಿ |
ಅತೋ ದುಃಖವಿನಾಶೋ ವೋ ಜಾತೋಽಸ್ಮಾನ್ಮದನುಗ್ರಹಾತ್ ||೨೭||

ತೇಜವನ್ನು ಹೋಲುತಲಿದ್ದಿತು. ತೇಜೋಮಯನಾದ ದೇವನ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು
ಕ್ಷಂಡಕೂಡಲೇ ದೇವತೆಗಳು ಬಹಳ ಹರ್ಷಿಸಿದರು. ||೨೪||

ದೇವತೆಗಳು :—

ನಾವು ಯಾರ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಕ್ಕಾಗಿ ಇದುವರೆಗೂ ಈ ಪರಿಯ ಕಠಿಣ ರೀತಿ
ಯಾದ ತಪವನ್ನನುಷ್ಠಿಸಿದವೋ, ಅಖಿಲಾಂಡಕೋಟಿ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡನಾಯಕನಾದ ಆ
ಪರಮೇಶ್ವರನೇ ಈಗ ಅವಿರ್ಭವಿಸಿ ಬಂದಿದ್ದಾನೆ. ನಮ್ಮ ದುಃಖವನ್ನು ಈತನು ಪರಿ
ಹರಿಸಿಬಿಡುವನು. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಾವು ಸ್ವಲ್ಪವೂ ವಿಚಾರವನ್ನು ಮಾಡ
ಬೇಕಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ||೨೫||

ಬ್ರಹ್ಮಾ :—

ದೇವತೆಗಳಾಡಿಕೊಂಡ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ, ಭಗವಂತನು ಹೀಗೆ ಮಾರ್ನುಡಿದು
ಅವರ ಮಾನಸಿಕ ಚಿಂತೆಯನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಿದನು.

ದೇವ :—

ದೇವತೆಗಳೇ ! ಆ ಸಿಂದುರ ದೈತ್ಯನನ್ನು ನಾನು ಕೊಲ್ಲುವೆನು. ನೀವು ಚಿಂತೆ
ಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ||೨೬||

ನೀವು ನನ್ನನ್ನು ಕುರಿತು ಸ್ತುತಿಸಿದ ಈ ಸ್ತೋತ್ರವು ‘ದುಃಖಪ್ರಶಮನ ಸ್ತೋತ್ರ’
ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಖ್ಯಾತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ನೀವು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ
ರಚಿಸಿ ಸ್ತುತಿಸುತ್ತಿರುವಿರಿ. ನನ್ನ ಅನುಗ್ರಹ ವಿಶೇಷದಿಂದ ಇಂದೇ ನಿಮ್ಮ ದುಃಖವೆಲ್ಲ
ನಾಶಹೊಂದಿತೆಂದು ತಿಳಿಯಿರಿ. ||೨೭||

ಏಕಕಾಲಂ ದ್ವಿ-ಕಾಲಂ ವಾ ತ್ರಿಕಾಲಂ ವಾಪಿ ಯಃ ಪಠೇತ್ |

ಕದಾಚಿನ್ನ ಭವೇದಸ್ಯ ದುಃಖಂ ತ್ರಿವಿಧಮುಣ್ಣುಪಿ ॥೨೮॥

ಅಹಂ ತು ಸಾಂಪ್ರತಂ ದೇವಾ ಅವತೀರ್ಯ ಶಿವಾಲಯೇ |

ನಾಮ್ನಾ “ ಗಜಾನನ ” ಇತಿ ಖ್ಯಾತಃ ಸರ್ವಾರ್ಥಸಾಧನಃ ॥೨೯॥

ಭವಿಷ್ಯಾಮಿ ಹನಿಷ್ಯಾಮಿ ಸಿಂಧೂರಾದೀನ್ ಮಹಾಸುರಾನ್ |

ಕರಿಷ್ಯಾಮಿ ಶಿವಾದಾಸ್ಯಂ ಕಾತುಕಾನಿ ಪ್ರದರ್ಶಯೇ ॥೩೦॥

ಕ ಉನಾಚಃ :—

ಏವಮುಕ್ತ್ವಾ ತತೋ ದೇವಾಂಸ್ತತ್ಪ್ರವಾಂತರಧೀಯತ |

ತತೋಽಕಸ್ಮಾದ್ಧೈಮನತೀ ಶಿವಾನುಗ್ರಹತೋ ದಧಾ ॥೩೧॥

ಈ ಸ್ತೋತ್ರವನ್ನು ಪ್ರತಿದಿನಸ ಒಂದು ಕಾಲ, ಎಂದರೆ ಪ್ರಭಾತದಲ್ಲಿ, ಎರಡು ಕಾಲ ಎಂದರೆ ಪ್ರಾತಃ ಸಾಯಂಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ತ್ರಿಕಾಲ ಎಂದರೆ ಪ್ರಾತರ್ಮಾ ಧ್ಯಾನಿಕ ಸಾಯಂಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಯಾರು ಶ್ರದ್ಧಾ-ಭಕ್ತಿಗಳುಳ್ಳವರಾಗಿ ಪಠಿಸುವರೋ ಅಂಥವರಿಗೆ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ, ಆಧಿದೈವಿಕ ಹಾಗೂ ಆಧಿಭೌತಿಕ ಈ ಮೂರು ವಿಧ ದುಃಖ ಗಳು ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಉಂಟಾಗುವುದಿಲ್ಲ ॥೨೮॥

ದೇವತೆಗಳೇ! ಪ್ರಕೃತ ನಾನು ನಿಮ್ಮ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿಕೊಡುವುದ ಕ್ಕಾಗಿಯೂ, ದುಷ್ಟನಿಗ್ರಹ, ಶಿಷ್ಟ ಪರಿಪಾಲನಾರೂಪವಾದ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ನೆರವೇರಿ ಸುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೂ ಪರಶಿವನ ಗೃಹದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಅವತಾರವನ್ನು ಎತ್ತುತ್ತೇನೆ. ಸಕಲ ಭಕ್ತರ ಅಭಿಲಾಷೆಗಳನ್ನೂ ಈಡೇರಿಸಿ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ‘ ಗಜಾನನ ’ ಎಂಬ ಶುಭ ನಾಮದಿಂದ ಖ್ಯಾತಿಗೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. ॥೨೯॥

ಮಹಾಬಲಿಷ್ಠರಾದ ಸಿಂಧೂರಾದಿ ಅಸುರವೀರರನ್ನೆಲ್ಲ ಕೊಲ್ಲುವೆನು. ಅಸೇಕ ವಿಧ ಚಮತ್ಕಾರ ಲೀಲೆಗಳನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತ, ನನಗೆ ಜನನಿಯಾಗಲಿರುವ ಸರ್ವ ಮಂಗಳೆಯ ಪಾದಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡುವೆನು. ॥೩೦॥

ಬ್ರಹ್ಮಾ :—

ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ದೇವನು ಹೀಗೆಂದು ಆಶ್ವಾಸವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು, ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ತಾನು ಆವಿರ್ಭವಿಸಿದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿಯೇ ಅಂತರ್ಹಿತನಾದನು. ಕೆಲವು ಸಮಯ ಹೀಗೆಯೇ ದಾಟಿದ ಬಳಿಕ, ಕಾಲ-ಕರ್ಮ, ಧರ್ಮಗಳು ಒಂದುಗೂಡಿದ ಸು-ಸಮಯ ದಲ್ಲಿ ಹೈಮವತಿಯು ಭೂತಾಧಿನಾಥ, ಮಹೇಶ್ವರನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ವಿಶ್ವಗರ್ಭ ನನ್ನು ತನ್ನ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿದಳು. ॥೩೧॥

ಗರ್ಭಂ ಸ ವವೃಧೈಃತ್ಯಂತಂ ದಿನೇ ದಿನೇ ಯಥಾ ಶಶೀ |

ತತಸ್ತತ್ತೇಜಸಾ ತಸ್ಮಾ ನಾನಾ ದೋಹದಕಾಂಕ್ಷಣೇ

||೩೨||

ಉವಾಚ ಶಂಕರಂ ಗೌರೀ ಸಂತಸ್ತಾ ಗರ್ಭತೇಜಸಾ |

ಪಾರ್ವತ್ಯುವಾಚ : -

ಅತಿ ಶೀತಸ್ಥಲಂ ಯತ್ರ ತತ್ರ ಮಾಂ ನಯ ಶಂಕರ !

||೩೩||

ಕ ಉವಾಚ :—

ತತೋಽಸೌ ವೃಷಭಾರೂಢಃ ಪೃಷ್ಠೇ ತಾಮುಪನೇಶ್ಯ ಹ |

ಭಾಸಯಂತೀಂ ಮಹಾತೇಜಃಪುಂಜೇನ ವಿದಿಶೋ ದಿಶಃ

||೩೪||

ಸರ್ವೇಶ್ವರ ; ಮಹಾಗಣಪತಿಯ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಸನ್ನಿಧಿಯಿಂದ ಪರಿಪೂರಿತವಾದ ಮಾಹೇಶ್ವರ ಗರ್ಭವು ಶುಕ್ಲ ಪಕ್ಷದ ಚಂದ್ರಮನಂತೆ ದಿನ-ದಿನಕ್ಕೂ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದಲಾರಂಭಿಸಿತು. ಮೊದಲೇ ತೇಜೋಧಾತುವಿನಂತಿರುವ ಹರನ ವೀರ್ಯ. ವಿಶ್ವಂಭರ ಮೂರ್ತಿ, ಗಣಪತಿಯು ಅದರಲ್ಲಿ ಸನ್ನಿಹಿತನಾಗಿದ್ದಾನೆ ಎಂದಮೇಲೆ ತೇಜೋದ್ವಯಗಳ ಸಮ್ಮೇಳನದಿಂದಂಟಾದ ಮಹಾ ತಾಪವನ್ನು ತಡೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಅದಿಮಾಯಾ ಸ್ವರೂಪಳಾದ ಜಗನ್ಮಾತೆ, ಹಿಮವಂತನ ಮಗಳಿಗೂ ಕ್ಲೇಶವೆನಿಸಿತು. ಬಗೆಬಗೆಯ ಬಯಕೆಗಳು ಬರತೊಡಗಿದವು. ||೩೨||

ತೇಜಃಪುಂಜಗರ್ಭದಿಂದ ಪರಿತಪ್ತಿ ಪಾರ್ವತೀದೇವಿಯು ತನ್ನ ಪತಿಯ ಎದುರು ತನಗುಂಟಾಗುತ್ತಿರುವ ವಿಚಿತ್ರ ಸಂಕಟವನ್ನು ಪರ್ಯಾಯವಾಗಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಳು.

ಪಾರ್ವತೀ :—

ಪ್ರಿಯತಮ, ಲೋಕಶಂಕರ ! ಯಾವ ಸ್ಥಳ ಅತಿ ತಂಪಾಗಿದೆಯೋ, ಅಂತಹ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ನನ್ನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗು ||೩೩||

ಬ್ರಹ್ಮಾ :—

ಹೆಂಡತಿಯಾಡಿದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದ ಕೂಡಲೆ ಪರಮೇಶ್ವರನು ತನ್ನ ವೃಷಭವನ್ನೇರಿ ಪಾರ್ವತಿಯನ್ನು ಹಿಂದುಗಡೆ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿಕೊಂಡು ನಡೆದನು. ಮೊದಲೇ ತ್ರಿಪುರಸುಂದರಿ; ಮೇಲಾಗಿ ಪ್ರಕೃತಿಯ ತೇಜಸ್ಸಿಗೂ ತೇಜಸ್ಸಾದ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದನನ್ನು ಉದರದಲ್ಲಿರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾಳೆ ಎಂದಮೇಲೆ ಅವಳ ಅಪ್ರತಿಮ ತೇಜಸ್ಸನ್ನು ವರ್ಣಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವೇ? ತನ್ನ ದೇಹದ ಕಾಂತಿಯಿಂದ ಕಾತ್ಯಾಯನಿಯು ದಿಗ್ವಿದಿಕ್ಪುಗಳನ್ನು ಬೆಳಗಿದಳು. ||೩೪||

ವಾದ್ಯತ್ಸು ಸರ್ವವಾದ್ಯೇಷು ಯಯೌ ಸ ಪ್ಲೇತಿಮಂಡಲಮ್ |

ನಾನಾಗಣೈಃ ಸಮಾಯುಕ್ತೋ ಬಭ್ರಾಮ ಕಾನನಾನಿ ಸಃ ||೩೫||

ಭ್ರಮತಾ ತೇನ ದೃಷ್ಟಂ ಹಿ ಪರ್ಯಲೀಕಾನನಂ ಮಹತ್ |

ತತ್ರ ವಿಶ್ರಾಂತಿಮಕರೋತ್ಪರ್ವತ್ಯಾನುಮೃತೇ ತದಾ ||೩೬||

ನಾನಾಪುಷ್ಪಸಮಾಕೀರ್ಣಂ ನಾನಾದ್ರುಮ-ಫಲಾನ್ವಿತಮ್ |

ಸರೋ-ವಾಪೀಯುತಂ ಸಾಂದ್ರತರುಚ್ಛಾಯಂ ಮನೋರಮಮ್ ||೩೭||

ಯತ್ರೋಸ್ರಾಣಾಂ ನ ಪ್ರವೇಶಃ ಕೈಲಾಸಶಿಖರೋಪಮಮ್ |

ಸಕಲವಿಧ ಮಂಗಲವಾದ್ಯಗಳೂ ಮೊಳಗುತ್ತಿರುವಲ್ಲಿ ಮಹಾದೇವನು ಮಹೀ ಧರನ ಮಗಳೊಂದಿಗೆ ಮಹೀಮಂಡಲಕ್ಕೆ ಬಂದಿಳಿದನು. ಸಂಗಡ ಪ್ರಮಥ ಗಣದವರು ಬಂದಿದ್ದರೆಂದು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಹೇಳಬೇಕಿಲ್ಲವಷ್ಟೆ? ಅವರೊಂದಿಗೆ ದೇವನು ಕಾನನ ಗಳನ್ನು ಸುತ್ತಾಡತೊಡಗಿದನು ||೩೫||

ಹೀಗೆಯೇ ಸುತ್ತುತ್ತಿರುವಾಗ ಅವರಿಗೆ ಬಹು ವಿಸ್ತಾರವೂ, ನಿಬಿಡವೂ ಆದ ಗೊಂಡಾರಣ್ಯ ಒಂದು ದೃಗ್ಗೋಚರಿಸಿತು. ಅದನ್ನು ಪಾರ್ವತಿಯು ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಮೆಚ್ಚಿದ್ದರಿಂದ ದೇವನು ದೇವಿಯೊಡನೆ ಅಲ್ಲಿ ವಿಶ್ರಾಂತಿಯನ್ನು ಪಡೆದನು. ||೩೬||

ನಾನಾಜಾತಿಯ ಸುಗಂಧ ಕುಸುಮಸಮಾಕೀರ್ಣವಾದ ದ್ರುಮ-ಲತೆಗಳೂ, ನಾನಾಫಲಭರಿತ ವೃಕ್ಷಗಳೂ ತಾವೇ ತಾವಾಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದು ನಿಂದಿದ್ದವು. ಅಚ್ಚೋ ದಕದಿಂದ ಪರಿಪೂರ್ಣವಾದ ಸರೋವರ, ಇಳಿಯುವ ಭಾವಿ ಇವು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕಂಗೊಳಿ ಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಗಗನಚುಂಬಿಗಳಾದ ವೃಕ್ಷಗಳು ನಿಬಿಡವಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಕೈಗಳಂತಿರುವ ಕೊಂಬೆಗಳನ್ನು ಸುತ್ತಲೂ ಚಾಚಿ ದಟ್ಟವಾದ ನೆರಳನ್ನು ಬೀರಿದ್ದವು. ಈ ಬಗೆಯ ನೈಸರ್ಗಿಕ ರಾಮಣೀಯಕತಿಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ಆ ಕಾನನ ನೋಡತಕ್ಕವರ ಕಣ್ತನ- ಗಳನ್ನು ಸೂರೆಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಿತು. ||೩೭||

ಕೈಲಾಸಗಿರಿ ಶಿಖರವನ್ನು ಹೋಲುವಂತೆ ವೃಕ್ಷಗಳು ಸಾಂದ್ರವಾಗಿ ಬೆಳೆದು ನಿಂದಿದ್ದ ರಿಂದ ಉಷ್ಣ ರಶ್ಮಿ (ಸೂರ್ಯ)ಯ ಉಸ್ರ (ಕಿರಣ)ಗಳಿಗೆ ಪ್ರವೇಶಕ್ಕೆ ಅಲ್ಲಿ ಅವಕಾಶ

ನಂದನಾದಧಿಶೋಭಂ ತದ್ವನಂ ಚೈತ್ರರಥಾದಪಿ

||೩೮||

ತದ್ವೀಕ್ಷ್ಯ ಗಿರಿಜಾ ಪ್ರೋಚ

ಪಾರ್ವತೃವಾಚ :-

ಇಚ್ಛಯಾ ಸದೃಶಂ ಶಿವ !

ವನಂ ಪ್ರಾಪ್ತಂ ಮಹಾದೇವ ! ಕ್ರೀಡಾವೋಽತ್ರ ಚಿರಂ ವಿಭೋ ! ||೩೯||

ಕ ಉವಾಚ :-

ಗಣಾನಾಮಪಿ ಸರ್ವೇಷಾಂ ಪ್ರೀತಿಸ್ತತ್ರ ಹ್ಯಭೂತ್ತದಾ |

ತತೋ ಗಣಾ ಮಂಡಪಂ ತೇ ಚಕ್ಷುಸ್ತತ್ತ್ವಿಯಕಾಮ್ಯಯಾ ||೪೦||

ನಾನಾನೇದೀಗೃಹಯುತಂ ನಾನೋಪಸ್ಕರಸಂಯುತಮ್ |

ತತ ಊಚೇ ಶಿವೋ ದೇವೀಂ

ವಿರಲಿಲ್ಲ. ದೇವರಾಜ, ಧನಾಧ್ಯಕ್ಷ ಇವರ ಉದ್ಯಾನವನಗಳೆನಿಸಿದ 'ನಂದನ, ಚೈತ್ರ ರಥ' ಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಇದು ಅಧಿಕ ರಾಮವೇಯಕತೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದಿತು. ||೩೮||

ಸುಂದರವಾದ ಇಂತಹ ವನವನ್ನು ನೋಡಿ ಗಿರಿಜಾಮಾತೆಯು ಗಂಗಾಧರನನ್ನು ಕುರಿತು ಹೀಗೆಂದು ನುಡಿದಳು.

ಪಾರ್ವತೀ :-

ಪರಶಿವ ! ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸಬೇಕೆಂಬ ಇಚ್ಛೆ ನನಗೆ ಇದ್ದಿತೋ, ಅದಕ್ಕನುಗುಣವಾದ ಪ್ರದೇಶವೇ ವೈವಯೋಗದಿಂದ ಮೊರಕಿಸೆ. ವಿಭೋ, ಮಹಾ ದೇವ ! ಇಲ್ಲಿ ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಯಥೇಷ್ಟವಾಗಿ ಕ್ರೀಡಿಸೋಣ. ||೩೯||

ಬ್ರಹ್ಮಾ :

ಪ್ರಮಥಗಣಗಳಿಗೆ ಸಹ ಆ ವನದ ಸಿರಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಬಹಳ ಮೊಗಸೆನಿಸಿತು. ಆಗ ಅವರು ಜಗನ್ಮಾತಾಸಿತ್ಯಗಳಿಗೆ ಸಂತೋಷವನ್ನುಂಟುಮಾಡಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಆ ವನದಲ್ಲಿಲ್ಲ ಸುತ್ತಾಡಿ ಬಂದು ಬೇಕಾದ ನಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಿಕೊಂಡು ಅವರಿಗೊಂದು ಸುಂದರವಾದ ಮಂಡವನನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಟ್ಟರು. ||೪೦||

ಆ ಮಂಡವದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಒಳ ಮನೆಗಳು (ಕೊಠಡಿ) ಜಗುಲಿ, ವಡನಾಲೆಗಳು ಇವನ್ನೆಲ್ಲ ಪರಿಷ್ಕಾರವಾಗಿ ನಿರ್ಮಿಸಿದರು. ಆಹಾರೋಮೃದೋಗಿಗಳಾದ ಸಕಲವಿಧ ನಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನೂ ಅಲ್ಲಿ ತಂದು ಒದಗಿಸಿಟ್ಟರು. ಆಗ ವರಶಿವನು ಪಾರ್ವತೀದೇವಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಹೀಗೆಂದು ನುಡಿದನು.

ಶಿವ ಉನಾಚ :-

ವಸಾತ್ರ ತ್ವಂ ಗಣೈರ್ಯುತಾ ||೪೦||

ಯದ್ಯತ್ತೇ ಪ್ರಾರ್ಥಿತಂ ತತ್ತೇ ದಾಸ್ಯಂತಿ ಮದನುಗ್ರಹಾತ್ |

ಕ ಉನಾಚ :-

ತತಃ ಸ್ವಯಂ ಜಗಾಮಾಶು ಧ್ಯಾನಸ್ಥೋಭೂದ್ಧಿಮಾಲಯೇ ||೪೧||

ಸಖೀಭಿಃ ಪಾರ್ವತೀ ತತ್ರ ಚಿಕ್ರೀಡೇ ಸಾ ಯಥಾರುಚಿ |

ಅರಕ್ಷಂಸ್ತಾಂ ಕೋಟಿಗಣಾಃ ಸಮಂತಾದಾವೃತಾಸ್ತದಾ ||೪೨||

ತದಾಜ್ಞಾ ವಶಗಾಃ ಸರ್ವೇ ಕಂದಮೂಲಫಲಾಶಿನಃ ||೪೩||

ಶಿವ :-

ಪ್ರಿಯೇ, ಪಾರ್ವತಿ ! ಈ ಗಣಗಳೆಲ್ಲ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಇವರೊಂದಿಗೆ ನೀನು ಇಲ್ಲಿಯೇ ವಾಸಿಸು. ||೪೦||

ನೀನು ಯಾವ ಯಾವ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಬೇಕೆಂದು ಬಯಸುವೆಯೋ, ಅವನ್ನೆಲ್ಲ ತತ್ಕ್ಷಣವೇ ಒದಗಿಸಿಕೊಡುವಂತಹ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ-ಮಹಿಮೆಗಳನ್ನುನಾನು ಈ ಗಣಗಳಿಗೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿರುವೆನು ಅವರು ಎಲ್ಲ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನೂ ನಿನಗೆ ಒದಗಿಸಿಕೊಡುವರು.

ಬ್ರಹ್ಮಾ :-

ಎಂದು ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸಿ ತಾನು ಅಲ್ಲಿಂದ ಬೇಗನೆ ಹೊರಟು ಹಿಮಾಲಯ ಗಿರಿಯ ತಪ್ಪಲಿಗೆ ತಲುಪಿ, ಸ್ವ-ಸ್ವರೂಪಾನುಸಂಧಾನಕ್ಕಾಗಿ ಕುಳಿತನು. ||೪೧||

ಜಗನ್ಮಾತೆ ಪಾರ್ವತೀದೇವಿಯು ಪ್ರಿಯಸಖಿಯರಿದೊಡಗೂಡಿ, ತನ್ನ ಸೃಷ್ಟಿ ಚಮತ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಗಮನಿಸುತ್ತ, ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬೇಸರವಾಗದಂತೆ ಕ್ರೀಡಿಸುತ್ತ ಆನಂದದಿಂದ ವಿಹರಿಸಿದಳು. ಕೋಟಿಗಟ್ಟಲೆ ಇದ್ದ ಪ್ರಮಥಗಳು ಆ ವನವನ್ನು ಸುತ್ತುವರಿದು ನಿಂದು, ದೇವಿಗೆ ಯಾವ ವಿಧವಾದ ಉಪದ್ರವವೂ ಉಂಟಾಗದಂತೆ ಸಂರಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ||೪೨||

ಅನ್ನ ಪೂರ್ಣೆಯ ದಿವ್ಯ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಯಾವುದಕ್ಕೂ ಕೊರತೆ ಇಲ್ಲದಿದ್ದಾಗ್ಯೂ ಆಹಾರಕ್ಕೆ ಸಹ ಅವಳನ್ನು ಬೇಡದೆ, ಅಲ್ಲೇ ಸಮೃದ್ಧಿಯಾಗಿ ಬೆಳೆದಿರತಕ್ಕ ಗೆಡ್ಡೆ-ಗೆಣಸು ಹಣ್ಣು ಇವನ್ನು ಭುಜಿಸಿ ತೃಪ್ತಿಪಡುತ್ತ ದೇವಿಯ ಆಜ್ಞಾ ವಶವರ್ತಿಗಳಾಗಿದ್ದರು. ||೪೩||

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಗಣೇಶಪುರಾಣೇ ಉತ್ತರಖಂಡೇ “ ಗೌರೀದೋಹದವರ್ಣನಂ ”
ನಾನ್ವೇಕೋ ನ ತ್ರಿಂಶದುತ್ತರ ಶತತನೋಽಧ್ಯಾಯಸ್ಸನಾಪ್ತಃ

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಶ್ರೀ ಗಣೇಶಪುರಾಣದ ಉತ್ತರಖಂಡದಲ್ಲಿ ‘ಗೌರೀ ದೋಹದ
(ಬಯಕೆಯ) ವರ್ಣನೆ’ ಎಂಬಲ್ಲಿಗೆ ನೂರ ಇಪ್ಪತ್ತೊಂಭತ್ತನೆಯ
ಅಧ್ಯಾಯಾನುವಾದವು ಮುಕ್ತಾಯವಾಯಿತು.

!! ಶ್ರೀ ಗಣೇಶಾಯ ನಮಃ

ಅಥ ತ್ರಿಂಶದಧಿಕ ಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ

ಕ ಉವಾಚ :—

ತತಸ್ತು ನನಮೇ ಮಾಸಿ ಪೂರ್ಣೇ ಸಾಸೂತ ಬಾಲಕಮ್ |
ಚಾರುಚಂದ್ರಾನನಂ ಪದ್ಮಶೋಭಾಜಿನ್ಯನಂ ಶುಭಮ್ ||೧||
ಕಿರೀಟ-ಕೇಯೂರಧರಂ ಕೋಟಿಸೂರ್ಯಸಮಪ್ರಭಮ್ |
ಪ್ರನಾಲಾಧರಶೋಭಾಢ್ಯಂ ಚತುರ್ಬಾಹುನಿರಾಜಿತಮ್ ||೨||
ಮುಕ್ತಾಹಾರಧರಂ ಚಾರು ಕಂಕಣೈರುಪಶೋಭಿತಮ್ |
ಪರಶುಂ ಕಮಲಂ ಮಾಲಾಂ ಮೋದಕಾಂಶ್ಚ ಕರೈರ್ದಧತ್ ||೩||

|| ಶ್ರೀ ಮಂಗಲಮೂರ್ತಯೇ ನಮಃ ||

೧೩೦ ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

ಬ್ರಹ್ಮಾ :—

ಹೀಗೆಯೇ ಕಾಲವು ಉರುಳುತ್ತಿರಲು, ವಾರ್ವತೀ ದೇವಿಯು ಧರಿಸಿದ ಗರ್ಭಕ್ಕೆ ಒಂಭತ್ತು ತಿಂಗಳು ಕಳೆದವು. ಆಗ ದೇವಿಯು ಒಂದು ಪುಂಪ್ರಜೆಯನ್ನು ಪ್ರಸವಿಸಿದಳು. ಆ ಬಾಲಕನ ಮುಖ ಪೂರ್ಣ ಚಂದ್ರಮನಂತೆ ಸುಂದರವಾಗಿಯೂ ಹೃದಯಾಹ್ಲಾದಕರವಾಗಿಯೂ ಇದ್ದಿತು. ಅವನ ಕಣ್ಣುಗಳು ವಿಸ್ತೃತ ಕಮಲ ಪುಷ್ಪಗಳಂತೆ ಶೋಭಿಸುತ್ತಲಿದ್ದವು. ||೧||

ಕಿರೀಟ-ಕೇಯೂರಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿಯೇ ಬಾಲಕನು ಜನಿಸಿದನು. ಅವನ ದೇಹದ ಕಾಂತಿಯು ಕೋಟಿ ಸೂರ್ಯರು ಒಮ್ಮೆಲೇ ಉದಿಸಿದಷ್ಟು ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾಗಿದ್ದಿತು. ಹನಳದಂತೆ ಬಾಲಕನ ತುಟಿಗಳು ಕೆಂಪಾಗಿ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಬಾಲಕನು ನಾಲ್ಕು ಸುಂದರ ಭುಜಗಳಿಂದ ವಿರಾಜಮಾನನಾಗಿದ್ದನು. ||೨||

ಹೊಳೆವ ಮುತ್ತಿನ ಹಾರವನ್ನು ಕಂಬು ಕಂಠದಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿದ್ದನು. ಮುಂಗೈಗಳಿಗೆ ಒಪ್ಪುವ ರತ್ನಖಚಿತ ಸ್ವರ್ಣ ಕಂಕಣಗಳನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಪರಶು, ಕಮಲ ಪುಷ್ಪ, ಮಾಲಾ ಹಾಗೂ ಮೋದಕ ಇವನ್ನು ತನ್ನ ಒಂದೊಂದು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿದ್ದನು. ||೩||

ಧ್ವಜಾಂಕುಶಾಬ್ಜವಿಲಸತ್ಪಾದಪದ್ಮಸಮನ್ವಿತಮ್
ಕಂಕಿಣೇಜಾಲವಿಲಸಚ್ಚಾರುಗುಲ್ಫಯುತಂ ಶುಭಮ್

||೪||

ಭಾಲಚಂದ್ರಂ ಕೋಟಿಚಂದ್ರನಿಭಂ ವನ್ದಿಸಮಪ್ರಭಮ್
ಏವಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಸ್ವರೂಪಂ ಸಾ ಚಕಂಪೇ ಹರ್ಷನಿರ್ಭರಾ

||೫||

ಪಾರ್ವತೃನಾಚ :—

ಕಮಿದಂ ತೇಜ ಉದಿತಂ ನಯನಾಚ್ಛಾದಕಂ ಮಹತ್ |

ಕೋಽಸಿ ತ್ವಂ ವದ ಮೇ ಚೇತೋ ನಂದಯಸ್ವ ಕೃಪಾಂ ಕುರು

||೬||

ಕ ಉನಾಚ :—

ಇತ್ಯುಕ್ತ್ವಾ ತಂ ನಮಶ್ಚಕ್ರೇ ಸ್ಮರಂತೀ ಪೂರ್ವಕಂ ವಚಃ |

ಕಮಲದಂತೆ ನಸುಗೊಸಾಗಿ ಹೊಳೆವ ಅವನ ಅಂಗಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಧ್ವಜ, ಅಂಕುಶ ಕಮಲ ಮೊದಲಾದುವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಶುಭ ಚಿಹ್ನೆಗಳು ಇದ್ದು, ಮಹಾ ಪುರುಷನ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಸಾರುತ್ತಿದ್ದವು. ಕಾಲುಗಳಿಗೆ ಗೆಜ್ಜೆ, ಕಿರುಗಂಟಿಗಳುಳ್ಳ ಕಾಲಂದಿಗೆ ಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಬಾಲಕನು ಬಹಳ ಮುದ್ದಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದನು. ||೪||

ವಿಸ್ತೃತವಾದ ಲಲಾಟದಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರನನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದನು. ಅವನ ಮುಖ ಕಮಲವು ಕೋಟಿ ಚಂದ್ರರಷ್ಟು ಆಹ್ಲಾದಕರ ಕಾಂತಿಯಿಂದ ಹೊಳೆಯುತ್ತಲಿದ್ದಿತು. ಅವನ ದೇಹದ ಪ್ರಭೆ ಜ್ವಲಿಸುವ ಜ್ವಲನ (ಅಗ್ನಿ) ನಂತೆ ಕೆಂಪಾಗಿದ್ದಿತು. ದೇವನ ಇಂತಹ ದಿವ್ಯ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ನೋಡಿ ದೇವಿಯು ಹರ್ಷಭರಿತಳಾದಳು. ಸಂತೋಷಾತಿರೇಕದಿಂದ ಅವಳ ದೇಹ ಕಂಪಿಸಿತು. ||೫||

ದೇವೀ :—

ಈಗ ಜನಿಸಿದ ಈ ದಿವ್ಯ ತೇಜಸ್ಸು ಯಾವುದಿರಬಹುದು ? ಅತ್ಯದ್ಭುತವಾಗಿದೆ ಯಲ್ಲ ! ಕಣ್ಣನ್ನು ಕೋರೈಸುತ್ತಲಿದೆ. ಇರಲಿ, ಇದನ್ನೇ ವಿಚಾರಿಸುವೆನು. ‘ ನೀನು ಯಾರು ’ ಎಂಬುದನ್ನು ದಯೆಯಿಟ್ಟು ತಿಳಿಸಿ ನನ್ನ ಹೃದಯಕ್ಕೆ ಅನಂದವನ್ನುಂಟು ಮಾಡು. ||೬||

ಬ್ರಹ್ಮಾ :—

ಎಂದು ನುಡಿದು ಅಪ್ರಾಕೃತವಾದ ಆ ತೇಜಸ್ಸಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿದಳು. ಅವಳಿಗೆ ಹಿಂದೆ ಮಯೂರೇಶನು ಹೇಳಿದ ಮಾತುಗಳು ಮಸಕು ಮಸಕಾಗಿ ಸ್ಮರಿಸಿದವು. ಹಾಗೆಯೇ ಅದನ್ನು ನೆನಪುಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾರಂಭಿಸಿದಳು. ಆಗ ಇವಳ ಪರದಾಟ

ತತ ಊಚೇ ಮಹೋಮೂರ್ತಿಃ

ವಿನಾಯಕ ಉನಾಚಃ :—

ಮಾ ಮಾತರ್ವಿಮನಾಭನ

||೭||

ಗುಣೇಶೋಹಮನೇಕಾನಾಂ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಾನಾಂ ವಿನಾಯಕಃ | :

ಅಸಂಖ್ಯಾತಾ ಮೇವತಾರಾ ನ ಜ್ಞಾಯಂತೇಮರ್ಯರಸಿ

||೮||

ಇಚ್ಛಯಾ ಸೃಷ್ಟಿ-ಸಂಹಾರ-ಪಾಲನಾನಿ ಕರೋಮ್ಯಹಮ್ |

ತ್ರಿಧಾ ರೂಪಂ ವಿಧಾಯಾಹಂ ವಿಶ್ವಸ್ಯ ಶಿವನಂದಿನಿ !

||೯||

ತ್ರೇತಾಯುಗೇವತೀರ್ಯಾಹಂ ತ್ವದ್ಗೃಹೇ ಲೀಲಾಯಾ ಪುರಾ |

ಅನೇಕಾನಿ ವಿಚಿತ್ರಾಣಿ ಕೃತಾನಿ ಸಿಂಧುನಾಶನಮ್

||೧೦||

ವನ್ನು ಕಂಡ ತೇಜೋಮೂರ್ತಿ ; ದೇವನು ತನ್ನ ಪರಿಚಯವನ್ನು ಅವಳಿಗೆ ಮಾಡಿ ಕೊಡಲಾರಂಭಿಸಿದನು.

ವಿನಾಯಕ :—

ತಾಯೇ ! ನೀನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಕುಲವನ್ನು ಪಡೆಬೇಡ. ||೭||

ನಾನು ಮತ್ತೆಯಾರೂ ಅಲ್ಲ. ನಾನೇ ಗುಣೇಶ್ವರ. ಅನೇಕ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಗಳನ್ನು ಸೃಜಿಸಿದ ನಾನು ವಿನಾಯಕನೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದವನು. ನಾನು ಅನೇಕ ಬಗೆಯ ರೂಪಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಅವತರಿಸುತ್ತಲೇ ಇರುವೆನು. ನನ್ನ ಅವತಾರಗಳೆಷ್ಟು ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯಲಿಕ್ಕೆ ವೇವತಿಗಳಿಗೆ ಸಹ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ||೮||

ಈ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಗಳ ಸರ್ಜನ, ಪರಿಪಾಲನ ಹಾಗೂ ವಿಲಯ ಇವನ್ನು ನಾನು ಕೇವಲ ನನ್ನ ಸಂಕಲ್ಪದಿಂದಲೇ ಮಾಡತಕ್ಕವನು. ಈ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಲಿಕ್ಕಾಗಿ ನನಗೆ ಅಧೀನವಾದ ಆದಿಮಾಯೆಯಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮಾ, ವಿಷ್ಣು ಮತ್ತು ಮಹೇಶ್ವರ ಎಂಬ ಮೂರು ರೂಪಗಳಿಂದ ವ್ರತಿಫಲಿಸಿರುವೆನು. ಪರಶಿವನ ಪ್ರೇಮಭೂಮಿಯೇ ! ಆ ಮೂರು ರೂಪಗಳಿಂದ ತೋರುತ್ತಿರುವವನೂ ನಾನೇ. ||೯||

ಕಳೆದ ತ್ರೇತಾಯುಗದಲ್ಲಿ ನಾನು ನಿನಗೆ ಮಗನಾಗಿ ಅವತರಿಸಿದ್ದೆ. ಆಗ ನನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಬಗೆಯ ಲೀಲಾವಿನೋದಗಳನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿರುವೆನು. ನಾನು ತೋರಿದ ವಿಚಿತ್ರ ತರಹದ ಲೀಲೆಗಳನ್ನು ನೀನೂ ನೋಡಿರುವೆ. ಆಗ ' ಸಿಂಧು ' ಎಂಬ ಬಲಿಷ್ಠ ದೈತ್ಯನೊಬ್ಬ ಯಾರೊಬ್ಬರಿಗೂ ಮಣಿಯದೆ ಸಾಧುಗಳನ್ನು ಹಿಂಸಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವನನ್ನು ನಾನು ನಾಶಗೊಳಿಸಿದೆ. ||೧೦||

ಮಯೂರೇಶ್ವರನಾನಾಹಂ ಷಡ್ಭುಜೋರ್ಜುನವರ್ಣಕಃ |

ತದಾ ಮಯಾ ವಚೋ ದತ್ತಂ “ ದ್ವಾಪರೇ ತೇ ಸುತಃ ಪುನಃ ||೧೧||

ಭವೇಯಂ” ಸೇವಕಶ್ಚಾಹಂ ಸಿಂದೂರಾನೋಚಿತಾ ಮಯಾ |

ದ್ವಿಜರೂಪೇಣ ಸಹಸಾ ಸ್ಮರ ಸರ್ವಂ ಶುಚಿಸ್ಮಿತೇ ! ||೧೨||

ತದಾಪಿ ತನಯಸ್ತೇಹಂ ಭವಿಷ್ಯಾಮಿತ್ಯಥಾಬ್ರುವಮ್ |

ತದಿದಂ ಸತ್ಯವಚನಂ ಮಯಾ ಸಂಪಾದಿ ಪಾರ್ವತಿ ! ||೧೩||

ಭೂ-ಭಾರಂ ಚ ಹರಿಷ್ಯಾಮಿ ಸಿಂದೂರಂ ಚ ಮಹಾಬಲಮ್ |

ಸೇವನಂ ಚ ಕರಿಷ್ಯಾಮಿ ತವ ಮಾತರ್ಗಜಾನನಃ ||೧೪||

ಆಗಿನ ಅವತಾರದಲ್ಲಿ ನನ್ನನ್ನು ‘ ಮಯೂರೇಶ್ವರ ’ ಎಂಬ ನಾಮಧೇಯದಿಂದ ಎಲ್ಲರೂ ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಆಗ ನನಗೆ ಅರು ಭುಜಗಳಿದ್ದವು. ಆಗಿದ್ದ ನನ್ನ ದೇಹ ಅರ್ಜುನ (ಭಾಸ್ವರ, ಶುಭ್ರ, colour of the Lightning) ವರ್ಣವುಳ್ಳದ್ದಾಗಿದ್ದಿತು. ಆ ಅವತಾರವನ್ನು ಉಪಸಂಹರಿಸುವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ “ ದ್ವಾಪರ ಯುಗದಲ್ಲಿ, ನಾನು ನಿನಗೆ ಮತ್ತೆ ಮಗನಾಗಿ ಜನಿಸುವೆನು ||೧೧||

ನಿನ್ನ ಚರಣಕಮಲಗಳನ್ನು ಸೇವಿಸುವೆನು, ಸಿಂದೂರಾದಿ ಸಮಸ್ತ ಸುರ ವಿದ್ವೇಷಿಗಳನ್ನೂ ನಿಗ್ರಹಿಸುವೆನು.” ಎಂದು ದುಃಖಿಸುತ್ತಲಿದ್ದ ನಿನಗೆ ವಚನವನ್ನು ಕೊಟ್ಟೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಆ ಸಿಂದುರನು ನಿನ್ನನ್ನು ಕೊಂಡೊಯ್ಯುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಪರಶಿವನು ಅವನೊಂದಿಗೆ ಹೋರಾಡಿದನಷ್ಟೇ ! ಅಗ ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ಮನಸಾ ಸ್ಮರಿಸಿದೆ. ನಾನು ಸ್ವಲ್ಪವೂ ವಿಲಂಬಮಾಡದೆ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ರೂಪದಿಂದ ಬಂದು ನಿನಗೆ ದರ್ಶನವನ್ನು ಕೊಟ್ಟೆ. ಆಗಲೂ ನಿನಗೆ ಮಗನಾಗಿ ಅವತರಿಸಲಿರುವ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದೆ. ಶುಚಿಸ್ಮಿತೇ ! ಅವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನೆನಪು ಮಾಡಿಕೋ. ||೧೨||

ಆಗ ನಾನು ನಿನಗೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದ ವಚನವು ಅಸತ್ಯವಾಗದೆ ನಡೆಯಲೇಬೇಕಷ್ಟೆ ! ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಪಾರ್ವತೀದೇವಿ ! ಈಗ ಈ ರೂಪದಿಂದ ನಿನಗೆ ಮಗನಾಗಿ ಅವತರಿಸಿರುವೆನು. ||೧೩||

ಈ ಅವತಾರದಲ್ಲಿ ನಾನು ನಿರ್ವಹಿಸಲಿರುವ ಮಹತ್ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುವೆನು. ಕೇಳು. ಮಹಾ ಬಲಿಷ್ಠನಾದ ಸಿಂದೂರನೆಂಬ ದೈತ್ಯನನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸುವೆನು. ಅವನನ್ನನುಸರಿಸುವವರು ಅವನಂತೆಯೇ ದುಷ್ಟರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅವರೂ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ರಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅವರ ಭಾರವನ್ನು ಭೂಮಿಯು ಹೊರಲಾರದವಳಾಗಿದ್ದಾಳೆ. ಅದನ್ನು ಇಳುಹುವುದು ನನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯ. ಅದುದರಿಂದ ಅದನ್ನೂ ಮಾಡುವೆನು. ಈ

ನಿಖ್ಯಾತೋಹಂ ಭವಿಷ್ಯಾಮಿ ಭಕ್ತಾನಾಂ ಕಾಮಪೂರಕಃ |

ಕ ಉನಾಚಃ :—

ಏನಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ವಚೋ ಗೌರೀ ಸ್ತುತ್ವಾ ಸರ್ವಂ ಪುರಾತನಮ್ ||೧೫||

ನತ್ವಾ ತುಷ್ಠಾನ ದೇವೇಶಂ ವಿಶ್ವೇಶಂ ವಿಘ್ನನಾಶಕಮ್ |

ಗೌರ್ಯುನಾಚಃ :—

ನಿರ್ವಿಕಲ್ಪ ಚಿದಾನಂದಘನಂ ಬ್ರಹ್ಮಸ್ವರೂಪಿಣಮ್ ||೧೬||

ಭಕ್ತಪ್ರಿಯಂ ನಿರಾಕಾರಂ ಸಾಕಾರಂ ಗುಣಭೇದತಃ |

ನಮಾಮ್ಯಹಮಾಸ್ಮೂಲಮಣುಭ್ಯೋಽಣುತರಂ ವಿಭುಮ್ ||೧೭||

ಅವತಾರಕ್ಕೆ ಪವಿತ್ರ ಕ್ಷೇತ್ರಳಾಗಿರುವ ನೀನು, ನನ್ನ ತಾಯಿ, ನಿನ್ನ ಚರಣಕಮಲಗಳನ್ನು ಸೇವಿಸುವೆನು. ಈ ಅವತಾರದಲ್ಲಿ ನನ್ನನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ ‘ಗಜಾನನ’ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ||೧೪||

ಆ ಹೆಸರನ್ನು ನಾನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಅದರಿಂದಲೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾಗುವೆನು. ನನ್ನನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಭಜಿಸುವವರ ಇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ನೆರವೇರಿಸಿಕೊಡುವೆನು.

ಬ್ರಹ್ಮಾ :—

ಬಾಲಕನಾಡಿದ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಗೌರಿಯು ಬಹು ಹಿಂದೆ ಅವನು ತನ್ನೆದುರು ಆಡಿದ ಮಾತುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಂಡಳು. ||೧೫||

ಭಕ್ತಿರಸವು ಅಗಜೆಯ ಅಂತಃಕರಣದಲ್ಲಿ ಉಕ್ಕಿ ಬಂದಿತು. ಎದ್ದು ಆ ಬಾಲಕನಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿದಳು. ದೇವೇಶ್ವರ, ವಿಶ್ವದೊಡೆಯ ; ವಿಘ್ನನಾಶಕನನ್ನು ಹೀಗೆಂದು ಸ್ತುತಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದಳು.

ಗೌರೀ :—

ಸಂಕಲ್ಪ-ವಿಕಲ್ಪಾದಿ ಚಂಚಲ ವೃತ್ತಿಶೂನ್ಯ ಜ್ಞಾನಾನಂದಗಳ ಘನ ನೀನು. ಅರ್ಥಾತ್ ಪರಬ್ರಹ್ಮಸ್ವರೂಪಿ. ||೧೬||

ಭಕ್ತರನ್ನು ಕಂಡರೆ ನಿನಗೆ ಬಹಳ ಪ್ರೀತಿ. ಸ್ವಭಾವತಃ ನಿನಗೆ ಯಾವ ವಿಧವಾದ ಆಕಾರವೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಪ್ರಪಂಚದ ರೀತಿ-ನಿಯಮಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಸತ್ತ್ವರಜಸ್ತಮೋಗುಣಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಫಲಿಸಿ, ಸಾಕಾರನಾಗಿ ಕಾಣುವೆ. ‘ಅಜೋರಣೀರ್ಯಾ ಮಹತೋ ಮಹೀರ್ಯಾ’ ಎಂದರೆ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಸ್ತುವಿಗಿಂತಲೂ ಸೂಕ್ಷ್ಮತಮನು. ಹಿರಿದಾದ ವಸ್ತುವಿಗಿಂತಲೂ, ನೀನು ಹಿರಿಯನು,

ಅವ್ಯಕ್ತಂ ವ್ಯಕ್ತಿಮಾಪನ್ನಂ ರಜಃಸತ್ತ್ವತಮೋಗುಣಮ್ |
 ಮಾಯಾವಿನಂ ಮಾಯಿನಂ ಚ ಸರ್ವಮಾಯಾವಿದಂ ಪ್ರಭುಮ್ ||೧೮||
 ಸರ್ವಾಂತರ್ಯಾಮಿಣಂ ನಿತ್ಯಂ ಸರ್ವಾಧಾರಂ ಪರಾತ್ಪರಮ್ |
 ಚತುರ್ಣಾಮಸಿ ವೇದಾನಾಂ ಮಾನಸಸ್ಯಾಪ್ಯಗೋಚರಮ್ ||೧೯||
 ಮಹದ್ಭಾಗ್ಯಂ ಮಮ ವಿಭೋ ! ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಂ ದರ್ಶನಂಗತಃ |
 ಪ್ರತಿಕ್ಷಂತ್ಯಾ ಮಮ ವಿಭೋ ! ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಂ ದರ್ಶನಂ ಗತಃ ||೨೦||
 ಇದಾನೀಂ ತ್ವದ್ವಿಯೋಗೋ ಮೇ ನ ಸ್ಯಾದ್ವೇವ | ತಥಾ ಕುರು |

ಅರ್ಥಾತ್ ಸರ್ವತ್ರ ವ್ಯಾಪಕನಾಗಿರುವೆ. ಪ್ರಭೋ ! ನಿನಗೆ ನಾನು ವಂದಿಸುವೆನು. ||೧೮||

ದರ್ಶನನಾಥನಗಳಾದ ಇಂದ್ರಿಯ, ಮನಸ್ಸುಗಳಿಗೆ ಗೋಚರಿಸತಕ್ಕವನಲ್ಲ ವಾದ್ದರಿಂದ ನೀನು ಅವ್ಯಕ್ತನೆನಿಸುವೆ. ಜನರನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಜನರಂತೆ ಜನಿಸಿ ಗೋಚರನೂ ಆಗಿರುವೆ. ರಜಸ್ಸತ್ತ್ವ ತಮೋಗುಣಗಳೂ ನಿನ್ನ ಸ್ವರೂಪವೇ ಆಗಿವೆ. ಮೂಲ ಮಾಯೆಯನ್ನು ನೀನು ಅಧೀನದಲ್ಲಿರಿಸಿಕೊಂಡವನು. ಸಾಕ್ಷಾನ್ಮಾಯಾ ಸ್ವರೂಪನೂ ಆಗಿರುವೆ. ಸಕಲ ವಿಧ ಮಾಯಾ ವಿದ್ಯೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಭೋ ! ನೀನು ಬಲ್ಲವನು. ||೧೮||

ಎಲ್ಲರ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲೂ ನೆಲೆಸಿ ನೀನು ಅವರನ್ನು ಅವರವರ ಪ್ರಾರಬ್ಧಕರ್ಮ ಗಳಿಗನುಸರಿಸಿ ಪ್ರೇರಿಸುವೆ. ನೀನು ವಿನಾಶರಹಿತನಾದವನು. ಸಕಲಜಗತ್ತಿಗೂ ಆಧಾರ ನಾದವನು. ಶ್ರೇಷ್ಠವೆನಿಸಿದ ವಸ್ತುಗಳೆಲ್ಲ ಪರಮ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾದವನು. ಸಕಲ ವಿಧ ಶಬ್ದ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೂ ಆಶ್ರಯವೆನಿಸಿದ ನಾಲ್ಕು ವೇದಗಳಿಗಾಗಲಿ, ಅತ್ಯದ್ಭುತ ಸನ್ನಿವೇಶ ಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಮತ್ತಾವ ವಿಧವಾದ ನಾಥನಗಳನ್ನೂ ನಿರೀಕ್ಷಿಸದೆ ಬಹು ಸುಲಭವಾಗಿ ಕಲ್ಪಿಸಬಲ್ಲ ಮನಸ್ಸಿಗಾಗಲಿ ನಿನ್ನನ್ನರಿವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿರುವುದಿಲ್ಲ ||೧೯||

ವಿಭೋ ! ಇಂತಹ ಮಹಿಮಾಶಾಲಿಯಾದ ನಿನ್ನನ್ನು ಪುತ್ರನನ್ನಾಗಿ ಪಡೆದಿರುವ ನನ್ನ ಭಾಗ್ಯ ಎಷ್ಟು ಮಹತ್ವಾದುದೋ ಅದನ್ನು ನಾನಂತೂ ಅರಿಯಲಾರೆ. ಪ್ರಭೋ ! ಎಂದಿಗೆ ನಿನ್ನ ಸಂದರ್ಶನ ನನಗೆ ಒದಗಬಹುದೋ ಎಂದು ನಾನು ಅನವರತ ನಿರೀಕ್ಷಿ ಸುತ್ತಲೇ ಇದ್ದೆ. ದೇವ ! ನೀನು ನನಗೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನಾಗಿ ಇಂದು ದರ್ಶನವನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದೆ. ||೨೦||

ಕಳೆದ ಯುಗದಲ್ಲಿ ಇದೇ ರೀತಿಯ ಎಂದರೆ ನಿನ್ನನ್ನು ಮಗನನ್ನಾಗಿ ಪಡೆದ ಭಾಗ್ಯ ನನಗೆ ದೊರೆತಿರದಿರೂ, ನನಗೆ ತೃಪ್ತಿಯಾಗುವವರೆಗೂ ನೀನು ನನ್ನ ಬಳಿ ಇರದೆ, ಅಷ್ಟರಲ್ಲೇ ಆ ಅವತಾರವನ್ನು ಉಪಸಂಹರಿಸಿಬಿಟ್ಟೆ. ನಿನ್ನ ವಿಯೋಗವನ್ನು ತಾಳ

ಕ ಉವಾಚ :-

ಏನಂ ನದಂತ್ಯಾಂ ತಸ್ಯಾಂ ತು ದೇವೋ ರೂಪಾಂತರಂ ದಧೌ ||೨೧||

ಚತುರ್ಭುಜಂ ಭಾಲಚಂದ್ರಂ ಶುಂಡಾದಂಡನಿರಾಜಿತಮ್ |

ಅನೇಕಭೂಷಣಯುತಂ ಚಿಂತಾಮಣಿಯುತಂ ಹೃದಿ ||೨೨||

ದಿವ್ಯಾಂಬರಂ ದಿವ್ಯಗಂಧಂ ಸಿದ್ಧಿ-ಬುದ್ಧಿಯುತಂ ತದಾ |

ರುರೋದ ಬಾಲವಚ್ಚಾಚ್ಛೋ ದದೃಶೇ ಗಿರಿಜಾ ತು ತಮ್ ||೨೩||

ಶುಶೋಚ ಬಹುಧಾ ತನ್ವೀ

ಲಾರದೆ ನಾನು ಬಹಳ ಸಂಕಟಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿದ್ದೆ. ಆದರೆ ಈಗಲೂ ಹಾಗೆಯೇ ಮಾಡಿಬಿಡಬೇಡ ಪ್ರಭೋ! ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ತೊರೆದು ಎಲ್ಲಿಗೂ ಹೋಗಬಾರದು. ಆ ರೀತಿಯಾಗಿ ನೀನು ವರ್ತಿಸು.

ಬ್ರಹ್ಮಾ :-

ದೇವಿಯು ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತಿರುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ದೇವನು ತನ್ನ ರೂಪವನ್ನು ಮುಂದಿನ ಆವತಾರಿಕ ರೂಪಕ್ಕೆ ಕೂಡಲೆ ಮಾರ್ಪಡಿಸಿದನು. ||೨೧||

ದೇವನು ಮಾರ್ಪಡಿಸಿಕೊಂಡ ರೂಪಕ್ಕೆ ನಾಲ್ಕು ಭುಜಗಳಿದ್ದವು. ಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರನು ಹೊಳೆಯುತ್ತಿದ್ದನು. ಸುಂದರವಾದ ಸೊಂಡಿಲಿನಿಂದ ನಿರಾಜಿತ ಮುಖ ಕಮಲನಾಗಿದ್ದನು. ತನ್ನ ಅವಯವಗಳಿಗೆ ಒಪ್ಪವಾಗಿರುವಂತಹ ಅನೇಕ ಭೂಷಣಗಳಿಂದ ಭೂಷಿತನಾಗಿದ್ದನು. ಕಾಮಿತಾರ್ಥಪ್ರದವಾದ ಚಿಂತಾಮಣಿ (Thought Gem. a fabulolus Gem supposed to yield its possessor all desires) ಎಂಬ ರತ್ನವನ್ನು ಉರಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿದ್ದನು.

||೨೨||

ದಿವ್ಯವಾದ ವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದನು. ದೇಹಕ್ಕೆ ದಿವ್ಯ ಚಂದನವನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದನು. ತನ್ನ ಪ್ರಿಯತಮೆಯರಾದ ಸಿದ್ಧಿ-ಬುದ್ಧಿಯರನ್ನು ಅಕ್ಕ-ಪಕ್ಕಗಳಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಏನನ್ನೂ ಅರಿಯದೆ ಎಳೆಗೂಸಿನಂತೆ ಅಳಲಾರಂಭಿಸಿದನು. ಇದನ್ನು ಗಿರಿಜೆಯು ಗಮನಿಸಿದಳು. ||೨೩||

ತಾನು ಇದುವರೆಗೂ ನೋಡುತ್ತಲಿದ್ದ ದೇವನ ರೂಪವು ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಮಾಯವಾಗಿ ಬೇರಾವುದೋ ಒಂದು ಶಿಶು ತನ್ನೆದುರು ಅಳುತ್ತ ಕುಳಿತಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು 'ನಾನು ಪ್ರಸವಿಸಿದ ಆ ಆಕಾರದ ಶಿಶು ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಯಿತೆಂದು ಅತಿಯಾಗಿ ಶೋಕಿಸಿದಳು.

ಗಿರಿಜೋವಾಚ :-

ನಿಧಿಃ ಕೇನ ಹೃತೋ ಮಮ |

ನ ಬಾಲಸ್ತ್ರೀಷು ಲೋಕೇಷು ದೃಷ್ಟಃ ಶುಂಡಾವಿರಾಜಿತಃ ||೨೪||

ಬ್ರಹ್ಮಾದಯೋ ಹಸಿಷ್ಯಂತಿ ಲೋಕಾಶ್ಚೇಕ್ಷ್ಯೇದೃಶಂ ಶಿಶುಮ್

ಕ ಉವಾಚ :

ಸಗಣಸ್ತಂ ಶಿಶುಂ ಗೃಹ್ಯ ಪ್ರಾಹ ತಾಂ

ಶಿವ ಉವಾಚ :

ಶ್ರುಣು ಮೇ ಪ್ರಿಯೇ ! ||೨೫||

ಅನಾದಿನಿಧನೋ ದೇವಃ ಶುಂಡಾದಂಡವಿರಾಜಿತಃ |

ಯತ್ರ ಕುಂಠಾಶ್ಚ ತುರ್ವೇದಾಃ ಶಾಸ್ತ್ರಾಣಿ ಮುನಯೋಽಮರಾಃ ||೨೬||

ಗಿರಿಜೆ :-

ಅಖಂಡ ನಿಧಿಯಂತಿದ್ದ ನನ್ನ ಮುದ್ದುಗುವರನನ್ನು ಯಾರು ಅಪಹರಿಸಿ ಕೊಂಡು ಹೋದರು? ಮಕ್ಕಳಿಗೆಲ್ಲಾ ದರೂ ಸೊಂಡಿಲಿರುವುದುಂಟೆ? ತ್ರಿಭುವನಗಳೆಲ್ಲವೂ ಈ ತರಹದ ಮಗುವನ್ನು ಕಂಡಿರುವುದಿಲ್ಲವಲ್ಲ ! ||೨೪||

‘ಎಂತಹ ಶಿಶುವನ್ನು ಪ್ರಸವಿಸಿದೆ’ ಎಂದು ಈ ಶಿಶುವನ್ನು ಕಂಡ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳು ನಕ್ಕು, ಜಗವೂ ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಿ ನಗುವಂತೆ ಹಾಸ್ಯಕ್ಕೆ ಗುರಿಮಾಡುವರಲ್ಲ ?

ಬ್ರಹ್ಮಾ :-

ಈ ರೀತಿ ಬಹುಪರಿಯಿಂದ ಪರಿಶೋಚಿಸುತ್ತಲಿದ್ದ ಪಾರ್ವತೀದೇವಿಯ ಅಳುವನ್ನು ಕೇಳಿ ಶಂಕರನು ಮನೆಗೆ ಬಂದನು. ||೨೫||

ಗಣವೆಲ್ಲ ಅವನನ್ನು ಆದರಿಸಿ ಅವನ ಸುತ್ತಲೂ ನಿಂದರು. ಸರ್ವಜ್ಞನಾದ ಪರಮೇಶ್ವರನಿಗೆ ಆಗಿನ ಸನ್ನಿವೇಶವೆಲ್ಲ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಅರಿವಾಯಿತು. ಪಾರ್ವತಿಯ ಶೋಕವನ್ನು ಮಾಧಾನಪಡಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಆ ಶಿಶುವನ್ನು ಕೈಗೆ ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಅವಳಿಗೆ ತೋರಿಸುತ್ತ ಹೀಗೆಂದು ನುಡಿದನು.

ಶಿವ :-

ಪ್ರಿಯೇ! ನಾನು ಹೇಳುವುದನ್ನು ಗಮನವಿಟ್ಟು ಕೇಳು. ಈ ಶಿಶು ಯಾರೆಂಬುದು ನಿನಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆಯೇ? ಶುಂಡಾದಂಡದಿಂದ ವಿರಾಜಿತನಾಗಿ ತೋರುತ್ತಿರುವ ಈ ಬಾಲಕನು ದೇವನು. ಆದ್ಯಂತರಹಿತನಾದವನು. ||೨೬||

ಯಾವನ ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಲು ಯತ್ನಿಸಿದಾಗ ನಾಲ್ಕು

ಪ್ರಪಂಚೋ ಗುಂಫಿಲೋಯೇನ ನಾನಾಕಾರ್ಯವತಾ ಪ್ರಿಯೇ ! ||೨೭||

ಸರ್ವಾಂತರ್ಯಾಮ್ಯುನ್ನೇಕಾನಾಂ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಾನಾಂ ಚ ಕಾರಕಃ |

ಚತ್ವಾರ್ಯಸ್ಯ ಚ ರೂಪಾಣಿ ಚತುರ್ಷು ಚ ಯುಗೇಷು ಚ ||೨೮||

ಕೃತೇ ದಶಭುಜೋ ನಾಮ್ನಾ ' ವಿನಾಯಕ ' ಇತಿ ಶ್ರುತಃ |

ತ್ರೇತಾಯುಗೇ ಶುಕ್ಲವರ್ಣಃ ಷಡ್ಭುಜೋಽಸೌ ಮಯೂರಾಟ್ ||೨೯||

ಸಿಂಧುಂ ಹತ್ವಾಪಾಲಯತ್ಸೋಮತೀರ್ಯ ಸ್ವಾಲಯೇ ಪ್ರಿಯೇ ! |

ಸ ವಿನಾಯಂ ರಕ್ತವರ್ಣಶ್ಚತುರ್ಬಾಹುವಿರಾಜಿತಃ ||೩೦||

ಅವತೀರ್ಣೋ ಗೃಹೇಽಸೌ ಹಿ ಸಿಂದೂರಂ ನಿಹನಿಷ್ಯತಿ |

ಆರುಹ್ಯ ಮೂಷಕಂ ದೇವೋ ಭೂ-ಭಾರಂ ಚ ಹರಿಷ್ಯತಿ ||೩೧||

ವೇದಗಳೂ, ಆರು ಶಾಸ್ತ್ರಗಳೂ, ತಪಸ್ಸಿದ್ದರಾದ ಮುನಿಗಳೂ, ಅಜರಾಮರರೆನಿಸಿದ ಅಮರರೂ ಕುಂತರಾಗಿ ಹೋದರೂ, ಅಂತಹ ಜಗತ್ಪಭು ; ಈ ಬಾಲಕ.

ಇವನು ಸರ್ವಾಂತರ್ಯಾಮಿಯಾದವನು. ಅನೇಕ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದವನು. ಆಯಾ ಯುಗಧರ್ಮ, ಕಾರ್ಯ ಹಾಗೂ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಿಗನುಸರಿಸಿ ಇವನು ನಾಲ್ಕು ಬಗೆಯ ರೂಪಗಳನ್ನು ಧರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅದನ್ನೇ ವಿಸ್ತರಿಸಿ ಹೇಳುವೆನು ಕೇಳು. ||೨೮||

ಮೊದಲನೆಯದೇ ಕೃತಯುಗ. ಆಗ ದೇವನು ದಶಬಾಹುಗಳುಳ್ಳವನಾಗಿರುವನು. ಆ ಯುಗದಲ್ಲಿ ದೇವನಿಗೆ ' ವಿನಾಯಕ ' ಎಂಬ ಹೆಸರು ಪ್ರಖ್ಯಾತವಾಗಿರುವುದು. ತ್ರೇತಾಯುಗದಲ್ಲಿ ಶುಭ್ರ ವರ್ಣದಿಂದ ಕೂಡಿರುತ್ತಾನೆ. ಆರು ಭುಜಗಳಿರುವವು. ಮಯೂರವನ್ನು ತನ್ನ ವಾಹನವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ||೨೯||

ಇದೇನು, ಇಷ್ಟರಲ್ಲೇ ಮರತಿಯ ? ಪ್ರಿಯೇ ! ಕಳೆದ ಯುಗದಲ್ಲಿ ಇವನು ನಮಗೆ ಮಗನಾಗಿ ನಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಜನಿಸಿರಲಿಲ್ಲವೇ ? ಸಿಂಧು ದೈತ್ಯನನ್ನು ಕೊಂದು ಜಗತ್ತನ್ನು ಪರಿಪಾಲಿಸಲಿಲ್ಲವೇ ? ಆ ದೇವನೇ ಈ ಯುಗದಲ್ಲಿ ಇಂದು ನಮ್ಮೆದುರು ರಕ್ತವರ್ಣದಿಂದಲೂ, ಚತುರ್ಬಾಹುಗಳಿಂದಲೂ, ವಿರಾಜಿತನಾಗಿರುವನು. ||೩೦||

ಈಗ ನಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅವತಾರವನ್ನೆತ್ತಿದ ಈ ಭಗವಂತನು ಸಿಂದೂರ ದೈತ್ಯನನ್ನು ಸಂಹರಿಸುವನು. ಈ ಅವತಾರದಲ್ಲಿ ಇವನಿಗೆ ಇಲಿ ವಾಹನವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅದನ್ನೇರಿಕೊಂಡು ಭೂಮಿಯನ್ನೆಲ್ಲ ಸುತ್ತಿ, ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಅಡಗಿರುವ ದುಷ್ಟ ದಾನವರನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸಿ, ಭೂ-ಭಾರವನ್ನು ಇಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ||೩೧||

ನಾಮ್ನಾ ' ಗಜಾನನ ' ಇತಿ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯೇ ಖ್ಯಾತಿಮೇಷ್ಯತಿ |
ಅಯಂ ಕಲಿಯುಗೇ ದೇವಿ ! ' ಧೂಮ್ರಕೇತುರಿ 'ತಿ ಪ್ರಥಾಮ್ ||೩೨||
ಚತುರ್ಬಾಹುಶ್ಚಾರುಣೇಶೋ ಯಾಸ್ಯತೇ ರುಚಿರಾಂ ಭುವಿ |

ಕ ಉವಾಚ :-

ನಿಶಮ್ಯ ಶಿವನಾಕ್ಯಂ ಸ ಉವಾಚ ಬಾಲಕಃ ಸ್ಫುಟಿಮ್ ||೩೩||
ಬಾಲಕ ಉವಾಚ :-

ಸಮ್ಯಗ್ಬಂಧಂ ಸ್ವರೂಪಂ ಮೇ ಸಮ್ಯಗುಕ್ತಂ ತ್ವಯಾ ಶಿವ ! |
ಅವತೀರ್ಣಸ್ತವ ಗೃಹೇ ಸೇವಾಂ ಕರ್ತುಂ ಚ, ಸಿಂದುರಮ್ ||೩೪||
ನಿಹಂತುಂ ಚ, ನಿಹಂತಾರಂ ದೇವಾನಾಂ ಸರ್ವಭೂಭುಜಾಮ್ |

ದೇವನಿಗೆ ಈ ಯುಗದಲ್ಲಿ ' ಗಜಾನನ ' ಎಂದು ಹೆಸರು. ಇದು ಮೂರು
ಲೋಕಗಳಲ್ಲೂ ಪ್ರಖ್ಯಾತವಾಗುವುದು. ದೇವಿ! ಇವನೇ ಮುಂದೆ ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ
' ಧೂಮ್ರಕೇತು ' ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಅವತರಿಸಿ ಲೋಕಗಳೆಲ್ಲ ಖ್ಯಾತಿ
ಗೊಳ್ಳುವನು. ||೩೨||

ಆಗಿನ ಅವತಾರದಲ್ಲೂ ಇಂದಿನಂತೆ ಇವನಿಗೆ ನಾಲ್ಕು ಬಾಹುಗಳಿರುವುವು.
ಸುಂದರ ನೇತ್ರಗಳುಳ್ಳವನಾಗಿ ಜಗದಲ್ಲಿ ಮೆರೆಯುವನು.

ಬ್ರಹ್ಮಾ :-

ಶಿವನಾಡಿದ ತಾತ್ಪರ್ಯಕ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಅವನ್ನು ಅನುಮೋದಿಸುತ್ತ,
ಬಾಲಕನ ರೂಪದಲ್ಲಿದ್ದ ದೇವನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಣಿಯಿಂದ ಹೀಗೆ ನುಡಿದನು. ||೩೩||

ಜಾಲಕ :-

ಪರಶಿವ ! ನೀನು ನನ್ನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತತ್ತ್ವತಃ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರುವೆ ಮತ್ತು
ಅದರಂತೆಯೇ ವರ್ಣಿಸಿರುವೆ. ಪ್ರಕೃತ ನಾನು ನಿನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅವತರಿಸಿದುದಕ್ಕೆ
ಎರಡು ನಿಮಿತ್ತಗಳಿವೆ. ನೀವಿಬ್ಬರೂ ನನಗೆ ಕಳೆದ ಯುಗದಲ್ಲಿ ಜನನೀ-ಜನಕರಾದುದರಿಂದ
ನಿಮ್ಮ ಚರಣಕಮಲಗಳನ್ನು ಮನಮುಟ್ಟಿ ಸೇವಿಸುವುದು ಆ ಕಾರಣಗಳ ಪೈಕಿ
ಮೊದಲನೆಯದು. ಎರಡನೆಯದಾಗಿ ಮಹಾದುಷ್ಟನಾದ ಸಿಂದೂರನನ್ನು ||೩೪||

ನಿಗ್ರಹಿಸುವುದು. ಸಿಂದೂರನು ನಡೆಸಿದ ಹಾಗೂ ನಡೆಸುತ್ತಿರುವ ಪುಂಡುತನ
ಸಾಮಾನ್ಯವಾದುದೇನೂ ಅಲ್ಲ. ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳನ್ನೂ ಸದೆಬಡಿದಿದ್ದಾನೆ. ಆಯಾ ದೇಶ
ಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ರಾಜ ಮಹಾರಾಜರಂತೂ ಇವನ ಭುಜಬಲ-ಪರಾಕ್ರಮಗಳಿಗೆ ಬಲಿಯಾಗಿ

ಮರ್ದನಂ ಭೂ-ಧರಾಣಾಂ ಚ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಜಯಶಾಲಿನಮ್ ||೩೫||
ಹತ್ವಾ ತಂ ವಿಶ್ವಸಂತೋಷಂ ಕರಿಷ್ಯಾಮಿ ಚ ಶಂಕರ ! |
ಭಕ್ತಾನಾಂ ಕಾಮಪೂರಣ್ಣ ದೇವಕರ್ಮಪ್ರವರ್ತಕಃ ||೩೬||
ಭವಿಷ್ಯಾಮಿ ವರೇಣ್ಯಸ್ಯ ವರದೋ ಜ್ಞಾನದಾಯಕಃ |
ಮಯಿ ಭಕ್ತಿಭವೇತ್ತಸ್ಯ ಮಮ ಧ್ಯಾನಪರಾಯಣಃ ||೩೭||
ದೇವ-ದ್ವಿಜಾತಿಥೀನಾಂ ಚ ಪೂಜಕಃ ^೧ ಪಂಚಯಜ್ಞಕೃತ್ |
ಪುರಾಣಶ್ರವಣೇ ಸಕ್ತಃ ಸ್ವಾಚಾರಃ ಸತ್ಯವಾಃ ಶುಚಿಃ ||೩೮||
“ ಪುಷ್ಪಿಕಾ ” ನಾನು ಯಸ್ಯಾಪಿ ಪತ್ನೀ ಧರ್ಮಪರಾಯಣಾ |

ನಿರ್ಣಾಮವಾಗಿದ್ದರೂ. ಭೂಮಿಯ ಭಾರವನ್ನು ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ನಿಂದಿರುವ ಆದಿಶೇಷ, ತದೀಯರು, ದಿಗ್ಗಜಗಳು ಹೆಚ್ಚೇನು ಮೂರು ಲೋಕದವರನ್ನೂ ಸೋಲಿಸಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ||೩೫||

ಇಂಥವನನ್ನು ಕೊಂಡು ಶಂಕರ! ವಿಶ್ವಕ್ಕೆ ಶಾಂತಿ, ಸಂತೋಷಗಳನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವೆನು. ಭಕ್ತರು ಬೇಡುವ ಬಯಕೆಗಳನ್ನು ಈಡೇರಿಸಿಕೊಡುತ್ತ ‘ ಭಕ್ತ ಕಾಮಪ್ರಪೂರಕ, ಎಂಬ ಶುಭ ನಾಮದಿಂದ ಮೆರೆಯುವೆನು. ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ತೃಪ್ತಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ವೇದೋಕ್ತ ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರಾದಿ ಕರ್ಮಗಳು ಮತ್ತೆ ನಿರ್ಬಾಧಕವಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಂಡು ಬರುವಂತೆ ಮಾಡುವೆನು. ||೩೬||

ಸಾಧು-ಸತ್ಪುರುಷರಿಗೆಲ್ಲ ಅನೇಕ ವರಗಳನ್ನು ದಯೆವಾಲಿಸುವೆನು. ಮುಮುಕ್ಷುಗಳಿಗೆ ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸುವೆನು. ವರೇಣ್ಯನೆಂಬ ಒಬ್ಬ ಮಹಾರಾಜನಿದ್ದಾನೆ. ಅವನ ಇಷ್ಟಾರ್ಥವನ್ನು ಪ್ರಕೃತ ನಾನು ನೆರವೇರಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಅವನಿಗೆ ತತ್ತ್ವವನ್ನೂ ಉಪದೇಶಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ನನ್ನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅವನು ಭಕ್ತಿ-ಭಾವ ಉಳ್ಳವನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ನನ್ನನ್ನೇ ಸರ್ವದಾ ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತಿರುವನು. ||೩೭||

ದೇವ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಅತಿಥ್ಯಭಾಗತರು ಇವರನ್ನು ಅತ್ಯಾದರದಿಂದ ಪೂಜಿಸತಕ್ಕವನವನು. ಪಂಚಮಹಾಯಜ್ಞಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿದಿನವೂ ತಪ್ಪದೆ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಆಚರಿಸುವನು. ಪುರಾಣ ಶ್ರವಣದಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಆಸಕ್ತಿ ಅವನಿಗೆ. ಎಂತಹ ದುರ್ಧರ ಪ್ರಸಂಗ ಒದಗಿದಾಗ್ಯೂ ತನ್ನ ಸದಾಚರಣೆಯನ್ನು ವ್ಯತ್ಯಾಸಗೊಳಿಸುವವನಲ್ಲ. ಅವನ ಆಯುಷ್ಯದಲ್ಲೇ ಸುಳ್ಳನ್ನಾಡಿಲ್ಲ. ಅವನ ಬಾಹ್ಯಾಭ್ಯಂತರಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಕಲ್ಮಷವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ||೩೮||

ಅವನ ಹೆಂಡತಿಯ ಹೆಸರು ‘ ಪುಷ್ಪಿಕೆ ’. ಬಹಳ ಧರ್ಮಿಷ್ಠಳು. ಪಾತಿವ್ರತ್ಯ

ಪತಿವ್ರತಾ ಪತಿಸ್ತಾಣಾ ಪತಿನಾಕ್ಯಪರಾಯಣಾ

||೩೯||

ತಾಭ್ಯಾಂ ದ್ವಾದಶವರ್ಷಾಣಿ ತಪಸ್ತಪ್ತಂ ಸು.ದಾರುಣಮ್ |

ತತೋ ನುಯಾ ವರೋ ದತ್ತ “ಏಷ್ಯೇ ವಾಂ ಪುತ್ರತಾಂ ಭುವನಮ್” ||೪೦||

ಪುಷ್ಪಿಕಾಯಾಂ..ಪ್ರಸೂತಾಯಾನುದ್ಯೈವ ರಾಕ್ಷಸೈಃ ಶಿಶುಃ |

ನೀತಶ್ಚ ತ್ಯಕ್ತ್ಯತೇ ಪ್ರಾಣಾಂಸ್ತಸ್ಮಾನ್ಮಾಂ ನಯ ತತ್ರ ಹ ||೪೧||

ಕ ಉವಾಚ :-

ಏವಮಾಕರ್ಣ್ಯ ತದ್ವಾಕ್ಯಂ ಶಿವೋ ಹರ್ಷಸಮನ್ವಿತಃ |

ಸಾನಾನಾಜ್ಮಯಪುಷ್ಪೈಸ್ತಂ ಪೂಜಯಾಮಾಸ ಭಕ್ತಿತಃ ||೪೨||

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಗಣೇಶಪುರಾಣೇ ಉತ್ತರಖಂಡೇ ‘ ಗಜಾನನಾರ್ವಿಭಾವೋ ’

ನಾನು ತ್ರಿಂಶದಧಿಕ ಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ

ಧರ್ಮವನ್ನು ಅಕ್ಷರಶಃ ಪರಿಪಾಲಿಸತಕ್ಕವಳು ಪತಿದೇವನನ್ನು ತನ್ನ ಪ್ರಾಣದಂತೆ ಪ್ರೀತಿಸತಕ್ಕವಳು. ಪತಿಯ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ವೇದವಾಕ್ಯಗಳೆಲ್ಲರಬೇಕಾದ .ಗೌರವ ವನ್ನು ಅವಳಿಟ್ಟಿದ್ದಾಳೆ. ||೩೯||

ವರೇಣ್ಯ-ಪುಷ್ಪಿಕೆಯರು ಪುತ್ರಾರ್ಥಿಗಳಾಗಿ ಬಹು ಹಿಂದೆ ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷಗಳ ವರೆಗೂ ಅತ್ಯಂತ ದಾರುಣವಾದ ತಪಸ್ಸನ್ನಾಚರಿಸಿದ್ದರು. ಆಗ ನಾನು ಅವರಿಗೆ ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿ ‘ ನಿಮಗೆ ನಾನು ಮಗನಾಗಿ ಜನಿಸುವೆನು ’ ಎಂದು ಆಶ್ವಾಸವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೆ. ಅದನ್ನು ಸತ್ಯವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕಷ್ಟೆ ? ||೪೦||

ಪುಷ್ಪಿಕೆಯು ಇಂದೇ ವ್ರತವಿಸಿದ್ದಾಳೆ. ಕೇಡಿಗರಾದ ರಾಕ್ಷಸರು ಆ ಶಿಶುವನ್ನು ಕೂಡಲೇ ಕದ್ದೊಯ್ದಿದ್ದಾರೆ. ಅದು ಕೂಡಲೇ ಪ್ರಾಣಗಳನ್ನು ಬಿಡತಕ್ಕದ್ದಾಗಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಈಗಲೇ ನನ್ನನ್ನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗು. ||೪೧||

ಬ್ರಹ್ಮಾ :-

ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದ ಕೂಡಲೇ ಪರಶಿವನು ಹೃಷ್ಣಾಂತರಂಗನಾದನು ನಾನಾವಿಧ ವೇದಮಂತ್ರಗಳನ್ನುಚ್ಚರಿಸುತ್ತ ಅವನ್ನೇ ಪುಷ್ಪಗಳಂತೆ ದೇವನಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸಿದನು. ಹಾಗೂ ಬಹಳ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪೂಜಿಸಿದನು. ||೪೨||

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಶ್ರೀ ಗಣೇಶಪುರಾಣದ ಉತ್ತರಖಂಡದಲ್ಲಿ ‘ ಗಜಾನನಾರ್ವಿಭಾವ ’

ಎಂಬಲ್ಲಿಗೆ ನೂರ ಮೂವತ್ತನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯಾನುವಾದವು

ಮುಕ್ತಾಯವಾಯಿತು.

ಶ್ರೀ ಗಣೇಶಾಯ ನಮಃ

ಅಧೈಕತ್ರಿಂಶದುತ್ತರ ಶತತನೋಽಧ್ಯಾಯಃ

ಕ ಉವಾಚ :-

ತತಶ್ಚಿಂತಾಂ ಚಕಾರಾಸೌ ತತ್ರ ನೇತುಂ ತು ಬಾಲಕಮ್ |

ತಜ್ಞಾತ್ವಾ ಸ್ವಾಹ ತಂ ನಂದೀ

ನಂದ್ಯುವಾಚ :-

ಸ್ವಾಮಿ ! ಯುಷ್ಮತ್ಪ್ರಸಾದತಃ ||೧||

ಶೋಷಯಿಷ್ಯೇ ಸಮುದ್ರಾಂಸ್ತು ಚೂರ್ಣಯಿಷ್ಯೇ ಗಿರೀನಪಿ |

ಅಜ್ಞಾಪಯ ತತೋ ಮಹ್ಯಂ ಭರ್ನಾ ಕಾರ್ಯಂ ಹೃದಿ ಸ್ಥಿತಮ್ ||೨||

|| ಶ್ರೀ ಮಂಗಲಮೂರ್ತಯೇ ನಮಃ ||

೧೩೧ ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

ಬ್ರಹ್ಮಾ :-

ಪರಮಾತ್ಮಾ ಗಜಾನನನು ನುಡಿದ ನುಡಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ನೀಲಕಂಠನು 'ಎಳೆಗೂ ಸಾದ ಇವನನ್ನು ಅಷ್ಟು ದೂರ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಕರೆದೊಯ್ಯುವುದು ಹೇಗೆ?' ಎಂದು ಚಿಂತಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದನು. ಇದರ ಸೂಕ್ಷ್ಮವನ್ನರಿತ ನಂದಿಯು ಮುಂದೆ ಬಂದು ಪರಮೇಶ್ವರನನ್ನು ಕುರಿತು ಹೀಗೆಂದನು.

ನಂದೀ :-

ಸ್ವಾಮಿ, ಶಂಕರ ! ತಮ್ಮ ಅನುಗ್ರಹ ವಿಶೇಷದಿಂದ ||೧||

ಸಪ್ತ ಸಮುದ್ರಗಳನ್ನು ಬೇಕಾದರೂ ಒಡನೆಯೇ ಶೋಷಿಸಿಹೋಗುವಂತೆ ಮಾಡಿಬಿಡುವೆನು. ಕುಲಸರ್ವತಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಪುಡಿ ಪುಡಿ ಮಾಡಿಬಿಡುತ್ತೇನೆ. ಆದುದರಿಂದ ಯಾವ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ದೇವ ! ನೀನು ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿರುವೆಯೋ, ಅದನ್ನು ಮಾಡುವಂತೆ ನನ್ನನ್ನು ಆಜ್ಞಾಪಿಸು. ||೨||

ಕ ಉವಾಚ :-

ಭಣಿತಂ ತಸ್ಯ ತಚ್ಛ್ರುತ್ವಾ ತುಷ್ಠಃ ಸ್ವಾಹ ಹರಃ ಸ ತಮ್ |

ಹರ ಉವಾಚ :-

ಸಾಧು, ಸಾಧು, ತ್ವಯಾ ಪ್ರೋಕ್ತಮಾಶಯಂ ಮೇ ವಿನೃಣ್ಣತಾ ||೩||

ಪಾರುಷಂ ತೇ ಮಯಾ ಜ್ಞಾತಂ ಶತಶೋ ನಂದಿಕೇಶ್ವರ ! |

ಇದಾನೀಮಥ ಯತ್ಕಾರ್ಯಂ ವದಾಮಿ ತತ್ಕುರುಷ್ವ ಭೋಃ ! ||೪||

ಮಾಹಿಷ್ಮತ್ಯಾಂ ಮಹಾಪುರ್ಯಾಮಾಸ್ತೇ ರಾಜಾ ಮಹಾಬಲಃ |

“ವರೇಣ್ಯ” ಇತಿ ವಿಖ್ಯಾತೋ ನಾನಾ ಧರ್ಮಪರಾಯಣಃ ||೫||

ಯಸ್ಯ ಪತ್ನೀ ಮಹಾಭಾಗಾ “ ಪುಷ್ಪಿಕಾ ” ನಾನು ನಾನುತಃ |

ಬ್ರಹ್ಮಾ :-

ನಂದಿ ನುಡಿದ ವೀರನುಡಿಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ನೀಲಶೋಹಿತನು ಬಹಳ ಸಂತೋಷ ಪಟ್ಟನು. ಮತ್ತು ಅವನ ಧೈರ್ಯೋತ್ಸಾಹಗಳನ್ನು ಶ್ಲಾಘಿಸುತ್ತ ಹೀಗೆಂದು ನುಡಿದನು.

ಹರ :-

ವತ್ಸ, ನಂದಿ ! ನನ್ನ ಹೃದಯಸಂಗತಿಯನ್ನು ಅರಿತು, ಅದನ್ನು ಸಾಧಿಸಿ ಕೊಂಡು ಬರಲು ಅನುಜ್ಞೆಯನ್ನೀಯಬೇಕೆಂದು ಬೇಡುತ್ತಿರುವುದು ನಿನ್ನ ಬಲ-ಪರಾಕ್ರಮ, ಸ್ವಾಮಿನಿಷ್ಠೆಗಳಿಗೆ ಬಹಳಮಟ್ಟಿಗೆ ಒಪ್ಪುತ್ತದೆ. ||೩||

ನಂದಿಕೇಶ್ವರ ! ನಿನ್ನ ಪಾರುಷವೆಷ್ಟಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ನಾನು ನೂರಾರು ಸಲ ಪರಿಶೀಲಿಸಿ ನೋಡಿ ತಿಳಿದಿದ್ದೇನೆ. ಭೋಃ ! ಪ್ರಕೃತ ಯಾವ ಕೆಲಸವನ್ನು ಸಾಧಿಸ ಬೇಕಾಗಿದೆಯೋ, ಅದನ್ನು ವಿವರಿಸುವೆನು, ಕೇಳು. ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ಸಾಧಿಸಿ ಕೊಂಡು ಬಾ. ||೪||

ಮಾಹಿಷ್ಮತೀ ಎಂಬುದೊಂದು ರಾಜಧಾನಿ ಇದೆ. ಆ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಒಡೆಯ ನಾದವನ ಹೆಸರು “ವರೇಣ್ಯ” ಅವನು ಮಹಾ ಬಲಶಾಲಿಯಾದವನು. ಸರ್ವದಾ ಧರ್ಮಕಾರ್ಯಗಳನ್ನಾಚರಿಸುವುದರಲ್ಲೇ ನಿರತನಾದವನು. ಇವನ ಪ್ರಖ್ಯಾತಿ ಸರ್ವತ್ರ ಹರಡಿದೆ. ||೫||

ಮಹಾ ಭಾಗ್ಯಶಾಲಿನಿಯಾದ ಅವನ ಹೆಂಡತಿಯ ಹೆಸರು “ ಪುಷ್ಪಿಕೆ ”

ತಸ್ಯಾಂ ಸದ್ಯಃ ಪ್ರಸೂತಾಯಾಂ ಸುಸ್ತಾಯಾಂ ಕಾಪಿ ರಾಕ್ಷಸೀ ||೬||

ನಿನ್ಯೇ ಬಾಲಂ ತತ್ಪರತೋ ನೇಯೋ ಬಾಲಸ್ತ್ವಯಾ ಲಘು |
ನೀತ್ವಾ ಸ್ಥಾಪ್ಯ ತತ್ಪರತೋ ಯಾವನ್ನಿ ದ್ರಾತಿ ಸಾ ಶುಭಾ ||೭||

ಕ ಉವಾಚ :—

ಏವಮಾಜ್ಞಾಂ ಸಮಾಕೇಣ್ಯ ಶಂಕರೇಣ ಸಮೀರಿತಾಮ್ |
ಶೀಘ್ರಂ ಬಾಲಂ ಸಮಾದಾಯ ನಭೋಮಾರ್ಗೇಣ ಸತ್ತ್ವರಃ ||೮||

ಪ್ರಾಕ್ಷ್ಯಸತ್ಪರತೋ ಬಾಲಂ ಸಾ ನ ಸುಸ್ತಾವಬೋಧ ತಮ್ |
ಶೀಘ್ರಮುಡ್ಧೀಯ ಸಂಪ್ರಾಯಾನ್ಮಂದಿಕೇಶೋ ಮಹೇಶ್ವರಮ್ ||೯||

ಉವಾಚ ನಿಜವೃತ್ತಾಂತಂ ಮಾರ್ಗೇ ಸ್ವಯಮನುಷ್ಠಿತಮ್ |

ಅವಳು ಈಗನ್ನೂ ಪ್ರಸವಿಸಿದ್ದಾಳೆ. ಅತಿಶ್ರಾಂತಳಾದ ಅವಳಿಗೆ ಗಾಢನಿದ್ರೆ ಬಂದಿದೆ. ಈ ಸಂಧಿಯನ್ನು ನಾಧಿಸಿ ಒಬ್ಬ ರಕ್ಷಸಿಯು ||೬||

ಪುಷ್ಪಿಕೆಯ ಬಾಲಕನನ್ನು ಅಪಹರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾಳೆ. ಆ ಮಂಗಳಾಂಗಿಯು ಎಚ್ಚರಗೊಳ್ಳುವುದರ ಒಳಗಾಗಿಯೇ ಈ ಬಾಲಕನನ್ನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಕರೆದೊಯ್ದು ಅವಳ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಇರಿಸಿ ಬರಬೇಕು. ||೭||

ಬ್ರಹ್ಮಾ:—

ಶಂಕರನು ವಿಧಿಸಿದ ಆ ಆಜ್ಞಾ ವಚನಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದಕೂಡಲೇ ನಂದಿಯು ಅದನ್ನು ಶಿರಸಾ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ, ಬಾಲಕನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ನಭೋಮಾರ್ಗದಿಂದಲೇ ಹಾರುತ್ತ ವೇಗವಾಗಿ ಮಾಹಿಷ್ವತೀ ನಗರವನ್ನು ಕುರಿತು ಪ್ರಯಾಣ ಬೆಳೆಸಿದನು. ||೮||

ಅನಂತರ ನಂದಿಯು ಶಿಶುವನ್ನು ಪುಷ್ಪಿಕೆಯ ಮಗ್ಗುಲಲ್ಲಿ ಯಾರಿಗೂ ಅರಿವಾಗದೆ ಮಲಗಿಸಿ, ತನ್ನ ಪಾಡಿಗೆ ಏನನ್ನೂ ಅರಿಯದವನಂತೆ ಅಂತರಿಕ್ಷಕ್ಕೆ ನೆಗೆದು ಹಾರುತ್ತ ಮತ್ತೆ ಪರಶಿವನ ಸನ್ನಿಧಿಗೆ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬಂದುಬಿಟ್ಟನು. ಮೈಮರೆತು ನಿದ್ರೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಲಿದ್ದ ಪುಷ್ಪಿಕೆಗೆ ತನ್ನ ಶಿಶುವನ್ನು ರಾಕ್ಷಸಿಯು ಕೊಂಡೊಯ್ದದಾಗಲೇ ಅಥವಾ ನಂದಿಯು ಶಿಶುವಿನ ರೂಪದಲ್ಲಿರುವ ಶ್ರೀ ಗಣಾನನನನ್ನು ತನ್ನ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಇರಿಸಿ ಹೋದುದಾಗಲೇ ಯಾವುದೂ ಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲ. ||೯||

ನಂದಿಯು ಶಿವನ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದಕೂಡಲೇ ಮಾರ್ಗಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ತಾನು

ನಂದ್ಯವಾಚ :—

ಅಕಸ್ಮಾದ್ಗಗನಾದ್ದೇವ ! ರಾಕ್ಷಸೀ ಘೋರದರ್ಶನಾ ||೧೦||

ಭಕ್ಷಯಂತೀ ಬಾಲಮಾಂಸಂ ಮಾಮಾಕ್ರಮ್ಯ ಸ್ಥಿತಾ ವಿಭೋ ! |

ತವ ಪ್ರಸಾದಾತ್ಪಚ್ಛೇನ ನೇಷ್ಟಿತಾ ರಾಕ್ಷಸೀ ಮಯಾ ||೧೧||

ಭ್ರಾಮಯಿತ್ವಾ ವಿನಿಕ್ಷಿಪ್ತಾ ಮಹಾಪರ್ವತನುಸ್ತಕೇ |

ಶತಧಾ ಖಂಡಿತಾ ಸಾ ತು ತ್ವನ್ನಾನೋಚ್ಚಾರಣಾತ್ಪ್ರಭೋ ! ||೧೨||

ತತೋಽಪಶ್ಯಂ ಮಹಾವ್ರಾತಂ ಗಂಧರ್ವಾಣಾಂ ದುರಾತ್ಮನಾಮ್ |

“ ಕಥಂ ಮಯಾ ಹಿ ಯೋದ್ಧವ್ಯಂ ರಕ್ಷಿತವ್ಯಃ ಕಥಂ ಶಿಶುಃ ” ||೧೩||

ಮಾಡಿದ ಸಾಹಸ ಕೆಲಸವನ್ನೂ, ದೇವನ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ ಪುಸ್ತಿಕೆಯ ಬಳಿ ಶಿಶುವನ್ನು ಇರಿಸಿ ಬಂದುದನ್ನೂ ವಿವರಿಸಿ ಹೀಗೆಂದು ಹೇಳಿದನು.

ನಂದೀ :—

ದೇವ ! ನಾನು ಆಕಾಶಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಶಿಶುವಿನೊಡನೆ ಹಾರಿಹೋಗುತ್ತಿರುವಾಗ ಬಹಳ ಭಯಂಕರಾಕಾರಳಾದ ರಾಕ್ಷಸಿಯೊಬ್ಬಳು ನನಗೆ ಗೋಚರಿಸಿದಳು. ||೧೦||

ವ್ರಾಯಃ ಅವಳು ಪುಸ್ತಿಕೆಯ ಪುತ್ರನನ್ನು ಅಪಹರಿಸಿ ತಂದವಳೇ ಇರಬಹುದು. ಅವಳು ಆಗಿನ್ನು ಜನಿಸಿದ್ದ ಒಂದು ಶಿಶುವಿನ ಹಸಿ ಮಾಂಸವನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತಿದ್ದಳು. ಆ ರಾಕ್ಷಸಿಯು ನಾನು ಹಾರಿ ಹೋಗುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ನನ್ನನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿ ಎದುರಿಗೆ ಬಂದು ನಿಂತಳು. ನಿನ್ನ ಅನುಗ್ರಹ ವಿಶೇಷದಿಂದ ನಾನು ಅವಳಿಗೆ ಹೆದರಲಿಲ್ಲ. ಅವಳನ್ನು ನನ್ನ ಬಾಲದಿಂದ ಕಟ್ಟಿದೆನು. ||೧೧||

ಮತ್ತು ನಾನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ; ಅಂತರಾಳದಲ್ಲೇ ನಿಂತು ಗಿರಿಗಿರಿ ತಿರುಗಿಸಿ ದೊಡ್ಡ ಪರ್ವತ ಒಂದರ ಶಿಖರಕ್ಕೆ ಅವಳನ್ನು ಅಪ್ಪಳಿಸಿದೆನು. ಆಗ ಅವಳ ದೇಹ ಸೂರಾರು ಚೂರುಗಳಾಗಿ, ಹೋಯಿತು. ಪ್ರಭೋ ! ಅವಳು ಸಜೀವ ಶಿಶುವನ್ನು ತಿನ್ನುವಷ್ಟು ನಿರ್ಘೃಣಿಳಾದರೂ ಪ್ರಾಣೋತ್ಕ್ರಾಂತಿಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಶುಭ ನಾಮವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಉಚ್ಚರಿಸಿದಳು. ||೧೨||

ಅನಂತರ ನಾನು ಮುಂದೆ ಹೋಗುತ್ತಿರುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ದುರಾತ್ಮರಾದ ಗಂಧರ್ವರ ತಂಡ ಒಂದು ನನ್ನೆದುರು ಬಂದು ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ನಿಂತಿತು. “ ಇವರೊಡನೆ ಹೇಗೆ ಯುದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡಲಿ ? ಮತ್ತು ಈ ಶಿಶುವನ್ನು ಹೇಗೆ ಸಂರಕ್ಷಿಸಲಿ ? ” ||೧೩||

ಇತಿ ಚಿಂತಾಕುಲತಯಾ ಸ್ಮೃತಸ್ತ್ವಂ ಹೃದಿ ಶಂಕರ ! |

ತತಃ ಪುಚ್ಛೇನ ಶೃಂಗಾಭ್ಯಾಂ ಕ್ರೋಧೋಚ್ಛ್ವಾಸೈಶ್ಚ ಲತ್ತಯಾ ||೧೪||

ಹುಂಕಾರೇಣ ಚ ತಾ ಸರ್ವಾ ನಿನಾಯ್ ಬಲವತ್ತರಾ |

ಮೃತಾಃ ಕೇಚಿದ್ಧೃತಾಃ ಕೇಚಿತ್ಕೇಚಿದ್ಧಗ್ನಶಿರೋಽಂಘ್ರಯಃ ||೧೫||

ಪತಿತಾಃ ಶತಧಾ ಭೂಮೌ ಪುಷ್ಪವೃಷ್ಟಿಸ್ತತೋಽಪತತ್ |

ತತೋಽಹನುಂಗನುದೇವ ! ಕೃತ್ವಾ ಕಾರ್ಯಂ ತ್ವಯೇರಿತಮ್ ||೧೬||

ತನೇಚ್ಛಾನಿಷಯಂ ಕೋನು ? ಹನ್ಯಾತ್ಪ್ರಲೋಕ್ಯಮಂಡಲೇ |

ಅತಸ್ತ್ವನ್ನಾಮತೋ ದೇವ ! ಜಯಂ ಪ್ರಾಪ್ತಃ ಸಬಾಲಕಃ ||೧೭||

ಕ ಉವಾಚ :-

ತತಃ ಶಿವೋ ಹರ್ಷಯುತೋಽಲಿಲಿಂಗ ನಂದಿಕೇಶ್ವರಮ್ |

ಎಂಬ ಚಿಂತೆಯು ನನ್ನನ್ನು ಬಹಳ ಮಟ್ಟಿಗೆ ವ್ಯಾಕುಲಗೊಳಿಸಿತು. ಭಗವತ್, ಶಂಕರ ! ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ, ಒಮ್ಮೆ ನನ್ನನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಂಡೆನು. ಕೂಡಲೇ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಸ್ಫೂರ್ತಿಯುಂಟಾಗಲು, ನನ್ನ ಬಾಲ, ಕೊಂಬು, ಕೋಪದಿಂದ ಭುಸುಗುಟ್ಟುವಿಕೆ, ಮುಂಗಾಲಿನ ಒದೆತ ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಂದಲೂ, ||೧೪||

“ ಹುಂ ” ಎಂದು ಗುಟ್ಟುರು ಧ್ವನಿಯಿಂದಲೂ ಬಲಿಷ್ಠರಾದ ಗಂಧರ್ವರ ಸಡೆಯನ್ನೆಲ್ಲ ನಿಗ್ರಹಿಸಿ ತಳ್ಳಿಹಾಕಿದೆನು. ಆ ವೈಕಿ ಕೆಲವರು ಮೃತರೇ ಆದರು. ಕೆಲವರು ಓಡಿ ನಡೆದರು, ಕೆಲವರಂತೂ ತಲೆ, ಕೈ-ಕಾಲು ಇವನ್ನು ಮುರಿದುಕೊಂಡು ಒದೆದಾಡುತ್ತ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಬಿದ್ದರು. ||೧೫||

ಭೂಮಿಗುರುಳಿದವರೆಷ್ಟೋ ಜನರ ದೇಹಗಳು ನೂರಾರು ಚೂರುಗಳಾಗಿ ಹೋದವು. ಗಂಧರ್ವರು ಪರಾಜಿತರಾದ ಕೂಡಲೇ, ಅಂತರಿಕ್ಷದಿಂದ ಪುಷ್ಪವೃಷ್ಟಿಯಾಯಿತು. ದೇವ ! ಅನಂತರ ನಾನು ಮಾಹಿಷ್ಮತೀ ನಗರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ, ನೀನು ನಿರ್ದೇಶಿಸಿದ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿದೆನು. ||೧೬||

ದೇವರ ದೇವ ! ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸಬೇಕೆಂದು ನಿನಗೆ ಸಂಕಲ್ಪ ಉಂಟಾಯಿತೆಂದರೆ, ಅದನ್ನು ಕೆಡಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಸಮರ್ಥರಾದವರು ಈ ಮೂರು ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಯಾರಾದರೂ ಇರುವರೇ ? ಯಾರೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ದೇವ ! ನಿನ್ನ ಶುಭ ನಾಮವನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದರಿಂದಲೇ ಬಾಲಕನಾದರೂ ನಾನು ಇಂತಹ ಅದ್ಭುತ ಕೆಲಸವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದೇನೆ. ||೧೭||

ಬ್ರಹ್ಮಾ :

ಇದನ್ನು ಕೇಳಿದ ಪರಮೇಶ್ವರನು ಬಹಳ ಸಂತುಷ್ಟನಾದನು ಮತ್ತು ನಂದಿಕೇ

ಉವಾಚ ಚ ಪ್ರಸನ್ನಾತ್ಮಾ
ಹರ ಉವಾಚ :—

ಜ್ಞಾತಂ ತೇ ಪೌರುಷಂ ದೃಢಮ್ ||೧೮||

ನಾಸ್ತಿ ತ್ರಿಭುವನೇ ಕೋಽಪಿ ತ್ವತ್ಸಮೋ ನಂದಿಕೇಶ್ವರ |

ಈ ಉವಾಚ :—

ತತಃ ಪ್ರಣಮ್ಯ ವಿಶ್ವೇಶಂ ಪಾರ್ವತೀಮಗಮಚ್ಚ ಸಃ ||೧೯||

ಪ್ರಣಮ್ಯ ತಾಂ ಯೋಜ್ಯ ಹಸ್ತೇ ಪ್ರೋಚೇ ಮಧುರಯಾ ಗಿರಾ |

ನಂದಿರುವಾಚ :—

ಮಾತಃ ! ಶಿವಾಜ್ಞಯಾ ಬಾಲೋ ನೀತೋ ಮಾಹಿಷ್ಮತೀಂ ಪುರೀಮ್ ||೨೦||

ವರೇಣ್ಯಪತ್ನಾಃ ಪುರತಃ ಪುಷ್ಪಿಕಾಯಾ ನೃಧಾಯಿ ಸಃ |

ಶ್ವರನನ್ನು ಕುರಿತು ವ್ರಸನ್ನಾತ್ಮನಾಗಿ ಹೀಗೆಂದು ನುಡಿದನು.

ಹರ :—

ನಿನ್ನ ಪೌರುಷವೆಷ್ಟಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ನಾನು ದೃಢವಾಗಿ ಅರಿತಿದ್ದೇನೆ. ||೧೮||

ನಂದಿಕೇಶ್ವರ ! ನಿನಗೆ ಸಮನಿರಿಸಿದ ಸಮರ್ಥನು ತ್ರಿಭುವನಗಳಲ್ಲಿ ಹುಡುಕಿ ದರೂ ಸಿಕ್ಕಲಾರನು.

ಬ್ರಹ್ಮಾ :—

ಆನಂತರ ನಂದಿಕೇಶ್ವರನು ಪರಮೇಶ್ವರನಿಗೆ ವಂದಿಸಿ, ಪಾರ್ವತೀದೇವಿಯ ಸನ್ನಿಧಿಗೆ ಬಂದನು. ||೧೯||

ದೇವಿಯನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸಿದ ಕೂಡಲೇ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಅವಳಿಗೆ ಪ್ರಣಮಿಸಿದನು ಮತ್ತು ಕೈಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸಿಕೊಂಡು ನಿಂತು, ವಿನಯಾನ್ವಿತ ಸ್ವರದಿಂದಲೂ, ಮರ್ಯಾದೆಗೆ ಮಾರದಂತೆಯೂ ಹೀಗೆಂದು ಮಾತನಾಡಿದನು

ನಂದೀ :—

ತಾಯೀ ! ಪರಶಿವನ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ ಬಾಲಕನನ್ನು ಮಾಹಿಷ್ಮತೀ ನಗರಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋದೆನು. ||೨೦||

ಅಲ್ಲಿಯ ರಾಜ ; ವರೇಣ್ಯನ ರಾಣಿಯಾದ ಪುಷ್ಪಿಕೆಯ ಶಯನೀಯದ ಎದುರುಗಡೆ ಅವಳಿಗೆ ಸುಲಭವಾಗಿ ಗೋಚರವಾಗುವಂತೆ ಇರಿಸಿದೆನು. ಮಯೂ-

ಯತಸ್ತೇನ ಪುರಾ ದತ್ತೋ ವರಸ್ತಸ್ಯ ಬಭೂವ ಹ ||೨೦||

“ ಅಹಂ ಪುತ್ರತ್ವಮೇಷ್ಯಾಮಿ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನಪ್ರಕಾಶಕಃ |

ಕ ಉವಾಚ :—

ನಿಶಮ್ಯ ವಚನಂ ತಸ್ಯ ಸರ್ವಜ್ಞ ಪಾರ್ವತೀ ತದಾ ||೨೧||

ಜಹರ್ಷ ಜನನೀ ತಸ್ಯ ಶಿಶೋರ್ವೀರ್ಯಮನಂತಕಮ್ |

ಉವಾಚ ಪರಯಾ ಭಕ್ತ್ಯಾ

ಗಿರಿಜೋವಾಚ :—

ಜ್ಞಾತಂ ತೇ ಪೌರುಷಂ ಸುತ ! ||೨೨||

ಹತಾ ತ್ವಯಾ ಮಹಾ ಘೋರಾ ರಾಕ್ಷಸೀ ಘೋರನಿಃಸ್ವನಾ |

ರೇಶನು ನಿನಗೆ ವರವನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದ್ದಂತೆ ವರೇಣ್ಯನಿಗೂ ಅವನ ಹೆಂಡತಿಗೂ ವರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದನಂತೆ. ||೨೦||

ಪುತ್ರಾರ್ಥಿಯಾಗಿದ್ದ ರಾಜನು ಬೇರಾವ ವರವನ್ನೂ ಅಪೇಕ್ಷಿಸದೆ “ ನಿನ್ನಂತಹ ಪುತ್ರನು ಬೇಕು ” ಎಂದು ಬೇಡಿದಾಗ “ ನಾನೇ ನಿನಗೆ ಮಗನಾಗಿ ಜನಿಸುವೆನು. ನನ್ನನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯನಾದವನೆಂದು ಭಾವಿಸಬೇಡ. ಪರಬ್ರಹ್ಮಸ್ವರೂಪಿಯಾದ ನಾನು ಎಲ್ಲರ ಹೃದಯದಲ್ಲೂ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತನಾಗಿ ಅವರವರ ಜ್ಞಾನಸಂಪತ್ತಿಯನ್ನು ಬೆಳಗತಕ್ಕವನು.” ಎಂದನಂತೆ.

ಬ್ರಹ್ಮಾ :—

ನಂದಿಕೇಶ್ವರನಾಡಿದ ಆ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ, ಸರ್ವಜ್ಞ ಳಾದ ಮಹೇಶ್ವರಿಯು ||೨೧||

ಬಹಳ ಹರ್ಷಿಸಿದಳು. “ ಆಗಿನ್ನೂ ಜನಿಸಿದ ತನ್ನ ಶಿಶು ಅನಂತ ವೀರ್ಯಶಾಲಿಯಾದ ನಾಕ್ಷಾತ್ ಭಗವಂತ ” ಎಂದು ಅರಿವಾದರೆ, ಯಾವ ತಾಯಿಗೆ ತಾನೆ ಸಂತೋಷ ಉಂಟಾಗಲಾರದು ? ಸಂತೋಷದ ಜೊತೆಗೆ ದೇವನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿ ಭಾವವೂ ಉತ್ಪನ್ನವಾಯಿತಾದುದರಿಂದ ನಂದಿಕೇಶ್ವರನನ್ನು ಕುರಿತು ಹೀಗೆಂದು ನುಡಿದಳು-

ಗಿರಿಜೆ :—

ವತ್ಸ, ನಂದಿಕೇಶ್ವರ ! ನಿನ್ನ ಪೌರುಷವೆಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗಿದೆ ಎಂಬುದು ಅರಿವಾಯಿತು. ||೨೨||

ನೀನು ಬಲಿಷ್ಠನಾಗಿದ್ದರೆ, ಸರ್ವಜ್ಞ ನಾದ ಪಶುಪತಿಯು ಇಂತಹ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಯ ಕೆಲಸವನ್ನು ನಿನಗೆ ವಹಿಸುತ್ತಲಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲದೆ ವಿಕಾರವದನ್ನ, ಸ್ವರಳಾದ

ಗಂಧರ್ವಾಶ್ಚ ಹತಾ ದುಷ್ಟಾ ರಕ್ಷಿತಶ್ಚೈವ ಬಾಲಕಃ

||೨೪||

ಅಜ್ಞಾತಃ ಸ್ಥಾಪಿತಸ್ತತ್ರ ಮಹತ್ಕಾರ್ಯಮಿದಂ ಕೃತಮ್ |

ಕ ಉವಾಚ :-

ಇತ್ಯುಕ್ತ್ವಾ ವಿಸಸರ್ಜಾಮುಂ ವಿಶ್ರಾಂತಿಂ ಚಾಕರೋತ್ತದಾ

||೨೫||

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಗಣೇಶಪುರಾಣೇ ಉತ್ತರಖಂಡೇ “ ಗಂಧರ್ವಪರಾಜಯೋ “

ನಾಮೈಕಶ್ಚಿಂಶದುತ್ತರಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಸ್ಸಮಾಪ್ತಃ

ಭಯಂಕರಾಕಾರದ ಆ ರಾಕ್ಷಸಿಯನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲೂ ನಿನ್ನಿಂದ ಆಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅತಿ ದುಷ್ಟ ಸ್ವಭಾವದವರಾದ ಅಂತಹ ಗಂಧರ್ವರನ್ನೂ ನೀನು ನಿಗ್ರಹಿಸಿರುವೆ. ನನ್ನ ಮದ್ದು ಕೊನೆಯವರನ್ನೂ ಸಂರಕ್ಷಿಸಿರುವೆ, ||೨೪||

ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಿನದಂದರೆ, ಯಾರಿಗೂ ಅರಿವಾಗದಂತೆ ಪುಷ್ಪಿಕೆಯ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಶಿಶುವನ್ನಿರಿಸಿ ಬಂದಿರುವೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಮಹತ್ಕಾರ್ಯಗಳು ನಿನ್ನಿಂದಲ್ಲವೇ ಮತ್ತಾರಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತಲಿದ್ದಿತು, ನಂದಿ !

ಬ್ರಹ್ಮಾ :-

ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಮನಃಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಅಭಿನಂದಿಸಿ, ಅವನನ್ನು ಕಳಿಸಿಕೊಟ್ಟಳು ಮತ್ತು ತಾನು ವಿಶ್ರಾಂತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಅಂತರ್ಗೃಹಕ್ಕೆ ತೆರಳಿ ಪವಡಿಸಿದಳು. ||೨೫||

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಶ್ರೀ ಗಣೇಶಪುರಾಣ ಉತ್ತರಖಂಡದಲ್ಲಿ “ ಗಂಧರ್ವಪರಾಜಯ ” ಎಂಬಲ್ಲಿಗೆ ನೂರಮುಪ್ಪತ್ತೊಂದನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯಾನುವಾದವು ಮುಗಿದುದು.

|| ಶ್ರೀ ಗಣೇಶಾಯ ನಮಃ ||

ಅಥ ದ್ವಾತ್ರಿಂಶದುತ್ತರ ಶತತನೋಽಧ್ಯಾಯಃ

ಕ ಉವಾಚ :-

ತತಃ ಕದಾಚಿದ್ವೈತ್ಯೇಂದ್ರಃ ಸಿಂದೂರೋ ಮದಗರ್ವಿತಃ |

ಸಭಾಸನಗತಃ ಪ್ರಾಹ

ಸಿಂದೂರ ಉವಾಚ :-

ವೃಥಾ ಮೇ ಪೌರುಷಂ ಕೃತಮ್ ||೧||

ಇಂದ್ರಾದಯೋ ನ ಮೇ ಯುದ್ಧಂ ದದುರ್ಬ್ರಹ್ಮಾದಯೋ ಹರಿಃ |

ರಾಜ್ಞಾಂ ತು ಗಣನಾ ನೈವ ಮೃತ್ಯುಲೋಕನಿವಾಸಿನಾಮ್ ||೨||

|| ಶ್ರೀ ಮಂಗಲಮೂರ್ತಯೇ ನಮಃ ||

೧೩೨ ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

ಬ್ರಹ್ಮಾ :-

ವತ್ಸ, ವ್ಯಾಸ! ಮುಂದಿನ ಕಥೆಯನ್ನು ಅವಧರಿಸು. ಹೀಗೆಯೇ ಕಾಲ ಕಳೆ
ಯುತ್ತಿರಲು, ಒಮ್ಮೆ ಒಂದು ಚಮತ್ಕಾರ ನಡೆಯಿತು. ಸಿಂದುರನು ತನ್ನ ಆಸ್ಥಾನ
ಮಂಟಪದ ಉನ್ನತ ಸಿಂಹಾಸನದ ಮೇಲೆ ಏರಿ ಕುಳಿತಿದ್ದನು. ದುರ್ಮದವು ಅಸುರನ
ದೇಹದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ರಕ್ತ ಧಮನಿಯಲ್ಲೂ ಉಕ್ಕಿ ಹರಿಯುತ್ತಲಿದ್ದಿತು. ಆಗ
ಅಸುರನು ಸಭಾಸದರನ್ನು ಕುರಿತು

ಸಿಂದೂರ :-

ಸರಿಯಾದವನೊಬ್ಬನು ಎದುರಾಳಿ ಎನಿಸಿದವನಿಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ನನಗಿರತಕ್ಕ ಪೌರು
ಷವು ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಹೋಯಿತು. ||೧||

ಇಂದ್ರಾದೃಷ್ಟದಿಕ್ಪಾಲಕರೆನಿಸಿದವರು ನನ್ನೊಂದಿಗೆ ಕಡನವಾಡಲಸಮರ್ಥ
ರಾಗಿ ಸುಮ್ಮನಾದರು. ಚತುರಾಣನಾದಿಗಳು ಸಹ ಯುದ್ಧದ ಪ್ರಸಕ್ತಿಯನ್ನೇ

ಕುಲೀನಾಯಾ ಯಥಾ ನಾರ್ಯಾ ಯೌವನಂ ಹಿ ಪತಿಂ ವಿನಾ |

ತಥಾ ಮೇ ಸಾರುಷಂ ವ್ಯರ್ಥಂ ಯೋದ್ಧೃಭಿರ್ಹಿ ವಿನಾಭವತ್ ||೩||

ಕ ಉವಾಚ :—

ತತೋಽಂತರಿಕ್ಷೇ ವಾಣೀಂ ಸ ಶುಶ್ರಾವ ಪರಮಾದ್ಭುತಾಮ್ |

ಆಕಾಶವಾಣೀ :—

ಕಿಮರ್ಥಂ ವಲ್ಗಸೇ ಮೂಢ ! ಜಾತೋಽಸ್ತಿ ತವ ಯುದ್ಧದಃ ||೪||

ಪಾರ್ವತ್ಯಾ ಉದರಾದ್ಗರ್ಭೋ ವರೇಣ್ಯಗೃಹಗೋಽಧುನಾ |

ವರ್ಧತೇನಂತಲೀಲೋಽಸೌ ಯಥೇಂದುಃ ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷಗಃ ||೫||

ಬಿಟ್ಟುಬಿಟ್ಟರು. ಶ್ರೀಹರಿಯಂತೂ ತಾನು ಸಾತ್ತ್ವಿಕನೆಂಬ ನೆಪವನ್ನು ಮುಂದೆ ಮಾಡಿದನು. ಇಂಥವರ ಸ್ಥಿತಿಯೇ ಹೀಗಾಗಿ ಹೋದ ಮೇಲೆ ಮೃತ್ಯುಭೂಯಿಷ್ಯ ಲೋಕವಾಸಿಗಳಾದ ಈ ರಾಜರನ್ನು ಕೇಳುವರಾರು ? ಅವರ ಗಣನೆಯೇ ನನಗಿರುವುದಿಲ್ಲ ||೩||

ಪತಿವಿಹೀನಳಾದ ಕುಲಯುವತಿಯ ಯೌವನವು ಹೇಗೆ ವ್ಯರ್ಥವೋ, ವೀರರಾದ ಯೋಧರಿಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ನನ್ನ ಪೌರುಷವೂ ಹಾಗೆಯೇ ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಹೋಯಿತು. ||೩||

ಬ್ರಹ್ಮಾ :—

ಸೊಕ್ಕಿನಿಂದ ಇಷ್ಟು ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡುತ್ತಿರುವಲ್ಲಿ ಪರಮಾದ್ಭುತವಾದ ವಾಣಿಯೊಂದು ಅಂತರಿಕ್ಷದಿಂದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತವಾದುದನ್ನು ಆಸುರನು ಕೇಳಿದನು.

ಆಕಾಶವಾಣೀ :—

ಎಯ್, ಮೂಢ ! ಇದೇಕೆ, ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಹೀಗೆ ಆತ್ಮಸ್ತುತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವೆ ? ‘ ನನ್ನೊಂದಿಗೆ ಯುದ್ಧವನ್ನಾಡುವವರಾರೂ ಇಲ್ಲ ’ ಎಂದಲ್ಲವೇ, ನೀನು ಇದುವರೆಗೂ ಹೇಳುತ್ತಲಿದ್ದುದು ? ಅವಸರಪಡಬೇಡ. ನಿನಗೆ ಸಾಕು, ಸಾಕು ಎನಿಸುವವರೆಗೂ ಯುದ್ಧವನ್ನು ಕೊಡುವ ಧೀರನೊಬ್ಬನು ಜನಿಸಿದ್ದಾನೆ. ||೪||

ಪಾರ್ವತೀದೇವಿಯ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿ ಪ್ರಕೃತ ವರೇಣ್ಯಮಹಾರಾಜನ ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದಾನೆ. ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷದ ಚಂದ್ರಮನಂತೆ ಕ್ಷಣಕ್ಷಣಕ್ಕೂ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೊಳ್ಳುತ್ತಲಿದ್ದಾನೆ. ಅನಂತ ಲೀಲೆಗಳನ್ನೂ ತೋರಿಸುತ್ತಲಿದ್ದಾನೆ. ||೫||

ಕೆ ಉವಾಚ :—

ಶ್ರುತ್ವೇತ್ಥಂ ಸಹಸಾ ವಾಣೀಂ ಮುಮೂರ್ಚ್ಛ ಸಿಂದುರಸ್ತದಾ |

ವಿಹರ್ಷಸ್ತಿಂತಯಾಮಾಸ

ಸಿಂದುರ ಉವಾಚ :—

ಕಮಿದಂ, ಕೇನ ಭಾಷಿತಮ್ ? ||೬||

ಯದಿ ದೃಷ್ಟೋ ಭವೇನ್ಮಹ್ಯಂ ಪಾದೇಯಂ ತಂ ಸಮಸ್ತಕಮ್ |

ಕಾಲಸ್ಯ ಮೇ ಕಥಂ ವೃತ್ಯುಃ ? ಪಶ್ಚಾತ್ಸೂರ್ಯೋದಯೋ ಯಥಾ ||೭||

ಕೆ ಉವಾಚ :—

ಏವಮುಕ್ತೋದತಿಷ್ಠತ್ಸ ಗರ್ಜಯ್ ವಿದಿತೋ ದಿಶಃ |

ಉಡ್ಧೀಯ ಸಹಸಾ ಪ್ರಾಯಾತ್ಕೈಲಾಸಂ ಗಿರಿಜಾಲಯಮ್ ||೮||

ಬ್ರಹ್ಮಾ :—

ಅದೃಶ್ಯ ವ್ಯಕ್ತಿಯಿಂದಾದಿಡ ಇಂತಹ ಅವಶಕುನದ ವಾಣಿಯನ್ನು ಕೇಳಿದ ಕೂಡಲೇ ಸಿಂದುರ ದೈತ್ಯನು ಬಿಚ್ಚಿಬಿದ್ದನು. ಅವನಿಗೆ ಮೂರ್ಛೆಯೇ ಬಂದು ಬಿಟ್ಟಿತು. ಇದುವರೆಗೂ ಅವನ ತಲೆಯಲ್ಲಿ ತಾಂಡವನಾಡುತ್ತಲಿದ್ದ ಉತ್ಸಾಹೋ. ನ್ಮಾದಗಳು ಝುಝನೆ ಇಳಿದುಹೋದವು. ವ್ಯಗ್ರಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಹೀಗೆಂದು ಚಿಂತಿಸಿದನು.

ಸಿಂದುರ :—

ಏನಿದು ? ಯಾರು ಹೀಗೆ ಮಾತನಾಡಿದವರು ? ||೬||

ಹಿಂದೆ ನಿಂತು ಹೀಗೆ ಮಾತನಾಡಿದ ವ್ಯಕ್ತಿ ನನಗೆ ದೃಗ್ಗೋಚರನಾಗುವುದಾದರೆ, ಸ್ವಲ್ಪವೂ ವಿಲಂಬಿಸದೆ ಅವನನ್ನು ತಲೆಯೊಂದಿಗೆ ನುಂಗಿ ತಿಂದುಬಿಟ್ಟೇನು. ಎಲ್ಲರಿಗೂ ನಾನೇ ಯಮನಾಗಿರುವಾಗ ನನ್ನಂತಹಧೀರ ವೀರನಿಗೆ ಮೃತ್ಯು ಬಂದೀತೆಂದರೇನರ್ಥ? ಪಶ್ಚಿಮ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ದಿನಮುಣಿಯುದಿಸುವುದು ಹೇಗೆ ಅಸಂಭವವೋ, ನನಗೆ ಮೃತ್ಯು ಬರುವುದೆಂಬುದೂ ಅಷ್ಟೇ ಅಸಂಭವ. ||೭||

ಬ್ರಹ್ಮಾ :—

ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಆಸನದಿಂದ ಧಿಗ್ಗನೆ ಮೇಲಕ್ಕಿದ್ದ ಸಿಂದುರನು ಒಮ್ಮೆಲೆ ಘಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಗರ್ಜಿಸಿ, ದಿಗ್ವಿದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲ ಪ್ರತಿಧ್ವನಿಯಾಗುವಂತೆ ನೂಡಿದನು. ಹಾಗೆಯೇ ಅಂತರಿಕ್ಷಕ್ಕೆ ನೆಗೆದು ಪಕ್ಷಿಗಳಂತೆ ಹಾರಾಡುತ್ತ ನೆಟ್ಟಗೆ ಕೈಲಾಸಗಿರಿಗೆ ಬಂದು, ಗಿರಿಜಾಮಾತೆಯು ವಾಸವಾಗಿದ್ದ ಮಂದಿರದ ಒಳಭಾಗವನ್ನು ಹೊಕ್ಕನು.

||೮||

ಚೂರ್ಣಯ ಪರ್ವತಾ ವೃಕ್ಷಾ ಪಾತರ್ಯ ಸ್ವಾಂ ಗಮಾರುತಾತ್ |
ಚೇಲತುಃ ಕೂರ್ಮ-ಶೇಷಾ ಚ ಚಕಂಪೇ ಚ ವಸುಂಧರಾ ||೯||

ನ ದದರ್ಶ ಶಿವಂ ತತ್ರ ಪುನಃ | ಸರ್ವಸಹಾಂ ಯಯೌ |
ಬಭ್ರಾನ್ವು ವಸುಧಾಂ ಸರ್ವಾಂ ಶಿವಂ ನೇಗಾದ್ಗನೇಷಯೇ ||೧೦||

ಪರ್ಯಲ್ಪಾಖ್ಯಂ ನುಹಾರಣ್ಯಮಾಜಗಾಮು ರುಷಾನ್ವಿತಃ |
ದದರ್ಶ ದೂರತೋ ಗೌರೀಸಹಿತಂ ಶಂಕರಂ ತದಾ ||೧೧||

ಮಂಡಪಂ ಚ ಗಣಾಂಶ್ಚೈವ ಸರಾಂಸಿ ಚೋತ್ಪಲಾನಿ ಚ |
ತತೋ ಜಗಾಮ ಸಹಸಾ ೨ರಿಷ್ಟಂ ಗೌರ್ಯೈ ಪ್ರಕಲ್ಪಿತಮ್ ||೧೨||

ಹಾರಿಬಂದ ರಭಸಕ್ಕೆ ಅವನ ದೇಹದ ಗಾಳಿಯು ಭರೈಂದು ಬೀಸಿ ವರ್ವತ
ಗಳನ್ನು ಪುಡಿಪುಡಿ ಮಾಡಿತು ವೃಕ್ಷಗಳು ಬೇರುಸಹಿತ ಮೇಲೆದ್ದಿದ್ದು ಹಾರಾಡಿ
ದವು. ಭೂಮಿಯ ಭಾರವನ್ನು ಹೊತ್ತು ನಿಂದಿರುವ ಅದಿಕೂರ್ಮ-ಶೇಷರು ಚಲಿಸಿ
ಹೋದರು ಭೂಮಿ ಧರ ಧರ ನಡುಗಿತು. ||೯||

ರಾಕ್ಷಸರಾಜನು ಗಿರಿಜಾಲಯದ ಒಳಕ್ಕೆ ನುಗ್ಗಿ ನೋಡುವಾಗ ಅಲ್ಲಿ ನೀಲ
ಲೋಹಿತ (ಶಿವ) ನಿದ್ರಂತೆ ಕಂಡುಬರಲಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದನೋ ಎನೋ, ಎಂದು
ಚಿಂತಿಸುತ್ತ ಪುನಃ ಭೂರೋಕಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಸಂದಿ ಮೂಲೆಗಳನ್ನೂ ಬಿಡದೆ, ಭೂಮಿ
ಯನ್ನೆಲ್ಲ ವೇಗವಾಗಿ ಸುತ್ತಿ ನೋಡಿದನು. ಎಷ್ಟು ಹುಡುಕಿದರೂ ಪರಶಿವನು ಬೇರೆ
ಇವನಿಗೆ ದೊರೆಯಲಿಲ್ಲ. ||೧೦||

ಹೀಗೆಯೇ ಸುತ್ತಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ “ಪರ್ಯಲಿ” ಎಂಬ ಗೊಂಡಾರಣ್ಯಕ್ಕೆ ಬಂದನು.
ಇದುವರೆಗೂ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ಸುತ್ತಿ ನೋಡಿದರೂ ಪರಶಿವನು ಸಿಕ್ಕದಿದ್ದುದಕ್ಕೆ ಅಸುರನಿಗೆ
ಮಿತಿಮೀರಿ ಕೋಪ ಬಂದುಬಿಟ್ಟಿದ್ದಿತು. ಒಂದೆಡೆ ನಿಂತು ಸುತ್ತಲೂ ದಿಟ್ಟಿಸಿ
ನೋಡಿದನು. ಬಹು ದೂರದಲ್ಲಿ ವಾರ್ವತಿಯೊಂದಿಗೆ ಪರಶಿವನು ಇರುವುದನ್ನು
ಕಂಡನು ||೧೧||

ಅಲ್ಲಿ ಶಿವ-ವಾರ್ವತಿಯರ ವಾಸಕ್ಕಾಗಿ ದೊಡ್ಡದೊಂದು ಮಂಟಪವೂ, ಅದರಲ್ಲಿ
ವಾರ್ವತೀದೇವಿಗಾಗಿ ಒಂದು ಸೂತಿಕಾಗೃಹವೂ ಏರ್ಪಟ್ಟಿದ್ದವು. ಆ ಸ್ಥಳವನ್ನು
ಕಾವಲು ಕಾಯುವುದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಪ್ರಮಥ ಗಣಗಳು ಆ ಪ್ರದೇಶದ ಸುತ್ತಲೂ ಬದಳ
ಜಾಗರೂಕತೆಯಿಂದ ಪಹರೆ ಕೊಡುತ್ತಲಿದ್ದರು. ಆ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ತಿಳಿನೀರಿನ ಅನೇಕ
ಸರಸ್ಸುಗಳಿದ್ದವು. ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ನೋಡಿದ ಕೂಡಲೇ ಅಸುರನು ಒಮ್ಮೆಲೆ ಧಾವಿಸಿ
ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ನಿಂತನು. ||೧೨||

ಅದೃಷ್ಟಾನ್ವಿತಂ ತತ್ರ ಬಾಲಂ ಸ ಚುಕೋಪಾಗ್ನಿರಿವ ಜ್ವಲ್ಮ |

ತತಃ ಸ ತರ್ಕಯಾಮಾಸ

ಸಿಂದುರ ಉವಾಚ :—

ನ ವಾಣೀ ನಭಸೋ ವೃಷಾ ||೧೩||

ಅಸ್ಯಾಃ ಸುತೋ ಮಾಂ ಹಿ ಹನ್ಯಾನ್ಮ ಜಾತಶ್ಚೇದ್ಭವಿಷ್ಯತಿ |

ತಸ್ಮಾದೇನಾಂ ನಿಹನ್ಮ್ಯದ್ಯ ಮೂಲಚ್ಛೇದಸ್ತತೋ ಭವೇತ್ ||೧೪||

ಕ ಉವಾಚ :—

ಏವಂ ನಿಶ್ಚಿತ್ಯ ಮನಸಾ ತತಃ ಶಸ್ತ್ರಮುಪಾದದೇ |

ಯಾನದುಮಾಂ ಹಂತಿ ದುಷ್ಪಃ ತಾನದ್ವೃಷ್ಟಃ ಶಿಶುಃ ಪುರಃ ||೧೫||

ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದ ಬಳಿಕ ಸಂದಿ-ಮೂಲೆಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಹುಡುಕಿ ನೋಡಿದನು. ಎಲ್ಲಾ ಬಾಲಕನು ಅವನಿಗೆ ಕಂಡುಬರಲಿಲ್ಲ, ಅತಿಯಾಗಿ ಕೋಪ ಬಂದಿತು ಅಗ್ನಿಯಂತೆ ಉರಿದನು. ಆದರೆ ಅದರಿಂದ ಪ್ರಯೋಜನವೇನು ? ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ಮನಸ್ಸು ಸ್ಥಿಮಿತಕ್ಕೆ ಬಂದ ಬಳಿಕ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ಹೀಗೆಂದು ಆಲೋಚಿಸಿದನು.

ಸಿಂದುರ :—

ಆಕಾಶವಾಣಿ ನುಡಿದುದು ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಸುಳ್ಳಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ||೧೬||

ಈ ಪಾರ್ವತಿಗೆ ಪುತ್ರನೇನಾದರೂ ಜನಿಸುವುದಾದರೆ, ಅವನು ನನ್ನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಬಹುದು. ಅವಳಿಗೆ ಮಗನೇ ಹುಟ್ಟಿದಂತೆ ಮೊದಲೇ ನಾನು ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟರೆ, ಆಗ ಯಾರು ನನ್ನನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವರು ? ಅದುದರಿಂದ ಇವಳನ್ನು ಈಗಲೇ ಕೊಂದು ಬಿಡುವೆನು. ಬೇರನ್ನು ಭೇದಿಸಿಬಿಟ್ಟರೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಫಲ-ಪುಷ್ಪಾದಿಗಳು ಹೇಗೆ ಹುಟ್ಟುವುವು ? ||೧೭||

ಬ್ರಹ್ಮಾ : —

ಹೀಗೆಂದು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ದೃಢವಾಗಿ ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ ನಿಶಿತವಾದ ಶಸ್ತ್ರವನ್ನು ಕೈಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡನು. ಇನ್ನೇನು, ಆ ದುಷ್ಟನು ಉಮಾದೇವಿಯನ್ನು ಕೊಂದುಬಿಡಬೇಕು ಎನ್ನುವಷ್ಟರಲ್ಲೇ ಇವನು ಹುಡುಕುತ್ತಲಿದ್ದ ಶಿಶು ಇವನ ಎದುರಿಗೇ ಗೋಚರವಾಯಿತು. ||೧೮||

ಚತುರ್ಭುಜೋತಿರುಚಿರೋ ಮುಕುಟಾಂಗದಭೂಷಿತಃ |

ಪರಶುಂ ಕಮಲಂ ನಾಲಾಂ ದಧಂತಂ ಚ ತದದ್ಭುತಮ್ ||೧೬||

ಕಟಾ ಶೇಷಂ ಗಲೇ ಹಾರಂ ನೂಪುರಾ ಚಾಂಘ್ರಿಯುಗ್ಮಯೋಃ |

ನಿವೃತ್ತಸ್ತದ್ವಧಾತ್ಸದ್ಯಸ್ತಂ ಚ ಸುಪ್ತಾನುಮನ್ಯತ ||೧೭||

ದಧಾರ ಬಾಲಕಂ ಹಸ್ತೇ ಕಾಂಕ್ಷಸ್ತೇಪುಂ ಮಹೋದಧೌ |

ಏವಂ ನಿಶ್ಚಿತಸಂಕಲ್ಪಸ್ತತೋಽಸೌ ಚಕಿತಃ ಪುರಾ ||೧೮||

ತತಸ್ಸ ಬಾಲೋ ವನ್ಯಥೇ ಹಿಮಾಚಲ ಇವಾಪರಃ |

ಆ ಶಿಶುವಿಗೆ ನಾಲ್ಕು ಭುಜಗಳಿದ್ದವು. ಬಹಳ ಸುಂದರವಾಗಿದ್ದಿತು, ಆ ಶಿಶುನಿನ ರೂಪ. ಕಿರೀಟ, ಭುಜಕೀರ್ತಿ ಇತ್ಯಾದ್ಯಮೋಘಾಲಂಕರಣವಸ್ತುಗಳಿಂದ ಅಲಂಕೃತವಾಗಿದ್ದಿತು. ವರಶು, ಕಮಲ ಇವನ್ನು ಕೈಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದಿದ್ದನು. ಸುಗಂಧ ವುಷ್ಟಗಳಿಂದ ನಿರ್ಮಿತವಾದ ಮಾಲಿಕೆಯನ್ನು ಕೊರಳಿನಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿದ್ದನು. ಬಾಲಕನ ಆ ರೂಪವು ಅತ್ಯದ್ಭುತವಾಗಿ ತೋರುತ್ತಲಿದ್ದಿತು. ||೧೬||

ಕಟಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಮೇಖಲೆಯಂತೆ ಅದಿಶೇಷನನ್ನು ಬಿಗಿದಿದ್ದನು. ಕತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಮಣಿಮಯ ಹಾರ, ಕಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಲಂದಿಗಗಳು ಮಾಟಾಗಿ ತೋರುತ್ತಲಿದ್ದವು. ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಈ ಶಿಶು ಅಸುರನಿಗೆ ಗೋಚರಿಸಿದ ಕೂಡಲೇ ಅವನ ಮನಸ್ಸು ಚಲಿಸಿ ಆ ಬಾಲಕನನ್ನು ನೋಡುವುದರಲ್ಲೇ ಆಸಕ್ತವಾಯಿತಾಗಿ ಪಾರ್ವತಿಯನ್ನು ಕೊಲ್ಲ ಬೇಕೆಂದಿದ್ದ ಅಸುರನ ನಿಶ್ಚಯ ಅಷ್ಟಕ್ಕೇ ನಿಂತುಹೋಯಿತು. 'ಈ ಬಾಲಕನನ್ನು ಇಲ್ಲದಂತೆ ಮಾಡಬಿಡುವೆನು. ನನ್ನ ಇಷ್ಟ ಶತ್ರುವನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವುದು, ಅದು ಸಾಧಿಸಿ ದರೆ ನಾಕು, ನಿದ್ರಿತಳಾಗಿರುವ ಇವಳನ್ನೇಕೆ ಕೊಲ್ಲಲಿ?' ಎಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ ತನ್ನ ಉದ್ಯಮದಿಂದ ನಿವೃತ್ತನಾದನು. ||೧೭||

ಆ ಬಾಲಕನನ್ನು ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಬಿಸುಟುಬಿಡೋಣವೆಂದು ಅಂದುಕೊಂಡು ಅವನನ್ನು ಭದ್ರವಾಗಿ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡನು. ತಾನು ಇಷ್ಟು ನಿಶ್ಚಿತಸಂಕಲ್ಪ ನಾಗಿದ್ದರೂ, ಏಕೋ, ಏನೋ ಒಮ್ಮೆಲೆ ಬೆಚ್ಚಿಬಿದ್ದನು. ತನ್ನ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಆಲೋ ಚಿಸಿಕೊಂಡು ತಾನೇ ಆಶ್ಚರ್ಯವನ್ನು ಪಡಲಾರಂಭಿಸಿದನು. ||೧೮||

ಅವನು ಬಾಲಕನನ್ನು ಹಿಡಿದುದೇ ತಡ, ಚಿಕ್ಕ ಕೂಸಾಗಿದ್ದ ಆ ಬಾಲಕನು 'ಇವನೊಂದು ಹಿಮಾಚಲಪರ್ವತವೋ' ಎಂದು ಭ್ರಮೆಯುಂಟಾಗುವಷ್ಟು ದೀರ್ಘಾಕಾರ ನಾಗಿ ಬೆಳೆದನು. ಎಳೆಯ ಬಾಲಕನಂತಿದ್ದ ಆ ಶಿಶು ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆಯೇ ಹಿಮವಂತ

ಸಿಂದೂರೋಷಿ ಚಕಂಪೇಸೌ ಮಹಾಭಾರಾತುರಃ ಕ್ಷಣಾತ್ ||೧೯||

ಶ್ವಾಸಾಕುಲಃ ಪುರೋ ಗಂತುಂ ನ ಶಶಾಕ ಸ್ವ-ಶಕ್ತಿತಃ |
ತತಸ್ತತ್ಯಾಜ ತಂ ಬಾಲಂ ದೈತ್ಯೋ ವಿಹ್ವಲತಾಂಗತಃ ||೨೦||

ಬಾಲೇ ತು ಪತಿತೇ ಭೂಮೌ ಮಹಾರಾವನಿರಾವಿಣಿ |
ಚೇಲುಶ್ಚ ಪರ್ವತಾ ನಾದೈಶ್ಚಕಂಪೇ ಚ ವಸುಂಧರಾ ||೨೧||

ಬಭ್ರಮುರ್ವಿಹಗಾ ವೈೋನ್ನಿ ನಾನಾರಾವನಿರಾವಿಣಃ |
ಅರ್ಣವಾಃ ಕ್ಷೋಭಿತಾಃ ಸಪ್ತ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಮಸಿ ಪುಸ್ಪಟೇ ||೨೨||
ಸ ಬಾಲಃ ಪತಿತೋ 'ರೇವಾಜಲಾಂತೇ ಮುನಿಸನ್ನಿಧೌ |

ನಂತೆ ಬೆಳೆದುದನ್ನು ನೋಡಿ ಸಿಂದೂರನಂತಹ ಎನೆಗಾರನಿಗೂ ಎನೆ ನಡುಗಿ ಹೋಯಿತು. ಅವನ ಭಾರವನ್ನು ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಕೂತ ತಡೆಯದಾದನು. ||೧೯||

ಮೇಲುಸಿರು ಮೇಲ್ಮೈಲೆ ಬರತೊಡಗಿತು. ಓಡಿಹೋಗೋಣವೆಂದರೆ, ಒಂದು ಹೆಜ್ಜೆಯನ್ನು ಸಹ ಮುಂದಕ್ಕಿಡುವಷ್ಟು ಶಕ್ತಿ ಅವನ ವೇಹದಲ್ಲಿ ಉಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ಹೆಚ್ಚು ಕಾಲ ಆ ಬಾಲಕನನ್ನು ತನ್ನ ಕೈಯಿಂದ ಹಿಡಿದಿರುವುದು ಸಹ ಬಹಳ ಅನಾಯ ಎಂಬುದು ಅಸುರನಿಗೆ ಅರಿವಾಯಿತೆಂದಮೇ ಮುಕ್ತರಿಯುತ್ತ ಹಾಗೂ ಹೀಗೂ ಅವನನ್ನು ಕೆಳಕ್ಕೆ ಎತ್ತಿಹಾಕಿಬಿಟ್ಟನು. ಇದರಿಂದಲಂತೂ ಅಸುರನಿಗೆ ಅತಿಯಾಗಿ ಶ್ರಮ ವೆನಿಸಿತಾದ್ದರಿಂದ ಬಹಳ ಮಟ್ಟಿಗೆ ವಿಹ್ವಲನಾದನು. ||೨೦||

ಬಹಳ ಭಯಂಕರವಾಗಿ ಗರ್ಜಿಸುತ್ತಲಿದ್ದ ಬಾಲಕನು ಭೂಮಿಗೆ ಬಿದ್ದ ಕೂಡಲೇ ಭೂಧರಗಳೆನಿಸಿದ ಕುಲವರ್ಣಗಳು ಚಲಿಸಿದವು. ಭೂಮಿಯು ಸಹ ಧರ ಧರ ನಡುಗಿತು. ||೨೧||

ಅಲ್ಲಿದ್ದ ನಾನಾಜಾತಿಯ ಪಕ್ಷಿಗಳು ಭಯಾರ್ತವಾಗಿ ಚಲಿಸಿಲಿಗುಟ್ಟುತ್ತ ತಮ್ಮ ನೀಡಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಮೊರಕ್ಕೆ ಬಂದು ಅಂತರಿಕ್ಷದಲ್ಲಿ ರಪ ರಪ ರೆಕ್ಕೆಗಳನ್ನು ಬಡಿಯುತ್ತ ಅತ್ತಿತ್ತ ಹಾರಾಡಿದವು. ಸಪ್ತ ಸಮುದ್ರಗಳೂ ಅಲ್ಲೋಲ-ಕಲ್ಲೋಲ ಗೊಂಡು ಒಮ್ಮೆಲೆ ಬುರು ಬುರು ಉಕ್ಕಿದವು. ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವು ಆಸ್ಥೋಽಪಿಸಿತು. ||೨೨||

ಭೂಮಿಗೆ ಬಿದ್ದ ಬಾಲಕನು ಉರುಳುತ್ತ ಮುನಿಗಳು ತವೋನಿರತರಾಗಿ ಕುಳಿ ತಿದ್ದ ರೇವಾನದೀ ತೀರದ ಸಮಾಪಕ್ಕೆ ಬಂದು ಕೊನೆಗೆ ನದಿಯ ಜಲದ ಮಧ್ಯೇ ಬಿದ್ದು ಬಿಟ್ಟನು. ಬಾಲಕನು ಜಲದಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಗತನಾದ ದಿನದಿಂದ ಅದೊಂದು ಪರಮ

ತತ್ರ ತೀರ್ಥಮಭೂಚ್ಛ್ರೇಷ್ಠಂ 'ಗಣೇಶಕುಂಡಮಿ'ತ್ಯುತ ||೨೩||

ಅಸ್ಯಾ ಆಜನ್ಮತಃ ಪಾಪಂ ನಾಶಮೇತಿ ಸ್ತೃತೇಃ ಕ್ಷಣಾತ್ |
ದರ್ಶನಾದ್ಧರಜನ್ಮೀಯಂ ಸ್ನಾನಾಚ್ಚ ಶತಜನ್ಮಜಮ್ ||೨೪||

ಸೇವನಂ ಮೋಕ್ಷದಂ ಯಸ್ಯಾ ಅನುಷ್ಠಾನವತಾಂ ನೃಣಾಮ್ |
ತದ್ದೇಹರುಧಿರಾತ್ತತ್ರ ಪ್ರಸ್ತರಾ ರಕ್ತತಾಂಗತಾಃ ||೨೫||

ತಾ ಏವ ನಾರ್ಮದಾಃ ಖ್ಯಾತಾ ಗಾಣೇಶಾಃ ಪಾಪನಾಶನಾಃ |
ದರ್ಶನಾತ್ಪೂಜನಾತ್ಪರ್ವಕಾಮದಾ ಭಕ್ತಿಕಾರಿಣಾಮ್ ||೨೬||

¹ ನರ್ಮದಾಮಹಿನಾ ಸರ್ವೋ ವರ್ಣಿತುಂ ನೈವ ಶಕ್ಯತೇ |

ಪಾವನವಾದ ತೀರ್ಥವೆಂದು ಮಾರ್ಪಟ್ಟಿತು. ಅಂದು ಮೊದಲೊಂದು ಅದನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ 'ಗಣೇಶಕುಂಡ' ಎಂಬ ಶುಭನಾಮದಿಂದ ಕರೆದರು. ||೨೩||

ರೇವಾ ನದಿಯು ಅಂದಿನಿಂದ ಬಹಳ ಖ್ಯಾತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಿತು. ಆ ನದಿಯನ್ನು ಯಾರು ಸ್ಮರಿಸುವರೋ, ಅವರು ಜನ್ಮಾರಭ್ಯ ಅದುವರೆಗೂ ಸ್ಮರಣ ಮಾಡುವವರೆಗೂ ಆಚರಿಸಿದ ಪಾತಕ ಕರ್ಮಗಳೆಲ್ಲ ತತ್ಕ್ಷಣ ನಾಶವನ್ನು ಹೊಂದುವವು. ಆ ನದಿಯನ್ನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ದರ್ಶನ ಮಾಡುವುದಾದರೆ, ಹತ್ತು ಜನ್ಮಗಳಿಂದ ಆಚರಿಸಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿರಬಹುದಾದ ಪಾತಕಗಳು ನಾಶವಾಗುವವು ಅದರಲ್ಲಿ ವಿಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡುವುದರಿಂದ ನೂರು ಜನ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಪಾತಕಗಳು ನಾಶವನ್ನು ಹೊಂದುವವು. ||೨೪||

ಅನುಷ್ಠಾನರತರಾದ ಪುಣ್ಯಶೀಲ ಮಾನವರು ಆ ನದಿಯ ತೀರದಲ್ಲೇ ವಾಸವಾಗಿದ್ದು ಸರ್ವದಾ ಅದನ್ನು ಸೇವಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆ, ಅವರು ಮೋಕ್ಷಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಲಕ್ಷ್ಮಿಯನ್ನೇ ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ. ಬಾಲರೂಪಿ ದೇವನು ಅದರಲ್ಲಿ ಬೀಳುವಾಗ ಅವನ ದೇಹದಿಂದ ರಕ್ತವು ಚಿಮ್ಮಿ ಸುತ್ತಲೂ ಬಿದ್ದು ದರಿಂದ ಆ ನದಿಯ ತೀರದಲ್ಲಿದ್ದ ಕಲ್ಲುಗಳೆಲ್ಲ ಕೆಂಪು ವರ್ಣವುಳ್ಳವಾದವು. ||೨೫||

ಈ ಕಲ್ಲುಗಳಿಗೆ 'ನರ್ಮದಾಬಾಣ' ಎಂದು ಹೆಸರು. ಇವೇ 'ಗಣೇಶ ಪ್ರತೀಕ' ಎಂದು ಪ್ರಖ್ಯಾತಿಯನ್ನು ಪಡೆದವು. ಇವು ಪಾಪನಾಶಕವಾಗಿವೆ ಇವನ್ನು ದರ್ಶನ ಮಾಡುವುದರಿಂದ, ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪೂಜಿಸುವುದರಿಂದ ಕುಹಕಿಗಳಲ್ಲದ ಭಕ್ತರಿಗೆ ಸಕಲ ಕಾಮನೆಗಳನ್ನೂ ಈಡೇರಿಸಿಕೊಡತಕ್ಕವು. ||೨೬||

ನರ್ಮದಾ ನದಿಯ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ವರ್ಣಿಸಲಿಕ್ಕೆ

ಸಂಖ್ಯಾಚಿನ್ದಿತಕ್ಕೆ ವಿವರಣೆಯನ್ನು ಪರಿಶಿಷ್ಟದಿಂದ ತಿಳಿಯಬಹುದು.

ತತಃ ಸ ಜಹ್ಯಷೇ ದೈತ್ಯೋಃ “ ರಿಪುರ್ಮೇ ನಾಶತಾಂಗತಃ ” ||೨೭||

ತಾನತ್ಕುಂಡಾತ್ಸಮುದ್ಭೂತೋ ಭೀಷಣಃ ಪುರುಷೋ ಮಹಾನ್ |
ಜಟಾಭರೇಣ ಸಂಘನ್ನೋ ವಲ್ಲಿಚ್ಛನ್ನೋ ^೧ಧರೋ ಯಥಾ ||೨೮||

ದಂಷ್ಟ್ರಾಕರಾಲವದನೋ ಜಿಹ್ವಾನ್ಯಾಲೀಸಮಾವೃತಃ |
ದೀರ್ಘಸಾಣ್ಯಂಸ್ತ್ರಿಯುಗಲಃ ಶ್ವಾಸವ್ಯಾಕುಲಲೋಚನಃ ||೨೯||

ದೃಷ್ಟ್ವಾ ತಥಾವಿಧಂ ತಂ ತು ಕ್ರೋಧವ್ಯಾಕುಲಲೋಚನಃ |

ಉನಾಚ ದೈತ್ಯಃ ಸಿಂದೂರೋ

ಸಿಂದೂರ ಉನಾಚ :—

ನ ಚಾಸ್ಯ ಗಣನಾ ಮಮ ||೩೦||

ಯಾರಿಂದಲೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಇರಲಿ, ಮುಂದಿನ ಕಥೆಯನ್ನು ಕೇಳು. ‘ನನ್ನ ಶತ್ರು’
ನೀರಿಗೆ ಬಿದ್ದು ಆತ್ಮಂತಿಕವಾಗಿ ನಾಶವನ್ನು ಹೊಂದಿದನು. ಎಂದು ದೃಢವಾಗಿ ನಂಬಿದ
ಸಿಂದೂರದೈತ್ಯನು ಬಹಳ ಹರ್ಷವನ್ನು ಹೊಂದಿದನು. ||೨೭||

ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಂದು ಅದ್ಭುತವಾದ ಪ್ರಸಂಗ ನಡೆಯಿತು. ನದಿಯ ಯಾವ
ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಬಾಲಕನು ಬಿದ್ದನೋ, ಮತ್ತು ಯಾವುದಕ್ಕೆ ‘ಗಣೇಶ ಕುಂಡ’ ಎಂಬ
ಹೆಸರು ಪ್ರಖ್ಯಾತಿಗೆ ಬಂದಿದೆಯೋ, ಅದರೊಳಗಿಂದ ಭೀಷಣಾಕೃತಿಯುಳ್ಳ
ಮಹಾಪುರುಷನೊಬ್ಬನು ಉದಿಸಿ ಬಂದನು. ಅವನ ಜಟೆಯು ಕೆದರಿ ವೇಹವನ್ನೆಲ್ಲ
ಮುಚ್ಚಿದ್ದರಿಂದ ಬಳ್ಳಿ ಬೆಳೆದು ಸರ್ವತನನ್ನೆಲ್ಲ ಆವರಿಸಿದ್ದರಿ. ಆಗ ಆ ಗುಡ್ಡ ಹೇಗೆ
ಕಾಣುವುದೋ, ಅದರಂತೆ ಆ ಮಹಾಪುರುಷನು ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದನು. ||೨೮||

ನೀಳವೂ, ನಿಶಿತವೂ ಆದ ಕೋರೆಯ ಹೆಚ್ಚುಗಳು ಸ್ವಭಾವತಃ ಭೀಕರವಾದ ಆ
ಪುರುಷನ ಮುಖವನ್ನು ಮತ್ತಷ್ಟು ಭಯಂಕರಗೊಳಿಸಿದ್ದವು. ಅವನ ನಾಲಿಗೆಯು ಹೆಡೆ
ತೆರೆದ ಹಾವಿನಂತೆ ಚಂಚಲವಾಗಿದ್ದಿತು. ಅವನ ಕೈ-ಕಾಲುಗಳು ಅಳತೆ ಮೀರಿ ಉದ್ದ
ವಾಗಿದ್ದವು. ಏದಸಿರು ಬಿಡುತ್ತಲಿದ್ದು ದಿಂದ ಅವನ ಕಣ್ಣುಗಳು ಕೆರಳಿದ್ದವು. ||೨೯||

ಅಂತಹ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ನೋಡಿದ ಕೂಡಲೇ ಸಿಂದೂರನಿಗೆ ಆತಿಯಾಗಿ ಕೋಪ
ಬಂದುಬಿಟ್ಟಿತು. ಕೆಂಡದಂತೆ ಕಣ್ಣುಗಳು ಕೆಂಪಾದವು. ಮತ್ತು ಒಂದೆಡೆ ನಿಂದಿರದೆ
ಅತ್ತಿತ್ತ ಚಲಿಸಿದವು. ಆಗ ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾನೇ ಹೀಗೆ ಮಾತನಾಡಿಕೊಂಡನು.

ಸಿಂದೂರ :—

ನನ್ನಂತಹ ವೀರನಿಗೆ ಇವನ ಗಣನೆ ಇದ್ದೀತೇ? ||೩೦||

^೧ ‘ಮಹೀಧ್ರೇ ಶಿಖರಿ ಕ್ಷ್ವೇಭೃದಹಾರ್ಯ ಧರ ಸರ್ವತಾಃ’ ಶೈಲವರ್ಗ ;

ಕ ಉವಾಚ :—

ಏವಮುಕ್ತ್ವಾ ಖಡ್ಗಹಸ್ತೋ ಯಯೌ ಹಂತುಂ ತು ತಂ ರುಷಾ |
ಖಡ್ಗೇನ ಹಂತಿ ತಂ ಯಾವತ್ತಾವತ್ಸ ದದ್ಯಶೇಂಬರೇ ||೩೦||
ಉವಾಚ ದೈತ್ಯಂ

ಪುರುಷ ಉವಾಚ :—

ರೇ, ದೈತ್ಯ ! ವೃಥಾ ಮಾಂ ತ್ಯಕ್ತವಾಃ ಕ್ಷಿತೌ |
ತನಾಂತಕಸ್ತು ರೇ, ಮೂಢ ! ವರ್ಧಿತಃ ಕ್ವಚಿದೇವ ಹಿ ||೩೧||
ಹನಿಷ್ಯತ್ಯೇವ ನೂನಂ ತ್ವಾಂ ಸಾಧುರಕ್ಷಣತಪ್ತರಃ |

ಕ ಉವಾಚ :—

ಅಂತರ್ದಧೇ ತತೋ ಭೀಮ ಏವಮುಕ್ತ್ವಾ ಸ ಪುರುಷಃ ||೩೨||

ಬ್ರಹ್ಮಾ :—

ಹೀಗೆ ನುಡಿದು ತನ್ನ ಖಡ್ಗವನ್ನು ವರೆಯಿಂದ ಹಿರಿದು ಬಹಳ ಕೋಪದಿಂದ ಆ ಪುರುಷನನ್ನು ಹನನ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂದೊರಿದು ಹೋದನು. ಖಡ್ಗವನ್ನು ಅವನ ಮೇಲೆ ಬೀಸುವುದರ ಒಳಗೇ ಆ ಪುರುಷನು ಅಲ್ಲಿಂದ ಅಂತರಿಕ್ಷಕ್ಕೆ ನೆಗೆದು ಅಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡನು. ||೩೧||

ಮತ್ತು ದೈತ್ಯನನ್ನು ಅಣಕಿಸಿ ಗದರಿಸುತ್ತ ಹೀಗೆಂದು ನುಡಿದನು.

ಪುರುಷ :—

ರೇ, ದೈತ್ಯಾಧಮ ! ನನ್ನನ್ನು ವೃಥಾವಾಗಿ ಭೂಮಿಗೆ ಬಿಡುಬಿಟ್ಟೆ. ನಾನೇ ನಿನ್ನ ಶತ್ರುವಾದ 'ಗಜಾನನ' ಎಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದೆಯಲ್ಲವೇ ? ಕೇಳು, ಹೇಳುವೆನು. ನಿನ್ನ ಭಾಗಕ್ಕೆ ಯಮನಂತಿರುವ ನಿನ್ನ ಶತ್ರು ; ಗಜಾನನನನ್ನು ಮೂಢ ! ಯಾರೋ ಎಲ್ಲಿಯೋ ಬಿಳಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ||೩೨||

ಅವನು ಸಾಮಾನ್ಯನಾದವನಲ್ಲ. ದುಷ್ಟರಾದ ನಿನ್ನಂಥವರನ್ನು ಶಿಕ್ಷಿಸಿ, ಸಾಧು ಸಜ್ಜನರನ್ನು ಪರಿರಕ್ಷಿಸತಕ್ಕ ಪರಮ ಪುರುಷನು. ಅವನು ಸ್ವಲ್ಪ ದೊಡ್ಡವನಾದ ಕೂಡಲೇ ನಿನ್ನನ್ನು ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿಯೂ ಹನನ ಮಾಡಿಬಿಡುತ್ತಾನೆ.

ಬ್ರಹ್ಮಾ :—

ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ ಕೂಡಲೇ ಭೀಷಣಾಕೃತಿಯ ಆ ಮಹಾಪುರುಷನು ಅಂತರಿಕ್ಷ ದಲ್ಲೇ ಅಂತರ್ಹಿತನಾದನು. ||೩೩||

ತತೋ ದೈತ್ಯೋ ಮಹಾರೋಷಾದುವಾಚ ನಿಜಸೇವರ್ಕಾ |

ಸಿಂದೂರ ಉವಾಚ :-

ಧ್ರಿಯತಾಂ ಧ್ರಿಯತಾಮೇಷ ಯೇನೋಕ್ತಂ ಪರುಷಂ ವಚಃ ||೩೪||

ಈ ಉವಾಚ :-

ಯದಾ ತಂ ಕ್ವಾಪಿ ನಾಪಶ್ಯತ್ತದಾ ಸ್ವ-ಸ್ಥಾನಮಾಗಮತ್ |

‘ದ್ರಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ತಂ ಯದಾ ಶತ್ರುಂ ಜಯಿಷ್ಯ’ ಇತ್ಯಮನ್ಯತ ||೩೫||

ಏತಾವಜ್ಜರಿತಂ ತಸ್ಯ ಪಾರ್ವತ್ಯಾ ಜ್ಞಾಯಿ ನೈವ ತತ್ |

ತಸ್ಯೈವ ಮಾಯಾನೋಹೇನ ಪ್ರಾಪ್ತಯಾ ಮೋಹಮುತ್ತಮಮ್ ||೩೬||

ತತಃ ಪ್ರೋವಾಚ ಗಿರಿಶಂ ಪಾರ್ವತೀ ವಿನಯಾನ್ವಿತಾ |

ಆಗ ಸಿಂದೂರ ದೈತ್ಯನಿಗೆ ಮಿತಿಮಾರಿ ಕೋಪ ಉಂಟಾಯಿತು. ಕೂಡಲೇ ತನ್ನ ಸೇವಕ ಜನರನ್ನು ಕುರಿತು ಹೀಗೆ ನುಡಿದನು.

ಸಿಂದೂರ :-

ಹಿಡಿದುಕೊಳ್ಳಿರೋ ಅವನನ್ನು, ಬಿಡಬೇಡಿ, ಹಿಡಿಯಿರಿ. ಏನೇನೋ ಕಟು ವಾಗಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಲಿದ್ದಾನೆ. ||೩೪||

ಬ್ರಹ್ಮಾ :-

ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ಹುಡುಕಿ ನೋಡಿದರೂ ಆ ದಂಷ್ಟ್ರಕರಾಳನು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣಿಸದಿರುವ ಮುಂದೆ ಏನನ್ನು ಮಾಡಲೂ ತಿಳಿಯದೆ, ನೆಚ್ಚಿಗೆ ತನ್ನ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಹೊರಟುಬಿಟ್ಟನು. ಆದರೆ ಅಸುರನಿಗೆ ಒಗರು ಇನ್ನೂ ಹೋಗಿರಲಿಲ್ಲ. ‘ನನ್ನ ಶತ್ರುವನ್ನು ಸೋಲಿಸಿದ ಬಳಿಕ ಈ ಹೊಲನು ಮಾತಿನ ಮೃಗನನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ.’ ಎಂದು ಗೊಣ ಗುಟ್ಟು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿಕೊಂಡನು. ||೩೫||

ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಭೇಕರ ಘಟನೆಗಳು ಆಗಿ ನಡೆದಿದ್ದಾಗ್ಯೂ ಈ ಪೈಕಿ ಯಾವುದೊಂದು ಸುದ್ದಿಯೂ ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾಗಿದ್ದ ಪಾರ್ವತೀನಿಗೆ ಅರಿವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಇದಾವುದೂ ಅರಿಯದಂತಾದುದೂ ಭಗವಾನ್ ಗೆತಾನನನ ಮಾಯೆ ಅವಳನ್ನು ಮುಸುಕಿದುದೇ ಕಾರಣವೇವನು ಬೇಕೆಂತಲೇ ಅವಳನ್ನು ಆ ರೀತಿ ಮುಗ್ಧಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದ್ದನು. ||೩೬||

ಸಿಂದೂರನು ಇವರಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು, ಮುಂದೆ ನಡೆದ ಘಟನೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಂದಾಗಿ ಆ ಸ್ಥಳದ ವಾತಾವರಣವೆಲ್ಲ ಒಂದು ರೀತಿಯಿಂದ ಕಲುಷಿತವಾಗಿದ್ದಿತು. ವಿಷಯವೇನೆಂಬುದು ಹೈಮವತಿಗೆ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿ ಗೊತ್ತಾಗಿದ್ದರೂ ಪ್ರದೇಶದ ಪಾವಿತ್ರಕ್ಕೆ ಏನೋ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಉಪದ್ರವವೆಂಬಾಗಿದೆ ಎಂಬುದು ಅವಳು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ

ಪಾರ್ವತೈವಾಚ :—

ಅತ್ರ ಪಿಂಡಾ ದೈತ್ಯಕೃತಾ ಪ್ರಾರಬ್ಧಾ ಜಗದೀಶ್ವರ ! ||೩೭||

ಕೈಲಾಸಂ ಗಂತುಮಿಚ್ಛಾಮಿ ತವೇಚ್ಛಾ ಚೇನ್ನ ಯಸ್ವ ಮಾಮ್ |

ಕ ಉವಾಚ :—

ಏವಮಾಕರ್ಣ್ಯ ತದ್ವಾಕ್ಯಂ ಜಹ್ಯುಷೇ ಶಂಕರೋಽಪಿ ಚ ||೩೮||

ಆರುಹ್ಯ ನಂದಿನಂ ಸದ್ಯಃ ಪಾರ್ವತ್ಯಾ ಸಹ ಶಂಕರಃ |

ಸಪ್ತಕೋಟಿಗಣಾಕೀರ್ಣಃ ಕೈಲಾಸಂ ಪ್ರಾಪ ತತ್ತ್ವಜಾತ್ ||೩೯||

ಪ್ರವಿಶ್ಯ ಸ್ವಾಲಯಂ ಗಾರೀ ಪರಮಂ ಹರ್ಷಮಾಯಯೌ ||೪೦||

ದಿಚ್ಛರಗೊಂಡ ಕೂಡಲೇ ಭಾಸವಾಯಿತು. “ ಇದು ರಾಕ್ಷಸರ ಕಾಟದ ಪ್ರಾರಂಭ ದೈತ್ಯವಿರಬಹುದೆ”ದು ಊಹಿಸಿದಳು. ಆಗ ತನ್ನ ಪತಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ವಿನಯಸ್ವರ, ಶಬ್ದಗಳಿಂದ ಹೀಗೆಂದು ನುಡಿದಳು.

ಪಾರ್ವತೀ :—

ಜಗದೀಶ್ವರ ! ಈ ಪ್ರದೇಶವೂ ದೈತ್ಯರ ಕಾಟಕ್ಕೆ ಬಲಿಯಾಗಲಿದೆ ಎಂಬ ಸೂಚನೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತಲಿದೆ, ||೩೭||

ಆದುದರಿಂದ ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಇಲ್ಲಿ ವಾಸವಾಗಿರಲು ನನಗೇಕೋ ಬೇಡ ಎನಿಸಿದೆ. ಕೈಲಾಸಕ್ಕೆ ಹೋಗೋಣವೆಂದು ಬಯಸುತ್ತೇನೆ. ಇದು ನಿನಗೂ ಸಮ್ಮತವೆನಿಸಿದರೆ, ನನ್ನನ್ನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗು

ಬ್ರಹ್ಮಾ :—

ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದ ಕೂಡಲೇ ಪರಮೇಶ್ವರನು ಪರಮ ಹರ್ಷಿತ ನಾದನು. ||೩೮||

ಒಡನೆಯೇ ನಂದಿಯನ್ನು ತನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಪಾರ್ವತಿಯೊಡನೆ ಅದರ ಮೇಲೆ ಹತ್ತಿ ಕುಳಿತನು. ಏಳು ಕೋಟಿ ಪ್ರಮಥ ಗಣದವರನ್ನೂ ಸಂಗಡ ಕರೆದುಕೊಂಡು ವ್ರಯಾಣ ಹೊರಟು, ಒಂದು ಕ್ಷಣದೊಳಗಾಗಿಯೇ ಕೈಲಾಸಗಿರಿಯನ್ನು ತಲುಪಿದನು. ||೩೯||

ತನ್ನ ಮನೆಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ ಬಳಿಕ ಗಾರೀದೇವಿಗೆ ಬಹಳ ಮಟ್ಟಿಗೆ ನೆಮ್ಮದಿ ಎನಿಸಿತು. ಅತಿಯಾಗಿ ಹರ್ಷಿತಳಾದಳು. ||೪೦||

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಗಣೇಶಪುರಾಣೇ ಉತ್ತರಖಂಡೇ “ ಶಿವ ಪಾರ್ವತೋಃ
ಕೈಲಾಸಾಭಿಗಮನಂ ” ನಾಮ ದ್ವಾತ್ರಿಂಶದುತ್ತರ
ಶತತಮೋಧ್ಯಾಯಃ

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಶ್ರೀ ಗಣೇಶಪುರಾಣದ ಉತ್ತರಖಂಡದಲ್ಲಿ “ ಶಿವ-ಪಾರ್ವತಿಯರು ಕೈಲಾಸ
ಗಿರಿಗೆ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬಂದುದು ” ಎಂಬಲ್ಲಿಗೆ ಸೂರ ಮೂವತ್ತೆರಡನೆಯ
ಅಧ್ಯಾಯಾನುವಾದವು ಮುಗಿದುದು.

ಮುಂದಿನ ಸಂಪುಟದ ಆದಿಮ ಶ್ಲೋಕ :

ವ್ಯಾಸ ಉನಾಚ :—

ಪುಷ್ಪಿಕಾನಿಕಟೇ ತ್ಯಕ್ತೋ ವರೇಣ್ಯಸ್ಯ ಗೃಹೇ ಸ ಕಿಮ್ !
ಚಕಾರ ತನ್ಮಮಾಚಕ್ಷ್ಮ ಕಾರ್ಯಂ ವಿಸ್ತರತೋಬ್ಜಜ !

||೧||

॥ ಶ್ರೀ ಗಣೇಶಾಯ ನಮಃ ॥

೭ನೆಯ ಸಂಪುಟ

ಪರಿಶಿಷ್ಟ

ಪುಟ ೧೨೪ :—

ಪರಾಶರ :—

ವಸಿಷ್ಠ ಪುತ್ರನಾದ 'ಶಕ್ತಿ' ಮಹರ್ಷಿಯಿಂದ 'ಅದೃಶ್ಯಂತೀ' ಎಂಬಾಕೆಯಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದವ. ಈತನು ಮಾತೃಗರ್ಭದಲ್ಲಿರುವಾಗ ಇವನ ತಂದೆ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಒಬ್ಬ ರಾಕ್ಷಸನು ಕೊಂದು ತಿಂದ. ಇವನು ಗರ್ಭದಲ್ಲಿರುವಾಗಲೇ ವೇದವನ್ನು ಪಠಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ವಸಿಷ್ಠನು ಇದನ್ನರಿತು ಇವನಿಗೆ 'ಪರಾಶರ' ಎಂದು ಅನ್ವರ್ಥನಾದ ಹೆಸರನ್ನಿಟ್ಟನು. ಎಂದರೆ ಸಂತತಿ ವಿಚ್ಛೇದವಾಯಿತೆಂದು ಜೀವಿತದ ಆಶೆಯನ್ನೇ ತ್ಯಜಿಸಿದ್ದ ತನಗೆ ಆಸ್ವಾಸನವನ್ನಿತ್ತವನಾದುದರಿಂದ ಈ ಹೆಸರನ್ನಿಟ್ಟು ತನ್ನ ಪೌತ್ರನನ್ನು ಮಹರ್ಷಿಯು ಕರೆದನು.

ಪರಾಶಸ್ಸು ಯತಸ್ತೇನ ವಸಿಷ್ಠಃ ಸ್ಥಾಪಿತೋ ಮುನಿಃ |

ಗರ್ಭಸ್ಥೇನ ತತೋ ಲೋಕೇ 'ಪರಾಶರ' ಇತಿ ಸ್ಮೃತಃ ||

(ಭಾರತ, ಆದಿ ; ೧೯೪, ಸಭಾ ; ೭)

ಪರಾಸ್ತಾ-ಆಶಾ, ಯಸ್ಯ-ಸಃ = ಪರಾಶಃ (ಯಾವನಿಂದ ಅಶೆಗಳೆಲ್ಲ ದೂರವಾಗಿವೆಯೋ, ಅಂಥವನಿಗೆ ಪರಾಶರ ಎಂದು ಹೆಸರು) ಅಥವಾ ಪರಾಶಂ ರಾತಿ, ಸ್ವಕಾರ್ಯ ತತ್ಪರಂ ಕರೋತೀತಿ ಪರಾಶಃ (ಅಥವಾ ಯಾರು ಪರರನ್ನು ಕಾರ್ಯ ತತ್ಪರರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವನೋ ಅಂಥವನಿಗೆ ಪರಾಶರನೆಂದು ಹೆಸರು.)

ತನ್ನ ತಂದೆಯಾದ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ರಾಕ್ಷಸನು ನುಂಗಿದನೆಂಬ ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಪರಾಶರನು ಲೋಕವಿನಾರ್ಥವಾಗಿ ಯಜ್ಞವನ್ನು ಮಾಡಲಾರಂಭಿಸಲು ಇವನ ಅಜ್ಜ ವಸಿಷ್ಠನು ಬಂದು 'ಯತ್ರಾಪರಾಧಃ ಖಲು ತತ್ರ ದಂಡಃ', ಎಂದು ನೀತಿಯನ್ನು ಬೋಧಿಸಲು, ಅದರಂತೆ ಇವನು ರಾಕ್ಷಸರ ನಾಶಕ್ಕಾಗಿ ಯಜ್ಞವನ್ನು ಮಾಡಲು ಆರಂಭಿಸಿದನು. ಶಿವ

ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾದಿ ಚಾತುರ್ವರ್ಣಿಗಳಿಗೂ, ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯಾದ್ಯಾಶ್ರಮಿಗಳಿಗೂ ಅನುಷ್ಠೇಯ ಧರ್ಮಗಳು, ಯತಿಶುಶ್ರೂಷೆಯ ಪ್ರಶಂಸೆ, ಮರಣ ಸೂಚಕ ಚಿಹ್ನೆಗಳು, ಪುಣ್ಯ-ಪಾಪಗಳಿಗೆ ಅನುರೂಪಲೋಕಪ್ರಾಪ್ತಿ, ಮೋಕ್ಷಸಾಧನ ಪ್ರಯತ್ನ ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ನ್ನಿಲ್ಲ ವಿವರಿಸಿದ್ದು. ಈ ಮೇಲ್ಕಂಡ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಭಾರತದ ಆದಿಪರ್ವ ೧೯೪-೧೯೭ ಅನುಶಾಸನಿಕಪರ್ವ ೪೯, ೧೪೭ ೧೪೯, ೧೫೦-೧೫೨. ; ಲಿಂಗಪುರಾಣ ೬೪; ವಿಷ್ಣು ಪುರಾಣಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಜನಕ ಮಹಾರಾಜನೊಂದಿಗೆ ಶ್ರೇಯಃಸಾಧನೆಯ ವಿಷಯವಾಗಿ ವಾದಮಾಡಿ ತಪಸ್ಸು, ಧರ್ಮ, ಮನುಷ್ಯ ಜನ್ಮಸಾರ್ಥಕ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಶಂಸಿಸಿದುದು. ಈ ಅಂಶಗಳು ಭಾರತದ ಶಾಂತಿ ಪರ್ವದ ೨೯೬-೩೦೪ರ ವರೆಗಿನ ಅಧ್ಯಾಯಗಳಿಂದ ಅರಿಯ ಬಹುದು. ಈ ಭಾಗವನ್ನೇ 'ಪರಾಶರ ಗೀತೆ' ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಇವನು ತೀರ್ಥಯಾತ್ರಾ ವ್ಯಾಜದಿಂದ ಭೂ-ಮಂಡಲವನ್ನೆಲ್ಲ ಸುತ್ತುತ್ತ ಯಮುನಾನದಿಯ ಬಳಿಗೆ ಬರುವಲ್ಲಿ ಅಂಬಿಗನು ಊಟಕ್ಕೆ ಕುಳಿತಿದ್ದನು. ನದಿಯನ್ನು ದಾಟಿಸಲು ವಿಲಂಬವಾದರೆ ಋಷಿ ಶಾಪವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಾನೆಂದು ಹೆದರಿ, ಆ ಕೆಲಸ ವನ್ನು ತನ್ನ ಮಗಳಾದ 'ಮತ್ಸ್ಯಗಂಧಿ'ಗೆ ವಹಿಸಲು, ಅವಳು ಋಷಿಯನ್ನು ದಾಟಿ ಸುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಮಹಾಪುರುಷನೊಬ್ಬನು ತನ್ನಿಂದ ಹುಟ್ಟಬೇಕಾದ ಸುಮುಹೂರ್ತವು ಸನ್ನಿಹಿತವಾದುದನ್ನರಿತು ಮುನಿಯು ತನ್ನ ತನ್ನೇಮಹಿಮೆಯಿಂದ ಮತ್ಸ್ಯಗಂಧಿಯನ್ನು 'ಯೋಜನಗಂಧಿ'ಯನ್ನಾಗಿಯೂ, ಅವಳ ಕನ್ಯಾತ್ವಕ್ಕೆ ಭಂಗಬರದಂತೆಯೂ, ಸರ್ವಾಭರಣಭೂಷಿತಿಯಾಗಿರುವಂತೆಯೂ ಮಾರ್ಪಡಿಸಿ, ಆಕೆಯಲ್ಲಿ ಸದ್ಯೋಗರ್ಭ ದಿಂದ ನದಿಯ ಮಧ್ಯೆ ಪುತ್ರನನ್ನು ಪಡೆದುದು. ಇವನೇ 'ದ್ವೈಪಾಯನ ಅಥವಾ ವೇದವ್ಯಾಸ' ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದನು. ಪರಾಶರನು ಗೋತ್ರಪ್ರವರ್ತಕ ಮಹರ್ಷಿಗಳ ಪೈಕಿ ಒಬ್ಬನು. ಈ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಭಾರತದ ಆದಿಪರ್ವದ ೬೪; ಮತ್ಸ್ಯಪುರಾಣ ೨೦೦ ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಪುಟ ೧೮೦ :

ಬೃಂದೆ :—

ಇವಳು 'ಕಾಲನೇಮಿ' ಎಂಬ ರಾಕ್ಷಸನ ಮಗಳು. 'ಜಲಂಧರ' ಎಂಬ ರಾಕ್ಷಸರಾಜನ ಹೆಂಡತಿ. ಪರಮ ಪತಿವ್ರತಾ ಶಿರೋಮಣಿ. ಇವಳ ಪತಿಯೂ, ಕಾಮ ರೂಪಿಯೂ ಆದ ಜಲಂಧರನು ಒಮ್ಮೆ ಪಾರ್ವತೀದೇವಿಯ ಸೌಂದರ್ಯಕ್ಕೆ ಮರುಳಾಗಿ ಪರಶಿವನಂತೆ ರೂಪವನ್ನುಧರಿಸಿ, ದೇವಿಯ ಮಾನವನ್ನುಭಂಗಪಡಿಸಲು ಯತ್ನಿಸಿದಾಗ

ಸರ್ವಜ್ಞಳಾದ ಸರ್ವಮಂಗಳಿಗೆ ಈ ವಿಷಯವು ತಿಳಿದು, ಅವನನ್ನು ಹುಂಕಾರದಿಂದ ಹಿಂದಕ್ಕಟ್ಟಿ, 'ಇಂತಹ ದುಷ್ಟರಿದ್ದರೆ ಮಾನಸಿಕತುಂಬ ಧಕ್ಕೆಯುಂಟಾಗುವುದೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ, ಇವನು ಸಾಯುವಂತಾಗಬೇಕಾದರೆ ಇವನ ಹೆಂಡತಿಯು ಪರಪುರುಷಾಸಕ್ತಳಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಮಹಾವಿಷ್ಣು ವನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಲು, ಇದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಸಮಯವನ್ನು ದೇವನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಲಿದ್ದನು. ಉನ್ಮತ್ತನಾದ ಜಲಂಧರನು ಎಲ್ಲರೊಂದಿಗೆ ಯುದ್ಧಮಾಡಿದಂತೆ ಪರಶಿವನ ಮೇಲೆಯೂ ಯುದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡಲಾರಂಭಿಸಿದಾಗ, ಒಂದು ರಾತ್ರಿ, ಅವನ ಹೆಂಡತಿ ಬೃಂದೆಯು 'ತನ್ನ ಗಂಡನು ಕೋಣದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ದಕ್ಷಿಣದಿಗಭಿಮುಖನಾಗಿ ಪ್ರಯಾಣ ಹೊರಟಂತೆಯೂ, ಅವನ ರಾಜಧಾನಿ ದಹಿಸಿಹೋದಂತೆಯೂ ದುಸ್ಸವನ್ನು ಕಂಡು ಭೀತಳಾಗಿ, ವ್ಯಥೆಯಿಂದ ಕಾಡಿಗೆ ಹೋಗಿ ಹುಚ್ಚಿಯ ಹಾಗೆ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಗ ' ಇದೇ ತಕ್ಕ ಸಮಯವೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಮಹಾವಿಷ್ಣು ವೃದ್ಧ ತಾಪಸನಂತೆ ವೇಷವನ್ನು ಧರಿಸಿ, ಇವಳು ತಿರುಗಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ಮರ ಒಂದರ ಕೆಳಗೆ ಕುಳಿತನು. ಸರಳ ಸ್ವಭಾವದವಳೂ, ದುಕ್ಕ ಕುನ ದೂಯಿತಮಾನಸಳೂ ಆದ ಬೃಂದೆಯು ಆ ವೃದ್ಧ ತಾಪಸನ ಸಮಾಪಕ್ಕೆ ಬಂದು ' ನನ್ನ ಪತಿ ಕ್ಷೇಮದಿಂದಿರುವನೇ? ಹೇಳಬೇಕು ' ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಲು, ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲ ಚಿಂತಿಸಿದಂತೆ ನಟಿಸಿದ ವೃದ್ಧ ತಪಸ್ವಿಯು ' ನಿನ್ನ ರಮಣನು ಮರಣವನ್ನು ಹೊಂದಿದನು ' ಎಂದು ನುಡಿಯಲು, ಅವಳು ಮೂರ್ಛಗೊಂಡುದು. ಆಗ ಋಷಿಯು ಶೈಶ್ಯೋಪಚಾರಗಳಿಂದ ಅವಳನ್ನು ಎಚ್ಚರಗೊಳಿಸಲು ' ತಾವು ಮಹಾಮಹಿಮರು. ಹೇಗಾದರೂ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿ, ನನ್ನ ಪತಿಯನ್ನು ಬದುಕಿ ಬರುವಂತೆ ಮಾಡಲಾರಿರಾ ? ಎಂದು ಅಂಗಲಾಚಿ ಬೇಡಿದಳು. ' ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲಿ ' ಎಂದು ವಿಷ್ಣು ಹೇಳಿ, ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಕೊಳ ಒಂದರಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಿ, ಮೇಲೇಳುವಾಗ ಜಲಂಧರನ ರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಬೃಂದೆಯೊಂದಿಗೆ ರಮಿಸಿ ಅವಳ ಪಾತಿವ್ರತ್ಯವನ್ನು ಭಂಗಪಡಿಸಿದನು. ಕೊಡಲೇ ಜಲಂಧರನು ಮೃತನಾಗಲು ಅವನ ಶಿರಸ್ಸು ಇವಳ ಮುಂದೆ ಬಂದು ಬಿದ್ದಿತು. ಆಗ ಮರ್ಮವನ್ನರಿತ ಬೃಂದೆಯು ' ನೀನೂ ಭಾರ್ಯಾವಿಯೋಗದಿಂದ ದುಃಖಿಸು ' ಎಂದು ವಿಷ್ಣು ವನ್ನು ಶಪಿಸಿ, ತಾನು ಹುತಾಶನನಿಗಾಹುತಿಯಾದಳು ಎಂಬ ಕಥೆಯು ಶಿವಪುರಾಣದ ಯುದ್ಧಖಂಡದ ೧೪ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಬಂದಿದೆ. ಆದರೆ ಬೃಂದೆಯು ಗಿಡವಾಗಿ ಮಾರ್ಪಟ್ಟ ಸಂಗತಿ ಈ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಚರಿತ್ರೆಯು ಪುರಾಣಾಂತರದಲ್ಲಿ ಎಂದರೆ ದೇವೀ ಭಾಗವತ ೯, ೧೭-೨೫ ರಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಂದು ಬಗೆಯಾಗಿ ನಿರೂಪಿತವಾದುದನ್ನು ಈ ಕೆಳಗೆ ವಿವರಿಸಿದೆ.

ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ಕಾರಣಾಂತರದಿಂದ ಹಂಸಧ್ವಜನ ಮಗನಾದ ಧರ್ಮಧ್ವಜನಿಗೆ ಅವನ ಹೆಂಡತಿ ಮಾಧವಿಯಲ್ಲಿ ಮಗಳಾಗಿ ಜನಿಸಿದಳು. ಪ್ರಾಕ್ತನ ಸಮ್ಯಜ್ಞಾನ ಮಹಿಮಾವಿಶೇಷದಿಂದ ಮಹಾವಿಷ್ಣು ವನ್ನು ಆರಾಧಿಸಬೇಕೆಂಬ ಸದಿಚ್ಛೆ ಅವಳಿಗೆ

ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲೇ ಉಂಟಾಗಲು, ಬದರಿಕಾಶ್ರಮಕ್ಕೆ ತೆರಳಿ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನನ್ನು ತಪದಿಂದ ಮೆಚ್ಚಿಸಲು, 'ನಿನ್ನ ಕೋರಿಕೆಯಂತೆಯೇ ಆಗುವುದು. ಆದರೆ ನೀನು ಗಿಡವಾಗುವೆ' ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ದಂಭಾಸುರನ ಮಗನಾದ ಶಂಖಚೂಡನು 'ಜೈಗೀಷಪ್ಪ' ಮುನಿಯಿಂದ ವಿಷ್ಣು ಮಂತ್ರವನ್ನು ಉಪದೇಶ ಪಡೆದು, ಪುಷ್ಕರಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ತಪಿಸಿ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದನು. ಶಂಖಚೂಡ, ತುಲಸೀ ಇವರಿಬ್ಬರೂ ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಸಂಧಿಸಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿರುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ನಾರದಮುನಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ತುಲಸಿಯನ್ನು ಕುರಿತು 'ನಿನಗೆ ಶಂಖಚೂಡನೇ ಪತಿಯಾಗಲು ತಕ್ಕ ವರ. ಇವನಿಗೆ ನೀನೇ ಅನುರೂಪಳಾದ ವಧು' ಎಂದು ತಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಹೇಳಲು, ಇಬ್ಬರೂ ಒಪ್ಪಿ ವಿವಾಹವಾದರು. ತನಗೆ ಲಭಿಸಿದ ಮಂತ್ರಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ದುರ್ವಿನಿಯೋಗಪಡಿಸಲು ದ್ಯುಕ್ತನಾದ ಶಂಖಚೂಡನು ದೇವತೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಹೋರಾಡಿ ಸತ್ತು ಹೋದನು. ಆಗ ಮಹಾವಿಷ್ಣು ಶಂಖಚೂಡನ ರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸಿ ತುಲಸಿಯ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು 'ದೇವತೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಸೋಲಿಸಿ ಬಂದೆ' ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅವಳನ್ನು ನಂಬಿಸಿ, ಅವಳೊಡನೆ ರಮಿಸಿದನು. ಕೆಲವೊಂದು ನಡೆವಳಿಕೆಗಳಿಂದ 'ಇವನು ನನ್ನ ಪತಿಯಲ್ಲ, ನಾನು ಮೋಸಕ್ಕೊಳಗಾದೆ' ಎಂದು ತಿಳಿದು, ತುಲಸಿಯು ದೂರ ಸರಿದು ನಿಲ್ಲಲು, ವಿಷ್ಣು ನಿಜರೂಪವನ್ನು ತೋರಿ, 'ತಾಸೇ ಶಂಖಚೂಡನೆಂತಲೂ, 'ತುಲಸಿಯನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ತಪಿಸಿದೆನೆ'ಂತಲೂ ಹೇಳಿ ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸಲು, ಅವಳು ಒಡನೆಯೇ ಗಿಡವಾಗಿ ಮಾರ್ಪಟ್ಟಳು.

ವಿಸುರ್ವಕರು ಇದನ್ನು ನಿಚಾರಮಾಡಿ ಗ್ರಹಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಪುಟ ೩೧೯ :

1) ಕೃಪೆ :-

ಗೌತಮ ಮಹರ್ಷಿಯ ವಂಶಜನಾದ ಶರದ್ವಂತ ಎಂಬ ಮುನಿ ತಪೋನಿರತನಾಗಿದ್ದಾಗ, ಇಂದ್ರನು ಅವನ ತಪಃಪ್ರಾಬಲ್ಯವನ್ನು ಕುಗ್ಗಿಸಲು 'ಜಾಲವತೀ' ಅಥವಾ 'ಜಾನಪದೀ' ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಸುಂದರಳಾದ ಅಪ್ಸರೆಯನ್ನು ಪ್ರೇರಿಸಿ, ಅವನಲ್ಲಿಗೆ ಕಳಿಸಿದನು. ಶರದ್ವಂತನು ಆಕೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಮೋಹಗೊಳ್ಳಲಾಗಿ ಅವನ ವೀರ್ಯವು ಸ್ವಲ್ಪ ಸಿಕ್ಕಿ ದ್ರವ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿತು. ಮುನಿಗೆ ಕೂಡಲೇ ತನಗುಂಟಾದ ವ್ಯಾಮೋಹ ಅರಿವಾಗಲು ಅವನು ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪಗೊಂಡು ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವನ್ನು ಚಿಂತಿಸಲು ಎಲ್ಲಿಯೋ ಹೊರಟು ಹೋದನು. ಋಷಿಯ ವೀರ್ಯದಿಂದ ಒಂದು ಗಂಡು ಹಾಗೂ ಒಂದು ಹೆಣ್ಣು ಹೀಗೆ ಅವಳಿ ಮಕ್ಕಳು ಜನಿಸಿದರು. ಜೇಟಿಯಾಡಲು ಹೊರಟಿದ್ದ ಶಂತನುಚಕ್ರವರ್ತಿಯು ಅವೆಳಿಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದನು. ಅಗಿನ್ನೂ ಜನಿಸಿ ಪೋಷಕರಿಲ್ಲದೆ ಚಳಿ-ಗಾಳಿಗಳಿಗೆ

ಗುರಿಯಾಗಿದ್ದ ಆ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕೃಪೆಯಿಂದ ಕರೆದು ತಂದು ತಾನು ಪೋಷಿಸಿದನು. ಗಂಡಿಗೆ “ಕೃಪ” ಎಂದೂ, ಹೆಣ್ಣಿಗೆ “ಕೃಪಿ” ಎಂದೂ ಹೆಸರನ್ನಿಟ್ಟನು. ಕೆಲ ಕಾಲ ಕಳೆದ ಬಳಿಕ ಶರದ್ವೃತ್ತವನ್ನು ಶಂತನು ಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ಸಮಾಪಕ್ಕೆ ಬಂದು, ಅವರಿಬ್ಬರೂ ತನ್ನ ಮಕ್ಕಳೆಂದು ಹೇಳಿ ಕೃಪನಿಗೆ ಉಪನಯನಾದಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋಚಿತ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಿ ವೇದವಿದ್ಯೆಯೊಂದಿಗೆ ಧನುರ್ವಿದ್ಯಾ ರಹಸ್ಯಗಳನ್ನೂ ಉಪದೇಶಿಸಿ, ಅಸ್ತ್ರವಿದ್ಯಾ ವಿಶಾರದನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದನು. ಬಳಿಕ ಕೃಪಾಚಾರ್ಯನು ಪಾಂಡವರಿಗೂ ಕೌರವರಿಗೂ ಧನುರ್ವಿದ್ಯಾಗುರುವಾಗಿದ್ದನು. ಆತನು ರುದ್ರ ಗಣಾಂಶ ಸಂಭೂತನು. ಶಂತನುವಿನ ತರುವಾಯ ಭೀಷ್ಮರ ಅಶ್ರಯದಲ್ಲೇ ಇದ್ದು ಪಾಂಡವರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅಭಿಮಾನಭರಿತನಾಗಿದ್ದರೂ, ಭೀಷ್ಮಾದಿಗಳಂತೆ ಕೌರವರ ಸ್ಪಷ್ಟದಲ್ಲೇ ಇದ್ದನು. ಉತ್ತರ ಗೋ-ಗ್ರಹಣ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕರ್ಣನನ್ನು ಬಹಳವಾಗಿ ನಿಂದಿಸಿದನು. ಭಾರತ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಕೌರವರ ವರವಾಗಿ ಯುದ್ಧಮಾಡಿ ಕೌರವನ ಅನ್ನದ ಋಣವನ್ನು ಮುಟ್ಟಿಸಿದನು. ದ್ರೋಣನು ಮಡಿದ ತರುವಾಯ ಕೌರವ ಸೇನಾಧಿಪತ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಲು ತನ್ನ ಸೋದರಳಿಯ ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನೇ ಸಮರ್ಥನೆಂದೂ, ಕರ್ಣನಿಗೆ ಈ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಸರ್ವಥಾ ಯೋಗ್ಯತೆ ಸಾಲದೆಂದೂ ವಾದಿಸಿದನು. ಮಹಾಭಾರತದ ಯುದ್ಧಾನಂತರ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ರಾಜ್ಯಾಭಿಷಿಕ್ತನಾದಾಗ ಕೃಪಾಚಾರ್ಯನು ಆತನ ಅಶ್ರಯದಲ್ಲೇ ಇದ್ದನು. ಇತ್ಯಾದಿ ವಿವರಗಳನ್ನು ಭಾರತದ ಆದಿಪರ್ವ ೬೪, ೬೮, ೧೩೯, ೧೪೦; ವಿರಾಟಪರ್ವ ೪೯-೫೦, ದ್ರೋಣಪರ್ವ ೧೪೯ ಮತ್ತು ಉರ್ವ ಕರ್ಣಪರ್ವ ೧೭; ಸೌಪ್ತಿಕಪರ್ವ ೪; ಸ್ತ್ರೀಪರ್ವ ೧೧; ಭಾಗವತ ೯, ೨೧; ಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯಬಹುದು.

2) ದ್ರೋಣಿ :-

ದ್ರೋಣಾಚಾರ್ಯರಿಂದ “ಕೃಪಿ” ಎಂಬುವಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದ ವೀರ. ಮಹಾ ಪ್ರತಾಪಶಾಲಿ, ಕೇವಲ ಚಪಲಚಿತ್ತನೂ ವರಮುನುಗೋಪಿಯೂ, ಹುಂಬನೂ ಆಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಭಾರತ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಇವನಿಗೆ ಯಾವ ವಿಧವಾದ ಪೋಷಣೆಯೂ ಕೆಲ ಸಮಾಜದೊಳಿಲ್ಲವಾದರೂ ಕೊನೆಗೆ ಮೃತ್ಯುವಿನ ದವಡೆಯೊಳಗೆ ಸಿಕ್ಕು ನೇಲುಗಣಿ ನಲ್ಲಿದ್ದ ತನ್ನ ಪ್ರಭುದಯೋಧನನು ಕೊನೆಯುಸಿರೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದರಲ್ಲೇ ಅವನಿಗೆ ಪ್ರಿಯತರ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಿ ತೋರಿಸಲು ಯತ್ನಿಸಿದಾಗ ಪಾಂಡವರಿಗೆ ಬದಲಾಗಿ ಅವರ ಮಕ್ಕಳು ಇವನ ಕೋಪಕ್ಕೆ ಬಲಿಯಾಗಲು, ಯಾರು ಎಷ್ಟು ವಿಧದಿಂದ ಉಪದೇಶಿಸಿದರೂ ಕೇಳದೆ ಕೇಡಗತನವಿಂದ ಇಷೀಕಾವ್ಯವನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದನು, ಕೊನೆಗೆ ಅರ್ಜುನನಿಂದ ಪರಾಭೂತನಾಗಿ ತನ್ನ ತಲೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ನೊಡನೆ ಜನಿಸಿ ಬಂದಿದ್ದ ಶೋಕತ್ವವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಭೂ-ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆಗಾಗಿ ಹೊರಟುಹೋದನು. ಅವನು ಚಿರಂಜೀವಿ. ರುದ್ರಾವತಾರಿಯೂ, ಮಹಾ ವೀರಾಗ್ರಣಿಯೂ, ಅತ್ಯಪ್ತಜೀವಿಯೂ ಆದ ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ

ಮಾಚಾಡ್ಯರು ಪ್ರಸಂಚದಲ್ಲಿ ಭಾರತ ಪುರಾಣ ಪ್ರವಚನವು ಎಲ್ಲಿಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವುದೋ, ಅಲ್ಲಿಲ್ಲ ಸನ್ನಿಹಿತರಾಗಿರುವರೆಂಬ ಪ್ರತೀತಿ ಇಂದಿಗೂ ಇದೆ. ಅವರಿಗಾಗಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ವಾಗಿ ಆಸನವನ್ನಿರಿಸುವರು. “ಕುಮಾರವ್ಯಾಸ” ಎನಿಸಿದ ಗೆದುಗಿನ ನಾರಣಪ್ಪನು ಅಶ್ವತ್ಥಾಮರನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸಿದ್ದನೆಂದೂ, ಅವರ ಅನುಗ್ರಹ ವಿಶೇಷದಿಂದಲೇ ವ್ಯಾಸ ಭಾರತವನ್ನು ಕನ್ನಡ ಪದ್ಯ ರೂಪವಾಗಿ ರಚಿಸಿದನೆಂದೂ ತಿಳಿದವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಪುಟ ೪೮೭.—

ಪಂಚ ಮಹಾ ಯಜ್ಞಗಳು:—

ಅಧ್ಯಾಪನಂ ಬ್ರಹ್ಮಯಜ್ಞಃ ಪಿತೃಯಜ್ಞಸ್ತು ತರ್ಪಣಮ್ |
ಹೋಮೋ ದೈವೋ ಬಲಿರ್ಭೂತೋ ನೈಯಜ್ಞೋತಿಥಿಸ್ತೂಜನಂ ||

- (1) ಬ್ರಹ್ಮಯಜ್ಞ (ವೇದವನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವುದು ಹಾಗೂ ಅರ್ಹರಾದ ಸು-ಸಂಸ್ಕೃತ ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಪಾಠ ಹೇಳುವುದು)
- (2) ಪಿತೃಯಜ್ಞ (ಅನ್ವದಿಂದಾಗಲಿ, ಅಥವಾ ಜಲದಿಂದಾಗಲಿ ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ತೃಪ್ತಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುವುದು.)
- (3) ದೈವಯಜ್ಞ (ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರಾದಿ ಶ್ರೌತ-ಸ್ಮಾರ್ತ ಕರ್ಮಗಳು.)
- (4) ಭೂತಯಜ್ಞ (ಭೂತತೃಪ್ತಿಗಾಗಿ ಕೊಡುವ ಅನ್ನ ಬಲಿ ಅರ್ಘ್ಯ 'ವೈಶ್ವದೇವ')
- (5) ನೈಯಜ್ಞ (ಅತಿಥಿಸತ್ಕಾರ.)

ಈ ಐದು ಯಜ್ಞಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಗೃಹಸ್ಥನೂ ಆಚರಿಸಬೇಕು. ಇವು ಹಿಂಸಾಕೃತ್ಯಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ ರೂಪವಾದುವು. ಸಸ್ಯಾಹಾರಿಗೆ ಹಿಂಸಾಯೋಷ ಸಂಭವಿಸುವ ಪ್ರಸಂಗವೇ ಇಲ್ಲ ಎಂಬುವಾಗಿ ಆಕ್ಷೇಪ ಬರಬಹುದು.

ಪಂಚಸೂನಾ ಗೃಹಸ್ಥಸ್ಯ ಚಾಲ್ಲೇ ಸೇಷಣ್ಣುಪಸ್ತರಃ

ಕಂಡನೀ ಚೋದಕುಂಭಶ್ಚ ಬದ್ಧೃತೇ ಯಾಸ್ತು ವಾಪರ್ಯ ||

ಒಲೆ ಹೊತ್ತಿಸುವಾಗ, ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಅರೆಯುವಾಗ, ಕಸ ಗುಡಿಸಿ ಮನೆ ಯನ್ನು ಸಾರಿಸುವಾಗ, ಧಾನ್ಯಗಳನ್ನು ಕುಟ್ಟುವಾಗ, ಹಾಗೂ ನೀರನ್ನು ತಂದು ಶೇಖರಿಸುವಾಗ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣಿಸದಂತಹ ಕೋಟ್ಯವಧಿ ಕೃಮಿಗಳು ನಮಗೆ ತಿಳಿಯದೇ ಸತ್ತುಹೋಗುವುವು. ಈ ಬಗೆಯ ಪ್ರಾಣಿವಧಾ ರೂಪ ಪಾತಕಗಳಿಗೆ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ ರೂಪವಾಗಿ ಪಂಚ ಮಹಾ ಯಜ್ಞಗಳು ಪ್ರತಿಯೋರ್ವ ಗೃಹಸ್ಥನಿಗೂ ವಿಹಿತವಾಗಿವೆ.

ಪಂಚೈರ್ತಾ ಯೋ ಮಹಾಯಜ್ಞಾ ನ ಹಾಪಯತಿ ಶಕ್ತಿತಃ |

ಸ ಗೃಹೇಽಪಿ ವರ್ಷ ನಿತ್ಯಂ ಸೂನಾದೋಷೈರ್ನ ಲಿಪ್ಯತೇ ||

ಯಥಾಶಕ್ತಿ ಮೇಲ್ಕಂಡ ಪಂಚಮಹಾಯಜ್ಞಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿದಿನ ತಪ್ಪದೇ ಮಾಡುತ್ತಲಿದ್ದರೆ, ಅವನಿಗೆ ಈ ಹಿಂಸಾ ದೋಷಗಳ ಲೇಪ ಇರುವುದಿಲ್ಲ.

(ಮನುಸ್ಮೃತಿಃ, ಅಧ್ಯಾಯ ೩, ಶ್ಲೋಕಗಳು ೬೮ ರಿಂದ ೭೧ ರ ವರೆಗೆ)

೫೦೦ ನೆಯ ಪುಟ:-

(೧) ಸರ್ವಸಹಾ :-

“ಸರ್ವಸಹಾ” ವಸುಮತೀ ವಸುಧೋರ್ವಿ ವಸುಂಧರಾ(ಭೂವರ್ಗ, ೩ ನೆಯ ಶ್ಲೋಕ) ಭೂಮಿಗೆ ಇರುವ ಇವತ್ತೇಳು ಹೆಸರುಗಳ ಮೈಕೆ ಇದೂ ಒಂದು.

(೨) ಅರಿಷ್ಟಗೃಹ :-

‘ಗರ್ಭಾಗಾರಂ ವಾಸಗೃಹಮರಿಷ್ಟಂ ಸೂತಿಕಾಗೃಹಮ್ |

(ಪುರವರ್ಗ; ೮ ನೆಯ ಶ್ಲೋಕ)

ಪುಟ ೫೦೩ :-

ರೇವಾ :-

ನರ್ಮದಾ ನದಿಯ ಮತ್ತೊಂದು ಹೆಸರು.

ಪುಟ ೫೦೪ :-

ನರ್ಮದಾ :-

ಇದು ಒಂದು ಜೀವನದಿ. ಅಮರಕಂಟಕ ಪರ್ವತದಿಂದ ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ. ಅಮರಕಂಟಕ ಪರ್ವತಕ್ಕೆ “ಮೇಕಲಕ” ಎಂಬುದು ನಾಮಾಂತರ. ಈ ಕಾರಣ ದಿಂದ ನರ್ಮದೆಗೆ “ಮೇಕಲಕನೈ” ಎಂದು ಹೆಸರು ಬಂದಿದೆ. ನರ್ಮದೆ ಎಂಬುದು ಈ ನದಿಯ ಅಭಿಮಾನಿ ದೇವತೆಗೂ ಸಲ್ಲುವುದು. ಇಕ್ಷ್ವಾಕು ವಂಶದ “ದುರ್ಯೋಧನ” ಎಂಬ ಅರಸನಿಗೆ ಶಾಪವಿಶೇಷದಿಂದ ಇವಳು ಹೆಂಡತಿಯಾಗಿದ್ದಳು. ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ವಿವರಣೆಯನ್ನು ತಿಳಿಯಲಪೇಕ್ಷಿಸುವವರು ಭಾರತ ಸಭಾಪರ್ವ ೯, ವನಪರ್ವ ೮೦, ೮೭, ಭೀಷ್ಮಪರ್ವ ೯, ಅನುಶಾಸನಪರ್ವ ೨; ಮತ್ಸ್ಯ ೧೦೩, ೧೮೯; ಪದ ಪುರಾಣ ೧-೧೩ ಅಧ್ಯಾಯಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಬಹುದು.

